ନମୋ ତସ୍ସ ଭଗୱତୋ ଅରହତୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ।

ଅଭିଧାନପ୍ପଦୀପିକାଟୀକା

ଗନ୍ଥାରମ୍ଭ

ଯସ୍ସ ଞାଣଂ ସଦା ଞାଣଂ, ନାଞ୍ଞେୟ୍ୟା ଞାଣକଂ ୱିନା;

ନିସ୍ସେସଗୁଣଯୁତ୍ତସ୍ସ, ତସ୍ସ ନତ୍ୱା ମହେସିନୋ।

ସତ୍ଥନ୍ତରା ସମାଦାଯ, ସାରଂ ସଦ୍ଦଧରା ତଥା;

କରିସ୍ସତେ’ଭିଧାନପ୍ପ-ଦୀପକସ୍ସତ୍ଥୱଣ୍ଣନା।

ପଣାମାଦିୱଣ୍ଣନା

[କ] ଇଧାଯଂ ଗନ୍ଥକାରୋ ପଠମମତ୍ତନୋ ପରେସମ୍ପି ସମ୍ମା ହିତତ୍ଥନିପ୍ଫାଦନତ୍ଥଂ ପୁଞ୍ଞସମ୍ପଦ’ମାଚିନୋତି ‘‘ତଥାଗତୋ’’ଇଚ୍ଚାଦିନା। ତତ୍ଥ କରୁଣାକରୋ ମହାକରୁଣାଯ ଉପ୍ପତ୍ତିଟ୍ଠାନଭୂତୋ ଯୋ ତଥାଗତୋ ଭଗୱା କରୋପଯାତଂ ଅତ୍ତନୋ ହତ୍ଥଗତଂ ସୁଖପ୍ପଦଂ ସୁଖସ୍ସ ପତିଟ୍ଠାନଭୂତଂ ସୁଖକାରଣଂ ୱା ସୁଖଦାଯକଂ ୱା ପଦଂ ନିବ୍ବାନଂ ଓସଜ୍ଜ ଚଜିତ୍ୱା କଲିସମ୍ଭୱେ ଦୁକ୍ଖକାରଣଭୂତେ ଭୱେ ସଂସାରେ କେୱଲଦୁକ୍କରଂ ସୁକରେନାସମ୍ଭିସ୍ସଂ ଅଚ୍ଚନ୍ତଦୁକ୍କରଂ ପଞ୍ଚୱିଧପରିଚ୍ଚାଗାଦିକଂ କରଂ କରୋନ୍ତୋ ପରତ୍ଥଂ ପରେସମତ୍ଥଂଯେୱ ଅକା କତୱା, ତମେଦିସଂ ତଥାଗତଂ ଅହଂ ନମାମି।

[ଖ] ଯଞ୍ଚ ଧମ୍ମଂ ଜରାରୁଜାଦିମୁତ୍ତା ଜରାରୋଗାଦୀହି ୱିମୁତ୍ତା ମୁନିକୁଞ୍ଜରା ମୁନିସେଟ୍ଠା ଭଗୱନ୍ତୋ ଅପୂଜଯୁଂ ପୂଜିତୱନ୍ତୋ, ତଥା ଉତ୍ତରେ ଉତ୍ତମେ ସତ୍ତାନଂ ୱା ସଂସାରମହୋଘପକ୍ଖନ୍ଦାନଂ ତତୋ ଉତ୍ତରଣସମତ୍ଥେ ଯହିଂ ତରେ ଯସ୍ମିଂ ଧମ୍ମପ୍ଲୱେ ଠିତା ସମ୍ମାପଟିପଜ୍ଜନୱସେନ ଆରୂଳ୍ହା ନରାନରା ମନୁସ୍ସା ଚ ଦେୱା ଚ ତିୱଟ୍ଟମ୍ବୁନିଧିଂ କିଲେସକମ୍ମୱିପାକୱଟ୍ଟସଙ୍ଖାତେହି ତୀହି ୱଟ୍ଟେହି ଆକୁଲିତଂ ସଂସାରମହମ୍ବୁରାସିଂ ତରିଂସୁ ତିଣ୍ଣା, ଅଘପ୍ପହଂ କିଲେସପ୍ପହାନକରଂ, ସଂସାରଦୁକ୍ଖପ୍ପହାନକରଂ ୱା ତଂ ଧମ୍ମମପି ଅହଂ ନମାମି।

[ଗ] ମୁନିନ୍ଦୋରସସୂନୁତଂ ଭଗୱତୋ ଉରେ ସମ୍ଭୱଧମ୍ମଦେସନାଯ ଅରିଯଭାୱପ୍ପତ୍ତତାଯ ମୁନିନ୍ଦସ୍ସ ଓରସପୁତ୍ତଭାୱଂ ଗତଂ ପତ୍ତଂ ନୁତଂ କିଲେସଖେପନକଂ ସୁପୁଞ୍ଞଖେତ୍ତଂ ପୁଞ୍ଞତ୍ଥିକାନଂ ପୁଞ୍ଞବୀଜୱିରୂହନଟ୍ଠାନଂ ସୁଖେତ୍ତଭୂତଂ ଭୁୱନେ ଲୋକେ ସୁତଂ ୱିସ୍ସୁତଂ , ସୁତଧରଂ ୱା କିଲେସସୱନାଭାୱେନ ଅସ୍ସୁତଂ ଅପାଣୋପି ପାଣୋ କରୀଯିତ୍ଥାତି ପାଣୀକତୋ, ପାତିମୋକ୍ଖସଂୱରୋ, ସୋୱ ସଂୱରୋ ଏତସ୍ସତ୍ଥୀତି ପାଣୀକତସଂୱରୋ, ତଂ ପାଣୀକତସଂୱରଂ, ୱରଂ ସୀଲାଦିଗୁଣେହି ସଦେୱକେହି ଲୋକେହି ପତ୍ଥନୀଯଂ। ‘‘ଦେୱାପି ତସ୍ସ ପିହଯନ୍ତି ତାଦିନୋ’’ତି [ଉଦା। ୨୭] ହି ୱୁତ୍ତଂ। ସଦା ସବ୍ବସ୍ମିଂ କାଲେ ଗୁଣୋଘେନ ସୀଲାଦିଗୁଣସମୂହେନ ନିରନ୍ତରନ୍ତରଂ ଅୱିଚ୍ଛିନ୍ନମାନସଂ, ପରିପୁଣ୍ଣଚିତ୍ତଂ ୱା ଗଣମ୍ପି ଅଟ୍ଠନ୍ନଂ ଅରିଯପୁଗ୍ଗଲାନଂ ସମୂହଂ ଅପି ଅହଂ ନମାମୀତି ଏୱମେତ୍ଥ ତିଣ୍ଣମ୍ପି ସଙ୍ଖେପତୋ ଅତ୍ଥଯୋଜନା ଦଟ୍ଠବ୍ବା।

[ଘ-ଙ] ଏୱଂ ପୁଞ୍ଞସମ୍ପଦମାଚିନିତ୍ୱା କିମଭିମତଂ ସାଧନୀଯମିଚ୍ଚାହ ‘‘ପକାସିସ୍ସମଭିଧାନପ୍ପଦୀପିକ’’ନ୍ତି। ବୁଦ୍ଧାଦୀନମଭିଧାନାନଂ ସରୂପୱସେନ, ଲିଙ୍ଗୱସେନ ଚ ପରିଦୀପନତୋ ପକାସନତୋ ‘‘ଅଭିଧାନପ୍ପଦୀପିକ’’ନ୍ତି ଲଦ୍ଧନାମଂ ସତ୍ଥଂ ପକାସିସ୍ସଂ ଅନ୍ତୋଭାୱେନ ନିପ୍ଫନ୍ନଂ ବହିଭାୱେନ ପକାସିସ୍ସଂ। ଅନ୍ତୋଭାୱସ୍ସ ହି ବହିଭାୱମପେକ୍ଖିତ୍ୱା ଭାୱିତମୁପପନ୍ନଂ। ନନୁ ସନ୍ତେୱ ପୁବ୍ବାଚରିଯାନଂ ନାମଲିଙ୍ଗପ୍ପକାସନାନ୍ୟମରକୋସତିକଣ୍ଡୋପ୍ପଲିନ୍ନାଦ୍ୟଭିଧାନସତ୍ଥାନି, ପାଣିନି ବ୍ୟାଡିୱରରୁଚିଚନ୍ଦଗୋମି ରୁଦ୍ଦୱାମନାଦିୱିହିତାନି ଚ ଲିଙ୍ଗସତ୍ଥାନି, ତତୋ କିମିଦମୁଚ୍ଚତେ ଇଚ୍ଚାହ ‘‘ନାମଲିଙ୍ଗାନି ବୁଦ୍ଧଭାସିତସ୍ସାରହାନି ଦସ୍ସଯନ୍ତୋ’’ତି। ଏତେନ ସନ୍ତେସ୍ୱପି ପୁବ୍ବାଚରିଯାନଂ ସତ୍ଥେସୁ ଯସ୍ମା ନ ତେସୁ ନାମଲିଙ୍ଗାନି ବୁଦ୍ଧୱଚନାନୁରୂପାନି ହୋନ୍ତି , ତସ୍ମା ତଦନୁରୂପାନି ନାମଲିଙ୍ଗାନି ଦସ୍ସଯନ୍ତୋ ଅଭିଧାନସତ୍ଥଂ ପକାସିସ୍ସାମୀତି ଏତମତ୍ଥଂ ଦୀପେତି। ନମ୍ଯତେ ଅଭିଧୀଯତେ ଅତ୍ଥୋ ଅନେନାତି ନାମଂ, ସଦ୍ଦସତ୍ଥେ ନମୁଧାତୁୱସେନ। ଲିଙ୍ଗଯତେ ‘‘ଇତ୍ଥିଯମତୋ ଆପଚ୍ଚଯୋ’’ତ୍ୟାଦିନା ୱିଭଜ୍ଜତେତି, ଇତ୍ଥାଦଯୋ ୱାନେନ ଲିଙ୍ଗୀଯନ୍ତେ ବ୍ୟଞ୍ଜୀଯନ୍ତେତି ଲିଙ୍ଗଂ, ଇତ୍ଥିପୁମନପୁଂସକଂ। କିମେତସ୍ସ ଅଭିଧାନସତ୍ଥସ୍ସ କରଣେ ପଯୋଜନନ୍ତି ପୁଚ୍ଛାଯଂ ଯସ୍ମିଂ ସତି ତଂ ସୋତାରୋ ସୋତୁମୁସ୍ସହନ୍ତି, ତଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ନାମଲିଙ୍ଗେସ୍ୱି’’ଚ୍ଚାଦି। ଯତୋ ବୁଦ୍ଧୱଚନେ ପଟୁନୋ ଭାୱୋ ପାଟୱଂ, ତଦେୱ ଅତ୍ଥୋ

ପୟୋଜନଂ, ତଂ ଇଚ୍ଛନ୍ତୀତି ପାଟୱ୍ଥିନୋ, ତେସଂ ପାଟୱ୍ଥୀନଂ ସୋତୂନଂ ନାମଲିଙ୍ଗେସୁ କୋସଲ୍ଲଂ କୁସଲତା ଛେକଭାୱୋ ବୁଦ୍ଧୱଚନେ ମହଦ୍ଧଲଂ ଅତ୍ଥସ୍ସ ନିଚ୍ଛୟକାରଣଂ ହୋତି, ଅତୋ ତସ୍ମା କାରଣା ବୁଦ୍ଧଭାସିତସ୍ସାରହାନି ନାମଲିଙ୍ଗାନି ଦସ୍ସୟନ୍ତୋ ଅଭିଧାନପ୍ପଦୀପିକଂ ସତ୍ଥଂ ପକାସିସ୍ସନ୍ତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ।

[ଚ] ଇଦାନି ସତ୍ଥଲହୁଭାୱତ୍ଥମାହ ''ଭିୟ୍ୟୋ''ଚ୍ଚାଦି। ଭିୟ୍ୟୋ ବାହୁଲ୍ଲେନ ରୂପନ୍ତରା ରୂପଭେଦେନ ଇତ୍ଥିପଜ୍ଜୟପୁମ୍ଭାୱାଦିକାରିୟକତେନ ଥୀପୁନ୍ନପୁଂସକଂ ଞେୟ୍ୟଂ, ସୋ ଚ ନାମାନଂ ନାମୱିସେସନସ୍ସ, ନାମପରାମସିସଦ୍ଧନାମସଦ୍ଦସ୍ସ ଚ ଞେୟ୍ୟୋ ପକାରନ୍ତରାଭାୱା। ତତ୍ର ନାମାନଂ ରୂପଭେଦୋ ୟଥା – ଛୁରିକା ସତ୍ଥ'ସିପୁତ୍ତି [ଅଭିଧାନ ୩୯୨ ଗାଥା]। ଅସି ଖଗ୍ଗୋ ଚ ସାୟକୋ [ଅଭିଧାନ ୩୯୧ ଗାଥା]। ପାନୀୟଂ ସଲିଲଂ ଦକନ୍ତି [ଅଭିଧାନ ୬୬୧ ଗାଥା]। ନାମୱିସେସନସ୍ସ ୟଥା – ନିସୀଥୋ ମଜ୍ଝିମା ରତ୍ତୀତି [ଅଭିଧାନ ୭୦ ଗାଥା]। ନାମପରାମସିସଦ୍ଧନାମସଦ୍ଦସ୍ସ ୟଥା – ଆକଙ୍ଖା ରୁଚି ୱୁତ୍ତା ସା, ୱଧିକା ଲାଲସା ଦ୍ୱିସୁତି [ଅଭିଧାନ ୧୬୩ ଗାଥା]। ସାହଚରିୟେନ ନିୟତଲିଙ୍ଗେନାୱିପ୍ପୟୋଗତୋ ଥୀପୁନ୍ନପୁଂସକଂ ଞେୟ୍ୟଂ। କତ୍ଥଚୀତି ୟତ୍ର ରୂପଭେଦୋ ନତ୍ଥି, ତଂ ୟଥା – ମରୀଚି ମିଗତଣ୍ହିକା [ଅଭିଧାନ ୬୫ ଗାଥା]। ରଂସିମା ଭାକରୋ ଭାନୁ [ଅଭିଧାନ ୬୩ ଗାଥା]। ଆପୋ ପୟୋ ଜଲଂ ୱାରି [ଅଭିଧାନ ୬୬୧ ଗାଥା]। ମରୀଚ୍ୟାଦୟୋ ହ୍ୟଭିନ୍ନରୂପତ୍ତା ଲିଙ୍ଗନ୍ତରେପି ସମ୍ଭାୱିୟନ୍ତେହି ନିୟତଲିଙ୍ଗେହି ମିଗତଣ୍ହିକାଭାକରଜଲାଦିସଦ୍ଦେହି ସାହଚରିୟେନ ତଂଲିଙ୍ଗେ ନିଚ୍ଛୀୟନ୍ତେ। ଆହଚ୍ଚୱିଧାନେନ ଇତ୍ଥିପୁମନପୁଂସକାନଂ ୱିସେସେତ୍ୱା କଥନେନ ଥୀପୁନ୍ନପୁଂସକଂ ଞେୟ୍ୟଂ। କ୍ୱଚୀତି ୟତ୍ର ନ ରୂପଭେଦୋ ଲିଙ୍ଗନିଣ୍ଣୟସ୍ସ ନିମିତ୍ତଂ, ନ ଚ ସାହଚରିୟଂ ଲିଙ୍ଗଭେଦୋଭିମତୋ, ନେକମେୱ ୱା ଲିଙ୍ଗମିଚ୍ଛତେ, ତଂ ୟଥା – ୱଲ୍ଲରୀ ମଞ୍ଜରୀ ନାରୀ [ଅଭିଧାନ ୫୫୦ ଗାଥା]। ୱିଟପୋ ୱିଟଭୀତ୍ଥିୟଂ [ଅଭିଧାନ ୫୪୭ ଗାଥା]। ଭୀତିତ୍ଥୀ ଭୟମୁତ୍ତାସୋ [ଅଭିଧାନ ୧୬୬ ଗାଥା]। ୱଜିରଂ ପୁନ୍ନପୁଂସକେଚ୍ଚାଦି [ଅଭିଧାନ ୨୪ ଗାଥା]।

[ଛ] ଇଦାନି ରୂପଭେଦୋତି ଲିଙ୍ଗନିଣ୍ଣୟସ୍ସ ପଟିପତ୍ତିହେତୁକୋ ୟୋ ଭିନ୍ନଲିଙ୍ଗାନଂ ଦ୍ୱନ୍ଦୋ, ତକ୍କରଣପଟିସେଧେନ ଅଭିନ୍ନଲିଙ୍ଗାନମେୱ ଦ୍ୱନ୍ଦୋ କତୋତି ପରିଭାସିତୁମୁପକ୍କମତେ ''ଅଭିନ୍ନଲିଙ୍ଗିନ''ମିଚ୍ଚାଦି। ଅଭିନ୍ନଲିଙ୍ଗୀନଂୟେୱ ନାମାନଂ ଦ୍ୱନ୍ଦୋ କତୋ, ନ ଭିନ୍ନଲିଙ୍ଗୀନଂ, ୟଥା – ୱିମୁତ୍ତସଙ୍ଗତଧାତୁ, ସୁଦ୍ଧିନିଙ୍କୁତିୟୋ ସିୟୁନ୍ତି [ଅଭିଧାନ ୯ ଗାଥା]। ନ କେୱଲଂ ଦ୍ୱନ୍ଦୋୟେୱ, ଅଥ ଖୋ ଏକସେସୋପ୍ୟଭିନ୍ନଲିଙ୍ଗାନଂୟେୱ କତୋ, ୟଥା – ନଗ୍ଗୋ ଦିଗମ୍ବରାୱତ୍ଥା। [ଅଭିଧାନ ୭୩୪ ଗାଥା]ସଦ୍ଧରକତେ ପନ ''ଜୀମୂତା ମେଘପବ୍ବତା'' ଇଚ୍ଚୁଦାହଟଂ। ନନୁ ଚ ଭିନ୍ନଲିଙ୍ଗାନମ୍ପି ଏକସେସୋ କତୋ, ୟଥା – ମାତା ପିତା ତୁ ପିତରୋ, ପୁତ୍ତା ତୁ ପୁତ୍ତଧୀତରୋ [ଅଭିଧାନ ୨୪୯ ଗାଥା]। ସସୁରା ସସ୍ସୁ ସସୁରା, ଭାତୁଭଗିନି ଭାତରୋତି [ଅଭିଧାନ ୨୫୦ ଗାଥା]। ଏତ୍ଥ ହି ମାତା ଚ ପିତା ଚ ପିତରୋ, ପୁତ୍ତୋ ଚ ଧୀତା ଚ ପୁତ୍ତା, ସସ୍ସୁ ଚ ସସୁରୋ ଚ ସସୁରା, ଭାତା ଚ ଭଗିନୀ ଚ ଭାତରୋତି ଭିନ୍ନଲିଙ୍ଗାନମ୍ପି ଏକସେସୋ ଦସ୍ସିତୋତି। ଠାନନ୍ତରେ ତେସଂ ଭିନ୍ନଲିଙ୍ଗତାୟ ଦସ୍ସିତତ୍ତା ନ ଦୋସୋ। ତାତୋ ତୁ ଜନକୋ ପିତା [ଅଭିଧାନ ୨୪୩ ଗାଥା]। ଅମ୍ମା'ମ୍ବା ଜନନୀ ମାତା [ଅଭିଧାନ ୨୪୪ ଗାଥା]। ଅପଚ୍ଚଂ ପୁତ୍ତୋତ୍ରଜୋ ସୁତୋ [ଅଭିଧାନ ୨୪୦ ଗାଥା]। ନାରିୟଂ ଦୁହିତା ଧୀତା [ଅଭିଧାନ ୨୪୧ ଗାଥା]। ଜାୟାପତୀନଂ ଜନନୀ, ସସ୍ସୁ ୱୁତ୍ତାଥ ତପ୍ପିତା। ସସୁରୋତି ଇଚ୍ଚାଦିକଞ୍ହି ତେସଂ [ଅଭିଧାନ ୨୪୬ ଗାଥା] ଠାନନ୍ତରନ୍ତି। ତଥା ଏତ୍ଥ କମଂ ୱିନା ଭିନ୍ନଲିଙ୍ଗାନଂ ଗଣନପାଠୋ ୱିୟ ସଙ୍କରୋପି ନ କତୋ। ତତ୍ର ହି ସଗ୍ଗଦିସାଦୟୋ ଅତ୍ଥା ୟଥାକ୍କମଂ ତଂସମ୍ବନ୍ଧା ଚ ସଦ୍ଧୱିଦିସାଦୟୋ ଅତ୍ଥା ସକସକସମ୍ବନ୍ଧସହିତା ୟଥାଭିଧାନଂ ସରୂପପଟିପତ୍ତ୍ୟମତ୍ଥଭିଧେୟ୍ୟା, ତଥା ତପ୍ପରିୟାୟସମ୍ବନ୍ଧାନି ଚ ୟାନି ନାମାନି, ତାନି ସବ୍ବାନି ତଦଭିଧାନାୱସରେ ଅଭିଧେୟ୍ୟାନୀତି ସୁଖେନେକତ୍ରେୱ ସକଲନାମପଟିପତ୍ତି ସରୂପପଟିପତ୍ତି ଚ ୟଥା ସିୟାତିଚ୍ଚେତଦତ୍ଥଂ କମୋ ଅଭ୍ୟୁପଗମ୍ୟତେ, ତଥା ଚ ସତ୍ଥାୱସ୍ସଂ ସଗ୍ଗାଦିପରିୟାୟେ ଦିୱସଦାଦୟୋ, ହରାଦ୍ୟୱସରେ କୁମାରାଦୟୋ ଅଭିଧେୟ୍ୟା ଇତି କମାନୁରୋଧେନ ଲିଙ୍ଗସଙ୍କରୋ ପରିହରିତୁମସକ୍କୁଣେୟ୍ୟୋ, ୟଥାୱୁତ୍ତନ୍ତୁ କମଂ ୱିନା ନେହ ସଙ୍କରୋ କତୋ, ଇତି ପରିୟାୟେନ ଇତ୍ଥିପ୍ପକରଣାଦିକ୍କମେନ ୟଥାସମ୍ଭୱମଭିଧାନତୋ, ତଂ ୟଥା – ଈତି ତ୍ୱିତ୍ଥୀ ଅଜଞ୍ଞଞ୍ଚ, ଉପସଗ୍ଗୋ ଉପଦ୍ଦୱୋତି [ଅଭିଧାନ ୪୦୧ ଗାଥା]। ଅତ୍ର ହି ଯେ ତିଲିଙ୍ଗା, ତେ ତିଲିଙ୍ଗାୱସରେ ଏୱ ନିବଦ୍ଧା, ନ ଗଣନପାଠା ୱିୟ ଉଚ୍ଚାରଣୱସେନ, ଏୱଂ ସବ୍ବତ୍ର ୟଥାସମ୍ଭୱଂ ନୀୟତେ। ୱୁତ୍ତଞ୍ଚ –

''ଭେଦାଖ୍ୟାନାୟ ନ ଦ୍ୱନ୍ଦୋ, ନେକସେସୋ ନ ସଙ୍କରୋ;

କତୋତ୍ର ଭିନ୍ନଲିଙ୍ଗାନ-ମୱୁତ୍ତାନଂ କମଂ ୱିନା''ତି [ଅମର ୧।୪]।

ଇଦାନି ଲିଙ୍ଗୱାଚକାନଂ ଠାନୱସେନତ୍ଥେସୁ ଗମନଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ଲିଙ୍ଗୱାଚକେ''ଚ୍ଚାଦି। ଗାଥାପାଦନ୍ତମଜ୍ଝଟ୍ଠା ଗାଥାନଂ ପାଦାନଞ୍ଚ ଅନ୍ତମଜ୍ଝଟ୍ଠା ଲିଙ୍ଗୱାଚକା ଅନେକତ୍ଥଲିଙ୍ଗୱାଚକାନି ଞାଣଦସ୍ସନାଦୀନି ଲିଙ୍ଗାନି ପୁବ୍ବମତ୍ଥଂ ୱାଚକୱସେନ ୟନ୍ତି ଗଚ୍ଛନ୍ତି। ଅପରେ ଗାଥାପାଦାନମାଦିଟ୍ଠା ଲିଙ୍ଗୱାଚକା ପରମତ୍ଥଂ ୟନ୍ତି ଗଚ୍ଛନ୍ତି। ତଂ ୟଥା –

ଫଲେ ୱିପସ୍ସନାଦିକ୍କ-ଚକ୍ଖୁସବ୍ବଞ୍ଞୁତାସୁ ଚ;

ପଚ୍ଚଡେକ୍ଖଣଞ୍ଞାଣମ୍ହି, ମଗ୍ଗେ ଚ ଞାଣଦସ୍ସନଂ[ଅଭିଧାନ ୭୯୪ ଗାଥା]।

ଣାଦୋ ସଦ୍ଦାଚୀଓରାଦି-ହେଟ୍ଠାଧାରେସୁ ପଚ୍ଚୟୋ;

କୀଳଆଦିକ୍ଖଓିହାରାଦୋ, ଓିହାରୋ ସୁଗତାଲୟେ [ଅଭିଧାନ ୮୫୭ ଗାଥା]।

ଖଗ୍ଗେ କୁରୁରେ ନେତ୍ତିଂସୋ, ପରସ୍ମିଞ୍ଚାତ୍ର ତୀସ୍ୱମୁ[ଅଭିଧାନ ୧୦୮୯ ଗାଥା];

କୁସଲେ ସୁକତଂ ସୁଟ୍ଠୁ-କତେ ଚ ସୁକତୋ ତିସୁ [ଅଭିଧାନ ୯୩୮ ଗାଥା]।

ସମୟୋ ସମଓାୟେ ଚ, ସମୂହେ କାରଣେ ଖଣେ;

ପଟିଓେଧେ ସିୟା କାଲେ, ପହାନେ ଲାଭଦିଟ୍ଠିସୁ [ଅଭିଧାନ ୭୭୮ ଗାଥା]।

କନ୍ତାରୋ ଓନଦୁଗ୍ଗେସୁ [ଅଭିଧାନ ୧୧୦୭ ଗାଥା]।

ଏତ୍ଥ ଚ –

ଯେଭୁଯ୍ୟତାବ୍ଯାମିସ୍ସେସୁ, ଓିସଂୟୋଗେ ଚ କେଓଲଂ;

ଦଲ୍ହତ୍ଥେନତିରେକେ ଚା-ନଓସେସମ୍ହି ତଂ ତିସୁ [ଅଭିଧାନ ୭୮୬ ଗାଥା]।

ସମାଧିସ୍ମିଂ ପୁମେକଗ୍ଗୋ-ନାକୁଲେ ଓାଚ୍ଚଲିଙ୍ଗିକୋ [ଅଭିଧାନ ୧୦୩୫ ଗାଥା]।

ଜଲ୍ଏ ଥୂଲୋ ମହନ୍ତପି [ଅଭିଧାନ ୧୦୬୬ ଗାଥା] ଚ୍ଚାଦୀସୁ

ଗାଥାମଜ୍ଝଟ୍ଠାନଂ , ପାଦନ୍ତମଜ୍ଝଟ୍ଠାନଞ୍ଚ ଲିଙ୍ଗଓାଚକାନଂ ପୁବ୍ବପରତ୍ଥେସ୍ୱପି ଗମନଭାଓତୋ ''ପୁବ୍ବଂ ଯନ୍ତୀ''ତି ଇଦଂ ଯେଭୁଯ୍ୟଓସେନ ଓୁତ୍ତନ୍ତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ। ଅଥ ଓା ଗାଥାନଂ ମଜ୍ଝନ୍ତଟ୍ଠା ପୁବ୍ବଂ ଯନ୍ତି, ଗାଥାମଜ୍ଝଟ୍ଠା, ପାଦନ୍ତମଜ୍ଝଟ୍ଠା ଚ ପୁବ୍ବାପରଞ୍ଚ ଯନ୍ତୀତି ଯଥାଲାଭୟୋଜନା ଦଟ୍ଠବ୍ବା।

[ଜ] ଇଦାନି ଓିସେସଓିଧିମ୍ହି ସଦ୍ଦଲହୁଭାଓତ୍ଥଂ ପରିଭାସତେ ''ପୁମିତ୍ଥିୟ''ମିଚ୍ଚାଦି। ପୁମିତ୍ଥିୟଂ ''ଦ୍ୱୀସୁ''ତି ପଦଂ ଞେଯ୍ୟଂ, ଯଥା – ଅସନି ଦ୍ୱୀସୁ [ଅଭିଧାନ ୨୪ ଗାଥା]। ସବ୍ବଲିଙ୍ଗେ ଲିଙ୍ଗତ୍ତୟେ ''ତୀସୁ''ତି ପଦଂ ଞେଯ୍ୟଂ, ଯଥା – ସତ୍ତନ୍ନଂ ପୂରଣେ ସେଟ୍ଠେ'ତିସନ୍ତେ ସତ୍ତମୋ ତିସୁ [ଅଭିଧାନ ୯୪୨ ଗାଥା]। ଏତ୍ଥ ଚ ନିସିଦ୍ଧଲିଙ୍ଗନାମଂ ପାରିସେସତୋ ''ସେସଲିଙ୍ଗ''ନ୍ତି ଞେଯ୍ୟଂ [ନିସିଦ୍ଧଲିଙ୍ଗଂ ସେସତ୍ଥଂ (ଅମର ୧।୫।)], ଯଥା – ଓସ୍ସ ସଂଓଚ୍ଛରା ନିତ୍ଥୀତି [ଅଭିଧାନ ୮୧ ଗାଥା]। ଅତ୍ର ଚେକଲିଙ୍ଗନିସେଧବ୍ୟାଖ୍ୟାନେନ ଲିଙ୍ଗଦ୍ୱୟଓିଧାନନ୍ତି [ଏକଲିଙ୍ଗନିସେଧବ୍ୟାଜେନ ଲିଙ୍ଗଦ୍ୱୟାଭିଧାନମିତି (ଅମରକୋସଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା)]।

ଗନ୍ଥଲାହଓଂ ଓିଧାୟେଦାନି ପଟିପତ୍ତିଲାହଓତ୍ଥମାହ ''ଅଭିଧାନନ୍ତରାରମ୍ଭେ''ଇଚ୍ଚାଦି। ଅଭିଧାନନ୍ତରସ୍ସ ଅଞ୍ଞସ୍ସ ଅଭିଧାନସ୍ସ ଆରମ୍ଭେ ସତି, ତୁ ଅନ୍ତୋ ଯସ୍ସ ଅଭିଧାନସ୍ସ, ଅଥ ଆଦି ଯସ୍ସ ଅଭିଧାନସ୍ସାତି ଇଦଂ ଅଭିଧାନଦ୍ୱୟଞ୍ଚ ଞେଯ୍ୟଂ। ତ୍ୱନ୍ତମଥାଦିକଂ ନାମାଦିପଦଂ ପୁବ୍ବେନ ନ ସମ୍ବଜ୍ଝତେତି ଭାଓୋ। ତତ୍ର ନାମପଦଂ ଯଥା – ଜିନୋ ସବ୍ବୋ ତୁ ସିଦ୍ଧତ୍ଥୋ [ଅଭିଧାନ ୪ ଗାଥା]। କେସଓୋ ଚକ୍କପାଣ୍ୟଥ [ଅଭିଧାନ ୧୬ ଗାଥା]। ମହିସ୍ସରୋ ସିଓୋ ସୂଲୀ [ଅଭିଧାନ ୧୬ ଗାଥା]। ଲିଙ୍ଗପଦଂ ଯଥା – ପୁମେ ତୁ ପଣ୍ହି ପାସଣି [ଅଭିଧାନ ୨୭୭ ଗାଥା]। ପୁମେ ତୂତୁ ରଜୋ ପୁପ୍ଫଂ [ଅଭିଧାନ ୨୩୮ ଗାଥା]। ସା ତିରୋକରଣୀପ୍ୟଥ [ଅଭିଧାନ ୨୯୮ ଗାଥା]। ପୁନ୍ନପୁଂସକମୁଲ୍ଲୋଚଂ [ଅଭିଧାନ ୨୯୯ ଗାଥା]। ଅତ୍ଥପଦଂ ଯଥା – ଉଦରେ ତୁ ତଥା ପାଚା'ନଲସ୍ମିଂ ଗହଣୀତ୍ଥିୟଂ [ଅଭିଧାନ ୯୭୩ ଗାଥା]। ପଣୀତୋ ତୀସୁ ମଧୁରେ, ଉତ୍ତମେ ଓିହିତେପ୍ୟଥ। ଅଞ୍ଞସେ ଓିସିଖାୟଞ୍ଚ, ପନ୍ତିୟଂ ଓୀଥି ନାରିୟଂ [ଅଭିଧାନ ୯୪୦ ଗାଥା]। ଅଥସଦ୍ଦେନ ଚତ୍ର ଅନନ୍ତରିୟତ୍ଥେନ ସକପରିୟାୟୋପଲକ୍ଖଣତୋ ଅଥୋ ସଦ୍ଦାଦୀସୁ ଚ ନ ପୁବ୍ବେନ ସମ୍ବଜ୍ଝତେ। ପାଣକୋ ଚାପ୍ୟଥୋ ଉଚ୍ଚାଲିଙ୍ଗୋ ଲୋମସପାଣକୋତି [ଅଭିଧାନ ୬୨୩ ଗାଥା]।

[ଝ] ଇଦାନି ବୁଦ୍ଧଓଚନାନମନୁରୂପାନମ୍ପି ପଚୁରପ୍ପୟୋଗାନମେଓ କେସଞ୍ଚି ଗହଣଂ ଅତ୍ତନୋ ସତ୍ଥନ୍ତରାପସଯ୍ହତାଓସେନ ଅହଂକାରପୁବ୍ବିକାଭାଓଞ୍ଚ

ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଭିଯ୍ୟୋ ପଯୋଗ’’ମିଚ୍ଚାଦି। ସୋଗତେ ସୁଗତସ୍ସ ୱଚନଭୂତେ ଆଗମେ ପିଟକତ୍ତଯେ, ତଞ୍ହି ଆଗଚ୍ଛନ୍ତି ତିୱିଧସମ୍ପତ୍ତିଯୋ ଏତେନାତି ଆଗମୋତି ୱୁଚ୍ଚତି। ତସ୍ମିଂ ଭିଯ୍ୟୋ ପଯୋଗଂ ବାହୁଲ୍ଲେନ ପଯୁଜ୍ଜତେତି ପଯୋଗୋ, ତଂ ଆଗମ୍ମ ଗହେତ୍ୱା କ୍ୱଚି ଅରଞ୍ଞୱଗ୍ଗାଦୀସୁ ନିଘଣ୍ଡୁଯୁତ୍ତିଞ୍ଚ ନିଘଣ୍ଡୁନାମକେ ସଦ୍ଦେ ଆଗତଂ ବୁଦ୍ଧୱଚନାନୁରୂପଂ ଯୁତ୍ତିଞ୍ଚ ଆନୀଯ ଆନେତ୍ୱା ନାମଲିଙ୍ଗଂ କଥୀଯତି ଅନ୍ତୋଭାୱେନ ନିପ୍ଫନ୍ନଂ ବହିଭାୱେନ ପକାସୀଯତେ। ଆୱିଭାୱତ୍ତମେୱ ହି ଜଞ୍ଞତ୍ତଂ ସନ୍ତକାରିଯକାରିନୋ। ଆସୀସାଯଂ ୱା ଅୱସ୍ସମ୍ଭାୱିନୋପି ୱଚନସ୍ସ ୱତ୍ତମାନତ୍ତୱଚ୍ଛିଚ୍ଛାଯ ୱତ୍ତମାନତ୍ତଂ, ତଥା ହି ଲୋକେ ଅୱସ୍ସମ୍ଭାୱିନୋ ସିଦ୍ଧିମଭିସନ୍ଧାଯ ଭାୱିନମପ୍ପତ୍ତଂ ୱତ୍ତମାନତ୍ତେନ ୱା ଅତୀତତ୍ତେନ ୱା ୱତ୍ତୁମିଚ୍ଛତି, ତଂ ଯଥା – ‘‘ଇଦଂ ମମମପାପଯେ’’ତି କୋଚି କେନଚାଭିହିତୋ ସନ୍ତୋ ଅୱସ୍ସଂ ତଂ ଭୱିସ୍ସତୀତି ମଞ୍ଞମାନୋ ପାପିଯମାନଂ ପତ୍ତଂ ୱା ୱତ୍ତୁମିଚ୍ଛତି , ତତୋଯେୱ ‘‘ଆସୀସାଯଂ ଭୂତମିୱ ଚେ’’ତି [ପାଣିନି ୩।୩।୧୩୨] ତଦତିଦେସୱଚନଂ ପଚ୍ଚାଖ୍ୟାଯତେ।

ପଣାମାଦିୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୧। ସଗ୍ଗକଣ୍ଡୱଣ୍ଣନା

୧। ଇଦାନି ଯସ୍ମା ଅଭିଧେଯ୍ୟଞ୍ଚୋ ନାମ ପଞ୍ଞତ୍ତିପରମତ୍ଥଵସେନ ଦୁୱିଧୋ, ତେସୁ ଯେଭୁଯ୍ୟେନ ପଞ୍ଞତ୍ତଵତ୍ଥତୋ ପରମତ୍ଥୋୱ ସେଟ୍ଠୋ, ତେସୁପି ଓଧିସୋ କିଲେସାନଂ ସମୁଚ୍ଛେଦପଟିପ୍ପସ୍ସଦ୍ଧିକରତ୍ତା ଯଥାକ୍କମଂ ଅଟ୍ଠ ଧମ୍ମା ସେଟ୍ଠା, ତତୋପି ନିବ୍ବାନମେୱ ସେଟ୍ଠଂ, ତେସଂ ସବ୍ବେସମ୍ପି ଧମ୍ମାନଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋୱ ସେଟ୍ଠୋ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ଭଗୱତା ''ୱିରାଗୋ ସେଟ୍ଠୋ ଧମ୍ମାନଂ, ଦ୍ୱିପଦାନଞ୍ଚ ଚକ୍ଖୁମା''ତି [ଧ। ପ। ୨୭୩; ନେତ୍ତି। ୧୨୫]। ଏତ୍ଥ ହି ''ଯାୱତା, ଭିକ୍ଖୱେ, ଧମ୍ମା ସଙ୍ଖତା ୱା ଅସଙ୍ଖତା ୱା, ୱିରାଗୋ ତେସଂ ଧମ୍ମାନଂ ଅଗ୍ଗମକ୍ଖାଯତୀ''ତି [ଅ। ନି। ୪।୩୪; ୫।୩୨; ଇତିୱୁ। ୯୦] ୱଚନତୋ ସବ୍ବେସମ୍ପି ସଙ୍ଖତାସଙ୍ଖତଧମ୍ମାନଂ ୱିରାଗସଙ୍ଖାତୋ ନିବ୍ବାନମେୱ ସେଟ୍ଠୋ, ଚକ୍ଖୁମା ପନ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ତେସଂ ସବ୍ବେସମ୍ପି ଧମ୍ମାନଂ, ଦେୱମନୁସ୍ସାଦିଭେଦାନଂ ଦ୍ୱିପଦାନଞ୍ଚ ପଞ୍ଞତ୍ତଵତ୍ଥାନଂ ସେଟ୍ଠୋତି ଅଯମତ୍ଥୋ ୱୁତ୍ତୋ ଭଗୱତା, ତସ୍ମା ସବ୍ବତ୍ଥସେଟ୍ଠତ୍ତାଭିଧାଯକାଭିଧାନଭୂତଂ ବୁଦ୍ଧାଭିଧାନମେୱ ପଠମଂ ସଗ୍ଗକଣ୍ଡସ୍ସ ଆଦିମ୍ହି ପତ୍ଥିଯୱସେନ [ସତ୍ଥିଯୱସେନ (କ।)] ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ବୁଦ୍ଧୋ''ଚ୍ଚାଦି। ତତ୍ଥ ଜିନସଦ୍ଦନ୍ତଂ ସବ୍ବବୁଦ୍ଧସ୍ସ ନାମଂ। ସବ୍ବଂ ବୁଦ୍ଧୱାତି ବୁଦ୍ଧୋ, ସକମ୍ମକା କତ୍ତରି ତପଚ୍ଚଯୋ। ୱିସିଟ୍ଠା ବୁଦ୍ଧି ଅସ୍ସତ୍ଥୀତି ବୁଦ୍ଧୋ, ପସଂସାଯଂ ଯଦାଦିନା ଣପଚ୍ଚଯୋ। ଦାନସୀଲକ୍ଖନ୍ଧାଦଯୋ ଠାନାଟ୍ଠାନଞ୍ଞାଣାଦଯୋ ୱା ଦସ ବଲାନି ଯସ୍ସେତି ଦସବଲୋ। ସାସତି ୱିନଯତି ସତ୍ତେତି ସତ୍ଥା। ସବ୍ବଧମ୍ମଜାନନସୀଲତାଯ ସବ୍ବଞ୍ଞୂ। ଦ୍ୱିପଦାନଂ, ଦ୍ୱିପଦେସୁ ୱା ଉତ୍ତମୋ ଦ୍ୱିପଦୁତ୍ତମୋ, ବୁଦ୍ଧୱଂସୱଣ୍ଣନାଯଂ[ବୁ। ୱଂ। ଅଟ୍ଠ। ୩୭ ନିଦାନକଥା] ନିଦ୍ଧାରଣଲକ୍ଖଣାଯ ଛଟ୍ଠିଯା ସମାସସ୍ସ ପଟିସିଦ୍ଧତ୍ତା ନେଦିସୀ ନିଦ୍ଧାରଣଲକ୍ଖଣା ଛଟ୍ଠୀ ଗଯ୍ହତେ। କସ୍ମା ପନ ସୋ ତତ୍ଥ ପଟିସିଦ୍ଧୋତି? ସମାସେ ଯେଭୁଯ୍ୟେନ ନିଦ୍ଧାରଣଲକ୍ଖଣତ୍ଥସ୍ସ ୱିକଲାଭାୱତୋ। କିଞ୍ଚାପି ହି ତତ୍ଥ ଛଟ୍ଠିଯାଯେୱ ପଟିସିଦ୍ଧୋ, ସତ୍ତମିଯା ପନ ନିଦ୍ଧାରଣଲକ୍ଖଣାଯ ୱିଜ୍ଜମାନତ୍ତା ତସ୍ସାପି ସୋ ପଟିସେଧନୀଯୋଯେୱ। ମୁନୀନଂ ଇନ୍ଦୋ ରାଜା ମୁନିନ୍ଦୋ। ପୁଞ୍ଞଞ୍ଞାଣଭାଗ୍ୟାଦଯୋ ଭଗଂ ନାମ, ତଂଯୋଗା ଭଗୱା। ନାଥତି ସତ୍ତାନଂ ହିତଂ ଯାଚତି, କିଲେସେ ୱା ଉପତାପେତି, ସତ୍ତେସୁ ୱା ଇସ୍ସରିଯଂ କରୋତି, ତେସଂ ୱା ହିତଂ ଆସୀସତୀତି ନାଥୋ। ବୁଦ୍ଧଧମ୍ମସମନ୍ତଞ୍ଞାଣଦିବ୍ବଚକ୍ଖୁସଙ୍ଖାତେହି ପଞ୍ଚହି ଚକ୍ଖୂହି ସମନ୍ନାଗତତ୍ତା ଚକ୍ଖୁମା। ସବ୍ବଦା ବ୍ୟାମପ୍ପଭାଯ କାଯତୋ ନିଚ୍ଛରଣୱସେନ ଅଙ୍ଗୀରସୋ। ସବ୍ବାକାରେନ ସବ୍ବଧମ୍ମାନଂ ମୁନନତୋ ମୁନି, ଧମ୍ମୱାଦେସୁ ୱା ମୋନକରଣତୋ ମୁନି।

୨। ଲୋକାନଂ, ଲୋକେସୁ ୱା ନାଥୋ ଲୋକନାଥୋ। ଅତ୍ତନୋ ଅଧିକସ୍ସ କସ୍ସଚିପି ଉତ୍ତମପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ଅଭାୱତୋ ଅନଧିୱରୋ, ସବ୍ବପରିଯନ୍ତଗତତ୍ତଭାୱତ୍ତା ୱା ନତ୍ଥି ଏତସ୍ସ ଇତୋ ଅଞ୍ଞୋ ଅଧିକୋ ପତ୍ଥେତବ୍ବୋ ଅତ୍ତଭାୱୋତି ଅନଧିୱରୋ। ମହନ୍ତାନଂ ସୀଲକ୍ଖନ୍ଧାଦୀନଂ ଏସନତୋ ଗୱେସନତୋ ମହେସି, ମହନ୍ତୋ ୱା ଇସୋ ୱିଭୂତି ଏତସ୍ସାତି ମହେସି। ହିତଂ ୱିନଯତି ଅନୁସାସତୀତି ୱିନାଯକୋ, ୱିସିଟ୍ଠଂ ୱା ନିବ୍ବାନଂ ସତ୍ତେ ନେତୀତି ୱିନାଯକୋ। ସବ୍ବଧମ୍ମଦସ୍ସନସୀଲତାଯ ''ସମନ୍ତଚକ୍ଖୂ'ତି ଲଦ୍ଧନାମେନ ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞ୍ଞାଣେନ ସମନ୍ନାଗତତ୍ତା ସମନ୍ତଚକ୍ଖୁ। ସୋଭନଂ ଗତଂ ଞାଣମସ୍ସ, ସଂସାରା ୱା ସୁଟ୍ଠୁ ଅପୁନରାୱତ୍ତିଯା ଗତୱାତି ସୁଗତୋ, ସପରସୁଖସିଦ୍ଧତ୍ଥଂ ୱା ସମ୍ମା ଗତୱାତି ସୁଗତୋ। ଭୂରି ବହୁକା ପଞ୍ଞା ଯସ୍ସ, ଅନନ୍ତତ୍ତା ୱା ଭୂରିସମା ପଞ୍ଞା ଏତସ୍ସାତି ଭୂରିପଞ୍ଞୋ, ଅନନ୍ତାଯ ମହାପଥୱିଯା ସଦିସପଞ୍ଞୋତ୍ୟତ୍ଥୋ। କିଲେସାଦିପଞ୍ଚୱିଧଂ ମାରଂ ଜିତୱାତି ମାରଜି।

୩। ନରାନଂ ସୀହୋ ସେଟ୍ଠୋ, ପରପ୍ପୱାଦମଦ୍ଦନସହନତୋ ୱା ନରୋ ଚ ସୋ ସୀହୋ ଚାତି ନରସୀହୋ, ସହତୀତି ସୀହୋ, ନିରୁତ୍ତିନଯେନ ପୁବ୍ବୱଣ୍ଣାକାରସ୍ସୀକାରୋ, ସୀହସଦିସତ୍ତା ୱା ନରୋ ଚ ସୋ ସୀହୋ ଚାତି ନରସୀହୋ। ଯଥା ହି ସୀହୋ ମିଗରାଜା ଚତୂହି ଦାଠାହି ସବ୍ବସତ୍ତେ ହିଂସତି ଅଭିଭୱତି, ତଥା ଭଗୱାପି ସୀଲପଞ୍ଞାପୁଞ୍ଞିଦ୍ଧିସଙ୍ଖାତେହି ଚତୂହି ଧମ୍ମେହି ସବ୍ବଂ ଲୋକଂ ହିଂସତି ଅଭିଭୱତୀତି ଓପମ୍ମସଂସନ୍ଦନଂ। ସବ୍ବପୁରିସାନଂ ସେଟ୍ଠତ୍ତା ନରୱରୋ, ନରାନଂ ୱା ଦେୱମନୁସ୍ସାନଂ ସେଟ୍ଠତ୍ତା ନରୱରୋ, ''ସୀଲେ ପତିଟ୍ଠାଯ ନରୋ ସପଞ୍ଞୋ''ତି [ସଂ। ନି। ୧।୨୩] ଏତ୍ଥ ୱିଯ ନରସଦ୍ଦେନ ସବ୍ବେ ଦେୱମନୁସ୍ସା ସଙ୍ଗହିତା। ଧମ୍ମସ୍ସ ରାଜପୱତ୍ତକତ୍ତା ଧମ୍ମରାଜା, ଧମ୍ମତୋ ୱା ସଦେୱକସ୍ସ ଲୋକସ୍ସ ରାଜା ଜାତୋ, ନାଧମ୍ମତୋତି ଧମ୍ମରାଜା, ଧମ୍ମେନ ରାଜତୀତି ୱା ଧମ୍ମରାଜା, ଧମ୍ମପାଲକୋ ୱା ରାଜା ଧମ୍ମରାଜା। ମୁନୀନଂ ସେଟ୍ଠତ୍ତା ମହାମୁନି। ଦେୱାନଂ ଅତିଦେୱୋତି ଦେୱଦେୱୋ, ଦେୱାନଂ ଅଧିକୋ ୱା ଦେୱୋ ଦେୱଦେୱୋ। ଲୋକାନଂ ଗରୁ ଆଚରିଯୋ ଲୋକଗରୁ, ଲୋକାନଂ ଗରୁଭାଜନତ୍ତା ୱା ଲୋକଗରୁ। ଧମ୍ମସ୍ସ ସାମି ଯଥାୱୁତ୍ତନଯେନ ଧମ୍ମସ୍ସାମୀ। ଯଥା ପୁରିମକା ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧା ସବ୍ବଞ୍ଞୁଭାୱଂ ଗତା, ତଥା ଅଯମ୍ପି ଗତୋତି ତଥାଗତୋ, ତଥା ୱା ସମ୍ମା ଗତଂ ଞାଣମସ୍ସାତି ତଥାଗତୋତ୍ୟାଦିନା ତଥାଗତସଦ୍ଦସ୍ସ ଅତ୍ଥପପଞ୍ଚୋ ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ [ଦୀ। ନି। ଅଟ୍ଠ। ୧।୭; ମ। ନି। ଅଟ୍ଠ। ୧।୧୨; ସଂ। ନି। ଅଟ୍ଠ। ୨।୩।୭୮; ଅ। ନି। ଅଟ୍ଠ। ୧।୧।୭୦; ଉଦା। ଅଟ୍ଠ। ୧୮; ଇତିୱୁ। ଅଟ୍ଠ। ୩୮; ଥେରଗା। ଅଟ୍ଠ। ୧।୩; ବୁ। ୱଂ। ଅଟ୍ଠ। ୨ ନିଦାନ କଥା; ମହାନି। ଅଟ୍ଠ। ୧୪; ପଟି। ମ। ଅଟ୍ଠ। ୧।୧।୩୭; ଦୀ। ନି। ଟୀ। ୧।୭; ଦୀ। ନି। ଅଭି। ଟୀ। ୧।୭; ମ। ନି। ଟୀ। ୧।୧୨; ଅ। ନି। ଟୀ। ୧।୧।୭୦] ୱୁତ୍ତନଯେନ ୱେଦିତବ୍ବୋ।

୪। ସୟମେଵ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ଭଵତି, ଅନଞ୍ଞବୋଧିତୋତି ସୟମ୍ଭୂ। ସମ୍ମା ଅଵିପରୀତେନ ସ’ମଉନାୟେଵ ସବ୍ବଧମ୍ମେ ବୁଜ୍ଝତି ଅବୁଜ୍ଝି ବୁଜ୍ଝିସ୍ସତୀତି ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ। ସେଟ୍ଠପଞ୍ଞାୟ ସମନ୍ନାଗତତ୍ତା ଵରପଞ୍ଞୋ। ସତ୍ତେ ସଂସାରଣ୍ଣଵତୋ ନିବ୍ବାନପାରଂ ନେତୀତି ନାୟକୋ। ଜିତପଞ୍ଚମାରତ୍ତା ଜିନୋ। ଏଞ୍ଚ ଚ ସମନ୍ତଭଦ୍ର, ଲୋକଜି, ଛଳଅଭିଞ୍ଞ, ଅଦ୍ଵୟଵାଦୀ, ସିରୀଘନ, ଅକନିଟ୍ଠଗ [ଅକନିଟ୍ଠକ (କ।)], ଧମ୍ମଚକ୍କ, ରାଗାସନି [ରାଗାରି (କ।)], ତିସରଣ, ଖସମ [ଖଣସମ (କ) ଖେନ ଆକାସେନ ସମା ତୁଲ୍ୟା ଗୁଣା ଯସ୍ସ ସୋ (ତିକଣ୍ଡସେସଟୀକା ୧।୧।୮)], ଗୁଣାକର, ମହାସୁଖ, ଵଜିର, ମେତ୍ତାବଲ, ଅସମ, ଜିତାରି, ମହାବୋଧି, ଧମ୍ମଧାତୁ, ସେତକେତୁ, ଖଜି, ତିମୁତ୍ତି [ଖଜିରତ୍ତିମୁତ୍ତି (କ।) ଖେନ ଆକାସଚ୍ଛାନେନ – ସୁଞ୍ଞଭାଵନାୟାତି ଭାଵୋ – ଜୟତି ସଂସାରଭାଵଂ ଯୋ, ଜି+ କ୍ଵିପ ସୁଞ୍ଞଵାଦୀନଂ ବୋଦ୍ଧାନଂ ‘‘ସୁଞ୍ଞଂ ସବ୍ବମେଵ’’ ଇଚ୍ଚାକାରଭାଵନାୟ ସଂସାରଭାଵଜୟନତୋ ତଥାଭାଵୋ (ସଦ୍ଦକପ୍ପଦ୍ଦୁମ)], ଦସଭୂମିସ୍ସର, ପଞ୍ଚଞାଣ, ବହୁଳ୍ଳମ, ସମ୍ବୁଦ୍ଧ, ସବ୍ବଦସ୍ସୀ, ମହାବଲ, ସବ୍ବବୋଧ [ସମ୍ବୋଧଧମ୍ମ (କ।)], ଧମ୍ମକାୟ, ସଂଗୁତ୍ତ, ଅରହ, ଦ୍ଵାଦସକ୍ଖ, ଵୀତରାଗାଦୀନିପି ଅନେକାନି ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ନାମାନି [ଇମାନି ପରିୟାୟଵଚନାନି ପାୟସୋ ଅମରକୋସତୋ, ତିକଣ୍ଡସେସାଭିଧାନତୋ ଚ ଗହିତାନି]। ସମନ୍ତତୋ ପୁଞ୍ଞସମ୍ଭାରତୋ ଚ ଞାଣସମ୍ଭାରତୋ ଚ ଭଦ୍ରୋ ସେଟ୍ଠୋତି ସମନ୍ତଭଦ୍ରୋଚ୍ଚାଦୀନି ଚ ନିବ୍ବଚନାନି ଵେଦିତବ୍ବାନି। ଵୁତ୍ତଞ୍ଚ –

‘‘ଅସଙ୍ଖ୍ୟେୟ୍ୟାନି ନାମାନି, ସଗୁଣେନ ମହେସିନୋ;

ଗୁଣେନ ନାମମୁଦ୍ଧେୟ୍ୟଂ, ଅପି ନାମସହସ୍ସତୋ’’ତି [ଧ। ସ। ଅଟ୍ଠ। ୧୩୧୩; ଉଦା। ଅଟ୍ଠ। ୫୩; ପଟି। ମ। ଅଟ୍ଠ। ୧।୧।୭୬; ନେତ୍ତି। ଅଟ୍ଠ। ୩୮]।

ତଞ୍ଚ ଉଦ୍ଧେୟ୍ୟନ୍ତି ଉଦ୍ଧରିତବ୍ବଂ। ଅପି ନାମସହସ୍ସତୋତି ଅନେକେହି ନାମସହସ୍ସେହୀତ୍ୟତ୍ଥୋ। ସବ୍ବବୁଦ୍ଧନାମକଥା।

ସକ୍ୟାଦିସତ୍ତକଂ ଅମ୍ହାକଂ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ନାମଂ। ପଞ୍ଚମାରେ ଜେତୁଂ ସକ୍କୋତୀତି ସକ୍ୟୋ, ଭଗିନୀହି ସଦ୍ଧିଂ ସଂଵାସକରଣତୋ ଵା ଲୋକମରିୟାଦଂ ଛିନ୍ଦିତୁଂ ସକ୍କୁଣନ୍ତୀତି ସକ୍ୟା, ସାକିୟରାଜୂନଂ ପୁବ୍ବରାଜାନୋ, ତେସଂ ଵଂସଭୂତତ୍ତା ଭଗଵା ‘‘ସକ୍ୟୋ’’ତି ଵୁଚ୍ଚତି। ଅସ୍ସ ଚ ଜାତିସମନନ୍ତରଂ ନିଧୟୋ ରତନାନି ଚ ଉପ୍ପନ୍ନାନୀତି ସିଦ୍ଧତ୍ଥୋତି ନାମଂ କତଂ, ସବ୍ବେସଂ ଵା ଲୋକାନଂ ସିଦ୍ଧା ଅତ୍ଥା ଏତେନ ହେତୁଭୂତେନାତି ସିଦ୍ଧତ୍ଥୋ। ସୁଦ୍ଧଂ ଓଦନଂ ଅସ୍ସାତି ସୁଦ୍ଧୋଦନୋ, ତସ୍ସ ଅପଚ୍ଚଂ ସୁଦ୍ଧୋଦନି। ଗୋତମଵଂସସ୍ସ କପିଲସ୍ସ ମୁନିନୋ ସିସ୍ସତାୟ ସକ୍ୟା ଗୋତମା, ଭଗଵା ପନ ଗୋତମଵଂସେ ଉପ୍ପନ୍ନତ୍ତା ଗୋତମସ୍ସ ମୁନିନୋ ଅପଚ୍ଚଂ ଗୋତମୋ।

୫। ସକ୍ୟଵଂସାଵତିଣ୍ଣୋ [ସକ୍ୟଵଂସା ପିଣ୍ଡିଣ୍ଣୋ (କ।)] ସକ୍ୟମୁନି ଯୋ ବୁଦ୍ଧୋ ସୋ ସକ୍ୟସୀହୋ, ସକ୍ୟାନଂ ଵା ସେଟ୍ଠତ୍ତା ସକ୍ୟସୀହୋ। ସକ୍ୟକୁଲତୋ ଜାତୋ ମୁନି ସକ୍ୟମୁନି। ସୂରିୟଦେଵପୁତ୍ତସ୍ସ ସୋତାପନ୍ନତ୍ତା ଭଗଵା ଆଦିଚ୍ଚବନ୍ଧୂତି ଵୁଚ୍ଚତି, ଆଦିଚ୍ଚସ୍ସ ବନ୍ଧୁ ଞାତୀତି ନିବ୍ବଚନଂ କତ୍ଵା। ଏଞ୍ଚପି ମାୟାଦେଵୀସୁତ, ମହାସମଣ, କଲିସାସନାଦୀନି [କୁଲିସାସନାଦୀନି (କ।) କଲିମ୍ହି ଯୁଗେ ସାସନଂ ଅନୁସାସନଂ ଯସ୍ସ ସୋ, ଅଥଵା କଲିମ୍ହି ପାପେ ଵିଵାଦେ ଵା ସାସନଂ ହିତସାଧନଂ ଯସ୍ସ ସୋ (ତିକଣ୍ଡସେସଟୀକା ୧।୧।୧୧)] ଗୋତମପରିୟାୟାନି ଵେଦିତବ୍ବାନି।

୬।ମୋକ୍ଖାଦୀନି ନିବ୍ବୁତିପରିୟନ୍ତାନି ଛଚତ୍ତାଲୀସ ନାମାନି ନିବ୍ବାନସ୍ସ ନାମାନି। ମୁଚ୍ଚନ୍ତି ଏଞ୍ଚ, ଏତେନ ଵା ରାଗାଦୀହୀତି ମୋକ୍ଖୋ। ନିରୁଜ୍ଝନ୍ତି ଏଞ୍ଚ ରାଗାଦୟୋତି ନିରୋଧୋ, ରୁନ୍ଧତି ଵା ନିବ୍ବାନନ୍ତି ରୋଧୋ, କିଲେସୋ, ସୋ ଏଞ୍ଚ ନତ୍ଥୀତି ନିରୋଧୋ। ଵାନସଙ୍ଖାତାୟ ତଣ୍ହାୟ ନିକ୍ଖନ୍ତତ୍ତା, ନିବ୍ବାତି ଵା ଏତେନ ରାଗଗ୍ଗିଆଦିକୋତି ନିବ୍ବାନଂ। ଯଥା ପକତିଦୀପୋ ନଦୀସୋତେନ ଵୁୟ୍ହମାନାନଂ ପତିଟ୍ଠା ହୋତି, ଏଵମିଦମ୍ପି ନିବ୍ବାନଂ ସଂସାରମହୋଘେନ ଵୁୟ୍ହମାନାନଂ ପତିଟ୍ଠାତି ଦୀପୋ ଵିୟାତି ଦୀପୋ, ନିକ୍କିଲେସାନଂ ଵା ପଦୀପସଦିସଭାଵକରଣତୋ ଦୀପୋ ଵିୟାତି ଦୀପୋ, ‘‘ନିବ୍ବନ୍ତି ଧୀରା ଯଥାୟଂ ପଦୀପୋ’’ତି ହି ଵୁତ୍ତଂ, ଦିପ୍ପତି ଵା ଅରିୟାନଂ ଞାଣଚକ୍ଖୁସ୍ସେଵ ପକାସତୀତି ଦୀପୋ। ତଣ୍ହାନଂ ଖୟହେତୁତ୍ତା ତଣ୍ହକ୍ଖୟୋ। ରାଗାଦୀନଂ ପଟିପକ୍ଖତ୍ତା, ଉତ୍ତମଟ୍ଠେନ ଵା ପରଂ। ତାୟତି ରକ୍ଖତି ଅପାୟାଦିତୋତି ତାଣଂ। ନିଲୀୟନ୍ତି ଏଞ୍ଚ ସଂସାରଭୟଭୀରୁକାତି ଲେଣଂ। ନତ୍ଥି ଦୀଘରସ୍ସାଦିକଂ ରୂପଂ ସଣ୍ଠାନମେତସ୍ସାତି ଅରୂପଂ, ଅପ୍ପଚ୍ଚୟତ୍ତା ଵା ଅରୂପଂ। ରାଗାଦୀନଂ ସନ୍ତକରଣତ୍ତା ସନ୍ତଂ। ରାଗକ୍ଖୟହେତୁଭାଵେନ ଅଵିପରୀତତ୍ତା, ଚତୁସଚ୍ଚପରିୟାପନ୍ନତ୍ତା ଵା ସଚ୍ଚଂ। ନତ୍ଥି ଆଲୟୋ ତଣ୍ହା ଏଞ୍ଚାତି ଅନାଲୟଂ।

୭। ପଚ୍ଚୟେହି ନ ସଙ୍ଖରୀୟତେତି ଅସଙ୍ଖତଂ। ସିଵଂ ଖେମଭାଵଂ କରୋତୀତି ସିଵଂ, ସଂସାରଭୀରୁକେହି ସେଵିତବ୍ବତ୍ତା ଵା ସିଵଂ, ଯଦାଦିନା ଵପଚ୍ଚୟୋ। ନତ୍ଥି ଏଞ୍ଚ ମତଂ ମରଣଂ, ଏତସ୍ମିଂ ଵା ଅଧିଗତେ ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ମତନ୍ତି ଅମତଂ। ପସ୍ସିତୁଂ ସୁଦୁକ୍କରତାୟ ସୁଦୁଦ୍ଦସଂ। ପରେହି ଉତ୍ତମେହି ଅରିୟପୁଗ୍ଗଲେହି ଅୟିତବ୍ବଂ ଗନ୍ତବ୍ବନ୍ତି ପରାୟଣଂ, ପରତୋ ଵା ଅୟିତବ୍ବଂ ଗନ୍ତବ୍ବନ୍ତି ପରାୟଣଂ, ସଂସାରସଭାଵତୋ ଅଞ୍ଞସଭାଵଵସେନ ବୁଜ୍ଝିତବ୍ବନ୍ତ୍ୟତ୍ଥୋ, ପରେସଂ ଵା ଅରିୟପୁଗ୍ଗଲାନଂ ପତିଟ୍ଠାନତ୍ତା ପରାୟଣଂ। ଯେନ ଚତ୍ତାରୋ ମଗ୍ଗା ଓଧିସୋ କିଲେସେ ସରନ୍ତି ହିଂସନ୍ତି ତଂ ଧମ୍ମଂ

ସରଣଂ, ଅରିଯାନଂ ୱସିତଗେହତ୍ତା ୱା ସରଣଂ। ଇତି ଉପଦ୍ଦୱୋ ପୱାସୋ ଚ ତେ ଯତ୍ଥ ନ ସନ୍ତି, ତଂ ଅନୀତିକଂ, ସତ୍ତେ ସଂସାରଂ ନେତୀତି “ନୀତୀ”ତି ଲଦ୍ଧନାମାଯ ତଣ୍ହାଯ ଅଭାୱତୋ ୱା ଅନୀତିକଂ। ଆସୱାନଂ ଅନାରମ୍ମଣତାଯ ଅନାସୱଂ। ନିଚ୍ଚଟ୍ଠେନ ଧୁୱଂ, ଧୱତି ୱା ମଗ୍ଗାନମାରମ୍ମଣଭାୱଂ ଗଚ୍ଛତୀତି ଧୁୱଂ, “ଧୁ ଗତିଥେରିଯେସୂ”ତି ହି କାତନ୍ତଧାତୁ। ଦଟ୍ଠବ୍ବସଭାୱସ୍ସ ନତ୍ଥିତାଯ ଅନିଦସ୍ସନଂ। ପଚ୍ଚଯେହି ଅକତତ୍ତା ଅକତଂ। ସଦା ୱିଜ୍ଜମାନତ୍ତା ଅପଲୁଜ୍ଜନସଭାୱଂ ଗଚ୍ଛତି, ତେନ ୱା ୱିଞ୍ଞାଯତୀତି ଅପଲୋକିତଂ। “ଇତଂ ଗତେ ଚ ୱିଞ୍ଞାତେ”ତି ହି ନାନତ୍ଥସଙ୍ଗହେ ୱୁତ୍ତଂ। ଲୋକସଭାୱେନ ୱା ୱିଞ୍ଞାଯତୀତି ଲୋକିତଂ, ତବ୍ବିୱାପଗମନତୋ ଅପଲୋକିତଂ। ସଣ୍ହଟ୍ଠେନ ନିପୁଣଂ, ଯେନ ୱା ଚତ୍ତାରୋ ମଗ୍ଗା ଓଧିସୋ କିଲେସେ ନିସ୍ସେସତୋ ପୁନନ୍ତି ସୋଧେନ୍ତି, ତଂ ନିପୁଣଂ। ନ କଦାଚିପି ଯସ୍ସ ଅନ୍ତୋ ୱିନାସୋ ଅତ୍ଥି, ତଂ ଅନନ୍ତଂ। ଖରନ୍ତି ୱିନସ୍ସନ୍ତୀତି ଖରା, ସଙ୍ଖତା, ତେ ଯତ୍ଥ ନ ସନ୍ତି, ତଂ ଅକ୍ଖରଂ, ଖରସଙ୍ଖାତାନଂ ୱା ସଙ୍ଖତାନଂ ପଟିପକ୍ଖତ୍ତା ଅକ୍ଖରଂ। ଏତ୍ଥ ଚ ଅସଙ୍ଖତନ୍ତ୍ୱାଦିକା ଗାଥା ରୁଚିରା ନାମ।

୮। ସବ୍ବଦୁକ୍ଖାନଂ ଖଯକାରଣତ୍ତା ଦୁକ୍ଖକ୍ଖଯୋ। ବ୍ୟାବାଧତୀତି ବ୍ୟାବାଧୋ, ସୋ ଏୱ ବ୍ୟାବାଦୋ, ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚଂ, ତସ୍ସ ଭାୱୋ ବ୍ୟାବଜ୍ଝଂ, ଦୁକ୍ଖସ୍ସ ପୀଳନାଦ୍ୟତ୍ଥୋ, ତଂ ଯତ୍ଥ ନତ୍ଥି, ତଂ ଅବ୍ୟାବଜ୍ଝଂ, ଅବ୍ୟାପଜ୍ଝନ୍ତିପି ପାଠୋ, ତତ୍ଥ ବ୍ୟାପଜ୍ଜନ୍ତି ୱିନସ୍ସନ୍ତୀତି ବ୍ୟାପାଦା, ସଙ୍ଖତା, ତେସଂ ଭାୱୋ ବ୍ୟାପଜ୍ଝଂ, ସଙ୍ଖତାନଂ ୱିନସ୍ସନଭାୱୋ, ତଂ ଯତ୍ଥ ନତ୍ଥି, ତଂ ଅବ୍ୟାପଜ୍ଝନ୍ତି ଏୱମତ୍ଥୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ, ନିରୁତ୍ତିନଯେନ ଚ ଦ୍ଧସ୍ସ ଝକାରୋ। କିଲେସକମ୍ମୱିପାକୱଟ୍ଟାନମଭାୱତୋ ୱିୱଟ୍ଟଂ। ନିବ୍ଭଯଟ୍ଠେନ ଖେମଂ, ଖଯନ୍ତି ୱା ଏତେନ ରାଗଗ୍ଗିଆଦଯୋତି ଖେମଂ। ସଙ୍ଖାରେହି ଅସମ୍ମିସ୍ସତାଯ, ୱିସଂଯୋଗତାଯ ଚ କେୱଲଂ। ଅପୱଜ୍ଜନ୍ତି ସଙ୍ଖାରା ଏତସ୍ମାତି ଅପୱଗ୍ଗୋ। ଯସ୍ମା ରାଗୋ ୱିଗତୋ, ସୋ ୱିରାଗୋ। ପଧାନଭାୱଂ ନୀତଂ ପଣୀତଂ। ନତ୍ଥି ଏତସ୍ମିଂ ଅଧିଗତେ ଅରିଯାନଂ ଚୁତଂ ଚୱନନ୍ତି ଅଚ୍ଚୁତଂ। ଅରିଯେହି ପଜ୍ଜିତବ୍ବତ୍ତା ଗନ୍ତବ୍ବତ୍ତା ପଦଂ।

୯। ଚତ୍ତାରୋ ଯୋଗା ଖଯନ୍ତି ଏତେନାତି ଯୋଗକ୍ଖେମୋ। ପାରେତି ସକ୍କୋତି ସଂସାରଦୁକ୍ଖସନ୍ତାପଂ ସମେତୁନ୍ତି ପାରଂ, “ସଂସାରଦୁକ୍ଖସନ୍ତାପତତ୍ତସ୍ସା’ଲଂ ସମେତୱେ”ତି ହି ୱୁତ୍ତଂ। ପଗତା ସଂସାରଚକ୍କସ୍ସ ଅରା ଏତସ୍ମାତି ୱା ପାରଂ। କିଲେସେହି ମୁଚ୍ଚନତୋ ମୁତ୍ତି, ନିକାଯନ୍ତରିଯା ପନ “ସରୀରେନ୍ଦ୍ରିଯେହି ଅତ୍ତନୋ ମୁତ୍ତତ୍ତା ମୁତ୍ତୀ”ତି ୱଦନ୍ତି। କିଲେସସମନତୋ ସନ୍ତି। ୱିସୁଜ୍ଝନ୍ତି ସତ୍ତା ଏତାଯ ରାଗାଦିମଲେହୀତି ୱିସୁଦ୍ଧି। ସବ୍ବସଙ୍ଖାରା ୱିମୁଚ୍ଚନତୋ ୱିମୁତ୍ତି। ଅସଙ୍ଖତମେୱ ନିସ୍ସତ୍ତନିଜ୍ଜୀୱଟ୍ଠେନ, ସନ୍ତିଲକ୍ଖଣଧାରଣତୋ ୱା ଧାତୂତି ଅସଙ୍ଖତଧାତୁ। ସୁଜ୍ଝନ୍ତି ସତ୍ତା ଏତାଯ ରାଗାଦିମଲେହୀତି ସୁଦ୍ଧି। ଆୱୁଣୋତି ସଂସାରତୋ ନିକ୍ଖନ୍ତୁମପ୍ପଦାନୱସେନାତି ୱୁତି, ତଣ୍ହା, ତତୋ ନିକ୍ଖନ୍ତତ୍ତା ନିବ୍ବୁତି।

୧୦।ଖୀଣାସୱାଦିଚତୁକ୍କଂ ଅରହନ୍ତେ। ଖୀଣା ଆସୱା ଯସ୍ସ ସୋ ଖୀଣାସୱୋ। ତତୋ ଉତ୍ତରି କରଣୀଯାଭାୱତୋ ନତ୍ଥି ସିକ୍ଖା ଏତସ୍ସାତି ଅସେକ୍ଖୋ। ୱିଗତୋ ରାଗୋ ଯସ୍ମାତି ୱୀତରାଗୋ। ସଂସାରଚକ୍କସ୍ସ ଅରେ ହତୱାତି ଅରହା, “ଅରହ”ନ୍ତିପି ପାଠୋ।

ଦେୱଲୋକାଦିପଞ୍ଚକଂ ସଗ୍ଗସ୍ସ ନାମଂ। ଦେୱାନଂ ଲୋକୋ ଭୱନଂ ଦେୱଲୋକୋ। ଦିବ୍ବନ୍ତ୍ୟତ୍ର ଦିୱୋ। ଅଜ ଗତିଯଂ, ଅନେକତ୍ଥତ୍ତା ଠିତିଯଂ, ଚିରଂ ଠିଯତେ ଅସ୍ମିନ୍ତି ଅଗ୍ଗୋ, ଠାନଂ, ସୋଭନୋ ଅଗ୍ଗୋ ସଗ୍ଗୋ, ପୁଞ୍ଞେନ ୱା ସୁଟ୍ଠୁ ଅଜୀଯତେତି ସଗ୍ଗୋ। ତଯୋ ଦେୱା ଦିବ୍ବନ୍ତ୍ୟତ୍ରେତି ତିଦିୱୋ। ପଧାନତୋ ହି ତୀହି ହରିହରବ୍ରହ୍ମେହି ବ୍ୟପଦେସୋ। ତିଦସାନଂ ଦେୱାନଂ ଆଲଯୋ ଠାନନ୍ତି ତିଦସାଲଯୋ। କେଚି ପନ “ଦେୱଲୋକାଦିତ୍ତଯଂ ସଗ୍ଗସାମଞ୍ଞସ୍ସ ନାମଂ, ତିଦିୱାଦିଦ୍ୱଯଂ ତାୱତିଂସସ୍ସା”ତି ୱଦନ୍ତି, ତଂ ଅମରକୋସାଦୀସୁ ସାମଞ୍ଞସ୍ମିଂଯେୱ ଦ୍ୱିନ୍ନମ୍ପି ଗହଣତୋ ନ ସାରତୋ ପଚ୍ଚେତବ୍ବଂ। ଏତ୍ଥାପି ନାକ, ସୁରଲୋକ, ତିପିଟ୍ଠପ [ୱିସନ୍ତି ସୁକତିନୋ ଅସ୍ମିଂ ଇତି ପିଟ୍ଠପଂ ପିସୋଦରାଦି ତିଦସାନଂ ପିଟ୍ଠପଧିତି ଦସସଦ୍ଦଲୋପୋ (ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା)], ଅୱରୋହ, ଫଲୋଦଯ [ଫଲସ୍ସ କମ୍ମଫଲସ୍ସ ଉଦଯୋ ଦିଟ୍ଠିଯୋଗ୍ଗଟ୍ଠାନଂ (ଟିକଣ୍ଡଟୀକା)], ମନ୍ଦର, ସେରିକ, ସକ୍କଭୱନ, ଖଂ, ନଭାଦୀନି ଦେୱଲୋକସାମଞ୍ଞାନି ଇଧାନାଗତାନିପି ଗହେତବ୍ବାନି।

୧୧-୧୨।ତିଦସାଦିଚତୁଦ୍ଦସକଂ ଦେୱତାସାମଞ୍ଞସ୍ସ ନାମଂ। ଜାତୀସୁ [ଜାତିଜାତୀସୁ (କ।)] ୱୁତ୍ତାସୁ ବ୍ୟତ୍ତିପି ୱୁଚ୍ଚତୀତି ବ୍ୟତ୍ତୀନଂ ବହୁତ୍ତା ବହୁୱଚନନିଦ୍ଦେସୋ। ଜାତିସତ୍ତାୱିନାସସଙ୍ଖାତା ତିସ୍ସୋ ଦସା ପରିମାଣା ଏତେସନ୍ତି ତିଦସା। ଏତେ ହି ମନୁସ୍ସାଦଯୋ ୱିଯ ବୁଦ୍ଧିୱିପରିଣାମଖଯେହି ନ ଯୁଜ୍ଜନ୍ତି, ପଞ୍ଚୱୀସତିୱସ୍ସୁଦ୍ଦେସିଯା ଏୱ ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି ସନ୍ତି ୱିନସ୍ସନ୍ତି ଚ। ମରଣଂ ମରୋ, ସୋ ଯେସଂ ନତ୍ଥି, ତେ ଅମରା। ଦିବ୍ବନ୍ତି ପଞ୍ଚକାମଗୁଣାଦୀହି କୀଳନ୍ତୀତି ଦେୱା। ୱିବୁଜ୍ଝନ୍ତି ନ ସୁପନ୍ତୀତି ୱିବୁଧା, ଅତୀତାନାଗତଜାତିଂ ୱିବୁଜ୍ଝନ୍ତୀତି ୱା ୱିବୁଧା। ସୁଧାଭୋଜନଭୁଞ୍ଜନସୀଲତାଯ ସୁଧାସିନୋ। ସମୁଦ୍ଧୁଟ୍ଠା [ଅମତମଥନୋଟ୍ଠା (ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା)] ସୁରା ଅତ୍ଥି ଯେସଂ, ତେ ସୁରା, ସୁରନ୍ତି ୱା କୀଳନ୍ତୀତି ସୁରା, ସୁଖେନ ରମନ୍ତୀତି ୱା ସୁରା। ଦୀଘାଯୁକାପି ସମାନା ଯଥାପରିଚ୍ଛେଦଂ ସମ୍ପତ୍ତକାଲେ ମରନ୍ତି ସୀଲେନାତି ମରୂ। ଦିୱୋ ଦେୱଲୋକୋ ଓକୋ ଆସଯୋ ଯେସଂ ତେ ଦିୱୋକା। ସୁଧାହାରସ୍ସ ପାତବ୍ବସ୍ସପି ସମ୍ଭୱତୋ ଅମତଂ ପିୱନ୍ତୀତି ଅମତପା, ଅମତୋସଧଂ ୱା ପିୱନ୍ତୀତି ଅମତପା। ସଗ୍ଗେ ୱସନସୀଲତ୍ତା ସଗ୍ଗୱାସିନୋ। ସଦା ପଞ୍ଚୱୀସତିୱସ୍ସୁଦ୍ଦେସିଯତ୍ତା ନିରାକତା ଜରା ଏତେସନ୍ତି ନିଜ୍ଜରା। ନ ନିମିସନ୍ତୀତି ଅନିମିସା, ଭମୁକା ନିଚ୍ଚଲଂ କରୋନ୍ତୀତ୍ୟତ୍ଥୋ। ଦିୱେ ୱସନ୍ତୀତି ଦିବ୍ବା। ଦେୱା ଏୱ ଦେୱତା, ସକତ୍ଥେ ଦେୱସଦ୍ଦତୋ ତାପଚ୍ଚଯୋ, ଦେୱତା ଏୱ ଦେୱତାନି, ସକତ୍ଥେ ନିପଚ୍ଚଯୋ। “ଅପୁମେ”ତି ଏତ୍ଥ

ପଠମସକଵିକଓସେନ ଇତ୍ଥିଲିଙ୍ଗତ୍ତଂ, ଦୁତିଯସକଵିକଓସେନ ନପୁଂସକଲିଙ୍ଗତ୍ତଂ ୱେଦିତଵଂ, ଦୁତିଯସକଵିକଓସେନେଓ ଓା ଦ୍ୱିଲିଙ୍ଗତ୍ତଂ, ତଥ୍ଥ ଇତ୍ଥିଲିଙ୍ଗପକ୍ଖେ ଯଦାଦିନା ନିକାରାଦେସୋ। ଅମରକୋସେ ପନ ''ଦେଓତାନି ପୁମେ ଓା''ତି [ଅମର ୧।୯] ଓୁତ୍ତଂ। ତସ୍ସତ୍ଥୋ – ଦେଓତାନିସଦ୍ଦୋ ଓିକପ୍ପେନ ପୁଲ୍ଲିଙ୍ଗେ, ନିଚ୍ଚଂ ନପୁଂସକେତି। ଟୀକାଯଞ୍ଚ ''ସକଵିକା ପକତିତୋ ଲିଙ୍ଗଓଚନାନି ଅତିଓତ୍ତନ୍ତୀତି ପୁନ୍ନପୁଂସକତ୍ତ''ନ୍ତି [ଦେଓୋ ଏଓ ଦେଓତା, ସକତ୍ଥେ ତା, ସକଵିକା ଅପି ପଚ୍ଚଯା ପକତିତୋ ଲିଙ୍ଗଓଚନାନ୍ୟତିଓତ୍ତନ୍ତେ, ଅପୀତି ଇତ୍ଥିତ୍ତଂ ଦେଓତା ଏଓ ଦେଓତଂ ପଞ୍ଞାଦିତ୍ତା ଅଣ (ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା)] ଓୁତ୍ତଂ। ତଥ୍ଥ ସକଵିକାତି ଦୁତିଯସକଵିକଂ ଓୁତ୍ତଂ, ପକତିତୋତି ପଠମସକଵିକଂ। ତେନ ଓୁତ୍ତଂ ''ପୁନ୍ନପୁଂସକତ୍ତ''ନ୍ତି, ଇତରଥା ତାପଚ୍ଚଯନ୍ତସ୍ସ ନିଚ୍ଚଂ ଇତ୍ଥିଲିଙ୍ଗତାଯ ଇତ୍ଥିଲିଙ୍ଗତ୍ତମେଓ ଓଦେଯ୍ୟ। ସୁପଵା, ସୁମନା, ତିଦିଓେସା, ଆଦିତେଯ୍ୟା, ଦିଓିସଦା, ଲେଖା, ଅଦିତିନନ୍ଦନା, ଆଦିଚ୍ଚା, ରିଭଓୋ [ଓିଭଓା (କ।), ରିକାରୋ ଦେଓମାତା ସିଯା ଇତି ତିକଣ୍ଡେ, ତତୋ ଭଓନ୍ତୀତି (ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା)] ଅସୋପ୍ପା, ଅମଚ୍ଚା [ମରଣଂ ମତି ଇତି ତି, ମତିଯଂ ଭଓା ମଚ୍ଚା… ନ ମଚ୍ଚା ଅମଚ୍ଚା (ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା)], ଅମତାସନା, ଅଗ୍ଗିମୁଖା, ହଓିଭୋଜନା, ଗିରଵାଣା, ଦାନଓାରଯୋ, ଵିନ୍ଦାରକା, ପୂଜିଯା, ଚିରାଯୁକା, ସଗ୍ଗିନୋ, ନଭୋସଦାଇଚ୍ଚାଦୀନିପି ଦେଓତାନଂ ସାମଞ୍ଞନାମାନେଓ।

୧୩।ସିଦ୍ଧାଦଯୋ ଇମେ ଦେଓଯୋନିଯୋ ଦେଓପ୍ପଭଓା ଦେଓଓଂସା ଏତେସମୁପ୍ପତ୍ତିଯଂ ଦେଓାନମେଓ ଆଦିକାରଣତ୍ତା। ଅଣିମାଦିଗୁଣୋପେତତ୍ତା ସିଜ୍ଝନ୍ତି ଏତସ୍ସ ଯଥିଚ୍ଛିତା ଅତ୍ଥାତି ସିଦ୍ଧୋ। ଯସ୍ସ ଭାସାଯ ବ୍ରୂହତି କଥା, ସୋ ଭୂତୋ , ପିସାଚପ୍ପଭେଦୋ ଅଧୋମୁଖାଦି। ଓଚନତ୍ଥୋ ପନ ଭଓନ୍ତି ବ୍ରୂହନ୍ତି କଥା ଏତସ୍ମାତି ଭୂତୋତି। ଗନ୍ଧଂ ଅଵତି ପରିଭୁଞ୍ଜତୀତି ଗନ୍ଧବ୍ବୋ, ଦେଓଗାଯନା ''ହାହା ହୂହୂ'' ପଭୁତଯୋ [ଅମର ୧।୫୫]। ନିଧଯୋ ଗୁଯ୍ହତୀତି ଗୁଯ୍ହକୋ, ସଞ୍ଞାଯଂ କୋ, ମଣିଭଦ୍ଦାଦିକୋ କୁଓେରାନୁଚରୋ। ଯକ୍ଖ ପୂଜାଯଂ, ଯକ୍ଖୀଯତେ ପୂଜୀଯତେତି ଯକ୍ଖୋ, କୁଓେରାଦିକୋ। ରକ୍ଖନ୍ତି ଅତ୍ତାନଂ ଏତସ୍ମାତି ରକ୍ଖସୋ, ଓିଭୀସଣାଦି। କୁମ୍ଭପ୍ପମାଣଣ୍ଡତାଯ କୁମ୍ଭଣ୍ଡୋ। ପିସିତଂ ମଂସଂ ଅସତି ଭକ୍ଖତୀତି ପିସାଚୋ, ସକୁନି ସକୁନ୍ତିଆଦିକୋ କୁଓେରାନୁଚରୋ, ଯଦାଦିନା ପିସିତସ୍ସ ପିଭାଓୋ, ଅସସ୍ସ ଚ ସାଚାଦେସଭାଓୋ [ପାଣିନି ୬।୩।୧୦୯; ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନପଞ୍ଚିକା ୧।୪୭]। ଆଦିସଦ୍ଦେନ ଓିଜ୍ଜାଧର, ଅପସର, କିନ୍ନରେ ଚ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ଓିଜ୍ଜଂ ଗୁଠିକାଞ୍ଜନମନ୍ତାଦିକଂ ଧରତୀତି ଓିଜ୍ଜାଧରୋ। ଅପସାରଯନ୍ତି ଖଲଯନ୍ତୀତି ଅପସରା, ଉଵସ୍ସାଦିକା ସୁରଓେସିଯୋ [ଅମର ୧।୫୫], ଅପସରସଦ୍ଦସ୍ସ ଜାତିଯଂ ସଯଂ ବହୁତ୍ତଂ, ବ୍ଯତ୍ତିଯନ୍ତୁ ତଦଓଯଓଂ ଓା ସଯଂ, ତଥା ଚ ବହୁତ୍ତଂଓ। ଓନାଦିସଦ୍ଦୋ କଦାଚି ଜାତିଯଂ ପଯୁଜ୍ଜତେ, କଦାଚି ବ୍ଯତ୍ତିଯଂ। ତତ୍ର ଯଦା ଜାତିଯଂ, ତଦା ବ୍ଯତ୍ତିଗତଂ ସଙ୍ଖ୍ୟମାଦାଯ ପଓତ୍ତତି। ଯଦା ବ୍ଯତ୍ତିଯଂ ପଯୁଜ୍ଜତେ, ତଦା ତଂବ୍ଯତ୍ତାଓଯଓାନଂ ପାଣିପାଦାଦୀନଂ ବହୁତ୍ତସଙ୍ଖ୍ୟମାଦାଯ ପଓତ୍ତତି। ଓନସଦ୍ଦୋ ତୁ ଜାତିଗତେକସଙ୍ଖ୍ୟାଓିସିଟ୍ଠଦଵାଭିଧାନତୋ ଧଓାଦିବ୍ଯତ୍ତିଗତଜାତ୍ୟଭିଧାନତୋ ଓା ଏକଓଚନନ୍ତି ଅପସରସଦ୍ଦୋ ଓାମନାଦିମତେନ ଇତ୍ଥିଯଂ ବହୁଓଚନେ ଚ, ତଦଞ୍ଞେସଂ ପନ ମତେନ ପୁମିତ୍ଥିଯଂ ଓଚନଦ୍ୱଯେ ଚ ଦଟ୍ଠଵୋ। ଅସ୍ସମୁଖନରସରୀରତ୍ତା କୁଚ୍ଛିତୋ ନରୋ, କିଞ୍ଚି ଓା ନରୋ, ନରସଦିସତ୍ତା ଓା କିନ୍ନରୋ। ଏତା ଦେଓଯୋନିଯୋ।
ଗଣଦେଓତା ପନ –

''ଆଦିଚ୍ଚା ଓିସ୍ସ ଓସଓୋ, ତୁସିତା'ଭସ୍ସରା'ନିଲା;

ମହାରାଜିକା ସାଧ୍ୟା ଚ, ରୁଦ୍ଦା ଚ ଗଣଦେଓତା''ତି [ଅମର ୧।୧୦]।

ଅମରକୋସେ କଥିତା।

ତତ୍ରାଦିଚ୍ଚା ଦ୍ୱାଦସକା, ଓିସ୍ସେଦେଓା ଦସ ଠିତା;

ଓସଓୋ ଅଟ୍ଠସଙ୍ଖ୍ୟାତା, ଛତ୍ତିଂସ ତୁସିତା ମତା।

ଆଭସ୍ସରା ଚତୁସଟ୍ଠି, ଓାତା ପଣ୍ଣାସେକୂନକା;

ମହାରାଜିକନାମାଯୋ, ଦ୍ୱିସତଂ ଓୀସତାଧିକା।

ସାଧ୍ୟା ଦ୍ୱାଦସ ଓିଖ୍ୟାତା, ରୁଦ୍ଦା ଚେକାଦସ ଠିତା;

ସମଯନ୍ତରତୋ ଏତା, ଓିଞ୍ଞେଯ୍ୟା ଗଣଦେଓତା।

୧୪।ପୁଵଦେଓାଦିଚତୁକ୍କଂ ଅସୁରେ। ପୁଵଂ ଦେଓା ପୁଵଦେଓା, ଦୁତିଯାସମାସୋ, ପୁଵେ ଓା ଦେଓା ପୁଵଦେଓା, ପୁଵେ ହ୍ଯେତେ ଦେଓପୁରେ ଠିତା,

ଅନନ୍ତରଂ ସଙ୍ଖାଦୀହି ତତୋ ଚାଲିତା। ସୁରାନଂ ରିପୂ ସତ୍ତୱୋ ସୁରରିପୂ। ସୁରାନଂ ପଟିପକ୍ଖଭାୱତୋ ଅସୁରା, ଦେୱା ୱିଯ ନ ସୁରନ୍ତି ନ କୀଳନ୍ତୀତି ୱା ଅସୁରା, ସମୁଦ୍ଦୁଟ୍ଠା ୱା ସୁରା ଦେୱେହି ଅବ୍ଭୁପଗତା, ନାସୁରେହୀତି ନହି ସୁରା ଏତେସନ୍ତି ଅସୁରାତି ନିକାଯନ୍ତରିଯା। ଦନୁନାମାଯ ମାତୁଯା ଅପଚ୍ଚଂ ଦାନୱା। ଦନୁ ନାମ ତେରସସୁ ଦକ୍ଖସଦୁହିତୀସୁ ଏକିସ୍ସା ଦୁହିତୁ ନାମଂ। ଏତେ ପୁବ୍ବଦେୱାଦଯୋ ସଦା ପୁମେ ପୁଲ୍ଲିଙ୍ଗେ ୱତ୍ତନ୍ତି। ଦେଚ୍ଚା, ଦେତେଯ୍ଯା, ଦନୁଜା, ଇନ୍ଦାରୀ, ସୁରଦିସା, ସୁକ୍କସିସ୍ସା, ଦିତିସୁତା, ପୁବ୍ବଜାଇଚ୍ଚାଦୀନିପି ଅସୁରସ୍ସ ସାମଞ୍ଞନାମାନି।

ତବ୍ବିସେସା ଅସୁରପ୍ପଭେଦା। ସୁରେହି ସଦ୍ଧିଂ ସଙ୍ଗାମତ୍ଥଂ ଅତ୍ତନୋ ବଲକାଯାନଂ ପହାରଂ ଆଯୁଧଂ ଦଦାତୀତି ପହାରଦୋ, ସୋ ଏୱ ପହାରାଦୋ। ସଂ ପସତ୍ଥୋ ୱରୋ ଜାମାତା ଯସ୍ସ ସୋ ସମ୍ବରୋ, ତସ୍ସ ହି ସକ୍କୋ ଜାମାତା [ସଂ। ନି। ଅଟ୍ଠ। ୧।୧।୨୫୬], ପୁଞ୍ଞାହରୀସୁ ୱା ଇନ୍ଦ୍ରିଯାନି ସଂୱୁଣୋତୀତି ସମ୍ବରୋ। ବଲମେତସ୍ସତ୍ଥୀତି ବଲୀ, ଅତିସଯବଲକାଯତ୍ତା ୱା ବଲୀ, ସୋ ଏୱ ବଲି, ''ବଲିଆଦଯୋ''ତି ଇମିନା ସମାସେପି ସନ୍ଧି ନତ୍ଥୀତି ଦୀପେତି। ଆଦିନା ମଚ୍ଛସକୁଣାଦିକେପି କୁଞ୍ଚାଦିକେପି ଅସୁରଭେଦେ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି।

୧୫।ପିତାମହାଦ୍ୱଯଟ୍ଠକଂ ବ୍ରହ୍ମନି। ପିତୂନଂ ପଜାପତୀନଂ ଲୋକପିତୂନମ୍ପି ପିତା ପିତାମହୋ, ଆମହପଚ୍ଚଯୋ [ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନ ୪।୩୮]। ସବ୍ବଲୋକାନଂ ପିତୁଟ୍ଠାନିଯତ୍ତା ପିତା, ସବ୍ବଲୋକଂ ୱା ପାତି ରକ୍ଖତୀତି ପିତା, ରିତୁପଚ୍ଚଯୋ। ମହନ୍ତସରୀରତାଯ ବ୍ରହ୍ମା, ବ୍ରହ ୱୁଦ୍ଧିଯଂ ମପଚ୍ଚଯୋ। ଲୋକାନଂ ଈସୋ ଇନ୍ଦୋ ଲୋକେସୋ। କମଲସମ୍ଭୱତ୍ତା କମଲଂ, ପଦୁମଂ। ତଂ ଆସନମୁପ୍ପତ୍ତିଟ୍ଠାନମସ୍ସ କମଲାସନୋ। ହିରଞ୍ଞଂ ସୁୱଣ୍ଣମଯଂ ଅଣ୍ଡଂ ହିରଞ୍ଞଂ, ତସ୍ସ ଗବ୍ଭୋ ଭୂଣୋ [ଗୁଣୋ (କ।)]ହିରଞ୍ଞଗବ୍ଭୋ। ଝାନାଦିଗୁଣେହି ସୁରାନଂ ଜେଟ୍ଠତ୍ତା ସୁରଜେଟ୍ଠୋ। ପଜାନଂ ସତ୍ତାନଂ ପତି ସାମିଭୂତୋ ପଜାପତି, ପଜଂ ପାଲେତୀତି ୱା ପଜାପତି। ଅତ୍ରଭୂ, ପରମେଟ୍ଠି, ସଯମ୍ଭୂ, ଚତୁରାନନୋ, ଧାତା, କମଲଯୋନି, ଦୁହିଣୋ, ୱିରିଞ୍ଚି, ସଜିତା, ୱେଧା, ୱିଧାତା, ୱିଧି, ହଂସରଥୋ, ୱିରିଞ୍ଚୋ, ପପିତାମହୋ ଇଚ୍ଚାଦଯୋପି ବ୍ରହ୍ମନାମାନି।

୧୬-୧୭।ୱାସୁଦେୱାଦିପଞ୍ଚକଂ କଣ୍ହେ। ୱସୁଦେୱସ୍ସ ଅପଚ୍ଚଂ ୱାସୁଦେୱୋ। ମଚ୍ଚାନଂ ଜୀୱିତଂ ହରତି ସୀଲେନାତି ହରି। କଣ୍ହଗୁଣଯୋଗତୋ କଣ୍ହୋ। କେସିଂ ନାମ ଅସୁରଂ ହତୱାତି କେସୱୋ, ଈକାରସ୍ସ ଅକାରୋ, ହନସ୍ସ ଚ ୱୋ। ୱୁତ୍ତଞ୍ଚ –

''ଯସ୍ମା ତଯା ହତୋ କେସୀ,

ତସ୍ମା ମେ ସାସନଂ ସୁଣ;

କେସୱୋ ନାମ ନାମେନ,

ସେଯ୍ଯୋ ଲୋକେ ଭୱିସ୍ସସୀ''ତି [ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକାଯମ୍ପି]।

ଚକ୍କଂ ପାଣିମ୍ହି ଅସ୍ସ ଚକ୍କପାଣି। ୱିସଣୁ [ପିଣ୍ହୁ (କ।)], ନାରାଯନୋ, ୱେକୁଣ୍ଠୋ, ଦାମୋଦରୋ, ମାଧୱୋ, ସମ୍ଭୁ, ଦେଚ୍ଚାରି, ପୁଣ୍ଡରୀକକ୍ଖୋ, ଗୋୱିନ୍ଦୋ, ଗରୁଳଦ୍ଧଜୋ, ପୀତମ୍ବରୋ, ଅଚ୍ଚୁତୋ, ମଙ୍ଗଲୋ, ସିଙ୍ଗୀ, ଜନାଦ୍ଦନୋ, ଉପେନ୍ଦୋ, ଇନ୍ଦାୱରଜୋ, ଚତୁଭୁଜୋ, ପଦ୍ମନାଭୋ, ମଧୁରିପୁ, ତିୱିକ୍କମୋ, ଦେୱକୀନନ୍ଦନୋ, ସୋରୀ, ସିରୀପତି, ପୁରିସୋତ୍ତମୋ, ୱନମାଲୀ, ବଲିଧଂସୀ, କଂସାରାତି, ଅଧୋକ୍ଖଜୋ, ସବ୍ବମ୍ଭରୋ, କେଟଭଜି [କେଟଭଂ ଜିତୱା (ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା)], ୱିଧୁ, ସସବିନ୍ଦୁ, ସିରୀକରୋ, ସିରୀୱରାହୋ, ଅଜିତୋ, ପରପୁରିସୋ, ସିରୀଗବ୍ଭୋ, ଛବିନ୍ଦୁ, ଅନନ୍ତୋ, ନରକଜି, କେସରୋ, ଜାତିକୀଲୋ, ନରସୀହୋ, ପୁରାଣପୁରିସୋ, ନଲିନେସଯୋ, ୱାସୁ, ନରାଯନୋ, ପୁନବ୍ବସୁ, ସବ୍ବରୂପୋ, ଧରଣୀଧରୋ, ୱାମନୋ, ଏକସିଙ୍ଗୋ, ସୋମଗବ୍ଭୋ, ଆଦିଦେୱୋ, ଆଦିୱରାହୋ, ସୁୱଣ୍ଣବିନ୍ଦୁ, ସଦାଯୋଗୀ, ସନାତନୋ, ରାହୁମୁଦ୍ଧଭିଦୋ , କାଳନେମି, ପଣ୍ଡୱୋ, ୱଡ୍ଢମାନୋ, ସତାନନ୍ଦୋ, ପଜାନାଥୋ, ସୁଯାମୁନୋଇଚ୍ଚାଦୀନି ୱିସଣୁନାମାନି। ଅସ୍ସ ପନ ପିତୁ ନାମାନି ୱସୁଦେୱୋ, ଆନକଦୁନ୍ଦୁଭି [ଅମର ୧।୨୩] ଇଚ୍ଚାଦୀନି। ରଥୱାହୋ ପନସ୍ସ ଦାରୁକୋ ନାମ [ତିକଣ୍ଡସେସ ୧।୧।୩୪]। ମନ୍ତୀ ପନ ପୱନବ୍ୟାଧି ନାମ [ମନ୍ତୀ ପୱନବ୍ୟାମି ଉଦ୍ଧୱୋ (ତିତଣ୍ଡସେସ ୧।୧।୩୫) ପୱନବ୍ୟାଧି… ଉଦ୍ଧୱୋ ଇତି ଦ୍ୱେ ପିଣ୍ହୁସ୍ସ ମନ୍ତିନୋ (କଙ୍ଖୀକା)]।

ମହିସ୍ସରାଦିଚ୍ଛକ୍କଂ ହରେ। ମହନ୍ତୋ ଇସ୍ସରୋ ୱିଭୂତି ଏତସ୍ସାତି ମହିସ୍ସରୋ। ଗୁଣାୱତ୍ଥାରହିତୋ ସମ୍ପତି ପରମାନନ୍ଦରୂପତ୍ତା ନିବ୍ବିକାରୋ ସମତି ଭୱତୀତି ସିୱୋ, ନିରୁତ୍ତିନଯେନ ଅକାରସ୍ସ ଇତ୍ତଂ, ମସ୍ସ ୱୋ ଚ। ଏୱଂ ସବ୍ବତ୍ଥ ଯଦାଦିନା ୱା ନିରୁତ୍ତିନଯେନ ୱା ସଦ୍ଦସିଦ୍ଧି ୱେଦିତବ୍ବାତି। ସୂଲପାଣିତ୍ତା ସୂଲୀ। ଇଟ୍ଠେ ପଭୱତୀତି ଇସ୍ସରୋ, ଇସ୍ସତି ଅଭିଭୱତୀତି ୱା ଇସ୍ସରୋ। ପସୂନଂ ପମଥାନଂ ପତି ପସୁପତି। ''ପସୁ ମିଗାଦୋ ଛଗଲେ, ପମଥେପି ପସୁ ପୁମେ''ତି ରୁଦ୍ଦୋ [ରଭସୋ (କ।)]। ( ) [(ଗୁଣେ) (କ।)] ୱିସିଟ୍ଠତମୋଗୁଣତ୍ତା ସବ୍ବଂ ହରତୀତି ହରୋ। ୱୁତ୍ତୋତି କ୍ରିଯାପଦଂ। ସମ୍ଭୁ, ଈସୋ, ସବ୍ବୋ, ଈସାନୋ, ସଙ୍କରୋ, ଚନ୍ଦସେଖରୋ, ଭୂତେସୋ, ଖଣ୍ଡପରସୁ, ଗିରୀସୋ, ମଚ୍ଚୁଞ୍ଜଯୋ, ପିନାକୀ, ପମଥାଧିପୋ, ଉଗ୍ଗୋ, କପଦ୍ଦି, ସିରୀକଣ୍ଠୋ,

କାଝଅକଣ୍ଡୋ, କପାଲଭରୋ, ୱାମଦେୱୋ, ମହାଦେୱୋ, ୱିରୂପକ୍ଖୋ, ତିଲୋଚନୋ, ସଙ୍କଞ୍ଜୂ, ନୀଲଲୋହିତୋ, ମାରହରୋ, ଭଗ୍ଗୋ, ତ୍ଯମ୍ବକୋ, ତିପୁରନ୍ତକୋ, ଗଙ୍ଗାଧରୋ, ଅନ୍ଧକରିପୁ, ବ୍ଯୋମକେସୋ, ଭୱୋ, ଭୀମୋ, ରୁଦ୍ଦୋ, ଉମାପତି, ଭଗାଲୀ, କପିସଞ୍ଜନୋ, ହୀରୋ, ପଞ୍ଚାନନୋ, ଖକୁନ୍ତଲୋ, ଗୋପାଲକୋ, ପିଙ୍ଗକ୍ଖୋ [ୱିଭଙ୍ଗୋ (କା)], କୂଟକରୋ, ଚନ୍ଦାପୀଝଓ, ମହାନଟୋ, ସମୀରୋ, ହୋ, ନନ୍ଦିୱଡ୍ଢନୋ, ଗୁଝଆକେସୋ [ମିଗୂହୋ (କା)], ମିହିରାଣୋ, ମେଘୱାହନୋ, ସୁପ୍ପତାପୋ [ସୁପ୍ପସାଦୋ (କା)], ଉ, ଥାଣୁ [ଉପାଣ୍ଡୋ (କା)], ସିପିୱିଟ୍ଠୋ, କୀଲୋ, ଧମ୍ମୱାହନୋଇଚ୍ଚାଦୀନିପି ହରନାମାନି।

କୁମାରାଦିଉଯଂ ହରସ୍ସ ପୁତ୍ତୋ। କୁମାର କୀଝଆଯଂ, କୁମାରେତି କୀଝଅତୀତି କୁମାରୋ, ସୋଝଅସୱସ୍ସିକୋ, ଅଯଞ୍ଚ ସୋଝଅସୱସ୍ସିକୋ। ‘‘ବାଲୋ ଚ ସୋଝଅସ ଭୱେ’’ତି ହି ୱୁତ୍ତଂ। ଖଣ୍ଡତି ଦାନୱବଲନ୍ତି ଖନ୍ଦୋ, ଣ୍ଡସ୍ସ ନ୍ଦୋ। ସତ୍ତିଂପହରଣୱିସେସଂ ଧରତୀତି ସତ୍ତିଧରୋ, ପଭାୱୁସ୍ସାହମନ୍ତସଙ୍ଖାତଂ ୱା ସତ୍ତିଉଯଂ ଧରତୀତି ସତ୍ତିଧରୋ। ଅମରକୋସେ ପନ –

‘‘କତ୍ତିକେଯ୍ୟୋ ମହାସେନୋ,

ସରଜାତୋ ଛଝଆନନୋ;

ପଦ୍ଧତୀନନ୍ଦନୋ ଖନ୍ଦୋ,

ସେନାନୀ ଅଗ୍ଗିଭୂ ଗୁହୋ।

ବାହୁଲେଯ୍ୟୋ ତାରକଜି,

ୱିସାଖୋ ସିଖିୱାହନୋ;

ଛମାତୁରୋ ସତ୍ତିଧରୋ,

କୁମାରୋ କୋଞ୍ଚଦାରଣୋ’’ତି [ଅମର ୧।୪୧-୨] ୱୁତ୍ତଂ।

୧୮-୨୧।ସକ୍କାଦୀନି ୱୀସତି ସକ୍କସ୍ସ ନାମାନି। ଅସୁରେ ଜେତୁଂ ସକ୍କୁଣାତୀତି ସକ୍କୋ। ପୁରେ, ପୁରଂ ୱା ଦଦାତୀତି ପୁରିନ୍ଦଦୋ। ଦେୱାନଂ ରାଜା ଦେୱରାଜା। ୱଜିରଂ ପାଣିମ୍ହି ଅସ୍ସ ୱଜିରପାଣି। ସୁଜାଯ ଅସୁରକଞ୍ଞାଯ ପତି ସୁଜମ୍ପତି। ବହୂନଂ ଦେୱମନୁସ୍ସାନଂ ଚିନ୍ତିତତ୍ଥସ୍ସ ଦସ୍ସନସମତ୍ଥତାଯ ସହସ୍ସକ୍ଖୋ। ମହତଂ ଦେୱାନଂ ଇନ୍ଦୋ ରାଜା ମହିନ୍ଦୋ, ଦେୱେହି ମହିତବ୍ବୋ ୱା ଇନ୍ଦୋ ରାଜା ମହିନ୍ଦୋ, ମହନ୍ତୋ ଚ ସୋ ଇନ୍ଦୋ ଚାତି ୱା ମହିନ୍ଦୋ। ୱଜିରଂ ଆୱୁଧଂ ଯସ୍ସ ୱଜିରାୱୁଧୋ, ‘‘ୱଜିରାଯୁଧୋ’’ତିପି ପାଠୋ। ୱସୂନି ରତନାନି ସନ୍ତ୍ଯସ୍ସେତି ୱାସୱୋ। ଦସସତାନି ନଯନାନି ଯସ୍ସ ସୋ ଦସସତନଯନୋ। ତ୍ୱିନ୍ନଂ ଦେୱଲୋକାନଂ ଅଧିପତିଭୂତତ୍ତା ତିଦିୱାଧିଭୂ। ସୁରାନଂ ନାଥୋ ସୁରନାଥୋ। ୱଜିରଂ ହତ୍ଥେ ଯସ୍ସ ସୋ ୱଜିରହତ୍ଥୋ। ଭୂତାନଂ ସତ୍ତାନଂ ପତି ଭୂତପତି। ମହିତବ୍ବତ୍ତା ମଘୱା। ମହ ପୂଜାଯଂ, ହସ୍ସ ଘତ୍ତୋ। କୋସସଙ୍ଖାତାନି ଧନାନି ସନ୍ତି ଯସ୍ସ, ସୋ କୋସିଯୋ, ‘‘କୋସିଯଗୋତ୍ତତାଯ କୋସିଯୋ’’ତି ଚ ୱଦନ୍ତି। ଇନ୍ଦତି ପରମିସ୍ସରିଯେନ ଯୁଜ୍ଜତେତି ଇନ୍ଦୋ। ୱତ୍ରଂ ନାମ ଅସୁରଂ ଅଭିଭୱତୀତି ୱତ୍ରଭୂ। ପାକୋ ନାମୱତ୍ରାସୁରସ୍ସ ଭାତା, ତସ୍ସ ସାସନତୋ ନିଗ୍ଗହତୋ ପାକସାସନୋ। ୱିତ୍ତଂ ବ୍ଯାପକଂ ଓଜୋ ଏତସ୍ସ ୱିଡୋଜୋ। ସୁନାସୀରୋ, ପୁରନ୍ଦରୋ, ଲେଖାସଭୋ [ଲେଖନଂ ଦେୱାନଂ ଉସତୋ ଉତ୍ତମୋ (ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା)], ଦିୱପତି, ସୁରପତି, ବଲାରାତି, ସଚୀପତି, ଜମ୍ଭଭେଦୀ, ହରିହଯୋ, ନମୁଚିସୂଦନୋ, ସଂକନ୍ଦନୋ, ମେଘୱାହନୋ, ଆଖଣ୍ଡଲୋ [ଆଖଣ୍ଡଯତି ପରବଲଂ ଉସାଦିତ୍ତା କଲଚ (ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା)], କୋସିକୋ, ସୁରଗାମଣୀ, ନାକନାଥୋ, ହରୀ ଇଚ୍ଚାଦୀନିପି ସକ୍କସ୍ସ ନାମାନି।

ଅସ୍ସ ସକ୍କସ୍ସ ଭରିଯା ସୁଜାତା ନାମ। ସୁଖେନ ଜାତା, ସୁନ୍ଦରା ୱା ଜାତି ଯସ୍ସା ସା ସୁଜାତା। ପୁଲୋମଜା, ସଚୀ, ଇନ୍ଦାନୀ ଇଚ୍ଚାଦୀନିପି ସକ୍କଭରିଯାଯ ନାମାନି।

ଅସ୍ସ ସକ୍କସ୍ସ ପୁରଂ ମସକ୍କସାରାଦଯୋ ତଯୋ ଭୱେ। ମୋ ଚ ସକ୍କୋ ଚ ମସକ୍କା, ତେ ସରନ୍ତି ଗଚ୍ଛନ୍ତି ଏତ୍ଥ କୀଝଆୱସେନାତି ମସକ୍କସାରା, ମହିସ୍ସରାଦୀନଂ ପରିସାନଂ, ସକ୍କସ୍ସ ଚ କୀଝଆନୁଭୱନଟ୍ଠାନନ୍ତ୍ଯତ୍ଥୋତି ଚିନ୍ତାମଣିଥୁତିଟୀକାଯଂ ୱୁତ୍ତଂ। ସଙ୍ଗହଟୀକାଯଂ ପନ ‘‘ମସକ୍କନ୍ତି ୱା ୱସୋକନ୍ତି

ୱା ଅସୁରପୁରସ୍ସ ନାମଂ, ଇଦଂ ପନ ତେସଂ ଉତ୍ତମତ୍ତା ମସକ୍କସାରୋ, ୱସୋକସାରୋତି ଚ ୱୁତ୍ତ''ନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ। ଅମରା ଏତିସ୍ସଂ ସନ୍ତି ଅମରୱତୀ, ସା ଏୱ ଅମରାୱତୀ, ରସ୍ସସ୍ସ ଦୀଘତା [ପାଣିନୀ ୬।୩।୧୧୯]।

ଅସ୍ସ ସକ୍କସ୍ସ ପାସାଦୋ ୱେଜୟନ୍ତୋ ନାମ। ୱେଜୟନ୍ତୀ ପଟାକା ପସତ୍ଥା, ଭୂତା ୱା ଅସ୍ସ ଅତ୍ଥୀତି ୱେଜୟନ୍ତୋ।

ଅସ୍ସ ସକ୍କସ୍ସ ସଭା ସୁଧମ୍ମା ମତା। ସୋଭନୋ ଧମ୍ମୋ ଅସ୍ସାତି ସୁଧମ୍ମା, ଦେୱମଣ୍ଡପୋ।

୨୨।ତସ୍ସ ସକ୍କସ୍ସ ରଥୋ ୱେଜୟନ୍ତୋ ନାମ। ୱେଜୟନ୍ତୀନାମାୟ ପଟାକାୟ ଯୋଗତୋ ୱେଜୟନ୍ତୋ। ତସ୍ସ ସକ୍କସ୍ସ ସାରଥି ସୂତୋ ମାତଲିନାମ। ମତଲସ୍ସ [ମାତଲାୟ (କ।)] ଅପଚ୍ଚଂ ମାତଲି, ତସ୍ସ ସକ୍କସ୍ସ ଗଜୋ ଏରାୱଣୋ ନାମ, ଇରାୱଣୋ ସମୁଦ୍ଦୋ, ତତ୍ରଜାତୋ ଏରାୱଣୋ[ଇରାୱତି ସମୁଦ୍ଦେ ଜାତୋ (ଏରାୱତୋ), ସେସେ ଅଣ… ପିସୋଦରାଦିତ୍ତା ଣତ୍ତେ ଏରାୱଣୋ (ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା)]। ତସ୍ସ ସକ୍କସ୍ସ ସିଲାସନଂ ପଣ୍ଡୁକମ୍ବଲୋ ନାମ। ପଣ୍ଡୁୱଣ୍ଣକମ୍ବଲସଦିସତ୍ତା ପଣ୍ଡୁକମ୍ବଲୋ। ସିଲା ପାସାଣୋ ଏୱ ଆସନଂ ସିଲାସନଂ।

୨୩।ତସ୍ସ ସକ୍କସ୍ସ ପୁତ୍ତା ସୁୱୀର, ଜୟନ୍ତେଚ୍ଚାଦୟୋ। ଅତିସୟେନ ସୂରତ୍ତା ସୁୱୀରୋ। ଅସୁରେ ଜୟତୀତି ଜୟନ୍ତୋ। ତସ୍ସ ସକ୍କସ୍ସ ପୋକ୍ଖରଣୀ ନନ୍ଦା ନାମ ଭୱେ। ନନ୍ଦୀୟତୀତି ନନ୍ଦା। ପୋକ୍ଖରଂ ୱୁଚ୍ଚତି ପଦୁମଂ, ସଲିଲଞ୍ଚ, ତେହି ସତ୍ତାନଂ ମନଂ ଅତ୍ତାନଂ ନୟତୀତି ପୋକ୍ଖରଣୀ, ପୋକ୍ଖରେନ ୱା ସୁନ୍ଦରେନ ଅଣ୍ଣେନ ଜଲେନ ସହିତତ୍ତା ପୋକ୍ଖରଣ୍ଣୀ, ସା ଏୱ ପୋକ୍ଖରଣୀ। ତସ୍ସ ସକ୍କସ୍ସ ୱନାନି ଉୟ୍ୟାନାନି ନନ୍ଦନାଦୀନି ଚତ୍ତାରି। ନନ୍ଦୟତୀତି ନନ୍ଦନଂ। ନାନାଦିବ୍ବରୁକ୍ଖେହି ମିସ୍ସକତ୍ତା ମିସ୍ସକଂ। ନାନାଲତାହି ୱଲ୍ଲୀହି ଚିତ୍ତତ୍ତା ଚିତ୍ତଲତା, ନାନାୱିରାଗୱଣ୍ଣୱିଚିତ୍ତାୟ ୱା ଲତାୟ ସମନ୍ନାଗତତ୍ତା ଚିତ୍ତଲତା, ଦେୱତାନଂ ୱା ଚିତ୍ତାସା ଏତ୍ଥ ଅତ୍ଥୀତି ଚିତ୍ତା, ଆସାୱତୀ ନାମ ଲତା, ସା ଯସ୍ସ ଅତ୍ଥି, ତଂ ଚିତ୍ତଲତା। ଦେୱତାନଂ ୱା ଚିତ୍ତଂ ଲନ୍ତି ଗଣ୍ହନ୍ତୀତି ଚିତ୍ତଲା, ଦିବ୍ବରୁକ୍ଖା, ତେସଂ ସମୂହୋ ଚିତ୍ତଲତା, ଇତ୍ଥିଲିଙ୍ଗେନ ତସ୍ସ ୱନସ୍ସ ନାମଂ, ଯଥା ''ଖୁଦ୍ଦସିକ୍ଖା''ତି। ଫାରୁସକାନି ଯତ୍ଥ ସନ୍ତି, ତଂ ଫାରୁସକଂ।

୨୪।ଅସନ୍ୟାଦିଉୟଂ ତସ୍ସ ସକ୍କସ୍ସ ଆୟୁଧଂ। ଅସ୍ସତେ ଭୁଜତେ ଲୋକଧାତୁକମନେନାୟୁଧେନାତି ଅସନି, ଅୟଂ ଅସନିସଦ୍ଦୋ ଦ୍ୱୀସୁ ପୁମିତ୍ଥିଲିଙ୍ଗେସୁ ୱତ୍ତତି। କୁଲିମ୍ହି ସକ୍କସ୍ସ ହତ୍ଥେ ସେତି ତିଟ୍ଠତୀତି କୁଲିସଂ, କୁଲି ହତ୍ଥୋ ଭୁଜାଦଲୋତି ହି ଟିକଣ୍ଡସେସୋ[ତିକଣ୍ଡସେସ ୨।୬।୨୬]। କୁୟଂ ୱା ପଥୱିଂ ଲିସତି ତନୁ ଭୱତୀତି କୁଲିସଂ। ୱଜ ଗତିୟଂ, ୱଜତେୱ ନ ପଟିହଞ୍ଞତେ ଯସ୍ସ ଗମନଂ କେନଚୀତି ୱଜିରଂ, ଇରପଚ୍ଚୟୋ। ୱଜିରସହଚରଣତୋ କୁଲିସସଦ୍ଦୋପି ପୁନ୍ନପୁଂସକେ। ଭିଦୁରଂ, ପୱି, ସତକୋଟି, ସୁରୁ, ସମ୍ବୋ, ଦମ୍ଭୋଲିଇଚ୍ଚାଦୀନିପି ୱଜିରସ୍ସ ନାମାନି। ତତ୍ର ଭିଦୁରଂ ପୁନ୍ନପୁଂସକେ, ପୱିଆଦୟୋ ପୁମେ।

ରମ୍ଭା ଚ ଅଲମ୍ବୁସା ଚ ଇଚ୍ଚାଦିକା ଦେୱିତ୍ଥିୟୋ ଅଚ୍ଛରାୟୋ ନାମାତି ୱୁତ୍ତା। ଅଚ୍ଛରାୱିସେସା ହି ଏତା। ଅଚ୍ଛୋ ନିମ୍ମଲୱଣ୍ଣୋ ଏତାସମତ୍ଥୀତି ଅଚ୍ଛରାୟୋ। ''ଅପସରା''ତିପି ଏତାସମେୱ ସାମଞ୍ଞସଞ୍ଞା। ଦେୱପୁତ୍ତାନଂ ରତିଂ ଭାୱେନ୍ତି ୱଡ୍ଢେନ୍ତୀତି ରମ୍ଭା, ରଂ କାମଗ୍ଗିଂ ଭନ୍ତି ଦୀପୟନ୍ତି ଜାଲେନ୍ତୀତି ୱା ରମ୍ଭା, ନିଗ୍ଗହୀତାଗମୋ। କାମରତିୱସେନ ଦେୱପୁତ୍ତେ ଅତ୍ତନି ୱସାପେତୁଂ ଅଲଂ ସମତ୍ଥାତି ଅଲମ୍ବୁସା, ଅସ୍ସୁକାରୋ। ଦେୱାନଂ ଦେୱପୁତ୍ତାନଂ, ଦେୱୀଭୂତା ୱା ଇତ୍ଥିୟୋ ଦେୱିତ୍ଥିୟୋ।

''ପଞ୍ଚସିଖୋ, ହାହା, ହୂହୂ''ଇଚ୍ଚାଦୟୋ ଗନ୍ଧବ୍ବା ନାମ। ପଞ୍ଚ ସିଖା ଚୂଳଆ ଯସ୍ସ ସୋ ପଞ୍ଚସିଖୋ। ''ହା''ତି ଅନନ୍ଦିତଂ ଧନିଂ [ନିନ୍ଦିଭଦ୍ଧନିଂ (ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା)] ଜହତୀତି ହାହା। ''ହୂ''ତି ଗୀତୱିସେସସଦ୍ଦଂ ହୂୟତେତି ହୂହୂ। ଗନ୍ଧଂ ଅବ୍ବନ୍ତି ଭୁଞ୍ଜନ୍ତୀତି ଗନ୍ଧବ୍ବା, ଗାୟନଂ ୱା ଧମ୍ମୋ ଏତେସଂ ଗନ୍ଧବ୍ବା, ମ୍ମସ୍ସ ବ୍ବୋ।

୨୫।ୱିମାନାଦିଦ୍ୱୟଂ ୱିମାନେ। ଦେୱାନମାକାସେ ଗମନଂ ଯେନ ତଂ ୱିମାନଂ, ୱିଗତଂ [ୱିନା (କ।)] ମାନଂ ଉପମାନମସ୍ସ ୱିମାନଂ। ୱିହେ ଆକାସେ ଗଚ୍ଛତୀତି ବ୍ୟମ୍ହଂ, ହକାରତୋ ପୁବ୍ବେ ଅମପଚ୍ଚୟୋ। ଏତ୍ଥ ଚ ୱିମାନବ୍ୟମ୍ହସଦ୍ଦା ଦ୍ୱେପି ଅନିତ୍ଥିୟଂ ପୁନ୍ନପୁଂସକେ ୱତ୍ତନ୍ତି।

ପୀୟୁସାଦିତ୍ତୟଂ ଅମତେ। ପୀୟତେତି ପୀୟୁସଂ, ''ଅମତପା''ତି ହି ୱୁତ୍ତଂ, ଉସପଚ୍ଚୟୋ [ଉଣାଦି ୪।୭୬ ଣ୍ୱାଦି ୨୧୫ ସୁତ୍ତେସୁ ପନ ''ପୀୟୂସ''ମିତି ଦିସ୍ସତି]। ''ପେୟୁସୋ''ତିପି ନାମମସ୍ସ। ନ ମତଂ ମରଣମନେନ ଅମତଂ। ସୁଖେନ ଧୟନ୍ତି ପିୱନ୍ତି ତଂ ଇତି ସୁଧା। ଏତ୍ଥ ଚ ଅମତସଦ୍ଦୋ ଯଞ୍ଞସେସପୀୟୁସସଲିଲଘତାଦୀସୁ ନପୁଂସକେ , ଧନ୍ୱନ୍ତରିଦେୱାଦୀସୁ ପୁଲ୍ଲିଙ୍ଗେ, ଗଳୋୱଝାଭୟାମଲକ୍ୟାଦୀସୁ ଇତ୍ଥିଲିଙ୍ଗେତି ତୀସୁ ୱତ୍ତତି [ଅମତଂ ଯଞ୍ଞସେସେ ଚ, ପୀୟୂସେ ସଲିଲେ ଘତେ ଅୟାଚିତେ ଚ ମୋକ୍ଖେ ଚ, ନା ଧନ୍ୱନ୍ତରିଦେୱେସୁ ଅମତା ମାଗଧୀପଥ୍ୟା ଗୁଳୁଚ୍ୟାମଲକୀସୁ ଚ (ମେଦିନୀକୋସ ୧୬ ୭୭-୮)], ତଂସହଚରଣତୋ ପୀୟୁସସଦ୍ଦୋପି ତୀସୁ ଲିଙ୍ଗେସୁ। ସୁଧାସଦ୍ଦୋ ପନ ଅମତନୁହୀଲେପାଦୀସୁପି ନିଚ୍ଚମିତ୍ଥିଲିଙ୍ଗୋୱ [ସୁଧା ଲେପୋ'ମତଂ ନୁହୀ (ଅମର ୨୩।୧୦୧)]।

ସିନେରୁଆଦିପଞ୍ଚକଂ ପଦ୍ବତରାଜେ। ସିନା ସୋଚେଯ୍ୟେ, ସିନାତି ସୋଚେତି ଦେୱେତି ସିନେରୁ, ଏରୁପଚ୍ଚଯୋ। ମୀ ହିଂସାଯଂ, ମିନାତି ହିଂସତି ସବ୍ବେ ପଦ୍ବତେ ଅତ୍ତନୋ ଉଚ୍ଚତରଟ୍ଠେନାତି ମେରୁ, ରୁପଚ୍ଚଯୋ। ତିଦିୱାନଂ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଦେୱଲୋକାନଂ ଆଧାରୋ ପତିଟ୍ଠାତି ତିଦିୱାଧାରୋ। ଦେୱେ ନଯତୀତି ନେରୁ। ସୁମେରୂତି ଉପସଗ୍ଗେନ ନାମଂ ୱଡ୍ଢିତଂ। ହେମଦ୍ଦି, ରତନସାନୁ, ସୁରାଲଯାଦୀନିପି ପଦ୍ବତରାଜସ୍ସ ନାମାନି।

୨୬।ଯୁଗନ୍ଧରାଦୀନି ସିନେରୁସ୍ସ ପରିୱାରଭୂତାନଂ ସତ୍ତନ୍ନଂ ପରିଭଣ୍ଡପଦ୍ବତାନଂ ନାମାନି। ଚନ୍ଦସୂରିଯସଙ୍ଖାତଂ ଯୁଗଂ ଧାରେତି ତଦୁଦ୍ଧେଧମଗ୍ଗଚାରିତ୍ତାତି ଯୁଗନ୍ଧରୋ। ଈସଂ ମହିସ୍ସରଂ ଧାରେତି ତସ୍ସ ନିୱାସଟ୍ଠାନତ୍ତାତି ଈସଧରୋ। କରୱୀରା ଅସ୍ସମାରକା ବହୱୋ ଏତ୍ଥ ସନ୍ତୀତି କରୱୀରୋ, କେ ୱା ମଯୂରା ରୱନ୍ତି ଏତ୍ଥାତି କରୱୀରୋ, ‘‘କରୱୀକୋ’’ତିପି ପାଠୋ, ଇଧାପି ପଚ୍ଛିମୋଯେୱତ୍ଥୋ, କରୱୀକସକୁଣା ୱା ବହୱୋ ଏତ୍ଥ ସନ୍ତୀତି କରୱୀକୋ। ସୁଦସ୍ସନା ଓସଧିୱିସେସା ବହୁକା ଏତ୍ଥ ସନ୍ତୀତି ସୁଦସ୍ସନୋ, ସୁଖେନ ପସ୍ସିତବ୍ବତ୍ତା ୱା ସୁଦସ୍ସନୋ, ସୁନ୍ଦରଂ ୱା ଦସ୍ସନଂ ଏତ୍ଥାତି ସୁଦସ୍ସନୋ। ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ପଦ୍ବତଚକ୍କାନଂ ନେମିସଦିସଂ କତ୍ୱା ଅତ୍ତାନଂ ଧାରେତୀତି ନେମିନ୍ଧରୋ, ନେମିଭାୱେନ ୱା ଧାରେତବ୍ବୋ ଉପଲକ୍ଖେତବ୍ବୋତି ନେମିନ୍ଧରୋ, ନେମିଂୱା ରଥଦ୍ଦୁମଂ ଧାରେତି ଯେଭୁଯ୍ୟେନାତି ନେମିନ୍ଧରୋ। ୱିନତା ନାମ ସୁପଣ୍ଣମାତା, ତସ୍ସା ନିୱାସଟ୍ଠାନତ୍ତା ୱିନତକୋତି ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା। ୱିହିଣ୍ଣା ୱା ନତା ନଦିଯୋ ଏତ୍ଥାତି ୱିନତକୋ। ଅସ୍ସକଣ୍ଣା ସଜ୍ଜଦୁମା ବହୱୋ ଏତ୍ଥ ସନ୍ତୀତି ଅସ୍ସକଣ୍ଣୋ, ଅସ୍ସକଣ୍ଣସଦିସକୂଟତ୍ତା ୱା ଅସ୍ସକଣ୍ଣୋ। କୁଲାଚଲାତି ଏତେ ସିନେରୁଆଦଯୋ ଅଟ୍ଠ ପଦ୍ବତା ଅଚଲସଙ୍ଖାତାନଂ ପଦ୍ବତାନଂ କୁଲାନି ଯୋନିଯୋ ପଭୱା, ଏତେ ଚ ସିନେରୁଆଦଯୋ ଅନୁପୁବ୍ବସମୁଗ୍ଗତା, ସବ୍ବବାହିରୋ ଚେତ୍ଥ ଅସ୍ସକଣ୍ଣୋ। ନିମିଜାତକେ ପନ –

‘‘ସୁଦସ୍ସନୋ କରୱୀକୋ, ଈସଧରୋ ଯୁଗନ୍ଧରୋ;

ନେମିନ୍ଧରୋ ୱିନତକୋ, ଅସ୍ସକଣ୍ଣୋ ଗିରି ବ୍ରହା’’ତି [ଜା। ୨।୨୨।୫୬୮]।

ୱତ୍ୱା ସିନେରୁଂ ପରିକ୍ଖିପିତ୍ୱା ଅସ୍ସକଣ୍ଣୋ ନାମ ପଦ୍ବତୋ ପତିଟ୍ଠିତୋ, ତଂ ପରିକ୍ଖିପିତ୍ୱା ୱିନତକୋ ନାମ ପଦ୍ବତୋତି ଏୱମଞ୍ଞୋଯେୱାନୁକ୍କମୋ କଥିତୋ। କିଞ୍ଚାପି କଥିତୋ, ନାମଭେଦମତ୍ତକତୋଯେୱ ପନେତ୍ଥ ଭେଦୋ, ନାତ୍ଥଭେଦକତୋତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ।

୨୭। ଆକାସୱାହୀଗଙ୍ଗାଯଂ ମେରୁସିଙ୍ଗୋତ୍ଥୁୱାଯଂ ମନ୍ଦାକିନ୍ଯାଦିନାମତ୍ତଯଂ। ମନ୍ଦଂ ଅକିଟ୍ଟଂ ସୀଲମସ୍ସାତି ମନ୍ଦାକିନୀ। ଆକାସେ ସନ୍ଦମାନା ଗଙ୍ଗା ଆକାସଗଙ୍ଗା। ସୁରାନଂ ଦେୱାନଂ ନଦୀ ସୁରନଦୀ। ସୁରଦୀଘିକାତିପି ଏତିସ୍ସା ନାମଂ।

୨୮।କୋୱିଳଆରାଦିତ୍ତଯଂ ‘‘ଫଲହରୋ’’ତିଖ୍ଯାତେ ପାରିଚ୍ଛତ୍ତକେ। କୁଂ ପଥୱିଂ ୱିଦାରଯତି ମୂଲେନାତି କୋୱିଳଆରୋ,ଦେସ୍ସ ଛଓ। ପରି ସମନ୍ତତୋ ଛତ୍ତଂ ୱିଯ ତିଟ୍ଠତୀତି ପାରିଚ୍ଛତ୍ତକୋ। ପାରିନୋ ସମୁଦ୍ଦସ୍ସ ଜାତୋ ଅପଚ୍ଚଂ ପାରିଜାତକୋ, ସକତ୍ଥେ କୋ। ପାରିଭଦ୍ଦୋ, ନିମ୍ବତରୁ, ମନ୍ଦାରୋଇଚ୍ଚାଦୀନିପି ପାରିଚ୍ଛତ୍ତକସ୍ସ ନାମାନି।

କପ୍ପରୁକ୍ଖୋ ଚ ସନ୍ତାନୋ ଚ ଆଦିନା ମନ୍ଦାରୋ ପାରିଜାତକୋ ଚ ହରିଚନ୍ଦନଞ୍ଚ ଏତେ ପଞ୍ଚ ଦେୱଦ୍ଦୁମା[ଅମର ୧।୫୩] ଦେୱତରୱୋ ଦେୱଭୂମୀସ୍ୱେୱ ସମ୍ଭୱତୋ। କପ୍ପୋ ସଙ୍କପ୍ପିତୋ ଅତ୍ଥୋ, ତସ୍ସ ରୁକ୍ଖୋ ଜଞ୍ଞଜନକଭାୱେନ ସମ୍ବନ୍ଧୋ, କପ୍ପଂ ୱା ଠିତୋ ରୁକ୍ଖୋ କପ୍ପରୁକ୍ଖୋ। ତନନଂ ତାନୋ, ଭାୱେ ଣୋ। ଗନ୍ଧସ୍ସ ସମ୍ମା ତାନୋ ଅସ୍ସେତି ସନ୍ତାନୋ, ସିରୀସରୁକ୍ଖୋ। ମନ୍ଦନ୍ତେ ମୋଦନ୍ତେ ଦେୱା ଅନେନାତି ମନ୍ଦାରୋ, ଆରପଚ୍ଚଯୋ। ହରିମିନ୍ଦଂ ଚଦଯତି ସୁଖଯତୀତି ହରିଚନ୍ଦନଂ। ଏତେ ପଞ୍ଚ ଦେୱତରୱୋ ଅମରକୋସନଯେନ ୱୁତ୍ତା, ସୋଗତନଯେନ ପନ ସତ୍ତ ଦେୱତରୱୋ। ୱୁତ୍ତଞ୍ଚ –

‘‘ପାଟଲୀ ସିମ୍ବଲୀ ଜମ୍ବୂ, ଦେୱାନଂ ପାରିଛତ୍ତକୋ;

କଦମ୍ବୋ କପ୍ପରୁକ୍ଖୋ ଚ, ସିରୀସେନ ଭୱତି ସତ୍ତମ’’ନ୍ତି [ଧା। ସ। ଅଟ୍ଠ। ୫୮୪; ସାରତ୍ଥ। ଟୀ। ୧।୧ୱେରଞ୍ଜକଣ୍ଡୱଣ୍ଣନା]।

ତତ୍ଥ ପାଟଲୀତି ଚିତ୍ରପାଟଲୀ, ସା ଅସୁରଲୋକେ ତିଟ୍ଠତି। ତଥା ସିମ୍ବଲୀ ଗରୁଳଏସୁ, ଜମ୍ବୂ ଜମ୍ବୁଦୀପେ, ପାରିଚ୍ଛତ୍ତକୋ ତାୱତିଂସେ, କଦମ୍ବୋ ଅପରଗୋଯାନେ। କପ୍ପରୁକ୍ଖୋ ଉତ୍ତରକୁରୂସୁ , ସିରୀସୋ ପୁବ୍ବୱିଦେହେତି। ଏତେ ସତ୍ତ ଦେୱାନମେୱ ପତିଟ୍ଠାନଭୂମୀସୁ ସମ୍ଭୱତୋ ଦେୱତରୱୋତ୍ୱେୱ ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି।

ସସ୍ଥୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୨୯। ପୁବ୍ବପଚ୍ଛିମୌତ୍ତରା ଦିସା ଯଥାକ୍କମଂ ପାଚୀ ପତୀଚୀ ଉଦୀଚୀ ନାମ ଭୱନ୍ତି। ପଠମଂ ପାତୋ ଅନ୍ଚତି ରତ୍ତି ଯସ୍ସଂ ସା ପାଚୀ, ନକାରଲୋପୋ। ପଚ୍ଛା ଦିୱାୱସାନେ ଅନ୍ଚତି ରତ୍ତି ଯସ୍ସଂ ସା ପତୀଚୀ। ଉଦ୍ଧଂ ଅନ୍ଚତି ରତ୍ତି ଯସ୍ସଂ ସା ଉଦୀଚୀ, ଯସ୍ସଂ ୱା ସୀତୱିଯୋଗଂ ଦତ୍ୱା ଅନ୍ଚତି ସା ଉଦୀଚୀ, ୱିଯୋଗତ୍ଥୱାଚକୋ ହେତ୍ଥ ଉକାରୋ, ଦସଦ୍ଦୋ ଦାନତ୍ଥୋ। ଅଥ ୱା ପନ୍ଚତି ପୁବ୍ବଭାୱମାପଜ୍ଜତେତି ପାଚୀ। ପତିନ୍ଚତି ପଚ୍ଛାଭାୱମାପଜ୍ଜତେତି ପତୀଚୀ। ଉଦଞ୍ଚତି ସୀତୱିଯୋଗଦାନତ୍ତମାପଜ୍ଜତେତି ଉଦୀଚୀ। ଏତ୍ଥ ଚ ଉଦୀଚୀସହଚରଣତୋ ପତୀଚୀ ଇତ୍ଥିଯଂ, ପତୀଚୀସହଚରଣତୋ ପାଚୀ ଇତ୍ଥିଯଂ ୱତ୍ତତୀତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ। ଏୱଂ ତଂତଂସହଚରଣଭାୱେନ ତସ୍ସ ତସ୍ସ ତଂତଂଲିଙ୍ଗତ୍ତମୁପନେଯ୍ୟଂ। ପୁବ୍ବପଚ୍ଛିମୌତ୍ତରାତି ସବ୍ବନାମସ୍ସ ୱୁତ୍ତମତ୍ତେ ପୁମ୍ଭାୱୋ।

ଦକ୍ଖିଣାଦିଦ୍ୱଯଂ ଦକ୍ଖିଣଦିସାଯଂ। ମଜ୍ଝେ ଅପାଯଂ ଅଞ୍ଚତି ଯସ୍ସଂ ରତ୍ତି, ସା ଅପାଚୀ। ମଜ୍ଝତ୍ଥୋଯଂ ଅପସଦ୍ଦୋ, ଯଥା ''ଅପଦିସ''ନ୍ତି, ''ଅୱାଚୀ''ତିପି ପାଠୋ, ଅୱପୁବ୍ବୋ ଅଞ୍ଚ ଅଧୋମୁଖୀଭାୱେ। ଅୱଞ୍ଚତି ଅଧୋମୁଖୀ ଭୱତି ଯସ୍ସଂ ରତ୍ତି, ସା ଅୱାଚୀ। ଉଣ୍ହାଦିକେ ୱା ତଦ୍ଧିଯୋଗେ କରୋନ୍ତୋ ଯସ୍ସଂ ରତ୍ତି ଅଞ୍ଚତି, ସା ଅୱାଚୀ। ୱିଦିସାଦିଦ୍ୱଯଂ ଦିସାମଜ୍ଝେ। ଦିସାହି ୱିନିଗ୍ଗତା ୱିଦିସା। ଦିସାନମନୁରୂପା, ଅନୁୱତ୍ତକା ୱା ଦିସା ଅନୁଦିସା। ଅପଦିସନ୍ତିପି ୱିଦିସାଯ ନାମଂ [ନପୁଂସକାବ୍ୟଯଂ ତ୍ୱ'ପଦିସଂ (ଅମର ୩।୬)]।

୩୦।ଏରାୱତାଦଯୋ ଅଟ୍ଠ ଗଜା ପୁବ୍ବାଦୀନଂ ଦିସାନଂ ରକ୍ଖଣତୋ ଦିସାଗଜା ନାମ, ପୁଣ୍ଡରୀକଂ ନାମ ସିତମ୍ବୋଜଂ, ତଂସଦିସୱଣ୍ଣତାଯ ପୁଣ୍ଡରୀକୋ। ରସ୍ସସରୀରତାଯ ୱାମନୋ। କୁଯଂ ପଥୱିଯଂ ମୋଦତେ କୁମୁଦୋ। ଅଞ୍ଜନୱଣ୍ଣତାଯ ଅଞ୍ଜନୋ। ପୁପ୍ଫା ପକାସମାନା ଦନ୍ତା ଅସ୍ସ ପୁପ୍ଫଦନ୍ତୋ। ସବ୍ବଭୂମିଯଂ ଚରତୀତି ସବ୍ବଭୁମ୍ମୋ, ସବ୍ବଭୁମ୍ମୋ ୱା ଚକ୍କୱତ୍ତୀ ତସ୍ସାନୁରୂପତ୍ତା ସବ୍ବଭୁମ୍ମୋ। ସୋଭନଦନ୍ତାୱଯୱତ୍ତା ସୁପ୍ପତୀକୋ[ସୋଭନା ପତୀକା ଅୱଯୱା'ସ୍ସ ସୁପ୍ପତୀକୋ (କା)]। ''ସୁପ୍ପତୀକୋ ସୋଭନଙ୍ଗେ, ଭୱେ ଇସାନଦିସାଗଜେ''ତି ହି ନାନତ୍ଥସଙ୍ଗହେ ୱୁତ୍ତଂ। ଏରାୱତାଦୀନଂ ଦିସାନଂ ସମ୍ବନ୍ଧକଥନଂ ପାଚୀୱାରଣାଦିନାମସୂଚନତ୍ଥଂ, ଏସଂ କରେଣୁଯୋ ପନ –

ଅବ୍ଭମୁ କପିଲା ଚେୱ, ପିଙ୍ଗଲା ନୁପମା ମତା;

ତମ୍ବକଣ୍ଣୀ ସୁଭଦନ୍ତୀ, ଅଙ୍ଗନା ଅଞ୍ଜନାୱତୀ [ଅମର ୩।୫]।

୩୧।ଧତରଟ୍ଠାଦିଦ୍ୱଯଂ ପୁବ୍ବଦିସାଧିପତିଦେୱେ। ଧାରିତଂ ରଟ୍ଠମନେନାତି ଧତରଟ୍ଠୋ, ରସ୍ସ ତୋ। ପଞ୍ଚସିଖାଦୀନଂ ଗନ୍ଧବ୍ବାନଂ ଅଧିପୋ ନାଯକୋ ଗନ୍ଧବ୍ବାଧିପୋ। କୁମ୍ଭଣ୍ଡସାମ୍ୟାଦିଦ୍ୱଯଂ ଦକ୍ଖିଣଦିସାଧିପତିଦେୱେ। କୁମ୍ଭଣ୍ଡାନଂ ସାମି ନାଯକୋ କୁମ୍ଭଣ୍ଡସାମି। ୱିରୁହନ୍ତି ୱୁଡ୍ଢିଂ ୱିରୂଳ୍ହିମାପଜ୍ଜନ୍ତି ଏତସ୍ମିଂ କୁମ୍ଭଣ୍ଡାତି ୱିରୂଳ୍ହକୋ। ୱିରୂଳ୍ହଂ ୱୁଡ୍ଢିପ୍ପତ୍ତଂ ୱା କଂ ସୁଖମେତସ୍ସାତି ୱିରୂଳ୍ହକୋ। ୱିରୂପକ୍ଖାଦିଦ୍ୱଯଂ ପଚ୍ଛିମଦିସାଧିପତିଦେୱେ। ୱିରୂପାନି ଅକ୍ଖୀନି ଯସ୍ସ ୱିରୂପକ୍ଖୋ, ୱିୱିଧସଣ୍ଠାନାନି ଅକ୍ଖୀନି ଯସ୍ସ ୱା ୱିରୂପକ୍ଖୋ। ନାଗାନଂ ଅଧିପତି ନାଗାଧିପତି।

୩୨।ଯକ୍ଖାଧିପାଦିଚତୁକ୍କଂ କୁୱେରେ। ଆଠଅୱକାଦିଯକ୍ଖାନଂ ଅଧିପୋ ଯକ୍ଖାଧିପୋ। ୱିସ୍ସୱଣସ୍ସ ଅପଚ୍ଚଂ ୱେସ୍ସୱଣୋ। ତିଚରଣାଟ୍ଠଦାଠାଭଯାନକମଙ୍ଗିତାଯ କୁଚ୍ଛିତଂ ୱେରୋ ସରୀରମସ୍ସ କୁୱେରୋ। ଖୁଦ୍ଦେନାସ୍ସ ନରଯୁତ୍ତା ସିୱିକାରଥେତି ନରୋ ୱାହନମସ୍ସ ନରୱାହନୋ। ତ୍ୟମ୍ବକସଖୋ, ଯକ୍ଖରାଜୋ, ଗୁଯ୍ହକେସରୋ, ମନୁସ୍ସଧମ୍ମା, ଧନଦୋ, ରାଜରାଜୋ, ଧନାଧିପୋ, କିନ୍ନରେସୋ, ଯକ୍ଖୋ, ଏକପିଙ୍ଗଲୋ, ସିରିଦୋ, ପୁଞ୍ଞଜନେସ୍ସରୋଇଚ୍ଚାଦୀନିପି କୁୱେରସ୍ସ ନାମାନି।

ଅସ୍ସ କୁୱେରସ୍ସ ପୁରୀ ''ଅଠଅକା, ଅଠଅକମନ୍ଦା''ତି ଚ ୱୁଚ୍ଚତି। ଅଲଂ ୱିଭୂସନେ, ଅଲଂ ୱିଭୂସନଂ କରୋତୀତି ଅଲକା, ସା ଏୱ ଅଠଅକା। ଅଠଅକା ଏୱ ମୋଦକରଣତୋ ଅଠଅକମନ୍ଦା, ଉକାରସ୍ସ ଅକାରୋ, ନାଗମୋ ଚ। କେଲାସୋତିପି ତସ୍ସ ନାମଂ, କେଲି ପଯୋଜନଂ ଅସ୍ସ କେଲୋ, ଆସତେ ଅସ୍ମିନ୍ତି ଆସୋ, କେଲୋ ଚ ସୋ ଆସୋ ଚେତି କେଲାସୋ, କଣ୍ହସପ୍ପାଦି ୱିଯ ନିଚ୍ଚଂ କମ୍ମଧାରଯୋ। ଅସ୍ସ କୁୱେରସ୍ସ ପହରଣଂ ଆଯୁଧଂ ଗଦା, ଗଂ ୱୁଚ୍ଚତି ୱଜିରଂ, ତଂ ୱିଯ ଦୁକ୍ଖଂ ଦଦାତୀତି ଗଦା। ଇମେ ଚତ୍ତାରୋ ଯଥାୱୁତ୍ତା ଧତରଟ୍ଠାଦଯୋ ଦେୱା କମତୋ ପୁବ୍ବାଦୀନଂ ଚତୁଦ୍ଦିସାନଂ ଅଧିପା ଅଧିପତଯୋ ନାମ। ଅମରକୋସେ ପନ –

''ଇନ୍ଦୋ ଅଗ୍ଗି ପିତୁପତି, ନେରିତୋ ୱରୁଣୋ'ନିଲୋ;

କୁୱେରୋ ଇସୋ ପତଯୋ, ପୁବ୍ବାଦୀନଂ ଇମେ କମା।

ରୱି ସୁକ୍କୋ ମହୀସୂନୁ, ତମୋ ଚ ଭାନୁଜୋ ୱିଧୁ;

ବୁଧୋ ସୁରଗୁରୁ ଚେତି, ଦିସାଧିପା ତଥା ଗହା’’ତି [ଅମର ୩।୩-୪]।

ଅଞ୍ଞେୟେୱ ଦିସାଧିପତଯୋ କଥିତା, ଇନ୍ଦରୱିମାଦୀନଞ୍ଚ ଦିସାଧିପଚ୍ଚକଥନଂ ପାଖାଦୀନଂ ଇନ୍ଦଦିସାରୱିଦିସାଦିନାମସୂଚନଫଲଂ।

୩୩-୩୪।ଜାତୱେଦାଦ୍ୱଟ୍ଠାରସକଂ ଅଗ୍ଗିମ୍ହି। ଜାତେ ଉପ୍ପନ୍ନେ ୱିନ୍ଦତି ଘାତଯତୀତି ଜାତୱେଦୋ। ଅନ୍ଧକାରେ ଜାତଂ ୱିଜ୍ଜମାନଂ ୱିନ୍ଦତି ଲଭତି, ୱିଦତି ଜାନାତି ଏତେନାତି ୱା ଜାତୱେଦୋ, ଜନନଂ ଜାତଂ ୱେଦୋ ପାକଟୋ ଯସ୍ସ ୱା ସୋ ଜାତୱେଦୋ। ସିଖା ୱୁଚ୍ଚତି ଜାଲା, ତାଯ ଯୋଗତୋ ସିଖୀ। ଜୋତତି ଦିପ୍ପତୀତି ଜୋତି। ପୁନାତୀତି ପାୱକୋ, ଣ୍ୱୁ। ଦହତୀତି ଦହନୋ। ଅନନ୍ତି ପାଲେନ୍ତ୍ୟନେନେତି ଅନଲୋ, ଅଲପଚ୍ଚଯୋ। ୱେଦେ ହୁତଂ ୱହତି ପାପଯତି, ସଯଂ ୱା ଲଭତେତି ହୁତାୱହୋ। ଅଚ୍ଚି ୱୁଚ୍ଚତି ଜାଲା, ତାଯ ଯୋଗତୋ ଅଚ୍ଚିମା। ଧୂମୋ କେତୁ ଧଜୋ ଯସ୍ସାତି ଧୂମକେତୁ। ଅଜତି ଜଲମାନୋ କୁଟିଲଂ ଗଚ୍ଛତୀତି ଅଗ୍ଗି, ଇ। ଗୋ ରଂସି ଏତସ୍ସତ୍ଥୀତି ଗିନି, ଅସ୍ସତ୍ଥେ ଇନି, ଅଗ୍ଗିନୀତିପି ପାଠୋ, ସୋ ଅଗ୍ଗିସଦିସୋ। ଭାନୁ ପଭା ଯସ୍ସତ୍ଥି, ସୋ ଭାନୁମା। ତେଜେତି ସେସଭୂତୋପାଦାରୂପାନୀତି ତେଜୋ। ଧୂମୋ ସିଖା ଚୂଳା ଯସ୍ସ ଧୂମସିଖୋ। ୱାଯୁ ସଖା ଅସ୍ସ ୱାଯୁସଖୋ। ଦହିତ୍ୱା [ଦହତୋ (କ।)] ଗଚ୍ଛତୋ କଣ୍ହା ୱତ୍ତନୀ ମଗ୍ଗୋ ଯସ୍ସ କଣ୍ହୱତ୍ତନୀ। ୱିସ୍ସାନରସ୍ସ ଇସିନୋ ଅପଚ୍ଚଂ ୱେସ୍ସାନରୋ। ହୁତଂ ହୱିଂ ଅସତି ଭୁଞ୍ଜତୀତି ହୁତାସୋ। ଧନଞ୍ଜଯୋ, ଜଲନୋ, ଆସଯାସୋ, ରୋହିତସ୍ସୋ, ସତ୍ତାଚ୍ଚି, ସୁକ୍କୋ, ଚିତ୍ରଭାନୁ, ୱିଭାୱସୁ, ସୁଚିଇଚ୍ଚାଦୀନିପି ଅଗ୍ଗିସ୍ସ ନାମାନି।

ସିଖାଦିଦ୍ୱଯଂ ଅଗ୍ଗିଜାଲାଯଂ। ସିନୋତି ନିସାନୀ ଭୱତୀତି ସିଖା, ‘‘ସି ନିସାନେ’’ତି କାତନ୍ତ ଧାତୁ, ଖପଚ୍ଚଯୋ। ଜଲତୀତି ଜାଲା। ଅଚ୍ଚତେ ପୂଜ୍ଜତେ ଅନେନେତି ଅଚ୍ଚି। ସିଖା ଜାଲା ଭିନ୍ନୋ ରୂପନ୍ତରା ଇତ୍ଥିଯଂ, ଅଚ୍ଚି ପନ ଅପୁମେ।

୩୫। ଦ୍ୱଯଂ ଅଗ୍ଗିକଣେ [ତୀସୁ ଫୁଲିଙ୍ଗୋ’ଗ୍ଗିକଣୋ (ଅମର ୧।୬୦) ଫୁଲିଙ୍ଗାନୀତି ଅଗ୍ଗିକଣାନି (ମା। ନି। ଟୀ। ୩।୬୫)]। ୱିୱିଧାସୁ ଦିସାସୁ ଫୁଲ୍ଲଂ ଗଚ୍ଛତୀତି ୱିପ୍ଫୁଲିଙ୍ଗଂ। ତଥା ଫୁଲିଙ୍ଗଂ। ସଦ୍ଦଧରକତେ ପନ ‘‘ଫୁଲିଂ ଗଚ୍ଛତୀତି ଫୁଲିଙ୍ଗୋ’’ତି ୱୁତ୍ତଂ। ତିକଂ ଛାରିକାଯଂ। ମଲୀନକଂସୱତ୍ଥାଦୀନଂ ତଂ ଦିତ୍ତିଂ ସେତି ପୱତ୍ତେତୀତି ଭସ୍ମଂ, ମପଚ୍ଚଯୋ, ଭସତି ୱା ଅଧୋ ପତତି ୱତ୍ଥାଦୀନଂ ମଲମେତେନାତି ଭସ୍ମଂ। କଂସାଦୀନଂ ସୁକ୍କଭାୱତ୍ଥଂ ଇଚ୍ଛିତବ୍ବତ୍ତା ଇଟ୍ଠି ଅଭିଲାସୋ ସୋଭନଂ ଏତସ୍ସା ଅତ୍ଥୀତି ସେଟ୍ଠି, ‘‘ସପକ୍ଖକୋ ସଲୋମକୋ’’ତ୍ୟାଦୀସୁ ୱିଯ ସସଦ୍ଦସ୍ସ ୱିଜ୍ଜମାନତ୍ଥତ୍ତା। ମଲସ୍ସ ସରଣଂ କରୋତୀତି ସାରିକା, ସା ଏୱ ଛାରିକା, ଯଥା ‘‘ସଳାଯତନ’’ନ୍ତ୍ୟାଦୀସୁ।

୩୬। ଦ୍ୱଯଂ ଉଣ୍ହଛାରିକାଯଂ। ଉଣ୍ହତ୍ତା କୁକ୍କୁଂ କୁଚ୍ଛିତଂ ଲାତୀତି କୁକ୍କୁଲୋ, ‘‘କୁକ୍କୁ ୱିଦତ୍ଥିଯଂ ହତ୍ଥେ, ପକୋଟ୍ଠେ କୁଚ୍ଛିତେପି ଚେ’’ତି ହି ନାନତ୍ଥସଙ୍ଗହେ ୱୁତ୍ତଂ। କୁକ୍କୁଂ ୱା ହତ୍ଥଂ ଲୁନାତି ଛିନ୍ଦତି ଦହତୀତି କୁକ୍କୁଲୋ, ସୋ ଏୱ କୁକ୍କୁଳୋ। ଉଣ୍ହମେୱ ଭସ୍ମଂ ଉଣ୍ହଭସ୍ମଂ, ତସ୍ମିଂ। ତିକଂ ଦିତ୍ତକଟ୍ଠାଦିନ୍ଧନେ। ଅଙ୍ଗତି ହାନିଂ ଗଚ୍ଛତୀତି ଅଙ୍ଗାରୋ, ଆରପଚ୍ଚଯୋ, ପୁନ୍ନପୁଂସକୋଯଂ। ‘‘ଅଲାତେ’ନିତ୍ଥି କୁଜେ’ଙ୍ଗାରୋ’’ତି ହି ତିକଣ୍ଡସେସେ[ତିକଣ୍ଡସେସ ୩।୩୨୯] ୱୁତ୍ତଂ। ହାନିମେୱ ଲାତି, ନ ଠିତିଂ ୱିସେସଞ୍ଚାତି ଅଲାତଂ। ଉଦ୍ଧଂ ଧୂମଂ ମୁଞ୍ଚତୀତି ଉମ୍ମୁତଂ, ତଦେୱ ଉମ୍ମୁକଂ। ପଞ୍ଚକଂ କଟ୍ଠାଦିନ୍ଧନେ। ସନ୍ତମଗ୍ଗିଂ ଏଧଯତି ୱଡ୍ଢଯତୀତି ସମିଧା। ଏଧଯତୀତି ଇଧୁମଂ, ଉମୋ। ଏଧଯତୀତି ଇଧୋ। ଉପାଦିଯତେ ଅଗ୍ଗିନେତି ଉପାଦାନଂ। ଏଧଯତୀତି ଇନ୍ଧନଂ।

୩୭। ପଞ୍ଚକଂ ଆଲୋକେ। ଓଭାସତି ଦିପ୍ପତୀତି ଓଭାସୋ। ପକାସତି ଦିପ୍ପତୀତି ପକାସୋ। ଆଲୋଚଯତି ପସ୍ସତି ଏତେନାତି ଆଲୋକୋ, ଆଲୋକେତି ୱା ଏତେନାତି ଆଲୋକୋ, ‘‘ଲୋକ, ଲୋଚ ଦସ୍ସନେ’’ତି ଧାତୁଦ୍ୱଯପାଠତୋ। ଉଜ୍ଜୋତତୀତି ଉଜ୍ଜୋତୋ, ଅନ୍ଧକାରଂ ୱିଦ୍ଧଂସେନ୍ତୋ ଜୋତତୀତି ୱା ଉଜ୍ଜୋତୋ। ଆ ସମନ୍ତତୋ ତପତି ଦିପ୍ପତୀତି ଆତପୋ। ସମାତି ଏତେ ପଞ୍ଚ ତୁଲ୍ୟତ୍ଥାତି ଭାୱୋ।

ଦସକଂ ୱାତେ। ଆହାରୋ ୱିଯ ପାଣଭୂତୋପି କଦାଚି ସତ୍ତେ ମାରେତୀତି ମାରୁତୋ, ସୋୱ ମାଲୁତୋ। ପୁନାତି ସଙ୍କାରାଦିକନ୍ତି ପୱନୋ। ୱାଯତି ଗଚ୍ଛତୀତି ୱାଯୁ, ୱାଯତି ୱା ପୁପ୍ଫାଦୀନଂ ଗନ୍ଧୋ ଯେନ ସୋ ୱାଯୁ। ତଥା ୱାତୋ। ଅନନ୍ତି ପାଣନ୍ତ୍ୟନେନେତି ଅନିଲୋ, ଇଲୋ। ସନ୍ତଂ ନିଚ୍ଚଲଂ ଈରଯତି କମ୍ପେତୀତି ସମୀରଣୋ, ସମୀରିତୁଂ କମ୍ପିତୁଂ ସୀଲମସ୍ସାତି ୱା ସମୀରଣୋ। ଗନ୍ଧଂ ୱହତୀତି ଗନ୍ଧୱାହୋ, ଣୋ। ୱାଯୋ ୱାଯୁସଦିସୋ, ଉଭଯତ୍ରାପି ଯାଗମୋ। ସମନ୍ତତୋ ଈରତି ଖିପତି ରୁକ୍ଖାଦଯୋତି ସମୀରୋ। ସଦା ସବ୍ବଦା ଗତି ଯସ୍ସ ସଦାଗତି। ସସନୋ, ଗନ୍ଧୱହୋ, ଆସୁଗୋ, ମରୁତୋ, ଜଗତିପାଣୋ, ପୱମାନୋ, ପଭଞ୍ଜନୋ ଇଚ୍ଚାଦୀନିପି ୱାତନାମାନି।

୩୮। ଇମେ ଛ ୱକ୍ଖମାନା ୱାଯୁଭେଦା ୱାଯୁୱିସେସା, ଉଦ୍ଧଂ ଗଚ୍ଛତୀତି ଉଦ୍ଧଙ୍ଗମୋ, ଉଚ୍ଚାରପସ୍ସାୱାଦୀନଂ ନୀହରଣୱସେନ ଅଧୋଭାଗଂ ଗଚ୍ଛତୀତି ଅଧୋଗମୋ। କୁଚ୍ଛିମ୍ହି ଉଦରେ ତିଟ୍ଠତୀତି କୁଚ୍ଛିଟ୍ଠୋ। କୋଟ୍ଠେ ଅନ୍ତେ ସେତି ତିଟ୍ଠତୀତି କୋଟ୍ଠାସଯୋ। ପୁନପ୍ପୁନଂ ସସନ୍ତି ଯେନ ଅସ୍ସାସୋ, ବହିନିକ୍ଖନ୍ତୱାତୋ। ପସ୍ସାସୋତି ଅନ୍ତୋପୱିସନକୱାତୋପି ‘‘ଅସ୍ସାସୋ’’ତି ଏତେନ ସଙ୍ଗଯ୍ହତେ ସହଚାରିତତ୍ତା। ସବ୍ବଙ୍ଗେସୁ ଅନୁସରତି ସୀଲେନ

ସେଦଲୋହିତାଦିସମ୍ପାଦନତୋତି ଅଙ୍ଗାନୁସାରୀ। ଅମରକୋସେ ପନାୟଂ ୱାତୋ ଠାନବ୍ଭାପାରଭେଦେନ ପଞ୍ଚଧା କଥିତୋ [ପାଣୋ'ପାନୋ ସମାନୋଚୋଦାନବ୍ଭାନା ଚ ୱାୟୱୋ ସରୀରଟ୍ଠା ଇମେ (ଅମର ୧।୬୭)], ଟୀକାୟଞ୍ଚସ୍ସ –

''ହଦୟେ ପାଣୋ ଗୁଦେ'ପାନୋ, ସମାନୋ ନାଭିମଣ୍ଡଟ୍ଠୋ;

ଉଦାନୋ କଣ୍ଠଦେସେ ତୁ, ବ୍ଭାନୋ ସବ୍ବଙ୍ଗସନ୍ଧିସୁ [ହଦୟେ ପାଣୋ ଗୁଦେ'ପାନୋ, ସମାନୋ ନାଭିସଣ୍ଠିତୋ; ଉଦାନୋ କଣ୍ଠଦେସଟ୍ଠୋ, ବ୍ଭାନୋ ସବ୍ବସରୀରଗୋ ଇତି ଠାନନିଣ୍ଣୟୋ (ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା)]।

ତତ୍ରପାଣୋଅନ୍ନପ୍ପୱେସାଦିକରୋ । ଅପାନୋ ମୁତ୍ତକରୀସସୁକ୍କୱିସଟ୍ଟିକରୋ। ସମାନୋ ମଜ୍ଝେ ଅନ୍ନପଚନାଦିକରୋ। ଉଦାନୋ ଭାସିତଗୀତାଦିକରୋ। ବ୍ଭାନୋ ସେଦରତ୍ତସୱନୁମ୍ମେସନିମେସଗତ୍ତ୍ୱାଦିକରୋ [ଖେଦଚେଟ୍ଠାଉମ୍ମେସନିମ୍ମେସଗତ୍ତ୍ୱାଦିକରୋ (କା)]। ପକଟ୍ଠେନ ଅନନ୍ତ୍ନନେନ ଭତ୍ତାଦିପ୍ପୱେସନତୋତି ପାଣୋ। ମୁତ୍ତାଦିକଂ ଅପନେତ୍ୱା ଅନନ୍ତ୍ନନେନାତି ଅପାନୋ। ସମ୍ମା ଅନନ୍ତି ଅନେନ ଭୁତ୍ତପରିପାଚନତୋତି ସମାନୋ। ଉଦ୍ଧମନନ୍ତ୍ନନେନ ଭାସିତାଦୋ ସାମତ୍ଥିୟଜନନତୋତି ଉଦାନୋ। ୱିସେସେନ ଅନନ୍ତ୍ନନେନ ସେଦରତ୍ତସେମ୍ଭାଦି [ଖେଦଚେଟ୍ଠାଦି (ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା)] ସମ୍ପାଦନତୋତି ବ୍ଭାନୋ''ତି [ତଂବ୍ଭାପାରା ଚ ଯଥା – ଅନ୍ନପ୍ପୱେସନଂ ମୁତ୍ତା-ଦ୍ଧୁସ୍ସଗ୍ଗୋ'ନ୍ନୱିପାଚନଂ ଭାସଣାଦି ନିମେସାଦି, ତଂବ୍ଭାପାରା କମା ଇମେ (ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା)] ୱୁତ୍ତଂ।

୩୯। ଦ୍ୱୟଂ ଅନ୍ତୋପୱିସନକୱାତେ। ଆନଂ ୱୁଚ୍ଚତି ବହିନିକ୍ଖମନୱାତୋ, ତତୋ ଅପଗତଂ ଅପାନଂ। ଅସ୍ସାସତୋ ଅପଗତୋ ପସ୍ସାସୋ। ଦ୍ୱୟଂ ବହିନିକ୍ଖମନୱାତେ। ଆଦିମ୍ହି ପୱତ୍ତୋ ସାସୋ ଅସ୍ସାସୋ। ଅନନ୍ତି ପାଣନ୍ତ୍ନନେନେତି ଆନଂ, ଆଦିମ୍ହି ପୱତ୍ତଂ ଆନଂ ଆନଂ, ଏକସ୍ସାକାରସ୍ସ ଲୋପୋ।

୪୦।ୱେଗଖିପ୍ପାଦୟୋ ୱାତଧମ୍ମତ୍ତେନ ନିଜପ୍ପୱତ୍ତିକା ଇତି ତପ୍ପକ୍କମେ [ତପ୍ପକ୍କମେନ ତକ୍କମେନ (କା)] ଉଚ୍ଚନ୍ତେ। ତତ୍ର ରୟନ୍ତଂ ୱେଗୋ। ସବ୍ବତ୍ର କରଣସାଧନଂ। ଇଚ୍ଛିତଟ୍ଠାନଂ ୱଜନ୍ତି ପାପୁଣନ୍ତି ଏତେନାତି ୱେଗୋ।

''କ୍ରିୟାୱାଚିତ୍ତମାଖ୍ୟାତୁଂ , ଏକେକତ୍ଥୋ ନିଦସ୍ସିତୋ;

ପୟୋଗତୋନୁଗନ୍ତବ୍ବା, ଅନେକତ୍ଥା ହି ଧାତୱୋ''ତି [ଚନ୍ଦ୍ରଧାତୁପାଠେ]।

ୱୁତ୍ତତ୍ତା ୱଜଧାତୁ ପାପୁଣନେପି ପୱତ୍ତତି, ଏୱଂ ସବ୍ବତ୍ର, ଅକାରସ୍ସ ଏ। ଜୱନ୍ତି ଏତେନାତି ଜୱୋ, ରୟନ୍ତି ଗଚ୍ଛନ୍ତି ଏତେନାତି ରୟୋ।

ଖିପ୍ପାଦିନୱକଂ ସୀଘେ। ଅଥ ଜୱସୀଘାନଂ କୋ ଭେଦୋ? ସୱେଗଗତିୱଚନା ଜୱାଦୟୋ, ସୀଘାଦୟୋ ତୁ ଧମ୍ମୱଚନା, ତଥା ଚ ''ସୀଘଂ ପଚତି [ପସ୍ସତି (କା)], ସୀଘଂ ଗଚ୍ଛତୀ''ତି ପୟୋଗୋ, ନ ତୁ ''ଜୱଂ ପଚତି, ଜୱଂଗଚ୍ଛତୀ''ତି ପନ ପୟୋଗୋ। ''ୱେଗେନ ଗଚ୍ଛତି, ଜୱେନ ଗଚ୍ଛତୀ''ତ୍ୟାଦୀସୁ କଥଂ? ତତ୍ର ଭେଦସ୍ସ ୱତ୍ତୁମିଚ୍ଛିତତ୍ତା ନ ଦୋସୋ। ଖିପ୍ପତି ପେରତୀତି ଖିପ୍ପଂ, ଖିପ ପେରଣେ। ସୟତୀତି ସୀଘଂ, ସୀ ସୟେ, ଘପଚ୍ଚୟୋ। ବୁତ୍ତିୱି ହି ଯଥା କଥଞ୍ଚିପି ଭୱତି, ସଞ୍ଜ୍ଞା ତୁ ଲୋକତୋୱାୱଗନ୍ତବ୍ବା, ସବ୍ବତ୍ରେୱଂ। ତରତୀତି ତୁରିତଂ। ଲଙ୍ଘତୀତି ଲହୁ, ଲଙ୍ଘ ଗତିସୋସନେସୁ, ଘସ୍ସ ହୋ, ନିଗ୍ଗହୀତଲୋପୋ, ଉପଚ୍ଚୟୋ ଚ, ଲହୁପରିୟାୟୋ ଲଘୁସଦ୍ଦୋପ୍ୟତ୍ଥି। ଅସତି ଖେପତୀତି ଆସୁ, ଉ। ତରତୀତି ତୁଣ୍ଣଂ, ରସ୍ସ ଣୋ। ଅରତି ଗଚ୍ଛତୀତି ଅରଂ। ନ ୱିଲମ୍ବୀୟତି ନ ଓହୀୟତୀତି ଅୱିଲମ୍ବିତଂ, ଲବି ଅୱସଂସନେ। ତୁୱଚ୍ଚତି ସୟତୀତି ତୁୱଟଂ, ତୁରିତଭାୱେନ ୱତ୍ତତୀତି ୱା ତୁୱଟଂ, ରିତଲୋପୋ।

୪୧। ଅରିୟାସାମଞ୍ଜସ୍ସ ପୁବ୍ବଦ୍ଧଂ ସନ୍ତତେ। ଏତ୍ଥ ଚ ଅଟ୍ଠସୁ ଗଣେସୁ ଛଟ୍ଠୋ ସବ୍ବଲହୁକୋ, ତତୋପରେ ଛଗ୍ଗଣା ସ , ଭ, ସ, ଭ, ଭ, ଭା, ଅଟ୍ଠମୋ ଗୋ। ସମନ୍ତତୋ ତନୋତୀତି ସତତଂ। ନାସଭାୱେନ ନ ଇଚ୍ଚଂ ନ ଗନ୍ତବ୍ବଂ ନିଚ୍ଚଂ, ନାସଂ ୱା ନ ଗଚ୍ଛତୀତି ନିଚ୍ଚଂ। ''ନାଗୋ''ତ୍ୟାଦୀସୁ ୱିୟାତି ଏତ୍ଥାପି ନ ଦୋସୋ, ତସ୍ସ ଚୋ। ନ ୱିରମତୀତି ଅୱିରତଂ। ନ ଆରମତୀତି ଅନାରତଂ। ସମନ୍ତତୋ, ପୁନପ୍ପୁନଂ ୱା ତନୋତୀତି ସନ୍ତତଂ। ନ ଅୱରମତୀତି ଅନୱରତଂ। ସଦା ଧୱତି ଗଚ୍ଛତୀତି ଧୁୱଂ। ''ଧୁ ଗତିଥେରିୟେସୂ''ତି କାତନ୍ତଧାତୁ।

ୱିପୁଲାଦ୍ଧଂ ଅତିସୟେ। ଏତ୍ଥ ହି ଅୟୁଗପାଦେ ଦ୍ୱାଦସମତ୍ତା, ଯୁଗେ ଅଟ୍ଠାରସମତ୍ତା, ସବ୍ବାସୁ ଅରିୟାସୁ ପଠମେ ପାଦେ ଦ୍ୱାଦସମତ୍ତା, ଦୁତିୟେ ଅଟ୍ଠାରସ, ତତିୟେ ଦ୍ୱାଦସ, ଚତୁତ୍ଥେ ପଞ୍ଚଦସ। ଯଦା ପନ ପଠମତତିୟେସୁ ପରିହାୟନ୍ତି, ତଦା ଯୁଗେ ଅଧିକା ହୋନ୍ତି, ଇଦଂ ୱିପୁଲାଲକ୍ଖଣଂ। ଅଥ ସତତାତିସୟାନଂ କୋ ଭେଦୋ? ସତତଂ ସନ୍ତତି ଅୱିଚ୍ଛେଦୋକ୍ରିୟନ୍ତରେହି ଅବ୍ୱୱଧାନଂ, ଅତିସୟୋ ତୁ ପୋନୋପୁଞ୍ଞଂ, ପକଟ୍ଠୋ ଚ। ତେସୁ

ପୋନୋପୁଞ୍ଞଂ କ୍ରିଯାବ୍ଯାଓୁତ୍ତି, ପକଟ୍ଠୋ ତୁ କ୍ରିଯାଓଯଓାନଂ ଉକ୍କଂସତା। ଭାସତି ସଙ୍କେସନ୍ତି ଭୁସଂ, ଆସ୍ସ ଉ। ଭସ୍ସତି ଅଧୋ ପତତୀତି ଓା ଭୁସଂ। ଭସ ଅଧୋପତନେ, ଅସ୍ସ ଉ। ଅତିସଯନଂ ଅତିସଯୋ, ଅତିକ୍କମିତ୍ୱା ଓାସଯନଂ ପଓତ୍ତନଂ ଅତିସଯୋ। ଦହତି ସଙ୍କନ୍ତି ଦଳ୍ହଂ, ହତୋ ପୁବ୍ବେ ଳଓ, ଦଲତି ଓିଦାରଯତୀତି ଓା ଦଳ୍ହଂ, ହପଚଯୋ, ଦହନ୍ତୋ ଲାତୀତି ଓା ଦଳ୍ହଂ, ଓଣ୍ଣଓିପରିଯଯୋ, ଅଭିସଯୋ ଚ ଦଳ୍ହଞ୍ଚ ଅତିସଯଦଳ୍ହା। ତରତି ଅତିକ୍କମତୀତି ତିବ୍ବଂ, ରସ୍ସ ୱୋ, ଅସ୍ସ ଇ। ଏତି ଗଚ୍ଛତୀତି ଏକୋ, ସୋ ଏଓ ଏକନ୍ତଂ, ଏକଂ ତରତି ଅତିକ୍କମତୀତି ଓା ଏକନ୍ତଂ। ମତ୍ତତୋ ଅତିକ୍କନ୍ତଂ ଅତିମତ୍ତଂ। ବହୁଂ ଲାତୀତି ବାଳ୍ହଂ, ଉଲୋପୋ, ଓଣ୍ଣଓିପରିଯଯୋ ଚ ହସଦ୍ଦୋ। ଅତିଓେଲଂ, ଅଚ୍ଚନ୍ତଂ, ନିବ୍ଭରଂ, ନିତନ୍ତଂ, ଗାଳ୍ହଂଇଚ୍ଚାଦୀନିପି ଅତିସଯେ।

ଦଲ୍ହଂ ସଦ୍ଦଂ, ତଂଓିପରୀତେ ଧମ୍ମମତ୍ତେ ଓତ୍ତମାନା ବାଳ୍ହପରିଯନ୍ତା ଖିପ୍ପାଦଯୋ ଅତିସଯଂ ଓିନା ପଣ୍ଡକେ ନପୁଂସକେ ଓତ୍ତନ୍ତି । ଖିପ୍ପଂ ଭଓତି [''ଖିପ୍ପ ଭଓଭୀ''ତି ପଦଦ୍ୱଯଂ ଅଧିକଂ ଓିଯ ଦିସ୍ସତି], ଅତିସଯୋ ପୁଲ୍ଲିଙ୍ଗୋ, ଅସ୍ସ ଗୁଣସ୍ସାତିସଯୋ, ଅସ୍ସ ଦଲ୍ହସ୍ସାତିସଯୋ ଇତି। ''ଖିପ୍ପଂ ଭୁଞ୍ଜତି, ସତତଂ ଜୁହୋତି, ସତତଂ ରମଣୀଯୋ''ଇଚ୍ଚତ୍ର ତୁ କ୍ରିଯାଓିସେସନତ୍ତାଯେଓ ପଣ୍ଡକତ୍ତଂ। ତେସୁ ଖିପ୍ପାଦୀସୁ ଯେ ଦଲ୍ହଗା ଦଲ୍ହାଭିଧାଯିନୋ, ତେ ତୀସୁ ଲିଙ୍ଗେସୁ। ''ଦଲ୍ହଧମ୍ମୋ ଲିଙ୍ଗ''ନ୍ତି ଦସ୍ସନନ୍ତରଂ। ଯଥା ଖିପ୍ପା ଜରା, ଖିପ୍ପୋ ମଚ୍ଚୁ, ଖିପ୍ପଂ ଗମନଂ। ସନ୍ତତା ତଣ୍ହା, ସନ୍ତତଂ ଦୁକ୍ଖଂ, ସନ୍ତତୋ ଆକାସୋ। ଅତିମତ୍ତା କ୍ରିଯା, ଅତିମତ୍ତୋ ନରୋ, ଅତିମତ୍ତଂ ପଦଂ ଇଚ୍ଚାଦି।

୪୨-୪୩। ଦ୍ୱାଦସକଂ ମାରେ। ହରନଯନଗ୍ଗିଦଡ୍ଢତ୍ତା [ତିନଯନଗ୍ଗିଦଡ୍ଢତ୍ତା (କା)] ନତ୍ଥି ଓିଗ୍ଗହୋ ସରୀରମେତସ୍ସ ଅଓିଗ୍ଗହୋ। କାମଯତି ରତିଞ୍ଚଂ ଉପ୍ପାଦଯତୀତି କାମୋ, କାରିତନ୍ତା ଅପଚଯୋ। ସିଙ୍ଗାରରୂପେନ ପାଣୀନଂ ମନସି ଭଓତୀତି ମନୋଭୂ। ପଞ୍ଚକାମଗୁଣେସୁ ମଦଯତୀତି ମଦନୋ। ଲୋକାନଂ ଅନ୍ତଂ ଓିନାସଂ କରୋତୀତି ଅନ୍ତକୋ। ଓସେ ଓତ୍ତେତି ସୀଲେନାତି ଓସଓତ୍ତୀ। ପାପଂ ଇଚ୍ଛତି କରୋତି, ତେନ ଯୁତ୍ତୋତି ଓା ପାପିମା। ପରତୋ ଜାଯତୀତି ପଜା, ଅଚ୍ଛନ୍ଦିକା, ତାସଂ ପତି ପଜାପତି। ଯେ କୁସଲଧମ୍ମେସୁ ପମତ୍ତା, ତେସମେଓ ବନ୍ଧୁ ପମତ୍ତବନ୍ଧୁ। କଣ୍ହଧମ୍ମଯୁତ୍ତତାଯ କଣ୍ହୋ। କୁସଲଧମ୍ମେ ମାରେତୀତି ମାରୋ। ଅକୁସଲଧମ୍ମେ ନ ମୁଞ୍ଚତୀତି ନମୁଚି। ମୀନକେତନୋ, କନ୍ଦପ୍ପୋ, ଦପ୍ପକୋ, ଅନଙ୍ଗୋ, ପଞ୍ଚସରୋ, ସମ୍ବରାରି, ମନସିଜୋ, କୁସୁମେସୁ , ଅନଞ୍ଜଞ୍ଜୋ, ପୁପ୍ଫଧନ୍ୱା, ରତିପତି, ମକରଦ୍ଧଜୋଇଚ୍ଚାଦୀନିପି ଓିଣ୍ହୁସୁତସ୍ସ କାମସ୍ସ ନାମାନି।

ତଣ୍ହା ଅରତୀ ରଗା ଚେତି ଏତା ତିସ୍ସୋ ତସ୍ସ ମାରସ୍ସ ଧୀତରୋ। ଯୋ ତଂ ପସ୍ସତି, ତଂ ତସିତଂ କରୋତୀତି ତଣ୍ହା, ସଲୋପୋ, ଣ୍ହ ଚ। ପରେସଂ କୁସଲଧମ୍ମେସୁ ଅରତିଂ କରୋତୀତି ଅରତୀ। ରଜ୍ଜନ୍ତି ଏତ୍ଥାତି ରଗା। ତସ୍ସ ମାରସ୍ସ ହତ୍ଥୀ ଗିରିମେଖଲୋ ନାମ। ସରୀରମହନ୍ତଭାଓେନ ଗିରିସଦିସତ୍ତା ଗିରି ଓିଯାତି ଗିରି। ମାରେନ ମମାଯନଓସେନ ''ଅଯଂ ମେ ହତ୍ଥୀ ମେଖଲୋ ନାମ ହୋତୂ''ତି କତନାମତ୍ତା ମେଖଲା ଓିଯାତି ମେଖଲୋତି ସମୁଦିତନାମଦ୍ୱଯେନ ଏକମେଓ ହତ୍ଥିଂ ଓଦତି, ଯଥା ''ଓଜିରାସନି, ସୀତୁଣ୍ହ''ନ୍ତି।

୪୪। ତିକଂ ଯମେ। ପଜାସଂଯମନତୋ ଯମା, ମଚ୍ଚୁପ୍ପଭୁତଯୋ ଅସ୍ସ କିଙ୍କାରା, ତେସୁ ରାଜତେତି ଯମରାଜା। ତେଧାତୁକେସୁପି ଆଣାପଓତ୍ତକତ୍ତା ମହନ୍ତୋ ଓିସଯୋ ଏତସ୍ସ ଓିସଯୀ, ଣୀ, ସୋ ଏଓ ୱେସାଯୀ। ଯତ୍ଥ ଲକ୍ଖଣେନ ନ ସିଜ୍ଝତି, ତତ୍ଥ ସଙ୍କତ୍ର ''ଯଦାଦିନା ଓା ନିରୁତ୍ତିନଯେନ ଓା ସଦ୍ଦସିଦ୍ଧି ୱେଦିତବ୍ବା''ତି ହି ପୁବ୍ବେ ଓୁତ୍ତଂ, ଦୁକ୍ଖଜନକତ୍ତା ଓା ଓିସଦିସଟ୍ଠାନଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତୀତି ୱେସା, ନେରଯିକା, ତେସଂ ଅଧିପତିଭାଓେନ ଅଯତି ପଓତ୍ତତୀତି ୱେସାଯୀ, ଈ। ଯମାନଂ ରାଜା ଯମୋ। ଧମ୍ମରାଜୋ, କତନ୍ତୋ, ସମଓତ୍ତୀ, କାଲୋ, ଦଣ୍ଡଧରୋ, ଅନ୍ତକୋଇଚ୍ଚାଦୀନିପି ଯମସ୍ସ ନାମାନି। ଅସ୍ସ ଯମସ୍ସ ଆଓୁଧଂ ନଯନମେଓ। ତେନ କିର କୋଧଚିତ୍ତେନ ଓଲୋକିତମତ୍ତେନ ସତ୍ତାନଂ ସରୀରାନି ଆତପେ ଖିତ୍ତଘତପିଣ୍ଡାନି ଓିଯ ଓିଲୀଯନ୍ତୀତି।

ଦ୍ୱଯଂ ଅସୁରଭେଦେ। ଏତେସଞ୍ଚି ସତିପି ଦେଓଭାଓେ ହେଟ୍ଠା ନିଓାସିତଭାଓସାମଞ୍ଞତୋ ଏତ୍ଥ ଓଚନଂ, ମାରସ୍ସ ପନ ସତ୍ତାନମନତ୍ଥକାରକତାସାମଞ୍ଞେନ ଯମେନ ସଦ୍ଧିଂ ଓଚନଂ ତକ୍କରତ୍ତା। ଯୁଦ୍ଧାଦୀସୁ ୱେପିତଂ କମ୍ପିତଂ ଚିତ୍ତମେତସ୍ସ ୱେପଚିତ୍ତି[ସଂ। ନି। ଅଟ୍ଠ। ୧।୧। ୨୫୬]। ପୁଣ୍ଣଂ ଲୋମଂ ଯସ୍ସ ସୋ ପୁଲୋମୋ, ପୁଲାମହତୀ ଉମା କିତ୍ତି, କନ୍ତି ଓା ଯସ୍ସାତି ପୁଲୋମୋ। ''ଉମାତସୀହେମଓତି-ହଲିଦ୍ଦାକିତ୍ତିକନ୍ତିସୂ''ତି ହି ନାନତ୍ଥସଙ୍ଗହେ ଓୁତ୍ତଂ। ଅଯଂ ପନ ସକ୍କସ୍ସ ଭରିଯାଯ ସୁଜାତାଯ ପିତା। ଦ୍ୱଯଂ କିନ୍ନରେ। ଅସ୍ସମୁଖନରସରୀରତାଯ କୁଚ୍ଛିତୋ ପୁରିସୋ, କିଞ୍ଚି ଓା ପୁରିସୋ, ପୁରିସସଦିସୋତି ଓା କିମ୍ପୁରିସୋ। ଏଓଂ କିନ୍ନରୋ। ତୁରଙ୍ଗଓଦନ, ଅସ୍ସମୁଖାଦୀନିପି କିନ୍ନରସ୍ସ ନାମାନି।

୪୫-୪୬। ଅଦ୍ଧପଜ୍ଜେନ ଆକାସସ୍ସ ନାମାନି। ତେସଂ ତେସଂ ଓତ୍ଥୂନଂ ଅନ୍ତରଂ ନାନତ୍ତଂ ଇକ୍ଖତେ ଲୋକୋ ଏତ୍ଥ, ଅନେନାତି ଓା ଅନ୍ତଲିକ୍ଖଂ, ରସ୍ସ ଲୋ। ଇକ୍ଖନଂ ଓା ଦସ୍ସନଂ ଇକ୍ଖା, ତସ୍ସ ଅନ୍ତରଂ କାରଣଂ ଅନ୍ତଲିକ୍ଖଂ। ଖନତି ବ୍ଯଓଧାନନ୍ତି ଖଂ, କ୍ୱି। ସଙ୍କଗହଗାମଣିନୋ ଆଦିଚ୍ଚସ୍ସ ପଥୋ ମଗ୍ଗୋ ଆଦିଚ୍ଚପଥୋ। ନ ଭଓତୀତି ଅଭ୍ଭୁଂ। ଗଚ୍ଛନ୍ତ୍ଯନେନ ଦେଓାତି ଗଗନଂ, ଯୁ, ମସ୍ସ ଗୋ। ଅମ୍ବତେ ସଦ୍ଦାଯତେ ଅତ୍ରାତି ଅମ୍ବରଂ, ରୋ। ହଯ ଗତିମ୍ହି, ଓିସେସେନ ହଯତି ଗଚ୍ଛତି ସଙ୍କତ୍ରାତି ୱେହାସୋ, ଯସ୍ସ ସୋ, ଓିଗତୋ ଓା ହାସୋ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଏତ୍ଥାରମ୍ମଣାଲାଭତୋତି ୱେହାସୋ। ଅନିଲସ୍ସ ଓାତସ୍ସ ପଥୋ ଅନିଲପଥୋ। ଭୁସଂ କାସନ୍ତେ ଦିପ୍ପନ୍ତେ ପଦତ୍ଥା ଏତେନାତି ଆକାସୋ, ନ କସ୍ସତି ନ ଓିଲେଖୀଯତୀତି ଓା ଆକାସୋ। ନ ଭଓତି ଏତ୍ଥ କିଞ୍ଚିପି

ୱହୂତି ନଭଂ, ନତ୍ଥି ଭୂମି ଏତ୍ଥାତି ୱା ନଭଂ, ନ ଭାଯନ୍ତି ପକ୍ଖିନୋ ଅନେନ, ଏତ୍ଥାତି ୱା ନଭଂ। ୱିନୋ ପକ୍ଖିନୋ ହଯନ୍ତି ଗଚ୍ଛନ୍ତି ଏତ୍ଥାତି ୱେହାଯସଂ, ଅସୋ। ତାରା ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି ନକ୍ଖତ୍ତାଦଯୋ, ତେସଂ ପଥୋ ତାରାପଥୋ। ସୁରାନଂ ଦେୱାନଂ ପଥୋ ସୁରପଥୋ। ନ ହଞ୍ଞତେତି ଅଘଂ, ହନସ୍ସ ଘୋ। ଅନନ୍ତଂ, ୱିସଣୁପଦଂଇଚ୍ଚାଦୀନିପି ଆକାସସ୍ସ ନାମାନି।

୪୭-୪୮ ।ମେଘାଦ୍ୱେକାଦସକଂ ମେଘୋ। ମେହତି ଘରତି ସେଚତୀତି ମେଘୋ। ୱାରିଂ ୱହତୀତି ୱଲାହକୋ, ୱାରିସଦ୍ଦସ୍ସ ୱୋ, ୱସ୍ସ ଲୋ[ପାଣିନି ୬।୩।୧୦୯; ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନପଞ୍ଚିକା ୧।୪୭; ନୀତି-ସୁତ୍ତ ୧୩୪୦, ୧୩୪୩]। ଦିଵନ୍ତି ୱୁଡ୍ଢିଂ ୱିରୂଳ୍ହିଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି ଲୋକା ଅନେନାତି ଦେୱୋ। ପଜାନଂ ଲୋକାନଂ ଅନ୍ନଂ ଭୋଜନଂ ଭୱତି ଏତେନାତି ପଜ୍ଜୁନ୍ନୋ, ଅକାରସ୍ସୁକାରୋ। ଅମ୍ବୁଂ ଉଦକଂ ଧାରେତୀତି ଅମ୍ବୁଧରୋ। ଲୋକାନଂ ସନ୍ତାପଂ ହନ୍ତୀତି ଘନୋ, ହସ୍ସ ଘୋ। ଜଲଧାରଂ ଧାରେତୀତି ଧାରାଧରୋ। ଜୀୱନଂ ଜଲଂ ମୂତଂ ବନ୍ଧମନେନେତି ଜୀମୂତୋ, ୱନସଦ୍ଦଲୋପୋ, ଲୋକାନଂ ୱା ଜୀୱିତଂ ମୁନାତି ବନ୍ଧତୀତି ଜୀମୂତୋ, ୱିତଲୋପୋ, ଜୀୱିତସ୍ସ ଜୀ ଆଦେସୋ ୱା [ପାଣିନି ୬।୩।୧୦୯; ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନପଞ୍ଚିକା ୧।୪୭; ନୀତି-ସୁତ୍ତ ୧୩୪୦, ୧୩୪୩]। ଏୱଂ ଅଞ୍ଞତ୍ର। ୱାରିଂ ୱହତୀତି ୱାରିୱାହୋ। ଅମ୍ବୁଂ ଦଦାତୀତି ଅମ୍ବୁଦୋ। ଆପଂ ଭରତୀତି ଅବ୍ଭଂ, ଦ୍ୱି, ପସ୍ସ ବୋ।

ତିକଂ ୱୁଟ୍ଠିଯଂ। ୱସ୍ସତି ସିଞ୍ଚତୀତି ୱସ୍ସଂ, ୱସ୍ସ ସେଚନେ। ଏୱଂ ୱସ୍ସନୱୁଟ୍ଠିଯୋ।

ପଞ୍ଚକଂ ୱିଜ୍ଜୁଯଂ। ସତତଂ ଈରତି କମ୍ପତୀତି ସତେରୋ, ତଲୋପୋ, ସୋ ଏୱ ସତେରିତା। ଖଣମତ୍ତମ୍ପି ନ ତିଟ୍ଠତୀତି ଅକ୍ଖଣା। କୁଟିଲଂ ଅଚିରଟ୍ଠାଯିତତ୍ତା ୱିରୂପଂ ହୁତ୍ୱା ଜୱତୀତି ୱିଜ୍ଜୁ। ୱିଜ୍ଜୋତତୀତି ୱିଜ୍ଜୁତା। ଅଚିରଂ ପଭା ଯସ୍ସ ଅଚିରପ୍ପଭା।

୪୯। ଚତୁକ୍କଂ ମେଘନାଦେ। ମେଘାନଂ ନାଦୋ ମେଘନାଦୋ। ଧନୀଯତେ ଧନିତଂ[ଥନିତଂ (ସୀ।)], ଧନ ସଦ୍ଦେ। ଗଜ୍ଜନଂ ଗଜ୍ଜିତଂ, ଗଜ୍ଜ ସଦ୍ଦେ। ରସୀଯତେ ରସିତଂ। ଆଦିନା ହରାଦାଦି [ସବ୍ବତ୍ର ନପୁଂସକେଭାୱେ ତୋ, ଆଦିନା ସ୍ତନିତଧନିତାଦଯୋ (ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା), ଆଦିନା ଧନିତହରାଦରାସାଦଯୋ (ୱ୍ୟାଖ୍ୟାସୁଧାଟୀକା)]। ଦ୍ୱଯଂ ସକ୍କଧନୁମ୍ହି। ଇନ୍ଦସ୍ସ ଆୟୁଧଂ ଧନୁ ଚ ଇନ୍ଦାୟୁଧଂ, ଇନ୍ଦଧନୁ ଚ। ୱାତେନ ଖିତ୍ତମମ୍ବୁ ୱାତକ୍ଖିତ୍ତମ୍ବୁ, ବିନ୍ଦୁ। ସୀତଂ କରୋତୀତି ସୀକରୋ, ସିଞ୍ଚତୀତି ୱା ସୀକରୋ, ଚସ୍ସ କୋ, ଅରୋ ଚ, ୱାତୱସେନ ୱା ତତୋ ତତୋ ସରତୀତି ସୀକରୋ, ଅସ୍ସ ଈ, ମଜ୍ଝେ କାଗମୋ ଚ।

୫୦। ତିକଂ ଜଲଧାରାଯଂ। ୱେଗତୋ ଜଲଧାରାନଂ ସଂ ଭୁସଂ ପତନଂ ଆସାରୋ, ପୁନପ୍ପୁନଂ ସରତୀତି ଆସାରୋ। ୱେଗଂ ଧାରେତୀତି ଧାରା। ଅଧୋ ପତତୀତି ସମ୍ପାତୋ, ସଂସଦ୍ଦୋ ଅଧୋଭାଗେ [ୱେଗତୋ ଜଲଧାରାନଂ ସମ୍ଭୂଯ ପତନଂ ଧାରାସମ୍ପାତୋ, ସର ଗତିଯଂ ଘୌ ଇତି ଆସାରୋ (ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା)]। ଦ୍ୱଯଂ ୱସ୍ସୋପଲେ। କରେନ ହତ୍ଥେନ ଗଯ୍ହୁପଗତ୍ତା କରକା, ଜଲଂ ପିଣ୍ଡଂ କରୋତୀତି ୱା କରକା, ‘‘ୱସ୍ସୋପଲେ ତୁ କରକା, କରକୋପି ଚ ଦିସ୍ସତେ’’ତି ରୁଦ୍ଦୋ, କରସଦ୍ଦୋତ୍ର। ‘‘କରୋ ୱସ୍ସୋପଲେ ପାଣି-ସୋଣ୍ଡାପଚ୍ଚାଯରଂସିସୂ’’ତି ନାନତ୍ଥସଙ୍ଗହେ ୱୁତ୍ତଂ। ଘନତୋ, ଘନକାଲେ ୱା ସଞ୍ଜାତଂ ଉପଲଂ ସିଲା ଘନୋପଲଂ। ଦୁଟ୍ଠୁ ଦିନଂ ଦୁଦ୍ଦିନଂ, ଅଯଂ ଦୁଦ୍ଦିନସଦ୍ଦୋ ମେଘଚ୍ଛନ୍ନାହେ ୱତ୍ତତି, ଅସୋଭନହ୍ୱୋପ୍ପତ୍ତି ଦୁଦ୍ଦିନସଦ୍ଦୋ, ଅଗୁଣୱଚନତାଯଂ ୱାଚ୍ଚଲିଙ୍ଗୋ।

୫୧-୫୨। ଛକ୍କଂ ତିରୋଧାନେ। ଧର ଆୱରଣେ, ଅପାଦିପୁବ୍ବୋ। ଅପିଧରତି ଆୱୁଣୋତୀତି ପିଧାନଂ, ଅଲୋପୋ। ଅପଧରତୀତି ଅପଧାରଣଂ। ତିରୋ ଧରତି ପିଦହତୀତି ତିରୋଧାନଂ। ଅନ୍ତରଂ ଧରତୀତି ଅନ୍ତରଧାନଂ, ନିଗ୍ଗହୀତଲୋପୋ। ଅପିଧରତୀତି ଅପିଧାନଂ। ଏତ୍ଥ ଚ ଅପାଦିଉପସଗ୍ଗା ଧାତୁନୋ ଆୱରଣତ୍ଥଜୋତକା। ଛାଦଯତୀତି ଛାଦନଂ। ବ୍ୟୱଧା, ଅନ୍ତରଧିଇଚ୍ଚାଦଯୋପି ତିରୋଧାନେ।

ସାଦ୍ଧପଜ୍ଜେନ ଚନ୍ଦସ୍ସ ନାମାନି। ଇନ୍ଦତି ନକ୍ଖତ୍ତାନଂ ପରମିସ୍ସରିଯଂ କରୋତୀତି ଇନ୍ଦୁ। ଚନ୍ଦତି ହିଲାଦଯତି ସୁଖଯତି ପଜନ୍ତି ଚନ୍ଦୋ। ନକ୍ଖତ୍ତାନଂ ରାଜା ନକ୍ଖତ୍ତରାଜା। ଉମା କନ୍ତି, ତାଯ ସହ ୱିଜ୍ଜତୀତି ସୋମୋ, ସୁଖଂ ଅଭିସ୍ସୱତୀତି ୱା ସୋମୋ, ମପଚ୍ଚଯୋ। ନିସଂ ରତ୍ତିଂ କରୋତି, ତତ୍ଥ ୱା କରୋ ରଂସି ଏତସ୍ସ ନିସାକରୋ। ଅନ୍ଧକାରଂ ଉସେନ୍ତି ଦହନ୍ତି ୱିନାସେନ୍ତୀତି ଓସା, ରଂସଯୋ, ତେ ଏତ୍ଥ ଧିଯନ୍ତି ପତିଟ୍ଠହନ୍ତୀତି ଓସଧି, ତାରାୱିସେସୋ, ତସ୍ସ ଈସୋ ପତି ଓସଧୀସୋ। ହିମୋ ସୀତଲୋ ରଂସି ଯସ୍ସ ହିମରଂସି। ସସୋ ଅଙ୍କୋ ଲକ୍ଖଣଂ ଯସ୍ସ ସସଙ୍କୋ। ଚନ୍ଦଂ କପ୍ପୂରଂ ମାତି ସଦିସଂ ନଯତୀତି ଚନ୍ଦିମା। ଇକାରାଦେସୋ। ସସଲକ୍ଖଣମେତ୍ଥ ଅତ୍ଥି ସସୀ। ସସତି ୱା ହିଂସତି ଉଣ୍ହଗୁଣନ୍ତି ସସୀ, ଈପଚ୍ଚଯୋ ତଦୁପଲକ୍ଖିତେ ତଦୁପଚାରଂ। ସୀତା ରଂସଯୋ ଯସ୍ସତ୍ଥୀତି ସୀତରଂସି। ନିସାଯ ରତ୍ତିଯା ନାଥୋ ତଦାଲଙ୍କାରଭାୱତୋତି ନିସାନାଥୋ। ଉଳୂନଂ ତାରାନଂ ରାଜା ଉଳୁରାଜା। ମାତି ଅତ୍ତାନଂ କପ୍ପୂରେନ ସଦିସଂ କରୋତୀତି ମା, ମାସଦ୍ଦୋଯଂ ପୁମେ, ତଂସହଚରଣତୋ ଉଳୁରାଜାଦଯୋପି। ହିମଂସୁ, କୁମୁଦବନ୍ଧୁ, ୱିଧୁ, ସୁଧଂସୁ, ସୁଭ୍ଭଂସୁ, ନିସାପତି, ମିଗଙ୍କୋ, କଲାନିଧି, ଦ୍ୱିଜରାଜୋ, ସସଧରୋ, ନକ୍ଖତ୍ତେସୋଇଚ୍ଚାଦୀନିପି ଚନ୍ଦସ୍ସ ନାମାନି।

୫୩-୫୪। ସୋଢଅସନ୍ନଂ ଭାଗାନଂ ପୂରଣୋ ସୋଢଅସମୋ ଭାଗୋ ଚନ୍ଦସ୍ସ କଲା, କଲ ସଙ୍ଖ୍ୟାନେ, କଲୀଯତେ ଏକାଦିନା ସଙ୍ଖ୍ୟାଯତେତି କଲା। ଦ୍ୱଯଂ ଚନ୍ଦସ୍ସ ସରୀରେ। ମଞ୍ଞତେ ଞାଯତେ ଅନେନେତି ବିମ୍ବଂ। ମନତୋ ୱପଚଯୋ, ନିପାତନା ମସ୍ସ ବୋ, ଅସ୍ସି, ନସ୍ସ ମୋ, ୱସ୍ସ ବୋ, ବିମ୍ବସଦ୍ଦୋ ଅନିତ୍ଥିଯଂ। ମଣ୍ଡଯତେତି ମଣ୍ଡଲଂ, ଅଲୋ, ଇତ୍ଥିଯଂ ମଣ୍ଡଲୀ, ଅଯଂ ତୀସ୍ୱପି [ବିମ୍ବୋ ଅନିତ୍ଥୀ, ମଣ୍ଡଲଂ ତୀସୁ (ଅମର ୩।୧୫)]।

ପାଦହୀନପଞ୍ଚେନ ଅଦ୍ଧଭାଗୋ। ଅସତି ଖେପେତି ସମୁଦାଯନ୍ତି ଅଡ୍ଢୋ, ତୋ। ତଥା ଅଦ୍ଧୋ। ଉପଡ୍ଢୋତି ଉପସଗ୍ଗେନ ପଦଂ ୱଡ୍ଢିତଂ, ଏତେ ତଯୋ ପୁମେ। ଖଣ୍ଡଯତି ସମୁଦାଯନ୍ତି ଖଣ୍ଡଂ। ସକ୍କତେ ଉଦାହନାଦୀସୁ ଥୋକତ୍ତାତି ସକଲଂ, ଅଲୋ, ଖଣ୍ଡସକଲା ୱା ପୁମେ, ସଦ୍ଦେ ରୂପଭେଦତୋ ନପୁଂସକେ। ଏତେ ଚ ଅଡ୍ଢାଦଯୋ ତଯୋ ଅସମେ ଭାଗେ ପୁମେ, ସମେ ତୁ ନପୁଂସକେତି ରୂପଭେଦେନାହ ''ଅଦ୍ଧଂ ୱୁତ୍ତଂ ସମେ ଭାଗେ''ତି। ଖଣ୍ଡାଦିଦ୍ୱଯଂ ପନ ଅସମେପି ୱତ୍ତମାନଂ ପୁନ୍ନପୁଂସକେ ୱତ୍ତତି, ତସ୍ମା ''ଅଦ୍ଧଂ ୱୁତ୍ତଂ ସମେ ଭାଗେ''ତି ଏତ୍ଥ ''ଅଡ୍ଢଂ, ଉପଡ୍ଢ''ନ୍ତି ଇଦଂ ଦ୍ୱଯମ୍ପି ସଙ୍ଗହିତଂ [ଅସମଭାଗେ ପୁମାନି, ସମେ ଅଂସେ ନପୁଂସକତ୍ତଂ ରୂପଭେଦତୋ, ଉପଚାରତୋ ତବ୍ଭାଗୱତି ୱାଚ୍ଚଲିଙ୍ଗୋ – ଅଦ୍ଧା ସାଟୀ, ଅଦ୍ଧଂ ୱତ୍ଥଂ ଅଦ୍ଧୋ କମ୍ବଲୋ (ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା)]।

ପସାଦାଦଯୋ ଚନ୍ଦେ ଅୱସ୍ସମ୍ଭାୱିନୋ, ଅଞ୍ଞତ୍ର ତୁ ପାସଙ୍ଗିକା ଇତି ଚନ୍ଦପକ୍କମେ ଉଚ୍ଚନ୍ତେ। ୱିସେସେନ ସାଦଯତି ପସାଦଯତୀତି ପସାଦୋ। ଏୱଂ ପସନ୍ନୋ, ସୋ ଏୱ ପସନ୍ନତା।

ତିକଂ ଚନ୍ଦପ୍ପଭାଯଂ। କୁମୁଦସ୍ସାଯଂ ୱିକାସୋ [ୱିକାରୋ (କ।)]କୋମୁଦୀ। ଚନ୍ଦଂ ଆଚିକ୍ଖତି ପଟିପାଦଯତୀତି ଚନ୍ଦିକା। ଜୁତି ଅସ୍ସାତ୍ଥୀତି ଜୁଣ୍ହା। ତସ୍ସ ଣୋ, ହପଚଯୋ ଚ, ଚନ୍ଦସ୍ସ ୱା ଜୁତିଂ ସୋଭଂ ନଯ୍ହତି ବନ୍ଧତୀତି ଜୁଣ୍ହା।

ଚତୁକ୍କଂ ସୋଭନମତ୍ତେ। କନତି ଦିପ୍ପତୀତି କନ୍ତି, କନ ଦିତ୍ତିଯଂ, କାମୀଯତୀତି ୱା କନ୍ତି। ସୁନ୍ଦରଂ ଭାତି ଦିପ୍ପତୀତି ସୋଭା। ଜୋତଯତୀତି ଜୁତି। ଛାଦଯତୀତି ଛୱି। ଛଦ ସଂୱରଣେ, ୱିପଚଯୋ, ଦଲୋପୋ।

୫୫। ସତ୍ତକଂ ଲକ୍ଖଣେ। କଂ ଅତ୍ତାନଂ ଲଙ୍ଗଯତି ହୀନଂ କରୋତୀତି କଲଙ୍କୋ। ଲଞ୍ଛତେ ଲକ୍ଖତେ ଅନେନେତି ଲଞ୍ଛନଂ। ଲକ୍ଖୀଯତେ ଅନେନେତି ଲକ୍ଖଂ। ତଥା ଲକ୍ଖଣଂ। ଅଙ୍କୀଯତେ ଲକ୍ଖୀଯତେ ଅନେନେତି ଅଙ୍କୋ। ଅଭି ୱିସେସଂ ଜାନାତି ଏତେନାତି ଅଭିଞ୍ଞାଣଂ। ଚିହୀଯତି ଲକ୍ଖୀଯତି ଅନେନେତି ଚିହନଂ। ଚିହ ଲକ୍ଖଣେ।

ସବ୍ବାସଂ ସୋଭାନଂ ମଜ୍ଝେ ପରମା ସୋଭା ସୁସମା ନାମ, ସୋଭନଂ ସମଂ ସବ୍ବଂ ଅସ୍ସଂ ସୁସମା, ସେଟ୍ଠା ସୋଭା।

୫୬। ଗୁଣେ ଫୋଟ୍ଠବ୍ବୱିସେସେ ସୀତନ୍ତି ନପୁଂସକଂ ଭୱତି। ଦେୱଦତ୍ତସ୍ସ ସୀତଂ ୱତ୍ତତି। ସୀତାଦଯୋ ତଯୋ ଗୁଣୀଲିଙ୍ଗା ଗୁଣିନୋ ଲିଙ୍ଗଂ ଗଣ୍ହନ୍ତି, ତଂ ଯଥା – ସୀତଲା ଭୂମି, ସୀତଲଂ ଜଲଂ, ସୀତଲୋ ୱାତୋ। ଉଣ୍ହାଭିତତ୍ତେହି ସେୱୀଯତୀତି ସୀତଂ, ତେନ ଯୁତ୍ତୋ ସୀତୋ। ସସ ଗତିଯଂ, ଇରୋ, ଇତ୍ତଞ୍ଚ, ସୀତତ୍ଥିକେନ ସରୀଯତୀତି ୱା ସିସିରଂ। ସୀତଂ ଗୁଣଂ ଲାତୀତି ସୀତଲୋ।

ମହିକାନ୍ତଂ ହିମେ। ହିଂସତୀତି ହିମଂ, ସସ୍ସ ମୋ,ନିଗ୍ଗହୀତଲୋପୋ ଚ। ତୁହ ଅଦନେ, ତୋହତି ହିଂସତୀତି ତୁହିନଂ, ଇନୋ। ଉପରିତୋ ସୱତୀତି ଉସ୍ସାୱୋ। ନୀହରନ୍ତି ନିସ୍ସରନ୍ତ୍ୟନେନେତି ନୀହାରୋ, ନତ୍ଥି ଇହା ୱା ଏତସ୍ମା ହେତୁଭୂତାତି ନୀହାରୋ, ଆରୋ। ମହୀଯତେ ରାଗୀହୀତି [ୱାଚାଭି (ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା)]ମହିକା, ଣ୍ଣୁ।

୫୭। ଛକ୍କଂ ନକ୍ଖତ୍ତେ। ପୁନପ୍ପୁନଂ ଉଦଯତ୍ତା ନ ଖୀଯତେ ନକ୍ଖତ୍ତଂ, ଅତ୍ତନୋ ଗମନଟ୍ଠାନଂ ନ ଖରତି ନ ୱିନାସେତୀତି ୱା ନକ୍ଖତ୍ତଂ, ଅଥ ୱା ନକ୍ଖ ଗତିଯଂ, ନକ୍ଖତୀତି ନକ୍ଖତ୍ତଂ। ଜୋତତି ସୁଭାସୁଭନିମିତ୍ତଂ ପକାସେତୀତି ଜୋତି, ନକ୍ଖତ୍ତ ଭଂସଦ୍ଦେହି ସହଚରଣତୋ ନପୁଂସକେ। ଯଥାୱୁତ୍ତଂ ନିମିତ୍ତଂ ଭାତି ପକାସେତୀତି ଭଂ। କତ୍ତଙ୍କଂ ତରନ୍ତି ଲୋକା ଏତାଯାତି ତାରା, ଅତ୍ତନୋ ୱୀଥିଂ ତାଯତି ଅରତି ଗଚ୍ଛତୀତି ୱା ତାରା, ତାରେତି ୱା ଲୋକେ ଅହିତତୋତି ତାରା, ଅଯଞ୍ଚ ତାରକା, ଉଠଉ ଚ ଏତେ ତଯୋ ଅପୁମେ। ତରା ଏୱ ଣ୍ଣୁ, ତାରକା[ତାରା ଏୱ ତାରକା ଣ୍ଣୁ (କ।)]। ଉଚ୍ଚଂ ଲୱତି [ଉଲଯତି (କ।)] ଗଚ୍ଛତୀତି ଉଲ୍ଲୁ। ସୋ ଏୱ ଉଠଉ। ନ କେୱଲଂ ତାରକା ଏୱ ଅପୁମେ, ଅଥ ଖୋ ଉଠଉ ଚାତି ଚସଦ୍ଦତ୍ଥୋ। ଉଠଉସହଚରିଯତୋ ପକ୍ଖେ ନପୁଂସକେ ଚ।

୫୮-୬୦।ଅସ୍ସଯୁଜାଦଯୋ ରେୱତ୍ୟନ୍ତା ସତ୍ତାଧିକୱୀସତାରକା ନକ୍ଖତ୍ତା ନାମ ହୋନ୍ତି। ତାନି ଚ ନକ୍ଖତ୍ତାନି ଆକାସେ ଯଥାଠିତାନି କମତୋୟେୱ ଏତ୍ଥ କଥିତାନି, ନ ଉପ୍ପଟିପାଟିଯା। ୱୁତ୍ତଞ୍ଚ ''କମତୋ ସତ୍ତାଧିକୱୀସତି ନକ୍ଖତ୍ତା''ତି। ଅସ୍ସରୂପଯୋଗତୋ ଅସ୍ସଯୁଜୋ। ଯମସଦିସତ୍ତାସବ୍ବତ୍ର ଭରତୀତି

ଭରଣୀ। ଯୁ, ଇ। ଅଗ୍ଗିସଦିସତ୍ତା କନ୍ତତି ଛିନ୍ଦତୀତି କତ୍ତିକା, କରୋତି ତସ୍ମା ୱା କତ୍ତିକା, କତ୍ତିକାୟ ସହିତା ସକତ୍ତିକା। ଭରଣୀ, ରୋହିଣୀ ୱା। କମଲସମ୍ଭୱତ୍ତା କମଲେ ରୁହତି ୱଢ୍ଢତୀତି ରୋହିଣୀ। ମିଗସୀସସଣ୍ଠାନତ୍ତା ତାରାପୁଞ୍ଜୋ ମିଗସିରଂ, ଛଟ୍ଠୀସମାସୋ ଉତ୍ତରପଦ୍ଧାନତ୍ତା ନପୁଂସକତ୍ତଂ। ରୁଦ୍ଦରସାୱଟ୍ଟିତକୋଧରୁଦ୍ଦସଦିସତ୍ତା କଦାଚି ଅଦତି ଘସତୀତି ଅଦ୍ଦା। ପୁନପ୍ପୁନଂ ସତ୍ତେସୁ ହିତଂ ୱସ୍ସତୀତି ପୁନବ୍ବସୁ, ୱସ୍ସ ସେଚନେ। ପୋସେତି କ୍ରିୟାନି, ପୋସେନ୍ତ୍ୟସ୍ମିନ୍ତି ୱା ପୁସ୍ସୋ। ଭୁଜଗସଦିସତ୍ତା ନ ସିଲିସ୍ସତେ ନାଲିଙ୍ଗୀୟତେତି ଅସିଲେସୋ।

ମହୀୟତେ କାରିୟନ୍ତିକେହୀତି ମଘା[ମାଘା (କା)], ହସ୍ସ ଘୋ। ଫଲଂ ଗଣ୍ହାପେତୀତି ଫଗ୍ଗୁନୀ, ଯୁ, ଇ। ଦ୍ୱେତି ପୁବ୍ବଫଗ୍ଗୁନୀ, ଉତ୍ତରଫଗ୍ଗୁନୀ ଚେତି ଦ୍ୱେ। ହତ୍ଥସଣ୍ଠାନତାୟ ହତ୍ଥୋ। ତଚ୍ଛକସଦିସତ୍ତା ୱିଚିତ୍ତଂ ଫଲଂ ଦଦାତୀତି ଚିତ୍ତା। ସୋଭନା ଆତି, ସାତି ୱା ତନୁଂ କରୋତି ସୁଭାସୁଭନ୍ତି ସାତି[ସ୍ୱାତି (କା)], ସୁଭାସୁଭଫଲଦାନତୋ ୱା ସାତି, ''ସାତି ଦାନାୱସାନେସୂ''ତି ହି ନାନତ୍ଥସଙ୍ଗହେ ୱୁତ୍ତଂ, ଅୟଂ ଦ୍ୱୀସୁ। ୱିସଦିସଂ ଫଲଂ ଖଣତୀତି ୱିସାଖା, ୱିୱିଧା ୱା ସଖା ମିତ୍ତା ଯସ୍ସା ସା ୱିସାଖା। ଅନୁରାଧୟତି ସଂସିଜ୍ଝତି ସୁଭାସୁଭଫଲମେତାୟାତି ଅନୁରାଧା। ଗୁଣେହି ସବ୍ବାସଂ ୱୁଡ୍ଢତ୍ତା ଜେଟ୍ଠା। ମୂଲତି ପତିଟ୍ଠାତି ସୁଭାସୁଭଫଲମେତ୍ଥାତି ମୂଲଂ। ଆସାଠହୋ ନାମ ଭତୀନଂ ଦଣ୍ଡୋ, ତଂସଣ୍ଠାନତ୍ତା ଆସାଠହା ନାମ ଦ୍ୱେ ନକ୍ଖତ୍ତା ପୁବ୍ବାସାଠହୌତ୍ତରାସାଠହୱସେନ।

ସୱତି ସୁଭାସୁଭଫଲମେତେନାତି ସୱଣୋ, ସୱଣଂ ୱା। ଧନମେସନ୍ତି ଏତ୍ଥାତି ଧନିଟ୍ଠା, ଧନତି ୱା ୱିଭୂତି ନିଧାନଂ ଧନିଟ୍ଠା। ସତଂ ଭିସଜା ଏତ୍ଥ, ସତଭିସଜାନଂ ୱା ଅଧିପତି ସତଭିସଜୋ। ଭଦ୍ଦୋ ଗୋ, ତସ୍ସେୱ ପଦାନି ପାଦା ଅସ୍ସଂ ଭଦ୍ଦପଦା, ପୁବ୍ବଭଦ୍ଦପଦା ଦ୍ୱେ, ଉତ୍ତରଭଦ୍ଦପଦା ଦ୍ୱେ, ସମୂହୋ ଚେସଂ ଚତୁସଙ୍ଖ୍ୟାତି ବହୁୱଚନଂ। ରା ୱୁଚ୍ଚତି ଧନଂ, ତବ୍ବନ୍ତତାୟ ରେୱତୀ, ଆକାରସ୍ସେ, ରେୱତୋ ୱା ଇସିଭେଦୋ, ତସ୍ସ ଅପଚ୍ଚଂ ରେୱତୀ।

୬୧। ଦ୍ୱୟଂ ରାହୁଗ୍ଗହେ। ସୋ ୱୁଚ୍ଚତି ସଗ୍ଗୋ, ତତ୍ଥ ଭାତୀତି ସୋବ୍ଭାନୁ। ରହତି ଚନ୍ଦାଦୀନଂ ସୋଭଂ ଜହାପେତୀତି ରାହୁ। ତମୋ, ୱିଧୁନ୍ତୁଦୋ, ଚନ୍ଦାଦୋ, ସେହିକେୟୋତିପି ରାହୁସ୍ସ ନାମାନି।

ସୂର, ଚନ୍ଦ, ଅଙ୍ଗାରକ, ବୁଧ, ଜୀୱ, ସୁକ୍କ, ଅସିତ, ରାହୁ, କେତୂତି ଏତେ ସୂରାଦୟୋ ନୱଗ୍ଗହା ନାମ।

ମେସାଦିକୋ ଦ୍ୱାଦସକୋଟ୍ଠାସୋ ରାସି ନାମ। ଆଦିନା ଉସଭ, ମେଥୁନ, କକ୍କଟ, ସୀହ, କଞ୍ଞା, ତୁଲା, ୱିଚ୍ଛିକ, ଧନୁ, ମକର, କୁମ୍ଭ, ମୀନେ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି।

ଦ୍ୱୟଂ ଭଦ୍ଦପଦନକ୍ଖତ୍ତାନଂ ନାମଂ। ପୋଟ୍ଠୋ ଗୋ [ପାଠୋ ଭଦ୍ଦୋ ଗୋ (କା)], ତସ୍ସେୱ ପଦାନି ପାଦା ଅସ୍ସଂ ପୋଟ୍ଠପଦା।

୬୨-୬୩। ପଞ୍ଚଦ୍ୱୟେନ ସୂରିୟସ୍ସ ନାମାନି। ଆ ଭୁସୋ ଦିପ୍ପତୀତି ଆଦିଚ୍ଚୋ, ପ୍ପସ୍ସ ଚ୍ଚୋ। ଲୋକାନଂ ସୂରଭାୱଂ ଜନେତୀତି ସୂରିୟୋ। ତଥା ସୂରୋ। ସତଂ ବହୱୋ ରଂସୟୋ ଯସ୍ସ ସତରଂସି। ଦିୱା ଦିୱସଂ କରୋତୀତି ଦିୱାକରୋ, ଦିୱସେ ୱା କରୋ ଆଭା ଯସ୍ସ ଦିୱାକରୋ, ଦିୱାସଦ୍ଦୋୟଂ ସବ୍ବକାରକୱଚନୋ, ନ ତୁ ଆଧାରୱଚନୋ ଏୱ। ୱିସେସେନ ରୋଚତେ ଦିପ୍ପତେତି ୱେରୋଚନୋ। ଦିନଂ କରୋତି, କୁମୁଦାନଂ ୱା ଦିନଂ ମାକୁଲ୍ଲଂ କରୋତୀତି ଦିନକରୋ, ଉଣ୍ହୋ ରଂସି ଯସ୍ସ ଉଣ୍ହରଂସି। ପଭଂ କରୋତୀତି ପଭଙ୍କରୋ।

ଅଂସୁନୋ ମାଲା, ସା ଯସ୍ସ ଅତ୍ଥି ଅଂସୁମାଲୀ। ଦିନାନଂ ପତି ଦିନପତି। ତପତୀତି ତପନୋ। ରୱନ୍ତି ଏତେନ ସତ୍ତା ପଭାୱିତ୍ତାତି ରୱି। ଭାନୁ ଯସ୍ସ ଅତ୍ଥୀତି ଭାନୁମା। ରଂସି ଯସ୍ସ ଅତ୍ଥୀତି ରଂସିମା। ଭଂ ଆଭଂ କରୋତି, ତାସଂ ୱା ଆକରୋ ଉପ୍ପତ୍ତିଟ୍ଠାନଂ ଭାକରୋ। ଭାତି ଦିପ୍ପତୀତି ଭାନୁ। ଦେୱେହିପି ଅଚ୍ଚତେ ପୂଜୀୟତେତି ଅକ୍କୋ। ସହସ୍ସଂ ବହୱୋ ରଂସୟୋ ଯସ୍ସ ସହସ୍ସରଂସି। ଦ୍ୱାଦସତ୍ତା, ପଭାକରୋ, ୱିଭାକରୋ, ୱିକତ୍ତନୋ [ୱିସ୍ସକମ୍ମୁନା ୱିକତ୍ତିତୋ, କନ୍ତନି ଯୁ (ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା)], ମତ୍ତଣ୍ଡୋ, ଦିୱମଣି, ତରଣି, ମିତ୍ତୋ, ଚିତ୍ରଭାନୁ, ୱିଭାୱସୁ, ଗହପ୍ପତି, ହଂସୋ, ସୱିତାଇଚ୍ଚାଦୀନିପି ସୂରିୟସ୍ସ ନାମାନି।

୬୪। ପଞ୍ଚେନ ସୂରିୟାଦୀନଂ ରଂସିପ୍ପଭାନଂ ନାମାନି। ରସନ୍ତି ତଂ ସତ୍ତାତି ରଂସି। ଆ ଭୁସୋ ଭାତୀତି ଆଭା। ପକାରେନ ଭାତୀତି ପଭା। ଦିପ୍ପତୀତି ଦିତ୍ତି। ରୋଚତେ ଦିପ୍ପତେତି ରୁଚି। ଦୀଧ୍ୟତି ଦିପ୍ପତୀତି ଦୀଧିତି। ଦିପ୍ପତୀତି ୱା ଦୀଧିତି, ପସ୍ସ ଧୋ, ଇକାରାଗମୋ। ମିୟ୍ୟନ୍ତେ ଖୁଦ୍ଦଜନ୍ତୱୋ ଅନେନେତି ମରୀଚି, ଈଚି। ଅସତି ଗଚ୍ଛତି ଦିସନ୍ତନ୍ତି ଅଂସୁ, ଉସ୍ସାଗମୋ। ମରୀଚିସହଚରଣତୋ ଦୀଧିତ୍ୟାଦୟୋ [ଖଲିତପାଠୋ (?), ସୱରସାମୀ ତୁ ଅଙ୍ଗୁଲି କାକଲିସାରି ସରାରି ତୁମ୍ୟିଅରି ସୁସି ଦୀମିତ୍ୟୁତ୍ତୟୋ ଥୀପୁମେସୁ ଇଚ୍ଚାହ (ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା)]ଭାନୁ ଅଂସୁ ଚ ଦ୍ୱୀସୁ। ମୟ ଗମନତ୍ଥୋ ଦଣ୍ଡକୋ ଧାତୁ [ଦଣ୍ଡକପ୍ପକରଣେ ଆଗତଧାତୂତି ଅତ୍ଥୋ, ନିରୁତ୍ତିସାରମଞ୍ଜୁସାଟୀକାୟଂ ୨୫୩।୪୧୩ ପିଟ୍ଠେସୁ ପସ୍ସିତବ୍ବଂ], ଖପଚ୍ଚୟୋ ଉକାରାଗମୋ, ଅଥ ୱା ମା ମାନେ, ଉଖ ଗତ୍ୟତ୍ଥୋ ଦଣ୍ଡକୋ ଧାତୁ [ଦଣ୍ଡକପ୍ପକରଣେ ଆଗତଧାତୂତି ଅତ୍ଥୋ, ନିରୁତ୍ତିସାରମଞ୍ଜୁସାଟୀକାୟଂ ୨୫୩।୪୧୩ ପିଟ୍ଠେସୁ ପସ୍ସିତବ୍ବଂ],

ମାଯ ମାନାଯ ଉଖତୀତି ମଯୂଖୋ[ମାପସଂ ଗଗନଂ ପମାଣଯଂ ଉଖତି ଗଚ୍ଛତୀତି ପିସୋଦରାଦି (ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା)]। କିରତି ତିମିରଂ କିରଣୋ। କିରତି ତିମିରଂ କରୋ।

୬୫। ଦ୍ୱଯଂ ଆଦିଚ୍ଚମଣ୍ଡଲୋତିଖ୍ୟାତେ ଉପ୍ପାତାଦିଜାତେ ରଂସିମଣ୍ଡଲେ। ସୂରିଯସ୍ସ ପରି ସମନ୍ତତୋ ଧୀଯତେ ପରିଧୀ, ପରି ସମନ୍ତତୋ ୱିସତୀତି ପରିୱେସୋ, ସୂରିଯଂ ୱା ପରିୱେଠଯତୀତି ପରିୱେସୋ। ଠସ୍ସ ସୋ। ଉପସୂରିଯକଂ, ମଣ୍ଡଲନ୍ତି ଦ୍ୱେପି ପରିଧିନୋ ନାମାନି।

ଦ୍ୱଯଂ ମରୀଚିକାଯଂ। ମରୀଚିସଦିସତାଯ ମରୀଚି। ମିଗାନଂ ତଣ୍ହା ପିପାସା ଯସ୍ସଂ ଜଲାଭାସତ୍ତା ସା ମିଗତଣ୍ହିକା।

ସୂରିଯସ୍ସ ଉଦଯତୋ ପୁବ୍ବେ ଉଟ୍ଠିତରଂସି ଉଗ୍ଗତରଂସି ଅରୁଣୋ ନାମ ସିଯା। ଅରୁଣୱଣ୍ଣତାଯ ଅରତି ଗଚ୍ଛତୀତି ଅରୁଣୋ। ସୂରସୂତୋ, ଅନୂରୁ, କସ୍ସପେଯ୍ୟୋ, କସ୍ସପି, ଗରୁଡାଗ୍ଗଜୋତିପି ଅରୁଣସ୍ସ ନାମାନୀତି। ଆକାସୱଣ୍ଣନା।

୬୬-୬୭। ଚତୁକ୍କଂ କାଲେ। କଲ୍ୟନ୍ତେ ସଙ୍ଖ୍ୟାଯନ୍ତେ ଆଯୁପ୍ପମାଣାଦଯୋ ଅନେନାତି କାଲୋ, କରଣଂ ୱା କାରୋ, ଭାୱେ ଣୋ, ସୋ ଏୱ କାଲୋ, ନ ହି କ୍ରିଯାୱିନିମୁତ୍ତୋ କାଲୋ ନାମ କୋଚି ଅତ୍ଥି, ମହାକାଲସ୍ସ ପନ ସସ୍ସତଭାୱତୋ ଅତୀତାଦିୱୋହାରୋ ନତ୍ଥେୱାତି ଅୱଯୱକାଲାନଂ ସମୂହଭାୱତୋ ସୋପି ''କାଲୋ''ତି ୱୁତ୍ତୋ। ସତ୍ତାନଂ ଜୀୱିତଂ ଅସତି ଖେପେତୀତି ଅଦ୍ଧା, ତସ୍ସ ଧୋ, ଆକାରନ୍ତୋଯଂ ଅଦ୍ଧାସଦ୍ଦୋ ପୁମେ। ପୁନପ୍ପୁନଂ ଏତୀତି ସମଯୋ। ୱିନାସଂ ଲାତୀତି ୱେଲା, ୱଣ୍ଣଲୋପୋ। ଦିଟ୍ଠୋ, ଅନେହୋତିପି କାଲସ୍ସେୱନାମାନି।

ଖଣାଦଯୋ ପନ ତବ୍ବିସେସା ତସ୍ସ କାଲସ୍ସ ୱିସେସା ଭେଦା। କେ ତେ, କିତ୍ତକପ୍ପମାଣା ଚେତ୍ୟାହ ''ଖଣୋ''ଇଚ୍ଚାଦି। ଦସହି ଅଚ୍ଛରାହି ଅଙ୍ଗୁଲିଫୋଟନେହି ଲକ୍ଖିତୋ କାଲୋ ଖଣୋ ନାମ, ଖଣୁ ହିଂସାଯଂ, ଖଣୋତୀତି ଖଣୋ, ଅ। ଦସ ଖଣା ଲଯୋ ନାମ ଭୱେ ଭୱନ୍ତି, ଏତେନ ୱା ୱଚନେନ ୱିକଭିସଙ୍ଖ୍ୟାପେକ୍ଖିନୋପି ୱାଚକା ସନ୍ତୀତି ଗମ୍ୟତେ। ଲଯତି ଗଚ୍ଛତି, ସତ୍ତାନଂ ଜୀୱିତଂ ଲୁନନ୍ତୋ ୱା ଅଯତି ଗଚ୍ଛତୀତି ଲଯୋ। ଦସ ଲଯା ଖଣଲଯୋ ନାମ, ଖଣଲଯାନଂ ସମୂହଭାୱତୋ। ତେ ଦସ ଖଣଲଯା ମୁହୁତ୍ତୋ ନାମ ସିଯା ସିଯୁଂ ୱା, ଅଯମନିଦ୍ଧୀ। ହୁଚ୍ଛ କୋଟିଲ୍ଲେ , କୁଟିଲଯତି ରତ୍ତିଦିୱସେ ସୁଭାସୁଭଦସ୍ସନତୋତି ମୁହୁତ୍ତୋ, ତୋ, ଧାତୁଯାଦିମ୍ହି ମୁକାରାଗମୋ, ଛଲୋପୋ ଚ। ତେ ଦସ ମୁହୁତ୍ତା ଖଣମୁହୁତ୍ତୋ ନାମ।

ତିକଂ ଦିନେ। ଦିବ୍ବନ୍ତି କୀଠନ୍ତି ଏତ୍ଥାତି ଦିୱସୋ, ସୋ। ନ ଜହାତି ପଚ୍ଚାଗମନଂ ଅହଂ। ଆଦଦାତି ନିବ୍ବାପାରନ୍ତି ଦିନଂ, ଇନୋ, ଆଲୋପୋ ଚ, ଦିବ୍ବତି ୱା ଏତ୍ଥାତି ଦିନଂ, ୱସ୍ସ ନୋ। ଘସରୋ [ଘସତି ଅନ୍ଧକାରଂ ରୋ (ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା)], ୱାସରୋତିପି ଦିନସ୍ସ ନାମାନି।

୬୮ ।କଲ୍ଲନ୍ତଂ ପଚ୍ଚୂସେ। ପଭାତ୍ୟସ୍ମିଂ ଲୋକୋତି ପଭାତଂ। ତଥା ୱିଭାତଂ। ଉସ ରୁଜାଯଂ, ପଚ୍ଚୂସତି ୱିନାସେତି ତିମିରନ୍ତି ପଚ୍ଚୂସୋ। କଲ୍ୟନ୍ତେ ସଙ୍ଖ୍ୟାଯନ୍ତେ ଅନେନ ସଙ୍ଖ୍ୟାଦଯୋତି କଲ୍ଲଂ। ଅହୋମୁଖଂ, ଉସୋତିପି ପଚ୍ଚୂସସ୍ସ ନାମାନି।

ଦ୍ୱଯଂ ପଦୋସେ। ଦୋସାଯ ରତ୍ତିଯା ଆରମ୍ଭୋ ଅଭିଦୋସୋ। ଦୋସାଯ ରତ୍ତିଯା ପାରମ୍ଭୋ ପଦୋସୋ। ଅଭିଧାନତୋ ପାସଦ୍ଦସ୍ସ ପୁବ୍ବନିପାତୋ, ଅପ୍ପଧାନରସ୍ସୋ ଚ, ଅଥ ୱା ଅଭିଦୁସ୍ସନ୍ତି ପଦୁସ୍ସନ୍ତି ଚ ଯତ୍ଥ ସବ୍ବକମ୍ମାନି ଅଭିଦୋସୋ ପଦୋସୋ ଚ।

ତିକଂ ସାଯନ୍ହେ। ସାଯତି ଦିନଂ ଅୱସାଯତୀତି ସାଯୋ, ସାଯନ୍ତୋ ୱା ଦିନନ୍ତଂ କରୋନ୍ତୋ ଅଯତୀତି ସାଯୋ, ପୁନ୍ନପୁଂସକୋ। ସମ୍ମାଝାଯନ୍ତି ତଂ ସଞ୍ଝା, (''ବ୍ରହ୍ମୁନୋ ତନୁ ପିତା ଲୋକସ୍ସ ଜନେତ୍ତୀ''ତି ହି ଆଗମୋ ନିକାଯନ୍ତରିକାନଂ।) [( ) ଏତ୍ଥନ୍ତରେ ପାଠୋ ଅଧିକୋ ୱିଯ ଦିସ୍ସତି] ଦିନାନଂ ଅଚ୍ଚଯୋ ଅତିକ୍କମୋ, ଅୱସାନଂ ୱା ଦିନଚ୍ଚଯୋ। ଦିନନ୍ତୋତିପି ତସ୍ସେୱ ନାମଂ।

ପୁବ୍ବଣ୍ହାପରଣ୍ହମଜ୍ଝନ୍ହୱସେନ ତିୱିଧା ସଞ୍ଝା [ଅମର ୪।୩]। ପୁବ୍ବଞ୍ଚ ତଂ ଅହଞ୍ଚାତି ପୁବ୍ବଣ୍ହୋ। ଅପରଞ୍ଚ ତଂ ମଜ୍ଝଞ୍ଚ ତଂ ଅହଞ୍ଚେତି ଅପରଣ୍ହୋ ମଜ୍ଝନ୍ହୋ। ସବ୍ବତ୍ରାୱଯୱେ ସମୁଦାଯୋପଚାରତୋ ଅହସ୍ସେକଦେସେ ଅହସଦ୍ଦୋତି କମ୍ମଧାରଯୋ, ତାସଂ ତିସ୍ସନ୍ନଂ ସଞ୍ଝାନଂ ସମାହାରୋତି ସଞ୍ଝମିଚ୍ଚିଚ୍ଚତେ। ସମାହରଣଂ ସମାହାରୋ, ଏକୀଭାୱୋ, ସୋ ଚ ଭିନ୍ନକାଲାନଂ ନ ଭୱତୀତି ବୁଦ୍ଧିଯା ସମକାଲଗ୍ଗହଣତୋ ଏକକାଲତ୍ତା ତସ୍ମିଂ ଅଭିଧେଯ୍ୟେ ଦିଗୁସମାସୋ, ତଥା ହି ସମାହାରୋ ସମୂହୋ ତଂସମ୍ବନ୍ଧେ ଛଟ୍ଠିଯାଯେୱ ଭୱିତବ୍ବନ୍ତି ଚିନ୍ତେନ୍ତୋ ଆଚରିଯୋ ନ ଅଞ୍ଞପଦତ୍ଥସମାସୋ ଅଯନ୍ତି ଆକାରସ୍ସାପ୍ପଧାନେ ରସ୍ସତ୍ତନ୍ତି ସଞ୍ଝଂ। ସମାହାରୋ ଭାୱୋ ତସ୍ସେକତ୍ତା ଏକୱଚନଂ, କମ୍ମୱଚନେ ତୁ ସମାହାରେ ତିସ୍ସୋ ସଞ୍ଝା ସମାହଟାତି ପଠମନ୍ତାନଂ ସମାସେ ସପଦତ୍ଥପାଧାନ୍ୟା ବହୁୱଚନଂ, ରସ୍ସାଭାୱୋ ଚ।

୬୯। ପଞ୍ଚକଂ ରତ୍ତିଯଂ। ନିସତି ତନୁଂ କରୋତି ସବ୍ବବ୍ୟାପାରଂ ନିସା। ରଜ୍ଜନ୍ତି ରାଗିନୋ ଅତ୍ର ରଜନୀ, ଯୁ, ଈ। ରାତି ଗଣ୍ହାତି ଅବ୍ୟାପାରନ୍ତି ରତ୍ତି,ତି,

ରଜନ୍ତି ୱା ଏତ୍ଥ ରତ୍ତି। ପଠମମଜ୍ଝିମପଚ୍ଛିମଯାମୱସେନ ତଯୋ ଯାମା ପହାରା ଯସ୍ସା ତିଯାମା। ସଂୱୁଣୋତି ଦିନଂ ସଂୱରୀ। ନିସୀଥିନୀ, ଖଣଦା, ଖପା, ୱିଭାୱରୀ, ତମସ୍ସିନୀ, ଯାମିନୀ, ତମୀଇଚ୍ଚାଦୀନିପି ରତ୍ତିଯା ନାମାନି।

ଚନ୍ଦିକାଯୁତ୍ତା ଚନ୍ଦପ୍ପଭାଯ ଯୁତ୍ତା ରତ୍ତି ଜୁଣ୍ହୀ ନାମ, ଜୁଣ୍ହାଯୋଗତୋ ଜୁଣ୍ହୀ। ତମୋ ଉସ୍ସନ୍ନୋ ଯସ୍ସଂ ସା ତମୁସ୍ସନ୍ନା ରତ୍ତି ତିମିସିକା ନାମ, ତିମିସଂ ଉସ୍ସନ୍ନଂ ଏତ୍ଥାତି ତିମିସିକା, ଉପଧାଯ ଇତ୍ତଞ୍ଚ।

୭୦। ତିକଂ ଅଡ୍ଢରତ୍ତିଯଂ। ମଜ୍ଝିମାରତ୍ତି କମ୍ମଭୂତା ''ନିସୀଥୋ, ଅଡ୍ଢରତ୍ତୋ, ମହାନିସା''ତି ଚ ୱୁଚ୍ଚତି। ନିସ୍ସିତେ ସଯତେ ଅସ୍ମିଂ ନିସୀଥୋ। ଅଡ୍ଢଞ୍ଚ ତଂ ରତ୍ତି ଚାତି ଅଡ୍ଢରତ୍ତୋ, ରତ୍ତେକଦେସେ ରତ୍ତିସଦ୍ଦୋ, ରତ୍ତିଯା ଅଡ୍ଢନ୍ତି ୱା ଅଡ୍ଢରତ୍ତୋ। ମହତୀ ଚ ସା ନିସା ଚାତି ମହାନିସା।

ଚତୁକ୍କଂ ଅନ୍ଧକାରେ। ଅନ୍ଧଂ ହତଂ ଦିଟ୍ଠସତ୍ତିକଂ ଲୋକଂ କରୋତୀତି ଅନ୍ଧକାରୋ। ତମତୀତି ତମୋ, ଅଥ ୱା ତମନ୍ତି ଆକଙ୍ଖନ୍ତି ରତିଂ ଲୋକା ଏତ୍ଥ ତମୋ, ତମୁ ଆକଙ୍ଖାଯଂ, ତମସଦ୍ଦୋ ଅନିତ୍ଥୀ, ତଂସହଚରଣତୋ ଅନ୍ଧକାରୋପି। ତିମିସଂ ଇସୋ, ଅଥ ୱା ତିମୁ ତେମନେ, ତିମନ୍ତି ଏତ୍ଥ ରାଗେନାତି ତିମିସଂ। ତିମିରଂ, ପୁବ୍ବେୱ ଇରପଚ୍ଚଯୋ।

୭୧। ଚତୁଦ୍ଦସନ୍ନଂ ରତ୍ତୀନଂ ପୂରଣୀ ଚତୁଦ୍ଦସୀସଙ୍ଖାତୋ କାଳପକ୍ଖୋ ଚ ଏକଗ୍ଘନୋ ୱନସଣ୍ଡୋ ଚ ମେଘପଟଲଞ୍ଚ ଅଡ୍ଢରତ୍ତି ଚ ଏତେହି ଚତୂହି ସମନ୍ନାଗତୋ ତମୋ ଚତୁରଙ୍ଗତମଂ ନାମ।

୭୨। ଅନ୍ଧଞ୍ଚ ତଂ ତମଞ୍ଚାତି ଅନ୍ଧତମଂ, ଯଂ ଲୋକଂ ଅନ୍ଧକାରଂ କରୋତି। ଅଯଂ ଅନ୍ଧତମସଦ୍ଦୋ ଘନତମେ ବାଳ୍ହତମେ ୱତ୍ତତି।

ଦ୍ୱଯଂ ପହାରେ। ପହରୀଯତେ ଭେରିଯାଦି ଅତ୍ରାତି ପହାରୋ, ପୁମେ ସଞ୍ଞାଯଂ ଅପଚ୍ଚଯୋ। ଯା ପାପୁଣେ ମୋ, ଉପଯମେତି ୱା ଅହୋ ରତ୍ତି ଚାନେନ ଯାମୋ, ଯମିତୋ ଣୋ। ପହାରୋ ଏୱ ଯାମୋ ଇତି ସଞ୍ଞିତୋ ଯାମସଞ୍ଞିତୋ।

ଦୁତିଯା ତିଥି ପାଟିପଦୋ ନାମ। ପଟିପଜ୍ଜତେ ଚନ୍ଦୋ ଖଯଂ, ଉଦଯଂ ୱା ଯସ୍ସଂ ପାଟିପଦୋ। ତତିଯାଦୀ ତିଥିଯେୱ, ନ ପାଟିପଦୋ। ତନୋତୀତି ତିଥି, ଅଥ ୱା ତା ପାଲନେ ଇଥି। ତିଥିସଦ୍ଦୋ ଦ୍ୱୀସୁ।

୭୩। ଦ୍ୱଯଂ ପନ୍ନରସିଯଂ, ପନ୍ନରସନ୍ନଂ ତିଥୀନଂ ପୂରଣୀ ପନ୍ନରସୀ, ପଣ୍ଣରସୀତିପି ପାଠୋ ଅତ୍ଥି। ଦ୍ୱଯଂ ପୁଣ୍ଣମାଯଂ ତିଥିଯଂ। ମିଯ୍ୟତେ ତିଥୀନଂ ଖଯୋ ୱୁଦ୍ଧି ଚାନେନ ମାସୋ, ଚନ୍ଦୋ, ପୁଣ୍ଣୋ ଚ ସୋ ମାସୋ ଚାତି ପୁଣ୍ଣମାସୋ, ତସ୍ସାଯଂ ତିଥି, ପୁଣ୍ଣମାସୋ ଯସ୍ସମତ୍ଥୀତି ୱା ପୁଣ୍ଣମାସୀ। ପୁଣ୍ଣୋ ମା ଚନ୍ଦୋ ଯତ୍ଥ, ପୁଣ୍ଣମସ୍ସାଯଂ ୱା ତିଥି ପୁଣ୍ଣମା, ''ପୁଣ୍ଣିମା''ତି ପାଠେ ପନ ସତି ଚନ୍ଦସ୍ସ ପୁଣ୍ଣଭାୱୋ ପୁଣ୍ଣୋ, ତେନ ନିବ୍ବତ୍ତା ଭାୱପଚ୍ଚଯନ୍ତା ତେନ ନିବ୍ବତ୍ତେ ଇମୋ ଦିସ୍ସତି, ଲୋକାସଯତ୍ତା ଲିଙ୍ଗସ୍ସ ଇତ୍ଥିଲିଙ୍ଗତ୍ତଂ, ସା ପୁଣ୍ଣମା ଏକକଲାହୀନେ ଚନ୍ଦେ ସତି ଅନୁମତି ନାମ, ଅନୁମଞ୍ଞନ୍ତେ ଅନୁଗଚ୍ଛନ୍ତେ ଦେୱତାପିତୂହି ସହ ଯସ୍ସଂ ସା ଅନୁମତି। ପୁଣ୍ଣେ ପନ ଚନ୍ଦେ ସା ପୁଣ୍ଣମା ରାକା ନାମ, ରାତି ଦସ୍ସନାୱକାସଂ ରାକା, କୋ [କଲାହୀନେ ସା'ନୁମତି ପୁଣ୍ଣେ ରାକା ନିସାକରେ (ଅମର ୪।୮)]।

ଅପରା କାଳପକ୍ଖସମ୍ଭୂତାପନ୍ନରସୀ ପନ ଅମାୱସୀ, ଅମାୱାସୀତିପି ଉଚ୍ଚତେ। ଅମା ସହ ୱସନ୍ତି ରୱିଚନ୍ଦା ଯସ୍ସଂ ଅମାୱସୀ, ଅମାୱାସୀ ଚ ଦୀଘଂ କତ୍ୱା, ଅମାସଦ୍ଦୋ ସହତ୍ଥୋ ଅବ୍ଯଯଂ। ଦସ୍ସୋ [ଦସ୍ସଲା (କା), ଦିସ୍ସନ୍ତେ ରୱିଚନ୍ଦା ଅତ୍ର, ''ଗଣକେହୀ''ତି ଘ (ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା)], ସୂରିଯିନ୍ଦୁସଙ୍ଗମୋତି ତସ୍ସାଯେୱ ନାମାନି।

୭୪। ସଟ୍ଠିଘଟିକାହି ଲକ୍ଖିତୋ କାଲୋ ଅହୋରତ୍ତୋ ନାମ। ଘଟେନ୍ତି ଅହୋରତ୍ତିଯୋତି ଘଟିକା। ଅହୋ ଚ ରତ୍ତି ଚ ଅହୋରତ୍ତୋ, ପୁମେ। ଅଦିଗୁତ୍ତେପି ଅହୋରତ୍ତନ୍ତି ନପୁଂସକେପି। ତେ ପଞ୍ଚଦସ ଅହୋରତ୍ତା ପକ୍ଖୋ ନାମ। ପଚନ୍ତି ପରିଣମନ୍ତି ଭୂତାନ୍ୟନେନେତି ପକ୍ଖୋ। ପୁବ୍ବାପରଭୂତା ତେ ଚ ପକ୍ଖା ଯଥାକ୍କମଂ ସୁକ୍କକାଳଆ ସୁକ୍କପକ୍ଖକାଳଅପକ୍ଖା ନାମ। ଜୋତିସତ୍ଥକ୍କମେନ ସୁକ୍କପକ୍ଖୋ ପୁବ୍ବସଞ୍ଞିତୋ, କଣ୍ହପକ୍ଖୋ ଅପରସଞ୍ଞିତୋ। ତତୋ ଏୱ ମାସୱିସେସେ ଲୋକେ ସକପରପକ୍ଖୋତି [ଲୋକେପ୍ପରପକ୍ଖୋତି (କା)] ରୂଳ୍ହୀ। ସୁଚ ସୋକେ, ସୁକ୍କୋ, ସୋଚନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଅନ୍ଧକାରାଭିଲାସିନୋତି କତ୍ୱା, ସୁଚେତି ପକାସେତୀତି ୱା ସୁକ୍କୋ। କିରତି ସୁକ୍କନ୍ତି କାରୋ, ଣୋ, ସୋୱ କାଳଓ, କେନ ୱା ଜୋତିନା ଅରତି ଏତ୍ଥ କାରୋ, ସୋୱ କାଳଓ। ତେ ଦୁୱେ ସୁକ୍କକାଳଅପକ୍ଖା ସମୁଦିତା ମାସୋ ନାମ। ମସି ପରିମାଣେ, କମ୍ମନିଣୋ।

୭୫-୭୬। ସାଦ୍ଧପଜ୍ଜେନ ଦ୍ୱାଦସମାସାନଂ ନାମାନି। ଚିତ୍ତାଯ ପରିପୁଣ୍ଣେନ୍ଦୁଯୁତ୍ତାଯ ଯୁତ୍ତୋ, ଉପଲକ୍ଖିତୋ ୱା ମାସୋ ଚିତ୍ତୋ, ସଂଯୋଗନ୍ତତ୍ତା ନ ୱୁଦ୍ଧି,

ଏୱଂ ସବ୍ବତ୍ର ପରିପୁଣ୍ଣେନ୍ଦୁଯୁତ୍ତତଂତଂନକ୍ଖତ୍ତନାମୱସେନ ଦ୍ୱାଦସନ୍ନଂ ମାସାନଂ ନାମାନି ୱେଦିତବ୍ବାନି। ଚିତ୍ତମାସାଦୟୋ ଫଗ୍ଗୁନମାସପରିୟନ୍ତା ଦ୍ୱାଦସ କୋଟ୍ଠାସା କମେନ ମାସାତି ଞେଯ୍ୟା। ପସଟ୍ଠତମତ୍ତା ଜେଟ୍ଠା, ତଂଯୋଗା ଜେଟ୍ଠୋ। ଅସୟ୍ହୋ ରତ୍ତି ଅତ୍ରେତି ଆସାଳ୍ହୋ। ୟସ୍ସ ଳ୍ହଓ, ସୱନ୍ତନ୍ତିସ୍ମିଂ ସାୱଣୋ, ୟ୍ୟା ଫଲନ୍ତନ୍ତ୍ର ଫଗ୍ଗୁନୋ, ୟ୍ୟୁ, ଲସ୍ସ ଗୋ, ଅସ୍ସ ଉ। କତ୍ତିକମାସୋ ପଚ୍ଛିମକତ୍ତିକୋ ନାମ। ଅସ୍ସୟୁଜମାସୋ ପୁବ୍ବକତ୍ତିକୋ ନାମ।

୭୭। ଦ୍ୱୟଂ ସାୱଣମାସେ। ଅନ୍ତୋୱାଥିତୋ ବହି ନିକ୍ଖମତି ସୂରିୟୋ ଏତ୍ଥ, ଅଧିକରଣେ ଅନୀୟୋ। ଦ୍ୱୟଂ ଚିତ୍ତମାସେ। ନାନାପୁପ୍ଫଫଲୱିଚିତ୍ତତାୟ ଲୋକାନଂ ରମ୍ମଂ କରୋତି, ରମନ୍ତି ୱା ଏତ୍ଥାତି ରମ୍ମକୋ।

୭୮।କତ୍ତିକକାଳ୍ହଅପକ୍ଖତୋ ପଚ୍ଛିମକତ୍ତିକତୋ ପଟ୍ଠାୟ ଚତୁରୋ ଚତୁରୋ ମାସା କମା କମତୋ ହେମନ୍ତଗିମ୍ହାନୱସ୍ସାନସଞ୍ଞିତା ଉତୁୟୋ ନାମ ହୋନ୍ତି। ହିମାନି ଏତ୍ଥ ସନ୍ତି ହେମୋ, ସୋ ଏୱ ହେମନ୍ତୋ, ‘‘ସୁତ୍ତନ୍ତୋ ୱନନ୍ତୋ’’ତି ୟଥା, ହିନୋତି ୱା ହାନିଂ ଗଚ୍ଛତି ସବ୍ବମେତ୍ଥାତି ହେମନ୍ତୋ, ଅନ୍ତପଚ୍ଚୟୋ, ମାଗମୋ ଚ। ଗିରତି ପୀଳ୍ହଅୟତୀତି ଗିମ୍ହାନୋ, ମାନୋ, ରସ୍ସ ହୋ, ୱଣ୍ଣୱିପରିୟୟୋ ଚ। ୱସ୍ସତି ଏତ୍ଥ ୱସ୍ସାନୋୟ୍ୟା ଉତୁୟୋ ଦ୍ୱୀସୁତି ପଚ୍ଚାସତ୍ତ୍ୟା ଉତୁସଦ୍ଦୋ ଏୱ ଦ୍ୱୀସୁ, ନ ହେମନ୍ତାଦୟୋ, ଅମରକୋସେ ପନ ଉତୁସଦ୍ଦୋ ପୁମେ ୱୁତ୍ତୋ [ଅମର ୪।୨୦]।

୭୯। ଅଞ୍ଞଥାପି ଉତୁଭେଦଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ଅରିୟସାମଞ୍ଞମାହ ‘‘ହେମନ୍ତୋ’’ଇଚ୍ଚାଦି। ୱା ଅଥ ୱା ୱୁତ୍ତାନୁସାରେନ ଉତୁଉଭୟପଭେଦେ ୱୁତ୍ତୱଚନସ୍ସାନୁସାରେନ। ଇଦଂ ପନ ‘‘କତ୍ତିକକାଳ୍ହଅପକ୍ଖତୋ’’ତି ୱଚନଂ ସନ୍ଧାୟ ୱୁତ୍ତଂ, ତସ୍ମା କତ୍ତିକକାଳ୍ହଅପକ୍ଖତୋ ପଭୁତି ଦ୍ୱେ ଦ୍ୱେ ମାସା କମା କମତୋ ହେମନ୍ତୋ, ସିସିରୋ, ୱସନ୍ତୋ, ଗିମ୍ହୋ, ୱସ୍ସାନୋ, ସରଦୋ ଉତୂତି ଛ ଉତୂ ଭୱନ୍ତି, ପୁନପ୍ପୁନଂ ଏତୀତି କତ୍ୱା, ତୁ, ଇସ୍ସ ଉ। ସିସିରଂ ସୀତଲଂ, ତଂଯୋଗା ସିସିରଂ, ୱାୱିଧାନତୋ ନ ୱୁଦ୍ଧି, ମକାରୋ ପଦସନ୍ଧିକରୋ। ୱସ କନ୍ତିୟଂ। ୱସୀୟତେତି ୱସନ୍ତୋ। ପୁପ୍ଫଧନୁତ୍ତା [ପୁପ୍ଫୱନ୍ତତ୍ତା (କ।)] ୱା ୱସତି କାମୋ ଏତ୍ଥ ୱସନ୍ତୋ। ସରତି ପୀଳ୍ହଅୟତି ଅସ୍ମିନ୍ତି ସରଦୋ, ତସ୍ସ ଦୋ। ସା ସୁନଖା ରମନ୍ତି ଏତ୍ଥାତି ୱା ସରଦୋ, ମସ୍ସ ଦୋ।

୮୦-୮୧। ତିକଂ ଗିମ୍ହେ। ଉସତି ଦହତୀତି ଉଣ୍ହୋ, ଣ୍ହୋ, ସଲୋପୋ ଚ। ନିଦହନ୍ତେ ୟସ୍ମିନ୍ତି ନିଦାଘୋ, ହସ୍ସ ଘୋ। ଗିରତି ପୀଳ୍ହଅୟତୀତି ଗିମ୍ହୋ, ମୋ, ରସ୍ସ ହୋ, ୱଣ୍ଣୱିପରିୟୟୋ ଚ। ତିକଂ ୱସ୍ସାନୋତୁମ୍ହି। ୱସ୍ସତି ପୱସ୍ସତି ଏତ୍ଥାତି ୱସ୍ସୋ, ୱସ୍ସାନୋ, ପାୱୁସୋ ଚ। ଅସ୍ସ ଉ, ସଂଯୋଗଲୋପୋ ଚ।

ୱସ୍ସାନାଦିକେହି ତୀହି ଉତୂହି ଦକ୍ଖିଣାୟନଂ ସୂରିୟସ୍ସ ଦକ୍ଖିଣଦିସାଗମନଂ ଭୱତି, ଅଞ୍ଞେହି ତୀହି ସିସିରୱସନ୍ତଗିମ୍ହେହି ଉତ୍ତରାୟନଂ ଉତ୍ତରଦିସାଗମନଂ ଭୱତି। ଇ ଗତିୟଂ, ଭାୱେ ୟୁ, ଅୟନଂ। ପୁସ୍ସସଙ୍କନ୍ତିମାରବ୍ଭ ଆସାଳ୍ହଂ ୟାୱ ଆଦିଚ୍ଚସ୍ସ ଉତ୍ତରା ଗତି ଉତ୍ତରାୟନଂ। ଆସାଳ୍ହସଙ୍କନ୍ତିମାରବ୍ଭ ପୁସ୍ସଂ ୟାୱ ଦକ୍ଖିଣା ଗତି ଦକ୍ଖିଣାୟନଂ। ୱସ୍ସୋୟନଦ୍ୱୟନ୍ତି ଇଦଂ ଅୟନଦ୍ୱୟଂ ସମ୍ପିଣ୍ଡିତଂ ୱସ୍ସୋ ନାମ। ୱସ୍ସନ୍ତି ଏତ୍ଥାତି ୱସ୍ସୋ, ୱସ୍ସକାଲେନ ୱା ଉପଲକ୍ଖିତୋ ୱସ୍ସୋ, ‘‘ଚିତ୍ତୋ, ଚକ୍ଖୁଦସକ’’ନ୍ତି ୟଥା।

ପଜ୍ଜଦ୍ଧଂ ୱସ୍ସୋ ସଂୱସତି ଏତ୍ଥ ସଂୱଚ୍ଛରୋ, ଛରୋ, ସସ୍ସ ଚୋ, ‘‘ୱଚ୍ଛରୋ’’ତିପି ତସ୍ସେୱ ନାମଂ। ନତ୍ଥି ଇତ୍ଥିଲିଙ୍ଗତ୍ତମେତେସୁ ଅନିଚ୍ଚୀ। ପଚ୍ଚାସତ୍ତ୍ୟା ସରଦୋପି ତଂପଚ୍ଚାସତ୍ତ୍ୟା ହାୟନୋପି। ସରଦକାଲେନ ଲକ୍ଖିତୋ ସରଦୋ, ୟଥା ‘‘ସୋତଦସକଂ, ୱେସାଖୋ’’ତି। ଜହାତି ଭାୱେତି ହାୟନୋ, ପଦଦ୍ୱେ ୱା ଜହନ୍ତୋ ଅୟତୀତି ହାୟନୋ। ସମୟତି ୱିକଲୟତି ଭାୱେତି ସମା, ସମ ୱେକଲ୍ଲେ। ‘‘ସମା ୱସ୍ସେ ଥୀଲିଙ୍ଗୋ ତୁ, ସମଂ ସବ୍ବସମାନେସୂ’’ତି ରୁଦ୍ଦୋ।

ସବ୍ବସତ୍ତାନଂ ସବ୍ବପାରିସଦତ୍ତା [ସବ୍ବପଟିପଦତ୍ତା (କ।)] ସବ୍ବୱୋହାରକୁସଲତ୍ତଂ କାଲାଧିକାରତ୍ତା ପରସମୟେ କଥିତଂ ଦେୱାନଂ ୱସ୍ସପ୍ପମାଣମ୍ପି ଇଧାହରିତ୍ୱା ଦୀପେତବ୍ବଂ। ତଥା ହି ମନୁସ୍ସାନଂ ମାସେନ ପିତୂନଂ ଅହୋରତ୍ତୋ, ଏୱଂ ମନୁସ୍ସାନଂ ୱସ୍ସେନ ଦେୱାନଂ ଅହୋରତ୍ତୋ, ତତ୍ରୋତ୍ତରାୟନଂ ଦେୱାନଂ ଦିନଂ, ରତ୍ତି ପନ ଦକ୍ଖିଣାୟନଂ, ଦେୱତାନଂ ସଟ୍ଠ୍ୟାଧିକାହୋରତ୍ତିସତତ୍ତୟେନ ୱସ୍ସେନ ଦ୍ୱାଦସୱସ୍ସସହସ୍ସାନି ଦେୱାନଂ ୟୁଗଂ। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ –

‘‘ଏସା ଦ୍ୱାଦସସହସ୍ସୀ, ୟୁଗାଖ୍ୟା ପରିକିତ୍ତିତା;

ଏତଂ ସହସ୍ସଗୁଣିତଂ, ଅହୋ ବ୍ରହ୍ମମୁଦାହଟ’’ନ୍ତି [‘‘ୱେଦଦୀପକଗନ୍ଥେ’’ତି ନିସ୍ସୟେ]।

ତଞ୍ଚ ନରାନଂ ଚତୁୟୁଗଂ ଦିବ୍ବସହସ୍ସଦ୍ୱୟେନ ବ୍ରହ୍ମୁନୋ ଦ୍ୱେ ଦିୱେତି। କତ, ତେତା, ଦ୍ୱାପର, କଲିୱସେନ ଚତୁୟୁଗଂ। ତତ୍ର କତୟୁଗସ୍ସ ମନୁସ୍ସସଙ୍ଖ୍ୟାୟ ପମାଣଂ ଅଟ୍ଠୱୀସତିସହସ୍ସାଧିକାନି ସତ୍ତରସୱସ୍ସଲକ୍ଖାନି, ତେତାୟ ଛନ୍ନୱୁତିସହସ୍ସାଧିକାନି ଦ୍ୱାଦସୱସ୍ସଲକ୍ଖାନି, ଦ୍ୱାପରସ୍ସ ଚତୁସଟ୍ଠିସହସ୍ସାଧିକାନି ଅଟ୍ଠୱସ୍ସଲକ୍ଖାନି, କଲିସ୍ସ ବାତ୍ତିଂସସହସ୍ସାଧିକାନି ଚତ୍ତାରି ୱସ୍ସଲକ୍ଖାନି। ୱୁତ୍ତଞ୍ଚ –

‘‘ସୁଞ୍ଞଂ ସୁଞ୍ଞଂ ଖଂ ନାଗା, କରମୁନିସସିନୋ;

ମାନ’ମାଦୋ ଯୁଗସ୍ସ, ତେତାଯ ଖଂଖଂସୁଞ୍ଞଂ।

ରସନଓ୍ୱସୂରିଯା, ଓ୍ୱସ୍ସସଙ୍ଖ୍ୟା ପସିଦ୍ଧା;

ସୁଞ୍ଞଂ ସୁଞ୍ଞଂ ଖଂ ୱେଦା, ରସଭୁଜଗମିତି।

ଦ୍ୱାପରେ ଓ୍ୱସ୍ସସଙ୍ଖ୍ୟା, ସୁଞ୍ଞାକାସଂଖଂନେତ୍ତ-;

ଗୁଣଜଲନିଧଯୋ, ଓ୍ୱସ୍ସସଙ୍ଖ୍ୟା କଲିସ୍ସେ’’ତି।

ପିଣ୍ଡୋ ଚେସ ଓ୍ୱୀସତିଓ୍ୱସ୍ସସହସ୍ସାଧିକାନି ତେଚତ୍ତାଲୀସଓ୍ୱସ୍ସଲକ୍ଖାନି। ୱୁତ୍ତଞ୍ଚ ‘‘ଖାକାସସୁଞ୍ଞମ୍ବରଦନ୍ତସାଗରା ଚତୁଯୁଗାନଂ ପରିମାଣସଙ୍ଗହୋ’’ତି। ବ୍ରହ୍ମୁନୋ ଅହୋରତ୍ତେନ ନରାନଂ ଦ୍ୱେ କପ୍ପା।

ତତ୍ର ଅଟ୍ଠ ନାଗା, ଦ୍ୱେ କରା, ସତ୍ତ ମୁନଯୋ, ଏକୋ ସସୀ, ଛ ରସା, ଦ୍ୱାଦସ ସୂରିଯା, ଚତ୍ତାରୋ ୱେଦା ଜଲନିଧଯୋ ଚ। ଦ୍ୱେ ନେତ୍ତାନି, ତଯୋ ଗୁଣା, ବାତ୍ତିଂସ ଦନ୍ତା, ସଙ୍ଖ୍ୟାଯ ପସିଦ୍ଧେହେତେହି ସଙ୍ଖ୍ୟା ଗହେତବ୍ବା। ଖାକାସମ୍ବରସଦ୍ଦା ସୁଞ୍ଞପରିଯାଯା। ସୁଞ୍ଞଞ୍ଚ ଗଣିତେ ବିନ୍ଦୁନା ସଙ୍ଗହିତଂ। ସବ୍ବଞ୍ଚେତଂ ପଟିଯୁଗଂ ପଟିଲୋମେନ ପଞ୍ଚାରଯେ। ତତ୍ର କତଯୁଗସ୍ସ ପଞ୍ଚାରୋ ଯଥା – ୧୭୨୮୦୦୦। ତେତାଯ ଯଥା – ୧୨୯୬୦୦୦ । ଦ୍ୱାପରସ୍ସ ଯଥା – ୮୬୪୦୦୦। କଲିସ୍ସ ଯଥା – ୪୩୨୦୦୦। ଚତୁଯୁଗପିଣ୍ଡସ୍ସ ଚ ଯଥା – ୪୩୨୦୦୦୦। ଯୁଗାନଂ ପଟିପଞ୍ଚାରଞ୍ଚ ପିଣ୍ଡସ୍ସ ଚ ଯଥାକ୍କମଂ ଅନ୍ତିମଂ ବିନ୍ଦୁମାଦାଯ ପଟିଲୋମେନ ଗଣଯେ। ତଂ ଯଥା –

‘‘ଏକଂ ଦସ ସତଞ୍ଚେଓ୍ୱ, ସହସ୍ସ’ମଯୁତଂ ତଥା;

ଲକ୍ଖଞ୍ଚ ନିଯୁତଞ୍ଚେଓ୍ୱ, କମା ଦସଗୁଣୋତ୍ତର’’ନ୍ତି।

ତତ୍ର ଦସସହସ୍ସାନି ଅଯୁତଂ। ଦସଲକ୍ଖାନି ନିଯୁତଂ। ତଞ୍ଚ କଲିଦ୍ୱାପରେସୁ ନତ୍ଥୀତି ଲକ୍ଖପରିଯନ୍ତମେଓ୍ୱ ତତ୍ର ଗଣଯେ, ତଦେଓ୍ୱଂ ଯୁଗାନଂ, ତଂପିଣ୍ଡସ୍ସ ଚ ଅଙ୍କତୋ ପୁବ୍ବୁତ୍ତା ଓ୍ୱସ୍ସସଙ୍ଖ୍ୟା ସଞ୍ଜାତା ଭଓ୍ୱତୀତି।

ତତ୍ର ବ୍ରହ୍ମୁନୋ ଦିନଂ ନରାନଂ ଉଦଯକପ୍ପୋ, ରତ୍ତି ପନ ଖଯକପ୍ପୋ। ଏକସ୍ମିଞ୍ଚ ବ୍ରହ୍ମଦିନେ ମନୁସଞ୍ଞିତା ଚତୁଦ୍ଦସ ବ୍ରହ୍ମସୁତା ଭଓ୍ୱନ୍ତି। ତତ୍ରେକସ୍ସ ମନ୍ୱନ୍ତରସ୍ସ ଏକସତ୍ତତିଦିବ୍ବଯୁଗାନି ପମାଣଂ, ତଞ୍ଚ ମାନୁସଂ ଚତୁଦ୍ଦସଭି ଉତ୍ତରଂ [ଚତୁରାସୀତିଉତ୍ତରଂ (?)] ଯୁଗସତଦ୍ୱଯଂ। ତଦେଓ୍ୱଂ ଚତୁଦ୍ଦସଭି ମନ୍ୱନ୍ତରେହି ଚତୁନଓ୍ୱୁତ୍ତୁତ୍ତରାନି ନଓ୍ୱଦିବ୍ବଯୁଗସତାନି ଭଓ୍ୱନ୍ତି। ମାନୁସଂ ତୁ ଚତୁଓ୍ୱୀସତିଯୁଗସହସ୍ସଚତୁକ୍କଂ। ଏସଞ୍ଚ [ଛସତ୍ତତ୍ୟାଧିକନଓ୍ୱତିଂସଯୁଗସତଂ (?)] ମନ୍ୱନ୍ତରାନଂ ଅଟ୍ଠୱୀସସହସ୍ସାଧିକସତ୍ତରସମାନୁସଓ୍ୱସ୍ସଲକ୍ଖସଙ୍ଖ୍ୟା ଓ୍ୱା କତଯୁଗପ୍ପମାଣକା ପଞ୍ଚ ସନ୍ଧଯୋ ଭଓ୍ୱନ୍ତି। ତେନ ୱୁତ୍ତଂ ସୂରିଯସିଦ୍ଧନ୍ତେ[୧। ୧୮-୧୯] –

‘‘ଯୁଗାନଂ ସତ୍ତତି ସେକା, ମନ୍ୱନ୍ତର’ମିହୋ’ଚ୍ଚତେ;

କତସ୍ସ ସଙ୍ଖ୍ୟା ତସ୍ସନ୍ତେ, ସନ୍ଧି ୱୁତ୍ତୋ ଜଲପ୍ଲଓ୍ୱୋ।

ସସନ୍ଧଯୋ ତେ ମନଓ୍ୱୋ, କପ୍ପେ ଞେଯ୍ୟା ଚତୁଦ୍ଦସ;

କତପ୍ପମାଣା କପ୍ପାଦୋ, ସନ୍ଧୀ ପଞ୍ଚଦସଟ୍ଠିତା’’ତି।

କତଯୁଗସ୍ସ ଚ ପାଦେନ କଲିନୋ ପମାଣଂ, ପାଦଦ୍ୱଯେନ ଦ୍ୱାପରସ୍ସ, ପାଦତ୍ତଯେନ ତେତାଯ। ଚତୁଯୁଗଞ୍ଚେତଂ ଚକ୍କମିଓ୍ୱ ଭମତୀତି ପଞ୍ଚଦସହି ସନ୍ଧୀହି ନରାନଂ ଯୁଗାନି ଚତୁଓ୍ୱୀସତି ଭଓ୍ୱନ୍ତି। ଦେଓ୍ୱାନଂ ତୁ ଯୁଗଚକ୍କଂ। ଏତାନି ଚ ସସନ୍ଧିଚତୁଦ୍ଦସମନ୍ୱନ୍ତରାନ୍ତେକତୋପି ପିଣ୍ଡିତାନି ଦେଓ୍ୱାନଂ ଯୁଗସହସ୍ସଂ

ଭୱତି, ନରାନଂ ଚତୁଯୁଗସହସ୍ସଂ, ତଞ୍ଚ ବ୍ରହ୍ମୁନୋ ଦିନମେକଂ। ଅଞ୍ଞୋ ମନୁ ଅସ୍ମିଂ ମନ୍ୱନ୍ତରଂ, ବ୍ରହ୍ମସୁତା ଏୱ ମନୱୋ।

୮୨। ପଞ୍ଚକଂ ଖଯକପ୍ପୋ। କପ୍ପତେ ଜଗତୀ ୱିନସ୍ସତେତି କପ୍ପୋ। ଖଯନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଖଯୋ। କପ୍ପୋ ଚ ଖଯୋ ଚାତି କପ୍ପକ୍ଖଯା। ସଂୱଟ୍ଟତେ ଉପରମତେ, ୱିନସ୍ସତେ ୱା ଜଗତୀ ଅସ୍ମିନ୍ତି ସଂୱଟ୍ଟୋ। ଚତୁଯୁଗାନମନ୍ତେ ଜାତୋ ଯୁଗନ୍ତୋ। ପଲୀଯତେ ଖୀଯତେ ଯତ୍ଥ ଲୋକୋତି ପଲଯୋ, ପୁମେ, ସଞ୍ଞାଯଂ ଣୋ। କେଚି ପନେତ୍ଥ "କପ୍ପକ୍ଖଯୋ ତୁ"ତି ପାଠଂ ୱତ୍ୱା ଦ୍ୱିନ୍ନମେକାଭିଧାନତ୍ତଂ କପ୍ପେନ୍ତି, ତଂ ଅମରକୋସେନ ଚ ତଟ୍ଟୀକାଯ ଚ ନ ସମେତି। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ତତ୍ଥ "ସଂୱଟ୍ଟୋ, ପଲଯୋ, କପ୍ପୋ, ଖଯୋ, କପ୍ପନ୍ତମିଚ୍ଚପୀ"ତି [ଅମର ୪।୨୨] ଚ "ପଞ୍ଚକଂ ଖଯକପ୍ପେ"ତି ଚ।

ଦ୍ୱଯଂ କାଳକଣ୍ଣିଯଂ। ନିନ୍ଦିତବ୍ବତ୍ତା ନ ଲକ୍ଖୀଯତେତି ଅଲକ୍ଖୀ। ଅତ୍ତନୋ ନିସ୍ସଯଂ କାଳଅୱଣ୍ଣସଦିସଂ କରୋତି ଅପ୍ପକାସକତ୍ତାତି କାଳକଣ୍ଣୀ, କରତୋ ଣୋ, ରସ୍ସ ଣୋ, ଈ ଚ। ଦ୍ୱଯଂ ସିରିଯଂ। ପସଂସିତବ୍ବତ୍ତା ଲକ୍ଖୀଯତେତି ଲକ୍ଖୀ। କତପୁଞ୍ଞେହି ସେୱୀଯତେ, ତେ ୱା ସେୱତୀତି ସିରୀ, ରୋ, ଈ ଚ।

୮୩। ଦ୍ୱଯଂ ଦାନୱାନଂ ମାତରି। ଦା ଅୱଖଣ୍ଡନେ, ଦାଯତୀତି ଦନୁ। ଦ୍ୱଯଂ ଦେୱାନଂ ମାତରି। ଦିତୀତି ଅସୁରାନମେୱ ୱେମାତିକା ମାତା, ତସ୍ସା ପଟିପକ୍ଖଭାୱେନ ଅଦିତି।

୮୪।ଆଗୁନ୍ତଂ ପାପେ। ପାନ୍ତି ରକ୍ଖନ୍ତି ଅତ୍ତାନମସ୍ମାତି ପାପଂ, ପକାରୱଣ୍ଣାଗମୋ, ଦୁଗ୍ଗତିଂ ପାପନତୋ ୱା ପାପଂ। କିଲ୍ଲତେ ସିଥିଲୀ କରିଯ୍ଯତେ ଯେନେତି କିବ୍ବିସଂ, ଲସ୍ସ ୱୋ, ଇସୋ ଚ, କରୋତି ଅନିଟ୍ଠଫଲନ୍ତି ୱା କିବ୍ବିସଂ, ଇବ୍ବିସୋ। ୱିରୂପେନ ଗଚ୍ଛତୀତି ୱେରଂ। ନ ହନ୍ତି ଧଞ୍ଞନ୍ତି ଅଘଂ, ହନସ୍ସ ଘୋ, ସାଧୂହି ଅଗନ୍ତବ୍ବତ୍ତା ୱା ଅଘଂ, ହନ ଗତିଯଂ। କୁଚ୍ଛିତଂ ଚରିତଂ ଦୁଚ୍ଚରିତଂ। ଦୁ ନିନ୍ଦିତଂ କରଣମସ୍ସ ଦୁକ୍କଟଂ। ନ ପୁନାତୀତି ଅପୁଞ୍ଞଂ। କୁସଲାନଂ ପଟିପକ୍ଖଂ ଅକୁସଲଂ। କଂ ସୁଖଂ ହନତୀତି କଣ୍ହଂ, ୱଣ୍ଣୱିପରିଯଯୋ। କଲ୍ଲତେ ଅନେନ କଲୁସଂ, ଉସୋ, କଂ ୱା ସୁଖଂ ଲୁନନ୍ତୋ ସେତୀତି କଲୁସଂ। ଦୁ ନିନ୍ଦିତଂ ଇତଂ ଗମନମସ୍ସ ଦୁରିତଂ। ଅଗନ୍ତବ୍ବଂ ଗଚ୍ଛତି ଏତେନାତି ଆଗୁ, ଆ ପୀଳଅଯଂ ଗଚ୍ଛତୀତି ୱା ଆଗୁ, "ଆ ତୁ କୋଧମୁଦାଗାସୁ"ତି ହି ଏକକ୍ଖରକୋସେ ୱୁତ୍ତଂ।

୮୫-୮୬। ଛକ୍କଂ ଧମ୍ମେ। କୁଚ୍ଛିତେନାକାରେନ ସନ୍ତାନେ ସେନ୍ତୀତି କୁସା, ରାଗାଦଯୋ, ତେ ଲୁନାତି ଛିନ୍ଦତୀତି କୁସଲଂ। ସୁଖଂ କରୋତି, ସୋଭନଂ ୱା କରଣମସ୍ସ ସୁକତଂ। ସୁଖଂ କରୋତୀତି ସୁକ୍କଂ। ପୁନାତୀତି ପୁଞ୍ଞଂ। ଧରତି ସବ୍ବନ୍ତି ଧମ୍ମଂ। ଅପରେ ପନିଦଂ "ପୁଞ୍ଞଧମ୍ମ"ମିଚ୍ଚେକପଦଂ ୱଦନ୍ତି, ତଂ ଅମରକୋସେନ[ଅମର ୪।୨୪] ୱିରୁଜ୍ଝନତୋ ନ ଗହେତବ୍ବଂ। ସୁନ୍ଦରଂ ଚରଣମସ୍ସ ସୁଚରିତଂ।

ତିକଂ ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମିକେ। ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମୋ ନାମ ପଚ୍ଚକ୍ଖୋ ଅତ୍ତଭାୱୋ, ତତ୍ଥ ନିବ୍ବତ୍ତଂ ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମିକଂ। ଇହଲୋକେ ଜାତଂ ଇହଲୋକିକଂ। ସନ୍ଦିଟ୍ଠେ ପଚ୍ଚକ୍ଖେ ଅତ୍ତଭାୱେ ଜାତଂ ସନ୍ଦିଟ୍ଠିକଂ। ଦ୍ୱଯଂ ସମ୍ପରାଯିକେ। ତଂ ୱଚନତ୍ଥତୋ ସୁୱିଞ୍ଞେଯ୍ଯଂ।

ଦ୍ୱଯଂ ତକ୍କାଲେ। ତସ୍ମିଂଯେୱ କାଲେ ଜାତଂ, ନାସନ୍ନକାଲାଦୀସୂତି ତକ୍କାଲଂ। ତଦା ତସ୍ମିଂଯେୱ କାଲେ ଜାତଂ ତଦାତ୍ୱଂ, ତ୍ୱଂ, ତଦାତ୍ତନ୍ତିପି ପାଠୋ। ଦ୍ୱଯଂ ଆଯତିକାଲେ। ଉତ୍ତରକାଲୋ ପଚ୍ଛିମୋ କାଲୋ। ଆଗମିସ୍ସତୀତି ଆଯତି, ଆପୁବ୍ବୋ ଇ ଗତିମ୍ହି। ଏତ୍ଥ ଚ ଯଂ ଇମସ୍ମିଂ ଅତ୍ତଭାୱେ ଦୂରମାସନ୍ନଂ ୱା, ତଂ ଦିଟ୍ଠଧମ୍ମିକଂ। ଯଂ ପନ ଇମସ୍ମିଂ ଅତ୍ତଭାୱେ ୱା ସମ୍ପରାଯେ ୱା ଦୂରତରଂ, ତଂ ଆଯତି।

୮୭-୮୮।ପମୋଦନ୍ତଂ ପାମୋଜ୍ଜେ। ହସତି ଯେନାତି ହାସୋ। ଅତ୍ତା ମନୋ ଯସ୍ସ ଅତ୍ତମନୋ। ଦୁଟ୍ଠସ୍ସ ହି ମନୋ ଅତ୍ତା ନାମ ନ ହୋତି, ତସ୍ସ ଭାୱୋ ଅତ୍ତମନତା, ପାମୋଜ୍ଜଂ। ପୀଣେତି ତପ୍ପେତୀତି ପୀତି। ୱିନ୍ଦତି ସୁଖଂ ଏତାଯାତି ୱିତ୍ତି। ତୁସ୍ସନ୍ତି ଏତାଯାତି ତୁଟ୍ଠି, ତଂସହଚରଣତୋ ୱିତ୍ତି, ତଂସହଚରଣତୋ ପୀତି ଚ ନାରିଯଂ, ଅତ୍ତମନତା ପନ ନିଦ୍ଦେସତୋ ରୂପଭେଦୋ। ଆ ଭୁସୋ ନନ୍ଦଯତୀତି ଆନନ୍ଦୋ। ମୁଦ ହାସେ, ପମୁଦୋ, ଆମୋଦୋପି। ସନ୍ତୁସ୍ସନଂ ସନ୍ତୋସୋ। ନନ୍ଦନଂ ନନ୍ଦି। ସମ୍ମଦୋ ସମ୍ମଦାପି[ସମ୍ମୁଦୋ, ସମ୍ମଦୋପି (?)], ଉକାରସ୍ସ ଅ। ପମୋଦିତସ୍ସ ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ, ଚିତ୍ତସ୍ସ ୱା ଭାୱୋ ପାମୋଜ୍ଜଂ।

ତିକଂ ସୁଖେ। ସୁଟ୍ଠୁ ଖଣତୀତି ସୁଖଂ, ଖ୍ୱି। ସାଦୀଯତି ଅସ୍ସାଦୀଯତୀତି ସାତଂ। ଫସ୍ସତି ସିନେହତୀତି ଫାସୁ, ଫୁସତି ୱା ବାଧତି ଦୁକ୍ଖନ୍ତି ଫାସୁ। ସତ୍ତକଂ କଲ୍ଯାଣେ। ଭଦି କଲ୍ଯାଣେ, ଭଦ୍ଦତୀତି ଭଦ୍ଦଂ। ପସତ୍ଥତରତ୍ତା ସେଯ୍ଯୋ। ସୋଭତୀତି ସୋଭଂ। ଖୀ ଖଯେ, ଖେପେତି ଅସୁଖଂ ଖେମଂ, ମୋ। କଲ୍ଲଂ ନିରୋଗଂ ଅଣତି ଗଚ୍ଛତି, କଲ୍ଲଂ ୱା ହିତଂ ଅଣଯତି ପାପଯତୀତି କଲ୍ଯାଣଂ, କମ୍ମନି ଣୋ [କମ୍ମନି ଉପପଦେ ଣପଚ୍ଚଯୋତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ]। ମଙ୍ଗ ଗତ୍ୟତ୍ଥୋ, ମଙ୍ଗତି ଧଞ୍ଞଂ ମଙ୍ଗଲଂ, ଅଲୋ। ସମେତି ଦୁକ୍ଖନ୍ତି ସିୱଂ, ୱୋ।

୮୯। ଛକ୍କଂ ଦୁକ୍ଖେ। ଦୁକ୍କରଂ ଖମନମେତ୍ଥ ଦୁକ୍ଖଂ। କସ ଗମନେ, କସତି ଅପୁଞ୍ଞନ୍ତି କସିରଂ, ଇରୋ, କୁଚ୍ଛିତେନାକାରେନ ସେତୀତି ୱା କସିରଂ। କିର

ୱିକ୍କିପନେ, କିରତି ସୁଖନ୍ତି କିଚ୍ଛଂ, କତା ୱା ପୁଞ୍ଞଞ୍ଜକରଣିଚ୍ଛା ଯେନାତି କିଚ୍ଛଂ, ‘‘ଦୁକ୍କୂପନିସା ସଦ୍ଧା’’ତି ହି ୱୁତ୍ତଂ। ନତ୍ଥି ଅଧିଗମନନ୍ତଂ ଇହା ଏତ୍ଥାତି ନୀଘୋ, ହସ୍ସ ଘୋ, ଅଥ ୱା ନିହନ୍ତନ୍ତ୍ସପୁଞ୍ଞଂ ହିଂସତି ଗଚ୍ଛତୀତି ୱା ନୀଘୋ, ପୁଞ୍ଞଂ ୱା ନ ହନ୍ତି ନ ଗଚ୍ଛତୀତି ନୀଘୋ। ୱିରୂପମସତି ଯେନାତି ବ୍ଯସନଂ, ୱିସିଟ୍ଠଂ ୱା ଅସତି ଖେପେତୀତି ବ୍ଯସନଂ। ନ ହନ୍ତି ଧଞ୍ଞନ୍ତି ଅଘଂ। ଏତେ ପାପାଦଯୋ ଗୁଣେ ଯଥାୱୁତ୍ତଲିଙ୍ଗା। ପାପପୁଞ୍ଞାନି ସୁଖାଦି ଚ ଆକିଚ୍ଛଂ କିଚ୍ଛନ୍ତଂ ଗୁଣଯୋଗତୋ ଦବ୍ବେ ୱିସେସ୍ସେ ୱତ୍ତମାନାନି ତୀସୁ। ଯଥା –

ପାପା ଉତ୍ତମତୀ କଞ୍ଞା, ପାପୋ ରାଜାପ୍ପରକ୍କମୋ;

ପାପଂ ବ୍ଯାଧକୁଲଂ ହିଂସଂ, ପାପୋ ୱିପ୍ପୋ ଚ ସେୱକୋ;

ପୁଞ୍ଞଂ ତିତ୍ଥମିଦଂ ପୁଞ୍ଞା, ନଦୀ ପୁଞ୍ଞୋ’ଯ’ମସ୍ସମୋ।

ସୁଖଂ କାମିକୁଲଂ ଦବ୍ବଂ [ସବ୍ବଂ (?)], ସୁଖୋ ୱାସୋ ସହା’ମ୍ବଯା [ସହାନ୍ୱଯୋ (କ।)];

ସୁଖା ଯୁୱତି’ରିଚ୍ଛନ୍ତୀ, ସୁଖା ୱେ ମଘୱଗ୍ଗହା [ସୁଖା ଯୁୱତିକା ଗହା (କ।)]।

ଯଦା ତୁ ସକତ୍ଥପ୍ପଧାନଂ ସୁଖାଦିକମେୱ ୱିସେସ୍ସତ୍ତେନ ୱତ୍ତୁମିଚ୍ଛତେ, ନ ତୁ ଦବ୍ବଂ (ପୁବ୍ବମିୱ ୱିସେସନଂ,) [( ) ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକାଯଂ ନ ଦିସ୍ସତି] ତଦା ରୂପଭେଦୋତ୍ତମେୱ ଲିଙ୍ଗଂ। ଯଥା –

‘‘ଦାଲିଦ୍ଦେପି [ୱଲିତ୍ତେପି (କ।)] ଧନିତ୍ତେପି, ୱସୋ ପରିଜନୋ ସୁଖଂ;

ସୁଖଂ ସଜ୍ଜନୱାସୋ ଚ, ସୁଖଂ ସନ୍ତି ଅନୁତ୍ତରା’’ତି।

ନନୁ ‘‘ଦୁକ୍କଟୋଯଂ ବ୍ଯାପାରୋ, ସୁକତଂ କମ୍ମଂ, କଲୁସୋଯଂ ମେ ବ୍ଯାପାରୋ’’ତି ଅଞ୍ଞେସମ୍ପି ତୀସୁ ୱୁତ୍ତି ଅତ୍ଥେୱେତି କିଂ ପାପପୁଞ୍ଞାନମେୱ ଗହଣଂ ଭୱତୀତି? ୱୁଚ୍ଚତେ – ‘‘ଦୁଟ୍ଠୁ କତୋ ଦୁକ୍କଟୋ, ସୁଟ୍ଠୁ କତଂ ସୁକତ’’ମିଚ୍ଚେୱଂ କ୍ରିଯାନିବନ୍ଧନାପି ତୀସୁ ୱୁତ୍ତି ସମ୍ଭୱତି, ନାୱସ୍ସଂ ଗୁଣନିବନ୍ଧନା ଏୱ। କଲୁସସ୍ସପି ଯଦା ସିଟ୍ଠପଯୋଗେସୁ ୱିସେସ୍ସୱୁତ୍ତି ତିଲିଙ୍ଗତା ଉପଲବ୍ଭତେ, ତଦା ପାପଗ୍ଗହଣ’ମତ୍ଥପ୍ପଧାନଂ ବ୍ଯାଖ୍ଯାତବ୍ବଂ।

୯୦। ପଞ୍ଚକଂ ସୁଭାସୁଭକମ୍ମମତ୍ତେ। ଇଟ୍ଠାନିଟ୍ଠୱିପାକଭାଗୋ ଯସ୍ସ ଅତ୍ଥୀତି ଭାଗ୍ଯଂ। ସୁଭାସୁଭଫଲଂ ନେତୀତି ନିଯତି,ତି। ସୁଭାସୁଭଫଲଂ ଭାଜେତୀତି ଭାଗୋ। ଇଟ୍ଠାନିଟ୍ଠୱିଭାଗଭାଗୋଧୀଯତି ଏତ୍ଥାତି ଭାଗଧେଯ୍ଯଂ। ସୁଭାସୁଭଫଲଂ ୱିଦଧାତୀତି ୱିଧି। ଅଯୋ, ସୁଭାୱହୋ, ଦେୱଂ, ଦିଟ୍ଠଂଇଚ୍ଚାଦୀନିପି ସୁଭାସୁଭକମ୍ମମତ୍ତସ୍ସ ନାମାନି। ପଞ୍ଚକଂ ଜାତିଯଂ। ଉପ୍ପଜ୍ଜନଂ ଉପ୍ପତ୍ତି, ନିପ୍ପଜ୍ଜନଂ ନିବ୍ବତ୍ତି, ପଦ ଗତିଯଂ, ନିପୁବ୍ବୋ,ତି, ପସ୍ସ ବୋ। ଜନନଂ ଜାତି। ଜନୀଯତେ ଜନନଂ। ଉବ୍ଭଂ ଭୱନଂ ଉବ୍ଭୱୋ।

୯୧। ପଜ୍ଜଂ ହେତୁମ୍ହି। ଅତ୍ତନୋ ଫଲଂ ନିମିନାତୀତି ନିମିତ୍ତଂ, ମା ପରିମାଣେ, ନିପୁବ୍ବୋ। କରୋତି ଫଲନ୍ତି କାରଣଂ। ତିଟ୍ଠତି ଫଲମେତ୍ଥାତି ଠାନଂ। ପଜ୍ଜତି ନିପଜ୍ଜତି ଫଲମେତେନାତି ପଦଂ, ୱିସେସେନ ଜାଯତେତି ବୀଜଂ, ରସ୍ସସ୍ସ ଦୀଘତା। ନିସ୍ସେସେନ ଅତ୍ତନୋ ଫଲଂ ବନ୍ଧତି ପୱତ୍ତେତୀତି ନିବନ୍ଧନଂ। ନିଦୀଯତେ ନିଚ୍ଛୀଯତେ ଅନେନେତି ନିଦାନଂ, ଯ୍ଯୁ, ନିଦଦାତି ଫଲନ୍ତି ୱା ନିଦାନଂ। ପଭୱତି ଫଲମେତସ୍ମାତି ପଭୱୋ, ହିନୋତି ଗଚ୍ଛତି ପରିଣମତି କାରିଯରୂପତନ୍ତି ହେତୁ, ତୁ, ହିନୋତି ୱା ପତିଟ୍ଠାତି ଫଲମେତ୍ଥାତି ହେତୁ, ହି ପତିଟ୍ଠାଯଂ। ସମ୍ଭୱତି ଯେନ ଫଲନ୍ତି ସମ୍ଭୱୋ। ସିନୋତି ଫଲଂ ବନ୍ଧତୀତି ସେତୁ। ପଟିଚ୍ଚ ଫଲମେତସ୍ମା ଏତୀତି ପଚ୍ଚଯୋ।

୯୨। ଯଂ କାରଣଂ ସମାସନ୍ନଂ ଆସନ୍ନତରଂ ଫଲେନ, ତଂ ପଦଟ୍ଠାନନ୍ତି ମତଂ। ପଦାନଂ ହେତୂନଂ ଠାନଂ ପଦଟ୍ଠାନଂ, ଯଥା ‘‘ରାଜରାଜା’’ତି। ତିୱିଧଂ କାରଣଂ ଉପାଦାନକାରଣଂ ସହକାରୀକାରଣଂ କାରଣକାରଣନ୍ତି। ଯଥା ବୀଜଂ ଅଙ୍କୁରସ୍ସ ଉପାଦାନକାରଣସଙ୍ଖାତଂ ପଦଟ୍ଠାନଂ, ଭୂମିଜଲାଦି ସହକାରୀକାରଣଂ, ‘‘କମ୍ମସ୍ସ [କମ୍ପସ୍ସ (?)] କାରଣଂ ଜରୋ, ତସ୍ସ କାରଣଂ କଫୋ’’ତି କଫୋ କାରଣକାରଣଂ କମ୍ମସ୍ସ [କମ୍ପସ୍ସ (?)]।

ତିକଂ ସରୀରାଧିପତିଦେୱେ। ଜୀୱନ୍ତି ସତ୍ତା ଯେନାତି ଜୀୱୋ। ପୂରେତି ନିସ୍ସଯସ୍ସାଭିଲାସନ୍ତି ପୁରିସୋ, ଇସୋ। ଅତନ୍ତି ସତତଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି ସତ୍ତା ଯେନାତି ଅତ୍ତା। ଦ୍ୱଯଂ ସତ୍ତରଜୋତମୋସାମ୍ଯାୱତ୍ଥାଯଂ। ପଧୀଯନ୍ତେ ପଲୀଯନ୍ତେ ଅତ୍ର ଗୁଣା ସତ୍ତରଜୋତମୋ ରୂପାତି ପଧାନଂ, ଯ୍ଯୁ। ପକରୋତି ପୁରିସୋପଭୋଗତ୍ଥଂ ସଦ୍ଦାଦିକାରିଯନ୍ତି ପକତି,ତି। ମୋହରାଗଦୋସାନଂ ଯଥାସଙ୍ଖ୍ଯଂ ସତ୍ତରଜୋତମାନୀତି ସଞ୍ଞା। ସତୋ ଭାୱୋ ସତ୍ତଂ,

ଠିତିପରତା। ରଜନ୍ତ୍ଵତ୍ରାତି ରଜୋ, ସଟ୍ଟିପରତା। ତମନ୍ତ୍ଵତ୍ରାତି ତମୋ, ପଲଯପରତା।

୯୩। ପଜ୍ଜେନ ପାଣିନୋ ନାମାନି। ପଣନ୍ତି ଜୀୱନ୍ତି ସତ୍ତା ଯେନାତି ପାଣୋ, ସୋ ଯସ୍ସତ୍ଥି, ସୋ ପାଣୋ। ସରୀରସଙ୍ଖାତୋ କାଯୋ ଯସ୍ସତ୍ଥି, ସୋ ସରୀରୀ। କମ୍ମେନ ଭୱତୀତି ଭୂତଂ, ନପୁଂସକେ, ପୁମେୱାତି ୱାସଦ୍ଦତ୍ଥୋ। ରୂପାଦୀସୁ ସଞ୍ଜତୀତି ସତ୍ତୋ, ନିଚ୍ଛନ୍ଦରାଗାପି ରୂଳ୍ହିଯା ସତ୍ତାତି ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି। ଦେହୋ କାଯୋ ଯସ୍ସତ୍ଥୀତି ଦେହୀ। ପୂରେତୀତି ପୂତି, ପୂତିସଙ୍ଖାତଂ ଆହାରଂ ଗିଲତି ଅଦତୀତି ପୁଗ୍ଗଲୋ, ତିସ୍ସ ଲୋପୋ, ସତ୍ତାନଂ ଆଯୁଂ ପୂରେନ୍ତୋ ଗଚ୍ଛତୀତି ପୁଗ୍ଗୋ, ତଂ ଲାତି ଭକ୍ଖତୀତି ପୁଗ୍ଗଲୋ। ଜୀୱନ୍ତି ଯେନାତି ଜୀୱଂ, ତମସ୍ସତ୍ଥୀତି ଜୀୱୋ। ଯଥାୱୁତ୍ତତ୍ଥୋ ପାଣୋ ଯସ୍ସତ୍ଥୀତି ପାଣୀ। ପକାରେନ ଜାତତ୍ତା ପଜା। ଜାଯତୀତି ଜନ୍ତୁ, ତୁ। କୁସଲାକୁସଲଂ ଜନେତୀତି ଜନୋ। ଲୁଜ୍ଜତୀତି ଲୋକୋ, ଲୁଜ ୱିନାସେ, ଜସ୍ସ କୋ। ଯଥା ପୁରିମକା ସତ୍ତା ଜାତିଜରାମରଣଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତି, ତଥା ଅଯମ୍ପି ଗଚ୍ଛତୀତି ତଥାଗତୋ।

୯୪। ରୂପାଦଯୋ ଛ ଚକ୍ଖାଦିଗୟ୍ହା ଧମ୍ମା ''ଗୋଚରା''ତି ''ଆଲମ୍ବା''ତି ''ୱିସଯା''ତି ''ଆରମ୍ମଣାନୀ''ତି ''ଆଲମ୍ବଣାନୀ''ତି ଚ ୱୁଚ୍ଚନ୍ତେ। ରୂପଯତି ପକାସେତି ଅତ୍ତନୋ ସଭାୱନ୍ତି ରୂପଂ। ସପ୍ପତି ଉଚ୍ଚାରୀଯତୀତି ସଦ୍ଦୋ, ସପ୍ପ ଗତିଯଂ ୱା, ସପ୍ପତେ ଞାଯତେ ଯେନେତି ସଦ୍ଦୋ। ଗନ୍ଧ ଅଦ୍ଦନେ, ଅଦ୍ଦନଂ ହିଂସନଂ, ଯାଚନଞ୍ଚ, ହିଂସତେ ଅଭିଲସୀଯତେ ୱା ଗନ୍ଧୋ, ଗନ୍ଧେତି ୱା ଅତ୍ତନୋ ୱତ୍ଥୁଂ ସୂଚେତି ପକାସେତି ''ଇଦମେତ୍ଥ ଅତ୍ଥୀ''ତି ପେସୁଞ୍ଞଂ କରୋନ୍ତୋ ୱିଯ ହୋତୀତି ଗନ୍ଧୋ। ରସନ୍ତି ତଂ ସତ୍ତା ଅସ୍ସାଦେନ୍ତୀତି ରସୋ। ଫୁସୀଯତୀତି ଫସ୍ସୋ। ଗାୱୋ ଇନ୍ଦ୍ରିଯାନି ଚରନ୍ତ୍ଯେତେସୁ ଗୋଚରା। ଚିତ୍ତଚେତସିକେହି ଆଲମ୍ବୀଯନ୍ତେତି ଆଲମ୍ବା। ସି ବନ୍ଧନେ ୱିପୁବ୍ବୋ, ୱିସିନୋନ୍ତି ୱିବନ୍ଧନ୍ତି ଇନ୍ଦ୍ରିଯାନୀତି ୱିସଯା। ଆଗନ୍ତ୍ୱା ଚିତ୍ତଚେତସିକା ରମନ୍ତି ଏତ୍ଥାତି ଆରମ୍ମଣାନି, ଯ୍ୱା ଏତେ ଇନ୍ଦ୍ରିଯତ୍ଥାତିପ୍ପୁଚ୍ଚନ୍ତେ, ଇନ୍ଦ୍ରିଯେହି ଅତ୍ଥନ୍ତେ ଅଭିଲସୀଯନ୍ତେତି କତ୍ୱା।

୯୫। ପଜ୍ଜଦ୍ଧଂ ସୁକ୍କେ। ସୁଚ ସୋକେ, ସୋଚନ୍ତି ଏତେନ ତଦତ୍ଥିକାତି ସୁକ୍କୋ, ଅ। ଗୁ ସଦ୍ଦେ, ଗୁଯତେ କିତ୍ତୀଯତେତି ଗୋରୋ, ରୋ। ସି ସେୱାଯଂ, ସେୱୀଯତେତି ସିତୋ, ସିନୋତି ୱା ବନ୍ଧତି ଚିତ୍ତନ୍ତି ସିତୋ। ଅୱଦାଯତି ସଜ୍ଜୱଣ୍ଣେତି ଓଦାତୋ। ଦା ଅୱଖଣ୍ଡନେ ଅୱପୁବ୍ବୋ। ଧାୱତି ସୁଜ୍ଝତ୍ଯନେନେତି ଧୱଲୋ, ଅଲୋ। ସିତ ୱଣ୍ଣେ, ଣୋ, ସେତୋ। ପଡି ଗତିଯଂ, ପଣ୍ଡତି ପକାସେତୀତି ପଣ୍ଡରୋ, ଅରୋ। ସୁଚି, ୱିସଦୋ, ଅଜ୍ଜୁନୋତିପି ସୁକ୍କନାମାନି।

ଛକ୍କଂ ରତ୍ତେ। ସୋଣ ୱଣ୍ଣେ, ଣୋ, ରତ୍ତୁପ୍ପଲୱଣ୍ଣୋ, ରୁହ ଜନନେ, ଇତୋ, ଲତ୍ତେ ଲୋହିତୋ। ରଞ୍ଜତ୍ଯନେନେତି ରତ୍ତୋ, ରଜ୍ଜ ରଙ୍ଗେ। ତମ୍ବୋ ଉଦୁମ୍ବରସଙ୍ଖାତୋ ଲୋହୱିସେସୋ, ତଜ୍ଜଣ୍ଣତାଯ ତମ୍ବୋ। ମଞ୍ଜେଟ୍ଠା ନାମ ରତ୍ତୱଲ୍ଲି, ଯାଯ ହତ୍ଥିଦନ୍ତାଦିୱିକତିଯୋ ରତ୍ତା ଭୱନ୍ତି, ତଜ୍ଜଣ୍ଣତାଯ ମଞ୍ଜେଟ୍ଠୋ। ରୋହିତୋ ଲୋହିତସମୋ, ଅଲତ୍ତମେୱ ୱିସେସୋ।

୯୬।ସାମଲନ୍ତଂ କଣ୍ହେ। ନୀଲ ୱଣ୍ଣେ, ଅ। କସ୍ସତେତି କଣ୍ହୋ, କସ ୱିଲେଖନେ, ଣ୍ହୋ। ନ ସିତୋ ଅସିତୋ। ୱଣ୍ଣେସୁ ଏକକୋଟ୍ଠାସଭାୱେନ କଲ୍ଯତେତି କାଲୋ, ସୋ ଏୱ କାଳୱ। ମଚ, ମଚି କକ୍କନେ, କକ୍କନଂ ପିସନଂ, ସେତାଦିକଂ ମଚତୀତି ମେଚକୋ, ଣ୍ବୁ, ଅସ୍ସେତ୍ତଂ। ସା ତନୁକରଣେ, ସାଯତି ତନୁକରୀଯତି ପଟିପକ୍ଖୱଣ୍ଣେହୀତି ସାମୋ। ସାମଲୋ ସାମସଦିସୋ, ମଲପଚ୍ଚଯୋୱ ୱିସେସୋ।

ପଣ୍ଡୁସଦ୍ଦୋ ସିତପୀତେ ଉତ୍ତୋ, ସିତପୀତସମ୍ମିସ୍ସିତୱଣ୍ଣେ ପଣ୍ଡୁସଦ୍ଦୋ ୱୁତ୍ତୋତ୍ଯତ୍ଥୋ। ୱୁତ୍ତଞ୍ଚ ''ସିତପୀତସମାଯୁତ୍ତୋ, ପଣ୍ଡୁୱଣ୍ଣୋ ପକିତ୍ତିତୋ''ତି [ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା ୫।୧୩]। ପଣ୍ଡତି ଏକଗଣନଂ ଗଚ୍ଛତୀତି ପଣ୍ଡୁ, ପଡି ଗତିଯଂ, ଉ। ହରିଣୋ, ପଣ୍ଡୁରୋତିପି ପଣ୍ଡୁୱଣ୍ଣନାମାନି। ଇସଂପଣ୍ଡୁ ଅବ୍ଯତ୍ତପଣ୍ଡୁୱଣ୍ଣୋ ଧୂସରୋ ନାମ, ଯଥା ଧୂଲିୱଣ୍ଣୋ। ଧୂସ କନ୍ତିକରଣେ, ଚୁରାଦି, ଅରୋ।

୯୭।କିଞ୍ଚିରତ୍ତୋ ଅବ୍ଯତ୍ତରତ୍ତୱଣ୍ଣୋ ଅରୁଣୋ ନାମ, ଯଥା ମଚ୍ଛସ୍ସ ଚକ୍ଖୁ [ଯଥା ମଦମତ୍ତସ୍ସ ଚକ୍ଖୁରାଗୋ (ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା ୫।୧୫)], ସୂରିଯାଦୋ ତରୁଣୋ ୱୁତ୍ତୋ।

ସେତଲୋହିତୋ ସେତରତ୍ତମିସ୍ସୋ ୱଣ୍ଣୋ ପାଟଲୋ ନାମ, ଯଥା ପାଟଲକୁସୁମଂ। ପାଟଯତେତି ପାଟଲୋ, ଅଲୋ, ପଟ ୱିଭାଜନେ।

ଦ୍ୱିକଂ ପୀତେ। ପା ପାନେ, କମ୍ମନି ତୋ, ଈତ୍ତଞ୍ଚ। ହଲିଦ୍ଦିଯା ଇୱ ଆଭା ଯସ୍ସ ହଲିଦ୍ଦାଭୋ।

ତିକଂ ତିଣପତ୍ତାଦିଗତେ ୱଣ୍ଣେ। ଲସ କନ୍ତିଯଂ, ଅତିସଯେନ ଲସ୍ସତେତି ପଲାସୋ। ''ପାଲାସୋ''ତି ପାଠେ ତୁ ରସ୍ସସ୍ସ ଦୀଘତା। ହର ହରଣେ, ମନଂ ହରତୀତି ହରିତୋ, ଇତୋ। ଇ, ହରି।

୯୮। ନୀଲପୀତସମ୍ମିସ୍ସୱଣ୍ଣେ କଳାରୋ, କପିଲୋ ଚ ୱତ୍ତନ୍ତି। କଲ ସଙ୍ଖ୍ୟାନେ। ଅରୋ, ଲସ୍ସ ଳୱ, କଳାରୋ। କବ ୱଣ୍ଣେ, ଇଲୋ, ବସ୍ସ ପୋ,

କପିଲୋ।

ରୋଚନସ୍ସଭେ ଗୋରୋଚନସଦିସପ୍ପଭାଯଂ ପିଙ୍ଗୋ, ପିସଙ୍ଗୋ ଚ ୱଉନ୍ତି। ପଭାସଦସ୍ସ ଦ୍ୱିଲିଙ୍ଗଉମେୱ। ପିଜି ଭାସନ୍ତୋ, ପିଙ୍ଗୋ। ପରତ୍ର ସକାରୱଣ୍ଣାଗମୋ, ପିସଙ୍ଗୋ।

କଳଆରାଦୀନଂ ଚତୁନ୍ନଂ ପିଙ୍ଗଲୱିସେସଦ୍ଧୱାଚକତଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ପିଙ୍ଗଲସାମଞ୍ଞଦ୍ଧୱାଚକତ୍ତମ୍ପି ଦସ୍ସେତୁମାହ ''କଳଆରାଦି''ଚ୍ଚାଦି। ତସ୍ସାଯମତ୍ଥୋ – ନ କେୱଲଂ କଳଆରାଦଯୋ ପିଙ୍ଗଲୱିସେସଦ୍ଧେଯେୱ ପୱତ୍ତନ୍ତି, ଅଥ ଖୋ ପିଙ୍ଗଲସାମଞ୍ଞଦ୍ଧେପି ୱତ୍ତନ୍ତୀତି। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ଅମରକୋସେ ''କଳଆରୋ କପିଲୋ ପିଙ୍ଗୋ, ପିସଙ୍ଗୋ କଦ୍ଦୁ ପିଙ୍ଗଲୋ''ତି [ଅମର ୫।୧୬]। କେଚି ପନ କଳଆରାଦଯୋ ପିସଙ୍ଗପରିଯନ୍ତା ଚତ୍ତାରୋ ସଦ୍ଦା ପିଙ୍ଗଲଗୁଣେ ୱତ୍ତମାନା ପୁମେ ୱତ୍ତନ୍ତି, ଗୁଣିନି ପନ ୱାଚ୍ଚଲିଙ୍ଗାତି ଏୱଂ ପଚ୍ଛିମେନ ସମ୍ବନ୍ଧଂ କତ୍ୱା ୱଦନ୍ତି, ତଂ ଅମରକୋସେନ ୱିରୁଜ୍ଝନତୋ ଇଧ ଚ ''ସୁକ୍କାଦଯୋ''ତି ସଙ୍କେସଂଯେୱ ଗହଣତୋ ନ ଗହେତବ୍ବଂ।

୯୯। ତିକଂ ସବଲେ କୋକିଲକଣ୍ଠସଦିସୋ। କଲ୍ଲତେତି କଲୋ, ମସି ପରିମାଣେ, କମ୍ପନି ଣୋ, କଲୋ ଏୱ ମାସୋ କମ୍ମାସୋ, ଲସ୍ସ ମୋ, କଲନଂ ୱା କଲୋ, ତଂ ମସତୀତି କମ୍ମାସୋ, ଯଥା ''କୁମ୍ଭକାରୋ''ତି। ସବ ଗତିଯଂ, ସବତୀତି ସବଲୋ, ଅଲୋ। ଚିଯ୍ଯତେତି ଚିତ୍ତୋ, ତ। ତ୍ରଣପଚ୍ଚଯେ ଚିତ୍ରୋ। କମ୍ମୀରୋ, କବ୍ବୁରୋତିପି ସବଲସ୍ସ ନାମାନି।

କଣ୍ହପୀତମିସ୍ସେ ସାଣ୍ଡୋ ୱୁତ୍ତୋ। ସେ ଗତିମ୍ହି, ସଯତୀତି ସାଣ୍ଡୋ, ଅଣ୍ଡୋ। କପିସୋତିପି ସାଣ୍ଡସ୍ସ ନାମଂ। କଣ୍ହଲୋହିତମିସ୍ସେ ଧୂମାଭେ ପନ ଧୂମ, ଧୂମଲା ୱତ୍ତନ୍ତି। ଧୂମୋ ୱିଯାତି ଧୂମୋ। ଧୂମଂ ଲାତୀତି ଧୂମଲୋ। ଏତେ ସୁକ୍କାଦଯୋ ସାଣ୍ଡନ୍ତା ଯଦା ଅଭେଦୋପଚାରା ଗୁଣିନି ଗୁଣିମ୍ହି ୱତ୍ତନ୍ତି, ତଦା ୱାଚ୍ଚଲିଙ୍ଗା, ଯଥା ସୁକ୍କୋ ହଂସୋ, ସୁକ୍କା ହଂସୀ , ସୁକ୍କଂ ହଂସକୁଲଂଇଚ୍ଚାଦି ଯୋଜ୍ଜଂ। ଯଦା ଗୁଣେ ଗୁଣମତ୍ତେ ୱତ୍ତନ୍ତି, ତଦା ପୁମେ, ଯଥା ହଂସସ୍ସ ସୁକ୍କୋ, ମଯୂରସ୍ସ ଚିତ୍ତୋ ଇଚ୍ଚାଦି ଯୋଜ୍ଜଂ।

୧୦୦।ଲାସନନ୍ତଂ ନଚ୍ଚୋ ନତ ଗତ୍ତୱିନାମେ, ପଦ୍ଦଜ୍ଜାଦିତ୍ତା ନଚ୍ଚାଦେସୋ। ନତନଂ ନଚ୍ଚଂ, ନଚନଂ ୱା ନଚ୍ଚଂ, ସବ୍ବତ୍ର ଭାୱସାଧନଂ। ନତୀଯତେ ନଉନଂ। ଲସ୍ସତେ ଲାସନଂ, ଲସ କନ୍ତିଯଂ, ଲସିତବ୍ବନ୍ତି ୱା ଲାସନଂ।

ନଚ୍ଚଂ, ୱାଦିତଂ, ଗୀତଂ ଇତି ଇଦଂ ଭୋରିଯତ୍ତିକଂ ନାଟ୍ଟଂ ନାମେତ୍ଥୁଚ୍ଚତେ [ଅମର ୭।୧୦]। ତୁର ତୁରଣହିଂସାସୁ। ତୁରୀଯନ୍ତେନେନେତି ତୁରିଯଂ, ମୁରଜାଦି। ତବ୍ଭୁଣ୍ଡୋ ସଦ୍ଦୋ ତୋରିଯୋ, ଣୋ। ତେନ ଲକ୍ଖିତଂ ତିକଂ ତୋରିଯତ୍ତିକଂ। ନଟସ୍ସେଦଂ ନାଟ୍ଟଂ। ତତିଯସ୍ସ ତୋରିଯସାମଞ୍ଞସ୍ସ ତୁ ପାସଙ୍ଗା ନାଟକା।

୧୦୧। ନଚ୍ଚଟ୍ଠାନଂ ରାଜଙ୍ଗଣାଦି ରଙ୍ଗୋ ନାମ ସିଯା ''ରମନ୍ତା ଗଚ୍ଛନ୍ତି ଏତ୍ଥ, ରଜନ୍ତି ଏତ୍ଥା''ତି ୱା କତ୍ୱା। ସୂଝସୂଚନଂ ହତ୍ଥାଦୀହି ସୂଚିତବ୍ବସ୍ସ ପକାସେତବ୍ବସ୍ସ ସତ୍ତସ୍ସହାରାଦିନୋ ସୂଚନଂ ପକାସନଂ ଅଭିନଯୋ ନାମ ''ନଯନଂ ନଯୋ, ପସ୍ସନ୍ତାନଂ ଅଭିମୁଖଂ ନଯୋ''ତି କତ୍ୱା। ବ୍ଯଞ୍ଜକୋତିପି ତସ୍ସେୱ ନାମଂ।

ଭରତସତ୍ଥୱୁତ୍ତଅଟ୍ଠୁତ୍ତରସତକରଣନିପ୍ଫନ୍ନଥିରହତ୍ଥପରିଯତ୍ଥକାଦିନାମକୋ ଦ୍ୱତ୍ତିଂ ସପ୍ପକାରୋ [ୱିତ୍ଥାରୋ ଭରତମୁନିକତେ ନାଟ୍ଟସତ୍ଥେ ଚତୁତ୍ଥ ଅଜ୍ଝାଯେ ପସ୍ସିତବ୍ବୋ] ନଚ୍ଚୱିସେସୋ ଅଙ୍ଗୱିକ୍ଖେପୋ, ଅଙ୍ଗହାରୋ ନାମ ''ଅଙ୍ଗସ୍ସ ହାରୋ, ୱିକ୍ଖେପୋ''ତି କତ୍ୱା । ତିକଂ ନଟୋ। ସବ୍ବତ୍ର କତ୍ତୁସାଧନଂ, ''ନଚ୍ଚତୀତି ନଚ୍ଚକୋ''ତ୍ଯାଦିନା।

୧୦୨। ସିଙ୍ଗାରାଦଯୋ ନୱ ରସା ନାଟ୍ଟରସା ଅସ୍ସାଦନୀଯତ୍ତା। ଯଥା ହି ନାନାବ୍ଯଞ୍ଜନସଙ୍ଖତମନ୍ନଂ ଭୁଞ୍ଜନ୍ତା ରସେ ଅସ୍ସାଦଯନ୍ତି ସୁମନା ପୁରିସା ହାସଂୱ ଅଧିଗଚ୍ଛନ୍ତି, ତଥା ନାନାଭିନଯବ୍ଯଞ୍ଜିତେ ଅଙ୍ଗସତ୍ତୋପେତେ ଠାଯୀଭାୱେ ଅସ୍ସାଦଯନ୍ତି ସୁମନାତି [ସୁବୋଧାଲଙ୍କାରସ୍ସ ମହାସାମିଟୀକାଯ ୩୫୨ ଗାଥାୱଣ୍ଣନାଯମ୍ପି]।

୧୦୩। ତେସୁ ସିଙ୍ଗାରସ୍ସେୱ ସରୂପଂ, ପଭେଦଞ୍ଚ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ପୋସସ୍ସେ''ଚ୍ଚାଦି। ନାରିଯଂ ସଙ୍ଗମଂ ପଟିଚ୍ଚ କାରଣଂ କତ୍ୱା ପୋସସ୍ସ ପୁରିସସ୍ସ ଯା ପିହା ଇଚ୍ଛା ମନୋୱିକାରୱିସେସୋ ପୋସେ ଚ ପୁରିସେ ସଙ୍ଗମଂ ପଟିଚ୍ଚ କାରଣଂ କତ୍ୱା ଇତ୍ଥିଯା ଯା ପିହା ଇଚ୍ଛା ମନୋୱିକାରୱିସେସୋ, ଏସୋ ରତିକୀଳଆଦୀନଂ କାରଣଭୂତୋ, ରତିକୀଳଆଦିକାରଣସହିତୋ ୱା ରସୋ ସିଙ୍ଗାରୋ ନାମ। ଏତ୍ଥ ଚ ଇତ୍ଥିପୁରିସାନଂ ଦସ୍ସନସୱନଫୁସନୱସେନ ୱା ୱିପ୍ପଯୋଗୱସେନ ୱା ଯା ପିହା ସଞ୍ଜାତା, ସୋ ରସୋ ନାମ। ଯଂ ପନ ତଂ କାରଣଂ କତ୍ୱା ପୱତ୍ତଂ ଗୀତଂ, ତମେୱ ଲୋକାନଂ ଅସ୍ସାଦଜନକତ୍ତା

ରସୋ ନାମ। ଫଲୂପଚାରଓସେନ ପନ ପିହା ରସୋତି ୱୁତ୍ତା, ସଦ୍ଧତ୍ରେଓଂ।

୧୦୪। ଉତ୍ତମାନଂ ଇତ୍ଥିପୁରିସାନଂ ପକତି ସଂଯୋଗୱିଯୋଗସଭାୱୋ ସା ଏତ୍ଥ ସିଙ୍ଗାରେ ପାଯୋ ବହୁଲନ୍ତି ଉତ୍ତମପକତିପ୍ପାଯୋ, ଯେଭୁଯ୍ୟେନ ଉତ୍ତମାନଂ ସଂଯୋଗୱିଯୋଗପ୍ପୱତ୍ତଂ ଗୀତମେଓ ସିଙ୍ଗାରୋ ନାମାତ୍ୟତ୍ଥୋ। ଇତ୍ଥିପୁରିସାନଂ ପିହା ହେତୁ ଏତସ୍ସାତି ଇତ୍ଥିପୁରିସହେତୁକୋ। ସୋ ସିଙ୍ଗାରୋ ସମ୍ଭୋଗୋ, ୱିଯୋଗୋତି ଇମିନା ପଭେଦେନ ଦୁୱିଧୋ ମତୋ। ତତ୍ର ଚ –

ୱାପିଓନଗେହୁଯ୍ୟାନ-ମାଲାଚନ୍ଦନାଦଯୋ;

ସମ୍ଭୋଗସ୍ସ ୱିଭାୱା ତେ, ଯେ ଚଞ୍ଚେ ଲଲିତଙ୍କରା।

ୱିଯୋଗସ୍ସ ତୁ ପିଯାଦସ୍ସନଂ ୱିଭାୱୋ, ରସଜନକୋ ଚ ୱିଭାୱୋ। ୱୁତ୍ତଞ୍ଚ –

‘‘ଜଯନ୍ତେ ଚ ରସା ଯେନ,

ସ ୱିଭାୱୋ ପକିତ୍ତିତୋ;

ତେସମେୱା’ନୁଭାୱୋ’ଯଂ,

ଖ୍ୟାତୋ କଓୀହି ବ୍ୟଞ୍ଜକୋ’’ତି।

ସହ ଭୁଞ୍ଜନମନୁଭଓନଂ ସମ୍ଭୋଗୋ। ୱିଯୁଜ୍ଜନଂ ନାନାଭଓନଂ ୱିଯୋଗୋ। ସିଙ୍ଗଂ ନାମଧାତୁ, ୱିଚ୍ଛନଟ୍ଟେନ ସିଙ୍ଗଂ, ନାଗରିକଭାଓସଙ୍ଖାତସ୍ସ କିଲେସସିଙ୍ଗସ୍ସେତଂ ନାମଂ, ତଂ କରୋତି, ସିଙ୍ଗଂ ୱା ପଭୁତ୍ତଂ, ତଂ କରୋତି ରାଗୀସୂତି ସିଙ୍ଗାରୋ, ଆରୋ, କିଲେସସିଙ୍ଗକରଣଂ ୱିଲାସୋତି ୱୁତ୍ତଂ। ସୁଚି, ଉଜ୍ଜଲୋତିପି ସିଙ୍ଗାରସ୍ସ ନାମାନି।

ସୋକୋପଚଯସଭାୱୋ କରୁଣୋ।

ଇଟ୍ଠନାସଙ୍ଗନାସାଯ [ଇଟ୍ଠନାସଧନାପାଯ (ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା)],

ୱଧବନ୍ଧନତାଳଅନା;

ସାପକ୍କେସୋପତାପେହି,

ଜାଯତେ କରୁଣୋ ରସୋ।

ଉସ୍ସାହୱଦ୍ଧନୋ ୱୀରୋ। ୱିଭାୱା ତସ୍ସ ୱିନଯୁପତାପବଲୱିକ୍କମା। ସ ଚାଯଂ ଦାନୱୀରୋ ଧମ୍ମୱୀରୋ ଯୁଦ୍ଧୱୀରୋତି ତିୱିଧୋ।

ୱିମ୍ହଯୋପଚଯସଭାୱୋ ଅବ୍ଭୁତୋ।

ପାସାଦୁଯ୍ୟାନସେଲାଦି-ଗମନା ଦିବ୍ବଦସ୍ସନା;

ସଭାୱିମାନମାଯେନ୍ଦ-ଜାଲସିପ୍ପାଦିଦସ୍ସନା [ଜାଲୱିଜ୍ଜାଦିଦସ୍ସନା (କ।)];

ହଦଯେଚ୍ଛିତଲାଭେହି, ୱିଭାୱେହିସ୍ସ ସମ୍ଭୱୋ।

ହାସୋପଚଯସଭାୱୋ ହାସୋ।

ସାବହିତ୍ଥା ସତ୍ତିକତା, ନେପଥ୍ଥା ବ୍ଯଙ୍ଗଦସ୍ସନା;

ଅସମ୍ବନ୍ଧକଥାଲାପା, ହାସୋ ସୋ କୁହକାଦିଭି।

ଭଯୋପଚଯସଭାୱୋ ଭଯାନକୋ।

ଉଚ୍ଚଭେରୱସଂରାୱ-ଯକ୍ଖପେତାଦିଦସ୍ସନା;

ସୁଞ୍ଞାଗାରମହାରଞ୍ଞ-ୱଧବନ୍ଧନଦସ୍ସନା।

ତାସାଯାସଙ୍କତୋଦ୍ୱେଗୋ, ସିୱୋଲୂକରୁଣାଦିଭି;

ୱିଭାୱେହି ଚ ଇତ୍ଥୀନଂ, ନୀଚାନଞ୍ଚ ଭଯାନକୋ।

ସମଣୋପଚଯସଭାୱୋ ସନ୍ତୋ।

ଦସ୍ସନା ସନ୍ତୱେସାନଂ, ସନ୍ତଚିତ୍ତାନ ତାଦିନଂ;

ସନ୍ତକାରଣଧମ୍ମାନଂ, ସନ୍ତୋ ନାମ ରସୋ ଭୱେ।

ଜିଗୁଚ୍ଛୋପଚଯସଭାୱୋ ବୀଭଚ୍ଛୋ।

ପୂତିମଂସାଦିକାନଂ ତୁ, ଦସ୍ସନସୁତିକିତ୍ତନା;

ୱିଗତେହି ୱିଭାୱେହି, ବୀଭଚ୍ଛୋ ଜାଯତେ ରସୋ।

କୋଧୋପଚଯସଭାୱୋ ରୁଦ୍ଦଂ।

ତଞ୍ଚ ସଙ୍ଗାମହେତୁକଂ, ଉଗ୍ଗକମ୍ମୋପଘାତ-;

ମୁସାୱାଦାଦିଫରୁସା, ୱଚନାଦୀହି ଭୱତି।

ଏତେସୁ ଚ ବୀଭଚ୍ଛରୁଦ୍ଦାନି ନପୁଂସକେ, ଅଞ୍ଞେ ତୁ ପୁମେ ରୂପଭେଦା। ଏତେ ଚ ନୱ ନାଟ୍ୟରସା ରତନକୋସନଯେନ ୱୁତ୍ତା। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ତତ୍ଥ –

‘‘ସିଙ୍ଗାରୱୀର ବୀଭଚ୍ଛ-ରୁଦ୍ଦ ହାସ ଭଯାନକା;

କରୁଣା’ବ୍ଭୁତ ସନ୍ତାଚ, ନୱ ନାଟ୍ୟରସା ଇମେ’’ତି।

ଅମରକୋସେ ପନ –

‘‘ସିଙ୍ଗାରୱୀର କରୁଣା-ବ୍ଭୁତ ହାସ ଭଯାନକା;

ବୀଭଚ୍ଛ ରୁଦ୍ଦାତି ରସା’’ତି [ଅମର ୭।୧୭]।

ଅଟ୍ଠେୱ ରସା ୱୁତ୍ତା। ଅଥେତ୍ଥ ନୱମୋ ସନ୍ତୋ ରସୋ କସ୍ମା ନ ୱୁତ୍ତୋତି? ୱୁଚ୍ଚତେ –

ହାସୋ ରତି ଚ କାରୁଞ୍ଞଂ,

କୋଧୁସ୍ସାହଭୟଂ ତଥା;

ଜିଗୁଚ୍ଛା ୱିମ୍ହୟୋ ଚେତି,

ଠାଯୀଭାୱା ପକିତ୍ତିତା।

ଠାଯୀ ଏୱ ତୁ ରସୀଭୱତିପ୍ପାଗମୋ, ତସ୍ମା ପକତିଯା ଅଟ୍ଠସଙ୍ଖତ୍ତା ଅଟ୍ଠେୱ ତୁ ତେ ୱୁତ୍ତାତି ନ ୱୁତ୍ତୋ। ସନ୍ତରସୋ ଚାଯଂ ଧମ୍ମସିଙ୍ଗାରତ୍ତା ସିଙ୍ଗାରରସେ ଏୱାନୁପୱିଟ୍ଠୋ। ଧମ୍ମଯୁଦ୍ଧକାମଭେଦେନ ତିୱିଧୋ ହି ସିଙ୍ଗାରୋ। କେଚି ପନ ପିଯସମାଗମାଦିୱିଭାୱଜପରମଂ ୱସ୍ସଲ୍ଲାଖ୍ୟଂ ରସମାହୁ।

ରଭସୋପ୍ପାହ –

''ସିଙ୍ଗାର ୱୀର ବୀଭଚ୍ଛ-ରୁଦ୍ଦ ହାସ ଭଯାନକା;

କରୁଣା'ବ୍ଭୁତସନ୍ତା ଚ, ୱସ୍ସଲ୍ଲଞ୍ଚ ରସା ଦସେ''ତି।

ଅଞ୍ଚଞ୍ଚେ ତୁ –

''ସିଙ୍ଗାରାନୁଗତୋ ହାସୋ,

କରୁଣୋ ରୁଦ୍ଦକମ୍ମଜୋ;

ୱୀରତୋ ଅବ୍ଭୁତୋ ଜାତୋ,

ବୀଭଚ୍ଛା ଚ ଭଯାନକୋ''ତି –

ଚତ୍ତାରୋ ରସା ଇଚ୍ଚାହୁ।

ବୀଭଚ୍ଛନ୍ତି ୱଧ ବନ୍ଧନେ, ଛୋ, ଅବ୍ଭାସିକାରସ୍ସ ଦୀଘୋ। ୱସ୍ସ ଭୋ, ଧସ୍ସ ଚୋ ବୀଭଚ୍ଛୋ। ରୁଦ୍ଦୋ ଦେୱତା ଅସ୍ସେତି ରୁଦ୍ଦଂ। ୱୁତ୍ତଞ୍ଚ –

''ସିଙ୍ଗାରୋ ହରିଦେୱୋହି, ହାସୋ ପମଥଦେୱତୋ;

କରୁଣୋ ଯମଦେୱୋ ତୁ, ରୁଦ୍ଦୋ ରୁଦ୍ଦାଧିଦେୱତୋ''ତି [ସଦ୍ଦକପ୍ପଦ୍ଦୁମେ ରୋଦ୍ରପଦେପି]।

ଏତ୍ଥ ଚ କାମକୋଧହାସାଦିକତୋ ଚିତ୍ତୱିକାରୋ ଭାୱୋ ''ଭାୱଯତି ପକାସଯତି କୱିନୋ ଅଧିପ୍ପାଯ''ନ୍ତି କତ୍ୱା। ସୋ ଚ ଠାଯୀ ବ୍ଯଭିଚାରୀ ସାତ୍ତିକୋ ଚେତି ତିୱିଧୋ। ତତ୍ର –

ହାସୋ ରତି ଚ କାରୁଞ୍ଞଂ,

କୋଧୁ'ସ୍ସାହ ଭଯଂ ତଥା;

ଜିଗୁଚ୍ଛା ୱିମ୍ହୟୋ ଚେତି,

ଠାଯୀଭାୱା ପକିତ୍ତିତା।

ବ୍ଯଭିଚାରୀ ତୁ ତେତ୍ତିଂସପ୍ପଭେଦା। ଯଥା –

ସଙ୍କା ଗିଲାନି ନିଵ୍ବେଦୋ,

ତଥା ଇସ୍ସା ମଦୋ ସମୋ;

ଆଲସ୍ସଂ ଦୀନତା ଚିନ୍ତା,

ମୋହୋ ସତି ମତୀ ଧିତି।

ଚାପଲ୍ଲଂ ହରିସୋ ପୀଳଆ,

ଆୱେଗୋ ଜଳଅତୁ'ସ୍ସୁତା;

ସୁତ୍ତଂ ୱିତକ୍କୋ ତାସୋ ଚ,

ଗବ୍ବୁ'ସ୍ସୁକ୍କୋ ୱିସାଦତା।

ନିଦ୍ଦା'ବହିତ୍ଥା'ମରିସା,

ମରଣଂ ବ୍ୟାଧିରେୱ ଚ;

ଅପମାରୋ ଚ ଉମ୍ମାଦୋ,

ୱିବୋଧୋ ତିଂସ ତୁତ୍ତରା।

ସାତ୍ତିକୋ ଅଟ୍ଠୱିଧୋ। ଯଥା –

ଥମ୍ଭୋ ସେଦୋ ଚ ରୋମଞ୍ଚୋ,

ସରଭେଦୋ ତୁ ୱେପଥୁ;

ୱେୱଣ୍ଣ'ମସ୍ସୁପଲୟା,

ଇଚ୍ଚେତେ ଅଟ୍ଠ ସାତ୍ତିକାତି।

ଥିରତ୍ତା ଏକନ୍ତିକତ୍ତା ଠାଯୀ। ବ୍ୟଭିଚାରୀ ଅନେକନ୍ତିକତ୍ତା। ଯଥା ନାଟିକାଯ ସିଙ୍ଗାରୋ ଠାଯୀ, ତଦୁପକାରା ହାସାଦଯୋ ବ୍ୟଭିଚାରିନୋ, ମୋହରାଗଦୋସା ଏୱ ସଙ୍ଖ୍ଯଭାସାଯ ସତ୍ତରଜୋତମାନୀତ୍ୟୁଚ୍ଚନ୍ତେ। ତତ୍ର ସତ୍ତେନ ଆସଯେନ ନିଵ୍ବତ୍ତୋ ସାତ୍ତିକୋ। ଭାୱସ୍ସ ବୋଧକୋ ଅଭିନଯୋ ଅନୁଭାୱୋ "ଅନୁ ପଚ୍ଛା ଭାୱଯତି ପକାସଯତୀ"ତି କତ୍ୱା।

ତତ୍ର ସମ୍ଭୋଗସଭାୱୋ ଯୋ ରତ୍ୟାଖ୍ୟୋ ଭାୱୋ, ତସ୍ସ ଲୋଚନଚାତୁରିଯଭମୁକ୍ଖେପମିହିତୱିବ୍ଭମଚିତ୍ତଙ୍ଗହାରିୱାକ୍ଯାଦି ଅନୁଭାୱୋ। ୱୁତ୍ତଞ୍ଚ –

"ତସ୍ସ ଲୋଚନଚାତୁର-ଭମୁକ୍ଖେପସିତୱିବ୍ଭମୋ;

ଚିତ୍ତଙ୍ଗହାରିୱାକ୍ଯାଦି, ଅନୁଭାୱୋ ପକିତ୍ତିତୋ"ତି।

ୱିଯୋଗସ୍ସ ତୁ ଅନୁଭାୱୋ –

ଅଭିଲାପୋ ତଥା ଚିନ୍ତା,

ତସ୍ସ ସରଣକିତ୍ତନା;

ଉବ୍ବେଗୋ ଚ ୱିଲାପୋ ଚ,

ଉମ୍ମାଦୋ ବ୍ୟାଧିରେୱ ଚ;

ଜଳଅତା ମରଣଞ୍ଚେୱ,

ଦସେୱେତ୍ଥ ପକିତ୍ତିତା।

ହାସସ୍ସ ତୁ ୱିକାରକାଲାଦି ଅନୁଭାୱୋ, ଯୋ ତୁ କରୁଣୋ।

ଅସ୍ସୁସାସେହି ୱେୱଣ୍ଣ-

ଥମ୍ଭଗତ୍ତସତିକ୍ଖୟା;

ପରିଦେୱିତସୋକେହି,

ଅଭିନୟୋ ସସୂରିଭି।

କରଚରଣୱଦନୱେପଥୁଗତ୍ତଥମ୍ଭହଦୟକମ୍ପନସୁକ୍ଖୋଟ୍ଠତାଲୁକଣ୍ଠେହି ଭୟାନକୋ ନିଚ୍ଚମଭିନୟୋ।

ରୁଦ୍ଦସ୍ସ ତୁ ଭୂକୁଟ୍ୟାଦି ଅନୁଭାୱୋ।

ୱୀରୋ’ଭିନୀୟତେ ଚାଗ-

ୱେସାରଜ୍ଜାଦିତୋ ତଥା;

ଅକ୍ଖେପସୂଚତାଦୀହି,

ଥେରସୋରାଦିତୋ ଭୱେ।

ବୀଭଚ୍ଛସ୍ସ ତୁ –

ଅଙ୍ଗ ପଚ୍ଛାଦନା ଦ୍ବତ୍ତ-

ପାଦବାହଚ୍ଛିକୂଲନା;

ଉବ୍ବେଜନାଦୀହି ମତୋ,

ତଜ୍ଜେହି’ଭିନୟୋ ସଦା।

ଅବ୍ଭୁତଂ ପନ –

ଦନ୍ତଲୋଚନୱିତ୍ଥାରା,

ପସାଦୋପସମାଦିହି;

ରୋମଞ୍ଚସେଦତାସସ୍ସୁ,

ସାଧୁୱାଦେହି ଦସ୍ସୟେ।

ସାତ୍ତିକାନଂ ଦ୍ୱଟ୍ଠନ୍ନଂ ଥମ୍ଭସେଦରୋମଞ୍ଚସରଭେଦୱେପଥୁୱେୱଣ୍ଣମସ୍ସୁପଲଯାନଂ ଯଥାକ୍କମଂ ନିକ୍କ୍ରିୟତା, ୱାତ, ଚ୍ଛାସୀତ, ଦୋଭଗ୍ଗଥଆ'ପାଙ୍ଗପୂରଣ, ମୁଖଚ୍ଛାଯାୱିପଲ୍ଲାସ, ଲୋଚନମଜ୍ଜନ, ମହିପାତାଦୟୋ ଅଭିନୟା।

ଏୱଂ ବ୍ୟଭିଚାରୀନମ୍ପି ନିବ୍ବେଦ, ଗିଲାନି, ସଙ୍କି'ସ୍ସା, ମଦ, ସମା'ଲସ୍ସାଦୀନଂ ଯଥାକ୍କମଂ ସାସ, ସନ୍ତାପ, ଦିସାୱଲୋକନ, ଗୁଣମଚ୍ଛେର, ଭୀତ, ଙ୍ଗମଦ୍ଦନ, ସମାଦୟୋ ଅଭିନୟାତି।

ବ୍ୟଭିଚାରୀସୁ ସଙ୍କା ନାମ ଆସଙ୍କଚିତ୍ତତା। ଗିଲାନି ଗେଲଞ୍ଞତା। ନିବ୍ବେଦୋ ଅତ୍ତାୱମାନନଂ। ମଦୋ ପମାଦୁକ୍କଂସୋ। ସମୋ ଖେଦୋ। ଦୀନତା ଚେତସୋ ଦୁକ୍ଖତା। ଧିତି ସନ୍ତୋସୋ। ହରିସୋ ଚେତୋପସାଦୋ। ପୀଠଆ ରୁଦ୍ଦାଚାରାଦୀହି ମୁଖୱିକାରୋ। ଆୱେଗୋ ସମ୍ଭମୋ। ଜଠଅତା ଅପ୍ପଟିପତ୍ତି, ଉଗ୍ଗତା ଦାରୁଣତ୍ତଂ। ସୁତ୍ତଂ ସୁପନଂ। ତାସୋ ଚିତ୍ତକ୍ଖୋଭୋ। ଉସ୍ସାହୋ ଉସ୍ସୁକ୍କଂ। ୱିସାଦୋ ଖେଦୋ। ଅବହିତ୍ଥା ଆକାରଗୁତ୍ତତା। ଅମରିସୋ ଅକ୍ଖମତା। ୱିବୋଧୋ ୱିନିଦ୍ଦତା। ସେସା ପପଞ୍ଚଭୟା ନ ୱିତ୍ଥାରିତାତି। ରସୱଣ୍ଣନା।

୧୦୫। ସିଲୋକେନ ୱଚସୋ ନାମାନି। ଭାସିତବ୍ବନ୍ତି ଭାସିତଂ। ଲପ ୱଚନେ, ଲପିତଂ। ଭାସୀଯତେତି ଭାସା। ୱୋହରୀଯତେତି ୱୋହାରୋ, ହର ହରଣେ ୱିପୁବ୍ବୋ, ''ୱୋହାର ୱଚନେ''ତି ୱା ଧାତୁ। ୱୁଚ୍ଚତେତି ୱଚନଂ। ୱଚୋପି, ମନୋଗଣୋଯଂ। ଉଚ୍ଚତେତି ଉତ୍ତି,ତି। ୱୁଚ୍ଚତେତି ୱାଚା, ଅ। ଗିଣନ୍ତି ସଦ୍ଦାଯନ୍ତି ତନ୍ତି ଗିରା, ଗେ ସଦ୍ଦେ, ଇରୋ, ଗାଯିତବ୍ବାତି ୱା ଗିରା। ୱାଯତେ ସଦ୍ଦାଯତେତି ୱାଣୀ, ୟୁ, ଈ ଚ, ପରେସଂ ମମ୍ମୱିଚ୍ଛନଟ୍ଠେନ ୱାଣୋ ୱିଯାତି ୱା ୱାଣୀ, ଈ। ଭରତୋ ନାମ ସଦ୍ଦକାରୋ ଇସି, ତସ୍ସେସା ଭାରତୀ। କଥୀଯତେତି କଥିତା। ୱୁଚ୍ଚତେତି ୱଚୀ, ଈ। ବ୍ରହ୍ମୀ, ସରୋୱତୀତିପି ୱଚସୋ ନାମାନି।

୧୦୬। ଏକମେୱାଖ୍ୟାତପଦଂ ଯଞ୍ଚ ଏକାଖ୍ୟାତୋ ସୱିସେସନେନ କାରକପଦେନ ସହିତତ୍ତା ସକାରକୋ ପଦଚଯୋ ସମ୍ବନ୍ଧତ୍ଥୋ ପଦସମୁଦାୟୋ ୱାକ୍ୟଂ ନାମ ସିୟା, ଯଥା – ୱେସ୍ସନ୍ତରୋ ରାଜା ସୁଖୱିପାକଂ କମ୍ମଂ କରୋତି, ପୁରିସୋ ଗଚ୍ଛତି। ଆଖ୍ୟାତଗ୍ଗହଣଞ୍ଚେତ୍ଥ କ୍ରିୟାସଦ୍ଦୋପଲକ୍ଖଣଂ, ତେନ ଦେୱଦତ୍ତୋ କଟଂ କତୱା ଇଚ୍ଚାଦୀନିପି ୱାକ୍ୟଂ ନାମ ସିୟା। ଅମରକୋସେ ପନ – ''ତିସ୍ୟାଦ୍ୟନ୍ତଚଯୋ ୱାକ୍ୟଂ, କ୍ରିୟା ୱା କାରକାନ୍ୱିତା''ତି [ଅମର ୬। ୨] ଦ୍ୱୀହି ଲକ୍ଖଣେହି ୱାକ୍ୟମାହ। ତସ୍ସତ୍ଥୋ – ତିସ୍ୟାଦ୍ୟନ୍ତଚଯୋ ତ୍ୟାଦିସ୍ୟାଦ୍ୟନ୍ତପଦାନଂ ଚଯୋ ସମୂହୋ ସମ୍ବନ୍ଧତ୍ଥୋ ୱାକ୍ୟଂ, ତଂ ଯଥା – ଉଚ୍ଚଂ ପଠତି, ଓଦନଂ ପଚତି। ତଥା ଚ ଭାୱାଖ୍ୟଂ ଆଖ୍ୟାତଂ ସାବ୍ୟଯକାରକୱିସେସନଂ ୱାକ୍ୟଂ, ଆଖ୍ୟାତଂ ତ୍ୟାଦ୍ୟନ୍ତଂ ସାବ୍ୟଯଂ ୱା ସକାରକଂ ୱା ସୱିସେସନଂ ୱା ୱାକ୍ୟମୁଚ୍ଚତେ। ତ୍ୟାଦିଗ୍ଗହଣଂ କ୍ରିୟାସଦ୍ଦୋପଲକ୍ଖଣଂ, ତେନ ଦେୱଦତ୍ତୋ କଟଂ କତୱା ଇଚ୍ଚାଦୀନିପି ୱାକ୍ୟଂ। ଉପଲକ୍ଖଣନିରପେକ୍ଖଂ ଅପରଂ ୱାକ୍ୟଲକ୍ଖଣମାହ ''କ୍ରିୟା ୱା କାରକାନ୍ୱିତା''ତି। କ୍ରିୟାପଦଂ ୱା କାରକସମ୍ବନ୍ଧଂ ୱାକ୍ୟଂ, ଯଥା – ରାଜା ଗଚ୍ଛତି, ରାଜା ଗତୋ। ଇମସ୍ମିଂ ପକ୍ଖେ ସାବ୍ୟଯସ୍ସପି ଅନବ୍ୟଯସ୍ସପି ସବ୍ବସ୍ସ କ୍ରିୟାକାରକପଦସମୂହସ୍ସ ୱାକ୍ୟତ୍ତମାହ।

ଭୟାଦୀହି ଯଂ ଦ୍ୱିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ୱା ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ୱା ଉଦୀରଣଂ କଥନଂ ''ସପ୍ପୋ ସପ୍ପୋ, ୱିଜ୍ଝ ୱିଜ୍ଝା''ତ୍ୟାଦିକଂ, ତଂ ଆମେଡିତଂ ଞେଯ୍ୟଂ। ମେଡି ଉମ୍ମାଦନେ, ଆପୁବ୍ବୋ ଦ୍ୱତ୍ତିକ୍ଖତ୍ତୁମୁଚ୍ଚାରଣେ ୱତ୍ତତି। ଯଥା ''ଏତଦେୱ ଯଦା ୱାକ୍ୟଂ, ଆମେଡଯତି ୱାସୱୋ'' [''ହରିୱଂସେ''ତି ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକାଯଂ ୱୁତ୍ତଂ]। ''ଦେୱଦତ୍ତେନାମେଡୋ କତୋ'' ଇଚ୍ଚତ୍ରାପ୍ଯୟମେୱତ୍ଥୋ, ସୋକାଦିନା ହି ''ଭାତା ଭାତା''ଇଚ୍ଚୁଚ୍ଚାରୀଯତେ, ଭାୱେ କମ୍ମନି ଚ ତୋ। କମ୍ମଞ୍ଚ ପଦଂ ୱାକ୍ୟମ୍ପି।

୧୦୭। ଆମେଡିତସ୍ସ ୱିସଯଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ଭଯେ''ଚ୍ଚାଦି। ''ସପ୍ପୋ ସପ୍ପୋ, ଚୋରୋ ଚୋରୋ''ତ୍ୟାଦୀସୁ ଭଯେ। ''ୱିଜ୍ଝ ୱିଜ୍ଝ, ପହର ପହରା''ତ୍ୟାଦୀସୁ କୋଧେ। ''ସାଧୁ ସାଧୂ''ତ୍ୟାଦୀସୁ ପସଂସାଯଂ। ''ଗଚ୍ଛ ଗଚ୍ଛ, ଲୁନାହି ଲୁନାହୀ''ତ୍ୟାଦୀସୁ ତୁରିତେ। ''ଆଗଚ୍ଛ ଆଗଚ୍ଛା''ତ୍ୟାଦୀସୁ କୋତୂହଲେ। ''ବୁଦ୍ଧୋ ବୁଦ୍ଧୋତି ଚିନ୍ତଯନ୍ତୋ''ତ୍ୟାଦୀସୁ ଅଚ୍ଛରେ। ''ଅଭିକ୍କମଥାଯସ୍ମନ୍ତୋ ଅଭିକ୍କମଥାଯସ୍ମନ୍ତୋ''ତ୍ୟାଦୀସୁ ହାସେ। ''କହଂ ଏକପୁତ୍ତକ, କହଂ ଏକପୁତ୍ତକା''ତ୍ୟାଦୀସୁ ସୋକେ। ''ଅହୋ ସୁଖଂ ଅହୋ ସୁଖ''ନ୍ତ୍ୟାଦୀସୁ ପସାଦେ। ଚସଦ୍ଦୋ ଅୱୁତ୍ତସମୁଚ୍ଚଯତ୍ଥୋ, ତେନ ଗରହା'ସମ୍ମାନାଦୀନଂ ସଙ୍ଗହୋ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ। ତତ୍ଥ ''ପାପୋ ପାପୋ''ତ୍ୟାଦୀସୁ ଗରହାଯଂ। ''ଅଭିରୂପକ, ଅଭିରୂପକା''ତ୍ୟାଦୀସୁ ଅସମ୍ମାନେ। ଏୱମେତେସୁ ନୱସୁ, ଅଞ୍ଞେସୁ ଚ ଆମେଡିତୱଚନଂ ବୁଧୋ ପଣ୍ଡିତୋ କରେ କରେଯ୍ୟ ଯୋଜେଯ୍ୟ ଆମେଡନଂ ପୁନପ୍ପୁନୁଚ୍ଚାରଣଂ ଆମେଡିଯତି ୱା ପୁନପ୍ପୁନୁଚ୍ଚାରୀଯତୀତି

ଆମେଡିତନ୍ତି କତ୍ୱା।

୧୦୮। ଇରୁ, ଯଜୁ, ସାମନ୍ତି ତୟୋ ୱେଦା ସିୟୁଂ, ତତ୍ର ଇରୁସଦ୍ଦୋ ନାରୀ ଇତ୍ଥିଲିଙ୍ଗୋ। ଇଚ ଥୁତିୟଂ, ଇଚ୍ଛନ୍ତେ ଦେୱା ଏତାୟାତି ଇରୁ, ଉ, ତସ୍ସ ରୋ। ଯଜନ୍ତେ ଅନେନେତି ଯଜୁ, ଉ। ସୋ ଅନ୍ତକମ୍ମନି, କରଣେ ମୋ, ସୋୟନ୍ତି ପାପମନେନେତି ସାମଂ, ଓସ୍ସା, ''ସା ତନୁକରଣାୱସାନେସୂ''ତି ୱା ଧାତୁତ୍ତୋ। ୱିଦନ୍ତି ଧମ୍ମମେତେହୀତି ୱେଦା।

ଏତେ ଏୱ ତୟୋ ୱେଦା ତୟୀ ନାମ, ତୟୋ ଅୱୟୱା ଅସ୍ସାତି ତୟୀ। ଅୟଂ ତୟୀସଦ୍ଦୋ ନାରୀ ଇତ୍ଥିଲିଙ୍ଗୋ। ତିକଂ ୱେଦୋ। ମୁନାତି ଜାନାତି ଧମ୍ମଂ ଅନେନାତି ମନ୍ତୋ, ତୋ, ଉସ୍ସ ଅ। ସୁୟ୍ୟତେ ଧମ୍ମଂ ଏତାୟାତି ସୁତି। ଇତ୍ଥିୟଂ ସୁତିସଦ୍ଦୋ।

୧୦୯। ୱେଦସତ୍ଥକାରକେ ଦସ ଇସୟୋଦସ୍ସେତୁମାହ ''ଅଟ୍ଟକୋ''ଇଚ୍ଚାଦି। ଅଟ୍ଟଂ ହିତଂ, ଅଟ୍ଟେ ୱା ସଦ୍ଦେ କରୋତୀତି ଅଟ୍ଟକୋ। ୱାମଂ କଲ୍ଯାଣୱଚନଂ କରୋତୀତି ୱାମକୋ, ରସ୍ସସରୀରତ୍ତା ୱା ୱାମନୋ, ସୋ ଏୱ ୱାମକୋ, ନସ୍ସ କକାରତ୍ତଂ କତ୍ୱା। ୱାମୋ ନାମ ହରୋ, ସୋ ଦେୱୋ ଅସ୍ସ ୱାମଦେୱୋ।

''ୱାମଂ ସବ୍ୟେ ପତୀପେ [ପତୀପେତି ପଟିକୂଲେ] ଚ, ଦୱିଣେ [ଦୱିଣେତି ଧନେ] ଚାତିସୁନ୍ଦରେ;

ପୟୋଧରେ ହରେ କାମେ, ଜଞ୍ଜା ୱାମ'ମପିତ୍ଥିୟ''ନ୍ତି।

ହି ନାନତ୍ଥସଙ୍ଗହେ।

ଅଙ୍ଗିରସସ୍ସ ଇସିନୋ ଅପଚ୍ଚଂ ଅଙ୍ଗିରସୋ, ଚିତ୍ରସିଖଣ୍ଡିନୋ ଅପଚ୍ଚଂ ପୁତ୍ତୋ। ଅଥ ୱା ଅଙ୍ଗିମ୍ହି କାୟେ ରସୋ ସିଦ୍ଧିପ୍ପତ୍ତୋ ପାରଦୋ ଯସ୍ସାତି ଅଙ୍ଗିରସୋ। ତେନେୱ ତସ୍ସ ପୁତ୍ତଂ ସୁରାଚରିୟଂ ''ଜୀୱୋ''ତି ୱଦତି। ଜୀୱଯତି ରଣେ ଅସୁରନିହତେ ଦେୱେତି ଜୀୱୋ[ଅମର ୩।୨୪ ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା ଓଲୋକେତବ୍ବା]। ଭରତୀତି ଭଗୁ, ଭଂ ୱାନକ୍ଖତ୍ତଂ ଗଚ୍ଛତି ଜାନାତୀତି ଭଗୁ, ଉ। ଯମଂ ସଂଯମଂ ଦଦାତି ପରେସନ୍ତି ଯମଦୋ ଚ ସୋ ଦକ୍ଖିଣେୟ୍ୟଗ୍ଗିତ୍ତା ଅଗ୍ଗି ଚେତି ଯମଦଗ୍ଗି, ରାମସ୍ସ ପିତା [ପରସୁରାମସ୍ସ ପିତା (ସଦ୍ଦକପ୍ପଦ୍ଦୁମେ)]। ୱସିଟ୍ଠସ୍ସ ଅପଚ୍ଚଂ ୱାସିଟ୍ଠୋ। ଭାରଦ୍ୱାଜସ୍ସ ଅପଚ୍ଚଂ ଭାରଦ୍ୱାଜୋ। କସ୍ସପସ୍ସ ଅପଚ୍ଚଂ କସ୍ସପୋ। ୱେସ୍ସାମିତ୍ତସ୍ସ ଅପଚ୍ଚଂ ୱେସ୍ସାମିତ୍ତୋ। ଇତି ଇମେ ଦସ ଇସୟୋ ମନ୍ତାନଂ ୱେଦାନଂ କତ୍ତାରୋ କାରକା।

୧୧୦। ୱେଦେ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ତସ୍ସ ଛଅଙ୍ଗାନି ଦସ୍ସେତୁମାହ ''କପ୍ପୋ''ଇଚ୍ଚାଦି। ଯଞ୍ଞକମ୍ମାନମୁପଦେସକୋ କପ୍ପୋ ''କପ୍ପତେ ପଭୱତୀ''ତି କତ୍ୱା। ସାଧୁସଦ୍ଦାନମନ୍ୱାଖ୍ୟାୟକଂ ବ୍ୟାକରଣଂ ୱିସେସେନ ଆକରୀୟନ୍ତେ ପକତିଇଚ୍ଚାଦିନା ଆଚ୍ଛାପାଦ୍ଦନ୍ତେ ଅନେନ ସଦ୍ଦାତି, ଯ୍ୟୁ। ଜୋତିସତ୍ଥଂ ଗଣନସତ୍ଥଂ ସୁଭାସୁଭକମ୍ମଫଲଜୋତନକଂ। ସିକ୍ଖୟନ୍ତେ ଅବ୍ଭସ୍ସନ୍ତେ [ଅଜ୍ଝୟନ୍ତେ (କ।)] ଏତାୟାତି ସିକ୍ଖା, ଅକାରାଦିୱଣ୍ଣାନଂ ଠାନକରଣପୟତନାନଂ ପଟିପାଦିକା। ନିଚ୍ଛୟେନ, ନିସ୍ସେସତୋ ୱା ଉତ୍ତି ନିରୁତ୍ତି, ୱଣ୍ଣାଗମୋ ୱଣ୍ଣୱିପରିୟୟୋଇଚ୍ଚାଦିକା। ଛନ୍ଦସି ଅନୁଟ୍ଠୁଭାଦିୱୁତ୍ତାନଂ ପଟିପାଦିକା ଛନ୍ଦୋୱିଚିତି, ଏତାନି ଛ ୱେଦାନଂ ଅଙ୍ଗାନୀତି ୱଦନ୍ତି।

୧୧୧। ପୁରାୱୁତ୍ତନିବନ୍ଧନପାୟତ୍ତା ପୁରାୱୁତ୍ତଂ, ତସ୍ସ ପବନ୍ଧୋ ୱିତ୍ଥାରୋ, ସନ୍ତାନୋ ୱା ଭାରତାଦିକୋ ଭାରତୟୁଦ୍ଧକଥାଦିକୋ ବ୍ୟାସାଦିପକତୋ ଗନ୍ଥୋ ଇତିହାସୋ ନାମ, ଇତିହସଦ୍ଦୋ ପାରମ୍ପରିୟୋପଦେସେ ନିପାତୋ, ଇତିହା'ହି ଅସ୍ମିନ୍ତି ଇତିହାସୋ।

ରୁକ୍ଖାଦୀନଂ ନାମପରିୟାୟେହି ନାମପ୍ପକାସକଂ ରତନମାଲାଦିକଂ ସତ୍ଥଂ ନିଘଣ୍ଡୁ ନାମ, ସୋତିମିନା ନିଘଣ୍ଡୁସଦ୍ଦସ୍ସ ପୁଲ୍ଲିଙ୍ଗତ୍ତଂ ଦୀପେତି, ସବ୍ବତ୍ରେୱଂ। ତତ୍ଥ ତତ୍ଥାଗତାନି ନାମାନି ନିସ୍ସେସତୋ ଘଟେନ୍ତି ରାସୀକରୋନ୍ତି ଏତ୍ଥାତି ନିଘଣ୍ଡୁ, ବିନ୍ଦାଗମୋ, ୱଚନୀୟୱାଚକଭାୱେନ ଅତ୍ଥଂ ସଦ୍ଦଞ୍ଚ ନିଖଣ୍ଡତି ଭିନ୍ଦତି ୱିଭଜ୍ଜ ଦସ୍ସେତୀତି ୱା ନିଖଣ୍ଡୁ, ସୋ ଏୱ ଖସ୍ସ ଘକାରଂ କତ୍ୱା ନିଘଣ୍ଡୂତି ୱୁତ୍ତୋ। ରୁକ୍ଖାଦୀନଂ ନାମପ୍ପକାସକନ୍ତିମିନା ଏକେକସ୍ସ ଅତ୍ଥସ୍ସ ଅନେକପରିୟାୟନାମପ୍ପକାସକତ୍ତଂ ୱୁତ୍ତଂ, ନିଦସ୍ସନମତ୍ତଞ୍ଚେତଂ, ଅନେକେସଂ ଅତ୍ଥାନଂ ଏକସଦ୍ଦୱଚନୀୟତାପକାସକୱସେନପି ତସ୍ସ ଗନ୍ଥସ୍ସ ପୱତ୍ତତ୍ତା [ଦୀ। ନି। ଟୀ। ୧।୨୫୬; ମ। ନି। ଟୀ। ୧।୨୨; ଅ। ନି। ଟୀ। ୨।୩।୫୯; ସାରତ୍ଥ। ଟୀ। ୧।ତତିୟସଙ୍ଗୀତିକଥାୱଣ୍ଣନା]।

୧୧୨। ଲୋକେ ଯଂ ୱିତଣ୍ଡୱାଦୀନଂ ସତ୍ଥଂ, ତଂ ଲୋକାୟତନ୍ତି ୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟଂ। ତନୁ ୱିତ୍ଥାରେ, ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞୱିରୁଦ୍ଧଂ, ସଗ୍ଗମୋକ୍ଖୱିରୁଦ୍ଧଂ ୱା ତନୋନ୍ତି ଏତ୍ଥାତି ୱିତଣ୍ଡୋ, ତୋ, ଣତ୍ତଂ, ୱିରୁଦ୍ଧେନ ୱା ୱାଦଦଣ୍ଡେନ ତାଠଏନ୍ତି ଏତ୍ଥ ୱାଦିନୋତି ୱିତଣ୍ଡୋ, ତଡି ତାଠଅନେ, ଅଦେସମ୍ପି ହି ଯଂ ନିସ୍ସାୟ ୱାଦୀନଂ ୱାଦୋ ପୱତ୍ତୋ, ତଂ ତେସଂ ଦେସତୋପି ଉପଚାରୱସେନ ୱୁଚ୍ଚତି, ଯଥା ''ଚକ୍ଖୁଂ ଲୋକେ ପିୟରୂପଂ ସାତରୂପଂ, ଏତ୍ଥେସା ତଣ୍ହା ପହୀୟମାନା

ପଟ୍ଠୀୟତି, ଏଞ୍ଚ ନିରୁଜ୍ଝମାନା ନିରୁଜ୍ଝତୀ’’ତି [ଦୀ। ନି। ୨।୪୦୧; ମ। ନି। ୧।୧୩୪; ୱିଭ। ୨୦୪]। ଲୋକାତି ବାଲଲୋକା, ତେ ଏଞ୍ଚ ଆୟତନ୍ତି ଉସ୍ସହନ୍ତି ୱାୟମନ୍ତି ୱାଦସ୍ସାଦେନାତି ଲୋକାୟତଂ, ଆୟତିଂ ହିତଂ ତେନ ଲୋକୋ ନ ଯତତି ନ ଈହତୀତି ୱା ଲୋକାୟତଂ, ତଞ୍ହି ଗନ୍ଥଂ ନିସ୍ସାୟ ସତ୍ତା ପୁଞ୍ଞକ୍ରିୟାୟ ଚିତ୍ତମ୍ପି ନ ଉପ୍ପାଦେନ୍ତି।

ଯୋ କୱୀନଂ ପଣ୍ଡିତାନଂ ହିତୋ କତ୍ତୁଭୋଗସମ୍ପତ୍ତାଦିପଯୋଜନକରୋ କ୍ରିୟାକପ୍ପୱିକପ୍ପୋ କୱୀନଂ କ୍ରିୟାସଙ୍ଖାତକପ୍ପବନ୍ଧନୱିଧିୱିଧାୟକୋ ସୁବୋଧାଲଙ୍କାରାଦିକୋ ଗନ୍ଥୋ, ସୋ କେଟୁଭଂ ନାମ, କିଟନ୍ତି ଗଚ୍ଛନ୍ତି କୋସଲ୍ଲଂ କୱଯୋ ବନ୍ଧନେସୁ ଏତେନାତି କେଟୁଭଂ, କିଟ ଗତିଯଂ, ଅଭୋ, ଅସ୍ସୁକାରୋ, ଅଥ ୱା କିଟତି ଗମେତି କ୍ରିୟାଦିୱିଭାଗଂ, ତଂ ୱା ଅନୱସେସେନ ପରିୟାଦାନତୋ ଗମେନ୍ତୋ ପୂରେତୀତି କେଟୁଭଂ, ଉଭ, ଉମ୍ଭ ପୂରଣେ।

ୱଚୀଭେଦାଦିଲକ୍ଖଣା କ୍ରିୟା କପ୍ପୀୟତି ୱିକପ୍ପୀୟତି ଏତେନାତି କ୍ରିୟାକପ୍ପୋ। ସୋ ପନ ୱଣ୍ଣପଦସମ୍ବନ୍ଧପଦତ୍ଥାଦିୱିଭାଗତୋ ଅତିବହୁ ୱିକପ୍ପୋତି ଆହ ‘‘କ୍ରିୟାକପ୍ପୱିକପ୍ପୋ’’ତି, ଇଦଞ୍ଚ ମୂଲକ୍ରିୟାକପ୍ପଗନ୍ଥଂ ସନ୍ଧାୟ ୱୁତ୍ତଂ। ସୋ ହି ମହାୱିସୟୋ ସତସହସ୍ସପରିମାଣୋ ନୟଚରିତାଦିପକରଣଂ [ନଲଚରିତାଦିପକରଣଂ (?)]।

୧୧୩। ଉପଲଦ୍ଧୋ କେନପ୍ପତ୍ଥୋ ଯସ୍ସଂ ସା ଉପଲଦ୍ଧତ୍ଥା, ଇତି ଆଖ୍ୟାୟିକାତ୍ୟୁଚ୍ଚତେ ଆଖ୍ୟାୟତେ ନାୟକାନୁସାସକଚରିତମସ୍ସନ୍ତି, ସଞ୍ଞାୟଂ ଣ୍ୟୁ।

ପବନ୍ଧେନେୱ ଚ ସୱିତ୍ଥାରେନ କପ୍ପନଂ ଯସ୍ସଂ ସା ପବନ୍ଧକପ୍ପନା, କାଦମ୍ବରୀପଭୁତି। କଥୀୟତୀତି କଥା।

ଅତ୍ଥା ଭୂମିହିରଞ୍ଞାଦୟୋ, ତତ୍ର ପଧାନଂ ଭୂମି ଇତରେସଂ ତପ୍ପଭୱତ୍ତା, ତେସଂ ଅଜ୍ଜନେ ପାଲନେ ଚ ଉପାୟଭୂତଂ ସତ୍ଥଂ ଅତ୍ଥସତ୍ଥଂ, ପୟାନକ୍ଖାଦିପଣୀତଂ [ବହସ୍ସତିଚାଣକ୍ୟାଦିପ୍ରଣୀତଂ (ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା ୬।୫)], ତସ୍ମିଂ ଦଣ୍ଡନୀତିସଦ୍ଦୋ ପୱତ୍ତୋ। ସାମାଦୀନଂ ଚତୁନ୍ନୋପାୟୋ ୱଧବନ୍ଧନାଦିଲକ୍ଖଣୋ ଦଣ୍ଡୋ, ତସ୍ସ ନୀତି ପଣୟନଂ ଦଣ୍ଡନୀତି, ପାୟେନ ନୀତିସ୍ସ ଦଣ୍ଡେନ ବ୍ୟପଦେସୋ, ୱଧଦୋସବାହୁଲ୍ଲେନ ପାୟସୋ ଦଣ୍ଡସ୍ସ ପଣୟନତୋ, ଦଣ୍ଡନୀତ୍ୟୁତ୍ତତ୍ତା ସତ୍ଥଞ୍ଚ ଦଣ୍ଡନୀତି।

ଦ୍ୱୟଂ କଥାୟଂ। ୱୁତ୍ତୋ ଅନୁୱତ୍ତନୀୟୋ ଅନ୍ତୋ ପରିସମତ୍ତି ଯସ୍ସ ଅତ୍ତନୋ କାରିୟଭାଗସ୍ସ ପାପନତୋତି ୱୁତ୍ତନ୍ତୋ। ପୱତ୍ତନ୍ତେ କାରିୟା ଯସ୍ସଂ ପୱତ୍ତି,ତି। ଚକାରେନ ୱୁତ୍ତୌଦନ୍ତାଦୟୋ ଗହିତା। କାରିୟସ୍ସ ୱୁତ୍ତି ଅତ୍ରତ୍ଥୀତି ଅସ୍ସତ୍ଥେ ଣୋ। ଉଗ୍ଗତୋ ଅନ୍ତୋ ପରିସମତ୍ତି ଯସ୍ସ ଉଦନ୍ତୋ।

୧୧୪।ଅଧିୱଚନନ୍ତଂ ନାମେ। ସଞ୍ଜାନନ୍ତି ଏତାୟାତି ସଞ୍ଞା, ଅ। ଆଖ୍ୟାୟତେ ଏତାୟାତି ଆଖ୍ୟା। ଅହ୍ୱୟତେ ଏତାୟାତି ଅୱ୍ହା, ହୁ ସଦ୍ଦେ, ୱ୍ହେ ଅୱ୍ହାନେତି ୱା ଧାତୁ, ଅ। ସମ୍ମା ଆଜାନାତି, ସମଂ ୱା ଜାନାତି ଏତାୟାତି ସମଞ୍ଞା। ଅଭିଧୀୟତେ ଯେନ, ଯ୍ୟୁ। ନମ୍ୟତେ ଅବ୍ଭସ୍ସତେ ଅସ୍ମିନ୍ତି ନାମଂ, ନମତି ନାମୟତୀତି ୱା ନାମଂ। ଅହ୍ୱାୟତେତି ଅୱ୍ହୟୋ, କମ୍ମେ ଯୋ। ନାମମେୱ ନାମଧେୟ୍ୟଂ। ନାମରୂପେହି [ନାମସଦ୍ଦେହି (କ।) ଭାଗରୂପନାମେହି ଧେୟ୍ୟୋ (ପାଣିନି ୫।୪।୩୬ ୱା।)] ସକତ୍ଥେ ଧେୟ୍ୟୋ ଯଦାଦିନା, ତିଟ୍ଠତି ୱା ଏଞ୍ଚ ଅତ୍ଥୋତି ଧେୟ୍ୟଂ, ଧରୀୟତେ ଉଚ୍ଚାରିୟତେତି ୱା ଧେୟ୍ୟଂ, ନାମମେୱ ଧେୟ୍ୟଂ ନାମଧେୟ୍ୟଂ। ଅଧୀନଂ ୱଚନଂ ଅଧିୱଚନଂ, କେନ ଅଧୀନଂ? ଅତ୍ଥେନ। ପୁଟ୍ଠସ୍ସ ପଟିୱଚନଂ ପଟିୱାକ୍ୟଂ। ପଟିଗତଂ ପଚ୍ଛାଗତଂ ୱାକ୍ୟଂ ପଟିୱାକ୍ୟଂ। ଉତ୍ତରୀୟତେ ଅତିକ୍କମ୍ୟତେ ଯେନାତି ଉତ୍ତରଂ।

୧୧୫। ତିକଂ ପୁଚ୍ଛାୟଂ। ପୁଚ୍ଛିତବ୍ବୋତି ପଞ୍ହୋ, ଞାତୁମିଚ୍ଛିତୋ ହି ଅତ୍ଥୋ ପଞ୍ହୋ ନାମ। ପୁଚ୍ଛ ପୁଚ୍ଛନେ, ଚସ୍ସ ଞୋ,ଛସ୍ସ ହୋ, ଉସ୍ସ ଅ, ପଞ୍ହ ପୁଚ୍ଛନେତିପି ଧାତୁ। ଯୁଜ ଯୋଗେ, ଅନୁୟୁଞ୍ଜିତବ୍ବୋ ପୁଚ୍ଛିତବ୍ବୋତି ଅନୁଯୋଗୋ। ପୁଚ୍ଛନଂ, ପୁଚ୍ଛିତବ୍ବାତି ୱା ପୁଚ୍ଛା। ଏତେନେୱ ନୟେନ ଦ୍ୱୀସୁପି ଭାୱସାଧନମ୍ପି କତ୍ତବ୍ବମେୱ।

ଚତୁକ୍କଂ ନିଦସ୍ସନେ। ପକତେନ ସଦିସଂ ନିଦସ୍ସେତି ଏତେନାତି ନିଦସ୍ସନଂ, ପକତସ୍ସୋପପାଦନଂ ୱାକ୍ୟଂ। ଉପୋଗ୍ଘଞ୍ଞତେ [ଉପୋହଞ୍ଞତେ (?)] ପଟିପାଦୀୟତେ ଅନେନାତି ଉପୋଗ୍ଘାତୋ। ଉପ ଉପୁବ୍ବୋ ହନଧାତୁ ପଟିପାଦନତ୍ଥୋ। ଦସ୍ସୀୟତେ ଅନେନାତି ଦିଟ୍ଠନ୍ତୋ, ଅନ୍ତୋ, ଦିଟ୍ଠୋ ୱା ପକତସ୍ସ ଅନ୍ତୋ ପରିସମତ୍ତି ଯେନାତି ଦିଟ୍ଠନ୍ତୋ। ସବ୍ବତ୍ରାପି ୱା କମ୍ମସାଧନମ୍ପି କତ୍ତବ୍ବଂ। ଉଦାହରୀୟତି ପକତସ୍ସୋପପାଦନାୟାତି ଉଦାହରଣଂ।

୧୧୬। ଚତୁକ୍କଂ ସଙ୍ଖେପେ। ସମାତି ତୁଲ୍ୟତ୍ଥା। ସଙ୍ଖିପୀୟତେ ଏକଦେସତୋ କଥୀୟତୀତି ସଙ୍ଖେପୋ, ଖିପ ପେରଣେ। ସଂହରୀୟତେ ସଙ୍ଖେପେନ ପଚ୍ଚାଖ୍ୟାୟତେ ଏତେନାତି ସଂହାରୋ। ସମସ୍ସତେ ସଙ୍ଖିପୀୟତେତି ସମାସୋ, ଅସୁ ଖେପନେ। ସଙ୍ଖେପେନ ଗୟ୍ହତେ ଅନେନାତି ସଙ୍ଗହୋ।

‘‘ତ୍ୱଂ ସତଂ ସୁୱଣ୍ଣଂ ଧାରଯସି’’ଇଚ୍ଚାଦିକଂ ତୁଚ୍ଛଭାସନଂ ଅଭୂତଭାସନଂ ଅବ୍ଭକ୍ଖାନଂ ନାମ। ଅସଚ୍ଚେନ ଅକ୍ଖାନଂ ଭାସନଂ ଅବ୍ଭକ୍ଖାନଂ।

୧୧୭। ଦ୍ୱଯଂ ୱିୱାଦାଯ ୱିଭାଗୱିସଯେ [ଇଣୱାଦାଦିୱିସଯେ (ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା ୬୮୯)]। ୱିରୁଦ୍ଧଂ କତ୍ୱା ଅୱହରତି ୱଦତି ଯନ୍ତି ୱୋହାରୋ। ୱିରୁଦ୍ଧଂ କତ୍ୱା ୱଦତି ଯନ୍ତି ୱିୱାଦୋ। ସବ୍ବତ୍ର ଭାୱସାଧନଂ ୱା ଯୁଜ୍ଜତି। ‘‘ମୁସାୱାଦଂ ୱଦନ୍ତୋ ଘୋରାନି ତ୍ୱଂ ନରକାନି ଯସ୍ସସୀ’’ତ୍ୟାଦିସରୂପଂ ସପନଂ। ସପ ଅକ୍କୋସେ, ଥୋ, ସପଥୋ।

ଚିକଂ ଖ୍ୟାତୋ। ଯଜତି ଏତେନାଥି ଯସୋ, ଜସ୍ସ ସୋ, ସବ୍ବତ୍ଥ ଯାତୀତି ୱା ଯସୋ, ସୋ, ଯସତି ପଯସତୀତି ୱା ଯସୋ। ସିଲୋକତି ପତ୍ଥରତୀତି ସିଲୋକୋ, ସିଲୋକ ସଙ୍ଘାତେ। କିତ୍ତ ସଦ୍ଦନେ, କିତ୍ତୀଯତେ କଥୀଯତେତି କିତ୍ତି, ଇ। ସମଞ୍ଞା ଚ ଖ୍ୟାତେ, ସଂ ଆପୁବ୍ବୋ ଜାନାତି ଖ୍ୟାତୋ। ତଥା ହି ‘‘ଞାତୋ, ଅଭିଞ୍ଞାତୋ, ସଙ୍ଖ୍ୟାତୋ, ୱିସ୍ସୁତୋ, ସମଞ୍ଞାତୋ’’ତି ରତନକୋସେ ୱୁତ୍ତଂ। ଉଚ୍ଚଧନିନା ସଦ୍ଦନଂ ଘୋସନା ନାମ, ଘୁସ ସଦ୍ଦେ, ଘୁସନଂ ସଦ୍ଦନଂ ଘୋସନା।

୧୧୮-୧୧୯। ଦ୍ୱଯଂ ପଟିସଦ୍ଦୋ। ଘୁସନଂ ଘୋସୋ, ତଂ ପଟିଗତୋ, ଦୁତିଯାସମାସୋ। ଏୱଂ ରୱଂ ପଟିଗତୋ ପଟିରୱୋ। ଅଥ ୱା ଘୋସସ୍ସ ପତିରୂପୋ ପଟିଘୋସୋ। ରୱସ୍ସ ପତିରୂପୋ ପଟିରୱୋ। ପଟିସୁତି, ପଟିଦ୍ଧନୀତିପି ପଟିସଦ୍ଦସ୍ସ ନାମାନି, ୱଚୀମୁଖଂ ୱଚନୋପକ୍କମୋ ଉପଞ୍ଞାସୋ ନାମ, ଉପନିପୁବ୍ବୋ ଆସ ଉପୱେସନେ, ଉପ ପଠମଂ ପୁରିମୱଚନସ୍ସ ସମୀପଂ ୱା ନ୍ୟାସୋ ଠପନଂ ଉପଞ୍ଞାସୋ, ନ୍ୟସ୍ସ ଞୋ।

ସତ୍ତକଂ ଥୁତିଯଂ। କତ୍ଥ ସିଲାଘାଯଂ, ଯୁ, କଥନଂ ୱାଅସରୂପଦ୍ୱିଭାୱୱସେନ କତ୍ଥନା। ସିଲାଘ କତ୍ଥନେ, ସିଲାଘା। ସୀଲସ୍ସ ୱା ସଭାଗଗୁଣସ୍ସ ଆହନନଂ ସୀଲାଘା, ସା ଏୱ ରସ୍ସଂ କତ୍ୱା ସିଲାଘା। ୱଣ୍ଣ ପସଂସାଯଂ, ୱଣ୍ଣୀଯତେତି ୱଣ୍ଣନା। ନୁ ଥୁତିଯଂ,ତି, ନୁତି। ଥୁ ଅଭିତ୍ଥୱେ,ତି, ଥୁତି। ଥୋମ ସିଲାଘାଯଂ, ଥୋମନଂ। ପପୁବ୍ବୋ ସଂସ ପସଂସନେ, ଅ।

ସିଖଣ୍ଡୀନଂ ମଯୂରାନଂ ନାଦୋ ନଦରୱୋ କେକା ନାମ, କା ସଦ୍ଦେ, କେଇତି କାଯତୀତି କେକା, କମ୍ମନି ଅ, ଅଥ ୱା କାଯତି, କାଯନଂ ୱା କା, କେ ମଯୂରେ ପୱତ୍ତା କା କେକା, ଅଲୁତ୍ତସମାସୋ। ଗଜାନଂ ନାଦୋ କୋଞ୍ଚନାଦୋ ନାମ, କୋଞ୍ଚସକୁଣନାଦସଦିସୋ ନାଦୋ କୋଞ୍ଚନାଦୋ। ହଯାନଂ ଅସ୍ସାନଂ ଧନି ସଦ୍ଦୋ ହେସା ନାମ, ହେସ ଅବ୍ୟତ୍ତସଦ୍ଦେ, ହେସନଂ ହେସା, ହେ ଇତି ପୱତ୍ତତୀତି ୱା ହେସା।

୧୨୦-୧୨୧। ଦ୍ୱଯଂ ପରିଯାଯୋ। ପରିବ୍ୟତ୍ତମତ୍ଥଂ ଅଯନ୍ତି ଗଚ୍ଛନ୍ତି ବୁଜ୍ଝନ୍ତି ଏତେନାତି ପରିଯାଯୋ। ଏକୋ ଅତ୍ଥୋ ପୁନପ୍ପୁନଂ ୱୁଚ୍ଚତି ଯେନାତି ୱେୱଚନଂ। ଦ୍ୱଯଂ ସାକଚ୍ଛାଯଂ। ସହ, ସମ୍ମା ୱା ଅୱିରୋଧେନ କଥା ସାକଚ୍ଛା, ସଂକଥା ଚ। ତୋ, ଥସ୍ସ ଚୋ, ତସ୍ସ ଛୋ।

ସାଦ୍ଧପଜ୍ଜେନ ଗରହସ୍ସ ନାମାନି। ଦୋସକ୍ଖାନେନ ୱଦନଂ ଉପୱାଦୋ। କୁସ ଅୱ୍ହାନେ ଭେଦନେ ଚ, କ୍ୱଚି ‘‘ଅପକ୍କୋସୋ’’ତି ପାଠୋ, ଣୋ। ୱଣ୍ଣୋ ଥୁତି, ତସ୍ସ ଅୱଦନଂ ଅୱଣ୍ଣୱାଦୋ। ହୀଳଅନେନ ୱଦନଂ ଅନୁୱାଦୋ। ଜନାନଂ ୱାଦୋ ଗରହଣଂ ଜନୱାଦୋ। ଗରହଣେନ ୱାଦୋ ଅପୱାଦୋ। ପରିୱଦନଂ ପରିୱାଦୋ, ରସ୍ସସ୍ସ ଦୀଘତା। ଏତେ ଉପୱାଦାଦଯୋ ତୁଲ୍ୟତ୍ଥା ସମାନତ୍ଥା। ୱିସମୱୁତ୍ତପ୍ପଭେଦେସୁ ୱୁତ୍ତମିଦଂ। ଖିପ ପେରଣେ, ଖିପନଂ ବହିକରଣଂ ଖେପୋ। ନିଦି କୁଚ୍ଛାଯଂ, ଅ, ନିନ୍ଦା। ଯଥା ଉପୱାଦାଦଯୋ ଗରହତ୍ଥା, କୁଚ୍ଛାଦଯୋପି ତଥାତି ତଥାତ୍ଥୋ। କୁଚ୍ଛ ଅୱକ୍ଖେପନେ, ଚୁରାଦି, କୁସ ଅକ୍କୋସେତିମସ୍ସ ୱା ପଚ୍ଚଜାଦିତ୍ତା ‘‘କୁଚ୍ଛା’’ତି ରୂପଂ ନିପ୍ଫଜ୍ଜତି। ଗୁପ, ଗୋପ କୁଚ୍ଛନେସୁ, ‘‘ତିଜଗୁପକିତମାନେହି ଖଛସା ୱା’’ତି ଛୋ। ଗରହ କୁଚ୍ଛନେ। ତତ୍ଥ କେଚି ‘‘ଉପୱାଦାଦଯୋ ଅବ୍ଭକ୍ଖାନତ୍ଥା, ଖେପାଦଯୋ ନିନ୍ଦତ୍ଥା’’ତି ୱଦନ୍ତି, ତଂ ଅମରକୋସେନ ୱିରୁଜ୍ଝନତୋ ଅବ୍ଭକ୍ଖାନତ୍ଥସ୍ସେ ଚ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ନ ଗହେତବ୍ବଂ। ଏତେ ଉପୱାଦାଦଯୋ ସତ୍ତ ଅବ୍ଭକ୍ଖାନେପି ୱତ୍ତନ୍ତି।

ୱିୱାଦକାମସ୍ସ ଦୁଜ୍ଜାଦୋ ଉପାରମ୍ଭୋ, ସୋ ଚ ଈଦିସେ ସବ୍ବଲୋକଚୂଳାମଣିଭୂତେ ସକ୍ୟକୁଲେ ସମ୍ଭୂତସ୍ସ ଭଗୱତୋ କିମିଦଂ କମ୍ମମୁଚିତନ୍ତି ଗୁଣାୱିକରଣପୁବ୍ବକୋପ୍ପତ୍ତି, ବନ୍ଧକୀସୁତସ୍ସ ତୱେଦମୁଚିତମେୱାତି ନିନ୍ଦାପୁବ୍ବକୋପି ଉପାରମ୍ଭୋ। ତତ୍ର ଯୋ ନିନ୍ଦାପୁବ୍ବୋ ସନିନ୍ଦୋ ଉପାରମ୍ଭୋ, ସୋ ପରିଭାସନମୁଚ୍ଚତେ। ଉପଗନ୍ତ୍ୱା ପରେସଂ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଆରମ୍ଭନଂ ୱିକୋପନଂ ଉପାରମ୍ଭୋ। ଦୋସକ୍ଖାନେନ ଭାସନଂ ପରିଭାସନଂ।

୧୨୨।ଅନରିଯାନଂ ଲାମକାନଂ ୱୋହାରତୋ, ଅରିଯାନଂ ଉତ୍ତମଜନାନଂ ୱା ଅୱୋହାରତୋ ଅନରିଯୱୋହାରୋତି ସଙ୍ଖାତାନଂ ଅଦିଟ୍ଠେ ଦିଟ୍ଠୱାଦାଦୀନଂ ଅଟ୍ଠନ୍ନଂ ୱୋହାରାନଂ ୱସେନ ଯା ୱାଚା ଲାମକଜନେହି ପୱତ୍ତିତା ୱୁତ୍ତା, ୱୀତିକ୍କମଦୀପନୀ ଅଜ୍ଝାଚାରୱୀତିକ୍କମସାଧନୀ ସା ୱାଚା ଅରିଯଜନେହି ୱତ୍ତବ୍ବମରିଯାଦାତିକ୍କମତ୍ତା ଅଭିୱାକ୍ଯଂ ନାମ ସିଯା।

୧୨୩।ମୁହୁଂଭାସା ବହୁସୋ ଅଭିଧାନଂ ଅନୁଲାପୋ ନାମ, ଅନୁ ପୁନପ୍ପୁନଂ ଲାପୋ ଅନୁଲାପୋ। ଅନତ୍ଥିକା ଗିରା ନିପ୍ପଯୋଜନଂ ଉମ୍ମତ୍ତାଦିୱଚନଂ

ପଲାପୋ, ପଯୋଜନରହିତୋ ଲାପୋ ପଲାପୋ, ପସଦ୍ଦୋ ୱିଯୋଗଷ୍ଟଜୋତକୋ।

ଗମନାଗମନାଦିସମଯେ ଆଦିମ୍ହି ଭାସନଂ ପିଯୱଚନଂ ଆଲାପୋ, ଆଦିମ୍ହି ଲାପୋ ଆଲାପୋ, ଆପୁଚ୍ଛାସଦ୍ଦୋପ୍ପତ୍ରା ଦୋସେନ ପଟିଟ୍ଟିତୋ ପରିଦ୍ଦୱୋ ପରିଦେୱନଂ ଅନୁସୋଚନଂ ଅତିକ୍କମଲାପୋ ୱିଲାପୋ ନାମ, ୱିୱିଧେନ, ୱିୱିଧଂ ୱା ଲାପୋ ୱିଲାପୋ। ପରିଦେୱନଂ ପରିଦେୱୋ, ସୋ ଏୱ ପରିଦ୍ଦୱୋ, ଦେୱ ପରିଦେୱନେ।

୧୨୪। ୱିରୁଦ୍ଧଂ ୱଚନଂ ୱିରୋଧୋତ୍ତି। ୱିରୁଦ୍ଧଂ ପଲାପୋ ୱିପ୍ପଲାପୋ। ସନ୍ଦିସ୍ସତେତି ସନ୍ଦେସୋ, ସନ୍ଦିସ୍ସମାନୋ ଅତ୍ଥୋ, ତସ୍ସୋତ୍ତି। ଯାଯ ସନ୍ଦିଟ୍ଠୋ ଅତ୍ଥୋ ଅଭିଧୀଯତେ, ସା ସନ୍ଦେସୋତ୍ତି ୱାଚିକମୁଚ୍ଚତେ। ୱଚ ସନ୍ଦେସେ, ସକତ୍ଥେ ଣିକୋ, ସନ୍ଦିଟ୍ଠତ୍ଥା ୱାଚା ଏୱ ୱାଚିକମିଚ୍ଚତ୍ଥୋ।

ମିଥୁ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ୱିରୋଧରହିତଂ ୱଚନଂ "ସମ୍ଭାସନଂ, ସଲ୍ଲାପୋ"ତି ଚ ୱୁଚ୍ଚତି। ଯଥା ଏକୋ ବ୍ରୂତେ "ଅଜ୍ଜ ସୋଭନଂ ନକ୍ଖତ୍ତ"ନ୍ତି, ଇତରୋପ୍ପାହ "ତଥେୱା"ତି।

୧୨୫।ନିଟ୍ଠୁରଂ ୱାକ୍ୟଂ କକ୍କସୱଚନଂ ଫରୁସଂ ନାମ, ପରେ ଜନେ ଉସ୍ସାପେତି ଦାହେତୀତି ପରୁସଂ, ତଦେୱ ପସ୍ସ ଫକାରଂ କତ୍ୱା ଫରୁସଂ। ଅସୱନୀଯତ୍ତା ନ ଇଚ୍ଛିତବ୍ବନ୍ତି ନିଟ୍ଠୁରଂ, ଉରୋ, ଯଥା "ନାଗୋ"ତି। ଦ୍ୱଯଂ କଣ୍ଣସୁଖୱଚନେ। ମନଂ ଆ ଭୁସଂ ଞାପେତି ତୋସେତୀତି ମନୁଞ୍ଞଂ, ଞା ପରିମାଣତୋସନନିସାନେସୁ, ଅସ୍ସୁକାରୋ। ହଦଯଂ ମନଂ ଗଚ୍ଛତି ପୱିସତୀତି ହଦଯଙ୍ଗମଂ।

ସଂକୁଲାଦିଦ୍ୱଯଂ ପୁବ୍ବାପରୱିରୋଧିନି ପୁବ୍ବାପରୱିରୁଦ୍ଧେ ୱାକ୍ୟେ, ଯଥା –

ଯାୱଜୀୱମହଂ ମୋନୀ, ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ଚ ମେ ପିତା;

ମାତା ଚ ମମ ୱଞ୍ଝାସି, ଅପୁତ୍ତୋ ଚ ପିତାମହୋ।

ସଂକୁଲନ୍ତି ଜଠଇଭୱନ୍ତ୍ୟନେନାତି ସଂକୁଲଂ। କିଲିସ୍ସନ୍ତେ ଏତ୍ଥାତି କିଲିଟ୍ଠଂ।

୧୨୬। ସମୁଦାଯତ୍ଥରହିତଂ ଦସଦାଢଇମାଦିୱାକ୍ୟଂ [ଦସ ଦାଠିମାନି ଠଅପୂପା କୁଣ୍ଡ' ମଜାଜିନଂ ପଲାଲପିଣ୍ଡୋ (ନ୍ୟାଯଭାସ୍ସ ୫।୨।୧୦ ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନପଞ୍ଚିକାଟୀକା ୧।୧)] ଅସମ୍ବଦ୍ଧତ୍ତା ଅବଦ୍ଧମିତି କିତ୍ତିତଂ କଥିତଂ, ନ ବଜ୍ଝତେ ହଦଯମତ୍ରାତି ଅବଦ୍ଧଂ, ତୋ।

ନତ୍ଥି ତଥଂ ସଚ୍ଚମତ୍ରାତି ୱିତଥଂ। ଫରୁସାଦଯୋ ୱିତଥସଦ୍ଦଂ ଯାୱ ତିଲିଙ୍ଗିକା।

୧୨୭। ପଜ୍ଜଦ୍ଧଂ ସଚ୍ଚୱଚନେ। ସମ୍ମାସଦ୍ଦୋଯଂ ଅବ୍ୟଯଂ, ସବ୍ବଲିଙ୍ଗୱିଭତ୍ତିୱଚନେସୁ ଚ ସମାନୋ। ନ ୱିତଥଂ ଅୱିତଥଂ। ସନ୍ତେସୁ ସାଧୂସୁ ଭୱଂ ସଚ୍ଚଂ। ସତ ସାତଚ୍ଚେ ୱା, ୱଜାଦିନା ଯୋ, ସଚ୍ଚଂ। ତଥସଦ୍ଦୋ ଭୂତପରିଯାଯୋ, "ତଥେନ ମଗ୍ଗେନ ଯଥାହଭାଜିନା"ତି [ତଥାଗତା ଜିନାତି (କ।)] ପଯୋଗୋ। ତଥେ ସାଧୁ ତଚ୍ଛଂ, ସାଧ୍ୱତ୍ଥେ ଯୋ। ଯଥାତଥସଦ୍ଦାପି ଚ ସଚ୍ଚତ୍ଥା ଅଲିଙ୍ଗା। ତବ୍ବନ୍ତା ସଚ୍ଚୱଚନୱନ୍ତୱାଚକା ସମ୍ମା ସଚ୍ଚଂ ଯଥାତଥଂସଦ୍ଦୱଜ୍ଜିତା ସେସା ଅୱିତଥାଦଯୋ ତୀସୁ ଲିଙ୍ଗେସୁ ୱତ୍ତନ୍ତି। ସଚ୍ଚଂସଦ୍ଦୋ ତୁ ଅଲିଙ୍ଗୋ। ଅମରକୋସେ ପନ ସମ୍ମା ସଚ୍ଚସଦ୍ଦାନମ୍ପି ତବ୍ବତି ତିଲିଙ୍ଗତ୍ତଂ ୱୁତ୍ତଂ, ଯଥା – ସଚ୍ଚଂ ତଚ୍ଛଂ ରିତଂ ସମ୍ମା, ଅମୂନି ତୀସୁ ତବ୍ବତି [ଅମର ୬।୨୨]। ଯଥା – ସଚ୍ଚୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ, ସଚ୍ଚା ନାରୀ, ସଚ୍ଚଂ ୱିପ୍ପକୁଲଂ। ଇଧ ପନ ସବ୍ବଲିଙ୍ଗୱଚନୱିଭତ୍ତୀସୁ ରୂପଭେଦାଭାୱା ସମ୍ମାସଦ୍ଦସ୍ସ ଅବ୍ୟଯତ୍ତଂ, ତିଲିଙ୍ଗେସ୍ୱପି ରୂପଭେଦାଭାୱା ସଚ୍ଚଂସଦ୍ଦସ୍ସ ଅଲିଙ୍ଗତ୍ତଞ୍ଚ ୱୁତ୍ତଂ। ଯଥା – ସମ୍ମା ୱାଚା, ସମ୍ମା ୱୋହାରୋ, ସମ୍ମା ୱଚନଂ। ସଚ୍ଚଂ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ, ସଚ୍ଚଂ ନାରୀ, ସଚ୍ଚଂ ୱିପ୍ପକୁଲଂ। ମିଚ୍ଛାମୁସାସଦ୍ଦା ପନ ସବ୍ବତ୍ରାପି ଅବ୍ୟଯମେୱ ଭୱନ୍ତି। ଯଥା – ମିଚ୍ଛା ୱାଚା, ମିଚ୍ଛା ୱୋହାରୋ, ମିଚ୍ଛା ୱଚନଂ। ମୁସା ୱାଚା, ମୁସା ୱୋହାରୋ, ମୁସା ୱଚନଂ।

୧୨୮। ସୋଠଅସ ସଦ୍ଦମତ୍ତପରିଯାଯେ ଦସ୍ସେତୁଂ ଉପଜାତିଂ "ରୱୋ"ଇଚ୍ଚାଦିମାହ। ରୁଯତେ ସଦ୍ଦାଯତେତି ରୱୋ, ରୁ ସଦ୍ଦେ। ନଦନଂ ନାଦୋ, ନିରତ୍ଥୋ ନାଦୋ ନିନାଦୋ, ନଦ ଅବ୍ୟତ୍ତସଦ୍ଦେ। ଏୱଂ ନିନଦୋ, ରସ୍ସତ୍ତମେୱ ୱିସେସୋ। ସପ୍ପତି ଉଚ୍ଚାରୀଯତୀତି ସଦ୍ଦୋ। ଘୁସ ସଦ୍ଦେ, ପାତୁଭାୱୋ ଘୋସୋ ନିଗ୍ଘୋସୋ। ନଦନଂ ନାଦୋ। ଧନ ସଦ୍ଦେ, ଧନୀଯତୀତି ଧନି। ନିଗ୍ଘୋସୋ ଚ ନାଦୋ ଚ ଧନି ଚ ନିଗ୍ଘୋସନାଦଧନଯୋ। ରୱୋ ଏୱ ରାୱୋ। ଆରାୱୋତି ଉପସଗ୍ଗେନ ପଦଂ ୱଡ୍ଢିତଂ। ତଥା ସଂରାୱୱିରାୱଆରୱା। ଘୁସନଂ ଘୋସୋ। ଆରାୱୋ ଚ ସଂରାୱୋ ଚ ୱିରାୱୋ ଚ ଘୋସୋ ଚ ଆରୱୋ ଚାତି ଦ୍ୱନ୍ଦୋ। ସୁ ସୱନେ, ସୁଯ୍ୟତେତି ସୁତି। ସରତି ସୁଯ୍ୟମାନତଂ ଗଚ୍ଛତୀତି ସରୋ। ନିସ୍ସନତି ଏତେନାତି ନିସ୍ସନୋ, ସନ ସମ୍ଭତ୍ତିଯଂ

ନିପୁଣ୍ଣୋ। ସରୋ ଚ ନିସ୍ସନୋ ଚାତି ଦ୍ୱନ୍ଦୋ।

୧୨୯। ୱିସଜ୍ଜୀୟତେ ନ ଲଗ୍ଗୀୟତେ ସେମ୍ବାଦୀହୀତି ୱିସଗ୍ଗୋ। ମନିତବ୍ବନ୍ତି ମଞ୍ଜୁ, ଜୁ, ମନ ଞାଣେ, ସୁଣନ୍ତାନଂ ୱା ମନଂ ରଞ୍ଜେତୀତି ମଞ୍ଜୁ, ଉ, ନ ରଲୋପୋ। ସୁଖେନେୱ ୱିଜାନିତବ୍ବଭା ୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟୋ। ହିତସୁଖନିପ୍ଫାଦନତୋ ସୋତବ୍ବୋତି ସୱନୀୟୋ। ବହିଦ୍ଧାପରିସା ଅଙ୍ଗୁଲିମତ୍ତମ୍ପି ନ ୱିସରତି ନ ଗଚ୍ଛତୀତି ଅୱିସାରୀ, ତସ୍ସୀଲତ୍ଥେ ଣୀ, ୱିୱିଧେନ ୱା ନ ସରତୀତି ଅୱିସାରୀ, ଛିନ୍ନସ୍ସରାନଂ ୱିୟ ଦ୍ୱେଧା ନ ହୋତୀତ୍ୟତ୍ଥୋ। ୱିନ୍ଦତେ ଲବ୍ଭତେତି ବିନ୍ଦୁ, ୱସ୍ସ ବୋ, ନିଗ୍ଗହୀତାଗମୋ, ଉ ଚ, ୱଚ୍ଚତ୍ତା ୱା ବିନ୍ଦୁ, ଇମସ୍ମିଂ ପକ୍ଖେ ପଦ୍ଧଜାଦିନା ରୂପସିଦ୍ଧି। ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ଠାନଗତୀନଂ ଦୂରଟ୍ଠାନତୋ ଜାତତ୍ତା ଗମ୍ଭୀରୋ। ପୁନପ୍ପୁନଂ ନାଦୋ ନିନ୍ନାଦୋ, କ୍ରିୟାଭିକ୍ଖଞ୍ଞତ୍ତା ଦ୍ୱିତ୍ତଂ, ଅସ୍ସ ଇ, ନିଗ୍ଗହୀତାଗମୋ, ସୋ ଏତ୍ଥ ଅତ୍ଥୀତି ନିନ୍ନାଦୀ। ଇଚ୍ଚେୱଂ ଭଗୱତୋ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକୋ ସରୋ ହୋତି।

୧୩୦। ଖଗ୍ଗାଦୀନଂ ତିରଚ୍ଛାନଗତାନଂ ରୁତଂ ୱସ୍ସିତନ୍ତ୍ୟୁଚ୍ଚତେ। ରୁ ସଦ୍ଦେ, ରୁତଂ। ୱସ୍ସ ସଦ୍ଦେ, ୱସ୍ସନଂ ରୱନଂ ୱସ୍ସିତଂ।

କୋଲାହଲାଦିଦ୍ୱୟଂ ବହୂହି ସମ୍ଭୂୟ କତେ ଅବ୍ଯତ୍ତସଦ୍ଦେ। କୁଲ ସଙ୍ଘାତେ [ସଙ୍ଖ୍ୟାନେ (କ।)], କୋଲନଂ କୋଲୋ, ଏକୀଭାୱୋ, ତଂ ଆହଲତି ୱିଦତୀତି କୋଲାହଲୋ। କରୋତି ହିଂସତି ମଧୁରନ୍ତି କଲୋ, ତଂ ହଲତୀତି କଲହଲୋ। ହଲ ୱିଲେଖନେ।

ଡିକଂ ଗାୟନେ। ଗେ ସଦ୍ଦେ, ଗେତବ୍ବଂ ଗୀତଂ ଗାନଂ ଗୀତିକା ଚ। ସବ୍ବତ୍ର ଭାୱସାଧନଂ।

୧୩୧। ତନ୍ତିକଣ୍ଠୋଟ୍ଠିତା [ଅମର ୭।୧] ଉସଭାଦୟୋ ସତ୍ତ ସରା। ଛଜ୍ଜାଦୟୋ ତୟୋ ଗାମା ସମୂହାତ୍ୟତ୍ଥୋ। ୱୁତ୍ତଞ୍ଚ ''ଗାମୋ ନାମ ସରସମୂହସ୍ସ ସନ୍ଧାନ''ନ୍ତି। ମନୁସ୍ସଲୋକୱାଦନୱିଧିନା ଏକେକସ୍ସ ସରସ୍ସ ୱସେନ ତୟୋ ତୟୋ ମୁଚ୍ଛନା କତ୍ୱା ଏକୱୀସତି ମୁଚ୍ଛନା, ଦେୱଲୋକୱାଦନୱିଧିନା ପନ ସମପଞ୍ଞାସ ମୁଚ୍ଛନା ୱଦନ୍ତି। ତତ୍ଥ ହି ଏକେକସ୍ସ ସରସ୍ସ ୱସେନ ସତ୍ତ ସତ୍ତ ମୁଚ୍ଛନା, ଅନ୍ତସରସ୍ସ ଚ ଏକାତି ସମପଞ୍ଞାସ ମୁଚ୍ଛନା ଆଗତା, ତେନେୱ ସକ୍କପଞ୍ହସୁତ୍ତସଂୱଣ୍ଣନାୟଂ ''ସମପଞ୍ଞାସ ମୁଚ୍ଛନା ମୁଚ୍ଛିତ୍ୱା''ତି [ଦୀ। ନି। ଅଟ୍ଠ। ୨।୩୪୫] ପଞ୍ଚସିଖସ୍ସ ୱୀଣାୱାଦନଂ ଦସ୍ସେନ୍ତେନ ୱୁତ୍ତଂ। ମୁଚ୍ଛ ମୋହସମୁସ୍ସୟେସୁ, ୟୁ, ମୁଚ୍ଛନା। ୟଥା କମେନ ୱୀଣା ୱାଦିତୁଂ ସକ୍କା, ଏୱଂ ସଜ୍ଜନାହି ମୁଚ୍ଛନଟ୍ଠାନାନି ଏକୂନପଞ୍ଞାସାତ୍ୟତ୍ଥୋ। ଏକେକସ୍ସ ସରସ୍ସ ସତ୍ତ ସତ୍ତ ଠାନାନି। ୟତୋ ସରସ୍ସ ମନ୍ଦତାରୱୱତ୍ଥାନଂ ହୋତି, ତେନ ଏକୂନପଞ୍ଞାସ ଠାନାନି। ଇଚ୍ଚେତଂ ସରମଣ୍ଡଲଂ ସରସମୂହୋ।

୧୩୨। ସରାଦୀନଂ ନାମସରୂପପ୍ପଭେଦଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ଉସଭୋ''ଚ୍ଚାଦି। ଇସ ଗତିୟଂ। ଇସତି ଚିତ୍ତଂ ପୱିସତୀତି ଉସଭୋ, ଅଭୋ, ଇସ୍ସୁ ଚ। ''ଉସ ଦାହେ''ତି ୱା ଧାତ୍ୱତ୍ଥୋ। ୟସ୍ମା ପନ ସୋ ସରୋ ଉସଭୋ ୱିୟ ନଦତି, ତସ୍ମା ଉସଭୋତି ୱୁଚ୍ଚତି। ଧୀମନ୍ତେହି ଗୀୟତେତି ଧେୱତୋ, ୱଣ୍ଣୱିକାରୋ, ୱତ୍ତଂ।

ନାସଂ କଣ୍ଠମୁରୋ ତାଲୁଂ,

ଜିୱ୍ହଂ ଦନ୍ତେ ଚ ନିସ୍ସିତୋ;

ଛଧା ସଞ୍ଜାୟତେ ୟସ୍ମା,

ତସ୍ମା ଛଜ୍ଜୋ ସ ଉଚ୍ଚତେ [ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା ୭।୧]।

ଗନ୍ଧଂ ଲେସଂ ଅରତୀତି ଗନ୍ଧରୋ, ରସ୍ସସ୍ସ ଦୀଘତ୍ତେ ଗନ୍ଧାରୋ ଚେତ୍ୟଞ୍ଞେ [ଅଞ୍ଞେସମପୀତି (ପାଣିନି ୩।୧୩୭) ଦୀଘୋ (ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା ୭। ୧)], ଗନ୍ଧାରା ନାମ ଜନପଦା, ତେହ୍ୟୟଂ ଗୀୟତେତି ଗନ୍ଧାରୋ, ଣୋ। ମଜ୍ଝେ ଲୟୱିସେସେ ଭୱୋ ମଜ୍ଝିମୋ। ପଞ୍ଚନ୍ନମ୍ପି ଧେୱତାଦୀନଂ ପୂରଣୋ ପଞ୍ଚମୋ, (ପଞ୍ଚନ୍ନଂ ୱା ମହାଭୂତାନଂ ପୂରଣୋ ପଞ୍ଚମୋ।) [( ) ଏତ୍ଥନ୍ତରେ ପାଠୋ ଅଧିକୋ ୱିୟ ଦିସ୍ସତି] ନିସ୍ସେସତୋ ସୀଦନ୍ତି ସରା ୟସ୍ମିନ୍ତି [ୟସ୍ମାତି (କ।) – ସଦତୋ ଅଧିକରଣେ ଘୌ (ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା ୭।୧)], ଣୋ। ''ନିସୀଦନ୍ତି ସରା ୟସ୍ମିଂ, ନିସାଦୋ ତେନ ହେତୁନା''ତି ହି ୱୁତ୍ତଂ। ଏତେ ସତ୍ତ ସରାତି ଗଦିତା କଥିତା।

୧୩୩-୧୩୫। ଉସଭାଦୟୋ ୟେ ନଦନ୍ତି, ତେ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ନଦନ୍ତି''ଚ୍ଚାଦି। ଉସଭଂ ନାମ ସରଂ ଗାୱୋ ନଦନ୍ତି। ତଥା ଧେୱତଂ ତୁରଙ୍ଗା ଅସ୍ସା, ଛଜ୍ଜଂ ମୟୂରା ସିଖଣ୍ଡିନୋ, ଗନ୍ଧାରଂ ଅଜା, ମଜ୍ଝିମଂ କୋଞ୍ଚା ସକୁଣୱିସେସା, ପଞ୍ଚମଂ ପରପୁଟ୍ଠାଦୀ କୋକିଲାଦୟୋ, ନିସାଦଂ ୱାରଣା ହତ୍ଥିନୋ

ନଦନ୍ତି। ୱୁତ୍ତଞ୍ଚ ନାରଦମୁନିନା –

‘‘ଛଜ୍ଜଂ ନଦତି ମୟୂରୋ, ଗାୱୋ ନଦନ୍ତି ଉସଭଂ;

ଅଜୋ ରୋତି ଚ [ଅଜାୱିକା ତୁ (କା)] ଗନ୍ଧାରଂ, କୋଞ୍ଚା ନଦନ୍ତି ମଜ୍ଝିମଂ।

ପୁପ୍ଫସାଧାରନେ କାଲେ, କୋକିଲୋ ରୋତି ପଞ୍ଚମଂ;

ଅସ୍ସୋ ତୁ ଧେୱତଂ ରୋତି, ନିସାଦଂ ରୋତି କୁଞ୍ଜରୋ’’ତି।

ମୟୂରାଦୟୋପି ସଙ୍ଖେ ଇମେ ସତ୍ତା ସମଦା [ସନ୍ତୋ (କା) ଏତେ ଚ ସମଦା ପଞ୍ଚମଂ ଗାୟନ୍ତି (ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା ୭।୧)] ପଞ୍ଚମଂ ନଦନ୍ତି।

ଛଜ୍ଜୋ ଗାମୋ, ମଜ୍ଝିମୋ ଗାମୋ, ସାଧାରଣୋ ଗାମୋତି ତୟୋ ଗାମା। ତତ୍ର ୱୀଣାଦଣ୍ଡଂ ୱିଭାଗଂ କତ୍ୱା ଅଧୋଭାଗସ୍ସ ‘‘ଛଜ୍ଜଗାମୋ’’ତି ସଞ୍ଞା, ମଜ୍ଝଭାଗସ୍ସ ‘‘ମଜ୍ଝିମଗାମୋ’’ତି, ଉପରିଭାଗସ୍ସ ‘‘ସାଧାରଣଗାମୋ’’ତି ସଞ୍ଞା। କିଂ ପନ ଗାମଭେଦେ କାରଣଂ? ଯସ୍ମା ଏକସ୍ସେୱ ସରସ୍ସ ଗାମନ୍ତରେ ଭେଦୋ, ତଂଭେଦେ ଗାମାନମ୍ପିଭେଦୋ। ମାଘଟୀକାୟଂ ପନ ସାଧାରଣଗାମଟ୍ଠାନେ ଗନ୍ଧାରଗାମୋ କଥିତୋ, ଏକେକସ୍ମିଞ୍ଚ ଗାମେ ସତ୍ତ ସତ୍ତ ମୁଚ୍ଛନା। ଇଧ ପନ ଉସଭାଦୀସୁ ସତ୍ତସୁ ସରେସୁ ପଚ୍ଚେକଂ ତିସ୍ସୋ ତିସ୍ସୋ ମୁଚ୍ଛନା କଥିତା। କିଂକାରଣା? ଇଧ ମନୁସ୍ସଲୋକୱାଦନୱିଧିନା, ତତ୍ଥ ଚ ଦେୱଲୋକୱାଦନୱିଧିନା କଥିତତ୍ତା ତଥେୱ ଠାନାନି ସତ୍ତ ସତ୍ତେୱ ଲବ୍ଭରେତି। ଯଥା ଉସଭାଦୀସୁ ତେସୁ ଯଥାୱୁତ୍ତେସୁ ସରେସୁ ପଚ୍ଚେକଂ ଏକେକସ୍ମିଂ ସରେ ତିସ୍ସୋ ତିସ୍ସୋ ମୁଚ୍ଛନା ସିୟୁଂ, ତଥେୱ ଠାନାନିପି ସତ୍ତ ସତ୍ତେୱ ଲବ୍ଭରେୟ୍ୟୁନ୍ତୋ।

୧୩୬। ସରାନଂ ଗାମେସୁ ଭିନ୍ନସୁତିତ୍ତଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ତିସ୍ସୋ’’ଇଚ୍ଚାଦି। ଉସଭସ୍ସ ସରସ୍ସ ତାରକଲମନ୍ଦୱସେନ ତିସ୍ସୋ ସୁତିୟୋ। ଧେୱତସ୍ସ ସରସ୍ସ ତାର ମନ୍ଦୱସେନ ଦୁୱେ। ଛଜ୍ଜସ୍ସ ତାରକଲ ମନ୍ଦ କାକଲୀୱସେନ ଚତସ୍ସୋ। ଗନ୍ଧାରସ୍ସ ଚ ତଥା। ମଜ୍ଝିମସ୍ସ ତାରକଲ କାକଲୀୱସେନ ତିସ୍ସୋ। ପଞ୍ଚମସ୍ସ କଲ କାକଲୀୱସେନ ଦୁୱେ। ନିସାଦସ୍ସ ତାରାଦିୱସେନ ଚତସ୍ସୋ ସୁତିୟୋ। ଇଚ୍ଚେୱଂ ସତ୍ତସୁ ସରେସୁ କମତୋ ସମ୍ପିଣ୍ଡିତା ଦ୍ୱାୱୀସତି ସୁତିୟୋ ସିୟୁଂ। ମାଘଟୀକାୟଂ ପନ ଅଞ୍ଞଥା ସୁତିଭେଦୋ ୱୁତ୍ତୋ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ତତ୍ଥ –

‘‘ଚତୁସ୍ସୁତି ସୁୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟୋ, ମଜ୍ଝିମୋ ମଜ୍ଝିମଟ୍ଠିତୋ;

ଦ୍ୱିସ୍ସୁତି ଚାପି ଗନ୍ଧାରୋ, ତିସ୍ସୁତି ଉସଭୋ ତଥା।

ଛଜ୍ଜୋ ଚତୁସ୍ସୁତି ଞେୟ୍ୟୋ, ନିସାଦୋ ଦ୍ୱିସ୍ସୁତୀ ତଥା;

ଚତୁସ୍ସୁତି ଧେୱତୋ ତୁ, ପଞ୍ଚମୋ ତିସ୍ସୁତୀ ମତୋ’’ତି।

ସଙ୍ଗମେତଂ ନାଟକସତ୍ଥତୋ ଗହେତଙ୍ଗଂ।

୧୩୭।‘‘ଉଚ୍ଚତରେ’’ତ୍ୟାଦିନା ସୁତିଭେଦେ ସରୂପତୋ ଦସ୍ସେତି। ଉଚ୍ଚତରେ ରୱେ ଅତ୍ଥୁଚ୍ଚଧନିମ୍ହି ତାରୋ, ତାରୟତି ବୋଧୟତୀତି ତାରୋ। ଅବ୍ଯତ୍ତେ ଅବ୍ଯତ୍ତକ୍ଖରେ ମଧୁରେ ସୁତିସୁଖେ କଲୋ, କଲ ମଦେ। ଗମ୍ଭୀରେ ଧନିମ୍ହି ମନ୍ଦୋ। ମଦି ଥୁତିମୋଦମଦମୋହସୁପନଗତୀସୁ। ମନ୍ଦୟତେ ବୁଜ୍ଝତେନେନାତି ମନ୍ଦୋ।

ତାରାଦୟୋ ତୟୋ ୱାଚ୍ଚଲିଙ୍ଗତ୍ତା ତୀସୁ। ତାରୋ ଧନି, ତାରା ୱାଣୀ, ତାରଂ ରୁତଂ ଇଚ୍ଚାଦି। ଅବ୍ଯତ୍ତମଧୁରସଦ୍ଦୋ କଲୋ। ତତ୍ର କଲେ ସୁଖୁମେ କାକଲୀସଦ୍ଦୋ, ଈପଚ୍ଚୟନ୍ତୋ, ଈସଂ କଲା ୱାଣୀ କାକଲୀ ନାମ, କାସଦ୍ଦୋୟମୀସତ୍ଥୋ। କ୍ରିୟାଦିସମତାତି ଗୀତୱାଦିତପାଦନ୍ୟାସାଦିକ୍ରିୟାନଂ, କାଲସ୍ସ ଚ ସମତ୍ତଂ ଲୟୋ ନାମ, ଲୟ ସାମ୍ଯଗତୀସୁ, ଆଧାରେ ଅପଚ୍ଚୟୋ, ସଙ୍ଖାଭିନୟାନମ୍ପି ସାମ୍ଯଂ ଲୟୋତି କେଚି।

୧୩୮। ଦ୍ୱୟଂ ୱୀଣାୟଂ। ୱି ଜନନେ, ତୋ, ଇଣତ୍ତଂ, ୱୀଣ ୱେଠନେତି ୱା ଧାତୁ, ଆ, ୱୀଣା। ୱଲ୍ଲ ସଂୱରଣେ, ୱଲ୍ଲତେ ଧନିୱିସେସଂ, ଣ୍ୱୁ, ୱଲ୍ଲକୀ, ନଦାଦି। ୱିପଞ୍ଚୀତିପି ୱୀଣାୟ ନାମଂ। ୱିପଞ୍ଚୟତୀତି ୱିପଞ୍ଚୀ[ୱିପଞ୍ଚୟତି ୱିତ୍ଥାରୟତିସଦ୍ଦଂ (ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା ୭।୩)], ନଦାଦି।

ସା ୱୀଣା ସତ୍ତତନ୍ତୀ ସତ୍ତହି ତନ୍ତୀହି ୱିସିଟ୍ଠା ପରିୱାଦିନୀ ନାମ, ପରିତୋ ୱଦତୀତି ପରିୱାଦିନୀ, ଇନୀ। ୱୀଣାଦୟୋ ଚତ୍ତାରୋପି ୱୀଣାସାମଞ୍ଞୱାଚକା ଇଚ୍ଚେକେ, ତେସଂ ମତେ ସାସଦ୍ଦସ୍ସ ଚତୁନ୍ନମ୍ପି ଇତ୍ଥିଲିଙ୍ଗତ୍ତଦୀପକତା ୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟା, ତଥାପି ଅମରକୋସେନ[ଅମର ୭।୩] ୱିରୁଜ୍ଝନତୋ ତେସଂ ମତଂ ନ ଗହେତବ୍ବଂ।

କଟ୍ଠାଦୀହି ଦୋଣିସଣ୍ଠାନେନ କତଂ ୱଜ୍ଜଭଣ୍ଡଂ ୱୀଣାୟ ପୋକ୍ଖରୋ ନାମ, ପୋସେତି ୱଡ୍ଢେତି ସଦ୍ଦେତି ପୋକ୍ଖରୋ, ଖରୋ, ୱୁଦ୍ଧି, ୱଣ୍ଣୱିକାରୋ ଚ। ଦୁ ଗମନେ, ଣି, ଦୋଣି। କକୁଭୋ, ପସେୱକୋତିପି ପୋକ୍ଖରସ୍ସ ନାମାନି। କଂ ୱାତଂ କୁଭତି ବନ୍ଧତୀତି କକୁଭୋ। ପସିବ୍ବନ୍ତି ତମିତି ପସେୱକୋ।

ଦ୍ୱୟଂ ପୋକ୍ଖରୱେଠକେ ଚମ୍ମନି। ୱୀଣାଭାୱଂ ଉପଗଚ୍ଛତି ୟେନାତି ଉପୱୀଣୋ। ୱେଠତି ପୋକ୍ଖରନ୍ତି ୱେଠକୋ, ଣ୍ୱୁ।

୧୩୯। ଆତତାଦିପଞ୍ଚକଂ ପଞ୍ଚଙ୍ଗିକତୂରିୟସ୍ସ ନାମାନି।

୧୪୦।ଚମ୍ମାୱନଦ୍ଧେସୁ ଚମ୍ମେନ ବନ୍ଧନୀୟେସୁ ଭେରିୟାଦୀସୁ ମଜ୍ଝେ ତଲେକେକୟୁତଂ ଏକେକେନ ତଲେନ ୟୁତ୍ତଂ କୁମ୍ଭଥୁଣଦଦ୍ଦରିକାଦିକଂ ତୂରିୟଂ ଆତତଂ ନାମ, ଆତନୋତୀତି ଆତତଂ, ତନୁ ୱିତ୍ଥାରେ। ମହତୀଆଦିୱୀଣାୱିସେସୋପି [“ମହତୀ”ତି ନାରଦସ୍ସ ୱୀଣା (ସଦ୍ଦକପ୍ପଦ୍ଦୁମେ)] ଆତତମେୱାତି “ଚମ୍ମାୱନଦ୍ଧେସୂ”ତି ୱିସେସନଂ କତଂ। କୁମ୍ଭସଣ୍ଠାନତ୍ତା କୁମ୍ଭୋ ଚ ତଂ ଥୁନନଗରସମ୍ଭୂତତ୍ତା ଥୁନଞ୍ଚେତି କୁମ୍ଭଥୁନଂ। ତଦେୱ କୁମ୍ଭଥୁଣଂ, ଅଥ ୱା ଥୁ ଅଭିତ୍ଥୱେ, କମ୍ମନି ଣୋ। କୁମ୍ଭୋ ଚ ସୋ ଥୁଣୋ ଚେତି କୁମ୍ଭଥୁଣୋ, ଥୁଣ ପୂରଣେତି ୱା ଧାତ୍ୱତ୍ଥୋ। ଦର ୱିଦାରଣଦାହେସୁ, ଦ୍ୱେଭାୱୋ, କାପୁବ୍ବସ୍ସିକାରୋ ଚ, ଦଦ୍ଦରସଦ୍ଦଂ କରୋତୀତି ୱା ଦଦ୍ଦରିକା।

୧୪୧। ଉଭୟତଲଂ ମୁରଜାଦିକଂ ତୂରିୟଂ ୱିତତଂ ନାମ, ୱିସେସେନ ସଦ୍ଦଂ ତନୋତୀତି ୱିତତଂ, ସଦ୍ଧୱିନଦ୍ଧଂ ସଙ୍କପସ୍ସେସୁ, ପୁବ୍ବପଚ୍ଛାଭାଗେସୁ ଚ ପରିୟୋନଦ୍ଧଂ ପଣୱାଦିକଂ, ଆଦିନା ଚତୁରସ୍ସଅାଲମ୍ବରଗୋମୁଖୀଆଦୟୋ ଆତତୱିତତଂ ନାମ, “ଚମ୍ମପରିୟୋନଦ୍ଧଂ ହୁତ୍ୱା ତନ୍ତିବଦ୍ଧଂ ଆତତୱିତତ”ନ୍ତି ହି ୱୁତ୍ତଂ। ପଣ ବ୍ୟୱହାରଥୁତୀସୁ, ପଣୀୟତୀତି ପଣୱୋ, ଅୱୋ।

୧୪୨। ୱଂସସଙ୍ଖାଦିକଂ ସୁସିରଂ ନାମ, ରନ୍ଧଂ ସୁସିରଂ, ତଂୟୋଗା ସୁସିରଂ। ୱନ, ସନ ସମ୍ଭତ୍ତିୟଂ, ସୋ, ୱଂସୋ। ସମ ଉପସମଖେଦେସୁ, ଖୋ, ସଙ୍ଖୋ। ସମ୍ମତାଳଆଦିକଂ ଅଚ୍ଚନ୍ତଂ ପୀଳଅନତୋ, ଅନଲସଂୟୋଗତୋ ୱା ଦ୍ରୱୀଭୂତଂ ପୁନ ଘନାୟତେତି ଘନାଖ୍ୟଂ। ହନ ହିଂସାୟଂ, କମ୍ମନି ଣୋ, ହସ୍ସ ଘୋ। ଘନଭାୱେନ ସମଂ ଭୱତୀତି ସମ୍ମଂ, ଦଣ୍ଡାଦୀହି ତାଳଇତବ୍ବତୋ ତାଳଂ, ତଳଅ ତାଳଅନେ, ସମ୍ମଞ୍ଚ ତଂ ତାଳଞ୍ଚେତି ସମ୍ମତାଳଂ। ଆଦିନା କଂସତାଳସିଲାତାଳଆଦୀନଂ ଗହଣଂ। ତତ୍ଥ ସମ୍ମତାଳଂ ନାମ କଟ୍ଠମୟତାଳଂ। କଂସତାଳଂ ନାମ ଲୋହମୟଂ। ସିଲାୟ ଚ ଅୟୋପତ୍ତେନ ଚ ୱାଦନତାଳଂ ସିଲାତାଳଂ।

ଚତୁକ୍କଂ ଆତତାଦୀନଂ ନାମଂ। ଆ ସମନ୍ତତୋ ତୁଜ୍ଜତେ ତାଳଈୟତେତି ଆତୋଜ୍ଜଂ। ୱଂସାଦିକେପି ମୁଖୱାୟୁନା ଆତୋଜ୍ଜନମତ୍ଥେୱ। ୱାଦୟନ୍ତି ଧନୟନ୍ତି ତନ୍ତି ୱାଦିତ୍ତଂ ୱାଦିତଞ୍ଚ, ଇତ୍ତୋ, ତୋ ଚ। ୱାଦୟନ୍ତି ତନ୍ତି ୱଜ୍ଜଂ, ୟୋ।

୧୪୩। ଦ୍ୱୟଂ ଭେରିୟଂ। ଭାୟନ୍ତି ସତ୍ତୁଜନା ଏତେନାତି ଭେରି, ରି। ଉଭ ପୂରଣେ, ଉଭନଂ ଉଭି। “ଦୁନ୍ଦ”ଇତି ସଦ୍ଦେନ ଉଭି ୟତ୍ର ସ ଦୁନ୍ଦୁଭି। ପୁମିତ୍ଥିୟମେତେ ଦ୍ୱେ [ଭେରୀ ଥୀ, ଦୁନ୍ଦୁଭି ପୁମା (ଅମର ୭।୬)]। ଦ୍ୱୟଂ ମୁଦିଙ୍ଗେ। ମୁଦଂ ମୋଦଂ ଇଙ୍ଗତି ଗଚ୍ଛତି ୟେନାତି ମୁଦିଙ୍ଗୋ। ମୁରା ଅସୁରା ଜାତୋ ମୁରଜୋ।

ଅସ୍ସ ମୁରଜସ୍ସ ଭେଦା ୱିସେସା ଆଲିଙ୍ଗଙ୍କ୍ୟୋଦ୍ଧକା ଭୱନ୍ତି। ୱୁତ୍ତଞ୍ଚ –

“ହରିତକ୍ୟାକତି ତ୍ୱଙ୍କ୍ୟୋ,

ୟୱମଜ୍ଝୋ ତଥୋ’ଦ୍ଧକୋ;

ଆଲିଙ୍ଗ୍ୟୋ ଚେୱ ଗୋପୁଚ୍ଛୋ,

ଆକଟ୍ଠା ସମ୍ପକିତ୍ତିତୋ”ତି [ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକାୟମ୍ପି]।

ଆଲିଙ୍ଗ୍ୟତେତି ଆଲିଙ୍ଗୋ, ଣୋ। ଉଚ୍ଛଙ୍କେ ଭୱୋ ଅଙ୍କ୍ୟୋ। ଉଦ୍ଧଂ କତ୍ୱା ଏକେନ ମୁଖେନ ୱାଦନତୋ ଉଦ୍ଧୋ ସନ୍ତୋ କାଯତି ସଦ୍ଦାଯତୀତି ଉଦ୍ଧକୋ, ଉଦ୍ଧସଦ୍ଦୋଯଂ ତିଲିଙ୍ଗିକୋ। ଉଗ୍ଗଚ୍ଛତୀତି ଉଦ୍ଧୋ, ତୋ, ଗମିସ୍ସ ଦୋ, ନେରୁତ୍ତୋ। ଯୋ ତୁ ଉପରିପରିଯାଯୋ ଉଦ୍ଧଂସଦ୍ଦୋ, ସୋ ଅବ୍ୟଯମେୱ।

ଡିଣ୍ଡିମାଦୀନି ଚତ୍ତାରି ପଣୱସ୍ସ ନାମାନି। ତନୁ ୱିହାରେ, ଅୱୋ, ଅସ୍ସ ଇତ୍ତଂ, ଣତ୍ତଞ୍ଚ, ଡିଣଞୋ। ମା ମାନେ ସଦ୍ଦେ ଚ, ''ଡିଣ୍ଡି''ଇତି ମାଯତେ ସଦ୍ଦାଯତେତି ଡିଣ୍ଡିମୋ, ଣୋ।

୧୪୪। ''ଆଲମ୍ବ''ଇତି ସଦ୍ଦାଯତେତି ଆଲମ୍ବରୋ। ''ଆଲମ୍ବରୋ ତୂରିଯରୱେ, ଗଜେନ୍ଦାନଞ୍ଚ ଗଜ୍ଜିତେ''ତି [ଅମର ୨୩।୧୬୭] ହି ଅମରକୋସ ନାନତ୍ଥସଙ୍ଗହେସୁ।

ୱୀଣାଦୀନଂ ୱାଦନକଟ୍ଟକୁଟିଲାଦିକଂ କୋଣୋ, କୁଣ୍ଣତେ ସଦ୍ଦାଯତେନେନାତି କୋଣୋ, ଣୋ। ''ଦଦ୍ଦ''ଇତି ସଦ୍ଦଂ କରୋତୀତି ଦଦ୍ଦରି, ଦଦ୍ଦତି ୱା ସଦ୍ଦୱିସେସେନ ପରିଣମତୀତି ଦଦ୍ଦରି, ରି। ''ପଟ''ଇତି ସଦ୍ଦଂ ଜହାତୀତି ପଟହୋ, ପଟଂ ହନ୍ତୀତି ୱା ପଟହୋ। ହନ ହିଂସାଗତୀସୁ, କ୍ୱି। ଅପରେ ମଦ୍ଦଲାଦଯୋ ଭେରିପ୍ପଭେଦା । ''ମଦ୍ଦ''ଇତି ସଦ୍ଦଂ ଲାତୀତି ମଦ୍ଦଲା, ଲା ଆଦାନେ, ଅ। ''ମନ୍ଦଲା''ତିପି ପାଠୋ, ମନ୍ଦଂ ସଦ୍ଦଂ ଲାତୀତି ମନ୍ଦଲା। ଆଦିନା ଡମରୁଆଦଯୋପି ଭେରିପ୍ପଭେଦା ୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟା।

୧୪୫।ଜନପ୍ପିଯେ ଜନେହି ପିଯାଯିତଙ୍କେ ୱିମଦ୍ଦୋଟ୍ଟେ ୱିଲେପନକୁଙ୍କୁମାଦୀନଂ, ନାନାଗନ୍ଧଦବ୍ବାନଞ୍ଚ ୱିମଦ୍ଦନୋଦ୍ଭୂତେ ପରିମଲୋ ଭୱେ, ପରିମଜ୍ଜତି ପଓଉଯତ୍ତାସଯନ୍ତି, ଅ, ନେରୁତ୍ତୋ, ମଲ, ମଲ୍ଲ ଧାରଣେ ୱା। ପରିମଲ୍ଲତେ ଧାରୀଯତେତି, ଣୋ। ୱିମଦ୍ଦଗ୍ଗହଣେନ ୱାପିକୂପାଦିନୋ [ୱିମଦ୍ଦଗନ୍ଧାଦିନୋ (କ।)] ନିରାସୋ, ଜନଗ୍ଗହଣେନ ମକ୍ଖିକାଦିନୋ। ସୋ ପରିମଲୋ ଗନ୍ଧୋ ଦୂରଗାମୀ ଅତିନିହାରୀ ଅତିଦୂରପାତୀ ଆମୋଦୋ ୱୁଚ୍ଚତେ, ଆମୋଦନ୍ତେ ଅନେନ, ଣୋ। ଇତୋ ପରଂ ଇଟ୍ଠଗନ୍ଧାଦଯୋ ୱିସ୍ସସଦ୍ଦପରିଯନ୍ତା ତୀସୁ ଲିଙ୍ଗେସୁ ୱତ୍ତନ୍ତେ।

୧୪୬। ଚତୁକ୍କଂ ଇଟ୍ଠଗନ୍ଧେ। ଇଟ୍ଠୋ ଗନ୍ଧୋ ଇଟ୍ଠଗନ୍ଧୋ, ଅଥ ୱା ଇଟ୍ଠୋ ଗନ୍ଧୋ ଅସ୍ସ ଇଟ୍ଠଗନ୍ଧୋ। ସୁଟ୍ଠୁ ରଭନ୍ତି ତୁସ୍ସନ୍ତ୍ୟନେନାତି ସୁରଭି, ଇ। ସୁନ୍ଦରୋ ଗନ୍ଧୋ ଅସ୍ସ ସୁଗନ୍ଧୋ, ସୁଗନ୍ଧି ଚ, ଅନ୍ତସ୍ସିକାରାଦେସୋ।

ଦ୍ୱଯଂ ଦୁଗ୍ଗନ୍ଧେ। ପୂତି ଗନ୍ଧୋ ଅସ୍ସ, ପୁବ୍ବେ ୱିଯ ଇକାରାଦେସୋ, କମ୍ମଧାରଯସମାସଂ ଅସ୍ସଚ୍ଛନ୍ତେପି କତ୍ତୁମିଚ୍ଛନ୍ତି, ପକ୍ରିଯାଲାଘୱତ୍ଥଂ ବହୁବ୍ବୀହିଯେୱ ନ୍ୟାଯୋତି। ଦୁଟ୍ଠୁ ଗନ୍ଧୋ ଅସ୍ସାତି ଦୁଗ୍ଗନ୍ଧୋ, ତେନ ୱୁତ୍ତଂ କଚ୍ଚାଯନେନ – ''କମ୍ମଧାରଯମନ୍ତଦ୍ଧିଯେହି ବହୁବ୍ବୀହି ଲଘୁତରୋ''ତି। ଅଞ୍ଞେ ତୁ ଲାଘୱ'ମନାଦରମାନା ଇଚ୍ଛନ୍ତେୱ ମନ୍ତଦ୍ଧିଯଂ। ଦୁୱିଧୋ ୱା ୱାଚ୍ଚଧମ୍ମୋ ଲହୁ ଗରୁ ଚ, ତତ୍ର ବହୁବ୍ବୀହିନା ଲହୁ, କମ୍ମଧାରଯମନ୍ତଦ୍ଧିଯେନଗରୁ। କିଞ୍ଚ ବହୁବ୍ବୀହିନା ଅତିସାଯନାଦ୍ଧତ୍ଥୋ ନ ଗମ୍ଯତେତି ଅୱସ୍ସଂ ତପ୍ପଟିପାଦନାଯ କମ୍ମଧାରଯପୁବ୍ବକୋ ମନ୍ତଦ୍ଧିଯେୱ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ।

ଦ୍ୱଯଂ ଚିତାଧୂମାଦିଗନ୍ଧେ। ୱିସ ୱିପ୍ପଯୋଗେ, ସୋ। ଆମସ୍ସ ୱସାଦିୱତ୍ଥୁନୋ ଗନ୍ଧୋ ତଂଯୋଗା, ଇ, ଯଂସଦ୍ଦୋ ତସ୍ସ ନପୁଂସକଉଦୀପକୋ।

୧୪୭।କୁଙ୍କୁମାଦଯୋ ଚତ୍ତାରୋ ଚତୁଜ୍ଜାତିଗନ୍ଧୋ ନାମ। କୁକ, ୱକ ଆଦାନେ, ଉମୋ, ନିଗ୍ଗହୀତାଗମୋ ଚ, କୁଙ୍କୁମଂ, ଲୋହିତଚନ୍ଦନଂ, ଯଂ ''କସ୍ମୀରଜ''ନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତି, କମିସ୍ସ ୱା କୁଙ୍କାଦେସୋ, କୁଙ୍କୁମଂ। ଯୁ ମିସ୍ସନେ, ଯୁ, ଯୱନଂ, ତସ୍ସ ପୁପ୍ଫଂ ଯୱନପୁପ୍ଫଂ, ଦେୱକୁସୁମଂ, ଯୱନଦେସେ ଜାତଂ ପୁପ୍ଫନ୍ତି ୱା ଯୱନପୁପ୍ଫଂ। ଯଂ ''ଲୱଙ୍ଗ''ନ୍ତିପି ୱୁଚ୍ଚତି, ଯଂ ପୁପ୍ଫଂ ନୁହୀପୁପ୍ଫସମାନଂ। ତଗି ଗତ୍ୟତ୍ଥୋ ଦଣ୍ଡକୋ ଧାତୁ, ଅରୋ, ତଗରଂ, କୁଟିଲଂ। ତରୁତୋ ଜାତୋ ତୁରୁକ୍ଖୋ, ଖୋ, ଉତ୍ତଞ୍ଚ, ସଲ୍ଲକୀଦୱୋ ହି ''ତୁରୁକ୍ଖୋ''ତି ୱୁତ୍ତୋ।

୧୪୮। ପଚ୍ଚେନ ଛରସାନଂ ନାମାନି। କଂ ପାନୀଯଂ ସେୱତେତି କସାୱୋ, ଅୱୋ, ଅଥ ୱା କଂ ସୱାପେତୀତି କସାୱୋସୁ ସୱନେ। ତୁୱରୋପି କସାଯୋପି କସାୱପରିଯାଯୋ। ତିଜ ନିସାନେ, ତୋ, ତିତ୍ତୋ, କଟୁ। ମଧୁ ମାଧୁରିଯଂ, ତଂଯୋଗା ମଧୁରୋ। ଲୁନାତି ଜଠଅତ୍ତନ୍ତି ଲୱଣୋ, ଯୁ। ଅମ୍ବସଦ୍ଦେ, ଅରୋ, ଇତ୍ତଂ, ଲତ୍ତଞ୍ଚ। କଟ ଗତିଯଂ, ଣ୍ଣୁ, ଉତ୍ତଂ। ଇମେ ଛ ରସା ନାମ ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି। ତବ୍ବତି ଦବ୍ବେ କସାୱାଦିସଦ୍ଦା ତୀସୁ ଲିଙ୍ଗେସୁ ୱତ୍ତନ୍ତି।

୧୪୯। ଦ୍ୱଯଂ ଫୋଟ୍ଠବ୍ବେ। ଫୁସିତବ୍ବୋ ଫସ୍ସୋ, ଫୋଟ୍ଠବ୍ବୋ ଚ, ତବ୍ବୋ, ସସ୍ସ ଟୋ, ତସ୍ସ ଠୋ। ତିକଂ ୱିସଯିମ୍ହି। ୱିସଯୋ ଅସ୍ସ ଗଯ୍ହତ୍ତେନାତ୍ଥୀତି ୱିସଯି। ଉଖତି ଗଚ୍ଛତି ୱିସଯେତି ଅକ୍ଖଂ, ଉସ୍ସତ୍ତଂ ଦ୍ୱିତ୍ତଞ୍ଚ, ନତ୍ଥି ଖଂ ୱେଦନା ଏତ୍ଥାତି ୱା ଅକ୍ଖଂ, ନ ହି ସୁଖୱେଦନାଦଯୋ ସମ୍ପଯୋଗୱସେନ ପଞ୍ଚସୁ ଇନ୍ଦ୍ରିଯେସୁ ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି, ଜୱନାଦୀସୁ ଏୱ ପନ ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତୀତି ତଥା ୱୁତ୍ତଂ, ମନିନ୍ଦ୍ରିଯେ ତୂପଚାରା [ମନିନ୍ଦ୍ରିଯେସୁପଚାରା (କ।)] ଅକ୍ଖଂ। ଇନ୍ଦୋ ଅତ୍ତା, ତସ୍ସ ଲିଙ୍ଗଂ ଇନ୍ଦ୍ରିଯଂ, ଇଯୋ। ନା'ନ୍ତରେନ ପଯୋଜକଂ ଚକ୍ଖାଦଯୋ ବ୍ୟାପାରଯନ୍ତେ, ତସ୍ମା ଅତ୍ଥି ଅତ୍ତା ଚକ୍ଖାଦୀନଂ ପଯୋଜକୋତି ଚକ୍ଖାଦିକଂ ଲିଙ୍ଗମତ୍ତନୋ ଭୱତୀତି ନିକାଯନ୍ତରିକା। ସଯଂ ତିକ୍ଖମନ୍ଦାଦିଭାୱେ ଚକ୍ଖୁୱିଞ୍ଞାଣାଦୀନଂ ତିକ୍ଖମନ୍ଦାଦିଭାୱସଙ୍ଖତୋ ତେସୁ ଇନ୍ଦତି ପରମିସ୍ସରିଯଂ

କରୋତୀତି ୱା ଇନ୍ଦ୍ରିଯଂ।

ଛକ୍କଂ ନଯନେ। ନେତି ଅତ୍ତନୋ ନିସ୍ସିତଂ ପୁଗ୍ଗଲନ୍ତି ନଯନଂ, ଯୁ। ଅସୁ ବ୍ଯାପନେ, ଅସତି ୱିସଯେସୁ ବ୍ଯାପୀ ୱିଯ ଭୱତୀତି ଅକ୍ଖି, ସସ୍ସ କୋ, ଅଥ ୱା ଅକ୍ଖ ବ୍ଯାପନଦସ୍ସନେସୁ, ଅକ୍ଖତି ୱିସଯେସୁ ବ୍ଯାପୀଭୱତି, ଅକ୍ଖତି ୱା ପସ୍ସତି ଏତେନାତି ଅକ୍ଖି। ନେତୀତି ନେତ୍ତଂ। ଲୋଚତି ପସ୍ସତି ଏତେନାତି ଲୋଚନଂ। ଅଚ୍ଛ ଦସ୍ସନବ୍ଯାପନେସୁ, ଇ, ଅଚ୍ଛି। ଚକ୍ଖତି ଅସ୍ସାଦେତି ରୂପନ୍ତି ଚକ୍ଖୁ, ଉ, ଚକ୍ଖତି ପସ୍ସତୀତି ୱା ଚକ୍ଖୁ।

୧୫୦। ପଞ୍ଚକଂ ସୋତେ। ସୁଣାତି ଏତେନାତି ସୋତଂ। ସଦ୍ଦୋ ଗଯ୍ହତେ ଅନେନାତି ସଦ୍ଦଗ୍ଗହୋ। କର କରଣେ, ଣୋ, କଣ୍ଣୋ, କଣ୍ଣତି ସୁଣାତି ଏତେନାତି ୱା କଣ୍ଣୋ, କଣ୍ଣ ସୱନେ। ସୁଣାତି ଯେନାତି ସୱନଂ, ସୁତି ଚ, ଯୁ,ତି ଚ।

ଚତୁକ୍କଂ ଘାନେ। ନସନ୍ତି ଏତାଯାତି ନତ୍ଥୁ, ଥୁ, ଆ, ନାସା। ଣ୍ଣୁ, ଅକ ଚ ଇକାରୋ ଚ ନାସିକା। ଘା ଗନ୍ଧୋପାଦାନେ, ଘାଯତି ଗନ୍ଧୋପାଦାନଂ କରୋତୀତି ଘାନଂ, ଯୁ, ଘାଯନ୍ତ୍ଯନେନାତି ୱା ଘାନଂ।

ଦ୍ୱଯଂ ଜିୱ୍ହାଯଂ। ଜୀୱତି ଏତାଯାତି ଜିୱ୍ହା, ହୋ, ଜୀୱ ପାଣଧାରଣେ। ଜୀୱିତନିମିତ୍ତଂ ରସୋ ଜୀୱିତଂ ନାମ, ତଂ ଅୱ୍ହାଯତୀତି ୱା ଜିୱ୍ହା, ୱଣ୍ଣଲୋପୋ। ରସନ୍ତି ଏତାଯାତି ରସନା, ରସ ଅସ୍ସାଦନେ, ରସଂ ଜାନାତୀତି ୱା ରସନା, ଞାସ୍ସ ନା, ନୀ ନଯେ ୱା, ଅ।

୧୫୧। ପଜ୍ଜଂ ସରୀରେ। ସରତି ଗଚ୍ଛତି, ସରନ୍ତି ୱା ତଂ ହିଂସନ୍ତୀତି ସରୀରଂ, ଈରୋ। ୱପ ବୀଜସନ୍ତାନେ। ୱପତି କୁସଲାକୁସଲବୀଜମେତ୍ଥାତି ୱପୁ, ଉ। ଗଚ୍ଛତି, ଗଣ୍ହାତି ୱା କୁସଲାକୁସଲମେତେନାତି ଗତ୍ତଂ, ଗମୁ ଗତିଯଂ, ଗହ ଉପାଦାନେ ୱା। ''ଅତ୍ତା''ତି ଅଭିଧାନଂ, ବୁଦ୍ଧି ଚ ଭୱନ୍ତି ଏତସ୍ମାତି ଅତ୍ତଭାୱୋ। ୱୁଣୋତି ସଂୱରତି ଏତ୍ଥାତି ବୋନ୍ଦି, ୱୁ ସଂୱରଣେ, ଦି, ନିଗ୍ଗହୀତାଗମୋ। ୱିୱିଧଂ ଗଣ୍ହାତି ଏତ୍ଥାତି ୱିଗ୍ଗହୋ। ଦିହ ଉପଚଯେ, ଦିହତି ୱଡ୍ଢତି ଏତ୍ଥ କୁସଲାକୁସଲନ୍ତି ଦେହଂ। ଅଯଂ ଦେହସଦ୍ଦୋ ପୁରିସେ ପୁଲ୍ଲିଙ୍ଗେୱତ୍ତତି। କୁଚ୍ଛିତାନଂ ଆଯୋ ଉପ୍ପତ୍ତିଟ୍ଠାନନ୍ତି କାଯୋ। ତନୁ ୱିତ୍ଥାରେ, ଉ, ତନୁ, ତନୁସଦ୍ଦୋଯଂ ଇତ୍ଥିଯଂ। ଏତ୍ଥାପି ୱାସଦ୍ଦୋ ସମ୍ବନ୍ଧିତବ୍ବୋ। ''ଅଙ୍ଗେନାଙ୍ଗଂ ତନୁ ଚ ତନୁନା ଗାଢତତ୍ତେନ ତତ୍ତ''ନ୍ତି [ଉତ୍ତରମେଘ ୪୨] ହି ମେଘଦୂତେ ୱୁତ୍ତଂ। କଳେୱ ରେତସି ୱରଂ କଳେୱରଂ, ଅଲୁତ୍ତସମାସୋଯଂ।

୧୫୨-୧୫୪। ଛକ୍କଂ ଚିତ୍ତେ। ଚିନ୍ତେତୀତି ଚିତ୍ତଂ। ଚେତୋ ଚ, ନଲୋପୋ। ମନତି ଜାନାତୀତି ମନୋ। ୱିଜାନାତୀତି ୱିଞ୍ଞାଣଂ, ଯୁ। ହରତି ଅତ୍ତନୋ ଆଧାରନ୍ତି ହଦଯଂ, ଯୋ, ରସ୍ସ ଦୋ ଚ। ମନୋ ଏୱ ମାନସଂ, ସକତ୍ଥେ ସଣ।

ଚୁଦ୍ଦସ ବୁଦ୍ଧାଖ୍ଯସ୍ସ ଗୁଣସ୍ସ ନାମାନି। ଝାଯତୀତି ଧୀ, ଝେ ଚିନ୍ତାଯଂ, ଝସ୍ସ ଧୋ, ନଦାଦି, ଧୀ, ଧାରେତୀତି ୱା ଧୀ, କ୍ୱି, ନଦାଦି, ଧୀ , ସଙ୍ଖାରେସୁ ଧୀକାରୋ ଜାଯତି ଏତାଯାତି ୱା ଧୀ, ନଦାଦି। ପଜାନାତି ଏତାଯାତି ପଞ୍ଞା, ଅ। ବୁଜ୍ଝତେ ତାଯାତି ବୁଦ୍ଧି,ତି। ମେଧ ହିଂ ସାସଙ୍ଗମେସୁ, କରଣେ ଅ, ମି ହିଂସାଯଂ ୱା, ଧୋ, ମେଧା। ମନତି ଜାନାତୀତି ମତି, ମୁତି ଚ, ଉତ୍ତଂ, ମୁନାତୀତି ୱା ମୁତି, ମୁନ ଞାଣେ,ତି, ମୁତି। ଭୂ ସତ୍ତାଯଂ, ରି, ନଦାଦି, ଭୂରୀ, ଭୂସଙ୍ଖାତେ ଅତ୍ଥେ ରମତୀତି ୱା ଭୂରୀ, କ୍ୱି, ନଦାଦି। ମନତି ଜାନାତୀତି ମନ୍ତା, ଅନ୍ତ, ଆ। ୱିଦତି ଜାନାତୀତି ୱିଜ୍ଜା, ପଚ୍ଚଜ୍ଜାଦିନା ସିଦ୍ଧଂ। ଯୁ ମିସ୍ସନେ। ଯମତି ମିସ୍ସୀଭୱତି ଞେଯ୍ଯେସୂତି ଯୋନି। ପଟିମୁଖଂ ଭନ୍ତି ଉପଟ୍ଠହନ୍ତି ଞେଯ୍ଯା ଏତେନାତି ପଟିଭାନଂ, ଯୁ। ନ ମୁଯ୍ହତି ଏତେନାତି ଅମୋହୋ। ୱୀମଂସା ୱିଚଯୋ ସମ୍ପେକ୍ଖା ଉପଲଦ୍ଧି ପଟିପତ୍ତି ଉତ୍ତିଚେତନାଦୀନିପି ବୁଦ୍ଧିନାମାନି।

ୱିପସ୍ସନାଦଯୋ ନେପକ୍କନ୍ତା ପରିଯାଯା ପଞ୍ଞାଭେଦା ପଞ୍ଞାୱିସେସା। ତତ୍ଥ ୱିୱିଧଂ ଅନିଚ୍ଚାଦିକଂ ସଙ୍ଖାରେସୁ ପସ୍ସତୀତି ୱିପସ୍ସନା, ଯୁ। ସମ୍ମାଦସ୍ସନଲକ୍ଖଣା ସମ୍ମାଦିଟ୍ଠି, ସା ଦୁୱିଧା ଲୋକିଯଲୋକୁତ୍ତରୱସେନ। ତତ୍ଥ ପୁରିମା ଛଳିସୁଦ୍ଧିପ୍ପୱତ୍ତିକାଲେ, ଇତରା ଞାଣଦସ୍ସନୱିସୁଦ୍ଧିକାଲେ ଲବ୍ଭତି। ଆଦିପରିଯାଯେନ ପଭୁତିନା ଅନଞ୍ଞାତଞ୍ଞସ୍ସାମୀତିନ୍ଦ୍ରିଯାଦଯୋ ଗହିତା। ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ କାରିଯେସୁ ୱିଚାରଣା। ମାନ ୱୀମଂସାଯଂ, ସୋ, ଚିତ୍ତାଭୋଗାଦି। ୱିଚାରଯତେ ଏତାଯାତି ୱିଚାରଣା, ଚର ସଞ୍ଚଯେ, ଚୁରାଦିଗଣୋ, ଯୁ। ସମ୍ପଜାନାତୀତି ସମ୍ପଜାନୋ, ପୁଗ୍ଗଲୋ, ଧମ୍ମସମୂହୋ ୱା, ଞାସ୍ସ ଜା, ତସ୍ସ ଭାୱୋ ସମ୍ପଜଞ୍ଞଂ, ନସ୍ସ ଞୋ, ଦ୍ୱିତ୍ତଂ, ତଂ ସାତ୍ଥକସମ୍ପଜଞ୍ଞାଦିୱସେନ ଚତୁବ୍ବିଧଂ। ନିସ୍ସେସତୋ ପାଚେତି କୁସଲଧମ୍ମେତି ନିପକୋ, ଞାଣୀ ପୁଗ୍ଗଲୋ, ତସ୍ସ ଭାୱୋ ନେପକ୍କଂ। ଦ୍ୱଯଂ ୱେଦନାଯଂ। ୱେଦଯତୀତି ୱେଦଯିତଂ, ୱିଦ ଅନୁଭୱନେ, ଚୁରାଦିତ୍ତା ଣଯୋ, ତୋ, ଇକାରାଗମୋ ଚ। ୱେଦଯତୀତି ୱେଦନା, ଯୁ।

୧୫୫। ପଞ୍ଚକଂ ୱିତକ୍କେ। ତକ୍କ ୱିତକ୍କେ। ତକ୍କେତି ସମ୍ପଯୁତ୍ତଧମ୍ମେ ଆରମ୍ମଣଂ ଅଭିନିରୋପେତୀତି ତକ୍କୋ। ୱିତକ୍କୋତି ଉପସଗ୍ଗମତ୍ତମେୱ ୱିସେସୋ। ସଙ୍କପ୍ପନ୍ତି ପଭୱନ୍ତ୍ଯନେନାତି ସଙ୍କପ୍ପୋ, ଣୋ, କପ୍ପ ୱିତକ୍କେ, କପ୍ପ ସାମତ୍ଥିଯେ ୱା, ଭୂୱାଦି, ସଙ୍କପ୍ପଯନ୍ତି ପଭୱନ୍ତ୍ଯନେନାତି ୱା ସଙ୍କପ୍ପୋ, କପ୍ପ ୱିତକ୍କେ, ଚୁରାଦି। ଅପ ପାପୁଣନେ, ଅପ୍ପେତି ସମ୍ପଯୁତ୍ତଧମ୍ମେ ପାପେତି ଆରମ୍ମଣନ୍ତି ଅପ୍ପନା, ଯୁ, ଆ। ଊହ ୱିତକ୍କେ। ଊହନ୍ତ୍ଯନେନାତି ଊହୋ।

ତକ୍କଊହସଦ୍ଦା ଚେତ୍ଥ ଅଜ୍ଝାହାରୱାଚକାପି ଭୱନ୍ତି, ଅଜ୍ଝାହାରଂ ନାମ ଊନପୂରଣତ୍ଥମଧିକପ୍ପଭେଦାହରଣଂ [ମଧିକୋପାଦାନଂ (ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା)]। ‘‘ଅଜ୍ଝାହାରୋ ତକ୍କ ଊହା’’ତି [ଅମର ୫।୩] ହି ଅମରକୋସେ ୱୁତ୍ତଂ। ଦ୍ୱୟଂ ଜୀୱିତିନ୍ଦ୍ରିୟେ। ଅୟୈତି ଗମନତ୍ଥୋ ଦଣ୍ଡକୋ ଧାତୁ। ଅୟତି ଅଦ୍ଧାନଂ ଗଚ୍ଛତି ୟେନାତି ଆୟୁ, ଣୁ, ଏତି ଏତେନାତି ୱା ଆୟୁ, ଇ ଗତିମ୍ହି, ଣୁ, ଇସ୍ସେ, ଏ ଅୟ। ଜୀୱନ୍ତି ଅନେନାତି ଜୀୱିତଂ, ଜୀୱ ପାଣଧାରଣେ।

ଚତୁକ୍କଂ ସମାଧିମ୍ହି। ନାନାଲମ୍ବଣୱିସାରଣାଭାୱତୋ ଏକଂ ଅଗ୍ଗଂ ଆରମ୍ମଣମେତସ୍ସାତି ଏକଗ୍ଗଂ, ଚିତ୍ତଂ, ‘‘ଅଗ୍ଗସଦ୍ଦୋ ଚେତ୍ଥ ଆଲମ୍ବଣୱାଚକୋ’’ତି ହି ସଦ୍ଦନ୍ତଟୀକାୟଂ ୱୁତ୍ତଂ, ତସ୍ସ ଭାୱୋ ଏକଗ୍ଗତା, ଏକଂ ୱା ଆରମ୍ମଣଂ ଅଜତି ଗଚ୍ଛତୀତି ଏକଗ୍ଗଂ, ତସ୍ସ ଭାୱୋ ଏକଗ୍ଗତା। କାମଚ୍ଛନ୍ଦଂ ସମେତୀତି ସମଥୋ, ଥୋ, ସମୁ ଉପସମେ, ‘‘ସମାଧି କାମଚ୍ଛନ୍ଦସ୍ସ ପଟିପକ୍ଖୋ’’ତି [ପାରା। ଅଟ୍ଠ। ୧।୧୧; ଧ। ସ। ଅଟ୍ଠ। ୧୬୦] ହି ୱୁତ୍ତଂ। ୱିକ୍ଖିପନଂ ନାନାରମ୍ମଣପେରଣଂ ୱିକ୍ଖେପୋ, ସୋ ନତ୍ଥି ଏତ୍ଥାତି ଅୱିକ୍ଖେପୋ। ଏକାରମ୍ମଣେ ସୁଟ୍ଠୁ ଆଧାନଂ ସମାଧି, ସଞ୍ଞାୟମି, ନାନାଲମ୍ବଣୱିକ୍ଖେପୱସପ୍ପୱତ୍ତଂ ଅଧିସଙ୍ଘାତଂ ଚିତ୍ତବ୍ବଧଂ ସମେତୀତି ୱା ସମାଧି, ନେରୁତ୍ତୋ।

୧୫୬। ପଞ୍ଚେନ ୱୀରିୟସ୍ସ ନାମାନି। ଉ ଦୁକ୍ଖଲାଭଂ, ଉଦ୍ଧଂ ୱା ସହତି ଖମତୀତି ଉସ୍ସାହୋ, ଣୋ। ଆ ଭୁସୋ କାୟଂ, ଚିତ୍ତଞ୍ଚ ତାପେତୀତି ଆତପ୍ପୋ[ଆତାପୋ (?) ଅଭିଧାନପ୍ପଦୀପିକାଟୀକା ୧୧୩୫ ଗାଥାୟଂ ପସ୍ସିତବ୍ବଂ], ତପ ସନ୍ତାପେ। ଲୀନଂ ଚିତ୍ତଂ ପଗ୍ଗଣ୍ହାତି ଉକ୍ଖିପତୀତି ପଗ୍ଗହୋ। ଅତ୍ତନୋ ନିସ୍ସୟଂ ପରମତ୍ଥଂ ଗଣ୍ହାପେତୀତି ୱା ପଗ୍ଗହୋ। ‘‘ପସଦ୍ଦୋ ପରମତ୍ଥେପୀ’’ତି ହି ଏକକ୍ଖରକୋସେ ୱୁତ୍ତଂ। ୱାୟମନ୍ତି ୟେନାତି ୱାୟାମୋ, ୱାୟମ ଉସ୍ସାହନେ, ଅଥ ୱା ୱୟ ଗମନତ୍ଥୋ ଦଣ୍ଡକୋ ଧାତୁ, ୱୟତି ସବ୍ବକାଲନ୍ତି ୱାୟାମୋ, ଅମୋ, ୱାୟୋ ୱିୟ ସଦା ଅମତି ଗଚ୍ଛତୀତି ୱା ୱାୟାମୋ। ପରଂ ପରଂ ଠାନଂ ଅକ୍କମତୀତି ପରକ୍କମୋ, ପରଂ ପଚ୍ଚନୀକଭୂତଂ କୋସଜ୍ଜଂ ଅକ୍କମତୀତି ୱା ପରକ୍କମୋ। ପଦହତି ୟେନାତି ପଧାନଂ, ୟୁ। ଦହସ୍ସ ଧୋ, ଦହ ଭସ୍ମୀକରଣେ [ପପୁବ୍ବଧାଧାତୁନା ସାଧେତବ୍ବଂ ମଞ୍ଞେ]। ୱୀରେ ସାଧୁ, ୱୀରାନଂ ୱା କମ୍ମଂ, ୱିଧିନା ୱା ଈରୟିତବ୍ବଂ ପୱତ୍ତେତବ୍ବନ୍ତି ୱୀରିୟଂ, ଈର ଗତିୟଂ, ଈହତି ଏତି ୱା ୟାୟ ସୁଭାସୁଭଫଲନ୍ତି ଈହା, ଈହ ଚେଟ୍ଠାୟଂ, ଇ ୱା ଗତିମ୍ହି, ପଚ୍ଛିମେ ହପଚ୍ଚୟୋ, ଉଦ୍ଧଂ ୟନ୍ତି ୟେନାତି ଉୟ୍ୟାମୋ, ଅମୋ। ତିଟ୍ଠତି ଏତ୍ଥ ସୁଭାସୁଭଫଲନ୍ତି ଧିତି,ତି, ଠା ଗତିନିୱତ୍ତିୟଂ।

୧୫୭। ପଞ୍ଚେନ ୱୁତ୍ତପରିୟାୟସ୍ସ ୱୀରିୟସ୍ସ ଚତ୍ତାରି ଅଙ୍ଗାନି ଦସ୍ସେତି। ତଚାଦୀନଂ ତିଣ୍ଣଂ ଅୱସିସ୍ସନଂ ଅୱସେସତା ମଂସଲୋହିତେହି ଅୱଧିଭୂତେହି, ମଂସଲୋହିତାନଂ ପନ ସୁସ୍ସନଂ ସୁକ୍ଖତା । ଏତାନି ଚତ୍ତାରି ଅଧିଟ୍ଠାନୱସପ୍ପୱତ୍ତାନି ୱୀରିୟସ୍ସ ଅଙ୍ଗାନି କାରଣାନି ହୋନ୍ତି। ଅଙ୍ଗ ଗମନତ୍ଥୋ ଦଣ୍ଡକୋ ଧାତୁ। ଅଙ୍ଗତି ସିଦ୍ଧିଂ ଗଚ୍ଛତି ୱୀରିୟଫଲମେତେହୀତି ଅଙ୍ଗାନି। ତଚ ପାଲନେ, ଣୋ, ତଚୋ। ନହ ବନ୍ଧନେ ଆରୁ। ନ୍ହାରୂତିପି ପାଠୋ। ତତ୍ଥ ନନ୍ତସ୍ସ ଲୋପୋ। ସିସ ଅସବ୍ବପ୍ପୟୋଗେ, ୟୁ, ଦ୍ୱିତ୍ତଂ। ଅସତି ଖେପେତି ଅଦ୍ଧାନନ୍ତି ଅଟ୍ଠି,ତି, ନପୁଂସକେ, ନେରୁତ୍ତୋ, ଆ ଭୁସୋ ତିଟ୍ଠତି ଏତେନାତି ୱା ଅଟ୍ଠି, ଇ। ମନ ଞାଣେ, ସୋ, ନସ୍ସ ନିଗ୍ଗହୀତଂ, ମଂସଂ। ରୁହ ଜନନେ, ଇତୋ, ଲତ୍ତଂ, ଲୋହିତଂ।

୧୫୮। ଅସାଝସାଧନେପି ୟସ୍ସା ୱସେନ ଉୟ୍ୟାମୋ, ସା ଅଧିମତ୍ତେହା ଅଧିକସତ୍ତିୟୁତ୍ତା ଈହା ଉସ୍ସୋଳ୍ହୀ ନାମ, ଉ ପବଲଂ ଦୁକ୍କରକମ୍ମଂ ସହତି ୟାୟାତି ଉସ୍ସୋଳ୍ହୀ, ସହସ୍ସ ସୋଳ୍ହୋ, ନଦାଦି, ଉସ୍ସାହାନଂ ଊହାତି ୱା ଉସ୍ସୋଳ୍ହୀ, ୟଥା ‘‘ପଦଟ୍ଠାନ’’ନ୍ତି, ଆକାରସ୍ସୋ, ହସ୍ସ ଳ୍ହୱ, ଊଲୋପୋ, ନଦାଦି, ୱାୟାମମତ୍ତେପି। ଦ୍ୱୟଂ ସତିୟଂ। ସରତି, ସରନ୍ତି ୱା ତାୟ, ସରଣମତ୍ତମେୱ ୱା ଏସାତି ସତି,ତି, ପମାଦଂ ୱା ସରତି ହିଂସତୀତି ସତି। ଅନୁ ପୁନପ୍ପୁନଂ ସତି ଅନୁସ୍ସତି, ଉପସଗ୍ଗମତ୍ତମେୱ ୱା ୱିସେସୋ, ଦ୍ୱେପି ଇତ୍ଥିୟଂ।

ଦ୍ୱୟଂ ଲଜ୍ଜାୟଂ। ଲଜି ପୀଳ୍ହଏ, କାତନ୍ତଧାତୁ। ଲଜ୍ଜ ଲଜ୍ଜନେ, ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନଧାତୁ, ଲଜ୍ଜତି ପାପାତି ଲଜ୍ଜା, ଅ। ହିରୀ ଲଜ୍ଜିୟଂ, ଇ। ହିରିୟତି ପାପାତି ହିରୀ। ସମାନା ତୁଲ୍ୟତ୍ଥା ଦ୍ୱେ। ଦ୍ୱୟଂ ଓତ୍ତପ୍ପେ। ଓତ୍ତପ୍ପତି ଭାୟତି ପାପତୋତି ଓତ୍ତପ୍ପଂ, ତପ ଭୟେ ଅୱପୁବ୍ବୋ। ପାପତୋ ଭାୟତି ସୀଲେନାତି ପାପଭୀରୁ, ପୁଗ୍ଗଲୋ, ଚିତ୍ତଂ ୱା, ତସ୍ସ ଭାୱୋ ତଥା।

୧୫୯। ପଞ୍ଚଦ୍ଧେନ ଉପେକ୍ଖାୟ ୱେଦନାୟ ନାମାନି। ମଜ୍ଝତ୍ତେ ମଜ୍ଝତ୍ତସଭାୱେ ପୱତ୍ତା ମଜ୍ଝତ୍ତିକା। ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ୱେଦନାନଂ ସମୀପେ ପୱତ୍ତା ଇକ୍ଖା ଅନୁଭୱନନ୍ତି ଉପେକ୍ଖା, ଇକ୍ଖ ଦସ୍ସନେ। ଅଦୁକ୍ଖା ଚ ସା ଅସୁଖା ଚେତି ଅଦୁକ୍ଖମସୁଖା, ମକାରୋ ପଦସନ୍ଧିକରୋ।

ଦ୍ୱୟଂ ମନସିକାରେ। ଭୱଙ୍ଗୱସେନ ପୱତ୍ତସ୍ସ ଚିତ୍ତସ୍ସ ଆଭୁଜନତୋ ଆୱଜ୍ଜାପନତୋ ଚିତ୍ତାଭୋଗୋ। ପାଲନଜ୍ଝୋହାରତ୍ଥୋ ଚେତ୍ଥ ଭୁଜଧାତୁ ଆୱଜ୍ଜନତ୍ଥୋ ଆପୁବ୍ବତ୍ତା, ଇଦଂ ପନ ୱୀଥିଜୱନପଟିପାଦକେ ସନ୍ଧାୟ ୱୁତ୍ତଂ, ଚିତ୍ତସ୍ସାରମ୍ମଣେ ଆଭୁଜନଂ ପୱତ୍ତନଂ ୱା ଚିତ୍ତାଭୋଗୋ, ଇଦଂ ପନ ଆରମ୍ମଣପଟିପାଦକୱସେନ ୱୁତ୍ତଂ। ଭୱଙ୍ଗମନତୋ ୱିସଦିସଂ ମନଂ କରୋତୀତି ମନକ୍କାରୋ, କରଣଂ ୱା କାରୋ, ମନସ୍ମିଂ କାରୋ ମନକ୍କାରୋ। ଏତ୍ଥ ଚ ପଠମୱିକପ୍ପେନ ଦ୍ୱେ ପଟିପାଦକା ୱୁତ୍ତା, ପଚ୍ଛିମେନ ତୁ ଇତରୋ।

ଦ୍ୱୟଂ ଅଧିମୋକ୍ଖୋ ମୁଚ ମୋଚନେ, ଅଧିମୁଚ୍ଚନଂ ''ଇଦମେୱା''ତି ସନ୍ନିଟ୍ଠାନକରଣଂ ଅଧିମୋକ୍ଖୋ। ନିଚ୍ଛୟନଂ ନିଣ୍ଣୟନଂ ନିଚ୍ଛୟୋ, ଚୟ ଗମନଥ୍ଥୋ ଦଣ୍ଡକୋ ଧାତୁ, ଚସ୍ସ ଦ୍ୱିତ୍ତଂ, ଛତ୍ତଂ, ନି ଭୁସଂ ଛେଦନଂ ୱା ନିଚ୍ଛୟୋ, ଛିଦି ଦ୍ୱିଧାକରଣେ, ଇସ୍ସତ୍ତଂ, ଦସ୍ସ ୟୋ, ଅସରୂପଦ୍ୱିତ୍ତଂ।

୧୬୦। ପଞ୍ଚକଂ ଦୟାୟଂ। ଦୟ ଦାନଗତିହିଂସାରକ୍ଖଣେସୁ। ଦୟତି ପରଦୁକ୍ଖଂ, ଅତ୍ତସୁଖଞ୍ଚ ହିଂସତୀତି ଦୟା, ଆ। କପି ଚଲନେ, ଅନୁ ପୁନପ୍ପୁନଂ କମ୍ପେତି ଅତ୍ତାଧାରସ୍ସ ଚିତ୍ତନ୍ତି ଅନୁକମ୍ପା। କଂ ସୁଖଂ ରୁନ୍ଧତୀତି କରୁଣା, ରୁଧି ଆୱରଣେ, ଧସ୍ସ ଣୋ, ଅଥ ୱା କରୋନ୍ତି ଅତ୍ତାନମଧୀନମେତାୟାତି କରୁଣା, ୟୁ, ଆ, କରୁଣା, ସା ଏୱ କାରୁଞ୍ଞଂ। ଅନୁଦୟାତି ଉପସଗ୍ଗେନ ପଦଂ ୱଡ୍ଢିତଂ।

ପଞ୍ଚକଂ ୱିରତିୟଂ। ରମୁ ଉପରମେ ୱିପୁବ୍ବୋ, ୱିରମଣଂ ୱେରମଣୀ, ୟୁ, ନଦାଦି, ୱେରଂ ମଣତି ୱିନାସେତୀତି ୱା ୱେରମଣୀ। ୱିରମଣଂ ୱିରତି,ତି। ଦୂରତୋ ୱିରମଣଂ ଆରତି।

୧୬୧। ଚତୁକ୍କଂ ଖନ୍ତିୟଂ। ତିତିକ୍ଖନଂ ଖମନଂ ତିତିକ୍ଖା, ତିଜ ଖନ୍ତିୟଂ, ଖୋ, ଦ୍ୱିତ୍ତଂ, କତ୍ତାଦି, ଆ। ଖମନଂ ସହନଂ ଖନ୍ତି,ତି। ଖମତେ ଖମନଂ, ଖମା ଚ, ଖମୁ ସହନେ। ଦ୍ୱୟଂ ମେତ୍ତିୟଂ। ମିଦ ସ୍ନେହେ, ମିଜ୍ଜତି ସିନେହତୀତି ମେତ୍ତା, ତ, ଆ। ମେତ୍ତି,ତି। ଅଥ ୱା ମିତ୍ତେ ଭୱା ମେତ୍ତା, ମେତ୍ତି ଚ।

ପଞ୍ଚକଂ ଦିଟ୍ଠିୟଂ। ଦସ୍ସୀୟତେ ଦସ୍ସନଂ, ଦିସ ପେକ୍ଖନେ, ୟୁ। ଦସ୍ସନଂ ଦିଟ୍ଠି। ଲଭ ଲାଭେ,ତି, ଲଦ୍ଧି, ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠିୟମେୱ। ସେସା ତୁ ଉଭୟତ୍ର। ଠିତପକ୍ଖୋ ସିଦ୍ଧନ୍ତୋ[ଠିତୋ ପକ୍ଖୋ ସିଦ୍ଧନ୍ତୋ, ପୁବ୍ବପକ୍ଖଂ ନିରସ୍ସ ସିଦ୍ଧପକ୍ଖଟ୍ଠପନେ ଇତି ଭାୱୋ (ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା)], ସିଦ୍ଧୋ ଅନ୍ତୋ ଅନେନାତି ୱିଗ୍ଗହୋ। ସମନ୍ତତୋ ଅୟନଂ ଗତି ସମୟୋ।

୧୬୨।ଦୋହଳଅନ୍ତଂ ତଣ୍ହାୟଂ। ତସ ପିପାସାୟଂ, ୟାୟ ତସନ୍ତି, ସା ତଣ୍ହା, ଣ୍ହୋ। ଇଣମ୍ହି ତସିଣା। ଏଜ କମ୍ପନେ, ଏଜା। ସଂସାରତୋ ନିସ୍ସରିତୁମପ୍ପଦାନୱସେନ ଜାଲସଦିସତ୍ତା ଜାଲିନୀ, ଉପମାନେ ଇନୀ। ୱିସ ପୱେସନେ, ସବ୍ବତ୍ର ୱିସତା ପତ୍ଥତାତି ୱିସତ୍ତିକା, ସକତ୍ଥେ ଣିକୋ। ଛନ୍ଦ ଇଚ୍ଛାୟଂ, ଛନ୍ଦନଂ ଛନ୍ଦୋ, କତ୍ତୁକମ୍ୟତାପି। ତେସୁ ତେସ୍ୱାରମ୍ମଣେସୁ ଆକୁଲୀଭୂତତ୍ତା ଜଟା ୱିୟାତି ଜଟା। କମୁ ଇଚ୍ଛାୟଂ,ତି, ନିକନ୍ତି। ଇସୁ ଇଚ୍ଛାୟଂ, ଅ, ଇସ୍ସ ଆ, ଆସା। ସିୱୁ ତନ୍ତସନ୍ତାନେ, ଭୱାଦୀହି ଭୱାଦୟୋ ସିବ୍ବତୀତି ସିବ୍ବିନୀ, ଅ, ଇନୀ। ସତ୍ତେ ଭୱଂ ନେତୀତି ଭୱନେତ୍ତି,ତି।

୧୬୩।ଝେଚିନ୍ତାୟଂ, ଆରମ୍ମଣାଭିମୁଖଂ ଝାୟତୀତି ଅଭିଜ୍ଝା, ଆ। ୱନ ସମ୍ଭତ୍ତିୟଂ, ୱନତି ୟେନ ସୋ ୱନଥୋ, ଥୋ। ୱା ଗତିୟଂ, ୱାତି ଆରମ୍ମଣନ୍ତି ୱାନଂ, ୟୁ। ଲୁଭ ଇଚ୍ଛାୟଂ, ଲୁବ୍ଭନଂ ଲୋଭୋ, ଣୋ। ରଞ୍ଜ ରାଗେ, ରଞ୍ଜନଂ, ରଜ୍ଜନ୍ତି ୱା ୟେନ ସୋ ରାଗୋ, ଣୋ। ଲୟ ଗତିୟଂ, ଆ ପୁନପ୍ପୁନଂ ଲୟତ୍ୟାରମ୍ମଣେସୂତି ଆଲୟୋ, ପୁନପ୍ପୁନଂ ଲୟତି ସଂସିଲେସତି ୟେନାତି ୱା ଆଲୟୋ। ''ଲୟୋ ୱିନାସେ ସଂସିଲେସେ, ସାମ୍ୟେ ତୋରିୟତ୍ତିକସ୍ସ ଚେ''ତି ନାନତ୍ଥସଙ୍ଗହୋ। ପିହ ଇଚ୍ଛାୟଂ, ଚୁରାଦି, ଅ, ପିହୟତି ୟାୟାତି ପିହା। ଚିତ୍ତସ୍ସ ନାନାରମ୍ମଣେସୁ ୱିଚ୍ଚୁମ୍ବକରଣତୋ ମନସୋ ରଥୋ ଇୱ ମନୋରଥୋ, ମନୋ ଏୱ ରଥୋ ୱିୟାତି ୱା ମନୋରଥୋ। ଇସୁ ଇଚ୍ଛାୟଂ, ଅ, ସସ୍ସ ଛାଦେସୋ। ଲସ କନ୍ତିୟଂ, ଅଭିମୁଖଂ କତ୍ୱା ଲସତି ୟେନାତି ଅଭିଲାସୋ, ଣୋ। କମୁ ଇଚ୍ଛାୟଂ, ଣୋ, କାମୋ । ଦୁହ ପପୂରଣେ, ଦୁହନଂ ଦୋହୋ, ତଂ ଲାତୀତି ଦୋହଳଓ, ଦୁଟ୍ଠଂ ହଦୟମେତେନାତି ୱା ଦୋହଳଓ, ହଦୟସ୍ସ ହଳଓ, ହଲ କମ୍ପନେ ଦ୍ୱିସଦ୍ଦୂପପଦୋ, ଦ୍ୱୀହି ହଲତି କମ୍ପତୀତି ୱା ଦୋହଳଓ, ଅ, ଦ୍ୱିସ୍ସ ଦୋ, ଲସ୍ସ ଳଓ। ଦ୍ୱେ ହଦୟା ଅସ୍ସ ପରମତ୍ଥସ୍ସାତି ୱା ଦୋହଳଓ। ଅ, ଦ୍ୱିସ୍ସ ଦୋ, ହଦୟସ୍ସ ହଳଓ, ଦସ୍ସ ଳଓ ୱା, ୟଲୋପୋ, ଇଚ୍ଛାୱିସେସତ୍ତେପି ଦୋହଳଅସ୍ସ ସାମଞ୍ଞତ୍ତଓଭିଚ୍ଛାୟ ନିଦ୍ଦେସୋ।

ଅତଣ୍ହାସଭାୱମ୍ପି ରୁଚିଂ ଆଲମ୍ବିଶିଚ୍ଛାସଭାୱସାମଞ୍ଞେନ ଇଧେୱ ୱତ୍ତୁମାହ ''ଆକଙ୍ଖାତୁ''ଇଚ୍ଚାଦି। କଙ୍ଖ ଇଚ୍ଛାୟଂ, ଅ। ରୁଚ ରୋଚନେ, ରୋଚନଂ କତ୍ତୁକାମତା, ଇ, ରୁଚ ଦିତ୍ତିୟଂ ୱା, ରୁଚି। କତ୍ତୁକାମତେୱ। ସା ରୁଚି ଅଧିକା ଲାଲସା ନାମ, ଲସ କନ୍ତିୟଂ, ପୁନପ୍ପୁନଂ, ଅତିସୟଂ ୱା ଲସତୀତି ଲାଲସା, ଦ୍ୱିତ୍ତଂ, ଅସ୍ସା। ''ୟାଚନାୟଂ ମହିଚ୍ଛାୟଂ [ତଣ୍ହାତିରେକେ ୟାଚନାୟଂ (ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା ୭।୨୮)], ଉସ୍ସୁକ୍କେ ଲାଲସା ଦ୍ୱିସୂ''ତି ରୁଦ୍ଦୋ।

୧୬୪। ତିକଂ ୱିରୋଧେ। ପାୟେନ ୱୀରେସୁ ଭୱଂ ୱେରଂ, ପଟିଘପାପେସ୍ୱପି। ରୁଧ ପଟିଘାତେ, ୱିରୁଜ୍ଝନଂ ୱିରୋଧୋ। ଦିସ ଅପ୍ପୀତିୟଂ, ୱିଦ୍ଦେସନଂ ୱିଦ୍ଦେସୋ।

ରୋସନ୍ତଂ କୋଧେ। ଦୁସ ଅପ୍ପୀତିୟଂ, ଦୁସ୍ସନଂ ଦୋସୋ। ଆରମ୍ମଣେ ପଟିହଞ୍ଞତୀତି ପଟିଘଂ, ହନ ହିଂସାୟଂ, ପଟିଘସଦ୍ଦୋୟଂ ପୁଲ୍ଲିଙ୍ଗେ ୱା ଭୱତି। କୁଧ କୋପେ, କୁଜ୍ଝନଂ କୋଧୋ। ଆଗନ୍ତ୍ୱା ହଞ୍ଞତୀତି ଆଘାତୋ। କୁପ କୋପେ, କୁପ୍ପତୀତି କୋପୋ, କୋପୟତି ୱା ଚିତ୍ତନ୍ତି କୋପୋ। ରୁସ ରୋସନେ, ରୁସନଂ ଦୁସ୍ସନଂ ରୋସୋ।

ଦ୍ୱୟଂ ପରାନତ୍ଥଚିନ୍ତନେ। ଣ୍ଟାପଜ୍ଜତି ୱିନସ୍ସତି ଚିତ୍ତମେତେନାତି ଣ୍ଟାପାଦୋ, ପଟିଘେପି। ପଦ ଗତିମ୍ହି। ପରସମ୍ପତ୍ତୀସୁ ନାଭିରମତୀତି ଅନଭିରତି, ରମୁ ରମଣେ,ତି।

୧୬୫। ଦ୍ୱୟଂ ଉପନାହେ। ନହ ବନ୍ଧନେ, ପୁନପ୍ପୁନଂ, ଉପଗନ୍ତ୍ୱା ୱା ନୟ୍ହତି ଚିତ୍ତନ୍ତି ଉପନାହୋ। ବଜ୍ଝତି ୱେରମନେନାତି ବନ୍ଧୱେରଂ। ଦ୍ୱୟଂ ସୋକେ। ସୁଚ ସୋକେ, ଣୋ, ସୁଚନଂ ସୋକୋ। ସୁଚତେ ସୋଚନଂ।

ତିକଂ ରୁଦିତେ। ରୁଦି ଅସ୍ସୁୱିମୋଚନେ, ସବ୍ବତ୍ର ଭାୱେ ତୋ। କନ୍ଦି ଅୱ୍ହାନେ, ରୋଦନେ ଚ, ତପଚ୍ଚୟସ୍ସ ଅଣ୍ଣାଦେସେ ରୁଣ୍ଣଂ। ଦ୍ୱୟଂ ପରିଦେୱନେ। ଦେୱନଂ ସୋକେନ ୱିଲାପୋ, ପୁନପ୍ପୁନଂ, ସମନ୍ତତୋ ୱା ଦେୱୋ ପରିଦେୱୋ, ପରିଦ୍ଦୱୋ ଚ।

୧୬୬। ତିକଂ ଭୟେ ଚିତ୍ତୁତ୍ରାସସଙ୍ଖାତେ। ସବ୍ବତ୍ର ଭାୱସାଧନଂ। ଭୀ ଭୟେ, ଭାୟନଂ ଭୀତି,ତି। ଭୟଂ, ଣୋ। ତସ ଉବ୍ବେଜେ, ଉତ୍ତସତେ ଉତ୍ତାସୋ, ଣୋ। ଦ୍ୱୟଂ ମହତି ଭୟେ। ଭୀରୁନୋ ଇଦଂ ଭେରୱଂ, ଣୋ। ମହନ୍ତଞ୍ଚ ତଂ ଭୟଜନକତ୍ତା ଭୟଞ୍ଚାତି ମହବ୍ଭୟଂ। ମହାଭୟନ୍ତିପି ପାଠୋ।

୧୬୭। ପଞ୍ଚଂ ଭାୟିତବ୍ବସାମଞ୍ଞେ। ଭେରୱସଦ୍ଦୋୟଂ ସାମଞ୍ଞୱାଚକୋପି ଅତ୍ଥୀତି ଇଧ ନିଦ୍ଦେସୋ। ଭାୟତି ୟସ୍ମାତି ଭିଂସନଂ, ସୋ, ୟୁ, ବିନ୍ଦାଗମୋ। ଭାୟତି ୟସ୍ମାତି ଭୀମଂ, ମୋ। ଦର ୱିଦାରଣେ, ଦରୀୟତୀତି ଦାରୁଣଂ, ଉଣୋ। ଭାୟତି ୟସ୍ମାତି ଭୟାନକଂ, ଣ୍ବୁ, ଅନକାଦେସୋ। ଘୁର ଭୀମେ, ଘୁରତି ଭିଂସତୀତି ଘୋରଂ, ଣୋ। ପଟିୱତ୍ତତି ଭୟଂ ଚିତ୍ତୁତ୍ରାସୋ ୟସ୍ମାତି ପଟିଭୟଂ। ଭାୟତି ୟସ୍ମାତି ଭେସ୍ମଂ, ସ୍ମପଚ୍ଚୟୋ। ଭୟଂ କରୋତୀତି ଭୟଙ୍କରଂ, ଅଲୁତ୍ତସମାସୋୟଂ। ଇମେ ନୱ ଭେରୱାଦୟୋ ଭୟଭେରୱାଦିହେତୁମ୍ହି ଦବ୍ବେ ୱିସେସନଭାୱେନ ୱତ୍ତନ୍ତେ, ତଦା ତୀସୁ ଲିଙ୍ଗେସୁ, ସାମଞ୍ଞେନ ତୁ ନପୁଂସକେ।

୧୬୮। ଦ୍ୱୟଂ ପରାଭ୍ୟୁଦୟାସହନେ। ଇସ୍ସ ଇସ୍ସଣ୍ଡେ, ଇସ୍ସ ଇସ୍ସାୟନ୍ତି ୱା ଧାତ୍ୱତ୍ଥୋ, ଇସ୍ସତି ସନ୍ତେସୁପି ଗୁଣେସୁ ୱଚସା, ମନସା ୱା ଦୋସାରୋପନଂ କରୋତୀତି ଇସ୍ସା, ଅ। ଉସ୍ୟୁୟ[ଉସୂୟ (?)] ଦୋସାୱିକରଣେ। ତିକଂ ମଚ୍ଛେରେ। ମସୁ ଆମସନେ, ଛେରଚ୍ଛରପଚ୍ଚୟା, ମଚ୍ଛରମେୱ ମଚ୍ଛରିୟଂ, ସକତ୍ଥେ ଇୟୋ, ଅଥ ୱା ମସୁଇଚ୍ଚେତସ୍ସ ପାଟିପଦିକସ୍ସ ସୁସ୍ସ ଶମ୍ହି ଛେରଚ୍ଛରା, ମସୁ ମଚ୍ଛେରେତିପି ଧାତୁ।

ତିକଂ ଅଞ୍ଞାଣେ। ମୁହ ୱେଚିତ୍ତେ, ମୁୟ୍ହନ୍ତି ତେନ ସମ୍ପୟୁତ୍ତଧମ୍ମା, ସୟଂ ୱା ମୁୟ୍ହତି, ମୁୟ୍ହନମତ୍ତମେୱ ୱା ତନ୍ତି ମୋହୋ। ୱିଦ ଞାଣେ, ନ ୱିଦତୀତି ଅୱିଜ୍ଜା। ନ ୱିଜାନାତୀତି ଅଞ୍ଞାଣଂ। ତିକଂ ମାନେ। ଭୂତେନାଭୂତେନ ୱା ପରତୋ ଉକ୍କଂସକପ୍ପନେନ ଚେତସୋ ଉନ୍ନତି ମାନୋ, ଯଥା "ସୂରୋ ଅହ୍ମୱାହ'ମସ୍ମି ସୀଲୱା ବୁଦ୍ଧିସମ୍ପନ୍ନୋ"ତି [ଅୱେହି ଭଲୱା ଅସ୍ମି, ସୀଲୱା ବୁଦ୍ଧିସଂଯୁତୋ (ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା ୭।୨୨)]। ମାନ ପୂଜାୟଂ, ଚୁରାଦି, ଅ। ଧାରଣତ୍ଥୋ ଧାଧାତୁ, କରୋତ୍ୟତ୍ଥେ ୱିପୁବ୍ବୋ, ସେଯ୍ୟାଦିଭାୱେ ଅତ୍ତାନଂ ୱିଦଧାତି ୟାୟ ସା ୱିଧା, ତୀସ୍ସୁ। ଉଦ୍ଧଂ ନମତି ୟାୟ ସା ଉନ୍ନତି, ଇତ୍ଥିୟନ୍ତି।

୧୬୯। ଦ୍ୱୟଂ ଉଦ୍ଧତ୍ତେ। ହନ ଗତିୟଂ, ଉଦ୍ଧଂ ଉଦ୍ଧଂ ହନତି ଗଚ୍ଛତୀତି ଉଦ୍ଧତୋ, ତୋ, ହନସ୍ସ ଧୋ, ଅସରୂପଦ୍ୱିତ୍ତଂ, ଚିତ୍ତଂ, ଉଦ୍ଧତସ୍ସ ଭାୱୋ ଉଦ୍ଧଚ୍ଚଂ। ଧାୱ ଗତିୟଂ, ଉଦ୍ଧଂ ଧାୱତି ଚିତ୍ତମେତେନାତି ଉଦ୍ଧୱଂ, ଅ, ରସ୍ସୋ।

ତାପାଦିପଞ୍ଚକଂ କୁକ୍କୁଚ୍ଚେ। ତପ, ଧୁପ ସନ୍ତାପେ, ତପତି ଚିତ୍ତମେତେନାତି ତାପୋ, ଣୋ। କୁଚ୍ଛିତଂ କରୋତୀତି କୁକ୍କୁତଂ, ଚିତ୍ତଂ, ତଂସମଙ୍ଗୀ ୱା, ତସ୍ସ ଭାୱୋ କୁକ୍କୁଚ୍ଚଂ। ପଚ୍ଛା ତପତି ଏତେନାତି ପଚ୍ଛାତାପୋ। ଅନୁ ପଚ୍ଛା ତପତି ୟେନ ସୋ ଅନୁତାପୋ। ସର ଗତିୟଂ, ୱିରୂପେନ ପତି ପୁନପ୍ପୁନଂ ସରତି ଚିତ୍ତମେତେନାତି ୱିପ୍ପଟିସାରୋ, ତସ୍ସ ଟୋ।

୧୭୦। ପଞ୍ଚଂ ୱିଚିକିଚ୍ଛାୟଂ। ଲିଖ ଲେଖନେ, ମନଂ ୱିଲେଖତି ଦ୍ୱିଧାକରଣୱସେନାତି ମନୋୱିଲେଖୋ। ଦିହ ଉପଚୟେ। ଇଧ ପନ ସଂପୁବ୍ବତ୍ତା ସଂସୟେ, କରଣେ ଣୋ। ସୀ ସୟେ, ଇଧ ସଂପୁବ୍ବତ୍ତା କଙ୍ଖାୟଂ, ସବ୍ବତ୍ରେୱଂ। "କଥମିଦ"ମିତି କଥୟତି ୟାୟ ସା କଥଂକଥା। କିତ ରୋଗାପନୟନେ, ଛପଚ୍ଚୟୋ, ଦ୍ୱିତ୍ତାଦି, ୱିଗତା ଚିକିଚ୍ଛା ଞାଣପ୍ପଟିକାରୋ ଏତାୟାତି ୱିଚିକିଚ୍ଛା। ଇଲ ଗତିକମ୍ପନେସୁ, ଦ୍ୱିଧା ଇଲତି ଚିତ୍ତମେତେନାତି ଦ୍ୱେଳ୍ହକଂ, ହପଚ୍ଚୟୋ, ସକତ୍ଥେ କୋ ଚ। କଙ୍ଖ ୱିଚିକିଚ୍ଛାୟଂ, ଅ, ଇତ୍ଥିୟଂ। ସଙ୍କ ସଙ୍କାୟଂ। ୱିୱିଧେନାକାରେନ ମଞ୍ଞତି ୟସ୍ମା, ସା ୱିମତି। ମନ ଞାଣେ, ଇତ୍ଥିୟନ୍ତି।

୧୭୧। ତିକଂ ନୀଚପକତିଦୋସସମ୍ଭୂତରୂପିସ୍ସରିୟାଦିନିମିତ୍ତିକେ ମଦେ, ୟସ୍ମିଂ ସତି ଉତ୍ତରଦାନସାଦରୋଲୋକନାଦିୱିମୁଖୋ ପୁରିସୋ ଜାୟତେ। ମଦୋପ୍ପତ୍ର "କତ୍ଥୂରୀଗନ୍ଧରେତେସ୍ସୁ, ମଦୋହସ୍ସେଭଦାନେସ୍ସୂ"ତି [କତ୍ତରି ଗବ୍ଭରେତେସୁ, ମଦୋ ପୁରିସମାନେସ୍ସୂତି (ନିସ୍ସୟ)]ରଭସୋ। ଗବ୍ବ ମାନେ, ଚୁରାଦି, ଅ, ଅଥ ୱା ଗର ସେଚନେ, ବୋ। ମାନ ପୂଜାୟଂ, ୱିସେସତୋ ମାନେତୀତି ଅଭିମାନୋ। ଅହଂକାରେ ଅହଂସଦ୍ଦୋ ନିପାତୋ,

ଅମ୍ହସଦ୍ଦୋପ୍ପତ୍ର, ‘‘ଅହ’’ମିତି ଅତ୍ତାନଂ କରୋତି ଯେନାତି ଅହଂକାରୋ। ଦ୍ୱଯଂ ଚିନ୍ତାଯଂ। ଚିନ୍ତ ଚିନ୍ତାଯଂ, ଅ। ଝେ ଚିନ୍ତାଯଂ, ଝାଯତେ ଝାନଂ, ଦ୍ୱୀସୁପି ଭାୱସାଧନଂ, ଅ। ୱିତକ୍କଚିନ୍ତାନଂ କୋ ଭେଦୋ? ୱିତକ୍କୋ ତାୱ ୱାଚାଯ ପୁବ୍ବଭାଗପ୍ପୱତ୍ତୋ, ‘‘ପୁବ୍ବେୱ ଖୋ, ଗହପତି, ୱିତକ୍କେତ୍ୱା ୱିଚାରେତ୍ୱା ପଚ୍ଛା ୱାଚଂ ଭିନ୍ଦତୀ’’ତି [ସଂ। ନି। ୪।୩୪୮] ହି ୱୁତ୍ତଂ। ଇତରା ପନ ତସ୍ସା ଅପୁବ୍ବଭାଗପ୍ପୱତ୍ତାପୀତି ଅଯମେତାସଂ ୱିସେସୋ। ଅଥ ୱା ୱିତକ୍କୋ ପକିଣ୍ଣକପରିଯାପନ୍ନୋ ଏକୋ ଚେତସିକଧମ୍ମୋ, ଇତରା ପନ ସବ୍ବସାଧାରଣପରିଯାପନ୍ନୋ ମନସିକାରନାମକୋ ଏକୋ ଚେତସିକଧମ୍ମୋତି ଅଯମେତାସଂ ୱିସେସୋ।

ଦ୍ୱଯଂ ନିଚ୍ଛଯେ। ନଯ ଗମନତ୍ଥୋ ଦଣ୍ଡକୋ ଧାତୁ, ଆରମ୍ମଣଂ ନିଚ୍ଛିନନ୍ତୋ ନଯତୀତି ନିଣ୍ଣଯୋ, ନସ୍ସ ଣତ୍ତଂ। ଅଥ ଅଧିମୋକ୍ଖନିଣ୍ଣଯାନଂ କୋ ଭେଦୋ? ଅଧିମୋକ୍ଖୋ ଆରମ୍ମଣଂ ଅଜ୍ଝୋଗାହେତ୍ୱା ତିଟ୍ଠତି, ନିଣ୍ଣଯୋ ୱିନିଚ୍ଛଯମତ୍ତମେୱାତି ଅଯମେତେସଂ ୱିସେସୋ। ଅଥ ୱା ଅଧିମୋକ୍ଖୋ ପସାଦେପି ସମ୍ଭୱତି, ଇତରୋ ପନ ନ ତଥାତି ଅଯଂପ୍ୟେତେସଂ ଭେଦୋ । ତତ୍ର ନିଚ୍ଛଯସଦ୍ଦୋ ଇଧାପି ପୱତ୍ତତୀତି ଦ୍ୱୀସୁପି ୱୁତ୍ତୋ।

ପାଦେନ ଅଭ୍ଭୁପଗମସ୍ସ ନାମାନି। ପତିପୁବ୍ବୋ ଜାନାତି ଅଭ୍ଭୁପଗମେ, ଇତ୍ଥିଯଂ ଅ, ପଟିଞ୍ଞା। ତଥା ସୁଣୋତି ଚ, ଅ, ପଟିସ୍ସୱୋ, ଦ୍ୱୀସୁପି ଭାୱସାଧନଂ। ସଂୱିଦା’ଗୂ, ପଟିଞ୍ଞାନଂ, ନିଯମୋ, ଅସ୍ସୱୋ, ସଂସୱୋ, ଅଙ୍ଗୀକାରୋ, ଅଭ୍ଭୁପଗମୋ, ସମାଧିଇଚ୍ଚାଦୀନିପି ଅଭ୍ଭୁପଗମସ୍ସ ନାମାନି [ଅମର ୫।୫]।

୧୭୨। ଛହି ପଦେହି ଅନାଦରସ୍ସ ନାମାନି। ମାନ ପୂଜାଯଂ, ଚୁରାଦି, ମନ ଞାଣେ ୱା, ହେଟ୍ଠା କତ୍ୱା ଜାନନଂ ଅୱମାନଂ, ଭାୱେ ଯୁ। ଯୋ ଯେନାନାଦରିତୋ, ସ ତତୋ ଅୱସ୍ସମେୱ କାଯୱଚୀମନାନଂ ଅଞ୍ଞତରେନାୱଧୀଯତେତି ଅନାଦରେପି ବ୍ଯୱଧାନାଭିଚାରତୋ ତିରସଦ୍ଦୋ ଅନ୍ତରଧାନେ ୱତ୍ତମାନୋ ସମ୍ଭୱତେତି ତିରୋଧାନକରଣଂ ତିରକ୍କାରୋ। ପରି ପରାପୁବ୍ବୋ ଭୂଧାତୁ ଅୱଞ୍ଞାଣେ, ଅୱପୁବ୍ବୋ ଜାନାତି ଚ, ସବ୍ବତ୍ର ଭାୱେ ଣୋ, ଅ ଚ। ଦର ଆଦରେ, ଆଦରୋ ସକ୍କାରୋ, ତବ୍ବିପରୀତୋ ଅନାଦରୋ। ପରାଭୱନଂ ପରାଭୱୋ। ଅୱଜାନନଂ ଅୱଞ୍ଞା।

ଦ୍ୱଯଂ ଉମ୍ମାଦେ। ଚିତ୍ତସ୍ସ ୱିବ୍ଭମୋ ଭନ୍ତି ଉମ୍ମାଦୋ। ମଦ ଉମ୍ମାଦେ, ଉଗ୍ଗତେହି, ଉମ୍ମଗ୍ଗସଣ୍ଠିତେହି ୱା ଦୋସେହି ମଦନଂ ଉମ୍ମାଦୋ।

୧୭୩।ସ୍ନେହନ୍ତଂ ସ୍ନେହୋ। ପିଯସ୍ସ ଭାୱୋ ପେମଂ, ଇମୋ, ପିଯସ୍ସ ପତ୍ତଂ, ପୀନଯତୀତି ୱାପୀ, ପିନୋ ଭାୱୋ ପେମଂ, ଇମୋ। ସିନିହ, ସ୍ନିହ ପୀତିଯଂ, ଭାୱେ ଣୋ। ଦ୍ୱଯଂ ମୁଚ୍ଛାଯଂ। ପୀଠଅ ୱିବାଧାଯଂ, ଚିତ୍ତସ୍ସ ପୀଠଆ ଚିତ୍ତପୀଠଆ, ୱିଗତା ନୀଲାଦିସଞ୍ଜାନନଲକ୍ଖଣା ସଞ୍ଞା ଏତସ୍ମାତି ୱିସଞ୍ଞୀ, ତସ୍ସ ଭାୱୋ ୱିସଞ୍ଞିତା।

ଦ୍ୱଯଂ ପମାଦେ। ଯେନ ସତ୍ତୋ ସମାନୋ ସଯଂ କତ୍ତବ୍ବଂ ନ କରୋତି, ସୋ ପମାଦୋ, ମଦ ପମାଦେ ପପୁବ୍ବୋ, ପମଜ୍ଜନଂ ପମାଦୋ, ଣୋ। ସଜ ୱିସଜ୍ଜନାଲିଙ୍ଗନନିମ୍ମାନେସୁ। ସତିଯା ୱିସଜ୍ଜନଂ ସତିୱୋସଗ୍ଗୋ, ଇସ୍ସ ଓ। ଅପୁବ୍ବୱତ୍ଥୁପରିକ୍ଖାତିସଯେ କୋତୂହଲାଦିଦ୍ୱଯଂ। ତୁଜ ହିଂସାଯଂ, କୁଂ ପାପଂ ତୋଜତୀତି କୋତୂହଲଂ, ଅଲୋ, ୱଣ୍ଣୱିକାରୋ ଚ। ତୁଲ ନିକ୍କସେ, କୁଂ ପାପଂ ତୁଲଯତୀତି କୁତୂହଲଂ, ଅ, ହକାରୱଣ୍ଣାଗମୋ। କୋତୁକଂ, କୁତୁକଞ୍ଚ ଏତେସଂ ପରିଯାଯାନି।

୧୭୪।ୱିଲାସାଦଯୋ କ୍ରିଯା ଚେଟ୍ଠା, କିଂୱିସିଟ୍ଠା? ସା କ୍ରିଯା ନାରିସିଙ୍ଗାରଭାୱଜା ଇତ୍ଥୀନଂ ରତିଭାୱଜା, ଯା ହାୱସଦ୍ଦେନୋଚ୍ଚନ୍ତେ। ହୁଯନ୍ତେ ରାଗିନୋ ଅତ୍ରାତି ହାୱୋ, ହୁ ହୱନେ, ଣୋ। ଆଦିନା ୱିଚ୍ଛିତ୍ତିପଭୁତୀନଂ ଗହଣଂ, ତଥା ହି ୱୁତ୍ତଂ ନାଟକରତନକୋସେ –

‘‘ଲୀଲା ୱିଲାସୋ ୱିଚ୍ଛିତ୍ତି, ୱିବ୍ଭମୋ କିଲକିଞ୍ଚିତଂ;

ମୋଟ୍ଟାଯିତଂ କୁଟ୍ଟମିତଂ, ୱିବ୍ବୋକୋ ଲଲିତଂ ତଥା।

ୱିକତଞ୍ଚେତି ୱିଞ୍ଞେଯ୍ଯା, ଦସ ଥୀନଂ [ଥୀନଂ ଚେଟ୍ଠା (କ।)] ସଭାୱଜା;

ହାୱୋ ଚ ହେଲା ୱିକ୍ଖେପ-ସମ୍ଭୂଠହମଦକପଣ୍ଣ’’ନ୍ତି।

ତତ୍ର ପିଯସମୀପଗମନେ ଯୋ ଠାନାସନଗମନୱିଲୋକିତେସୁ ୱିକାରୋ, ଅକସ୍ମା ଚ କୋଧମିହିତଚମକ୍କାରମୁଖୱିକୂଣନଂ, ସୋ ୱିଲାସୋ, ୱିପୁବ୍ବୋ ଲସଧାତୁମ୍ହା ଣୋ। ସୁକୁମାରୱିଧାନେନ ଭମୁକନେତ୍ତାଦିକ୍ରିଯାସଚିୱକରଚରଣଙ୍ଗୱିନ୍ୟାସୋ ଲଲିତଂ, ଲଲ ୱିଲାସେ, ତୋ। ଅଲଦ୍ଧପିଯସମାଗମେନ କୁଟିତ୍ତୱିନୋଦନତ୍ଥଂ ପିଯସ୍ସ ଯା ୱେସଗତିଦିଟ୍ଠିହସିତଭଣିତେହାନୁକତି କରୀଯତେ, ସା ଲୀଲା, ଲଲ ୱିଲାସେ, ଲଲ ଉପସେୱାଯନ୍ତି ୱା ଧାତ୍ୱତ୍ଥୋ,

ଆ। ସୁରତେ ପଓଡ୍ଢେଚ୍ଛା ହେଠଆ, ହେଲା ୱା, ହିଲ ହାଓକରଣେ, ଆ। ମଦରାଗହସ୍ସଜନିତୋ ୱିପରିଯାସୋ ୱିବ୍ଭମୋ। ଆଭରଣୱିଲେପନାଦୀନଂ କୁତୋଚି ପିଯାପରାଧତୋ ଇସ୍ସାଯାନାଦରେନ ଚତ୍ତାନଂ ସଖୀନଂ ପଯତନେନ ୱାରଣଂ ୱିଚ୍ଛିତ୍ତି, ଛିଦି ଦ୍ୱେଧାକରଣେ,ତି। ପିଯେନ ଦତ୍ତଂ ପୀତିନିବନ୍ଧନଂ ସ୍ୱପ୍ପମପି ଭୂସନଂ ୱିଚ୍ଛିତ୍ତୀତ୍ୟଞ୍ଞେ। କିଲକିଞ୍ଚିତାଦଯୋ ନାଟକସତ୍ଥାନୁସାରତୋ [ବ୍ଯାଖ୍ଯାସୁଧାଟୀକାଟୀପ୍ପଣେ] ଞେଯ୍ଯା।

୧୭୫। ତିକଂ ହସିତେ। ହସ ହସନେ, ସବ୍ବତ୍ର ଭାୱସାଧନଂ। ସୋ ହାସୋ ମନ୍ଦୋ ସମାନୋ ମିହିତଂ, ସିତଞ୍ଚତେ। ମିହ ଇସଂହସନେ। ମନ୍ଦସ୍ମିତଂ ମ୍ହିତନ୍ତିପି ପାଠୋ, ମ୍ହି ଇସଂହସନେତିପି ଧାତୁ, ମ୍ହିସ୍ସ, ମିହିସ୍ସ ୱା ସ୍ମାଦେସୋ, ସିତଂ। ସବ୍ବତ୍ର ଭାୱେ ତୋ।

ଇସଂଫୁଲ୍ଲିତଦନ୍ତେହି, କଟାକ୍ଖେହି ସୋଟ୍ଠୱେହି ଚ;

ଅଲକ୍ଖିତଦ୍ୱିଜଦ୍ୱାରଂ, ସିତମିଚ୍ଛନ୍ତି ସୂରଯୋ [ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା ୭।୩୪]।

ଦ୍ୱଯଂ ମହାହସିତେ। ଅଟ ଗତିଯଂ, ଦୂରଗାମିହାସୋ ଅଟହାସୋ, ଅତିକ୍କନ୍ତୋ ୱା ହାସୋ ଅଟହାସୋ, ତସ୍ସ ଟୋ, ଇକାରସ୍ସଉଞ୍ଚ। ସିତାତିହସିତାନଂ ଅନ୍ତରାଠଇକଂ ୱିହସିତଂ।

ଆକୁଞ୍ଚିତକପୋଲ'କ୍ଖଂ, ସସ୍ସନଂ ନିସ୍ସନଂ ତଥା;

ପତ୍ଥାୱୋତ୍ଥଂ ସାନୁରାଗଂ, ଆହୁ ୱିହସିତଂ ବୁଧା [ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା ୭।୩୫]।

ଦ୍ୱଯଂ ଲୋମୁଗ୍ଗମେ। ରୋମାନଂ ଅଞ୍ଚନଂ ରୋମଞ୍ଚୋ, ଅଞ୍ଚ ଗମନେ, ଣୋ। ଲୋମାନଂ ହଂସନଂ ଉଦ୍ଧଗ୍ଗଭାୱୋ ଲୋମହଂସନୋ।

୧୭୬।ପରିହାସାଦିଚ୍ଛକ୍କଂ ୱଲ୍ଲଭାଦୀନଂ ପରିହାସେ। ପରିହସନ୍ତ୍ୟତ୍ରାତି ପରିହାସୋ, ଣୋ, ପରିଭୱିତୁକାମେନ ହାସୋତି ୱା ପରିହାସୋ। ଦୁ ପରିହାସେ, ଦୁ ଅନାଦରେତି ୱା ଧାତୁ, ଅ, ଦୱ ଦାହେତି ୱା ଧାତୁ। ଖିଡ କୀଠଆଯଂ, ଖିଡ୍ଡା, ଖିଦ୍ଦାତିପି ପାଠୋ, ଅଥ ୱା ଖଂ ତୁଚ୍ଛଂ ଇଡ୍ଡା ୱାଚା, ସା ଏତ୍ଥାତି ଖିଡ୍ଡା। କୀଠଅ ପୀତିଯକୀଠଅନେସ୍ସୁ, କୀଠଅ ୱିହାରେତି ୱା, କୀଠଅନଂ କେଠଇ କୀଠଆ ଚ କୀଠଇତଞ୍ଚ। ପରିହାସାଦିଛକ୍କେସୁପି ଅଧିକରଣସାଧନମ୍ପି ଆଚରିଯା ୱଦନ୍ତି।

ତିକଂ ନିଦ୍ଦାଯଂ। ନିପୁବ୍ବୋ ଦା ସୁପନେ, ଆ। ସୁପ ସଯେ, ଇନୋ, ସୁପିନଂ। ଅ, ସୋପ୍ପଂ। ଅଚ୍ଚନ୍ତପରିସ୍ସମାଦିକାରଣା ସବ୍ବଙ୍ଗନିମୀଲନଂ ମିଦ୍ଧଂ। ମୁଚ୍ଛାପାଯଂ ମିଦ୍ଧଂ। ମିଦ କାରିଯକ୍ଖମନେ, ତୋ। ମେଧଯତି ୱା ମିଦ୍ଧଂ, ଅକମ୍ମଞ୍ଞଭାୱେନ ୱିହିଂ ସତୀତ୍ୟତ୍ଥୋ, କମ୍ପନତ୍ଥୋ ଚଲଧାତୁ ମୁଚ୍ଛାପାଯେ ପପୁବ୍ବୋ। ଅକ୍ଖିଦଲାନଂ ପଚଲଭାୱେନ ଅଯତି ପୱତ୍ତତୀତି ପଚଲାଯିକା, ଣ୍ୱୁ, ଅସ୍ସିତ୍ତଂ।

୧୭୭-୧୭୮ ।କେତୱନ୍ତଂ କୂଟେ। କରଣଂ କତି, ନିନ୍ଦିତା କତି ନିକତି। ଅଟ ଗମନେ, କୁଚ୍ଛିତେନାକାରେନ ଅଟତୀତି କୂଟଂ। କୁଟ ଛେଦନେତି ୱା ଧାତୁ [ସଦ୍ଦନୀତିଧାତୁମାଲାଯଂ ପନ ''କୂଟ ଅପ୍ପସାଦେ''ତି ଧାତୁନା ସାଧିତଂ]। ରଭି ବ୍ଯାଜେ, ବ୍ଯାଜୋ ନାମ କେତୱଂ। ସଠ କେତୱେ, ସଠଂ, ସଠଯତି ନ ସମ୍ମା ଭାସତି ଯେନାତି ୱା ସଠଂ। କିତୱସ୍ସ ଧମ୍ମୋ କେତୱଂ, କିତୱୋ ନାମ ଜୂତକାରୋ, ଚୋରୋ ୱା, କିତ ନିୱାସେ, ଅୱୋ। କପଟୋ, ବ୍ଯାଜୋ, ଉପଧି, କୁସତି ଇଚ୍ଚାଦୀନିପି କେତୱସ୍ସ ନାମାନି।

ସତ୍ତକଂ ସଭାୱେ। ଭୱନଂ ଭାୱୋ, ସସ୍ସ ଅତ୍ତନୋ, ସନ୍ତୋ ୱା ସଂୱିଜ୍ଜମାନୋ ଭାୱୋ ସଭାୱୋ। ସଜ ୱିସଜ୍ଜନାଲିଙ୍ଗନନିମ୍ମାନେସୁ, ନତ୍ଥି ୱିସଜ୍ଜନମେତସ୍ସାତି ନିସ୍ସଗ୍ଗୋ। ରୂପ ପକାସନେ, ସଂୱିଜ୍ଜମାନଂ ରୂପଂ ସରୂପଂ। କରଣଂ ଭୱନଂ କତି, ପଠମଂ କତି ପକତି। ଯଥା ପଠମକାଲେ ସମ୍ଭୂତା, ତଥେୱ ସବ୍ବଦାପୀତ୍ୟତ୍ଥୋ। ସୀଲ ସମାଧିମ୍ହି, ସମାଧି ନିଯମୋ। ଲକ୍ଖ ଦସ୍ସନଙ୍କେସୁ, ତଥେୱ ଲକ୍ଖିତବ୍ବନ୍ତି ଲକ୍ଖଣଂ, ଯୁ। ତଥେୱ ଭୱତୀତି ଭାୱୋ।

ଦ୍ୱଯଂ ଉସ୍ସୱେ। ଉସ ଦାହେ। କଂ ଉସୱନ୍ତି ଉଗ୍ଗିରଯନ୍ତ୍ୟତ୍ରାତି ଉସ୍ସୱୋ, ନାନାସମିଦ୍ଧୀହି ସୱନ୍ତି ଏତ୍ଥାତି ୱା ଉସ୍ସୱୋ। ଛି ଛେଦନେ, ଛିନ୍ଦତି ସୋକମେତ୍ଥାତି ଛଣୋ। ଯୁ। ଇସ୍ସ ଲୋପୋ। ସୋକଂ, ପାପଞ୍ଚ ଛିନ୍ଦନ୍ତା ଅଣନ୍ତି ସଦ୍ଦାଯନ୍ତି ଏତ୍ଥାତି ୱା ଛଣୋ। ଛି ଛେଦନେ। ଅଣ ସଦ୍ଦତ୍ଥୋ ଦଣ୍ଡକୋ ଧାତୁ।

୧୭୯। ଯଥା ସସ୍ନେହଂ ପକତିତିଲତେଲାଦିସ୍ନେହସହିତଂ ଦୀପକଂ ପଜ୍ଜୋତଂ ଧାରେନ୍ତୋ ଜନ୍ତୁ ନରୋ ଅତ୍ଥନ୍ଧକାରଗବ୍ଭାଦୀସ୍ୱପି ଠିତାନି

ଖୁଦ୍ଦକାନ୍ୟତ୍ଥଜାତାନି ଅତିସୁଖୁମାନିପି ନାନାଦଣ୍ଡସମୂହାନି ସୁଖଂଵ ସମ୍ପସ୍ସତି, ତଥା ସସ୍ନେହଂ ବୁଦ୍ଧପରିୟାୟାଦିଅନେକପରିୟାୟସ୍ନେହସହିତଂ ଇମଂ ଅଭିଧାନପ୍ପଦୀପିକଂ ଗନ୍ଥଂ ଉଗ୍ଗହଣଧାରଣାଦିନା ଧାରେନ୍ତୋ ଜନ୍ତୁ ସୋତୁଜନୋ ଖୁଦ୍ଦକାନି ଅତ୍ଥଜାତାନି ନାନାସତ୍ଥେସୁ ଆଗତାନି ଅତିଗମ୍ଭୀରାନି ଅତ୍ଥଜାତାନି ସୁଖଂ ସମ୍ପସ୍ସତୀତି ୟୋଜନା।

ଇତି ସକଲବ୍ୟାକରଣମହାଵନାସଙ୍ଗଞାଣଚାରିନା କଵିକୁଞ୍ଜରକେସରିନା ସିରିମହାଚତୁରଙ୍ଗବଲେନ ମହାମଚ୍ଚେନ ଵିରଚିତାୟଂ ଅଭିଧାନପ୍ପଦୀପିକାଵଣ୍ଣନାୟଂ ସଗ୍ଗକଣ୍ଡଵଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

ସଗ୍ଗକଣ୍ଡଵଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୨। ଭୂକଣ୍ଡ

୧। ଭୂମିୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା

୧୮୦।ଇଧ ଭୂକଣ୍ଡେ ସାଙ୍ଗୋପାଙ୍ଗେହି ଭୂମ୍ୟାଦୀହି ଦସହି, ପାତାଲେନ ଚାତି ଏକାଦସହି କୋଟ୍ଠାସେହି କମତୋ ୱଗ୍ଗା ଭୂମିୱଗ୍ଗାଦିନାମକା ୱଗ୍ଗା ୱୁଚ୍ଚନ୍ତେ। ସପ୍ପଧାନୋପକାରକାନି ଅଙ୍ଗାନି ଖାରାଦୀନି, ଅଙ୍ଗାନଂ ଉପକାରକାନି ଚ ଉପଙ୍ଗାନି ଅଦ୍ଧାଦୀନି।

୧୮୧। ସାଦ୍ଧପଜ୍ଜେନ ଭୂମିଯା ନାମାନି। ୱସୂନି ରତନାନି ଧାରଯତୀତି ୱସୁନ୍ଧରା। ଖମୁ ସହନେ, ଖସ୍ସ ଛୋ, ଛମା, ଅଥ ୱା ଛି ଛେଦନେ, ସୱାନମଧୋପତନଂ ଛିନ୍ଦତୀତି ଛମା, ମୋ, ଇତ୍ଥିଯମା ଚ। ଭୱନ୍ତ୍ୟସ୍ସଂ ଭୂତାନୀତି ଭୂମି। ଭୂ ସତ୍ତାଯଂ, ମି। ପୁଥୈତି ପାଟିପଦିକେ ଠିତେ ନଦାଦି, ଈ, ପୁଥସ୍ସ ପୁଥୁଆଦେସେ, ୱୁଦ୍ଧିମ୍ହି ଚ କତେ ପୁଥୱୀ। ଉସ୍ସୁୱାଦେସେ ପୁଥୁୱୀ। ପଥାଦେସେ ତୁ ପଥୱୀ, ଇମସ୍ମିଂ ପକ୍ଖେ ଅୱାଗମୋ, ଅଥ ୱା ଥୱ ଗତିଯଂ, ପଥୱତି ଏତ୍ଥାତି ପଥୱୀ, ନଦାଦି, ସଦ୍ଦତ୍ଥ ପତ୍ଥରତୀତି ୱା ପଥୱୀ, ଥର ସନ୍ଥରଣେ ପପୁବ୍ବୋ, ରସ୍ସ ୱୋ, ନଦାଦି, ପୁଥୱୀ, ଅସ୍ସୁ।

‘‘ମଧୁନୋ କେଟଭସ୍ସାପି, ମେଦମଂସପରିପ୍ଲୁତା;

ତେନାଯଂ ମେଦିନୀ ଦେୱୀ, ୱୁଚ୍ଚତେ ବ୍ରହ୍ମୱାଦିଭୀ’’ତି [ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା ୧୧।୩]। –

ୱଚନତୋ ମେଦଯୋଗା ମେଦିନୀ, ଈ, ଇନୀ ଚ। ମିଦ ସ୍ନେହନେ ୱା, ଯୁ, ନଦାଦି, ଇସ୍ସେୱଞ୍ଚ। ମହ ପୂଜାଯଂ, ନଦାଦି। ୱିତ୍ଥିଣ୍ଣତ୍ତା ଉବ୍ବୀ, ନଦାଦି, ଅୱତି ଭୂତାନୀତି ୱା ଉବ୍ବୀ, ଅସ୍ସୁ। ୱସୂନି ସନ୍ତ୍ୟସ୍ସଂ ୱସୁମତୀ। ଗଚ୍ଛନ୍ତି ଯସ୍ସଂ ଲୋକା, ସା ଗୋ, ପୁମିତ୍ଥିଯଂ। କା ସଦ୍ଦେ, କାଯତି ଏତ୍ଥ, କାଯତି ମାରୱିଜଯକାଲେତି ୱା କୁ, ଉ। ୱସୂନି ଧାରଯତୀତି ୱସୁଧା। ସବ୍ବଂ ଲୋକଂ ଧରଯତୀତି ଧରଣୀ, ଯୁ, ନଦାଦି। ଧରତୀତି ଧରା, ଇତ୍ଥିଯଂ ଆ। ଗମୁ ଗମନେ, ଗଚ୍ଛନ୍ତ୍ୟସ୍ସଂ ଜଗତୀ, ଅନ୍ତପଚ୍ଚଯୋ, ଗସ୍ସ ଦ୍ୱିତ୍ତଂ, ଜତ୍ତଞ୍ଚ, ନଲୋପୋ, ନଦାଦି। ଭୂ ସତ୍ତାଯଂ, ରି, ନଦାଦି, କ୍ୱିମ୍ହି ଭୂ। ଭୂତେ ସତ୍ତେ ଧରତୀତି ଭୂତରୋ। ଅୱ ରକ୍ଖଣେ, ଯୁ, ନଦାଦି, ଅୱନୀ।

୧୮୨। ଖାରା ଲୱଣରସା ମତ୍ତିକା ଉସୋତ୍ୟୁଚ୍ଚତେ। ଖାଦତୀତି ଖାରା, ଦସ୍ସ ରୋ। ପଦେସକତ୍ତା ମତ୍ତେନ ପମାଣେନ ଯୁତ୍ତା ମତ୍ତିକା। ଉସ ରୁଜାଯଂ, ଉସୋ। ଉସଯୋଗା ଉସୱା, ୱନ୍ତୁ। ରପଚ୍ଚଯେ ଉସରୋ। ଦ୍ୱେପି ତୀସୁ ୱତ୍ତନ୍ତେ।

ଥଲ ଠାନେ, ଅଧିକରଣେ ଅ। କିତ୍ତିମଂ ଥଲଂ, ଅକିତ୍ତିମା ଥଲୀ, ନଦାଦି। ଥଦ୍ଧଲୂଖମ୍ହି ଭୂଭାଗେ ଭୂମିପ୍ପଦେସେ ଜଙ୍ଗଲସଦ୍ଦୋ ୱତ୍ତତି। ତତ୍ଥ ନିଜ୍ଜଲତ୍ତା କକ୍ଖଳଅତ୍ତା ଥଦ୍ଧୋ। ତିକ୍ଖସକ୍ଖରାଦିୱିଦାରଗୱାଦିଖୁରଗଣ୍ଡୁପ୍ପାଦୱଚ୍ଛାଦିସହିତତ୍ତା ଲୂଖୋ ୱେଦିତବ୍ବୋ। ଗଲ ଚୱନାଧୋପତନାଦନେସୁ। ଜଲଂ ଗଲତି ଏତ୍ଥ, ଜଲେନ ୱା ଗଲନ୍ତି ଏତ୍ଥାତି ଜଙ୍ଗଲୋ, ନିଜ୍ଜଲୋ ଦେସୋ, ‘‘ଜଙ୍ଗଲୋ ନିଜ୍ଜଲେ ଦେସେ, ତିଲିଙ୍ଗୋ ପିସିତେ ଥିଯ’’ନ୍ତି [ତିକଣ୍ଡସେସ ୩।୩।୩୯୩] ହି ତିକଣ୍ଡସେସୋ, ଲସ୍ସ ଲୋପୋ, ନିଗ୍ଗହୀତାଗମୋ ଚ।

୧୮୩। ୱେଦେନ ପଞ୍ଞାଯ ଈହନ୍ତି ଏତ୍ଥାତି ୱେଦେହୋ। ସୋ ଏୱ ୱିଦେହୋ, ଇମଂ ଦୀପମୁପାଦାଯ ସିନେରୁନୋ ପୁବ୍ବଦିସାଭାଗତ୍ତା ପୁବ୍ବୋ ଚ ସୋ ୱିଦେହୋ ଚେତି ପୁବ୍ବୱିଦେହୋ। ଏୱମପରୁତ୍ତରେସୁ। ଗୱେନ ଯନ୍ତ୍ୟେତ୍ଥାତି ଗୋଯାନୋ। ଅପରୋ ଚ ସୋ ଗୋଯାନୋ ଚେତି ଅପରଗୋଯାନୋ। ଜମ୍ବୁଯା ଲକ୍ଖିତୋ, କପ୍ପଟ୍ଠାଯିତାଦିପ୍ପଭାୱେନ ୱା ତପ୍ପଧାନୋଦୀପୋତି ଜମ୍ବୁଦୀପୋ। ଧମ୍ମତାସିଦ୍ଧସ୍ସ ପଞ୍ଚସୀଲସ୍ସ ଆନୁଭାୱେନ କଂ ସୁଖଂ ଉରୁ ମହନ୍ତମେତ୍ଥାତି କୁରୁ, କୁଂ ପାପଂ ରୁନ୍ଧନ୍ତି ଏତ୍ଥାତି ୱା କୁରୁ, କ୍ୱି। ଦୀପ ଦିତ୍ତିପ୍ପକାସନେସୁ, ଜଲମଜ୍ଝେ ଦିପ୍ପନ୍ତୀତି ଦୀପା, ଦିପ୍ପନ୍ତି ଏତ୍ଥ ସଦ୍ଧମ୍ମାତି ୱା ଦୀପା, ପମାଣତୋ ମହନ୍ତା ଦୀପା ମହାଦୀପା।

୧୮୪।କୁରୁଆଦଯୋ ଏକୱୀସତି ଜନପଦନ୍ତରା ଜନପଦୱିସେସା, ଆଦିନା ସୁରମହପଚ୍ଚୁଗ୍ଗତା ତଲକୁଟା ଅସ୍ସାକାଦଯୋ ଚ ପୁମ୍ବହୁତ୍ତେ ପୁଲ୍ଲିଙ୍ଗେ ବହୁତ୍ତେ ଚ ସିଯୁଂ। କୁରୁ ନାମ ଜାନପଦିନୋ ରାଜକୁମାରା, ତେସଂ ନିୱାସୋ ଏକୋପି ଜନପଦୋ ରୂଳ୍ହୀସଦ୍ଦେନ ‘‘କୁରୂ’’ତି ବହୁୱଚନେନ ୱୁଚ୍ଚତି, ଏୱଂ ସବ୍ବତ୍ର। କୁଂ ପାପଂ ରୁନ୍ଧତୀତି କୁରୁ, ଖତ୍ତିଯକୁମାରା, ତେସଂ ନିୱାସୋ କୁରୂ, ପଚ୍ଚଯଲୋପତୋ ନ ୱୁଦ୍ଧି, ସବ୍ବତ୍ରେୱଂ [ପାଣିନି ୧।୨।୫୨ ୪।୨।୮୧ ସୁତ୍ତେସୁ ପସ୍ସିତବ୍ବଂ]। ଅରିୱିଜଯଲୋକମରିଯାଦାତିକ୍କମାଦୀସୁ ସକ୍କୋନ୍ତୀତି ସକ୍କା। କୋସଂ ଲନ୍ତି ଗଣ୍ହନ୍ତି, କୁସଲଂ ପୁଚ୍ଛନ୍ତୀତି ୱା କୋସଲା। ମଗେନ ସବ୍ଭିଂ ଧାୱନ୍ତୀତି ମଗଧା, କ୍ୱି, ମଂସେସୁ ଗିଜ୍ଝନ୍ତୀତି ୱା ମଗଧା। ଗିଧ ଅଭିକଙ୍ଖାଯଂ। ସେୱନ୍ତି ଯେନାତି ସିୱି, ସି ସେୱାଯଂ, ୱି। ସିୱଂ

କରୋନ୍ତୀତି ୱା ସିୱୀ, ଅଞ୍ଜଞ୍ଜେ ଇ। କଲ ସଦ୍ଦେ, ଇଙ୍ଗପଚ୍ଚଯୋ, କଲିଙ୍ଗା , ତେସଂ ନିୱାସୋ କଲିଙ୍ଗା, ଉତ୍ତରାପଥୋ [''ଜଗନ୍ନାଥା ପୁବ୍ବଭାଗେ କଣ୍ହାତୀରନ୍ତରଂ ସିୱେ କଲିଙ୍ଗଦେସୋ ସଂୱୁତ୍ତୋ'' ଇଚ୍ଚୁତ୍ତଦେସେ (ଥୋମନିଧି)], କଲିଂ ଗଣ୍ହନ୍ତୀତି ୱା କଲିଙ୍ଗା, କ୍ୱି, କଲଂ ମଧୁରସଦ୍ଦଂ ଗାଯନ୍ତୀତିୱା କଲିଙ୍ଗା, ଅସ୍ମିୱଂ, କେନ ସୁଖେନ ଲିଙ୍ଗନ୍ତୀତି ୱା କଲିଙ୍ଗା, ଲିଙ୍ଗ ଗମନତ୍ଥୋ ଦଣ୍ଡକୋ ଧାତୁ। ଅତ୍ତନା ଖାଦିତଂ ଲଞ୍ଜଂ ପରାଜିତେହି ଯାଚିତେପି ପୁନ ନ ୱମନ୍ତୀତି ଅୱନ୍ତୀ। ପଞ୍ଚାଲସ୍ସ ପୁତ୍ତା ପଞ୍ଚାଲା। ୱଜ୍ଜେତବ୍ବାତି ୱଜ୍ଜୀ, ''ୱଜ୍ଜେତବ୍ବା ଇମେ''ତ୍ୟାଦିନା ପୱତ୍ତୱଚନମୁପାଦାଯ ୱଜ୍ଜୀତି ଲଦ୍ଧନାମା ରାଜାନୋ। ୱଜ୍ଜୀରଟ୍ଟସ୍ସ ୱା ରାଜାନୋ ୱଜ୍ଜୀ। ରଟ୍ଟସ୍ସ ୱା ପନ ତଂସମଞ୍ଞା ତଂନିୱାସିରାଜକୁମାରୱସେନ ୱେଦିତବ୍ବା। ଗଂ ପଥୱିଂ ଧାରେନ୍ତୀତି ଗନ୍ଧାରା, କିତ୍ତିଗନ୍ଧେନ ଅରନ୍ତୀତି ୱା ଗନ୍ଧାରା। ଚିତ ଉସ୍ସାହନେ, ଚେତନ୍ତି ଉସ୍ସହନ୍ତି ଯୁଦ୍ଧକମ୍ମାଦୀସୂତି ଚେତଯୋ।

୧୮୫।ୱଙ୍ଗ ଗମନତ୍ଥୋ ଦଣ୍ଡକୋ ଧାତୁ। ୱିସିଟ୍ଠାନି ଦେହାନି ଯେସଂ ୱିଦେହା, ପୁବ୍ବୱିଦେହଦୀପତୋ ଆଗତତ୍ତା ୱା ୱିଦେହା। ଓଜ ଦିତ୍ତିଯଂ, କମ୍ବୁନା ସମ୍ବୁକେନ ଓଜନ୍ତି ତସ୍ସଂ ୱୋହାରକରଣତୋତି କମ୍ବୋଜା, କମ୍ବୁକଜୋ ଓଜୋ ବଲମେତେସନ୍ତି ୱା କମ୍ବୋଜା। ମଦ ମଦ୍ଦନେ, ମଦ୍ଦନ୍ତୀତି ୱା ମଦ୍ଦା, ମଂ ସିୱଂ ଦଦନ୍ତୀତି ୱା ମଦ୍ଦା, ପଞ୍ଚକାମଗୁଣାଦୀହି ମୋଦନ୍ତୀତି ୱା ମଦ୍ଦା, ମଦ ହାସେ। ଭଞ୍ଜ ଅୱମଦ୍ଦନେ, ଭଗ୍ଗା। ଅଙ୍ଗ ଗମନତ୍ଥୋ ଦଣ୍ଡକୋ ଧାତୁ। ସୀହଂ ଲନ୍ତୀତି ସୀହଳଆ। କାସ ଦିତ୍ତିଯଂ, ସମ୍ପତ୍ତିଯା କାସନ୍ତୀତି କସ୍ମୀରା, ମୀରୋ। କାସ ଦିତ୍ତିଯଂ, ଇ, କାସୀ। ପଡି ଗତିଯଂ, ପଣ୍ଡୁ, ଉ। ଅଥ ୱା କୁଂ ପାପଂ ରୁନ୍ଧତି ଏତ୍ଥାତି କୁରୁ, ଇତି ଏକୋପି ଜନପଦୋ ନିସ୍ସିତାନଂ ବହୁତ୍ତା ବହୁୱଚନେନ ୱୁଚ୍ଚତି। ଏୱଂ ସବ୍ବତ୍ଥ।

୧୮୬। ଦ୍ୱଯଂ ଭୁୱନେ। ଲୁଜ ଅଦସ୍ସନେ, ଲୁଜ୍ଜତୀତି ଲୋକୋ, ଗସ୍ସ କୋ, ଜସ୍ସ ୱୋ। ଭୱନ୍ତି ଏତ୍ଥାତି ଭୁୱନଂ, ଯୁ। ଜଗତି, ୱିଟପାଦୀନିପି ଭୁୱନପରିଯାଯାନି। ଦ୍ୱଯଂ ଦେସସାମଞ୍ଞେ। ଦିସ ଅତିସଜ୍ଜନେ, ଅତିସଜ୍ଜନଂ ପବୋଧନଂ, ''ଅଯଂ ଇତ୍ଥନ୍ନାମୋ''ତି ଦିସତି ଅପଦିସତୀତି ଦେସୋ। ସି ସେୱାଯଂ, ସଞ୍ଞାଯଂ ଅ, ୱିସଯୋ।

ସିଟ୍ଠାଚାରରହିତୋ ମିଲକ୍ଖଦେସୋ କାମରୂପାଦି ପଚ୍ଚନ୍ତୋ ନାମ। ମିଲକ୍ଖ ଅବ୍ୟତ୍ତିଯଂ ୱାଚାଯଂ, ମିଲକ୍ଖନ୍ତି ଅବ୍ୟତ୍ତୱାଚଂ ଭାସନ୍ତୀତି ମିଲକ୍ଖା। ସିଟ୍ଠାଚାରମଗ୍ଗଦସ୍ସନତ୍ଥାଯ ପଞ୍ଞାଚକ୍ଖୁନୋ ଅଭାୱା ରାଗାଦିମଲଂ ଅକ୍ଖିମ୍ହି ଯେସନ୍ତି ୱା ମିଲକ୍ଖା, ଅସ୍ମିୱଂ, ତେସଂ ନିୱାସଟ୍ଠାନଂ ମିଲକ୍ଖଦେସୋ। ପଚ୍ଚନ୍ତେ ମଜ୍ଝିମଦେସସ୍ସ ବହିଦ୍ଧାଭାଗେ ଜାତୋ ପଚ୍ଚନ୍ତୋ।

ଚ୍ଚାୱତ୍ଥା ଚତୁୱଣ୍ଣାନଂ, ଯସ୍ମିଂ ଦେସେ ନ ୱିଜ୍ଜତେ;

ମିଲକ୍ଖଦେସୋ ସୋ ୱୁତ୍ତୋ, ମଜ୍ଝଭୂମି ତତୋ ପରଂ [ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା ୧୧।୭]।

ଅରିଯାଚାରଭୂମିତ୍ତା ମଜ୍ଝୋ ଚ ସୋ ଦେସୋ ଚେତି ମଜ୍ଝଦେସୋ, ନୱଯୋଜନସତପରିକ୍ଖେପୋ ମଜ୍ଝିମଦେସୋ।

୧୮୭।ସଲିଲପ୍ପାଯୋ ବହୂଦକୋ ଦେସୋ ଅନୂପୋ ନାମ, ଅନୁଗତା ଆପା ଅତ୍ରାତି ଅନୂପୋ, ଆପସ୍ସ ଆଦିନୋ ଉତ୍ତଂ, ପରଲୋପୋ ୱା। କଚ ବନ୍ଧନେ, ଛୋ, କଚ୍ଛଂ। ଅନୂପଦେସୋ ଚ। ଅଭିନୱୋଗ୍ଗମନେନ ତିଣେନ ଲକ୍ଖିତେ ହରିତେ ଦେସେ ସଦ୍ଦଲୋ, ଦଲ ଦିତ୍ତିଯଂ, ଭାୱେ ଅ। ୱିଜ୍ଜତି ଦଲୋ ଯତ୍ଥ ସଦ୍ଦଲୋ।

୧୮୮। ନଦିଯା ଆଭତେନ ଅମ୍ବୁନା ଉଦକେନ ଜୀୱନ୍ତି ଏତ୍ଥାତି ନଦ୍ୟମ୍ବୁଜୀୱନୋ ଦେସୋ ନଦୀ ମାତା ଅସ୍ସାତି ନଦୀମାତିକୋତି ୱୁଚ୍ଚତି, ବହୁବ୍ବୀହିମ୍ହି କୋ। ୱୁଟ୍ଠିଯା ୱସ୍ସେନ ନିପ୍ଫଜ୍ଜତି ସସ୍ସମେତ୍ଥାତି ୱୁଟ୍ଠିନିପ୍ଫଜ୍ଜସସ୍ସକୋ ଦେସୋ ଦେୱୋ ମାତା ଅସ୍ସାତି ଦେୱମାତିକୋତି ୱୁଚ୍ଚତି, ବହୁବ୍ବୀହିମ୍ହିଯେୱ କୋ, ଦେୱସଦ୍ଦୋ ଚେତ୍ଥ ୱୁଟ୍ଠିମାହ।

୧୮୯।ଅନୂପାଦଯୋ ଦେୱମାତିକାନ୍ତା ତୀସୁ ଲିଙ୍ଗେସୁ। ଚନ୍ଦସୂରାଦୋ ଚନ୍ଦସୂରିଯସିନେରୁପବ୍ବତାଦିମ୍ହି ସସ୍ସତିସଦ୍ଦୋ ଈରିତୋ କଥିତୋ। ସବ୍ବଦା ସରନ୍ତି ଗଚ୍ଛନ୍ତୀତି ସସ୍ସତିଯୋ, ସର ଗତିଯଂ, ସରସଦ୍ଦସ୍ସ ସୋ,ତି।

ରଠ ଗତିଯଂ, ରଠନ୍ତି ଏତ୍ଥ ନଗରାଦଯୋତି ରଟ୍ଠଂ, ତୋ। ନାଗରେହି ୱିଜିନିତବ୍ବନ୍ତି ୱିଜିତଂ। ଆଠଇଯଂ ପୱତ୍ତମାନୋ ଯୋ ସେତୁ, ସୋ ପୁରିସେ ପୁଲ୍ଲିଙ୍ଗେ ୱତ୍ତତି। ସି ବନ୍ଧନେ, ତୁ। ଅଲ ଭୂସନେ, ଇ, ଆଠଇ, ତସ୍ସଂ ଆଠଇଯଂ।

ନଗରପବ୍ବତାଦିନୋ ଉପାନ୍ତଭୂ ସମୀପଭୂମି ପରିସେରୋ ପରିତୋ ସରନ୍ତ୍ୟତ୍ରାତି, ଣୋ।

ତିକଂ ୱଜୋ। ଗାୱୋ ତିଟ୍ଠନ୍ତ୍ୟତ୍ରାତି ଗୋଟ୍ଠଂ। କୁଲ ସଙ୍ଖାନେ, ଗାୱୋ କୁଲନ୍ତେଽତ୍ଥାତି ଗୋକୁଲଂ, ଗୁନ୍ନଂ କୁଲଂ ଘରନ୍ତି ୱା ଗୋକୁଲଂ। ୱଜ ଗତିଯଂ, ୱଜନ୍ତି ଯଂ ଗାୱୋ ନିୱାସନତ୍ଥାଯାତି ୱଜୋ। ଗୋଟ୍ଠାନକଂ, ଗୋଟ୍ଠାନନ୍ତିପି ୱଜସ୍ସ ନାମାନି।

୧୯୦। ସିଲୋକେନ ମଗ୍ଗସ୍ସ ନାମାନି। ପଥିକେହି ମଜ୍ଜତେ ନିଭିଣଂ କରୀଯତେତି ମଗ୍ଗୋ, ମଜ୍ଜ ସୁଦ୍ଧିଯଂ, ଣୋ, ଜସ୍ସ ଗତ୍ତଂ, ପଥିକେହି ମଗ୍ଗୀଯତେତି ୱା ମଗ୍ଗୋ, ମଗ୍ଗ ଅନ୍ୱେସନେ, ମଂ ସିୱଂ ଗଚ୍ଛତି ଏତ୍ଥ, ଏତେନାତି ୱା ମଗ୍ଗୋ, ''ମୋ ସିୱେ ପରିସାଯଞ୍ଚେ''ତି ହି ନାନତ୍ଥସଙ୍ଗହେ, ସିୱଂ ଗମନଂ କରୋତୀତ୍ୟତ୍ଥୋ, କ୍ରିଯାୱିସେସନମେତଂ। ପଥି ଗତିଯଂ, ଟୁରାଦି, ନାଗମୋ। ପନ୍ଥଯନ୍ତି ଯନ୍ତ୍ୟନେନାତି ପନ୍ଥୋ, ଅ, କାରିତଲୋପୋ। ପଥତି ଯାତ୍ୟନେନାତି ପଥୋ। ଅଦ ଗମନେ, ଅଦତି ଯତ୍ଥ ସା ଅଦ୍ଧା, ଧୋ, ଅଦ୍ଧା ମଗ୍ଗୋ, ଅଦ୍ଧାସଦ୍ଦୋଯଂ କାଲେପି, ସମଭାଗତ୍ଥୱଚନେ ତୁ ଅଦ୍ଧଂ, ତସ୍ମା ଅଦ୍ଧସଦ୍ଦୋ ପୁମନପୁଂସକୱସେନ ଦ୍ୱିଲିଙ୍ଗୋ, ରାଜାଦିତ୍ତେ ଅଦ୍ଧା, ଅରାଜାଦିତ୍ତେ ଅଦ୍ଧଂ। ଅଞ୍ଜ ଗତିଯଂ, ଅସୋ। ୱଜ ଗତିଯଂ, ଉମୋ, ଜସ୍ସ ଟୋ। ପଦ ଗତିଯଂ, ଅ, ଦସ୍ସ ଜୋ, ଦ୍ୱିତ୍ତଂ, ପଜ୍ଜୋ। ଅଯ ଗତିଯଂ, ଯୁ, ପଦ ଗତିଯଂ, ଅୱୋ, ନଦାଦି। ୱତ୍ତ ୱତ୍ତନେ, ୱତ୍ତନଂ ଗମନାଦି, ଅନି, ନଦାଦି, ୱତ୍ତନୀ। କନ୍ତନଦଣ୍ଡେ ପୁନ୍ନପୁଂସକଂ। ପଥିକେହି ପାଦେହି ହଞ୍ଞତେତି ପଦ୍ଧତି। ପାଦସଦ୍ଦସମାନତ୍ଥେନ ପଦସଦ୍ଦେନ ନିଯତପ୍ପଯୋଗତୋ ୱୁତ୍ତିନା ସିଦ୍ଧୋ, ପଦସଦ୍ଦୂପପଦୋ ହନଧାତୁ,ତି, ହନସ୍ସ ଧୋ, ଅଲୋପୋ। ପଦ୍ଧତିସହଚରଣତୋ ୱତ୍ତନୀ, ତଂସହଚରଣତୋ ପଦୱୀ ଚ ଇତ୍ଥିଯଂ।

୧୯୧-୧୯୨।ତବ୍ଭେଦା ତସ୍ସ ମଗ୍ଗସ୍ସ ୱିସେସା ଜଙ୍ଘମଗ୍ଗାଦଯୋ ଅପଥନ୍ତା। ଜଙ୍ଘାହି ଗତୋ ମଗ୍ଗୋ ଜଙ୍ଘମଗ୍ଗୋ। ସକଟେହି ଗତୋ ମଗ୍ଗୋ ସକଟମଗ୍ଗୋ। ତେ ଜଙ୍ଘମଗ୍ଗସକଟମଗ୍ଗା ମହାମଗ୍ଗେ ୱତ୍ତନ୍ତି।

ଏତ୍ଥ ଚ ''ତେଥା''ତି ଅଥସଦ୍ଦୋ ନ ୱତ୍ତବ୍ବୋ, ''ତେ ଚା''ତି ପନ ୱତ୍ତବ୍ବୋ। ''ମତାଦ୍ଧନୀ''ତି ପାଠେ ପନ ସତି ''ତେଥା''ତି ୱତ୍ତବ୍ବୋଯେୱ, ତଦା ଏକପଦିକେ ଅଦ୍ଧନି ମଗ୍ଗେ ଏକପଦୀ ମତାତି ଯୋଜନା କାତବ୍ବା। ଗଚ୍ଛତଂ ଏକୋ ଅସହାଯୋ ପାଦୋ ଯସ୍ସଂ, ନ ନିସିନ୍ନସ୍ସେୱ ଯମକୋତି ଏକପଦୀ, ସମାସନ୍ତେ ନିଚ୍ଚମୀପଚ୍ଚଯୋ, କପଚ୍ଚଯେ ଏକପଦିକୋ, ଇସ୍ସ ରସ୍ସତ୍ତଂ।

ଚୋରକଣ୍ଟକାଦିଦୋସେ ଦୁଗ୍ଗମେ ପଥେ କନ୍ତାରୋ, ପୁନ୍ନପୁଂସକେ, କେନ ପାନୀଯେନ ତରନ୍ତି ଅତିକ୍କମନ୍ତି ଯନ୍ତି କନ୍ତାରୋ, ତର ତରଣେ, ଚୋରକନ୍ତାରାଦୀସୁ ପନାଯଂ ରୂଳ୍ହିୱସେନ ୱୁତ୍ତୋ, ଅଥ ୱା କତି ଛେଦନେ, ସପ୍ପଟିଭଯତ୍ତା କନ୍ତତି ନିଚ୍ଚଗମନାଗମନମେତ୍ଥାତି କନ୍ତାରୋ, ଆରୋ, ନାଗମୋ ଚ। ଦୁକ୍ଖେନ ଗଚ୍ଛନ୍ତେଽତ୍ଥାତି ଦୁଗ୍ଗମୋ।

୧୯୩। ଦ୍ୱଯଂ ପଟିମଗ୍ଗୋ। ପଟି ଅଭିମୁଖେନ ଗନ୍ତବ୍ବୋ ମଗ୍ଗୋ, ପଥୋ ଚ ପଟିମଗ୍ଗୋ, ପଟିପଥୋ ଚ। ଦୀଘମଞ୍ଜସଂ ଅତିଦୂରୋ ମଗ୍ଗୋ ଅଦ୍ଧାନନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତେ। ଅଦ୍ଧାନଂ ଅଯନଂ ଅଦ୍ଧାନଂ, ଅଚ୍ଚାଯତୋ ମଗ୍ଗୋ, ଯଥା ''ପଦଟ୍ଠାନ''ନ୍ତି, ଯଲୋପୋ।

ଦ୍ୱଯଂ ପସତ୍ଥେଦ୍ଧନି। ସୋଭନୋ ପଥୋ, ପନ୍ଥୋ ଚାତି ୱିଗ୍ଗହୋ। ଗନ୍ତବ୍ବପଥଭାୱତୋ ଅପେତଂ ଉପ୍ପଥଂ, ଅପଥଞ୍ଚ, ଅବ୍ଯଯୀଭାୱସମାସୋ, ଅସଦ୍ଦୋ ଅତ୍ର ନିପାତୋ।

୧୯୪-୧୯୬। ପରମାଣୂନଂ ଛତ୍ତିଂସ ଏକୋ ଅଣୁ ନାମ, ଅଣୁତୋପି ଅଣୁତରତ୍ତା ପରମୋ ଅଣୁ, ଅଣୁତୋ ୱା ପରମୋତି ପରମାଣୁ, ଅଣ ସଦ୍ଦତ୍ଥୋ ଦଣ୍ଡକୋ ଧାତୁ, ଉ। ତେ ଅଣୱୋ ଛତ୍ତିଂସ ତଜ୍ଜାରୀ ନାମ, ତଂ ତଂ ଅତ୍ତନୋ ନିସ୍ସଯଂ ମଲୀନକରଣୱସେନ ଜରାପେତୀତି ତଜ୍ଜାରୀ, ଜର ଜୀରଣେ, ଜର ୱଯୋହାନିମ୍ହି ୱା, ଅ, ନଦାଦି। ତାପି ତଜ୍ଜାରିଯୋ ଛତ୍ତିଂସ ରଥରେଣୁ ନାମ, ରଥାନଂ ସଞ୍ଚରଣୱସେନ ପୱତ୍ତୋ ରେଣୁ ରଥରେଣୁ। ତେ ରଥରେଣୱୋ ଛତ୍ତିଂସ ଲିକ୍ଖା ନାମ। ଲକ୍ଖ ଦସ୍ସନେ, ପକତିଚକ୍ଖୁନାପି ଲକ୍ଖ୍ୟତେତି ଲିକ୍ଖା, ଅସ୍ସିତ୍ତଂ।

ତା ଲିକ୍ଖା ସତ୍ତ ଉକା ନାମ, ଉକାତି ୱୁଚ୍ଚତି ସିରୋୱତ୍ତକିମି, ତପ୍ପମାଣତ୍ତା ଉକା। ତା ସତ୍ତ ଉକା ଧଞ୍ଞମାସୋ ନାମ, ଧଞ୍ଞୋ ୱୀହିଯେୱ ପରିମାଣିତବ୍ବତ୍ତା ମାସୋ ଚାତି ଧଞ୍ଞମାସୋ, ମସି ପରିମାଣେ। ତେ ସତ୍ତ ଧଞ୍ଞମାସା ଅଙ୍ଗୁଲଂ ନାମ, ଅଙ୍ଗ ଗମନତ୍ଥୋ, ଉଲୋ, ଅଙ୍ଗୁଲଂ, ପମାଣଂ, ଉଲିପଚ୍ଚଯେ ଅଙ୍ଗୁଲି, କରସାଖା। ଅମୁଦ୍ୱିଚ୍ଛେତି ଅଦୁଂ ଦ୍ୱାଦସଙ୍ଗୁଲଂ ୱିଦତ୍ଥି ନାମ, କଣିଟ୍ଠସହିତେନଙ୍ଗୁଟ୍ଠେନ ୱିତ୍ଥାରୀଯତେ, ୱିଧୀଯତେତି ୱା ୱିଦତ୍ଥି, ୱିପୁବ୍ବୋ ତନୁ ୱିତ୍ଥାରେ। ଧା ଧାରଣେ, ଉଭଯତ୍ରାପିତି, ପୁବ୍ବପକ୍ଖେ ତସ୍ସ ଥୋ, ନସ୍ସ ତୋ, ତସ୍ସ ଦୋ। ପଚ୍ଛିମେ ଧସ୍ସ ଦୋ, ତସ୍ସ ଥୋ, ଅସରୂପଦ୍ୱିଭାୱୋ ଚ। ତା ଦୁୱେ ୱିଦତ୍ଥୀ ରତନଂ ସିଯୁଂ, ରମୁ କୀଳ୍ହାଯଂ, ତନୋ, ମଲୋପୋ। ତାନି ସତ୍ତେୱ ରତନାନି ଯଟ୍ଠି ନାମ, ଯତ ପଯତନେ,ତି, ତସ୍ସ ଠୋ, ତସ୍ସ ଟୋ। ତା ୱୀସତି ଯଟ୍ଠିଯୋ ଉସଭଂ ନାମ, ଉସ ଦାହେ, ଅଭୋ। ଏତ୍ଥ ପନ ଉସଭନଦନ୍ତରଂ ଉସଭଂ। ଉସଭାନଂ ଅସୀତିପ୍ପମାଣଂ ଗାୱୁତଂ ନାମ, ଗୱଂ, ଗୱେହି ୱା ଯୁତଂ ଗାୱୁତଂ। ଯୁଜ ସମାଧିମ୍ହି, ଗୋନଦନ୍ତରେହି ଗହିତପ୍ପମାଣସମାଧାନନ୍ତ୍ୟତ୍ଥୋ, ତଂ ଚତୁଗାୱୁତଂ ଯୋଜନଂ ନାମ, ଯୁଜ ସମାଧିମ୍ହି, ଯୁ, ''ଏତ୍ତକଂ ଯୋଜନଂ ନାମ ହୋତୂ''ତି ଚତୁଗାୱୁତେହି ସମାଧାନନ୍ତ୍ୟତ୍ଥୋ।

୧୯୭। ଆରୋପିତାନଂ ଆଚରିଯଧନୂନଂ ପଞ୍ଚସତଂ କୋସୋ ନାମ, ଅନାରୋପିତାନନ୍ତୁପରୋ। କୁସ ଅୱ୍ହାନେ, ଣୋ, କୁସନଂ ଅୱ୍ହାନଂ କୋସୋ, ଇଧ ପନ କୋସପ୍ପମାଣତ୍ତା କୋସୋ, ଦ୍ୱିସହସ୍ସକରପ୍ପମାଣୋ। ଅଞ୍ଞତ୍ଥ ପନ –

''ଚତୁକ୍କାଧିୱୀସତିଯା , ଅଙ୍ଗୁଲେହି କରୋ ଭୱେ;

ଖ୍ଯାତମଟ୍ଠସହସ୍ସେହି, କୋସମାନଂ ୱିଭାୱିନା''ତ୍ଯୁତ୍ତଂ।

ଚତୁରମ୍ବଣନ୍ତି ଚତୁରମ୍ବଣୱୀହିବୀଜଜାତରୋପନଯୋଗ୍ଗୋ ଭୂମିପ୍ପଦେସୋ କରୀସଂ ନାମ, କରୋନ୍ତି ଏତ୍ଥ କସନରୋପନାଦିକନ୍ତି କରୀସଂ, ଇସୋ। ଚତୁରମ୍ବଣବୀଜଜାତାନି ରୋପେନ୍ତେତ୍ଥାତି ଚତୁରମ୍ବଣଂ, ଅମ୍ବଣଂ ଏକାଦସଦୋଣମତ୍ତଂ, ଅଞ୍ଞେ ପନ ''ଚତୁରମ୍ବଣଂ ଚତୁଯଟ୍ଠିକଂ ଠାନଂ କରୀସଂ ନାମା''ତି ୱଦନ୍ତି, ତଂ କରୀସବ୍ଭନ୍ତରାନଂ ପରିଯାଯଭାୱପ୍ପସଙ୍ଗା ନ ଗହେତବ୍ବଂ।

ପମାଣତୋ ହତ୍ଥାନମଟ୍ଠୱୀସପ୍ପମାଣଂ ଠାନଂ ଅବ୍ଭନ୍ତରଂ ନାମ, ଅବ୍ଭନ୍ତରେ ଅନ୍ତୋକୋଟ୍ଠାସେ ଜାତଂ, ନ ବହିକୋଟ୍ଠାସେତି ଅବ୍ଭନ୍ତରଂ। ଯତ୍ଥ ଯତ୍ଥ ହି ଯୋ ଯୋ ଠିତୋ, ନିସିନ୍ନୋ ୱା, ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ସମନ୍ତା ଅଟ୍ଠୱୀସତିହତ୍ଥପ୍ପମାଣଂ ଠାନଂ ତସ୍ସ ତସ୍ସ ଅବ୍ଭନ୍ତରଂ ଠାନଂ ନାମ। ଭୂମ୍ଯାଦିତ୍ତା ଭୂମିୱଗ୍ଗୋ, ଅଥ ୱା ଅଙ୍ଗାପେକ୍ଖାଯ ଭୂମିଯେୱ ପଧାନଂ, ପଧାନେନ ଚ ବ୍ଯପଦେସୋ ଭୱତୀତି ଭୂମିୱଗ୍ଗବ୍ଯପଦେସୋ।

ଭୂମିୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୨। ପୁରୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା

୧୯୮। ଛକ୍କଂ ନଗରେ।

''ପଚ୍ଚନଞ୍ଚ ଅଧିଟ୍ଠାନଂ, ନଗରଂ ପୁଟଭେଦନଂ;

ଥିଯୋ ପୂ ନଗରୀ ପୂରିଯୋ, ଠାନୀଯଂ କବ୍ବଟଂ ପୁଟ''ନ୍ତି।

ହି ସିଲୋକପରିଯାଯେସୁ ୱୋପାଲିତୋ।

''ୱିଚିତ୍ତଦେୱାଯତନଂ , ପାସାଦାପଣମନ୍ଦିରଂ;

ନଗରଂ ଦସ୍ସଯେ ୱିଦ୍ୱା, ରାଜମଗ୍ଗୋପସୋଭିତ''ନ୍ତି [ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା ୧।୨।୧]। –

ନଗରଲକ୍ଖଣଂ। ପୁ ପାଲନେ, ପୁର ପାଲନେତି ଚ, ପୁନାତି ପୁରେତି ଚ ରକ୍ଖତି ପରଚକ୍କା ଦୁଗ୍ଗତାଯାତି ପୁରଂ, ରୋ, ଅ ଚ, ପୁର ଅଗ୍ଗଗମନେତିପି ଧାତ୍ୱତ୍ଥୋ। ନଗା ପାସାଦାଦଯୋ ଅସ୍ସ ସନ୍ତି ନଗରଂ, ରୋ। ୱାକାରେନ ନଗରସଦ୍ଦସ୍ସ ପୁଲ୍ଲିଙ୍ଗତ୍ତଂ ସମୁଚ୍ଚିନୋତି [ନଗରିଯୋ ୱା ପତ୍ତନଂ (ଅମର ୧।୨।୧) ପକ୍ଖେ ପତ୍ତନସାହଚରିଯା ନପୁଂସକତ୍ତଂ। (ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା ୧।୨।୧)], ପୁରସଦ୍ଦସ୍ସାପୀତ୍ଯାଚରିଯା। ଅକୁତୋଭଯତ୍ତା ଠାନାଯ ହିତଂ ଠାନୀଯଂ, ଇଯୋ। ପଣିକାନଂ ପୁଟା ଭିଜ୍ଜନ୍ତେ ଅତ୍ରାତି ପୁଟଭେଦନଂ।

ନିଚ୍ଚନିୱାସନଟ୍ଠାନଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଇତରଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ଥିଯ''ମିଚ୍ଚାଦି। ରାଜା ତିଟ୍ଠତି ଏତ୍ଥାତି ରାଜଠାନୀ, ୟୁ, ନଦାଦି, ନିଚ୍ଚନିୱାସନଟ୍ଠାନେପି ''ଚତୁରାସୀତିନଗରସହସ୍ସାନି କୁସୱତୀରାଜଠାନୀପମୁଖାନୀ''ତ୍ଯାଦୀସୁ [ଦୀ। ନି। ୨।୨୬୩]। ଦାରୁକ୍ଖନ୍ଧାଦୀହି ଆ ସମନ୍ତତୋ ୱରନ୍ତି ପରିକ୍ଖିପୀଯନ୍ତି ଏତ୍ଥାତି ଖନ୍ଧାୱାରୋ, ପଞ୍ଚନନ୍ତୋ ୱରଧାତୁ ଆପୁବ୍ବତ୍ତା ପରିକ୍ଖିପନତ୍ଥୋ ହୋତି। ପଞ୍ଚକଂ ନଗରେ, ''ଖନ୍ଧାୱାରୋ''ତି ପନ ଏକମେୱ ଅଚିରନିୱାସନଟ୍ଠାନସ୍ସ ନାମଂ।

୧୯୯।ମୂଲପୁରା ଅଞ୍ଞତ୍ର ମୂଲପୁରଂ ୱଜ୍ଜେତ୍ୱା ଯଂ ପୁରମଞ୍ଚି ଯୋଜନୱିତ୍ଥିଣ୍ଣପାକାରାଦିପରିକ୍ଖିତ୍ତଂ, ତଂ ମୂଲପୁରସ୍ସ ତରୁଟ୍ଠାନିଯସ୍ସ ସାଖାସଦିସତ୍ତା ସାଖାନଗରଂ ନାମ।

୨୦୦-୨୦୧। ସାଦ୍ଧପଜ୍ଜଦ୍ୱଯେନ ମୂଲପୁରସ୍ସ ନାମାନି। ୱାନରସୀସଂ, ତଂସଣ୍ଠାନୋ ୱା ପାସାଣୋ ଏତ୍ଥ ଅତ୍ଥୀତି ''ୱାନରସୀସ''ନ୍ତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ୱସ୍ସ

ବତ୍ତଂ, ୱଣ୍ଣୱିପରିୟୟଂ, ଦୀଘଂ, ଣତ୍ତଂ, ସସ୍ସ ଲୋପଞ୍ଚ କତ୍ୱା ‘‘ବାରାଣସୀ’’ତି ୱୁତ୍ତଂ। ସୱତ୍ଥସ୍ସ ଇସିନୋ ନିୱାସନଟ୍ଠାନତ୍ତା ସାୱତ୍ଥି, ସବ୍ବଂ ଧନମେତ୍ଥ ଅତ୍ଥୀତି ୱା ସାୱତ୍ଥି[ମ। ନି। ଅଟ୍ଠ। ୧।୧୪], ସବ୍ବସ୍ସ ସାୱୋ, ଧନୱାଚକୋ ଅତ୍ଥସଦ୍ଦୋ, ଇ। ତିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ୱିସାଲୀଭୂତତ୍ତା ୱେସାଲୀ, ଅସ୍ସତ୍ଥୁତ୍ତେ ଈ। ମଥ୍ ହିଂସାୟଂ, ଇଲୋ, ଅସ୍ସିତ୍ତଂ, ମିଥିଲା। ଅଲଂ ଭୂସନମେତ୍ଥାତି ଆଢଅୱୀ, ୱୀ, ଢଅତ୍ତଞ୍ଚ। କୁସ ଅୱ୍ହାନେ, ‘‘ଖାଦଥ ପିୱଥା’’ତ୍ୱାଦୀହି ଦସହି ସଦ୍ଦେହି କୋସନ୍ତି ଏତ୍ଥାତି କୋସମ୍ବୀ, ବୋ, ନଦାଦି, କୁସମ୍ବରୁକ୍ଖୱନ୍ତତାୟ ୱା କୋସମ୍ବୀ, କୁସମ୍ବସ୍ସ ଇସିନୋ ଅସ୍ସମତୋ ଅୱିଦୂରେ ମାପିତତ୍ତାତି ଏକେ [ଉଦା। ଅଟ୍ଠ। ୩୫; ମ। ନି। ଟୀ। ୧।୧୪; ୨।୨୮୪]। ଉଗ୍ଗଂ ରିପୁଂ ଜୟତି ୟତ୍ଥ, ସା ଉଜ୍ଜେନୀ, ୟୁ, ନଦାଦି। ତକ୍କ ଉହେ, ଉହୋ ଉନପୂରଣଂ, ତକ୍କନଂ ତକ୍କୋ, ସୋ ସୀଲଂ ସଭାୱୋ ୟତ୍ଥ ସା ତକ୍କସୀଲା, ୟୋ ହି ପୁରିସକାରେନ ଊନୋ, ସୋ ତତ୍ଥ ଗନ୍ତ୍ୱା ତମୂନଂ ପୂରେତୀତି। ଚମ ଅଦନେ, ପୋ, ଚମ୍ପା। ସାନଂ ଧନାନଂ ଆକରଂ ଉପ୍ପତ୍ତିଟ୍ଠାନଂ ସାକରୋ, ସୋ ଏୱ ସାଗଲଂ। ସଂସୁମାରସଣ୍ଠାନୋ ଗିରି ଏତ୍ଥାତି ସଂସୁମାରଗିରଂ, ସଂସୁମାରୋ ଗାୟତି ଏତସ୍ସ ମାପିତକାଲେତି ୱା ସଂସୁମାରଗିରଂ, ଗେ ସଦ୍ଦେ, ଇରୋ। ରାଜୂନମେୱ ଆଧିପଚ୍ଚୱସେନ ପରିଗ୍ଗହିତତ୍ତା ରାଜଗହଂ। ଆଦିକାଲେ କପିଲନାମସ୍ସ ଇସିନୋ ନିୱାସନଟ୍ଠାନତ୍ତା କପିଲୱତ୍ଥୁ, ପୁମନପୁଂସକେ।

ସାକୋ ରାଜୂନଂ ୟୁଦ୍ଧାଦୀସୁ ସତ୍ତି ସଞ୍ଜାତା ଏତ୍ଥାତି ସାକେତଂ, ‘‘ସାକୋ ସତ୍ତିମ୍ହି ଭୂପାଲେ, ଦୁମଦୀପନ୍ତରେସୁ ଚେ’’ତି ନାନତ୍ଥସଙ୍ଗହେ। ସଞ୍ଜାତତ୍ତେ ଇତୋ, ସାକୋ ନାମ ରାଜା, ଦୁମୋ ୱା ଏତ୍ଥ ଆଦିକାଲେ ସଞ୍ଜାତୋତି ୱା ସାକେତଂ। ଇନ୍ଦଂ ପରମିସ୍ସରିୟଭାୱଂ ପାପୁଣନ୍ତି ଏତ୍ଥାତି ଇନ୍ଦପତ୍ତଂ, ଇନ୍ଦୋ ୱା ସକ୍କୋ ଦେୱରାଜା, ସୋ ପତ୍ତୋ ଏତ୍ଥାତି ଇନ୍ଦପତ୍ତଂ। ଉକ୍କଂ ଧାରୟତି ଏତସ୍ସ ମାପିତକାଲେତି ଉକ୍କଟ୍ଠା, ୱଣ୍ଣୱିକାରୋ। ୟସ୍ସ ମାପିତଟ୍ଠାନେ ପାଟଲୀନାମକୋ ଏକୋ ତରୁଣରୁକ୍ଖୋ ଅତ୍ଥୀତି ତଂ ପାଟଲିପୁତ୍ତକଂ, ଅଥ ୱା ପଟଲି ନାମ ଏକୋ ଗାମଣୀ, ତସ୍ସ ପୁତ୍ତୋ ଏତ୍ଥ ୱସତିଆଦିକାଲେତି ପାଟଲିପୁତ୍ତକଂ। ଚେତିୟରଟ୍ଠେ ଉତ୍ତମତ୍ତା ଚେତୁତ୍ତରଂ, ‘‘ଜେତୁତ୍ତର’’ନ୍ତି ପାଠେ ପନ ୱଣ୍ଣୱିକାରୋ, ୱେରିଜୟଟ୍ଠାନତ୍ତା ଜେତଞ୍ଚ ତଂ ଉତ୍ତମତ୍ତା ଉତ୍ତରଞ୍ଚେତି ୱା ଜେତୁତ୍ତରଂ। ୟସ୍ସ ମାପିତକାଲେ ଦୀପୋ ଦିପ୍ପତି, ତଂ ସଙ୍କସ୍ସଂ, କାସ ଦିତ୍ତିୟଂ, ଦ୍ୱିତ୍ତଂ, ସମ୍ମା କସନ୍ତି ଏତ୍ଥାତି ୱା ସଙ୍କସ୍ସଂ, କସ ୱିଲେଖନେ, ୟସ୍ସ ମାପିତକାଲେ ନିମିତ୍ତମୋଲୋକେନ୍ତା ବ୍ରାହ୍ମଣା କୁସହତ୍ଥଂ ନରଂ ପସ୍ସିତ୍ୱା ମାପେନ୍ତି, ତଂ କୁସିନାରଂ। ଆଦିନା ମଥୁର [ମଧୁର, ମାଧୁର (କ।)] ପାସାଣପୁରସୋଣିକାଦୟୋପ୍ପନେକପୁରୱିସେସା ସଙ୍ଗହିତା।

୨୦୨। ଚତୁକ୍କଂ ଅବ୍ଭନ୍ତରଗାମମଗ୍ଗୋ। ରଥସ୍ସ ହିତା ରଚ୍ଛା, ପଚ୍ଚଜାଦି। ୱିସୟନ୍ତେ ପକାସୟନ୍ତେ ୱିକ୍କୟେନ ଦବ୍ବାନି ୟସ୍ସଂ, ସା ୱିସିଖା, ୱିପୁବ୍ବୋ ସି ସେୱାୟଂ, ଖୋ, ୱିସନ୍ତି ଏତ୍ଥାତି ୱା ୱିସିଖା, ୱିସ ପୱେସନେ, ଖୋ। ରଥସ୍ସ ହିତା ରଥିକା, ଇକୋ। ୱୀ ଗମନେ, ଥି, ୱୀଥି।

ଅନିବ୍ବିଦ୍ଧା ରଚ୍ଛନ୍ତରେନ ମଜ୍ଝେ ଅନିବ୍ବିଦ୍ଧା ରଚ୍ଛା ବ୍ୟୂହୋ ନାମ। ବ୍ୟୂହେତି ସମ୍ପିଣ୍ଡେତି ଜନେ ଅଞ୍ଞତ୍ର ଗନ୍ତୁମପ୍ପଦାନୱସେନାତି ବ୍ୟୂହୋ, ଉହ ସମ୍ପିଣ୍ଡନେ ୱିପୁବ୍ବତ୍ତା। ନ ନିବ୍ବିଜ୍ଝତେ ରଚ୍ଛନ୍ତରେନାତି ଅନିବ୍ବିଦ୍ଧୋ, ୱିଧ ସମ୍ପହାରେ, ଅ। ନିବ୍ବିଦ୍ଧା ରଚ୍ଛନ୍ତରେନ ରଚ୍ଛା ପଥୋ, ଅଦ୍ଧୀତି ଚ ୱୁଚ୍ଚତି। ପଥ ଗମନେ, ପଥୋ। ଅଦ ଗମନେ,ତି, ଅଦ୍ଧି।

୨୦୩। ଚତୁକ୍କଂ ଚଚ୍ଚରେ। ଚତୁନ୍ନଂ ପଥାନଂ ସମାହାରୋ ଚତୁକ୍କଂ, ଚର ଗତିଭକ୍ଖନେସୁ, ଚରୋ, ରସ୍ସ ଚୋ, ଚଚ୍ଚରଂ, ଅଙ୍ଗଣୱାଚକୋ ଚାୟଂ। ଦ୍ୱିନ୍ନଂ, ଚତୁନ୍ନଂ ୱା ମଗ୍ଗାନଂ ସନ୍ଧି ମଗ୍ଗସନ୍ଧି। ସିଙ୍ଘ ଘାୟନେ, ଆଟକୋ।

ଦ୍ୱୟଂ ୱପ୍ପସ୍ସୋପରି ଇଟ୍ଠକାଦିରଚିତେ ୱେଠନେ। ୱପ୍ପଂ ନାମ ଦୁଗ୍ଗନଗରେ ପରିଖାମତ୍ତିକଂ କୂଟଂ [କୁଟିଂ (କ।)] କତ୍ୱା ଗୋହି, ହତ୍ଥୀହି ଚ ୱିମଦ୍ଦାପେତ୍ୱା ତିଂସହତ୍ଥପ୍ପମାଣଂ ପାକାରସ୍ସ ହେଟ୍ଠିମତଲଂ, ତଥା ହତ୍ଥସତଂ ତତୋ ଉଦ୍ଧରିତ୍ୱା ପଂସୁନା ୱପ୍ପଂ କାରୟେ, ତସ୍ସୋପରି ପାକାରନ୍ତି, ପକୁବ୍ବନ୍ତି ତନ୍ତି ପାକାରୋ, ସମନ୍ତତୋ କରୀୟତେତି ୱା ପାକାରୋ, ଅକତ୍ତରି ଚ କାରକେ ସଞ୍ଞାୟଂ ଣୋ, ରସ୍ସସ୍ସ ଦୀଘତା। ୱୁ ସଂୱରଣେ, ୱୁଣୋତୀତି ୱରଣୋ, ୟୁ, ରାଗମୋ ଚ। ‘‘ସାଲୋ’’ତିପି ପାକାରସ୍ସ ନାମଂ।

ଦ୍ୱୟଂ ରାଜଭୱନସାମଞ୍ଞେ। ସବ୍ବଗେହାନଂ ୱିସେସେନ ପକାସନତୋ ଉଦ୍ଧାପୋ, ଦୀପ ପକାସନେ, ଈସ୍ସାକାରୋ। ସଙ୍ଗମ୍ମ କରୋନ୍ତି ତନ୍ତି ଉପକାରିକା, ଣ୍ୱୁ। କେ ପଚ୍ଚୟେ ଥୀକତାକାରପରେ ପୁବ୍ବୋ ଅକାରୋ ଦୀଘଂ [କାତନ୍ତ ୨।୨।୬୫], ଅକାଦେସୋପି ହି ‘‘କୋ’’ତି ୱୁଚ୍ଚତି, ୟଥା ଦେୱଦତ୍ତୋ ‘‘ଦତ୍ତୋ’’ତି। କପଚ୍ଚୟୋ ୱା।

୨୦୪। ଦ୍ୱୟଂ ଗେହାଦିନୋ ମତ୍ତିକେଟ୍ଠକାଦିମୟଭିତ୍ତିୟଂ। କୁଟ ଛେଦନେ, କୁଟତି ଛିନ୍ଦତି ମଗ୍ଗନ୍ତି କୁଟ୍ଟଂ। ଭିଦି ଦ୍ୱିଧାକରଣେ,ତି, ଭିତ୍ତି। ଗୁନ୍ନଂ ୱାଚାନଂ ପୁରଂ ଗୋପୁରଂ। ଦ୍ୱାରସମୀପେ କତୋ କୋଟ୍ଠକୋ ଦ୍ୱାରକୋଟ୍ଠକୋ, କୁସ ଅକ୍କୋସେ, ଠକୋ, କୋଟ୍ଠକୋତି ଗେହୱିସେସୋ।

ଦ୍ୱୟଂ ଇନ୍ଦଖୀଲେ। ଇସ ଇଚ୍ଛାୟଂ, ଏସ ଗୱେସନେ ୱା, ଇକୋ। ଇନ୍ଦସ୍ସ ସକ୍କସ୍ସ ଖୀଲୋ କଣ୍ଟକୋ ଇନ୍ଦଖୀଲୋ। ଦ୍ୱୟଂ

ଦ୍ୱାରପସ୍ସୋପସାଲାଯଂ’ହମ୍ମାଦିପିଟ୍ଟେ ଚ ୱାତକୁଟିକାଯଂ। ଅଟ୍ଟ ଅତିକ୍କମହିଂସାସୁ, ଅ। ଆଲକପଚ୍ଚଯେ ଅଟ୍ଟାଲକୋ।

୨୦୫। ଉପରି ମାଲାଦିଯୁତ୍ତଂ ସୋଭନଥମ୍ଭଦ୍ୱଯମୁଭଯତୋ ନିଖନିତ୍ୱା ଯଂ ବହିଦ୍ୱାରଂ କପ୍ପୀଯତେ, ତଂ ତୋରଣଂ। ତୁର ୱାରଣେ, ଯୁ, ଥୱନ୍ତା ୱା ରଣନ୍ତ୍ୟତ୍ରାତି ତୋରଣଂ, ତୁ ଅଭିହନ୍ତ୍ୱେ। ରଣ ସଦ୍ଦତ୍ଥୋ, ୱଣ୍ଣୱିକାରୋ। ଦ୍ୱାରସ୍ସ ବହି ବହିଦ୍ୱାରଂ। ପରି ସମନ୍ତତୋ ଖଞ୍ଞନ୍ତେତି ପରିଖା। ଦୀଘଭାୱେନ ଯୁତ୍ତା ଦୀଘିକା।

୨୦୬-୨୦୭।ସଦ୍ଦୁମନ୍ତଂ ଗେହୋ। ମନ୍ଦ ମୋଦନଥୁତିଜଳଅଭେସୁ, ମନ୍ଦନ୍ତେ ଯତ୍ଥାତି ମନ୍ଦିରଂ, ଇରୋ। ସୀଦନ୍ତି ତତ୍ଥାତି ସଦନଂ, ଯୁ। ସଦ ୱିସରଣଗତ୍ୟାୱସାନେସୁ। ନ ଗଚ୍ଛନ୍ତୀତି ଅଗା, ଥମ୍ଭାଦଯୋ, ତେ ରାତି ଗଣ୍ହାତୀତି ଅଗାରଂ। ରସ୍ସସ୍ସ ଦୀଘତ୍ତେ ଆଗାରଂ। ଚି ଚଯେ, ନିଚୀଯତେ ଛାଦୀଯତେତି ନିକାଯୋ, ଯମ୍ହି ଚିସ୍ସ କାଦେସୋ ନିପାତନା। ଲୀ ସିଲେସନେ, ଣୋ, ନିଲଯୋ, ଆଲଯୋ ଚ। ୱସ ନିୱାସେ, ଆୱସନ୍ତ୍ୟତ୍ରାତି ଆୱାସୋ, ଣୋ। ଭୂ ସତ୍ତାଯଂ, ଭୱନ୍ତ୍ୟତ୍ରାତି ଭୱନଂ। ୱିସନ୍ତି ତନ୍ତି ୱେସ୍ମଂ, ମୋ। କିତ ନିୱାସେ, ଅଧିକରଣେ ଯୁ, ନିକେତନଂ। ନିୱିସନ୍ତି, ନିୱସନ୍ତି ୱା ଯତ୍ର, ତଂ ନିୱେସନଂ। ଘର ସେଚନେ, ଘରତି କିଲେସମେତ୍ଥାତି ଘରଂ, ଗଯ୍ହତୀତି ୱା ଘରଂ, ଣୋ। ଗହସ୍ସ ଘରାଦେସୋ। ଗଣ୍ହାତି ପୁରିସେନ ଆନୀତଂ ଧନନ୍ତି ଗହଂ। ଅଧିକରଣେ ଥୋ, ଆୱସଥୋ। ସର ଗତିଚିନ୍ତାହିଂସାସୁ, ସରନ୍ତି ଚିନ୍ତେନ୍ତି ଏତ୍ଥ ସୁଭାସୁଭକମ୍ମାନି, ସରତି ୱା ସୂରିଯସନ୍ତାପାଦିକନ୍ତି ସରଣଂ। ସି ସେୱାଯଂ, ଣୋ, ପତିସ୍ସଯୋ। ଉଚ ସମୱାଯେ, ଓକଂ। ସଲ ଗମନେ, ‘‘ଇତ୍ଥିଯମତିଯୱୋ ୱା’’ତି ଅ, ସାଲା, ସରଧାତୁମ୍ହି ସତି ଲତ୍ତମେୱ ୱିସେସୋ। ଚି ଚଯେ, କମ୍ମନି ଣୋ, ଚଯୋ। କୁଟ ଛେଦନେ, ଇ। ୱସ ନିୱାସେ,ତି। ଉପଧସ୍ସ ଏତ୍ତେ ଗେହଂ। ସଦଧାତୁମ୍ହା ଉମୋ, ସଦ୍ଦୁମଂ।

ଦ୍ୱଯଂ ମୁଖରହିତଦେୱକୁଲସଦିସେ ଯଞ୍ଞାଯତନେ। ଚିତ ପୂଜାଯଂ, କମ୍ମନି ଇଯୋ। ଯତ ଯତନେ, ଆଯତନ୍ତି ୱାଯମନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଫଲକାମାତି ଆଯତନଂ, ଅଥ ୱା ଆଯନ୍ତୀତି ଆଯାନି, ତାନି ତନୋତୀତି ଆଯତନଂ, ଫଲକାରକନ୍ତ୍ୟତ୍ଥୋ। ଏତ୍ଥ ତୁସଦ୍ଦୋ ସମାଗତାନଂ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ପୁବ୍ବାପରଗମନତ୍ଥୋ। ‘‘ଚେତିଯାଯତନାନି ଚା’’ତିପି ପାଠୋ।

୨୦୮। ଦ୍ୱଯଂ ଦେୱାନଂ, ନରପତୀନଞ୍ଚ ଇଟ୍ଠକାଦିମଯେ ଭୱନେ। ଅଞ୍ଞସ୍ସାପି ସାଦିସ୍ସା। ପସୀଦନ୍ତି ନଯନମନାନ୍ୟତ୍ରାତି ପାସାଦୋ। ଯୁ ମିସ୍ସନେ, ପୋ, ଦୀଘୋ ଚ, ଦୀଘୱିଧାନସାମତ୍ଥିଯା ଓତ୍ତାଭାୱୋ।

ଦ୍ୱଯଂ ରାଜତୋ ଅଞ୍ଞେସଂ ଧନୀନଂ ବ୍ୟୱହାରକାଦୀନଂ ଭୱନେ। ମୁଣ୍ଡୋ ଛଦନମେତସ୍ସ, ନ ପାସାଦସ୍ସ ୱିଯାତି ମୁଣ୍ଡଚ୍ଛଦୋ, ଦ୍ୱିତ୍ତଂ। ହର ହରଣେ, ଯୋ, ଯମ୍ହି ମିଆଗମୋ ଚ।

ଦୁଗ୍ଗପୁରଦ୍ୱାରେ ୱା, ଯତ୍ଥ କତ୍ଥଚି ୱା ମତ୍ତିକାଦିମଯେ ଗଜକୁମ୍ଭମ୍ହି ଯୋ ଯୂପୋ ପାସାଦୋ ପତିଟ୍ଠିତୋ, ସୋ ହତ୍ଥିନଖୋ ନାମ, ହତ୍ଥିସ୍ସେୱ ନଖୋ ଯସ୍ସାତି ହତ୍ଥିନଖୋ, ନଖସଦ୍ଦେନ ୱା ନଖସହିତୋ ପାସାଦୋ ଗଯ୍ହତେ।

୨୦୯। ସୁପଣ୍ଣସ୍ସ ଗରୁଳସ୍ସ ୱଙ୍କେନ ପକ୍ଖେନ ସଦିସଛଦନଂ ଗେହଂ ସୁୱଣ୍ଣୱଙ୍କଚ୍ଛଦନଂ। ୱଙ୍କ ଗମନେ। ଏକପସ୍ସେଯେୱ ଛଦନତୋ ଅଡ୍ଢଯୋଗୋ।

ଏକେନେୱ କୂଟେନ ଯୁତ୍ତୋ ଅନେକକୋଣୋ ପତିସ୍ସଯୱିସେସୋ ମାଳଓ ନାମ, ୱଟ୍ଟାକାରେନ କତସେନାସନନ୍ତି କେଚି। ମା ମାନେ, ଳଓ, ମାଳଓ।

ଚତୁରସ୍ସୋ ପତିସ୍ସଯୱିସେସୋ ପାସାଦୋ ନାମ, ଆଯତଚତୁରସ୍ସପାସାଦୋତି କେଚି।

୨୧୦। ସନ୍ତେହି ଭାତି ଦିପ୍ପତୀତି ସଭାଯଂ, ସଭା ଚ, ପୁରିମେ ଯପଚ୍ଚଯୋ, ସନ୍ତସ୍ସ ସାଦେସୋ ତୁଭଯତ୍ର। ମଣ୍ଡ ଭୂସିରଂସଯୋ, ତେ ପିୱତି ନାସଯତୀତି ମଣ୍ଡପୋ, ୱାସଦ୍ଦେନ ମଣ୍ଡପପଦସ୍ସ ପୁଲ୍ଲିଙ୍ଗତ୍ତଂ ସମୁଚ୍ଚିନୋତି, ଜନାନଂ ଆଲଯୋ ସନ୍ନିପାତଟ୍ଠାନଂ ଜନାଲଯୋ। ଆସନତ୍ଥାଯ କତା ସାଲା ଆସନସାଲା। ପଟିକ୍କମନ୍ତି ଏତ୍ଥାତି ପଟିକ୍କମନଂ, କମୁ ପଦୱିକ୍ଖେପେ, ଅଧିକରଣେ ଯୁ।

୨୧୧। ଜିନସ୍ସ ୱାସଭୂତଂ ଭୱନଂ ଗନ୍ଧକୁଟି ନାମ, ଦିବ୍ବଗନ୍ଧେହି ପରିଭାୱିତା କୁଟି ଗନ୍ଧକୁଟି।

ତିକଂ ପାକଟ୍ଠାନେ। ରସାନି ସନ୍ତ୍ୟସ୍ସଂ ରସୱତୀ, ପଚନଂ ପାକୋ, ତସ୍ସ ଠାନଂ ପାକଟ୍ଠାନଂ। ମହନ୍ତାନି ବହୂନି ଅସିତବ୍ବାନି ସନ୍ତେତ୍ଥ ମହାନସଂ, ଅସ ଭକ୍ଖନେ, ଯୁ, ୱଣ୍ଣୱିପରିଯଯୋ।

୨୧୨। ସୁଓଣ୍ଣକାରାଦିସିପ୍ପୀନଂ କମ୍ମସାଲା ଆଓେସନଂ। ଆଓିସନ୍ତ୍ୟସ୍ମିଂ ଆଓେସନଂ, ଯ୍ୟୁ ପାନମନ୍ଦିରଂ ସୁରାପାନଙ୍ଗଂ କତମନ୍ଦିରଂ ସୋଣ୍ଡା ନାମ, କଉଜ୍ଜାକଉଜ୍ଜଂ ଓିଚାରେତ୍ୱା ଅଓନା ଇଚ୍ଛିତଓତ୍ଥୁକାରଣା ସଙ୍କଂ ଦେଯ୍ୟଧମ୍ମଂ ସନୋନ୍ତୀତି ସୋଣ୍ଡା, ସନ ଦାନେ, ତନାଦି। ଡୋ, ଅସ୍ସୋଉଂ, ଓଣ୍ଡୋିକାରୋ ଚ, ତେସଂ ଏସା ଓସତି ସୋଣ୍ଡା। ପାନସଦ୍ଦସନ୍ନିଧାନା ସୁରାସୋଣ୍ଡାଯେଓିଧ ଗହିତା। ଓଜ୍ଜସ୍ସ ଗୂଥସ୍ସ ଓିସଜ୍ଜନଟ୍ଠାନଂ ଓଚ୍ଚଟ୍ଠାନଂ। ଓଚ୍ଚସ୍ସ ଓିସଜ୍ଜନଟ୍ଠାନା କୁଟି ଓଚ୍ଚକୁଟି। ମୁନୀନଂ ଇସୀନଂ ଓସନଟ୍ଠାନଂ ଅସ୍ସମୋ ନାମ, ଆ କୋଧଂ ସମେନ୍ତି ଏତ୍ଥାତି ଅସ୍ସମୋ, ଆ ଭୁସୋ ସମେନ୍ତି ଏତ୍ଥ ରାଗାଦଯୋତି ଓା ଅସ୍ସମୋ।

୨୧୩। ତିକଂ ପଣ୍ଣଓିକ୍କଯସାଲାଯଂ। ପଣ ବ୍ୟଓହାରେ, ପଣିତଜ୍ଜାତି ପଣ୍ଣା, ଓତ୍ଥାଦଯୋ, ତେ ଏତ୍ଥ ଓିକ୍କିଣନ୍ତୀତି ପଣ୍ଣଓିକ୍କଯୋ, କୀ ଦଜ୍ଜଓିନିମଯେ, ସୋ ଏଓ ସାଲା ଗେହନ୍ତି ପଣ୍ଣଓିକ୍କଯସାଲା। ଆପଣଯନ୍ତେ ବ୍ୟଓହରନ୍ତେ ଅସ୍ମିନ୍ତି ଆପଣୋ, ଣୋ। ପଣ୍ଣାନଂ ଓିକ୍କଯାଯ ନୀଯମାନାନଂ ଓୀଥି ପନ୍ଥୋ ପଣ୍ଣଓୀଥିକା। ଓସ ଅଚ୍ଛାଦନେ, ତୋ, ଉଦକଂ ଓସିତଂ ଅଚ୍ଛାଦନଂ କତମନେନାତି ଉଦୋସିତୋ, ଓସ୍ସୋଉଂ, ଭଣ୍ଡଟ୍ଠପନସ୍ସ ସାଲା ଭଣ୍ଡସାଲା। କମୁ ପଦଓିକ୍କେପେ, ଚଙ୍କମତ୍ଥତ୍ରାତି ଚଙ୍କମନଂ, ଚଙ୍କମୋ ଚ, ଦ୍ୱିଭାଦି।

୨୧୪। ଜଲନ୍ତି ଏତ୍ଥାତି ଜନ୍ତା, ଜଲ ଦିତ୍ତିଯଂ, ଅନ୍ତୋ, ''ଇତ୍ଥିଯମତିଯଓୋ ଓା''ତି ଅ, ଆ, ଲଲୋପୋ, ଜନେତ୍ଥତ୍ର ଅଗ୍ଗିନ୍ତି ଓା ଜନ୍ତା, ଜନ ଜନନେ, ଅନ୍ତୋ, ସା ଏଓ ଘରଂ ଜନ୍ତାଘରଂ। ଅଗ୍ଗିନୋ ସାଲା ଅଗ୍ଗିସାଲା। ପା ପିଓନେ, ପପିଓନ୍ତ୍ୟସ୍ସନ୍ତି ପପା, ଅ। ପାନୀଯଟ୍ଠା ସାଲା ପାନୀଯସାଲା, ସା ଏଓ ପାନୀଯସାଲିକା।

ଗସ ଗମନେ, ଭୋ, ସସ୍ସ ବୋ। ଅଓତି ରକ୍ଖତୀତି ଓଓରକୋ, ଅରୋ, ସକତ୍ଥେ କୋ, ଅସ୍ସୋଉଞ୍ଚ। ଓସନଂ ଓାସୋ, ତଦତ୍ଥଂ ଅଗାରଂ ଓାସାଗାରଂ। ସଯତି ଏତ୍ଥାତି ସଯନୀ, ଯ୍ୟୁ, ନଦାଦି, ସା ଏଓ ଗହଂ ସଯନିଗ୍ଗହଂ।

୨୧୫। ଚତୁକ୍କଂ ରାଜିତ୍ଥାଗାରେ, ତଦତ୍ଥିଯତୋ [ତଦଟ୍ଠିଯତୋ (କା)] ଉପଚାରେନ ରାଜିତ୍ଥୀସୁପି। ରାଜିତ୍ଥୀନମଗାରଂ ଇତ୍ଥାଗାରଂ। ଅଓରୁନ୍ଧୀଯନ୍ତେ ରାଜିତ୍ଥିଯୋ ଅନେନାତି ଓରୋଧୋ, ରୁଧ ଆଓରଣେ। ସୁଦ୍ଧା କାମାପଗମତ୍ତା ପରିସୁଦ୍ଧା ରକ୍ଖକା ଅନ୍ତେ ସମୀପେ ଯସ୍ସାତି ସୁଦ୍ଧନ୍ତୋ। ଅନ୍ତେ ଅବ୍ଭନ୍ତରେ ପୁରଂ ଗେହଂ ଅନ୍ତେପୁରଂ, ପୁରସ୍ସ ଅନ୍ତେତି ଓା ଅନ୍ତେପୁରଂ। ''ଅନ୍ତୋପୁର''ନ୍ତିପି ପାଠୋ।

ରଞ୍ଞଂ ରାଜୂନଂ ଅସଜ୍ଜଓିସଯଟ୍ଠାନଂ ସକ୍ଖେତ୍ତସାଧାରଣଟ୍ଠାନଂ ''କଚ୍ଛନ୍ତର''ନ୍ତି ମତଂ କଥିତଂ, ଯଂ ''ପମଦଓନ''ନ୍ତି ଓୁଚ୍ଚତି, ପମଦଓନଂ ନାମ ଉପକାରିକାସନ୍ନିହିତଂ ଓା ପୁରସନ୍ନିହିତଂ ଓା ଅନ୍ତେପୁରୋଚିତଂ, ଯତ୍ର ଅନ୍ତେପୁରସହିତୋ ଏଓ ରାଜା ଓିହରତି, ନାଞ୍ଞଜନପ୍ପଓେସୋ [ଅମର ୧୪। ୩]। ପମଦାନଂ ଓନଂ ପମଦଓନଂ। ନିପାତନା ଯାକାରାନଂ [ଇକାର ଆକାରାନନ୍ତି ଅତ୍ଥୋ] ଇତ୍ଥିଗତାନଂ ରସ୍ସୋ କ୍ୱଚୀତିରସ୍ସୋ। କଚ୍ଛସ୍ସ ପକୋଟ୍ଟସ୍ସ ଅନ୍ତରଂ ଅବ୍ଭନ୍ତରଂ କଚ୍ଛନ୍ତରଂ। ପକୋଟ୍ଟଂ ନାମ ଅବ୍ଭନ୍ତରଦ୍ୱାରଂ।

୨୧୬। ଦ୍ୱଯଂ ଇଟ୍ଠକାଦିରଚିତେ ଆରୋହନେ। ଉପାନେନ ସହ ଓତ୍ତତେତି ସୋପାନୋ, ସୋପାନଂ ଓା ନପୁଂସକେପି। ଆରୁଯ୍ହତେ ଯେନ ତଂ ଆରୋହନଂ, ଯ୍ୟୁ, ରୁହ ଜନନେ।

ଦ୍ୱଯଂ କଟ୍ଠାଦିରଚିତାଯଂ। ନିଚ୍ଛଯେନ ସଯନ୍ତି ପାକାରାଦିକମେତାଯାତି ନିସ୍ସେଣୀ, ସି ସେଓାଯଂ, ଣୀ, ନଦାଦି। ଉଦ୍ଧମାରୋହତେ ଏତାଯାତି ଅଧିରୋହିଣୀ, ସାସଦ୍ଦୋ ଦ୍ୱିନ୍ନମ୍ପି ଇତ୍ଥିଲିଙ୍ଗତ୍ତଂ ଜୋତେତି।

୨୧୭। ପଞ୍ଚକଂ ଜାଲକେ। ଓାତଂ ପିଓତୀତି ଓାତପାନଂ। ଗଓଂ ଅକ୍ଖି ଗଓକ୍ଖୋ, ସମାସନ୍ତତ୍ତା ଅ, ସଞ୍ଞାସଦ୍ଦତୋ ପୁଲ୍ଲିଙ୍ଗତ୍ତଂ, ଅକ୍ଖି ସଦ୍ଦେ ଓା, ଗଓଂ ଅକ୍ଖି ଗଓକ୍ଖୀତି ଓିଗ୍ଗହୋ। ଜଲ ଦିତ୍ତିଯଂ, ଜାଲଂ। ସୀହରୂପଯୁତ୍ତଂ ପଞ୍ଜରଂ ସୀହପଞ୍ଜରଂ। ଆଲୋକାନଂ ଆତପାନଂ ପଓିସନଟ୍ଠାନଂ ସନ୍ଧି ଛିଦ୍ଦନ୍ତି ଆଲୋକସନ୍ଧି, ଆଲୋକୀଯନ୍ତି ଏତେନାତି ଆଲୋକୋ, ସୋ ଏଓ ସନ୍ଧୀତି ଓା ଆଲୋକସନ୍ଧି।

ଦ୍ୱଯଂ ଲଙ୍ଗିଯଂ। ଲଗି ଗତ୍ୟତ୍ଥୋ, ଅ, ନଦାଦି। ପରି ପୁନପ୍ପୁନଂ ଗମନାଗମନଓସେନ ହନ୍ତୀତି ପଲିଘୋ, ଣୋ। କପିରୂପମତ୍ଥକତ୍ତା କପିସୀସୋ। ଅଗ୍ଗଳଅଂ ନାମ କଓାଟକୋ [କଓାଟଫଲଓିଧାରଣୋ (କା)], ତସ୍ସ ଥମ୍ଭୋ ଅଗ୍ଗଳଅତ୍ଥମ୍ଭୋ, ''ଅଗ୍ଗଳଅଂ ତୀସୁ କଲ୍ଲୋଲେ, ଦଣ୍ଡେ ଚାନ୍ତକଓାଟେସୁ''ତି ରଭସୋ, ଇତ୍ଥିଯମତୋ ଆପଚ୍ଚଯୋ, ଅଗ୍ଗଳଅା। ନିସ୍ସେସତୋ ଅଜ୍ଜତି ଓସ୍ସୋଦକମନେନାତି ନିଜ୍ଜଂ, ଅଜ୍ଜ ଗତିହିଂସାସୁ। ଛଦ୍ଦସ୍ସ ଛଦନସ୍ସ କୋଟି ହେଟ୍ଠିମାଓସାନଂ ଛଦ୍ଦକୋଟି, ତସ୍ସଂ।

୨୧୮। ତିକଂ ଗେହଚ୍ଛଦନେ। ଛାଦେତି ଏତେନାତି ଛଦନଂ, ଛଦ ସଂଓରଣେ, ଚୁରାଦି। ପଟଗମନେ, ''ପଟ୍ଟାଦୀହ୍ଯଲ''ନ୍ତି ଅଲୋ। ଛାଦେତି

ଏତେନାତି ଛଦ୍ଦଂ, ଦ୍ୱିତ୍ତାଦି।

ତିକଂ ଗେହଙ୍ଗଣେ। ଅଜ ଗତିମ୍ହି, ଇରୋ, ଅଜିରଂ। ଚର ଗତିଭକ୍ଖନେସୁ, ଚରୋ। ଅଙ୍ଗ ଗମନେ, କରଣାଧିକରଣେସୁ ଯୁ, ୱଣ୍ଣୱିକାରୋ, ଣତ୍ତଂ।

ପଞ୍ଚକଂ ଗେହଦ୍ୱାରତୋ ବହିପକୋଟ୍ଠକେ, ୱୀଥିଯଂ ଦ୍ୱାରପିଣ୍ଡକେ ଚ। ଅଲିନ୍ଦୋ ଦ୍ୱଞ୍ଜିପିଣ୍ଡକେପିଚ୍ଛତେ। ପଠମଂ ହନନ୍ତି ଗଚ୍ଛନ୍ତି ଏତ୍ଥାତି ପଘାଣୋ, ପଘଣୋ ଚ, ହନସ୍ସ ଘଣାଦେସୋ। ଅଲି ସଖା ଇନ୍ଦୋ ଏତ୍ଥାତି ଅଲିନ୍ଦୋ, ‘‘ଗେହେକଦେସେ ଅଲିନ୍ଦୋ, ପଘାଣୋ ପଘଣୋଭୱେ’’ତି [ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା ୧୨।୧୨]ଅମରମାଲାଯଂ। ଆଲିନ୍ଦୋ, ଦୀଘାଦି। ପଧାନଂ ମୁଖଂ ପମୁଖଂ, ଗେହସ୍ସ ହି ଚତୁସୁ ମୁଖେସୁ ତଦେୱ ପଧାନଂ, ଯତ୍ଥ ସାଧୁଜନାପି ଆଗନ୍ତୁକାପି ନିସୀଦନ୍ତି। ଦ୍ୱାରଂ ବନ୍ଧତି ପିଦହତି ଏତ୍ଥାତି ଦ୍ୱାରବନ୍ଧନଂ।

୨୧୯। ଦ୍ୱଯଂ ଦ୍ୱାରବାହାଯଂ। ପୀଠାନି ଲୋହୱିକତିଆଦୀହି ସଙ୍ଘଟୀଯନ୍ତି ଏତ୍ଥାତି ପୀଠସଙ୍ଘାଟକଂ, ପୀଠେହି ସଙ୍ଘଟୀଯତୀତି ୱା ପୀଠସଙ୍ଘାଟକଂ, ଘଟ ଘଟନେ। ଦ୍ୱିଭାଗେନ ବାହାସଦିସତ୍ତା ବାହା, ଦ୍ୱାରସ୍ସ ବାହା ଦ୍ୱାରବାହା। ‘‘କପାଟଂ, କୱାଟ’’ନ୍ତିପି ଦ୍ୱାରବାହାଯ ନାମାନି, କଂ ୱାତଂ ପାଟଯତି, ୱାଟଯତି ଚେତି କମ୍ପନି ଣୋ, ଇତ୍ଥିଯଂ କପାଟୀ।

ଦ୍ୱଯଂ ଗେହାଦୀନଂ କୂଟେ। କୁଟ ଛେଦନେ, କମ୍ପନି ଣୋ। ନଯ ଗମନତ୍ଥୋ, କେ ସୀସେ ନଯତୀତି କଣ୍ଣିକା, ଣ୍ଣୁ, ଇତ୍ତଂ, ଣତ୍ତଞ୍ଚ।

୨୨୦। ଦ୍ୱଯଂ ଦ୍ୱାରେ। ଦ୍ୱେ ଅରନ୍ତ୍ୟତ୍ରାତି ଦ୍ୱାରଂ, ଦୁଜ୍ଜନେ ୱାରଯନ୍ତ୍ୟସ୍ମା ରକ୍ଖତୀତି ୱା ଦ୍ୱାରଂ, ଉଲୋପୋ। ପଟିହରନ୍ତି ଅପନେନ୍ତି ଏତସ୍ମା ରକ୍ଖକା ଅଞ୍ଞାତନ୍ତି ପଟିହରୋ, ପଟିପକ୍ଖେ ହରତି ଏତସ୍ମାତି ୱା ପଟିହରୋ, ରସ୍ସସ୍ସ ଦୀଘତ୍ତେ ପଟିହାରୋ।

ଚତୁକ୍କଂ ଉମ୍ମାରେ, ଯଂ ‘‘ଦ୍ୱାରପିଣ୍ଡିକା’’ତି ୱୁଚ୍ଚତି। ଉର ଗତିମ୍ହି, ମାରୋ କରଣେ। ଦେହଂ ନେତି ପୱେସେନାତି ଦେହନୀ, ‘‘ଦେହଲୀ’’ତିପି ପାଠୋ, ଦେହଂ ଲାତି ପୱେସେନାତି ଦେହଲୀ। ଇଲ ଗତିମ୍ହି, ଣ୍ଣୁ। ଇନ୍ଦୋ ଏୱ ପାଦଂ ଖିପତି ଏତ୍ଥାତି ଇନ୍ଦଖୀଲୋ, ଖିପ ପେରଣେ। ପସ୍ସ ଲୋପୋ, ଅଥ ୱା ଇଂ ଗମନଂ ଦଦାତୀତି ଇନ୍ଦୋ, ଦ୍ୱାରଂ, ତତ୍ଥ ଠପିତୋ ଖୀଲୋ କଣ୍ଟକୋତି ଇନ୍ଦଖୀଲୋ, ୱେଗଗଭିଘାତନତୋ ହି ସୋ ଖୀଲୋ ୱିଯ ହୋତି।

ଥନ୍ଭ ପଟିବନ୍ଧନେ, ଥମ୍ଭୋ, ଧାରେତୀତି ୱା ଥମ୍ଭୋ, ଧର ଧରଣେ, ରସ୍ସପଚ୍ଚଯୋ, ୱଣ୍ଣୱିକାରୋ ଚ। ଥୂ ଅଭିବୁଦ୍ଧିୱେ, ଉଣୋ, ଯୁ ୱା, ଧାରେତୀତି ୱା ଥୂଣୋ, ଯୁ, ରଲୋପୋ, ଅସ୍ସୂ।

ଅଡ୍ଢେନ୍ଦୁପାସାଣେ ଅଦ୍ଧଚନ୍ଦାକାରେ ପାସାଣେ ପଟିକାସଦ୍ଦୋ ୱତ୍ତତି। ପଟ ଗତିଯଂ, ଣ୍ଣୁ। ଇତ୍ଥିକତାକାରପରେ କେ ଅସ୍ସିତ୍ତଂ। ଗଜି ସଦ୍ଦେ, ଣ୍ଣୁ, ଅସ୍ସିତ୍ତଂ, ବିନ୍ଦାଗମୋ ଚ। ଇସ ଇଚ୍ଛାଯଂ, ଠକୋ।

୨୨୧।ୱଲଭୀତି ଚୂଳଆ, ‘‘ସିଖାଯଂ ୱଲଭୀ ଚୂଳଏ’’ତି ରୁଦ୍ଦୋ[ରସ୍ସନ୍ତା ଚ, ସିଖାଯଂ ୱଠଅଭିଯଂ ଚୂଳଏତି ରୁଦ୍ଦୋ (ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା ୧୨।୧୫)]। ତଚ୍ଛାଦନେ ଦାରୁମ୍ହି କଟ୍ଟେ ଗୋପାନସୀ ମତା। ୱଙ୍କେତି ଦାରୁୱିସେସନଂ। ଗଂ ୱସ୍ସୋଦକଂ, ସୂରିଯାଦିକିରଣଞ୍ଚ ପିୱନ୍ତି ୱିନାସଯନ୍ତି ଅବ୍ଭନ୍ତରମପ୍ପୱେସନୱସେନାତି ଗୋପାନା, ଇଟ୍ଠକାଦଯୋ, ତାନି ସିନୋନ୍ତି ବନ୍ଧନ୍ତି ଏତ୍ଥାତି ଗୋପାନସୀ।

ସୋଧାଦିଗେହେସୁ ଛେକପକ୍ଖୀୱାସତ୍ଥଂ ଯୋ ବହି କରିଯ କଟ୍ଠେକଦେସୋ ଠପୀଯତେ, ସୋ ୱିଟଙ୍କୋ। କପୋତେ ପାଲଯତୀତି କପୋତପାଲିକା, କମ୍ପନି ଣ୍ଣୁ। ଟକି ନିୱାସଗତୀସୁ। ୱିନୋ ପକ୍ଖିନୋ ଟଙ୍କନ୍ତି ଏତ୍ଥାତି ୱିଟଙ୍କୋ। ଣୋ।

୨୨୨। ଦ୍ୱଯଂ କୁଞ୍ଚିକାଛିଦ୍ଦେ। କୁଞ୍ଚିକାଯ ୱିୱରଂ ଛିଦ୍ଦଂ କୁଞ୍ଚିକାୱିୱରଂ। ତାଳଅସ୍ସ ପୱେସନଟ୍ଠାନଭୂତୋ ଛିଗ୍ଗଳଓ ଛିଦ୍ଦଂ ତାଳଅଚ୍ଛିଗ୍ଗଳଓ।

ତିକଂ କୁଞ୍ଚିକାଯଂ। କୁଞ୍ଚ କୋଟିଲ୍ଲେ, ଣ୍ଣୁ। ତାଯତି ରକ୍ଖତୀତି ତାଲୋ। ଅଲୋ, ତଲତି ତିଟ୍ଠତି ଏତେନାତି ୱା ତାଲୋ, ତଲ ପତିଟ୍ଠାଯଂ। ଅୱାପୁରତି ୱିୱରତି ଯେନାତି ଅୱାପୁରଣଂ, ୱର ସଂୱରଣେ, ଯୁ, ୱସ୍ସ ପୋ, ଉତ୍ତଂ, ଉପସଗ୍ଗସ୍ସ ଦୀଘତା ଚ, ‘‘ଅପାରୁତା ତେସଂ ଅମତସ୍ସ ଦ୍ୱାରା’’ତି [ଦୀ। ନି। ୨।୭୧; ମ। ନି। ୧।୨୮୩] ୱଚନତୋ ପୁର, ପାର ସଂୱରଣେତିପି ଧାତ୍ୱତ୍ଥଂ ପଠନ୍ତି। ଅୱପୁବ୍ବୋ ୱୁ ସଂୱରଣେତିପି ଧାତ୍ୱତ୍ଥେ ପନ ସତି ୱସ୍ସ ରତ୍ତଂ, ଉପସଗ୍ଗସ୍ସ ଦୀଘତା ଚ, ‘‘ଅପାରୁତା, ସଙ୍ଘାଟିଂ ପାରୁପିତ୍ୱା’’ତ୍ୟାଦୀସୁ ପନ ପକାରୱଣ୍ଣାଗମେନ ସିଦ୍ଧୋ। ୱିଦ ଲାଭେ, ଇମ୍ହି ୱେଦିକା, ସକତ୍ଥେ କୋ। ଇତରତ୍ଥ ଇଯେୱ।

୨୨୩।ସଙ୍ଘାଟାଦଯୋ ମନ୍ଦିରଙ୍ଗା ଗେହଙ୍ଗୱିସେସା। ସମ୍ମା ଘଟେନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଗୋପାନସ୍ୟାଦଯୋତି ସଙ୍ଘାଟୋ, ପୁବ୍ବପଚ୍ଛିମଦକ୍ଖିଣୁତ୍ତରାଯାମୱସେନ

ଥମ୍ଭାନମୁପରି ଠିତୋ କଟ୍ଠୱିସେସୋ, ତେ ପନ ପୁବ୍ବପଚ୍ଛିମଯାମା ତଯୋ କଟ୍ଠା, ଦକ୍ଖିଣୁତ୍ତରଯାମା ପନ ହେଟ୍ଠିମପରିଚ୍ଛେଦତୋ ତଯୋ କଟ୍ଠା, ଉକ୍କଟ୍ଠପରିଚ୍ଛେଦେନ ପନ ପଞ୍ଚସତ୍ତନୱାଦଯୋପି। ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ପକ୍ଖାନଂ ଅପତନତ୍ଥଂ ବନ୍ଧନତୋ ପାସୋ ୱିଯାତି ପକ୍ଖପାସୋ। ତୁଲତି ସଙ୍ଘାଟେସୁ ପତିଟ୍ଠତୀତି ତୁଲା, ତଲ ପତିଟ୍ଠାଯଂ, ଅସ୍ସୁତ୍ତଂ, ପକ୍ଖାନଂ ୱା ସମୱାହିତଭାୱକରଣତୋ ତୁଲଯତି ମିନାତି ଏତାଯାତି ତୁଲା, ତୁଲ ଉମ୍ମାନେ।

ତିକଂ ସମ୍ମଜ୍ଜନିଯଂ। ମୁଜି ସୋଧନେ, ଯୁ। ମଜ୍ଜ ସଂସୁଦ୍ଧିଯଂ, ଯୁ। ସୁଧ ସୁଦ୍ଧିଯଂ, ସବ୍ବତ୍ର କରଣେ ଯୁ।

୨୨୪। ତିକଂ ସଙ୍କାରଛଡ୍ଡନପ୍ପଦେସୋ। କଟ ଛଡ୍ଡନମଦ୍ଦନେସୁ, ସଙ୍କଟନ୍ତି ଏତ୍ଥାତି ସଙ୍କଟୀରଂ, ଈରୋ, ''ସଙ୍କଟୋ''ତି ୱା ସଙ୍କାରୋ ୱୁଚ୍ଚତି, ତଂ ଈରଯନ୍ତି ଖିପନ୍ତି ଏତ୍ଥାତି ସଙ୍କଟୀରଂ, ଈର ଖେପେ। ସଙ୍କାରସ୍ସ ଠାନଂ ସଙ୍କାରଟ୍ଠାନଂ। ସଙ୍କାରଂ କଟତି ଛଡ୍ଡେତି ଏତ୍ଥାତି ସଙ୍କାରକୂଟଂ, ଅସ୍ସୂ, ସକତ୍ଥେ କୋ।

ଚତୁକ୍କଂ ସମ୍ମଜ୍ଜନିଯା ନିରାକତେ [ନିରସ୍ସତେ (କ।)] ଥୁସାଦିମ୍ହି। ନାନାୱିଧେ ସଙ୍କାରେ ରାସୀକରଣୱସେନ କଚତି ବନ୍ଧତି ଏତେନାତି କଚୋ, ସୋ ଏତ୍ଥ ଇଚ୍ଛିତବ୍ବୋତି କଚୱରୋ, ୱର ଇଚ୍ଛାଯଂ। ଉଚ୍ଛିଟ୍ଠୋ କଲାପୋ ସମୂହୋ ଉକ୍ଲାପୋ, କସ୍ସାକାରଲୋପୋ। ନାନାୱିଧେହି ତିଣାଦୀହି ସଙ୍କରୀଯତେ ମିସ୍ସୀକରୀଯତେତି ସଙ୍କାରୋ, ଣୋ। ଅୱକରୋତିପ୍ପତ୍ର। ଅୱକରୀଯତେ ନିରସ୍ସତେତି, ଅ। ''ସମ୍ମଜ୍ଜୋ ମଜ୍ଜନୀ ଚେୱ, ସଙ୍କାରୋ'ୱକରୋ ମତୋ''ତି ହଲାଯୁଧୋ। କସ ୱିଲେଖନେ, ଅମ୍ବୁ।

୨୨୫।ଘରାଦିଭୂମି ଘରଖେତ୍ତୱିହାରାଦୀନଂ ଯୋ ଭୂମିପ୍ପଦେସୋ ୱତ୍ଥୁ ନାମ, ତଂ ନପୁଂସକେ, ୱସନ୍ତି ଏତ୍ଥାତି ୱତ୍ଥୁ, ରତ୍ଥୁ। ଗସ ମଦନେ, ଗସନ୍ତି ଏତ୍ଥାତି ଗାମୋ, ମୋ। ସଂୱସନ୍ତ୍ୟତ୍ରାତି ସଂୱସଥୋ, ଅଥୋ।

ପାକଟୋ ଖ୍ୟାତୋ ଗାମୋ, ସୋ ନିଗମୋ ନାମ, ଅତିରେକୋ ଗାମୋ ନିଗମୋ, ଭୁସତ୍ଥୋ ନି, ସଞ୍ଜ୍ଞାସଦ୍ଦତ୍ତା ରସ୍ସୋ।

ଉପଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବଭୋଗମନୁସ୍ସାଦୀହି ( ) [(ଇଦ୍ଧୋ) (?)] ୱଦ୍ଧିତୋ ଅଧିକୋ ଗାମୋ ନିଗମତୋପି ଅଧିକତରତ୍ତା ''ଅଧିଭୂ''ତି ଈରିତୋ କଥିତୋ, ଅଧିକୋ ଭୱତୀତି ଅଧିଭୂ।

୨୨୬। ଦ୍ୱଯଂ ଗାମାଦିପରିଯନ୍ତଭାଗୋ। ସି ବନ୍ଧନେ, ମୋ। ପରିଚ୍ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ଆଦୀଯତେତି ମରିଯାଦା, ପସ୍ସ ମୋ।

ଦ୍ୱଯଂ ଆଭୀରକୁଟିଯଂ [ଘୋସୋ ଆଭୀରପଲ୍ଲୀ ସିଯା (ଅମର ୧୨।୨୦)]। ଘୁ ସଦ୍ଦେ, ଘୋସନ୍ତ୍ୟତ୍ରାତି ଘୋସୋ। ଗୋପାଲାନଂ ଗାମୋ ଗୋପାଲଗାମକୋ, ସକତ୍ଥେ କୋ।

ପୁରୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୩। ନରୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା

୨୨୭-୨୨୮।ପୋରିସନ୍ତାନି ମନୁସ୍ସଜାତିଯା ନାମାନି। ମନୋ ଉସ୍ସନ୍ନମସ୍ସାତି ମନୁସ୍ସୋ, ସତିସୂରଭାୱବ୍ରହ୍ମଚରିଯଯୋଗ୍ୟତାଦିଗୁଣୱସେନ ଉପଚିତମାନସା ଉକ୍କଟ୍ଠଗୁଣଚିତ୍ତା, କେ ପନ ତେ? ଜମ୍ବୁଦୀପୱାସିନୋ ସତ୍ତୱିସେସା। ତେନାହ ଭଗୱା – ''ତୀହି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଠାନେହି ଜମ୍ବୁଦୀପକା ମନୁସ୍ସା ଉତ୍ତରକୁରୁକେ ମନୁସ୍ସେ ଅଧିଗ୍ଗଣ୍ହନ୍ତି ଦେୱେ ଚ ତାୱତିଂସେ। କତମେହି ତୀହି, ସୂରା ସତିମନ୍ତୋ ଇଧ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯୱାସୋ''ତି [ଅ। ନି। ୯। ୨୧]। ତଥା ହି ବୁଦ୍ଧା ଭଗୱନ୍ତୋ ପଚ୍ଚେକବୁଦ୍ଧା ଅଗ୍ଗସାୱକମହାସାୱକଚକ୍କୱତ୍ତିନୋ ଚ ଅଞ୍ଞେ ଚ ମହାନୁଭାୱା ସତ୍ତା ତତ୍ଥେୱ ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି। ସମାନରୂପାଦିତାଯ ପନ ସଦ୍ଧିଂ ପରିତ୍ତଦୀପୱାସୀହି ଇତରମହାଦୀପୱାସିନୋପି ମନୁସ୍ସାତ୍ୱେୱ ପଞ୍ଞାଯିଂସୂତି ଏକେ, ଅପରେ ପନ ଭଣନ୍ତି ''ଲୋଭାଦୀହି, ଅଲୋଭାଦୀହି ଚ ସହିତସ୍ସ ମନସ୍ସ ଉସ୍ସଦତାଯ ମନୁସ୍ସା, ଯେ ହି ସତ୍ତା ମନୁସ୍ସଜାତିକା, ତେସୁ ୱିସେସତୋ ଲୋଭାଦଯୋ, ଅଲୋଭାଦଯୋ ଚ ଉସ୍ସଦା, ତେ ଲୋଭାଦୀହି ଉସ୍ସଦତାଯ ଅପାଯମଗ୍ଗଂ, ଅଲୋଭାଦୀହି ଉସ୍ସଦତାଯ ସୁଗତିମଗ୍ଗଂ, ନିବ୍ବାନଗାମିମଗ୍ଗଞ୍ଚ ପୂରେନ୍ତି, ତସ୍ମା ଲୋଭାଦୀହି, ଅଲୋଭାଦୀହି ଚ ସହିତସ୍ସ ମନସ୍ସ ଉସ୍ସଦତାଯ ପରିତ୍ତଦୀପୱାସୀହି ସଦ୍ଧିଂ ଚତୁମହାଦୀପୱାସିନୋ ସତ୍ତୱିସେସା ମନୁସ୍ସାତି ୱୁଚ୍ଚନ୍ତୀ''ତି। ଲୋକିଯା ପନ ମନୁନୋ ଅପଚ୍ଚଭାୱେନ ମନୁସ୍ସାତି ୱଦନ୍ତି, ମନୁ ନାମ ପଠମକପ୍ପିକୋ ଲୋକମରିଯାଦାଯ ଆଦିଭୂତୋ ହିତାହିତୱିଧାଯକୋ ସତ୍ତାନଂ ପିତୁଟ୍ଠାନିଯୋ, ଯୋ ସାସନେ ''ମହାସମ୍ମତୋ''ତି ୱୁଚ୍ଚତି, ପଚ୍ଚକ୍ଖତୋ, ପରମ୍ପରତାଯ ଚ ତସ୍ସ ଓୱାଦାନୁସାସନିଯଂ ଠିତା ତସ୍ସ ପୁତ୍ତସଦିସତାଯ ମନୁସ୍ସାତି ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି, ତତୋ ଏୱ ହି ତେ ''ମାନୱା, ମନୁଜା''ତି ଚ ୱୋହରୀଯନ୍ତି, ଉସ୍ସପଚ୍ଚଯୋ। ମନୁନୋ ଅପଚ୍ଚଂ

ମାନୁସୋ, ଉସୋ। ମର ପାଣଚାଗେ, ଚୋ, ମଚ୍ଚୋ, ପଚ୍ଚଜ୍ଜାଦିନା ୱା ତ୍ତପଚ୍ଚଯୋ, ଧାତ୍ୱନ୍ତସ୍ସ ଲୋପୋ ଚ। ତତୋ ''ଯୱତ''ମିଚ୍ଚାଦିନା ଚୋ, ଦ୍ୱିତ୍ତଂ। ମନୁନୋ ଅପଚ୍ଚଂ ମାନୱୋ। ମାଣୱୋପ୍ପତ୍ର, ଣୱୋ। ମନୁମ୍ହା ଜାତୋ ମନୁଜୋ। ନୀ ନୟେ, ନେତୀତି ନରୋ, ଅରୋ। ପୁସ ପୋସନେ, ଣୋ, ପୁରେତୀତି ୱା ପୋସୋ। ପୁର ପୂରଣେ, ସୋ, ଉସ୍ସୋତ୍ତଂ, ରଲୋପୋ। ପୁନାତୀତି ପୁମା,ପୁ ପୱନେ, ମୋ, ସିସ୍ସା। ପୁରେତୀତି ପୁରିସୋ, ପୋରିସୋ ଚ, ଇସୋ, ରସ୍ସସ୍ସ ଦୀଘତାଯ ପୂରିସୋ ଚ। ଏତ୍ଥ ଚ ମନୁସ୍ସାଦିପଞ୍ଚକଂ ଇତ୍ଥିଯମ୍ପି ୱତ୍ତତେ, ନରାଦଯୋ ତୁ ପୁମେଯେୱ ୱିସିଟ୍ଠଲିଙ୍ଗତ୍ତା। ତତ୍ର ମନୁସ୍ସ ମାନୁସ ମନୁଜ ମାଣୱେହି ନଦାଦିତ୍ତା ଈପଚ୍ଚଯୋ, ଏକସକାରଲୋପୋ, ମନୁସୀ, ମାନୁସୀ, ମନୁଜୀ, ମାଣୱୀ। ମଚ୍ଚା, ଇତ୍ଥିଯମତୋ ଆପଚ୍ଚଯୋ।

ୱିଦସୁପରିଯନ୍ତଂ ପଣ୍ଡିତୋ। ପଣ୍ଡା ବୁଦ୍ଧି ସଞ୍ଜାତା ଅସ୍ସାତି ପଣ୍ଡିତୋ, ତରତ୍ୱାଦି। ପଡି ଗତିଯଂ ୱା, ତୋ। ବୁଜ୍ଝତୀତି ବୁଧୋ। ୱିଦତି ଜାନାତୀତି ୱିଦ୍ୱା, ୱିଦ ଞ୍ଚାଣେ, ୱୋ, ସିସ୍ସା। ଭୂ ସତ୍ତାଯଂ, ଅଦ୍ଧେ ୱିଭାୱେତି ପକାସେତି ସୀଲେନାତି ୱିଭାୱୀ, ଣୀ। ରାଗାଦଯୋ ସମେତୀତି ସନ୍ତୋ, ତୋ, ସୁନ୍ଦରୋ ଅନ୍ତୋ ଅୱସାନମେତସ୍ସାତି ୱା ସନ୍ତୋ। ସୁନ୍ଦରା ପଞ୍ଞ୍ଜା ଯସ୍ସ ସପ୍ପଞ୍ଞ୍ଜୋ। କିନ୍ନାମ ନ ୱିନ୍ଦତୀତି କୋୱିଦୋ, ନେରୁତ୍ତୋ, କୁଂ ପାପଂ ୱିନ୍ଦତୀତି ୱା କୋୱିଦୋ। ଧୀ ପଞ୍ଞ୍ଜା ଯସ୍ସତ୍ଥୀତି ସୋ ଧୀମା, ସୋଭନଂ ଝାଯତୀତି ସୁଧୀ, ଝେ ଚିନ୍ତାଯଂ। ଝସ୍ସ ଧୋ, ଈ, ସୁନ୍ଦରା ଧୀ ଯସ୍ସାତି ୱା ସୁଧୀ। କୱି ୱଣ୍ଣେ, ଇ, ଇତ୍ଥିଯଂ କୱୀ ଚ, କୁ ସଦ୍ଦେ ୱା, ଇ, କୱି। ବ୍ଯଞ୍ଜଯତୀତି ବ୍ଯତ୍ତୋ, ଅଞ୍ଜ ଗତିଯଂ, ତୋ। ଭୁଜାଦୀନମନ୍ତୋ ନୋ ଦ୍ୱି ଚ। ୱିସିଟ୍ଠୋ ଅତ୍ତା ଯସ୍ସାତି ୱା ବ୍ଯତ୍ତୋ। ଚକ୍ଖ ଦସ୍ସନେ, ଯୁ, ୱିଚକ୍ଖଣୋ, ୱିଚାରେତୀତି ୱା ୱିଚକ୍ଖଣୋ, ନେରୁତ୍ତୋ। ୱିଗତୋ ସାରଦୋ ଏତସ୍ମାତି ୱିସାରଦୋ।

୨୨୯। ମେଧା ଧାରଣା ମତି ପଞ୍ଞ୍ଜା ଯସ୍ସାତି ମେଧାୱୀ, ୱୀ। ଅତିସଯମତିଯୁତ୍ତତାଯ ମତିମା। ପଞ୍ଞ୍ଜାଯ ଯୋଗତୋ ପଞ୍ଞ୍ଜୋ। ୱିସେସଂ ଜାନାତି ସୀଲେନାତି ୱିଞ୍ଞ୍ଜୂ, ରୂ। ୱିଦ ଞ୍ଚାଣେ, ଉରୋ, ୱିଦୁରୋ[ୱିଦୂଓ (କ।)]। ରୂପଚ୍ଚଯେ ୱିଦୂ। ଧୀଯୋଗା ଧୀରୋ, ରୋ। ୱିସିଟ୍ଠଦସ୍ସନସୀଲତାଯ ୱିପସ୍ସୀ, ଣୀ। ଦୋସଂ ଜାନାତୀତି ଦୋସଞ୍ଞ୍ଜୂ, ରୂ। ବୁଜ୍ଝତୀତି ବୁଦ୍ଧୋ, ତୋ। ଦୁ ଗତିଯଂ, ଅ, ଉସ୍ସାୱୋ [ଦୁ ଗତିଯଂ ଅୱୋ (ସୂଚି)], ଦୱୋ। ୱିଦ ଞ୍ଚାଣେ, ଦସୁ।

୨୩୦-୨୩୧।ମହିଲାନ୍ତଂ ଇତ୍ଥିସାମଞ୍ଞ୍ଜେ। ଇସୁ ଇଚ୍ଛାଯଂ, ତୋ, ନଦାଦି। ସୀମସ୍ସ ଅନ୍ତୋ ସୀମନ୍ତୋ, କେସୱେସୋ, ତଂଯୋଗା ସୀମନ୍ତିନୀ, ଇନୀ। ନରସ୍ସାଯଂ ନାରୀ, ଇଦମତ୍ଥେ ଣୋ। ଡିଟ୍ଠତି ଗବ୍ଭୋ ଯସ୍ସଂ, ସା ଥୀ। ଧା ଧାରଣେ ୱା, ୱଣ୍ଣୱିକାରୋ, ଈ। ବନ୍ଧ ବନ୍ଧନେ, ଊ, ବନ୍ଧସ୍ସ ୱଧାଦେସୋ ଚ [ଶ୍ୱାଦି ୩], ୱଧୂସଦ୍ଦୋ ସୁଣିସାଭରିଯାନମ୍ପି ୱାଚକୋ। ୱନ ସମ୍ଭତ୍ତିଯଂ, ତୋ, ଇକାରାଗମୋ ଚ। ଅଙ୍ଗ ଗମନତ୍ଥୋ, ଯୁ, ଅଙ୍ଗନା, ୱିସିଟ୍ଠନାରିଯମ୍ପି ଅଙ୍ଗନା, ତଦା କଲ୍ଯାଣଙ୍ଗନାରୀଲକ୍ଖଣୋପେତଂ ପସତ୍ଥଂ ହତ୍ଥପାଦାଦିକମଙ୍ଗମସ୍ସତ୍ଥୀତି ଅସ୍ସତ୍ଥତ୍ଥେ ଅଙ୍ଗା କଲ୍ଯାଣେ ନପଚ୍ଚଯୋ [ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନ ୪।୯୨]। ୱିରୂପେସୁପି ମଦୋ ରାଗମଦୋ ଯସ୍ସା ସା ପମଦା, ୱିସିଟ୍ଠନାରିଯଂପ୍ପତ୍ର ପମଦା, ତଦା ପକଟ୍ଠୋ ମଦୋ ରୂପସୋଭଗ୍ଗଜନିତୋ ଚେତୋୱିକାରୋ ଯସ୍ସା ସା ପମଦା। ରୂପଲାୱଣ୍ଣସମ୍ପନ୍ନତାଯ ସୁନ୍ଦରୀ, ୱିସିଟ୍ଠାଯମ୍ପି। କମନୀଯୱୁତ୍ତିତାଯ କନ୍ତା, କମୁ କନ୍ତିଯଂ, ତୋ। କନ୍ତିଯୋଗା ୱା କନ୍ତା, ୱିସିଟ୍ଠାଯମ୍ପି। ରମଯତି ୱିନୋଦଯତି ନାଯକଂ, ସା ରମଣୀ, ନନ୍ଦାଦୀହି ଯୁ, ନଦାଦି, ୱିସିଟ୍ଠାଯମ୍ପି। ଦଯ ରକ୍ଖଣେ, କନ୍ମନି ତୋ। ଅପ୍ପଂ ବଲଂ ଯସ୍ସା ସା ଅବଲା, ଅପ୍ପତ୍ଥୋଯଂ ଅକାରୋ। ମାତୁଯା ଗାମୋ ୱିଯ ଗାମୋ ଯସ୍ସା ସା ମାତୁଗାମୋ, ମାତା ୱିଯ ଗଚ୍ଛତୀତି ୱା ମାତୁଗାମୋ, ଗମୁ ଗମନେ, ଣୋ, ମାତା ୱିଯ ଗସତୀତି ୱା ମାତୁଗାମୋ, ଗସ ଅଦନେ, ମୋ, ମାତା ୱିଯ ଗାଯତୀତି ୱା ମାତୁଗାମୋ, ଗା ସଦ୍ଦେ, ମୋ। ମହୀ ୱିଯ ସୁଚିଂ ଅସୁଚିମ୍ପି ଲାତୀତି ମହିଲା, ମହନ୍ତେସୁ ବହୂସୁପି ରତ୍ତଚିତ୍ତେସୁ ଇଲତି ଗଚ୍ଛତୀତି ୱା ମହିଲା, ଇଲ ଗମନେ, ମହ ପୂଜାଯଂ ୱା, ଇରୋ, ଲତ୍ତଂ, ଆ, ମହିଲା। ମହେଲାପ୍ପତ୍ର।

ତିକଂ ୱିସିଟ୍ଠନାରିଯମେୱ। ଲଲ ୱିଲାସେ, ନନ୍ଦାଦୀହି ଯୁ। ଲଲ ଇଚ୍ଛାଯନ୍ତି ଚୁରାଦିଗଣତୋ ୱା ଯୁ। ଭଯପକତି ଭୀରୁ, ଭୀ ଭଯେ, ରୁ, ''ଭୀରୁ ଅତ୍ତେ ଜନେ'ତ୍ଥିଯ''ନ୍ତି ରଭସୋ। ଅତିସଯିତକାମା କାମିନୀ, କାମୋ ସିଙ୍ଗାରରୂପୋ ମଦୋ ଯସ୍ସାତ୍ଥୀତି ଇନୀ, ସଦ୍ଦତ୍ରେୱଂ। ୱାମଲୋଚନା, ଭାୱିନୀ, ନିତମ୍ବିନୀ, ରାମାଇଚ୍ଚାଦୀନିପି ୱିସିଟ୍ଠନାରୀନାମାନି।

ଦ୍ୱଯଂ ପଠମୱଯସି ୱତ୍ତମାନାଯଂ।

ଅଟ୍ଠୱସ୍ସା ଭୱେ ଗୋରୀ, ଦସୱସ୍ସା ତୁ କଞ୍ଞ୍ଜକା;

ସମ୍ପତ୍ତେ ଦ୍ୱାଦସେ ୱସ୍ସେ, କୁମାରୀତ୍ୟ'ଭିଧୀଯତେ [ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା ୧୬।୮]।

ଇହ ତ୍ୱଭେଦୋପଚାରେନେକତ୍ତଂ। ଅଞ୍ଞ୍ଜେ ପନାହୁ ''କଞ୍ଞ୍ଜାସଦ୍ଦୋଯଂ ପୁମୁନାଭିସମ୍ବନ୍ଧପୁଦ୍ଧକେ ସମ୍ପଯୋଗେ ନିୱତ୍ତେତୀ''ତି। କୁମାର କୀଳାଯଂ, ଚୁରାଦି, କୁମାରଯତୀତି କୁମାରୀ, ଅ, ନଦାଦି, ସକତ୍ଥେ କୋ, ଶୁନା ୱା ସିଦ୍ଧୋ। କମନୀଯତେତି କଞ୍ଞ୍ଜା, କନ ଦିତ୍ତିକନ୍ତିଗତୀସୁ, ଯୋ, ନ୍ଯସ୍ସ ଞ୍ଜତ୍ତଂ, ଅ,

ଆ।

ଯୁତ୍ତସଦ୍ଦତୋ ପାଟିପଦିକତୋତି, ଯୁତ୍ତତି। ୱରିହିପରିଯାୟସାମଞ୍ଞେପି ଯୁତ୍ତତିସଦ୍ଦୋ ପକତ୍ଯନ୍ତରମହତୀତି। ତର ତରଣେ, ଯୁ, ଉତ୍ତଂ, ଈ ଚ।

୨୩୨।ସାଭିସେକା ଲଦ୍ଧାଭିସେକା ରାଜିତ୍ଥୀ ମହେସୀ ନାମ, ମହ ପୂଜାୟଂ, କମ୍ମନି ଇସୋ, ଇସ୍ସେ, ତତୋ ଈ, ମହତିୟୋ ରାଜିତ୍ଥିୟୋ ଈସତି ଅଭିଭୱତୀତି ୱା ମହେସୀ, ଈସ ଇସ୍ସରିୟେ, ଈ। ମହେସିତୋ ଅଞ୍ଞା ରାଜନାରିୟୋ ଭୋଗିନିୟୋ ଭୋଗଯୋଗା, ଈ, ଇନୀ ଚ। ଯାନାରୀ ପୁରିସସ୍ସ ସଙ୍କେତଂ ଯାତି, ସା ‘‘ଧୱତ୍ଥିନୀ, ଅଭିସାରିକା’’ତି ଚୋଚ୍ଚତେ। ଧୱଂ ପତିଂ ଅତ୍ଥୟତି ଇଚ୍ଛତୀତି ଧୱତ୍ଥିନୀ, ଅତ୍ଥ ଯାଚନିଚ୍ଛାସୁ, ଇନୀ, ଅସତୀୱିସେସୋ। ସର ଗତିୟଂ, ଅଭିସରତି ସଙ୍କେତନ୍ତି, ଣ୍ବୁ।

୨୩୩। ଛକ୍କଂ ୱେସିୟଂ। ଚତୁସଟ୍ଠିକଲାକୁସଲତାୟ, ସୀଲରୂପାଦିମତ୍ତାୟ ଚ ଗଣ୍ୟତେ ଆଦୀୟତେ ଗଣିକା, ଗଣ ସଙ୍ଖ୍ୟାନେ, ଣ୍ବୁ। ୱେସୋ ଆକପ୍ପୋ, ତେନାତିସୋଭତେ, କମ୍ମୱେସେହି ୱା ଇଚ୍ଛୀୟତେତି। ଅତିସୋଭନେ, ଇଚ୍ଛତ୍ଥେ ୱା ଯପଚ୍ଚୟୋ। ୱଣ୍ଣସମ୍ପନ୍ନା ଦାସୀ ୱଣ୍ଣଦାସୀ, ଦାସିମ୍ପି ହି ୱଣ୍ଣସମ୍ପନ୍ନଂ କେଚି ସାମିକା ଧନଲୋଭେନ ଗଣିକଂ କରୋନ୍ତି। ନଗରଂ ସୋଭେତୀତି ନଗରସୋଭିନୀ। ରୂପେନ ଉପଜୀୱତୀତି ରୂପୂପଜୀୱିନୀ। ଅତିସୟୱେସଯୁତ୍ତତାୟ ୱେସୀ।

ଦ୍ୱୟଂ ଅସତୀସାମଞ୍ଞେ। କୁଲାନି ଅଟତି ନାସୟତୀତି କୁଲଟା। ବନ୍ଧମନୁବନ୍ଧଂ କାୟତୀତି ବନ୍ଧକୀ, ନଦାଦି।

୨୩୪। ଚତୁକ୍କଂ ଉତ୍ତମନାରିୟଂ। ୱରୋ ଆରୋହୋ ସୋଣି ଯସ୍ସା ସା ୱରାରୋହା। ଉତ୍ତମଗୁଣଯୋଗା ଉତ୍ତମା। ସୋଣିଗାରୱେନ ମତ୍ତଗଜୋ ୱିୟ ବନ୍ଧନଗାମିନୀ ମତ୍ତକାସିନୀ, କସ ଗତିୟଂ। ୱରୱଣ୍ଣଯୋଗା ୱରୱଣ୍ଣିନୀ, ଇନୀ।

‘‘ସୀତେ ସୁଖୋଣ୍ହସବ୍ବଙ୍ଗୀ, ଗିମ୍ହେ ଯା ସୁଖସୀତଲା;

ଭତ୍ତୁ ଭତ୍ତା ଚ ଯା ନାରୀ, ସା ଭୱେ ୱରୱଣ୍ଣିନୀ’’ତି। ରୁଦ୍ଦୋ;

ଦ୍ୱୟଂ ଅଖଣ୍ଡିତଚରିତ୍ତାୟଂ। ପତି ସାମିକୋୱ କମନୀୟୋ ଯସ୍ସା ପତିବ୍ବତା, ପତିମ୍ହି ୱତମସ୍ସାତି ୱା ପତିବ୍ବତା। ଅସ ଭୁୱି, ଅନ୍ତୋ, ଈ, ଆଦିଲୋପୋ। ସମେତୀତି ୱା ସତୀ, ସମୁ ଉପସମେ, ଅନ୍ତୋ, ଈ।

ଦ୍ୱୟଂ କାମରତ୍ତରାଜପୁତ୍ତାଦିନୋ କୁଲସ୍ସ ନିୟତପତିୟଂ। କୁଲାନୁରୂପା ଇତ୍ଥୀ କୁଲିତ୍ଥୀ, କୁଲଂ ପାଲେତି ରକ୍ଖତୀତି କୁଲପାଲିକା, ଣ୍ବୁ।

୨୩୫। ଦ୍ୱୟଂ ମତଭତ୍ତିକାୟଂ। ୱିଗତୋ ଧୱୋ ଭତ୍ତା ଯସ୍ସା ୱିଧୱା। ପତି ସୁଞ୍ଞୋ ନଟ୍ଠୋ ଯସ୍ସାତି ପତିସୁଞ୍ଞା।

ଦ୍ୱୟଂ ଅତ୍ତିଚ୍ଛାୟ ପତ୍ଥନ୍ୱେସିନିୟଂ କଞ୍ଞାୟଂ। ପତିଂ ୱରତି ଗୱେସତୀତି ପତିମ୍ୱରା, ଦୁତିୟାୟାଲୋପୋ। ସୟମେୱ ପତିଂ ୱରତୀତି ସୟମ୍ୱରା, ପଠମାୟାଲୋପୋ, ୱର ପତ୍ଥନାୟଂ।

ଚତୁକ୍କଂ ୱିଜାତାୟଂ। ୱିଜନୀ ଗବ୍ଭୱିମୋକ୍ଖନେ, ତୋ, ୱିଜାୟିତ୍ଥାତି ୱିଜାତା। ସୂ ଅଭିସୱେ, ତୋ। ଜାତଂ ଅପଚ୍ଚଂ ପୁତ୍ତୋ ଏତିସ୍ସାତି ଜାତାପଚ୍ଚା। ପସୂତାୱ ପସୂତିକା, କପଚ୍ଚୟୋ, ଇତ୍ତଞ୍ଚ।

୨୩୬। ଦ୍ୱୟଂ ଦୂତିୟଂ। ଯା ପେସୀୟତେ, ସା ଦୂତୀ, ଦୁ ଗମନେ,ତି, ଈମ୍ହି ଦୂତୀ। ସଞ୍ଚାରୟତି ଯଥାଭିମତନ୍ତି, ଣ୍ବୁ।

ତିକଂ ଦାସିୟଂ। ଦୁ କୁଚ୍ଛିତଂ ଅସତି ଭକ୍ଖତୀତି ଦାସୀ, ଈ, ଦୀୟନ୍ତେ ତାୟାତି ୱା ଦାସୀ, ଦା ଦାନେ, ସୋ, ଈ ଚ। ଚିଟ ପେସନେ, କମ୍ମନି ଣୋ, ଈ। କୁଟଂ ଉଦକକୁମ୍ଭଂ ଧାରେତୀତି କୁଟଧାରିକା, ଣ୍ବୁ।

ଦ୍ୱୟଂ ସୁଭାସୁଭନିରୂପିନିୟଂ ସଂୱରିକାଦିମ୍ହି। ୱର ଗତିୟଂ, କତ୍ତରି ଇନୀ। ସୁଭାସୁଭସ୍ସ ଇକ୍ଖଣଂ ନିରୂପନଂ ଯସ୍ସାତ୍ଥୀତି, ଇ, ସକତ୍ଥେ କୋ। ଇମେ ଦ୍ୱେ ସଦ୍ଦା ତୁଲ୍ୟତ୍ଥା।

ଯା ସୟଂ ଖତ୍ତିୟଜାତି ଯସ୍ସ କସ୍ସଚି ଭରିୟା, ସା ଖତ୍ତିୟାନୀ, ଖତ୍ତିୟା ଚ। ଖତ୍ତିୟସ୍ସାପଚ୍ଚଂ ଖତ୍ତିୟାନୀ, ଆନୋ, ଈ। ଣମ୍ହି ଖତ୍ତିୟା।

୨୩୭। ପଜ୍ଜଂ ଅଗ୍ଗିସକ୍ଖିପୁବ୍ବକତପାଣିଗହିତାଯଂ ଭରିଯାଯଂ, ଅଞ୍ଞତ୍ର ତୂପଚାରା। ଦାରଯନ୍ତେ ଯେନାତି ଦାରୋ, ଦର ୱିଦାରଣେ, ଅକତ୍ତରି ଚ କାରକେ ସଞ୍ଞାଯଂ ଣୋ। ଜାଯତି ପୁତ୍ତୋ ଯାଯାତି ଜାଯା, ଜନ ଜନନେ, ଯୋ, ଜନିସ୍ସ ଜା ଚ, ଆ, ଜଯତୀତି ୱା ଜାଯା, ଜି ଜଯେ, ଯୋ, ଜିସ୍ସ ଜା, ଆ, ଜାଯା। କଲ ସଙ୍ଖ୍ୟାନେ, ଅତ୍ତୋ। ଘରଂ ନେତୀତି ଘରଣୀ, ଣତ୍ତଂ। ଭରିତବ୍ବତୋ ଭରିଯା, ଭର ଭରଣେ, ଯୋ। ପିଯାଯିତବ୍ବତୋ ପିଯା,ପୀ ତପ୍ପନକନ୍ତୀସୁ, ଯୋ। ପଜଂ ପୁତ୍ତଂ ପାଲେତୀତି ପଜାପତି, ପା ପାଲନେ,ତି, ଆତ୍ତଂ, ରସ୍ସତ୍ତଞ୍ଚ । ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ପୂରଣୀ ଦୁତିଯା। ପଠମୋ ଭତ୍ତା, ଭରିଯା ଦୁତିଯା। ସାମିକସ୍ସ ପାଦେ ପରିଚରତୀତି ପାଦପରିଚାରିକା, ଣ୍ବୁ। ପତିନୀ, ପାଣିଗହିତା, ସହଧମ୍ମିନୀତିପି ତସ୍ସାଯେୱ ନାମାନି।

୨୩୮। ତିକଂ ସଖ୍ୟଂ। ତେସୁ ତେସୁ କିଚ୍ଚେସୁ ସହ ଖାଯତି ପକାସତୀତି ସଖୀ, ସହପୁବ୍ବୋ ଖ୍ୟା ପକାସନକଥନେସୁ, ଈ। ଅଲ ଭୂସନେ ଆପୁବ୍ବୋ, ଇ। ୱଯସା ତୁଲ୍ୟା ୱଯସା, ତୁଲ୍ୟେ ସଞ୍ଞାଯଂ ସୋ [ପାଣିନି ୪।୪।୯୧ ସୁତ୍ତେ ଯପଚ୍ଚଯୋ ଦିସ୍ସତି]।

ଜରୋୱୁଚ୍ଚତି ଚୋରସ୍ସାମିକୋ, ତସ୍ସାଯଂ ଜାରୀ, ଣୋ, ଈ। ସାମିକଂ ଅତିକ୍କମ୍ମ ଅଞ୍ଞତ୍ର ଚରତୀତି, ଇନୀ।

୨୩୯।ପୁମେ ତୂତି ଲିଙ୍ଗନ୍ତୋ ତୁସଦ୍ଦୋ ନ ପୁଙ୍ଗ ଭଜତେ। ଅର ଗମନେ, ତୁ, ଅରସ୍ସୁତ୍ତଂ। ରତିଯା ଜାଯତୀତି ରଜୋ, ତିଲୋପୋ। ପୁପ୍ଫ ୱିକସନେ, ପୁପ୍ଫଂ।

ତିକଂ ରଜସ୍ସଲାଯଂ। ଉତୁଯୋଗାଉତୁନୀ, ଇନୀ। ରଜଯୋଗା ରଜସ୍ସଲା, ସଲୋ। ପୁପ୍ଫୱନ୍ତତାଯ ପୁପ୍ଫୱତୀ। ଥୀଧମ୍ମିନୀ, ଅୱୀ, ଅତ୍ତେଯୀ, ମଲିନୀ, ଉତୁମତୀ, ଉଦକୀଇଚ୍ଚାଦୀନିପି ତସ୍ସା ନାମାନି।

ତିକଂ ଗବ୍ଭିନିଯଂ। ଗରୁ ଅଲହୁକୋ ଗବ୍ଭୋ କୁଚ୍ଛି ଏତିସ୍ସାତି ଗରୁଗବ୍ଭା। ଆପନ୍ନୋ ପତ୍ତୋ ଗବ୍ଭସ୍ଥୋ ସତ୍ତୋ ଏତାଯାତି ଆପନ୍ନସତ୍ତା। ଗବ୍ଭଯୋଗା ଗବ୍ଭିନୀ।

ତିକଂ ଯେନ ୱେଠିତୋ ଗବ୍ଭୋ କୁଚ୍ଛିଯଂ ତିଟ୍ଠତି, ତତ୍ରାସଯେତି ଖ୍ୟାତେ। ଗବ୍ଭୋ ଆସଯତେ ତିଟ୍ଠତ୍ରାତି, ଣୋ। ଜରଂ ଏତୀତି ଜଲାବୁ। ଉ, ରସ୍ସ ଲୋ, ଯସ୍ସ ବୋ, ଜରାପୁବ୍ବୋ ଇ ଗତିଯଂ। କଲଂ ଜରତଂ ଲାତୀତି କଲଲୋ, କଲ ସଙ୍ଖ୍ୟାନେ ୱା, ଅଲୋ।

୨୪୦-୨୪୧। ସତ୍ତକଂ ଭତ୍ତରି। ଧୂ କମ୍ପନେ, ସନ୍ତାସଂ ଧୁନୋତୀତି ଧୱୋ, ଅ। ସଂ ଏତସ୍ସତ୍ଥୀତି ସାମିକୋ, ଆମିପଚ୍ଚଯୋ, ସକତ୍ଥେ କୋ, ଇପଚ୍ଚଯୋ ୱା, ନିଗ୍ଗହୀତସ୍ସ ମୋ, ଅସ୍ସ ଚ ଦୀଘୋ, ସାମିକୋ। ଭର ଭରଣେ, ଭରତୀତି ଭତ୍ତା, ରିତୁ। କମୁ ଇଚ୍ଛାଯଂ, ତୋ, ''ପଙ୍କମାଦୀହି ନ୍ତୋ ଚା''ତି ନ୍ତତ୍ତଂ। ପା ରକ୍ଖଣେ, ଅତି, ପତି। ୱର ଇଚ୍ଛାଯଂ, ଅ, ୱରୋ। ପୀ ତପ୍ପନକନ୍ତୀସୁ, ଯୋ।

ରତିକାରଣତ୍ତା ପତିନୋ ଉପ ଉପପତି, ସମାସେ କତେ ଅଭିଧାନତୋ ପୁବ୍ବନିପାତୋ, ଅପ୍ପଧାନଭୂତୋ ୱା ପତି ଉପପତି। ଜର ୱଯୋହାନିମ୍ହି, ଜୀଯନ୍ତେ ଅନେନାତି ଜାରୋ, ଦାରୋ ଚ।

ସତ୍ତକଂ ପୁତ୍ତେ। ନରକେ ନ ପତନ୍ତ୍ୟନେନ ଜାତେନାତି ଅପଚ୍ଚଂ, ପତ ଗତିଯଂ, ଯୋ, ତ୍ୟସ୍ସ ଚୋ, ନ ପତତି ନ ୱିଚ୍ଛିନ୍ଦତି ୱଂସୋ ଏତେନାତି ୱା ଅପଚ୍ଚଂ, ପୁତ୍ତେ, ଧୀତରି ଚ ନିଚ୍ଚନପୁଂସକୋଯଂ। ପୂ ପୱନେ। ପୁନାତି ପିତରୋ ତେନାତି ପୁତ୍ତୋ। ''ଛଦାଦୀହି ତତ୍ରଣ''ତି ତୋ। ପୂରେତୀତି ୱା ପୁତ୍ତୋ। ଅତ୍ତତୋ ଜାତୋ ଅତ୍ରଜୋ, ''ଅତ୍ତଜୋ''ତିପି ପାଠୋ। ସୂଯତେତି ସୁତୋ। ସୁ ଅଭିସୱେ, ସୁଣାତୀତି ୱା ସୁତୋ, ତୋ, ସୁ ସୱନେ। ତନୁମ୍ହା ଜାତୋ ତନୁଜୋ, ତନଯୋ ଚ, ଯୋ, ତନୋତି ମୁଦନ୍ତି ୱା ତନଯୋ, ଅଯୋ। ସୂଯତେତି ସୂନୁ, କମ୍ମନି ନୁ, ସୂ ପସୱେ।

ପୁତ୍ତାଦଯୋ ସୂନୁପରିଯନ୍ତା ଧୀତରି ୱତ୍ତମାନା ଇତ୍ଥିଯଂ ୱତ୍ତନ୍ତି। ଦୁହିତା, ଧୀତା ଚ ସଦା ନାରିଯମେୱ। ଦୁହ ପପୂରଣେ, ରାତୁ, ଓତ୍ତାଭାୱୋ, ଇକାରାଗମୋ ଚ। ଧା ଧାରଣେ, ରାତୁ, ଆସ୍ସୀ। ପୁତ୍ତାଦଯୋ ଚ ତେ ସାମଞ୍ଞେନେୱ କୁଣ୍ଡଗୋଲକାଦୀନଂ ୱାଚକା। ସୱଣ୍ଣାଯଂ ତୁ ଉଢାଯଂ ସଜାତୋ ସଯଂ ଜନିତୋ ସୁତୋ ଓରସୋ ନାମ। ସଜାତସଦ୍ଦେନ କୁଣ୍ଡକଗୋଲକଖତ୍ତାଦିବ୍ୟୱଚ୍ଛେଦୋ। ଜୀୱତି ଭତ୍ତରି ଜାରଜୋ ସୁତୋ କୁଣ୍ଡାଖ୍ୟୋ। ମତେ ଭତ୍ତରି ଜାରଜୋ ଗୋଲକାଖ୍ୟୋ। ଅରିଯାସୁଦ୍ଦଜୋ ସୁତୋ ଖତ୍ତା ନାମ [ଖତ୍ତା ଅରିଯାସୁଦ୍ଦାନଂ (ଅମର ୨୦।୩)]। ଆଦିନା ମାଗଧାଦୀନଂ ଗହଣଂ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି –

''ଅମତେ ଜାରଜୋ କୁଣ୍ଡୋ,

ମତେ ଭତ୍ତରି ଗୋଲକୋ’’ତି [ଅମର ୧୬।୩୬]।

‘‘ମାଗଧୋ ସୁଦ୍ଦଖତ୍ତାଜୋ’’ତି [ଅଭିଧାନୁ ୫୦୩ ଗାଥା] ଚ।

ଉରସା ମନସା ନିମ୍ମିତୋ, ଉରସଦ୍ଧା ତତିଯନ୍ତା ନିମ୍ମିତତ୍ଥେ ଣୋ, ନିୱିଟ୍ଠତ୍ତା ତେନ ନିମ୍ମିତୋତି ୱୁଚ୍ଚତି। ଉରସି ଭୱୋତି ୱା ଓରସୋ।

୨୪୨। ଚତୁକ୍କଂପତିପତିନୀନଂ ଯୁଗେ, ‘‘ଦାରା ପୁମେ ବହୁତ୍ତେ ଚ, ଦଂ କଲତ୍ରେ ନପୁଂସକେ’’ତି [ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା ୧୬।୩୮]ଅମରମାଲା, ଜଂସଦ୍ଦୋ ଦ୍ୱନ୍ଦୱୋ ଦାରୱଚନୋ। ତସ୍ମା ‘‘ଜମ୍ପତି, ଦମ୍ପତୀ’’ତିପି ଭୱିତବ୍ବଂ, ଇଧ ପନ କଚ୍ଚାଯନମତେନୋଦାହଟା। ଜାଯା ଚ ପତି ଚ ଜାଯାପତି। ଇତରୀତରଯୋଗଦ୍ୱନ୍ଦୋ। ଜାଯା ଚ ପତି ଚ ଜାନିପତି, ତଥା ଜାଯମ୍ପତିଆଦଯୋ, ଜାଯାସଦ୍ଦସ୍ସ ପତିମ୍ହି ପରେ ଜାନି, ତୁଦଞ୍ଚ, ଜାଯଞ୍ଚ ଯଦାଦିନା।

ତିକଂ ନପୁଂସକେ। ୱିଗତୋ ରାଗସ୍ସୱୋ ଯସ୍ମା ୱସ୍ସୱରୋ। ସୁ ସୱନେ, ଅରୋ। ପଣ ବ୍ୟୱହାରେ, ଡୋ, ପଡି ଲିଙ୍ଗୱେକଲ୍ଲେ ୱା, ଭୂୱାଦି। ନ ଇତ୍ଥୀ ନ ପୁମା ନପୁଂସକଂ, ନିରୁତ୍ତିନଯେନ ଇତ୍ଥିପୁମାନଂ ପୁଂସକଭାୱୋ, ନସ୍ସ ଚ ପକତି। ତତିଯାପକତି, ସଣ୍ଡୋ, କଲୀବନ୍ତିପି ତସ୍ସ ନାମାନି। ତତିଯା ପକତି ତତିଯପ୍ପକାରୋ, ସମଜାତିକେ ଇତ୍ଥିପୁରିସେ ଅପେକ୍ଖିତ୍ୱା ତତିଯତ୍ତଂ ପକାରସ୍ସ। ପଠମା ହି ପକତି ଇତ୍ଥୀ, ଦୁତିଯା ପକତି ପୁରିସୋ, ଇତରପକତି ତତିଯା ପକତି।

୨୪୩। ଛକ୍କଂ ଞାତିମତ୍ତେ, ବନ୍ଧୁଯେୱ ବନ୍ଧୱୋ, ଅ, ଉସ୍ସାୱୋ। ବନ୍ଧତୀତି ବନ୍ଧୁ, ଉ। ସସ୍ସ ଅତ୍ତନୋ ଜନୋ ସଜନୋ। ସମାନଂ ଗୋତ୍ତଂ କୁଲଂ ଅସ୍ସାତି ସଗୋତ୍ତୋ, ସମାନସ୍ସ ସଭାୱୋ। ଞା ଅୱବୋଧନେ, କମ୍ମେତି, ଞାତିଯେୱ ଞାତକୋ, ଅତ୍ତଂ, ସକତ୍ଥେ କୋ ଚ। ସୁସଦ୍ଦୋପ୍ପତ୍ର [ସ୍ୱ (ଅମର ୧୬। ୩୬)]।

ଦ୍ୱଯଂ ସତ୍ତପୁରିସାୱଧିକେସୁ ନିକଟଞାତୀସୁ। ଲୋହିତେନ ସମ୍ବନ୍ଧୋ ସାଲୋହିତୋ, ସମ୍ବନ୍ଧସ୍ସ ସାଦେସୋ, ପୁବ୍ବନିପାତୋ ଚ, ସମାନଂ ପିଣ୍ଡଦାନଂ ଯସ୍ସ ସପିଣ୍ଡୋ, ସନାଭଯୋପ୍ପତ୍ର [ନାଭି ସତ୍ତପୁରିସାୱଧିକକୁଲେ (ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା ୧୬।୩୩)]। ତିକଂ ପିତରି। ତା ପାଲନେ, ତୋ କତ୍ତରି। ଜନଯତୀତି ଜନକୋ, ଣ୍ୱୁ। ପା ରକ୍ଖଣେ, ରିତୁ, ଅସ୍ସିତ୍ତଂ।

୨୪୪। ଛକ୍କଂ ମାତରି। ଅମ ପୂଜାଯଂ, କମ୍ମନି ମୋ, ବୋ ଚ, ଅମ୍ମା, ଅମ୍ବା। ଜନଯତୀତି ଜନନୀ, ଯୁ, ନଦାଦି। ମାନ ପୂଜାଯଂ, ପୁତ୍ତଂ ମାନେତୀତି ମାତା, ରାତୁ, ପାତୀତି ୱା ମାତା, ପାତିସ୍ସ ମୋ। ଜନେତୀତି ଜନେତ୍ତି,ତି। ଜନେତୀତି ଜନିକା, ଣ୍ୱୁ, ଇତ୍ତଂ।

ଅପ୍ପଧାନଭୂତା ମାତା ଉପମାତା, କୁମାରେ ଧାରେତୀତି ଧାତି। ଧା ଧାରଣେ,ତି। ଜାଯାଯ ଭରିଯାଯ ଭାତିକୋ କନିଟ୍ଠୋ ଚ ଜେଟ୍ଠୋ ଚ ସାଲୋ ନାମ, ସସ୍ସ ଅତ୍ତନୋ ଏସା ସା, ଭରିଯା, ତସ୍ସା ଭାତା ସାଲୋ, ଜାଯାଯ ଭାତରି ଅଲୋ। ସର ଗତିଚିନ୍ତାହିଂସାସୁ ୱା, ଣୋ, ଲତ୍ତଂ, ସାଲ ୱିତକ୍କେ ୱା, ଚୁରାଦି।

୨୪୫।ସାମିନୋ ଭତ୍ତୁ ଭଗିନୀ ନନନ୍ଦା ନାମ, ନ ନନ୍ଦତୀତି ନନନ୍ଦା, ଅତ୍ତାଭାୱେ ନସ୍ସ ୱିଭାସାଧିକାରା। ନନ୍ଦ ସମିଦ୍ଧିଯଂ, ଭୂୱାଦି।

ଦ୍ୱଯଂ ଅମ୍ବିକାଯଂ। ମାତୁଯା ମାତା ମାତାମହୀ। ପିତୂନଂ ପିତରି ଚ ମାତରି ଚ ଆମହଂ ଯଦାଦିନା, ନଦାଦି। ଅରହ ପୂଜାଯଂ, ଣ୍ୱୁ, ରହସ୍ସ ଯୋ, ଅଯ ଗତିମ୍ହି ୱା, ଣ୍ୱୁ, ଅମ୍ବିକା।

ମାତୁଯା ଭାତା ମାତୁଲୋ ନାମ, ମାତୁଯା ଭାତା ମାତୁଲୋ, ମାତୁ ଭାତରି ଉଲପଚ୍ଚଯୋ। ଅସ୍ସ ମାତୁଲସ୍ସ ପଜାପତି ଜାଯା ମାତୁଲାନୀ ନାମ, ମାତୁଲସ୍ସ ଭରିଯା ମାତୁଲାନୀ, ମାତୁଲଭରିଯାଯଂ ଆନୋ, ନଦାଦି, ଅଥ ୱା ମାତୁଲସ୍ସ ଏସା ମାତୁଲାନୀ, ଇ, ଅସ୍ସ ଆନୋ।

୨୪୬।ଜାଯାପତୀନଂ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଜନନୀ ମାତା ସସ୍ସୁ ୱୁତ୍ତା, ସସ ଗତିହିଂସାପାନେସୁ। ତପ୍ପିତା ତେସଂ ଜାଯାପତୀନଂ ପିତା ପନ ସସୁରୋ ନାମ, ସସଧାତୁମ୍ହା ଉରୋ। ଭଗିନିଯା ପୁତ୍ତୋ ପନ ଭାଗିନେଯ୍ୟୋ ନାମ, ଭଗିନିଯା ଅପଚ୍ଚଂ ଭାଗିନେଯ୍ୟୋ, ଣେଯ୍ୟୋ।

୨୪୭। ଦ୍ୱଯଂ ସୁତସ୍ସ, ସୁତାଯ ଚ ପୁତ୍ତେସୁ। ନହ ବନ୍ଧନେ, ରିତୁ, ନୀ ନଯେ ୱା। ପୁତ୍ତସ୍ସ ପୁତ୍ତୋ ପପୁତ୍ତୋ, ଉଲୋପୋ, ଉସ୍ସତ୍ତଞ୍ଚ। ସାମିଭାତା ଦେୱରୋ ନାମ, ଅଥ ୱା ସାମିଭାତା କନିଟ୍ଠୋ ସାମିନୋ ଭାତା ଦେୱରୋ ନାମ। ଜେଟ୍ଠୋ ତୁ ସସୁରୋ ଏୱୋଚ୍ଚତେ। ଦିୱୁ କୀଳଆଯଂ, ଅରୋ।

ଦ୍ୱଯଂ ଧୀତୁପତିମ୍ହି। ଜନ ଜନନେ, ରିତୁ, ଅସ୍ସାତ୍ତଂ, ନସ୍ସ ମାଦେସୋ ଚ। ଦ୍ୱଯଂ ପିତୁପିତରି। ପିତୁନୋ ପିତା ପିତାମହୋ।

୨୪୮।ହୁସାନ୍ତାନି ପଦେନ ପଦେନ ନାମାନି। ମାତୁଯା ଭଗିନୀ ମାତୁଚ୍ଛା, ଚ୍ଛୋ। ପିତୁନୋ ଭଗିନୀ ପିତୁଚ୍ଛା, ପିତୁଭଗିନୀ ପିତୁଚ୍ଛା ଭୱେତ୍ଯନ୍ତୋ।

ପିତାମହସଦ୍ଦୋ ନ କେୱଲଂ ଜନକପିତରମେୱ ୱଦତି, ଅଥ ଖୋ ଜନକପିତୁପିତାଦଯୋପୀତି ଏତ୍ଥାପି ''ପପିତାମହୋ'' ଇଚ୍ଚୁଦାହଟୋ। ପିତୁନୋ ଅଯ୍ଯକୋ ପଯ୍ଯକୋ, ତୁଲୋପୋ। ସୁ ସୱନେ, ଣ୍ହା। ଣିସମ୍ହି ସୁଣିସା। ସମ୍ହି ହୁସା, ହଊଂ। ସବ୍ବତ୍ର ''ଇହ୍ରିଯମତୋ ଆପଚ୍ଚଯୋ''ତି ଆ।

୨୪୯। ଚତୁକ୍କଂ ଏକୋଦରେ ଭାତରି। ସମାନୋଦରେ ଠିତୋ ସୋଦରିଯୋ, ସମାନସ୍ସ ସୋ। ସମାନୋ ଗବ୍ଭୋ ସଗବ୍ଭୋ, ତତ୍ର ଭୱୋ ସଗବ୍ଭୋ, ଣୋ। ସମାନୋଦରେ ଜାତୋ ସୋଦରୋ। ସମାନୋଦରେ ଜାତୋ ସହଜୋ। ସହସଦ୍ଦୋ ତୁଲ୍ଯୱଚନୋ।

ମାତାପିତୂ ତେ ଦ୍ୱେ ଜନା ପିତରୋ ୱୁଚ୍ଚନ୍ତେ। ଉଭିନ୍ନମ୍ପି ଜନକତ୍ତୁପ୍ପଦେସନିଯତତ୍ତା ଅଭେଦୱଚନିଚ୍ଛାଯଂ ପିତୁଉମହେୱ। ନନ୍ୱଭେଦା ଜାତି, ତସ୍ସା ଚୋଭଯତ୍ର ସତ୍ତାଦେକତ୍ତଂ, ନ ଚ ଜାତିଯା ଲିଙ୍ଗସଙ୍ଖ୍ଯା ଭୱନ୍ତି, ଅଦବ୍ବତ୍ତା ବହୁୱଚନଂ ନ ସିଯାତି? ନେସ ଦୋସୋ, ନ ହି ଜାତିପଦତ୍ଥିକସ୍ସ ନ ଦବ୍ବଂ, ଦବ୍ବପଦତ୍ଥିକସ୍ସ ୱା ନ ଜାତୀତି। କିନ୍ତୁଭଯେସଂପ୍ପୁଭଯପଦତ୍ଥୋ ଇହାତ୍ଥୱିସେସୋ। ଜାତିପଦତ୍ଥିକସ୍ସ ଜାତି ପଧାନଭୂତା ଦବ୍ବଂ ଗୁଣଭୂତଂ, ଦବ୍ବପଦତ୍ଥିକସ୍ସ ତୁ ୱିପରିଯଯୋ, ତତ୍ର ଜାତିୱଚନିଚ୍ଛାଯଂ ଦବ୍ବେ ୱିଯ ଲିଙ୍ଗସଙ୍ଖ୍ଯା ୱତ୍ତବ୍ବା, ତସ୍ସ ଚ ବହୁତ୍ତା ବହୁୱଚନଂ। ପୁବ୍ବେ ୱିଯାଭେଦୱଚନିଚ୍ଛାଯଂ ପୁତ୍ତୋ ଚ ଧୀତା ଚ ପୁତ୍ତା ୱୁଚ୍ଚନ୍ତେ, ଜଞ୍ଞତ୍ତଉଞ୍ଛି ପୁତ୍ତତ୍ତୁପଦେସନିଯତଂ ଧୀତରିପ୍ପତ୍ଥି, ୱିପରିଯଯେ ତୁ ନ ଭୱତ୍ଯନଭିଧାନତୋ। ଭେଦୱଚନିଚ୍ଛାଯଂ ପୁତ୍ତଧୀତରୋତି ଭୱତି।

୨୫୦। ସସ୍ସୁ ଚ ସସୁରୋ ଚ ସସୁରାତି ୱୁଚ୍ଚନ୍ତେ। ତଦପଚ୍ଚୋହନସମ୍ବନ୍ଧିନିବନ୍ଧନା ହି ତ୍ତୁପ୍ପଦେସୋ ସସ୍ସୁଯମ୍ପି ଠିତୋ। ଭେଦୱଚନିଚ୍ଛାଯଂ ତୁ ପୁବ୍ବେ ୱିଯ ପଚ୍ଚତ୍ଥଂ ସଦ୍ଦନିୱେସୋ। ଭାତା ଚ ଭଗିନୀ ଚ ଭାତରୋ ୱୁଚ୍ଚନ୍ତେ। ଏକଗବ୍ଭୋସିତତ୍ତଂ ଭାତୁତ୍ତୁପ୍ପଦେସନିଯତଂ ଭଗିନିଯଂପ୍ପତ୍ଥି। ତତୋ ଏକଗବ୍ଭୋସିତତ୍ତସ୍ସାଭେଦୱଚନିଚ୍ଛାଯଂ ଉଭୋ ଭାତରୋ ୱୁଚ୍ଚନ୍ତେ। ଏତ୍ଥ ଚ ସବ୍ବତ୍ରାପି ୱିରୂପେକସେସୋ ଦଟ୍ଠବ୍ବୋ। ଦୁୱିଧୋ ହି ଏକସେସୋ ସରୂପାସରୂପୱସେନ। ତତ୍ର ସରୂପେକସେସେ ବହୁୱଚନମେୱ, ଇତରତ୍ର ପନ ଦ୍ୱିୱଚନଂ, ଯଥା ପୁରିସୋ ଚ ପୁରିସୋ ଚ ପୁରିସା, ନାମଞ୍ଚ ରୂପଞ୍ଚ ନାମରୂପଞ୍ଚ ନାମରୂପଂ, ମାତା ଚ ପିତା ଚ ପିତରୋତି।

ବାଲ୍ଯଯୋବ୍ବନୱୁଦ୍ଧତ୍ତାନି ତୀଣି ୱଯାନି। ତତ୍ର ତିକଂ ବାଲ୍ଯେ। ଦ୍ୱଯଂ ଯୋବ୍ବନେ। ବାଲସ୍ସ ଭାୱୋ ବାଲତ୍ତଂ, ତ୍ତଂ। ତାପଚ୍ଚଯେ ବାଲତା। ଣ୍ଯମ୍ହି ବାଲ୍ଯଂ, ଅଥ ୱା ବଲ ପାଣନେ, ବଲନ୍ତି ଅସ୍ସସିତପସ୍ସସିତମତ୍ତେନ ପଣନ୍ତୀତି ବାଲା, ବଲ୍ଯନ୍ତେ ସଂୱରୀଯନ୍ତେତି ୱା ବାଲା, ବଲ ସଂୱରଣେ। ତେସଂ ଭାୱୋ ବାଲତ୍ତାଦି। ଯୁୱସ୍ସ ଭାୱୋ ଯୋବ୍ବଞ୍ଞଂ, ଯୋବ୍ବନଞ୍ଚ, ଭାୱେ ଣ୍ୟୋ, ଣୋ ଚ, ଅଥ ୱା ଯୁ ମିସ୍ସନେ, ଯୁ, ଉସ୍ସ ଉୱାଦେସୋ, ୱୁଦ୍ଧି। ତେସଂ ଭାୱୋ ଯୋବ୍ବଞ୍ଞାଦି।

୨୫୧। ଯେ ଜରାକତା ସୁକ୍କା କେସାଦଯୋ, ତେ ପଲିତଂ ନାମ ସିଯୁଂ, ତେସଂ ୱା ଯଂ ସୁକ୍କତ୍ତଂ, ତଂ ପଲିତଂ ନାମ। ପଚ ପାକେ, ଇତୋ, ଚସ୍ସ ଲତ୍ତଞ୍ଚ।

ଦ୍ୱଯଂ ୱଲିପଲିତାଦିମତି କାଯପରିପାକେ। ଜୀଯନ୍ତି ୱୁଦ୍ଧା ଭୱନ୍ତି ଅସ୍ସଂ ଜରା, ଜର ୱଯୋହାନିମ୍ହି, ଜରା ଏୱ ଜରତା, ସକତ୍ଥେ ତାପଚ୍ଚଯୋ। ୱିସ୍ସସାତିପି ଜରାଯ ନାମଂ। ୱିସେସେନ ସଂସତେ ଅଧୋ ପାତଯତୀତି ୱିସ୍ସସା। ସଂସତି'ରଯଂ ପମାଦତ୍ଥୋ, ଅୱସଂସନତ୍ଥୋ ଚ, ଇହ ଅୱସଂସନତ୍ଥୋ, ନିଗ୍ଗହୀତଲୋପୋ, ଦ୍ୱିତ୍ତଞ୍ଚ।

ବାଲ୍ଯଯୋବ୍ବନୱୁଦ୍ଧତ୍ତାନି ପୁବ୍ବେ ୱୁତ୍ତାନି। ଇଦାନି ତବ୍ବତିନାମାନ୍ଯାହ। ତତ୍ର ଅଟ୍ଠଂ ଛାପସାମଞ୍ଞେ। ପୁଥ, ପଥ ୱିତ୍ଥାରେ, ଉକୋ, ପୁଥୁକୋ, ପଲ ଗମନେ, ଣ୍ଣୁ, ଅସ୍ସିତ୍ତଂ, ଦ୍ୱିତ୍ତଞ୍ଚ, ପିଲ୍ଲକୋ। ଛୁପ ସମ୍ଫସ୍ସେ, ଉସ୍ସାତ୍ତଂ, ଛାପୋ। କୁମାର କୀଳଆଯଂ, କୁମାରୋ। ବଲ ପାଣନେ, ଣୋ, ବାଲୋ, ପୂ ପୱନେ, ତୋ, ସକତ୍ଥେ କୋ, ପୋତକୋ, ଇତ୍ଥିଯଂ ପୋତକୀ। ପୋତୋ, ସାୱୋ, ସାୱକୋ, ଅବ୍ଭକୋ, ଡିମ୍ଭୋ, ସୁସୁକୋ, ସୁସୁଇଚ୍ଚାଦୀନିପି ଛାପସାମଞ୍ଞତ୍ଥାନି।

୨୫୨। ବାଲସାମଞ୍ଞୱାଚକାନି ଦସ୍ସେତ୍ୱା ୱିସେସବାଲନାମାନି ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ଅଥୁ''ଚ୍ଚାଦି। ଉତ୍ତାନୋ, ଉତ୍ତାନଂ ୱା ସଯତୀତି ଉତ୍ତାନସଯୋ। କପଚ୍ଚଯେ ଉତ୍ତାନସେଯ୍ଯକୋ। ଥନଂ ପିୱତୀତି ଥନପୋ, ଡିମ୍ଭସଦ୍ଦୋପ୍ପେତ୍ର।

୨୫୩। ସତ୍ତକଂ ତରୁଣେ।

ଆସୋଳସା ଭୱେ ବାଲୋ,

ତରୁଣୋ ତୁ ତତୋ ଭୱେ;

ୱୁଦ୍ଧୋ ତୁ ସତ୍ତତ୍ୟାୟୁମ୍ହା,

ତୀଣି ୱୟାନି ଲକ୍ଖୟେ।

ତର ତରଣେ, ଉଣୋ। ୱୟସି ଯୋବ୍ବନେ ତିଟ୍ଠତୀତି ୱୟଟ୍ଠୋ, ତୋ, ''ୱୟୋ ବାଲ୍ୟାଦି ପକ୍ଖୀ ଚ, ଯୋବ୍ବନଞ୍ଚ ୱୟୋ ଭ୍ଚତୀ''ତି [ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା ୧୬।୪୨]ରୁଦ୍ଧୋ, ଦହ ଭସ୍ମୀକରଣେ, ଅରୋ, ଯୁ ମିସ୍ସନେ, ଅ, ଉୱାଦେସୋ, ସିସ୍ସାକାରୋ। ସସ ପ୍ଲୁତଗତିମ୍ହି, ଉ, ଅସ୍ସୁତ୍ତଂ, ସୁସୁ, ତରୁଣସ୍ସ ୱା ପାଟିପଦିକସ୍ସ ସୁସ୍ସାଦେସୋ। ମନୁନୋ ଅପଚ୍ଚଂ ମାନୱୋ, ୱଣ୍ଣୱିକାରୋ, ନସ୍ସ ଣତ୍ତଂ, ମାଣୱୋ। କୁଚ୍ଛାୟଂ କପଚ୍ଚୟୋ, ମାଣୱକୋତି ସିଦ୍ଧଂ। ୱୁତ୍ତଞ୍ଚ –

''ଅପଚ୍ଚେ କୁଚ୍ଛିତେ ମୂଳ୍ହେ, ମନୁତୋସ୍ସଗ୍ଗିକୋ ମତୋ''ତି [ମହାଭାସ୍ସ ୪।୧।୧୬୧]ଦର ୱିଦାରଣେ, ଣ୍ବୁ।

ଦ୍ୱୟଂ ସୁଖୱଢ୍ଢିତେ କୁମାରେ, ସୁଖୋ କୁମାରୋ ସୁକୁମାରୋ, ଖଲୋପୋ, ସୁଖେନ ଏଧତି ୱଦ୍ଧତୀତି ସୁଖେଧିତୋ। ''ସୁଖୋଚିତୋ''ତିପି ପାଠୋ, ସୁଖଂ ଉଚିତଂ ସମ୍ପିଣ୍ଡିତଂ ଏତ୍ଥାତି ସୁଖୋଚିତୋ, ଉଚ ସମୱାୟେ।

୨୫୪-୨୫୫। ଦ୍ୱିପାଦେନ ୱୁଡ୍ଢସ୍ସ ନାମାନି। ଆୟୁମହତ୍ତଂ ଲାତୀତି ମହଲ୍ଲକୋ, ଣ୍ବୁ, ଦ୍ୱିତ୍ତଂ। ୱଢ୍ଢ ୱଢ୍ଢନେ, କତ୍ତରି ତୋ, ତସ୍ସ ଢୋ, ଢସ୍ସ ଡୋ, ଅସ୍ସୁତ୍ତଂ, ଧା ଗତିନିୱତ୍ତିୟଂ, ଇରୋ, ଧସ୍ସ ଥତ୍ତଂ, ଇସ୍ସ ଏତ୍ତଂ। ଜର ୱୟୋହାନିମ୍ହି, କତ୍ତରି ତୋ, ତସ୍ସ ଇନ୍ନାଦେସୋ, ଧାତ୍ୱନ୍ତଲୋପୋ, ଣତ୍ତଞ୍ଚ, ଜିଣ୍ଣୋ, ସକତ୍ଥେ କମ୍ହି ଜିଣ୍ଣକୋ। ପକତଂ ୱୟୋ ଯୋବ୍ବନମସ୍ସାତି ପୱୟୋତିପି ୱୁଡ୍ଢସ୍ସ ନାମଂ।

ୱଲିନନ୍ତାନି ପାଦେନ ନାମାନି। ତତ୍ର ତିକଂ ଜେଟ୍ଠଭାତରି। ଅଗ୍ଗେ ପୁରେ କାଲେ, ପୁବ୍ବେ ଚ କାଲେ ଜାୟତୀତି ଅଗ୍ଗଜୋ, ପୁବ୍ବଜୋ ଚ। ଅୟଞ୍ଚ ୱୁଡ୍ଢୋ ଅୟଞ୍ଚ ୱୁଡ୍ଢୋ, ଅୟମିମେସଂ ୱିସେସେନ ୱୁଡ୍ଢୋତି ଜେଟ୍ଠୋ, ୱୁଡ୍ଢସଦ୍ଦା ଇଟ୍ଠପଚ୍ଚୟୋ, ''ୱୁଡ୍ଢସ୍ସ ଜୋ ଇୟିଟ୍ଠେସୂ''ତି ୱୁଡ୍ଢସ୍ସ ଜୋ। ଅଲୋପେ ପରସ୍ସାସୱଣ୍ଣତ୍ତଂ।

ତିକଂ ପଚ୍ଛାଜାତେ ଭାତରି। ଅୟଞ୍ଚ ଯୁୱା ଅୟଞ୍ଚ ଯୁୱା, ଅୟମିମେସଂ ୱିସେସେନ ଯୁୱାତି କନିଟ୍ଠୋ, କନିୟୋ[କଣିଟ୍ଠୋ କଣିୟୋ (କ।)] ଚ। ଇୟିଟ୍ଠେସୁ ଯୁୱସଦ୍ଦସ୍ସ କନାଦେସୋ [କଣାଦେସୋ (କ।)]। ଅନୁ ପଚ୍ଛାକାଲେ ଜାତୋ ଅନୁଜୋ। ଜଘଞ୍ଞେ ପଚ୍ଛାକାଲେ ଜାତୋ ଜଘଞ୍ଞଜୋ। ଅପରସ୍ମିଂ ପଚ୍ଛାକାଲେ ଜାତୋ ଅପରଜୋତି ଦ୍ୱେପ୍ପତ୍ର।

ୱଲି ସିଥିଲଂ ତଚୋ ଚମ୍ମଂ ଯସ୍ସ ୱଲିତ୍ତଚୋ, ଦ୍ୱିତ୍ତଂ। ୱଲି ଚମ୍ମମେତସ୍ସତ୍ଥୀତି ୱଲିନୋ, ଇନୋ। ଉତ୍ତାନସୟାଦୟୋ ୱଲିନନ୍ତା ୱାଚ୍ଚଲିଙ୍ଗତ୍ତା ତୀସୁ ଲିଙ୍ଗେସୁ ୱତ୍ତନ୍ତି, ଯଥା – ଉତ୍ତାନସୟୋ ବାଲୋ, ଉତ୍ତାନସୟା କୁମାରୀ, ଉତ୍ତାନସୟଂ ନପୁଂସକଂ।

୨୫୬। ପଞ୍ଚକଂ ମତ୍ଥକେ। ସି ସୟେ, ସୋ, ଦୀଘୋ ଚ, ଅଙ୍ଗେସୁ ଉତ୍ତମଙ୍ଗତ୍ତା ଉତ୍ତମଙ୍ଗଂ, ଉତ୍ତମୋ ଚ ତଂ ଅଙ୍ଗଞ୍ଚାତିପି ଉତ୍ତମଙ୍ଗଂ। ସୀସଞ୍ଚ ଉତ୍ତମଙ୍ଗଞ୍ଚ ସୀସୋତ୍ତମଙ୍ଗାନି। ସି ସେୱାୟଂ, ରୋ, ସେୱନ୍ତି ଏତେନାତି ସିରୋ। ମୁଦ ତୋସେ, ଧୋ। ସିସ୍ସାକାରୋ। ମସ ଆମସନେ, ତ୍ଥୋ, ସକତ୍ଥେ କୋ ଚ, ମସି ପରିମାଣେ ୱା।

ପଞ୍ଚଦ୍ଧଂ କେସେ। କେ ମତ୍ଥକେ ସେତି ତିଟ୍ଠତୀତି କେସୋ। ସତ୍ତମିୟାଲୋପୋ, କତି ଛେଦନେ, ଅଲୋ, ଅସ୍ସୁତ୍ତଂ। ୱଲ ସଂୱରଣେ, କମ୍ମନି ଣପଚ୍ଚୟୋ, ୱାଲୋ। ଉତ୍ତମଙ୍ଗେ ସୀସେ ରୁହତୀତି ଉତ୍ତମଙ୍ଗରୁହୋ। ମୁଦ୍ଧନି ଜାୟତୀତି ମୁଦ୍ଧଜୋ। ୱାଲୋ ଚ ଉତ୍ତମଙ୍ଗରୁହୋ ଚ ମୁଦ୍ଧଜୋ ଚେତି ଇତରୀତରୟୋଗଦ୍ୱନ୍ଦୋ। ଚିକୁରୋ, କଚୋତିପ୍ପତ୍ର। ଚି ଚୟନେ, କୁର ସଦ୍ଦେ, ଅନେକତ୍ଥତ୍ତା ଛେଦନେ। ୱଢ୍ଢମାନୋ ଚିକରୀୟତେତି ଚିକୁରୋ, କଚ ବନ୍ଧନେ, ଅ।

୨୫୭। କୁସୁମଗବ୍ଭା କେସା କେସଚୂଳା ମୁତ୍ତିକାଦିନା ବହି ସଂଯତା ସଞ୍ଚତା ଧମ୍ମିଲ୍ଲୋ ନାମ। ଏକତୋ କତ୍ୱା ଧରୀୟତି ବନ୍ଧୀୟତୀତି ଧମ୍ମିଲ୍ଲୋ, କମ୍ମନି ଇଲ୍ଲୋ। ଧମ୍ମେନ ନାନାଦେସିୟମନୁସ୍ସାନଂ ସମାଚାରେନ ଇଲତୀତି ୱା ଧମ୍ମିଲ୍ଲୋ, ଇଲ ଗମନେ।

ଦ୍ୱଯଂ କୁମାରାନଂ ସିଖାପଞ୍ଚକେ, ଚୂଳଅତ୍ତଯେତି କେଚି। କାକାନଂ ପକ୍ଖସଣ୍ଠାନତ୍ତା କାକପକ୍ଖୋ। ସିଖା ଏତ୍ଥ ସିଖଣ୍ଡକୋ, ସକତ୍ଥେ କୋ। ସିଖାସିଖଣ୍ଡସଦ୍ଦାନମଭେଦତ୍ତାଯେତ୍ଥ ହି ''ସିଖଣ୍ଡୀ, ସିଖୀ ଚା''ତି ମୋରୋ ୱୁତ୍ତୋ।

ପାସୋ, ହତ୍ଥୋ ଚ ଇମେ ଦ୍ୱେ କେସଚଯେ କେସପରିଯାଯତୋ ପରେ ହୁତ୍ୱା କେସାନଂ କଲାପେ ୱତ୍ତନ୍ତି, ନ କେୱଲା, ଯଥା – କେସପାସୋ କେସହତ୍ଥୋ ଇଚ୍ଚାଦି। ପା ରକ୍ଖଣେ, ପାତି ରକ୍ଖତି ଅୱଯୱେତି ପାସୋ, ସୋ, ପସ ବନ୍ଧନେତି କେଚି, ଣୋ। ହନ ଗତିଯଂ, ଅୱଯୱା ନିହନନ୍ତି ଏତ୍ଥାତି ହତ୍ଥୋ, ଥୋ, ପକ୍ଖୋପ୍ୟତ୍ର।

ତାପସାନଂ ୱତୀନଂ ତହିଂ କେସଚଯେ ଜଟାସଦ୍ଦୋ ୱୁଚ୍ଚତି, ଜଟ ଜଟନେ, ଜଟ ସଙ୍ଘାତେ ୱା, ''ଇତ୍ଥିଯମତିଯୱୋ ୱା''ତି ଅ।

୨୫୮। ପୋସିତଭତ୍ତାଦୀହି ଯା ବନ୍ଧତେ, ତତ୍ର ୱେଣୀ, ପୱେଣୀ ଚ। ୱୀ ପଜନେ, ପଜନଂ ଗବ୍ଭୁତ୍ତିମୋକ୍ଖୋ, ୱୀ ତନ୍ତସନ୍ତାନେ ୱା, ଣୀ। ପକ୍ଖେ ପୱେଣୀ।

ଦ୍ୱଯଂ ସୀସମଜ୍ଝଟ୍ଠଚୂଳଆଯଂ। ଚୂଳଅ ସଞ୍ଛାଦନେ, ଚୂଳଅ ହାୱକରଣେ ୱା, ଅ। ସିଖା ୱୁତ୍ତା। କେସପାସୀପ୍ୟତ୍ର, ନଦାଦି।

ନାରୀନଂ କେସମଜ୍ଝମ୍ହି ପଦ୍ଧତି ଉଜୁଗତମଗ୍ଗୋ ସୀମନ୍ତୋତି ମତୋ କଥିତୋ। ସୀମସ୍ସ ଅନ୍ତୋ ସୀମନ୍ତୋ, ସୀ ସଯେ ୱା, ଅନ୍ତୋ, ମଜ୍ଝେ ମକାରୱଣ୍ଣାଗମୋ।

୨୫୯। ତିକଂ ଲୋମେ। ଲୂ ଛେଦନେ, ୱତ୍ତମାନଂ ଲୂଯତେତି ଲୋମଂ, ମୋ। ତନୁମ୍ହି ରୁହତୀତି ତନୁରୁହଂ, ଅ। ରୁହ ଜନନେ, ରୁହ ପାତୁଭାୱେ ୱା, ମୋ, ହଲୋପୋ, ଓଉଞ୍ଚ, ଲୂ ଛେଦନେ ୱା, ମୋ, ଲସ୍ସ ରତ୍ତଂ, ରୋମଂ। ଅକ୍ଖିମ୍ହି ଜାତଂ ଲୋମଂ ପମ୍ହଂ, ପଖୁମଞ୍ଚୋଚ୍ଚତୋ। ପମିନୋତି ତେନାତି ପମ୍ହଂ,ପପୁବ୍ବୋ ମା ପରିମାଣେ, ହପଚ୍ଚଯୋ। ଅକ୍ଖିନୋ ପକ୍ଖଦ୍ୱଯେ ଜାତଂ ପଖୁମଂ, ଉମୋ, କଲୋପୋ ଚ।

ପୁମମୁଖେ ପୁରିସାନଂ ମୁଖେ ୱୁଡ୍ଢଂ [ପୱୁଟ୍ଟଂ (କ।)] ଲୋମଂ ମସ୍ସୁ ନାମ, ମସ ଆମସନେ, ସୁ, ମସ୍ସୁ।

ତିକଂ ଭମୁମ୍ହି। ଭମ ଅନୱଟ୍ଠାନେ, ଊ, ମଲୋପୋ, ଭୂ। ଉମ୍ହି ଭମୁ, କପଚ୍ଚଯେ ଭମୁକୋ। ଭମୁକସହଚରଣତୋ ଭମୁ ପୁଲ୍ଲିଙ୍ଗୋ।

୨୬୦। ତିକଂ ନେତ୍ତୋଦକେ। ଖିପ ପେରଣେ, ପୋ, ଇସ୍ସତ୍ତଂ। ନେତ୍ତେ ଜାତଂ ଜଲଂ ନେତ୍ତଜଲଂ। ଅସ ଅଧୋପତନେ, ସୁ, ଅସ୍ସୁ। ନେତ୍ତଜଲଞ୍ଚ ଅସ୍ସୁ ଚାତି ଦ୍ୱନ୍ଦୋ। ଅସ୍ସୁ ନପୁଂସକେ।

ଦ୍ୱଯଂ ଅକ୍ଖିପୁତ୍ତଲିକାଯଂ। ନେତ୍ତେ ଦିସ୍ସମାନା ତାରା ନେତ୍ତତାରା। କଞ୍ଞାସଦ୍ଦତୋ ତଦ୍ଧିତୋ ଅପଚ୍ଚଯୋ, କଞ୍ଞାସଦ୍ଦସ୍ସ କନୀନାଦେସୋ, ଇତ୍ଥିକତାକାରପରେ କେ ପୁବ୍ବୋ ଅକାରୋ ଇକାରମାପଜ୍ଜତେ [କାତନ୍ତ ୨।୨।୬୫], କନୀନିକା। ତାରକାପ୍ୟତ୍ର।

ଛକ୍କଂ ମୁଖୱିୱରେ, କୱଯୋ ପନ ତଦୁପଲକ୍ଖିତେପି ସମୁଦାଯେ ଯୁଜ୍ଜନ୍ତେ। ୱଦ ୱିଯତ୍ତିଯଂ ୱାଚାଯଂ, କରଣେ ଯୁ। ମୁ ବନ୍ଧନେ, ଖୋ, ଓତ୍ତାଭାୱୋ ନିପାତନା, ମୁଖଂ। ସଦ୍ଧରକତେ ପନ ଖଞ୍ଞତେତି ଧାତୁନା ମୁଖନ୍ତି ନିପାତିତଂ, ଖନୁ ଅୱଦାରଣେ। ତୁଡି ତୋଡନେ, ଅ। ତନୁ ୱିତ୍ଥାରେ ୱା, ଡୋ, ଅସ୍ସୁତ୍ତଂ। ୱଦତି ତେନାତି ୱତ୍ତଂ, ତୋ, ୱୁଚ୍ଚତେ ଅନେନାତି ୱା ୱତ୍ତଂ। ୱଦ ୱିଯତ୍ତିଯଂ ୱାଚାଯଂ, ତୋ। ଲପ ୱଚନେ, କରଣେ ଯୁ। ଆନନ୍ତି ଅସନ୍ତି ଅନେନାତି ଆନନଂ, ଅନ ପାଣନେ, ଯୁ। ଅସ୍ସଂପ୍ୟତ୍ର। ଅସ ଭକ୍ଖନେ। କରଣେ ସୋ।

୨୬୧। ଅଟ୍ଠଂ ଦନ୍ତେ। ଦ୍ୱୀସୁ ଠାନେସୁ ଦ୍ୱିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ୱା ଜାଯତେତି ଦ୍ୱିଜୋ। ଲପନେ ମୁଖେ ଜାଯତୀତି ଲପନଜୋ। ଦା ଅୱଖଣ୍ଡନେ, ଦାଯତି ଭକ୍ଖମନେନାତି ଦନ୍ତୋ, ଅନ୍ତୋ, ଦସ ଅଦନେ ୱା, ଦସନ୍ତି ଭୋଜ୍ଜମନେନାତି ଦନ୍ତୋ, ଅନ୍ତୋ, ଧାତ୍ୱନ୍ତଲୋପୋ। ଦମୁ ଦମନେ ୱା, ତୋ। ଦଂସ ଦଂସନେ, ଦଂସତେ ୱିଲିଖ୍ୟତେ ଭକ୍ଖମନେନାତି ଦଂସନୋ, ଯୁ। ରଦ ୱିଲେଖନେ, ଯୁ, ରଦନୋ। ଅମ୍ହି ରଦୋ।

ଦନ୍ତଭେଦସ୍ମିଂ ଦନ୍ତୱିସେସେ ଦାଠାସଦ୍ଦୋ। ଇତ୍ଥିଲିଙ୍ଗୋଯଂ। ଦଂସଧାତୁତୋ ଠୋ, ଦଂସିସ୍ସ ଚ ଦା, ଦାଠା, ମୁଦ୍ଧଜଦୁତିଯୋଯଂ। ଅକ୍ଖିକୋଟୀସୁ ୱାମଦକ୍ଖିଣନେତ୍ତାନଂ ଅନ୍ତେସୁ ଅପାଙ୍ଗୋ ୱତ୍ତତି, ସରୀରଙ୍ଗସଙ୍ଖାତସ୍ସ କଣ୍ଣସ୍ସ ଅପ ସମୀପଂ ଅପାଙ୍ଗୋ।

୨୬୨। ଚତୁକ୍କଂ ଓଟ୍ଠେ। ଦନ୍ତେ ଆୱରତି ଛାଦଯତୀତି ଦନ୍ତାୱରଣଂ। ଉସ ଦାହେ, ତୋ, ''ସାଦିସନ୍ତପୁଚ୍ଛଭଜ୍ଜହଂସାଦୀହି ଟ୍ଠୋ''ତି ସହାଦିବ୍ଯଞ୍ଜନେନ

ଟ୍ଠୋ, ଓଉଦ୍ଵିଊାନି, ଓଟ୍ଠୋ। ଗଦ୍ରଭେପ୍ପଯଂ। ଅଥ ୱା ଉସ ଦାହେ, ଟ୍ଠୋ, ଓଉଦ୍ଵିଊାଦି, ଉଭଯତ୍ରାପି ମୁଦ୍ଧଜଦୁତିଯୋ, ଈସଂ କିଞ୍ଚି କାଲଂ ଧାରେତି ଭକ୍ଖମେତ୍ଥାତି ଅଧରୋ, ଈସତ୍ଥୋ ହ୍ଯତ୍ର ଅକାରୋ।

''ଅ ପୁମେ ମାଧୱେ ଞ୍ଚେୟ୍ୟୋ,

ପଟିସେଧେ ତଦନ୍ତ୍ଵଯଂ;

ଈସତ୍ଥେ ଚ ୱିରୁଦ୍ଧତ୍ଥେ,

ସଦିସତ୍ଥେ ପଯୋଗତୋ''ତି। –

ହି ଏକକ୍ଖରକୋସେ ୱୁତ୍ତଂ। ଦସନେ ଦନ୍ତେ ଛାଦଯତୀତି ଦସନଚ୍ଛଦୋ। ଏତ୍ଥ କେଚି ଅଧରସଦ୍ଦେନ ହେଟ୍ଠିମୋଟ୍ଠମେୱାହୁ, ତେସଂ ୱଚନଂ ''ନେତ୍ତନ୍ତାଧରପାଣିପାଦଯୁଗଲେହି''ଇଚ୍ଚାଦୀହି ମହାକୱିପଯୋଗେହି ଅସଂସନ୍ଦନତୋ ନ ଗହେତବ୍ବଂ।

ତିକଂ କପୋଲେ। ଗଡି ୱଦନେକଦେସେ, ଅ, ଧାତୁପ୍ପକ୍ରିଯହ୍ଞ୍ଚି ଧାତୁପାଠୱଚନଂ, ସଦ୍ଦତ୍ରାପ୍ପେୱଂ। କେନ ଜଲେନ ପୂରିଯତେତି କପୋଲୋ, ଅଲୋ, କପ ଅଚ୍ଛାଦନେ ୱା, ଓଲୋ, କପୋଲୋ, ନଦାଦି। ଗଣ୍ଡୀ। ଅଧରା ଅଧୋଭାଗୋ ଚୁବୁକଂ ନାମ, ଚିବୁକଂପ୍ପତ୍ର। ଚିବୁ ଓଲମ୍ବକେ, ଣ୍ଣୁ, ଅସ୍ସୁତ୍ତଂ।

୨୬୩। ଦ୍ଵଯଂ ଗୀୱାଯ ପୁରୋଭାଗେ। ଗଲ ଅଦନେ, କରଣେ ଅ, ଗିଲ ଗିଲନେ ୱା, ଗିଲତି ଅନେନାତି ଗଲୋ, ଇସ୍ସତ୍ତଂ। କଣ ସଦ୍ଦତ୍ଥୋ ଦଣ୍ଡକୋ ଧାତୁ, ଠୋ, କଣ୍ଠୋ, ମୁଦ୍ଧଜଦୁତିଯୋଯଂ।

ତିକଂ ଏକତ୍ଥଂ। ଗା ସଦ୍ଦେ, ଈୱୋ। କଂ ସୀସଂ ଧରତୀତି କନ୍ଧରା। ସିରଂ ଧରତୀତି ସିରୋଧରା, ସିରୋ ଧିୟ୍ୟତେ ଅସ୍ସନ୍ତି ୱା ସିରୋଧରା, ଧା ଗତିନିୱତ୍ତିଯଂ, ଅରୋ।

ସୁୱଣ୍ଣମଯୋ ଆଲିଙ୍ଗୋ ମୁରଜଭେଦୋ, ତେନ ସନ୍ନିଭା ସଦିସା ଯା ଗୀୱା, ସା କମ୍ବୁଗୀୱା ମତା, ମହାପୁରିସଲକ୍ଖଣମେତଂ। ଅଥ ୱା ଯା ଗୀୱା ତୀହି ଲେଖାହି ଅଙ୍କିତା ଲକ୍ଖିତା, ସା କମ୍ବୁଗୀୱା ମତା, ମହାପୁରିସଲକ୍ଖଣମେତଞ୍ଚ। କମ୍ବୁ ୱୁଚ୍ଚତି ସୁୱଣ୍ଣଂ, କମ୍ବୁମଯେନ ଆଲିଙ୍ଗେନ ସନ୍ନିଭା ଗୀୱା କମ୍ବୁଗୀୱା, କମ୍ବ ସଂୱରଣେ, ଉ, କମ୍ବୁ।

୨୬୪। ତିକଂ ଖନ୍ଧେ। ଅନ ଗତିଯଂ, ସୋ। ଭୁଜାନଂ ସିରୋ ମତ୍ଥକଂ ଭୁଜସିରୋ। କଂ ମତ୍ଥକଂ ଦଧାତୀତି କନ୍ଧୋ, ସୋ ଏୱ ଖନ୍ଧୋ କକାରସ୍ସ ଖକାରକରଣୱସେନ, ଖମତି ଭାରନ୍ତି ୱା ଖନ୍ଧୋ, ଖମୁ ସହନେ, ତୋ, ତସ୍ସ ଧୋ, ମସ୍ସ ନୋ, ନିଗ୍ଗହୀତଂ ୱା । ତସ୍ସନ୍ଧି ତସ୍ସ ଖନ୍ଧସ୍ସ ମଜ୍ଝଂ ଜତ୍ତୁ ନାମ, ଯଂ ଖନ୍ଧାନଂ ମଜ୍ଝେ ତିଟ୍ଠତି। ଜନ ଜନନେ, ଜର ୱଯୋହାନିମ୍ହି ୱା, ତୁ, ଜତ୍ତୁ, ତଂ ନପୁଂସକଂ।

ଦ୍ଵଯଂ ବାହୁମୂଲେ। ବାହୂନଂ ଭୁଜାନଂ ମୂଲଂ ବାହୁମୂଲଂ। କଚ ବନ୍ଧନେ, ଛୋ। ଅସ୍ସ କଚ୍ଛସ୍ସ ଅଧୋଭାଗଟ୍ଠାନଂ ପସ୍ସଂ ୱୁଚ୍ଚତି, ଦିସ ପେକ୍ଖନେ, ଅପଚ୍ଚଯୋ, ଦିସସ୍ସ ପସ୍ସାଦେସୋ।

୨୬୫। ତିକଂ ବାହୁମ୍ହି। ୱହତି ଅନେନାତି ୱାହୁ, ୱାହୁ ଏୱ ବାହୁ, କୁ [ଣ୍ୱାଦି ୬]। ଭୁଞ୍ଜତେ ଅନେନାତି ଭୁଜୋ। ଭୁଜ ପାଲନଜ୍ଝୋହାରେସୁ। ବାହୁ ଚ ଭୁଜୋ ଚେତି ଦ୍ଵନ୍ଦୋ, ଏତେ ଦ୍ଵେ ଦ୍ଵୀସୁ, ଇତ୍ଥିଯଂ ଭୁଜା। ୱହତି ଯାଯାତି ବାହା। ଅପରୋସଦ୍ଦୋପ୍ପତ୍ର [ଅ ପାରୋସଦ୍ଦୋପ୍ପତ୍ର (କ।), ଅ ପୱେଟ୍ଠସଦ୍ଦୋପ୍ପତ୍ର (?)]।

ତିକଂ ହତ୍ଥେ। ହସ ହସନେ, ଥୋ। ହର ହରଣେ ୱା। ନକ୍ଖତ୍ତେପ୍ପଯଂ। କର କରଣେ, ଅ। ପଣ ବ୍ଯୱହାରଥୁତୀସୁ, ଇ। ପା ରକ୍ଖନେ ୱା, ଣି। କରୋ ଚ ପାଣି ଚ କରପାଣଯୋ। ପଞ୍ଚସାଖୋ, ସଯୋପ୍ପତ୍ର।

ପକୋଟ୍ଠନ୍ତୋ ହତ୍ଥଗଣ୍ଠି ମଣିବନ୍ଧୋ ନାମ। ପକୋଟ୍ଠୋ ନାମ ଆମଣିବନ୍ଧଂ କପ୍ପରସ୍ସ ଅଧୋଭାଗୋ। ମଣିୱିକତିଂ ବନ୍ଧତି ଏତ୍ଥାତି ମଣିବନ୍ଧୋ। କୁସ ଅକ୍କୋସେ, ଠୋ, ପକୋଟ୍ଠୋ।

ଦ୍ୱଯଂ ଭୁଜମଜ୍ଝଗଣ୍ଠିମ୍ହି। କପୁ ହିଂସାଯଂ, ଅରୋ। କୁପ୍ପରୋତିପି ପାଠୋ, ତଦା ଅସ୍ସୁତ୍ତଂ। କପୁ ହିଂସାଯଂ, ଓଣି, କପୋଣି, ଇତ୍ଥିଯଂ। କଫୋଣୀପ୍ପତ୍ର, ତନ୍ତ ପସ୍ସ ଫତ୍ତଂ।

୨୬୬।ପାଣିସ୍ସ ପାଣିତଲସ୍ସ ସମ୍ବନ୍ଧୀନଂ ମଣିବନ୍ଧକନିଟ୍ଠାନଂ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଅନ୍ତରଂ ବହିଟ୍ଠାନଂ କରଭୋ ୱୁଚ୍ଚତି, ଯେନ କୁମାରକା ସହଂ କତ୍ୱା ଅଞ୍ଜଞ୍ଜମଞ୍ଜଂ ପହରନ୍ତି, କର ହିଂସାଯଂ, ଅଭୋ, କର କରଣେ ୱା।

ଦ୍ୱଯଂ ଅଙ୍ଗୁଲିମତ୍ତେ। କରସ୍ସ ପାଣିସ୍ସ ସାଖା କରସାଖା। ଅଗି ଗତ୍ୟତ୍ଥୋ, ଅଙ୍ଗ ଗମନତ୍ଥୋ ୱା, ଉଲି। ଇତ୍ଥିଲିଙ୍ଗୋଯଂ [(ନଦାଦି) (କ।)], ଅଙ୍ଗୁଲି।

ତା ଅଙ୍ଗୁଲିଯୋ ପଞ୍ଚପ୍ପଭେଦା, ଯଥା – ଅଙ୍ଗୁଟ୍ଠୋ ତଜ୍ଜନୀ ମଜ୍ଝିମା ଅନାମିକା କନିଟ୍ଠା ଚେତି କମା ସିଯୁଂ। ଅଙ୍ଗ ଗମନତ୍ଥୋ, ଅସ୍ସୁତ୍ତଂ, ଅଗ୍ଗେ ପୁରେ ତିଟ୍ଠତୀତି ୱା ଅଙ୍ଗୁଟ୍ଠୋ, ନିଗ୍ଗହୀତାଗମୋ, ଅସ୍ସୁତ୍ତଞ୍ଚ। ତଜ୍ଜ ହିଂସାଯଂ, ତଜ୍ଜେତି ଯାଯ, ସା ତଜ୍ଜନୀ, ଯୁ, ନଦାଦି। ମଜ୍ଝେ ତିଟ୍ଠତୀତି ମଜ୍ଝିମା। ନତ୍ଥି ନାମମସ୍ସାତି ଅନାମିକା, ସକତ୍ଥେ କୋ। ଅତିସଯେନ ଖୁଦ୍ଦକାତି କନିଟ୍ଠା। ଯୁୱପ୍ପାନଂ କନ, କଣ ୱା ଇଯିଟ୍ଠେସୁ।

୨୬୭। ତଜ୍ଜନ୍ୟାଦୀହି ଯୁତେ ଅଙ୍ଗୁଟ୍ଠେ ତତେ ପସାରିତେ ସତି ପଦେସାଦିକା ଚତସ୍ସୋ ସଞ୍ଜ୍ଞା କମତୋ ସିଯୁଂ, ଯଥା – ତଜ୍ଜନୀଯୁତେ ଅଙ୍ଗୁଟ୍ଠେ ତତେ ପଦେସୋ। ଦିସ ପେକ୍ଖନେ। ମଜ୍ଝିମଯୁତେ ଅଙ୍ଗୁଟ୍ଠେ ତତେ ତାଲୋ, ତଲ ପତିଟ୍ଠାଯଂ। ଅନାମିକାସହିତେ ଅଙ୍ଗୁଟ୍ଠେ ତତେ ଗୋକଣ୍ଣୋ, ଗୋକଣ୍ଣସଦିସତ୍ତା, ତପ୍ପମାଣତ୍ତା ୱା ଗୋକଣ୍ଣୋ, ଅଥ ୱା ଗୋକଣ୍ଣୋ ନାମ ଏକୋ ମିଗୱିସେସୋ, ତକ୍କଣ୍ଣସଦିସପ୍ପମାଣତ୍ତା ଗୋକଣ୍ଣୋ, ତାଲୋ ଚ ଗୋକଣ୍ଣୋ ଚ ତାଲଗୋକଣ୍ଣା। ଲିଙ୍ଗଭେଦା ‘‘ତାଲଗୋକଣ୍ଣୱିଦତ୍ଥୀ’’ତି ନ ୱୁତ୍ତଂ, କନିଟ୍ଠାଯୁତେ ଅଙ୍ଗୁଟ୍ଠେ ତତେ ୱିଦତ୍ଥି, ୱିତନୋତୀତି ୱିତତ୍ଥି, ୱିତତ୍ଥି ଏୱ ୱିଦତ୍ଥି, ତନୁ ୱିତ୍ଥାରେ,ତି, ତସ୍ସ ଥୋ। ୱିଦତ୍ଥି। ‘‘କମା ତତୋ’’ତିପି ପାଠୋ।

କୁଞ୍ଚିତୋ ସଙ୍କୋଚିତୋ ପାଣି ପସତାଖ୍ୟୋ, ପପୁବ୍ବୋ ସର ଗତିଯଂ, ତୋ। ପମାଣପ୍ପକରଣତୋ ୱିତତଞ୍ଜଲିଯେୱାଯଂ କୱୀହି ଇଚ୍ଛିତୋ। ସମ୍ପୁଟଞ୍ଜଲି ପନାଯଂ, ପସାରିତସହିତା [ପସାରିତସହିତତ୍ତା (କ।)] ଯସ୍ସ ଅଙ୍ଗୁଲିଯୋ ଭୱନ୍ତୀତି।

କୁଞ୍ଚିତୋ ଚ ତତଙ୍ଗୁଟ୍ଠୋ, ସପତାକୋତି ସମ୍ମତୋ;

ପତାକେହି ତୁ ହତ୍ଥେହି, ସମ୍ପୁଟଞ୍ଜଲି ଇଚ୍ଛିତୋ।

ଦେୱତାନଂ ଗରୂନଞ୍ଚ, ପିତୂନଞ୍ଚେ’ଚ୍ଛିତୋ ପୁରେ;

ଅତ୍ଥପ୍ପକରଣାଦୀହି, ଭେଦୋ ଞେଯ୍ୟୋ ତହିଂ ତହିଂ।

ଯଥା ଜଲଞ୍ଜଲିଂ ଦଦାତି, ଅଞ୍ଜଲିନା ପିୱତି, ଦେୱୋଯଂ କତଞ୍ଜଲିରିତି। ପୁଟଞ୍ଜଲିସ୍ସ ୱା ୱକ୍ଖମାନତ୍ତା ଇଧ ୱିତତଞ୍ଜଲିଯେୱ।

୨୬୮। ତିକଂ ସପ୍ପକୋଟ୍ଠେ ୱିତତକରେ। ରମୁ କୀଳାଯଂ, ତନୋ, ମଲୋପୋ, ରତନଂ, ମଣିବୁଦ୍ଧାଦୀସୁ ଚ। କୁକ ଆଦାନେ, ଉ , ଦ୍ୱିତ୍ତଂ। ହସ ଧାତୁମ୍ହା ଥୋ, ତୋ ୱା, ହତ୍ଥୋ, ହତ୍ଥସହିତତ୍ତା ୱା ପକୋଟ୍ଠୋ ହତ୍ଥୋ।

ଦ୍ୱଯଂ ସମ୍ପୁଟଞ୍ଜଲିମ୍ହି। କରମଯୋ ପୁଟୋ କରପୁଟୋ, ଅଞ୍ଜ ବ୍ୟତ୍ତିଗତିକନ୍ତୀସୁ, ଅଲି, ଅଞ୍ଜଲି। କରପୁଟୋ ଚ ଅଞ୍ଜଲି ଚେତି କରପୁଟଞ୍ଜଲୀ।

ଦ୍ୱଯଂ ନଖେ। କରେ ଜାଯତି ରୁହତୀତି କରଜୋ। ନତ୍ଥି ଖଂ ଇନ୍ଦ୍ରିଯଂ ଏତ୍ଥାତି ନଖୋ, ସଞ୍ଜ୍ଞାସଦ୍ଦତ୍ତା ନ ଅତ୍ତଂ, ଅୱିସଯତ୍ତା ୱା। ପୁନବ୍ଭୱୋ, କରରୁହୋ, ନଖରୋତିପି ନଖସ୍ସ ନାମାନି।

ଦ୍ୱଯଂ ପୁଟଙ୍ଗୁଲିକରେତିଖ୍ୟାତେ ମୁଟ୍ଠିମ୍ହି। ଖଟ ଇଚ୍ଛାଯଂ, ଣ୍ଡୁ, ଖଦ ହିଂସାଯଂ ୱା, ଦସ୍ସ ଟୋ। ମୁ ବନ୍ଧନେ,ତି, ତସ୍ସ ଠୋ, ଦ୍ୱିତ୍ତଂ।

୨୬୯।ପସ୍ସଦ୍ୱଯୱିତ୍ଥତା ପସ୍ସଦ୍ୱଯେପି ୱିତତା ପସାରିତା ସହକରା ସପାଣଯୋ ଦ୍ୱେ ବାହୂ ବ୍ୟାମୋ ନାମ, ବ୍ୟାମୀଯତେ ଅନେନାତି ବ୍ୟାମୋ, ୱିପୁବ୍ବୋ ଯାମ ଅଞ୍ଚେ। ଉଦ୍ଧଂ ଉପରି ତତା ୱିତତା ଭୁଜା ଚ ପୋସୋ ଚ ତେସଂ ସମୁଦିତାନଂ ପମାଣସଦିସଂ ପମାଣଂ ଯସ୍ସ ତସ୍ମିଂ ଉଦ୍ଧନ୍ତତଭୁଜପୋସପ୍ପମାଣେ ପୋରିସସଦ୍ଦୋ ୱତ୍ତତି। ଭୁଜସଦ୍ଦେନ ସହକରା ଭୁଜା ଗଯ୍ହନ୍ତେ, ଏକସ୍ସ ପମାଣସଦ୍ଦସ୍ସ ଲୋପୋ, ପୁରିସସ୍ସ ପମାଣଂ ପୋରିସଂ। ପୁରିସସଦ୍ଦୋ ଚେତ୍ଥ

ସକରଭୁଜପୁରିସଂ ୱଦତି, ତୀସୁ, ଯଥା – ପୋରିସଂ ଜଲଂ, ପୋରିସୋ ହତ୍ଥୀ, ପୋରିସୀ ଯଟ୍ଠି।

୨୭୦। ଦ୍ୱଯଂ ଉରସି। ଉସ ଦାହେ, ରୋ, ସଲୋପୋ, ଅର ଗତିମ୍ହି ୱା, ଅସ୍ସୁକାରୋ। ହର ହରଣେ, ଯୋ, ରସ୍ସ ଦୋ। କୋଠଅଂ [କୋଟ୍ଠ (କା)], ଭୁଜନ୍ତରଂ, ୱକ୍ଖୋତିପି ଉରୋନାମାନି। ତିକଂ ଉରୋଜେ। ତନୁ ୱିତ୍ଥାରେ, ତନୋତି ଇଚ୍ଛନ୍ତି ଥନୋ, ତସ୍ସ ଥୋ, ଥନ ଦେୱସଦ୍ଦେ, ଥନ ଚୋରିଯେ ୱା। କୁଚ ସଙ୍କୋଚନେ, କୁଚୋ। ପଯୋ ଖୀରଂ ଧାରେତୀତି ପଯୋଧରୋ। କୁଚୋ ଚ ପଯୋଧରୋ ଚାତି ଦ୍ୱନ୍ଦୋ।

ଥନଗ୍ଗସ୍ମିଂ ଥନସ୍ସ ଅଗ୍ଗେ ଚୂଚୁକଂ, ନପୁଂସକେ। ''ଚୂଚୁକୋ ସୋ କୁଚାନନ''ନ୍ତି [ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା ୧୬।୭୭] ତୁ ରତନକୋସୋ, ଚୁ ଚୱନେ, ଉକୋ, ଦ୍ୱିତ୍ତଂ, ଦୀଘୋ ଚ, ଚୂଚୁକଂ, ଚନ୍ଦୁ ଗତିଯଂ ୱା, ଉକୋ, ନଲୋପୋ, ଅସ୍ସୂକାରୋ, ଚୂଚୁକଂ।

ଦ୍ୱଯଂ ପିଟ୍ଠେ କାଯସ୍ସ ପଚ୍ଛାଭାଗେ। ପିଟ ସଦ୍ଦସଙ୍ଘାତେସୁ, ଠୋ। ଇତରତ୍ର ତି, ପିସୁ ସେଚନେ ୱା।

୨୭୧। ତିକଂ ତନୁମଜ୍ଝେ। ମଜ୍ଝେ ଭୱୋ ମଜ୍ଝୋ। ଲଗ ସଙ୍ଗେ, ଅ। ମଜ୍ଝେ ଭୱଂ ମଜ୍ଝିମଂ। ଚତୁକ୍କଂ ଉଦରେ। କୁସ ଅକ୍କୋସେ, ଛି, ସସ୍ସ ଚୋ। ଗହ ଉପାଦାନେ, ଅନି, ଇମ୍ହି ଗହଣୀ, ଗବ୍ଭଂ ଗଣ୍ହାତି ଧାରେତୀତି ୱା ଗହଣୀ, ଗବ୍ଭାସଯସଞ୍ଞିତୋ ମାତୁକୁଚ୍ଛିପ୍ପଦେସୋ, ତେଜୋଧାତୁମ୍ହି ପନ ଯଥାଭୁତ୍ତାହାରସ୍ସ ୱିପାଚନୱସେନ ଗଣ୍ହନତୋ ଅଛଡ୍ଡନତୋ ଗହଣୀ। ଉପୁବ୍ବୋ ଦର ଗମନେ। ଉଦରତି ଉଦ୍ଧଂ ଗଚ୍ଛତି ୱାଯୁ ଯତ୍ରାତି ଉଦରଂ। ଗୁ ସଦ୍ଦେ, ଅଭୋ, ଦ୍ୱିତ୍ତାଦି, ଗବ୍ଭୋ। ପିଚଣ୍ଡ ଜଠର ତୁନ୍ଦାପ୍ପତ୍ର।

କୁଚ୍ଛିସମ୍ପୱେ କୁଚ୍ଛିଟ୍ଠେ କୋଟ୍ଠୋ, ଅନ୍ତୋ ଚାତି ଇମେ ଦ୍ୱେ ୱତ୍ତନ୍ତି, କୁସ ଅକ୍କୋସେ, ତୋ, ଠୋ ୱା। ଅମ ଗମନତ୍ଥୋ, ତୋ।

୨୭୨। ଚତୁକ୍କଂ କଟିଯଂ। ହନଧାତୁମ୍ହା ଯୁ, ହସ୍ସ ଦ୍ୱିତ୍ତଂ, ହସ୍ସ ଜୋ, ହନସ୍ସ ଘୋ ଚ, ଜଘନଂ। ନିଚ୍ଛଯେନ ତମତୀତି ନିତମ୍ବୋ, ତମୁଧାତୁମ୍ହା ବୋ। ସୁ ପସୱେ, ଣି। କଟ ୱସ୍ସାୱରଣେସୁ, କଟ୍ଟତେ ଆୱରୀଯତେ ୱତ୍ଥାଦୀହି କଟି, ଇ, ଏତେ ଦ୍ୱେ ନାରିଯଂ। ଏତ୍ଥ ଚ ଜଘନସଦ୍ଦେନ ଇତ୍ଥିକଟିଯା ଅଗ୍ଗଭାଗୋ, ନିତମ୍ବସଦ୍ଦେନ ଇତ୍ଥିକଟିଯା ପଚ୍ଛାଭାଗୋ, ସେସଦ୍ୱଯେନ କଟିସାମଞ୍ଞଂ ୱୁତ୍ତନ୍ତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ, ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ''ପଚ୍ଛା ନିତମ୍ବୋ ଥୀକଟ୍ୟା, ଜଘନଂ ତୁ ପୁରୋ ଭୱେ''ତି [ଅମର ୧୬।୭୪]।

୨୭୩।ଲିଙ୍ଗନ୍ତଂ ଲିଙ୍ଗସାମଞ୍ଞେ। ଅଙ୍ଗେ ସରୀରେ ଜାଯତୀତି ଅଙ୍ଗଜାତଂ, ଅଙ୍ଗସଦ୍ଦୋ ସରୀରୱାଚକୋ, ଅଙ୍ଗମେତସ୍ସତ୍ଥୀତି କତ୍ୱା। ରହସି ଠାନେ ଜାତଂ ଅଙ୍ଗଂ ରହସ୍ସଙ୍ଗଂ, ସଉମିଯାଲୋପୋ, ଇସ୍ସତ୍ତଂ, ସସ୍ସ ଦ୍ୱିତ୍ତଞ୍ଚ। ୱତ୍ଥେନ ଗୁଯ୍ହିତବ୍ବନ୍ତି ୱତ୍ଥଗୁଯ୍ହଂ। ମିହ ସେଚନେ, କରଣେ ଯୁ, ମିହତି ରେତୋମୁତ୍ତାନି ଯେନାତି ମେହନଂ। ନିପୁବ୍ବୋ ମିହ ସେଚନେ, ତୋ, ନିମିତ୍ତଂ। ଉତ୍ତମଙ୍ଗତ୍ତା ୱରଙ୍ଗଂ। ୱଜ ଗତିଯଂ, ଅସ୍ସୀକାରୋ, ପଜ୍ଜଯେହି ୱିନା ଜାଯତୀତି ୱା ବୀଜଂ, ୱିରହଉଜୋତକୋ ହ୍ୱେତ୍ଥ ୱିକାରୋ। ଫଲ ନିପ୍ଫତ୍ତିଯଂ, ଫଲତି ଏତେନ ପୁତ୍ତନ୍ତି ଫଲଂ। ଲିଙ୍ଗତି ''ଇତ୍ଥୀ, ପୁରିସୋ''ତି ୱିଭାଗଂ ଗଚ୍ଛତି ଯେନାତି ଲିଙ୍ଗଂ।ଲିଙ୍ଗ ଗମନେ, ଲୀନଂ ଅପାକଟଂ ଅଙ୍ଗନ୍ତି ୱା ଲିଙ୍ଗଂ। ଏତେସୁ ବୀଜଫଲସଦ୍ଦା ଅଣ୍ଡେପି ୱତ୍ତନ୍ତି।

ଦ୍ୱଯଂ ପୁରିସଲିଙ୍ଗପସିବ୍ବକେ। ଅମ ଗମନେ, ଡୋ, ଅଣସଦ୍ଦତ୍ଥୋ ୱା, ଡୋ, ଅଡି ଅଣ୍ଡତ୍ଥେ ୱା, ଡୋ। କୁସ ଅକ୍କୋସେ, ଣୋ। ଅଣ୍ଡସଦ୍ଦୋ ଚେତ୍ଥ ବୀଜେପି, ଅଣ୍ଡକୋସୋତି ସମୁଦିତମ୍ପି କୋସସ୍ସ ନାମଂ, ''କୁକ୍କୁଟଚ୍ଛାପକସ୍ସେୱ ଅଣ୍ଡକୋସମ୍ହା''ତି [ପାରା। ୧୩, ୧୪] ହି ୱୁତ୍ତଂ, ଅମରକୋସେପି[ଅମରକୋସେ ୧୬।୭୬] ଅଣ୍ଡକୋସୋତି ସମୁଦିତେନେୱ ନାମଂ ୱୁତ୍ତଂ। ଏତ୍ଥ ଚ ଅଣ୍ଡସ୍ସ ବୀଜସ୍ସ କୋସୋ ଅଣ୍ଡକୋସୋତି ୱିଗ୍ଗହୋ କାତବ୍ବୋ।

ଦ୍ୱଯଂ ଇତ୍ଥିଯା ଅଙ୍ଗଜାତେ। ଯୁ ମିସ୍ସନେ, ଅଧିକରଣେନି, ଯୋନି, ଇତ୍ଥିଯଂ ପୁମେ ଚାଯଂ, ଇତ୍ଥୀ ଚ ପୁମା ଚ ଇତ୍ଥିପୁମଂ, ତସ୍ମିଂ। ଭଜନ୍ତି ଅସ୍ମିନ୍ତି ଭଗଂ। ମାରମନ୍ଦିର ମାରକୂପା ଚାତ୍ର।

୨୭୪-୨୭୫। ତିକଂ ଇତ୍ଥିପୁରିସାନଂ ସମ୍ଭୱେ। ସୁଚିସ୍ସ ପଟିପକ୍ଖୋ ଅସୁଚି, ଇକାରନ୍ତୋ, ଦ୍ୱୀସୁ, ସମ୍ଭୱଲିଙ୍ଗୋ ୱା। ସଂପୁବ୍ବା ଭୂଧାତୁମ୍ହା ଅ। ସକ ସାମତ୍ଥିଯଂ, ତୋ, ତସ୍ସ କୋ, ଅସ୍ସୁତ୍ତଂ, ସୁଚ ସୋକେ ୱା, କୋ।

ଦ୍ୱଯଂ ୱଚ୍ଚମଗ୍ଗେ। ପୁନନ୍ତି ଅନେନାତି ପାଯୁ। ପୂ ପୱନେ, ଉ, ଉସ୍ସାଯୋ, ପଯ ଗମନତ୍ଥୋ ୱା, ପଯତି ୱଚ୍ଚମନେନାତି ପାଯୁ, କରଣେ ଉ, ଅଯଂ ପୁରିସେ ପୁଲ୍ଲିଙ୍ଗେ ୱତ୍ତତି। ଗୁଦ କୀଳଆଯଂ, ଅ। ଅପାନଂପ୍ପତ୍ର।

ଅଟ୍ଟକଂ ୱଚ୍ଚେ। ଗୂଥ କରୀସୋସ୍ସଗ୍ଗେ, ଗୁପ ଗୋପନେ ୱା, ଥୋ। କିର ୱିକିରଣେ, ଈସୋ, କରୀସଂ। ୱର ୱରଣସମ୍ଭତ୍ତୀସୁ, ଟୋ, ଗୂଥଞ୍ଚ କରୀସଞ୍ଚ ୱଚ୍ଚଞ୍ଚେତି ଦ୍ୱନ୍ଦୋ, ତାନି ୱିକପ୍ପେନ ପୁମେ ୱତ୍ତନ୍ତି, ନିଚ୍ଚଂ ନପୁଂସକେ, ପୁଲ୍ଲିଙ୍ଗତ୍ତଂ ତେସଂ କଚ୍ଛଚିଯେୱ, ସବ୍ବତ୍ର ନପୁଂସକତ୍ତମେୱ ବହୁଲନ୍ତ୍ୟ୍ୱେ। ମଲ ଚଲନେ, ଅ, ମଲ ଧାରଣେ ୱା। ସକ ସତ୍ତିଯଂ, ସସ୍ସ ଛୋ। ଉଚ୍ଚାରୀଯତେ ଜହ୍ଣତେତି ଉଚ୍ଚାରୋ, ଉପୁବ୍ବୋ ଚରଧାତୁ ଚଜନେ, ଉକ୍ଖିପନେ ଚ ୱତ୍ତତି। ମିହ ସେଚନେ, ଲୋ, ୱଣ୍ଣୱିପରିଯଯୋ, ଠଅତ୍ତଞ୍ଚ। ଅୱକରୀଯତେତି ଉକ୍କାରୋ, ଅୱସ୍ସୁତ୍ତଂ, କିର ୱିକ୍ଖିପନେ। ସମଲଂପ୍ପତ୍ର। ସମୁ ଉପସମେ, ଅଲୋ।

ଦ୍ୱଯଂ ମୁତ୍ତେ। ସୁ ସୱନେ, ସୱନଂ ସନ୍ଦନଂ, ଚୁରାଦି, ଣୋ। ମୁଚ ମୋଚନେ, ତୋ, ମୁତ୍ତ ପସ୍ସାୱେ ୱା। ଉଚ୍ଚତେ କଥୀଯତେ। ଗୋମୁତ୍ତେ ଗୱଂ ସମ୍ବନ୍ଧିନି ମୁତ୍ତେ ପୂତିମୁତ୍ତସଦ୍ଦୋ ୱତ୍ତତି। ଅଜ୍ଜ ପଓଉମ୍ପି ହି ତଂ ଦୁଗ୍ଗନ୍ଧଭାୱେନ ପୂତିମୁତ୍ତନ୍ତ୍ୱେୱ ୱୁଚ୍ଚତି, ଯଥା "ପୂତିକାଯୋ"ତି। ଅସ୍ସାଦୀନଂ ମଲେ ଛକଣସଦ୍ଦୋ, ସକ ସତ୍ତିଯଂ, ଯୁ, ସସ୍ସ ଛୋ।

୨୭୬। ନାଭିଯା ଅଧୋଭାଗୋ ୱତ୍ଥି ନାମ, ସୋ ଦ୍ୱୀସୁ। ୱତ୍ଥି ମୁତ୍ତପୁଟଂ। "ମୁତ୍ତାସଯପୁଟୋ ୱତ୍ଥି"ରିତି [ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା ୧୬।୭୩]ରତନମାଲା। ୱସତି ମୁତ୍ତମେତ୍ଥାତି ୱତ୍ଥି, ୱସ ନିୱାସେ,ତି, ତସ୍ସ ଥୋ, ଈପଚ୍ଚଯେନ ୱା ସିଦ୍ଧଂ। ଉଚ୍ଛଙ୍ଗଂ ଅଙ୍କଞ୍ଚ ଇମେ ଦ୍ୱେ ଉଭୋ ସଦା ପୁମେ ୱତ୍ତନ୍ତି। ଉସ୍ସଜ୍ଜତି ଏତ୍ଥାତି ଉଚ୍ଛଙ୍ଗଂ, ସଜ ସଙ୍ଗେ, ସସ୍ସ ଛୋ, ଦ୍ୱିତ୍ତଂ। ଅଙ୍କ ଗମନତ୍ଥୋ, ଅ, ଅଙ୍କୋ, ଅଥ ୱା ଅଙ୍କ ଲକ୍ଖଣେ, ଅ, ଅଙ୍କୋ, "ଉଚ୍ଛଙ୍ଗଚିହ୍ନେସ୍ୱ'ଙ୍କୋ"ତି ଅମରକୋସେ[ଅମର କୋସେ ୨୩।୪]।

ଦ୍ୱଯଂ ଜାଣୁପରିଭାଗେ। ଅର ଗମନେ, ଉ, ଅସ୍ସୂକାରୋ। ସନ୍ଥ ସଙ୍ଗେ, ଆସଜ୍ଜତି ୱତ୍ଥମତ୍ରାତି ସତ୍ଥି, ଥି। ଉରୁ ଚ ସତ୍ଥି ଚେତି ଦ୍ୱନ୍ଦୋ, ନପୁଂସକେପି।

ତିକଂ ଜାଣୁମ୍ହି। ଊରୁନୋ ପଙ୍କଂ ଗଣ୍ଠି ଊରୁପଙ୍କଂ। ଜନ ଜନନେ, ଣୁ। ଦ୍ୱିତ୍ତେ ଜଣ୍ଣୁ।

୨୭୭। ଦ୍ୱଯଂ ପାଦଗଣ୍ଠିମ୍ହି। ଗୁପ ରକ୍ଖଣେ ଫୋ, ସକତ୍ଥେ କୋ। ପାଦସ୍ସ ଗଣ୍ଠି ପାଦଗଣ୍ଠି। ଘୁଟିକାପ୍ପତ୍ର। ଘୁଟ ପରିୱତ୍ତନେ, ଘୁଟ୍ଟତେ ଅନେନେତି ଘୁଟିକା, ଣ୍ଣୁ।

ଦ୍ୱଯଂ ପାଦସ୍ସ ପଚ୍ଛାଭାଗେ ଗୋପ୍ଫକସ୍ସାଧୋ ଭାଗେ। ପୁମେ ତୃତି ଦ୍ୱନ୍ତଂ ଲିଙ୍ଗପଦଂ। ପସ ବାଧନଫୁସନେସୁ,ତି, ତସ୍ସ ଣୋ, ସସ୍ସ ହୋ, ୱଣ୍ଣୱିପରିଯଯୋ, ଣିପଚ୍ଚଯେନ ୱା ସିଦ୍ଧଂ। ସକାରୱଣ୍ଣାଗମେ ୱୁଦ୍ଧିଯଞ୍ଚ ପାସଣ୍ହି। ଏଲିପ୍ପତ୍ର, ଇଲ ଗତିଯଂ,ତି, ତଲୋପୋ।

ଦ୍ୱଯଂ ପାଦଗ୍ଗେ। ପାଦସ୍ସ ଅଗ୍ଗଂ ପାଦଗ୍ଗଂ। ପକଟ୍ଠଂ ପଦଂ ପପଦନ୍ତି କମ୍ମଧାରଯୋ। "ପପଦୋ"ତିପି ପାଠୋ। ତିକଂ ପାଦେ। ପଦ ଗତିମ୍ହି, ଣୋ, ପଜ୍ଜତେତି ପାଦୋ। ପଜ୍ଜତେ ଗଚ୍ଛତୀତି, ଅ। ଚରମ୍ହ କରଣେ ଯୁ, ଚରଣଂ, ଇଦଂ ପୁମେ ୱିକପ୍ପେନ, ନିଚ୍ଚଂ ନପୁଂସକେ। ଅଙ୍ଘିପ୍ପତ୍ର, ଅହି ଗତିଯଂ। ଇ, ହସ୍ସ ଘୋ।

୨୭୮। ଦ୍ୱଯଂ ହତ୍ଥାଦ୍ୟୱଯୱେ। ଅଙ୍ଗି ଗତ୍ୟତ୍ଥୋ, ଅ। ଅୱପୁବ୍ବୋ ଯୁ ମିସ୍ସନେ, ଅ। ପତୀକୋ, ଅପଘନୋପ୍ପତ୍ର। ପତିପୁବ୍ବା ଇମ୍ହା କୋ। ଅପପୁବ୍ବା ହନିମ୍ହା ଅ, ଘନାଦେସୋ ଚ।

ଦ୍ୱଯଂ ପସ୍ସଟ୍ଠିମ୍ହି। ପା ରକ୍ଖଣେ, ସୁ, ଠଇକାରୱଣ୍ଣାଗମୋ, ସକତ୍ଥେ କୋ, ପସ୍ସ ଫୋ। ଅଠଆଗମେ ଫାସୁକା। "ପାସୁଠଇକା, ପାସୁକା"ତିପି ପାଠୋ। ଫୁସ ସମ୍ଫସ୍ସେତିପି ଧାତୁ, ତଦା ଉପଚ୍ଚଯାଦି।

ଦ୍ୱଯଂ ଅଟ୍ଠିମତ୍ତେ। ଅସୁ ଖେପନେ, ଇ, ସସ୍ସ ଟ୍ଠୋ, ଅଟ୍ଠି, ଇଦଂ ପଣ୍ଡକେ ନପୁଂସକେ ୱତ୍ତତି। ଧା ଧାରଣେ, ତୁ, ଇତ୍ଥୀ। କୀକସଂ, କୁଲ୍ଲଂପ୍ପତ୍ର। ଗଲସ୍ସ କଣ୍ଠସ୍ସ ହେଟ୍ଠିମନ୍ତେ ଜାତମଟ୍ଠି ଗଲନ୍ତଟ୍ଠି। ଅକ ଗମନେ, ଖୋ, ସକତ୍ଥେ କୋ।

୨୭୯-୨୮୦। ଦ୍ୱଯଂ ସିରସୋଟ୍ଠିଖଣ୍ଡେ। ସମୁଦିତେ ତୁ କରୋଟି, ଇତ୍ଥୀ [ଅମର ୧୬।୬୯]। କପୁ ସାମତ୍ଥିଯେ, ଅରୋ, କଂ ସୀସଂ ପାଲେତୀତି ୱା କପ୍ପରୋ, ରସ୍ସୋ, ଲସ୍ସ ରତ୍ତଞ୍ଚ। କଂ ପାଲଯତୀତି , କମ୍ମାଦିମ୍ହି ଣୋ। "ସିରୋଟ୍ଠିମ୍ହି କପାଲୋ'ଥୀ, ଘଟାଦିସକଲେପିଚେ"ତି ରୁଦ୍ଦୋ[ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା ୧୬।୬୮]। କପାଲୋ ଅଥୀତି [ଅନିତ୍ଥୀତି ଅତ୍ଥୋ] ଛେଦୋ। କପାଲସଦ୍ଦୋ ୱିକପ୍ପେନ ପୁଲ୍ଲିଙ୍ଗୋ। କଡି ଛେଦେ, ଅରୋ। ମହତୀ ସିରା ମହାସିରା, ସିରାତି ଚ। ସି ବନ୍ଧନେ, ରୋ।

ତିକଂ ସୁସିରୱନ୍ତଂ ୱାଯୁୱହନ୍ତସିରାଯଂ। ତିୱିଧା ହି କାଯସିରା ଏକା ୱାଯୁୱହା, ଅପରା ସୁତ୍ତମିୱାଟ୍ଠିବନ୍ଧିନୀ, ଅଞ୍ଞା ଆହାରୱାହିନୀ ଅନ୍ତଖ୍ଖା। ତତ୍ର

ତତିଯେନ ପଠମା, ପଠମଦୁତିଯେହି ଦୁତିଯା ଚ ଦୀପିତା, ତତିଯା ପନ ପରତୋ ୱକ୍ଖତି। ନହ ବନ୍ଧନେ, ଅରୁ। ସି ବନ୍ଧନେ, ରୋ। ଧମ ସଦ୍ଦେ, ଯୁ। ନଦାଦି, ଅନି ୱା, ଧମନୀ।

ତତିଯଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ରସଗ୍ଗସା''ତ୍ୟାଦି। ରସଂ ଗସତୀତି ରସଗ୍ଗସା, ଗସ ଅଦନେ। ରସଂ ହରତି ନେତୀତି ରସହରଣୀ, ଯୁ, ନଦାଦି।

ତିକଂ ମଂସେ। ମନ ଞାଣେ, ସୋ। ମିସ ସଦ୍ଦେ, ଆପୁବ୍ବୋ ଆମସନେ ୱା। ପିସ ଅୱଯୱେ, ତୋ। ପଲଲଂ, କଙ୍କଂପ୍ପତ୍ର।

ଦ୍ୱଯଂ ଆତପାଦିନା ସୁକ୍ଖମଂସେ। ତିଲିଙ୍ଗକନ୍ତୁତି ଦ୍ୱନ୍ତଂ ଲିଙ୍ଗପଦଂ। ୱଲ, ୱଲ୍ଲ ସଂୱରଣେ, ଉରୋ, ଇତ୍ଥିଯଂ ''ଇତ୍ଥିଯମତୋ ଆପଚ୍ଚଯୋ''ତି ଆ, ୱଲ୍ଲୂରା। ଉଦ୍ଧଂ ତତ୍ତଂ ଉତ୍ତତ୍ତଂ। ତପ ସନ୍ତାପେ, ତୋ।

୨୮୧। ଚତୁକ୍କଂ ଲୋହିତେ। ରୁହ ଜନନେ, ତୋ, ଇତୋ ୱା। ରୁନ୍ଧତେ ଚମ୍ମେନାତି ରୁଧିରଂ, ଇରୋ। ସୋଣ ୱଣ୍ଣେ, ତୋ। ରଞ୍ଜ ରାଗେ, ତୋ। ଅସଂ, ଖତଜଂପ୍ପତ୍ର [ଖତା ଜାଯତେ (ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା ୧୬।୬୪)]।

ତିକଂ ଖେଠଏ। ଲା ଆଦାନେ, ଅଲୋ, ଇତ୍ଥିଯମା, ଲଲ ଇଚ୍ଛାଯଂ ୱା, ଇତ୍ଥିଯମା। ଖେଲ ଗତିଯଂ, ଅ। ଖଲ ଚଲନେ, ସଞ୍ଚଯେ ୱା, ଣୋ, ଢଅତ୍ତଂ, ଖଂ ୱା ଆକାସଂ ଇଲତୀତି ଖେଠଓ। ଇଲ ଗତିଯଂ, କମ୍ପନି ଣୋ, ଇଲ ଗତିମ୍ହି ୱା, ଅ, ଇସ୍ସେ।

ଦ୍ୱଯଂ ପିତ୍ତେ। ମା ପରିମାଣେ, ଧୁ। ମଦ ଉମ୍ମାଦେ ୱା, ଣୁ, ଦସ୍ସ ଧୋ। ମାଯୂତି ପାଠେ ମଯ ଗତିଯଂ, ଣୁ। ମାଧୁମାଯୁସଦ୍ଦା ଦ୍ୱେ ପୁରିସେ ପୁଲ୍ଲିଙ୍ଗେ। ଅପିଦଧାତୀତି ପିତ୍ତଂ। ଅପିପୁବ୍ବୋ ଧା ପିଧାନେ, ତୋ, ଅଲୋପୋ, ଭୁଜାଦି, ପିତ୍ତଂ, ନପୁଂସକେ।

ଦ୍ୱଯଂ ସେମ୍ହେ। ସିଲିସ ସିଲେସନେ, ଚୁରାଦି, ସିଲିସ୍ସତେ ଅନ୍ତ୍ରେତି ସେମ୍ହୋ, ମନ, ଲିସସ୍ସ ହୋ, ୱଣ୍ଣୱିପରିଯଯୋ। ଇତରତ୍ର ଉମୋ, ସିଲେସୁମୋ। କଫୋପ୍ପତ୍ର, କେନ ତୋଯେନ ଫାତି ୱୁଦ୍ଧି ଯସ୍ସ କଫୋ, ନେରୁତ୍ତୋ।

୨୮୨-୨୮୩। ୱିଲୀନୋ ୱିଭୂତୋ ସ୍ନେହୋ ୱସାତ୍ୟୁଚ୍ଚତେ, ୱସ ନିୱାସେ, ଆ। ଦ୍ୱଯଂ ଅୱିଲୀନସ୍ନେହେ। ମିଦ ସ୍ନେହନେ, ଣୋ। ୱପ ବୀଜସନ୍ତାନେ, ଅ, ୱପା। ''ୱପା ୱିୱରମେଦେସୂ''ତି ନାନତ୍ଥସଙ୍ଗହେ, ଅମରକୋସେ ପନ ମେଦାଦୀନମେକତ୍ଥତା ଦୀପିତା, ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ତତ୍ଥ ''ମେଦୋ ତୁ ୱପା ୱସା''ତି [ଅମର ୧୬।୬୪]।

ତିକଂ ଚନ୍ଦନସୁୱଣ୍ଣାଦ୍ୟଲଙ୍କାରକତସରୀରସୋଭାଯଂ। କପୁ ସାମତ୍ଥିଯେ, ଆକପ୍ପନଂ ଆକପ୍ପୋ, ଣୋ। ''ନେପଚ୍ଛେ ଗେହମତ୍ତେ ଚ, ୱେସୋ ୱେସ୍ସାଗହେପି [ୱେସ୍ସଗହେପି (କ।)] ଚେ''ତି [ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା ୧୬।୯୯]ରଭସୋ। ୱସ କନ୍ତିଯଂ, ୱିସି ଥ୍ୱାପନେ ୱା, ଣୋ। ନିସ୍ସେସତୋ ପଥନଂ ପଖ୍ୟାନଂ ନେପଚ୍ଛଂ, ପଥ ପଖ୍ୟାନେ ଘ୍ୟଣ। ପଟିକମ୍ମଂ, ପସାଧନଂପ୍ପତ୍ର।

ଛକ୍କଂ ହାରାଦ୍ୟାଭରଣେ। ମଡି ଭୂସାଯଂ, କରଣେ ଯୁ। ସାଧ ସଂସିଦ୍ଧିଯଂ, ଯୁ, ସାଠ ସଙ୍ଖାରଗତୀସୁ ୱା, ପସାଠନଂ, ମୁଦ୍ଧଜଦୁତିଯୋତ୍ର। ଭୂସ ଅଲଙ୍କାରେ, କରଣେଯେୱ ଯୁ। ଆଭରିଯ୍ୟତେ ତନ୍ତି ଆଭରଣଂ, ଭର ଭରଣେ, କମ୍ପନି ଯୁ। ଅଲଂ ୱିଭୂସନଂ କରିଯ୍ୟତେନେନେତି ଅଲଙ୍କାରୋ, ଣୋ। ପିଠଅନ୍ଧ ଭୂସନେ, କରଣେ ଯୁ। ପରିକ୍ଖାରୋପ୍ପତ୍ର [ପରିକରୋପ୍ପତ୍ର (କ।)]।

ଦ୍ୱଯଂ ମକୁଟେ। କିର ୱିକିରଣେ, ଈଟୋ। ମକି ମଣ୍ଡନେ, ଉଟୋ। ମୁକୁଟୋତିପି ପାଠୋ, ଏତେ ଦ୍ୱେ ଅନିତ୍ଥୀ।

ଦ୍ୱଯଂ ମକୁଟଗ୍ଗଟ୍ଟେ ନାଯକମଣିମ୍ହି। ମକୁଟଚୂଠଆଯଂ ଚୁମ୍ବିତା ମଣି ଚୂଠଆମଣି। ମକୁଟସିରସି ଚୁମ୍ବିତା ମଣି ସିରୋମଣି।

୨୮୪। ଦ୍ୱଯଂ ଉଣ୍ହୀସପଟ୍ଟେ। ସିରସୋ ୱେଠନଂ ସିରୋୱେଠନଂ। ଉପୁବ୍ବୋ ନହ ବନ୍ଧନେ, ଈସୋ, ୱଣ୍ଣୱିକାରୋ। ଯଂ ବହୁକାଲଂ ଦେହ୍ୟାମନୁସ୍ସେସ୍ୱପି ଭୱତି, ତତ୍ର କଣ୍ଠାଭରଣେ କୁଣ୍ଡଲାଦିଦ୍ୱଯଂ। କୁଡି ଦାହେ, ଅଲୋ। ୱେଠ ୱେଠନେ, କଣ୍ଣସ୍ସ ୱେଠନଂ କଣ୍ଣୱେଠନଂ, ମୁଦ୍ଧଜଦୁତିଯୋଯଂ।

ତିକଂ ତାଠଅକାଖ୍ୟେ କଣ୍ଣାଭରଣେ। କଣ୍ଣାନଂ ଭୂସନଂ କଣ୍ଣିକା, କଣ୍ଣ ଭୂସନେ ବହୁଲଲକ୍ଖଣେ ଣିକୋ। କଣ୍ଣଚ୍ଛଦନଂ ପୂରତି ଯେନ ସୋ କଣ୍ଣପୂରୋ। କଣ୍ଣସ୍ସ ୱିଭୂସନଂ କଣ୍ଣୱିଭୂସନଂ, କରଣେ ଯୁ। ତାଲପତ୍ତଂପ୍ପତ୍ର।

୨୮୫। ଦ୍ୱୟଂ ଗୀୱାଭରଣେ। କଣ୍ଠସ୍ସ ଭୂସା କଣ୍ଠଭୂସା, ଥୀ। ଗୀୱାୟଂ ଭୱଂ ଗୀୱେୟ୍ୟଂ, ଭୱତ୍ଥେ ଏୟ୍ୟୋ, ଗୀୱାୟ ଆଭରଣଂ ୱା ଗୀୱେୟ୍ୟଂ, ଗୀୱତୋ ଆଭରଣେ ଏୟ୍ୟୋ।

ଦ୍ୱୟଂ ମୁତ୍ତାୱଲିୟଂ। ହରୀୟତେ ମନୋ ୟେନ ହାରୋ। ମୁତ୍ତାନଂ ଆୱଲି ପନ୍ତି ମୁତ୍ତାୱଲି। ହାରାସଦ୍ଦୋପ୍ପତ୍ର।

ଚତୁକ୍କଂ ପକୋଟ୍ଠାଭରଣେ। ପକୋଟ୍ଠୋ ନାମ କପ୍ପରସ୍ସାଧୋଭାଗୋ। ନୀ ନୟେ, ଉରୋ, ଇୟାଦେସୋ। ୱଲ ସଂୱରଣେ, ଅୟୋ, ଅନିତ୍ଥୀ, ନିୟୁରୋପି। କଟ ୱସାୱରଣଗତୀସୁ, ଣ୍ୱୁ। ପରି ସମନ୍ତତୋ ହରତି ଚିତ୍ତଂ ୟନ୍ତି ପରିହାରକଂ, ଣ୍ୱୁ। ଅୱାପକୋପ୍ପତ୍ର।

୨୮୬-୨୮୭। ଦ୍ୱୟଂ ମୁତ୍ତାଦିଘଟିତୱଲୟୱିକତ୍ଥାଭରଣେ। କା ସଦ୍ଦେ, କଣପଚ୍ଚୟୋ, କଣ ସଦ୍ଦେ ୱା, ଦ୍ୱିତ୍ତଂ, କଙ୍କଣଂ, କକି ଗତ୍ୟତ୍ଥେ ୱା, ୟୁ, କକି ଲୋଲ୍ଲେ ୱା, କଙ୍କତି ୟେନାତି କଙ୍କଣଂ, କରଣେ ୟୁ। କରସ୍ସ ଭୂସା କରଭୂସା, ଥୀ।

ଦ୍ୱୟଂ ଖୁଦ୍ଦଘଣ୍ଟିକାୟଂ। କିଂ କୁଚ୍ଛିତଂ କଣତୀତି କିଙ୍କଣୀ, ନଦାଦି। କିଙ୍କିଣୀତିପି ପାଠନ୍ତରଂ, ତଦା ୟଦାଦି। ଖୁଦ୍ଦା ଏୱ ଘଣ୍ଟା ଖୁଦ୍ଦଘଣ୍ଟିକା, ସକତ୍ଥେ କୋ, ଘଟ ଚଲନେ।

ଦ୍ୱୟଂ ଅଙ୍ଗୁଲ୍ୟାଭରଣେ। ଅଙ୍ଗୁଲିୟଂ ଭୱଂ ଅଙ୍ଗୁଲୀୟକଂ, ଇୟୋ, ସକତ୍ଥେ କୋ, ଅଙ୍ଗୁଲୀନମାଭରଣଂ ଅଙ୍ଗୁଲ୍ୟାଭରଣଂ। ଉମ୍ମିକାପ୍ପତ୍ର। ତମେୱାଙ୍ଗୁଲୀୟକଂ ସାକ୍ଖରମକ୍ଖରୱନ୍ତଂ ''ମୁଦ୍ଦିକା, ଅଙ୍ଗୁଲିମୁଦ୍ଦା''ତି ଚୋଚ୍ଚତେ। ମୁଦ ତୋସେ, ଣ୍ୱୁ, ଆ, ମୁଦ୍ଦିକା, ଫଲୱିସେସେପ୍ୟୟଂ। ଅଙ୍ଗୁଲିୟଂ ଭୱା ମୁଦ୍ଦା ଅଙ୍ଗୁଲିମୁଦ୍ଦା।

ଦ୍ୱୟଂ ଇତ୍ଥିକଟ୍ୟାଭରଣେ। ରସ ସଦ୍ଦେ, କତ୍ତରି ୟୁ, ଆ, ରସନା। ସାୟେୱ ଇନୀମ୍ହି ରସନୀ। ''ସାରେ ଧନିମ୍ହି ରସନଂ, ଜିୱ୍ହାୟଂ ରସନା ନ ସୋ''ତି ରୁଦ୍ଦୋ। ମେହନସ୍ସ ଖସ୍ସ ମାଲା ମେଖଲାତି ନିରୁତ୍ତି, ମେହନିନ୍ଦ୍ରିୟସ୍ସ ମାଲାତ୍ୟତ୍ଥୋ। କାଞ୍ଚୀ ସତ୍ତକୀ, ସାରସନଂପ୍ପତ୍ର।

ଏକୟଟ୍ଠି ଭୱେ କାଞ୍ଚୀ, ମେଖଲା ଦ୍ୱ'ଟ୍ଠୟଟ୍ଠିକା;

ରସନା ସୋଳସା ଞେୟ୍ୟା, କଲାପା ପଞ୍ଚୱୀସତି [କଲାପୋ ପଞ୍ଚୱୀସକୋ (ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା ୧୬।୧୦୮)]।

ତିକଂ ସୋୱଣ୍ଣେ ପଗଣ୍ଡଭୂସନେ। ପଗଣ୍ଡୋ ନାମ କପ୍ପରସ୍ସୋପରିଭାଗୋ। କେ ସଦ୍ଦେ, ଉରୋ, ୟାଗମୋ। ଅଙ୍ଗ ଗମନେ। ଦୋ। ବାହୁମୂଲସ୍ସ, ବାହୁମୂଲେ ୱା ଭୱଂ ୱିଭୂସନଂ ବାହୁମୂଲୱିଭୂସନଂ।

୨୮୮। ଚତୁକ୍କଂ ଇତ୍ଥିଚରଣୱିଭୂସନେ। ଅଙ୍ଗଦାକାରଂ ପାଦଭୂସନଂ ପାଦଙ୍ଗଦଂ। ମଜି ସଦ୍ଦତ୍ଥୋ, ଈରୋ, ପାଦେ କଟକଂ ପାଦକଟକଂ। ଊନଂ ପାଦଂ ପୂରେତୀତି ନୂପୁରୋ, ୱଣ୍ଣୱିପରିୟୟୋ। ପାଦକଟକୋ ଚ ନୂପୁରୋ ଚେତି କଟକସଦ୍ଦସ୍ସ ପୁଲ୍ଲିଙ୍ଗେପି ପୱତ୍ତନତୋ ଦ୍ୱନ୍ଦସମାସୋ। ତୁଲାକୋଟି, ହଂସକୋପ୍ପତ୍ର। ତୁଲ ଗତିକୋଟିଲ୍ଲେ। କୁଟିଲକୋଟିତ୍ତା ତୁଲାକୋଟି, ପୁମେ। ହଂସଗତିତ୍ତା ହଂସକୋ।

୨୮୯। ମୁଖଫୁଲ୍ଲାଦୟୋ ଅଲଙ୍କାରପ୍ପଭେଦା ସିୟୁଂ। ମୁଖଫୁଲ୍ଲଂ ନାମ ସୁୱଣ୍ଣମୟୋ ମୁଖାଲଙ୍କାରୋ, ମୁଖେ ଫୁଲ୍ଲତୀତି ମୁଖଫୁଲ୍ଲଂ, ଫୁଲ୍ଲ ୱିକସନେ, ଦନ୍ତାଦୀସୁ ସୁୱଣ୍ଣମୟାଲଙ୍କାରୋପି ମୁଖଫୁଲ୍ଲମେୱ। ଉଣ୍ଣତଂ ସୁୱଣ୍ଣାଦିରଚିତଂ ନଲାଟାଭରଣଂ, ଉପୁଣ୍ଣୋ ନମୁ ନମନେ। ଏତ୍ଥ ଚ ମୁଖଫୁଲ୍ଲୁଣ୍ଣତାନଂ ୱିସେସଂ ୱିପରିୟୟେନାପୀତି ୱଦନ୍ତି। ଗାୱୀନଂ ଥନାକାରତ୍ତା ଗତ୍ଥନଂ, ଓସ୍ସତ୍ତଂ, ତମେୱ ଉତ୍ତମତ୍ତା ଉଗ୍ଗତ୍ଥନଂ, ଚତୁୟଟ୍ଠିକୋ ହାରଭେଦୋ। ଗମୁ ଗମନେ, ଣ୍ୱୁ, ଦ୍ୱିତ୍ତଂ, ଅସ୍ସିତ୍ତଞ୍ଚ, ଗିଙ୍ଗମକଂ, ବାତ୍ତିଂସୟଟ୍ଠିକୋ ହାରଭେଦୋୱ। ଆଦିନା ଅଦ୍ଧହାରୋ, ମାଣୱକୋ, ଏକାୱଲୀ, ନକ୍ଖତ୍ତମାଲାଦୟୋ ହାରଭେଦା ଚ ସଙ୍ଗୟ୍ହନ୍ତି [ଅମର ୧୬।୧୦୬]।

୨୯୦। ପଞ୍ଚଂ ୱତ୍ଥମତ୍ତେ। ଚିଲ ୱସ୍ସନେ, ଚିଲ୍ଲତେ ଅଚ୍ଛାଦୀୟତେତି, ଣୋ, ଥିୟଂ ଚେଲୀ। ଛଦ ସଂୱରଣେ, ଆପୁଣ୍ଣୋ କରଣେ, ୟୁ। ୱସ ଅଚ୍ଛାଦନେ, ୱସ୍ସତେ ଅଚ୍ଛାଦୀୟତେତି ୱତ୍ଥଂ, ଥୋ। ଣମ୍ହି ୱାସୋ। ୟୁମ୍ହି ୱସନଂ। ଅମ ଗମନେ, କରଣେ ୟୁ, ଅଂସୁକଂ, ରଂସିପରିୟାୟୋପ୍ୟୟଂ। ଅମ୍ବ ସଦ୍ଦେ, କତ୍ତରି ଅରୋ। ପଟ ଗମନେ, କରଣେ ଅ, ସୋଭନଚେଲେପ୍ୟୟଂ। ଦୁ ଗମନେ, କରଣେ ସୋ, ଦ୍ୱିତ୍ତଂ, ଦୁରୂପଂ ଅସତି ଖେପତୀତି ୱା ଦୁସ୍ସଂ, ଦୁରୂପଂ ଅସତି ଦୀପେତୀତି ୱା ଦୁସ୍ସଂ, ଦୁପୁଣ୍ଣୋ ଅସ ଦିତ୍ତିୟଂ । ଚଲ ୱସନେ, ଅସ୍ସୋତ୍ତଂ, ଛଅତ୍ତଞ୍ଚ। ସଟ ରୁଜାୱିସରଣଗତ୍ୟାୱସାନେସୁ, ଣ୍ୱୁ।

୨୯୧। ପଞ୍ଚଂ ୱତ୍ଥଭେଦେ। ତତ୍ରାଦିଦ୍ୱୟଂ ଦୁକୂଲଖ୍ୟେ ୱତ୍ଥେ। ଖୁ ସଦ୍ଦେ, ମୋ, ଖୁମସଦ୍ଦା ୱିକାରେ ଣୋ, ଖୁମାୟ ୱିକାରୋ ଖୋମଂ, ଖୁମା ନାମ

ଅତସୀ, ତଙ୍କଲସମ୍ଭଞ୍ଚ ୱତ୍ଥଂ, ୱାଚ୍ଛଲିଙ୍ଗୋଯଂ। କୂଲ ଆୱରଣେ, ଦୁକ୍ଖେନ କୁଲ୍ଲତେତି ଦୁକୂଲଂ, ଦୁମେହି ଜାତଂ କୂଲନ୍ତି ୱା ଦୁକୂଲଂ। କେଚି ପନ ''ଦୁକୂଲମ୍ପି ଏକଂ ୱତ୍ଥନ୍ତରଂ, ନ ଖୋମନାମ''ନ୍ତି ୱଦନ୍ତି। ତଂ ''ଖୋମ'ମଙ୍ଗେ ଦୁକୂଲେ ଚ, ଅତସୀୱସନେପି ଚ'', ''ଖୋମ'ମଙ୍ଗେ ଦୁକୂଲେଚା''ତି ନାନତ୍ଥସଙ୍ଗହତିକଣ୍ଡସେସେସୁ[ନାନତ୍ଥସଙ୍ଗହ ୩।୩।୨୯୫] ୱୁତ୍ତତ୍ତା ନ ଗହେତଙ୍କଂ। କୋସୋ ନାମ କିମିଗବ୍ଭୋ, ତତୋ ଜାତତ୍ତା କୋସେଯ୍ୟଂ, ଏୟୋ, ''କୋସେଯ୍ୟଂ କିମିକୋସୋତ୍ଥ''ନ୍ତି [ଅମର ୧୬।୧୧୧] ହି ୱୁତ୍ତଂ। କୋସେଯ୍ୟମେୱ ଧୋତଂ ପଟ୍ଟୁଣ୍ଣଂ ନାମ, ୱୁତ୍ତଞ୍ଚ ''ପଟ୍ଟୁଣ୍ଣଂ ଧୋତକୋସେଯ୍ୟ''ନ୍ତି [ଅମର ୧୬।୧୧୩]। ପତ୍ତୁଣ୍ଣନ୍ତିପି ପାଠନ୍ତରଂ। ପଟ୍ଟୁଣ୍ଣରଟ୍ଠେ ଜାତତ୍ତା ପଟ୍ଟୁଣ୍ଣନ୍ତିପି ୱଦନ୍ତି। କମୁ କନ୍ତିଯଂ, କମନୀଯତ୍ତା କମ୍ବଲୋ, ରଙ୍କୁନାମକସ୍ସ ହରିଣୱିସେସସ୍ସ ଲୋମେନସଞ୍ଜାତୱତ୍ଥଂ [ରାଙ୍କୱଂ ୱିଗରୋମଜଂ (ଅମର ୧୬।୧୧୧)], ଅଲୋ, ୱାଗମୋ ଚ ମଜ୍ଝେ। ୱାସଦ୍ଦୋ କମ୍ବଲସଦ୍ଦସ୍ସ ନପୁଂସକତ୍ତଂ ସମୁଚ୍ଚିନୋତି। ରଲ୍ଲକୋପି [ଅମର ୧୬।୧୧୬] କମ୍ବଲପରିଯାଯୋ। ସଣ ସଦ୍ଦେ, କତ୍ତରି ଅ, ସଣୋ ନାମ ଥିରତ୍ତଚୋ ଏକୋ ରୁକ୍ଖଯୋନି, ଯସ୍ସ ତଚେନ କେୱଟ୍ଟାଦଯୋ ଜାଲାଦୀନି କରୋନ୍ତି, ସଣସ୍ସ ୱିକାରୋ ସାଣଂ, ୱତ୍ଥଂ। ମିଗଲୋମାନି କୋଟ୍ଟେତ୍ୱା ସୁଖୁମାନି କତ୍ୱା କତମମ୍ବରଂ କୋଟୁମ୍ବରଂ, କୁଟ ଛେଦନେ, ଉସ୍ସୋ, ଅସ୍ସୁ, କୋଟୁମ୍ବରରଟ୍ଠେଜାତତ୍ତା ୱା କୋଟୁମ୍ବରଂ। ଭଙ୍ଗଂ ନାମ ଖୋମାଦୀନି ସବ୍ବାନି ଏକଚ୍ଚାନି ୱୋମିସ୍ସେତ୍ୱା କତୱତ୍ଥଂ, ଭଜ୍ଜ ଅୱମଦ୍ଦନେ, ଅଥ ୱା ଭଙ୍ଗଂ ନାମ ସାଣଫଲଂ, ତବ୍ବିକାରତ୍ତା ୱତ୍ଥଂ ଭଙ୍ଗଂ, ୱୁତ୍ତଞ୍ଚ ନାନତ୍ଥସଙ୍ଗହେ ''ଭଙ୍ଗା ସାଣାଖ୍ୟସସ୍ସେପୀ''ତି। ସସ୍ସସଦ୍ଦେନ ଚେତ୍ଥ ଫଲଂ ୱୁତ୍ତଂ, ''ରୁକ୍ଖାଦୀନଂ ଫଲଂ ସସ୍ସ''ନ୍ତି [ଅମର ୧୪।୧୫] ୱଚନତୋ। ଭଙ୍ଗମ୍ପି ୱାକମଯମେୱାତି କେଚି। ୱତ୍ଥନ୍ତରଂ ୱତ୍ଥୱିସେସୋ। ଆଦିନା କପ୍ପାସାଦଯୋପି ଗହିତା।

୨୯୨-୨୯୩। ଚତୁକ୍କଂ ପରିଧାନଭୂତେ ଅଧୋୱତ୍ଥେ। ଅଧୋଭାଗେ ୱସୀଯତେତି ନିୱାସନଂ, ନିସଦ୍ଦୋ ଅଧୋଭାଗସ୍ସ ଜୋତକୋ। ୱସ ଅଚ୍ଛାଦନେ, କମ୍ମନି ଯୁ। ବାହୁଲ୍ଲେନ ଅନ୍ତରେ ମଜ୍ଝେ ଭୱଂ ଅନ୍ତରୀଯଂ, ଈଯୋ। ସମାନଲିଙ୍ଗତ୍ତା ଦ୍ୱନ୍ଦୋ। ଅନ୍ତରେ ଭୱଂ ଅନ୍ତରଂ, ଣୋ। ଅନ୍ତରେ ମଜ୍ଝେ ଭୱୋ ୱାସୋ ଅନ୍ତରୱାସକୋ, ସକତ୍ଥେ କୋ। ଉପସଂବ୍ୟାନଂପ୍ୟତ୍ର [ଅମର ୧୬।୧୧୭]।

ପଞ୍ଚକଂ ଉପରିଧାନେ। ୱର ଅଚ୍ଛାଦନେ, ପପୁବ୍ବୋ, କମ୍ମନି ଣୋ, ଉଭଯତ୍ରାପି ୱୁଦ୍ଧି, ପାୱାରୋ। ଉତ୍ତରସ୍ମିଂ ଦେହଭାଗେ ଆସଜ୍ଜତେତି ଉତ୍ତରାସଙ୍ଗୋ, ଆ ପୁବ୍ବୋ ସଞ୍ଜ ସଙ୍ଗେ। ଉପରି ସଂୱୀଯତେ ପିଧୀଯତେ ବାହୁଲ୍ଲେନାତି, ଯୁ। ଉପସଂପୁବ୍ବୋ ୱୀ ତନ୍ତସନ୍ତାନେ। ଉତ୍ତରସ୍ମିଂ ଦେହଭାଗେ ଭୱଂ ୱିଜ୍ଜମାନଂ ଉତ୍ତରଂ, ଉତ୍ତରୀଯଞ୍ଚ, ଣୋ, ଈଯୋ ଚ। ସଂବ୍ୟାନଂପ୍ୟତ୍ର।

ନୱଂ ୱତ୍ଥଂ ଅହତନ୍ତି ମତଂ କଥିତଂ, ନ ହଞ୍ଞତି ଯଂ ପାସାଣାଦୀହୀତି ଅହତଂ। ତନ୍ତତୋ ଅଚିରମାହରିତଂ ୱତ୍ଥଂ। ଅନାହତଂ, ନିପ୍ପୱାଣି, ତନ୍ତକଂପ୍ୟତ୍ର। ୱୁତ୍ତଞ୍ଚ ''ଅନାହତଂ ନିପ୍ପୱାଣି, ତନ୍ତକଞ୍ଚ ନୱମ୍ବରେ''ତି [ଅମର ୧୬।୧୧୨]।

ଦ୍ୱଯଂ ଚିରକାଲତ୍ତା ନିଦ୍ଦସେ ଜିଣ୍ଣୱତ୍ଥେ। ନତ୍ଥି ଅନ୍ତୋ ଦସା ଯସ୍ସ ନନ୍ତକଂ, ସକତ୍ଥେ କୋ। କୁଚ୍ଛିତୋ ପଟୋ କପ୍ପଟୋ, କପ୍ପ ୱିତକ୍କେ ୱା, ଅଟୋ। ଦ୍ୱଯଂ ଅଥିରୱତ୍ଥେ, ଜିଣ୍ଣୱସନଂ ଅଥିରଂ ୱତ୍ଥଂ। ''ପଟ''ଇତି ଚରତି ଫୋଟତୀତି ପଟଚ୍ଚରଂ, ପଟଚ୍ଚରମେୱ ପଠଅଚ୍ଚରଂ, ଛଅତ୍ତଂ।

୨୯୪। ଦ୍ୱଯଂ କୋଟିକାଦିସନ୍ନାହେ, ଚୋଳଏ ଚ। କଚ ବନ୍ଧନେ, ଉକୋ, ନିଗ୍ଗହୀତାଗମୋ ଚ। ୱାଣଂ ସରଂ ୱାରଯତୀତି ୱାରୱାଣୋ, କମ୍ମନି ଣୋ, ଅଭିଧାନତୋ ୱାରସ୍ସ ପୁବ୍ବନିପାତୋ, ଅନିଚ୍ଛିଯମେତେ। ୱତ୍ଥସ୍ସ ଅୱଯୱେ ଦସାସଦ୍ଦୋ ଇତ୍ଥୀ। ''ଦସା ୱତ୍ଥମୱସ୍ଥାଯଂ, ୱତ୍ଥଂସେ ବହୁମ୍ହି ଦ୍ୱିସୁ''ତି [ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା ୧୬।୧୧୪]ରଭସୋ। ଦା ଛେଦନେ, କମ୍ମନି ସୋ, ରସ୍ସୋ।

ଉତ୍ତମଙ୍ଗମ୍ହି ସୀସେ ଯୋ କଞ୍ଚୁକୋ ସୁୱଣ୍ଣାଦିମଯୋ, ସୋ ''ନାଳିଇପତ୍ତୋ''ତି କଥିତୋ। ନାଳିଇପତ୍ତୋ ତଂସଣ୍ଠାନୋ ସୁୱଣ୍ଣାଦିପଟୋ ନାଳିଇପତ୍ତୋ। ସୀସକଂ, ସିରିଯଂ, ସିରୋହନ୍ତିପି ତସ୍ସ ନାମାନି।

୨୯୫। ତିକଂ ଦୀଘତ୍ତେ। ଆପୁବ୍ବୋ ଯମୁ ଉପରମେ, ଣୋ। ଆ ଭୁସୋ ଯାତି ଗଚ୍ଛତୀତି ୱା ଆଯାମୋ, ଯା ଗତିପାପୁଣେସୁ, ମୋ। ଦୀଘସ୍ସ ଭାୱୋ ଦୀଘତା। ରୁହ ଜନନେ, ଣୋ।

ଦ୍ୱଯଂ ୱିତ୍ଥାରେ। ୱତ୍ଥୱିସଯେ ''ଓସାରୋ''ତି ରୂଳହୋ। ସମନ୍ତତୋ ନଯ୍ହତୀତି ପରିଣାହୋ, ନହ ବନ୍ଧନେ, ଣୋ। ୱିତ୍ଥାରେନ ସରଣଂ ୱିସାରୋ, ସୋ ଏୱ ୱିସାଲତା।

୨୯୬। ଚତୁକ୍କଂ ଚୀୱରେ। ଅରହତଂ ଧଜୋ ଅରହଦ୍ଧଜୋ, ରୂଳହିଯା ତଦଞ୍ଞଚୀୱରେସୁ। କସାଯେନ, କସାୱେନ ଚ ରତ୍ତଂ କାସାଯଂ, କାସାୱଞ୍ଚ, ସମାନଲିଙ୍ଗତ୍ତା ଦ୍ୱନ୍ଦୋ। ଚି ଚଯେ, ଈୱରୋ। ୱତ୍ଥଖଣ୍ଡେହି ଚୀଯତେତି ଚୀୱରଂ।

ମଣ୍ଡଲାଦୟୋ ତଦଙ୍ଗାନି ସମୂହଭୂତସ୍ସ ଚୀୱରସ୍ସ ଅୱୟୱାନି। ମଡି ଭୂସାୟଂ, ଅଲୋ, ମଣ୍ଡଲଂ। ଚୀୱରପରିୟନ୍ତୋୟଂ ମହାପଥୱିୟା ଚକ୍କୱାଳଅପଦ୍ଦତୋ ୱିୟ ଚୀୱରସ୍ସ ସମନ୍ତତୋ ତିଟ୍ଠତି। ୱିୱଟ୍ଟୋ ନାମ ଚୀୱରମଜ୍ଝଗତମଣ୍ଡଲୋ, ସୋ ହି ୱିସୁଂ ୱିସୁଂ ୱଟ୍ଟତୀତି ୱିୱଟ୍ଟୋତି ୱୁଚ୍ଚତି, ୱଟ୍ଟ ଆୱଟ୍ଟନେ। କୁସି ନାମ ମଗ୍ଗାନଂ ମଜ୍ଝଗତୱତ୍ଥଖଣ୍ଡଂ, କୁସ ଛେଦନେ, କମ୍ପନି ଇ, କୁସି, ପୁମିତ୍ଥିୟଂ।

୨୯୭। ଫଲାଦୀନଂ ୟାନି ଚତ୍ତାରି ସନ୍ତି, ଏତା ୱତ୍ଥସ୍ସ ୟୋନିୟୋ କାରଣାନି ତତୋ ତଦୁପ୍ପତ୍ତିତୋ। କପ୍ପାସିକଂ ୱତ୍ଥଂ ଫାଲଂ ନାମ ଫଲୱିକାରତ୍ତା, ୱିକାରେ ଣୋ, ତୀସୁ। ୟଥା – ଫାଲୋ ପଟୋ, ଫାଲା ଚେଲୀ, ଫାଲଂ ୱତ୍ଥଂ। ଖୋମାଦୟୋ ପନ ପଟା ତଚବୁତ୍ତା ତଚତୋ ସଞ୍ଜାତା।

୨୯୮। କୋସେୟ୍ୟଂ ୱତ୍ଥଂ କିମିଜଂ ନାମ। ମିଗଲୋମମୟନ୍ତୁ କମ୍ବଲଂ। ଦ୍ୱୟଂ ବୁନ୍ଦୱଧାୟକପଟେ, କଣ୍ଡପଟେପୀତି କେଚି। ସମାନତ୍ଥା ଏତେ ଦ୍ୱେ ତୁଲ୍ୟତ୍ଥାତ୍ତସ୍ସା। କୁ ଗତିୟଂ, ଭୂୱାଦି, କୁ ବନ୍ଧନେ ୱା, ୟୁ, ଅନକାଦେସୋ, ସା ଇତ୍ଥୀ। ତିରୋ କରୀୟତି ପିଧୀୟତି ୟାୟ, ସା ତିରୋକରଣୀ, ୟୁ। ପତିସୀରାପ୍ୟତ୍ର। ପତିପୁବ୍ବୋ ସି ବନ୍ଧନେ, ରୋ।

୨୯୯। ଦ୍ୱୟଂ ଉପରିବନ୍ଧପଟେ, ଅଥସଦ୍ଦୋତ୍ର ଲିଙ୍ଗାଦିଜୋତକୋ। ଉଦ୍ଧଂ ଲୋଚତେ ବନ୍ଧୀୟତେତି ଉଲ୍ଲୋଚଂ, ଲୁଚ ଦସ୍ସନେ। ଚନ୍ଦାତପେ ୱିତନ୍ୟତେତି ୱିତାନଂ, ତନୁ ୱିତ୍ଥାରେ, ଣୋ, ଚୁରାଦି। ଦ୍ୱୟମ୍ପି ପୁନ୍ନପୁଂସକନ୍ତି ଇରିତଂ କଥିତଂ।

ଦ୍ୱୟଂ ସିନାନେ। ନହ ସୋଚେ, କରଣେ ୟୁ, ସିନା ସୋଚେ, କରଣେ ୟୁ, ''ସିନାନେ''ତି ସତ୍ତମ୍ୟନ୍ତଂ ପଦଂ। ଦ୍ୱୟଂ କୁଲ୍ଲାଦିନା [କୁଟ୍ଟାଦିନା (କ।), କୁଙ୍କନାଦିନା (ନିସ୍ସୟ), କୁଙ୍କୁମହଲିଦ୍ଦାଦିନା (ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା ୧୬।୧୨୧)] ଅଙ୍ଗନିମ୍ମଲୀକରଣେ। ଉଦ୍ଦତ୍ତୀୟତେ ୱିସାରୀୟତେ ମଲମନେନେତି ଉଦ୍ଦତ୍ତନଂ, ୱତୁ ୱତ୍ତନେ, ଭୂୱାଦି। ମଜ୍ଜ ସୁଦ୍ଧିୟଂ, ୟୁ। ସମନ୍ତି ଦ୍ୱୟମିଦଂ ସମାନତ୍ଥଂ।

୩୦୦। ତିକଂ ନଲାଟକତେ ଚିତ୍ତକେ। ତିଲକାକତି ତିଲକୋ। ଚିତ୍ତକାକତି ଚିତ୍ତକଂ। ଚକାରେନ ତମାଲପତ୍ତାକତି ତମାଲପତ୍ତଂ। ସାମଞ୍ଞେନ ୱିସେସକଂ, ଉଭୋ ୱିସେସକତିଲକା ଅନିତ୍ଥୀ, ସେସଦ୍ୱୟଂ ନପୁଂସକଂ [ଅମର ୧୬।୧୨୩]।

ତିକଂ ଚନ୍ଦନେ, ଚଦି ହିଲାଦନେ, ହିଲାଦନଂ ସୁଖାପନଂ, ୟୁ। ଗନ୍ଧାନଂ ସାରୋ ଉତ୍ତମୋ ଗନ୍ଧସାରୋ, ଗନ୍ଧୟୁତ୍ତୋ ସାରୋ ଥିରଂସୋ ୱା ଗନ୍ଧସାରୋ। ମଲୟଦୀପଗିରିମ୍ହି ଜାୟତୀତି ମଲୟଜୋ। ଭଦ୍ଦସିରୀପ୍ୟତ୍ର।

୩୦୧। ତିକଂ ପୀତଚନ୍ଦନେ। ''ଗୋସୀସ''ଇତି ପଦ୍ଦତେ ମଲୟେ ଦେସେ ଜାତଂ ଗୋସୀସଂ, ଗୋ ୱିୟ ଜଲଂ ୱିୟ ସୀତନ୍ତି ୱା ଗୋସୀତଂ, ତଦେୱ ତସ୍ସ ସକାରଂ କତ୍ୱା ଗୋସୀସଂ। ତିଲପଣ୍ଣପ୍ପମାଣପଣ୍ଣୟୁତ୍ତତାୟ ତେଲପଣ୍ଣିକଂ। ମନଂ ହରତୀତି ହରି, ତମେୱ ଚନ୍ଦନନ୍ତି ହରିଚନ୍ଦନଂ। ପୀତସାରୁ, ସୁସୀତଂପ୍ୟତ୍ର। ଗୋସୀସାଦୟୋ ତୟୋ ପୁମେ, ନପୁଂସକେ ଚ ୱତ୍ତନ୍ତି।

ଚତୁକ୍କଂ ରତ୍ତଚନ୍ଦନେ। ତିଲପଣ୍ଣପ୍ପମାଣପଣ୍ଣୟୁତ୍ତତାୟ ତିଲପଣ୍ଣୀ। ପୁରିମେନ ଭେଦକରଣତ୍ଥଂ ନ ୱୁଦ୍ଧି। ପତ୍ତମଙ୍ଗମସ୍ସେତି ପତ୍ତଙ୍ଗଂ, ଖୁଦ୍ଦପଣ୍ଣତାୟ ଅପ୍ପଧାନପତ୍ତମିଚ୍ଚତ୍ଥୋ। ''ଅଙ୍ଗଂ ଗତ୍ତନ୍ତି କୋପାୟ-ପତୀକେସ୍ୱପ୍ପଧାନକେ''ତି ହି ନାନତ୍ଥସଙ୍ଗହେ। ରଞ୍ଜ ରାଗେ, ହେତୁକତ୍ତରି ୟୁ। ରତ୍ତୱଣ୍ଣତାୟ ରତ୍ତଞ୍ଚ ତଂ ଚନ୍ଦନଞ୍ଚେତି ରତ୍ତଚନ୍ଦନଂ, ଅମରକୋସେ ପନ ''ଗୋସୀସାଦୀନି ରତ୍ତଚନ୍ଦନନ୍ତାନି ୱିସେସେ ୱତ୍ତନ୍ତୀ''ତି [ଅମର ୧୬।୧୩୧] ୱୁତ୍ତାନି। ତତ୍ର ଗୋସୀସସ୍ସ ୟଥାୱୁତ୍ତୋୟେୱତ୍ଥୋ। ଧୱଲଂ, ସୁସୀତଲଂ, ଚନ୍ଦନଂ, ତେଲପଣ୍ଣିକଂ ମଲୟପଦ୍ଦତଦେସଜମେୱ। ହରି ମଣ୍ଡୂକୋ, ତଦାକାରେ ପଦ୍ଦତେ ଜାତଂ ଚନ୍ଦନଂ ହରିଚନ୍ଦନଂ। ପକ୍କମ୍ବଫଲଗନ୍ଧି ପୀତୱଣ୍ଣଂ। ତିଲପଣ୍ଣୀପତ୍ତଙ୍ଗାନି ରତ୍ତଚନ୍ଦନସଦିସସ୍ସ ରତ୍ତସାରସ୍ସ ଏକସ୍ସ ଚନ୍ଦନସ୍ସ ନାମାନି।

ଦ୍ୱୟଂ ରତ୍ତଚନ୍ଦନେ। ଅଥ ୱା ତିଲପଣ୍ଣ୍ୟାଦୀନି ଚତ୍ତାରି ଲୋହିତଚନ୍ଦନସଦିସସ୍ସ ରତ୍ତସାରସ୍ସ ଏକସ୍ସ ଚନ୍ଦନୱିସେସସ୍ସ ନାମାନି। କୁଚନ୍ଦନଂପ୍ୟତ୍ର। ''ପତ୍ତଙ୍ଗଂ ରଞ୍ଜନଂ ରତ୍ତଂ, ପତ୍ରଙ୍ଗଞ୍ଚ କୁଚନ୍ଦନ''ନ୍ତି ରତନମାଲାୟଂ।

୩୦୨। ଦ୍ୱୟଂ ୱଣିଜାଦୀନଂ ''କାଳଏୟା''ଇତି ରୂଳ୍ହେପୀତକଟ୍ଠେ। କାଳଅୱଣ୍ଣଂ ଅନୁସରତି ସୀଲେନାତି କାଳଆନୁସାରୀ, କାଳଅୱଣ୍ଣଜନକୋତ୍ୟତ୍ଥୋ। କାଳଅଂ ଜନେତୀତି କାଳଇୟଂ, ''କାଳଇୟକନ୍ତୁ କାଳଏୟଂ, ୱଣ୍ଣଦଂ କନ୍ତିଜାସକ''ନ୍ତି [ଜାସକଂ କନ୍ତିଦାୟକଂ (ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା ୧୬।୧୨୬)]ତ୍ୟାଦି।

ତିକଂ ଅଗରୁସାମଞ୍ଞେ। ଲୂ ଛେଦନେ, ହୋ। ଲହୁନାମତ୍ତା ଅଗରୁ। ରସ୍ସ ଲତ୍ତେ ଅଗଲୁ, ଦ୍ୱୟଂ ପୁମେ। ୱଂସିକଂ, ରାଜାରହଂ, କିମିଜଂ, ଜୋଙ୍ଗକଂପ୍ୟତ୍ର।

ଅସ୍ମିଂ ଅଗରୁମ୍ହି କାଠଏ ସତି ‘‘କାଠଆଗରୂ’’ତ୍ଵୁଚ୍ଚତେ। ମଲ୍ଲିକାପୁପ୍ଫଗନ୍ଧି ଅଗରୁ ପନ ମଙ୍ଗଲ୍ଲୋଚ୍ଚତେ।

ଦ୍ଵଯଂ ସଲ୍ଲକୀଦଵ୍ୱୋ। ତୁରୁକ୍ଖୋ ୱୁତ୍ତୋ। ପିଡି ସଙ୍ଘାତେ, ଣ୍ଵୁ। ସିହଲୋ, ଯାୱଣୋପ୍ପତ୍ରା

୩୦୩। ଦ୍ଵଯଂ ମିଗନାଭିଯଂ। କନ୍ଥ ସିଲାଘାଯଂ, ଊରୋ, ନଦାଦି, ସକଣ୍ଠେ କୋ। ମିଗସ୍ସ ମଦୋ ମିଗମଦୋ, ମିଗୋ ମରତି ଯେନାତି ୱା ମିଗମରୋ, ସୋ ଏୱ ମିଗମଦୋ।

ଦ୍ଵଯଂ କୁଟ୍ଠୋ କୁଟ ଛେଦନେ, ଠୋ, ତୋ ୱା, ‘‘କୁଟାଦୀହି ଠୋ’’ତି ଠୋ, କୁଟ୍ଠଂ, ରୋଗଭେଦେପି। ଅତ୍ତନୋ ଛାଯୂପଗତେ ଅଜେ ପାଲେତୀତି ଅଜପାଲକଂ, ଣ୍ଵୁ। ପାରିଭାଦ୍ଦଂ, ପାକଲଂ [ଫାଲକୀ (କା)], ଉପ୍ପଲଂ, ୱାପ୍ପଂପ୍ପତ୍ରା

ଦ୍ଵଯଂ ପିଡଙ୍ଗୋ। ରୋଗଂ ଲୁନନ୍ତୋ ଅଙ୍ଗତି ଗଚ୍ଛତୀତି ଲୱଙ୍ଗୋ। ଦେୱାନଂ କୁସୁମଂ ପୁପ୍ଫଂ ଦେୱକୁସୁମଂ। ସିରିସଞ୍ଜଂପ୍ପତ୍ରା

ଦ୍ଵଯଂ କୁଙ୍କୁମୋ। କସ୍ମୀରରଟ୍ଠେ ଜାତଂ କସ୍ମୀରଜଂ। ଅଗ୍ଗିସିଖଂ, ୱରଂ, ୱଲ୍ଲୀକଂ, ପୀତନଂ, ରତ୍ତସଙ୍କୋଚଂ, ପିସୁନଂ, ଧୀରଂ ଲୋହିତଚନ୍ଦନଂପ୍ପତ୍ରା

୩୦୪। ଦ୍ଵଯଂ ଧୁନକୋ। ଯକ୍ଖେହି କତୋ ଧୂପୋ ଯକ୍ଖଧୂପୋ, ଯକ୍ଖୋ ଦେୱୋ। ସଜ୍ଜରୁକ୍ଖସ୍ସ ସିଲେସୋ ସଜ୍ଜୁଲସୋ। ଅସ୍ସୁ, ସିଲୋପୋ, ଏସ୍ସତ୍ତଞ୍ଚ, ସଜ୍ଜସ୍ସ ରସୋ ଦଵୋ ସଜ୍ଜୁଲସୋ, ଅସ୍ସୁ, ଲତ୍ତଞ୍ଚ। ସଜ୍ଜରସୋତିପି ପାଠୋ। ରାଲୋ, ସଜ୍ଜରସୋ, ବହୁରୂପୋପ୍ପତ୍ରା

ତିକଂ ତକ୍କୋଲୋ। ତକ୍କ ୱିତକ୍କେ, ଓଲୋ। କୁଲ ସଙ୍ଖ୍ୟାନେ, ଣ୍ଵୁ। କୋସଯୁତ୍ତଂ ଫଲମେତସ୍ସାତି କୋସଫଲଂ। ଦ୍ଵଯଂ ଜାତିଫଲୋ। କୋସସହିତଂ ଜାତିଫଲମେତସ୍ସାତି ଜାତିକୋସଂ। ଜାତିଫଲମେତସ୍ସ, ନ କିତ୍ତିମନ୍ତି ଜାତିଫଲଂ।

୩୦୫। ପଞ୍ଚକଂ କପ୍ପୂରେ, ଘନୋ ହୁତ୍ୱା ସରତୀତି ଘନସାରୋ। ଅବ୍ଭୁମିୱ ସିତଂ ସିତବ୍ଭୋ, ଅଭିଧାନତୋ ପୁବ୍ବନିପାତୋ, କପ୍ପ ସାମତ୍ଥିଯେ, ଊରୋ। ଚନ୍ଦସଞ୍ଞୋ, ହିମୱାଲୁକୋ, ହିମାୱ୍ହଯୋପ୍ପତ୍ରା

ପଞ୍ଚକଂ ଲାଖାଯଂ, ଆ ଭୁସୋ ରତ୍ତଂ କରୋତୀତି ଅଲତ୍ତକୋ, ଲତ୍ତଂ, କ୍ୱି। ଯୁ ମିସ୍ସନେ, ଣ୍ଵୁ। ଲାଖ ସୋସନେ, ଅ, ଲା ଆଦାନେ ୱା, ଖୋ। ଜନ ଜନନେ, ତୁ, ନଲୋପୋ। ଦୁମାମଯୋପ୍ପତ୍ରା

୩୦୬। ଦ୍ଵଯଂ ସରଲଦ୍ଦୱୋ। ସିରିଯା ଲକ୍ଖିଯା ଆୱାସୋ ସିରିୱାସୋ। ସରଲନାମକସ୍ସ ରୁକ୍ଖସ୍ସ ଦଵୋ ରସୋ ସରଲଦ୍ଦୱୋ। ପାଯସୋ, ୱକଧୂପୋ, ସିରିୱେଟ୍ଠୋପ୍ପତ୍ରା ‘‘ସିରିୱାସେ ପରମନ୍ନେ ଚ, ପାଯସୋ ସମ୍ପତୋ ପୁମେ’’ତି [ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା ୧୬।୧୨୯]ରୁଦ୍ଦୋ। ଦ୍ଵଯଂ ଅଞ୍ଜନେ। ଅଞ୍ଜୁ ବ୍ୟତ୍ତିମକ୍ଖନଗତିକନ୍ତୀସୁ, ଯୁ। କଜ୍ଜ ବ୍ୟସନେ। କଜ୍ଜତି ରୋଗନ୍ତି କଜ୍ଜଲଂ, ଅଲୋ।

ଦ୍ଵଯଂ ଗନ୍ଧଗାହାପନଚୁଣ୍ଣେ, ୱସ ହିଂସତ୍ଥୋ, ୱସତି ଦୁଗ୍ଗନ୍ଧନ୍ତି ୱାସୋ, ଣୋ, ୱାସ ଉପସେୱାଯଂ ୱା, ୱସ ନିୱାସେ ୱା। ସୋ ଏୱ ଚୁଣ୍ଣଂ। ଯୁଜ ଯୋଗେ, କମ୍ମନି ଣୋ, ୱାସୋ ଏୱ ଯୋଗୋ ୱାସଯୋଗୋ। ଦ୍ଵଯଂ ୱିଲେପନମତ୍ତେ। ୱଣ୍ଣ ୱଣ୍ଣକ୍ରିଯାୱିତ୍ଥାରଗୁଣୱଚନେସୁ, ଚୁରାଦି। ୱଣ୍ଣଯତୀତି ୱଣ୍ଣକଂ। ଣ୍ଵୁ। ଲିପ ଉପଦେହେ। ୱିଲେପୀଯତେତି ୱିଲେପନଂ, କମ୍ମନି ଯୁ।

୩୦୭। ଯୋ ଗନ୍ଧମାଲ୍ୟଧୂପାଦୀହି ୱତ୍ଥତମ୍ବୁଲାଦୀନଂ ସଙ୍ଖାରୋ, ତଂ ‘‘ୱାସନ’’ମିଚ୍ଚୁଚ୍ଚତେ, ୱାସ ଉପସେୱାଯଂ, ୱାସୀଯତେ ସଙ୍ଖରୀଯତେତି ୱାସନଂ, ଯୁ।

ତିକଂ ପୁପ୍ଫଦାମେ। ମା ମାନେ, ଲୋ, ମଲ ଧାରଣେ ୱା, ଅ। ମାଲୋୱ ମାଲ୍ୟଂ। ଦମ ଗତିଯଂ, ପୁପ୍ଫାନି ଦମନ୍ତ୍ୟତ୍ରେତି ପୁପ୍ଫଦାମଂ, ପୁପ୍ଫାନଂ ରାସିକରଣଟ୍ଠାନମିଚ୍ଚତ୍ଥୋ। ଦା ଲୱନେ ୱା, ମୋ। ଅମରକୋସେ ପନ ‘‘ମାଲାମାଲ୍ୟାନି ମୁଦ୍ଧନି ପୱତ୍ତାଯ ମାଲାଯ ନାମାନୀ’’ତି [ଅମର ୧୬। ୧୩୫] ୱଦତି। ମାଲମାଲ୍ୟସଦ୍ଦା ପୁପ୍ଫେପି, ‘‘ମାଲା ମାଲ୍ୟଂ ପସୁନେ’’ତି ହି ନାନତ୍ଥସଙ୍ଗହେ। ଦ୍ଵଯଂ ଗନ୍ଧଗ୍ଗାହିତେ ୱତ୍ଥାଦୋ। ଭୂ ସତ୍ତାଯଂ, କମ୍ମନି ତୋ, ୱୁଦ୍ଧାଦି। ୱାସାପେତି ଗନ୍ଧଂ ଗାହାପେତି ଯନ୍ତି ୱାସିତଂ, ୱସ ନିୱାସେ, କମ୍ମେ ତୋ, ତୀସୁ, ଯଥା – ଭାୱିତୋ ପଟୋ, ଭାୱିତା ଚେଲୀ, ଭାୱିତଂ ୱତ୍ଥଂ। ୱାସିତୋ, ୱାସିତା, ୱାସିତଂ ୱତ୍ଥଂ।

୩୦୮। ପଞ୍ଚକଂ ମୁଦ୍ଧମାଲାଯଂ। ତସି ଅଲଙ୍କାରେ, ଭୂୱାଦି। ଉତ୍ତଂ ତସୀଯତେତି ଉତ୍ତଂସୋ। ସିଖାଯଂ ଜାତୋ ସେଖରୋ, ରୋ। ମୁଦ୍ଧଂ ଅୱତି

ରକ୍ଖତୀତି ଅଓ୍ୱେଠଆ, ଅଓ୍ୱ ରକ୍ଖଣେ, ଏଲୋ, ଠଅତ୍ତଂ। ''ଆଓ୍ୱେଠଆ''ତିପି ପାଠୋ, ଦୀଘତ୍ତଂ। ସେଖରୋ ଚ ଆଓ୍ୱେଠଆ ଚାତି ଦ୍ୱନ୍ଦୋ। ମୁଦ୍ଧନି ଅଲଙ୍କତଂ ମାଲ୍ୟଂ ମୁଦ୍ଧମାଲ୍ୟଂ, ତସ୍ମିଂ। ଅଓ୍ୱପୁବ୍ବୋ ତସି ଅଲଙ୍କାରେ, ଉଦ୍ଧଂ ତସୀୟତେତି ଅଓ୍ୱତଂସୋ, ସୋ ଏଓ୍ୱ ୱଟଂସକୋ, ସକତ୍ଥେ କୋ, ତସ୍ସ ଟୋ, ଅନେକତ୍ଥତ୍ତା ଉପସଗ୍ଗନିପାତାନଂ ଉଦ୍ଧଂଭାଓ୍ୱଜୋତକୋ ଚେତ୍ଥ ଅଓ୍ୱସଦ୍ଦୋତି ତଥୋତ୍ତଂ।

ତିକଂ ସେୟ୍ୟାୟଂ। ସୟନ୍ତ୍ୟସ୍ସଂ ସେୟ୍ୟା, ଯୋ। ସୟନ୍ତ୍ୟତ୍ରେତି ସୟନଂ, ସେନଞ୍ଚ। ଉଭୟତ୍ରପି ଅଧିକରଣେ ୟୁ, ଇସ୍ସେ, ଏ ଅୟ, ଇତରତ୍ର ଏତ୍ତଂ, ''ୱା ପରୋ ଅସରୂପା''ତି ଅଲୋପୋ ଚ, ସୟନୀପ୍ୟତ୍ର।

ଦ୍ୱୟଂ ମଞ୍ଚେ। ପରିପୁବ୍ବୋ ଅକି ଲକ୍ଖଣେ, ଣୋ, ଇଲୋପୋ, ରସ୍ସ ଲତ୍ତଂ। ମଚି ଧାରଣୋଚ୍ଛାୟପୂଜନେସୁ, ଭୂଓ୍ୱାଦି ଅ, ସକତ୍ଥେ କୋ। ଖଟାପ୍ୟତ୍ର, ଖଟ୍ଟତେ ଆକଙ୍ଖତେ ସୟନତ୍ଥିକେହୀତି ଖଟା, ଖଟ ଆକଙ୍ଖାୟଂ।

୩୦୯। ଦ୍ୱୟଂ ମଞ୍ଚାଧାରେ। ମଞ୍ଚସ୍ସ ଆଧାରୋ ମଞ୍ଚାଧାରୋ। ପଟିପଜ୍ଜତି ପଓ୍ୱତ୍ତତି ସେୟ୍ୟା ଯେନ, ସୋ ପଟିପାଦୋ। ମଞ୍ଚଙ୍ଗେ ମଞ୍ଚାଓ୍ୱୟଓ୍ୱେ ଅଟନିସଦ୍ଦୋ ଇତ୍ଥିୟଂ, ଅଟ ଗମନତ୍ଥୋ, ଅନି, ୟୁ ୱା, ନଦାଦି, ରସ୍ସୋ।

୩୧୦। କୁଠଈରପାଦାଦୟୋ ଇମେ ଚତ୍ତାରୋ ମଞ୍ଚନ୍ତରା ମଞ୍ଚଭେଦା ସିୟୁଂ। ତତ୍ଥ କୁଠଈରୋ କକ୍କଟକୋ ତସ୍ସ ସଣ୍ଠାନପାଦତ୍ତା କୁଠଈରପାଦୋ। ଅଟନିୟଂ ଆହଚ୍ଚୋ, ଆହଚ୍ଚ ୱା ପାଦୋ ତିଟ୍ଠତି ଯସ୍ସାତି ଆହଚ୍ଚପାଦୋ, ପୁବ୍ବପକ୍ଖେ ''ରିଚ୍ଚା''ତି ଯୋଗଓ୍ୱିଭାଗେନ ରିଚ୍ଚପଚ୍ଚୟନ୍ତୋ ଆହଚ୍ଚସଦ୍ଦୋ, ପରପକ୍ଖେ ତୁ ତ୍ୱାପଚ୍ଚୟନ୍ତୋ, ଯସ୍ସ ଅଟନିଚ୍ଛିଦ୍ଦେ ପାଦୋ ପଓ୍ୱିସିତ୍ୱା ତିଟ୍ଠତି, ସୋ ଆହଚ୍ଚପାଦୋ। ମସ ଆମସନେ, ଆରୋ, ସକତ୍ଥେ କୋ। ଯସ୍ସ ପାଦଚ୍ଛିଦ୍ଦେ ଅଟନି ପଓ୍ୱିସିତ୍ୱା ତିଟ୍ଠତି, ସୋ ମସାରକୋ। ବୁନ୍ଦେନ ପାଦେନ ସହ ଏକାବଦ୍ଧା ଅଟନି ଯସ୍ସ ସୋ ବୁନ୍ଦିକାବଦ୍ଧୋ, ଏକାରସ୍ସିତ୍ତଂ। ଏତ୍ଥ ଚ ମଞ୍ଚେ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ମଞ୍ଚାନଂ ଲକ୍ଖଣଂ ୱିପରିୟଯେନାପି ୱଦନ୍ତି।

୩୧୧। ଦ୍ୱୟଂ ସୀସାଧାରେ। ୱିସେସେନ ସୀସଂ ୱହତୀତି ବିବ୍ବୋହନଂ, ୟୁ, ବତ୍ତଂ, ଅସ୍ସୋତ୍ତଞ୍ଚ। ଉପଧୀୟତେ ସୀସାସନଂ କରୀୟତେତି ଉପଧାନଂ, ୟୁ, ଧା ଧାରଣେ।

ତିକଂ ସାମଞ୍ଞପୀଠେ। ପୀଠ ହିଂସାସଂକିଲେସେସୁ, ଭୂଓ୍ୱାଦି, ଣ୍ୱୁ, ଆ। ଯଦାଦିନା କେ ପଚ୍ଚୟେ ଇତ୍ଥିକତାକାରେ ପରେ ପୁବ୍ବୋ ଅକାରୋ ଇକାରମାପଜ୍ଜତେ, ''କେ''ତି କିଂ? ଚେତନା। ''ପଚ୍ଚୟେ''ତି କିଂ? ବକା। ''ଇତ୍ଥୀ''ତି କିଂ? ପାଚକା। ''କତ''ଇତି କିଂ? ୱୁତ୍ତକମ୍ମା, କମ୍ମପଚ୍ଚୟୋୟଂ, ତପଚ୍ଚୟେ ପୀଠଂ [ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନ ୪।୧୪୨ ସୁତ୍ତମ୍ପି ପସ୍ସିତବ୍ବଂ]। ଆସତେ ଅସ୍ମିନ୍ତି ଆସନଂ।

ଦ୍ୱୟଂ ଉତ୍ତମାରହପୀଠେ। କୁଚ ସଂପଚ୍ଚନକୋଟିଲ୍ଲପତିଥମ୍ଭୱିଲେଖନେସୁ, ଛୋ। ଭଦ୍ଦଂ କଲ୍ୟାଣଂ ପୀଠଂ ଭଦ୍ଦପୀଠଂ। ଗଜଦନ୍ତାଦିମୟକେସମଜ୍ଜନିୟମ୍ପି ଦ୍ୱୟମିଦମାହୁ। ତଦା ପସାଧନୀ, କଙ୍କତିକାପ୍ୟତ୍ର। ପୀଠନ୍ତରେ ଦୀଘପୀଠେ ଆସନ୍ଦୀ ମତା। ସଦ ୱିସରଣଗତ୍ୟାଓ୍ୱସାନେସୁ, ନଦାଦି, ବିନ୍ଦାଗମୋ ଚ।

୩୧୨। ଆୟାମୱିତ୍ଥାରଓ୍ୱସେନ ମହନ୍ତୋ ଆସନପ୍ପଭେଦୋ ''କୋଜଓ୍ୱୋ''ତି ମତୋ, କୁଜୁ ଥେୟ୍ୟକରଣେ, ଣୋ, କୁୟଂ ପଥୱିୟଂ ଜଓ୍ୱତୀତି ୱା କୋଜଓ୍ୱୋ, ଜୁ ଗତିୟଂ। ଦୀଘେନ ଲୋମେନ ୟୁତ୍ତୋ ଆସନପ୍ପଭେଦୋ ''ଗୋନକୋ''ତି ମତୋ, ଗୁ ସଦ୍ଦେ, ୟୁ, ସକତ୍ଥେ କୋ, ଉସ୍ସୋତ୍ତଂ।

ଦ୍ୱୟଂ ଅତ୍ଥରଣେ। ମିଗଲୋମପୁଣ୍ଣତାୟ ଜାତଂ ଉଣ୍ଣାମୟଂ। ଥର ସଞ୍ଚରଣେ, ପାଦିପୁବ୍ବୋଓ୍ୱ, ନ କଦାଚିପି ପାଦିରହିତୋ, ଆ ଭୁସୋ ଥରୀୟତେତି ଅତ୍ଥରଣଂ, ୟୁ।

ଦ୍ୱୟଂ ସଂସିବ୍ବନଚିତ୍ତକେ। ଚିତ୍ତରୂପମସ୍ସତ୍ଥୀତି ଚିତ୍ତକଂ। ବାହୁଲ୍ଲେନ ନ ଇକାରାଗମୋ। ୱାନେନ ସଂସିବ୍ବନେନ ସଞ୍ଜାତଂ ଚିତ୍ତରୂପମସ୍ସାତି ୱାନଚିତ୍ତକଂ, ସକତ୍ଥେ କୋ।

୩୧୩। ଦ୍ୱୟଂ ନିରନ୍ତରପୁପ୍ଫପଟେ। ଘନଂ ସନ୍ଧିଭୂତଂ ପୁପ୍ଫରୂପମେତ୍ଥାତି ଘନପୁପ୍ଫଂ। ପଟଲମେତିସ୍ସାତ୍ଥୀତି ପଟଲିକା, ଇକୋ। ଦ୍ୱୟଂ ବହୁମୁଦୁଲୋମେ ସେତଓ୍ୱତ୍ଥେ। ସି ସେଓ୍ୱାୟଂ, ସିଓ୍ୱନ୍ତିକେହି ସେଓ୍ୱୀୟତେତି ସେତୋ, ତୋ। ପଟ ଗମନେ, ଣ୍ୱୁ, ପଟିକା, ଅଦ୍ଧେନ୍ଦୁପାସାଣେପି।

ଦ୍ୱୀସୁପି ପରିୟନ୍ତେସୁ ଯସ୍ସା ଦସା ସନ୍ତି, ସା ଉଦ୍ଦଲୋମୀ, ଉଦିତଂ ଦ୍ୱୀସୁ ଲୋମଂ ଦସା ଯସ୍ସା ସା ଉଦ୍ଦଲୋମୀ, ଇସ୍ସତ୍ତଂ, ଦ୍ୱିତ୍ତଞ୍ଚ। ଏକସ୍ମିଂ ପରିୟନ୍ତେଯେଓ୍ୱ ଦସା ଯସ୍ସା ଏକନ୍ତଲୋମୀ, ଏକସ୍ମିଂ ଅନ୍ତେ ପରିୟନ୍ତେ ଲୋମଂ ଦସା ଯସ୍ସାତ୍ଥୀତି ଏକନ୍ତଲୋମୀ, ଉଦ୍ଦଲୋମୀ ଚ ଏକନ୍ତଲୋମୀ

ଚେତି ଉଦ୍ଧଲୋମିଏକନ୍ତଲୋମିନୋ, ‘‘ପଦାନଂ ସନ୍ଧି ୱଉିଚ୍ଛାତୋ, ନ ସମାସନ୍ତରଗେସୂ’’ତି ୱୁତ୍ତେପି ଗାଥାଭାୱତୋ ଛନ୍ଦୋହାନିଭୟା ୱିସନ୍ଧି। ଯନ୍ତ ପନ ଗାଥାଯମ୍ପି [ଅଗାଥାଯମ୍ପି (?)] ୱିସନ୍ଧି ‘‘ଧମ୍ମସଂୱଣ୍ଣନାଯ’ନ୍ତିଆଦିମାହା’’ତ୍ୟାଦୀସୁ, ତନ୍ଥ କଥନ୍ତି? ‘‘ନ ସମାସନ୍ତରଙ୍ଗେସୂ’’ତି ଇମସ୍ସାନିଚ୍ଚତ୍ତା ତତ୍ଥାପି ନ ଦୋସୋ, ‘‘ନେନ ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠମନିଚ୍ଚ’’ନ୍ତି ହି ପରିଭାସିତଂ [ନଘଟିତଂ ଅନିଚ୍ଚଂ (ପରିଭାସେନ୍ଦୁସେଖର ୯୭)]।

୩୧୪।ତଦେୱ ଯଥାୱୁତ୍ତଦ୍ୱୟମେୱ ସୋଢଅସନଂ ଇତ୍ଥୀନଂ ନଚ୍ଚଯୋଗ୍ଗଂ ନଚ୍ଚସ୍ସ ଯୋଗ୍ଗଟ୍ଠାନଭୂତଂ ‘‘କୁତ୍ତକ’’ମିଚ୍ଚୁଚ୍ଚତେ। ହି ପଦପୂରଣେ। ‘‘ନଚ୍ଚଯୋଗ୍ଗମ୍ଭୂ’’ତିପି ପାଠୋ, ତଦା ଭାୱସତ୍ତମୀ। କରୋନ୍ତି ଏତ୍ଥ ନଚ୍ଚନ୍ତି କୁତ୍ତକଂ, କର କରଣେ, ତୋ, ଅସ୍ସୁ, ଭୁଜାଦି, ସକତ୍ଥେ କୋ।

ସୀହାଦିରୂପେହି ୱିଚିତ୍ତରୂପଂ ୱନ୍ଥଂ, ଆସନଂ ୱା ୱିକତିକା ନାମ ଭୱେ, ଏକସ୍ସେୱ ହି କତ୍ତୁନୋ ପକତିୱିକତିସଙ୍ଖାତାୱତ୍ଥାୱସେନ ଦ୍ୱିତ୍ତଂ, ୱଉିଚ୍ଛାୱସେନ ଲିଙ୍ଗସଙ୍ଖ୍ୟାୱିଭତ୍ତିଭେଦଞ୍ଚ ହୋତି, ଯଥା – ମନୁସ୍ସା ଯକ୍ଖଭୂତଂ ଅହେସୁଂ, ସତ୍ତପ୍ପକରଣାନି ଅଭିଧମ୍ମୋ ନାମ ଭୱନ୍ତି, ଦେୱଦତ୍ତୋ ରଜ୍ଜଂ ପାପୁଣାତୀତି। ଯତ୍ର ହି ପକତିୟା ୱା ୱିକତିୟା ୱାତି ଦ୍ୱିନ୍ନମ୍ପି ୱୁତ୍ତତା ସିୟା, ତତ୍ର ୱାଚକୋ ପକତିୟାଯେୱ ସଙ୍ଖ୍ୟଂ ଗଣ୍ହାତି, ନେତରସ୍ସ ତନ୍ନିସ୍ସିତଭାୱେନାପ୍ପଧାନତୋ [କଚ୍ଚାୟନସାରେ ୬-୭ ଗାଥାସୁ ପସ୍ସିତବ୍ବଂ]। ଯଦା ପନ ପକତିୟା ସମ୍ବନ୍ଧାଦିଭାୱଂ ୱତ୍ତୁମିଚ୍ଛତି, ତଦା ଅୱୁନା ୱୁତ୍ତସ୍ସ ଅଞ୍ଞତ୍ଥସ୍ସାଭାୱା ୱିକତିପ୍ପୁଚ୍ଚତେ ୱାଚକେନ, ଯଥା – ଦେୱଦତ୍ତସ୍ସ ରଜ୍ଜଂ ପାପୁଣାତି, ଇଧ ପନ ଲିଙ୍ଗଭେଦେନେୱ ୱୁତ୍ତଂ ‘‘ଚିତ୍ତଂ ୱିକତିକା ଭୱେ’’ତି। ୱିକରୀଯତେତି ୱିକତି।

୩୧୫। କଚ୍ଚିସ୍ସକୋସେୟ୍ୟସଙ୍ଖାତାନଂ ଦ୍ୱିନ୍ନମତ୍ଥରଣାନଂ କରଣପ୍ପକାରଂ ଦସ୍ସେତୁଂ ଅରିୟାସାମଞ୍ଞମାହ ‘‘କଚ୍ଚିସ୍ସ’’ମିଚ୍ଚାଦି। କୋସିୟକଚ୍ଚିସ୍ସମୟଂ କୋସିୟସୁତ୍ତକଚ୍ଚିସ୍ସୱାକେହି ପକତମତ୍ଥରଣଂ କଚ୍ଚିସ୍ସଂ ନାମ, ୱିରୂପେକସେସୱସେନ କୋସିୟଞ୍ଚ କଚ୍ଚିସ୍ସଞ୍ଚ କଚ୍ଚିସ୍ସାନି, ତେହି ପକତଂ ଅତ୍ଥରଣଂ କଚ୍ଚିସ୍ସଂ। କୋସିୟସୁତ୍ତେନ ପକତନ୍ତୁ ଅତ୍ଥରଣଂ କୋସେୟ୍ୟଂ ନାମ। ରତନପତିସିଦ୍ଧିତନ୍ତି ଇଦଂ ଦ୍ୱିନ୍ନମ୍ପି ୱିସେସନଂ, ଅତ୍ଥରଣଞ୍ଚ ଇତି କମା କମତୋ ‘‘ଭୱେ’’ତି ଅଜ୍ଝାହରିତବ୍ବଂ। ଅତ୍ଥରଣସଦ୍ଦସ୍ସାନୁଣ୍ଣାମଯେସ୍ୱପି ପୱତ୍ତନତୋ ଏତ୍ଥାପି ‘‘ଅତ୍ଥରଣ’’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ, ଯଥା – ସୁତ୍ତଂ କମ୍ପନ୍ତି। ଏତ୍ଥ ଚ ଚକାରୋ ପାଦନ୍ତତ୍ତା ଗରୂସୁ ଗଣ୍ହିତବ୍ବୋ, ତେନେୱ ହି ସତ୍ତପଞ୍ଞାସମତ୍ତା ପରିପୁଣ୍ଣା ହୋନ୍ତି, ଅରିୟାୟ ହି ପଠମପାଦେ ଦ୍ୱାଦସମତ୍ତା, ତଥା ତତିଯେ, ଦୁତିଯେ ଅଟ୍ଠାରସ, ଚତୁତ୍ଥେ ପନ୍ନରସମତ୍ତାତି ସମ୍ପିଣ୍ଡିତା ସତ୍ତପଞ୍ଞାସମତ୍ତା ହୋନ୍ତି।

୩୧୬। ତିକଂ ଦୀପେ। ଦୀପ ଦିତ୍ତିୟଂ, ଦିୱାଦି। ଦିପ୍ପତୀତି ଦୀପୋ, ଣୋ। ‘‘ପଦୀପୋ’’ତି ଅଞ୍ଞପଦନିୱତ୍ତନତ୍ଥଂ ଉପସଗ୍ଗେନ ପଦଂ ୱଡ୍ଢିତଂ। ଜୁତି ଦିତ୍ତିୟଂ, ଭୂୱାଦି, ଣୋ।

ଦ୍ୱୟଂ ଆଦାସେ। ‘‘ପୁମେ ତୁ’’ତି ଉତ୍ତଂ ଲିଙ୍ଗପଦଂ। ଆଦିସ୍ସତେ ଅସ୍ମିନ୍ତି ଆଦାସୋ, ଣୋ, ଆପୁବ୍ବୋ ଦିସ ପେକ୍ଖନେ, ଇସ୍ସା। ଦିପ୍ପତି ଏତ୍ଥାତି ଦପ୍ପଣୋ, ୟୁ, ଇସ୍ସତ୍ତଂ। ମକୁରୋପ୍ପତ୍ର।

ଦ୍ୱୟଂ ଚମ୍ମମୟକୀଠଆଗୁଠଅକେ। ୱାସଭୱନେହି ୟୁୱତୀହି ସହ କୀଠଆସନ୍ତୱା ଛେପ୍ପା, ତପ୍ପକ୍କମେନସ୍ସାଭିଧାନଂ। ଗୁଡି ୱେଧନେ, ଣୁକୋ, ଉସ୍ସେ, ଗୁଦ କୀଠଆୟମେୱ ୱା, ତଦା ଦସ୍ସ ଣ୍ଡୋ। କଦି ଅୱ୍ହାନେ ରୋଦନେ ଚ, ଣୁକୋ, କୁଦ କୀଠଆୟମେୱ ୱା, ଉସ୍ସତ୍ତଂ, ପୁବ୍ବଦସ୍ସ ନୋ।

ଦ୍ୱୟଂ ବୀଜନୀମତ୍ତେ। ୱଟି ୱିଭାଜନେ, ତାଲୱଣ୍ଟେହି କତତ୍ତା ତାଲୱଣ୍ଟଂ। ୱଣ୍ଟଂ ନାମ ବୀଜନାଦିକରଣତ୍ଥଂ ୱିସୁଂ ଭାଜିତୋ ତାଲପତ୍ତାୱୟୱୋ, ତାଲୱଣ୍ଟସଦ୍ଦସ୍ସ ଯଥାୱୁତ୍ତୱଚନତ୍ଥଯୋଗେପି ସତି ସଞ୍ଞାସଦ୍ଦତ୍ତା ବୀଜନୀସାମଞ୍ଞେ ପୱତ୍ତି ୱେଦିତବ୍ବା। ଯଦା ପନ ତାଲୱଣ୍ଟେହି କତବୀଜନିମେୱ ୱତ୍ତୁମିଚ୍ଛତି, ତଦା ଏକେନ ତାଲସଦ୍ଦେନ ୱିସେସେତ୍ୱା ‘‘ତାଲତାଲୱଣ୍ଟ’’ନ୍ତି ୱତ୍ତବ୍ବଂ। ଯଥା – ତିଲସ୍ସ ତେଲଂ, ସୁଗତସ୍ସ ସୁଗତଚୀୱରନ୍ତି। ବିଜନ୍ତି ୱାୟୁନା ଯୋଜୟନ୍ତି ଯାୟ , ସା ବୀଜନୀ, ୟୁ, ନଦାଦି, ୟୁଜ ଯୋଗେ, ଯସ୍ସ ୱୋ, ଉସ୍ସୀ, ୱଜ ଗତିୟଂ ୱା ଅସ୍ସୀ। ବ୍ୟଜନଂପ୍ପତ୍ର।

୩୧୭। ଦ୍ୱୟଂ ଚଙ୍କୋଟକେ। କୁଟ ଛେଦନେ, ସକତ୍ଥେ କୋ। କରଡି ଭାଜନତ୍ଥେ, କୋ। ଦ୍ୱୟଂ କପ୍ପୂରାଦିସମ୍ପୁଟେ [ସରୂପକାଦିସମ୍ପୁଟେ (କ।)]। ସମ୍ପୁଗ୍ଗଚ୍ଛତୀତି ସମୁଗ୍ଗୋ, କ୍ୱି। ପୁଟ ସଂସିଲେସନେ, ଭୂୱାଦି, ଅ।

ପଜ୍ଜଦ୍ଧଂ ମେଥୁନେ। ଗାମୱାସୀନଂ ଧମ୍ମୋ ଆଚାରୋ ଗାମଧମ୍ମୋ, ଗାମସଦ୍ଦେନ ଚେତ୍ଥ ଗାମୱାସିନୋ ୱୁତ୍ତା, ଯଥା ‘‘ଗାମୋ ଆଗତୋ’’ତି। ଅସତଂ ଅସପ୍ପୁରିସାନଂ ଧମ୍ମୋ, ସଦ୍ଧମ୍ମପଟିପକ୍ଖତ୍ତା ୱା ଅସଦ୍ଧମ୍ମୋ। ବ୍ୟୟ ଖୟେ, ବ୍ୟୟତି ବଲମେତେନାତି ବ୍ୟୱାୟୋ, ମଜ୍ଝେ ୱାଗମୋ, ଅଥ ୱା ୱିଗତୋ ଅୟୋ ୱୁଦ୍ଧି ତସ୍ମାତି ଅୱାୟୋ, ଅତିସୟୋ ଅୱାୟୋ ବ୍ୟୱାୟୋ। ମିଥୁନାନଂ ଇତ୍ଥିପୁରିସାନଂ ସମାନଚ୍ଛନ୍ଦାନଂ ଆଚାରୋ ମେଥୁନଂ, ତଦଞ୍ଞେସୁ ଉପଚାରୋ, ରମୁ ରମନେ, ଭାୱେ, କରଣେ ୱାତି।

୩୧୮। ଚତୁକ୍କଂ ୱିୱାହୋ। ୱହ ପାପୁଣେ, ଣୋ। ଉପପୁବ୍ବୋ ଯମୁ ଉପରମେ, ଅ। ଅଞ୍ଜଞମଞ୍ଜଞସ୍ସ ପାଣିନୋ ଗହଣଂ ପାଣିଗ୍ଗହୋ। ନୀ ନୟେ, ଅ। ଉଦ୍ଧାହୋ, ପାଣିପୀଳଅନଂପ୍ପତ୍ର।

ଧମ୍ମକାମତ୍ଥା ତଯୋ ୱଗ୍ଗା ୱୁଚ୍ଚନ୍ତେ। ଆଗମନିଦ୍ଦିଟ୍ଠୋ ସମାଚାରୋ ଧମ୍ମୋ। ୱିସୟୱିସୟିସନ୍ନିପାତଜଂ ସୁଖଂ କାମୋ। ସବ୍ବୋପକରଣଂ ଅତ୍ଥୋ। ସମୋକ୍ଖକା ମୋକ୍ଖସହିତା ଧମ୍ମକାମତ୍ଥା ଚତୁବ୍ବଗ୍ଗୋ ୱୁଚ୍ଚନ୍ତେ। ତିୱଗ୍ଗେନ ୱିସଂଯୁତ୍ତୋ ମୋକ୍ଖୋ ନିବ୍ବାନଂ। ତୁଲ୍ଲବଲେହି ପନ ଧମ୍ମାଦୀହି ଚତୂହି ପଧାନେହି ଚତୁଭଦ୍ର[ଅମର ୧୭।୫୭] ମୁଚ୍ଚତେ।

୩୧୯-୩୨୦। ଦ୍ୱୟଂ ଖୁଜ୍ଜୋ। କୁଚ୍ଛିତଂ ୱଜତୀତି ଖୁଜ୍ଜୋ, କସ୍ସ ଖୋ, ୱଲୋପୋ, ଣୋ। ଗଡି ନିନ୍ଦାୟଂ, ଉଲୋ।

ତିକଂ ରସ୍ସସରୀରେ ପୁଗ୍ଗଲେ। ରସ ସଦ୍ଦେ, ସୋ। ବ୍ଭାମପ୍ପମାଣଂ ନ ଲାତୀତି ୱାମନୋ, ନେରୁତ୍ତୋ। ରସ୍ସୋ ଚ ୱାମନୋ ଚେତି ଦ୍ୱନ୍ଦୋ। ଲକୁଡି ୱାମନକ୍ଖେ, ଅ, ସକତ୍ଥେ କୋ, ଲକୁ ୱିୟ ଘଟିକା ୱିୟ ଡେତି ପୱତ୍ତେତୀତି ୱା ଲକୁଣ୍ଡକୋ।

ପଞ୍ଚକଂ ପଙ୍ଗୁଳଅଜନେ। ପରେନ ଅଙ୍ଗତୀତି ପଙ୍ଗୁଳଓ, ଉଲୋ। ପୀଠେନ ସପ୍ପତି ସୀଲେନାତି ପୀଠସପ୍ପୀ, ସପ୍ପ ଗମନେ, ଉପଚ୍ଚଯେ ପଙ୍ଗୁ, ଦ୍ୱୀସୁ। ଛିନ୍ନୋ ଗମନାଦିଇରିଯାପଥୋ ଯସ୍ସାତି ସୋ ଛିନ୍ନିରିଯାପଥୋ। ୱିଗତା ଅକ୍ଖସଦିସା ଜଙ୍ଘା ଯସ୍ସାତି ପକ୍ଖୋ, ଯଥା ହି ରଥସ୍ସ ଅକ୍ଖେ ଭିନ୍ନେ ଗମନଂ ନ ସିଜ୍ଝତି, ତଥେୱ ତସ୍ସାପି ଅକ୍ଖଜଙ୍ଘାୟ ଭିନ୍ନାୟାତି ଓପମ୍ମସଂସନ୍ଦନଂ।

ଦ୍ୱୟଂ ଖଞ୍ଜେ। ଖଜି ଗତିୱେକଲ୍ଲେ, ଭୂୱାଦି, ଖଞ୍ଜତୀତି, ଅ। ଖୋଡି ଗତିପଟିଘାତେ, କୋ।

ଦ୍ୱୟଂ ଅୱାକ୍ଖେ। ୱତ୍ତୁମସକ୍କୁଣେୟ୍ୟତ୍ତା ମିଗସଦିସୋତି ମୂଗୋ, ଇସ୍ସୂ। ସୁଞ୍ଜଞଂ ୱଚୋ ଯସ୍ସାତି ସୋ ସୁଞ୍ଜଞୱଚୋ।

ହତ୍ଥାଦିୱଙ୍କୋ ପୁରିସୋ ''କୁଣୀ''ତ୍ୟୁଚ୍ଚତେ। କୁଣନଂ କୁଣୋ ହତ୍ଥାଦିୱେକଲ୍ଲଂ, ତମେତସ୍ସତ୍ଥୀତି କୁଣୀ, ଅଥ ୱା କୁଣ ସଙ୍କୋଚନେ, ଇ, କୁଚ୍ଛିତଂ ନୟତୀତି ୱା କୁଣୀ, ଣତ୍ତଂ, ''ହତ୍ଥେନ କୁଣୀ, ପାଦେନ କୁଣୀ''ଇଚ୍ଚାଦିପୟୋଗା। ଦ୍ୱୟଂ ଅପାଙ୍ଗଦସ୍ସନେ ଜନେ। ୱଲ ସଂୱରଣେ, ଇରୋ। କୁଚ୍ଛିତଂ କରୋତୀତି କେକରୋ, ଉସ୍ସେ।

୩୨୧। ଦ୍ୱୟଂ ନିକ୍କେସସୀସେ। ନିକ୍କେସଂ ସୀସମେତସ୍ସ, ଖଲ ଖଲନେ, ସଞ୍ଚଯେ ଚ, ଆଟୋ, ନିକ୍କେସତ୍ତା ଖଂ ତୁଚ୍ଛଂ ସୀସଂ ଲାତୀତି ଖଲ୍ଲାଟୋ, ଟୋ।

ତିକଂ ଖୁରମୁଣ୍ଡସୀସେ। ମୁଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡନେ, ଭୂୱାଦି, ଅ। ଭଣ୍ଡ ପରିଭାସନେ, ଉ, ସକତ୍ଥେ କୋ, ମୁଣ୍ଡକୋ, ମୁଣ୍ଡିକୋପ୍ପତ୍ର।

ଅକ୍ଖୀନଂ ମଜ୍ଝେ ଏକେନାକ୍ଖିନା ସୁଞ୍ଜଞୋ କାଣୋ ନାମ, କଣ ସଦ୍ଦଗତିନିମୀଲନେସୁ, ଣୋ, କଣତି ନିମୀଲତୀତି କାଣୋ, ତଂ ପନସ୍ସ ନିମୀଲନଂ ଏକେନେୱକ୍ଖିନା। ଅଟ୍ଠକଥାଦୀସୁ ପନ ''କାଣୋତି ଏକଚ୍ଛିକାଣୋ, ଉଭୟଚ୍ଛିକାଣୋ ୱା''ତି [ସଂ। ନି। ଅଟ୍ଠ। ୧।୧।୧୩୨] ୱୁତ୍ତଂ। ଦ୍ୱଯେନ ଅକ୍ଖିଦ୍ୱଯେନ ସୁଞ୍ଜଞୋ ଅନ୍ଧୋ ନାମ, ଅନ୍ଧ ଦସ୍ସନୂପସଂହାରେ, ଅ।

୩୨୨। ଦ୍ୱୟଂ ନଟ୍ଠସୋତପ୍ପସାଦେ। ବନ୍ଧ ବନ୍ଧନେ, ଇରୋ। ନଲୋପୋ। ସୁତି କଣ୍ଣୋ ହୀନୋ ୱିକଲୋ ଯସ୍ସାତି ସୁତିହୀନୋ। ଏଳଓପ୍ପତ୍ର।

ତିକଂ ଗିଲାନସାମଞ୍ଜଞେ। ଗିଲ ହାସକ୍ଖଯେ, ଯୁ, ବ୍ଯାଧିରୋଗୋସଞ୍ଜାତୋ ଯସ୍ସ ବ୍ଯାଧିତୋ। ଅତ ସାତଚ୍ଚଗମନେ, ଅଧିକରଣେ, କଉରି ୱା ଉରୋ, ଆତୁରୋ, ଦୀଘାଦି। ଆମୟାୱୀ, ୱିକତୋ, ଅପଟୁ, ଅବ୍ଭମିତୋ, ଅବ୍ଭନ୍ତୋପ୍ପତ୍ର।

ଉମ୍ମାଦୋ ୱାତାଦିପକୋପୋ ରୋଗୱିସେସୋ, ତଦ୍ଧତି ଉମ୍ମତ୍ତୋ, ମଦ ଉମ୍ମାଦେ, ଉଗ୍ଗତେହି ୱାତାଦିଦୋସେହି ମଦୟତୀତି ଉମ୍ମାଦୋ, ଣୋ। ଖୁଜ୍ଜାଦଯୋ ଉମ୍ମତ୍ତନ୍ତା ୱାଚ୍ଚଲିଙ୍ଗେ ଯୁତ୍ତତାୟ ୱାଚ୍ଚଲିଙ୍ଗିକା, ଯଥା – ଖୁଜ୍ଜୋ ପୁରିସୋ, ଖୁଜ୍ଜା ଇତ୍ଥୀ, ଖୁଜ୍ଜଂ ନପୁଂସକଂ। ଉମ୍ମତ୍ତୋ ପୁରିସୋ, ଉମ୍ମତ୍ତା ଇତ୍ଥୀ, ଉମ୍ମତ୍ତଂ ନପୁଂସକଂ।

୩୨୩। ନୱକଂ ରୋଗମତ୍ତେ। ତକି କିଚ୍ଛଜୀୱନେ, ଭୂୱାଦି, ଆ ଭୁସୋ ତଙ୍କତୀତି ଆତଙ୍କୋ, ଅ। ଅମ ରୋଗେ, ଯୋ, ମୟ ଗତିମ୍ହି ୱା, ଅଥ ୱା ଅମ ରୋଗେ, ଚୁରାଦି, ଆମୟତି ରୁଜ୍ଜତୀତି ଆମୟୋ, ଅ, କାରିତଲୋପାଭାୱୋ। ୱିଧ ୱିଜ୍ଝନେ, ୱିଜ୍ଝତୀତି ବ୍ଯାଧି, ଇ, ଅକାରୱଣ୍ଣାଗମୋ, ବାଧ ୱିବାଧାୟଂ ୱା, ତଦା ଯାଗମୋ, ୱିୱିଧା ୱା ଆଧଯୋ ମନୋପୀଳଆ ଯସ୍ମିଂସ ବ୍ଯାଧି, ''ପୁମେ ଆଧି ମାନସୀ ବ୍ୟଥା''ତି [ଅମର ୮।୨୮] ହି

ଅମରକୋସେ ଵୁତ୍ତଂ। ରୋଗେଗଦୋ, କୁଵେରାଯୁଧେ ଗଦା, ଗଦୋ ଭାଥରିକଣ୍ହସ୍ସ, ''ଆମଯେ ଚାଯୁଧେ ଗଦା''ତି ହି ନାନତ୍ଥସଙ୍ଗହେ। ରୁଜ ରୋଗେ, କତ୍ତରି ଣୋ, ରୁଜା ଇତ୍ଥୀ। ଗିଲାନସ୍ସ ଭାୱୋ ଗେଲଞ୍ଞଂ। କଲ ଗତିସଙ୍ଖ୍ୟାନେସୁ, ନ କଲତି ଯେନ ତଂ ଅକଲଂ, ତମେଵ ଅକଲ୍ଲଂ, ଲୋ। ବାଧ ଵିବାଧାଯଂ, ଭୂୱାଦି, ଅ। ଉପତାପୋପ୍ପତ୍ର।

ଦ୍ୱଯଂ ଖଯରୋଗେ, ରସାଦିସତ୍ତଧାତୁଯୋ ସୋସଯତୀତି ସୋସୋ, ସୁସ ସୋସନେ, ଦିୱାଦି, ଣୋ। ଖି ଖଯେ, ଖଯତୀତି, ଅ। ଯକ୍ଖ, ରାଜଯକ୍ଖାପ୍ପତ୍ର। ଯକ୍ଖ ପୂଜାଯଂ, ଚୁରାଦି।

୩୨୪। ଦ୍ୱଯଂ ନାସରୋଗେ। ଅପିହିତା ନାସା ଅନେନାତି ପୀନାସୋ, ପୀନସୋପି। ଉପସଗ୍ଗତୋ ନାସାଯ ବହୁବ୍ବୀହିମ୍ହି ନସାଦେସଂ କୁବ୍ବନ୍ତି [ପାଣିନି ୫।୪।୧୧୯], ଅପିସ୍ସାକାରଲୋପୋ ୱଣ୍ଡନାସୋ, ରସ୍ସସ୍ସ ଦୀଘତା। ''ସୋସୋ ଯକ୍ଖା ରାଜଯକ୍ଖା, ପତୀସ୍ସାଯୋ ତୁ ପୀନସୋ, ଆପୀନସୋ ପତିସ୍ସାଯୋ''ତି ରଭସୋ। ପତିସ୍ସଯୋପ୍ପତ୍ର। ୱେଜ୍ଜଗନ୍ଥେ ଇମେସଂ ପୀନସପତିସ୍ସାଯାନଂ ଭେଦୋ ଅଭିହିତୋ –

ଆନହ୍ଯତେ ଯସ୍ସ ଵିସୁସ୍ସତେ ଚ,

କିଲିଦ୍ଯତେ ଧୂପତି ଚେଵ ନାସା;

ନ ଞାଯତେ ଗନ୍ଧରସେ ଚ ଜନ୍ତୁ,

ଦୁଟ୍ଠଂ ଵିଜଞ୍ଞା ତମପୀନସେନାତି।

ଆନଦ୍ଧା ପିହିତା ନାସା,

ତନୁସାୱସ୍ସେକିନୀ;

ଗଲତାଲୋଟ୍ଠସୋସୋ ଚ,

ନିତ୍ତୋଦୋ ସଙ୍ଖକଦ୍ୱଯେ;

ଭୱେ ସରୋ ପଘାତୋ ଚ,

ପତିସ୍ସାଯୋତି ଲକ୍ଖିତୋତି।

ଇହ ତ୍ୱଭେଦେନୋତ୍ତଂ। ପତିପୁବ୍ବୋ ସିଧାତୁ ରୁଜଟ୍ଠେତ୍ଥୋ। ନାସିକାଯ ଜାତୋ ରୋଗୋ ନାସିକାରୋଗୋ।

ଘାନେ ପୱତ୍ତୋ ଅସ୍ସୱୋ ସିଙ୍ଘାନିକା ନାମ, ସିଙ୍ଘ ଆଘାନେ, ଭୂୱାଦି, ସିଙ୍ଘତୀତି ସିଙ୍ଘାନଂ, ଯୁ, ତତ୍ଥ ଜାତା ସିଙ୍ଘାନିକା। ଆ ପୁନପ୍ପୁନଂ ସୱତି ସନ୍ଦତୀତି ଅସ୍ସୱୋ, ସୁ ଅଭିସୱେ। ଦ୍ୱଯଂ ୱଣମତ୍ତେ। ଅର ଗମନେ, ଉ, ଅରୁ, ନପୁଂସକେଯେୱ। ୱଣ ଗତ୍ତଵିଚୁଣ୍ଣନେ, ଚୁରାଦି, ଅ, ୱଣୋ, ଅନିତ୍ଥୀ। ଦ୍ୱଯଂ ଫୋଟେ। ଫୁଟ ସଂସିଲେସନେ, ଭୂୱାଦି, ଫୋଟୋ, ଣୋ। ପୀଳଅ ଵିବାଧାଯଂ, ଚୁରାଦି, ଣ୍ଵୁ, ''ଇତ୍ଥିଯମତୋ ଆପଚ୍ଚଯୋ''ତି ଆ, ପୀଳଅକୋ, ପୀଳଅକା, ପୀଳଅକଂ, ତୀସ୍ୱପି, ତଥା ଫୋଟୋ।

୩୨୫। ଦ୍ୱଯଂ ପକ୍କୱଣାଦୀସୁ ସଞ୍ଜାତଦୁଗ୍ଗନ୍ଧଵିସେସେ। ପୁବ୍ବ ପୂରଣେ, ଭୂୱାଦି, ଅ। ପୂଯ ଵିସରଣେ, ଦୁଗ୍ଗନ୍ଧେ ଚ, ଭୂୱାଦି।

ଦ୍ୱଯଂ ଲୋହିତନିସ୍ସରଣରୋଗେ। ରତ୍ତସ୍ସ ଲୋହିତସ୍ସ ସନ୍ତାନମତିକ୍କମିତ୍ୱା ସରଣଂ ଗମନଂ ରତ୍ତାତିସାରୋ। ପକ୍ଖନ୍ଦତି ନିସ୍ସରତୀତି ପକ୍ଖନ୍ଦିକା। କମୁ ପଦଵିକ୍ଖେପେ। ''ଇତ୍ଥିଯମତିଯୱୋ ୱା''ତିତି। ''ପକ୍କମାଦୀହିନ୍ତୋ ଚେ''ତି ଏତ୍ଥ ଚକାରେନ ତିସ୍ସନ୍ତି, ଧାତ୍ୱନ୍ତଲୋପୋ ଚ, ସକତ୍ଥେ କୋ। ଦ୍ୱିତ୍ତୋ। ଯଦାଦିନା ପରକକାରସ୍ସ ଖୋ, ପକ୍ଖନ୍ଦିକା।

ଦ୍ୱଯଂ ଅପମାରେ। ସରଣଂ ସାରୋ, ଅପଗତୋ ସାରୋ ଯେନ ଅପମାରୋ, ସସ୍ସ ମୋ। ଇତରତ୍ର ମକାରାଗମୋ। ଦ୍ୱଯଂ ପାଦଭେଦୋ। ପାଦସ୍ସ

ଫୋଟୋ ଭେଦନଂ ଦରଣଂ ପାଦଫୋଟୋ, ଫୁଟ ଭେଦେ। ୱିରୂପୋ ପାଦୋ ଏତାଯ ହେତୁଭୂତାଯାତି ୱିପାଦିକା। ସମାସନ୍ତେ କୋ, ପୁବ୍ବାକାରସ୍ସିତ୍ତଂ, ୱିଦାରୀଯମାନତ୍ତା ୱିପଜ୍ଜମାନୋ ପାଦୋ ଅସ୍ସନ୍ତି ୱା ୱିପାଦିକା।

୩୨୬। ଦ୍ୱଯଂ ୱୁଡ୍ଢିପ୍ପତ୍ତଅଣ୍ଡକୋସରୋଗେ। ୱୁଡ୍ଢିପ୍ପତ୍ତୋ ରୋଗୋ ୱୁଡ୍ଢିରୋଗୋ। ୱାତପୂରିତଂ ଅଣ୍ଡଂ କୋସୋ ୱାତଣ୍ଡଂ। ଦ୍ୱଯଂ ଥୂଲପାଦରୋଗେ। ଘନାଭାୱତୋ ସିଥିଲଂ ପଦଂ ସୀପଦଂ, ୱଣ୍ଣନାସୋ, ଦୀଘାଦି। ଭାରୋ ପାଦୋ ଯସ୍ସ, ତସ୍ସ ଭାୱୋ ଭାରପାଦତା।

ପଞ୍ଚକଂ କଣ୍ଡୁଯଂ। କଣ୍ଡ ଭେଦନେ, ଉ, ଦୀଘେ କଣ୍ଡୂ, ୱଧୂସଦ୍ଦୋୱ। ତିମ୍ହି କଣ୍ଡୂତି, ଅସ୍ସୂ, ଚୁରାଦିତ୍ତା ଯମ୍ହି କଣ୍ଡୂଯା, ଯଲୋପାଭାୱୋ। ଖଜ୍ଜ ଥେଯ୍ୟକରଣବ୍ଯଥନେସୁ, ଭୂୱାଦି, ଉ। ଯୁମ୍ହି କଣ୍ଡୂୱନଂ, ଅସ୍ସୂ ଉୱାଦେସୋ, ଦୀଘୋ ଚ।

୩୨୭। ତିକଂ କଚ୍ଛୁଯଂ। ଯା ‘‘ଖସୁରୋଗୋ’’ତି ୱୁଚ୍ଚତି। ପାତ୍ତୱାନନ୍ତି ପାମଂ, ମନ, ପାମାପ୍ପଚ୍ଛି, ପୁଲ୍ଲିଙ୍ଗୋ, ରାଜାଦି, ୱିସେସେନ ତଚ୍ଛତି କାସନ୍ତି ୱିତଚ୍ଛିକା, ତଚ୍ଛ ତନୁକରଣେ, ଣ୍ୱୁ, ‘‘ୱିୱଚ୍ଛିକା’’ [ୱିଚର୍ଚ୍ଚିକା (ଅମର ୧୬।୫୩)] ତିପି ପାଠୋ। ୱଚ୍ଛ ପରିଭାସନତଜ୍ଜନେସୁ, ଭୂୱାଦି। କଚ ବନ୍ଧନେ, ଉ, ଚସ୍ସ ଛତ୍ତଂ, ଦ୍ୱିତ୍ତାଦି। ତିଲକାଠଅକନ୍ତଂ ଦ୍ୱଯଂ ଦ୍ୱଯଂ ସମନ୍ଧଂ। ତତ୍ର ଦ୍ୱଯଂ ସୋଥେ। ସୁ ଗତିୱୁଡ୍ଢୀସୁ, ଭୂୱାଦି, ଥୋ। ଥୁପଚ୍ଚଯେ ସଯଥୁ, ଉସ୍ସତ୍ତଂ, ଯାଗମୋ ଚ। ସୋଫୋପ୍ପତ୍ର। ସୋକଂ ଫାଯତି ବହୁଲଂ କରୋତୀତି ସୋଫୋ, ଫାଯ ୱୁଡ୍ଢିଯଂ, ଫାଯସ୍ସ ଫୋ, ନେରୁତ୍ତୋ।

ଦ୍ୱଯଂ ଅରିସରୋଗେ। ଅମଙ୍ଗଲତାଯ ଦୁ ନିନ୍ଦିତଂ ନାମମସ୍ସ ଦୁନ୍ନାମଂ, ସକତ୍ଥେ, କୁଚ୍ଛାଯଂ ୱା କୋ, ଦୀଘକୋସିକାଯଂ ଦୁନ୍ନାମା, ଇତ୍ଥୀ। ଅରି ୱିଯ ସସତି ହିଂ ସତୀତି ଅରିସଂ, ସସ ହିଂସାଯଂ, କ୍ୱି, ଅର ଗମନେ ୱା, ଇସୋ। ଦ୍ୱଯଂ ୱମନରୋଗେ। ଛଦ୍ଦ ୱମନେ, ଚୁରାଦି, ଣ୍ୱୁ। ୱମୁ ଉଗ୍ଗିରଣେ, ଥୁ। ୱମିଧୁପ୍ପତ୍ର। ଛଦ୍ଦିକା, ୱମି ଇତ୍ଥିଯଂ, ୱମଥୁ ପୁମେ।

୩୨୮-୩୨୯। ଦ୍ୱଯଂ ପରିତାପେ। ଦୁ ପରିତାପେ, ତନାଦି, ଥୁ। ପରିତପନଂ ସନ୍ତାପନଂ ପରିତାପୋ। ଦ୍ୱଯଂ ତିଲକାଠଅକେ। ତିଲସଣ୍ଠାନଂ ୱିଯ ଜାଯତୀତି ତିଲକୋ। ତିଲଂ ୱିଯ କାଠଓ ହୁତ୍ୱା ଜାଯତୀତି ତିଲକାଠଅକୋ।

ମହାୱିରେକୋ ‘‘ୱିସୂଚିକା’’ତ୍ୟୁଚ୍ଚତେ। ନିସ୍ସେସତୋ ସୁଚତି ଗଚ୍ଛତୀତି ସୂଚିକା। ସୁଚି, ସୁଚ ଗତିଯଂ, ଭୂୱାଦି। ସୁଚ ସୋଚେୟ୍ୟେ ୱା, ନିସ୍ସେସତୋ ସୋଚେତୀତି ୱିସୂଚିକା, ୱିସେସେନ ସୂଚି ୱିଯ ୱିଜ୍ଝତୀତି ୱା ୱିସୂଚିକା। ବହୁମୋସରଣତ୍ତା ମହନ୍ତୋ ୱିରେକୋ ମହାୱିରେକୋ, ରିଚ ୱିଯୋଜନସମ୍ପୁଚ୍ଛନେସୁ, ଣୋ।

ଭଗନ୍ଦଲାଦଯୋ ସତ୍ତ ଆମଯନ୍ତରା ରୋଗଭେଦା ଭୱନ୍ତି। ତତ୍ର ଗୁଦସମୀପଜୋ ୱଣୱିସେସୋ ଭଗନ୍ଦଲା, ଇତ୍ଥୀ। ଭଗଂ ଯୋନି, ତଂ ଦାରଯତୀତି ରୂଢହୀତୋ ଅପଚ୍ଚଯନ୍ତୋ ନିପାତିତୋ। ଦର ୱିଦାରଣେ, ଭୂୱାଦି, ଲତ୍ତେ ଭଗନ୍ଦଲା। ଭଗନ୍ଦରୋପ୍ପତ୍ର। ମେହୋ ମୁତ୍ତମେହୋ, ସୋ ଚ ବହୁମୁତ୍ତତାଯ ମଧୁମେହୋ, ରତ୍ତମେହୋ, ସୁକ୍କମେହୋତ୍ୟନେକୱିଧୋ। ମିହ ସେଚନେ, ଭୂୱାଦି, ମିହତି ମୁତ୍ତନ୍ତି ମେହୋ, ଣୋ। ଜର ରୋଗେ। ଭୂୱାଦି, ଜରତୀତି, ଅ। ଜରୋ ପସିଦ୍ଧୋ। କାସ ସଦ୍ଦକୁଚ୍ଛାଯଂ, ଦିତ୍ତିଯଞ୍ଚ, ଭୂୱାଦି, କାସତୀତି କାସୋ, ଣୋ, କୁଚ୍ଛିତଂ ଅସତୀତି ୱା କାସୋ, କୁଆପୁବ୍ବୋ। ସସ ପାଣନେ, ସସନଂ ସାସୋ, ଭୁସଂ ସସନମେତସ୍ସହୀତି ୱା ସାସୋ, କୁଟ ଛେଦନେ, ଠୋ, କୁଟ୍ଠଂ। ସାମଞ୍ଞେନ ତଚୋୱିକାରେ। ସୁକ୍କେ ତୁ ସିତ୍ତଂ। ସୂଲ ରୁଜାଯଂ, ଭୂୱାଦି, ସୂଲଂ। ୱିଦ୍ଧି, ଅସ୍ସରୀ, ମୁତ୍ତକିଚ୍ଛାଦଯୋପ୍ପନେକା ରୋଗଭେଦା।

ପଜ୍ଜନ୍ଧଂ ୱେଜ୍ଜେ। ଆଯୁବ୍ବେଦସଙ୍ଖାତଂ ୱିଜ୍ଜଂ ଜାନାତୀତି ୱେଜ୍ଜୋ, ‘‘ଣ ରାଗା ତସ୍ସେଦମଞ୍ଞତ୍ଥେସୁ ଚା’’ତି ଣୋ, ୱିଦ ଞାଣେ ୱା, ୱିନ୍ଦତୀତି ୱେଜ୍ଜୋ, ଣ୍ୟୋ, ଦ୍ୟସ୍ସ ଜୋ। ଭିସଜତି ଚିକିଚ୍ଛତୀତି ଭିସକ୍କୋ, ଅ, ଜସ୍ସ କୋ। ରୋଗଂ ହରତି ସୀଲେନାତି ରୋଗହାରୀ, ଣୀ। ହରସଦ୍ଦୋଯଂ କେୱଲୋପି ଆନଯନାପନଯନେସୁ ୱତ୍ତତି ‘‘ମନୋହରୋ, ଦୁକ୍ଖହରୋ’’ଇଚ୍ଚାଦୀସୁ, ଇଧ ଅପନଯନେ। କିତ ରୋଗାପନଯନେ, ଭୂୱାଦି। ତିକିଚ୍ଛତୀତି ତିକିଚ୍ଛକୋ, ଛପଚ୍ଚଯୋ, ଣ୍ୱୁ, ଦ୍ୱିତ୍ତାଦି। ଅଗଦକରୋପ୍ପତ୍ର, ଅଗଦଂ ଅରୋଗଂ ପାଣୀନଂ କରୋତୀତି ଅଗଦକରୋ, କମ୍ମାଦିମ୍ହି ଣୋ।

୩୩୦। ଦ୍ୱଯଂ ସଲ୍ଲନୀହରଣେ ୱେଜ୍ଜେ। କାଯେ ପୱିଟ୍ଠସରାଦିସଲ୍ଲସ୍ସ ନୀହରଣୋ ୱେଜ୍ଜୋ ସଲ୍ଲୱେଜ୍ଜୋ। ଯଥାୱୁତ୍ତଂ ସଲ୍ଲଂ ନୀହରଣୱସେନ କନ୍ତତି ଛିନ୍ଦତୀତି ସଲ୍ଲକତ୍ତୋ, କତି ଛେଦନେ, ତୋ। ଦ୍ୱଯଂ ପଟିକାରେ। ତିକିଚ୍ଛନଂ ତିକିଚ୍ଛା, ଭାୱେ ଅ। ପତିପୁବ୍ବୋ କରୋତି ତିକିଚ୍ଛାଯଂ, କରତୋ ରିରିଯା।

ଚତୁକ୍କଂ ଓସଧେ। ଭିସଜାନମିଦଂ ଭେସଜଂ, ଣ୍ୟୋ। ନ ୱିଜ୍ଜତେ ଗଦୋ ଯସ୍ମିନ୍ତି ଅଗଦୋ। ଭିସଜାନମିଦଂ ଭେସଜଂ, ଣୋ। ଉସ ଦାହେ। ରୋଗମୋସାପେତୀତି ଓସଧଂ, ଧୋ, ଅଥ ୱା ଓସଧୀ ନାମ ଅସଂଯୋଗଦବ୍ବଂ, ତେହି ସଂଯୋଜିତଂ ଓସଧଂ। ଜାଯୁପ୍ପତ୍ର। ଜି ଜଯେ, ଣ୍ୱୁ।

୩୩୧। ତିକଂ ଆରୋଗ୍ୟେ। ଅନତ୍ଥକାରକତ୍ତା କୁଚ୍ଛିତାକାରେନ ସରୀରେ ସେନ୍ତୀତି କୁସା, ରୋଗା, ତେ ଲୁନାତି ଛିନ୍ଦତୀତି କୁସଲଂ। ଆମଯସ୍ସାଭାୱୋ ଅନାମଯଂ, ଅବ୍ୟଯୀଭାୱୋ। ଅରୋଗସ୍ସ ଭାୱୋ ଆରୋଗ୍ୟଂ। କୁସଲାନାମଯାରୋଗ୍ୟନ୍ତି ସମାହାରଦ୍ୱନ୍ଦୋ। ଦ୍ୱଯଂ ଅନାମଯଜନେ। କଲ ଗତିସଙ୍ଖ୍ୟାନେସୁ। କଲତି ଯଥାସୁଖଂ ସଞ୍ଚରିଯାପଥେସୂତି କଲ୍ଲୋ, ଲୋ। "କାଲଂ ଖମତୀତି କଲ୍ଲଂ, ଅରୋଗତା, ତସ୍ସଂ ନିଯୁତ୍ତୋ କଲ୍ଲୋ"ତି ଅଙ୍ଗୁତ୍ତରନିକାଯଟୀକାଯଂ। ନତ୍ଥି ଆମଯୋ ଯସ୍ମିଂ ନିରାମଯୋ। ୱୁତ୍ତୋପ୍ପତ୍ର। ୱୁତ୍ତି ଜୀୱିତୱୁତ୍ତି ପସତ୍ଥା ଅସ୍ସତ୍ଥୀତି ୱୁତ୍ତୋ। ରୋଗତୋ ନିଗ୍ଗତଜନେ ପନ ଉଲ୍ଲାଘୋ, ଲାଘ ସାମତ୍ଥିଯେ, ଉସଦ୍ଦୋଯଂ ରୋଗୱିମୁତ୍ତତ୍ଥେ। ନରାଦିତ୍ତା, ନରପ୍ପଧାନତ୍ତା ଚ ନରୱଗ୍ଗୋ।

ନରୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୪। ଚତୁବଣ୍ଣୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା

୩୩୨।ସନ୍ତତିପରିଯନ୍ତଂ ୱଂସେ। କୁଲ ସନ୍ତାନବନ୍ଧୂସୁ, ଭୂୱାଦି, ଣୋ, କୁଲଂ, ୱନ ସମ୍ଭତ୍ତିଯଂ, ସୋ। ସଂତନୁ ୱିତ୍ଥାରେ, ଣୋ। ଅଭିମୁଖଂ ଜନେତୀତି ଅଭିଜନୋ, ଣୋ। ଗୋ ୱୁଚ୍ଚତି ଅଭିଧାନଂ, ବୁଦ୍ଧି ଚ, ତେ ତାଯତୀତି ଗୋତ୍ତଂ। ଗୋତ୍ରମ୍ପି। ଗୱଂ ସଦ୍ଦଂ ତାଯତୀତି ୱା ଗୋତ୍ତଂ, ତା ପାଲନେ। ଅନୁପୁବ୍ବୋ ଇ ଗତିଯଂ, କରଣେ ଅ। ତନୋତିସ୍ମାତି, ସନ୍ତତି, ନଲୋପୋ, ଇତ୍ଥିଯଂ।

ସନ୍ତତି ପନ୍ତିୱିତ୍ଥାର-ଗୋତ୍ତେସୁ କୱିଭୀ ମତା;

ପରମ୍ପରା ଭୱେ ଚାପି, ପୁତ୍ତକଞ୍ଞାସୁ ସନ୍ତତି।

ଖତ୍ତିଯାଦଯୋ ଖତ୍ତିଯବ୍ରାହ୍ମଣୱେସ୍ସସୁଦ୍ଦା ଚତ୍ତାରୋ ୱଣ୍ଣା କୁଲାନି ଭୱନ୍ତି, ଏତେ ହି ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞମସଙ୍କରତୋ ୱଣ୍ଣେତବ୍ବତୋ ଠପେତବ୍ବତୋ ୱଣ୍ଣାତି ୱୁଚ୍ଚନ୍ତେ। ୱଣ୍ଣ ଠପନେ।

୩୩୩-୩୩୪। ଛକ୍କଂ କୁଲୀନେ। କୁଲସ୍ସାପଚ୍ଚଂ କୁଲିନୋ, ଇନୋ ଅପଚ୍ଚେ। ସୋଭନୋ ଜନୋ ସଜ୍ଜନୋ। ସପରତ୍ଥଂ ସାଧେତୀତି ସାଧୁ, ସାଧ ସଂସିଦ୍ଧିମ୍ହି, ଉ। ସଭାଯଂ ସାଧୁ ସବ୍ଭୋ। ସାଧ୍ୱତ୍ଥେ ଯୋ। ଅଯ ଗତିଯଂ। ଅଯିତବ୍ବୋ ଉପଗନ୍ତବ୍ବୋତି ଅଯ୍ୟୋ, କମ୍ମନି ଯୋ। ମହାକୁଲସ୍ସାପଚ୍ଚଂ ମହାକୁଲୋ, ଣୋ।

ଭୂଭୁଜନ୍ତଂ ରାଜସାମଞ୍ଞେ। ଅତିତେଜୱନ୍ତତାଯ ୱିସେସେନ ରାଜତେ ଦିବ୍ବତେତି ରାଜା, ରାଜ ଦିତ୍ତିଯଂ। ଭୁଯା ଭୂମିଯା ପତି ଭୂପତି, ଭୁଂ ପାଲେତୀତି ୱା ଭୂପତି, ପା ରକ୍ଖଣେ,ତି, ରସ୍ସୋ। ପଥୱିଯା ଇସ୍ସରୋ ପତ୍ଥିୱୋ, ଣୋ, ଦ୍ୱିତ୍ତଂ, ଇତ୍ତଞ୍ଚ। ଜଗତିଂ ଭୂମିଂ ପାଲେତୀତି ଜଗତିପାଲୋ, କମ୍ମନି ଣୋ। ଦିସାନଂ ପତି ଦିସମ୍ପତି, ଦିସା, ଦିସଟ୍ଠେ ୱା ପାଲେତୀତି ଦିସମ୍ପତି, ରସ୍ସତ୍ତଂ, ନିଗ୍ଗହୀତାଗମୋ ଚ। ଭୁଂ ଭୂମିଂ ଭୁଞ୍ଜତୀତି ଭୂଭୁଜୋ, ଭୁଜ ପାଲନଜ୍ଝୋହରଣେସୁ, ଇଧ ପାଲନେ, ରୁଧାଦି। ମହିକ୍ଖିତୋପ୍ପତ୍ର। ଖି ନିୱାସଗତୀସୁ, ମହିଂ ଅଖି ଗତୱା ମହୀକ୍ଖିତୋ।

୩୩୫। ପଜ୍ଜଦ୍ଧଂ ମୁଦ୍ଧାଭିସିତ୍ତେ ଜାତିଖତ୍ତିଯେ, "ରାଜଜଚ୍ଚେ ଚ ଖତ୍ତିଯେ"ତି ୱଚନତୋ। ରଞ୍ଞୋ ଖତ୍ତିଯସ୍ସାପଚ୍ଚଂ ରାଜଞ୍ଞୋ, ଞ୍ଞୋ ଅପଚ୍ଚେ। "ଖତ୍ତିଯୋ ତୁ ୱିରା ଖତ୍ତଂ, ରାଜଞ୍ଞଦ୍ୱିଜଲିଙ୍ଗନୋ"ତି ରଭସ, ରତନକୋସେସୁ ପରିଯାଯା। ଖତ୍ତସ୍ସାପଚ୍ଚଂ ଖତ୍ତିଯୋ, ଅପଚ୍ଚେ ଇଯପଚ୍ଚଯୋ ଦିସ୍ସତେ, ଖେତ୍ତାନଂ ଅଧିପତିଭୂତତ୍ତା ୱା ଖତ୍ତିଯୋତିଆଦିକପ୍ପିକରାଜା ୱୁଚ୍ଚତି, ତପ୍ପଭୱତ୍ତା ପନ ମୁଦ୍ଧାଭିସିତ୍ତେସ୍ୱପି ତଂସମଞ୍ଞା, ଏସ୍ସତ୍ତଂ। ଖତ୍ତସ୍ସାପଚ୍ଚଂ ଖତ୍ତଂ, ଣୋ। ରଜ୍ଜାରୋପନସମଯେ ଦକ୍ଖିଣାୱଟ୍ଟସଙ୍ଖୋଦକେନ ଗଙ୍ଗାନୀତେନ ମୁଦ୍ଧନି ଖତ୍ତିଯକଞ୍ଞାଦୀହି ଅଭିସିତ୍ତତ୍ତା ମୁଦ୍ଧାଭିସିତ୍ତୋ, ପଠମଖତ୍ତିଯୋ। ତପ୍ପଭୱତାଯ ପନ ଅନଭିସିତ୍ତା ଚ ମୁଦ୍ଧାଭିସିତ୍ତାଖ୍ୟା, ଯଥା – ବ୍ରହ୍ମବାହୁଜସ୍ସ ୱଂସେ ଜାତସ୍ସାପି ବ୍ରହ୍ମବାହୁଜୋ। ବ୍ରହ୍ମବାହୁତୋ ଜାତତ୍ତା ବାହୁଜୋତି ହି ନିକାଯନ୍ତରିକାନଂ ଲଦ୍ଧି। ଯସ୍ମିଂ ପନ ରାଜିନି ଅସେସା ସାମନ୍ତା ପଣମନ୍ତି, ସୋ ଅଧିସ୍ସରାଖ୍ୟୋ [ଅମର ୧୮।୨]। ସଂ ସତ୍ତୋ ଲଗ୍ଗୋ ଅନ୍ତୋ ଯସ୍ସା ସା ସମନ୍ତା, ସୱିସଯାନନ୍ତରା ଭୂମି, ସମନ୍ତାଯ ଇମେ ସାମନ୍ତା, ଅନନ୍ତରରାଜାନୋ।

ଦ୍ୱଯଂ ଚକ୍କୱତ୍ତିନି। ସବ୍ବଭୂମିଯା ଇସ୍ସରୋ ସବ୍ବଭୁମ୍ମୋ, ଣ୍ୟୋ। ପୁଞ୍ଞୋପନୀତେନ ଚକ୍କରତନେନ ୱତ୍ତତେ ଅସାଧୁଦମନିକାଦିରାଜୱତ୍ତଂ ଅନୁତିଟ୍ଠତୀତି ଚକ୍କୱତ୍ତୀ, ଣୀ, ଚକ୍କରତନଂ ୱତ୍ତେତି ଆକାସେ ଅତ୍ତନୋ ପୁରତୋ ଗମଯତୀତି ୱା ଚକ୍କୱତ୍ତୀ, ପୁଞ୍ଞଚକ୍କଂ, ଚତୁଚକ୍କଂ ୱା ସତ୍ତେସୁ ୱତ୍ତେତି, ତେ ୱା ଅସ୍ମିଂ ୱତ୍ତେତୀତି ଚକ୍କୱତ୍ତୀ, ଚକ୍କରତନୁପ୍ପାଦନତ୍ଥଂ ଦ୍ୱାଦସୱସ୍ସଚରିତଂ ଦସରାଜଧମ୍ମଂ ୱତ୍ତମେତସ୍ସତ୍ଥୀତି ୱା ଚକ୍କୱତ୍ତୀ। ତତ୍ଥ ଅନ୍ତୋଜନସ୍ମିଂ ବଲକାଯେ ଧମ୍ମିକାରକ୍ଖାୱରଣଗୁତ୍ତିଯା ସଂୱିଧାନଂ, ଖତ୍ତିଯେସୁ, ଅନୁଯୁତ୍ତେସୁ, ବ୍ରାହ୍ମଣଗହପତିକେସୁ, ନେଗମଜାନପଦେସୁ, ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣେସୁ, ମିଗପକ୍ଖୀସୁ, ଅଧମ୍ମକାରପଟିକ୍ଖେପୋ, ଅଧନାନଂ ଧନୁପ୍ପାଦନଂ, ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣେ ଉପସଙ୍କମିତ୍ୱା ପଞ୍ହପୁଚ୍ଛନନ୍ତି ଇଦଂ ଦସୱିଧଂ ଚକ୍କୱତ୍ତିୱତ୍ତଂ, ଇଦମେୱ ଚ

ଗହପତିକେ, ପକ୍କିଜାତେ ଚ ୱିସୁଂ କତ୍ୱା ଗହଣୱସେନ ଦ୍ୱାଦସୱିଧମ୍ପି ଦୀପେସୁ। ଚତୁସ୍ୱପି ଦୀପେସୁ ଆଣାଧମ୍ମଚକ୍କାନି ସତ୍ତେସୁ ପୱତ୍ତେତୀତି ୱା ଚକ୍କୱତ୍ତୀ। ଅଞ୍ଞୋ ଅସକ୍କଭୁମ୍ମୋ ଅନୱକାସୋ ସାମନ୍ତୋ ଭୂପୋ ମଣ୍ଡଲିସ୍ସରୋ ନାମ। ସୟମାଣାପୱତ୍ତିଟ୍ଠାନୱସେନ ପରିଚ୍ଛିନ୍ନସ୍ସେୱ ମଣ୍ଡଲସ୍ସ ଇସ୍ସରୋ, ନ ସକ୍କମଣ୍ଡଲସ୍ସାତି ମଣ୍ଡଲିସ୍ସରୋତିପି। ଏତ୍ଥ ଚ ''ସକ୍କଭୁମ୍ମୋ, ଚକ୍କୱତ୍ତୀ''ତି ଦ୍ୱୀହି ନାମେହି ଚତୁଦୀପିସ୍ସରୋ ରାଜା ଦୀପିତୋ, ଇଧାନାଗତେପି ସଙ୍ଗହେତ୍ୱା କଥିତେନ ଅଧିସ୍ସରପଦେନ ଏକଦୀପିସ୍ସରୋ ରାଜା, ମଣ୍ଡଲିସ୍ସରପଦେନ ପଦେସିସ୍ସରୋ ରାଜା ଦୀପିତୋ। ଅଥ ୱା ମଣ୍ଡଲିସ୍ସରପଦେନ ଏକଦୀପିସ୍ସରୋ ରାଜା, ସେସେହି ରାଜରାଜଞ୍ଞାଦୀହି ବାହୁଜପରିୟନ୍ତେହି ପଦେସିସ୍ସରୋ ଦୀପିତୋ।

୩୩୬। ଦ୍ୱୟଂ ରାଜଭେଦେ। ସୁଖୁମତାୟ ଲୀନା ଅପାକଟା ଛୱିୟୋ ୟେସଂ ତେ ଲିଚ୍ଛୱିନୋ। ଲିଚ୍ଛୱୀ ଚ ୱଜ୍ଜୀ ଚାତି ଦ୍ୱନ୍ଦୋ। ଦ୍ୱୟଂ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧକୁଲେ ରାଜିନି। ପୁରିମତରସମ୍ଭୂତେ ସକ୍କକୁଲେ ସଞ୍ଜାତତ୍ତା ସକ୍କୋ, ଣୋ। ସକ୍କୋପି। ସକ୍କେ ଭୱୋ ସାକିୟୋ, ଇୟୋ, ୟଲୋପୋ, ଦୀଘୋ ଚ।

ପଞ୍ଚକଂ ବୁଦ୍ଧପୁତ୍ତସ୍ସାୟସ୍ମତୋ ରାହୁଲସ୍ସ ମାତରି। ଭଦ୍ଦ କଲ୍ଲାଣେ, ସୋଖ୍ୟେ ଚ। କୁଲାଚାରରୂପାଦିୱସେନ କଲ୍ଲାଣତ୍ତା ଭଦ୍ଦା। କଚ୍ଚସ୍ସାପଚ୍ଚଂ କଚ୍ଚାନା, ଅପଚ୍ଚସଦ୍ଦୋୟଂ ନିଚ୍ଚଂ ନପୁଂସକେ ପୁତ୍ତେ, ପୁତ୍ତିୟଞ୍ଚ ଭୱତୀତି। ''ରାହୁ ୱିୟ ଚନ୍ଦଂ ମମ ନିକ୍ଖମନଂ ଲାତୁକାମୋ ଚାୟଂ ମେ ପୁତ୍ତୋତି ରାହୁଲୋତି ନାମେନ ଭୱିତବ୍ବ''ନ୍ତି ମନସି କତ୍ୱା ''ରାହୁ ଜାତୋ, ବନ୍ଧନଂ ଜାତ''ନ୍ତି ପିତରା ୱୁତ୍ତୋ ସିକ୍ଖାକାମୋ ଆୟସ୍ମା ରାହୁଲୋୟେୱେତ୍ଥ ରାହୁଲୋ, ତସ୍ସ ମାତା ରାହୁଲମାତା, ବିମ୍ବଂ ୱୁଚ୍ଚତି ସରୀରଂ, ଅତିସୟୱଣ୍ଣସରୀରୟୁତ୍ତତାୟ ବିମ୍ବା, ୱମିଧାତୁମ୍ହା ୱା ବୋ, ୱସ୍ସ ବତ୍ତଂ। ୟସୋ ୱୁଚ୍ଚତି ପରିୱାରୋ, କିତ୍ତି ଚ, ତେ ଧାରେତୀତି ୟସୋଧରା, ମନାଦିତ୍ତା ଅସ୍ସୋ।

୩୩୭-୩୩୯। ୟେସଂ ଖତ୍ତିୟାନଂ ଧନଂ ସତଂ ହୋତି, କୀଦିସଂ ତଂ ଧନଂ? ନିଧାନଗଂ ପଥୱାଦୀସୁ ନିଧାନୱସେନ ଗତଂ ପୱତ୍ତଂ, ତେସଂ ଧନାନଂ ସତଂ କହାପଣାନଂ, କିତ୍ତକପ୍ପମାଣାନଂ? କୋଟୀନଂ ସତଂ। କେନ ପରିଚ୍ଛେଦେନ? ହେଟ୍ଠିମନ୍ତେନ ହେଟ୍ଠିମକୋଟ୍ଠାସେନ, ହେଟ୍ଠିମପରିଚ୍ଛେଦେନ ୱା କୋଟୀନଂ ସତଂ ହୋତି। ଦିୱସୱଠଅଞ୍ଜୋ ଦିୱସେ ଦିୱସେ ୱଠଅଞ୍ଜିତବ୍ବୋ ପନ କହାପଣୋ ୱୀସତମ୍ବଣମତ୍ତଂ ହୋତି, ତେ ଖତ୍ତିୟା ''ଖତ୍ତିୟମହାସାଲା''ତ୍ୟୁଚ୍ଚନ୍ତେ। ମହନ୍ତୋ ଧନସାରୋ ୟେସନ୍ତେ ମହାସାଲା, ଲତ୍ତଂ, ଅମ୍ବଣମତ୍ର ଏକାଦସଦୋଣମତ୍ତଂ।

ୟେସଂ ଦ୍ୱିଜାନଂ ବ୍ରାହ୍ମଣାନଂ ନିଧାନଗାନି ନିଧାନୱସେନ ପୱତ୍ତାନି ଅସୀତିକୋଟିଧନାନି ହୋନ୍ତି, ଦିୱସୱଠଅଞ୍ଜୋ ପନ କହାପଣୋ ଦସମ୍ବଣମତ୍ତଂ ହୋତି, ତେ ଦ୍ୱିଜା ''ଦ୍ୱିଜମହାସାଲା''ତ୍ୟୁଚ୍ଚନ୍ତେ।

ନିଧାନଗେ, ୱଠଅଞ୍ଜେ ଚ ଧନେ ତଦୁପଡ୍ଢେ ତେସଂ ଦ୍ୱିଜମହାସାଲାନଂ ଧନସ୍ସ ଉପଡ୍ଢଭାଗେ ସତି ଗହପତିମହାସାଲା ନାମ ସିୟୁଂ, ଉଭୟତ୍ରାପି ହେଟ୍ଠିମନ୍ତେନେୱ ଧନପରିଚ୍ଛେଦୋ।

୩୪୦। ୟୋ ନ ହୀନୋ, ନ ଚୁକ୍କଟ୍ଠୋ, ମଜ୍ଝିମାଧିକାରଟ୍ଠୱଟ୍ଟିତୋ ରାଜପୁତ୍ତସେନାପତିମହାକଣିଟ୍ଠରାଦି, ସୋ ମହାମତ୍ତୋ। ମହତୀ ମତ୍ତା ପରିଚ୍ଛେଦୋ ୟସ୍ସ ମହାମତ୍ତୋ, ରୂପଭେଦେନ ପଟ୍ଠାନଂ କ୍ଲୀୱଂ।

''ପକତିୟଂ ମହାମତ୍ତେ, ପଞ୍ଞାୟଂ ପରମତ୍ତନି;

ନପୁଂସକଂ ପଧାନଂ ତଂ, ଏକତ୍ତେ ତୁ'ତ୍ତମେ ସଦା''ତି।

ରଭସୋ ଚ। ''ମହାମତ୍ତୋ, ପଟ୍ଠାନୋ ଚା''ତି ତୁ ପୁଂସକଣ୍ଡେ ୱୋପାଲିତୋ। ପକଟ୍ଠେ ତିଟ୍ଠତୀତି ପଟ୍ଠାନଂ, ୟୁ [ଅଭିଧାନପ୍ପଦୀପିକା ଟୀକା ୯୮୩, ୧୧୨୩ ଗାଥାସୁପି ପସ୍ସିତବ୍ବଂ]।

ପଞ୍ଚକଂ ମନ୍ତିନିମ୍ହି। ମତିପ୍ପଧାନୋ ସଚିୱୋ ସହାୟୋ। ଇତିକତ୍ତବ୍ବତାୱଧାରଣଂ ମନ୍ତୋ, ତଂୟୋଗା ମନ୍ତିନୀ। ଅସ୍ସତ୍ଥେ ଇନୀ, ଅଥ ୱା ମନ୍ତେନ ନୟତୀତି ମନ୍ତିନୀ, ଅଥ ୱା ମନ୍ତୟୋଗା ମନ୍ତି, ନେତୀତି ନୀ, ମନ୍ତି ଚ ନୀ ଚାତି ମନ୍ତିନୀ। ''ମତିସଚିୱମନ୍ତିନୀ''ତିପି ପାଠୋ, ତଦା ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ତିଣ୍ଣଂ ୱା ଦ୍ୱନ୍ଦୋ। ରଞ୍ଞା ସହ ଜୀୱତୀତି ସଜୀୱୋ। ସଚତେ ସମୱେତୋ ଭୱତୀତି ସଚିୱୋ। ସଚ ସମୱାୟେ, ୱୋ, ଇକାରାଗମୋ ଚ। ସବ୍ବକିଚ୍ଚେସୁ ରଞ୍ଞା ମନ୍ତେନ ଅମା ସହ ଭୱତୀତି ଅମଚ୍ଚୋ, ଅମାସଦ୍ଦୋୟଂ ନିପାତୋ ସହତ୍ଥେ ଚ୍ଚପଚ୍ଚୟୋ। ସଜୀୱମତ୍ତେ ଚାମଚ୍ଚସଦ୍ଦୋ ୱତ୍ତତି। ଦ୍ୱୟଂ ସେନାପତିମ୍ହି। ସେନଂ ନୟତୀତି ସେନାନୀ। ଚମୂନଂ ସେନାନଂ ପତି ଚମୂପତି।

୩୪୧।ନ୍ହାସାଦୀନଂ ଇଣାଦାନଦାୟୱିଭାଗାଦୀନଂ ୱିୱାଦାନଂ ୱୋହାରାନଂ ଉପଦଟ୍ଠରି ଉପଦେସ୍ସିତେ ଅକ୍ଖଦସ୍ସୋ, ଅକ୍ଖେ ୱୋହାରେ ପସ୍ସତୀତି

ଅକ୍ଖଦସ୍ସୋ, ଣୋ, ଧମ୍ମାଧିକରଣିଯୋ। ପୁଚ୍ଛାୱିୱାକୋ, ପଞ୍ହୱିୱାକୋପ୍ୟତ୍ର।

ପଜ୍ଜଦ୍ଧଂ ପଟିହାରେ। ଦ୍ୱାରେ ନିଯୁତ୍ତୋ ଦୋୱାରିକୋ, ଣିକୋ, ଓକାରାଗମୋ। ପଟିହରତି ୱିଞ୍ଞାପେତି ତେନାତି ପଟିହାରୋ, ଣୋ। ଦ୍ୱାରେ ତିଟ୍ଠତୀତି ଦ୍ୱାରଟ୍ଠୋ, ସକତ୍ଥେ କୋ। ଦ୍ୱାରପାଲକୋ। ଦ୍ୱାରଟ୍ଠିତୋ, ଦସ୍ସକୋପ୍ୟତ୍ର।

୩୪୨। ରାଜୂନଂ ଅଙ୍ଗରକ୍ଖଗଣୋ ଅନୀକଟ୍ଠୋତି ମତୋ। ''ରକ୍ଖିୱଗ୍ଗୋ ତୁ ଯୋ ରଞ୍ଞଂ, ସୋ'ନୀକଟ୍ଠୋ'ଭିଧୀଯତେ''ତି ଅମରମାଲାଯଞ୍ଚ, ଅନୀକେନ ସମୂହେନ ତିଟ୍ଠତୀତି ଅନୀକଟ୍ଠୋ, ଣୋ।

ଦ୍ୱଯଂ ମହଲ୍ଲକେ। କଞ୍ଚୁକଂ ଚୋଳଅଂ, ତଂଯୋଗା କଞ୍ଚୁକୀ। ସୋକଂ ୱିନ୍ଦତୀତି ସୋୱିଦଲ୍ଲୋ। ୱିଦ ଲୋଭେ, ଲୋ, କଲୋପୋ। ଥାପତି, ସୋୱିଦୋପ୍ୟତ୍ର। ଦ୍ୱଯଂ ସେୱକେ। ପଭୁନୋ ପଚ୍ଛା ଜୀୱତୀତି ଅନୁଜୀୱୀ, ଣୀ। ସେୱ ସେୱନେ, ଭୂ, ଣ୍ୱୁ। ଅତ୍ଥୀପ୍ୟତ୍ର। ଅତ୍ଥ ଯାଚନାଯଂ। ଅତ୍ଥନମତ୍ଥୋ, ଆସୀସୋ, ତଂଯୋଗା ଅତ୍ଥୀ।

୩୪୩। ଦ୍ୱଯଂ ଅଧିକମତ୍ତେ। ଗାମେସୁ ଅଧିକତ୍ତା ଅଧିକା ଇକ୍ଖା ଅନୁଭୱନମେତସ୍ସ ଅତ୍ଥୀତି, ଇସ୍ସତ୍ତଂ। ଅଧିକଂ କରୋତୀତି ଅଧିକତୋ। ଇଦଂ ଦ୍ୱଯଂ ଥାଯୁକଗୋପାନଂ ଦ୍ୱିନ୍ନମ୍ପି ନାମଂ। ତତ୍ର ଏକଗାମେ ଅଧିକତୋ ଥାଯୁକୋ, ବହୂସୁ ଗାମେସ୍ୱଧିକତୋ ଗୋପୋ। ୱୁତ୍ତଞ୍ଚାମରକୋସେ ''ଥାଯୁକୋଧିକତୋ ଗାମେ, ଗୋପୋ ଗାମେସୁ ଭୂରିସୂ''ତି। [ଅମର ୧୮।୭]ରୁଦ୍ଦେନାପି ୱୁତ୍ତଂ ''ଗାମେସ୍ୱଧିକତେ ଗୋପୋ, ଗୋଟ୍ଠଜ୍ଝକ୍ଖେପି ୱଲ୍ଲଭୋ''ତି [ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା ୧୮।୭]।

ଦ୍ୱଯଂ ସୁୱଣ୍ଣରଜତଜ୍ଝକ୍ଖାନଂ ଦ୍ୱିନ୍ନମ୍ପି ନାମଂ। ହିରଞ୍ଞଂ ୱୁଚ୍ଚତି ଅକତସୁୱଣ୍ଣାଦି, ତତ୍ର ନିଯୁତ୍ତୋ ହେରଞ୍ଞିକୋ। କନ ଦିତ୍ତିଗତିକନ୍ତୀସୁ, ନିପୁବ୍ବୋ, ଖୋ, ନିକ୍ଖୋ, ସୁୱଣ୍ଣାଦିୱିକାରୋ, ତତ୍ର ନିଯୋଗୋ ନିକ୍ଖିକୋ। ୱିସେସତୋ ପନ ସୁୱଣ୍ଣଜ୍ଝକ୍ଖେ ଭୋରିକୋ। ଭୂରିସଦ୍ଦୋ ସୁୱଣ୍ଣେ, ତଂଯୋଗା ଭୋରିକୋ। ରୂପ୍ପାଜ୍ଝକ୍ଖେନିକ୍ଖିକୋ, ତସ୍ମା'ଯ'ମୁଭଯତ୍ରାପି ହେରଞ୍ଞିକୋତି ସାମଞ୍ଞସ୍ମିଂଯେୱ। ୱୁତ୍ତଞ୍ଚ –

''ଭୋରିକୋ କନକାଜ୍ଝକ୍ଖୋ,

ରୂପ୍ପା'ଜ୍ଝକ୍ଖୋ ତୁ ନିକ୍ଖିକୋ''ତି [ଅମର ୧୮।୭]।

ସସ୍ସ ଅତ୍ତନୋ ୱିଜିଗୀସଭୂତସ୍ସ ଦେସାନନ୍ତରୋ ସମନ୍ତତୋ ମଣ୍ଡଲୀଭୂତୋ ରାଜା ସତ୍ତୁରୁଚ୍ଚତେ ଏକତ୍ଥାଭିନିୱେସିତତ୍ତା। ତତୋ ପରଂ ୱିଜିଗୀସଭୂମ୍ୟେକନ୍ତରିକୋ ମିତ୍ତୋ ଏକତ୍ଥକାରିତ୍ତନୋପକାରତ୍ତା। ଅରିୱିଜିଗୀସମିତ୍ତାନଂ ପନ ମଣ୍ଡଲାନଂ ବହିଭୂତୋ ଦୂରମଣ୍ଡଲଟ୍ଠୋ ୱିଜିଗୀସଭୂମିଯା ଅଚ୍ଚନ୍ତଦ୍ଧୱହିତୋ ବଲାଧିକୋପି ଯୋ ନାପକରୋତ୍ଯୁପକାରୋତି ୱା, ସ ଉଦାସୀନୋ ଦୂରମଣ୍ଡଲତ୍ତେନୋପକାରତ୍ତା। ଦୂରମଣ୍ଡଲେ ଆସତୀତି ଉଦାସୀନୋ, ଉପୁବ୍ବୋ ଆସ ଉପସେୱନେ, ଯୁ, ଅସ୍ସି, ଦାଗମୋ ଚ। ସତ୍ତୁମଭିଯୁଞ୍ଜମାନସ୍ସ ୱିଜିଗୀସସ୍ସ ସତ୍ତୁହିତାଯ ଯୋ ପଣ୍ହିଂ ଗଣ୍ହତି ପିଟ୍ଠିତୋ ୱତ୍ତତି, ସୋ ପଣ୍ହିଗ୍ଗାହୋ। ''ପଣ୍ହି ପଚ୍ଛା ପଦଂ ୱିଜିଗୀସସ୍ସା''ତି ରତନକୋସେ। ''ପଣ୍ହିପାଦେ ବ୍ୟୂହପିଟ୍ଠେ''ତି [ତିକଣ୍ଡସେସ ୩।୩। ୧୩୪]ତିକଣ୍ଡସେସୋ। ''ପଣ୍ହି ପଚ୍ଛିମଭାଗେ ଚ, ପାଦମୂଲୋମଦିଟ୍ଠିସୁ। ସେନାପିଟ୍ଠେ କୁମ୍ଭିଯଞ୍ଚେ''ତି ତୁ ନାନତ୍ଥସଙ୍ଗହେ।

୩୪୪-୩୪୫।ଦିଟ୍ଠନ୍ତଂ ରିପୁମ୍ହି। ମିତ୍ତପଟିପକ୍ଖତ୍ତା ଅମିତ୍ତୋ, ରପତ୍ଯୱଣ୍ଣଂ ରଜତେତି ରିପୁ, ଉ, ଇତ୍ତଂ, ରପ, ଲପ, ଜପ, ଜପ୍ପ ୱଚନେ ୱା। ୱେରଂ ୱିରୋଧୋ ଯସ୍ସତ୍ଥୀତି ୱେରୀ, ଇ, ଦୁକ୍ଖହେତୁତ୍ତା ସପତ୍ତି ଇୱ ସପତ୍ତୋ, ଇୱତ୍ଥେ ଅକାରପଚ୍ଚଯୋ। ଅର ଗମନେ,ତି, ଭୂୱାଦିତ୍ତା ଆଗମୋ। ସଦ ସାଦନେ, ତୁ, ଭୂୱାଦି, ସତ୍ତୁ, ଯୱାଦିଟ୍ଠଣ୍ଡେପି। ଅର ଗମନେ, ୱେରମରତୀତି ଅରି, ରସ୍ସନ୍ତୋ ଇ। ସପତ୍ତାଦୀନଂ ଚତୁନ୍ନଂ ଦ୍ୱନ୍ଦୋ, ''ବ୍ୟଞ୍ଜନୋ ଚ ୱିସଂଯୋଗୋ''ତି ସୁତ୍ତେ ଚଗ୍ଗହଣେନ ଏକତକାରସ୍ସ ଲୋପୋ ଚ। ପତିଯମତ୍ଥନଂ ପଚ୍ଚତ୍ଥୋ, ତଂଯୋଗା ପଚ୍ଚତ୍ଥିକୋ, ପତିଯଂ ୱିପରୀତଗମନଂ। ପଚ୍ଛ ଗତିଯଂ, ଚୁରାଦି। ପରିପନ୍ଥୋ ପରିସ୍ସୱଟ୍ଠାନଂ, ତଂଯୋଗା ପରିପନ୍ଥୀ। ପଟିୱିରୁଦ୍ଧୋ ପକ୍ଖୋ ସହାଯୋ ପଟିପକ୍ଖୋ, ତଥା ୱିପକ୍ଖୋ। ନ ହିତୋ ଅହିତୋ। ହିଂସାଯଂ ରମତୀତି [ପରତୀତି (?)]ପରୋ, କ୍ୱି। ପଟିପକ୍ଖଭାୱେନ ଅମତି ଗଚ୍ଛତୀତି ପଚ୍ଚାମିତ୍ତୋ, ଅମ ଗମନେ, ତୋ, ଦ୍ୱିତ୍ତଂ। ନତ୍ଥି ଏତସ୍ମା ଇତି ଉପଦ୍ଦୱୋତି ଅନୀତୋ , ମିତ୍ତୋ, ତପ୍ପଟିପକ୍ଖୋ ପଚ୍ଚନୀତୋ, ସୋ ଏୱ ପଚ୍ଚନୀକୋ, ତସ୍ସ କୋ, ଯଥା ନିଯକୋ। ୱିରୋଧୋସ୍ସତ୍ଥୀତି ୱିରୋଧୀ, ଈ। ଦିସ, ଦୁସ ଅପ୍ପୀତିଯଂ, ଦିୱାଦି। ୱିଦୁସ୍ସନସୀଲତାଯ ୱିଦ୍ଦେସୀ, ଦ୍ୱିତ୍ତଂ, ଇସ୍ସେତ୍ତଂ। ଦୁସ୍ସତୀତି ଦିସୋ, ଅ। ତପଚ୍ଚଯେ ଦିଟ୍ଠୋ, ଧାତ୍ୱନ୍ତେନ ସହ ଟ୍ଠାଦେସୋ। ଦ୍ୱେସଣୋ, ଦୁହଦଯୋ, ଦସ୍ସୁ, ସାତ୍ତୱୋ, ଅଭିଘାତୀପ୍ୟତ୍ର।

ଦ୍ୱଯଂ ଅନୁକୂଲନେ। ଅନୁରୋଧନଂ ଅନୁରୋଧୋ, ଣୋ। ରୁଧ ଆୱରଣେ। ଅନୁରୂପଂ ପୱତ୍ତନଂ ଅନୁୱତ୍ତନଂ, ୱତୁ ୱତ୍ତନେ, ଭୂ, ଯୁ।

୩୪୬। ପଞ୍ଚଙ୍କଂ ମିତ୍ତସାମଞ୍ଜଞ୍ଚେ। ମିଦ ସ୍ନେହେ, ଭୂୱାଦି, ତୋ, ୱଯସା ତୁଲ୍ଲୋ ୱଯସୋ, ମୂଲୱଯୋସଦ୍ଦେହି ସଞ୍ଜ୍ଞାଯଂ ସପଚ୍ଚଯୋ [ଯପଚ୍ଚଯୋ (?) ପାଣିନି ୪।୪।୯୧ ସୁତ୍ତଂ ପସ୍ସିତବ୍ବଂ], ସବ୍ବକାରିଯେସୁ ସହ ୱଯତୀତି ୱା ୱଯସୋ, ୱଯ ଗମନେ, ସହସ୍ସ ସୋ ୱଣ୍ଣୱିପରିଯଯୋ। ସହ ଅଯତି କିଚ୍ଚେସୂତି ସହାଯୋ, ଅଯ ଗମନେ, ସହସ୍ସ ସାଭାୱୋ, ଯଥା ସହଧମ୍ମିକୋ। ସହ ୱା ହାନି, ଅଯୋ ୱା ୱୁଦ୍ଧି ଯସ୍ସ ସହାଯୋ, ତିପଦବହୁବ୍ବୀହି, ଯଥା ପରକ୍କମାଧିଗତସମ୍ପଦା। ଅଥ ୱା ହାନି ଚ ଆଯୋ ଚ ହାଯା, ନିଲୋପୋ, ତେ ଯସ୍ସ ଅତ୍ଥି, ସୋ ସହାଯୋ, ‘‘ସପକ୍ଖକୋ, ସଲୋମକୋ’’ତ୍ୟାଦୀସୁ ୱିଯ ସସଦ୍ଦସ୍ସ ୱିଜ୍ଜମାନତ୍ଥତ୍ତା। ସୁନ୍ଦରଂ ହଦଯମେତସ୍ସାତି ସୁହଦଯୋ, ଅଲୋପୋ, ଦ୍ୱସ୍ସ ଜୋ, ସୋୱ ସୁହଜ୍ଜୋ। ସହ ପରିସହନେ। ପରିସହନଂ ଅଦୁସ୍ସନଂ, ଖୋ, ହଲୋପୋ, ସଖା, ରାଜାଦି, ସମାନୋ ଖ୍ୟାତୋ ପତୀତୋ ୱା ସଖା, ଯଲୋପୋ, ସମାନସ୍ସ ଚ ସଭାୱୋ। ସିନିଦ୍ଧୋ, ସ୍ନିଦ୍ଧୋ, ସୱଯୋପ୍ୟତ୍ର। ସଖ୍ୟସତ୍ତପଦିନା ପନ ମେତ୍ତିଯଂ ୱୁତ୍ତନ୍ତି। ସଖିମ୍ହି ଭୱଂ ସଖ୍ୟଂ। ସତ୍ତହି ପଦେହି ଅୱଗମ୍ୟତେତି ସତ୍ତପଦିନଂ[ସତ୍ତପଦୀନ (ଅମର ୧୮।୧୨)], ଇନୋ।

ଦ୍ୱଯଂ ଅଭେଜ୍ଜମିତ୍ତେ। ସବ୍ବକାଲଂ ଭଜତୀତି ସମ୍ଭତ୍ତୋ, ଭଜ ସେୱାଯଂ, ଭୂୱାଦି। ଦଳ୍ହୋ ଥିରୋ ମିତ୍ତୋ ଦଳ୍ହମିତ୍ତୋ। ଦ୍ୱଯଂ ଦିଟ୍ଠମତ୍ତମିତ୍ତେ। କିଞ୍ଚି କାଲଂ ପସ୍ସିତବ୍ବୋତି ସନ୍ଦିଟ୍ଠୋ। ସଂସଦ୍ଦୋଯମପ୍ପତ୍ଥୋ। ଦିସ ପେକ୍ଖନେ, ଦସ୍ସନଂ ଦିଟ୍ଠଂ, ତଂ ମତ୍ତା ପମାଣମେତସ୍ସ ଦିଟ୍ଠମତ୍ତକୋ, ସକତ୍ଥେ କୋ।

୩୪୭। ଦ୍ୱଯଂ ଚରପୁରିସେ ତାପସାଦିରୂପେନ ଚରମତ୍ତେ। ଚରତି ଜାନାତି ପରଚକ୍କନ୍ତି ଚରୋ, ଅ, ଚାରୋପି, ଣୋ। ଗୁଳ୍ହପୁରିସୋ ଗୁଭପୁରିସୋ। ଯଥାରହୱଣ୍ଣୋ, ପଣିଧି, ଅପ୍ପସପ୍ପୋ, ଫସ୍ସୋପ୍ୟତ୍ର। ତତ୍ରାଦିଦ୍ୱଯଂ ୱାଣିଜକସିବଲଲିଙ୍ଗଭିକ୍ଖୁକଚ୍ଚାଯନାଦିଲେସେନ ଥାଯିନିଚରେ। ଇତରେ ଇଧାଗତସଦିସତ୍ଥେ। ୱଣ୍ଣୋ ପକାରୋ, ଯଥାରହୱଣ୍ଣୋ ଯଥାରହପ୍ପକାରୋ। ଯେନ ପରଚକ୍କଂ ସକ୍କା ଞାତୁଂ ତପ୍ପକାରୱା ଇଚ୍ଚତ୍ଥୋ। ପଣିଧିଯ୍ୟତେ ଞେଯ୍ୟମସ୍ମିଂ ପଣିଧି, ଇ। ଅପକଟ୍ଠଂ ସପ୍ପତି ଚରତୀତି ଅପସପ୍ପୋ, ଅ। ଫୁସ ବାଧନଫୁସନେସୁ, ଅ, ଫସ୍ସୋ।

ତିକଂ ପଥିକେ। ପଥେ ଗଚ୍ଛତୀତି ପଥାୱୀ, ୱୀ, ଦୀଘୋ। ଇକୋ, ପଥିକୋ। ଅଦ୍ଧନି ମଗ୍ଗେ ଗଚ୍ଛତି ସୀଲେନାତି ଅଦ୍ଧଗୂ। ଅଦ୍ଧଗୋପ୍ୟତ୍ର।

ଦ୍ୱଯଂ ଦୂତେ। ଦୁ ପରିତାପେ, ତୋ। ସନ୍ଦେସଂ ୱାଚିକଂ ହରତ୍ୟନେନେତି [ହରତୀତି (?)]।

ଦ୍ୱଯଂ ଜୋତିସିକେ। ଗଣଯତୀତି ଗଣକୋ, ଣ୍ୱୁ। ମୁହୁତ୍ତଂ କାଲୱିସେସଂ ଜାନାତୀତି ମୁହୁତ୍ତିକୋ, ୱାଗ୍ଗହଣେନ ନ ୱୁଦ୍ଧି। ସଂୱଚ୍ଛରୋ, ଜୋତିସିକୋ, ଦେୱଞ୍ଞୂ, ମୋହୁତ୍ତୋ, ଞାଣିକୋ, କାତନ୍ତିକୋପ୍ୟତ୍ର। କତନ୍ତୋ ଦେୱମତ୍ତଂ, ତଂ ଜାନାତୀତି କାତନ୍ତିକୋ।

୩୪୮। ଦ୍ୱଯଂ ଲେଖକେ। ଲିଖ ଲେଖନେ, ଭୂ, ଣ୍ୱୁ। ଲିପେନ ମସ୍ୟୋପଦେସେନ ଭୱତୀତି ଲିପି, ଇ, ୱଣ୍ଣସଣ୍ଠାନୋ, ତଂ କରୋତୀତି ଲିପିକାରୋ। ଅକ୍ଖରଚଣୋ, ଅକ୍ଖରଚୁଞ୍ଚୁପ୍ୟତ୍ର। ଚନ ଦାନେ, ଭୂ। ଚଞ୍ଚୁ ଗତିଯଂ।

ମେଲାନନ୍ଦା ମସିମଣି, ମେଲନ୍ଧୁ ୱଣ୍ଣକୂପିକା;

ମସିଜଲନ୍ତୁ ମେଲା ଚ, ପତ୍ତଞ୍ଜନଂ ମସି ଦ୍ୱିସୁ।

ଲେଖନୀ ୱଣ୍ଣତୂଲୀ ଚ, ୱଣ୍ଣକକ୍ଖରତୂଲିକା;

ୱଣ୍ଣଦୂତୋ ସୋତ୍ଥିମୁଖୋ, ଲେଖୋ ୱାଚିକହାରକୋ।

କାଚନକିତଲିକୋ ଚ, କାଚନଂ ତନ୍ନିବନ୍ଧନଂ;

ଲେଖ୍ୟଟ୍ଠାନଂ ଗନ୍ଥକୁଟି, ମୁଦ୍ଦା ପଚ୍ଚଯକାରିନୀ [ତିକଣ୍ଡସେସ ୨।୮।୨୭, ୨୮, ୨୯]।

ଦ୍ୱଯଂ ୱଣ୍ଣେ। ୱଣ୍ଣୀଯତି ପକାସୀଯତି ଅତ୍ଥୋ ଯେନ, ସୋ ୱଣ୍ଣୋ, ୱଣ୍ଣ ପକାସନେ। ନ ଖରତି ନ ଖୀଯତୀତି ଅକ୍ଖରୋ, ଖର ୱିନାସେ, ଖି ଖଯେ ୱା, ତଦା ଅରୋ। ଲିଖନଂ, ଲିପି, ଲିଖି ଇମେ ୱଣ୍ଣସଣ୍ଠାନେ ୱୁତ୍ତନ୍ତି। ଲିପିଲିଖିଯୋ ଇତ୍ଥିଯଂ।

ଭେଦାଦଯୋ ଇମେ ଚତୁରୋ ଉପାଯା ସତ୍ତୁୱିଜଯକାରଣାନି। ସତ୍ତୁୱିଜଯମୁପଗଚ୍ଛନ୍ତି ଏତେହୀତି ଉପାଯା। ପରସ୍ମା ୱିସିଲେସନଂ ଭେଦୋ।

ସ୍ନେହରାଗାପନଯନଂ , ସଂହାସୋପ୍ପାଦନଂ ତଥା;

ସନ୍ତଜ୍ଜନଞ୍ଚ ଭେଦୋଯଂ, ୱିଞ୍ଞୂହି ତିୱିଧୋ ମତୋ [କାମନ୍ଦକୀଯନୀତିସାର ୧୭।୮]।

ତତ୍ରାଯଂ ତୱାନୁଗ୍ଗତେନ ପଣ୍ଡୁଙ୍କୋ ପାସାଦତରୱୋ ୱିଯ ଅତ୍ତାନଞ୍ଚୋଚ୍ଛିନ୍ଦିସ୍ସତୀତି ସଙ୍କାଯଂ ଜନିତାଯଂ ସ୍ନେହଭତ୍ତିଞ୍ଚାପନଯତି। ଅଭିଭୱନଞ୍ଚୋପାଦଯତି [ପଦ୍ଦଞ୍ଚୋପାଦଯତି (କ।)]। ଅଞ୍ଞସ୍ସ ଚ ପରିଯପଚ୍ଛାମିତ୍ତାନୁଗ୍ଗହଣସ୍ସ ମରଣମେୱନ୍ତୋ ଭୱିସ୍ସତୀତ୍ଥେୱଂପକାରମଭିଭଯନଂ ସନ୍ତଜ୍ଜନଂ।

ୱଧୋତ୍ଥଗ୍ଗହଣଞ୍ଚେୱ, ପରିକ୍କେସୋ ତଥେୱ ଚ;

ଇତି ଦଣ୍ଡୱିଧଞ୍ଞୂହି, ଦଣ୍ଡୋପି ତିୱିଧୋ ମତୋ [କାମନ୍ଦକୀଯନୀତିସାର ୧୭।୯]।

ପରିକ୍କେସୋ ବନ୍ଧନତାଳନାଦି।

ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞୋପକାରାନଂ, ଦସ୍ସନଂ ଗୁଣକିତ୍ତନଂ;

ସମ୍ବନ୍ଧସ୍ସ ସମକ୍ଖାନଂ, ଆଯତିଂ ସମ୍ପକାସନଂ।

ୱାଚା ପେସଲଯା ସାଧୁ, ତୱାହମିତି ଚପ୍ପଣଂ;

ଇତି ସାମୱିଧଞ୍ଞୂହି, ସାମଂ ପଞ୍ଚୱିଧଂ ମତଂ [କାମନ୍ଦକୀଯନୀତିସାର ୧୭।୪-୫]।

''ଅସ୍ମିଂ ଏୱଂ କତେ ଇଦଂ ଅମ୍ହାକଂ ଭୱିସ୍ସତୀ''ତି ଆସାଦସ୍ସନଂ ଆଯତିସମ୍ପକାସନଂ। ଅପ୍ପଣମିତ୍ଥଙ୍ଗସ୍ସ ଦାନଂ।

ଦାନଞ୍ଚ ପଞ୍ଚଧା ସାରସ୍ସାସାରସ୍ସ ଚ ଦବ୍ବସ୍ସ ଗହିତସ୍ସ ସମପ୍ପଣଂ, ତଥାଗହିତସ୍ସାନୁମୋଦନଂ, ତଥା ଅପୁବ୍ବଦାନଂ, ତଥା ''ଅମୁସ୍ସ ଦବ୍ବଂ ଗଣ୍ହାହି, ତଥେୱ ଭୱିସ୍ସତୀ''ତି ପରସେସୁ ସଯଂ ଗାହପ୍ପୱତ୍ତନଂ, ତଥା ଇଣପ୍ପମୋଚନଞ୍ଚେତି। ଯଥାହ –

''ଯୋ ସମ୍ପତ୍ତଧନୋସ୍ସଗ୍ଗୋ, ଉତ୍ତମମଜ୍ଝିମାଧମୋ;

ପଟିଦାନଂ ତଥା ତସ୍ସ, ଗହିତସ୍ସାନୁମୋଦନଂ।

ଦବ୍ବଦାନ'ମପୁବ୍ବଞ୍ଚ , ସଯଂ ଗାହପ୍ପୱତ୍ତନଂ;

ଦେଯ୍ୟସ୍ସ ପଟିମୋକ୍ଖୋ ଚ, ଦାନଂ ପଞ୍ଚୱିଧଂ ମତ''ନ୍ତି [କାମନ୍ଦକୀଯନୀତିସାର ୧୭।୬-୭]।

ଏତେ ଚତ୍ତାରୋ ଉପାଯା ମାଯାଦୀସ୍ୱେୱନ୍ତୋଗଧା, ତଥା ହି ମାଯୋପେକ୍ଖା ଚ ଦଣ୍ଡନ୍ତୋଗଧା। ଇନ୍ଦଜାଲଞ୍ଚ ଭେଦେ ଅନ୍ତୋଗଧଂ। କେଚି ପନାହୁ

''ସାମଂ ଦାନଞ୍ଚ ଭେଦୋ ଚ, ଦଣ୍ଡୋ ଚେତି ଚତୁକ୍କକଂ;

ମାଯୋପେକ୍ଖିନ୍ଦଜାଲଞ୍ଚ, ସତ୍ତୋପାଯା ପକିତ୍ତିତା''ତି [କାମନ୍ଦକୀଯନୀତିସାର ୧୭।୩]।

୩୪୯। ନାମମତ୍ତେନ ୱୁତ୍ତାନଂ ଭେଦାଦୀନମିଦାନି ପରିଯାଯାନ୍ହାହ। ତତ୍ର ଦ୍ୱଯଂ ଭେଦେ। ଜପ ମାନସେ ଚ [ଜପୋ ଚିନ୍ତନୱାଚାସୁ (ଧାତ୍ୱତ୍ଥସଙ୍ଗହ, ୧୩୫ ଗାଥା)], ଭୂ, ଣୋ। ଭିଦି ଦ୍ୱିଧାକରଣେ, ଣୋ।

ତିକଂ ଦଣ୍ଡେ। ଦଣ୍ଡ ନିପାତନେ, ଚୁରାଦି। ସହୋ ୱୁଚ୍ଚତି ବଲଂ, ତବ୍ଭୱଂ ସାହସଂ। ଦମନଂ ଦମୋ, ଦୀଘପଟିସେଧୋ।

୩୫୦। ସାମଂ ସୁଦ୍ଦୱଗ୍ଗେ, ଦାନଞ୍ଚ ବ୍ରାହ୍ମଣୱଗ୍ଗେ କଥେସ୍ସତି। ସାମ୍ହାଦଯୋ ସତ୍ତରେୱାଚରିଯମତେ। ପରମ୍ପରୋପକାରିତ୍ତା ରଜ୍ଜସ୍ସଙ୍ଗାନି। ପକଟ୍ଠମୁପକୁବ୍ବନ୍ତି ରଜ୍ଜନ୍ତି ପକତିଯୋତି ଚୋଇନ୍ତେ। ୱୁତ୍ତଞ୍ଚ କାମନ୍ଦକୀଯେ –

‘‘ସାମ୍ଯ’ମଚ୍ଚଞ୍ଚ ରଟ୍ଠଞ୍ଚ, ଦୁଗ୍ଗଂ କୋସୋ ବଲଂ ସଖା;

ପରମ୍ପରୋପକାରୀଦଂ, ସତ୍ତଙ୍ଗଂ ରଜ୍ଜମୁଚ୍ଚତେ [କାମନ୍ଦକୀଯନୀତିସାର ୪।୧]।

ଅମଚ୍ଚରଟ୍ଠଦୁଗ୍ଗାନି , କୋସୋ ଦଣ୍ଡୋ ଚ ପଞ୍ଚମୋ;

ଏତା ପକତିଯୋ ୱୁତ୍ତା, ୱିଜିଗୀସସ୍ସ ରାଜିନୋ।

ଏତା ପଞ୍ଚ ତଥା ମିତ୍ତଂ, ସତ୍ତମୋ ପଥୱୀପତି;

ସତ୍ତପ୍ପକତିକଂ ରଜ୍ଜଂ, ଇଚ୍ଚାହ ସୂରପୂଜିତୋ’’ତି।

ତତ୍ର ପୋରସେଣୀନଂ ପଧାନଭାୱେପି ସତି ରଟ୍ଠଗ୍ଗହଣେନ, ବଲଗ୍ଗହଣେନ ୱା ଗହଣସିଦ୍ଧନ୍ତି ନେହ ୱିସୁଂ ଗହଣଂ କତଂ, ଅମରକୋସେ ପନ ଦ୍ୱୀହି ଗହଣେ ସିଦ୍ଧେପି ପଧାନତ୍ତାଖ୍ୟାପନତ୍ଥଂ ୱିସୁଂ ଗହିତା। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ତତ୍ର –

‘‘ସାମ୍ଯ’ମଚ୍ଚୋ ସଖା କୋସୋ, ରଜ୍ଜଦୁଗ୍ଗବଲାନି ଚ;

ରଜ୍ଜଙ୍ଗାନି ପକତଯୋ, ପୋରାନଂ ସେଣିଯୋପି ଚେ’’ତି [ଅମର ୧୮।୧୭]।

ଏସଞ୍ଚ ସାମ୍ଯମଚ୍ଚରଟ୍ଠଦୁଗ୍ଗକୋସବଲସଖୀନଂ ପୁବ୍ବତରସ୍ସ ଗରୁତ୍ତଂ ୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟଂ, ଇହ ତୁ ନାମଲିଙ୍ଗାନୁସାସନେ ଅଭିଧାନସତ୍ଥେ ଅନୁପଯୋଗତୋ ଯଥାକ୍କମଂ ଗରୁତ୍ତଂ ନ ୱତ୍ତୁମିଚ୍ଛତୀତି ବ୍ଯତିକ୍କମେନୋପଞ୍ଞାସୋ କତୋ।

ସୁୱଣ୍ଣାଦିମଯଭଣ୍ଡାଗାରଂ କୋସୋ, ପବ୍ବତୋଦକରୁକ୍ଖାଦୀହି ଦୁଗ୍ଗମଂ ପୁରଂ ଦୁଗ୍ଗଂ, ୱିଜିତଂ ଜନପଦୱତୀ ଭୂମି, ବଲଂ ଚକ୍କଂ, ତଞ୍ଚ ମୋଲଭତସେଣିସହାଯାମିତ୍ତାଟୱିକଭେଦେନ ଛବ୍ବିଧଂ। ତତ୍ର କମାଗତଂ ମୋଲଂ, ୱେତନସମ୍ବନ୍ଧଂ ଭତଂ, ପୋରଂ ବଲଂ ସେଣୀ, ସହାଯଭୂତଂ ସହାଯୋ, ଅମିତ୍ତଭୂତଂ ଅମିତ୍ତଂ, ଅଟୱିକଂ ଅଟୱିସହାଯୋ ମିତ୍ତଂ। ତଦପି ସହଜଂ, ପାକତଂ, କିତ୍ତିମଞ୍ଚେତି ତିୱିଧଂ। ‘‘ଲିଙ୍ଗେ ସଭାୱେ ପକତି, ପୋରାମଚ୍ଚାଦିଯୋନିସୁ। ତିଲିଙ୍ଗଂ ଗୁଣସାମ୍ଯେପୀ’’ତି [ବ୍ଯାଖ୍ୟାସୁଧା ୧।୪।୨୯]ରୁଦ୍ଦୋ।

୩୫୧। ପଭାୱାଦୀନଂ ୱସା ସତ୍ତିଯୋ ନାମ ତିସ୍ସୋ ଭୱନ୍ତି। ସକ ସତ୍ତିଯଂ,ତି। ତତ୍ର ଯଂ ସନ୍ଧାଦୀନଂ, ଭେଦାଦୀନଞ୍ଚ ଯାଥାୱତୋ ଅୱଟ୍ଠାପନଂ, ତଂ ଞାଣବଲଂ ମନ୍ତସତ୍ତି, ସକସମ୍ପତ୍ତୁପ୍ପତ୍ତିଯଂ କୋସଦଣ୍ଡା ପଭୂସତ୍ତି, ତେସଂଯେୱ ପଭୁତ୍ତସମ୍ପାଦନେ ସାମତ୍ଥିଯତୋ। ୱୁତ୍ତଞ୍ଚ ‘‘କୋସଦଣ୍ଡବଲଂ ପଭୂସତ୍ତି’’ରିତି [ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକାଯମ୍ପି]। ବଲୱତୀ ଉସ୍ସାହଚେଟ୍ଠା ଉସ୍ସାହସତ୍ତି। ୱୁତ୍ତଞ୍ଚ ‘‘ୱିକ୍କମବଲମୁସ୍ସାହସତ୍ତି’’ରିତି [ବ୍ଯାଖ୍ୟାସୁଧା ୨।୮।୧୯ ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକାଯମ୍ପି]।

ପଭାୱାଦୀନଂ ସକାରଣଂ ସରୂପଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ପଭାୱୋ’’ଚ୍ଚାଦି। ଦମନଂ ଦଣ୍ଡୋ, ତଦତ୍ଥିଯା ବଲମ୍ପି ଦଣ୍ଡୋ। ତତୋ ଜାତଂ ଯଂ ତେଜୋ, ତଂ ପଭାୱୋ। ତତୋ ଜାତୋ ଯୋ ତେଜୋ, ସୋ ‘‘ପଭାୱୋ’’ତିପି ପୁଲ୍ଲିଙ୍ଗେନ ଯୋଜନୀଯଂ। ପଭୱନ୍ତି ତେଜସ୍ସିନୋ ଅନେନେତି ପଭାୱୋ, ଣୋ। ପକଟ୍ଠୋ ୱା ଭାୱୋ ପଭାୱୋ। କୋସୋ ଧନଂ, ତତୋ ଜାତୋ ଯୋ ତେଜୋ, ସୋ ପଭାୱୋ ନାମ। ତଥା କୋସଜୋ ତେଜୋ ଧନେନ ସତ୍ତୁନମୁପକରଣଂ। ପତପନ୍ତି ତେଜସ୍ସିନୋ ଭୱନ୍ତ୍ଯନେନେତି ପତାପୋ, ଣୋ।

୩୫୨। ଦ୍ୱଯଂ ମନ୍ତେ। ମନ୍ତା ୱୁଚ୍ଚତି ପଞ୍ଞା, ସା ଏତସ୍ମିଂ ୱିଜ୍ଜତି ତାଯ ନିପ୍ଫାଦେତବ୍ବତ୍ତାତି ମନ୍ତୋ, ଅଥ ୱା ମନ୍ତ ଗୁତ୍ତଭାସନେ, ଭାୱେ ଣୋ। ଇତରତ୍ର ଭାୱେ ଯୁ।

ସୋ ମନ୍ତୋ ଦ୍ୱିଗୋଚରୋ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଜନାନଂ ୱିସଯଭୂତୋ ଚତୁକ୍କଣ୍ଣୋ ନାମ। ଚତ୍ତାରୋ କଣ୍ଣା ଏତ୍ଥ ଚତୁକ୍କଣ୍ଣୋ। ସୋ ମନ୍ତୋ ତିଗୋଚରୋ ତିଣ୍ଣଂ ଜନାନଂ ୱିସଯଭୂତୋ ଛକ୍କଣ୍ଣୋ ନାମ। ମନ୍ତୋ ନାମ ଚତୁକ୍କଣ୍ଣୋ ୱା ଛକ୍କଣ୍ଣୋ ୱା କତ୍ତବ୍ବୋ, ନ ତତୋ ପରନ୍ତି ଦ୍ୱିନ୍ନମେୱେତ୍ଥ ଗହଣଂ। ଅମରକୋସେ ପନ ଛକ୍କଣ୍ଣୋପି ପଟିକ୍ଖିତ୍ତୋ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ତତ୍ଥ ‘‘ଅଛକ୍କଣ୍ଣୋ, ଯୋ ତତିଯାଦ୍ଯଗୋଚରୋ’’ତି [ଅମର ୧୮।୨୨]।

ସବ୍ବପାରିସଦତ୍ତା [ସବ୍ବପାଠିପଦତ୍ତା (କା)] ବ୍ୟାକରଣସ୍ସ ସୋତୂନଂ ସମୟନ୍ତରେସ୍ୱପି ପଟୁଭାୱଜନନତ୍ଥଂ ଇଧାନାଗତାପି ଛଗ୍ଗୁଣାଦୟୋ ଆନେତ୍ୱା କଥେତବ୍ବା। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି –

''ସବ୍ବପାରିସଦଂ [ସବ୍ବପାଟିପଦଂ (କା)] ହିଦଂ, ସଦ୍ଦସତ୍ଥ'ମତୋ ମତଂ;

ନିସ୍ସୀୟତେ କ୍ୱଚି କିଞ୍ଚି, ସଦ୍ଦେସ'ମତ୍ର ୱାଦିନ''ନ୍ତି।

ୟଥା ଛଗ୍ଗୁଣା ସନ୍ଧି ୱିଗ୍ଗହୟାନାସନଦ୍ୱେଧାସୟା [ଅମର ୧୮।୧୮-୯]। ତତ୍ର ସନ୍ଧି ଉପହାରଲକ୍ଖଣୋ ତିୱିଧୋ କୋସଦଣ୍ଡଭୂମିପ୍ପଦାନହେତୁକୋ। ଅପହାରଲକ୍ଖଣୋ ୱିଗ୍ଗହୋ, ସୋପି ତିୱିଧୋ ପକାସୟୁଦ୍ଧଂ କୂଟୟୁଦ୍ଧଂ ତୁଣ୍ହିୟୁଦ୍ଧନ୍ତି।

ପରବ୍ୟସନତାସପଭିଦେସକାଲାତ୍ଥୁଦୟାୱାପୟାନମତ୍ତେନ ସାଦ୍ଧେ ପରସ୍ମିଂ କତାଚରସ୍ସ ଗୁଣାନୁରତ୍ତପକତିସ୍ସ ୱିଜିଗୀସସ୍ସ ୟାତ୍ରା ୟାନଂ[କାମନ୍ଦକୀୟନୀତିସାରେ ୧୧ ସଗ୍ଗେ ପସ୍ସିତବ୍ବଂ], ତଞ୍ଚ ୱିଗ୍ଗୟ୍ହୟାନଂ ସନ୍ଧାୟୟାନଂ ସମ୍ଭୂୟୟାନଂ ପସଙ୍ଗୟାନଂ ଉପେକ୍ଖୟାନମିତି ପଞ୍ଚୱିଧଂ। ପଟିଗ୍ଗାହୀନଂ ନିଗ୍ଗୟ୍ହ, ସନ୍ଧାୟ, ଉପେକ୍ଖିୟ ୱା ୟଂ ୟାନଂ, ତଂ ୱିଗ୍ଗୟ୍ହୟାନାଦି। ୟଦା ନ ସକ୍କୋତି, ତଦା ସାମନ୍ତେହି ସହେକୀଭୂୟ ୟାନଂ ସମ୍ଭୂୟୟାନଂ। ଅଞ୍ଞତ୍ର ଗନ୍ତଦ୍ଧେ ଅଞ୍ଞସ୍ମିଂ ପସଙ୍ଗତୋ ଗମନଂ ପସଙ୍ଗୟାନଂ।

''ନ ମଂ ପରୋ ହନ୍ତୁଂ ସମତ୍ଥୋ, ନାହମ୍ପି ପର''ମିତି କାଲାଦିକେ ପରିକ୍ଖିତ୍ୱା ୱିଜିଗୀସସ୍ସ ଦୁଗ୍ଗାଦୀନି ୱଡ୍ଢୟତୋ ଠିତି ଆସନଂ, ତଦପି ୱିଗ୍ଗୟ୍ହାସନସନ୍ଧାୟାସନାଦିଭେଦେନ ପଞ୍ଚୱିଧଂ। ବଲୀନଂ ସତ୍ତୂନଂ ମଜ୍ଝେ କାକକ୍ଖିୱା'ଲକ୍ଖିତସ୍ସୋ'ଭୟତ୍ର ୱଚନେନତ୍ତନୋ ସମପ୍ପଣଂ ଦ୍ୱେଧଂ। ଅଞ୍ଞତରେନ ୱା ବଲୱତରେନ ସନ୍ଧି, ଅଞ୍ଞତରେନ ଅବଲେନ ୱିଗ୍ଗହୋ ଦ୍ୱେଧଂ। ସତ୍ତୁନୋ ୱା ପକତୀହି ସନ୍ଧାୟ ୟୋ ତେନ ୱିଗ୍ଗହୋ, ସତ୍ତୁନେୱ ୱା ୟୋ ସନ୍ଧିୱିଗ୍ଗହସମୁଦାୟହେତୁକୋ [ସତ୍ତୁନୋୱ ୱା ସନ୍ଧିୱିଗ୍ଗହସମୁଦାୟହେତୁନୋ (ବ୍ୟାଖ୍ୟାସୁଧା ୧।୮।୧୮)] ଦୁଗ୍ଗାସୟସ୍ସ ବ୍ୟାପାରୋ, ସୋପି ଦ୍ୱେଧଂ। ପରସନ୍ତାନମପ୍ପୋଭୟୱେଦନାନଂ ଉଭୟତୋ ୱୁତ୍ତି ଦ୍ୱେଧମୁଚ୍ଚତେ।

''ଉଚ୍ଛିଜ୍ଜମାନୋ ରିପୁନା ନିରୁପାୟ ପଟିକ୍ରିୟୋ। ସତ୍ତିହୀନୋ ସମାସିୟତେ''ତି [ବ୍ୟାଖ୍ୟାସୁଧା ୧।୮।୧୮] ହୀନେନାଞ୍ଞସ୍ସ ବଲୱତରସ୍ସ ଧମ୍ମୱିଜୟିନୋ ସମାସୟନଂ [ବଲୱତା ଅରିନା ଉଚ୍ଛିଜ୍ଜମାନସ୍ସ ହୀନସତ୍ତିନୋ ୟଂ ବଲୱଧମ୍ମୱିଜୟିସମାସୟନଂ (ବ୍ୟାଖ୍ୟାସୁଧା ୧।୮।୧୮)], ତସ୍ସେୱ ୱା ବଲିନୋ ସତ୍ତୁନୋ କୋସାଦିପ୍ପଦାନେନ ଆସୟନଂ ଆସୟୋ ୱୁଚ୍ଚତେ। ଏତେ ଛଗ୍ଗୁଣା।

ୟସ୍ମିଞ୍ଚ ଗୁଣେ ଠିତୋ ୱିଜିଗୀସୋ ସକ୍କୋତ୍ୟତ୍ତନୋ ଅଟ୍ଠୱଗ୍ଗିୟକମ୍ମାନି ପୱତ୍ତୟିତୁଂ, ପରସ୍ସ ଚେତାନ୍ୟୁପହନ୍ତୁଂ, ଗୁଣମାଧିଟ୍ଠେୟ୍ୟ, ସା ୱୁଦ୍ଧି।

କସି ୱଣିଜ୍ଜଂ ପଥୋ ଦୁଗ୍ଗଂ, ସେତୁ କୁଞ୍ଜରବନ୍ଧନଂ;

ଖନ୍ୟାକରଧନାଦାନଂ, ସୁଞ୍ଞାନଞ୍ଚ ନିୱେସନଂ [କାମନ୍ଦକୀୟନୀତିସାର ୫।୭୮]।

ଇଚ୍ଚେସୋ ଅଟ୍ଠୱଗ୍ଗୋ।

ୟସ୍ମିଂ ୱା ଗୁଣେ ଠିତୋ ସକମ୍ମାନଂ ୱୁଦ୍ଧିଂ, ଖୟଂ ୱା ନାଭିପସ୍ସତି, ତଂ ଠାନଂ, ୟସ୍ମିଂ ୱା ଗୁଣେ ଠିତୋ ସକମ୍ମାନମୁପଘାତଂ ପସ୍ସତି, ତସ୍ମିଂ ନ ତିଟ୍ଠେୟ୍ୟ, ସୋ ଖୟୋ, ଅୟଂ ନୀତିୱେଦୀନଂ ତିୱଗ୍ଗୋ [ଅମର ୧୮।୧୯]। ଇତରେସଂ ଧମ୍ମତ୍ଥକାମା ତିୱଗ୍ଗୋ।

ଦ୍ୱୟଂ ଗୁୟ୍ହୋ ରହସି ଭୱଂ ରହସ୍ସଂ, ସୋ, ରହେ ୱା ଭୱଂ ରହସ୍ସଂ। ଗୁହ ସଂୱରଣେ, କମ୍ମନି ୟୋ। ଇଦଂ ଦ୍ୱୟଂ ତୀସୁ। ରହସ୍ସୋ ମନ୍ତୋ, ରହସ୍ସା ୱାଚା, ରହସ୍ସଂ ମନ୍ତନଂ।

୩୫୩। ପଞ୍ଚକଂ ୱିଜନେ। ୱିଜି ପୁଥଭାୱେ, ଭୂ, ତୋ ଚ। ୱିଚି ୱିୱେଚନେ, ପୁଥୁଭାୱେ ଚ ୱା। ''ୱିୱିତ୍ତଂ ତୀସୁ ୱିଜନେ, ଅସଂପକ୍କପୱିତ୍ତେସୂ''ତି ରୁଦ୍ଦୋ। ୱିଗତୋ ଜନୋ ଅସ୍ମାତି ୱିଜନୋ। ଛାଦେତୀତି ଛନ୍ନୋ। ଛଦ ସଂୱରଣେ। ୱିରମରହତୀତି ରହୋ, ରହ ଚାଗେ, ରମନ୍ତେ ଅସ୍ମିନ୍ତି ୱା ରହୋ, ୱଣ୍ଣୱିକାରୋ। ''ରହୋ ନିଧୁୱନେ ଚାପି, ରହୋ ଗୁୟ୍ହେ ନପୁଂସକ''ନ୍ତି [ବ୍ୟାଖ୍ୟାସୁଧା ୨।୮।୨୨]ରଭସୋ। ଦୁତିୟୋ ରହୋସଦ୍ଦୋ ଅବ୍ୟୟଂ। ନିସ୍ସଲାକା, ଉପାସୁପ୍ପତ୍ରା। ନିସ୍ସଲାକା ଥୀ, ଉପାସୁ ଅବ୍ୟୟଂ।

ଦ୍ୱଯଂ ଊସ୍ସାସେ। ସସ ପାଲନେ, ଣୋ। ସସ୍ଥ ଊସ୍ସାସୋ। ''ଊସ୍ସଝୋ କେଲିକଲହେ, ଊସ୍ସାସେ'ପଣଯେପି ଚେ''ତି [ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକାଯମ୍ପି]ରୁଦ୍ଦୋ।

ଦ୍ୱଯଂ ନ୍ଥାଯୋ। ଯୁଜ ସମାଧିମ୍ହି, ସମାଧି ଅଭ୍ଭୁପଗମୋ, ତୋ। ଉପଗନ୍ତବ୍ବତ୍ତା ଉପାଯିକଂ। ଉପାଯା ସକତ୍ଥେ ଇକୋ, ଓପାଯିକଂ, ଓପଯିକମ୍ପି [ପାଣିନି ୫।୪।୩୪ (ଗଣ)], ଲଦ୍ଧଂ, ଭଜମାନଂ, ଅଭିନୀତଂ, ନ୍ଥାଯଂ, ଞାଯଂପ୍ପତ୍ର।

୩୫୪। ସିଲୋକଂ ଓୱାଦେ। ଅଓପୁବ୍ବୋ ୱଦ ୱିଯତ୍ତିଯଂ ୱାଚାଯଂ, ଭାୱେ ଣୋ। ସାସ ଅନୁସିଟ୍ଠିମ୍ହି,ତି, ଆସ୍ସି, ଅନୁସିଟ୍ଠି। ଅନୁସାସତେ ଅନୁସାସନଂ। ପୁମୱଞ୍ଜେ ଇତ୍ଥିଯଂ, ନପୁଂସକେ ଚ। ଏତ୍ଥ ଚ ଏକସ୍ସେୱତ୍ଥସ୍ସ ଭିନ୍ନଲିଙ୍ଗେହି ତୀହି ନାମେହି କଥନଂ ନ କେୱଲଂ ୱାଚ୍ଚଲିଙ୍ଗୋଯେୱ ସଦ୍ଦୋ, ଅଥ ଖୋ ୱାଚକଲିଙ୍ଗୋପ୍ପତ୍ଥୀତି ଦୀପନତ୍ଥଂ।

ଦ୍ୱଯଂ ଆଣାଯଂ। ଆଣ ପେସନେ, ଭାୱେ ଅ, ଆଣା, ଇତ୍ଥୀ। ଅଓୱାଦୋ, ନିଦ୍ଦେସୋ, ସିଟ୍ଠିପ୍ପତ୍ର। ଦ୍ୱଯଂ ବନ୍ଧନେ। ଦା ଦାନେ, ଭାୱେ ଯୁ, ଦା ଅଓଖଣ୍ଡନେ ୱା, ୱିଯୋଗଦାନତୋ ଉଦ୍ଦାନଂ।

୩୫୫-୩୫୬। ଦ୍ୱଯଂ ଅପରାଧେ। ଅପଗଚ୍ଛନ୍ତ୍ୟନେନାତି ଆଗୁ, ଣୁ, ପଲୋପୋ, ରସ୍ସସ୍ସ ଦୀଘତା, ନପୁଂସକେ ଆଗୁ। ଅପଗତୋ ରାଧୋ ଯେନ ଅପରାଧୋ, ରାଧ ସଂସିଦ୍ଧିମ୍ହି। ଦ୍ୱଯଂ ରାଜଗଯ୍ହେ। କିର ୱିକିରଣେ, କଓରି ଅ, ଅତ୍ତଂ। ବଲ ପାଣନେ, ଇ। କରସାହଚରିଯତୋ ବଲି ପୁଲ୍ଲିଙ୍ଗେ। ଭାଗଧେଯ୍ୟୋପ୍ପତ୍ର। ଭାଗାସକତ୍ଥେ ଧେଯ୍ୟୋ [ପାଣିନି ୫।୪।୩୬ (ୱା।)], ଭାଗତ୍ତେନ ତିଟ୍ଠତୀତି ୱା ଭାଗଧେଯ୍ୟୋ, ଇଯୋ।

ଦ୍ୱଯଂ ତୁଟ୍ଠିଦାଯେ। ମନୋରଥପୁଣ୍ଣତ୍ତା ପଓବ୍ବୋ ଭାଗୋ ପୁଣ୍ଣପତ୍ତୋ। ତୁସ୍ସନଂ ତୁଟ୍ଠୋ, ସୋସ୍ସତ୍ଥୀତି ତୁଟ୍ଠୀ, ତେନ ଦାତବ୍ବୋ ଦାଯୋ ତୁଟ୍ଠିଦାଯୋ, ଆକାରନ୍ତାନମାଯୋ।

ଛକ୍କଂ ପାଭତେ। ତଥା ହି –

''ହେମଂ ସୀହାସନଂ ୱେସଂ, ୱୁତ୍ତଂ ଭଦ୍ଦାସନଂ ତଥା;

ଉପାଯନ'ମୁପଗ୍ଗଯ୍ହଂ, ପାଭତଞ୍ଚୋ'ପଦା ଥିଯ''ନ୍ତି।

ସିଲୋକାଦ୍ଧଂ ନାମ ଅମରମାଲା।

ଉପଗନ୍ତ୍ୱାଦାତବ୍ବାତି ଉପଦା, ଅ, ଇତ୍ଥୀ, ଟଂ ତମତ୍ଥଂ ପତ୍ଥେନ୍ତେହି ଆଭରୀଯତେ ଆନୀଯତେତି ପାଭତଂ, ପତ୍ଥନତ୍ଥଜୋତକୋଯଂ ପସଦ୍ଦୋ। ଉପେଯ୍ୟତେତି ଉପାଯନଂ, ଇତୋ ଯୁ, ଉପଗଚ୍ଛତି ଯେନାତି ୱା ଉପାଯନଂ। କୁଚ ସଙ୍କୋଚନେ, ଣୋ, ୱିଗତୋ କୋଚୋ ଯେନ ଉକ୍କୋଚୋ। ପଣ୍ଡେନ ସତ୍ଥପଣ୍ଡେନ ସଦ୍ଧିଂ ଆକରୀଯତେ ଆନୀଯତେତି ପଣ୍ଣାକାରୋ, ଅଞ୍ଞତ୍ର ଉପଚାରା। ପହିଣନ୍ତ୍ୟନେନେତି ପହେଣକଂ, ହି ଗତିଯଂ, ଯୁ, ସକତ୍ଥେ କୋ। ପଦେସନଂ, ଉପଗ୍ଗଯ୍ହଂ, ଉପହାରୋପ୍ପତ୍ର।

ଗୁମ୍ବାଦିଦେଯ୍ୟୋ ଗୁମ୍ବଘଟାଦିକୋ [ଗୁମ୍ବଘଟାଦିତୋ (?)] ଦେଯ୍ୟୋସୁଙ୍କଂ, ଅନିତ୍ଥୀ, ଗୁମ୍ବୋ ନାମ ଜଲଥଲମଗ୍ଗାଦୀସୁ ଲଦ୍ଧବ୍ବଭାଗୋ, ତଥା ଘଟ୍ଟୋପି, ସମାନତ୍ଥା ହେତେ। ଆଦିନା ପାଭତମ୍ପି ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ସୁଙ୍କ ଗମନେ, ସୁଙ୍କତି ଯେନ, ଟଂ ସୁଙ୍କଂ। ଗମୁ ଗମନେ, ବୋ, ଅସ୍ସୁ, ଗୁମ୍ବୋ। ଦ୍ୱଯଂ ଗାମଜନପଦାଦିତୋ ଲଦ୍ଧବ୍ବଭାଗେ। ଅଯ ଗମନେ, ଣୋ, ଆଯୋ। ଅପଚଯେ ଅଯୋ। ଧନାନଂ ସମ୍ପତ୍ତକାଲେ ଆଗମୋ ଧନାଗମୋ।

୩୫୭। ଦ୍ୱଯଂ ଛତ୍ତସାମଞ୍ଞେ। ଆତପତୋ ସୂରିଯାଲୋକତୋ ତାଯତୀତି ଆତପତ୍ତଂ, ତୋ। ଛାଦଯତୀତି ଛତ୍ତଂ, ଛଦ ଅପୱାରଣେ, ତୋ, ତ୍ରଣପଚ୍ଚଯେ ଛତ୍ରଂ, ହେମଂ ସୁୱଣ୍ଣଖଚିତଂ ରଞ୍ଞଂ ରାଜୂନଂ ଆସନଂ ସୀହାସନାଖ୍ୟଂ। ସୀହାକତିପ୍ପଧାନତ୍ତା ସୀହାକତିପ୍ପଧାନଂ ଆସନନ୍ତି ୱିଗ୍ଗହୋ।

ଦ୍ୱଯଂ ଚାମରେ। ୱାଲେନ କତା ବୀଜନୀ ୱାଲବୀଜନୀ। ଚମରୋ ମିଗୋ ତସ୍ସେଦଂ ଚାମରୀ। ''ଚାମରା ଚାମରଂ ରୋମଂ, ଗୁଚ୍ଛକଞ୍ଚାୱତୂଲକ''ନ୍ତି [ତିକଣ୍ଡସେସ ୨।୮।୪୦୬]ତିକଣ୍ଡସେସୋ। ପକିଣ୍ଣକଂପ୍ପତ୍ର। ପକରୀଯତେ ୱିକ୍ଖିପତେ ପକିଣ୍ଣକଂ, ସକତ୍ଥେ କୋ।

୩୫୮। ଖଗ୍ଗାଦଯୋ ଇମେ ପଞ୍ଚ ରାଜୂନଂ କକୁଧଭଣ୍ଡାନି ଭଓନ୍ତି। କୁକ ଆଦାନେ, ଧୋ, ୱଣ୍ଣୱିପରିଯଯୋ। ରଞ୍ଞୋ ଗମନକାଲେ ସଦା ଆଦାତବ୍ବତୋ କକୁଧାନି ଚ ତାନି ରାଜଧନତ୍ତା ଭଣ୍ଡାନି ଚେତି କକୁଧଭଣ୍ଡାନି।

୩୫୯। ଦ୍ୱଯଂ ପୁଣ୍ଣଘଟୋ। ଜଲପୁଣ୍ଣତ୍ତା ଭଦ୍ଦୋ କଲ୍ଲାଣୋ କୁମ୍ଭୋ ଭଦ୍ଦକୁମ୍ଭୋ। ଦ୍ୱଯଂ ହେମଭାଜନେ। ଭର ଭରଣେ, ଭରଣଂ ଧାରଣଂ ପୋସନଞ୍ଚ, ଧାରଣତ୍ଥସ୍ସ ଭରତିସ୍ସ ଭିଙ୍ଗାଦେସୋ, ଭରତି ଦଧାତି ଉଦକନ୍ତି ଭିଙ୍ଗାରୋ, ଆରୋ। କରକୋ, କୁଣ୍ଡିକାପ୍ପତ୍ର।

ହତ୍ଥୀ ଚ ଅସ୍ସୋ ଚ ରଥୋ ଚ ପତ୍ତି ଚ, ତେସଂ ସମୂହୋ ହତ୍ଥିସ୍ସରଥପତ୍ତି ଚତୁରଙ୍ଗିନୀ ସେନାତ୍ୟୁଚ୍ଚତେ, ସେନଙ୍ଗତ୍ତା ସମାହାରଦ୍ୱନ୍ଦୋଯଂ। ଚତ୍ତାରି ଅଙ୍ଗାନି ଯସ୍ସଂ ସଂୱିଜ୍ଜନ୍ତି, ସା ଚତୁରଙ୍ଗିନୀ, ଈ, ଇନୀ।

୩୬୦।ଦନ୍ତୀନ୍ତଂ ହତ୍ଥିନି। କୁଞ୍ଜୋ ହନୁ, ଦନ୍ତୋ ଚ, ତଂଯୋଗା କୁଞ୍ଜରୋ, ଅତିସଯେ ରୋ, କୁଂ ପଥୱିଂ ଜରାପେତୀତି ୱା କୁଞ୍ଜରୋ, ଅଲୁତ୍ତସମାସୋ, କୁଞ୍ଜେ ୱା ଗିରିକୂଟେ ରମତି, କୋଞ୍ଚନାଦଂ ନଦନ୍ତୋ ୱା ଚରତି, କୁଂ ୱା ପଥୱିଂ ତଦାଘାତେନ ଜରଯତୀତି କୁଞ୍ଜରୋ। ୱାରଯତି ପରବଲଂ ୱାରଣୋ, ନନ୍ଦାଦୀହି ୟୁ। ହତ୍ଥଯୋଗା ହତ୍ଥୀ। ମତଙ୍ଗସ୍ସ ଇସିନୋ ଅପଚ୍ଚଂ ମାତଙ୍ଗୋ, ମହନ୍ତଂ ଅଙ୍ଗଂ ସରୀରମେତସ୍ସାତି ୱା ମାତଙ୍ଗୋ, ହ ନଲୋପୋ, ଅସ୍ସାକାରୋ ଚ। ଦ୍ୱେ ରଦା ଦନ୍ତା ଯସ୍ସ ଦ୍ୱିରଦୋ, ''ରଦ ୱିଲେଖନେ ଦନ୍ତେ''ତି ହି ନାନତ୍ଥସଙ୍ଗହୋ। ଗଜ ସଦ୍ଦେ, ଗଜତୀତି, ଅ। ନଗୋ ପବ୍ବତୋ, ସୋ ୱିଯ ଦିସ୍ସତୀତି ନାଗୋ, ଣୋ। କରେନ, ମୁଖେନ ଚାତି ଦ୍ୱୀହି ପିୱତୀତି ଦ୍ୱିପୋ। ଇ ଗମନେ, ଭୋ। ଦନ୍ତଯୋଗା ଦନ୍ତୀ। ସଟ୍ଠିହାଯନୋ, ଦନ୍ତାୱଲୋ, ଅନେକପୋ, ମତଙ୍ଗଜୋ, କରୀ, ଥମ୍ବେରମୋ, ପଦ୍ମୀ, ମହାମିଗୋ, ପୀଲୁ, ସିନ୍ଧୁରୋ, ଦୀଘମାରୁତୋ, ରାଜୀୱୋ, ଜଲକଙ୍କୋ, ନିଲ୍ଲୁରୋ, କରଟୀ, ୱରଙ୍ଗୋ, ସୁପ୍ପକଣ୍ଣୋ ଇଚ୍ଚାଦୀନିପି ହତ୍ଥିନୋ ନାମାନି। ସଟ୍ଠିୱସ୍ସିକତ୍ତା, ଜାତିଯା ସଟ୍ଠିୱସ୍ସକାଲେ ଥାମେନ ହାଯନତୋ ୱା ସଟ୍ଠିହାଯନୋ।

ୱନକରୀନଂ ଯୋ ଯୂଥଜେଟ୍ଠୋ, ସୋ ସଯୂଥାନଂ ଜେଟ୍ଠତ୍ତା ଯୂଥଜେଟ୍ଠୋ। ସଯୂଥେ ପାତି ରକ୍ଖତୀତି ଯୂଥପୋତି ଚୋଚ୍ଚତେ।

୩୬୧। କାଳାୱକାଦୀନି ଏତାନି ହତ୍ଥିରାଜାନଂ କୁଲାନି। କଲମ୍ବତେ ସଦ୍ଦାଯତେତି କାଳାୱକୋ, ଣ୍ୱୁ, ମଲୋପୋ। ଗଙ୍ଗାଯଂ ଜାତୋ ଗଙ୍ଗେଯ୍ୟୋ, ଠାନୱସେନ ସା ସଞ୍ଜ୍ଞା। ପଣ୍ଡରୱଣ୍ଣତାଯ ପଣ୍ଡରୋ। ୱଣ୍ଣୱସେନ ତମ୍ବୱଣ୍ଣତାଯ ତମ୍ବୋ। ପିଙ୍ଗଲୱଣ୍ଣତାଯ ପିଙ୍ଗଲୋ। ଗନ୍ଧଯୁତ୍ତତାଯ ଗନ୍ଧୋ। ମଙ୍ଗ ଗମନତ୍ଥୋ, ସୋଭନଗମନଯୁତ୍ତତାଯ ମଙ୍ଗଲୋ, ଅତିସାଯନେ, ପସଂସାଯଂ ୱା ଲୋ। ହେମୱଣ୍ଣତାଯ ହେମୋ। ଉପୋସଥକୁଲେ ଜାତତ୍ତା ଉପୋସଥୋ, ଉପଗନ୍ତ୍ୱା ଅରଯୋ ଉସତୀତି ୱା ଉପୋସଥୋ, ଥୋ, ଉସ ଦାହେ, ଉପପୁବ୍ବୋ ୱସ ନିୱାସେ ୱା, ୱସ୍ସୋ, ଉପୋସଥୋ, ତିଥୀୱିସେସୋ ଚ। ଛଦ୍ଦଣ୍ଡଦନ୍ତତାଯ ଛଦ୍ଦନ୍ତୋ। ଏତେସଞ୍ଚ କାଳାୱକୋ ଦସନ୍ନଂ ପୁରିସାନଂ ବଲଂ ଧାରେତି, ଗଙ୍ଗେଯ୍ୟୋ ଦସନ୍ନଂ କାଳାୱକାନଂ, ଏୱଂ ଯାୱଛଦ୍ଦନ୍ତା ନେତବ୍ବୋ, ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧୋ ପନ ଦସନ୍ନଂ ଛଦ୍ଦନ୍ତାନଂ ବଲଂ ଧାରେତି, ତେନେୱ ଭଗୱା କାଳାୱକହତ୍ଥିଗଣନାଯ କୋଟିସହସ୍ସବଲଂ ଧାରେତି, ପୁରିସଗଣନାଯ ଦସନ୍ନଂ ପୁରିସକୋଟିସହସ୍ସାନଂ ବଲଂ।

୩୬୨। ପାଦୋ କରିପୋତୋ। ପଞ୍ଚୱସ୍ସାନି ଯାୱ କଲଭୋ, କଲ ସଙ୍ଖ୍ୟାନେ, ଅଭୋ, କଲଭୋ, ଳଅତ୍ଥେ କଳଅଭୋ, ମାତାପିତୂହି ଭରିତବ୍ବତ୍ତା ଭିଙ୍କୋ, ଭରତିସ୍ସ ଭିଙ୍କୋ। କରିସାୱକୋପ୍ପତ୍ର। ପାଦୋ ମତ୍ତମାତଙ୍ଗେ। ଦାନଂ ପଭିନ୍ନୋ ଯସ୍ସ ପଭିନ୍ନୋ। ମଜ୍ଜତୀତି ମତ୍ତୋ, ମଦ ଉମ୍ମାଦେ। ଗଜେ ଜାଯତୀତି ଗଜ୍ଜୋ, ଣ୍ୟୋ, ମଦୋ। ସୋ ସଞ୍ଜାତୋ ଯସ୍ସ ଗଜ୍ଜିତୋ।

ଦ୍ୱଯଂ ହତ୍ଥିସମୂହେ। ହତ୍ଥୀନଂ ସମୂହୋ ହତ୍ଥିଘଟା। ଗଜାନଂ ସମୂହୋ ଗଜତା, ଗାମଜନବନ୍ଧୁସହାଯାଦୀହି ତା। ପାଦୋ ହତ୍ଥିନିଯଂ। ହତ୍ଥଯୋଗା ହତ୍ଥିନୀ, ଈ, ଇନୀ। କଣ ସଦ୍ଦେ, ଇରୁ, ସକତ୍ଥେ କୋ। କରେଣୁକାତିପି, ତଦା କରଯୋଗା କରେଣୁକା, ଇଣ୍ୱୁ। କରିଣୀ, ଧେନୁକା, ୱସା, କରେଣୁପ୍ପତ୍ର।

୩୬୩।ହତ୍ଥିସିରୋପିଣ୍ଡା ହତ୍ଥିନୋ ସିରସି ଦ୍ୱେ ପିଣ୍ଡା କୁମ୍ଭାଖ୍ୟା। କେ ସିରସି ଭୱତୀତି କୁମ୍ଭୋ, ଅସ୍ସୁ, ନିଗ୍ଗହୀତାଗମୋ ଚ। ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ପନ କୁମ୍ଭାନଂ ମଜ୍ଝିମଂ ୱିଦୁ ନାମ [ଅମର ୧୮।୩୭]। ଅଙ୍କୁସଘଟ୍ଟାତଂ ୱିନ୍ଦତ୍ୟସ୍ମିନ୍ତି ୱିଦୁ, ପୁମେ, ଉ। ଦ୍ୱଯଂ କଣ୍ଣମୂଲେ। ଚୂଳଅ ନିମଜ୍ଜନେ, ଣ୍ୱୁ, ଚୂଳଇକା, ଚୁଦ ସଞ୍ଚୋଦନେ ୱା, ଚୋଦେନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଅଙ୍କୁସାଦୀହି ଅଦନ୍ତନ୍ତି ଚୂଳଇକା, ଦସ୍ସ ଳଓ, ଣ୍ୱୁ।

ଆସତେ ଅସ୍ମିନ୍ତି ଆସନଂ, ଖନ୍ଧଦେସୋ। ଖନ୍ଧୋ ଏୱ ଦେସୋ ଖନ୍ଧଦେସୋ, ତସ୍ମିଂ। ଦ୍ୱଯଂ ପୁଚ୍ଛମୂଲେ। ପୁଚ୍ଛସ୍ସ ମୂଲଂ ହେଟ୍ଠିମଭାଗୋ।

୩୬୪। ତିକଂ ଗଜବନ୍ଧନଥମ୍ଭେ। ଆଲନ୍ତ୍ୟସ୍ମିଂ, ଅନେନ ୱା ବନ୍ଧନ୍ତି ଆଲାନଂ, ୟୁ। ଆପୁବ୍ବୋ ବନ୍ଧନତ୍ଥୋ ଲାଧାତୁ। ଆହନନ୍ତି ବନ୍ଧନ୍ତ୍ୟସ୍ମିଂ, ଅନେନ ୱା ଆଳହକୋ, ହନଧାତୁ, ନସ୍ସ ଳଓ, ୱଣ୍ଣୱିପରିଯଯୋ ଚ, ଣ୍ୱୁ। ଥମ୍ଭ ପଟିବନ୍ଧନେ। ବନ୍ଧୋପ୍ପତ୍ର।

ତିକଂ ସଙ୍ଖଲେ। ଅନିତ୍ଥୀ ତୁତି ୱୁତ୍ତଂ ଲିଙ୍ଗପଦଂ। ଗଲ ସେଚନେ। ନିଗଳଅତି ବନ୍ଧତି ଯେନାତି ନିଗଳଓ, ଅ, କଲୁସାଧନଂ ୱା। ଅଦି ବନ୍ଧନେ, ଅନ୍ଦତୀତି

ଅନ୍ଦୁକୋ। ଣ୍ଡୁ, ଅସ୍ସୁ। ଭୁସଂ ଖଲତ୍ଥନେନ ସଙ୍ଖଲଂ, କଟି ୱନ୍ଧବନ୍ଧନେପି, ''ଥୀକଟୀୱନ୍ଧବନ୍ଧେପି, ନିଗଳେ ସଙ୍ଖଲଂ ତିସୂ''ତି [ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା ୧୮।୪୧]ରଭସୋ। ସଙ୍ଖଲିକାପ୍ପତ୍ର।

ଦ୍ୱଯଂ ଗଜଗଣ୍ଡେ। ଗଣ୍ଡ ୱଦନେକଦେସେ, ଅଧାତୁନମ୍ପି ଧାତୂସୁ ପାଠୋ, ଧାତୁ ହି କ୍ରିଯନ୍ତୋ। ଗଣ୍ଡୋ କପୋଲସାମଞ୍ଞେପି। କଟ ୱସ୍ସାୱରଣେସୁ, ଅ। ଦ୍ୱଯଂ କରିମଦଜଲେ। ଦୀଯତେତି ଦାନଂ। ମଦ ଉମ୍ମାଦେ, କରଣେ ଅ।

୩୬୫। ଦ୍ୱଯଂ ହତ୍ଥିକରେ। ସୋଣ ୱଣ୍ଣଗତୀସୁ, ଡୋ, ସୋଡ ଗଦ୍ଧେ ୱା, ନିଗ୍ଗହୀତାଗମୋ, ଣୋ ଚ। ଦ୍ୱୀସୁ ଦ୍ୱେପି।

ଦ୍ୱଯଂ ସୋଣ୍ଡଗ୍ଗେ। କରସ୍ସ ସୋଣ୍ଡସ୍ସ ଅଗ୍ଗଂ। ପୁସ ପୋସନେ। ଖରୋ, ସସ୍ସ କୋ, ଉସ୍ସୋତ୍ତଂ, ପୁସ ୱୁଦ୍ଧିମ୍ହି ୱା, ଭୂ, ପୁସ ସ୍ନେହସେଚନପୂରଣେସୁ ୱା, କିଯାଦି, ପୁସ ଧାରଣେ ୱା, ଚୁରାଦି।

ହତ୍ଥିସ୍ସ କାଯମଜ୍ଝମ୍ହି ବନ୍ଧନରଜ୍ଜୁ କଚ୍ଛା ନାମ। କଚ ବନ୍ଧନେ, ଛୋ। ଦୂସା, ୱରତ୍ତାପ୍ପତ୍ର। କୁଥୋ ନାମ ହତ୍ଥିପିଟ୍ଠହରିତଚିତ୍ରକମ୍ବଲଂ, ସୋ ଆଦି ଯେସନ୍ତେ କୁଥାଦଯୋ। କୁଥାଦଯୋ ଏୱ କପ୍ପନୋ ନାମ ଭୱନ୍ତି। କପ୍ପ ସାମତ୍ଥିଯେ, ସଜ୍ଜନାଯଞ୍ଚ , କରଣେ ଯୁ। କପ୍ପନାପି। କଚ ସଜ୍ଜନାଯଂ, ଥୋ, କୁଥୋ, ତୀସୁ। ''ନପୁଂସକମତ୍ଥରଣଂ, ଥୀ ପୱେଣୀ କୁଥଂ ତିସୂ''ତି [ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା ୧୮।୪୨] ହି ୱୋପାଲିତୋ। ପୱେଣୀ, ଅତ୍ଥରଣଂ, ୱଣ୍ଣୋ, ପରିତ୍ଥୋମୋତି ଏତେ କୁଥପରିଯାଯା।

୩୬୬। ଦ୍ୱଯଂ ରାଜାରହେ ହତ୍ଥିନି। ରାଜାନମୁପଗନ୍ତ୍ୱା ୱହିତୁମରହତୀତି ଓପୱୟ୍ହୋ, ଅରହତ୍ଥେ ଣ୍ୟୋ। ରାଜାନଂ ୱହିତୁଂ ଅରହତୀତି ରାଜୱୟ୍ହୋ, ଣ୍ୟୋ। ଦ୍ୱଯଂ କପ୍ପିତହତ୍ଥିନି। ସଜ୍ଜା ସଜ୍ଜନା ସଞ୍ଜାତା ଯସ୍ମିଂ ସଜ୍ଜିତୋ। କପ୍ପା କପ୍ପନା ସଞ୍ଜାତା ଯସ୍ମିଂ କପ୍ପିତୋ। ଏତସ୍ମାଯେୱ ପାଠା ସଜ୍ଜକପ୍ପା ସଜ୍ଜନାକପ୍ପନାନଂ ପରିଯାଯାତି ଞେଯ୍ୟା।

ହତ୍ଥିନୋ ପାଦେ ୱିଜ୍ଝନକଣ୍ଟକୋ ''ତୋମରୋ''ତ୍ୟୁଚ୍ଚତେ। ତୁଜ୍ଜତେନେନେତି ତୋମରୋ, ତୁଦ ବ୍ୟଥନେ, ଅରୋ, ଦସ୍ସ ମୋ, ୱତ୍ତଂ। ୱେଣୁକଂପ୍ପତ୍ର [କୋତ୍ତଂ ୱେଣୁକମାଲାନଂ (ଅମର ୧୮।୪୧)], କ୍ୱଚି ୱେଠଉକନ୍ତିପି ପାଠୋ।

୩୬୭। ହତ୍ଥିନୋ କଣ୍ଣମୂଲମ୍ହି ୱିଜ୍ଝନକଣ୍ଟକୋ ''ତୁତ୍ତ''ମିତ୍ୟୁଚ୍ଚତେ। ତୁଜ୍ଜତେନେନେତି ତୁତ୍ତଂ, ତୋ। ହତ୍ଥିନୋ ମତ୍ଥକମ୍ହି ୱିଜ୍ଝନକଣ୍ଟକୋ ''ଅଙ୍କୁସୋ''ତ୍ୟୁଚ୍ଚତେ। ଅଙ୍କତେ ଅନେନେତି ଅଙ୍କୁସୋ, ଅଙ୍କ ଲକ୍ଖଣେ, ସୋ, ଅସ୍ସୁ।

ପଞ୍ଚକଂ ହତ୍ଥାରୋହେ। ମଡି ଭୂସାଯଂ, ହତ୍ଥିଂ ମଣ୍ଡଯତି ରକ୍ଖତୀତି ହତ୍ଥିମଣ୍ଡୋ, ସୋୱ ହତ୍ଥିମେଣ୍ଡୋ, ମି ହିଂସାଯଂ ୱା, ଡୋ, ନିଗ୍ଗହୀତାଗମୋ। ହତ୍ଥିଂ ପାତି ରକ୍ଖତୀତି ହତ୍ଥିପୋ, କମ୍ମନି ଣୋ। ହତ୍ଥିଂ ଗୋପଯତି ରକ୍ଖତୀତି ହତ୍ଥିଗୋପକୋ। ଗୁପ ରକ୍ଖଣେ, ସକତ୍ଥେ କୋ। ଆଧୋରଣୋ, ନିସାଦିନୋପ୍ପତ୍ର।

୩୬୮। ମାତଙ୍ଗହଯାଦୀନଂ ଗମନାଦିକ୍ରିଯାସିକ୍ଖାପକୋ ଆଚରିଯୋ ''ଗାମଣୀଯୋ''ତ୍ୟୁଚ୍ଚତେ। ଗମନଂ ଗାମୋ, ଭାୱେ ଣୋ। ହତ୍ଥାଦୀନଂ ଗମନକ୍ରିଯା ଗାମୋ, ତଂ ନେତି ସିକ୍ଖାପେତୀତି ଗାମଣୀଯୋ, ଅଞ୍ଞକ୍ରିଯାସିକ୍ଖାପନେତ୍ୱୂପଚାରା, ଗାମଂ ୱା ହତ୍ଥାଦିସମୂହଂ ନେତୀତି ଗାମଣୀଯୋ, ଗମନଂ ୱା ସିକ୍ଖାପେତୀତି ଗାମଣୀଯୋ, ସବ୍ବତ୍ର ନସ୍ସ ଣତ୍ତଂ।

ପାଦଦ୍ୱଯଂ ଅସ୍ସେ। ହଯ ଗତିଯଂ, ଅ। ତୁରଂ ସୀଘଂ ଗଚ୍ଛତୀତି ତୁରଙ୍ଗୋ, କ୍ୱି, ବିନ୍ଦାଲୋପୋ, ଲୋପେ ସତି ତୁରଗୋ। ୱାହ ପଯତନେ, ଅ। ଅସ ଭକ୍ଖନେ, ଅ। ସିନ୍ଧୁନମଦୂରଭୱୋ ଜନପଦୋପି ସିନ୍ଧୱୋ, ତତ୍ର ଭୱୋ ସିନ୍ଧୱୋ, ସଂଯୋଗନ୍ତତ୍ତା ନ ୱୁଦ୍ଧି। ଘୋଟକୋ, ପୀତି, ତୁରଙ୍ଗମୋ, ୱାଜୀ, ଗନ୍ଧବ୍ବୋ, ସତ୍ତିରିଚ୍ଚାଦୀନିପି ଅସ୍ସେ। ଘୁଟ ପରିୱତ୍ତନେ, ଣ୍ଡୁ। ପା ପାନେ,ତି। ''ପାନେ ଥୀ ପୀତି ଅସ୍ସେ ସୋ''ତି ରୁଦ୍ଦୋ। ୱାଜଯୋଗା ୱାଜୀ, ଈ। ''ଏସଞ୍ଚ ପୁବ୍ବଂ ପକ୍ଖୋ ଆସି, ସ ତୁ ଦେୱେନ୍ଦ୍ରତ୍ଥିତେନ ସାଲୀଭୂତମୁନିନା ସକ୍କଂ ପଯୋଜେତ୍ୱା ୱଜିରଛେଦିତୋ''ତି ନିକାଯନ୍ତରିଯା। ସପ ସମୱାଯେ,ତି, ସତ୍ତି, ସାମତ୍ଥିଯେପି।

୩୬୯।ତସ୍ସ ଅସ୍ସସ୍ସ ଭେଦୋ ୱିସେସୋ ଅସ୍ସତରୋ, ଅସ୍ସଂ ତରତୀତି ଅସ୍ସତରୋ, ତର ଅତିକ୍କମନେ, ତରପଚ୍ଚଯେନାପି ସିଦ୍ଧଂ। ପଧାନସ୍ସଭୂମିଭୱୋ ସୁଜାତିକୋ ଅୱିକାରୀ କୁଲୀନକୋ ଅସ୍ସୋ ଆଜାନୀଯୋ ନାମ, ଆ ଭୁସୋ କାରଣାକାରଣଂ ଜାନାତୀତି ଆଜାନୀଯୋ, ଅନୀଯୋ, ଣ୍ୟପଚ୍ଚଯେନ ୱା ସିଦ୍ଧଂ, ତଦା ''କିଯାଦିତୋ ନା''ତି ନାଗମୋ, ଈକାରାଗମୋ ଚ [ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା ୧୮।୪୪ ଗାଥାଯମ୍ପି ପସ୍ସିତବ୍ବଂ]। କୁଲେ ସମ୍ଭୂତୋ କୁଲୀନକୋ, ଈନୋ, ସକତ୍ଥେ କୋ। ସଙ୍ଗାମେ ଗରୁସତ୍ଥପ୍ପହାରେନ ନିହତୋ ସନ୍ତୋ ପିଯୋ ସାମିକଂ ନ ଜହତି ସୁଖଂ ୱହନସୀଲୋ ଯୋ ଅସ୍ସୋ, ସୋ

ୱିନୀତସଦ୍ଦେନୋଚ୍ଚତେ। ୱିସେସେନ ଦମ୍ମତଂ ନେତି ଯନ୍ତି ୱିନୀତୋ।

ଦ୍ୱଯଂ ଅସ୍ସପୋତେ। କସ ଗମନେ, ଓରୋ, ଅସ୍ସି, କିଞ୍ଚି ସରତୀତି ୱା କିସୋରୋ, ବିନ୍ଦୁଲୋପୋ, ଅସ୍ସୋ ଚ, ହଯୋ ଏୱ ବାଲତ୍ତା ହଯପୋତକୋ, ଅପ୍ପତ୍ଥେ କୋ।

୩୭୦। ଦ୍ୱଯଂ ଅଥାମସ୍ସେ। ଘୁଟ ପରିୱତ୍ତନେ, ଣ୍ୱୁ, ଘୋଟକୋ, ଅସ୍ସସାମଞ୍ଞେପ୍ପଦ୍ୱଯଂ, ଖରଂ ଗଚ୍ଛତୀତି ଖଲୁଙ୍ଗୋ, ସୋ ଏୱ ଖଠଙ୍କୋ, ଗକାରସ୍ସ କକାରଂ କତ୍ୱା, ରସ୍ସ ଲୋ, ଠଅତ୍ତମୁତ୍ତଞ୍ଚ, ଖଠଙ୍କୋତିପି। ଜୱେନ ସଦ୍ଦେସମଧିକୋ ଅସ୍ସୋ ଜୱନୋ, ଯୁ।

ଦ୍ୱଯଂ କୱୀତିଖ୍ୟାତେ ମୁଖବନ୍ଧନେ। ମୁଖମାତିଟ୍ଠତୀତି ମୁଖାଠାନଂ। ଖେ ମୁଖୱିୱରେ ଲୀନୋ ଖଲୀନୋ। ''କୱିକା ତୁ ଖଲୀନୋତି [ଖଲୀନେ ଥୀ (?)], କୱିଯଂ କଥନଂତ୍ୱପୀ''ତି ରଭସୋ। କୱି, କୱିକାପ୍ପତ୍ତ୍ରା କୁ ସଦ୍ଦେ। ଇ, ଈ ଚ, ସକତ୍ଥେ କୋ। ୱାସଦ୍ଦେନ ନପୁଂସକତ୍ତଂ ସମୁଚ୍ଚିନୋତି। ୱୁତ୍ତଞ୍ଚ ଅମରକୋସେ ''କୱିକା ତୁ ଖଲୀନୋ'ନିତ୍ଥୀ''ତି [ଅମର ୧୮।୪୯]।

ଅସ୍ସାଭିତାଠଇନୀ ୱେତ୍ତୱିକତାଦି କସା ନାମ। କସ ଗମନେ, ଅ, କରଣସାଧନଂ।

୩୭୧। ଅସ୍ସସ୍ସ ନାସାଗତରଜ୍ଜୁମ୍ହି କୁସା, କୁସ ସିଲେସନେ। ଦ୍ୱଯଂ ଅସ୍ସାଯଂ। ୱଲ ସଂୱରଣେ, ୱୋ, ଠଅତ୍ତଂ, ଆ, ୱଠଅୱା। ଅସତୀତି ଅସ୍ସା, ''ଇତ୍ଥିଯମତିଯୱୋ ୱା''ତି ଅ, ଆ ଚ, ଅସ୍ସା। ୱାମୀପ୍ପତ୍ତ୍ରା ଦ୍ୱଯଂ ଖୁରେ। ଖୁର ଛେଦନେ। ସଂ ସୁଖଂ ଫରତ୍ତନେନ ସଫଂ, ନେରୁତ୍ତୋ। ''ସଫଂ କ୍ଲୀୱେ ଖୁରୋ ପୁମା''ତି [ଅମର ୧୮।୪୯]ଅମରକୋସୋ।

ଦ୍ୱଯଂ ପୁଚ୍ଛମତ୍ତେ। ପୁଚ୍ଛ ପମାଦେ। ନ ଗଚ୍ଛତୀତି ନଙ୍ଗୁଟ୍ଠୋ, ଅଙ୍ଗ ଗମନେ, ଠୋ, ଅସ୍ସୁ, ଦ୍ୱେପି ଅନିତ୍ଥିଯଂ। ଲୂମଂପ୍ପତ୍ତ୍ରା ଦ୍ୱଯଂ କେସୱତି ନଙ୍ଗୁଟ୍ଠମତ୍ତେ, ନ ତୁ ହତ୍ଥିନୋ ଏୱ। ୱାଲସମୂହଯୋଗା ୱାଲହତ୍ଥୋ, ଯଥା କେସହତ୍ଥୋ ଚଯେ, ତଥାତ୍ରାପି। ୱାଲୋ ଧିଯ୍ଯତେ ଅସ୍ମିନ୍ତି ୱାଲଧି, ଇ।

ଏତ୍ଥାନାଗତାପି ଅସ୍ସସ୍ସ ଧାରାଖ୍ୟା [ଧାୱାଖ୍ୟା (କା)] ପଞ୍ଚ ଗତିଯୋ କଥେତବ୍ବା। ଯଥା –

ଅକ୍କନ୍ଦିତଂ ଧୋରିତକଂ, ରେଚିତଂ ୱଗ୍ଗିତଂ ପ୍ଲୁତଂ;

ଗତିଯୋମେ ପଞ୍ଚ ଧାରା [ଧାୱା (କା)], ଅସ୍ସାନଂ ୱିଞ୍ଞୁନା ମତା [ଅମର ୧୮।୪୮-୯]।

ତତ୍ଥ ୱିହଙ୍ଗା ସମାୱଗତି ଅକ୍କନ୍ଦିତଂ, କନ୍ଦି ଗତିସୋସନେସୁ, ତୋ। ତତୋ ଅଧିକା ଚତୁରାଗତି ଧୋରିତକଂ, ଧୋର ଗତିଚାତୁରିଯେ, ତୋ, ସକତ୍ଥେ କୋ। ମଣ୍ଡଲିକାଯାନେନ ଗମନଂ ରେଚିତଂ, ରିଚ ୱିଯୋଜନସମ୍ପଞ୍ଚନେସୁ, ସମ୍ପଞ୍ଚନଂ ମିସ୍ସନଂ। ୱେଗେନ ପରିକ୍ଖିତ୍ତୋ ପରିଚରଣଂ ୱଗ୍ଗିତଂ, ୱଗ୍ଗ ଗମନତ୍ଥୋ। ତୁରଂ ସମେନ ଗମନଂ ପ୍ଲୁତଂ, ପ୍ଲୁ ଗତିଯଂ। ତ'ଦୁତ୍ତ'ମସ୍ସସତ୍ଥେ ''ସମୋ'ଧିକୋ ଲଯୋ ୱେଗୀ, ତୁରିତସ୍ସୋ ଭୱେ କମା''ତି।

୩୭୨। ଦ୍ୱଯଂ ଯୁଦ୍ଧତ୍ଥେ ଚକ୍କଯୁତ୍ତଯାନେ। ସନ୍ଦ ଗମନେ, ସନ୍ଦତେ ଗମ୍ମତେନେନେତି ସନ୍ଦନୋ, ଯୁ। ରମତେନେନେତି ରଥୋ, ଥୋ, ମଲୋପୋ। ସତଙ୍ଗୋପ୍ପତ୍ତ୍ରା ସତମଙ୍ଗାନ୍ୟସ୍ସ।

ଯଂ ନ ରଣାଯ ଯୁଦ୍ଧତ୍ଥଂ ଚକ୍କଯୁତ୍ତଂ ଯାନଂ, ଅପି ତୁ କୀଠଆଭମନାଦ୍ୟତ୍ଥଂ, ସୋ ପୁସ୍ସରଥୋ। ୱୁତ୍ତଞ୍ଚ ଅମରକୋସେ ''ଅଯଂ ପୁସ୍ସରଥୋ ଚକ୍କ-ଯାନଂ ନ ସମରାଯ ଯ''ନ୍ତି [ଅମର ୧୮।୫୧]। ପୁସ ପାସନେ, ସୋ, ପୁସନାମକେନ ଫଲୱିସେସେନ ଯୁତ୍ତୋ ରଥୋ ପୁସ୍ସରଥୋ, ପୁସ୍ସନକ୍ଖତ୍ତେନ କତୋ, ସଜ୍ଜିତୋ ୱା ରଥୋତି ପୁସ୍ସରଥୋ।

ବ୍ୟଗ୍ଘସ୍ସ ଚମ୍ମାୱୁତୋ ପରିକ୍ଖିତ୍ତୋ ରଥୋ ୱେଯ୍ୟଗ୍ଘୋ ନାମ, ବ୍ୟଗ୍ଘସ୍ସ ୱିକାରୋ ଚମ୍ମଂ ୱେଯ୍ୟଗ୍ଘଂ, ଣୋ, ତେନ ପରିୱୁତୋ ରଥୋ ୱେଯ୍ୟଗ୍ଘୋ, ଣୋ, ଉଭଯତ୍ରାପି ୱୁଦ୍ଧାଗମୋ। ''ପଚ୍ଚଙ୍ଗଂ [ପଚ୍ଚତ୍ଥଂ (କା)] ଅଯନ୍ତି ଗଚ୍ଛନ୍ତୀତି ପଚ୍ଚଯା''ତି ୱଚନତ୍ଥତୋ ପଚ୍ଚଙ୍ଗମେୱ [ପଚ୍ଚତ୍ଥମେୱ (?)] ପଚ୍ଚଯା ଭୱନ୍ତି, ଯଥା କାରିତନ୍ତସ୍ସାପି ପଯୋଜକୱସେନ ଅନେକକାରିତପଚ୍ଚଯା। ଦୀପିନୋ ଚମ୍ମାୱୁତୋ ରଥୋ ଦୀପୋ ନାମ, ଦୀପିନୋ ୱିକାରୋ ଚମ୍ମଂ ଦୀପଂ, ଣୋ, ତେନ ପରିୱୁତୋ ରଥୋ ଦୀପୋ, ଣୋ।

୩୭୩। ଦ୍ୱଯଂ ପୁରିସଯୁତ୍ତଯାନେ। ସି ସେୱାଯଂ। ସୁଖତ୍ଥିକେହି ସେୱୀଯତେତି ସିୱିକା, ଣ୍ୱୁ, ୱାଗମୋ, ଇତ୍ତଂ, କିତପଚ୍ଚଯା ହି ଯେଭୁଯ୍ଯେନ କମ୍ମାଦୀସୁପି

ୱତ୍ତନ୍ତି, କିଚ୍ଚପଚ୍ଚଯା ଚ କତ୍ତରିପି, ଯଥା “ୱିନଯୋ, ନିସ୍ସଯୋ, ତପନୀଯା ଧମ୍ମା”ତ୍ୟାଦୀସୁ, ମହାପଦେସେନ ୱା କିତକିଚ୍ଚପଚ୍ଚଯାନଂ କତ୍ତୁକମ୍ମାଦୀସ୍ୱପି ପୱତ୍ତି ୱେଦିତବ୍ବା, ସିୱଂ କରୋତୀତି ୱା ସିୱିକା, ଇକୋ। ଯାପ୍ପେହି ଅଧମେହି ଯାଯତେ ନିପ୍ଫତେତି ଯାପ୍ୟଯାନଂ। “ଯାପ୍ୟ ପାନୀଯକେ ନିନ୍ଦେ”ତି ହି ନାନତ୍ଥସଙ୍ଗହେ।

ଦ୍ୱଯଂ ସକଟେ। ଅନିତ୍ଥୀ ତୂତି ଦ୍ୱନ୍ତଂ ଲିଙ୍ଗପଦଂ। ସକ ସତ୍ତିଯଂ, ଅଟୋ। ଅନ ପାଣନେ, କରଣସାଧନଂ, ନତ୍ଥି ନାସା ଯସ୍ସାତି ୱା ଅନଂ, ସାଲୋପୋ, ରସ୍ସୋ ଚ। କ୍ଲୀୱେ’ନଂ, ସକଟୋ, ନିତ୍ଥୀତ୍ୟମରକୋସୋ[ଅମର ୧୮।୫୨]।

ଦ୍ୱଯଂ ଚକ୍କେ। କରୋତି ଗମନମନେନେତି ଚକ୍କଂ, ଦ୍ୱିତ୍ତଂ, ଚକ୍କାଦି। ରଥସ୍ସ ଅଙ୍ଗଂ ରଥଙ୍ଗଂ। ତସ୍ସ ଚକ୍କସ୍ସ ଅନ୍ତୋ ଅୱସାନଂ ନେମି, ସା ନାରିଯଂ ଇତ୍ଥିଯଂ। ନଯତି ଚକ୍କଂ ନେମି। ଯା ଭୂମିଂ ଫୁସତି, ନୀ ନଯେ, ମି, ଇପଚ୍ଚଯେ ନେମୀ ଚ। ପଧିପ୍ୟତ୍ର।

୩୭୪।ତମ୍ମଜ୍ଝେ ତସ୍ସ ରଥସ୍ସ, ଚକ୍କସ୍ସ ୱା ମଜ୍ଝେ ଚକ୍କାକାରୋ ପିଣ୍ଡିକା, ଯସ୍ସଂ ସଙ୍କାନି କଟ୍ଠାନି ଆସଜ୍ଜନ୍ତେ। ପିଣ୍ଡିକାସାହଚରିଯା ନାଭି ଇତ୍ଥୀ, ଇପଚ୍ଚଯେ ନାଭୀ ଚ। ସଙ୍କାନି କଟ୍ଠାନି ପିଣ୍ଡେତୀତି ପିଣ୍ଡିକା, ପିଣ୍ଡ ସଙ୍ଘାତେ, ଅ, ସକତ୍ଥେ କୋ। ପିଣ୍ଡୀପି, ନାଭି ୱିଯାତି ନାଭି।

ରଥସ୍ସ ଯୁଗକଟ୍ଠଂ ଯତ୍ର ଆସଜ୍ଜତେ, ସ ଯୁଗନ୍ଧରୋ। କୁଂ ପଥୱିଂ ୱୁଣୋତି ଅଚ୍ଛାଦଯତୀତି କୁବ୍ବରୋ, ୱୁ ସଂୱରଣେ, ରୋ, ଉସ୍ସୱ୍ଵଂ। ଯୁଗଂ ଧାରେତୀତି ଯୁଗନ୍ଧରୋ, ସଞ୍ଞାଯଂ ଅ, ଅଭିଧାନା ରସ୍ସୋ।

ଅକ୍ଖୋ ସକଟଂ, ତଦୱଯୱୋ ୱା, ତଥା ଚାହାଜଯାଚରିଯୋ –

“ଅକ୍ଖୋ ୱିଭୀଟକେ ନିମ୍ବେ, ସକଟେ ଚ ବ୍ୟୱହାରେ;

ରଥସ୍ସାୱଯୱେ କସ୍ସେ, ପାସକେପ୍ୟ’କ୍ଖ’ମିନ୍ଦ୍ରିଯେ”ତି।

ତସ୍ସଗ୍ଗଗତେ କୀଲେ ଆଣୀ, ଇତ୍ଥୀ। ଅଣିପି, “ସୀମାସ୍ୱକ୍ଖଗ୍ଗକୀଲେସୁ, ଅଣୀ ଆଣୀ ଇମେ ଦ୍ୱିସୂ”ତି [ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା ୧୮।୫୬] ହି ରୁଦ୍ଦୋ ଦ୍ୱିଧା ପଠତି। “ଅଣୀ ଆଣୀ ଚ ଅକ୍ଖଗ୍ଗକୀଲେ ସୀମାସ୍ୱିସୁ ମତା”ତି ଚ ନାନତ୍ଥସଙ୍ଗହୋପି। ଅସ୍ସି କୋଣୋ। ଅଣ ସଦ୍ଦେ, ଣି। ପୁବ୍ବପକ୍ଖେ ନ ୱୁଦ୍ଧି, ଅନ ପାଣନେ ୱା, ଣତ୍ତଂ। କଣ୍ଡକାଦିସତ୍ଥେହି ପରିରକ୍ଖଣତ୍ଥଂ କତୋ ରଥାୱରଣୋ ୱରୁଥୋ, ଯୋ “ରଥଗୁତ୍ତୀ”ତି ଖ୍ୟାତୋ। ୱର ୱରଣେ, ୱରଣମେତ୍ଥାୱରଣଂ, ଯଥା ରଥଂ ଥିରତ୍ଥଂ ତରୁଞ୍ଚ ଗୋପତୀତି ରଥଗୁତ୍ତି, ଇତ୍ଥୀ, “ଗୁତ୍ତି କାରାଗାରେ ୱୁତ୍ତା, ଭୂଗତେ ରକ୍ଖଣେ ଯମେ”ତି ନାନତ୍ଥସଙ୍ଗହେ।

୩୭୫। ରଥାଦୀନଂ ପୁରୋଭାଗସଙ୍ଖାତେ ମୁଖେ ଧୁରୋ। ଧର ଧାରଣେ, ଅସ୍ସୁ, ଯାନମୁଖଂପ୍ୟତ୍ର। ଅକ୍ଖୋପକ୍ଖରାଦଯୋ ରଥସ୍ସ ଅଙ୍ଗା ନାମ। ଅକ ଗମନେ, ଖୋ, ଅକ୍ଖୋ, ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ରଥଚକ୍କାନଂ ଅନ୍ତରଗତୋ କଟ୍ଠୱିସେସୋ। ଉପରି କରୀଯତେତି ଉପକ୍ଖରୋ, ଅକ୍ଖସ୍ସୋପରି କଟ୍ଠୱିସେସୋ। ଅମରକୋସେ ପନ ଉପକ୍ଖରସଦ୍ଦସ୍ସ ସଙ୍ଗରଥାୱଯୱୱାଚକତ୍ତଂ ୱୁତ୍ତଂ “ରଥଙ୍ଗନ୍ତୁ ଉପକ୍ଖରୋ”ତି [ଅମର ୧୮।୫୫]। “ଅପକ୍ଖରୋ”ତିପି ପାଠୋ।

ସଙ୍କସ୍ମିଂ ହତ୍ଥାଦିକେ ୱାହନେ ଯାନାଦିତ୍ତଯଂ, ସଙ୍କତ୍ର କରଣସାଧନଂ। ଯୋଜନୀଯଂ ଯୁଜ୍ଜତେନେନାତି ଯୋଗ୍ଗଂ, ଣ୍ୟୋ। ପତ୍ତଂ ଧୋରଣଞ୍ଚାତ୍ର। ପତ ଗତିଯଂ। ଧୋର ଗତିଚାତୁରିଯେ, ଏତ୍ଥାପି କରଣସାଧନଂ।

୩୭୬। ଚତୁକ୍କଂ ସାରଥିମ୍ହି। ରଥେନ ଚରତି ସୀଲେନାତି ରଥଚାରୀ। ସୱତି ପେରଯତୀତି ସୂତୋ, ସୂ ପେରଣେ, ତୋ। ଅଜ ଗମନେ। ପାଜେତୀତି ପାଜିତା, ରିତୁ, ଦୀଘାଦି। ସର ଗତିଯଂ, ଥି, ରଥେନ ସହ ଗଚ୍ଛତୀତି ୱା ସାରଥି, ଇଣ, ଅଞ୍ଞତ୍ରୋପଚାରା। ନିଯନ୍ତା, ଯନ୍ତା, ଖତ୍ତା, ସବ୍ୟଟ୍ଠୋ, ଦକ୍ଖିଣଟ୍ଠୋ, ରଥକୁଟୁମ୍ବୀପ୍ୟତ୍ର।

“ନିଯନ୍ତା ପାଜିତା ଯନ୍ତା, ସୂତୋ ଖତ୍ତା ଚ ସାରଥି;

ସବ୍ୟଟ୍ଠୋ ଦକ୍ଖିଣଟ୍ଠୋ ଚ, ସଞ୍ଞା ରଥକୁଟୁମ୍ବିନୋ”ତି [ଅମର ୧୮।୫୬-୬୦]। –

ୱୁତ୍ତଂ । ଅଟ୍ଠତୋ ସାରଥିନୋ ରଥକୁଟୁମ୍ବୀ ଚ ନାମଂ। ରଥନାଯକେ ତୁ “ରଥାରୋହୋ ଚ ରଥିକୋ ରଥୀ”ତି ପଚ୍ଛା ୱକ୍ଖତି। ଖୁଦି ସଂପେସନେ, ତୁ,

ଦସ୍ସ ତୋ, ଉସ୍ସଓଞ୍ଚ, ଖଓ୍ଵା।

ତିକଂ ରଥେ ପାଜିତତରା ଅଞ୍ଛେ ଯୋଧା, ଅତ୍ର ଯେ ''ରଥନାଯକା''ତିପ୍ପୁଚ୍ଚନ୍ତେ। ରଥମାରୋହତୀତି ରଥିକୋ, ରଥୀ ଚ। ରଥେନ ଯୁଜ୍ଝତୀତି ୱା ରଥିକୋ, ରଥୀ ଚ। ରଥିନୋ, ସନ୍ଦନାରୋହୋପ୍ପତ୍ର। ଦ୍ୱଯଂ ଯୋଧେ। ଯୁଧ ସମ୍ପହାରେ, ଣୋ। ଭଟତି ଯୁଜ୍ଝତୀତି ଭଟୋ, ଅ। କ୍ୱଚି ଯୋଦ୍ଧୋପି।

୩୭୭-୩୭୯। ଚତୁକ୍କଂ ପଦାତିକେ। ପଦେହି ଅତତି ଅଜତୀତି ପଦାତି, ଅତ ସାତଚ୍ଚଗମନେ, ଇ। ପଦ ଗମନେ। ପଦତୀତି ପତ୍ତି, ଇ, ଦ୍ୱିତ୍ତଂ। ପଦେନ ଅଦତୀତି ୱା ପତ୍ତି, ଅଲୋପୋ, ଦସ୍ସ ତୋ, ଇମେ ଦ୍ୱେ, ୱକ୍ଖମାନା ଦ୍ୱେ ଚ ପୁମେ। ପଦେହି ଗଚ୍ଛତୀତି ପଦଗୋ, ପଦିକୋ। ପାଦାତିକୋ, ପଦାଜଯୋପ୍ପତ୍ର [ପାଦେହି ଅଜତି ଇ, ରସ୍ସୋ ଚ ପଦାଜିଂ (ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା ୧୮।୬୬)]।

ଛକ୍କଂ କଓଚେ। ନହ ବନ୍ଧନେ, କରଣେ ଣୋ। କଙ୍କ ଗତ୍ୟତ୍ଥୋ, ଅଟୋ। ୱରୀଯତେ ତନ୍ତି ୱମ୍ମଂ, ୱର ୱରଣେ, ୱର ଇଚ୍ଛାଯଂ ୱା, ମୋ, ରସ୍ସ ମୋ। କଚ ବନ୍ଧନେ, ଅ, ୱକାରଓଣ୍ଡାଗମୋ। ଉରୋ ଛାଦଯନ୍ତ୍ୟନେନାତି ଉରଚ୍ଛଦୋ। ୱାସଦ୍ଦୋ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ପୁନ୍ନପୁଂସକଓ୍ଂ ସମ୍ପିଣ୍ଡେତି। ଜଲ ଦିତ୍ତିଯଂ, ଣ୍ଵୁ। ତନୁତ୍ତଂ, ଦଂସନଂ, ଜଗରୋପ୍ପତ୍ର। ''ଜଗରୋ କଙ୍କଟୋ ଯୋଗୋ, ସନ୍ନାହୋ ଚ ଉରଚ୍ଛଦୋ''ତି [ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା ୧୮।୬୪ ବ୍ୟାଖ୍ୟାସୁଧା ୨।୮। ୬୪]ୱୋପାଲିତୋ।

ତିକଂ କତସନ୍ନାହେ। ଚମ୍ମେନ ସମ୍ମା ନଦ୍ଧୱାତି ସନଦ୍ଧୋ, ଧୋ। ସଜ୍ଜୁ ଗତିଯଂ, ଅ। ୱମ୍ମେନ ନଦ୍ଧୱା ୱମ୍ମିକୋ। ଦଂସିତୋ, ଉରଚ୍ଛଦିକୋ, ବ୍ୟୂଢ଼ହକଙ୍କଟୋ, ଜଗରିକୋପ୍ପତ୍ର।

ଦ୍ୱଯଂ ପରିଦହିତେ ୱତ୍ଥାଦୋ। ଆପତିପୁବ୍ବୋ ମୁଚଧାତୁ ପରିଦହନେ, ଉଭଯତ୍ଥ ତୋ, ଭୂଜାଦି। ପକ୍ଖେ ''ସୁସପଚସକତୋ କ୍ଖକ୍କା ଚେ''ତି ସୁତ୍ତେ ଚକାରେନ ତପଚ୍ଚଯସ୍ସ କ୍ଖୋ, ଧାତ୍ୱନ୍ତଲୋପୋ ଚ। ପିନଦ୍ଧୋ, ଅପିନଦ୍ଧୋପ୍ପତ୍ର। ପୁଦ୍ଧପକ୍ଖେ ଅପିସ୍ସାକାରଲୋପୋ।

ଚତୁକ୍କଂ ଅଭିଚାରପଦାତିମ୍ହି। ପୁରେ ଚରଣସୀଲୋ, ସତ୍ତମିଯା ଅଲୋପୋ ଉଭଯତ୍ରାପି। ପୁବ୍ବେ ଣୀ। ପରପକ୍ଖେ ଅ, ପୁବ୍ବଂ, ପୁବ୍ବେ ୱା ଗଚ୍ଛତୀତି ପୁବ୍ବଙ୍ଗମୋ, ଦୁତିଯାଯାଲୋପୋ। ପୁରୋଗୋ, ଅଗ୍ଗେସରୋ, ପଟ୍ଠୋ, ଅଗ୍ଗତୋସରୋ, ପୁରସ୍ସରୋ, ପୁରୋଗମୋପ୍ପତ୍ର।

ଦ୍ୱଯଂ ଅସୀଘଗାମିନି। ମନ୍ଦଂ ଗଚ୍ଛତି ସୀଲେନାତି ମନ୍ଦଗାମୀ, ଣୀ। ମନ୍ଥ ୱିଲୋଠଅନେ, ଅନେକତ୍ଥତ୍ତା ସଂକିଲେସେ ଚ। ସଂକିଲିସ୍ସତେତି ମନ୍ଥରୋ, ଅରୋ।

ତିକଂ ୱେଗିନି। ତୁରମେତି ଗଚ୍ଛତୀତି ତୁରିତୋ, ଇ ଗତିଯଂ, ତୋ। ତୁରସ୍ସି, ପଜୱୀ, ଜୱୋପ୍ପତ୍ର। ଦ୍ୱଯଂ ଜେତୁଯୋଗ୍ଗତାମତ୍ତେ। ଜି ଜଯେ, ତବ୍ବୋ, ଜେତବ୍ବଂ, ଣ୍ୟପଚ୍ଚଯେ ଜେଯ୍ୟଂ।

୩୮୦। ତିକଂ ସୂରେ। ସୁର ୱୀର ୱିକ୍କନ୍ତେତି ଚୁରାଦିଧାତୁ। ସୁରଯତି, ୱୀରଯତୀତି ସୂରୋ, ୱୀରୋ ଚ, ଅ, ଦୀଘାଦି, କନ୍ତ ଛେଦନେ। ୱିକ୍କନ୍ତୋ। ଦ୍ୱଯଂ ସହାଯମତ୍ତେ। ସହ ଏତି ଗଚ୍ଛତୀତି ସହାଯୋ, ସବ୍ବତ୍ର କଓରି ଚ ଅ। ଅନୁସଦ୍ଦୋ ପଚ୍ଛାତ୍ଥୋ। ସମାତି ଏତେ ଦ୍ୱେ ତୁଲ୍ୟତ୍ଥା। ଅନୁପ୍ପ୍ଲୋ, ଅଭିସରୋପି। ସନ୍ନଦ୍ଧପ୍ପଭୁତୀ ସନ୍ନଦ୍ଧସଦ୍ଦାଦଯୋ ଅନୁଚରନ୍ତା ତୀସୁ।

ପାଥେଯ୍ୟଂ ନାମ ରାଜାଦୀନଂ ଯାତ୍ରାସ୍ୱେୱ ବହୁଲଂ ପୱତ୍ତତୀତି ଇଧ ତଂ ୱୁତ୍ତଂ, ପଥେ ହିତଂ ପାଥେଯ୍ୟଂ, ଏଯ୍ୟୋ। ସମ୍ବ ମଣ୍ଡଲେ, ଅଲୋ, ସମେତି ଅଦ୍ଧାନପରିସ୍ସମମେତେନାତି ୱା ସମ୍ବଲଂ, ଅଲୋ, ବାଗମୋ ଚ।

୩୮୧। ଚତୁକ୍କଂ ସେନାଯଂ। ୱାହଯୋଗା ୱାହିନୀ। ଧଜଯୋଗା ଧଜିନୀ। ସି ବନ୍ଧନେ, ନୋ, ସେନା। ଚମୁ ଅଦନେ, ଊ। ଚମତି ଭୀରୁନ୍ତି ଚମୂ। ପୁତନା, ଅନୀକିନୀ, ୱରୂଥିନୀପ୍ପତ୍ର। ଏତ୍ଥ ଚ ପୁତନା ଅନୀକିନୀ ୱାହିନୀ ଚମୂ ସେନାଭେଦେପି। ''ପୁତନା'ନୀକିନୀ ଚମ୍ମୂ, ସେନା ସେନାନ୍ତରେପି ଚେ''ତି ରୁଦ୍ଦୋ, ''ସେନାପଭେଦେ ସେନାଯଂ, ସଓନ୍ତ୍ୟମପି ୱାହିନୀ''ତି ରଭସୋ ଚ। ଚକ୍କାଦିତିକଂ ସାମଞ୍ଞେନ ସେନାଯଂ, ସେନଙ୍ଗେ ଚ। ଚାଣକ୍କେ ତୁ ସେନାୱିସେସେ ଅନୀକୋ ୱୁତ୍ତୋ ''ତୀଣି ତିକାନ୍ୟନୀକ''ନ୍ତି।

ଅସ୍ସେୱ କାମନ୍ଦକୀଯେ ୱିଓରଣଂ, ଯଥା –

''ଅସ୍ସସ୍ସ ପତ୍ତିଯୋଧା ଯେ, ଭୱେଯ୍ୟୁଂ ପୁରିସା ତଯୋ;

ଇତି କପ୍ପା ତୁ ପଞ୍ଚସ୍ସା, ୱିଧେୟ୍ୟା କୁଞ୍ଜରସ୍ସ ତୁ;

ପାଦଙ୍ଗୋ ପାଜିତାୱନ୍ତୋ, ପୁରିସା ଦସ ପଞ୍ଚ ଚ;

ୱିଧାନମିତି ନାଗସ୍ସ, ଚତୁକ୍କଂ ସନ୍ଦନସ୍ସ ଚ;

ଅନୀକମିତି ୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟ-ମିତି କପ୍ପା ନୱ ଦ୍ୱିପା''ତି।

କରୀଯତେ ୱିଗ୍ଗହୋ ଯେନେତି ଚକ୍କଂ। ବଲ ସଂୱରଣେ, ଅ। ଅଣ ସଦ୍ଦେ, ଇକୋ। ୱାକାରୋ ନପୁଂସକତ୍ତଂ ସମୁଚ୍ଚିନୋତି।

ଚତୁରଙ୍ଗବଲାଯ ସୁସନ୍ନଦ୍ଧାଯ ସେନାଯ ଯୁଦ୍ଧତ୍ଥଂ ଦେସୱିଦେସେ ୱିନ୍ନାସୋ ୱିଭଜିତ୍ୱା ନ୍ଯସନଂ ଠପନଂ ବ୍ଯୂହୋ କଥ୍ଯତେ। ୱିଭଜିତ୍ୱା ଊହନଂ ଠପନଂ ବ୍ଯୂହୋ। ତବ୍ଭେଦା ଦଣ୍ଡଭୋଗମଣ୍ଡଲାସଂହତା ଚତ୍ତାରୋ ପକତିବ୍ଯୂହା। ତତ୍ର ଅନୀକାନଂ ତିରିଯତୋ ୱୁତ୍ତି ଦଣ୍ଡୋ। ସମତ୍ଥାନମନୀକାନମନ୍ୱାୱୁତ୍ତି ଅଞ୍ଞୋଞ୍ଞତୋ ୱୁତ୍ତି ଭୋଗୋ। ମଣ୍ଡଲରଚନାଯ ସରନ୍ତାନମନୀକାନଂ ସବ୍ବତୋ ୱୁତ୍ତି ସପ୍ପସରୀରମିୱ ମଣ୍ଡଲୋ। ଠିତାନମିତରେତରାସଂ ହତାନଂ ୱିସିଲିଟ୍ଠତରାନଂ ଅନୀକାନଂ ପୁଥୁୱୁତ୍ତି ଅସଂହତୋ। ତଦୁତ୍ତଂ କାମନ୍ଦକେନ –

''ତିରିଯତୋ ୱୁତ୍ତି ଦଣ୍ଡାଖ୍ୟା, ଭୋଗୋନ୍ୱାୱୁତ୍ତିରେୱ ଚ;

ମଣ୍ଡଲୋ ସବ୍ବତୋୱୁତ୍ତି, ପୁଥୁୱୁତ୍ତି ଅସଂହତୋ''ତି।

ବ୍ଯୂହସମୱେତୋ ଏୱ ବ୍ଯୂହସ୍ସେକଦେସୋ ପଚ୍ଛାଭାଗୋ ବ୍ଯୂହପଣ୍ହି, ବ୍ଯୂହସ୍ସ ପଚ୍ଛା, ବ୍ଯୂହନ୍ତରମେୱ ୱା। ଯତ୍ର ଠିତୋ ରାଜା ସସେନଂ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହାତି, ତଂ ସେନାଯ ପଚ୍ଛା ଧନୁସତଦ୍ୱଯନ୍ତରେନ ଠିତପରିସସହିତଂ ଅନୀକଂ ''ପଟିଗ୍ଗହୋ''ତ୍ଯୁଚ୍ଚତେ।

୩୮୨-୩୮୩। ଏକୋ ହତ୍ଥୀ ଦ୍ୱାଦସପୁରିସସହିତୋ ''ଏକୋ ହତ୍ଥୀ''ତ୍ଯୁଚ୍ଚତେ, ଏତେନ ଲକ୍ଖଣେନ ଅଧମନ୍ତତୋ ହେଟ୍ଠିମପରିଚ୍ଛେଦେନ ତଯୋ ହତ୍ଥିନୋ ହତ୍ଥାନୀକଂ ନାମ, ତଥା ଏକୋ ତୁରଙ୍ଗୋ ତିପୁରିସସହିତୋ, ଏକୋ ଚ ରଥୋ ଚତୁପୁରିସସହିତୋ ଏକୋ ହଯୋ, ଏକୋ ରଥୋତି ଏତେନ ଲକ୍ଖଣେନ ଅଧମନ୍ତତୋ ତଯୋ ହଯା ଚ ତଯୋ ରଥା ଚ ହଯାନୀକଂ, ରଥାନୀକଂ ନାମ, ତେନାହ ''ତଯୋ ତଯୋ ଗଜାଦଯୋ''ତି। ସସତ୍ଥା ଖଗ୍ଗାଦିସତ୍ଥହତ୍ଥା ଚତୁଜ୍ଜନା ଚତ୍ତାରୋ ପୁରିସା ପତ୍ତାନୀକଂ ନାମ ୱୁତ୍ତା। ହେଟ୍ଠିମନ୍ତତୋଯେୱେତ୍ଥାପି ପରିଚ୍ଛେଦୋ। ଅମରକୋସେ ତ୍ୱଞ୍ଞଥା କଥିତା –

''ଏକକେଭରଥା ତ୍ଯସ୍ସା, ପତ୍ତି ପଞ୍ଚପଦାତିକା;

ପତ୍ଯଙ୍ଗେହି ତିଗୁଣେହି, କମା ସଞ୍ଞା ଯଥୋତ୍ତରଂ।

ସେନାମୁଖଂ ଗୁମ୍ବଗଣା, ୱାହିନୀ ପୁତନା ଚମୂ;

ଅନୀକିନୀ ଚ ତାସନ୍ତୁ, ଦସ ଅକ୍ଖୋଭିନୀ ମତା''ନ୍ତି [ଅମର ୧୮।୮୦-୧]।

ତସ୍ସତ୍ଥୋ – ତୀହି ଅସ୍ସେହି ଗଜେନେକେନ ରଥେନ ଚ ପଦାତୀଭି ଚ ପଞ୍ଚହି ପତ୍ତି ନାମ ସେନନ୍ତରଂ। ପତ୍ଯଙ୍ଗେହି ସବ୍ବେହି ଗଜାଦୀହି ଯଥାପୁବ୍ବଂ ଗୁଣେହି ଯଥୋତ୍ତରଂ କମେନ ସେନାମୁଖାଦିକା ସଞ୍ଞା ଭୱତି। ଯଥୋତ୍ତରନ୍ତି ୱଚନେନ ଯଥାପୁବ୍ବମିତ୍ଯତ୍ଥମାହ, ତେନେଦଂ ୱୁତ୍ତଂ ''ଭୱତି ତଯୋ ପତ୍ତିନୋ ସେନାମୁଖଂ। ତୀହି ସେନାମୁଖେହି ଗୁମ୍ବୋ। ଗୁମ୍ବତ୍ତଯେନ ଗଣୋ। ଗଣତ୍ତଯଂ ୱାହିନୀ। ୱାହିନିତ୍ତଯଂ ପୁତନା। ପୁତନତ୍ତଯଂ ଚମୂ। ଚମୁତ୍ତଯଂ ଅନୀକିନୀ। ତାସଂ ଅନୀକିନୀନଂ ଦସ ଅକ୍ଖୋଭିନୀ''ତି।

ତତ୍ର ରଥାନଂ ସଙ୍ଖ୍ୟା ସତ୍ତତିସହିତେହି ଅଟ୍ଠସତେହାଧିକାନ୍ଯେକୱୀସତିସହସ୍ସାନି, ଏୱମେୱ ଗଜାନମ୍ପି ସଙ୍ଖ୍ୟା, ତଥା ଚ –

ପଞ୍ଚସଟ୍ଠିସହସ୍ସାନି, ଛସତାନି ଦସେୱ ତୁ;

ସଙ୍ଖ୍ୟା ତା ତୁରଙ୍ଗାନଞ୍ଚ, ୱିନା ରଥେ ତୁରଙ୍ଗମେ।

ନରାନଂ ସତସହସ୍ସଂ, ସହସ୍ସାନି ନୱେୱ ଚ;

ସତାନି ତୀଣି ଚ'ଞ୍ଞାନି, ପଞ୍ଚାସଞ୍ଚ ପଦାତଯୋତି [ଵାଖ୍ୟାସୁଧା ୨।୮।୮୦]।

୩୮୪। ହେଟ୍ଠିମପରିଚ୍ଛେଦେନ ସେନଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଉକ୍କଟ୍ଠପରିଚ୍ଛେଦେନ ଦସ୍ସେତୁମାହ "ସଟ୍ଠି...ପେ... ଯନ୍ତି"ଚ୍ଚାଦି। ଯନ୍ତିଯା ଯାନଂ କୁଞ୍ଜନ୍ତିଯା ସେନାଯ କଉଭୂତାଯ ଧୂଲୀକତେସୁ ସନ୍ତେସୁ। କେସୁ? ସଟ୍ଠିୱଂସକଲାପେସୁ। କିଉକପ୍ପମାଣେସୁ? ପଚ୍ଚେକଂ ସଟ୍ଠିଦଣ୍ଡୱନ୍ତେସୁ, ଏସା ଅକ୍ଖୋଭିନୀ ନାମ ସେନା ଉକ୍କଟ୍ଠପରିଚ୍ଛେଦେନ। କେନଚି ଖୋଭେତୁମସକ୍କୁଣେଯ୍ୟତାଯ ଅକ୍ଖୋଭିନୀ, ଯୁ, ନଦାଦି। ଖୁଭ ଚଲନେ।

୩୮୫। ଚତୁକ୍କଂ ସମ୍ପତ୍ତିଯଂ। ଧନୁକ୍କଂସୋ ସମ୍ପତ୍ତି। ପଦ ଗମନେ, ଭାୱେତି। ଯୁପକ୍ଖେ "ଇତ୍ଥିଯମତିଯୱୋ ୱା"ତି ଅ। ଲକ୍ଖ ଦସ୍ସନଙ୍କେସୁ, ଇ, ଲକ୍ଖୀ, ସିରୀ ଚ ପୁବ୍ବେ ଦେୱତାୱସେନ ୱୁତ୍ତା, ଇଧ ଧନୁକ୍କଂସୱସେନ।

ଦ୍ୱଯଂ ସମ୍ପତ୍ତିୱିପରୀତାଯଂ। ୱିରୂପଂ ପଜ୍ଜତୀତି ୱିପତ୍ତି, ପଦିସ୍ମା କତ୍ତରିତି। ୱିରୂପଂ ପଜ୍ଜନଂ ୱା ୱିପତ୍ତି, ଭାୱେତି। ଆପଦାସହଚରଣତୋ ୱିପତ୍ତି ଥିଯଂ।

ଚତୁକ୍କଂ ସତ୍ଥମତ୍ତେ। ଆଦାଯ ଯୁଜ୍ଝନ୍ତେ ଯନ୍ତି ଆୱୁଧଂ, ଯସ୍ସ ୱୋ। ଆଯୁଧଂ ୱା। ହର ହରଣେ। ହରତି ଜୀୱିତନ୍ତି ହେତି,ତି, ଅସ୍ସେ, ରଲୋପୋ, ହନତିୱସେନ ୱା ସିଦ୍ଧଂ। ସସ ହିଂସାଯଂ, ଥୋ। ଅତ୍ଥଂପ୍ପତ୍ତ୍ରା ଅସୁ ଖେପନେ।

୩୮୬-୩୮୭। ସଙ୍ଖେପେନାଯୁଧଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ। ମୁତ୍ତାମୁତ୍ତଞ୍ଚ ଅମୁତ୍ତଞ୍ଚ ପାଣିତୋ ମୁତ୍ତଞ୍ଚ ଯନ୍ତମୁତ୍ତଞ୍ଚେତି ସକଲଂ ତଂ ଆଯୁଧଂ ଚତୁବ୍ବିଧଂ ବହୁନମ୍ପି ତବ୍ଭେଦାନତିୱତ୍ତନତୋ।

ଚତୁନ୍ନଂ ସରୂପମାହ "ମୁତ୍ତାମୁତ୍ତଞ୍ଚା"ଦି। ଯଟ୍ଠି ନାମ ସତ୍ଥୱିସେସୋ, ନ କତ୍ତରଦଣ୍ଡୋ।

"ଯଟ୍ଠି ହାରଲତାସତ୍ଥ-ଭେଦେସୁ ଧନୁଦଣ୍ଡକେ"ତି ହି ନାନତ୍ଥସଙ୍ଗହେ।

ତଦାଦି ଆଯୁଧଂ ମୁତ୍ତଞ୍ଚ ତଂ ଅମୁତ୍ତଞ୍ଚେତି ମୁତ୍ତାମୁତ୍ତଂ, କମ୍ମଧାରଯୋ, ଯଥା କତାକତଂ। ଛୁରିକା ଅସିପୁତ୍ତି, ତଦାଦିକଂ ଅମୁତ୍ତଂ। ଯନ୍ତ ସଙ୍କୋଚନେ, ଯନ୍ତଂ, ଧନ୍ୱାଦି।

୩୮୮-୩୮୯। ପଞ୍ଚକଂ ଧନୁମ୍ହି। ଉସୁଂ ଅସତି ଖିପତୀତି, କମ୍ମନି ଣୋ, ଉସ୍ସି। ଧନ ଧଞ୍ଞେ, ଉ, ହନ ହିଂସାଯଂ ୱା, ଉ, ହସ୍ସ ଧୋ, ଧନୁ। "ଧନୁୱଂସୱିସୁଦ୍ଧୋପି, ନିଗ୍ଗୁଣୋ କିଂ କରିସ୍ସତୀ"ତି [ହିତୋପଦେସ କଥାମୁଖ ୨୩] ପୁମେ ପଯୋଗୋ। "ସରା ୱାପୋ ଧନୁ ଇତ୍ଥୀ, ତୁଣତା ତିଣତାପିଚେ"ତି [ତିକଣ୍ଡସେସ ୨।୮।୫୧]ତିକଣ୍ଡସେସୋ। କିଂ ନାମେନ ଦଣ୍ଡଯତୀତି କୋଦଣ୍ଡଂ, ଦଣ୍ଡ ନିପାତନେ, କିଂ ନାମେନ ଦମ୍ମତୀତି ୱା କୋଦଣ୍ଡଂ, ଦମୁଧାତୁମ୍ହା ଡୋ, କିଂ ନାମେନ ଦୁନୋତୀତି ୱା କୋଦଣ୍ଡଂ, ଦୁ ପରିତାପେ, ଡୋ ନିପାତିତୋ, କୁଟିଲତ୍ତା ୱା କୁଚ୍ଛିତୋ ଦଣ୍ଡୋ ଯସ୍ସତ୍ଥୀତି କୋଦଣ୍ଡଂ। ଚପ ସନ୍ତାପେ, ଅ, ଚପୋ, ୱଂସଭେଦୋ, ତବ୍ବିକାରୋ ଚାପୋ, ଣୋ। ସରମସତି ଖିପତୀତି ସରାସନଂ। କମ୍ମୁକମ୍ପି। କମ୍ମାଯ ପଭୱତୀତି କମ୍ମୁକଂ।

ତିକଂ ଗୁଣେ। ଗଚ୍ଛତି ସରୋ ଯେନାତି ଗୁଣୋ, ମସ୍ସ ଣୋ, ଅସ୍ସୁ, ଗୁ ସଦ୍ଦେ ୱା, ଗୱତି ଏତେନାତି ଗୁଣୋ, ଯୁ, ଣତ୍ତଂ। ଜର ୱଯୋହାନିମ୍ହି, ଅ, ଜିଯାଦେସୋ। ପକ୍ଖେ ଇକାରଲୋପୋ, ଜଯା। "ଜିଯା ଚାଥା"ତିପି ପାଠୋ, ତଦା ଦ୍ୱଯଂ ଗୁଣେ। ମୁବ୍ବୀ, ସିଞ୍ଜିନୀପ୍ପତ୍ତ୍ରା ମୁବ୍ବୱିକାରୋ ମୁବ୍ବୀ। ସିଞ୍ଜ ଅବ୍ଯତ୍ତସଦ୍ଦେ, ଇନୀ।

ତିପାଦୋ କଣ୍ଡେ। ସର ହିଂସାଯଂ। ସରନ୍ତ୍ୟନେନାତି, ପୁମେ, ସଞ୍ଞାଯଂ ଣୋ। ପତ୍ତଂ ୱାଜୋ, ତଂଯୋଗା ପତ୍ତୀ, ଇ। ସା ତନୁକରଣାୱସାନେସୁ, ଦିୱାଦି, ଣ୍ଣ, ଯସ୍ସାଲୋପୋ। ୱଣ୍ଣତେ ସଦ୍ଦାଯତେନେନେତି ୱାଣୋ, ଣୋ, ୱଣ ସଦ୍ଦେ। କଣ୍ଣତେନେନେତି କଣ୍ଡଂ, କଣ ସଦ୍ଦେ, ଡୋ, କଣ୍ଡ ଭେଦେ ୱା। ଇସ ଗମନେ, ଉ, ଇସ୍ସୁ, ଉସ ଦାହେ ୱା। ଖୁର ଛେଦନେ, ଅପୋ, ଅଥ ୱା ଖେ ଅରତି ଗଚ୍ଛତୀତି ଖୁରୋ, ଅସ୍ସୁ, ତଂ ପାତୀତି ଖୁରପ୍ପୋ। ତିଜ ନିସାନେ, ଯୁ। ଅସ ଖିପନେ, କମ୍ମେ ଯୁ। ୱିସିଖୋ, ଅଜିମ୍ହଗୋ, ଖଗୋ, ଆସୁଗୋ, କଲମ୍ବୋ, ମଗ୍ଗଣୋ, ରୋପୋପ୍ପତ୍ତ୍ରା ୱିସନ୍ତୋ ଖଣତୀତି ୱିସିଖୋ। କଲ ମଦେ, ଅମ୍ବୋ। ମଗ୍ଗ ଅନ୍ୱେସନେ, ଯୁ। ରୁପ ୱିମୋହନେ, ଦିୱାଦି, ଅ, ରୋପୋ। "ଥୂଲଖେଡୋ ୱିପାଟୋ ଚ, ଚିତ୍ରପୁଙ୍ଖୋ ସରୋପି

ଚେ’’ତି [ତିକଣ୍ଡସେସ ୨।୮।୫୨]ତିକଣ୍ଡସେସୋ।

ପଞ୍ଚକଂ କଲାପୋ। ତୂଣ ପୂରଣେ, ଚୁରାଦି, ନଦାଦି। ‘‘ତୂଣୋ ନିସଙ୍ଗୋ ତୂଣିରୋ, ଉପାସଙ୍ଗୋ ଚ ୱାଣଧି’’ରିତି [ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା ୧୮। ୮୮]ଅମରମାଲାୟଂ ପୁଂସକଣ୍ଡେ। ‘‘ତୂଣା’’ତିପି ଇତ୍ଥିଲିଙ୍ଗୱକରଣେ ୱୁତ୍ତୋ, ଇଧ ପନ ‘‘ତୁଣୀ, ତୂଣୋ’’ତି ଦ୍ୱୀସୁ, ସରସମୂହାନଂ ଠାନତ୍ତା କଲାପୋ। ଇରପଚ୍ଚୟେ ତୂଣିରୋ। ୱାଣା ସରା ଧିୟନ୍ତେତ୍ରେତି ୱାଣଧି। ‘‘ତୂଣୋ ପସଙ୍ଗ ତୂଣିର-ନିସଙ୍ଗା ୱାଣଧି ଦ୍ୱିସୂ’’ତ୍ୟମରସୀହୋ।

୩୯୦। ଦ୍ୱୟଂ ୱାଜେ, ଯଂ ‘‘କଣ୍ଡପତ୍ତ’’ମିତ୍ଥୁଚ୍ଚତେ। ପତ ଗମନେ, କରଣେ ଖୋ, ତସ୍ସ କୋ, ପକ୍ଖେନ କତତ୍ତା ୱା ପକ୍ଖୋ। ୱଜତ୍ଥନେନାତି ୱାଜୋ, ଣୋ। ୱିସମପିୱିତ୍ତାତି ୱିସପ୍ପୀତୋ ସରୋ ଦିଦ୍ଧୋ ନାମ। ଦିସ ଅପ୍ପୀତିୟଂ, ତୋ। ଲିତ୍ତୋପ୍ପତ୍ର।

ତିକଂ ୱିଜ୍ଝିତବ୍ବେ। ୱିଜ୍ଝନତ୍ଥଂ ଲକ୍ଖୟତେତି ଲକ୍ଖଂ। ୱିଜ୍ଝିତବ୍ବନ୍ତି ୱେଜ୍ଝଂ, ଣ୍ୟୋ, ଝସ୍ସ ଜ୍ଝୋ, ଇସ୍ସେ। ସରୋ ଓୟତି ଗଚ୍ଛତି ଯସ୍ମିଂ ସରବ୍ୟଂ, ୱସ୍ସାକାରଲୋପୋ। ନିଟ୍ଟଂ ସରାନମଭ୍ୟାସନଂ ୱସୀକରଣଂ ସରାଭ୍ୟାସୋ। ‘‘ଦ୍ୱାଧେପ୍ପୂପାସନାୟଞ୍ଚ, ୱାଣାଭ୍ୟାସେପ୍ପୁପାସନ’’ନ୍ତି ରୁଦ୍ଦୋ। ଲକ୍ଖମୁପଗନ୍ତ୍ୱା ଅସନଂ ଖିପନଂ ଉପାସନଂ।

୩୯୧। ପଞ୍ଚକଂ ଖଗ୍ଗେ। ମଣ୍ଡଲଂ ଅଗ୍ଗଂ ଯସ୍ସ। ନିଗ୍ଗତୋ ତିଂସତୋ’ଙ୍ଗୁଲିତୋ ନେତ୍ତିଂସୋ। ଅସ ଖେପନେ, ଅସତେ ଖିପ୍ପତେତି ଅସି, ଇ। ଖଗ୍ଗ ଖଣ୍ଡଭେଦେ। ସାୟକୋ ସରେପି। ଚନ୍ଦହାସୋ, ରିଟ୍ଠି, କକ୍ଖଲକୋ, କରୱାଲୋପ୍ପତ୍ର। ତସ୍ସ ଖଗ୍ଗସ୍ସ ପିଧାନେ କୋସି, ଇତ୍ଥୀ। କୁସ ସିଲେସନେ, ଇ, କୋସି, ରସ୍ସନ୍ତୋ। ଖଗ୍ଗଛୁରିକାଦୀନଂ ମୁଟ୍ଠିୟଂ ଥରୁସଦ୍ଦୋ। ଥର ସନ୍ଥଗତିୟଂ, ଉ।

୩୯୨। ତିକଂ ଖଗ୍ଗାଦୀନଂ ସନ୍ଥାନଂ ୱାରଣଫଲକେ। ଖେଟ ଭକ୍ଖନେ, ଣ୍ୱୁ। ଫଲ ୱିସାରଣେ, ଣ୍ୱୁ। ଫଲତୀତି ଫଲକଂ, ଅନିତ୍ଥୀ। ଚର ଗତିଭକ୍ଖନେସୁ, ମୋ, ଚମୁ ଅଦନେ ୱା, ଅ। ଫଲମ୍ପି।

ୱଣ୍ଣନିହାରସ୍ସାଖଗ୍ଗାକତି ହତ୍ଥକୁଣ୍ଡାଦି ଇଲ୍ଲୀ, ଇଲୀପି, ଇଲ ଗତିୟଂ, ନଦାଦି। କରଂ ପାଲୟତୀତି କରପାଲିକା, ଣ୍ୱୁ।

ଦ୍ୱୟଂ ଅସିପୁତ୍ତିୟଂ। ଛୁର ଛେଦନେ, ଣ୍ୱୁ। ସସୁ ହିଂସାୟଂ,ତି, ନଦାଦି। ଅସିନୋ ପୁତ୍ତୀ, ଅସିଧେନୁକାପି।

ଦ୍ୱୟଂ ଓଡ୍ଡକୀନଂ ମୁଗ୍ଗରେହି ସମାନାକାରାୟୁଧଭେଦେ। ଲଗ ସଙ୍ଗେ, ଅଲୋ, ଅସ୍ସୁ, ଝଅତ୍ତଞ୍ଚ। ମୁରଂ ଗିରତୀତି ମୁଗ୍ଗରୋ, ରସ୍ସ ଗୋ, ଗିର ନିଗ୍ଗିରଣେ, ମୁଚ୍ଚତୀତି ୱା ମୁଗ୍ଗରୋ, ଅରୋ। ଦୁଘଣୋ, ଘନୋପି।

୩୯୩। ଦ୍ୱୟଂ ସଲ୍ଲେ। ସଲ ଆସୁଗତିୟଂ, ଅ, ସର ହିଂସାୟଂ ୱା, ଲୋ, ରସ୍ସ ଲୋ। ସଙ୍କ ସଙ୍କାୟଂ, ଉ। ସୂଲମ୍ପି। ସୂଲ ରୁଜାୟଂ।

ଦ୍ୱୟଂ ୱାସିୟଂ। ୱସ ଛେଦନସ୍ନେହାୱହାରଣେସୁ, ଣୀ। ତଚ୍ଛ ତନୁକରଣେ, ୟୁ, ନଦାଦି।

ଦ୍ୱୟଂ ଫରସୁମ୍ହି। ଛେଦକତ୍ତା କୁଚ୍ଛିତା ଧାରା ଯସ୍ସାତି କୁଧାରୀ। କୁଧାରୋପି। ପରଂ ସସତି ହିଂସତୀତି ଫରସୁ। ଉ, ପସ୍ସ ଫୋ, ସଲୋପୋ ଚ। ପରସୁପି, ସୋ ପରସୁସଦ୍ଦୋ ନପୁଂସକୋ। ପରସୁଧୋପ୍ପତ୍ର।

ଦ୍ୱୟଂ ପାସାଣୱିଦାରଣେ। ଟଙ୍କ ବନ୍ଧନେ। ଦର ୱିଦାରଣେ। ପାସାଣଂ ଦାରୟତୀତି ପାସାଣଦାରଣୋ, ୟୁ। ପାସାଣଦାରକୋପି।

୩୯୪। ଦ୍ୱୟଂ ହତ୍ଥପ୍ପମାଣେ କଣୟେ [କଣ୍ଡେ (ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା)]। ଚକ୍କପୂରଣାଦିୱାୟୁଧୱସେନ ଖିପ୍ପତେ। କଣ ସଦ୍ଦେ, ଅୟୋ। ଭିନ୍ଦନସୀଲତାୟ ଭିନ୍ଦୀ, ୱାତି ଗଚ୍ଛତି ତେନାତି ୱାଲୋ, ଅଲୋ, ଭିନ୍ଦୀ ଚ ସୋ ୱାଲୋ ଚାତି ଭିନ୍ଦିୱାଲୋ, ଝଅତ୍ତେ ଭିନ୍ଦିୱାଝଓ, ରସ୍ସେ।

ଚକ୍କାଦୟୋ ସନ୍ଥଭେଦା। ତତ୍ର ଚକ୍କାକାରୋ ଆୟୁଧୱିସେସୋ ଚକ୍କଂ। କନ୍ତ ଛେଦନେ, ଅସ୍ସୁ, କୁନ୍ତୋ ଦୀଘଦଣ୍ଡୋ। ଗଦା, ସତ୍ତି ଚ ପସିଦ୍ଧା।

ତିକଂ କୋଣଭାଗେ। କୁଣ ସଦ୍ଦୋପକରଣେସୁ, କୁଣ ସଙ୍କୋଚନେ ୱା, ଣୋ। ସି ସେୱାୟଂ, ଅ, ରସ୍ସୋ, ଅସ୍ସୋ। କୁଟ କୋଟିଲ୍ଲେ, ଇଣ।

୩୯୫। ଦ୍ୱିପାଦଂ ୱିଜିଗୀସସ୍ସ ଯାତ୍ରାୟଂ, ସବ୍ବତ୍ର ଭାୱସାଧନଂ। ଯା ପାପୁଣେ, ନିକ୍ଖମିତ୍ୱା ଯାୟତେ ନିଯ୍ୟାନଂ, ୟୁ। ‘‘ଛଦାଦୀହି ତତ୍ରଣ’’ତି ତ୍ରଣ। ଯାତ୍ରା, ଆ। ନଦାଦିନୋ ଆକତିଗଣତ୍ତା ଇପଚ୍ଚୟାଭାୱୋ। ଠା ଗତିନିୱତ୍ତିୟଂ, ପପୁବ୍ବୋ ଯାନେ, ୟୁ, ପତିଟ୍ଠୀୟତେ ପଟ୍ଠାନଂ, ପୁରେଚାରିମ୍ହି ପଟ୍ଠୋ।

ପଞ୍ଚକଂ ଧୂଲୀମଣ୍ଡୋ। ତଥା ଚ ‘‘ପଂସୁ ଖୋଦୋ ମତୋ ରେଣୁ, ଚୁଣ୍ଣୋ ଧୂଲି’ତ୍ଥିୟଂ ଭଣ୍ଣେ’’ତ୍ୟମରମାଲା। ଚୁଣ୍ଣ ପିସନେ, ଚୁଣ୍ଣ ସଞ୍ଚୁଣ୍ଣନେ ୱା। ପଂସ ନାସନେ, ଊ। ରଜ୍ଜ ରାଗେ, ରଜୋ, ମନୋଗଣୋପି ନପୁଂସକେ, ତଂସହଚରଣତୋ ପଂସୁପି। ‘‘କ୍ଲୀୱଂ’ପରାଧେ ରେଣୁମ୍ହୀ’’ତି ରଭସୋ। ଅଥ ୱା ଚୁଣ୍ଣରଜୋସହଚରଣତୋ ପଂସୁ ନପୁଂସକୋ। ଧୂ ୱିଧୁନନେ, ଧୂ କମ୍ପନେ ୱା, ଲି, ନଦାଦି। ରି ଗତିୟଂ, ଣୁ, ଇସ୍ସେ।

୩୯୬। ୱଂସକ୍କମଓେଦୀୱଂସଥୁତିଂ ଯୋ କୁଜତି, ସୋ ମାଗଧୋ। ତସ୍ମିଂ ମଧୁକୋ ୱୁତ୍ତୋ। ସୋ ଚ ଖତ୍ତିୟାଓେସ୍ସସମ୍ଭୱୋ ଭୱତି, ୱଂସମଗ୍ଗଂ ଥୱତୀତି ମାଗଧୋ, ଥସ୍ସ ଧୋ। ମଗ୍ଗଂ ଧୱତୀତି ମଧୁକୋ, ଣୁ, ଗ୍ଗଲୋପୋ।

ୱୀରିୟାଦିଥୁତିଂ ସୀଲେନ ଯୋ ପଠତି, ସୋ ୱନ୍ଦୀ, ତସ୍ସୀଲାଦୀସୁ ଣୀ।

ଯୋ ନିସାୱସାନଂ ୱିଭାୱେନ୍ତୋ ବୋଧୟତି, ସୋ ୱେତାଳିକୋ, ୱିଭାୱେନ୍ତୋ ତାଳଅସଦ୍ଦେନ ବୋଧୟତୀତି ୱେତାଳିକୋ, ଣିକୋ।

ଚକ୍କେନ ଚରନ୍ତୋ ବହୂହି ପୀଠଏତ୍ୱା ଯୋ ପଠତି, ସୋ ଚକ୍କିକୋ, ଉଭୟତ୍ର ଚରତ୍ୱତ୍ଥେ ଇକୋ। ଘଣ୍ଟ ଭାସତ୍ଥୋ, ଚୁରାଦି।

୩୯୭। ପଞ୍ଚକଂ ଧଜୋ। କିତ ନିୱାସେ, ରୋଗାପନୟନେ ଚ, ଉ, କିତତି ଅପନେତି ଏତେନାତି କେତୁ। ଧଜ ଗମନେ, ଅ। ଉପ୍ପତତୀତି ପଟାକା, ଆକୋ, ପଟ ଗତିୟଂ ୱା, ପଟାକା। କେନ ୱାତେନ ଦଲୀୟତେ ୱିଦାରୀୟତେତି କଦଲୀ, ନଦାଦି, ଛିନ୍ନଭିନ୍ନତ୍ତା କୁଚ୍ଛିତଂ ଦଲଂ ପତ୍ତମେତିସ୍ସାତ୍ଥୀତି ୱା କଦଲୀ, ପଟାକା ସହଚରଣତୋ ଇତ୍ଥିୟଂ। କଦଲୀ ମୋଚେପି। ଯୁମ୍ହି କେତନଂ। ଏତ୍ଥ ଚ ଧଜସହଚରଣତୋ କେତୁ ପୁନପୁଂସକୋ। ‘‘ପଟାକା ୱେଜୟନ୍ତୀ ଚ, କେତନଂ ଧଜ’ମନିତ୍ଥୀ’’ତ୍ୟ [ଅମର ୧୮।୯୯]ମରକୋସେ।

ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞସ୍ସେତି ଏକମପେକ୍ଖିତ୍ୱା ଅପରସ୍ସାପରଂ ଅପେକ୍ଖିତ୍ୱା ଅଞ୍ଞଞ୍ଞସ୍ସ। ଯୋ ଅହଂକାରୋ ଅଭିମାନୋ, ସୋ ‘‘ଅହଂ ଅହ’’ମିତି କରୋତୀତି ଅହମହମିକା ଭଣ୍ଣେ। ‘‘ଅହଂ ଅଗ୍ଗୋ ଭୱାମି, ଅହଂ ଅଗ୍ଗୋ ଭୱାମୀ’’ତି ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞମତିକ୍କମ୍ମ ଯୋଧାନଂ ସମଗ୍ଗେ ଧାୱନଂ, ତତ୍ର ତୁ ଅହଂପୁଜିକା। ଅହଂସଦ୍ଦୋ ୱିଭତ୍ତିପତିରୂପକୋ ନିପାତୋ, ସକତ୍ଥେ କପଚଯେ କତେ ୱିଚ୍ଛାୟଂ ଗମ୍ୟମାନତ୍ତା ଦ୍ୱିତ୍ତାଭାୱୋ।

୩୯୮। ଚତୁକ୍କଂ ବଲୋ। ବଲ ପାଣନେ, କରଣେ ଅ। ଧା ଗତିନିୱତ୍ତିୟଂ, କରଣେ ମୋ, ଧସ୍ସ ଥୋ। ସହତେନେନାତି ସହଂ, ସହୋପି। ସକ ସତ୍ତିୟଂ,ତି। ଦ୍ରୱିଣଂ, ତରୋ, ପରକ୍କମୋ, ପାଣୋପି।

ଅତିସୂରତା ୱିକ୍କମୋ ନାମ।

ଜଯେ ଜିତେ ସତି, କାରଣଭୂତେ ୱା କତଂ ପାନଂ ଜୟପାନଂ। ଅମରକୋସେ ପନ ‘‘ୱୀରପାନଂ ତୁ ଯଂ ପାନଂ, ଜାତେ ଭାୱିନି ୱା ରଣେ’’ତି [ଅମର ୧୮।୧୦୩] ୱୁତ୍ତଂ। ତସ୍ସତ୍ଥୋ – ଭୱିସ୍ସତିରଣେ ଜୀୱିତସଂସୟା ସଂହାସୁପ୍ପାଦନତ୍ଥଂ, ଦେୱତାଯାଚନପୁଜକଂ ସଜାତିଯେହି ସହ ସମ୍ଭୂୟ ଯୋଧାନଂ ଯଂ ପାନଂ ଜାତେ ଚ ରଣେ ୱିଜୟସ୍ସ ସନ୍ଦସ୍ସନତ୍ଥଂ, ତଂ ୱୀରପାନମୁଚ୍ଚତେ।

୩୯୯-୪୦୦। ସାଡ୍ଢପଜ୍ଜଂ ଯୁଦ୍ଧେ। ସଙ୍ଗାମ ଯୁଦ୍ଧେ, ଚୁରାଦି, ଅ। ହର ହରଣେ, ପସୟ୍ହକରଣେ ଚ। ଅର ଗମନେ, ଅ। ସମରଂ। ରଣ ସଦ୍ଦେ, ଦ୍ୱେପ୍ୟନିତ୍ଥିୟଂ। ଅଜ ଗମନେ, ଣି, ଆଜି, ରସ୍ସନ୍ତୋ। ଆହୂୟନ୍ତେ ଅସ୍ମିଂଯୋଧା, ହୂ ସଦ୍ଦେ, ଅ। ଯୁଧ ସମ୍ପହାରେ, ତୋ। ଆଦାୟ ଯୁଜ୍ଝନ୍ତେତ୍ର ଆଯୋଧନଂ, ୟୁ। ଯୁଜ ଯୋଗେ, ସଂଯୁଗଂ, ସଂଯୁତ୍ତମ୍ପି। ଭଣ୍ଡ ପରିଭାସନେ, ୟୁ। ୱିଗ୍ଗୟ୍ହନ୍ତି ଯୁଜ୍ଝନ୍ତ୍ୟସ୍ମିଂ ୱିଗ୍ଗହୋ। କଲହନ୍ତ୍ୟସ୍ମିଂ କଲହୋ। ମେଧ ମେଧାହିଂସାସଙ୍ଗମେସୁ, ଣ୍ୟ। ଜଞ୍ଞଂ, ପତ୍ତିଦାରଣଂ, ଅକ୍କନ୍ଦନଂ, ସଙ୍ଖଂ, ସମୀକଂ, ସମ୍ପରାୟକଂ, ଅନୀକଂ, ଅଭିସମ୍ପାତୋ, କଲିସଂ, ଫୋଟୋ, ଅତ୍ୟାମଦ୍ଦୋଇଚ୍ଚାଦଯୋପି ଯୁଦ୍ଧେ। କେଚି ପନ ‘‘ଭଣ୍ଡନାଦିପଞ୍ଚକଂ କଲହେ, ନ ଯୁଦ୍ଧେ’’ତି ୱଦନ୍ତି, ତଂ ‘‘ଭଣ୍ଡନଂ କୱଚେ ଯୁଦ୍ଧେ, ଖଲିକାରେପି ୱତ୍ତତେ’’ତି ନାନତ୍ଥସଙ୍ଗହେ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ନ ଗହେତବ୍ବଂ।

ଦ୍ୱୟଂ ମୁଚ୍ଛାୟଂ। ମୁଚ୍ଛ ମୋହସମୁସ୍ସୟେସୁ। ମୁହ ୱେଚିତ୍ତେ। ତିକଂ ବଲକ୍କାରେ। ପସହନଂ ପସୟ୍ହୋ, ସହ ସତ୍ତିୟଂ, ଣ୍ୟୋ। ବଲିନୋ, ବଲେନ ୱା କରଣଂ ବଲକ୍କାରୋ। ହଠ ବଲକ୍କାରେ, ଣୋ। ପସଙ୍ଗୋପି।

୪୦୧।ସୁଭାସୁଭାନଂ ଫଲାନଂ ସୂଚିକା ପକାସକା ଯା ଭୂତସ୍ସ ୱତ୍ଥୁନୋ ୱିକତି ଅଞ୍ଞଥା ଉପ୍ପତ୍ତି, ସା ଉପ୍ପାତୋ। ସୁଭାସୁଭଫଲଂ ପକାସେନ୍ତୋ ପତତି ଗଚ୍ଛତୀତି ଉପ୍ପାତୋ। ଉପ୍ପାଦୋପି। ତସଦ୍ଦୋ’ୟଂ ପୁବ୍ବପଦସ୍ସ, ଅପରପଦସ୍ସ ୱା ଲିଙ୍ଗମାଦତ୍ତେ। ‘‘ଅୱିଜ୍ଜା ଚ ସା ପଚ୍ଚଯୋ ଚାତି ଅୱିଜ୍ଜାପଚ୍ଚଯୋ,

ୱିଗ୍ଗହୋ ଚ ତଂ ୱାକ୍ୟଞ୍ଚେତି ୱିଗ୍ଗହୱାକ୍ୟ’’ନ୍ତ୍ୟାଦୀସୁ, ଇଧ ପନ ପୁବ୍ବପଦସ୍ସ ଲିଙ୍ଗମାଦଦ୍ଧୋ। ଉପ୍ପାତସ୍ସ ତତ୍ର ଯୁଦ୍ଧପକ୍କମେନାଭିଧାନଂ।

ଚତୁକ୍କଂ ଉପ୍ପାତସ୍ସ ପରିଯାୟୋ। ଇ ଗମନେ,ତି, ଦୀଘାଦି। ସବ୍ବକାଲଂ ନ ଜାୟତୀତି ଅଜଞ୍ଞଂ, ଣ୍ୱୋ, ଫଲଂ ନ ଜନେତୀତି ୱା ଅଜଞ୍ଞଂ, ତଞ୍ହି ଧୂମୋ ୱିୟ ଅଗ୍ଗିସ୍ସ କମ୍ମଫଲସ୍ସ ପକାସନମତ୍ତମେୱ କରୋତି, ନ ତଂ ଜନେତୀତି ଅଜଞ୍ଞଂ ନାମ। ଉପଗନ୍ତ୍ୱା ସଜ୍ଜତି ପକାସେତୀତି ଉପସଗ୍ଗୋ, ଣୋ। ଉପଗନ୍ତ୍ୱା ଦୁନୋତୀତି ଉପଦ୍ଦୱୋ, ଦୁ ପରିତାପେ, ଅ। ଏଣ୍ହ ଚ ଇଚ୍ଚାଦୟୋ ଜନକେପି ୱତ୍ତନ୍ତି, ଯଥା ଜରାଦୀନମୁପଦ୍ଦୱା।

୪୦୨।ମଲ୍ଲଯୁଦ୍ଧମ୍ହି ବାହୁଯୁଦ୍ଧମ୍ହି ନିଯୁଦ୍ଧଂ। ଅଧୋଭାଗଂ ବନ୍ଧନଂ ୱା କତ୍ୱା ଯୁଜ୍ଝନ୍ତ୍ୟତ୍ର ନିଯୁଦ୍ଧଂ, ଯସ୍ସ ବୋ, ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞସ୍ସ ୱେଧଂ ନିବ୍ବେଧେନ୍ତ୍ୟତ୍ରେତି ୱା ନିଯୁଦ୍ଧଂ। ୱେଧ ୱେଧନେ, ତୋ, ଏସ୍ସୁ, ଅଞ୍ଞତ୍ରୋପଚାରା। ଦ୍ୱୟଂ ଜୟକ୍ରିୟାୟଂ। ଜି ଜୟେ, ‘‘ଭାୱେ ଚା’’ତି ଣୋ। ରଣେ ଯୁଦ୍ଧେ ଯୋ ଭଙ୍ଗୋ, ସୋ ପରାଜୟୋ। ପରାପୁବ୍ବୋ ଜି ଯୁଦ୍ଧଭଙ୍ଗେ। ଦ୍ୱୟଂ ପଲାୟନମତ୍ତେ, ନ ତୁ ସଙ୍ଗାମତୋୟେୱ ପଲାୟନେ। ପରିୱଜ୍ଜେତ୍ୱା ଅୟନଂ ଗମନଂ ପଲାୟନଂ। ଅପୱଜ୍ଜେତ୍ୱା ଗମନଂ ଅପକ୍କମୋ। ପଦାୱୋ, ଦାୱୋ, ସନ୍ଦାୱୋ, ୱିଦ୍ଦୱୋ, ଦୱୋ, ଅପୟାନଂପ୍ୟତ୍ର।

୪୦୩। ପଞ୍ଚଂ ମାରଣେ। ମର ପାଣଚାଗେ, ସବ୍ବତ୍ଥ ଭାୱସାଧନଂ। ମାରୀୟତେ ମାରଣଂ, ଯୁ। ହନ ହିଂସାୟଂ, ଣମ୍ହି ‘‘ହନସ୍ସ ଘାତୋ’’ତି ଘାତାଦେସୋ। ନସ ଅଦସ୍ସନେ। ସୂଦ ଧାରଣେ। ହିଂସ ହିଂସାୟଂ। ସର ହିଂସାୟଂ, ଇଛିୟମାପଚୟୋ, ହିଂସା। ଣମ୍ହି ହନସ୍ସ ୱଧାଦେସୋ। ସସ ହିଂସାୟଂ। ୟୁମ୍ହି ହନସ୍ସ ଘାତୋ, ଘାତନଂ, ନିବ୍ବରହନଂ, ନିକାରଣଂ, ପୱାସନଂ, ସଞ୍ଞାପନଂ, ପମଥନଂ, କଥନଂ, ଉଜ୍ଜାସନଂ, ଆରମ୍ଭୋ, ପିଞ୍ଜୋପ୍ୟତ୍ର। ୱରହ ବାଧାନ୍ୟପରିଭାସନହିଂସାଦାନେସୁ। କର ହିଂସାୟଂ। ୱସ ନିୱାସେ, ପପୁବ୍ବୋ ହିଂସତ୍ଥୋ। ଞା ମାରଣତୋସନନିସାମନେସୁ, ପାଗମୋ, ସଞ୍ଞାପନଂ। ମଥ ୱିଲୋଠଅନେ। କଥ ହିଂସତ୍ଥୋ। ଜସୁ ହିଂସାୟଂ, ଜସି ତାଠଅନେ ୱା, ଚୁରାଦି। ଆପୁବ୍ବୋ ରଭି ମାରଣେ। ପିଞ୍ଜ ହିଂସାବଲଦାନନିକେତନେସୁ। ଏତେ ଯଥାକ୍କମମିଧାନାଗତାନଂ ଧାତୱୋ।

୪୦୪। ପଞ୍ଚଂ ମରଣେ। କାଲୋ ଅତୀତାଦି, ତସ୍ସ କିରିୟା, ‘‘କାଲୋ ଘସତି ଭୂତାନୀ’’ତି [ଜା। ୧।୨।୧୯୦] ହି ୱୁତ୍ତଂ। ମରତିତୋ ତୁ, ମଚ୍ଚୁ, ୱଜାଦିନା ୱା ଚ୍ଚୁ। ତତୋ ମଚ୍ଚୁସଦିସୋ ଦ୍ୱୀସୁ। ଅତିକ୍କମିତ୍ୱା ଅୟନଂ ଅଚ୍ଚୟୋ। ଧନ ଧଞ୍ଞେ। କାଲସ୍ସ କିରିୟତ୍ତା କାଲୋ, ଅତ୍ତଭାୱସ୍ସ ଅନ୍ତଂ କରୋତୀତି ୱା କାଲୋ, ଣୋ। ଅମତି ଗଚ୍ଛତୀତି ଅନ୍ତୋ। ଚୁ ଚୱନେ।

୪୦୫। ତିକଂ ମତେ। ପରଂ ଲୋକଂ ଏତି ଗଚ୍ଛତୀତି ପେତୋ, ପରେତୋ ଚ, ତୋ, ପୁବ୍ବେ ରଲୋପୋ। ମରତୀତି ମତୋ। ପରାସୁ, ପତ୍ତପଞ୍ଚତ୍ତୋପ୍ୟତ୍ର। ଦ୍ୱୟଂ ମତଦହନକଟ୍ଠରାସିମ୍ହି, ଯା ‘‘ଫୁଲ୍ଲୀ’’ତି ୱୁଚ୍ଚତି। ଚୀୟତେ ଯଣ୍ହାତି ଚିତକୋ, ଚିତୋ ଚ, ତୋ। ପୁବ୍ବତ୍ର ସକତ୍ଥେ କୋ। ଚିତା, ଚିଚ୍ଚା, ଚିତିପ୍ୟତ୍ର।

ଦ୍ୱୟଂ ସୁସାନେ, ଆଗନ୍ତ୍ୱା ଦହନ୍ତି ଅତ୍ର ଆଠଅହନଂ। ଦହ ଭସ୍ମୀକରଣେ, ୟୁ, ଦସ୍ସ ଠଓ। ଆଠଆହନମ୍ପି। ଛୱସ୍ସ ସୟନଟ୍ଠାନଂ ସୁସାନଂ, ଛୱସ୍ସ ସୁ, ସୟନସ୍ସ ଚ ସାନୋ, ଅଥ ୱା ସେନ୍ତି ଅତ୍ରାତି ସାନଂ, ୟୁ, ଛୱସ୍ସ ସାନଂ ସୁସାନଂ। ଛୱସ୍ସ ସୁ। ପିତୁୱନମ୍ପି। ଦ୍ୱୟଂ ମତସରୀରେ, କୁଣପ ପୂତିଗନ୍ଧତ୍ଥୋ। କୁଚ୍ଛିତଂ ନେତୀତି ୱା କୁଣପୋ, ଅପୋ, ଣତ୍ତଂ। ଛୱ ଗତିୟଂ, ଅ।

୪୦୬। ଅସୀସକତ୍ତା ସିରୋସୁଞ୍ଞୋ ନଚ୍ଚନାଦିକ୍ରିୟାସହିତତ୍ତା ସହକ୍ରିୟୋ ଦେହୋ କାୟୋ କବନ୍ଧୋ [‘‘ଯୁଦ୍ଧେ ଯୋଧେସୁ ସୂରେସୁ ସହସ୍ସଂ କତ୍ତ (ଖଣ୍ଡ) ମୁଦ୍ଧସୁ ତଦାୱେସା କବନ୍ଧୋ ତୁ ଏକୋ’ମୁଦ୍ଧା କ୍ରିୟାନ୍ୱିତୋ’’ତି କବନ୍ଧଲକ୍ଖଣଂ], ଯୁଦ୍ଧେ ସହସ୍ସପୂରଣୋ କବନ୍ଧୋ। ‘‘ନଚ୍ଚତୀ’’ତି ୱୁତ୍ତତ୍ତା ନଚ୍ଚନାଦିକ୍ରିୟାରହିତେ ତୂପଚାରୋ। ଅୱିଜ୍ଜମାନେନ କେନ ସିରସା ଅନ୍ଧୋ କବନ୍ଧୋ, ୱକାରମଜ୍ଝୋ। ଅୱିଜ୍ଜମାନସ୍ସାପି ହି କାରଣଭାୱୋ ଲୋକେ ଦିଟ୍ଠୋ, ଯଥା ୱସ୍ସେନ କତୋ ସୁଭିକ୍ଖୋ, ଦୁବ୍ଭିକ୍ଖୋ ଚ, ଯଥା ଲୋକେ, ତଥା ସାସନେପି, ଯଥା ଅନନ୍ତରପଚ୍ଚୟାଦୀନି।

ଆମକେହି କୁଚ୍ଛିତେହି ଅପୂତିଗତମତସରୀରେହି ସମ୍ପୁଣ୍ଣେ ଆମକେ ସୁସାନସ୍ମିଂ ସିୱଥିକା ୱୁତ୍ତା, ଅଝପ୍ପଧାନନିଦ୍ଦେସେନ ଚେତ୍ଥ ସଦ୍ଦୋ ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠୋ, ଯଥା ‘‘ସତୋ ସମ୍ପଜାନୋ’’ତି ପୁଗ୍ଗଲପ୍ପଧାନନିଦ୍ଦେସେନ ଧମ୍ମୋତି। ଛୱା ଧିୟ୍ୟନ୍ତେତ୍ର ସିୱଥିକା, ଣ୍ୱୁ, ଛସ୍ସ ସୋ, ଥତ୍ତଂ, ଇତ୍ତଞ୍ଚ। ଛୱଥିକାପି।

୪୦୭। ଦ୍ୱୟଂ ଆକଡ୍ଢିତମନୁସ୍ସଗୱାଦୋ। ମୁଞ୍ଚନସଞ୍ଞାୟ ୱନ୍ଦତୀତି ୱନ୍ଦୀ। ୱନ୍ଦ ଅଭିୱାଦନଥୁତୀସୁ, ଇ, ରସ୍ସୋପି, ୱନ୍ଦି। ସତ୍ତୂନଂ କରେନ ହତ୍ଥେନ ମରିତବ୍ବତ୍ତା କରମରୋ। ପଗ୍ଗହୋ, ଉପଗ୍ଗହୋପି। ଦ୍ୱୟଂ ଜୀୱିତେ, ଅନ ପାଣନେ, ପାଣନ୍ତି ଅନେନାତି ପାଣୋ, ଣୋ। ଭୱତି ଯେନାତି ଅସୁ। ଅସ ଭୁୱି, ଉ, ଆସୁପି, ଅସୁ ଖିପନେ ୱା।

ବନ୍ଧନାଗାରଂ ବନ୍ଧନଗେହଂ କାରା ନାମ। କରୋନ୍ତି ହିଂସନ୍ତି ଅତ୍ର କାରା, ଅ। କର ହିଂସାୟଂ। ବନ୍ଧନାଲୟୋପି। କର ହିଂସାୟଂ, ୟତ ନିୟ୍ୟାତନେ।

କାରଣା, ଯତନା ଚ। ତିଵ୍ଵଵେଦନାପ୍ପତ୍ତା।

ଖତ୍ତିଯଵଗ୍ଗଵଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୪୦୮। ଦ୍ଵିପାଦଂ ବ୍ରାହ୍ମଣେ, ବ୍ରହ୍ମୁନୋ ବନ୍ଧୁ, ବ୍ରହ୍ମା ବନ୍ଧୁ ଯସ୍ସ ଵା ବ୍ରହ୍ମବନ୍ଧୁ। କୁଲାଚାରବ୍ରାହ୍ମଣଭାଵଵସେନ ଦ୍ଵିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ଜାତତ୍ତା ଦ୍ଵିଜୋ, ଏକଜେ ତୂପଚାରା। ଵପିସ୍ମା ପୋ, ଅସ୍ସି। ବ୍ରହ୍ମୁନୋ ଅପଚ୍ଚଂ ବ୍ରହ୍ମା, ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଚ, ନାଗମୋ, ଣତ୍ତଂ, ଦୀଘାଦି। ସୁତାଯୁତକଥନତ୍ଥଂ ‘‘ଭୋଭୋ’’ତି ଵଚନଂ ଵଦତି ସୀଲେନ, ଣୀ।

ଦ୍ଵଯଂ ଛନ୍ଦୋଞ୍ଞେତରି। ବ୍ରହ୍ମସୁତ୍ତଂ ଅଧୀତେ ସୋତ୍ତିଯୋ, ‘‘ନେନ ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠମନିଚ୍ଚ’’ନ୍ତି [କାତନ୍ତ ୧।୨।୧୮ ନଘଟିତଂ ଅନିଚ୍ଚଂ (ପରିଭାସେନ୍ଦୁସେଖର ୯୭)] ଵୁଦ୍ଧତ୍ତା ଵୁଦ୍ଧି, ଯଦାଦିନା ଵା ଛନ୍ଦସଦ୍ଦସ୍ସ ସୋତ୍ତିଯାଦେସୋ [ପାଣିନି ୫।୨।୮୪]। ଛନ୍ଦଂ ଅଧୀତେ ଛନ୍ଦସୋ, ସୋ ପୁଲ୍ଲିଙ୍ଗୋ।

ଦ୍ଵଯଂ ସିସ୍ସେ। ସୋତୁଂ ଇଚ୍ଛନ୍ତୀତି ସିସ୍ସା, ସୁ ସଵନେ, ସୋ, ଉସ୍ସି। ଆଚରିଯସ୍ସ ଅନ୍ତେ ସମୀପେ ଵସନସୀଲୋ, ସଞ୍ଞାସଦ୍ଦତ୍ତା ସତ୍ତମିଯା ଅଲୋପୋ।

୪୦୯। ବ୍ରହ୍ମଚାରୀଆଦଯୋ ଏତେ ଚତୁରୋ ଜନା ଅସ୍ସମା ନାମ ଭଵନ୍ତି, ଅସ୍ସମସଦ୍ଦୋଯଂ ପୁନ୍ନପୁଂସକୋ। ତତ୍ର ମୁଞ୍ଜମେଖଲାଦିଯୁତ୍ତୋ ଵେଦଜ୍ଝାଯକୋ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯାଯଂ ଠିତୋ ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ। ଵେଦଜ୍ଝଯନଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ଚରତୀତି, ଣୀ। ଧମ୍ମତ୍ଥକାମେସୁ ଠିତୋ ପଞ୍ଚମହାଯଞ୍ଞକାରୀ ଗହଟ୍ଠୋ, ଗହା ଦାରା ତତ୍ର ତିଟ୍ଠନ୍ତୀତି ଗହଟ୍ଠୋ। ଗହଟ୍ଠୋ ପରୋ ତତିଯସ୍ସପି ଵାନପତ୍ଥୋ। ଵନପତ୍ଥେ ଵନେକଦେସେ, ଦୂରଵନେ ଵା ଭଵୋ ଵାନପତ୍ଥୋ, ଅସ୍ସ ଭୂମିସେଯ୍ୟାଜଟାଜିନଧାରଣଵନଵାସୋନ୍ନହାରଭୋଜିତାଦି ଧମ୍ମୋ। ଵାନପତ୍ଥସ୍ସମେଵ ତତିଯମାଯୁସୋ ଭାଗଂ ଖେପଯିତ୍ଵା ଗହିତକାସାଵଦଣ୍ଡୋ ଭିକ୍ଖୋ ସବ୍ବଭୂତେସୁ ସମୋ ଝାନାଯତନଵରୋ ଭିକ୍ଖୁ। ସମୁ ତପସି, ଖେଦେ ଚ, ଆସନ୍ନନ୍ତି ଅତ୍ରାତି, ଅକତ୍ତରି କାରକେ ସଞ୍ଞାଯଂ ଣୋ। ‘‘ଅସ୍ସମୋ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯାଦି- ଚତୁକ୍କେପି ମଠେପି ଚେ’’ତି ନାନତ୍ଥସଙ୍ଗହେ।

୪୧୦। ସୀଲାଦଯୋ ତଯୋ ସିକ୍ଖାଧମ୍ମେ ସହ ଏକତୋ ଚରନ୍ତା ମିଥୁ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ସବ୍ରହ୍ମଚାରିନୋ ନାମ, ବ୍ରହ୍ମଚାରୀହି ସହ ଚରନ୍ତୀତି ସବ୍ରହ୍ମଚାରିନୋ। ‘‘ମିଥୂ’’ତି ଇମିନା ସବ୍ରହ୍ମଚାରୀସଦ୍ଦସ୍ସ ତଗ୍ଗୁଣସଂଵିଞ୍ଞାଣତ୍ତଂ ଦୀପିତଂ, ତେନ ବ୍ରହ୍ମଚାରୀନମ୍ପି ସବ୍ରହ୍ମଚାରିତ୍ତମୁପପନ୍ନଂ।

ଦ୍ଵଯଂ ଉପସମ୍ପଦାଦାଯକେ। ମନସା ଉପେଚ୍ଚ ସିସ୍ସାନଂ ଵଜ୍ଜାଵଜ୍ଜଂ ଝାଯତୀତି ଉପଜ୍ଝାଯୋ, ଉପଜ୍ଝା ଚ। ଝେ ଚିନ୍ତାଯଂ, ଣୋ, ପୁବ୍ବତ୍ର ଏ ଅଯ, ପକ୍ଖେ ରାଜାଦିପକ୍ଖେପେନ ଉପଜ୍ଝା, ପରସମଯେ ପନ ଵେଦାଦିପାଠଯିତା ‘‘ଉପଜ୍ଝାଯୋ, ଉପଜ୍ଝା’’ତି ଚୋଚ୍ଚତେ, ଉପେଚ୍ଚ ଅଧୀଯତେ ଅସ୍ମାତି କତ୍ଵା।

ଦ୍ଵଯଂ ନିସ୍ସଯଦାଯକେ। ସିସ୍ସାନଂ ହିତଂ ଆଚରତୀତି ଆଚରିଯୋ, ଣ୍ୟୋ। ନିସ୍ସଯଂ ଦଦାତୀତି, କମ୍ମାଦିମ୍ହି ଣ୍ଵୁ।

୪୧୧। ସାସନେ ଆଚରିଯଂ ଦସ୍ସେତ୍ଵା ପରସମଯେପି ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଉପନୀଯେ’’ଚ୍ଚାଦି। ଅଥ ଵା ଯୋ ଦ୍ଵିଜୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଯଂକିଞ୍ଚି ବ୍ରାହ୍ମଣଂ ଉପନୀଯ ଅତ୍ତନୋ ସନ୍ତିକଂ ଆନେତ୍ଵା କପ୍ପାଦିଛଠଅଙ୍ଗିକତ୍ତା ସାଙ୍ଗଂ ସଗୁଯ୍ହତ୍ତା ରହସ୍ସଞ୍ଚ ଵେଦଂ କମ୍ମଭୂତଂ ପୁବ୍ବଂ ପଠମମେଵ କେନଚି ଅସିକ୍ଖାପିତେଯେଵ ଅଜ୍ଝାପଯେ ସିକ୍ଖାପେଯ୍ୟ, ସୋ ବ୍ରାହ୍ମଣେସୁ ‘‘ଆଚରିଯୋ’’ତି ଵୁଚ୍ଚତି, ଆଦିତୋ ଚାରେତି ସିକ୍ଖାପେତୀତି ଆଚରିଯୋତି କତ୍ଵା, ଣ୍ୟୋ। ଯଥାଵୁତ୍ତା ଅଞ୍ଞେ ଉପଜ୍ଝାଯା।

୪୧୨। ପଜ୍ଜଦ୍ଧଂ ଉପଦେସପରମ୍ପରାଯଂ। ପରେ ଚ ପରେ ଚ ପରମ୍ପରା, ପୁବ୍ବାଚରିଯା। ତତୋ ଆଭତଂ ପାରମ୍ପରିଯଂ। ଇତିହସଦ୍ଦୋ ନିପାତସମୁଦାଯୋ। ‘‘ଇତିହ ପୁବ୍ବାଚରିଯେହି ଵୁତ୍ତମିଦ’’ନ୍ତି କଥେତବ୍ବଂ ଵଚନଂ ଏତିହ୍ୟଂ, ଣ୍ୟୋ। ଣମ୍ହି ଏତିହଂ। ଆଚରିଯଂ ଉପଗନ୍ତ୍ଵା ଦିସ୍ସତି ଉଚ୍ଚାରୀଯତୀତି ଉପଦେସୋ, ଦିସୀ ଉଚ୍ଚାରଣେ, ଣୋ।

ତିକଂ ଯଞ୍ଞେ। ଯଜ ଦେଵପୂଜାସଙ୍ଗହକରଣଦାନଧମ୍ମେସୁ, ଯଜନଂ ଯାଗୋ, ଣୋ। ସଗ୍ଗତ୍ଥିକେହି କରୀଯତେତି କତୁ, ତୁ। ଜସ୍ସ ଞ୍ଞତ୍ତେ ଯଞ୍ଞୋ। ଯାଗତ୍ଥଂ ମନ୍ତାଦିନା ପରିକ୍ଖତା ପରିସଙ୍ଖତା ଭୂ ଭୂମି ଵେଦି ନାମ, ଈପଚ୍ଚଯେ ଵେଦୀ ଚ। ଵିନ୍ଦତି ଅସ୍ସଂ ଲାଭସକ୍କାରନ୍ତି ଵେଦି, ଵିଦ ଲାଭେ, ଇଣ।

୪୧୩। ଅସ୍ସମେଧାଦଯୋ ପଞ୍ଚ ‘‘ମହାଯାଗା’’ତ୍ଯୁଚ୍ଚନ୍ତେ। ପୋରାଣକରାଜକାଲେ କିର ସସ୍ସମେଧଂ ପୁରିସମେଧଂ ସମ୍ମାପାସଂ ଵାଚାପେଯ୍ୟନ୍ତି ଚତ୍ତାରି ସଙ୍ଗହଵତ୍ଥୂନି ଅହେସୁଂ, ଯେହି ରାଜାନୋ ଲୋକଂ ସଙ୍ଗଣ୍ହିଂସୁ, ତତ୍ଥ ନିପ୍ଫନ୍ନସସ୍ସତୋ ଦସମଭାଗଗ୍ଗହଣଂ ସସ୍ସମେଧଂ ନାମ, ସସ୍ସସମ୍ପାଦନେ ମେଧାଵିତା ସସ୍ସମେଧଂ ନାମାତ୍ଯତ୍ଥୋ। ମହାଯୋଧାନଂ ଛମାସିକଭତ୍ତଵେତନାନୁପ୍ପଦାନଂ ପୁରିସମେଧଂ ନାମ, ପୁରିସସ୍ସ ସଙ୍ଗଣ୍ହନେ ମେଧାଵିତା

ପୁରିସମେଧଂ ନାମାତ୍ୟତ୍ଥୋ। ଦଳିଦ୍ଦମନୁସ୍ସାନଂ ହତ୍ଥତୋ ଲେଖଂ ଗହେତ୍ୱା ତୀଣି ୱସ୍ସାନି ୱିନା ୱଡ୍ଢିଯା ସହସ୍ସଦ୍ୱିସହସ୍ସମତ୍ତଧନାନୁପ୍ପଦାନଂ ସମ୍ମାପାସଂ ନାମ। ତଞ୍ହି ସମ୍ମା ମନୁସ୍ସେ ପାସେତି ହଦଯେ ବନ୍ଧିତ୍ୱା ୱିଯ ଠପେତି, ତସ୍ମା ‘‘ସମ୍ମାପାସ’’ନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତି। ‘‘ତାତ ମାତୁଲା’’ତ୍ୟାଦିନା ପନ ସଣ୍ହୱାଚାଯ ଭଣନଂ ୱାଚାପେଯ୍ୟଂ ନାମ, ପେଯ୍ୟେ ୱଜପିଯୱଚନତାତ୍ୟତ୍ଥୋ। ଏୱଂ ଚତୂହି ୱତ୍ଥୂହି ସଙ୍ଗହିତଂ ରଟ୍ଠଂ ଇଦ୍ଧଞ୍ଚେୱ ହୋତି ଫୀତଞ୍ଚ ପହୂତନ୍ନପାନଂ ଖେମଂ ନିରବ୍ବୁଦଂ। ମନୁସ୍ସା ମୁଦା ପମୋଦମାନା ଉରେ ପୁତ୍ତେ ନଚ୍ଚେନ୍ତା ଅପାରୁତଘରଦ୍ୱାରା ୱିହରନ୍ତି, ଇଦଂ ଘରଦ୍ୱାରେସୁ ଅଗ୍ଗଳଆନଂ ଅଭାୱତୋ ନିରଗ୍ଗଳନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତି, ଅଯଂ ପୋରାଣିକପୱେଣୀ, ଅପରଭାଗେ ପନ ଓକ୍କାକରାଜକାଲେ ବ୍ରାହ୍ମଣା ଇମାନି ଚତ୍ତାରି ସଙ୍ଗହୱତ୍ଥୂନି, ଇମଞ୍ଚ ରଟ୍ଠସମ୍ପତ୍ତିଂ ପରିୱତ୍ତେନ୍ତା ଉଦ୍ଧଂ ମୂଲଂ କତ୍ୱା ‘‘ଅସ୍ସମେଧ’’ନ୍ତିଆଦିକେ ପଞ୍ଚ ଯଞ୍ଞେ ନାମ ଅକଂସୁ, ୱୁତ୍ତଞ୍ହେତଂ ଭଗୱତା ବ୍ରାହ୍ମଣଧମ୍ମିକସୁତ୍ତେ –

‘‘ତେସଂ ଆସି ୱିପଲ୍ଲାସୋ, ଦିସ୍ୱାନ ଅଣୁତୋ ଅଣୁଂ;

ତେ ତତ୍ଥ ମନ୍ତେ ଗନ୍ଥେତ୍ୱା, ଓକ୍କାକଂ ତଦୁପାଗମୁ’’ନ୍ତି [ସୁ॰ ନି॰ ୩୦୧, ୩୦୪]।

ଇଦାନି ତେହି ପରିୱତ୍ତେତ୍ୱା ଠପିତମତ୍ଥଂ ଦସ୍ସେନ୍ତୋ ‘‘ଅସ୍ସମେଧୋ’’ତ୍ୟାଦିମାହ। ତତ୍ଥ ଅସ୍ସଂ ଏତ୍ଥ ମେଧନ୍ତି ୱଧନ୍ତୀତି ଅସ୍ସମେଧୋ। ପୁରିସଂ ଏତ୍ଥ ମେଧନ୍ତି ୱଧନ୍ତୀତି ପୁରିସମେଧୋ। ସମ୍ମା ଯୁଗଚ୍ଛିଦ୍ଦେ ପକ୍ଖିପିତଦଣ୍ଡକଂ ପାସେନ୍ତି ଖିପେନ୍ତି ଏତ୍ଥ ସମ୍ମାପାସୋ। ମନ୍ତପଦାଭିସଙ୍ଖତାନଂ ସପ୍ପିମଧୂନଂ ‘‘ୱାଜ’’ନ୍ତି ସମଞ୍ଞା, ତମେତ୍ଥ ପିୱନ୍ତୀତି ୱାଜପେଯ୍ୟୋ। ସବ୍ବସ୍ସ ଅତ୍ତନୋ ସାପତେଯ୍ୟସ୍ସ ଅନିଗ୍ଗହିତ୍ୱା ନିରୱସେସତୋ ଦିନ୍ନତ୍ତା ନତ୍ଥି ଏତ୍ଥ ଅଗ୍ଗଳନ୍ତି ନିରଗ୍ଗଳୋ, ଅଯଂ ପାଠଇଯା ଆଗତକ୍କମତୋ ଅତ୍ଥୱଣ୍ଣନା, ଇଧାଗତକ୍କମେନ ପନ ଅସ୍ସମେଧପୁରିସମେଧନିରଗ୍ଗଳସମ୍ମାପାସୱାଜପେଯ୍ୟାନଂ ଅତ୍ଥୱଣ୍ଣନା ଲିଖିତବ୍ବା।

୪୧୪। ତିକଂ ଯାଜକୋ। ଯଜନସୀଲୋ ଇଦି, ଯସ୍ସି, ଜସ୍ସ ଦୋ। ଯଜତୀତି ଇଜୋ, ଅ। ଅଥ ୱା ଇଜ୍ଜିଯା ଉତ୍ତମ୍ହି ଜାତେ ଜାଯତୀତି ଇଜ୍ଜୀତୁଜୋ। ‘‘ନାରୀଦ୍ୱିଜୋ’’ତିପି ପାଠୋ। ‘‘ଉତୁଜୋ ଯାଜକୋ ତଥା’’ତିପି ପାଠୋ, ସୁନ୍ଦରୋ। ପରସମଯଂ ଅମନସି କତ୍ୱା ପନ ଆଚରିଯେନ ଇତିଦ୍ୱିଜସଦ୍ଦୋ ଇଦିଦ୍ୱିଜସଦ୍ଦୋ ଚ ସମାନତ୍ଥାତି ମଞ୍ଞମାନେନ ‘‘ଇଦି ଦ୍ୱିଜୋ’’ତି ୱୁତ୍ତଂ ସିଯା, ଶୁମ୍ହି ଯାଜକୋ [ଅମର ୧୭।୧୭ ଗାଥା ପସ୍ସିତବ୍ବା]।

ଦ୍ୱଯଂ ଯାଗସଭାଯଂ, ଅଞ୍ଞସଭାଯଞ୍ଚାରମ୍ଭକୋ। ସଭାଯଂ ସାଧୁ ସଭ୍ୟୋ, ଯୋ। ସମାଜଂ ଜନସଙ୍ଘାତଂ ସମାୱସନ୍ତି ଆଗନ୍ତ୍ୱା ଏକଦେସୀ ଭୱନ୍ତୀତି ସମାଜା, ତେହି ସମଂ ଏକୀଭୱତୀତି ସାମାଜିକୋ, ଣିକୋ। ସଭାସଦୋ, ସଭାତାରୋପ୍ୟତ୍ର।

ପଞ୍ଚକଂ ସଭାସାମଞ୍ଞେ। ପରି ସମନ୍ତତୋ ସେନ୍ତ୍ୟସ୍ସଂ ପରିସା, ସି ସେୱାଯଂ। ସହ ଭାସନ୍ତ୍ୟସ୍ସଂ ସଭା, ହଲୋପୋ, ସବ୍ଭି ଭାତୀତି ୱା ସଭା। ସମଜନ୍ତି ସଂଗଚ୍ଛନ୍ତି ମିଲନ୍ତ୍ୟସ୍ସଂ ସମଜ୍ଜା, ଅଜ ଗମନେ। ସମଯନ୍ତି ମିଲନ୍ତ୍ୟସ୍ସଂ ସମିତି, ଇ ଗତିମ୍ହି, ଇତ୍ଥିଯନ୍ତି। ମିଲନମେକୀଭାୱୋ। ସମନ୍ତତୋ ସୀଦନ୍ତ୍ୟସ୍ମିଂ ସଂସଦୋ, ଇତ୍ଥିନପୁଂସକେସ୍ୱ। ଗୋଟ୍ଠୀ, ଅଟ୍ଟାନୀପ୍ୟତ୍ର। ଗାୱୋୱାଚା ତିଟ୍ଠନ୍ତି ଭୱନ୍ତ୍ୟସ୍ସଂ ଗୋଟ୍ଠୀ। ଆଗନ୍ତ୍ୱା ତିଟ୍ଠନ୍ତ୍ୟସ୍ସଂ ଅଟ୍ଟାନୀ, ଯୁ, ନଦାଦି, ରସ୍ସାଦି।

୪୧୫-୪୧୬। ଭିକ୍ଖୁଆଦିକା ଇମା ଚତସ୍ସୋ ପରିସା ନାମ। ଭିକ୍ଖନସୀଲତାଦୀହି ଭିକ୍ଖୁ। ‘‘ଉଦ୍ଦିସ୍ସ ଅରିଯା ତିଟ୍ଠନ୍ତି, ଏସା ଅରିଯାନ ଯାଚନା’’ତି [ଜା॰ ୧।୭।୫୯] ହି ୱୁତ୍ତଂ। ଭିକ୍ଖ ଯାଚନେ, ରୂ। ଯୋମ୍ହି ଭିକ୍ଖୂ। ଇନୀପଚ୍ଚଯେ ଭିକ୍ଖୁନୀ, ଯୋସ୍ସ ଲୋପୋ। ରତନତ୍ତଯମୁପଗନ୍ତ୍ୱା ଆସଯନ୍ତୀତି ଉପାସକା, ଣ୍ୱୁ, ଆସ ଉପୱେସନେ। ଇତ୍ତେ ଉପାସିକାଯୋ। ଏତ୍ଥ ଚ ପବ୍ବଜ୍ଜାସାମଞ୍ଞତୋ, ଲିଙ୍ଗସାମଞ୍ଞତୋ ଚ ସାମଣେରା ଭିକ୍ଖୂସୁ, ସାମଣେରିଯାଦଯୋ, ଚ ଭିକ୍ଖୁନୀସୁ ସଙ୍ଗହିତା, ତତୋ, ଅୱସେସା ପନ ସବ୍ବେପି ଦେୱମନୁସ୍ସାଦଯୋ ଇତ୍ଥିପୁରିସୱସେନ ଦ୍ୱେ କୋଟ୍ଠାସେ କତ୍ୱା ଲିଙ୍ଗସଭାଗୱସେନ ଦ୍ୱୀସୁ ସଙ୍ଗହିତା, ବ୍ରହ୍ମାନୋ ପନ ଲିଙ୍ଗାଭାୱେପି ପୁରିସସଣ୍ଠାନତ୍ତା ପୁରିସେସୁ ସଙ୍ଗହିତା, ତଥା ପଣ୍ଡକାପି, ଉଭତୋବ୍ୟଞ୍ଜନେସୁ ପନ ପୁରିସୌଭତୋବ୍ୟଞ୍ଜନଂ ପୁରିସେସୁ, ଇତ୍ଥିଉଭତୋବ୍ୟଞ୍ଜନଂ ଇତ୍ଥୀସୁ ସଙ୍ଗହିତନ୍ତି ୱେଦିତବ୍ବଂ।

ଏୱଂ ଚତୂହି କୋଟ୍ଠାସେହି ପରିସଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଅଟ୍ଠହିପି ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଅଥୱେ’’ତ୍ୟାଦି। ତସ୍ସତ୍ଥୋ – ପରିସା ନାମ ଅଟ୍ଠ ସିଯୁଂ, କେସଂ ୱସେନା’ଟ୍ଠ ସିଯୁଂ? ତାୱତିଂସାନଂ ଦ୍ୱିଜାନଂ ବ୍ରାହ୍ମଣାନଂ ଖତ୍ତାନଂ ଖତ୍ତିଯାନଂ ମାରସ୍ସ ଗହପତିସ୍ସ ସମଣାନଂ ଚାତୁମହାରାଜିକାନଂ ବ୍ରହ୍ମୂନଞ୍ଚ ୱସେନାତି ଇମା ଚା’ଟ୍ଠପରିସା ପାକଟୱସେନ, ସେଟ୍ଠୱସେନ ଚ ୱୁତ୍ତାତି ନ ଏତ୍ଥ ପୁବ୍ବେ ୱିଯ ସବ୍ବା ସଙ୍ଗହିତା, ତାୱତିଂସାଦିକା ହି ପାକଟୱସେନ ୱୁତ୍ତା, ସମଣା ପନ ପାକଟୱସେନ, ସେଟ୍ଠୱସେନ ଚ ୱୁତ୍ତା।

୪୧୭। ଗାଯତ୍ତି ନାମ ଯସ୍ସ ଚତୂସୁ ପାଦେସୁ ପଟିପାଦଂ ଛଅକ୍ଖରାନି ସନ୍ତି, ସା ପମୁଖମାଦି ଯସ୍ସ ଉତ୍ଥାଦୀନଂ ପାଯେନାନୁପଯୋଗତ୍ତା ଗାଯତ୍ତିପମୁଖଂ ଛନ୍ଦଂ ନାମ। ଗାଯତେତି ଗାଯତ୍ତି, ଗେ ସଦ୍ଦେ, ତି, ଏ ଅଯ। ୱଜ୍ଜଂ ଛାଦଯତୀତି ଛନ୍ଦଂ, ଛଦ ସଂୱରଣେ, ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ପଜ୍ଜୱିୱେକେ ବୁଦ୍ଧଗୁତ୍ତେନ ଭିକ୍ଖୁନା –

‘‘ଉଦ୍ଧ’ମଚ୍ଛଦ୍ଧକଂ ମଜ୍ଝଂ, ପତିଟ୍ଠା ସୁପ୍ପତିଟ୍ଠିକା;

ପାଯୋ ପଯୋଗବାହୁଲ୍ଲା, ଅଭଙ୍ଗତ୍ତା ଚ ନେରିତା’’ତି।

ଯଂ ପନ ଚତୁୱୀସକ୍ଖରୱନ୍ତଂ, ୱେଦାନଂ ଆଦିଭୂତଞ୍ଚ ଗାଯତ୍ତି ୱିଯ ଛନ୍ଦାନଂ ନାପି ଚତୁପ୍ପଦଂ, ଅଥ ଖୋ ତିପଦମେୱ ସିଯା, ସା ସାୱିତ୍ତି ନାମ, ସାୱିତ୍ତିସଦ୍ଦୋ ଗାଯତ୍ତିପରିଯାଯୋପ୍ପହି, ‘‘ସାୱିତ୍ତି ଛନ୍ଦସୋ ମୁଖଂ’’ [ମ। ନି। ୨।୪୦୦; ସୁ। ନି। ୫୬୩], ‘‘ଗାଯତ୍ତି ତୁ ଚ ସାୱିତ୍ତୀ’’ତି ଚ ୱୁତ୍ତତ୍ତା। ଇଧ ପନ ଭେଦେନ ୱୁତ୍ତଂ, ଯଥା ‘‘ବୁଦ୍ଧଂ ସରଣଂ ଗଚ୍ଛାମି, ଧମ୍ମଂ ସରଣଂ ଗଚ୍ଛାମି, ସଙ୍ଘଂ ସରଣଂ ଗଚ୍ଛାମୀ’’ତି। ସୱିତୁସ୍ସ ଇସିନୋ ଅଯଂ ୱାଚା ସାୱିତ୍ତି, ଇଣ।

୪୧୮। ହବ୍ଯଂ ଦେୱତାହୱନନ୍ନଂ, ତସ୍ସ ପାକେ ତଦାଧାରେ ଥାଲ୍ଯାଦିମ୍ହି ଚରୁ, ତତ୍ଥ ଠିତତ୍ତା ଉପଚାରେନ ହବ୍ଯମ୍ପି ଚରୁ, ଚରତିସ୍ମା ଉ, ଚରୁ ପୁମେ। ‘‘ହବ୍ଯପାକେ ଚରୁ ପୁମା’’ତି [ଅମର ୧୭।୨୨] ହ୍ୟମରକୋସେ। ହୋମଦବ୍ବିଯଂ ହୋମକମ୍ମନି ହବ୍ଯନ୍ନାଦୀନମୁଦ୍ଧରଣତ୍ଥଂ କତାଯଂ କଟଚ୍ଛୁଯଂ ସୁଜା, ଇତ୍ଥୀ, ହବ୍ଯନ୍ନାଦୀନଂ ସୁଖଗ୍ଗହଣତ୍ଥଂ ଜାଯତୀତି ସୁଜା।

ଦ୍ୱଯଂ ଖୀରନ୍ନେ, ଦେୱନନ୍ତ୍ତା ପରମଂ ଅନ୍ନଂ। ପାତବ୍ବସ୍ସ, ଅସିତବ୍ବସ୍ସ ଚାତି ଦ୍ୱିନ୍ନମ୍ପି ଭାୱାନଂ ସମ୍ଭୱତୋ ପାଯାସୋ, ଆକାରନ୍ତାନମାଯୋ। ପାଯସୋପ୍ପତ୍ର। ଦ୍ୱଯଂ ଦେୱନ୍ନୋ। ହୁ ଦାନେ, ଣ୍ୱୋ। ଇମ୍ହି ହୱି, ନପୁଂସକେ।

୪୧୯। ଥୂଣାଯଂ ଯଜ୍ଞତ୍ଥମ୍ଭେ ଯୂପୋ। ବେଲୁୱୋ ୱା ଖାଦିରୋ ୱା। ଆଲମ୍ବପସୁବନ୍ଧନେଯଟ୍ଠି, ସମତ୍ତଯଞ୍ଞେ ୱା ଯଂ ଯଟ୍ଠିମାରୋପଯତି, ସ ଯୂପୋ[ଯୂପ… ଯଞ୍ଞୀଯପସୁବନ୍ଧନକଟ୍ଠଭେଦେ… ଯାଗସମତ୍ତିଚିହ୍ନତ୍ଥେ ଥମ୍ଭେ ଚ (ୱାଚସ୍ପତି)], ଯୁ ମିସ୍ସନେ, ପୋ, ଦୀଘାଦି। ଥୁ ଅଭିତ୍ଥୱେ, ଣୋ, ଦୀଘାଦି। ଯଂ କଟ୍ଠଂ କଟ୍ଠନ୍ତରେନା’ଗ୍ଗିନିପ୍ଫାଦନତ୍ଥଂ ଘଂସତେ, ତସ୍ମିଂ ନିମ୍ମନ୍ଥଦାରୁମ୍ହି ଅରଣୀ, ଅର ଗମନେ, ଅଣି, ଇମ୍ହି ଅରଣୀ।

ଗାହପଚ୍ଚାଦଯୋ ତଯୋ ଅଗ୍ଗଯୋ। ଗହପତିନା ସଂଯୁତ୍ତୋ ଗାହପଚ୍ଚୋ, ଅଗ୍ଗି, ଣ୍ୟୋ। ତଂଯୋନିଯଂରେୱାହୱନୀଯୋ ହୁତବ୍ବଗ୍ଗିଆହୱନମରହତୀତି ଆହୱନୀଯୋ। ଦକ୍ଖିଣଗ୍ଗି ପନ ତଂଯୋନି ଅଞ୍ଞଯୋନିପି। ଦକ୍ଖିଣଂ ଦେଯ୍ଯଧମ୍ମଂ ଅଗ୍ଗନ୍ତି ୱିସ୍ସଜ୍ଜନ୍ତ୍ୟସ୍ମିନ୍ତି ଦକ୍ଖିଣଗ୍ଗି, ଅଗ୍ଗ ଦାନେ, ଦାନଂ ଅଗ୍ଗୀଯତି ଦୀଯତ୍ୟସ୍ମିନ୍ତି ଦାନଗ୍ଗଂ, ‘‘ପରିୱେସନଟ୍ଠାନ’’ନ୍ତି [ଅ। ନି। ଟୀ। ୩।୯।୨୦] ହି ଅଙ୍ଗୁତ୍ତରନିକାଯଟୀକା। ଏତ୍ଥ ଚ ଗାହପଚ୍ଚଗ୍ଗାଦୀନଂ ତିଣ୍ଣଂ ୱିପ୍ପଟିପଜ୍ଜନ୍ତାନଂ ୱିନାସହେତୁଭାୱତୋ ଅଗ୍ଗିତାଦଟ୍ଠବ୍ବା। ସତ୍ତକନିପାତଅଙ୍ଗୁତ୍ତରନିକାଯଟ୍ଠକଥାଯଂ ପନ –

ଆହୁନଂ ୱୁଚ୍ଚତି ସକ୍କାରୋ, ଆହୁନଂ ଅରହନ୍ତୀତି ଆହୁନେଯ୍ଯା, ମାତାପିତରୋ, ମାତାପିତରୋ ହି ପୁତ୍ତାନଂ ବହୂପକାରତାଯ ଆହୁନଂ ଅରହନ୍ତି, ତେସୁ ୱିପ୍ପଟିପଜ୍ଜମାନା ପୁତ୍ତା ନିରଯାଦୀସୁ ପୱତ୍ତନ୍ତି, ତସ୍ମା କିଞ୍ଚାପି ମାତାପିତରୋ ନାନୁଦହନ୍ତି, ଅନୁଦହମାନସ୍ସ ପନ ପଚ୍ଚଯୋ ହୋତୀତି ଅନୁଦହନଟ୍ଠେନେୱ ‘‘ଆହୁନେଯ୍ଯଗ୍ଗୀ’’ତି ୱୁଚ୍ଚତି। ଯୋ ମାତୁଗାମସ୍ସ ସଯନୱତ୍ଥାଲଙ୍କାରାଦିଅନୁପ୍ପଦାନେନ ବହୂପକାରୋ, ତଂ ଅତିଚରନ୍ତୋ ମାତୁଗାମୋ ନିରଯାଦୀସୁ ନିବ୍ବତ୍ତତି, ତସ୍ମା ସୋପି ପୁରିମନଯେନେୱ ଅନୁଦହନଟ୍ଠେନ ‘‘ଗହପତଗ୍ଗୀ’’ତି ୱୁତ୍ତୋ। ‘‘ଦକ୍ଖିଣେଯ୍ଯଗ୍ଗୀ’’ତି ଏତ୍ଥ ପନ ‘‘ଦକ୍ଖିଣା’’ତି ଚତ୍ତାରୋ ପଚ୍ଚଯା, ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘୋ ଦକ୍ଖିଣେଯ୍ଯୋ, ସୋ ଗିହୀନଂ ତୀସୁ ସରଣେସୁ, ପଞ୍ଚସୁ ସୀଲେସୁ, ଦସସୁ ସୀଲେସୁ, ମାତାପିତୁପଟ୍ଠାନେ, ଧମ୍ମିକସମଣବ୍ରାହ୍ମଣୂପଟ୍ଠାନେତି ଏୱମାଦୀସୁ କଲ୍ଯାଣଧମ୍ମେସୁ ନିଯୋଜନେନ ବହୂପକାରୋ, ତସ୍ମିଂ ମିଚ୍ଛାପଟିପନ୍ନୋ ଗିହୀ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘଂ ଅକ୍କୋସିତ୍ୱା ନିରଯାଦୀସୁ ନିବ୍ବତ୍ତତି, ତସ୍ମା ସୋପି ପୁରିମନଯେନେୱ ଅନୁଦହନଟ୍ଠେନ

‘‘ଦକ୍ଖିଣେଯ୍ଯଗ୍ଗୀ’’ତି ୱୁତ୍ତୋ। କଟ୍ଠତୋ ନିବ୍ବତ୍ତୋ ପାକତିକୋୱ ଅଗ୍ଗି କଟ୍ଠଗ୍ଗି ନାମାତି [ଅ। ନି। ଅଟ୍ଠ। ୩।୭।୪୬] ୱୁତ୍ତୋ।

୪୨୦। ସିଲୋକୋ ଦାନେ। ହା ଚାଗେ, ଣୋ, ଦ୍ୱିତ୍ତଚତ୍ତଗତ୍ତାନି, ଚଜ ହାନିମ୍ହି ୱା। ସଜ ୱିସଗ୍ଗେ, ୱିସଗ୍ଗୋ ଦାନଂ, ଉପୁବ୍ବୋ ସଜ ୱିସଜ୍ଜେ, ଣୋ, ପୁବ୍ବେ ୱାଗମୋ, ୱୋସଗ୍ଗୋ। ଦିସ ଅତିସଜ୍ଜନେ, ଅତିସଜ୍ଜନଂ ଦାନଂ, ପବୋଧନଞ୍ଚ, ଇହ ଦାନଂ ପଦେସନଂ। ସଣ ଦାନେ, ଯୁ। ତର ପ୍ଲୱନତରଣେସୁ, ମଚ୍ଛେରସୋତାତିକ୍କମନମେତ୍ଥ ତରଣଂ। ହା ଚାଗେ, ଚୁରାଦି, ତୋ, ଯାଲୋପୋ, ଭୂୱାଦିମ୍ହି ପନ ‘‘ଆକାରନ୍ତାନମାଯୋ’’ତି ଆଯୋ, ୱିହାଯିତଂ। ୱଜ୍ଜ ୱଜ୍ଜନେ, ସବ୍ବତ୍ର ଭାୱସାଧନଂ। ଉପସଗ୍ଗୱିସେସେନେତେ ଦାନତ୍ଥାଭିଧାଯିନୋ। ଫସ୍ସନଂ, ପତିପାଦନଂପ୍ପତ୍ର।

୪୨୧। ସେଟ୍ଠିଧନସ୍ସ, ପୁତ୍ତାନଂ, ଦାରାନଂ, ରଜ୍ଜସ୍ସ, ଅଙ୍ଗାନଞ୍ଚ ୱସେନ ପଞ୍ଚମହାପରିଚ୍ଚାଗୋ ୱୁତ୍ତୋ। ତତ୍ର ସେଟ୍ଠିଧନଂ ସେତହତ୍ଥାଦିରତନଂ। ପୁତ୍ତା ଓରସା, ଅଥ ୱା ପୁତ୍ତଧୀତରୋ। ଦାରୋ ପତିବ୍ବତା ପିଯଭରିଯା। ରଜ୍ଜଂ ପକତିରଜ୍ଜଂ, ତଦୁଟ୍ଠିତୋ ୱା ଆଯୋ। ଅଙ୍ଗଂ ଚକ୍ଖାଦି। ମହନ୍ତେହି ଉତ୍ତମପୁରିସେହେୱ କତୋ, ମହନ୍ତାନଂ ୱା ପରିଚ୍ଚାଗୋ ମହାପରିଚ୍ଚାଗୋ, ମହତ୍ଥଂ ୱା ବୁଦ୍ଧଭାୱତ୍ଥଂ କତୋ ପରିଚ୍ଚାଗୋ ମହାପରିଚ୍ଚାଗୋ,

କାପୁରିସେହି ଦୁକ୍କରତ୍ତା ମହନ୍ତୋ ୱା ସେଟ୍ଠୋ ପରିଚ୍ଚାଗୋ ମହାପରିଚ୍ଚାଗୋ।

୪୨୨। ଦାନପାରମୀଆଦିକାନଂ ତିସ୍ସନ୍ନଂ ପାରମୀନଂ ୱସେନ ଅସାଧାରଣଦାନୱତ୍ଥୁଂ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ସାଧାରଣଦାନୱତ୍ଥୁଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ‘‘ଅନ୍ନଂ ପାନ’’ମିଚ୍ଚାଦି। ତତ୍ର ଅନ୍ନଂ ପାନୱଜ୍ଜିତଂ ଯଂ କିଞ୍ଚି ଖାଦନୀଯାଦିକଂ। ପାନଂ ପାତଙ୍ଗଂ ଉଦକାଦି। ଯାନଂ ହତ୍ଥାଦି ଅନ୍ତମସୋ ଉପାହନଂ ଉପାଦାଯ ଗମନସାଧନଂ। ମାଲା ମାଲ୍ୟଂ, ପୁପ୍ଫଞ୍ଚ। ୱିଲେପନଂ ଛୱିରାଗକରଣଂ, ୱିଭୂତୋ ସୁଗନ୍ଧୋ ୱା। ଗନ୍ଧୋ ତଦଞ୍ଞଗନ୍ଧୋ। ସେଯ୍ୟା ମଞ୍ଚାଦି, ସେଯ୍ୟାଗ୍ଗହଣେନ ଚେତ୍ଥ ଆସନମ୍ପି ଗହିତଂ। ପଦୀପେଯ୍ୟଂ ପଦୀପସ୍ସ ହିତଂ ଯଂ କିଞ୍ଚି ତେଲାଦି, ଇମେ ଦସ ଦାନୱତ୍ଥୂ ନାମ ସିଯୁଂ। ଦୀଯନ୍ତେ ଯାଯାତି ଦାନଂ। ତସ୍ସ ୱତ୍ଥୁ କାରଣଂ, ତଦୁପ୍ପତ୍ତିଯା ଉପ୍ପଜ୍ଜନତୋତି ଦାନୱତ୍ଥୁ, ଦାତଙ୍ଗଂ ୱା ଦାନଂ, ଅନ୍ନାଦି, ତଦେୱ ୱତ୍ଥୁ। ଏତାନି ପନ ଦସ ଦାନୱତ୍ଥୂନି ସୁତ୍ତନ୍ତନଯେନ କଥିତାନି। ୱିନଯାଭିଧମ୍ମନଯୱସେନାପି ପନ କଥେତଙ୍ଗାନି, ରୂପାଦିଛଠଆରମ୍ମଣଦାନୱସେନ ହି ଅଭିଧମ୍ମେ ଛ ଦାନୱତ୍ଥୂନି ଆଗତାନି, ୱିନଯେ ଚୀୱରପିଣ୍ଡପାତଭେସଜ୍ଜସେନାସନୱସେନ ଚତ୍ତାରି ଆଗତାନି। ତତ୍ଥେୱମାଚରିଯା ୱଦନ୍ତି ‘‘ସୁତ୍ତନ୍ତନଯଦାନତୋ ୱିନଯଦାନମେୱ ମହପ୍ଫଲଂ, କସ୍ମା? ଅନ୍ନାଦିଦାନମତ୍ତୱସେନେୱ ଯସ୍ସ କସ୍ସଚି ଦୁସ୍ସୀଲାଦିକସ୍ସ ଦାତଙ୍ଗନ୍ତି ଅନୁଜାନିତ୍ୱା ପିଣ୍ଡପାତାଦିକପ୍ପିଯୱୋହାରୱସେନ ସୀଲୱନ୍ତାଦିକସ୍ସେୱ ଚ ଦାତଙ୍ଗନ୍ତି ଅନୁଞ୍ଞାତତ୍ତା। ସାମଞ୍ଞଦାନତୋ ହି ୱିସେସଦାନମେୱ ମହପ୍ଫଲଂ, ତତୋପି ଅଭିଧମ୍ମନଯଦାନମେୱ ମହପ୍ଫଲଂ, କସ୍ମା? ରୂପାଦୀସୁ ପରମତ୍ଥୱସେନେୱ ଅଭିନିୱିସିତ୍ୱା ଦାନୱସେନ ତତୋପି ଅତିସଯଦାନତ୍ତା’’ତି। ମଯଂ ପନ ସୁତ୍ତନ୍ତନଯଦାନଂ ୱା ହୋତୁ ୱିନଯାଭିଧମ୍ମନଯଦାନଂ ୱା, ଯଂ ଖେତ୍ତାଦିତିୱିଧସମ୍ପଦାଯୁତ୍ତଂ, ତମେୱ ମହପ୍ଫଲଂ କରୋତୀତି ୱଦାମ।

୪୨୩।ତଦହେ ମତଦିୱସେ ମତଙ୍ଗଂ ଯଂ ପିଣ୍ଡପାତଜଲାଞ୍ଜଲ୍ୟାଦିଦାନଂ, ଏତଂ ଦାନଂ ଦେହା ଉଦ୍ଧେ ଭୱଂ ଉଦ୍ଧଦେହିକଂ ନାମ। ପିତରଂ ଉଦ୍ଦିସ୍ସ ଜଲାଞ୍ଜଲିସୁୱଣ୍ଣାଦିଦାନଂ ନିୱାପୋ, ୱପ ବୀଜସନ୍ତାନେ, ଣୋ। କାଲପତ୍ତାଦିନିଯମେନ ରାଜମଣ୍ଡୱିସୋତ୍ତରାଦିସଙ୍ଘତୋ ୱିହିତଂ, ତଂୱ ତମେୱ ପିତୁଦାନଂ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣଭୋଜନାଦି ସଦ୍ଧଂ ନାମ, ସଦ୍ଧା ଅସ୍ସ ଦାନସ୍ସତ୍ଥୀତି, ଣୋ। ସଦ୍ଧତୋତି ହେତୁମ୍ହି ଅୱଧ୍ୟତ୍ଥୱତ୍ତିଚ୍ଚାଯ ପଞ୍ଚମୀ।

୪୨୪। ଚତୁକ୍କଂ ଗେହାଗତେ। ଅତ ସାତଚ୍ଚଗମନେ, ଇଥି, ଅତିଥି, ‘‘ଅତିଥି ଦ୍ୱୀସୂ’’ତି ତିକଣ୍ଡସେସେ[ତିକଣ୍ଡସେସ ୨।୭।୯]। ଇତ୍ଥିଯଂ ଅତିଥୀ ଚ। ଆଗଚ୍ଛତୀତି ଆଗନ୍ତୁ, ତୁ। ଆହୁନଂ ୱୁଚ୍ଚତି ଗେହାଗତାନଂ ଦାତଙ୍ଗଭତ୍ତାଦି, ତଂ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହିତୁଂ ଅରହତୀତି ପାହୁନୋ। ୱିସ ପୱେସନେ, ଆୱେସନଂ ଆୱେସୋ, ତମରହତୀତି ଆୱେସିକୋ। ଅତ୍ଥାଗତୋପ୍ପତ୍ର। ଗନ୍ତୁମିଚ୍ଛତୀତି ଗମିକୋ, ଇକୋ। ଦ୍ୱଯଂ ପୂଜିତପୁପ୍ଫଦଙ୍କକ୍ଖତାଦିମ୍ହି। ଅଗ୍ଘ ପୂଜାଯଂ, ଅ। ଣ୍ୟମ୍ହି ଅଗ୍ଘିଯଂ, ଅଗ୍ଘଯମ୍ପି। ଅଗ୍ଘତୋ ୱା ତଦତ୍ଥିଯେ ଇଯୋ।

୪୨୫। ପାଦତ୍ଥେ [ପାଦତ୍ଥେ (କା)] ଉଦକାଦିମ୍ହି ପଜ୍ଜଂ। ପଦସ୍ସ ହିତଂ ପଜ୍ଜଂ। ଆଗନ୍ତ୍ୱାଦଯୋ ପଜ୍ଜପରିଯନ୍ତା ସତ୍ତ ସଦ୍ଧା ତୀସୁ ଲିଙ୍ଗେସୁ।

ଛକ୍କଂ ପୂଜାଯଂ। ଚି ଚଯେ,ତି। ଅଚ୍ଚ ପୂଜାଯଂ, ଯୁ। ପୂଜ ପୂଜାଯଂ, ଇତ୍ଥିଯମତି ଅ। ହର ହରଣେ, ଉପପୁବ୍ବୋ ହର ପୂଜାଯଂ, ଣୋ, ଉପହାରୋ, ପୁମେ। ବଲ ପାଣନପୂଜାସଂୱରଣେସୁ, ଇ, ବଲି ଦ୍ୱୀସୁ। ମାନ ପୂଜାଯଂ, ଯୁ। ନମସ୍ସାପ୍ପତ୍ର, ନମସ୍ସ ପୂଜାଯଂ, ଇତ୍ଥିଯଂ ଅ।

୪୨୬। ଚତୁକ୍କଂ ୱନ୍ଦନାଯଂ। ନମସ୍ସ ୱନ୍ଦନେ, ପୁବ୍ବେୱ, ନମୁ ନମନେ ୱା, ସ୍ସପଚ୍ଚଯୋ। ନମୋ କରଣଂ ନମକ୍କାରୋ, ଣୋ। ନମୋତୋ ଛଟ୍ଠୀଲୋପୋ, ‘‘ଲୋପଞ୍ଚ ତତ୍ରାକାରୋ’’ତି ଓକାରଲୋପେ ଅକାରାଗମୋ, ଅଥ ୱା ନମନଂ ନମୋ, ତସ୍ସ କରଣଂ ନମକ୍କାରୋ, ରହୋସଦ୍ଦୋ ୱିଯ ହି ନମୋସଦ୍ଦୋତ୍ର ଦ୍ୱିଧା ୱତ୍ତତି। ଏକୋ ଅକାରନ୍ତୋ ସଲିଙ୍ଗୋ, ଏକୋ ଅଲିଙ୍ଗୋ ଓକାରନ୍ତୋତି। ୱନ୍ଦ ଅଭିୱାଦନଥୁତୀସୁ, ଯୁ, ୱନ୍ଦନା, ନଲୋପେ, ଦୀଘେ ଚ ଅଭିୱାଦନଂ।

ତିକଂ ପତ୍ଥନାମତ୍ତେ। ଅତ୍ଥ ଯାଚନାଯଂ, ଯୁ, ପତ୍ଥନା। ଅତ୍ଥନାପି। ଠା ଗତିନିୱତ୍ତିମ୍ହି। ପନିଦ୍ୱଯପୁବ୍ବୋ ପତ୍ଥନାଯଂ, ଯୁ, ଣତ୍ତଂ, ଧତ୍ତଂ। ଇମ୍ହି ପଣିଧି। ଅଯଂ ପୁରିସେ ପୁଲ୍ଲିଙ୍ଗୋ। ଯାଚନାପ୍ପତ୍ର।

୪୨୭। ସକ୍କାରପୁବ୍ବଙ୍ଗମଂ କତ୍ୱା ଗରୁଆଦୀନଂ ଆରାଧନୀଯାନଂ କ୍ୱଚି ଅତ୍ଥେ ନିଯୋଜନଂ ପତ୍ଥନାୱିସେସୋ ଅଜ୍ଝେସନା, ଇସ ଗୱେସନେ, ଇସ ଗତିହିଂସାୱଦାନେସୁୱା, ଯୁ, ଅଜ୍ଝେସନା, ଯଥା ‘‘ଦେସେତୁ ଭଗୱା ଧମ୍ମଂ, ଦେସେତୁ ସୁଗତୋ ଧମ୍ମ’’ନ୍ତି [ମହାୱ। ୮]।

୪୨୮। ଚତୁକ୍କଂ ଅନୁସ୍ସରଣେ। ଏସ ଗୱେସନେ, ଯାଗମେ ପରିଯେସନା। ତିମ୍ହି ପରିଯେଟ୍ଠି। ଗୱେସ ମଗ୍ଗନେ।

ତିକଂ ଆରାଧନୀଯସ୍ସ ଚିତ୍ତାନୁକୂଲେ। ଆସ ଉପୱେସନେ, ଯୁ, ଉପାସନଂ। ସୁ ସୱନେ। ସୋତୁମିଚ୍ଛା ସୁସ୍ସୂସା, ‘‘ଭୁଜଘସହରସୁପାଦୀହି ତୁମିଚ୍ଛତ୍ଥେସୂ’’ତି ସପଚ୍ଚଯୋ, ଦ୍ୱିତ୍ତାଦି, ସୁସ୍ସୂସା, ସା ଇତ୍ଥୀ। ଚରତିତୋ ଭାୱେ ଣ୍ୟୋ, ପାରିଚରିଯା।

୪୨୯। ତିକଂ ତୁଣ୍ହୀଭାୱୋ। ମୁନିନୋ କମ୍ମଂ ମୋନଂ, ଣୋ। ତୁହ ଅଦନେ, ଣ୍ହପଚ୍ଚଯୋ, ହଲୋପୋ ଚ, ତୁଣ୍ହୋ ମୋନମେତସ୍ସତ୍ଥୀତି ତୁଣ୍ହୀ, ତସ୍ସ ଭାୱୋ ତୁଣ୍ହୀଭାୱୋ, ଅତୁଣ୍ହସ୍ସ ୱା ତୁଣ୍ହୀଭୱନଂ ତୁଣ୍ହୀଭାୱୋ, ଅଥ ୱା ତୋହତୀତି ତୁଣ୍ହୀ, ତୁହ ଅଦନେ, ଅଦନଂ ହିଂସା, ଣୀପଚ୍ଚଯୋ, ୱଣ୍ଣୱିପରିଯଯୋ, ତୁଣ୍ହିନୋ ଭାୱୋ ତୁଣ୍ହୀଭାୱୋ।

ପଞ୍ଚକଂ ଅନୁକ୍କମୋ। ପତିରୂପେନ ପତନଂ ପଟିପାଟି, ପତ ଗମନେ, ଉଭଯତ୍ରାପି ତସ୍ସ ଟୋ, ଇ। ସା ଇତ୍ଥୀ। ଅନୁରୂପୋ କମୋ, କମୋ ଏୱ ୱା ଅନୁକ୍କମୋ। ପରି ଅନତିକ୍କମେନ ଅଯନଂ ପୱତ୍ତନଂ ପରିଯାଯୋ। ପୁବ୍ବସ୍ସାନୁରୂପା ଅନୁପୁବ୍ବୀ, ନଦାଦି। ଅଯଂ ଅପୁମେ। ଅନୁପୁବ୍ବମ୍ପି। କମୁ ଇଚ୍ଛାକନ୍ତୀସୁ, ଣୋ।

୪୩୦। ତିକଂ ସୀଲେ। ତପ ସନ୍ତାପେ। କିଲେସେ ତାପେତୀତି ତପୋ, ଅ। ଯମୁ ଉପରମେ, ଉପରମୋ ୱିରମଣଂ, ଭାୱେ ଣୋ । ସି ବନ୍ଧନେ, ସିନୋତି ଚିତ୍ତମେତେନାତି ସୀଲଂ, ଲୋ, ସୀଲ ସମାଧାନେ ୱା, ସମାଧାନଂ କୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଅଧିଟ୍ଠାନଭାୱୋ। ସୀଲ ସମାଧିମ୍ହି ୱା, ସମାଧିରତ୍ର କୁସଲାନଂ ଧମ୍ମାନଂ ଅଭ୍ଭୁପଗମୋ, ଅଞ୍ଞତ୍ର ସୀଲେ ତୁପଚାରା, ଅଥ ୱା ଅତ୍ତାନଂ, ପରଞ୍ଚ ନିରଯାଦୀସୁ ତାପେତୀତି ତପୋ। କୁସଲଧମ୍ମତୋ ସଂଯମନଂ ୱିରମଣଂ ସଂଯମୋ, ସମାଧାନଞ୍ଚାତ୍ରାକୁସଲଧମ୍ମୱସେନେୱାତି ଅଯଂ ଅଞ୍ଞତ୍ର ସୀଲେ ନିବ୍ବଚନଂ।

ସଦ୍ଧୱିହିତୋ ନିଯମୋ ୱତଂ। ‘‘ମନ୍ତନାଯଂ ପଟିଞ୍ଞାଯଂ, ନିଯମୋ ନିଚ୍ଛଯେ ୱତେ’’ତି ରଭସୋ। ତଞ୍ଚ ୱତଂ ଉପୱାସାଦିଲକ୍ଖଣଂ ପୁଞ୍ଞମୁଚ୍ଚତେ। ‘‘ସୀଲଂ ଚାରିତ୍ତଂ ୱାରିତ୍ତମୁପୱାସାଦିପୁଞ୍ଞକ’’ନ୍ତ୍ୟମରମାଲା। ଆଦିନା ଅକ୍ଖରଲୱଣାସନାଦି [ଅଖାଦନାଭୋଜନାଦି (କ।)]। ଏତ୍ଥ ଚ ତପାଦଯୋ ମୁଖ୍ୟୱସେନ କୁସଲସୀଲେ ୱତ୍ତନ୍ତି, ରୂଳ୍ହୀୱସେନ ଅକୁସଲସୀଲେପି। ନିଯମାଦଯୋ ମୁଖ୍ୟୱସେନ ଅକୁସଲସୀଲେ ୱତ୍ତନ୍ତି, ରୂଳ୍ହୀୱସେନ କୁସଲସୀଲେତି ଅଯଂ ସୀଲୱତାନଂ ୱିସେସୋ। ଯମୁ ଉପରମେ। ୱତୁ ୱତ୍ତନେ, ୱତ୍ତନଞ୍ଚାତ୍ର ଚରଣଂ, ସମାଧାନଂ ୱା। ୱା ପୁଲ୍ଲିଙ୍ଗେପି।

ଦ୍ୱଯଂ ମରିଯାଦାତିକ୍କମେ। କମୁ ପଦୱିକ୍ଖେପେ, ୱିରୂପୋ ଅତିକ୍କ ମୋ ୱୀତିକ୍କମୋ। ମରିଯାଦାତିକ୍କମୋ ଆଚାରୋ ଅଜ୍ଝାଚାରୋ। କାଯୱିୱେକାଦଯୋ ତଯୋ ଏତ୍ଥ ୱିୱେକୋ। ୱିଚ ୱିୱେଚନେ, ପୁଥଭାୱେ ଚ, ଭାୱେ ଣୋ, ଦ୍ୱିତ୍ତାଦି। ପୁଥୁ ୱିସୁଂଭୂତୋ ଗଣାଦୀହି ଅତ୍ତା ସରୀରଂ ମନୋ ସଭାୱୋ ଚ ଏତେସନ୍ତି ପୁଥୁଗତ୍ତା, ତେସଂ ଭାୱୋ ପୁଥୁଗତ୍ତତା[ପୁଥଗତ୍ତତା (କ।)] କାଯୱିୱେକାଦଯୋ, ମଜ୍ଝେ ଗାଗମୋ। ‘‘ଏୱଂସରୂପୋଯଂ ପୁରିସୋ, ଏୱଂସରୂପା ୱା ଅମ୍ହେପି ନେସଂ ପକତି’’ରିତି ପକତିପୁରିସାନଂ ୱିଭାଗେନ ଞାଣୱିୱେକୋ। ଅତ୍ତା ବୁଦ୍ଧି, ସୋ ପୁଥୁଭାୱେନ ଯସ୍ସ, ତବ୍ଭାୱୋ ପୁଥୁଗତ୍ତତାତ୍ୟଞ୍ଞେ। ଅଞ୍ଞତୋ ୱିଲକ୍ଖଣସ୍ସ ଭାୱୋ ପୁଥୁଗତ୍ତତାତ୍ୟଞ୍ଞେ।

୪୩୧। ଖୁଦ୍ଦାନୁଖୁଦ୍ଦକଂ ଚୂଳ୍ଅୱତ୍ତଂ, ମହାୱତ୍ତଞ୍ଚ, ୱତ୍ତପଟିପତ୍ତି ୱା ‘‘ଆଭିସମାଚାରିକ’’ମିଚ୍ଚୁଚ୍ଚତେ, ଅଭିସମାଚାରେ ଉତ୍ତମସମାଚାରେ ଭୱଂ ଆଭିସମାଚାରିକନ୍ତି କତ୍ୱା, ତଦଞ୍ଞଂ ଖୁଦ୍ଦାନୁଖୁଦ୍ଦକତୋ ଅଞ୍ଞଂ ପାତିମୋକ୍ଖସଂୱରସୀଲାଦିକଂ ସୀଲଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯସ୍ସାରିଯମଗ୍ଗସ୍ସ ଆଦିମ୍ହି ତଦତ୍ଥାଯ ଚରିତବ୍ବତ୍ତା ଆଦିବ୍ରହ୍ମଚରିଯମିଚ୍ଚୁଚ୍ଚତେ।

୪୩୨ ।ପାପେହି ଅକୁସଲଧମ୍ମେହି ଉପାୱତ୍ତୋ [ଉପାୱୁତୋ (କ।)] ଅନାୱୁତୋ ୱିଗତୋ ସବ୍ବନ୍ନପାନଭୋଗାଦୀହି ୱିୱଜ୍ଜିତୋୱ ହୁତ୍ୱା ଗୁଣେହି ସୀଲାଦୀହି ସଦ୍ଧିଂ ଯୋ ୱାସୋ ୱସନଂ ଅନୁଟ୍ଠନମତ୍ଥି, ସୋ ‘‘ଉପୱାସୋ’’ତି ୱିଜାନିତବ୍ବୋ। ୱସୁ ଥମ୍ଭେ, ଦିୱାଦି, ଉପୱସନଂ ଉପୱାସୋ, ଣୋ, ୱିଗତୋ, ଉପେତୋ ଚ ୱାସୋତି ୱା ଉପୱାସୋ।

୪୩୩। ପଞ୍ଚଦ୍ଧଂ ଭିକ୍ଖୁମ୍ହି। ତପୋ କମ୍ମମସ୍ସତ୍ଥୀତି ତପସ୍ସୀ, ତପାଦିତୋ ସୀ, ଦ୍ୱିତ୍ତଂ। ଭଯଦସ୍ସନସୀଲୋ ଭିକ୍ଖୁ, ରୂ, ରସ୍ସୋ। ସମେତୀତି ସମଣୋ, ଯୁ। ପବ୍ବଜା ସଞ୍ଜାତା ଯସ୍ସାତି ପବ୍ବଜିତୋ, ସଞ୍ଜାତତ୍ଥେ ଇତୋ, ସେଟ୍ଠତ୍ତଂ ୱଜତୀତି ୱା ପବ୍ବଜିତୋ, ୱଜ ଗମନେ, ତୋ। ତପୋକମ୍ମଂ ଧନଂ ଯସ୍ସାତି ତପୋଧନୋ।

ଦ୍ୱଯଂ ମୋନବ୍ବତେ। ୱାଚତୋ ଯମତୀତି ୱାଚଂଯମୋ, ନିଗ୍ଗହୀତାଗମୋ, ରସ୍ସୋ ଚ। ମୋନମସ୍ସତ୍ଥୀତି ମୁନି, ରସ୍ସୋ, ଓସ୍ସୁ। ଦ୍ୱଯଂ ଆଭୁସୋପୱାସନବ୍ରହ୍ମଚରିଯାଦିଯୁତ୍ତେ। ତପୋଯୋଗା ତାପସୋ, ସଣ। ଇସ ଗୱେସନେ, ଇ, ଇସି, ଇସ ଗତିଯଂ ୱା, ଞାଣସ୍ସ, ସଂସାରସ୍ସ ୱା ପାରଂ ଗମନତୋ ଇସି, ଇ। ପାରିକଙ୍ଖୀପ୍ପତ୍ର, ପାରମସ୍ସତ୍ଥୀତି ପାରୀ, ବ୍ରହ୍ମଞ୍ଞାଣଂ, ତଂ କଙ୍ଖତୀତି ପାରିକଙ୍ଖୀ।

୪୩୪। ଦ୍ୱଯଂ ଜିତିନ୍ଦ୍ରିଯଗଣେ। ଯେସଂ ସଂଯତା ଇନ୍ଦ୍ରିଯାନଂ ଗଣା, ତେ ଯତିନୋ, ୱସିନୋ ଚ ନାମ। ଯତଂ ଇନ୍ଦ୍ରିଯସଂଯମୋ ନିଚ୍ଚମେତେସମତ୍ଥୀତି ଯତିନୋ, ଈ। ଯତଯୋପି, ଯତ ପଯତନେ, ଇ। ୱସ ପାଗୁଞ୍ଞେ, ୱସୋ ଯେସମତ୍ଥୀତି ୱସିନୋ, ଈ।

ତିକଂ ଧମ୍ମସେନାପତିମ୍ହି। ସାରୀ ନାମ ବ୍ରାହ୍ମଣୀ, ତସ୍ସା ପୁତ୍ତୋ ସାରିପୁତ୍ତୋ। ତୁସ୍ସନ୍ତ୍ଯସ୍ମିଂ ଅତ୍ଥସିଦ୍ଧିତୋତି ତିସ୍ସୋ, ସୋ, ତୁସ୍ସି ଚ। ପୂଜିତୋ ତିସ୍ସୋ ଉପତିସ୍ସୋ, ଅଥ ୱା ''ତିସ୍ସୋ''ତି ୱା ''ଫୁସ୍ସୋ''ତି ୱା ''ଉପତିସ୍ସୋ''ତି ୱା ଦହରକାଲେ ମାତାପିତୂହି ଯଦିଚ୍ଛାଯ ଗହିତଂ ନାମଂ, ''ସାରିପୁତ୍ତୋ''ତି ମାତୁୱସେନ, ''ଧମ୍ମସେନାପତୀ''ତି ପନ ଅରିଯଭାୱପ୍ପତ୍ତେ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧେନ ଗହିତଂ ନାମଂ। କୁସଲଧମ୍ମାୱୁଧେହି କାମାଦିକା ଅକୁସଲଧମ୍ମସେନା ଜିତା ଯେସଂ ଧମ୍ମସେନା, ଅନେକକୋଟିସତସହସ୍ସସଙ୍ଖ୍ଯା ଭଗୱତୋ ସାୱକସଙ୍ଘା, ତେସଂ ପତି ନାଯକଟ୍ଠେନ ଧମ୍ମସେନାପତି।

୪୩୫। ଦ୍ୱଯଂ ଭଗୱତୋ ୱାମପସ୍ସଟ୍ଠେ ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନେ। କୁଲେ ଜାଯତୀତି କୋଲିକୋ, ସୋ ଏୱ କୋଲିତୋ। ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲିବ୍ରାହ୍ମଣିଯା ଅପଚ୍ଚଂ ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନୋ, ଣାନୋ। ଦ୍ୱଯଂ ଅରିଯସାମଞ୍ଞେ। କିଲେସାରଯୋ ହନତୀତି ଅରହୋ, ସୋ ଏୱ ଅରିଯୋ, ଅର ଗମନେ ୱା, ଅରତି ଅଧିଗଚ୍ଛତି ମଗ୍ଗଫଲଧମ୍ମେତି ଅରିଯୋ, ଣ୍ୟୋ। ଅଧିଗଚ୍ଛିତ୍ୱାତି ଅଧିଗତୋ, ତୋ।

ଅସେକ୍ଖସ୍ସ ଗହିତତ୍ତା ''ସୋତାପନ୍ନାଦିକା''ତି ଏତ୍ତାଦିନା ଛଠଏୱ ପୁଗ୍ଗଲା ସଙ୍ଗହିତା, ତେନ ସୋତାପତ୍ତିମଗ୍ଗଟ୍ଠାଦଯୋ ସତ୍ତ ସେକ୍ଖା, ଏକୋ ଅରହା ଅସେକ୍ଖୋତି ସିଦ୍ଧଂ। ତୀହି ସିକ୍ଖାହି ଯୁତ୍ତତାଯ ସେକ୍ଖା, କକାରଲୋପେନ ''ସେଖା, ଅସେଖା''ତିପ୍ପିହି। ଦ୍ୱଯଂ ଅନଧିଗତେ। ଅରିଯେହି ପୁଥୁ ୱିସୁଂଭୂତୋ ଜନୋ ପୁଥୁଜ୍ଜନୋ, ପୁଥୁ ୱା ନାନାକିଲେସେ ଜନେତୀତି ପୁଥୁଜ୍ଜନୋ।

୪୩୬। ଦ୍ୱଯଂ ଅଗ୍ଗଫଲେ। ପଠମମଗ୍ଗାଦୀହି ଦିଟ୍ଠମରିଯାଦମନତିକ୍କମିତ୍ୱା ଜାନିତ୍ୱାତି ଅଞ୍ଞା, ରସ୍ସୋ, ରୂପରାଗାଦୀନଂ ୱା ପଞ୍ଚୁଦ୍ଧମ୍ଭାଗିଯାନଂ ସଂଯୋଜନାନଂ ଓଧିୱସେନ ମାରଣତୋ ଅଞ୍ଞା, ମରିଯାଦତ୍ଥୋ ଚେତ୍ଥ ଆକାରୋ, ଞା ମାରଣତୋସନନିସାନେସ୍ସୁ, ଇତ୍ଥିଯମତି ଅ। ଅରହତୋ ଭାୱୋ ଅରହତ୍ତଂ, ଭାୱେ ତ୍ତୋ, ଭାୱୋତ୍ର ଅଭିଧାନବୁଦ୍ଧୀନଂ ପୱତ୍ତିଯା ନିମିତ୍ତଂ , ତଞ୍ଚ ଦୁୱିଧଂ ବ୍ଯୁପ୍ପତ୍ତିପୱତ୍ତିନିମିତ୍ତୱସେନ। ତତ୍ର ୱିସେସେହି କ୍ରିଯାପକତିପଚ୍ଚଯାଦୀହି ଉପ୍ପଜ୍ଜତୀତି ବ୍ଯୁପ୍ପତ୍ତି, ଗୋଆଦିସଦ୍ଦସରୂପଂ, ତସ୍ସା ନିମିତ୍ତଂ ବ୍ଯୁପ୍ପତ୍ତିନିମିତ୍ତଂ, କ୍ରିଯାପକତିପଚ୍ଚଯାଦଯୋ, ୱିୱିଧଂ ୱା ଗୋଆଦିସଦ୍ଦସରୂପଂ ଉପ୍ପାଦେତୀତି ବ୍ଯୁପ୍ପତ୍ତି, ସା ଏୱ ନିମିତ୍ତଂ, ଯଥାୱୁତ୍ତା କ୍ରିଯାଦଯୋଯେୱ। ପୱତ୍ତଯତି ତତ୍ଥ ତତ୍ଥ ଅତ୍ଥେ ପଯୋଜଯତୀତି ପୱତ୍ତି, ଗୋଆଦିକୋ ସଦ୍ଦୋ, ତସ୍ସ ନିମିତ୍ତଂ ପୱତ୍ତିନିମିତ୍ତଂ, ଜାତିକ୍ରିଯାଗୁଣଦବ୍ବନାମାନି। ତତ୍ର ବ୍ଯୁପ୍ପତ୍ତିନିମିତ୍ତଂ ସଦ୍ଦସରୂପୁପ୍ପତ୍ତିଯା କାରଣଂ, ପୱତ୍ତିନିମିତ୍ତଂ ପନ ସଦ୍ଦପ୍ପଯୋଜନସ୍ସ କାରଣନ୍ତି ଅଯମେତେସଂ ସଙ୍ଖେପତୋ ଲକ୍ଖଣୱିସେସୋ।

ଦ୍ୱଯଂ ଚେତିଯେ। ଥି ଅଭିତ୍ଥୱେ, ପୋ, ଦୀଘାଦି। ଚିତ ପୂଜାଯଂ, ଚେତିତବ୍ବଂ ପୂଜେତବ୍ବନ୍ତି, ଣ୍ୟୋ, ଚେତିଯଂ। ଏତ୍ଥ ଚ ଥୂପସଦ୍ଦୋ ସମୁଖେପି, ଚେତିଯସଦ୍ଦୋ ପନ ମୁଖରହିତେଯେୱ ୱତ୍ତତି। ''ଚେତିଯମାଯତନେ ବୁଦ୍ଧ-ବିମ୍ବେ ଚୋଦ୍ଦିସ୍ସପାଦପେ''ତି [ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା ୧୨।୭ ବ୍ଯାଖ୍ଯାସୁଧା ୨।୨। ୭]ରୁଦ୍ଦୋ।

ଦ୍ୱଯଂ ଆନନ୍ଦେ। ଧମ୍ମୋ ପରିଯତ୍ତି, ସୋୱ ଭଣ୍ଡଂ ଧନଂ ସୁଖଦାଯକତୋ, ତସ୍ସ ଅଗାରଂ ଠପନଟ୍ଠାନଂ ଗେହଂ, ତବ୍ଭୂୱେ ତିଟ୍ଠତୀତି ଧମ୍ମଭଣ୍ଡାଗାରିକୋ, ଇକୋ। ନନ୍ଦ ସମିଦ୍ଧିଯଂ। ଇମେ ଦ୍ୱେ ସଦା ସମା ସମାନତ୍ତା।

୪୩୭। ଦ୍ୱଯଂ ୱିସାଖାଯଂ ସେଟ୍ଠିଧୀତରି। ୱିୱିଧା ବହୁକା ପୁତ୍ତନତ୍ତପନତ୍ତାଦିକା ସାଖା ଯସ୍ସା ସା ୱିସାଖା। ମିଗାରସ୍ସ ସେଟ୍ଠିନୋ ମାତୁଟ୍ଠାନିଯତ୍ତା ମିଗାରମାତା।

ଦ୍ୱଯଂ ଅନାଥପିଣ୍ଡିକସେଟ୍ଠିମ୍ହି। ସୁନ୍ଦରୋ ଅତ୍ତା ଯସ୍ସ ସୁଦତ୍ତୋ, ସୁନ୍ଦରଂ ଦତ୍ତଂ ଦାନମସ୍ସ ୱା ସୁଦତ୍ତୋ, ଇଦମସ୍ସ ଦହରକାଲେ ପୱତ୍ତଂ ନାମଂ। ଅନାଥାନଂ ପିଣ୍ଡଂ ଦଦାତୀତି ଅନାଥପିଣ୍ଡିକୋ, ଇଦମସ୍ସ କ୍ରିଯାନାମଂ।

୪୩୮-୪୩୯। ଭିକ୍ଖୁଆଦଯୋ ଏତେ ପଞ୍ଚ ସହଧମ୍ମିକା। ସହ ଏକତୋ ଧମ୍ମଂ ଚରନ୍ତୀତି ସହଧମ୍ମିକା।

ପତ୍ତାଦଯୋ ଅଟ୍ଠ ପରିକ୍ଖାରା ଉକ୍କଟ୍ଠୱସେନ ୱୁତ୍ତା, ମଜ୍ଝିମୱସେନ ପନ କତ୍ତରଦଣ୍ଡୋପି ତେଲନାଠଇପୀତି ଦସ ପରିକ୍ଖାରା ୱତ୍ତବ୍ବା, ଓମକୱସେନ ଛତ୍ତମ୍ପି ଉପାହନାପୀତି ଦ୍ୱାଦସ ପରିକ୍ଖାରା ଚ ୱତ୍ତବ୍ବା।

୪୪୦। ଦ୍ୱଯଂ ସାମଣେରେ। ସମଣସ୍ସାପଚ୍ଚଂ ସାମଣେରୋ। ସମଣଲିଙ୍ଗାଚାରତ୍ତା ''ସମଣୋଯ''ନ୍ତି ଉଦ୍ଦିସିତବ୍ବୋତି ସମଣୁଦ୍ଦେସୋ। ଦିସୀ ଉଚ୍ଚାରଣେ।

ତିକଂ ଅଚେଲକୋ। ଦିସା ଏଓ ଅମ୍ବରଂ ୱତ୍ଥଂ, ନ ପକତିୱତ୍ଥମେତସ୍ସ ଦିଗମ୍ବରୋ, ସସ୍ସ ଗୋ। ନତ୍ଥି ଚେଲଂ ୱତ୍ଥମେତସ୍ସ, ସମାସନ୍ତେ କୋ। ଚତୂହି ଗଣ୍ଠେହି ବନ୍ଧନୀଯତ୍ତା ନିଗଣ୍ଠୋ,ନିସଦ୍ଦୋ ବନ୍ଧନେ। ଦ୍ୱଯଂ ଜଟାୱତି। ଜଟଂ ଯସ୍ସତ୍ଥି ଜଟିଲୋ, ଇଲୋ। ଜଟଂ ଧାରେତୀତି ଜଟାଧରୋ।

୪୪୧। କୁଟିସକାଦିକା ଚତୁତ୍ତିଂସ ଲଦ୍ଧିଯୋ ପରସମଯାନମାଗମତୋ ଗହେତବ୍ବା, ତଥା ଦ୍ୱାସଟ୍ଠି ଦିଟ୍ଠିଯୋ ବ୍ରହ୍ମଜାଲସୁତ୍ତନ୍ତତୋ। ଇତୀତି ପରିସମାପନତ୍ଥୋ। ଏତେତି ନିଦସ୍ସନତ୍ଥୋ। ଏତେ ଛନ୍ନୱୁତିଲଦ୍ଧିଯୋ ତଣ୍ହୁପାସଂ, ଦିଟ୍ଠିପାସଞ୍ଚ ଡେନ୍ତି ପୱତ୍ତେନ୍ତୀତି ପାସଣ୍ଡାତି ସମ୍ପକାସିତା କଥିତା। ‘‘ଇତି ଛନ୍ନୱୁତି ଏତା’’ତିପି ପାଠୋ।

୪୪୨। ତିକଂ ସୁଚିମ୍ହି। ପୁ ପୱନେ, ତୋ। ଦ୍ୱିତ୍ତାଦି। ଯତ ପଯତନେ, ତୋ। ଦୀଘାଦି। ଦ୍ୱଯଂ ଚମ୍ମନି। ଚରିତଂ ତନ୍ତି ଚମ୍ମଂ, ଚରତିମ୍ହା ମନ, ଚମୁ ଅଦନେ ୱା, ମନ। ଅଜ ଗମନେ, ଯୁ, ଇନୋ ୱା।

ଦ୍ୱଯଂ ଦନ୍ତକଟ୍ଠେ। ଦନ୍ତେ ପୁନାତି ସୋଧେତି ଯେନାତି ଦନ୍ତପୋନୋ, ଯୁ। ଦନ୍ତପୋଣୋପି। ଦନ୍ତସୋଧନତ୍ଥଂ କଟ୍ଠଂ ଦନ୍ତକଟ୍ଠଂ। ଦ୍ୱଯଂ ରୁକ୍ଖତ୍ତଚେ। ୱକ୍କ ତଚେ, ଅଲୋ। ତର ତରଣେ, ଇତୋ, ସକତ୍ଥେ କୋ।

୪୪୩। ଦ୍ୱଯଂ ଭାଜନସାମଞ୍ଞେ। ପତତି ଯତ୍ଥ ସୋ ପତ୍ତୋ, ପତ ଗତିଯଂ, ତୋ। ପା ରକ୍ଖଣେ,ତି।

ଦ୍ୱଯଂ କୁଣ୍ଡିକାଯଂ। କସ୍ସ ଜଲସ୍ସ ମଣ୍ଡୋ ପସନ୍ନଭାୱୋ କମଣ୍ଡୋ, ତଂ ଲାତୀତି କମଣ୍ଡଲୁ, ଉ। କୁଡି ରକ୍ଖଣେ, ସକତ୍ଥେ କୋ। କତ୍ତରସ୍ସ ଜିଣ୍ଣସ୍ସ ଆଲମ୍ବନଯଟ୍ଠି।

୪୪୪।ଯଂ ‘‘ପାଣାତିପାତା ୱେରମଣୀ’’ତିଆଦି ବ୍ରହ୍ମଚରିଯକମ୍ମଂ ନିଚ୍ଚଂ ଯାୱଜୀୱମୱସ୍ସମ୍ଭାୱେନ, ତଂ ଦେହସାଧନାପେକ୍ଖଂ ସରୀରେନେୱ ସାଧନମପେକ୍ଖତେ, ନ ବାହିରେନ ସାଧନଂ, ଅଯଂ ଯମୋ ନାମ, ଯମୁ ଉପରମେ।

‘‘ସରୀରସାଧନାପେକ୍ଖ-ନିଚ୍ଚକମ୍ମମଯେ ଯମେ;

ସଂଯମେ ଯମରାଜେ ଚ, ଯମକେ ତୁ ଯମଂ ତିସୂ’’ତି [ଅମର ୧୭।୩୮]।

ରୁଦ୍ଦୋ।

ଯଂ ପନାଗନ୍ତୁନା ସୁକ୍କପକ୍ଖାଦିୱସେନ ଅନିଚ୍ଚଂ ନିଯମିତକାଲମୁପୱାସାଦିକଂ କମ୍ମଂ, ଅଯଂ ନିଯମୋ, କାଲାଦିୱସେନ ନିଯମିତବ୍ବୋତି ନିଯମୋ, ଯମୁ ଉପରମେ। ‘‘ମନ୍ତନାଯଂ ପଟିଞ୍ଞାଯଂ, ନିଯମୋ ନିଚ୍ଛଯେ ୱତେ’’ତି ରୁଦ୍ଦୋ।

ବ୍ରାହ୍ମଣୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୪୪୫। ଦ୍ୱଯଂ ୱେସ୍ସେ। ୱିସ ପୱେସନେ, ସୋ। ଇଯାନପଚ୍ଚଯେ ୱେସିଯାନୋ। ଉରୁଜୋ, ଅରିଯୋପ୍ପତ୍ତ।

ପଞ୍ଚକଂ କସିଆଦିଜୀୱିକାଯଂ। ଜୀୱ ପାଣଧାରଣେ, ଯୁ। ସବ୍ବତ୍ର ଭାୱେ ପଚ୍ଚଯୋ, କରଣେତ୍ୱେକେ। ୱତ ୱତ୍ତନେ,ତି, ଅସ୍ସୁ, ଣ୍ଵିମ୍ହି ଜୀୱିକା। ୱୁତ୍ତୀନଂ ସରୂପପ୍ପକାରେ ଦସ୍ସେତି। ଦ୍ୱଯଂ କସିକମ୍ମେ। କସନଂ କସି, ସା ଏଓ କମ୍ମଂ କସିକମ୍ମଂ। କସ ୱିଲେଖନେ, ଇ, କସି।

୪୪୬। ଦ୍ୱଯଂ ୱାଣିଜ୍ଜେ। ୱଣିଜାନଂ କମ୍ମଂ ୱାଣିଜ୍ଜଂ, ୱଣିଜ୍ଜା ଚ। ଦ୍ୱଯଂ ପସୁପୋସନେ। ଗୁନ୍ନଂ ରକ୍ଖା ଗୋରକ୍ଖା। ପସୂନଂ ଗୋମହିଂସାଦିକାନଂ ପାଲନଂ ପୋସନଂ ଚିକିଚ୍ଛାଦି ପସୁପାଲନଂ ୱୁତ୍ତଂ ସରୂପଂ, ୱୁତ୍ତପ୍ପକାରା ଚ ଇତି ୱେସ୍ସସ୍ସ ୱୁତିଯୋ ୱୁତ୍ତିକାରଣା ତିସ୍ସୋ ଭୱନ୍ତି କସିକମ୍ମାଦିପ୍ପକାରେନ।

ତିକଂ ଗିହିମ୍ହି। ଗହେ ଗେହେ, ପଞ୍ଚକାମଗୁଣେ ୱା ଭୱୱସେନ ତିଟ୍ଠତୀତି ଗହଟ୍ଠୋ। ଅଗାରେ ଗେହେ ୱସତୀତି ଅଗାରିକୋ, ଗହମେତସ୍ସତ୍ଥୀତି ଗିହି, ଅସ୍ସି, ରସ୍ସୋ ଚ।

୪୪୭। ଦ୍ୱଯଂ କସିବଲେ। ଖେତ୍ତେନାଜୀୱତି। କସତୀତି କସ୍ସକୋ, ଣ୍ୱୁ। ଦ୍ୱଯଂ ଖେତ୍ତେ। ବୀଜାନି ଖିପନ୍ତ୍ୟସ୍ମିନ୍ତି ଖେତ୍ତଂ, ଖିପ ପେରଣେ, ତୋ, ଖିତ୍ତଂ ତାଯତୀତିପି ଖେତ୍ତଂ, ଖି ନିୱାସଗତୀସୁ ୱା, ତ, ତ୍ରଣ, ଖେତ୍ତଂ, ଖେତ୍ରଂ। କ୍ଲେଦ, କ୍ଲିଦ ଅଲ୍ଲଭାୱେ, ଲଲୋପୋ, କ୍ଲେଦୀଯତୀତି କେଦାରଂ, କେ ଜଲେ

ସତି ଦାରୋ ଓ୍ୱିଦାରଣମସ୍ସାତି ୱା କେଦାରଂ, ସଞ୍ଜାସଦ୍ଦତ୍ତା ସତ୍ତମିଯା ନ ଲୋପୋ, ୱାପୋପ୍ପତ୍ର, ୱପ୍ପତେ ଯସ୍ମିନ୍ତି ୱାପୋ, ଣୋ।

ଦ୍ୱଯଂ ମଡିକାଖଣ୍ଡୋ ଲେଣ୍ଡ ସଙ୍ଘାତେ, ଉ, ଲେଣ୍ଡୁ। ପୁମେ ଉତ୍ତୋ କଥିତୋ। ''ଲେଣ୍ଡୱୋ ପୁମେ''ତ୍ୟ [ଅମର ୧୯।୧୨]ମରକୋସୋ। ଦ୍ୱଯଂ ଖଣିଡିଯଂ। ଖଜ୍ଜତେ ଯାଯ, ସା ଖଣିତ୍ତି, ଖନୁ ଅୱଦାରଣେ,ତି, ଣତ୍ତଂ, ଉସ୍ସି। ଅୱଦାରୀଯତେ ଯେନ ଅୱଦାରଣଂ, ଦର ୱିଦାରଣେ, ଯୁ।

୪୪୮। ତିକଂ ଦାତ୍ତୋ। ଦନ୍ତି ଲୁନନ୍ତ୍ୟନେନାତି ଦାତ୍ତଂ, ଦା ଲୱନେ, ତୋ। ଦାତ୍ରମ୍ପି। ଲୂ ଛେଦନେ, ଲୱିତ୍ତଂ, ଅସୁ ଖେପନେ। ଅସିତଂ, ସବ୍ବତ୍ର କରଣେ ପଚ୍ଚଯୋ।

ତିକଂ ପାଜନଦଣ୍ଡୋ। ତୁଦ ବ୍ୟଥନେ, ଣୋ, ପତୋଦୋ। ତପଚ୍ଚଯେ ତୁତ୍ତଂ। ଅଜ ଖେପନେ, ଗତିମ୍ହି ଚ, କରଣେ ଯୁ, ପାଜନଂ। ୱଣ୍ଡୱିକାରେ ପାଚନଂ। ତୋଦନଂପ୍ପତ୍ର।

ତିକଂ ରଜ୍ଜୁଯଂ। ଯୁଜ ଯୋଗେ, ତୋ, ଯୋତ୍ତଂ। ରୁଧ ଆୱରଣେ, ଜୁ, ଉସ୍ସତ୍ତଂ, ପରରୂପତ୍ତଞ୍ଚ, ରଜ୍ଜୁ ଥିଯଂ। ରସ ଅସ୍ସାଦନେ, ମି, ଆବନ୍ଧୋପ୍ପତ୍ର।

ଦ୍ୱଯଂ ଫାଲୋ। ଫାଲଯତି ପାଟଯତି ଭୂମି ଯେନ ଫାଲୋ, ଣୋ। କସ ୱିଲେଖନେ, ଣ୍ୱୁ, କସକୋ। ''ଫାଲକସକା''ତି [ଵ୍ୟାଖ୍ୟାସୁଧା ୨।୯।୧୩]ରୁଦ୍ଦୋ। ନିରୀସଂ, କୂଟକଂ, ହଲମ୍ପି। ଈସାଯ ନିଗ୍ଗତଂ ନିରୀସଂ। କୁଟ ଛେଦନେ, ସକତ୍ଥେ କୋ, କୂଟକଂ, ଦୀଘାଦି। ହଲ ୱିଲେଖନେ।

୪୪୯। ତିକଂ ନଙ୍ଗଲୋ। ଭୂମୀନଙ୍ଗ'ମନଙ୍ଗଂ କରୋନ୍ତୋ ଲୁନାତୀତି ନଙ୍ଗଲଂ। ସୀ ବନ୍ଧନେ, ରୋ, ସୀରୋ। ''ସୀରୋ ତିକ୍ଲକରେ ହଲେ''ତି ନାନତ୍ଥସଙ୍ଗହେ। ଗୋଦାରଣଂପ୍ପତ୍ର। ନଙ୍ଗଲସ୍ସ ଦଣ୍ଡକେ ଈସା, ଈସ ଇସ୍ସରିଯେ, ଈସା ନାରୀ। ''ପଭୁମ୍ହି ସଙ୍କରେ ଈସୋ, ଥିଯଂ ନଙ୍ଗଲଦଣ୍ଡକେ''ତି [ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା ୧୯।୧୩-୪ ବ୍ୟାଖ୍ୟାସୁଧା ୨।୯।୧୪]ରଭସୋ।

ଯୁଗକୀଲକେ ସମ୍ମାସଦ୍ଦୋ, ସମନ୍ତି ଯାଯ ସମ୍ମା, ସମୁ ସମନେ। ହଲପଦ୍ଧତି ନଙ୍ଗଲଲେଖା ସୀତା ନାମ। ''ସୀତା ନଙ୍ଗଲଲେଖା ଚ, ଦିୱଗଙ୍ଗା ଚ ଜାନକୀ''ତି [ତିକଣ୍ଡସେସ ୩।୩।୧୯୧]ତିକଣ୍ଡସେସୋ। ସୀ ସଯେ, ତୋ, ସୀତା ନାରୀ।

୪୫୦-୪୫୧। ମୁଗ୍ଗାଦିକେ ଧଞ୍ଞୱିସେସେ ଅପରନ୍ନସଦ୍ଦୋ, ପୁବ୍ବନ୍ନତୋ ଅପରଭାଗେ ପୱତ୍ତଂ ଅନ୍ନଂ ଅପରନ୍ନଂ, ଅପରଣ୍ଣଞ୍ଚ। ସାଲିଆଦିକେ ପୁବ୍ବନ୍ନସଦ୍ଦୋ, ଅପରନ୍ନସ୍ସ ପୁବ୍ବେ ପୱତ୍ତଂ ଅନ୍ନଂ ପୁବ୍ବନ୍ନଂ, ପୁବ୍ବଣ୍ଣଞ୍ଚ। ପୁବ୍ବାପରତ୍ତଞ୍ଚ ନେସଂ ଆଦିକପ୍ପେ ସମ୍ଭୱାସମ୍ଭୱୱସେନ ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ।

ସାଲ୍ୟାଦଯୋ ସତ୍ତ ଧଞ୍ଞାନି। ଧାନଂ ପୋସନଂ, ତତ୍ର ସାଧୂନି ଧଞ୍ଞାନି, ଯୋ, ରସ୍ସୋ। କଲମା ରତ୍ତସାଲି ମହାସାଲିସଟ୍ଠିକପ୍ପଭୁତଯୋ ସୂକଧଞ୍ଞୱିସେସା ସାଲଯୋ ନାମ। ସଟ୍ଠିଦିନାନି ପରିପାକମସ୍ସ ସଟ୍ଠିକୋ। ସାଲ ସିଲାଘାଯଂ, ଇ, ସାଲି। ୱହତି, ବ୍ରୂହେତି ୱା ସତ୍ତାନଂ ଜୀୱିତନ୍ତି ୱୀହି, ୱହ ପାପୁଣେ, ବ୍ରୂହ ୱୁଡ୍ଢିଯଞ୍ଚ, ଇ, ଅସ୍ସୀ, ପକ୍ଖେ ରଲୋପୋ, ୱୀହି। କୋରଂ ରୁଧିରଂ ଦୂସତୀତି କୁଦ୍ରୂସୋ, ଗୋୱଦ୍ଧନୋ, ଅ। ୱଣ୍ଣୱିପରିଯଯୋ, ଓସ୍ସୁ ଚ। ଗୁଧ ପରିୱେଧନେ, ଉମୋ। ଗୋଧୁମୋ। ''ଗୋଧୂମସୁମନୋ ମିଲକ୍ଖ, ଭୋଜନଂ ପାୱଟୋ ଯୱୋ''ତି ରଭସୋ। ୱର ୱରଣସମ୍ଭତ୍ତୀସୁ, ଣ୍ୱୁ, ୱରକୋ। ଯୁ ମିସ୍ସନେ, ଅ, ଯୱୋ। କଙ୍ଗୁ ଅତିସୁଖୁମସସ୍ସେ ଧଞ୍ଞୱିସେସେ, ସୋଭନସୀସତ୍ତା କମନୀଯଭାୱଂ ଗଚ୍ଛତୀତି କଙ୍ଗୁ, ଉ। ''ସାମା ପିଯଙ୍ଗୁ କଙ୍ଗୁ ଦ୍ୱେ''ତି ରୁଦ୍ଦୋ। ତବ୍ଭେଦା ତେସଂ ଧଞ୍ଞାନଂ ଭେଦା ୱିସେସା ନୀୱାରାଦଯୋ ୱୁଚ୍ଚନ୍ତେ। ନୀୱାରାନି ତିଣଧଞ୍ଞାନି, ଆଦିନା ସାମାକାଦଯୋ।

ଦ୍ୱଯଂ କଠଆଯୋ। ଚଣ ଦାନେ, ଣ୍ୱୁ, ଚଣକୋ, ହରିମନ୍ଥକେପି। କଂ ୱାତଂ ଲାତୀତି କଠଆଯୋ, ଠଅତ୍ତଂ, କଲାଯମ୍ପି। ଦ୍ୱଯଂ ସାସପସାମଞ୍ଞେ। ''ସାସପୋ ତୁ ସରିସପୋ, କଟୁସ୍ନେହୋ ଚ ତନ୍ତୁଭୋ''ତି ତିକଣ୍ଡସେସୋ[୨।୮।୩]। ''ପୁମେ ସୁଦ୍ଧୋଦନସୁତେ, ସିଦ୍ଧତ୍ଥୋ ସେତସାସପେ''ତି ରଭସୋ। ସିଦ୍ଧା ଅତ୍ଥା ଅସ୍ମିନ୍ତି ସିଦ୍ଧତ୍ଥୋ। ସାସ ଅନୁସିଟ୍ଠିଯଂ, ଅପୋ। ସାସପସ୍ସାପି ୱୀହିଭେଦତ୍ତା ଇଧ ଗହଣଂ।

୪୫୨। ଦ୍ୱଯଂ କଙ୍ଗୁଯଂ। ପିଯଭାୱଂ ଅଙ୍ଗତୀତି ପିଯଙ୍ଗୁ। ଦ୍ୱଯଂ ଅତସିଯଂ। ଅୱ ରକ୍ଖଣେ, ମୋ, ଅୱସ୍ସୁ, ଦ୍ୱିତ୍ତଂ, ଉମ୍ମା। ଅତ ସାତଚ୍ଚଗମନେ, ଅସୋ, ନଦାଦି। ଖୁମାପ୍ପତ୍ର।

ଚତୁକ୍କଂ ସସ୍ସେ। କିଟ ଗତିଯଂ, ଠୋ, କସିତୋ ସମ୍ଭୂତଂ ୱା କିଟ୍ଠଂ, କିଟ୍ଠଟ୍ଠାନେ ଉପ୍ପନ୍ନସସ୍ସେଷ୍ଟି ''କିଟ୍ଠ''ନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତି ଠାନୂପଚାରେନ, ଠୋ, ସିଲୋପୋ, ଅସ୍ସି। ସସ ଗତିହିଂସାପାପୁଣନେସୁ, ସୋ। ଥମ୍ଭୋ ଗୁମ୍ଭୋ, ତଂ କରୋତୀତି ଥମ୍ବକରି, ଇ। ଧଞ୍ଞଂପ୍ପତ୍ର। ''ଧଞ୍ଞଂ ୱୀହୀସୁ ଧଞ୍ଞକେ, ଧଞ୍ଞୋ ପୁଞ୍ଞୱତୀରିତୋ। ଧଞ୍ଞା ୱାତାମଲକୀସୂ''ତି ହି ନାନତ୍ଥସଙ୍ଗହେ।

୪୫୩। ଦ୍ୱୟଂ ସସ୍ସାଦୀନଂ କଣ୍ଡମଡ୍ଡୋ। କଣ ସଦ୍ଦେ, ଡୋ। ନଲ ଗନ୍ଧେ, ଣୋ, ନାଳଂ। ନାଡଇପି। ସୋ ଏଓ ସସ୍ସାଦିକଣ୍ଡୋ ନିପ୍ଫଲୋ ଚେ, ପଲାଲମୁଚ୍ଚତେ। ପଲ ଲଓନପଓନେସୁ, ଅଲୋ, ପଲାଲୋପି।

ଦ୍ୱୟଂ ଅସାରେ ତୁଚ୍ଛଧଞ୍ଞେ। ଭସ ଭସ୍ମୀକରଣେ, ଅସୁ, ଭୁସଂ ଅତିସଯେପି। ଥୁସମ୍ପି। ତୁସ ଉସ୍ସଗ୍ଗେ। କେନ ୱାତେନ ଇଙ୍ଗତୀତି କଲିଙ୍ଗରୋ, ଲାଗମୋ, ଅରୋ ଚ। ଧଞ୍ଞାନମେଓ ତଚେ ୱକ୍କଲେ ଥୁସୋ, ତୁସ ତୁଟ୍ଠିମ୍ହି, ତସ୍ସ ଥୋ, ଥୁସୋ ପୁମେ। ''ଧଞ୍ଞଉଚେ ପୁମା ଥୁସୋ'' [ଅମର ୧୯। ୨୨] ତ୍ୱମରକୋସେ।

୪୫୪। ଦ୍ୱୟଂ ସସ୍ସରୋଗେ। ସେତଓଣ୍ଣକରଣଓସେନ ଅଟତି ହିଂସତୀତି ସେତଟ୍ଟିକା, ସା ଏଓ ସେତଟ୍ଟିକା। ଦ୍ୱୟଂ ତଣ୍ଡୁଲକଣେ। କଣ ନିମୀଲନେ, କଣ ନିମୀଲନସଦ୍ଦଗତୀସୁ ୱା, ଅ, କଣୋ। କୁଣ୍ଡ ଦାହେ, ସକତ୍ଥେ କୋ। ଦ୍ୱୟଂ ଧଞ୍ଞମଦ୍ଦନଭୂମିୟଂ। ଖଲ ସୋଚେୟ୍ୟେ, ଧଞ୍ଞାନି କରୋନ୍ତି ମଦ୍ଦନ୍ତି ଅସ୍ମିଂ ଧଞ୍ଞକରଣଂ। ତିଣାଦୀନଂ, ସସ୍ସାନଞ୍ଚ ଥମ୍ଭୋ ଗୁମ୍ବୋ ନାମ, ଥମ୍ଭ ୱେକଲ୍ଲେ, ଥମ୍ଭ ପଟିବନ୍ଧେ ୱା। ଗୁହ ସଂୱରଣେ, ବୋ, ହସ୍ସ ମୋ।

୪୫୫। ଦ୍ୱୟଂ ମୁସଲେ। ଅୟୋ ଅଗ୍ଗେକୋଟିୟଂ ଯସ୍ସାତି ଅୟୋଗ୍ଗଂ। ମୁସ ଖଣ୍ଡନେ, ଅଲୋ। ଦ୍ୱୟଂ ସୁପ୍ପେ। କୁଚ୍ଛିତଂ ଲୁନାତ୍ୱପନେତୀତି କୁଲ୍ଲୋ। ସୁପ ମାନେ, ଅ, ସରତ୍ଥନେନେତି ୱା ସୁପ୍ପଂ, ପୋ, ଅସୁ। ପପ୍ଫୋଟନଂପ୍ପତ୍ର।

ଦ୍ୱୟଂ ଉଦ୍ଧନେ। ଉପରି ଧୀୟତେ ଥାଲ୍ୟାଦିକମସ୍ମିନ୍ତି ଉଦ୍ଧନଂ, ଉଦ୍ଧାନମ୍ପି, ୟୁ। ଚୁଲ୍ଲ ହାଓକରଣେ, ଇ, ଈମ୍ହି ଚୁଲ୍ଲୀ। ଅଧିସଯନୀ, ଅନ୍ତିକାପ୍ପତ୍ର। ଅତି ଅଦି ବନ୍ଧନେ, ଅନ୍ତ୍ୟତେ ଭିକ୍ଖାଦିକମସ୍ସନ୍ତି ଅନ୍ତିକା, ଣ୍ୱୁ। ''ସନ୍ତିକେ ସନ୍ନିଧାନେ ଚ, ଉଦ୍ଧନେ ଚାପି ଅନ୍ତିକା''ତ୍ୱଜୟୋ।

କାସାଦିରଚିତୋ କଟୋ ଯେନ ମରାୱୋ ବନ୍ଧୀୟତେ। ମରାୱୋ ଚ ୱୀହ୍ୟଗାରଂ, ''କୁସୂଲୋ ୱୀହ୍ୟଗାରଞ୍ଚ, କନ୍ତରୋ ଚ ମରାଓକୋ''ତି ରଭସୋ। କେଚି ମରାଓମେଓ କଟମାହୁ, ତଂ ନ, ''କୁସୂଲୋ ଚ ମରାୱୋ ଚ, କିଲଞ୍ଜୋ ଚ କଟୋ ଭୱେ''ତି ଅମରମାଲାୟଂ ପାଦନାମପକରଣେ ଭେଦେନ ପାଠା। କିଲ ବନ୍ଧନେ, କିଲନଂ କିଲୋ, ତଦହଂ ଜାୟତୀତି କିଲଞ୍ଜୋ, ନିଗ୍ଗହୀତାଗମୋ। କଟ ଗତିୟଂ, ଅ।

୪୫୬। ଅଟ୍ଠକଂ ଥାଲିୟଂ। କାମୀୟତୀତି କୁମ୍ଭୀ, କମୁ ଇଚ୍ଛାୟଂ, ଭୋ, ଅସୁ, ଈ ଚ, କୁୟା ପଥୱିୟା ଭୱତୀତି ୱା କୁମ୍ଭୀ, କେନ ଅଗ୍ଗିନା ଭଣତୀତି ୱା କୁମ୍ଭୀ, ଭଣ ସଦ୍ଦେ, ଣଲୋପୋ, କେନ ଜଲେନ ଉମ୍ଭୀୟତି ପୂରୀୟତୀତି ୱା କୁମ୍ଭୀ, ଉଭ ଉବ୍ଭ ଉମ୍ଭ ପୂରଣେ, ସବ୍ବତ୍ର ନଦାଦି। ପିଠ ହିଂସାସଂକିଲେସେସୁ, ଅରୋ। କୁଣ୍ଡ ଦାହେ। ଖଲ ସୋଚେୟ୍ୟେ, ଝଅଉଂ। ଉଖ ଗମନେ, ଅଲୋ, ନଦାଦି, ରସ୍ସୋ। ଅପଚ୍ଚୟେ ଉଖା। ଥଲ ଠାନେ, ଇ, ଥାଲି, ଈମ୍ହି ଥାଲୀ। କେନ ଅଗ୍ଗିନା ଲପତୀତି କୋଲମ୍ବୋ, ଅସ୍ସୋଉଂ, ନିଗ୍ଗହୀତାଗମୋ, ବଉଞ୍ଚ, କେ ଅଗ୍ଗିମ୍ହି ଓଲମ୍ବତୀତି ୱା କୋଲମ୍ବୋ। ଲବି ଅଓସଂସନେ।

ତିକଂ ମଣିକେ। ମନ ଞାଣେ, ଇ, ଣଉଂ, ମଣିଯେଓ ମଣିକଂ। ଭଣ ସଦ୍ଦେ, ଣ୍ୱୁ, ଅରଂ ସୀଘଂ ଜରୋ ଅସ୍ସ ଅରଞ୍ଜରୋ।

୪୫୭। ଦ୍ୱିପାଦଂ ଘଟେ। ଘଟ ଚଲନେ, ଅ, ନଦାଦିମ୍ହି ଘଟୀ, କୁଟ କୋଟିଲ୍ଲେ। କେନ ଜଲେନ ଲସତି ସିଲିସ୍ସତୀତି କଲସୋ, ଲିସ ସିଲେସନେ, ଅ, ଇସ୍ସଉଂ, କଲସୋ ଡୀସୁ। ଓର ୱାରଣସମ୍ଭତ୍ତୀସୁ, ଣ୍ୱୁ। କଲସସହଚରଣତୋ ୱାରକୋପି ଡୀସୁ। ''କଲସୋ ତୁ ଡୀସୂ''ତ୍ୱମରକୋସେ[ଅମର ୧୯। ୩୧]।

ଭୁଞ୍ଜିତବ୍ବନ୍ତି ଭୁଞ୍ଜନଂ, ଅନ୍ନାଦି, ତସ୍ସ ପତ୍ତୋ ଭାଜନଂ ସୁଓଣ୍ଣରଜତାଦିନିମ୍ମିତମ୍ପି କଂସୋ ନାମ।

''କଂସୋ ରଚ୍ଛନ୍ତରେ ମାନେ, ତେଜସେପି ଭୱେ ତଥା;

ପାନପତ୍ତେ ଚ କଂସ୍ସେ ଚ, ସୋଭିକ୍ଖାସୁ ଚ କିତ୍ତିସୂ''। –

ତ୍ୱଜୟେନ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ପାନପତ୍ତେପି କଂସୋ। କନ ଦିତ୍ତିଗତିକନ୍ତୀସୁ, ସୋ, କଂସୋ। ଅନିତ୍ଥୀ। ତିକଂ ଭାଜନସାମଞ୍ଞେ। ଅମ ଗତିୟଂ, ଅତ୍ତୋ, ଅମତ୍ତଂ। ଭାଜ ପୁଥକମ୍ମନି, ଚୁରାଦି, ୟୁ।

୪୫୮। ଦ୍ୱୟଂ ଭାଜନାଦୀନମାଧାରେ। ଅନ୍ତଂ ସମୀପମାଧେୟ୍ୟସ୍ସ ଉପଗଚ୍ଛତୀତି ଅଣ୍ଡୁପକଂ, ତ୍ତସ୍ସଣ୍ଡୋ, ଗସ୍ସ ଚ କୋ। ଚୁମ୍ଭ ଓଦନସଂୟୋଗେ, ଅଟୋ, ଅସୁ, ସକତ୍ଥେ କୋ। ଦ୍ୱୟଂ ସରାୱେ, ସରତି ୱୁଦ୍ଧିଂ ଗଚ୍ଛତୀତି ସରାୱୋ, ଅୱୋ। ମଲ୍ଲ ଧାରଣେ। ଣ୍ୱୁ। ଓଡ୍ଢମାନକୋପ୍ପତ୍ର, ଓଡ୍ଢତି ୱିହିଣ୍ଣୀ ଭୱତୀତି

ୱଦ୍ଧମାନକୋ, ସକତ୍ଥେ କୋ।

ଦ୍ୱୟଂ ଭେଲବ୍ୟଞ୍ଜନାଦିଘଟନୋପଯୁତ୍ତଭଣ୍ଡୋ। କଟ ଗତିଯଂ, ଛୁ, ଦ୍ୱିତ୍ତାଦି। ଦୁ ଗତିଯଂ, ବୋ, ନଦାଦି, ଦଦ୍ଦୀ, ରସ୍ସେ ଦଦ୍ଦି। ଖଜାକାପି, ଖଜ ମନ୍ଥନେ, ଅକୋ, ଖଜାକା ଥିୟଂ। ଦ୍ୱୟଂ ଧଞ୍ଞଜାଦିନିଲୟୋ। କୁସ ସିଲେସନେ, ଉଲୋ। କୁସ ଅକ୍କୋସେ, ଠୋ। ଦ୍ୱେପି ପୁନ୍ନପୁଂସକେ।

୪୫୯। ଦ୍ୱୟଂ ମାସାଦିସାକମତ୍ତେ, ସା ତନୁକରଣେ, ଣ୍ଣୁ। ଡଂସ ଖାଦନେ, ଣ୍ଣୁ। ସଲୋପୋ, ସିଗ୍ଗୁ, ହରିତକମ୍ପି। ହରିତା ସକତ୍ଥେ କୋ। ''ପୁଲ୍ଲିଙ୍ଗୋ ସାକମତ୍ତସ୍ମିଂ, ସିଗ୍ଗୁ ସୋଭଞ୍ଜନେପି ଚେ''ତି [ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା ୧୯।୩୪]ରଭସୋ। ଦ୍ୱୟଂ ଅଦ୍ଦକେ। ଆଦାୟଂ ଜାତଂ ଅଦ୍ଦକଂ, ରସ୍ସୋ। ସିଙ୍ଗମିୱ ୱେରଂ ୱପୁ ଯସ୍ସ ତମେୱ ସିଙ୍ଗିୱେରଂ।

ଯଦା ସୁକ୍ଖଂ, ତଦା ମହୋସଧାଧ୍ୱଂ, ତିକ୍ଖରସତ୍ତା ମହନ୍ତଂ ଓସଧଂ। ସୁଣ୍ଠୀ, ନାଗରଂ, ୱିସଂ, ୱିସଭେସଜମ୍ପି। ସୁଠି ସୋସନେ, ଇ, ସୁଣ୍ଠି, ଈପଚ୍ଚୟେ ସୁଣ୍ଠୀ।

ଦ୍ୱୟଂ ମରୀଚେ। ମର ପାଣଚାଗେ, ଚୋ। କୁଲ ସଙ୍ଖାନେ, ଣ୍ଣୁ। ''ମରୀଚଂ କୋଲକଂ କଣ୍ହଂ, ଉସନଂ ଧମ୍ମପତ୍ତନ''ନ୍ତ୍ୟମରସୀହୋ।

୪୬୦। ତିପାଦଂ କଞ୍ଜିକେ। ସୁୱୀରରଟ୍ଠେ ଭୱଂ ସୋୱୀରଂ। କେନ ଜଲେନ ଅଞ୍ଜିୟମଭିବ୍ୟତ୍ତଂ ଅସ୍ସ କଞ୍ଜିୟଂ। ଆରାନଂ ଭୂମ୍ୟକ୍କଜାନଂ ୱାରେସୁ ଗହିତେନ ନାରେନ ଜଲେନ ଜାତଂ ଆରନାଳଂ, ''ଆରୋ କ୍ଖିତି ସୁତେ'କ୍କଜେ, ନାରୋ ତଣ୍ଡୁଲନୀରେସୂ''ତି ହି ୱୁତ୍ତଂ, ରସ୍ସ ଳଓ। ଥୁସତୋ ଜାତମୁଦକଂ ଥୁସୋଦକଂ, ଥୁସୋଦକତୋ ୱା ଜାତଂ ଥୁସୋଦକଂ। ଧଞ୍ଞତୋ ୱାହିତୋ ଜାତଂ ଅମ୍ବିଲଂ ଧଞ୍ଞମ୍ବିଲଂ। ୱାତଂ ଲଙ୍ଘତି ହୀନଂ କରୋତୀତି ବିଲଙ୍ଗୋ, ୱାତସ୍ସ ବି, ୱିସେସେନ ଲଙ୍ଘତୀତି ୱା ବିଲଙ୍ଗୋ। କୁମ୍ମାସୋ, ଅଭିସୁତଂ, ଅୱନ୍ତିସୋମଂ, କୁଞ୍ଜଲଂ, କଞ୍ଜିକଂ, ମଣ୍ଡୋ, ଜେଟ୍ଠମ୍ବୁ, ଖଦିକାପ୍ୟତ୍ର।

ଦ୍ୱୟଂ ଲୱଣମତ୍ତେ। ଲୂ ଛେଦନେ, ୟୁ, ଓସ୍ସା'ନୱାଦେସେ ଲୋଣଂ।

୪୬୧। ସାମୁଦ୍ଦାଦୟୋ ଏତେ ପଞ୍ଚ ଲୱଣସ୍ସ ପଭେଦା ୱିସେସା। ସମୁଦ୍ଦଭୂମିୟମୱଟ୍ଠିତଂ ଲଦ୍ଧଂ ଲୋଣୋଦକଂ ସୁକ୍ଖସନ୍ତନଂ ସିତଂ ଯଂ ଭୱତି, ତଂ ସାମୁଦ୍ଦଲୱଣଂ। ଅକ୍ଖିୱଂ, ୱସିରମ୍ପି। ୱସୁ ଥମ୍ଭେ, ଇରୋ। ସିନ୍ଧୁଦେସେ ଭୱୋ ସିନ୍ଧୱୋ, ଣୋ। ସିତସିୱଂ [ସୀତସିୱଂ (ସକ୍କତେ)], ମାଣିମନ୍ଥଂ, ସିନ୍ଧୁଜମ୍ପି। ସିତଂ ଧୱଲଂ, ସିୱଂ କଲ୍ୟାଣଂ, କମ୍ମଧାରୟସମାସୋ । ସିତସିୱନ୍ତି ୱା ବନ୍ଧନଂ। ମଣିମନ୍ଥୋ ପଦ୍ଦତୋ, ତତ୍ର ଭୱୋ, ଣୋ। କାଳଅଲୋଣୋ ନାମ ସୋୱଚ୍ଚଲୱଣାନଂ ମଜ୍ଝେ କାଳଅୱଣ୍ଣଂ ଲୱଣଂ [ତୀଣି ମଧୁରଲୱଣସ୍ସଲୱଣଭେଦସ୍ସ (ଅମରକୋସ, ମହେସ୍ସରଟୀକା)], ''ତିଲକଂ ତତ୍ର ମେଚକେ''ତି [ମଦଂ ସନ୍ଦତେ ପିସୋଦରାଦି (ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା ୧୯।୪୩) ମଦଂ ମୁଦଂ ୱା ସନ୍ଦତେ… ୱିସୋଦରାଦି (ବ୍ୟାଖ୍ୟାସୁଧାଟୀକା)] ୱୁତ୍ତତ୍ତା ତିଲକମ୍ପି। ଉବ୍ଭିଦଂ ନାମ ରୋମକଲୱଣଂ, ସମ୍ଭରିଦେସେ କିର ରୁମା ନାମ ଲୱଣାକରୋ। ତତ୍ର ପଣ୍ଡିଟ୍ଠଂ କଟ୍ଠମ୍ପି ଅଚିରେନ ୱିଲୀୟ ଲୱଣଂ ଭୱତି, ତବ୍ଭୱଂ ରୋମଲୱଣଂ। ୱସୁକମ୍ପି। କଟ୍ଠାଦୀନଂ ସୟଂ ସଭାୱୱିଜହନକରତ୍ତା ଭିନ୍ଦିତୁଂ ସକ୍କୋତୀତି ଉବ୍ଭିଦଂ, ସକତ୍ଥେ ଉସଦ୍ଦୋ। ବିଲାଲଂ ନାମ ସମୁଦ୍ଦତୀରାସନ୍ନଦେସଭୱଂ ମତ୍ତିକଂ ପାଚୟିତ୍ୱା ନିପ୍ଫାଦିତଲୱଣଂ। ସମୁଦ୍ଦୱେଲାସନ୍ନଦେସେ ଜାତଂ ବିଲାଲଂ, ଏସ୍ସିତ୍ତଂ, ଲୋ, ଅଥ ୱା ଉବ୍ଭିଦଂ ନାମ ଯତ୍ଥ କତ୍ଥଚି ପଦେସେ ଭୂମିତୋ ଉଗ୍ଗତଂ ଲୱଣମତ୍ତିକଂ ପାଚୟିତ୍ୱା ନିପ୍ଫାଦିତଲୱଣଂ। ବିଲାଲଂ ନାମ ଲୱଣଭୂମିଂ ୱିଦାରୟିତ୍ୱା ନିପ୍ଫାଦିତଲୱଣଂ। ୱିପୁବ୍ବୋ ଦଲ ୱିଦାରଣେ। ଦସ୍ସ ଲୋ। ଅଥ ୱା ଉବ୍ଭିଦଂ ନାମ ପାକ୍ୟଂ ଲୱଣଂ। ବିଲାଲଂ ନାମ ୱଚ୍ଚଗନ୍ଧଂ କାଳଅଲୱଣଂ।

୪୬୨। ଗୁଳଆଦୟୋ ପଞ୍ଚ ଉଚ୍ଛୁନୋ ୱିକାରା। ଗୁଳଅ ରକ୍ଖାୟଂ, ଗୁଳଓ ପକ୍କରସୋ। ଫାଣ ଗତିୟଂ, ତୋ, ଫାଣିତଂ ଗୁଳଅତୋ କିଞ୍ଚି ଥଦ୍ଧଂ। ଖଣ୍ଡ ମନ୍ଥେ, ଖଣ୍ଡୋ ଫାଣିତତୋପି ଥଦ୍ଧୋ। ଉଚ୍ଛୁୱିସେସସ୍ସ ରସପାକେ ଖଣ୍ଡଯୋଗ୍ୟସାରଭୂତେ ଯା ଗୁଳଇକାକାରା ଜାୟତେ, ସା ମଚ୍ଛଣ୍ଡୀ ଖଣ୍ଡସାଳୂକଂ। ''ମଚ୍ଛଣ୍ଡୀ ତୁ ପୁପ୍ଫଗୁଳଆ, ଥଦ୍ଧପତ୍ତନ୍ତୁ ଫାଣିତ''ନ୍ତି ରଭସୋ, ଖଣ୍ଡକଙ୍କ ଫାଣିତମିଚ୍ଛନ୍ତେ। ସର ହିଂସାୟଂ, ଖରପଚ୍ଚୟୋ, ସକ୍କରା, ଯା ''ସିତା''ତିପି ୱୁଚ୍ଚତି, ସିନୋତି ବନ୍ଧତି ତଣ୍ହଂ ସିତା। ସିତସକ୍କରେତ୍ୟତ୍ର ତୁ ସିତୋ ଧୱଲତ୍ଥୋ, ସକ୍କରାପମାଣସଣ୍ଠାନତ୍ତା ୱା ସକ୍କରା। ଇମେ ଚ ଗୁଳଆଦୟୋ ଯଥାକ୍କମଂ ଥଦ୍ଧତରା। ଏତ୍ଥ ଚ ମଚ୍ଛଣ୍ଡୀ ଫାଣିତା ଖଣ୍ଡୱିକାରାପି। ଦ୍ୱୟଂ ଗୁଳଏ। ରୋଗାଧିକେସୁ ୱିନାସକରତ୍ତା ୱିସଞ୍ଚ ତଂ କଣ୍ଟକଞ୍ଚ।

୪୬୩। ଦ୍ୱୟଂ ଭଟ୍ଠଧଞ୍ଞେ। ଲାଜ ଭସ୍ସନେ, ଭସ୍ସନଂ ଭଜ୍ଜନଂ, ଅ। ନ ଖତଂ ଅକ୍ଖତଂ। ''ତତିୟା ପକତି ଲାଜେସ୍ୱକ୍ଖତଂ ତୀସ୍ୱ'ହିଂସିତେ''ତି ରୁଦ୍ଦୋ।

ଭଟ୍ଠଯୱେ ଧାନାସଦ୍ଦୋ ସିୟା, ''ବହୁମ୍ହି ଭଟ୍ଠଯୱେ ଧାନା, ଥିୟଂ ଅଭିନୱୋ'ବ୍ଭିଦେ''ତି ରଭସୋ। ଧା ଧାରଣେ, ୟୁ।

ଦ୍ୱଯଂ ଯଓ୍ୱାଦିଚୁଣ୍ଣେ। ସଚ ସମଓ୍ୱାଯେ, ସଚ ସେଚନେ ୱା, ତୁ। ମଛ ୱିଲୋଠଅନେ। ତିକଂ ସମଂ। ପୂରେତୀତି ପୂପୋ, ପୋ। ଅକାରଯୁତ୍ତେ ଅପୂପୋ, ଯଥା ''ଲାବୁ, ଅଲାବୂ''ତି। ତଣ୍ଡୁଲାଦୀନଂ ପିଟ୍ଠାନଂ ୱିକାରୋ ପିଟ୍ଠକୋ, ସଞ୍ଞାଯଂ କୋ।

୪୬୪। ଛକ୍କଂ ସୂଦୋ। ଭତ୍ତଂ, ସୂପଞ୍ଚ କରୋତି ଅକାସି କରିସ୍ସତୀତି ଭତ୍ତକାରୋ, ସୂପକାରୋ ଚ। ସୁ ପଗ୍ଘରଣେ। ସୱତି ରସଂ ପଗ୍ଘରାପେତୀତି ସୂଦୋ, ଦୋ, ଦୀଘାଦି। ସୂଦ ପଗ୍ଘରଣେ ୱା, ଅ। ଅଠଆରୋ ନାମ ସୂପାଦିୱିକତି, ତଂ କରୋତୀତି ଆଠଆରିକୋ। ଓଦନଂ ପଚତୀତି ଓଦନିକୋ। ରସଂ କରୋତୀତି ରସକୋ।

ଦ୍ୱଯଂ ସୂପୋ। ସୁଖହ୍ତାଯ ପାତଦ୍ଭତ୍ତା ସୂପୋ, ଦୀଘାଦି। ୱିସେସତୋ ଭତ୍ତଂ ଅଞ୍ଜତି ଅନ୍ତୋ ଗଚ୍ଛତି ଯେନ, ତଂ ବ୍ୟଞ୍ଜନଂ, ଅଞ୍ଜ ଗତିଯଂ, ଯୁ।

୪୬୫। ପଞ୍ଚକଂ [ତିପାଦଂ (କା)] ଭତ୍ତେ। ଉଦି ସଓ୍ୱନକ୍ଲେଦନେସୁ, ଯୁ। ୱାକାରୋ ଓଦନସଦ୍ଦସ୍ସ ନପୁଂସକତ୍ତଂ ସମୁଚ୍ଚିନୋତି। କୁର ସଦ୍ଦେ, କର କରଣେ ୱା, କରୋତି ବଲନ୍ତି କୁରଂ, ଅସ୍ସୁ, କିର ୱିକ୍ଖିପନେ ୱା, କିରତି ବୁଭୁକ୍ଖନ୍ତି କୁରଂ, ଇସ୍ସୁ, କର ହିଂସାଯଂ ୱା, କୁ ସଦ୍ଦେ ୱା, ରପଚ୍ଚଯୋ। ଭଜତି ଯେନ, ଭୁଞ୍ଜିତଦ୍ଭନ୍ତି ୱା ଭତ୍ତଂ, ଭଜ ସେୱାଯଂ, ତୋ। ଭକ୍ଖିତଦ୍ଭାତି ଭିକ୍ଖା, ଭକ୍ଖ ଅଦନେ, ଅସ୍ସି, ଭିକ୍ଖ ଯାଚନେ ୱା, ଭିକ୍ଖା ନାରୀ। ଅଦ ଭକ୍ଖନେ, ତୋ। ଭିଦାଦିତ୍ତା ଅନ୍ନାଦେସୋ, ଦଲୋପୋ।

ଚତୁକ୍କଂ ଭୋଜନେ, ଅସ ଭକ୍ଖନେ, କମ୍ମେ ଯୁ। ହର ହରଣେ। ଆହରତି ବଲାଯୂନୀତି ଆହାରୋ, ଣୋ। ଭୁଜଧାତୁମ୍ହା ଯୁ, ଭୋଜନଂ। ଘସ ଅଦନେ, ଣୋ। ଅନ୍ଧୋପ୍ପତ୍ତ୍ର, ଅଦଧାତୁମ୍ହା ତପଚ୍ଚଯସ୍ସ ଅନ୍ଧାଦେସୋ ନିପାତନା।

ଦ୍ୱଯଂ ଯାଗୁଯଂ। ତର ପ୍ଲୱନତରଣେସୁ। ତରତି ପ୍ଲୱତି ବ୍ୟାପୀଭୱତୀତି ତରଣଂ, ଯୁ। ତରଲଂ, ତରଲାପି। ଯା ପାପୁଣେ, ଗୁ, ଯୁ ମିସ୍ସନେ ୱା, ଗୁ, ଉସ୍ସ। ଉଣ୍ହିକା, ସାଣା, ୱିଲେପୀ ଚ ଯାଗୁନାମାନି। ସା ପାକେ, ଯୁ, ସାଣା।

୪୬୬। ଖଜ୍ଜାଦଯୋ ଚତ୍ତାରୋ ଅସନଭେଦା। ଖାଦ ଭକ୍ଖନେ, କମ୍ମେ ତୋ, ଭୁଜାଦି। ଖଜ୍ଜଂ ମଂସାଦି। ଭୋଜ୍ଜଂ ଅନ୍ନାଦି। ଲିହ ଅସ୍ସାଦନେ, ଣ୍ୟୋ, ହସ୍ସ ଯୋ। ଲେଯ୍ହଂ ମଧ୍ୱାଦି। ପାତଦ୍ଭନ୍ତି ପେଯ୍ୟଂ, ପା ପାନେ, ଣ୍ୟୋ, ଆସ୍ସେ, ପେଯ୍ୟଂ ସୂପାଦି।

ଦ୍ୱଯଂ ଭତ୍ତମଣ୍ଡେ। ସୁ ସଓ୍ୱନେ, ୱିସରୁଜପଦାଦିତୋ ଣ। ଚମୁ ଅଦନେ, ଆପୁଦ୍ଭତ୍ତା ପାନେ, କମ୍ମେ ଣୋ। ମାସରୋପ୍ପତ୍ତ୍ର, ମସି ପରିମାଣେ, ଅରୋ। ଦ୍ୱଯଂ ଆଲୋପେ। ଲୁପ ଛେଦନେ, ଆପୁଦ୍ଭୋ ସମ୍ପିଣ୍ଡନେ, କୁ ସଦ୍ଦେ। କବି ୱଣ୍ଣେ ୱା, ଅଲୋ, ଠଅତ୍ତଂ, କେନ ତୋଯେନ ବଲମସ୍ସାତି ୱା କବଠଓ, ପୁମେ, ଗାସୋପି।

୪୬୭। ରସାନଂ ସଦ୍ଦରସାନଂ ଅଗ୍ଗମ୍ହି ରସେ ମଣ୍ଡସଦ୍ଦୋ, ମଣ୍ଡ ଭୂସାଯଂ, ''ସଦ୍ଦରସଗ୍ଗେ ମଣ୍ଡମନିତ୍ଥିଯ''ନ୍ତ୍ୱମରସୀହୋ[ଅମର ୧୯।୪୯]। ଦ୍ୱଯଂ ଭୁତ୍ତତୋ ସେସେ। ୱିରୂପୋ, କୁଚ୍ଛିତୋ ୱା ଘାସୋ ୱିଘାସୋ। ଭୁତ୍ତତୋ ସେସୋ ଭୁତ୍ତସେସୋ, ସୋୱ ଭୁତ୍ତସେସକୋ, ସକତ୍ଥେ କୋ।

ଦ୍ୱଯଂ ୱିଘାସାଦେ। ୱିଘାସଂ ଅଦତୀତି, ଅ, ଦମୁ ଦମନେ, ଣ୍ୟୁ। ଦ୍ୱଯଂ ପିପାସାଯଂ। ପାତୁଂ ଇଚ୍ଛା ପିପାସା, ପା ପାନେ, ସୋ, ଦ୍ୱିତ୍ତାଦି। ତସ ପିପାସାଯଂ, ଯୁ।

୪୬୮। ଦ୍ୱଯଂ ଭୁତ୍ତୁମିଚ୍ଛାଯଂ। ଖୁଦ ବୁଭୁକ୍ଖାଯଂ, ଦୋ। ଘସିତୁମିଚ୍ଛା ଜିଘଚ୍ଛା, ଘସ ଅଦନେ, ଇଚ୍ଛତ୍ଥେ ଛୋ, ଦ୍ୱିତ୍ତାଦି। ମଂସସ୍ସ ରସୋ ପଟିଚ୍ଛାଦନୀଯମୁଚ୍ଚତେ। ଛଦ ଇଚ୍ଛାଯଂ। ପଟିଚ୍ଛାଦେତୀତି ପଟିଚ୍ଛାଦନୀଯଂ, ଅନୀଯୋ, ଛଦ ସଂୱରଣେ ୱା, ମଂସେନ ପଟିଚ୍ଛାଦେତଦ୍ଭତ୍ତା ପଟିଚ୍ଛାଦନୀଯଂ।

ଦ୍ୱଯଂ ଉଗ୍ଗାରେ, ଦେକି ସଦ୍ଦୋସ୍ସାହେସୁ, ଉଦ୍ଧଂ ଦେକତି ଗନ୍ତୁମୁସ୍ସହତୀତି ଉଦ୍ଦେକୋ, ଏକସ୍ସ ଦକାରସ୍ସ ରୋ। ଉଦ୍ଦେକୋପି। ଗିର ନିଗ୍ଗିରଣେ, ଇସ୍ସା, ଉଗ୍ଗାରୋ। ପାଦୋ ତିତ୍ତିଯଂ। ସୁହିତୋ ତିତ୍ତୋ, ତସ୍ସ ଭାୱୋ ସୋହିଚ୍ଚଂ। ତିପି ପୀଣନେ,ତି, ଭୁଜାଦି। ଯୁପଚ୍ଚଯେ, ଇସ୍ସତ୍ତେ ଚ ତପ୍ପନଂ।

୪୬୯।ଯଥିଚ୍ଛିତନ୍ତଂ ଯଥିଚ୍ଛିତେ। କ୍ରିଯାୱିସେସନତାଯ ଚେତେ ନପୁଂସକେ, କ୍ରିଯାବ୍ୟଯାନଞ୍ହି ସତିପ୍ପେକତ୍ତେ ତଦ୍ୱିସେସନାନି ନପୁଂସକେ ଭୱନ୍ତି ଏକତ୍ତେପି, ତଥା ହି କ୍ରିଯାନମବ୍ୟଯାନଞ୍ଚ ସତ୍ତାଭୂତତ୍ତା ଲିଙ୍ଗସଙ୍ଖ୍ୟାୱିସେସୋପାଦାନଂ ନତ୍ଥୀତି ତଦ୍ୱିସେସନାନମ୍ପି ସାମଞ୍ଞଲିଙ୍ଗା ନପୁଂସକତ୍ତଂ, ସାମଞ୍ଞସଙ୍ଖ୍ୟା ଚେକତ୍ତଂ ଯୁତ୍ତନ୍ତି, ତଂ ଯଥା – ମୁଦୁଂ ପଚନ୍ତି, ସାଦୁଂ ପଚନ୍ତି। ବହୁୱଚନନ୍ତେପି କ୍ରିଯାସଦ୍ଦେ ତଦ୍ୱିସେସନସ୍ସେକତ୍ତମେୱ

କ୍ରିଯାୱିସେସନାନଂ କମ୍ମନି ଦୁତିଯା, ସଜ୍ଜୋ ହି ଧାତ୍ୱତ୍ଥୋ କରୋତ୍ୟତ୍ଥେନ ବ୍ଯାପିତୋ, ମୁଦୁଂ ପଚନ୍ତି ମୁଦୁଂ ପଚନଂ କୁବ୍ବନ୍ତୀତ୍ୟତ୍ଥୋ, ତେନ ମୁଦାଦୀନଞ୍ଚ ତବ୍ବିସେସନାନଂ କମ୍ମତ୍ତଂ। ଅଞ୍ଞୋ ପନାହ ''ସବ୍ବେ ଧାତ୍ୱତ୍ଥା ଭୱତ୍ୟତ୍ଥାନୁଗତା, ଭୱତିକ୍ରିଯା କତ୍ୱତ୍ଥମନୁଭୱନ୍ତୀତ୍ୟତ୍ଥୋ। 'ପଚତି ଦେୱଦତ୍ତୋ'ତି ଦେୱଦତ୍ତପଯୁତ୍ତୋ ପାକୋ ଭୱତି, ଗଚ୍ଛତି ଗମନଂ ଭୱତି, ପଠତି ପାଠୋ ଭୱତୀ''ତି, ତମ୍ମତେନ ପଠମା, ମୁଦୁପଚନଂ ଯଥା ଭୱତି, ତଥା ପଚତୀତ୍ୟତ୍ଥୋ। ରମଣୀଯଂ ପାତୋ, ୱିମଲଂ ପାତୋ, ଇଦମୁପକୁମ୍ଭଂ। କମ୍ମ କନ୍ତିଯଂ, କମ୍ମନି ଣୋ, କାମଂ, ନିକାମଞ୍ଚ। ଇସୁ ଇଚ୍ଛାଯଂ, ତୋ, ''ସାଦିସନ୍ତପୁଚ୍ଛେ''ତ୍ୟାଦିନା ଅନ୍ତେନ ସହ ତସ୍ସ ଟ୍ଠୋ, ଇଟ୍ଠଂ। ପରିପୁଚ୍ଛୋ ଆପ ପାପୁଣନେ, ତୋ, ଭୁଜାଦି, ରସ୍ସୋ, ଯାଗମୋ ଚ। ''ସତ୍ଥଂ ନିୱାରଣେ ତିତ୍ତିଯଂ, ପରିଯତ୍ତଂ ଯଥିଚ୍ଛିତେ''ତି [ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା ୧୯।୫୭]ରଭସୋ। ଇଚ୍ଛିତସ୍ସ ଅନତିକ୍କମୋ ଯଥିଚ୍ଛିତଂ, ଯଥାତ୍ଥେ ଅବ୍ୟଯୀଭାୱୋ। ପକାମଂପ୍ୟତ୍ର।

ଦ୍ୱିପାଦଂ ୱଣିଜକେ। କଯୱିକ୍କଯେହି ଜୀୱତୀତି, ଇକୋ। ସତ୍ଥଂ ୱାଣିଜୋପଜୀୱୀନଂ ସଙ୍ଘାତଂ ୱହତି ଦେସନ୍ତରଂ ପାପଯତୀତି, କମ୍ମାଦିମ୍ହି ଣୋ। ସତ୍ଥୱାହୋ ୱଣିଜନାଯକୋ, ତଂଯୋଗା ସତ୍ଥୱାହୋ, ଣୋ। ଆପଣୋ କଯୱିକ୍କଯୱୋହାରୋ, ତଂଯୋଗା ଆପଣିକୋ, ଣିକୋ। ୱଣ ସଦ୍ଦେ, ଇଜୋ। ୱେଦେହକୋ, ନେଗମୋ, ପଣ୍ଯାଜୀୱୋ, ୱଣିଜୋପ୍ୟତ୍ର।

୪୭୦। ୱିକ୍କଯୋ ନାମ ପୁବ୍ବମେୱ ଅତ୍ତନୋ ଧନସ୍ସ ପରସ୍ସ ଦାନଂ। କୀ ଦବ୍ବୱିନିମଯେ, ତତ୍ର ନିଯୁତ୍ତୋ ୱିକ୍କଯିକୋ। ୱିକ୍କିଣାତୀତି ୱିକ୍କେତା, ରିତୁ। କଯୋ ନାମ ପରସ୍ସ ଧନଂ ଗହେତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ଧନସ୍ସ ଦାନଂ। କଯେନ ଜୀୱତୀତି କଯିକୋ। କିନାତୀତି, ଣ୍ୱୁ।

ଦ୍ୱଯଂ ଧନପ୍ପଯୋତ୍ତରି। ଇଣେ ଉତ୍ତମୋ ଉତ୍ତମଣ୍ଣୋ, ଅଭିଧାନା ପୁବ୍ବନିପାତୋ, ଇସ୍ସତ୍ତଂ, ଦ୍ୱିତ୍ତଞ୍ଚ। ଧନଂ ୱୁଦ୍ଧତ୍ଥଂ ପଯୋଜେତୀତି ଧନିକୋ। ଦ୍ୱଯଂ ଧନଗାହକେ। ଇଣେ ଅଧମୋ ଅଧମଣ୍ଣୋ। ଇଣଂ ଗଣ୍ହାତୀତି ଇଣାଯିକୋ, ଆଯିକୋ। ଇଣଂ ଆଯତି ପୱତ୍ତେତୀତି ୱା ଇଣାଯକୋ, ଣ୍ୱୁ।

୪୭୧-୪୭୨। ଦ୍ୱଯଂ ଇଣେ। ଉଦ୍ଧରୀଯତେ ଗଯ୍ହତେତି ଉଦ୍ଧାରୋ, ଉପୁବ୍ବୋ ଧରତି ଗହଣେ, ଣୋ। ଏତି ୱୁଦ୍ଧିଂ ଗଚ୍ଛତୀତି ଇଣଂ, ଯୁ, ଣତ୍ତଂ। ପରିଯୁଦଞ୍ଚନମ୍ପି, ପରିତୋ ଉଦଞ୍ଚତେ ଗଯ୍ହତେତି, ଯୁ। ୱୁତ୍ତନ୍ତି କ୍ରିଯାପଦଂ। ଯତ୍ତକେନ ଧନେନ ଲାଭୋ ଲବ୍ଭତେ, ତତ୍ର ମୂଲଧନେ ମୂଲାଦିଦ୍ୱଯଂ। ମୂଲ ପତିଟ୍ଠାଯଂ। ପଠମମେୱ ଆଭତଂ ପାଭତଂ।

ଦ୍ୱଯଂ ପଟିପାଦେ। ''ଅୱସ୍ସମସ୍ସିଦଂ କଯିତବ୍ବ''ମିତି ସଚ୍ଚସ୍ସାଖ୍ୟାପନଂ, କରଣଂ ୱା ସଚ୍ଚାପନଂ, ସଚ୍ଚସ୍ସ କରଞ୍ଚିତ୍ତଭରଣମିଚ୍ଚତ୍ଥୋ, ସଚ୍ଚସଦ୍ଦା ଧାତୁରୂପା ଯୁ, ମଜ୍ଝେ ଅପାଗମୋ, ସଚ୍ଚସ୍ସ ୱା ଆପୁଣନଂ ସଚ୍ଚାପନଂ, ଅପଧାତୁମ୍ହା ଯୁ। ''ସଚ୍ଚାପନା ସଚ୍ଚାକତି''ରିତି ଟିକଣ୍ଡସେସେ[ଥୀକଣ୍ଡେ (?)] ୱୋପାଲିତୋ। ସଚ୍ଚଂ କରୋତି, ସଚ୍ଚସ୍ସ ୱା କରଣଂ ସଚ୍ଚକାରୋ। ସଚ୍ଚଂକାରୋପି। ''କ୍ଲିୱେ ସଚ୍ଚାପନଂ ସଚ୍ଚ-ଙ୍କାରୋ ସଚ୍ଚାକତିତ୍ଥିଯ''ନ୍ତ୍ୟମରକୋସେ[ଅମର ୧୯। ୮୨]। ଦ୍ୱଯଂ ୱିକ୍କନୀଯଦବ୍ବେ। ୱିକ୍କିନିତବ୍ବନ୍ତି ୱିକ୍କେଯ୍ୟଂ, ଣ୍ୟୋ। ପଣ ବ୍ୟୱହାରେ, ଣ୍ୟୋ, ଦ୍ୱେପି ତୀସୁ।

ଦ୍ୱଯଂ ନ୍ୟାସସ୍ସପ୍ପନେ [ନ୍ୟାସମ୍ପନେ (କା)]। ନ୍ୟାସସ୍ସ ଅପ୍ପନଂ [ସମ୍ପନ୍ନଂ (କା)] ପଟିଦାନଂ। ପତିପୁବ୍ବୋ ଦଦାତି ନ୍ୟାସସମ୍ପନତ୍ଥୋ, ତଥା ପରିପୁବ୍ବୋ ୱତ୍ତତି। ପରିଦାନଂପ୍ୟତ୍ର।

ଦ୍ୱଯଂ ନ୍ୟାସେ। ଅସୁ ଖେପନେ। ନ୍ୟସ୍ସତେ ନିକ୍ଖିପୀଯତେତି, ଣୋ। ଉପନିଧିଯ୍ୟତେତି ଉପନିଧି, ଇ, ଉପନିଧି ପୁମେ। ''ପୁମେ ଉପନିଧିନ୍ନ୍ୟାସୋ''ତି [ଅମର ୧୯।୮୧]ଅମରକୋସେ।

୪୭୩।ଏକାଦଯୋ ଅଟ୍ଠାରସପରିଯନ୍ତା ସଙ୍ଖ୍ୟାସଦ୍ଦା ସଙ୍ଖ୍ୟେଯ୍ୟେ ଦବ୍ବେ ୱତ୍ତନ୍ତି ତୀସୁ ଚ ଲିଙ୍ଗେସୁ। ସଙ୍ଖ୍ୟେଯ୍ୟେକତ୍ତେ ଚ ''ଏକୋ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ, ଅଟ୍ଠାରସ ବ୍ରାହ୍ମଣା''ତି ସମାନାଧିକରଣଂ ଭୱତି, ନ ତୁ ଭିନ୍ନାଧିକରଣଂ ''ବ୍ରାହ୍ମଣାନଂ ଏକାଦସ ଚେ''ତି। ତୀସୂତ୍ୟନେନ ''ନ କେୱଲଂ ଏକସଦ୍ଦୋୱ ସଲିଙ୍ଗୋ, ଅଥ ଖୋ ଅଟ୍ଠାରସପରିଯନ୍ତାପୀ''ତି ଦସ୍ସେତି, ତେନ କଚ୍ଚତି ତେସଂ ଅଲିଙ୍ଗତାୱଚନଂ ଲିଙ୍ଗୱିସେସାଭାୱଂ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତଂ, ନ ପନ ସାମଞ୍ଞଲିଙ୍ଗାଭାୱନ୍ତି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ। ଇମିନା ନଯେନ ''ଅତିଲିଙ୍ଗଂ ଦ୍ୱିୱଚନଂ, ତଦାଖ୍ୟାତନ୍ତି ୱୁଚ୍ଚତୀ''ତ୍ୟାଦୀସୁପି ଦଟ୍ଠବ୍ବଂ, ତେନ ''ପୁରିସୋ ଗଚ୍ଛତି, ଇତ୍ଥୀ ଗଚ୍ଛତି, ଚିତ୍ତଂ ଗଚ୍ଛତୀ''ତ୍ୟାଦୀସୁ ଗଚ୍ଛତିସଦ୍ଦସ୍ସ ତଂତଂଲିଙ୍ଗୱିସେସୱଚନତା, ''ଗଚ୍ଛତୀ''ତ୍ୟାଦୀସୁ ସାମଞ୍ଞଲିଙ୍ଗୱଚନତା ଚ ଦଟ୍ଠବ୍ବା। ୱୀସତ୍ୟାଦଯୋ ସଙ୍ଖ୍ୟାସଦ୍ଦା ସଙ୍ଖ୍ୟାନେ, ସଙ୍ଖ୍ୟେଯ୍ୟେ ଚ ୱତ୍ତନ୍ତି ''ୱୀସତି ଗାୱୋ, ଗୱଂ ୱୀସତୀ''ତି। ଏକତ୍ତେତି ଯଦା ପନେତା ସଙ୍ଖ୍ୟେଯ୍ୟେ ଏକତ୍ତୱିସିଟ୍ଠମେୱ ୱଗ୍ଗତ୍ତଂ ସଭାୱତୋ ପଟିପାଦଯନ୍ତି। ତଦା ଭିନ୍ନସଙ୍ଖ୍ୟେନାପି ସମାନାଧିକରଣେ ଏକୱଚନେଯେୱ ସବ୍ବକାଲଂ ୱତ୍ତତେ ''ୱୀସତି ଗାୱୋ''ତି। ଯଦ୍ୟେକତ୍ତେ, କଥଂ? ଦ୍ୱେୱୀସତିଯୋ, ତିସ୍ସୋ ୱୀସତିଯୋ, ପଞ୍ଚସତାନିଚ୍ଚାଦଯୋ ପଯୋଗା ଇଚ୍ଚାହ ''ୱଗ୍ଗଭେଦେ ବହୁତ୍ତେପୀ''ତି । ୱୀସତ୍ୟାଦୀନଂ ୱଗ୍ଗାନଂ ଭେଦେ ୱତ୍ତୁମିଚ୍ଛିତେ ସତି ବହୁତ୍ତେପି ବହୁୱଚନେପି ଭୱନ୍ତି। ଅମରକୋସେ ପନ ''ସଙ୍ଖ୍ୟନ୍ତରସ୍ସତ୍ଥେ ଅଭିଧେଯ୍ୟେୱୀସତ୍ୟାଦଯୋ ତଂସମାନାଧିକରଣତୋ ବହୁୱଚନାନିପି ଭୱନ୍ତୀ''ତି [ଅମର ୧୯।୮୩-୪] ୱୁତ୍ତଂ, ସଙ୍ଖ୍ୟନ୍ତରମିହ ୱଗ୍ଗଭେଦୋ, ତେନ ଦ୍ୱିନ୍ନମ୍ପି ୱୋହାରମତ୍ତନାନତ୍ତଂ,

ନ ଅନ୍ତନାନତ୍ତନ୍ତି ଦଟ୍ଠଙ୍ଗ। ଆନୱୁତି ନୱୁତିସଦ୍ଦମଭିନ୍ନାପେକ୍ଖା ତା ୱୀସତ୍ୟାଦୟୋ ଭିନ୍ନଲିଙ୍ଗେନାପି ସମାନାଧିକରଣେ ନାରିୟଂ ଇଚ୍ଛିୟଂ, ଯଥା ୱୀସତି କୁଣ୍ଡାନି। ୱୀସତ୍ୟାଦୟୋ ୱିକତସମାହାରଦ୍ୱନ୍ଦା। ଲିଙ୍ଗସ୍ସ ଲୋକାସୟତ୍ତା ଦ୍ୱନ୍ଦେକତ୍ତନ୍ତି ନପୁଂସକତ୍ତନ୍ତି ୱୀସତ୍ୟାଦୟୋ ଅବ୍ୟୁପ୍ପନ୍ନା ପରମତେନ, କଚ୍ଚାୟନମତେନ ପନ ବ୍ୟୁପ୍ପନ୍ନା।

୪୭୪-୪୭୬। ସତାଦୀନି ଅସଙ୍ଖ୍ୟେୟ୍ୟପରିୟନ୍ତାନି ଚତୁୱୀସତି ଠାନାନି ଗଣନଭେଦାନି। ତତ୍ଥ ଦସଦସସଦ୍ଦେହି ନିପ୍ଫାଦିତୋ ସତସଦ୍ଦୋ, ତଥା ସତଦସସଦ୍ଦେହି ସହସ୍ସସଦ୍ଦୋ। ୟୁଜ ଯୋଗେ, ନିୟୁତଂ, ଅୟୁତମ୍ପି। ୟୁ ମିସ୍ସନେ ୱା, ତୋ। ଲକ୍ଖ ଦସ୍ସନଙ୍କେସୁ, ଲକ୍ଖଂ, ସତସହସ୍ସମ୍ପି। କୁଟ ଛେଦନେ, ଦସଗୁଣଂ କୁଟତୀତି କୋଟି। ଉପସଗ୍ଗେନ ୱିସେସେତ୍ୱା ଏକୋ ଗଣନୱିସେସୋ ପକୋଟୀତି ୱୁଚ୍ଚତି, ଦ୍ୱେପି ମିସ୍ସେତ୍ୱା ଏକୋ କୋଟିପକୋଟୀତି। ନହ ବନ୍ଧନେ, ତୋ। ଆଗମସ୍ସୁ। ୱିଦ ଲାଭେ, ଉ, ନିଗ୍ଗହୀତାଗମୋ। ଅବ ହିଂସାୟଂ, ଗତିମ୍ହି ଚ, ଦୋ, ଆଗମସ୍ସୁ। ଅହି ଗତିମ୍ହି, ହପଚ୍ଚୟୋ। ଅୱ ରକ୍ଖଣେ, ୱୋ । ଅଟ ଗମନେ, ଟୋ। ସୋଗନ୍ଧିକନ୍ତି କମଲୱିସେସନାମେନ ଏକୋ ଗଣନୱିସେସୋ ୱୁଚ୍ଚତି, ତଥୋପ୍ପଲାଦିନାମେହି ଏକେକୋ ଗଣନୱିସେସୋ। କଥ ୱାକ୍ୟପ୍ପବନ୍ଧେ, ୟୁ, ସଙ୍ଖ୍ୟାତୁମସକ୍କୁଣେୟ୍ୟତାୟ ଅସଙ୍ଖ୍ୟେୟ୍ୟଂ।

ନନୁ ସଙ୍ଖ୍ୟାତୁମସକ୍କୁଣେୟ୍ୟତ୍ତେ ସତି ଏକେନ ଭୱିତବ୍ବଂ, ଅଥ କଥମେକୋ ଅସଙ୍ଖ୍ୟେୟ୍ୟୋ, ଦ୍ୱେ ଅସଙ୍ଖ୍ୟେୟ୍ୟାନିଚ୍ଚାଦୀନି ଭେଦାନି ୱୁଚ୍ଚାନୀତି? ନାୟଂ ଦୋସୋ, ତେସଂ କାଲଦେସାଦିୱସେନ ଭିନ୍ନାନମ୍ପି ସମ୍ଭୱତୋ। ଏତାସୁ ସଙ୍ଖ୍ୟାସୁ କମା କମେନ ସତାଦିଲକ୍ଖପରିୟନ୍ତଂ ଦସଗୁଣଂ ଦସହି ଗୁଣିତଂ ଭୱତି। କୋଟ୍ୟାଦିକଂ ଅସଙ୍ଖ୍ୟେୟ୍ୟପରିୟନ୍ତଂ ସତଲକ୍ଖଗୁଣଂ ସତଲକ୍ଖେହି ଗୁଣିତଂ ଭୱତି, ତସ୍ମା ଏକା ଲେଖା ଦ୍ୱିସୁଞ୍ଞସହିତା ସତଂ ଭୱତି, ତଥା ତିସୁଞ୍ଞସହିତା ସହସ୍ସଂ, ଚତୁସୁଞ୍ଞସହିତା ନିୟୁତଂ, ପଞ୍ଚସୁଞ୍ଞସହିତା ଏକା ଲେଖା ଲକ୍ଖଂ ଭୱତି, ଏକା ପନ ଲେଖା ସତ୍ତସୁଞ୍ଞସହିତା କୋଟି, ତଥା ଚୁଦ୍ଦସସୁଞ୍ଞସହିତା ପକୋଟି, ଇମିନା ନୟେନ ୟାୱାସଙ୍ଖ୍ୟେୟ୍ୟଂ ନେତବ୍ବଂ, ଅୟମେକଚ୍ଚାନମାଚରିୟାନଂ ମତି।

ଅଥ ୱା ସତାଦୟୋ ଅସଙ୍ଖ୍ୟେୟ୍ୟପରିୟନ୍ତା ସବ୍ବେପି ଦସଗୁଣିତା କାତବ୍ବା, ଅୟଂ କଚ୍ଚାୟନସ୍ସ ମତି, ତେନ ହି "ୟାୱ ତଦୁତ୍ତରି ଦସଗୁଣିତଞ୍ଚେ"ତି ସୁତ୍ତମାହ। ଅଥ ୱା ସତାଦୟୋ ଲକ୍ଖନ୍ତା ଦସଦସଗୁଣିତା, ତେନ ଏକା ଲେଖା ଦ୍ୱିବିନ୍ଦୁସହିତା ସତଂ ଭୱତି, ତଥା ଚତୁପଞ୍ଚାଦିବିନ୍ଦୁସହିତା ସହସ୍ସାଦିକଂ ଭୱତି, ଏକା ଲେଖା ପନ ଦ୍ୱାଦସବିନ୍ଦୁସହିତା କୋଟି, ତଥା ଏକୂନୱୀସତିବିନ୍ଦୁସହିତା ପକୋଟୀତି ୟାୱ ଅସଙ୍ଖ୍ୟେୟ୍ୟା ଏକେକସ୍ମିଂ ସତ୍ତ ସତ୍ତ ବିନ୍ଦୂନି କତ୍ୱା ଗଣନା କାତବ୍ବା, ତସ୍ମା ଅସଙ୍ଖ୍ୟେୟ୍ୟଗଣନୱିସେସେ ପଞ୍ଚଚତ୍ତାଲୀସାଧିକାନି ସତବିନ୍ଦୂନି ଭୱନ୍ତି, ଅୟମମ୍ହାକଂ ମତି।

ଅମରକୋସେ[ଅମର ୧୯।୮୪] ପନ "ପନ୍ତ୍ୟା ସତସହସ୍ସାଦି, କମା ଦସଗୁଣୋତ୍ତର"ମିଚ୍ଚୁତ୍ତଂ, ତସ୍ସତ୍ଥୋ – ଦସସଙ୍ଖ୍ୟା ପନ୍ତୀତ୍ୟୁଚ୍ଚତେ , ତତୋ ଆରବ୍ଭ ଦସଗୁଣୋତ୍ତରଂ ସତସହସ୍ସାଦିକଂ କମା ୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟଂ, ତଂ ଯଥା – ଦସସଙ୍ଖ୍ୟାୟ ଦସଗୁଣୋତ୍ତରଂ ସତଂ, ସତା ଦସଗୁଣୋତ୍ତରଂ ସହସ୍ସଂ, ସହସ୍ସା ଦସଗୁଣୋତ୍ତରଂ ଅୟୁତଂ, ଅୟୁତା ଦସଗୁଣୋତ୍ତରଂ ଲକ୍ଖଂ, ଲକ୍ଖା ଦସଗୁଣୋତ୍ତରଂ ପୟୁତଂ, ପୟୁତା ଦସଗୁଣୋତ୍ତରଂ କୋଟି, ଏୱଂ କୋଟିୟା ଅବ୍ବୁଦଂ, ଅବ୍ବୁଦା ପଦୁମଂ, ପଦୁମା ଖବ୍ବୋ, ଖବ୍ବା ମହାକଥୋ, ତତୋପି ମହାପଦୁମଂ, ତତୋପି ସଙ୍କୁ, ସଙ୍କୁତୋ ସମୁଦ୍ଦୋ, ତତୋ ଅନ୍ତ୍ୟଂ, ଅନ୍ତ୍ୟା ମଜ୍ଝଂ, ମଜ୍ଝା ପରଦ୍ଧଂ, ପରଦ୍ଧା ଅମତଂ, ଅମତା ଦସଗୁଣୋତ୍ତରଂ ସଙ୍ଖ୍ୟଂ, ସଙ୍ଖ୍ୟଞ୍ଚ ୱୀସତିମଂ ଠାନଂ, ଅସଙ୍ଖ୍ୟେୟ୍ୟମିତୋ ପରନ୍ତି। ସବ୍ବପାରିସଦତ୍ତା ହି ବ୍ୟାକରଣସ୍ସ ସବ୍ବେସଂପ୍ପତ୍ର ୱାଦା ଦସ୍ସିତା।

୪୭୭-୪୭୮। ସାଧିକେନ ଦ୍ୱେପାଦେନ "ଅଡ୍ଢେନ ଚତୁତ୍ଥୋ ଅଡ୍ଢୁଡ୍ଢୋ, ଅଡ୍ଢେନ ତତିୟୋ ଅଡ୍ଢତିୟୋ, ଅଡ୍ଢତେୟ୍ୟୋ ଚା"ତି ଇମଂ ୱଚନଦ୍ୱଂ ଦସ୍ସେତି। ଅଡ୍ଢୂପପଦେନ ସହ ଚତୁତ୍ଥାଦିସଦ୍ଦାନଂ ଅଡ୍ଢୁଡ୍ଢାଦ୍ୟାଦେସୋ। ସାଧିକପାଦେନ "ଅଡ୍ଢେନ ଦୁତିୟୋ ଦିୟଡ୍ଢୋ, ଦିୱଡ୍ଢୋ ଚା"ତି ଇମଂ ୱଚନଦ୍ୱଂ ଦସ୍ସେତି। ଅନ୍ତରିତସ୍ସାପି ଅଡ୍ଢେନସଦ୍ଦସ୍ସ ଇଧାନୁୱତ୍ତନତା ଅଧିପ୍ପେତା ଅଭିଧାନନ୍ତରାଭାୱା, ସବ୍ବତ୍ରେୱଂ।

୪୭୯-୪୮୦। ମୀୟତେ ପରିଚ୍ଛିନ୍ଦୀୟତେ ଯେନ, ତଂ ମାନଂ। ତଞ୍ଚ ତୁଲାପତ୍ଥଙ୍ଗୁଲିୱସା ତିଧା ମାନିୟଦବ୍ବସ୍ସ ଭୱତି। ତୁଲ ଉମ୍ମାନେ , ଚୁରାଦି, ତୁଲା ଇତ୍ଥୀ। ପଦ ଗତିୟଂ, ଥୋ। ଅଙ୍ଗ ଗମନେ, ଉଲୋ, ଅଙ୍ଗୁଲଂ, "ଅଙ୍ଗୁଲୀ"ତିପି ପାଠୋ, କରସାଖା।

ଚତ୍ତାରୋ ୱୀହୟୋ ସମ୍ପିଣ୍ଡିତା ଏକାୱ ଗୁଞ୍ଜା ସମଗରୁକା, ତଥା ଦ୍ୱେ ଗୁଞ୍ଜା ଏକୋୱ ମାସକୋ ସମଗରୁକୋତି ସବ୍ବତ୍ର ନୟୋ ନେତବ୍ବୋ। ଦ୍ୱେ ମାସକା ଅକ୍ଖୋ ନାମ, ୱିଭୀଟକୋତି ୱୁତ୍ତୋ, ଅକ୍ଖଫଲସମାନଗରୁକତ୍ତା ୱା ଅକ୍ଖୋ। କରିସୋପ୍ପତ୍ର, କସ ୱିଲେଖନେ, ଅ, ରିମଜ୍ଝୋ, ଅନିତ୍ଥୀ। ଅକ୍ଖାନଂ ପଞ୍ଚ ଧରଣଂ ନାମ, ଧରତିଧାତୁୟା ୟୁ। ଅକ୍ଖାନମଟ୍ଠକଂ ସୁୱଣ୍ଣୋ ନାମ। ପଞ୍ଚଧରଣଂ ନିକ୍ଖଂ ନାମ। ତେ ନିକ୍ଖା ପଞ୍ଚ ପାଦୋ ନାମ। ସୋ ପାଦୋ ଚତୁତ୍ଥେ ଭାଗେ ୱତ୍ତତୀତ୍ୟେକଚ୍ଚାନଂ ମତି। ଯଥାୱୁତ୍ତାୟେୱ ଚତ୍ତାରୋ ୱୀହୟୋ ଗୁଞ୍ଜା ନାମ। ଦ୍ୱେ ଗୁଞ୍ଜା ମାସକୋ ନାମ। ଦ୍ୱେ ପଞ୍ଚମାସକା ଦସମାସକା ଅକ୍ଖୋ ନାମ। ଅକ୍ଖାନଂ ଅଟ୍ଠକଂ ଧରଣଂ ନାମ। ପଞ୍ଚଧରଣଂ ସୁୱଣ୍ଣୋ ନାମ। ତେ ପଞ୍ଚସୁୱଣ୍ଣା ନିକ୍ଖଂ ନାମାତ୍ୟମ୍ହାକଂ ମତି। କନ ଦିତ୍ତିଗତିକନ୍ତୀସୁ, ନିପୁବ୍ବୋ, ନସ୍ସ ଖୋ, ନିକ୍ଖୋ, ସୁୱଣ୍ଣୱିକାରେପି। ଯସ୍ସ କସ୍ସଚି ୱତ୍ଥୁନୋ ଚତୁତ୍ଥେ ଭାଗେ ପାଦୋ। ଦସ ଧରଣାନି ପଲଂ ନାମ, ପଲ ପଥେ ଚ ଗତିମ୍ହି।

୪୮୧। ଯସ୍ସ କସ୍ସଚି ୱତ୍ଥୁନୋ ପଲସତଂ ତୁଲା। ତୁଲ ଉମ୍ମାନେ, ତୁଲା ନାରୀ।

ଗେହାନଂ ଦାରୁବନ୍ଧାଯ, ପିଠିକାଯଂ ତୁଲା ଥିଯଂ;

ମାନଭଣ୍ଡେ ଚ ସାଦିସେ, ରାସିପଲସତେସୁ ଚ।

ତା ତୁଲା ୱୀସତି ଭାରୋ ନାମ। ଭର ଧାରଣପୋସନେସୁ, ଣୋ। ''ଭାରୋ ତୁ ଦ୍ୱିସହସ୍ସେସୁ, ପଲାନମପି ୱିଓଧେ''ତ୍ୱଜଯୋ[ତ୍ୱାଖ୍ୟାସୁଧାଟୀକାଯମ୍ପି]। ୱିଓଧୋ ଭାରଭେଦୋ।

ରୂପିଯସ୍ସ କରିସେନ କତୋ ସଂୱୋହାରପଦତ୍ଥୋ କହାପଣୋ ନାମ। କରିସପ୍ପମାଣେନ ରୂପିଯେନ କତୋ ପଣୋ ପଣିଯୋ ଦବ୍ବଭେଦୋ କହାପଣୋ। ରିସସ୍ସ ହାଦେସୋ। ଅହାଦେସେ କରିସାପଣୋ, ଏତେ ଦ୍ୱେ ରୂପୱିକାରୋ, ଅଞ୍ଞତ୍ରୂପଚାରା। ଇତି ତୁଲାମାନଂ ୱୁତ୍ତଂ।

୪୮୨। ପତ୍ଥମାନଂ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''କୁଡୁୱୋ''ଚ୍ଚାଦି। ଏକୋ ପସତୋ କୁଡୁୱୋ ନାମ। ସର ଗତିଯଂ, ତୋ, ରଲୋପୋ, କଡି ଭେଦେ, ୱୋ, କଡିସ୍ସ କୁଡୁ, ତେ କୁଡୁୱା ଚତ୍ତାରୋ ପତ୍ଥୋ। ଚତୁପତ୍ଥା ଆଠହକୋ, ଅହ ପୂଜାଯଂ, ଣ୍ୱୁ, ଢଅତ୍ତାଦି ଦସଙ୍ଗୁଲଂ, ଦ୍ୱାଦସଙ୍ଗୁଲଂ ୱାସଙ୍କତୋ ମାନମ୍ପି ଆଠହକୋ। ଚତୁରୋ ଆଠହକା ଦୋଣଂ ନାମ, ''ଚତୁରାଠହକ''ନ୍ତିପି ପାଠୋ, ଦୁ ଗମନେ, ଣୋ, ଦୁଣ ଗତିଯଂ, ହିଂସାଯଞ୍ଚ ୱା, ଦୋଣଂ। ୱାକାରେନ ଦୋଣୋ।

୪୮୩। ଚତୁରୋ ଦୋଣା ମାନିକା, ମାନ ପୂଜାଯଂ, ସକତ୍ଥେ କୋ, ଅସ୍ସି। ଚତୁମାନିକଂ ଚତସ୍ସନ୍ନଂ ମାନିକାନଂ ସମୂହୋ ଚତୁମାନିକଂ ଖାରୀ ନାମ, ଖର ୱିନାସେ, ଣୋ, ନଦାଦି। ଦସମ୍ମଣଂ ଦସାଧିକସତଦୋଣମତ୍ତଂ କୁମ୍ଭୋତି ଘଟନାମେନ ଏକୋ ପତ୍ଥମାନୱିସେସୋ ଦସ୍ସିତୋ, ''ଅମ୍ମଣ''ନ୍ତିପି ପାଠୋ।

୪୮୪। ପତ୍ଥମାନୱିସେସାନଂ ଲଦ୍ଧମାନପରିଯାଯେ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ଆଠହକୋ''ଚ୍ଚାଦି। ତୁମ୍ବ କମ୍ପନେ, ଅ। ଦ୍ୱଯଂ ପତ୍ଥେ। ପତ୍ଥସଦ୍ଦୋଯଂ ସାମଞ୍ଞଭେଦମାନେସୁ ପୱତ୍ତତି, ଇଧ ପନ ୱିସେସମାନୱାଚକୋ ଅଧିପ୍ପେତୋ। ନଲ ଗନ୍ଧେ, ଇଣ।

ଦ୍ୱଯଂ ୱାହେ। ୱହତୀତି ୱାହୋ, ୱହ ପାପୁଣନେ, ଣୋ।

ଅମ୍ମଣମାନଂ, ପରିଯାଯଂ ୱା ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ଏକାଦସ ଦୋଣେ''ଚ୍ଚାଦି। ଅମ୍ବ ଗମନେ, ୟୁ, ଅମ୍ବ ସଦ୍ଦେ ୱା, ଇତି ପତ୍ଥମାନଂ ୱୁତ୍ତଂ, ଅଙ୍ଗୁଲମାନଂ ପନ ଅଣ୍ୱାଦ୍ୟଭିଧାନାୱସରେ ଭୂମିୱଗ୍ଗେ ଅଭିହିତଂ।

୪୮୫। ଚତୁକ୍କଂ ଭାଗୋ। ୱିସ ପୱେସନେ, ଦୀଘାଦି, କୋଟ୍ଟଂ ୱୁଚ୍ଚତି ସରୀରଂ, ତତ୍ଥ ସେତୀତି କୋଟ୍ଠାସୋ। ଆଉଂ। ଅନ ପାଣନେ, ଅମ ଗମନେ ୱା, ସୋ। ଭଜୀଯତେ ସେୱୀଯତେତି ଭାଗୋ। ଣୋ। ୱଣ୍ଟକୋପ୍ପତ୍ର। ୱଟି ୱିଭାଜନେ, ଣ୍ୱୁ, ଣନ୍ତା ୱା ସକତ୍ଥେ କୋ।

ୱିଭୱନ୍ତଂ ଧନେ। ଧନ ଧଞ୍ଞେ, ଅ। ସସ୍ସ ଅତ୍ତନୋ ଅଯଂ ସୋ, ସମ୍ପି। ଦୁଇୱ ଦବ୍ବଂ, ସାରମିଚ୍ଚତ୍ଥୋ, ଇୱତ୍ଥେ ୱୋ, ୱିଦ ଲାଭେ, ତୋ । ସସ୍ସ ଧନସ୍ସ ପତି ସପତି, ତସ୍ମିଂ ସାଧୁ ସାପତେଯ୍ୟଂ, ଣେଯ୍ୟୋ। ୱସ ନିୱାସେ, ଉ। ଅର ଗମନେ, ଥୋ। ରସ୍ସ ତୋ। ୱିଭୱନ୍ତି ପଭୱନ୍ତ୍ୟନେନାତି ୱିଭୱୋ, ଅ। ହିରଞ୍ଞଂ, କୋସୋପ୍ପତ୍ର।

୪୮୬। କତାକତଂ କଞ୍ଚନଂ, ରୂପିଯଞ୍ଚ ମିସ୍ସିତଂ [ମିଲିତଂ (କ।), ମିଲିତଂ ପଚ୍ଚେକଞ୍ଚ (ଅମର ଖୀରସ୍ୱାଧୀଟୀକା)] କୋସାଦିଦ୍ୱଯୱାଚ୍ଚଂ, ତତ୍ର ପିଣ୍ଡୀକତଂ ଆଭରଣୀକତଂ, କମ୍ମୀଭାୱମାପାଦିତଂ ୱା କତଂ। ଆକରୋତ୍ଥଂ ଅଜାତକମ୍ମଂ ଚୁଣ୍ଣାଦିରୂପଂ ଅକତଂ, ତଦଞ୍ଞଂ ତେହି କଞ୍ଚନରୂପିଯେହି ଅଞ୍ଞଂ ତେଜସଂ ଦବ୍ବଂ ତମ୍ବଂ। ଆଦିନା କଂସରୀତିସୀସକାଦି, ଯଞ୍ଚାତେଜସଂ ରାଜପଟ୍ଟଦାରୁୱିସାଦିକ'ମସାରଂ ଦବ୍ବଂ, ତଂ ସବ୍ବଂ କୁପ୍ପଂ, ଗୁପ ରକ୍ଖଣେ, ଗୁପ୍ପତେତି, ପୋ, କଉଞ୍ଚ ଗସ୍ସ।

ଦ୍ୱଯଂ କଞ୍ଚନଂ ରୂପିଯଞ୍ଚାହତମୁଟ୍ଠପିତହଯୱରାହପୁରିସାଦି ରୂପଂ ନିଗ୍ଘାତିକାଯ ତାଠଇତଂ ଦୀନାରାଦିକଂ ରୂପିଯାଖ୍ୟଂ। ଅସ୍ସାଦିରୂପମସ୍ସାହତମତ୍ଥୀତି ରୂପିଯଂ। ରୂପ ଆହତପସଂସାସୁ, ଇଯୋ।

୪୮୭-୪୮୮।ହିରଞ୍ଞନ୍ତଂ ସୁୱଣ୍ଣୋ। ସୋଭନୋ ୱଣ୍ଣୋ ଯସ୍ସ ସୁୱଣ୍ଣଂ। କନ ଦିତ୍ତିଯଂ, ଣ୍ୱୁ, ଜନନଂ ଜାତଂ, ପକଟ୍ଟଂ ଜାତଂ ଜାତରୂପଂ, ପକଟ୍ଟତ୍ଥେ

ରୂପପଚ୍ଚଯୋ [ପସଂସାଯଂ ରୂପପଚ୍ଚଯୋ ଇତି ସୁଭୂ (ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା) ପସଂସାଯଂ ରୂପଂ (ପାଣିନି ୫।୩।୬୬)]। ଜାତଂ ରୂପମସ୍ସାତି ୱା ଜାତରୂପଂ। ଇଣ ଗତିଯଂ, ଦିତ୍ତିଯଞ୍ଚ ଅନେକତ୍ଥତ୍ତା। ସୁଟ୍ଠୁ ଦିପ୍ପତେ ଦିତ୍ତିଯା ଯୁଜ୍ଜତେତି ସୋଣ୍ଣଂ, ଉସ୍ସୋ, "ୱା ପରୋ ଅସରୂପା"ତି ଇଲୋପୋ, ଦ୍ୱିତ୍ତଂ। କଞ୍ଚ ଦିତ୍ତିଯଂ, ଯୁ। ସତ୍ଥୁ ୱଣ୍ଣୋ ୱିଯ ୱଣ୍ଣୋ ଯସ୍ସ। ଚିତ୍ତମତ୍ତାନଂ ହରତୀତି ହରି। ଇ, କମୁ ଇଚ୍ଛାଯଂ, ବୁ। ଚରତି ଏତ୍ଥ ଚିତ୍ତଂ ଚାରୁ, ଣୁ। ହି ଗତିଯଂ, ମୋ। ହଟ ଦିତ୍ତିଯଂ, ଣ୍ୱୁ। ତପନଂ ଦାହମରହତୀତି ତପନିଯୋ, ଇଯୋ। ହର ହରଣେ, ଅଞ୍‌ଞୋ, ଅସ୍ସି। ହା ଚାଗେ, ହା ଗତିଯଂ ୱା, ଅଞ୍‌ଞୋ, ହିରାଦେସୋ ଚ।

ଚାମୀକରାଦଯୋ ଚତ୍ତାରୋ ତବ୍ଭେଦା ତସ୍ସ ସୁୱଣ୍ଣସ୍ସ ୱିସେସା। ଚାମୀ ନାମ ଏକା ପୁପ୍ଫଜାତି, ତଂକରତ୍ତା ଚାମୀକରୋ, ଅଥ ୱା ଚାମୀ ନାମ ଅଗ୍ଗି। ଚମୁ ଅଦନେ, ଣୀ, ତଙ୍କରତ୍ତା ଚାମୀକରୋ। ସତକୁମ୍ଭଂ ପଦ୍ମକେସରୱଣ୍ଣଂ, ତଦ୍ୱଣ୍ଣସଦିସତ୍ତା ସାତକୁମ୍ଭଂ। ଦେୱରୁକ୍ଖଭୂତାଯ ମହାଜମ୍ବୁଯା ପତିଟ୍ଠିତଟ୍ଠାନେ ନଦୀ ଜମ୍ବୁନଦୀ, ତସ୍ସଂ ପତିତେହି ମହାଗଜପ୍ପମାଣାନଂ, କୁମ୍ଭପ୍ପମାଣାନଂ ୱା ଫଲାନଂ ବୀଜେହି ଜାତଂ ସୁୱଣ୍ଣଂ ଜମ୍ବୁନଦଂ, ଇଦଂ ପନ ସୁୱଣ୍ଣଂ ଅନଲପ୍ପଭଂ ଦେୱାଲଙ୍କାରମତୁଲଂ ଜାଯତେ। ତଂ ପନାନଲମିତି ୱିସେସତ୍ଥେପି ଅମରସୀହୋ ସୁୱଣ୍ଣସାମଞ୍‌ଞେୱ ପଠତି। ସିଙ୍ଗୀ ନାମ ଏକା ମଚ୍ଛଜାତି, ତଦ୍ୱଣ୍ଣତାଯ। ଖଣିଯଂ ୱା ତଂସଣ୍ଠାନସିଲାଖଣ୍ଡେହି ଜାତତାଯ ସିଙ୍ଗୀ, ଅମରକୋସେ ପନ ଚାମୀକରାଦୀନିପି ସୁୱଣ୍ଣସାମଞ୍‌ଞେ ପଠତି, ସିଙ୍ଗୀ ପନ ୱିସେସେ। ୱୁତ୍ତଞ୍ହି ତତ୍ଥ "ଅଲଙ୍କାରସୁୱଣ୍ଣଂ ଯଂ, ସିଙ୍ଗୀକନକମିଚ୍ଚଯ"ନ୍ତି [ଅମର ୧୯।୯୬]। ତସ୍ସତ୍ଥୋ – କଟକକୁଣ୍ଡଲାଦିନୋ ଅଲଙ୍କାରସୁୱଣ୍ଣସ୍ସ "ସିଙ୍ଗୀ"ତି ନାମନ୍ତି। "ସିଙ୍ଗୀମଣ୍ଡନସୋଣ୍ଣ"ନ୍ତି ରତନକୋସୋ। ସୁୱଣ୍ଣତାଯ ସିଙ୍ଗୀ "କନକ"ମିଚ୍ଚୁଚ୍ଚତେ।

୪୮୯। ପଞ୍ଚକଂ ରଜତେ। ରୂପଯୁତ୍ତତାଯ ରୂପିଯଂ। ରଞ୍ଜ ରାଗେ, ଅତୋ। ସଞ୍ଜ ସଙ୍ଗେ, ଝୁ, ଞଲୋପୋ, ସଜ୍ଝୁ। ରୂପଯୁତ୍ତତାଯ ରୂପୀ, ସଞ୍ଜ ସଙ୍ଗେ, ଝୋ, ଞଲୋପୋ, ସଜ୍ଝଂ, "ରୂପିଯଜ୍ଝ"ନ୍ତିପି ପାଠୋ। ତଦା ଇଯଜ୍ଝପଚ୍ଚଯେନ ସିଦ୍ଧଂ। ଦୁବ୍ବଣ୍ଣଂ, ଖଜ୍ଜୂରଂ, ସେତମ୍ପି।

ଆହତସୋଣ୍ଣରଜତେ, ରଜତେ ରୂପିଯଂ ମତଂ;

ରଜତେ ଚ ଖଲେକ୍ଲିୱଂ, ଖଜ୍ଜୂରୋ ପାଦପନ୍ତରେ;

ସେତା ଚ ଭଟିକାଯଂ ଥ, କ୍ଲିୱଂ ସଜ୍ଝେ ସିତେ ତିସୁ।

ଅସ୍ମଜାତିଯଂ ପୁପ୍ଫରାଗାଦିମ୍ହି, ମୁତ୍ତାୱଜିରାଦିମ୍ହି ଚ ୱସ୍ସାଦିତ୍ତଯଂ। ୱସ ନିୱାସେ, ଉ। ରତିଂ ତନୋତୀତି ରତନଂ, କମ୍ମାଦିମ୍ହି ଣୋ, ତିଲୋପୋ। "ରତ୍ନଂ ସଜାତିସେଟ୍ଠେପୀ"ତ୍ୟମରକୋସେ[ଅମର ୨୩।୧୨୬], ତେନ ଗଜସେଟ୍ଠୋ ଗଜରତନଂ, ଇତ୍ଥିସେଟ୍ଠୋ ଇତ୍ଥିରତନନ୍ତି। ମନସଦ୍ଦତୋ ଇ, ଈପଚ୍ଚଯେ ମଣୀ ଚ। ପୁପ୍ଫରାଗାଦଯୋ ୱକ୍ଖମାନା ତବ୍ଭିଦା ତସ୍ସ ମଣିନୋ ୱିସେସା। ଭାସନ୍ତୋ ରଞ୍ଜେତୀତି ପୁପ୍ଫରାଗୋ, ଭାସସ୍ସ ପୁପ୍ଫୋ।

୪୯୦। ସୁୱଣ୍ଣାଦଯୋ ଇମେ ସତ୍ତ ରତନାନ୍ୟାହୁ। ମଣି ରତ୍ତମଣି।

୪୯୧। ସତ୍ତରତନାନଂ ଲବ୍ଭମାନପରିଯାଯେ ଦସ୍ସେତୁମାହ "ଲୋହିତଙ୍ଗୋ"ଚ୍ଚାଦି। ଲୋହିତଙ୍ଗାଦିତ୍ତଯଂ ରତ୍ତମଣିଯଂ । ଲୋହିତୱଣ୍ଣେନ ଅଙ୍ଗୀଯତେତି ଲୋହିତଙ୍ଗୋ, ଲୋହିତଂ ଅଙ୍ଗଂ ସରୀରମେତସ୍ସ ୱା ଲୋହିତଙ୍ଗୋ। ପଦୁମଞ୍ଚାତ୍ର କୋକନଦଂ, ତଦ୍ୱଣ୍ଣସଦିସୋ ମଣି ପଦୁମରାଗୋ। ସୋଣରତନଂ, ଲୋହିତକୋପ୍ୟତ୍ର।

ଦ୍ୱଯଂ ୱେଳୁରିଯେ। ୱଂସୋ ତଚସାରୋ, ତଦ୍ୱଣ୍ଣୋ ମଣି ୱଂସୱଣ୍ଣୋ। ୱେଳୁ ୱିଯ ଦିସ୍ସତୀତି ୱେଳୁରିଯୋ, ଇୱଣ୍ଣେ ଇଯୋ, ରାଗମୋ ଚ। ଦ୍ୱଯଂ ପୱାଳେ। ୱଲ ସଂୱରଣେ, ଣୋ, ଳତ୍ତଂ, ୱାକାରେନ ପୱାଳମ୍ପି। ଦୁ ଗମନେ, ଦୁ ଉପତାପେ ୱା, ମୋ, ଦ୍ୱିତ୍ତଂ।

୪୯୨। ଦ୍ୱଯଂ କବରମଣିମ୍ହି। ମସାରଗିରିମ୍ହି ଜାତଂ ମସାରଗଲ୍ଲଂ, ଲୋ, ରସ୍ସ ଲୋ। କବରୋ ସବଲୋ ମଣି। ଦ୍ୱଯଂ ମୁତ୍ତାଯଂ। ମୁଚ ମୋଚନେ, ଥୋ, ମୁତ୍ତା ଏୱ ମୁତ୍ତିକଂ, ସକତ୍ଥେ ଇକୋ। ସତ୍ତିକା ପକତିତୋ ଲିଙ୍ଗୱଚନାନ୍ୱତିୱତ୍ତନ୍ତେତି ନପୁଂସକତ୍ତଂ। ଏତ୍ଥ ଚ ରତନପରିଯାଯାନଂ ଉପ୍ପଟିପାଟିଯା କଥନଂ ସତ୍ତନ୍ନଂ ରତନାନଂ ଉପ୍ପତ୍ତିକ୍କମପଣୀତକ୍କମାଦିନୋ ଅଭାୱଦୀପନତ୍ଥଂ।

ଦ୍ୱଯଂ ପିତ୍ତଲେ। ରୀ ଗମନେ, ରି। ରୀତିପି। "ରୀତି ପଚାରେ ସନ୍ଦେ ଚ, ଲୋହକିଟ୍ଟାରକୂଟେସୂ"ତି ରୁଦ୍ଦୋ। ଆରସ୍ସେୱ କୂଟୋ, ଯସ୍ସ। ଦଦ୍ଦସଦ୍ଦୋପ୍ୟତ୍ର। ଦ୍ୱଯଂ ଅବ୍ଭକେ। ଅମ ଗମନେ, ଅଲୋ। ଅବ୍ଭଂ ଆକାସୋ, ମେଘୋ ଚ, ତଂସଞ୍ଞକତ୍ତା ଅବ୍ଭକଂ, ସଞ୍ଞାଯଂ କୋ। "ମେଘମ୍ବରାଭିଧାନଞ୍ଚ, ଗୋରି ବୀଜଞ୍ଚ ଅବ୍ଭକ"ନ୍ତି ହି ୱୁତ୍ତଂ। ଗିରିଜତୁ, ସିଲାଜତୁପ୍ୟତ୍ର।

୪୯୩। ତିଜଂ ଲୋହେ। ଲୂ ଛେଦନେ, ହେ। ଅଯ ଗମନେ, ମନୋଗଣାଦି। କାଳଅଞ୍ଚ ତଂ ଅଯସଞ୍ଚେତି କାଳାଯସଂ। ସତ୍ଥକଂ, ତିକ୍ଖଣଂ, ପିଣ୍ଡଂ, ଅଯସଂ, ଅସ୍ମସାରୋପ୍ୟତ୍ର। ''ସତ୍ଥମାଯୁଧଲୋହେସୂ''ତି ଅନେକତ୍ଥୋ। ''ସାମୁଦ୍ଦଲଓଣେତିକ୍ଖଂ, ଓିସଲୋହାଜିମୁକ୍କକେ''ତି ରଭସୋ। ପଣ୍ଡ ଗମନେ, ଅ। ଅସ୍ମସ୍ସ ସାରୋ। ''କାଳାଯସ'ମଯୋ ଲୋହଂ, ଅସ୍ମସାରଞ୍ଚ ସତ୍ଥକ''ନ୍ତି ଓ୍ୱମରମାଲାଯଂ କ୍ଲୀଓ୍ୱକଣ୍ଡଂ।

ଦ୍ୱଯଂ ଚପଲେ। ପାର ସାମତ୍ଥିଯେ, ଦୋ, ପାରଯତି ସକ୍କୋତି ସଲ୍ଲଲୋହଂ କଞ୍ଚନଂ କାତୁନ୍ତି ପାରଦୋ। ରସ ସଦ୍ଦେ, ଅଗ୍ଗିମ୍ହି ପକ୍ଖିତ୍ତେ ରସତୀତି ରସୋ, ମଧୁରାଦୀସୁ ଚ ରସୋ। ଚପଲୋ, ସୂତୋପ୍ୟତ୍ର।

''ଚଞ୍ଚଲାଦିମ୍ହି ଚପଲୋ''।

''ସାରଥିମ୍ହି ରସେ ସୂତୋ, ପସୂତେ ପେରିତେ ତିସୁ'';

''ରସେନ୍ଦୋ ପାରଦୋ ଓ୍ୱୁତ୍ତୋ, ପାରତୋପି ନିଗଦ୍ୟତେ''ତି। –

ତାରପାଲୋ।

''ପାରଦୋ ସିଦ୍ଧଧାତୁ ଚ, ଓ୍ୱରବୀଜଞ୍ଚ ସୂତକ''ନ୍ତି। –

ତିକଣ୍ଡସେସୋ[ତିକଣ୍ଡସେସ ୨।୯।୩୪]।

ତିକଂ ନାଗେ। ତିପୁ ପୀଳନେ, ଉ। ତିପୁସଦ୍ଦସ୍ସ ସେତେପି ପଓ୍ୱତ୍ତନତୋ କାଳଅସଦ୍ଦେନ ଓ୍ୱିସେସେତ୍ୱା କାଳତିପୂତି ଓ୍ୱୁତ୍ତୋ, ତେନ ତିପୁସଦ୍ଦସ୍ସଦ୍ୱିନ୍ନମ୍ପି ଓ୍ୱାଚକତାଦସ୍ସନାତ୍ଥେନେକେ, ତଂ ''ନାଗୋ ସୀସକଯୋଗିଟ୍ଠ-ଓ୍ୱପ୍ପାଣି ତିପୁ ପିଚ୍ଚଟ''ନ୍ତି [ଅମର ୧୯।୧୦୫]ଅମରକୋସେ, ''ତିପୁ ସୀସକରଙ୍ଗେସୂ''ତି ଚ ତିକଣ୍ଡସେସ ନାନତ୍ଥସଙ୍ଗହାଦୀସୁ ଓ୍ୱୁତ୍ତତ୍ତା ନ ଗହେତବ୍ବଂ, ତେନ କାଳଓ ଚ ତିପୁ ଚାତି ଦ୍ୱେଯେଓ୍ୱତ୍ଥାଭିଧାନାନି। କାଳଅଓ୍ୱଣ୍ଣତାଯ କାଳଓ। ତିପୁ ଯଥାଓ୍ୱୁତ୍ତତ୍ଥୋଓ୍ୱ। ତପ ସନ୍ତାପେ ଓ୍ୱା, ଉ, ଅସ୍ସିଉଂ। ସୀ ସଯେ, ସି ବନ୍ଧନେ ଓ୍ୱା, ସୋ। ''ସେଟ୍ଠଭକଦ୍ଦୁଜୋ ନାଗୋ, କ୍ଲୀଓ୍ୱଂ ସୀସକରଙ୍ଗେସୂ''ତି ରଭସୋ। ''ଯୋଗିଟ୍ଠ''ମିତ୍ଥେକଂ ନାମଂ ସୀସସ୍ସ। ''ଓ୍ୱପ୍ପୋ ସୋ ସୀସମତ୍ତକ''ନ୍ତି ଓ୍ୱମରମାଲା।

''ଆରକୂଟୋସୀ ରୀତି ଚ, ସୀସକଂ ତିପୁ ଓ୍ୱଦ୍ଧକଂ;

ନାଗଂ ମହାମଲଞ୍ଚେଓ୍ୱ, ଯୋଗିଟ୍ଠକ''ନ୍ତି। –

ବ୍ୟାଡି।

''ସୀସମତ୍ତଂ ବହୁମଲଂ, ଯୋଗିଟ୍ଠଂ ପିଟ୍ଟପିଚ୍ଚଟା;

ସୁଓ୍ୱଣ୍ଣାଦିସମାଲୁକ-ମପି ସିନ୍ଦୂରସମ୍ଭଓ୍ୱ''ନ୍ତି। –

ତନ୍ତାତନ୍ତରଂ।

ସେତେ ତୁ ରଙ୍ଗଓ୍ୱଙ୍ଗା, ତେ ଗତ୍ଥଯୋ।

''ରଙ୍ଗଂସୁରେଭଂ ମୁଦଙ୍ଗଂ, କୁସୁମ୍ଭଂ ଗାମ୍ୟକୁଙ୍କୁମ''ନ୍ତି। –

ତିକଣ୍ଡସେସୋ[ତିକଣ୍ଡସେସ ୨।୯।୩୪]।

ଦ୍ୱଯଂ ହରିତାଲେ। ହରିତଓ୍ୱଣ୍ଣଂ ଅଲଂ ହରିତାଲଂ, ବ୍ୟୁପ୍ପତ୍ତିମତ୍ତମେତଂ। ରୂଳହୀସଦ୍ଦୋ ଓ୍ୱଯଂ। ପୀତିଂ ନେତୀତି ପୀତନଂ। ''ପିଞ୍ଜରଂ ପୀତନଂ ତାଲ-ମାଲଞ୍ଚ ହରିତାଲକେ''ତ୍ୟମରସୀହୋ[ଅମର ୧୯।୧୦୩]। ପିଞ୍ଜ ଓ୍ୱଣ୍ଣେ, ଅରୋ। ଅଲ ଭୂସନେ, ଅଲନ୍ତ୍ୟନେନେତି, ଣୋ, ''ହରିତାଲମଲଂ ତାଲ-

ୱଣ୍ଣକଂ ନଟଭୂସନ’’ନ୍ତି ତୁ ମାଧୱୋ। ‘‘ହରିତାଲେ ତୁ କପ୍ପୂରଂ, ଗୋଦନ୍ତୋ ନଟସଞ୍ଞକୋ’’ତି ଟିକଣ୍ଡସେସୋ[ଟିକଣ୍ଡସେସ ୨।୯।୩୫]।

୪୯୪। ଦ୍ୱଯଂ ସିନ୍ଦୂରେ। ପିଟ୍ଠେନ ନାଗେନ ଜାତଂ ପିଟ୍ଠଂ। ଚୀନଦେସପ୍ପଭୱଂ ପିଟ୍ଠଂ ଚୀନପିଟ୍ଠନ୍ତି ପୁବ୍ବପଦେ ଉତ୍ତରପଦଲୋପୋ। ସନ୍ଦ ସୱନେ, ଊରୋ, ଅସ୍ସି। ‘‘ସିନ୍ଦୂରଂ ନାଗସମ୍ଭୱ’’ନ୍ତ୍ୟମରସୀହୋ[ଅମର ୧୯।୧୦୫]। ୱସନ୍ତସ୍ସ୍ୱୋ, ରତ୍ତତୁଣ୍ଡଂ, ରତ୍ତୱାଲୁକଂପ୍ପତ୍ର। ଦ୍ୱଯଂ ତୂଲେ। ତୁଲ ନିକସେ, ଅ। ପିଚୁ ମଦ୍ଦନେ, ଉ। ପିଚୁ ତୁଲୋତି ସମୁଦିତଞ୍ଚସ୍ସ ନାମଂ। ‘‘ତୂଲୋ ପିଚୁ ପିଚୁତୂଲୋ, ମକ୍କଟିସୁତ୍ତଂ ତକ୍କୋଟୀ’’ତି ହି ରଭସୋ।

ମଧୁସଦ୍ଦେନ ଖୁଦ୍ଦଜନ୍ତୁ, ଖୁଦ୍ଦଞ୍ଚୋଚ୍ଚତେ। ଖୁଦ୍ଦଜନ୍ତୱୋ ଭମରାଦଯୋ। ତତ୍ର ଭମରକତଂ ଖୁଦ୍ଦଂ ଭାମରଂ, ମକ୍ଖିକାକତଂ ମକ୍ଖିକଂ, ସରଘଞ୍ଚୋଚ୍ଚତେ। ୱରଟା କତଂ ୱାରଟଂ। ପୁତ୍ତିକା କତଂ ପୁତ୍ତିକନ୍ତି ସବ୍ବତ୍ରଞ୍ଞତ୍ଥେ ଣୋ। ମଧୁ ଉନ୍ଦେ, ଉ। ଖୁ ସଦ୍ଦେ, ଦୋ, ଖୁଦ ପିପାସାଯଂ ୱା, ଦୋ।

ଦ୍ୱଯଂ ସିତ୍ଥେ। ମଧୂହି ଖୁଦ୍ଦଜନ୍ତୂହି ଉଚ୍ଛିଟ୍ଠଂ ସଜ୍ଜିତନ୍ତି ମଧୁଚ୍ଛିଟ୍ଠଂ। ସଜ୍ଜ ୱିସଜ୍ଜନାଲିଙ୍ଗନନିମ୍ମାନେସୁ। ନିମ୍ମାନଂ ସମ୍ପିଣ୍ଡୀକରଣଂ, ତୋ, ଜତାନଂ ଠାଦେସୋ, ସସ୍ସ ଛୋ, ଦ୍ୱିତ୍ତଂ, ଇତ୍ତଞ୍ଚ। ସିଚ ପଗ୍ଘରଣେ, ଥୋ। ସିତ୍ଥମେୱ ସିତ୍ଥକଂ। ମଦନୋପ୍ପତ୍ର।

୪୯୫। ତିକଂ ଗୋପାଲେ। ଗାୱୋ ପାଲେତି, ପାତି ଚାତି ଗୋପାଲୋ, ଗୋପୋ ଚ, କମ୍ମନି ଣୋ। ଗାୱୋ ସଙ୍ଖ୍ୟାଯତୀତି ଗୋସଙ୍ଖ୍ୟୋ, ସଂପୁବ୍ବୋ ଖ୍ୟା ଗଣନେ। ଗୋଦୁହୋ, ଆଭିରୋ, ୱଲ୍ଲୱୋପ୍ପତ୍ର। ଦ୍ୱଯଂ ଗୋମିକେ। ଗାୱୋ ଅସ୍ସ ସନ୍ତୀତି ଗୋମା, ମନ୍ତୁ। ଇକପଚ୍ଚଯେ, ମାଗମେ ଚ ଗୋମିକୋ।

ଦ୍ୱିପାଦଂ ବଲୀବଦ୍ଦେ। ଉସ ଦାହେ, ଅଭୋ। ବଲଂ ୱଦ୍ଧଯତୀତି ବଲୀବଦ୍ଦୋ, ନିପାତନା। ଗଚ୍ଛତୀତି ଗୋଣୋ, ୟୁ, ମଲୋପୋ, ଅସ୍ସୋ, ଣତ୍ତଂ। ଗଚ୍ଛତୀତି ଗୋ, ଗମୁ ଗମନେ, ରୋ।

‘‘ସଗ୍ଗେ କରେ ଚ ୱଜିରେ, ବଲୀବଦ୍ଦେ ଚ ଗୋ ପୁମା;

ଥୀ ସୋରଭେଯ୍ୟିନେତ୍ତମ୍ବୁ-ଦିସାୱଚନଭୂମିସୂ’’ତି। –

ରୁଦ୍ଦୋ। ୱସ ନିୱାସେ, ଅଭୋ। ୱସ୍ସତୀତି ୱୁସୋ, ୱସ୍ସ ସେଚନେ, ଣୋ, ଅସ୍ସୁ, ସଂଯୋଗଲୋପୋ ଚ। ଉକ୍ଖୋ, ଭଦ୍ଦୋ, ଅନଡ୍ୱାହୋ, ସୋରଭେଯ୍ୟୋପ୍ପତ୍ର। ଉକ୍ଖ ସେଚନେ। ଅନଂ ସକଟଂ ୱହତୀତି ଅନଡ୍ୱାହୋ, ଣୋ। ସୁରଭି ଗୋ, ତସ୍ସାପଚ୍ଚଂ ସୋରଭେଯ୍ୟୋ, ଣେଯ୍ୟୋ।

୪୯୬।ସୋ ଗୋ ୱୁଦ୍ଧୋ ଜରଗ୍ଗୱୋ ନାମ। ଜରଂ ପତ୍ତୋ ଗୋ ଜରଗ୍ଗୱୋ, ସିମ୍ହି ଓସ୍ସ ଅୱୋ। ଦ୍ୱଯଂ ମିସବାଲ୍ୟଯୁତ୍ତେ କିଞ୍ଚିପ୍ପୱଟ୍ଟତାରୁଞ୍ଞେ ଅସମ୍ପତ୍ତବଲୀବଦ୍ଦଭାୱେ ୱଚ୍ଛେ। ‘‘ୱଚ୍ଛୋ ୱୁଦ୍ଧୋ ୱଚ୍ଛତରୋ’’ତି ନାମମାଲା। ଦମନାରହୋ ଦମ୍ମୋ, ମୋ। ୱସ ନିୱାସେ, ଛୋ, ୱଚ୍ଛସ୍ସାଯେୱ ଗାୱିଯା ତନୁତ୍ଥେ ନିପାତନା ତରୋ [ପାଣିନି ୫।୩।୯୧ ସୁତ୍ତଂ ପସ୍ସିତବ୍ବଂ]। ସମାତି ଏତେ ଦ୍ୱେ ତୁଲ୍ୟତ୍ଥା।

ଦ୍ୱଯଂ ଧୁରୱାହେ। ଧୁରଂ ୱହତି ସୀଲେନାତି ଧୁରୱାହୀ, ଣୀ। ଧୁରଂ ୱହିତୁମରହତୀତି ଧୋରଯ୍ହୋ, ଣୋ, ୱସ୍ସ ଯୋ।

ଗୱଂ ଗୁନ୍ନଂ ଅଧିକତୋ ଜନୋ ଗୋୱିନ୍ଦୋ, ଗୱଂ ଇନ୍ଦୋ ଗୋୱିନ୍ଦୋ, ଗୱଂ ୱିନ୍ଦତୀତି ୱା ଗୋୱିନ୍ଦୋ।

୪୯୭। ୱହତ୍ତନେନ ୱହୋ, ଅ। କୁକ ଆଦାନେ, ଉଦୋ, ଉସ୍ସତ୍ତଂ, ଦସ୍ସ ଧୋ ୱା, କକୁଦୋ, କକୁଧୋ ଚ। ଦ୍ୱଯଂ ସିଙ୍ଗେ। ୱିସ ପୱେସନେ, ୟୁ। ସୀ ସଯେ, ଗୋ, ନିଗ୍ଗହୀତାଗମୋ, ରସ୍ସତ୍ତଞ୍ଚ। ଲୋହିତୱଣ୍ଣତାଯ ରୋହିଣୀ, ତସ୍ସ ଣୋ, ନଦାଦି।

୪୯୮। ତିକଂ ଗାୱୀସାମଞ୍ଞେ। ପୁମେପି ଗାୱୀ, ତଦା ଯୋସ୍ସ ଈ। ସିଙ୍ଗଯୁତ୍ତତାଯ ସିଙ୍ଗିନୀ, ତଦ୍ଧିତନ୍ତା ଇନୀ। ଦ୍ୱଯଂ ଅପୁତ୍ତିକାଯଂ। ହନତିସ୍ମା ଇତ୍ଥିଯଂ ଅ, ହନତିସ୍ସ ୱଧୋ, ନିଗ୍ଗହୀତାଗମୋ, ଧସ୍ସ ଝୋ ଚ, ବନ୍ଧ ବନ୍ଧନେ ୱା, ୱଞ୍ଝା। ୱସ କନ୍ତିଯଂ, ଅ।

ନୱପ୍ପସୂତିକା ପଚ୍ଚଗ୍ଗପସୂତା ଗୋ ଧେନୁ ନାମ, ଧେ ପାନେ, ନୁ। ଦ୍ୱଯଂ ପିଯପୁତ୍ତାଯଂ। ୱଚ୍ଛଂ କାମଯତୀତି ୱଚ୍ଛକାମା। ୱଚ୍ଛଂ ଲାତୀତି ୱଚ୍ଛଲା। ସୱଚ୍ଛକାଯମପି ଦ୍ୱଯମିଦଂ ୱଦନ୍ତି।

୪୯୯। ଦ୍ୱଯଂ ମନ୍ଥନକୁମ୍ଭିକାଯଂ। ‘‘ଗଗ୍ଗ’’ନ୍ତି ସଦ୍ଦଂରାତୀତି ଗଗ୍ଗରୀ, ନଦାଦି। ମନ୍ଥତି ଯସ୍ସ ମନ୍ଥନୀ। ମନ୍ଥ ୱିଲୋଳନେ, ୟୁ, ନଦାଦି, ଦ୍ୱେପି ଇତ୍ଥୀ। ଯତ୍ରେକସ୍ମିଂ ବହୁପଗ୍ଗହଯୁତ୍ତେ ଅନେକେ ବନ୍ଧୀଯନ୍ତେ, ତତ୍ର ସନ୍ଦାନାଦିଦ୍ୱଯଂ। ସଂପୁବ୍ବୋ ଦା ଦାନେ ସଂଯମନତ୍ଥୋ, କରଣେ ୟୁ। ଦା ଦାନେ, ମୋ,

ଦାମଂ।

ଦ୍ୱଯଂ ଗୋଓଚ୍ଛୋ ମିହ ସେଚନେ, ଲୋ। ଗଓଂ ମୀଠହୋ ଓଚ୍ଛୋ ଗୋମୀଠହୋ। ଗୋତୋ ନିଦ୍ଧତ୍ତୋ ଗୋମଯୋ, ଦ୍ୱେପ୍ପନିଦ୍ଧୀ। ଦ୍ୱଯଂ ଘତୋ ସନ୍ତ ଗମନେ, ଇ, ସପ୍ପି ନପୁଂସକୋ। ଘର ସେଚନେ, ତୋ। ହୱିପ୍ପତ୍ର।

୫୦୦। ତଂଦିଓସିଯା ଦଧିତୋ, ଦୁଦ୍ଧା ୱା ସମୁଦ୍ଭୂତଂ ଘତଂ ତପ୍ପକତି ଚ ନଓନୀତଂ। ନଓଦଧ୍ଧାଦୀହି ନୀତଂ ପଓତ୍ତଂ ନୋନୀତଂ, ଓସ୍ସୋ। ନଓନୀତମ୍ପି। ଦ୍ୱଯଂ ଦଧିସାରେ। ଦଧିନୋ ମଣ୍ଡଂ ସାରୋ ଦଧିମଣ୍ଡଂ। ମସ ପରିମାଣେ, ଥୁ, ସସ୍ସ ତୋ, ମତ୍ଥୁ ନପୁଂସକେ।

ଚତୁକ୍କଂ ଖୀରେ, ଖ୍ ଖଯେ, ଇରୋ। ଦୁହ୍ଯତେତି ଦୁଦ୍ଧଂ, ଦୁହ ପପୂରଣେ, ତୋ। ପା ପାନେ, ପାତବ୍ବନ୍ତି ପଯୋ, ଣ୍ଣୋ, ଆସ୍ସତ୍ତଂ। ଥନତୋ ସମ୍ଭୂତଂ ଥଞ୍ଞଂ।

ଦ୍ୱଯଂ ତକ୍କେ। ତୀଣି କାନି ଜଲଭାଗାନି ଏତ୍ଥ ସନ୍ତୀତି ତକ୍କଂ, ଇସ୍ସତ୍ତଂ, ଦ୍ୱିତ୍ତଞ୍ଚ। ମଥ ୱିଲୋଠଅନେ, ତୋ, ''ଯଥାଗମମିକାରୋ''ତି ଇକାରାଗମୋ, ଅଞ୍ଞତ୍ର ପନ –

''ଅଦ୍ଧୋଦକସମାଯୁତ୍ତଂ, ଉଦସ୍ସିତମୁଦୀରିତଂ;

ତକ୍କଂ ତିଭାଗସଂଯୁତ୍ତଂ, ମଥିତନ୍ତି ଗତୋଦକ''ନ୍ତି। –

ତକ୍କମଥିତା ଭେଦେନୁତ୍ତା, ଗତୋଦକମିତି ନିଜ୍ଜଲଂ।

''ନିଜ୍ଜଲଂ ମଥିତଂ ସିନିଦ୍ଧଂ, ତକ୍କନ୍ତୁ ଜଲପାଦିକଂ;

ଉଦସ୍ସିତଂ ଜଲଦ୍ଧଞ୍ଚ, ସୋତଖ୍ଖନ୍ତୁ ସମୋଦକ''ନ୍ତି। –

ରତନମାଲା।

୫୦୧। ଖୀରାଦଯୋ ପଞ୍ଚ ଗୋତୋ ସଞ୍ଜାତରସା। ଖୀରଂ ନଓଂ, ଦଧି ଖୀରତୋ ଜାତଂ। ''ଖୀରଜଂ ଦଧିମଙ୍ଗଲ''ନ୍ତି ହି ରତନାମାଲା। ଧା ଧାରଣେ। ଇ, ଦ୍ୱିତ୍ତଂ, ନିପାତନା। ଦଧିତୋ ୱା ଘତଂ, ନୋନୀତଞ୍ଚ। ସଦ୍ଧସେସୋ ତକ୍କଂ, ଖୀରତୋଯେୱ ୱା।

ଛକ୍କଂ ଏଠଅକେ। ବାଧିଯମାନୋପି ନ ରୱତୀତି ଉରବ୍ଭୋ। ରୁ ସଦ୍ଦେ, ଭୋ। ମେଣ୍ଡ କୁଟିଲତ୍ତେ, କୋ। ମିସତି ପଦ୍ଧତେ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ମେସୋ। ''ସଂହସନେ ମେସୋ, ପଦ୍ଧାଯ'ମସମୁନ୍ନତୀ''ତି ନାନତ୍ଥସଙ୍ଗହୋ। ନ ରଣତୀତି ଉରଣୋ, ରଣ ସଦ୍ଦେ। ଅୱ ରକ୍ଖଣେ, ଇ। ଅୱି, ''ଅୱଯୋ ସେଲମେସକ୍କା''ତ୍ୟମରସୀହୋ[ଅମର ୨୩।୨୦୭]। ''ଅଜୀ''ତିପି ପାଠୋ। ଇଲ ଗତିଯଂ, ଣ୍ଣୁ। ଉଣ୍ଣାଯୁପ୍ପତ୍ର, ଉଣ୍ଣାଯୋଗା ଉଣ୍ଣାଯୁ, ଯୁ, ଲୁତ୍ତ ଉଭେ ଉଲୋମସସଦ୍ଦା ଚ ରଭସେନ ୱୁତ୍ତା।

୫୦୨। ତିକଂ ଅଜେ। ୱସ ନିୱାସେ। ତୋ, ୱସ୍ତୋ, ୱତ୍ତୋପି। ଅଞ୍ଞେ ତୁ ''ୱସ ଗନ୍ଧଅଦନେ''ତି ଚୁରାଦିମାହୁ, ଅଜ ଗମନେ, ନ ଜାଯତୀତି ୱା ଅଜୋ। ଛିନ୍ଦନ୍ତୋ ଗଚ୍ଛତୀତି ଛଗଲକୋ, ଛୋ ଛେଦନେ, ଗମୁ ଗମନେ, ଣୋ, ମସ୍ସ ଲୋ, ଓସ୍ସତ୍ତଂ, ସକତ୍ଥେ କୋ, ଛକଲକୋପି। ଛାଗୋପ୍ପତ୍ର। ଦ୍ୱଯଂ କରଭେ। ୱସ କନ୍ତିମ୍ହି, ତୋ, ୱସ୍ସୋତ୍ତଂ, ଉସ ଦାହେ ୱା, ଓତ୍ତାଦି, ଓଟ୍ଠୋ, ଦନ୍ତଚ୍ଛଦେପି। କର କରଣେ, ଅଭୋ। ''ଖରଭୋ''ତ୍ୟେକେ ପଠନ୍ତି। କମେଲକୋ, ମଯୋ, ମହାଙ୍ଗୋପ୍ପତ୍ର।

ଦ୍ୱଯଂ ଗଦ୍ରଭେ। ଗଦତିସ୍ମା ରଭୋ, ଗଦ୍ରଭୋ। ଖଂ କଣ୍ଠୱିୱରଂ ମହନ୍ତମସ୍ସତ୍ଥୀତି ଖରୋ, ରୋ। ଚକ୍କୱା, ବାଲେଯ୍ୟୋ, ରାସଭୋପ୍ପତ୍ର। ଚକ୍କଯୋଗା, ୱନ୍ତୁ। ବଲଯୁତ୍ତତ୍ତା ବାଲେଯ୍ୟୋ। ରସ ସଦ୍ଦେ, ଅଭୋ। ଦ୍ୱଯଂ ଅୱିଯଂ। ଉରଣସ୍ସ ଅଯଂ ଉରଣୀ। ଅୱିନୋ ଏସା ଅୱୀ। ଅଜାସଦ୍ଦୋ ଏକୋ ଛାଗିଯଂ। ଅଞ୍ଞେ ତୁ ''ଉରଣୀ ତୁ ଅଜୀ ଅଜା''ତିପି ପାଠଂ ୱତ୍ୱା ତିଣ୍ଣମ୍ପି ଉରଣୀପରିଯାଯତ୍ତଂ ୱଦନ୍ତି, ତେସଂ ମତେ ଅଜୀଅଜାସଦ୍ଦାପି ଉରଣୀପରିଯାଯା ଅତ୍ଥୀତି ଦଟ୍ଠବ୍ବା। ଅଥ ୱା ତିକଂ ଅଜିଯଂ। ଉରଣସଦ୍ଦସ୍ସାପି ଅଜପରିଯାଯସ୍ସ ସମ୍ଭୱତୋ ''ଉରଣୀ ତୁ ଅଜୀ ଅଜା''ତି ୱୁତ୍ତଂ, ୱକ୍ଖତି ହି ଅନେକତ୍ଥୱଗ୍ଗେ ''ଉମ୍ମାରେ ଏଠଅକୋ ଅଜେ''ତି [ଅଭିଧାନ ୧୧୨୪ ଗାଥା], ଉରଣପରିଯାଯୋ ହେତ୍ଥ ଏଠଅକୋ।

ୱେସ୍ସୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୫୦୩। ତିକଂ ସୁଦ୍ଦୋ ସଦ ଅସ୍ସାଦନେ, ଦୋ, ଅସ୍ସୁ। ଅନ୍ତୱଣ୍ଣୋ ଲାମକୱଣ୍ଣୋ। ୱସ ସେଚନେ, ୱସେତବ୍ବୋ ଅସୁଚିତତ୍ତା ୱସଲୋ, ଅଲୋ। ଯତ୍ର ଯତ୍ର ୱା ମୁତ୍ତଂ କରୀସଂ ସିଞ୍ଚତୀତି ୱସଲୋ, ଅଲୋ, ଜଘଞ୍ଞଜୋପ୍ପତ୍ର। ବ୍ରହ୍ମୁନୋ ଜଘଞ୍ଞଙ୍ଗେ ପାଦେ ଜାତୋ ଜଘଞ୍ଞଜୋ।

ମାଗଧାଦଯୋ ସୂତପରିଯନ୍ତା ୱିଜାତିଯମାତାପିତିକତ୍ତା ଉଭଯୱଣ୍ଣୋପ୍ପତ୍ତିଯା ସଂକିଣ୍ଣଜାତିଯୋ ଇଚ୍ଚନ୍ତୋ, ଭିନ୍ନଜାତିସଂସଗ୍ଗୋ ଏୱ ହି ସଙ୍କରୋ। ସୁଦ୍ଦେନ ସମ୍ବନ୍ଧାଯ ଖତ୍ତାଯ ଜାତୋ ପୁତ୍ତୋ ମାଗଧୋ। ଥୁତିକ୍ରିଯାୱୁତ୍ତି। ସୁଦ୍ଦାଯ ସମ୍ବନ୍ଧେନ ଖତ୍ତିଯେନ ଜାତୋ ଉଗ୍ଗୋ, ଉଚ ସମୱାଯେ, ଣୋ।

୫୦୪। ବ୍ରାହ୍ମଣିଯା ସମ୍ବନ୍ଧେନ ଖତ୍ତିଯେନ ଜାତୋ ସୂତୋ, ସୁ ଅଭିଭୱେ, ତୋ, ଦୀଘାଦି।

ସୁଦ୍ଦାୱେସ୍ସିହି କରଣୋ-ମ୍ବଟ୍ଠୋ ୱେସ୍ସାଦ୍ୱିଜାତିହି। ମାହିଂସୋ ୱେସ୍ସାଖତ୍ତଜୋ, ଖତ୍ତା ଖତ୍ତାଯ ସୁଦ୍ଦଜୋ।

ବ୍ରାହ୍ମଣୀଖତ୍ତଜୋ ସୂତୋ,

ତସ୍ସଂ ୱେଦେହକୋ ୱେସ୍ସେ;

ରଥକାରୋ ତୁ ମାହିଂସା,

କରଣ୍ୟଂ ଯସ୍ସ ସମ୍ଭୱୋ;

ଚଣ୍ଡାଲୋ ନାମ ଜନିତୋ,

ବ୍ରାହ୍ମଣୀୱସଲେହି ଯୋ।

ତତ୍ର କରଣୋ ଲିପିଲେଖନୱୁତ୍ତି, ଅମ୍ବଟ୍ଠୋ ୱିତିକିଚ୍ଛାୱୁତ୍ତି।

ଦ୍ୱଯଂ ସିପ୍ପିନି। କରୋତି ନିମ୍ମିନାତି ଚିତ୍ରଲେପ୍ପାଦିକନ୍ତି କାରୁ, ଣୁ। ସିପ୍ପମସ୍ସତ୍ଥୀତି ସିପ୍ପିକୋ। ସଜାତୀନଂ ତେସଂ ସିପ୍ପୀନଂ ସଙ୍ଘାତୋ ''ସେଣୀ''ଚ୍ଚୁଚ୍ଚତେ। ସି ସେୱାଯଂ, ଣି।

୫୦୫। ତଚ୍ଛକାଦଯୋ ଇମେ ପଞ୍ଚ କାରୱୋ ସିପ୍ପିନୋ ନାମ ସିଯୁଂ। ୱୁତ୍ତଞ୍ଚ –

''ତଚ୍ଛକୋ ତନ୍ତୱାଯୋ ଚ, ରଜକୋ ଚ ନହାପିତୋ;

ପଞ୍ଚମୋ ଚମ୍ମକାରୋ ଚ, କାରୱୋ ସିପ୍ପିନୋ ମତା''ତି।

୫୦୬। ପଞ୍ଚକଂ ତଚ୍ଛକେ। ତଚ୍ଛ ତନୁକରଣେ। ତଚ୍ଛତି ତନୁଂ କରୋତୀତି ତଚ୍ଛକୋ, ଣ୍ଵୁ, ୱଦ୍ଧଯତି ଛିନ୍ଦତୀତି ୱଦ୍ଧକୀ, ୱଦ୍ଧ ଛେଦନେ, ଚୁରାଦି, ''ଛେଦନେ ଚାପି ୱଦ୍ଧନ''ନ୍ତି ରତନମାଲା, ଣ୍ଵୁ। ସକତ୍ଥେ ଇ, ୱଦ୍ଧକୀ, ୱଡ୍ଢକୀପି। ପଲାଦ୍ଧୁମ୍ମାନପ୍ପକାରେନ ଗଣ୍ଡତି ଛିନ୍ଦତୀତି ପଲଗଣ୍ଡୋ। ଗଣ୍ଡ ଛେଦନୋପଲେପନସନ୍ନିଚଯୱଦନେକଦେସେସୁ। ପଲଗଣ୍ଡୋ ସୁଧାଜୀୱିନ୍ନପି। ଠା ଗତିନିୱତ୍ତିଯଂ,ତି, ପକାରୱଣ୍ଣାଗମୋ। ଠାତିସ୍ସ ଥୋପି। ରଥଂ କରୋତୀତି, କମ୍ମନି ଣୋ, ରଥକାରୋ, ଚମ୍ମକାରେପି। ଦ୍ୱଯଂ ସୁୱଣ୍ଣକାରେ। ନାଳିଂ ଧମତି ମୁଖେ ୱିନାସଯିତ୍ୱା ମୁଖୱାଯୁନା ଅଗ୍ଗିଦୀପନତ୍ଥଂ ନାଳିଂ ସଦ୍ଦାପଯତୀତି ନାଳିଧମୋ।

୫୦୭। ଅଥୋପରଂ ପୁକ୍କୁସଂଯାୱପାଦେନ ନାମଂ। ୱେ ତନ୍ତସନ୍ତାନେ, ତନ୍ତଂ ୱାଯତୀତି, ଣୋ। ପେସ ପେରଣପଯତନଗତୀସୁ। ପେସନଂ ପେସୋ, ତଂ କରୋତୀତି, ଣୋ। କୁୱିନ୍ଦୋପ୍ପତ୍ର , କୁଚ୍ଛିତଂ ୱିନ୍ଦତୀତି କୁୱିନ୍ଦୋ। ମାଲାସିପ୍ପଯୋଗା, ମାଲାପନଯୋଗା ୱା ମାଲିକୋ, ଇକୋ।

କୁଂ ଲଲଯତି ଇଚ୍ଛତୀତି କୁଲାଲୋ, ଲଲ ଇଚ୍ଛାଯଂ, ଣୋ। ଦ୍ୱଯଂ ସୂଚିକମ୍ମୋପଜୀୱିନି। ସୂଚିୱାନକମ୍ମଂ ଦୁୱିଧଂ ସୂଚନଂ, ତୁନ୍ନଞ୍ଚାତି, ତତ୍ର

ତୁନ୍ନୱାନକମ୍ମେନ ପଓତ୍ତିନିମିତ୍ତେନ ତୁନ୍ନୱାୟୋ, ସୂଚିୱାନସିପ୍ପୟୋଗା ସୋଚିକୋ।

୫୦୮। ଚମ୍ମଂ କରୋତି ୱିକାରମାପାଦୟତୀତି, କମ୍ମନି ଣୋ। ପାଦୁକରୋପ୍ୟତ୍ର। କପ୍ପ ଛେଦନେ, ଣ୍ବୁ। ନହ ସୋଚେୟ୍ୟେ, ଦିୱାଦିତୋ ନିପାତନା ପକାରାଗମାଦି, ନ ହାପେତୀତି ୱା ନହାପିତୋ, ହା ପରିହାନେ, ଣାପେ ପଚ୍ଚୟୋ, ତୋ, ଏସ୍ଥିତ୍ତଂ, ସଞ୍ଜୁତାସଦ୍ଦତ୍ତା ନସ୍ସପକତି। ଖୁରୀ, ମୁଣ୍ଡୀ, ଦିୱାକିତ୍ତିପ୍ୟତ୍ର। ଖୁରୱା ଖୁରୀ, ମୁଣ୍ଡୱା ମୁଣ୍ଡୀ, ମୁଣ୍ଡୋ, ମୁଣ୍ଡୀ, ମୁଣ୍ଡକୋତି ପସିଦ୍ଧି। ଦିୱା ଦିୱସେ କିତ୍ତି ଝାପାରୋ ଅସ୍ସ ଦିୱାକିତ୍ତି। "ଚଣ୍ଡାଲେ ତୁ ଦିୱାକିତ୍ତି, ନହାପିତୋ"ତି ରୁଦ୍ଦୋ।

ରଞ୍ଜତେ ସୁତ୍ତଂ ରତ୍ତମାପଜ୍ଜତେ ଯସ୍ମିଂ, ସ ରଙ୍ଗୋ। ହରିତାଲମନୋସିଲାଦି, ତମାଜୀୱତୀତି, କମ୍ମନି ଣୋ।

ପୁଞ୍ଜଂ କସତୀତି ପୁକ୍କୁସୋ, ନିପାତନା, ଅଥ ୱା "ପୁ"ଇତି ପୁରିସସ୍ସ ନାମଂ, ତଂ କୁସେତି ଅପନେତୀତି ପୁକ୍କୁସୋ। ପୁପ୍ଫଂ ୱୁଚ୍ଚତି କରୀସଂ, କୁସୁମଂ ୱା, ତଂ ଛଡ୍ଡେତୀତି, ଣ୍ବୁ। ଛଡ୍ଡ ଅପନୟନେ।

୫୦୯। ୱେନାଦୟୋ ତୟୋ ସମା ତୁଲ୍ୟତ୍ଥା। ୱେଣୁନା ଜୀୱତୀତି ୱେନୋ। ଣସ୍ସ ନତ୍ତଂ। ୱେଣୋପି। ୱେଣୁୱେତ୍ତାଦୀନଂ ୱିକତି ୱିଲୀୱା, ତେହି ୱିଲୀୱଂ କରୋତୀତି ୱିଲୀୱକାରୋ। ନଳଓପି ୱେଣୁୱେତ୍ତାଦୀନଂୟେୱ ୱିକତି, ତଂ କରୋତୀତି, କମ୍ମନି ଣୋ। ନଳଏହି ୱା ୱିଲୀୱଂ କରୋତୀତି ନଳଅକାରୋ।

ଇତୋ ପରଂ ସୋଣ୍ଡିକଂ ଯାୱ ପାଦେନ ନାମଂ। ଚୁନ୍ଦ ଛେଦନେ, ସଞ୍ଚୋଦନେ ଚ। ଚୁନ୍ଦ ନିସାମନେ ୱା। ଭମୁ ଅନୱଟ୍ଠାନେ, ତଂ କରୋତୀତି ଭମକାରୋ। କର କରଣେ, ମାରୋ, କମ୍ମାରୋ, କମ୍ମନି ଣ୍ବୁ। ଲୋହକାରକୋ। ଆକରୋଟ୍ଟିତଂ [ଆଟୱୋଟ୍ଟିତଂ (କା)] ଯୋ ଲୋହଂ ଧମିତ୍ୱା ସଙ୍ଗରୋତି, ତତ୍ରାପି ଲୋହକାରକୋ।

୫୧୦। ରଜକସ୍ସ ଦ୍ୱେ କମ୍ମାନି ଚେଲଧୋୱନଂ, ରଜନଞ୍ଚ। ତତ୍ର ଚେଲଧୋୱନୋ ନିନ୍ନେଜକୋ, ଣ୍ବୁ, ନିଜି ସୁଦ୍ଧିୟଂ, ନିଜି ସୋଚେୟ୍ୟସୋଚନେସୁ ୱା। ୱତ୍ଥରଞ୍ଜନା ରଜକୋ। ରନ୍ଜ ରଙ୍ଗେ, ଣ୍ବୁ। ନେତୀତି ନେତ୍ତିକୋ। ସକତ୍ଥେ କୋ, ନେତ୍ତିୟଂ ଉଦକନୟେନ ନିଯୁତ୍ତୋତି ୱା ନେତ୍ତିକୋ, ନେତ୍ତିଯା ମାତିକାୟ ନେତୀତି ୱା ନେତ୍ତିକୋ, ଇକୋ। ଉଦକଂ ହାରେତୀତି ଉଦହାରକୋ। କଲୋପୋ, ଣ୍ବୁ।

ୱୀଣାୱାଦନସୀଲତ୍ତା ୱୀଣାୱାଦୀ। ୱୀଣାୱାଦନସିପ୍ପୟୋଗା ୱେଣିକୋ। ଉସୁମ୍ହି, ଉସୁକାରୋ ୱା ୱଡ୍ଢକୀ ଉସୁୱଡ୍ଢକୀ, ଏତେନ ୱଡ୍ଢକୀସଦ୍ଦସ୍ସ ସଙ୍କେସମ୍ପି ସିପ୍ପିକାନଂ ୱାଚକତା ଦୀପିତା, ତେନ ସୁୱଣ୍ଣୱଡ୍ଢକୀ, ତନ୍ତୱଡ୍ଢକୀତ୍ୟାଦୟୋପି ଯୋଜ୍ଜା।

୫୧୧। ୱେଣୁଂ ୱଂସଂ ଧମତୀତି ୱେଣୁଧମୋ। ୱେଣୁୱାଦନସିପ୍ପୟୋଗା ୱେଣୱିକୋ, ଣିକୋ। ଯୋ ପାଣିନେୱ ପାଣନ୍ତରେ ମୁରଜାଦିସଦ୍ଦଂ ଉଟ୍ଠାପୟତି, ସୋ ପାଣିୱାଦୋ। ପାଣିଂ ହନ୍ତୀତି ପାଣିଘୋ। ପାଣିୟୋପି। ପାଣିୱାଦନସିପ୍ପୟୋଗା ପାଣିୟୋ, ଯୋ।

ପୂପେନ ଜୀୱତୀତି ପୂପିୟୋ, ପୂପୋ ପଣିୟୋ ୱିକ୍କେୟ୍ୟୋ ଯସ୍ସ। ପାନାଗାରଂ ସୁଣ୍ଡା, ତଟ୍ଠତ୍ତା ସୁରା ସୋଣ୍ଡା, ତଂ ୱିକ୍କିଣାତୀତି ସୋଣ୍ଡିକୋ, "ନେନନିଦ୍ଦିଟ୍ଠମନିଚ୍ଚ"ନ୍ତି [କାତନ୍ତ ୧।୨।୧୮ ନଘଟୀତଂ ଅନିଚ୍ଚଂ (ପରିଭାସେନ୍ଦୁସେଖର ୯୭)] ପରିଭାସତୋ ୱୁଦ୍ଧି। ମଜ୍ଜଂ ୱିକ୍କିଣାତି ସୀଲେନ। ମଣ୍ଡହାରୋପ୍ୟତ୍ର, ମଣ୍ଡଂ ସୁରାସମ୍ବନ୍ଧମଗ୍ଗଭାଗଂ ହରତି ଉଦ୍ଧରତୀତି ମଣ୍ଡହାରୋ।

୫୧୨। ଦ୍ୱୟଂ ଇନ୍ଦଚାଲଖ୍ୟେ କପଟେ। ମୟେନ ଅସୁରେନ ସୁରେ ୱଞ୍ଚୟିତୁଂ [ଚଲୟିତୁଂ (କା)] ପୟୁତ୍ତତ୍ତା ମୟସ୍ସ ଅୟଂ ମାୟା, ମୟୋ ଏୱ ସମ୍ବରୋ, ତସ୍ସାୟଂ ସମ୍ବରୀ, ଣୀ, ନଦାଦି। ଦ୍ୱୟଂ ମାୟାକାରେ। ଇନ୍ଦଜାଲେ ନିଯୁତ୍ତୋ ଇନ୍ଦଜାଲିକୋ। ପାଟିହାରକୋପି। ପଟିହରତି ନୟନମନେନାତି ପାଟିହାରକୋ, ଣ୍ବୁ।

୫୧୩। ଅରିୟାସାମଞ୍ଜଞ୍ଚଂ ଓରବ୍ଭିକାଦୀନଂ ଚତୁନ୍ନମତ୍ଥୋ। ଯେ ଉରବ୍ଭଂ ଏଳଅକଂ ହନ୍ତ୍ୱା ଜୀୱନ୍ତୀତି ଓରବ୍ଭିକା। ସୂକରେ ହନ୍ତ୍ୱା ଜୀୱନ୍ତି ସୂକରିକା, ତଥା ମଗଂ ହନ୍ତ୍ୱା ଜୀୱନ୍ତି ମାଗୱିକା। ସକୁଣେ ପକ୍ଖିନୋ ହନ୍ତ୍ୱା ଜୀୱନ୍ତି ସାକୁଣିକା, ଇତି କମତୋ ଭୱନ୍ତି।

୫୧୪। ଦ୍ୱୟଂ ଜାଲିକେ। ୱାଗୁରା ମିଗବନ୍ଧନଜାଲଂ, ତାୟ ଚରତୀତି ୱାଗୁରିକୋ, ୱାକରିକୋପି। ୱକ ଆଦାନେ, ଅରୋ, ଆ, ୱାକରା, ତାୟ ଚରତୀତି ୱାକରିକୋ, ପୁବ୍ବପକ୍ଖେ କସ୍ସ ଗୋ, ଅସ୍ସୁ ଚ, ୱାଗୁରିକୋ। ଦ୍ୱୟଂ ଭାରୱାହେ। ଭାରଂ ୱହତୀତି, କମ୍ମନି ଣୋ। ଭାରଂ ୱହତୀତି ଭାରିକୋ।

ତିକଂ ୱେତନୋପଜୀୱିନି କିଙ୍କରେ। ୱେତନେନ ଜୀୱତୀତି ୱେତନିକୋ। ଭତୋ ୱେତନେନ କୀତୋ, ସୋ ଏୱ ଭତକୋ, ସଞ୍ଞାଯଂ ୱା କୋ। ଭତିଂ ୱେତନଂ ଭୁଞ୍ଜତୀତି ୱା ଭତକୋ, କୋ, ଇସ୍ସରଂ। କମ୍ମଂ କରୋତୀତି କମ୍ମକରୋ, କମ୍ମକାରୋପି।

ଛକ୍କଂ ଦାସେ। କିଞ୍ଚି କରୋତୀତି କିଙ୍କରୋ, ''ଅହମଜ୍ଜ କିଂ କରିସ୍ସାମୀ''ତି ଭତ୍ତୁ କଉଙ୍କକିଚ୍ଚଯାଚନତ୍ତା ୱା କିଙ୍କରୋ। ଦାସ ଦାହେ। ଦାସନ୍ତେତସ୍ମାତି ଦାସୋ, ଅ। ଚିଟ ପେସନୀଯେ, ପେସୀଯତେ ସାମିନାତି ଚେଟୋ, ଣୋ, ସକତ୍ଥେ କୋ, ଚେଟକୋ। ପିସ ପେସନୀଯେ, ଣୋ, ସସ୍ସ ଦ୍ୱିତ୍ତଂ। ଭର ଧାରଣପୋସନେସୁ, ଭରୀଯତୀତି ଭଚ୍ଚୋ, ''ରିଚ୍ଚା''ତିଯୋଗୱିଭାଗେନ ଭରାଦିତୋପି ରିଚ୍ଚପଚ୍ଚଯୋ, ''ରମ୍ହି ରନ୍ତୋ ରାଦିନୋ''ତି ରଲୋପୋ ଚ, ଭଚ୍ଚୋ। ପରିଚରତି ସାମୀନନ୍ତି ପରିଚାରିକୋ। ଦାସେରୋ, ଦାସେଯ୍ୟୋ, ଗୋପ୍ପକୋ, ନିଯୋଜ୍ଜୋ, ଅଭୁଜିସ୍ସୋପ୍ପତ୍ରା।

୫୧୫। ତେ ଚ ଦାସା ଅନ୍ତୋଜାତାଦିୱସେନ ଚତୁଧା ସିଯୁଂ। ଅନ୍ତୋଗେହେ ଦାସିଯା କୁଚ୍ଛିମ୍ହି ଜାତୋ ଅନ୍ତୋଜାତୋ, ଧନେନ କୀତୋ ଧନଂ ଦତ୍ୱା ଦାସଭାୱଂ ଗତୋ ଧନକ୍କୀତୋ, ସଯମେୱ ଦାସବ୍ୟୋପଗତୋ ଭଯନିୱାରଣାଦ୍ଧତ୍ଥଂ ଦାସଭାୱମୁପଗତୋ ଚ କରମରଭାୱେନ ଆନୀତୋ କରମରାନୀତୋ ଚ, ଇଚ୍ଚେୱଂ ତେ ଦାସା ଚତୁଧା ସିଯୁନ୍ତି ପକତଂ।

୫୧୬। ଦ୍ୱଯଂ ଭୁଜିସ୍ସେ। ଭୁଜ ପାଲନଜ୍ଝୋହାରେସୁ, ଇସୋ, ଦ୍ୱିତ୍ତଂ। ତିକଂ ନୀଚେ। ନିହୀନଂ ଚିନୋତୀତି ନୀଚୋ, ଣୋ, ରସ୍ସସ୍ସ ଦୀଘତା। ଜମ ଅଦନେ, ମୋ। ନିଚ୍ଛଯେନ ହାନିଂ ଗଚ୍ଛତୀତି ନିହୀନକୋ, ହା ପରିହାନେ, ଇ ଗତିଯଂ, ଯୁ, ସକତ୍ଥେ କୋ।

''ୱିୱଣ୍ଣୋ ପାପରୋ ନୀଚୋ, ପାକିତୋ ଚ ପୁଥୁଜ୍ଜନୋ;

ନିହୀନୋ'ପସଦୋ ଜମ୍ମୋ, ଖୁଲ୍ଲକୋ ଇତରୋ ଚ ସୋ''। –

ତ୍ୱମରକୋସେ[ଅମର ୨୦।୧୬]। ୱିଗତୋ ୱଣ୍ଣୋ ଅସ୍ସମୋ ଯସ୍ସ ୱିୱଣ୍ଣୋ। ''ଅସ୍ସମୋ ବ୍ରହ୍ମଚାରିଯାଦି, ଚତୁକ୍କେପି ମଠେପି ଚେ''ତି ନାନତ୍ଥସଙ୍ଗହେ। ପାପଂ ରାତୀତି ପାପରୋ। ପକତିଯଂ ଯଥାଜାତଭାୱେ ଭୱୋ ୱିଜ୍ଜମାନୋ, ନ ତୁ ବ୍ଯାପାରୋତି ପାକିତୋ, ଣୋ। ସଜ୍ଜନେହି ପୁଥୁଭୂତୋ ଜନୋ ପୁଥୁଜ୍ଜନୋ। ଅପକଟ୍ଠଂ ସଦତି ଗଚ୍ଛତୀତି ଅପସଦୋ। ଖୁଦଂ ଲାତୀତି ଖୁଲ୍ଲୋ, ଦସ୍ସ ଲୋ, ଖୁଲ୍ଲୋ ଏୱ ଖୁଲ୍ଲକୋ। ଇତଂ କମ୍ପିତଂ ରାତୀତି ଇତରୋ।

ଦ୍ୱଯଂ ଅନାଲସେ। କୁସୀତସ୍ସ ଭାୱୋ କୋସଜ୍ଜଂ, ତଂ ଯସ୍ସ ନତ୍ଥୀତି ନିକ୍କୋସଜ୍ଜୋ। ଲସ କନ୍ତିଯଂ, ଅପ୍ପଂ ଲସତୀତି କିଲାସୁ, ଣୁ, ନ କିଲାସୁ ଅକିଲାସୁ। ମନ୍ଦ ସୁପନେ, ଅ। ନ ଲସତି କୀଳଅତୀତି ଅଲସୋ।

୫୧୭। ଚତୁକ୍କଂ ଚଣ୍ଡାଲେ। ସଂ ସୁନଖଂ ପଚତୀତି ସପାକୋ। ଚଣ୍ଡ ଚଣ୍ଡିକ୍କେ, ଆଲୋ। ମତଙ୍ଗସ୍ସ ଅପଚ୍ଚଂ ମାତଙ୍ଗୋ। ଚୁ ଚୱନେ, ଣୁ, ଚୱକୋ। ''ପ୍ଲୱକୋ''ତିପି ପାଠୋ, ପ୍ଲୁ ଗତିଯଂ, ଣୁ।

''ଚଣ୍ଡାଲପ୍ଲୱମାତଙ୍ଗା , ଦିୱାକିତ୍ତିଜନଙ୍ଗମା;

ନିସାଦସପଚାଅନ୍ତେ-ୱାସୀ ଚଣ୍ଡାଲପୁକ୍କସା''। –

ତ୍ୱମରକୋସେ[ଅମର ୨୦।୧୯-୨୦]।

ମିଲକ୍ଖଜାତ୍ୟାଦଯୋ ମହାରଞ୍ଞନିୱାସିନୋ ତବ୍ଭେଦା ତସ୍ସ ଚଣ୍ଡାଲସ୍ସ ୱିସେସା।

ଗୋମଂସଭକ୍ଖକୋ ଯୋ ତୁ,

ଲୋକବାହ୍ୟଞ୍ଚ ଭାସତେ;

ସବ୍ବାଚାରୱିହୀନୋ'ଯଂ,

ମିଲକ୍ଖଜାତି ୱୁଚ୍ଚତେ [ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା ୨୦।୨୦]।

ମିଲକ୍ଖ ଅବ୍ୟତ୍ତସଦ୍ଦେ। ମିଲକ୍ଖନ୍ତେ ଅବ୍ୟତ୍ତଂ ଭାସନ୍ତେତି ମିଲକ୍ଖା, ତେସଂ ଜାତି ଯୋନି ମିଲକ୍ଖଜାତି। ମୟୂରପିଞ୍ଛାଦିପରିଧାନୋ କିରାତୋ, କିର ୱିକିରଣେ, ଅତୋ, କିରତୀତି କିରାତୋ। କିରତୋପି। ପତ୍ତପରିଧାନୋ ସୱରୋ। ସୱ ଗତିଯଂ, ଅରୋ। ଆଦିନା ପୁଲିନ୍ଦୋ, ପୁଲ ମହତ୍ତେ, ଦୋ, ପୁଲିନ୍ଦୋ, ସଭାସା ବ୍ୟୱହାରୀ ଦେସନ୍ତରଭାସାନଭିଞ୍ଞୋ, ପୁଲିନ୍ଦୋ ସୱରପରିଯାଯୋତି କେଚି।

୫୧୮-୫୧୯। ତିକଂ ଲୁଦ୍ଦମତ୍ତେ, ଅଯମ୍ପି ମିଲକ୍ଖପ୍ପକାରୋ। ମିଗମଚ୍ଛାଦୀନଂ ନିସାଦନତୋ ମାରଣତୋ ନେସାଦୋ। ଲୁଧ ଉପଘାତେ , ଦୋ, ଧସ୍ସ ଦୋ, ଲୂ ଛେଦନେ ୱା, ଦୋ, ଉଭଯତ୍ରାପି ସକତ୍ତେ କୋ। ୱିଜ୍ଝତୀତି ବ୍ୟାଧୋ, ରସ୍ସସ୍ସ ଦୀଘତା। ଦ୍ୱଯଂ ମିଗଲୁଦ୍ଦେ। ମିଗେ ହନ୍ତୀତି ମିଗୱୋ, ୱୋ। ମିଗେ ୱିଜ୍ଝତୀତି ମିଗବ୍ୟଧୋ।

ସିଲୋକୋ ସୁନଖୋ। ସରମା ସୁନୀ, ତସ୍ସାପଚ୍ଚଂ ସାରମେଯ୍ୟୋ, ଣେଯ୍ୟୋ। ସୁନ୍ଦରଂ ନଖମେତସ୍ସ ସୁନଖୋ, ସୁନସ୍ସ ୱା ପାଟିପଦିକସ୍ସ ଉନଖୋ, ସୁନ ଗତିଯଂ ୱା, ଖୋ, ଏୱଂ ସବ୍ବତ୍ର ପାଟିପଦିକୱସେନ ୱା ଧାତୁୱସେନ ୱା ରୂପସିଦ୍ଧି ୱେଦିତବ୍ବା। ସୁନ ଗତିଯଂ, ସୁନସ୍ସ ୱା ଉନୋ। ସୋଣ ୱଣ୍ଣଗତୀସୁ, ସୁନ ଗତିଯଂ ୱା, ଣୋ, ଣତ୍ତଂ, ସୁନସ୍ସ ୱା ଓଣୋ। କୁକ ଆଦାନେ, ଉରୋ, କୁକ୍କୁରୋ। ସୁନ ଗତିଯଂ, ଉସ୍ସ ୱାଦେସେ ସ୍ୱାନୋ, ଉୱାଦେସେ ସୁୱାନୋ। ମିଗେ ସରତି ହିଂସତୀତି ସାଳୂରୋ, ଉରୋ, ରସ୍ସ ଳତ୍ତଂ। ଦୀଘାଦିମ୍ହି ସୂନୋ। ଉସ୍ସାତ୍ତେ ସାନୋ। ନଲୋପେ ଉସ୍ସାତ୍ତେ ସା, ଅଯଂ ପୁମେ, କୋଲେଯ୍ୟୋ, ମିଗଦଂସକୋ, ଭସକୋପ୍ୟତ୍ର, କୁଲେ ଗେହେ ଭୱୋ କୋଲେଯ୍ୟୋ। ମିଗଂ ଦଂସତୀତି ମିଗଦଂସକୋ। ଭସତି ବୁକ୍କତୀତି ଭସକୋ, ଭସ ଭଣନେ।

ଭେସଜ୍ଜାଦିଯୋଗେନ, ନିସ୍ସଗ୍ଗେନ ୱା ଉମ୍ମତ୍ତାଦିଭାୱମାପନ୍ନୋ ସୁନଖୋ ''ଅଳଅକ୍କୋ, ଅତିସୁନୋ''ତି ଚ ୱୁଚ୍ଚତେ। ଅଲ ନିୱାରଣେ, କମ୍ମନି ଣ୍ବୁ, ଦ୍ୱିଉଳଅତ୍ତାନି, ଅଳଅକ୍କୋ। ଅଲକ୍କୋପି। ପକତିଂ ଅତିକ୍କନ୍ତୋ ସୁନୋ ଅତିସୁନୋ।

୫୨୦।ସାଦିବନ୍ଧନଂ ସୁନଖାଦିବନ୍ଧନଂ ରଜ୍ଜାଦି ଗଦ୍ଦୂଲୋ ନାମ। ଗଦ୍ଦ ସଦ୍ଦେ, ଉଲୋ, ଦୀଘୋ। ଦ୍ୱଯଂ ଦୀପକୋ। ଦୀପ ଦିତ୍ତିଯଂ, ଣ୍ବୁ, ଚିଟ ପେସନୀଯେ, ଲୁଦ୍ଦେନ ଚିଟ୍ୟତେତି ଚେଟକୋ, ଣୋ, ସକତ୍ତେ କୋ, ଣ୍ବୁପଚ୍ଚଯେନ ୱା ସିଦ୍ଧଂ।

ତିକଂ ପାସୋ। ବନ୍ଧ ବନ୍ଧନେ, କତ୍ତରି ଯୁ। ଗଛ ଗଛନେ, ଗଛ କୋଟିଲ୍ଲେ ୱା, ଛସ୍ସ ଣ୍ଣୋ। ପସ ବାଧନଫୁସନେସୁ, କତ୍ତରି ଣୋ। ଦ୍ୱଯଂ ୱାକରାଯଂ, ଯା ସାଣତଚାଦୀହି ମିଗାଦୀନଂ ବନ୍ଧନତ୍ଥଂ କତା। ୱକ ଆଦାନେ, ଅରୋ, ଇତ୍ଥିଯମତୋ ଆ। ମିଗେ ଗଛତି ବନ୍ଧତୀତି ମିଗଗଛନୀ, ''ମିଗବନ୍ଧନୀ''ତିପି ପାଠୋ।

୫୨୧। ଦ୍ୱଯଂ କୁମୀନୋ। ଯତ୍ର ମଚ୍ଛା ପୱିସନ୍ତେୱ, ନ ନିସ୍ସରନ୍ତି, କୁଚ୍ଛିତା ୱେଣୀ ଅସ୍ସା କୁୱେଣୀ, ନଦାଦି। ୱଜ୍ଝପ୍ପତ୍ତତାଯ କୁଚ୍ଛିତା ମୀନା ଯସ୍ମିଂ କୁମୀନଂ, କମ୍ମୁ ପଦୱିକ୍ଖେପେ ୱା, ଇନୋ, ମଚ୍ଛାଧାନୀପ୍ୟତ୍ର, ମଚ୍ଛା ଆଧୀଯନ୍ତେ ଯସ୍ସଂ ମଚ୍ଛାଧାନୀ, ଯୁ, ନଦାଦି। ଦ୍ୱଯଂ ଜାଲେ। ଆନୀଯନ୍ତେନେନାତି ଆନଯୋ, ଣୋ, ଇସ୍ସେ, ଏ ଅଯ। ଜଲେ ହିତଂ ଜାଲଂ, ଣ।

ଦ୍ୱଯଂ ୱଧଟ୍ଠାନେ। ଆଗନ୍ତ୍ୱା ହନନ୍ତି ଯସ୍ମିଂ ଆଘାତନଂ, ଯୁ, ହନସ୍ସ ଘାତୋ। ୱଧସ୍ସ ମାରଣସ୍ସ ଠାନଂ ୱଧଟ୍ଠାନଂ। ଦ୍ୱଯଂ ଅଧିକୋଟ୍ଟନେ। ସଦା ଆକୋଟ୍ଟନତ୍ତା ସହ ଉନେନାତି ସୂନା, ସୁନ ଗତିଯଂ ୱା, ଇତ୍ଥିଯମତି ଅ, ଦୀଘାଦି। କୁଟ ଛେଦନେ, ଅଧିକୋଟେନ୍ତି ଯସ୍ମିଂ ଅଧିକୋଟ୍ଟନଂ।

୫୨୨। ଦ୍ୱିପାଦଂ ଚୋରେ। ତଂ କରୋତୀତି ତକ୍କରୋ, ଥେଯ୍ୟତ୍ଥଂ ୱା ତକ୍କଯତୀତି ତକ୍କରୋ। ତକ୍କ ୱିତକ୍କେ, ଅରୋ। ମୁସ ଥେଯ୍ୟେ, କତ୍ତରି ଣ୍ବୁ। ଚୁର ଥେଯ୍ୟେ, ଣୋ, ଚୁରା ଥେଯ୍ୟସୀଲମସ୍ସେତି ୱା ଚୋରୋ, ଣୋ। ଥେନ ଚୋରିଯେ, ଚୁରାଦି, ଅ। ଏକଂ ଅସହାଯଂ ଅଗାରଂ ଗେହଂ ଏକାଗାରଂ, ତଂ ପଯୋଜନଂ ଯସ୍ସ ଏକାଗାରିକୋ, ଇକୋ। ମୋସଦ୍ଧିନୋ ହ୍ୟେକାଗାରଂ ପଯୋଜନଂ। ସମାତି ତୁଲ୍ୟତ୍ଥା। ଦସ୍ସୁପ୍ୟତ୍ର। ଦଂସ ଦଂସନେ, ସୁ, ନିଗ୍ଗହୀତଲୋପୋ।

ତିକଂ ଥେଯ୍ୟକ୍ରିଯାଯଂ। ଥେନସ୍ସ କମ୍ମଂ ଥେଯ୍ୟଂ, ଚୋରସ୍ସ କମ୍ମଂ ଚୋରିକା। ମୁସନଂ ମୋସୋ, ଭାୱେ ଣୋ। ୱେ ତନ୍ତସନ୍ତାନେ, ୱେମୋ, ଅନିତ୍ଥୀ। ୱାଯନତ୍ଥୋ ଦଣ୍ଡକୋ ୱାଯନଦଣ୍ଡକୋ, ୱାସରଦଣ୍ଡକୋପି।

୫୨୩। ତିକଂ ସୁତ୍ତେ। ସୁଚ ଗତିଯଂ, ତୋ। ତନୁ ୱିତ୍ଥାରେ, ତୁ, ତନ୍ତୁ ପୁମେ, ତନ୍ତପଯୋଜନତ୍ତା ତନ୍ତଂ। ଲେପ୍ପାଦିକମ୍ମନି ଲେପନାଦିକ୍ରିଯାଯଂ ପୋତ୍ଥସଦ୍ଦୋ ୱତ୍ତତି। ଆଦିନା ପୋତ୍ଥଲିକାଦିଲିଖନକମ୍ମଂ ଗଯ୍ହତେ, ପୁସ ସ୍ନେହସେଚନପୂରଣେସୁ, ଭାୱେ ଥୋ। ଅଥ ୱା ଲେପ୍ପାଦିକମ୍ମନି

କମ୍ମକାରକଭୂତେ ଲେପିତଙ୍କାଦିମ୍ହି ପୋତ୍ଥସଦ୍ଦୋ, ତଦା କମ୍ମନି ଥୋ, ପୋତ୍ଥଂ।

ୱତ୍ଥଦନ୍ତକଟ୍ଠସିଙ୍ଗାଦିପୋତ୍ଥଲିକାଯଂ ପଞ୍ଚାଲିକାଦିଦ୍ୱଯଂ। ପଞ୍ଚଙ୍ଗାନି ଯସ୍ସା ସନ୍ତି ସଜୀୱସ୍ସେୱାତି ପଞ୍ଚାଲିକା, ଇକୋ। ମଜ୍ଝେ ଲକାରାଗମୋ। ପୋତ୍ଥେନ ୱତ୍ଥେନ ଅଲଙ୍କରିଯତ୍ତା ପୋତ୍ଥଲିକା। ଅଲ ଭୂସନେ, ଣ୍ୱୁ। ''ଚତୁରୋ ଜନା ପୋତ୍ଥକମଗ୍ଗହେସୁ''ନ୍ତି ଏତ୍ଥ ପୋତ୍ଥକସଦ୍ଦେନ ୱତ୍ଥଂ ୱୁତ୍ତଂ, ପୋତ୍ଥସଦ୍ଦୋଯେୱ ହି ସକତ୍ଥେ କପଚ୍ଚଯେନ ''ପୋତ୍ଥକୋ''ତି ୱୁତ୍ତୋ। ''ପୁତ୍ତଲିକା''ତିପି ପାଠୋ, ପୁତ୍ତୋ ୱିଯ ଅଲଙ୍କରୀଯତେତି ପୁତ୍ତଲିକା, ପୁତ୍ତିକାପୁତ୍ର।

୫୨୪। ଯଂ କୂପତୋ ଆୱାଟତୋ ଅମ୍ବୁନୋ ଜଲସ୍ସ ଉଦ୍ଧାହନଂ ଉଦ୍ଧାରଣଂ ଭୱେ, ତଂ ''ଉଗ୍ଘାଟନଂ, ଘଟୀଯନ୍ତ''ମିତି ଚୋଚ୍ଚତେ। ଉଦ୍ଧଂ ଘଟୀଯତି ଉଦକନ୍ତି ଉଗ୍ଘାଟନଂ, ଯୁ। ଘଟ ଚେଟାଯଂ, ଘଟୀଯେୱ ଉଦ୍ଧାଧୋଗମନୱସେନ ଗମନତୋ ଘଟୀଯନ୍ତଂ, ଯା ଗତିପାପୁଣନେସୁ, ଅନ୍ତୋ, ତୋ ୱା।

ଦ୍ୱଯଂ ମଞ୍ଜୁସାଯଂ, ଯା କଟ୍ଠେହି କରୀଯତି। ମନ ଞାଣେ, ସୋ, ଜୁମଜ୍ଝୋ [ମନିସ୍ସ ଜୂକ (ଣ୍ୱାଦି ୨୧୫) ଉଣାଦିୱୁତ୍ତିଯଂ ୪।୭୭ ସୁତ୍ତେ ଚ ପସ୍ସିତବ୍ବଂ], ପେଲ ଗତିଯଂ, ପେ ପାଲନେ ୱା, ଲୋ, ଥଅତ୍ତଂ, ପେଥଆ, ପଲ ରକ୍ଖଣେ ୱା, କତ୍ତରି ଅ, ଅସ୍ସେ, ପେଥଆ। ତିକଂ ପଚ୍ଛିଯଂ। ପିଟ ସଙ୍ଘାତେ, ଣ୍ୱୁ, ପିଟକୋ, ୱୁଦ୍ଧିମ୍ହି ପେଟକୋ। ପସ ପାଲନେ, ଛି, ପଚ୍ଛି, ଇତ୍ଥିଯଂ।

୫୨୫। ଦ୍ୱଯଂ କାଜେ। ୱିୱିଧଂ ଭାରମାଭଞ୍ଜନ୍ତି ଓଲମ୍ବନ୍ତି ଯସ୍ସଂ ବ୍ୟାଭଙ୍ଗୀ। କଜ ବ୍ୟଧନେ, କତ୍ତରି ଣୋ, ଏକସ୍ସ ଜସ୍ସ ଲୋପୋ, କଚ ବନ୍ଧନେ ୱା, ଅଧିକରଣେ ଣୋ, ଚସ୍ସ ଜୋ, କାଜୋ, କାଚୋପି। ଅତ୍ର କାଜେ ଅୱଲମ୍ବନଂ ୱେତ୍ତାଦିୱିକତି ସିକ୍କା ନାମ। ସକ ସତ୍ତିଯଂ, କତ୍ତରି କୋ, ଉପାନ୍ତସ୍ସି, ସିକ୍କା, କାଜୋପି।

ଦ୍ୱଯଂ ଉପାହନେ। ଉପନଯ୍ହତେ ବନ୍ଧୀଯତେତି ଉପାହନୋ, ୱଣ୍ଣୱିପରିଯଯୋ, ରସ୍ସସ୍ସ ଦୀଘତା, ୱାକାରେନ ଉପାହନଂ। ପଜ୍ଜତେ ଯାଯ ପାଦୁ, ଉ, ପାଦୁ ଇତ୍ଥୀ, ''ପନଦ୍ଧୀ ପାଦୁକା ପାଣିହିତା ପଦରଥୀ''ତିପି ତିକଣ୍ଡସେସୋ[ତିକଣ୍ଡସେସ ୨।୧୦।୧୩]। ତବ୍ଭେଦା ତସ୍ସୁପାହନସ୍ସ ଭେଦା ୱିସେସା ପାଦୁକା ନାମ, ପଦ ଗମନେ, ଣ୍ୱକୋ, ପାଦୁକା, ବହୁପଟଲା ଚମ୍ମମଯା କଟ୍ଠମଯାଦ୍ଦେକେ।

୫୨୬। ତିକଂ ଚମ୍ମରଜ୍ଜୁଯଂ। ୱର ଇଚ୍ଛାଯଂ, ୱର ସଂୱରଣେ ୱା, ଛଦାଦୀହି ତତ୍ରଣ। ୱରତ୍ତା, ୱରତ୍ତଂ, ୱରତ୍ରା, ୱରତ୍ରମ୍ପି। ୱଦ୍ଧ ୱଦ୍ଧିଯଂ, ସକତ୍ଥେ କୋ, ୱଦ୍ଧିକା। ନଯ୍ହତେ ବନ୍ଧୀଯତେ ଯାଯ ନଦ୍ଧୀ, ନହ ବନ୍ଧନେ, ତୋ, ନଦାଦି।

ଦ୍ୱଯଂ ଅଗ୍ଗିଦୀପନେ। ଭସ ଭାସଦିତ୍ତୀସୁ, ଦିଙ୍କତେ ଅଗ୍ଗି ଯାଯ ଭସ୍ତା, ତୋ, ତ୍ରଣମ୍ହି ଭସ୍ତ୍ରା, ନଦାଦିନୋ ଆକତିଗଣତ୍ତା ଈପଚ୍ଚଯାଭାୱୋ। ଚମ୍ମମଯଂ ପସିଙ୍କକଂ ଚମ୍ମପସିଙ୍କକଂ, ଚମ୍ମପସିଙ୍କକାପି।

ତେଜସେ ସୁୱଣ୍ଣାଦିକେ ଆୱତ୍ତତେ ଯତ୍ର, ସା ସୋଣ୍ଣାଦ୍ୟାୱତ୍ତନୀ ମୂସା ନାମ, ମୁସ ଥେଯ୍ୟେ, ଅ, ମୂସା, ଦୀଘାଦି। କଲାଦିକଂ ଯାୱ ପାଦେନ ନାମଂ। କୁଟ ଛେଦନେ, କରଣସାଧନଂ, କୂଟଂ, ଦୀଘାଦି, ୱାକାରେନ କୂଟୋ। ଅଯସୋ, ଅଯୋମଯୋ ୱା ଘନୋ ଅଯୋଘନୋ।

୫୨୭। କମ୍ମାରାନଂ ଭଣ୍ଡଂ କମ୍ମାରଭଣ୍ଡଂ। ସଙ୍ଗମ୍ମ ଡଂସତୀତି ସଣ୍ଡାସୋ, ଣୋ, ନିଗ୍ଗହୀତଲୋପୋ, ସଣ୍ଡାସୋ, ଯେନାଦିତ୍ତଲୋହାଦି ଗଯ୍ହତେ। ଦ୍ୱଯଂ ଅଧୋଭାଗଟ୍ଠେ ଅଯୋଘନେ। ମୁଦ ସଂସଗ୍ଗେ, ଥି, ମୁଟ୍ଠି, ଇତ୍ଥୀ। ଅଧିକରୋତି ଯସ୍ସଂ ଅଧିକରଣୀ, ଯୁ, ନଦାଦି।

ତବ୍ଭସ୍ତା ତେସଂ କମ୍ମାରାନଂ ଭସ୍ତା ଅଗ୍ଗିଦୀପନୀ ଗଗ୍ଗରୀ ନାମ, ଯା ''ଉକ୍କା''ତିପି ୱୁଚ୍ଚତି, ସା ଚ ନାରୀ, ''ଗଗ୍ଗ''ଇତି ସଦ୍ଦଂ ରାତୀତି ଗଗ୍ଗରୀ, ମଜ୍ଝନିଯମ୍ପି। ଦ୍ୱଯଂ ଖୁଦ୍ଦକସତ୍ଥେ। ସସ ହିଂସାଯଂ, ଥୋ। ପିଯମ୍ପି ଫାଲେତୀତି ପିପ୍ଫଲଂ, ଫଲ ୱିଦାରଣେ।

୫୨୮। ଦ୍ୱଯଂ ନିକସେ। ସା ତନୁକରଣେ, ଯୁ, ଣତ୍ତଂ, ନିକସତେ ପରିକ୍ଖୀୟତେ ସୁୱଣ୍ଣନ୍ତି ନିକସୋ। କସୋପି। ସୂଚିଯା ନାସାୱିଜ୍ଝନଂ ଆରା, ଅର ଗମନେ, ଆ, ଆରା, ଚମ୍ମକାରାନଂ ଚମ୍ମୱେଧନେପି ଆରା, ''ତିକଂ ସୂଚିଯ''ନ୍ତି କେଚି।

ଦ୍ୱଯଂ ଖରପତ୍ତେ। ଖରସମ୍ଫସ୍ସତାଯ ଖରୋ। ''କ''ଇତି କଚତି ପାଟଯତି କକଚୋ, ଅନିତ୍ଥୀ, ''କକଚଂ ଖରପତ୍ତଞ୍ଚେ''ତ୍ୟମରମାଲାଯଂ ନପୁଂସକକଣ୍ଡଂ। ୱଚ୍ଛାଯନସତ୍ଥେ ୱୁତ୍ତା ଗୀତୱଜ୍ଜାଦିକା ୱିଜ୍ଜା ଚତୁସଟ୍ଠିକ୍ରିଯା, ତଥା ଆଲିଙ୍ଗନଚୁମ୍ବନାଦିକା ଚ ଅବ୍ଭନ୍ତରା ଚତୁସଟ୍ଠିକ୍ରିଯା କଲାସଦ୍ଦେନୋଚ୍ଚତେ। ଆଦିନା ଯଂ ତତ୍ର ୱୁତ୍ତଂ କାରୁକମ୍ମଂ, ତଂ ଗଯ୍ହତେ, ତଂ ସବ୍ବମ୍ପି କଲାଦିକଂ କମ୍ମଂ କ୍ରିଯା ସିପ୍ପଂ ନାମ, ସୀ ସଯେ, ପୋ, ସପ୍ପ

ଗମନେ ୱା, ଉପାନ୍ତସ୍ସି, ସିପ୍ପଂ।

୫୨୯-୫୩୦। ପତିସଦିସଂ ଯଂ ସିଲାଦିନା ପତିରୂପକଂ କରୀୟତେ, ତତ୍ର ପଟିମାଦିଚତୁକ୍କଂ। ମା ମାନେ, ମାନମତ୍ର ସଦିସୀକରଣଂ, କତ୍ତରି, କରଣେ ୱା ଅ, ପଟିମା, ନାରୀ। ୱମୁ ଉଗ୍ଗିରଣେ, ବୋ, ଇତ୍ତଂ, ପଟିବିମ୍ବଂ। ଧା ଧାରଣେ, ଇ, ପଟିନିଧି, ଦ୍ୱୀସୁ। ପଟିମାନଂ, ପଟିଯାତନା, ପଟିଚ୍ଛାୟା, ପଟିକତିପ୍ପତ୍ର।

ପଞ୍ଚଂ ସଦିସେ, ତତ୍ର ସମାଦୟୋ କେୱଲା ଅପି ତୀସୁ, ସଦିସତ୍ଥେ ଚ ୱତ୍ତନ୍ତି, ସନ୍ନିକାସୋ, ପନ ଅନ୍ତେ ତୟୋ ଚ ଉତ୍ତରପଦୀଭୂତା, ତଂ ଯଥା – ତେନ ସମୋ'ଯଂ [ତଂସମୋ'ଯଂ (?)], ତଂସମମିଦଂ, ତଂସନ୍ନିକାସୋ ଇଚ୍ଚାଦି [ଅମୂ ନିଭାଦୟୋ ଉତ୍ତରପଦଟ୍ଠା ଏୱ ସଦିସୱଚନା ୱାଚ୍ଚଲିଙ୍ଗା ସିୟୁଂ ଯଥା ''ପିତୁନିଭୋ ପୁତ୍ତୋ, ମାତୁନିଭା କଞ୍ଞା, ଦେୱନିଭମ- ପଚ୍ଚ''ମିତି, ବ୍ଯାଖ୍ଯାସୁଧା ୨।୧୦।୩୭]। ସମ ୱେଲମ୍ବେ, ଅ। ପତିରୂପକଂ ଭଜତୀତି ପଟିଭାଗୋ, ଣୋ, କାସ ଦିତ୍ତିୟଂ, ଅ, ସନ୍ନିକାସୋ। ସମାନମିୱ ନଂ ଦିସ୍ସତୀତି ସରିକ୍ଖକୋ, ସମାନସ୍ସ ସୋ, ଦିସ୍ସ ରି, ସସ୍ସ କ୍ଖୋ, ସକତ୍ଥେ କୋ, ସରିକ୍ଖକୋ। ସମ ୱେଲମ୍ବେ, ୟୁ, ସମାନୋ, ସହ ମାନେନାତି ୱା ସମାନୋ। ସମାନଂ କତ୍ୱା ନଂ ପସ୍ସତୀତି ସଦିସୋ, ସମାନସ୍ସ ସୋ। ପରିଚ୍ଛେଦସଧମ୍ମା ତୁଲ୍ଯାଧିଟ୍ଠିତାୟ ସମ୍ମିତୋ ପରିଚ୍ଛିନ୍ନୋ ତୁଲ୍ଯୋ, ସମ୍ମିତତ୍ଥେ ୟୋ, ଅପଚ୍ଚୟେ ତୁଲୋପି। ଭା ଦିତ୍ତିୟଂ , ସନ୍ନିଭୋ, ନିଭୋ ଚ। ଭୂତ ରୂପାଦୟୋପ୍ପତ୍ର, ଯଥା ପିତୁଭୂତୋ, ମାତୁରୂପୋ।

ତିକଂ ଉପମାନେ। ଉପମୀୟତେ ୟେନ ଓପମ୍ମଂ, ମନ, ଉପପୁବ୍ବୋ ମା ମାନେ, ୟୁପଚ୍ଚୟେ ଉପମାନଂ, ଇତ୍ଥିୟମତି ଅ, ଉପମା, ଉପମାନୋପମେୟ୍ଯାନଂ ସଧମ୍ମତ୍ତେପ୍ପୟଂ, ୱୁତ୍ତଞ୍ଚ ''ଉପମାନୋପମେୟ୍ଯାନଂ, ସଧମ୍ମତ୍ତଂ ସିୟୋପମା''ତି [ସୁବୋଧାଲଙ୍କାର ୧୭୬ ଗାଥା]। ''ୟେନୋପମୀୟତେ, ଯା ଚୋପମୀୟତେ, ତେସ୍ୱପି ଓପମ୍ମାଦିୱୟ''ନ୍ତ୍ଵମରସୀହୋ[ବ୍ଯାଖ୍ଯାସୁଧା ୨।୧୦।୩୬]।

୫୩୧। ଚତୁକ୍କଂ ୱେତନେ। ଭରତି କମ୍ମକରେ ଯାୟ, ସା ଭତି,ତି। ୱିସ ପେରଣେ, ପେରଣଂ ଗମନାଦୀସୁ ନିୟୋଜନଂ, କରଣେ ଣୋ, ନିବ୍ବେସୋ, ନିୱେସୋପି। ୱୀ ଗମନେ, ତନୋ। ମୂଲେନ ସମିତଂ ମୂଲ୍ଯଂ, ମୂଲ ପତିଟ୍ଠାୟଂ ୱା, କରଣେ ୟୋ।

''କମ୍ମଞ୍ଞା ତୁ ୱିଧା ଭଚ୍ଚା, ଭତୟୋ ଭମ୍ମୱେତନଂ;

ଭରଣ୍ଯଂ ଭରଣଂ ମୂଲ୍ଯଂ, ନିବ୍ବେସୋ ପଣମିଚ୍ଚପୀ''। –

ତ୍ଵମରସୀହୋ[ଅମର ୨୦।୩୮-୯]।

ଦ୍ୱୟଂ ଜୂତେ। ଜୁ ଗତିଜୱନେସୁ, ତୋ, ଦୀଘାଦି, ଜୂତଂ, ଜୁତ ଦିତ୍ତିୟଂ ୱା, କରଣେ ଅ। କିତୱସ୍ସ ଜୂତକାରସ୍ସ କମ୍ମଂ କେତୱଂ, ଣୋ। ଅକ୍ଖୱତୀ, ପଣୋପ୍ପତ୍ର। ଅକ୍ଖା ପାସକା ଉପାୟତ୍ଥେନ ଅସ୍ସଂ ସନ୍ତୀତି, ୱନ୍ତୁ, ସଭାୱତୋ ଇତ୍ଥିତ୍ତଂ। ପଣୋ ଅଚ୍ଚୋ, ତଂୟୋଗା ପଣୋ।

ପଞ୍ଚକଂ ଜୂତକାରେ। ଧାୱନ୍ତୀ ଅତ୍ତି ଧୁତ୍ତି, ନିପାତନା, ତଂୟୋଗା ଧୁତ୍ତୋ, ଣୋ, ଧୂ କମ୍ପନେ ୱା, ତୋ, ରସ୍ସୋ, ଧୁତ୍ତୋ, ସଙ୍କୀଠଆଦିପସୁତେପ୍ପୟଂ। ଅକ୍ଖେସୁ ଧୁତ୍ତୋ ଅକ୍ଖଧୁତ୍ତୋ। ମରିୟାଦମତିକ୍କମ୍ମ କୀଠଆଦିପସୁତୋ ହି ''ଧୁତ୍ତୋ''ତି ୱୁଚ୍ଚତି। କିତୱଂ ଅସ୍ସତ୍ଥୀତି କିତୱୋ, ନିପାତନା, କିତ ନିୱାସେ ୱା, ଅୱୋ। ଅକ୍ଖେହି ଜୂତେହି ଦିବ୍ବତୀତି ଅକ୍ଖଦେୱୀ, ଣୀ।

୫୩୨। ଦ୍ୱୟଂ ପାଟିଭୋଗେ, ପଟିଭୁଞ୍ଜତି ପାଲୟତୀତି ପାଟିଭୋଗୋ, ଭୁଜ ପାଲନେ, ଣୋ। ପଟିଭୱତୀତି ପଟିଭୂ। ଦ୍ୱୟଂ ଚତୁୱୀସତିପାସକେ, ୟେନ ଜୂତକାରା ଦିବ୍ବନ୍ତି। ଅକ କୁଟିଲାୟଂ ଗତିୟଂ, ଖୋ, ଅକ୍ଖୋ। ପସ ବାଧନଫୁସନେସୁ, ଣ୍ବୁ। ଦେୱନୋପ୍ପତ୍ର। ଦିବ୍ବନ୍ତି ୟେନ ଦେୱନୋ, ଦିୱୁ କୀଠଆୟଂ, ୟୁ।

ସାରଫଲକେ ଅଟ୍ଠାପଦଂ, ପୁମେ, ନପୁଂସକେ ୱା, ଅଟ୍ଠପଦାନ୍ନସ୍ସ ଅଟ୍ଠାପଦଂ। ଦେସନ୍ତରେ ହି ଚତୁରଙ୍ଗସ୍ସେୱ ପଟ୍ଟିକାୟଂ ପାସକଜୂତମ୍ପି ୱତ୍ତତେ, ସଞ୍ଞାୟଂ ଅଟ୍ଠସଦ୍ଦସ୍ସ ଉତ୍ତରପଦେ ରସ୍ସସ୍ସ ଦୀଘତା [ପାଣିନି ୬।୩।୧୨୫]। ଅଟ୍ଠପଦମ୍ପି। ପଚ୍ଚେ ଇତୋ ଚିତୋ ଚ ସରନ୍ତି ପରିୱତ୍ତନ୍ତୀତି ସାରିନୋ, ତେସଂ ଫଲକଂ ସାରିଫଲକଂ, ସକତ୍ଥେ କୋ।

ଦ୍ୱୟଂ ଅବ୍ଭୁତେ, ୟେନ ସତାଦିଲାଭଜାନିୱସେନ ଜୂତକାରାଦୀନଂ ଜୟପରାଜୟା ହୋନ୍ତି। ପଣ ବ୍ଯୱହାରେ, ଅ, ପଣୋ, ପନୋପି। ଅବ୍ଭୁ ଗମନେ,

ତୋ, ଅଭି ସଦ୍ଦେ ୱା, ତୋ, ଅସରୂପଦ୍ୱିତ୍ତଂ, ଅବ୍ଭୁତୋପି।

୫୩୩। ନାନାଦବ୍ବକତେ ମଦିରାବୀଜେ ସୁରାବୀଜେ କିଣ୍ଣୋ, କିରନ୍ତି ନାନାଦବ୍ବାନି ମିସ୍ସୀଭୱନ୍ତ୍ୟସ୍ମିଂ କିଣ୍ଣୋ, ତୋ। ମଧ୍ୱାସୱେ ମଧୁକପୁପ୍ଫକତେ ମଜ୍ଜେ ମଧୁ ମତଂ, ମଧୁକପୁପ୍ଫଂ ମଧୁ, ତସ୍ମକତତ୍ତା ମଧୁ, ମଧୁକତେପି ମଜ୍ଜେ ମଧୁ ମଧ୍ୱାସୱୋ ୱୁତ୍ତୋ, ମାଧୱକୋ, ମାଧ୍ୱିକମ୍ପି, ଅଦ୍ୱୀସ୍ୱିଦଂ।

ସୁରାନ୍ତଂ ମଜ୍ଜେ। ମଦ ଉମ୍ମାଦେ, କରଣେ ଇରୋ। ୱରୁଣୋ ନାମ ଏକୋ ଜନୋ, ତେନେୱ ପଠମଂ ଦିଟ୍ଠତ୍ତା ୱରୁଣତୋ ଜାୟତୀତି ୱାରୁଣୀ, ଣୀ, ୱର ପତ୍ଥନାୟଂ ୱା, କମ୍ମେ ୟୁ, ଅସ୍ସୁ, ନଦାଦି। ମଜ୍ଜନ୍ତେ ଯେନ ମଜ୍ଜଂ, ୱଜାଦିନା ଯୋ, ଦ୍ୱସ୍ସ ଜ୍ଜୋ ଚ। ସୁ ଅଭିସୱେ, ରୋ, ସୁ ସୱନେ ୱା, ସୁରା। ହଲିପ୍ପିୟା, ହାଲା, ଗନ୍ଧୋତ୍ତମା, ପସନ୍ନା, ଇରା, କାଦମ୍ବରୀପ୍ପଭୁତ୍ତ। ହଲିନୋ ବଲଭଦ୍ଦସ୍ସ ପିୟା ରୁଚ୍ଚା ହଲିପ୍ପିୟା। ହଲ ୱିଲେଖନେ, ଣୋ, ହାଲା। ଇ ଗମନେ, ରୋ, ଇରା। ପଠମ'ମୟଂ ଗୋମନ୍ତ ପବ୍ବତେ କଦମ୍ବକୋଟରେ ଭୱା କାଦମ୍ବରୀ, ତଥା ଚାଗମୋ "କଦମ୍ବକୋଟରେ ଜାତା, ତେନ କାଦମ୍ବରୀ ମତା"ତି [ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା ୨୦।୩୯]।

ଦ୍ୱୟଂ ତାଲାଦିରସଜେ। ଆସୱନ୍ତି ମାନପୁରିସମଦାଦୟୋ ଯେନାତି ଆସୱୋ। ମଦଂ ଜନେତୀତି ମେରୟଂ, ଣେଯ୍ୟୋ, ଅସ୍ସେ, ଦସ୍ସ ରୋ ଚ। ସୀଧୁପ୍ପଭୁତ୍ତ। ମଜ୍ଜୱିସେସେପି ତୟମିଦଂ ୱଦନ୍ତି, ୱୁତ୍ତଞ୍ଚ –

"ସୀଧୁରିକ୍ଖୁରସେ ପକ୍କେ, ଅପକ୍କେ ଆସୱୋ ଭୱେ;

ମେରୟଂ ଧାତକୀପୁପ୍ଫ-ଗୁଳଅଧଞ୍ଚଞ୍ଚମ୍ୟିଲୋଟ୍ଟିତ"ନ୍ତି [ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା ୨୦।୪୨ ବ୍ଯାଖ୍ୟାସୁଧା ୨।୧୦।୪୧]।

୫୩୪। ଦ୍ୱୟଂ ପାନପଡ୍ଡେ। ସର ଗତିୟଂ, ଣ୍ଵୁ। ସର ଗତିହିଂସାଚିନ୍ତାସୁ ୱା। ଚସ ଭକ୍ଖନେ, ଣ୍ଵୁ, ଦ୍ୱୟଂପ୍ପନିତ୍ଥୀ। ସୀଧୁମ୍ହି ଚ ସରକୋ।

ଦ୍ୱୟଂ ପାନମଣ୍ଡଲେ। ଆପିୱନ୍ତି ସଂଭୂୟ ପିୱନ୍ତ୍ୟସ୍ମିଂ ଆପାନଂ, ୟୁ। ପାନସ୍ସ ମଣ୍ଡଲଂ କୋଟ୍ଠଂ ପାନମଣ୍ଡଲଂ।

୫୩୫। ସମତ୍ତଲିଙ୍ଗାସଙ୍ଗହତୋ ଅସମ୍ପୁଣ୍ଣତଂ ପରିହରତି। ଅତ୍ର ଅସ୍ମିଂ ୱଗ୍ଗେ ଯେ ଯୋଗିକା ସଦ୍ଦାୱେଣିକମାୟାକାରଚୋରଅକ୍ଖଦେୱିପ୍ପଭୁତୟୋ ପୁମେ ଭୂରିପ୍ପୟୋଗତ୍ତା ପଚୁରପ୍ପୟୋଗଦସ୍ସନତୋ ଏକସ୍ମିଂ ଲିଙ୍ଗେ ପୁମେ ଇରିତା କଥିତା, ତେ ତଦ୍ଧମ୍ମତ୍ତା ତଂଯୋଗୱସା ଏକକ୍ରିୟାକାରିତ୍ତା ଅଞ୍ଞଞ୍ଞୱୁତ୍ତିୟଂ ତତୋ ଅଞ୍ଞତ୍ର ଇତ୍ଥାଦୀସୁ ୱୁତ୍ତିୟଂ ସନ୍ତଂ ଲିଙ୍ଗନ୍ତରେପି ଇତ୍ଥିଲିଙ୍ଗାଦୋପି ନେୟ୍ୟା ଉପନୀୟା, ତଂ ଯଥା – ମାୟାକାରୀ ଇତ୍ଥୀ, ମାୟାକାରମିଦଂ କୁଲମିଚ୍ଚାଦି। ଯେ ଦ୍ୱୟୋଗିକା ମାଗଧମାଲିକକୁମ୍ଭକାରାଦୟୋ, ତେ ଜାତିୱଚନତ୍ତା ସୁଦ୍ଦାଦୟୋ ୱିୟ ଦ୍ୱୀସୁତି।

ସୁଦ୍ଦୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

ଚତୁବ୍ବଣ୍ଣୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

୫। ଅରଞ୍ଞୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା

୫୩୬। ସତ୍ତକଂ ୱନେ। ଅର ଗମନେ, ଅଞ୍ଞୋ, ଅରଞ୍ଞଂ। କେନ ଜଲେନ ଅନନଂ ପାଣମନସ୍ସ କାନନଂ, ଦା ଅୱଖଣ୍ଡନେ, ଦା ଛେଦନେ ୱା। ଅଧିକରଣେ ଣୋ, "ଆକାରନ୍ତାନମାୟୋ"ତି ଆୟୋ। ଦୟ ଦାନଗତିହିଂସାଦାନେସୁ ୱା, ଣୋ, ଗହ ଉପାଦାନେ [ଗାହୂ ୱିଲୋଳଅନେ (?)], ଅଧିକରଣେ ୟୁ। ୱପ ବୀଜନିକ୍ଖେପେ, ଇନୋ, ଅସ୍ସିତ୍ତଂ। ୱନ ସମ୍ଭତ୍ତିସଦ୍ଦେସୁ, କତ୍ତରି ଅ, ୱନଂ। ଅଟା ଅୱୟୱୋ ସେଲା ଅତ୍ରେତି ଅଟୱି, ଇ, ଈମ୍ହି ଅଟୱୀ।

ମହାପଦୁମଲତାୱନଂ ମହାରଞ୍ଞଂ, ନଦାଦି, ଅନନ୍ତୋ ଚ, ଅରଞ୍ଞାନୀ।

୫୩୭। ନଗରତୋ ନାତିଦୂରସ୍ମିଂ ଠାନେ ସନ୍ତେହି ଅଭିରୋପିତୋ ତରୁସଣ୍ଡୋ ପୂଗପନସାଦିତରୁସମୂହୋ ଅତ୍ଥି, ସୋ "ଉପୱନ"ନ୍ତି ତୋଚ୍ଚତେ, କିତ୍ତିମୱନମେତଂ। ଆରମନ୍ତ୍ୟସ୍ମିନ୍ତି ଆରାମୋ, ଣୋ। ଉପଗତଂ, ଉପରୋପିତଂ ୱା ୱନଂ ଉପୱନଂ।

୫୩୮ ।ସବ୍ବସାଧାରଣଂ ସବ୍ବଲୋକେହି ସାଧାରଣୋପଭୋଗଂ ରଞ୍ଞଂ ରାଜୂନଂ ଅରଞ୍ଞଂ "ଉପୱନଂ, ଉୟ୍ୟାନ"ମିଚ୍ଚୁଚ୍ଚତେ, ଉଲ୍ଲୋକେନ୍ତା ୟନ୍ତି ଜନା

ଏତସ୍ମିନ୍ତି ଉୟ୍ୟାନଂ, ୟ୍ୟା ଆକୀଠଓପ୍ପତ୍ର।

ତଦେୱ ରାଜୋପଭୱନମେୱ ଉପକାରିକାସନ୍ନିହିତଂ, ପୁରସନ୍ନିହିତଂ ୱା ଅନ୍ତେପୁରାଚିତଂ ପମଦଭୱନାଖ୍ୟଂ। ଯତ୍ର ଅନ୍ତେପୁରସହିତୋ ଏୱ ରାଜା ୱିହରତି, ନାଞ୍ଞଜନପ୍ପୱେସୋ। ପମଦାନଂ ଇତ୍ଥୀନଂ ୱନଂ ପମଦୱନଂ, ରସ୍ସୋ।

୫୩୯-୫୪୦। ସାନ୍ତରାଠଆ ପନ୍ତି, ଯଥା – ତରୁପନ୍ତି, ପାସାଦପନ୍ତି, ନିରନ୍ତରାଠଆ ତୁ ରାଜୀତି। ତତ୍ର ପଞ୍ଚକଂ ପନ୍ତିଯଂ। ପନ ବ୍ୟୱହାରେ, ଥୁତିମ୍ହି ଚ, ପନ୍ତି। ୱୀ ଗମନେ, ଥି, ୱୀଥି। ୱଲ ସଂୱରଣେ, ଇ, ଆୱଲି। ଆଲିପି, ଅଲଧାତୁମ୍ହା ଇ। ସି ସେୱାଯଂ, ଣି, ସେଣି। ପା ରକ୍ଖଣେ, ଠଇ, ପାଠଇ, ସୋଗତେପି। ଦ୍ୱେ ସମା। ଲିଖ ଲେଖନେ, ଅ। ରାଜ ଦିତ୍ତିଯଂ, ଇ।

ତିପାଦଂ ରୁକ୍ଖମତ୍ତୋ। ପାଦେନ ମୂଲେନ ପିୱତୀତି ପାଦପୋ, ଣୋ। ୱିଟପଯୋଗା ୱିଟପୀ। ରୁକ୍ଖ ୱରଣେ, ଅ, ରୁହ ଜନନେ ୱା, ଖୋ, ହସ୍ସ କୋ। ନ ଗଚ୍ଛତୀତି ଅଗୋ। ସଲ ଗମନେ, ଣୋ, ସାରୱନ୍ତତାଯ ୱା ସାରୋ, ସୋ ଏୱ ସାଲୋ, ଅଞ୍ଞତ୍ରୋପଚାରା। ମହିଯଂ ରୁହତୀତି, ଅ। ଦୁ ଗତିଯଂ, ମୋ। ତର ତରଣେ, ଉ। କୁତୋ ଭୂମିତୋ ଜାଯତୀତି କୁଜୋ, ଅଙ୍ଗାରେପି। ସାଖାଯୋଗତୋ ସାଖୀ।

ଗମୁ ଗମନେ, ଣୋ, ''ଗମିସ୍ସନ୍ତୋ ଚ୍ଛୋ ୱା ସଜାସୂ''ତି ଚ୍ଛୋ। ଖୁଦ୍ଦୋ ଅୱୁଡ୍ଢିପ୍ପତ୍ତୋ ପାଦପୋ ଖୁଦ୍ଦପାଦପୋ। ଯେ ରୁକ୍ଖା ପୁପ୍ଫଂ ୱିନା ଅପୁପ୍ଫକା ଫଲନ୍ତି, ତେ ଅସ୍ସତ୍ଥୋଦୁମ୍ବରପନସାଦଯୋ ''ୱନପ୍ପତୀ''ତି ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି, ୱନାନଂ ପତି ୱନପ୍ପତି। ପୁପ୍ଫତୋ ଜାତଫଲା ପନ ଅମ୍ବଖଜ୍ଜୂରାଦଯୋ ୱାନପ୍ପତଯୋ। ୱନପ୍ପତିମ୍ହି ଭୱା ୱାନପ୍ପତଯୋ।

୫୪୧। ଯୋ ଫଲପାକାୱସାନେ ମରତି, ସୋ କଦଲୀଧଞ୍ଞାଦିକୋ ଓସଧି ନାମ ଭୱେ, ଓସୋ ଧୀଯତେ ଯସ୍ସଂ [ଓସୋ ଗ୍ଲୋସୋ ଦିତ୍ତିକା ଧୀଯତେ'ତ୍ର ବ୍ୟାଖ୍ୟାସୁଧା ୨।୪।୬], ସା ଓସଧି, ଇ। ସାସଦ୍ଦୋ ଓସଧିସଦ୍ଦସ୍ସ ଇତ୍ଥିଲିଙ୍ଗଉଦୀପକୋ।

ଦ୍ୱଯଂ ଉତୁପ୍ପତ୍ତେପି ଫଲହୀନେ। ୱନ ଯାଚନେ, ଝୋ, ୱଞ୍ଝା, ୱଧତି ଫଲନ୍ତି ୱା ୱଞ୍ଝା, ୱଜାଦିନା ଯୋ, ଝସ୍ସ ଝୋ, ନିଗ୍ଗହୀତାଗମୋ ଚ। ନ ୱିଜ୍ଜତି ଫଲମେତିସ୍ସାତି ଅଫଲା, ଦ୍ୱେ ତୀସୁ। ତିକଂ ୱତ୍ତମାନଫଲେ ରୁକ୍ଖାଦୋ। ଫଲଯୋଗା, ଇନୋ, ୱନ୍ତୁ, ଇ ଚ।

୫୪୨। ଚତୁକ୍କଂ ୱିକସିତେ। ଫୁଲ୍ଲ ୱିକସନେ, କତ୍ତରି ତୋ, ସଞ୍ଜାତତ୍ଥେ ୱା ଇତୋ, ଫଲ ୱିସରଣେ ୱା, ୱିସରଣଂ ୱିକାସୋ, ଅସ୍ସ। କଚ ବନ୍ଧନେ, ୱିପୁବ୍ବୋ ୱିକସନେ, କତ୍ତରି ଅ । ୱିକଚତେ ୱିଦଲତି ୱିସିଲିଟ୍ଠଦଲୋ ଭୱତୀତି ୱା ୱିକଚୋ, ଅ, ୱିସଦ୍ଦୋ ୱିସିଲେସଜୋତକୋ। କସ ଗମନେ, ତୋ। ଦଲାନଂ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞଂ ୱିସିଲେସତୋ ସମୁଦାଯୋ ''ୱିକସିତୋ''ତ୍ୟୁଚ୍ଚତେ। ଫୁଟୋପ୍ପତ୍ର। ଫୁଟ ୱିକସନେ।

ପାଦୋ ରୁକ୍ଖଗ୍ଗେ। ''ନ ନା'ଗ୍ଗଂ ସିଖରଂ ସିରୋ''ତି ୱୋପାଲିତୱଚନତୋ ''ସିରସୋ ଅଗ୍ଗ''ନ୍ତି ନ ଛଟ୍ଠୀସମାସୋ। ସିରୋ ୱୁତ୍ତୋ। ଅଜ ଗମନେ, ଗୋ, ଅଗ୍ଗଂ, ସେଟ୍ଠେ ତୀସୁ। ସୀ ସଯେ, ଖରୋ, ସିଖା ୱା ଚୂଠଆ, ସା ୱିଯ ଜାଯତୀତି ସିଖରୋ। ଦ୍ୱଯଂ ସାଖାଯଂ। ସାଖ ବ୍ୟାପନେ, ଅ। ''ଲତା ୱଲ୍ଲୀ ସମାଖ୍ୟାତା, ଲତା ସାଖା ଚ ସାଖିନ''ନ୍ତି ଲତା ନାନତ୍ଥା। ଲା ଆଦାନେ, ତୋ, ରସ୍ସୋ।

୫୪୩। ଛକ୍କଂ ପତ୍ତେ। ଦଲତି ୱିକସତୀତି ଦଲଂ, ଅ। ଲସ କନ୍ତିଯଂ, ପକାରେନ ଲସତୀତି ପଲାସୋ, ଣୋ। ଛଦ ସଂୱରଣେ, ଛାଦୀଯତେ ଯେନ ଛଦନଂ, ୟ୍ୟା ପୂରଯତୀତି ପଣ୍ଣଂ, ନିପାତନା, ପତ ଅଧୋଗମନେ ୱା, ପତତ୍ୱଚିରେନ ପଣ୍ଣଂ, ପତ୍ତଞ୍ଚ, ତୋ, ପୁମେ। ସଞ୍ଞାଯଂ ଣମ୍ହି ଛଦୋ।

ଦ୍ୱଯଂ ପତ୍ତାଦିସଙ୍ଘାତୱତି ସାଖାଯ ପଲ୍ଲେ। ପଲ୍ଲ ଗମନେ, ଅୱୋ। କିସ ଗମନେ, ଯୋ, ଲାଗମୋ ମଜ୍ଝେ। ଦ୍ୱଯଂ ଅଙ୍କୁରେ। ନୱୋ ଏୱ ଉଦ୍ଭିତୋ ଉଗ୍ଗତୋ ନୱୁବ୍ଭିନ୍ନୋ। ଅଙ୍କ ଲକ୍ଖଣେ, ଉରୋ।

୫୪୪। ପଙ୍କଂ ଯାୱ ପାଦେନ ନାମଂ। ୱିକାସୋ ମୁଖପବୁଦ୍ଧକଲିକାଯଂ ମକୁଠଆଦିଦ୍ୱଯଂ। ମୁଚ ମୋଚନେ, ଉଲୋ, ଉସ୍ସତ୍ତଂ, ଚସ୍ସ କୋ, ମକୁଠଅଂ, ମକୁଠଓ ୱା। କୁଟ ଛେଦନେ, ମଲୋ, ଅସ୍ସୁ, କୁଟୁମଲୋ, କୁଡୁମଲୋପି। ପୁପ୍ଫସ୍ସ ଚ ଫଲସ୍ସ ଚ ପକତିଭୂତେ ଜାଲପତ୍ତେ ଖାରକାଦିଦ୍ୱଯଂ। ଖୁର ୱିନାସେ। ଣ୍ବୁ। ଜଲ ଧଞ୍ଞେ, ସକତ୍ଥେ କୋ। ଜାଲକଂ ନପୁଂସକେ। ଦ୍ୱଯଂ ଜାଲକତୋ ପଖୁଦ୍ଧେ ପୁପ୍ଫେ ଫଲେ ଚ। କଲ ସଙ୍ଖ୍ୟାନେ, ଣ୍ବୁ, କୁର ସଦ୍ଦେ, ଣ୍ବୁ।

ପୁପ୍ଫାଦିବନ୍ଧନଂ ପୁପ୍ଫଫଲାନଂ ବନ୍ଧନଂ ୱଣ୍ଟଂ ନାମ। ବନ୍ଧୀଯତେ ଯେନ ୱଣ୍ଟଂ, ୱଜାଦି।

୫୪୫। ଟିକଂ ପୁପ୍ଫୋ ପସୁ ପାଣିଗବ୍ଭୁତ୍ତିମୋଚନେ, ଣୋ। ଖପଣକଭାସାଯ ରୁକ୍ଖୋପି ପାଣି, ୱୁଦ୍ଧାଦି, ପସୱୋ। କୁସ ଅକ୍କୋସେ, ଉମୋ, କସ ଗମନେ ୱା, କାସ ଦିତ୍ତିଯଂ ୱା, ଉମୋ, ରସ୍ସୋ। ପୁପ୍ଫ ୱିକସନେ, ପୁପ୍ଫତୀତି, ଅ। ପୁପ୍ଫଜୋ ରଜୋ ପୁପ୍ଫଧୂଲୀ ପରାଗୋ ନାମ, ରଞ୍ଜ ରଙ୍ଗେ, ଣୋ।

ମଧୁରପୁପ୍ଫରସୋ ମକରନ୍ଦୋ ନାମାତି ମତଂ। ମକ୍ଖିକା ରମନ୍ତି ଯସ୍ମିଂ ମକରନ୍ଦୋ, ୱଜାଦି। ଦ୍ୱଯଂ କଲିକାଭି ଆକିଣ୍ଣେ ପରିଣାଯୱତି। ଥୁ ଅଭିତ୍ଥୱେ, ଣ୍ବୁ, ଥୱକୋ। ଗୁଧ ପରିୱେଧନେ, ଣ୍ବୁ, ଧସ୍ସ ଛୋ, ଗୋଚ୍ଛକୋ।

୫୪୬-୫୪୭।ଆମେ ଅପକ୍କେ ଫଲେ ସଲାଟୁ ଉତ୍ତୋ, ସଲାଟ ବାଲ୍ଯପରିଭାସନେସୁ, ଉ, ୱିଜମାନବାଲ୍ଯତାଯ ସଲାଟୁ। ପକ୍କନ୍ତୁ ଫଲଂ ନିପ୍ପରିଯାଯେନ ''ଫଲ''ମିଚ୍ଚୁଚ୍ଚତେ, ତେନ ''ଆମସ୍ମିଂ ଫଲୱୋହାରୋ ରୁଳ୍ହିଯା ପୱତ୍ତତୀ''ତି ଞାତବ୍ବୋ, ଫଲ ନିପ୍ଫତ୍ତିଯଂ, ନିପ୍ଫତ୍ତି ଚାତ୍ର ସୁପକ୍କତ୍ତଂ, ସୁକ୍ଖେ ତୁ ଫଲେ ୱାନୋ। ତତ୍ର ସଲାଟୁ ୱାନା ତୀସୁ, ଯଥା ସଲାଟୁ ଜମ୍ବୂ, ସଲାଟୱୋ ମାସା, ସଲାଟୂନି କୁମ୍ଭଣ୍ଡାନି, ୱାନା ହରୀଟକୀ, ୱାନୋ ମୁଗ୍ଗୋ, ୱାନମମ୍ବଂ।

ଚମ୍ପକାଦି ଚମ୍ପକଂ କରୱୀରଂ କଦମ୍ବକଂ ଅସୋକଂ କଣ୍ଣିକାରଂ ଚମ୍ପକାଦୀନଂ ପୁପ୍ଫଂ ୱିକାରୋ, ଅୱଯୱୋ ଚେତି ଅଞ୍ଞତ୍ଥେ ଣୋ ନ ଭୱତି, ତଦନ୍ତତୋ ପୁପ୍ଫସ୍ସପ୍ପତିତତୋ, ଏୱଂ ଚମ୍ପକାଦୀନି କୁସୁମନାମାନି ନପୁଂସକେ ୱତ୍ତନ୍ତି, ଅମ୍ବାଦି ଦାଳିମଂ ନାରଙ୍ଗଂ ଆମଲକଂ କୁୱଲଂ ବଦରନ୍ତି ପକତ୍ଯନ୍ତରମେୱ ଫଲେ ୱତ୍ତତେ, ଆମଲକିଯା କୁୱଲିଯା ବଦରିଯା ଫଲଂ ୱିକାରୋ, ଅୱଯୱୋ ଚେତି ଅଞ୍ଞତ୍ଥେ ତଦ୍ଧିତୋପି ନୋପ୍ପଜ୍ଜତେ, ତଦନ୍ତତୋ ଫଲସ୍ସପ୍ପତିତତୋ, ଏୱଂ ଅମ୍ବାଦୀନି ଫଲନାମାନି ନପୁଂସକେ ୱତ୍ତନ୍ତି। ମଲ୍ଲିକାଦଯୋ କୁସୁମେପି ୱତ୍ତମାନା ସଲିଙ୍ଗା ପକତିଲିଙ୍ଗାଅଭେଦୋପଚାରେନ ପୱତ୍ତିଯା, ଯଥା – ମଲ୍ଲିକା ଜାତି, ୱନମଲ୍ଲିକା ଇଚ୍ଚାଦି। ୱୀହଯୋପ୍ଯଭେଦୋପଚାରେନ ଫଲେପି ସଲିଙ୍ଗା, ଯଥା ମାସସ୍ସ ଫଲଂ ମାସୋ, ମୁଗ୍ଗସ୍ସ ଫଲଂ ମୁଗ୍ଗୋ, ଏୱଂ ଯୱୋ, ତିଲୋ, ଅତସୀ, କଙ୍ଗୁ, ଧଞ୍ଞଂ।

ଟିକଂ ଜମ୍ବୁଯା ଫଲୋ। ତତ୍ର ଯଦା ଲୋକତୋ ଫଲେ ୱୁତ୍ତି, ତଦା ଜମ୍ବୁସଦ୍ଦୋ ପକତ୍ଯନ୍ତରମେୱ ଫଲେ ୱତ୍ତତେ, ଯଦା ନ ଫଲୱୁତ୍ତି, ତଦା ୱିକାରେ ଅୱଯୱେ ୱାନୋ, ଜମ ଅଦନେ, ବୂ, ଜମ୍ବୂ, ପକତ୍ଯନ୍ତରାଫଲେ ୱୁତ୍ତି। ଜମ୍ବୁଯା ଫଲଂ ଜମ୍ବୁୱଂ। ଜମ୍ବୁ ଚ। ଲୋକତୋ ଏୱ ଫଲେପି ୱତ୍ତମାନା ହରୀଟକ୍ଯାଦଯୋ ସଭାୱତୋ ଇତ୍ଥିଯଂ ଭୱନ୍ତି [ଅମର ୧୪।୧୮-୨୦]। ହରୀଟକିଯା ଫଲଂ ହରୀଟକୀ, ଏୱଂ କୋସାତକୀ, ସଲ୍ଲକୀ, ଦକ୍ଖା, କଣ୍ଡକାରିକା, ସେଫାଲିକା ଇଚ୍ଚାଦି, ପୁବ୍ବେ ୱିଯ ୱିକାରାୱଯୱତ୍ଥେସୁ ପଚ୍ଚଯାଭାୱୋ, ଅସ୍ସତ୍ଥାଦିକଂ ଛକ୍କମେୱ ତଦ୍ଧିତନ୍ତଂ ଅସ୍ସତ୍ଥାଦୀନଂ ଫଲେ ୱତ୍ତମାନାନଂ ନପୁଂସକଂ ସିଯା ରୂପଭେଦୋ, ଯଥା – ଅସ୍ସତ୍ଥସ୍ସ ଫଲଂ ଅସ୍ସତ୍ଥଂ, ୱେଣୁନୋ ଫଲଂ ୱେଣୱଂ, ପିଲକ୍ଖସ୍ସ ଫଲଂ ପିଲକ୍ଖଂ, ନିଗ୍ରୋଧସ୍ସ ଫଲଂ ନିଗ୍ରୋଧଂ, ଇଙ୍ଗୁଦିଯା ଫଲଂ ଇଙ୍ଗୁଦଂ, ବ୍ରହତିଯା ଫଲଂ ବ୍ରାହତଂ, ୱିଦାରୀ ଅଂସୁମତୀ ଗମ୍ଭରିଯାଦଯୋ ମୂଲେ, ପୁପ୍ଫେପି ସଲିଙ୍ଗା [ଅମର ୧୪। ୧୮-୨୦]। ପାଟଲାସଦ୍ଦୋ ପନ ଅଭେଦୱତ୍ତିଚ୍ଛାଯଂ ମୂଲେ ପୁପ୍ଫେପି ୱତ୍ତମାନୋ ସଭାୱତୋ ଇତ୍ଥିଲିଙ୍ଗୋ, ଭେଦୱତ୍ତିଚ୍ଛାଯଂ ୱିକାରେ ଅୱଯୱେ ୱା ଣମ୍ହି ପାଟଲଂ [ଅମର ୧୪।୧୮-୨୦]। ଦ୍ୱଯଂ ସାଖାପଲ୍ଲୱାଦିସମୁଦାଯଲକ୍ଖଣେ ଆଭୋଗେ, ୱିଟ ୱେଧନେ, ୱିଟ ଅକ୍କୋସେ ୱା, ଅପୋ, ପସ୍ସ ଭତ୍ତେ ୱିଟଭୀ, ନଦାଦି।

୫୪୮।ମୂଲମାରବ୍ଭ ମୂଲତୋ ପଟ୍ଠାଯ ସାଖନ୍ତୋ ସାଖାୱଧି ତରୁସ୍ସ ଭାଗୋ ଖନ୍ଧୋ ନାମ, ଯୋ ''ପକଣ୍ଡୋ''ତିପି ୱୁଚ୍ଚତି, ଖନୁ ଅୱଦାରଣେ, ଧୋ, ଖନ୍ଧୋ, ଖାଦ ଭକ୍ଖନେ ୱା, କୋ, ''ଖାଦାମଗମାନଂ ଖନ୍ଧନ୍ଧଗନ୍ଧା''ତି ଖନ୍ଧାଦେସୋ, କଲୋପୋ।

ରୁକ୍ଖଚ୍ଛିଦ୍ଦେ ରୁକ୍ଖାଦୀନଂ ୱିୱରେ କୋଟରୋ। କୁଟ ଛେଦନେ, ଅରୋ, କୋଟରୋ, ନିକ୍ଖୁହୋପି। ଦ୍ୱେ ସମା। କାସ ଦିତ୍ତିଯଂ, କାସତେ ଅଗ୍ଗିନା ଦିପ୍ପତେତି କଟ୍ଠଂ, ତୋ, ତସ୍ସ ଟ୍ଠୋ, ରସ୍ସୋ ଚ, କସ ଗମନେ ୱା, ତୋ, କଟ୍ଠଂ। ଦର ୱିଦାରଣେ, ଣ୍ବୁ।

୫୪୯। ଟିକଂ ମୂଲୋ। ୱୁ ସଂୱରଣେ, ଦୋ, ନିଗ୍ଗହୀତାଗମୋ, ବୁଧ ଗମନେ ୱା, ଅ, ଧସ୍ସ ଦୋ। ମୂଲ ପତିଟ୍ଠାଯଂ, ଣୋ, ପାଦସଦ୍ଦେନ ତପ୍ପରିଯାଯା ଚରଣଣ୍ଡା ସଦ୍ଦେ ସଙ୍ଗହିତା, ପାଦସଦିସତ୍ତା ପାଦୋ, ଦ୍ୱଯଂ ଛିନ୍ନସ୍ସ ତରୁକ୍ଖନ୍ଧସ୍ସ ଭୂମିଟ୍ଠଭାଗୋ। ସଙ୍କ ସଙ୍କାଯଂ, ଉ, ସକ ସତ୍ତିଯଂ ୱା, ନିଗ୍ଗହୀତାଗମୋ। ଖନୁ ଅୱଦାରଣେ, ଣ୍ବୁ, ଖାଣ୍ବୁ। ଧୁୱୋପି, ଧୁୱତି ଥିରାଯତେତି ଧୁୱୋ, ଧୁ ଗତିଥେରିଯେସୁ, ଅ, ଉୱାଦେସୋ।

ଦ୍ୱଯଂ ୱିଦାରିଯାଦୀନଂ କନ୍ଦୋ କୁଯଂ ପଥୱିଯଂ ରୁହତୀତି କୁରୁହାଟଂ, ଅଟୋ, କନ୍ଦ ଅୱ୍ହାନେ, ରୋଦନେ ଚ, ''କରହାଟୋ'ମ୍ବୁଜକନ୍ଦେ, ପୁପ୍ଫରୁକ୍ଖଭୀତେସୁ ଚେ''ତି ନାନତ୍ଥସଙ୍ଗହୋ। ଦ୍ୱଯଂ ହଲାଦୀନଂ କଲୀରୋ। କଲ ସଙ୍ଖ୍ଯାନେ, ଇରୋ। ମସ ଆମସନେ, ଥକୋ, ମତ୍ଥକେ ସୀସେ ୱା ଜାତୋ ମତ୍ଥକୋ।

୫୫୦। ଦ୍ୱେ ସମା। ଅଭିନୱନିଗ୍ଗତା ଆଯତା ସକୁସୁମା, କୁସୁମସୁଞ୍ଞା ଚ ମଞ୍ଜରୀ, ୱଲ୍ଲରୀ ତୁ ତଦଞ୍ଞାପି, ଯଥା ତାଲୱଲ୍ଲରୀ, ୱଲ, ୱଲ୍ଲ ସଂୱରଣେ, ଅରୋ, ନଦାଦି। ମୁଞ୍ଜିଯୋଗତୋ ମଞ୍ଜରୀ, ରୋ, ନଦାଦି, ଉସ୍ସଉଞ୍ଜ, ଦ୍ୱେପି ନାରୀ। ଦ୍ୱଯଂ ଲତାଯଂ। ୱଲ୍ଲ ସଂୱରଣେ, ନଦାଦି। ଲତା

ୱୁତ୍ତା, ‘‘ଲତା ପତାନିନୀ ୱଲ୍ଲୀ ମତକୀଥା’’ତି ହଲାଯୁଧୋ।

ଅକ୍ଖନ୍ଧୋ ଅପ୍ପକ୍ଖନ୍ଧୋ, ବହୁପତ୍ତତଚଦଣ୍ଡିକାଦି। ଯୋ ୱା ତନୁପକଣ୍ଡୋ ୱଂସନଳଆଦି, ସୋ ‘‘ଥମ୍ଭୋ, ଗୁମ୍ଭୋ’’ତି ଚୋଚ୍ଚତେ, ଥକ ସଂୱରଣେ, ବୋ, କସ୍ସ ମୋ। ଗୁପ ରକ୍ଖଣେ, ବୋ, ପସ୍ସ ମୋ। ପତାନୋ ସାଖାପତ୍ତଚଯୋ, ତେନ ଯୁତ୍ତା ଗୋରକ୍ଖା ତମ୍ବୂଲି ଧିୱୁସଜୀମୂତ ଗଳଓଝାଦିକା ଲତା, ସା ୱୀରୁ ନାମ, ୱିୱିଧେହି ରୁହତୀତି କତ୍ୱା, କ୍ୱି, ୱୀରୁ, ଦୀଘାଦି, ଗୁମ୍ଭିନୀପି।

୫୫୧। ପଜ୍ଜେ ପାଦେନ ନାମଂ। ଯତ୍ର ଦ୍ୱଯଂ ‘‘ବୋଧିରୁକ୍ଖୋ’’ତି ସଞ୍ଞିତେ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଭଗୱତୋ ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞ୍ଞାଣପ୍ପଟିଲାଭଟ୍ଠାନଭୂତେ ଦୁମରାଜେ, ଅଞ୍ଞତ୍ର ତୁପଚାରା। ଅସ୍ସଂ ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞ୍ଞାଣଂ ତିଟ୍ଠତି ଏତ୍ଥାତି ଅସ୍ସତ୍ଥୋ, ଠସ୍ସ ଥୋ, ଦ୍ୱିତ୍ତଂ, ମାରୱିଜଯସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞ୍ଞାଣପ୍ପଟିଲାଭାଦିକେହି ଭଗୱନ୍ତଂ ଅସ୍ସାସେତୀତି ୱା ଅସ୍ସତ୍ଥୋ, ଆପୁବ୍ବୋ ସାସ ଅନୁସିଟ୍ଠିଯଂ, ତୋସନେ ଚ ୱତ୍ତତି, ତୋ, ରସ୍ସୋ। ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞ୍ଞାଣଂ ବୁଜ୍ଝତି ଏତ୍ଥାତି ବୋଧି, ବୁଧ ଅୱଗମନେ, ଇ, ବୋଧି, ଦ୍ୱୀସୁ। ଚଲଦଲୋ, ପିପ୍ପଲୋ, କୁଞ୍ଜରାସନୋପି। ଦ୍ୱଯଂ ବହୁପାଦେ। ଅଧୋଭାଗଂ ରୁନ୍ଧତୀତି ନିଗ୍ରୋଧୋ, ଉସ୍ସୋ, ଗାଗମୋ ଚ। ୱଟ ୱେଧନେ, ୱଟତୀତି, ଅ।

ଦ୍ୱଯଂ କବିଟ୍ଠେ। କଓିମ୍ହି ୱାନରେ ତିଟ୍ଠତୀତି କବିଟ୍ଠୋ[ପାଯେନ କପଯୋ ତିଟ୍ଠନ୍ତି ଅତ୍ର କପିତ୍ଥୋ (ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା ୧୪।୨୧)] ‘‘ୱାନରେ ପଣ୍ଡିତେ କୱୀ’’ତି ୱୋପାଲିତୋ, ତଥା କପିତ୍ଥୋ, ତୋ, ଠସ୍ସ ଥୋ ଚ। ଦଧିତ୍ଥୋ, ଅମ୍ବିଲଫଲୋପି। ଦ୍ୱଯଂ ଉଦୁମ୍ବରେ। ଯଞ୍ଞକମ୍ମାନମଙ୍ଗୋ ଏକଙ୍ଗତ୍ତା ଯଞ୍ଞଙ୍ଗୋ, ଦୁଦ୍ଧୀ ହିଂସାଯଂ, ଅରୋ, ନିଗ୍ଗହୀତାଗମୋ, ଏକସ୍ସ ବସ୍ସ ଲୋପୋ ଚ। ଜନ୍ତୁଫଲୋ ହେମଦୁଦ୍ଧୋପି।

୫୫୨। ଦ୍ୱଯଂ କୋୱିଳାରେ।

‘‘ସୁକପଦାଚ୍ଛରୋ ଚମ୍ପୋ,

କୋୱିଳାରୋ ତୁ କଞ୍ଚନୋ;

ପୁବ୍ବୋ ସିତୋ ପରୋ ରତ୍ତୋ,

ଯୁଗପତ୍ତା ଉଭୋପିତେ’’ତି [ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା ୧୪।୨୨]।

ହି ରତନକୋସୋ, କଞ୍ଚନାଲକୋପ୍ପତ୍ରା ଯୁଗଂ ଯମକଂ ପତ୍ତମସ୍ସ।

ତିପାଦଂ ଉଦ୍ଦାଲେ। ୱାତଂ ଉଦ୍ଦାଲତୀତି ଉଦ୍ଦାଲୋ। ସିଙ୍ଗାରାଦୀନଂ ସଞ୍ଞାୱସେନ ରୁକ୍ଖାନଂ ରାଜା ରାଜରୁକ୍ଖୋ, ୱାତରୋଗହନନେ ରାଜଭୂତୋ ରୁକ୍ଖୋ ୱା ରାଜରୁକ୍ଖୋ। କତା ମାଲା ଅସ୍ସ ପୁପ୍ଫେହୀତି କତମାଲୋ, ସିଙ୍ଗାରପ୍ପକାସୋ। ଇନ୍ଦତି ପରମିସ୍ସରିଯଂ କରୋତି ୱାତହନନେତି ଇନ୍ଦୀୱରୋ, ଈୱରୋ, ଇନ୍ଦିଯା ସବ୍ବସ୍ସ ଭରିଯାଯ ଇଚ୍ଛିତବ୍ବତ୍ତା ୱା ଇନ୍ଦୀୱରୋ। ଚତୁରଙ୍ଗୁଲୋ, ଆରେୱତୋ, ସୁୱଣ୍ଣକୋପି।

୫୫୩। ଦ୍ୱଯଂ ଜମ୍ବୀରେ, ଯସ୍ସ ଫଲମମ୍ବିଲଂ ହୋତି। ଅମ୍ବିଲତ୍ତା ଦନ୍ତସ୍ସ ସଠୋ ଦନ୍ତସଠୋ। ସଠ କେତୱହିଂସାସଂକିଲେସେସୁ, ଅ। ଜମୁ ଅଦନେ, ଈରୋ, ଭନ୍ତୋ ଚ, ଜମ୍ଭ ଗତ୍ତୱିନାମେ ୱା, ଜମ୍ଭୋ, ଜମ୍ଭଲୋ, ଜମ୍ଭୀରୋପି। ଦ୍ୱଯଂ ୱରଣେ। ୱର ଇଚ୍ଛାଯଂ , ଯୁ। କଲ ସଙ୍ଖ୍ୟାନେ, ଇରୋ, ନଦାଦି, ରସ୍ସନ୍ତୋ। ୱରୁଣୋ, ତିତ୍ତସାକୋପି।

ଦ୍ୱଯଂ ଫଲହରେ। ‘‘କୋ ଅଯଂ, ସୁକୋ’’ତି ୱିମତୁପ୍ପତ୍ତିକରପତ୍ତକୁସୁମତାଯ କିଂସୁକୋ। ପାରି ସମୁଦ୍ଦୋ, ତତ୍ର ଭଦ୍ଦୋ ପାରିଭଦ୍ଦୋ, ସୋ ଏୱ ପାଳିଭଦ୍ଦୋ, କୋୱିଳାରୋ, ତଂସଣ୍ଠାନପତ୍ତକୁସୁମତାଯ ପାଳିଭଦ୍ଦୋ। ଦ୍ୱଯଂ ୱିଦୁଲେ, ଯୋ ଅବ୍ଭୁସମଯେ ପୁପ୍ଫତି। ୱଜ ଗମନେ, ଉଲୋ। ୱୀ ପଜନେ, ଅସୋ, ତୋନ୍ତୋ ଚ, ୱିପୁବ୍ବୋ ଅତ ସାତଚ୍ଚଗମନେ ୱା, ଅସୋ। ୱାନୀରୋପି।

୫୫୪। ଦ୍ୱଯଂ ପୀତନେ, ଯସ୍ସ ପତ୍ତଫଲାନି ଅମ୍ବିଲାନି, ପୂଗଫଲପ୍ପମାଣଞ୍ଚ ଫଲଂ, ସଲ୍ଲକୀରୁକ୍ଖସଣ୍ଠାନୋ ଚ, ସୋ ରୁକ୍ଖୋ। ଅମ୍ବ ସଦ୍ଦେ, ଅଟୋ, ସକତ୍ଥେ କୋ। ପୀ ତପ୍ପନକନ୍ତୀସୁ, ତନୋ, ପୀତିଂ ୱା ତନୋତୀତି ପୀତନୋ, ସକତ୍ଥେ କୋ। ଦ୍ୱଯଂ ଗୁଳଅପୁପ୍ଫେ। ମନ ଞାଣେ, କୋ, ମଧ୍ୱାଦେସୋ ଚ। ମଧୁନାମୋ ଦୁମୋ ମଧୁଦୁମୋ। ଦ୍ୱଯଂ ‘‘ଲମ୍ପୂ’’ତି ଖ୍ୟାତେ। ଗୁଳଓ ୱିଯ ସାତେନ ଫଲମସ୍ସ ଗୁଳଅଫଲୋ। ପୀଲ ପତିଟ୍ଠମ୍ଭେ, ଉ। ଦ୍ୱଯଂ ତିକ୍ଖଗନ୍ଧେ। ସୋଭଂ ଜନେତୀତି ସୋଭଞ୍ଜନୋ, ସୋଭଂ ୱିସଞ୍ଜନମେତେନ ହେତୁଭୂତେନାତି ୱା ସୋଭଞ୍ଜନୋ। ୱୁତ୍ତଞ୍ଚ –

‘‘ସିରୀସପୁପ୍ଫସ୍ସ ରସେନ ଭାୱିତଂ,

ସହସ୍ସୱାରଂ ମରୀଚଂ ସିତଞ୍ଜ୍ହଯଂ;

ଏତେନ ସମନ୍ତି ୱିସାହି ସମ୍ଭୱା,

କତଞ୍ଜନସ୍ନେହନପାଦନଞ୍ଚୁତୋ’’ତି।

ସି ସେୱାଯଂ, ୱିଦ୍ଧଂୱିନାସନନ୍ଥଂ ସେୱୀତେତି ସିଗ୍ଗୁ, ଗୁ, ଥୀ। ଚିତ୍ତହାରୀ, ପଭଞ୍ଜନୋ, ୱିଦ୍ଧଂୱିନାସନୋପି।

୫୫୫। ଦ୍ୱଯଂ ୱିସାଲତଚେ, ଯୋ ସରଦେ ପୁପ୍ଫତି ପୁପ୍ଫଂ। ସତ୍ତପଣ୍ଣାନ୍ନସ୍ସ ସତ୍ତପଣ୍ଣୀ ପୁମେ। ଛତ୍ତମିୱ ପଣ୍ଣମସ୍ସ ଛତ୍ତପଣ୍ଣୋ। ୱିସମଚ୍ଛଦୋପି, ସତ୍ତପଣ୍ଣତ୍ତା ୱିସମଚ୍ଛଦୋ। ଦ୍ୱଯଂ ରଥଦ୍ଦୁମେ। ରଥଂ ତନୋତି ଯେନ ତିନିସୋ, ଇସୋ। ଅତିପମୁଚ୍ଚତି ଦାହପିତ୍ତମନେନେତି ଅତିମୁତ୍ତକୋ। ଚିତ୍ତକିପି।

ଦ୍ୱଯଂ ୱାତପୋଥେ, ପଂ ୱାତଂ ଲୁନାତୀତି ପଲାସୋ, ଅସୋ। ‘‘ପତ୍ତେ ପଲାସଂ ସୋ ରୁକ୍ଖେ, ପୀତହରିତକିଂ ସୁକେ’’ତି ହି ରୁଦ୍ଦୋ। ୱାତପୋଥୋପି, ୱାତସ୍ସ ପୋଥୋ ୱାତପୋଥୋ, ପୁଥ ହିଂସାଯଂ।

ଦ୍ୱଯଂ ‘‘ପୁତୀତି’’ ଖ୍ୟାତେ। ହତଜନ୍ତୁପମୋହସଞ୍ଜାତାରିଫଲତାଯ ଅରିଟ୍ଠୋ, ନିପାତନା ହନ୍ତିସ୍ସ ଟ୍ଠୋ, ତଂରୋଗାରିୱନ୍ତଜନେହି ଇଚ୍ଛିତବ୍ବଫଲତ୍ତା ୱା ଅରିଟ୍ଠୋ, ଇସୁ ଇଚ୍ଛାଯଂ। ଫଣ ଗତିଯଂ, ଇଲୋ, ଅସ୍ସେ।

୫୫୬। ତିକଂ ସିରିଫଲେ। ମଲ ଧାରଣେ, ଉରୋ। ବିଲ ଭେଦନେ, ଣ୍ୱୋ, ବେଲୁୱୋ। ଲପଚଯେ ବିଲ୍ଲୋ। ସଣ୍ଡିଲ୍ଲୋ, ସେଲୁସୋପି। ‘‘ମୁନିପ୍ପଭେଦେ ମାଲୂରେ, ସଣ୍ଡିଲ୍ଲୋ ପାଦପନ୍ତରେ, ନଟେ ବିଲ୍ଲେ ଚ ସେଲୁସୋ’’ତି [ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା ୧୪।୩୨]ରଭସୋ।

ଦ୍ୱଯଂ ତୁଙ୍ଗେ। ପୁମନାମୋ ନାଗୋ ରୁକ୍ଖୋ ପୁନ୍ନାଗୋ। ‘‘ପୁନ୍ନାଗେ ପୁରିସୋ ତୁଙ୍ଗୋ, କେସରୋ ଦେୱୱଲ୍ଲଭୋ’’ତି [ଅମର ୧୪।୨୫] ହ୍ମରସୀହୋ, ଦୀଘୋ, ‘‘ପୁମସ୍ସ ଲିଙ୍ଗାଦୀସୁ ସମାସେସୂ’’ତି ଅକାରଲୋପୋ ଚ। ଅତିସଯପୁପ୍ଫକେସରୱନ୍ତତାଯ କେସରୋ, କିସ ତନୁକରଣେ ୱା, ଅରୋ, ପୁପ୍ଫକେସଯୁତ୍ତତାଯ ୱା କେସରୋ, ରୋ।

ଦ୍ୱଯଂ ଲୋଦ୍ଦମତ୍ତେ। ସଲ ଗମନତ୍ଥୋ, ଅୱୋ। ରତ୍ତକଫପିତ୍ତସୋତେ ଲୁନାତୀତି ଲୋଦ୍ଦୋ, ଦ୍ଦୋ। ତିରିଟୋ, ସାୱରୋପି। ‘‘ସାୱରୋ ଅପରାଧେ ଚ, ଲୋଦ୍ଦେ ପାପେ ଚ କଥ୍ୟତେ’’ [ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା ୧୪।୩୩] ରୁଦ୍ଦଜଯୋ। ଦ୍ୱଯଂ ଧନୁପଟ୍ଟେ ଫଲିନି। ପୀ ପାନେ, ଅଲୋ, ଈସ୍ସ ଇଯାଦେସୋ। ସନ୍ନକା ତାପସା, ତେସଂ ଦୁ ଦୁମୋ ସନ୍ନକଦ୍ଦୁ, ‘‘ସନ୍ନକଦ୍ଦୁ ଚାପପଟା, ୱରଣୋ ତାପସପ୍ପିଯୋ’’ତି [ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା ୧୪।୩୫] ହି କୋସନ୍ତରେ।

୫୫୭। ଦ୍ୱଯଂ ‘‘ମ୍ହନକୂ’’ଇତି ଖ୍ୟାତେ। ଲିକୁଚୋ ନାମ ଡହୁରୁକ୍ଖୋ, ତଗ୍ଗୁଣତ୍ତା ଲିକୋଚକୋ, ସଞ୍ଞାଯଂ କୋ। ଅଙ୍କ ଲକ୍ଖଣେ, ଓଲୋ, ଅଙ୍କୋଲୋ। ଦ୍ୱଯଂ କୁମ୍ଭେ। ରୋଗହରଣେ ଗରୁନୋପି ୱେଜ୍ଜସ୍ସ ଗରୁ ଗୁଗ୍ଗୁଲୁ, ନିପାତନା। କୁସ ଛେଦନେ, ଣ୍ଣୁ। କୁମ୍ଭୋ, ପୁରୋପି।

‘‘ରାସିଭେଦେ ଗଜମୁଦ୍ଧଂସେ,

କୁମ୍ଭକଣ୍ଣସୁକେ ଘଟେ;

କାମୁକେ ୱାରନାରିଯଞ୍ଚ,

କୁମ୍ଭୋ କ୍ଲୀୱନ୍ତୁ ୱଗ୍ଗୁଲୁମ୍ହୀ’’ତି [ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା ୧୪।୩୪]।

ରଭସୋ। ପୁର ଅଗ୍ଗଗମନେ, ଣୋ, ପୁରୋ।

ଦ୍ୱଯଂ ଅମ୍ବୋ। ଅମ ଗତିଯଂ, ବୋ, ଅମ୍ବ ସଦ୍ଦେ ୱା, ଅ। ଚୁତି ଆସେଚନେ, ରକ୍ଖଣେ ଚ, ଅ, ଚୁ ଚୱନେ ୱା, ତୋ, ଦୀଘାଦି। ରସାଲୋପି, ରସଂ

ଲାତୀତି ରସାଲୋ, ଦୀଘୋ। ଏସୋ ଅମ୍ବୋ ସୁଗନ୍ଧୱା ଅତିସୟଗନ୍ଧଯୁତ୍ତୋ ସମାନୋ ‘‘ସହୋ, ସହକାରୋ’’ତି ଚୋଇତେ। ସହ ସତ୍ତିଯଂ, ସୁଗନ୍ଧଂ କତ୍ତୁଂ ସହତୀତି ସହୋ, ଅ। ସହନଂ ସହୋ, ତଂ କରୋତୀତି ସହକାରୋ, ହା ୱା ପମୁଦା, ତାଯ ସହ ୱତ୍ତତୀତି ସହୋ, ସହଂ ସମୁଦଂ କରୋତୀତି ସହକାରୋ।

୫୫୮। ଦ୍ୱଯଂ ସେତମ୍ବୋ। ପୁଣ୍ଡ ପୁଣ୍ଡନେ। ପୁଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡନେତ୍ତେକେ, ଣ୍ଣୁ, ଅସ୍ସୀ, ଅରାଗମୋ ଚ। ସେତୱଣ୍ଣୋ ଅମ୍ବୋ ସେତମ୍ବୋ। ଦ୍ୱଯଂ ବହୁୱାରକେ, ଯସ୍ସ ଫଲାନି ଅତିପିଚ୍ଛିଲାନି। ସି ବନ୍ଧନେ, ଲୁ, ସଲ ଗମନତ୍ଥୋ ୱା, ଉ, ଅସ୍ସେ। ପିଚ୍ଛିଲତ୍ତା ବହୂନି ୱାରୀନି ଯସ୍ମିଂ ବହୁୱାରକୋ, ସଞ୍ଜ୍ଞାଯଂ କୋ। ସୀତୋ, ଉଦ୍ଦାଲୋ, କଫଲୋପି।

ଦ୍ୱଯଂ କାସ୍ମରିଯଂ। ସିରିମନ୍ତାନି ପଣ୍ଣାନି ଯସ୍ସା ସେପଣ୍ଣୀ, ନଦାଦି, ସିରୀସଦସ୍ସ ସେ। କସ୍ମୀରଦେସଜତ୍ତା କାସ୍ମରୀ, କାସ ଦିତ୍ତିଯଂ ୱା, ମରୋ, ନଦାଦି। ମଧୁପଣ୍ଣୀ, ଭଦ୍ଦପଣ୍ଣୀପି। ଦ୍ୱଯଂ ସକଣ୍ଟକମ୍ବିଲଫଲରୁକ୍ଖେ। ସକଣ୍ଟକତ୍ତା କୁଚ୍ଛିତଂ ଲାତୀତି କୋଲୀ, ନଦାଦି। ୱଦ ଥେରିଯେ, ଅରୋ, ନଦାଦି। କୁୱଲୀ, କକ୍କନ୍ଧୂପି।

୫୫୯। ଦ୍ୱଯଂ ତସ୍ସା କୋଲିଯା ଫଲେ। କୋଲିଯା ଫଲଂ କୋଲଂ। ବଦରିଯା ଅଯଂ ଅୱଯୱୋ ବଦରୋ। କୁୱଲଂ, ଫେନିଲଂ, ସୋୱୀରମ୍ପି। ‘‘ସୋତଞ୍ଜନେ ତୁ ସୋୱୀରଂ, କଞ୍ଜିକେ ବଦରେପି ଚେ’’ତି [ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା ୧୪।୩୬]ରଭସୋ। ଦ୍ୱଯଂ ଅସ୍ସତ୍ଥକୁଲସମ୍ଭୂତେ ରୁକ୍ଖପାସାଣାଦୀସୁ ସଞ୍ଜାତରୁକ୍ଖେ। ପିଲଂ ପରଂ ନିସ୍ସଯଭୂତଂ କସତୀତି ପିଲକ୍ଖୋ, କସ ୱିଲେଖନେ, ସସ୍ସ ଖତ୍ତାଦି ନିପାତନା। ଅଖାଦନୀଯଫଲତାଯ ୱିରୂପଂ ଫଲମସ୍ସତ୍ଥୀତି ପିପ୍ଫଲୀ, ଇ, ନଦାଦି, ୱିସ୍ସପି ଚ।

ଦ୍ୱଯଂ ତୋଯାଦିୱାପିନିଯଂ, ଯସ୍ସା ମୂଲଂ ମହାପଞ୍ଚମୂଲେ ପୱିଟ୍ଠଂ। ପଟ ଗମନେ, ଅଲୋ, ନଦାଦି, ପାଟଲୀ, ପାଟଲାପି। କଣ୍ହଂ ପୁପ୍ଫୱଣ୍ଟଂ ଯସ୍ସା ସା କଣ୍ହୱଣ୍ଟା, କାସ୍ମରିଯମ୍ପି। ଅଲିପ୍ପିଯଂ, ତମ୍ବପୁପ୍ଫିପ୍ପତ୍ରା। ଦ୍ୱଯଂ ଗନ୍ଧିଲେ। ସାଦୁଫଲତାଯ ସାଦୁ ଚ ସୋ କଣ୍ଟସହିତତାଯ କଣ୍ଟୋ ଚେତି ସାଦୁକଣ୍ଟୋ। ସକଣ୍ଟକତାଯ ଅତ୍ତାନଂ ୱିରୂପଂ କରୋତୀତି ୱିକଙ୍କତୋ, ଦ୍ୱିତ୍ତଂ, ନିଗ୍ଗହୀତାଗମୋ ଚ।

୫୬୦। ଚତୁକ୍କଂ ତିନ୍ଦୁକେ। ତନୁ ୱିତ୍ଥାରେ, ଉକୋ, ଦନ୍ତୋ ଚ। ତିଦି ହିଂସାଯଂ ୱା, ଉ, ସଞ୍ଜ୍ଞାଯଂ କୋ। କାଠଓ ଖନ୍ଧୋ ପକଣ୍ଡୋ ଯସ୍ସାତି। ତିମ ଅଦ୍ଦଭାୱେ, ଉସୋ, ସକତ୍ଥେ କୋ, ୱରନ୍ତୋ ଚ। ଉପଚଯେ ତିମ୍ବରୁ।

ଦ୍ୱଯଂ ତମ୍ବଫଲେ। ଇରାୱତୀ ନଦୀ, ପଠମକାଲେ ତସ୍ସା ତୀରେ ଜାତୋ ଏରାୱତୋ। ନାରଂ ୱୁଚ୍ଚତି ନୀରଂ, ତଂ ଗଚ୍ଛତୀତି ନାରଙ୍ଗୋ। ଦ୍ୱଯଂ ମକ୍କଟତିନ୍ଦୁକେ। କୁଲ ସଙ୍ଖାନେ, ଣ୍ଣୁ। କାକେନ୍ଦୁ, କାକଲୁକୋପି।

୫୬୧। ତିକଂ କଦମ୍ବେ। କଂ ୱାତଂ ଦମେତୀତି କଦମ୍ବୋ, ବୋ। ପିନେତୀତି ପିଯକୋ, ଣ୍ଣୁ, ଇଯାଦେସୋ। ନଯତି ମୁଦଂ ନୀପୋ, ପୋ। ଦ୍ୱଯଂ, ୱିଦରୁକ୍ଖେ, ଯସ୍ସ ନିସ୍ସାସେନ ପେଠଆଦଯୋ ଲିମ୍ପନ୍ତି। ଭଲ, ଭଲ୍ଲ ପରିଭାସନହିଂସାଦାନେସୁ, ନଦାଦି, ଅଞ୍ଜନ୍ତ୍ର ତୋ, କନ୍ତୋ ଚ, ଭଲ୍ଲାତକୋ, ତୀସ୍ୱଯଂ। ଅରୁକରୋ, ଅଗ୍ଗିମୁଖୋପି।

ଦ୍ୱଯଂ ‘‘ପାୱୁସା’’ଇତି ଖ୍ୟାତେ। ଝପ ଦାହେ, ଣ୍ଣୁ। ପସ୍ସ ୱୋ। ପଚ ପାକେ, ଉଲୋ। ଦ୍ୱଯଂ ସିରିମତି, ଯସ୍ସ ଫଲାନି ମରୀଚପ୍ପମାଣାନି, ଅମ୍ବିଲାନି ଚ। ତିଲ ଗମନେ, ଣ୍ଣୁ। ଖୁର ଛେଦନେ, ଣ୍ଣୁ।

୫୬୨। ଦ୍ୱଯଂ ଅମ୍ବିଲିକାଯଂ। ଚି ଚଯନେ, ଚୋ, ଚିଚ ଆଦାନସଂୱରଣେସୁ ୱା। ତନୁ ୱିତ୍ଥାରେ, ଅମ୍ବିଲରସଂ ତନୋତୀତି ତିନ୍ତିଣୀ, ଦ୍ୱିତ୍ତମିତ୍ତଂ, ଣତ୍ତଞ୍ଚ, ନଦାଦି। ଦ୍ୱଯଂ ଅମ୍ବିଲଙ୍କୁରଫଲେ ସେତରୁକ୍ଖେ। ଗଦ୍ରଭଣ୍ଡପ୍ପମାଣଫଲତ୍ତା ଗଦ୍ଦଭଣ୍ଡୋ, ରଲୋପୋ। କପି ଚଲନେ, ତନୋ, ଦୀଘୋ ଆଗମସ୍ସ। କନ୍ଦରାଲୋ, ପିଲକ୍ଖୋପି।

ତିକଂ ସାଲରୁକ୍ଖେ। ସଲ ଗମନେ, ଣୋ, ସାରୱନ୍ତତାଯ ୱା ସାଲୋ। ଅସ୍ସକଣ୍ଣସଦିସପଣ୍ଣତାଯ ଅସ୍ସକଣ୍ଣୋ। ସଜ୍ଜ ସଙ୍ଗେ, ଅ, ସଜ୍ଜ ଅଦନେ ୱା, ଅ। ଦ୍ୱଯଂ ନଦୀସଜ୍ଜେ। ଅଜ୍ଜ ଅଜ୍ଜନେ, ଉନୋ। କକ ଲୋଲ୍ଲେ, ଉଧୋ। ୱୀରତରୁ, ଇନ୍ଦଦୁମୋପି।

୫୬୩। ତିକଂ ମୁଚଲିନ୍ଦେ। ଚୁଲ ନିମୁଜ୍ଜନେ। ମୁଚଲ ସଙ୍ଗାତେ, ଇନ୍ଦୋ। ନୀପୋ କଦମ୍ବେପି। ତିକଂ ପୀତସାଲେ। ପିଯକୋ କଦମ୍ବେପି। ଅସ ଭକ୍ଖନେ, ଯୁ, ପୀତପୁପ୍ଫୋ ସାଲୋ ରୁକ୍ଖୋ ପୀତସାଲୋ। ବନ୍ଧୂକପୁପ୍ଫୋ, ଜୀୱକୋପି।

ଦ୍ୱଯଂ ଝାଟଲିଯଂ। ଗାୱୋ ଲିହନ୍ତୀତି ଗୋଲୀସୋ, ହସ୍ସ ସୋ। ଝଟ ସଙ୍ଘାତେ, ଅଲୋ। ଝାଟଲୋ, ପାଟଲିପୁପ୍ଫାକାରୋ ଦୀଘଫଲୋ ରୁକ୍ଖୋ। ପମୋକ୍ଖୋପି।

୫୬୪। ଦ୍ୱଯଂ ରାଜାଯତନେ, ଖୀରଓନ୍ତତାଯ ଖୀରିକା। ଦେୱରାଜସ୍ସ ନିୱାସନଟ୍ଠାନଭୂତତ୍ତା ରାଜାଯତନଂ, ପିଯାଲେପି। ଦ୍ୱଯଂ କପ୍ଥଲେ। କୁଚ୍ଛିତେନ ଫଲେନ ଉମ୍ଭତି ପୂରତୀତି କୁଥୋ। କୁଚ୍ଛିତେନ ମୋଦତୀତି କୁମୁଦିକା, ଣ୍ଣୁ।

ଦ୍ୱଯଂ ଗୁୱାକରୁକ୍ଖେ, ଯସ୍ସ ଫଲେନ ତମ୍ବୂଲନାମଂ ଜାଯତି। ପୂଜ ପୂଜାଯଂ, ଣୋ, ଜସ୍ସ ଗୋ। କମୁ ଇଚ୍ଛାଯଂ, ହେତୁକତ୍ତରି ଣ୍ଣୁ। ଖପୁରୋପି। ଦ୍ୱଯଂ ଲୋହିତଲୋଦ୍ଦେ। ପଟ୍ଟିଇଦ୍ଧାଖ୍ଯା ଯସ୍ସ ପଟ୍ଟି। ''ପଦ୍ଧୀ''ତିପି ପାଠୋ। ଅସ୍ମିଂ ପକ୍ଖିତ୍ତେ ଲାଖା ରତ୍ତା ଭୱତୀତି ଲାଖାପସାଦନୋ। କମୁକୋପି।

୫୬୫। ଦ୍ୱଯଂ ଇଙ୍ଗୁଦିଯଂ, ଅଯଞ୍ଚ କଣ୍ଟକୀ ବାହୁଲ୍ଲେନ ମଜ୍ଝିମଦେସେ ଜାଯତେ। ଇଙ୍ଗ ଗମନତ୍ଥୋ, ଇଦୋ, ଇସ୍ସୁ, ନଦାଦି। ତାପସୋ ପଯୁଜ୍ଜମାନଫଲକତାଯ ତାପସତରୁ। ଦ୍ୱଯଂ ''ଭୂଜପତ୍ତୋ''ଇତିଖ୍ଯାତେ ସୁନ୍ଦରତଚେ ରୁକ୍ଖେ, ଯସ୍ସ ତଚେ ମନ୍ତକ୍ଖରାନି ଲିଖନ୍ତି। ଭୁଜୋ ପାଣି, ତଂସଦିସପତ୍ତତାଯ ଭୁଜପତ୍ତୋ। ମନ୍ତଲେଖକେହି ଆଭୁଜିତତଚୱନ୍ତତାଯ ଆଭୁଜୀ। ଭୂଜୋ, ଚମ୍ମୀ, ମୁଦୁତ୍ତଚୋପି।

ଦ୍ୱଯଂ ସିମ୍ବଲିଯଂ। ପିଚ୍ଛାଯୋଗା ପିଚ୍ଛିଲା, ଇଲୋ। ସମ୍ବ ମଣ୍ଡଲେ, ଅଲି, ଅସ୍ସି। ''ପିଚ୍ଛିଲା ପୂରଣୀ ମୋଚା, ଥିରାଯୁ ସିମ୍ବଲୀ ଦ୍ୱିସୂ''ତି [ଅମର ୧୪। ୪୬]ଅମରକୋସୋ। ଦ୍ୱଯଂ ପିଚ୍ଛିଲାକାରେ କଣ୍ଟକସହିତେ ରୁକ୍ଖେ। ରୁଚ ଦିତ୍ତିଯଂ, ହେତୁକତ୍ତରି ଯୁ, କୁଟ କୋଟିଲ୍ଲେ, କତ୍ତରି ଣୋ, କୋଟୋ ଅସିମ୍ବଲି ସମାନୋପି ସିମ୍ବଲିସଦିସାକାରଦସ୍ସନତୋ କୋଟସିମ୍ବଲି, ପୁମେ। କସମ୍ବଲୋପି।

୫୬୬। ଦ୍ୱଯଂ ''କଣ୍ଟକରଞ୍ଜ''ଇତି ଖ୍ଯାତେ କଣ୍ଟକିନି କରଞ୍ଜଗୁମ୍ବେ, ଯଂ ଲୋକେ ''କଲିନୋ''ତି ୱୁଚ୍ଚତି। କର ହିଂସାଯଂ, କରତୋ ରିରିଯା। ପୂ ପୱନେ, ଇକୋ, ତୋନ୍ତୋ ଚ। ପୂତିକରଜୋ, କଲିମାରକୋପି, କଲିନୋ। ଦ୍ୱଯଂ ଦାଲିମପୁପ୍ଫାକାରେ ପୀତନାସକରୁକ୍ଖେ। ରୁହ ଜନନେ, ଣୀ। ଲୋହିତପୁପ୍ଫତାଯ ରୋହିତକୋ।

ଦ୍ୱଯଂ ଏରଣ୍ଡେ। ଏରଡି ହିଂସାଯଂ। ୱାତଂ ଏରଣ୍ଡତୀତି ଏରଣ୍ଡୋ, ଣୋ। ମଣ୍ଡ ଭୂସନେ, ଇସଂପସନ୍ନତେଲତାଯ ୱା ଆମଣ୍ଡୋ, ଆମଂ ୱା ୱାତଂ, ତଂ ଦାଯତୀତି ଆମଣ୍ଡୋ। ଦା ଅୱଖଣ୍ଡନେ, ଦାସ୍ସ ଡୋ। ଚିତ୍ତକୋ, ଚଞ୍ଚୁପି।

''ଅଗ୍ଗିସଞ୍ଜ୍ଞେପି ଚିତ୍ତକୋ, ପୁମେ ଏରଣ୍ଡକେ ଚଞ୍ଚୁ।

ପକ୍ଖିତୁଣ୍ଡେ ଥିଯଂ ମତୋ''।

ଦ୍ୱଯଂ ସିୱାରୁକ୍ଖେ। ସତ୍ତୁଯୁତ୍ତଫଲତାଯ ସତ୍ତୁଫଲା। ଗଣ୍ଡଂ ସମେତୀତି ସମୀ, ଅ, ନଦାଦି, ପାରିଭଦ୍ଦକେପି। ଗରୁଦାରୁ, ପୂତିକଟ୍ଠମ୍ପି।

୫୬୭। ଦ୍ୱଯଂ କରଞ୍ଜେ। ନତ୍ତଂ ରତ୍ତା ମାଲା ଯସ୍ସ। କଂ ରଞ୍ଜଯତୀତି କରଞ୍ଜୋ, ଣୋ। ଚିଲ୍ଲୱିଲ୍ଲୋ, କରଜୋପି। ଦ୍ୱଯଂ ଖଦିରେ। ଖଦ ହିଂସାଯଂ, ଥେରିଯେ ଚ। ଖଦନ୍ତି ଦନ୍ତା ଯେନାତି ଖଦିରୋ, ଇରୋ। ଦନ୍ତା ଧାୱନ୍ତି ଯେନ ନିରୋଗତ୍ତାତି ଦନ୍ତଧାୱନୋ, ଯୁ, ଧାୱ ଗତିସୁଦ୍ଧିଯଂ। ଗାଯତ୍ତୀ, ବାଲତନଯୋପି। ''ଗାଯତ୍ତୀ ଖଦିରେ ଇତ୍ଥୀ, ଛନ୍ଦସିପି ଛଠଅକ୍ଖରେ''ତି [ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା ୧୪।୪୯ ବ୍ଯାଖ୍ଯାସୁଧା ୨।୪।୫୦]ରଭସୋ। ବାଲୋ ସୁଖୁମୋ ପତ୍ତସଞ୍ଚ୍ଛିତୋ ତନଯୋ ଯସ୍ସ ବାଲତନଯୋ। ଦ୍ୱଯଂ ପୀତସାରେ ଖଦିରେ। ଖଦିରାଦିକନ୍ତୁ ପୀତସାରୋ। ସେତୱଣ୍ଣତାଯ ସୋମୋ କପ୍ପୂରସଦିସୋ ୱକ୍କୋ ୱକ୍କଲମେତସ୍ସ ସୋମୱକ୍କୋ। ''ସୋମୋ କୁୱେରେ ପିତୁଦେୱତାଯଂ, ୱସୁପ୍ପଭେଦେ ୱସୁଧାକରେ ଚ। ଦିବ୍ଯୋସଧୀ ସୋମଲତା ସମୀରଣେ, କପ୍ପୂରନୀରେସୁ ଚ ୱାନରେ ଚା''ତି ନାନତ୍ଥସଙ୍ଗହୋ। ଈସଂ ଖୁଦ୍ଦକଂ ଦଲମେତସ୍ସ କଦରୋ, ଲସ୍ସ ରୋ। ଦ୍ୱଯଂ ପିଣ୍ଡୀତକେ। ସଲ ଗମନେ, ଲୋ। ମଦ ଉମ୍ମାଦେ, ଯୁ। ''ପିଣ୍ଡୀତକୋ ମରୱକୋ, ସସନୋ କରହାଟକୋ''ତ୍ଯମରକୋସେ[ଅମର ୧୪।୫୨]।

୫୬୮। ତିକଂ ଇନ୍ଦସାଲେ। ସାଲାନଂ ରୁକ୍ଖାନଂ ଇନ୍ଦୋ ରାଜା ଇନ୍ଦସାଲୋ, ଦାସାଦୀସୁ ସିରିୱଡ୍ଢକାଦିସଦ୍ଦୋ ୱିଯ ଅଧିୱଚନମତ୍ତମିଦଂ। ଇନ୍ଦସ୍ସ ସକ୍କସ୍ସ ସାଲୋତିପି ଇନ୍ଦସାଲୋ। ସଲ୍ଲତୋ ଣ୍ଣୁ, ନଦାଦି, ସଲ୍ଲକୀ। ଖର ଛେଦନୱିନାସନେସୁ, ଣ୍ଣୁ।

ଦ୍ୱଯଂ ଦେୱଦାରୁମ୍ହି। ଦେୱାନଂ ଦାରୁ। ଭଦ୍ଦତ୍ତା ଭଦ୍ଦଦାରୁ। ସକ୍କପାଦପୋ, ପାରିଭଦ୍ଦକୋ, ପୀତଦାରୁ, ଦାରୁ, ପୂତିକଟ୍ଠମ୍ପି। ଦ୍ୱଯଂ ହେମପୁପ୍ଫକେ। ପଠମକାଲେ ଚମ୍ପାନଗରେ ଜାତୋ ଚମ୍ପେଯ୍ଯୋ, ଣେଯ୍ଯୋ। କପଚ୍ଚଯେ ଚମ୍ପକୋ।

୫୬୯। ଦ୍ୱଯଂ ପନସୋ। ପନ ବ୍ୟୱହାରେ, ଥୁତିମ୍ହି ଚ, ଅସୋ। କଣ୍ଟକଯୁତ୍ତଂ ଫଲମସ୍ସ କଣ୍ଟକିଫଲୋ। ଦ୍ୱଯଂ ସିୱାଯଂ। ନ ୱିଜ୍ଜତେ ରୋଗଭଯଂ, ରୋଗବ୍ୟଥୋ ଚୋପଯୁଜ୍ଜମାନାଯମସ୍ମନ୍ତି ଅଭଯା। ରୋଗଭଯଂ ହରତି ଅପନେତୀତି ହରୀତକୀ, ତୋ, ସକତ୍ଥେ କୋ, ନଦାଦି। ହରିତ୍ତକୀପି। ଅବ୍ୟଥା, ପୁତନା, ଅମତା, ହେମୱତୀ, ଚେତକୀ, ସିୱାପି।

ଦ୍ୱଯଂ କରିସଫଲେ। ରୋଗଂ ଅସତି ଭକ୍ଖତୀତି ଅକ୍ଖୋ, ଖୋ, ସସ୍ସ କୋ। ରୋଗଂ ୱିଭୂତଂ କରୋତୀତି ୱିଭୀତକୋ, ୱିଭୀଟକୋପି। ଭୂତାୱାସୋ, କଲିଦ୍ଦୁମୋପି, କଲିସ୍ସ ଆସଯଭୂତୋ ଦୁମୋ କଲିଦ୍ଦୁମୋ। ଦ୍ୱଯଂ ପୁସ୍ସଫଲେ। ନତ୍ଥି ମତମେତିସ୍ସଂ ହେତୁଭୂତାଯଂ ଅମତା। ମଲ ଧାରଣେ, ଣ୍ଣୁ, ନଦାଦି, ଆମଲକୀ। ୱଯତ୍ଥାପି। ୱଯୋ ତିଟ୍ଠତି ଥିରୀଭୱନ୍ତେତାଯାତି ୱଯତ୍ଥା।

୫୭୦। ଦ୍ୱଯଂ ଡହୁରୁକ୍ଖେ। ଲବୁନାମକେ ପଜ୍ଜତେ ଜାଯତୀତି ଲବୁଜୋ। ଖୁଦ୍ଦକତ୍ତା ଲୀନଂ ଅପାକଟଂ କୁଚସଙ୍ଖାତଂ ଫଲମେତସ୍ସ ଲିକୁଚୋ, ନିପାତନା। ଦ୍ୱଯଂ ପୀତପୁପ୍ଫେ। ଅଗନ୍ଧପୁପ୍ଫତାଯ ଅତ୍ତାନଂ କଣିଟ୍ଠଂ କରୋତୀତି କଣିକାରୋ, ଟୁଲୋପୋ, ପଦୁମପ୍ପମାଣପୁପ୍ଫଦୁମତାଯ ଦୁମୁପ୍ପଲୋ।

ତିକଂ ହିଙ୍ଗୁନିଯ୍ୟାସେ। ନୀ ନଯେ, ବୋ, ମୋନ୍ତୋ ଚ। ତିତ୍ତରସତ୍ତା ଅରିଭାୱେ ତିଟ୍ଠତୀତି ଅରିଟ୍ଠୋ। ପୁତିଂ କୁଟ୍ଠଂ ମଦ୍ଦତୀତି ପୁଚିମନ୍ଦୋ, ଇତ୍ତଂ, ବିନ୍ଦାଗମୋ। ଧମ୍ମସେନୋ, ମାଲକୋପି। ମଲତେ ରୋଗଂ ମାଲକୋ, ଣ୍ଣୁ। ଦ୍ୱଯଂ ରତ୍ତପୁପ୍ଫେ। କରୋତିସ୍ମା ଣ୍ଣୁ। ଦଲ ୱିଦାରଣେ, ମୋ, ଇକାରାଗମୋ। ଦାଡିମୋପି।

୫୭୧। ଦ୍ୱଯଂ ପୀତଦ୍ଦୁମେ। ସରତି କାଲନ୍ତରଂ ସରଲୋ, ଅଲୋ। ପୂତିଯେୱ କଟ୍ଠଂ ପୂତିକଟ୍ଠଂ, ପୂତିମୁତ୍ତନ୍ତି ଯଥା। ଦ୍ୱଯଂ ପିଚ୍ଛିଲାଯଂ। କପି ଚଲନେ, ଇଲୋ। ସାସ ଅନୁସିଟ୍ଠିଯଂ, ସିସ ଇଚ୍ଛାଯଂ ୱା, ଅପୋ, ନିଗ୍ଗହୀତାଗମୋ, ସିଂସପା। ଅଗୁରୁପି।

ତିକଂ ଫଲିନିଯଂ। ସା ତନୁକରଣେ, ମୋ। ପିଯଭାୱଂ ଗଚ୍ଛତୀତି ପିଯଙ୍ଗୁ, ଉ। କମନୀଯଭାୱଂ ଗଚ୍ଛତୀତି କଙ୍ଗୁ, ଉ, ନିପାତନା। ମହିଲାୱ୍ହଯା, ଲତା, ଗୁନ୍ଦା, ଗନ୍ଧଫଲୀ, କାରମ୍ଭାପି। ଦ୍ୱଯଂ ସିରୀସେ। ସରତି ରୋଗଂ ହିଂସତୀତି ସିରୀସୋ। ଈସୋ, ଅସ୍ସି। ଭଣ୍ଡ ପରିଭାସନେ, ଇଲୋ। କପୀତନୋପି। ଅମ୍ବାଟକେ, ଗନ୍ଧଭଣ୍ଡେ ଚ କପୀତନୋ।

୫୭୨। ଦ୍ୱଯଂ ମଣ୍ଡୂକପଣ୍ଣେ। ସୁଣ ଗତିଯଂ, ଣ୍ଣୁ, ଦୀଘଂ ଫଲୱଣ୍ଟଂ ଯସ୍ସ। ନଟୋ କୁଟନ୍ନଟାପି। ଦ୍ୱଯଂ ବକୁଲେ। ୱକ ଆଦାନେ, ଉଲୋ। କେସରଯୁତ୍ତପୁପ୍ଫତାଯ କେସରୋ।

ଦ୍ୱଯଂ ମଲପୁପ୍ଫିମ୍ହି। କାକାନଂ ଉଦୁମ୍ବରୋ କାକୋଦୁମ୍ବରୋ, ସୋ ଏୱ କାକୋଦୁମ୍ବରିକା, ସକତ୍ଥେ ଇକୋ। ଫଲ ନିପ୍ଫତ୍ତିଯଂ, ଗୁ, ଲସ୍ସ ଗୋ। ଦ୍ୱଯଂ ନାଗରୁକ୍ଖେ। ନ ଗଚ୍ଛତୀତି ନାଗୋ, ଦୀଘାଦି। ନାଗାନଂ ମାଲା, ସା ସଞ୍ଜାତା ଯତ୍ର ନାଗମାଲିକା।

୫୭୩। ଦ୍ୱଯଂ ଅସୋକେ। ନତ୍ଥି ସୋକୋ ଯେନ। ୱଜ ଗମନେ, ଉଲୋ। ଦ୍ୱଯଂ ଜଯାଯଂ। ତଂତଂରୋଗଜଯାଦିକଂ କରୋତୀତି ତକ୍କାରୀ, ଣୀ। ୱିସେସେନ ଜଯତୀତି ୱେଜଯନ୍ତିକା, ଅନ୍ତୋ, ନଦାଦି, ସକତ୍ଥେ କୋ। ‘‘ଜଯା ଜଯନ୍ତୀ ତକ୍କାରୀ, ନାଦେଯୀ ୱେଜଯନ୍ତିକା’’ତ୍ୟମରକୋସୋ[ଅମର ୧୪।୬୫]।

ଦ୍ୱଯଂ ସମୁଦ୍ଦସମୀପଦେସଜେ ସାମଦଲେ ତମାଲନାମେ ତରୁମ୍ହି। ତାପିଯଂ ଜାଯତୀତି ତାପିଞ୍ଛୋ, ଅଞ୍ଞତ୍ଥେ ଛୋ, ବିନ୍ଦାଗମୋ, ‘‘ତାପୀ ତୁ ସରିତାନ୍ତରେ’’ତି ହି ନାନତ୍ଥସଙ୍ଗହୋ। ତମୁ କଙ୍ଖାଯଂ, ଅଲୋ। ଦ୍ୱଯଂ କୁଟଜେ। ରୋଗଂ ଛିନ୍ଦତୀତି କୁଟଜୋ, ଜୋ। ଗିରିମ୍ହି ଜାତା ମଲ୍ଲିକା ଗିରିମଲ୍ଲିକା, ସଦ୍ଦପରିଯାଯୋପ୍ପତ୍ର।

୫୭୪।ତସ୍ସ କୁଟଜସ୍ସ ଫଲେ ଇନ୍ଦଯୱୋ। ଇନ୍ଦସ୍ସ ସଦ୍ଦସ୍ସ ଯୱୋ ଧଞ୍ଞୱିସେସୋ ଇନ୍ଦଯୱୋ। କଲିଙ୍ଗଂ, କନ୍ଦଯୱମ୍ପି।

‘‘ପୂତିକରଞ୍ଜ ଧୂମ୍ୟାଟେ, ଦେସଭେଦେ ପୁମା ଭୱେ;

କୁଟଜସ୍ସ ଫଲେ କ୍ଲୀୱଂ, କଲିଙ୍ଗଂ ଥୀ ତୁ ନାରିଯ’’ନ୍ତି [ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା ୧୪।୬୭]। –

ରଭସୋ। ଅମରମାଲାଯନ୍ତୁ ‘‘କଲିଙ୍ଗେ’ନ୍ଦଯୱୋ ପୁମା’’ତି ଇତ୍ଥିକଣ୍ଡେ ପାଠୋ। ତସ୍ସତ୍ଥୋ କଲିଙ୍ଗା ଇତ୍ଥୀ, ଇନ୍ଦଯୱୋ ପୁମା । ଦ୍ୱଯଂ କଣିକାରିକାଯଂ।

ଅଗ୍ଗି ଅନେନ ମନ୍ଥତେ ଅଗ୍ଗିମନ୍ଥୋ, ଣୋ। ତଂ କତ୍ୱେହି ଘଂସିଯମାନେ ଅଗ୍ଗି ଉଟ୍ଠହତି। କଣ ଗତିଯଂ, ଣ୍ଣୁ। ଜଯାପ୍ପତ୍ର। "ୱିଜଯେ ସୋ ଜଯା ଦୁଗ୍ଗା, ଜଯନ୍ତୀ ଗଣିକାରିକେ"ତି ଜଯା ନାନାତ୍ଥା।

ଦ୍ୱଯଂ ନିଗ୍ଗୁଣ୍ଡିଯଂ। ନତ୍ଥି ଗୁଣ୍ଡଂ ଗତ୍ଟୁବନ୍ଧନମେତାଯାତି ନିଗ୍ଗୁଣ୍ଡୀ। ସି ବନ୍ଧନେ, ଦୁ, ସିନ୍ଦୁଂ ଗତ୍ଟୁବନ୍ଧନଂ ୱାରେତୀତି ସିନ୍ଦୁୱାରୋ। ଇନ୍ଦାନୀପ୍ପତ୍ର। ଇନ୍ଦାନୀକରଣେ ଥୀନଂ, ସିନ୍ଦୁୱାରେନ୍ଦନାରିସ୍ସୁ। ଦ୍ୱଯଂ ମଲ୍ଲିକାଯଂ। ତିଣାନି ସୂଲନ୍ତି ଯସ୍ମିନ୍ତି ତିଣସୂଲଂ, ସୂଲ ରୁଜାଯଂ। ଯତ୍ର ତଂ ଜାଯତି, ତତ୍ର ତିଣାନି ରୋଗୀନି ଭୱନ୍ତୀତ୍ୱଧ୍ଯୋ। "ତିଣସୂଲଂ ମଲ୍ଲିକାଯଂ, ପଣ୍ଡକଂ କେତକୀଫଲେ"। ମଲ୍ଲତେ ଧାରୀଯତେ ସଙ୍କେହୀତି ମଲ୍ଲିକା, ମଲ୍ଲ ଧାରଣେ, ଇ, ସକତ୍ଥେ କୋ। ଭୂପଦୀ, ସୀତଭୀରୁ ଚ।

୫୭୫। ଦ୍ୱଯଂ କଣ୍ହପୁପ୍ଫସେଫାଲିକାଯଂ। ସିଫା ଜଟା ଯସ୍ସତ୍ଥି ସେଫାଲିକା, ଇକୋ, ଲମଜ୍ଝୋ। ନୀଲପୁପ୍ଫତାଯ ନୀଲିକା। ସୁୱହା, ନିଗ୍ଗୁଣ୍ଡୀପି। "ସିନ୍ଦୁୱାରେପି ନିଗ୍ଗୁଣ୍ଡୀ, ନୀଲସେଫାଲିକାଯ ଚେ"ତି ରୁଦ୍ଦୋ। ଦ୍ୱଯଂ ୱନମଲ୍ଲିକାଯଂ। ଫୁଟ ୱିକସନେ, ଆ ଭୁସୋ ଫୁଟତୀତି ଅପ୍ଫୋଟା, ରସ୍ସାଦି।

ଚତୁକ୍କଂ ରତ୍ତପୁପ୍ଫୋ। ବନ୍ଧ ବନ୍ଧନେ, ଉ, ସକତ୍ଥେ କୋ। ଜଯହଂ ସୁମନଂ ଜଯସୁମନଂ। ଭଣ୍ଡତିସ୍ମା ଇକୋ, ଭଣ୍ଡିକୋ। ଜୀୱତୀତି ଜୀୱକୋ, ଜୀୱ ପାଣଧାରଣେ, ଣ୍ଣୁ। ଜୀୱକସଦ୍ଦସ୍ସ ପୀତସାଲାଦୀସ୍ୱପି ପୱତ୍ତନତୋ ବନ୍ଧୁ ଏୱ ଜୀୱକୋ ବନ୍ଧୁଜୀୱକୋତି ବନ୍ଧୁସଦ୍ଦେନ ୱିସେସେତ୍ୱା ୱୁତ୍ତଂ, ସମୁଦିତେନ ୱା ନାମମିଦମେକସ୍ସ। "ବନ୍ଧୁ ବନ୍ଧୁକପୁପ୍ଫେ ଚ, ବନ୍ଧୁଭାତରି ବନ୍ଧୱେ"ତି ୱଚନତୋ,

"ଜୀୱକୋ ପୀତସାଲେ ଚ, ଖେପନେ ୱୁଦ୍ଧିଜୀୱିନି;

ସେୱିନି ପାଣକେ ଫାତି-କୁଣ୍ଡିକେ ପାଦପନ୍ତରେ"ତି। –

ୱଚନତୋ ଚ "ବନ୍ଧୁଜୀୱକୋ"ତି ଏତ୍ଥ ଦ୍ୱେ ନାମାନିପି ଦଟ୍ଠବ୍ବାନି।

୫୭୬। ପଞ୍ଚକଂ ସୁମନାଯଂ। ସୁନ୍ଦରଂ ମନୋ ଯସ୍ସଂ। ସୁଗନ୍ଧତ୍ତା ଜାତିସୁମନାତି ସମୁଦିତନାମଂ। ମଲ ଧାରଣେ, ତୋ, ନଦାଦି। ଜନ ଜନନେ,ତି। ୱସ୍ସିକାଲସଞ୍ଜାତପୁପ୍ଫତାଯ ୱସ୍ସିକୀ। ଇକୋ, ନଦାଦି।

ଦ୍ୱଯଂ "ଚମ୍ପେଯ୍ଯ"ଇତି ଖ୍ଯାତେ। ଯୁଥ ହିଂସାଯଂ, ଇ, ସକତ୍ଥେ କୋ, ଦୀଘାଦି। ମଗଧେ ଭୱା ମାଗଧୀ। ଗଣିକା, ଅମ୍ବଟ୍ଠାପି। ଦ୍ୱଯଂ "ଦେୱାଲି"ଇତି ଖ୍ଯାତାଯଂ। ସୁନ୍ଦରଂ ଦଲମେତିସ୍ସା ସତ୍ତଲା, ଦସ୍ସ ତୋ, ସତ୍ତ ଦଲାନି ଯସ୍ସା ୱା ସତ୍ତଲା। ନୱା ନୂତନା ମଲ୍ଲିକା ନୱମଲ୍ଲିକା। ନୱମାଲିକାପି।

୫୭୭। ଦ୍ୱଯଂ ପୁଣ୍ଡକେ "ଲଂସ୍ୱଣ"ଇତି ଖ୍ଯାତେ। ୱସନ୍ତେ ପୁପ୍ଫତି ୱାସନ୍ତୀ। ଅତିମୁଦଂ ତନୋତୀତି ଅତିମୁତ୍ତୋ, ନିପାତନା। ମାଧୱୀ, ଲତାପି। ମଧୁମ୍ହି ଚିତ୍ତେ, ୱେସାଖେ ୱା ପୁପ୍ଫତୀତି ମାଧୱୀ।

"ଲତା ଜୋତିମତୀପକ୍କ-ସାଖାୱଲ୍ଲୀପିଯଙ୍ଗୁସୁ;

ଲତା କତ୍ଥୂରିକାଯଞ୍ଚ, ସା ଦୁବ୍ବାମାଧୱୀସୁ ଚା"ତି।

ଲତା ଅନେକତ୍ଥା। ଦ୍ୱଯଂ କରୱୀରେ। କୁଚ୍ଛିତଂ ରୱନ୍ତି ଅସ୍ସା ଯେନ କରୱୀରୋ, ଈରୋ। ଅସ୍ସେ ମାରେତୀତି ଅସ୍ସମାରକୋ। ପଟିହାସୋପି।

ଦ୍ୱଯଂ ମାତୁଲୁଙ୍ଗେ। ମତ୍ତୋ ଲୁଜ୍ଜତି ଯେନ ମାତୁଲୁଙ୍ଗୋ, ଲୁଜ ୱିନାସେ। ପରିପୁଣ୍ଣବୀଜତାଯ ବୀଜପୂରୋ। ରୁଚକୋପି, ରୁଚ ଦିତ୍ତିଯଂ, ଣ୍ଣୁ। ଦ୍ୱଯଂ ଧୁତ୍ତୁରେ। ଉଗ୍ଗଂ ମଜ୍ଜତି ଯେନ ଉମ୍ମତ୍ତୋ, ମଦ ଉମ୍ମାଦେ। ମାରେତୀତି ମାତୁଲୋ, ଉଲୋ, ରସ୍ସ ତୋ। "ଉମ୍ମତ୍ତୋ କିତୱୋ ଧୁତ୍ତୋ, ଧତ୍ତୂରୋ କନକାହ୍ୱଯୋ, ମାତୁଲୋ ମଦନୋ"ତ୍ୟମରକୋସୋ[ଅମର ୧୪।୭୭]।

୫୭୮। ଦ୍ୱଯଂ କଣ୍ହପାକଫଲେ। କରଂ ହତ୍ଥଂ ମଦ୍ଦତି କଣ୍ଟକେନ କରମଦ୍ଦୋ। କରମଦ୍ଦୋପି। ସୁଟ୍ଠୁ ସିନୋତୀତି ସୁସେନୋ, ସି ବନ୍ଧନେ, ଯୁ। ଦ୍ୱଯଂ କୁନ୍ଦେ। କୁଣ ସଙ୍କୋଚନେ, ଦୋ, ନତ୍ତଂ, କୁଣ ସଦ୍ଦୋପକରଣେସୁ ୱା। ମାଘେ ଭୱଂ ମାଘ୍ଯଂ, ଯୋ, ତସ୍ମିଂ କାଲେ ହି ପୁପ୍ଫାଦିସମିଦ୍ଧି ଭୱତୀତି ତବ୍ଭୱତ୍ତେନ ବ୍ୟପଦେସୋ।

ଦ୍ୱୟଂ ଦେୱତାସେ। ଦେୱତା ଆସନ୍ତି ଯଂ ଦେୱତାସୋ। ଜୀମୂତକାଲେ ସଞ୍ଜାତତ୍ତା ଜୀମୂତୋ, ମୁଦ୍ଦନଲା। ଦ୍ୱୟଂ ସନାମପସିଦ୍ଧେ ପୁପ୍ଫୱିଟପେ। ପୁପ୍ଫମାସ୍ସଂ ନ ମିଲାତମସ୍ସ ଭୱତୀତି ଅମିଲାତୋ। ମହନ୍ତମ୍ପି କାଲଂ ସହତୀତି ମହାସହା।

୫୭୯। ଚତୁକ୍କଂ ଝିଣ୍ଡିସାମଞ୍ଞେ। ସିରୀ ୱତ୍ତତି ଯେନ ସେରେୟ୍ୟକୋ, ଣେୟ୍ୟକୋ। ଦାସନାମକତ୍ତା ଦାସୀ। କିର ୱିକ୍ଖିରଣେ, ଆତୋ, ଦ୍ୱିତ୍ତଂ। କୁର ସଦ୍ଦେ, ଡୋ, ସକତ୍ଥେ କୋ।

ଦ୍ୱୟଂ କଣ୍ଟେନ, ପତ୍ତେନ ଚ ସିତେ ପଣ୍ଡାସେ। ଅଜ ଗମନେ, ଉକୋ। ସିତୋ ସୁକ୍କୋ ପଣ୍ଡାସୋ ସିତପଣ୍ଡାସୋ। ଦ୍ୱୟଂ ଅସ୍ସପତ୍ତେ ପଣ୍ଡାସେ। ଈର କମ୍ପନେ, ୟୁ। ଫଣିଂ ଜୟତି ଫଣିଜ୍ଜକୋ, ୟସ୍ସ କୋ।

୫୮୦। ଦ୍ୱୟଂ ଜପାକୁସୁମେ। ଜପତି ଯାୟ ଜପା, ଜୁ ଜୱନେ ୱା, ପୋ, ଉସ୍ସତ୍ତଂ। ମରୁଦେସଜେ କଣ୍ଟକିନି କରଭପ୍ପିୟେ ତରୁୱିସେସେ କରୀରାଦିଦ୍ୱୟଂ। କରୋତିସ୍ମା ଈରୋ। କଚ ବନ୍ଧନେ, ଦ୍ୱିତ୍ତଂ, କକଚୋ, ଗଚ୍ଛିଲୋପି।

ଦ୍ୱୟଂ ରୁକ୍ଖୋପରିଜାତେ ୱିଜାତିୟେ ପଲ୍ଲୱେ। ରୁକ୍ଖେ ଜାୟମାନା ତଂ ଅଦତି ହିଂସତୀତି ରୁକ୍ଖାଦନୀ, ଅଦ ହିଂସାୟଂ, ୟୁ, ନଦାଦି, ଦଲୋପୋ। ୱନ୍ଦ ଅଭିୱାଦନଥୁତୀସୁ, ଅ, ଇତ୍ଥିୟଂ, ସକତ୍ଥେ କୋ, ଅସ୍ସ ଦୀଘୋ। ରୁକ୍ଖରୁହା, ଜୀୱନ୍ତିକାପି। ଦ୍ୱୟଂ ଚିତ୍ତକେ। ଚିତି ହିଂସାୟଂ, ଗନ୍ଧେ ଚ, ଣ୍ୱୁ। ଅଗ୍ଗିସଞ୍ଞିତୋତି ଅଗ୍ଗିପରିୟାୟନାମକୋ। ପାଠୀପି, ପୁମେ'ଯଂ।

୫୮୧। ଦ୍ୱୟଂ ଗଣରୂପେ। ଅକ୍କୋ ସୂରିୟୋ, ତପ୍ପରିୟାୟନାମକତ୍ତା ଅକ୍କୋ। ୱିକରୋତୀତି ୱିକିରଣୋ, ୟୁ। ଅସ୍ସି। ଅକ୍କଣ୍ଡୋ, ୱସୁକୋ, ଅପ୍ଫୋଟୋ, ମନ୍ଦାରୋ, ଅକ୍କପଣ୍ଣୋପି। ''ପୁମେ ଅକ୍କଣ୍ଡୋ ଅପ୍ଫୋଟୋ, ୱନମାଲ୍ୟପରାଜିତେ''ତି [ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା ୧୪।୮୦]ରୁଦ୍ଦୋ। ମନ୍ଦାରୋ ଦେୱଦ୍ଦୁମମ୍ହି ପାରିଭଦ୍ଦକେପି। ତସ୍ମିଂ ଅକ୍କେ ଯୋ ସେତପୁପ୍ଫକୋ, ତସ୍ମିଂ ଅଠଅକ୍କୋ। ସେତପୁପ୍ଫତାୟ ଅଲଂଭୂତୋ ଅକ୍କୋ ଅଠଅକ୍କୋ, ଅଲ ଭୂସନେ, ଠଅତ୍ତଂ। ପତାପସୋପି। ଦ୍ୱୟଂ ଛିନ୍ନରୁହାୟଂ। ତିତ୍ତରସତ୍ତା ପୂତିଭୂତା ଲତା ପୂତିଲତା, ପୂ ପୱନେ ୱା,ତି। ରୋଗମଲଂ ପୁନାତୀତି ପୂତି, ସା ଏୱ ଲତା ପୂତିଲତା। ଗୁଠଅ ରକ୍ଖଣେ, ଚୋ, ନଦାଦି। ଗର ସେଚନେ ୱା। ଅମତା, ମଧୁପଣ୍ଣୀପି। ମଧୁ ଇୱ ପଣ୍ଣମସ୍ସା ମଧୁପଣ୍ଣୀ। ଦ୍ୱୟଂ ଧନୁସେନିୟଂ, ଯା ପତ୍ତେହି ୱଚାସଦିସୀ, ତତ୍ତଚୋ ତନ୍ତଧନୁଗୁଣୋପୟୁତ୍ତୋ। ମୁକାୱିକାରତାଯେୱ ଧନୁଜିଯା ''ମୁଜୀ''ତ୍ୟୁଚତେ, ମୁଜ୍ଜ ବନ୍ଧନେ, ଅ, ମୁଜ୍ଜା। ମଧୁରସତ୍ତା ମଧୁରସା। ଦେୱୀ, ମୋରଟାପି। ମୁର ପୱେଧନେ, ଅଟୋ, ମୋରଟା।

୫୮୨। ଦ୍ୱୟଂ ମକ୍କଟିୟଂ। କପୀନଂ ୱାନରାନଂ କଚ୍ଛୁଂ ଜନେତୀତି କପିକଚ୍ଛୁ। କପିକଚ୍ଛୁପି। ଦୁକ୍ଖସମ୍ଫସ୍ସତାୟ ଦୁଫସ୍ସୋ। ଅତ୍ତଗୁତ୍ତା, ଜଡା, ଅବ୍ୟଣ୍ଡା, କଣ୍ଡୂରା, ପାୱୁସାୟିନୀ, ସୂକସିମ୍ବିପି। ''ଅୟଂ ଫସ୍ସେନ କଣ୍ଡୁଂ ଜନୟତୀ''ତି ଯା ଲୋକେହି ପରିହରୀୟତେ, ତତୋ ଅୟଂ ଅତ୍ତନା ଗୁତ୍ତା ରକ୍ଖିତା ଅତ୍ତଗୁତ୍ତା। ପାୱୁସାୟଂ ଉତୁୟଂ ଏତି ଜାୟତେ, ଣୋ, ଇନୀ। ସୂକସହିତା ସିମ୍ବି ଅସ୍ସା ସୂକସିମ୍ବି, ରସ୍ସନ୍ତୋ। ଦ୍ୱୟଂ ମଣ୍ଡୂକପଣ୍ଣିୟଂ। ମଜ ସୁଦ୍ଧିୟଂ, ଠୋ। କାସ ଦିତ୍ତିୟଂ, କରଣେ ଅ, ରସ୍ସୋ। ସମଙ୍ଗା, ଯୋଜନୱଲ୍ଲୀପି। ସମଙ୍ଗତୀତି ସମଙ୍ଗା, ଆ। ଯୋଜନଂ ୱଲ୍ଲୀ ଯସ୍ସା ଯୋଜନୱଲ୍ଲୀ।

ଦ୍ୱୟଂ ୱନତିତ୍ତିକାୟଂ। ଅମ୍ବ ସଦ୍ଦେ, ଠୋ, ଅୱ ରକ୍ଖଣେ ୱା, ନିଗ୍ଗହୀତାଗମୋ। ପା ରକ୍ଖଣେ, ଠୋ। ସେତା, ପାପଚେଲୀପି। ସେତରସେନ ୟୁଜ୍ଜତେତି, ଆ। ଦ୍ୱୟଂ କଟୁକରୋହିଣିୟଂ। କଟ ୱସ୍ସାୱରଣଗତୀସୁ। ଉ, କଟୁ, ନାରୀ। କଟୁକରସା ହୁତ୍ୱା ରୁହତୀତି କଟୁକରୋହିଣୀ, ରୁହ ଜନନେ, ୟୁ, ନଦାଦି। ''କଟୁକରୋହିଣୀ''ତି ସମୁଦିତେନ ନାମମିଦଂ। କଟୁରୋହିଣୀପି।

୫୮୩। ଦ୍ୱୟଂ ଖରମଞ୍ଜରିୟଂ ''ଚଚସିମ''ଇତି ଖ୍ୟାତାୟଂ। ଅପମଜ୍ଜନ୍ତି ୱଣ୍ଣାଦିକ'ମନେନେତି ଅପାମଗ୍ଗୋ, ଦୀଘୋ ଉପସଗ୍ଗସ୍ସ। ସିଖରମସ୍ସାତି ସେଖରିକୋ। ଧାମଗ୍ଗୱୋ, ୱିମୁଖପୁପ୍ଫୀପି। ''ଘୋସକେ ଖରମଞ୍ଜରିୟଂ, ଧାମଗ୍ଗୱୋ ପୁମେ ମତୋ''। ୱିମୁଖଂ ପୁପ୍ଫମସ୍ସା। ଦ୍ୱୟଂ କଣାୟଂ। ପିତ୍ତଂ ଫଲତି କୁପ୍ପତି ଯାୟ ପିପ୍ଫଲୀ, ନଦାଦି। ମଗଧେ ଭୱା ମାଗଧୀ, ମଗଧାନଂ ଅୟଂ ୱା ମାଗଧୀ, ତତ୍ର ପଠମୁପ୍ପନ୍ନତ୍ତା, ବାହୁଲ୍ଲେନ ୱା ତତ୍ର ଜାୟମାନତ୍ତା ତଂସମଞ୍ଞାୟ ବ୍ୟପଦିସ୍ସତେ। ୱେଦେହୀ, କଣା, କୋଲାପି। ୱେଦେହାନମୟଂ ୱେଦେହୀ। କଣା ନାନନ୍ତା, ୱୁତ୍ତଞ୍ଚ ''କଣା ପିପ୍ଫଲି'ଜାଜୀ ଚେ''ତି।

ଦ୍ୱୟଂ ତିକଣ୍ଟକେ। ଗୱଂ କଣ୍ଟକୋ ଗୋକଣ୍ଟକୋ, ପଥୱିୟଂ ୱା ଲଗ୍ଗୋ କଣ୍ଟକୋ ଗୋକଣ୍ଟକୋ। ସିଙ୍ଘ ଘାୟନେ, ଆଟୋ। ପଲଙ୍କସା, ସାଦୁକଣ୍ଟୋପି। ୟୁତ୍ତରାସ୍ମାୟଂ ପଲାସେ ଚ ପଲଙ୍କସା ଥିୟଂ। ସାଦୁକଣ୍ଟୋ ୱିକଙ୍କତେପି। ଦ୍ୱୟଂ ହତ୍ଥିପିପ୍ଫଲିୟଂ। କୋଲାକାରା, ତଂନାମିକା ୱା ୱଲ୍ଲୀ କୋଲୱଲ୍ଲି, ରସ୍ସୋ। ଇଭାନଂ ହତ୍ଥୀନଂ ପିପ୍ଫଲୀ ଇଭପିପ୍ଫଲୀ। କପିୱଲ୍ଲୀ, ୱସିରୋପି। ୱସିରୋ ନାନନ୍ତୋ। ୱସିରୋ ଅପାମଗ୍ଗୋ ସାମୁଦ୍ଦଲୱଣଂ ହତ୍ଥିପିପ୍ଫଲି ଚେତି। ପୁମେ'ଯଂ।

୫୮୪। ଦ୍ୱଯଂ ଛଗଲ୍ଲାଯଂ, ଯା ‘‘ଉଗ୍ଗଗନ୍ଧା’’ତିପ୍ପୁଚ୍ଚତେ। ଗୁନ୍ନଂ ଲୋମସମ୍ପାତନଟ୍ଠାନେ ଜାତା ଗୋଲୋମୀ, ୱଚ ୱିଯତ୍ତିଯଂ ୱାଚାଯଂ, କରଣେ ଅ, ସତପବ୍ବିକାପି। ୱଚା ସୁକ୍କଲୋହିତମୂଲଭେଦେନ ଦୁୱିଧା, ତତ୍ରସୁକ୍କା ‘‘ହେମୱତୀ’’ତ୍ୟୁଚ୍ଚତେ ଅମରକୋସେ[ଅମର ୧୪।୧୦୨-୩]। ଦ୍ୱଯଂ ଅପ୍ଫୋଟାଯଂ। କଣ୍ଡସଣ୍ଠାନପୁପ୍ଫତାଯ କଣ୍ଡୀ। ଗିରିମ୍ହି ଜାତା କଣ୍ଡୀ ଗିରିକଣ୍ଡୀ। ରୋଗାଦିଜିତତ୍ତା ଅପରାଜିତା।

ଦ୍ୱଯଂ କଲସିଯଂ। ସୀହପୁଚ୍ଛାକାରକୁସୁମମଞ୍ଜରିତାଯ ସୀହପୁଚ୍ଛି। ପଞ୍ଛି ଅପ୍ପତନୁ ୱୁଚ୍ଚତେ। ପଞ୍ଛି ପଣ୍ଣଂ ଯସ୍ସା ପଞ୍ଛିପଣ୍ଣୀ। ପୁଥୁପଣ୍ଣୀ, ଗୁହାପି, ପୁଥୁ ଅସିଲିଟ୍ଠଂ ପଣ୍ଣମସ୍ସା ପୁଥୁପଣ୍ଣୀ। ଗହ୍ୱରେ ସୀହପୁଚ୍ଛଞ୍ଚ, ଥିଯଂ ଛମାତୁକେ ଗୁହୋ [ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା ୧୪।୯୩]। ଦ୍ୱଯଂ ସାଲପଣ୍ଣିଯଂ। ସାଲପଣ୍ଣସଦିସୱିଟପତାଯ ସାଲପଣ୍ଣୀ। ସାଲଂ ସୋଭନଯୁତ୍ତଂ ପଣ୍ଣମସ୍ସା ୱା ସାଲପଣ୍ଣୀ। ଥୁ ଗତିଥେରିଯେସୁ, ଇରୋ, ଥିରୋ।

୫୮୫। ଦ୍ୱଯଂ କଣ୍ଟକାରିକାଯଂ। ନିଦହତି କଣ୍ଟକମୁଟ୍ଠେତି ନିଦିଦ୍ଧିକା, ଣ୍ଣୁ। ଭଯକରଣୱସେନ ବ୍ଯଗ୍ଘସଦିସତାଯ ବ୍ଯଗ୍ଘୀ, ବ୍ରହତୀ, ଖୁଦ୍ଦାପି। ଦ୍ୱଯଂ ନୀଲିରୁକ୍ଖେ। ନୀଲ ୱଣ୍ଣେ। ନୀଲୱଣ୍ଣତାଯ ନୀଲୀ, ନଦାଦି, ଇନୀ, ନୀଲିନୀ, କାଳଆ, ତୁତ୍ଥାପି।

କାଳଆ କଣ୍ଣୁତିୱୁତାଯଂ, ନୀଲୀ ଯୋଜନୱଲ୍ଲିସୁ;

ପଣ୍ଡେ ରସଞ୍ଜନେ ତୁତ୍ଥା, ସୁଖୁମେଲାଯ ନୀଲିଯଂ [ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା ୧୪।୯୪-୫]।

ଦ୍ୱଯଂ ଗୁଞ୍ଜାଯଂ। ଜଞ୍ଜ ଯୁଦ୍ଧେ, ଉକୋ, ଅସ୍ସି, ଗୁଜ ସଦ୍ଦେ, ଅ, ବିନ୍ଦାଗମୋ। ନାମନ୍ତରାନି ଚସ୍ସ –

ଦୁମେ ସା ରତ୍ତିକା ରତ୍ତ-ଦଲା ଚୂଳଆମଣୀ ଚ ସା;

କାକଚିଞ୍ଚୀ ତୁଲାବୀଜଂ, କଣ୍ଣୁଲା ଚ ସିଖଣ୍ଡିନୀ।

ଦ୍ୱଯ’ମହେରୁଯଂ। ଅଯମହେରୁଇଚ୍ଚେୱ ଖ୍ୟାତକଣ୍ଟକୱତୀ ଭୱତି। ସତଂ ମୂଲାନି ଯସ୍ସ ସତମୂଲୀ। ସତଂ ରୋଗେ ଆୱରତୀତି ସତାୱରୀ, ୱର ଆୱରଣିଚ୍ଛାସୁ, ଅଥ ୱା ‘‘ସତା’’ତି ଚ ‘‘ଆୱରୀ’’ତି ଚ ଦ୍ୱେ ନାମାନି ତସ୍ସା। ‘‘ସତମୂଲୀ ବହୁସୁତା-ଭୀରୁ ଇନ୍ଦୀୱରୀ ୱରୀ’’ତି [ଅମର ୧୪।୧୦୦] ହି ୱୁତ୍ତଂ।

୫୮୬। ଦ୍ୱଯଂ ଅତିୱିସାଯଂ। ମହାୱୀରିଯଂ ଓସଧଂ ମହୋସଧଂ। ‘‘ଲସୁଣେ ତିୱିସାଯଞ୍ଚ, ସୁଣ୍ଠିଯମ୍ପି ମହୋସଧ’’ନ୍ତି ରୁଦ୍ଦୋ। ଅତୀୱ ୱିସତି ଭେସଜ୍ଜପଯୋଗେସୂତି ଅତିୱିସା, ୱିସା, ଅରୁଣା, ସିଙ୍ଗୀପି।

‘‘ଅରୁଣୋ କିଞ୍ଚିରତ୍ତକ୍କେ, ସଞ୍ଝାରାଗେ ଅନୂରୁକେ;

ନିସଦ୍ଦେ କପିଲେ କୁଟ୍ଠେ, ଦଦ୍ଦେୱ ୱାଚ୍ଚଲିଙ୍ଗିକୋ’’।

‘‘ଅରୁଣାତିୱିସାସାମା, ମଞ୍ଜୀଟ୍ଠାତିୱୁତାସୁ ଚ;

ଉସୀରେତିୱିସାଯଞ୍ଚ, ସିଙ୍ଗିମଗ୍ଗୁରୱଲ୍ଲଭା’’ତି।

ଦ୍ୱଯଂ ସୋମରାଜିଯଂ। ୱକ ଆଦାନେ, ଅଚୋ, ସୋମସମତାଯ କାରିତା ୱଲ୍ଲିକା ସୋମୱଲ୍ଲିକା, ସକତ୍ଥେ କୋ, କଣ୍ଣୁଫଲା, ପୂତିଫଲାପି।

ଦ୍ୱଯଂ ଦାରୁହଲିଦ୍ଦାରୁକ୍ଖେ। ଦର ୱିଦାରଣେ, ବୋ, ରସ୍ସ ବୋ, ଦାଳୀ, ଦୀଘାଦି, ନଦାଦି। ହଲିଦ୍ଦୱଣ୍ଣଦାରୁତାଯ ଦାରୁହଲିଦ୍ଦା, ହଲିଦ୍ଦାପି। ଦ୍ୱଯଂ ବିଳଅଙ୍ଗେ। ଅଙ୍ଗ, ରଙ୍ଗ, ଲଙ୍ଗ, ଗତ୍ୟତ୍ଥା ଦଣ୍ଡକା ଧାତୂ, ଅ, ଳଅତ୍ତଂ, ବିଳଅଙ୍ଗଂ। ଚିତ୍ରାନି ତଣ୍ଡୁଲାନି ଯସ୍ସା, ତଣ୍ଡୁଲୋ, କିମିସତ୍ତୁପି।

୫୮୭। ଦ୍ୱଯଂ ସମନ୍ତଦୁଦ୍ଧାଯଂ, ନୁହ ଉଗ୍ଗିରଣେ, ନଦାଦି, ମହନ୍ତଂ ନାମମସ୍ସା ସୀହୁଣ୍ଡୋ, ୱଜିରଦୁମୋ, ଗୁଳଆପି। ଦ୍ୱଯଂ ଦକ୍ଖାଯଂ। ମୁଦୁଗୁଣଯୋଗା ମୁଦ୍ଦିକା, ମଧୁରସୋ ସାଦୁ, ତେନ ୱୁତ୍ତଂ ୱେଜ୍ଜଗନ୍ଥେ ‘‘ସାଦୁ ଲୱଣତିତ୍ତମ୍ବିଲକଟୁକସାଯକା’’ଇତି, ତଂଯୋଗା ମଧୁରସା। ଗୋତ୍ଥନୀ, ଦକ୍ଖାପି। ତିକଂ ଯଟ୍ଠିମଧୁକାଯଂ। ମଧୁରସତାଯ ମଧୁକଂ, ଉପମାନେ କୋ। ଦଣ୍ଡାକାରତ୍ତା ଯଟ୍ଠି ଚ ସା ମଧୁରସତ୍ତା ମଧୁକା ଚେତି ଯଟ୍ଠିମଧୁକା। ମଧୁରସଭାୱେ ତିଟ୍ଠତୀତି ମଧୁଲଟ୍ଠିକା, ରସ୍ସ ଲୋ, ସକତ୍ଥେ କୋ ଚ। ‘‘ମଧୁଯଟ୍ଠିକା’’ତିପି ପାଠୋ, ୱୁତ୍ତଞ୍ଚ ‘‘ମଧୁକଂ କ୍ଲୀତକଂ ଯଟ୍ଠି-ମଧୁକଂ ମଧୁଯଟ୍ଠିକା’’ତି [ଅମର

୧୪।୧୦୯]।

୫୮୮। ଦ୍ୱୟଂ ୱାତିଙ୍ଗଣୋ। ୱାତହରତ୍ତେନ ଗଣୀୟତେତି ୱାତିଙ୍ଗଣୋ, ଭଣ୍ଡ ପରିଭାସନେ, ଣ୍ୱୁ, ନଦାଦି। ଟକାରକରଣେ ଭଣ୍ଡାକୀପି, ବ୍ରହତିୟମ୍ପି ଅୟଂ।

''ୱାତିଙ୍ଗଣୋ ତୁ ୱାତ୍ତାକୁ,

ୱାତ୍ତାକୋ ସାକୱେଠଉ ଚ;

ଭଣ୍ଡାକୀ ରାଜକୁମ୍ଭଣ୍ଡୋ,

ୱାତ୍ତାକୀ ଦୁପ୍ପହାସିନୀ''ତି [ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା ୧୪।୧୧୪]।

ରଭସୋ। ଦ୍ୱୟଂ ବ୍ରହତିୟଂ। ୱାତ୍ତଂ ନିରାମୟଂ କରୋତୀତି ୱାତ୍ତାକୀ, ୱାତିଙ୍ଗଣେପି। ବ୍ରହ ୱୁଦ୍ଧିୟଂ, ତୋ, ନଦାଦି।

ଦ୍ୱୟଂ ଗୋରକ୍ଖତଣ୍ଡୁଲେ, ୱୁତ୍ତଞ୍ଚ ତନ୍ତନ୍ତରେ ''ଗଙ୍ଗେରୁକୀ ନାଗବଲା, ତଥା ଗୋରକ୍ଖତଣ୍ଡୁଲା''ତି। ନାଗସ୍ସ ବଲମିୱ ବଲମେତିସ୍ସା ରୋଗହରଣତ୍ତା ନାଗବଲା, ଝସ ହିଂସତ୍ଥୋ, ଅ। ଦ୍ୱୟଂ ଅଗ୍ଗିସିଖାୟଂ। ନଙ୍ଗଲସଦିସମୂଲତାୟ ଲାଙ୍ଗଲୀ, ନସ୍ସ ଲୋ, ଦୀଘୋ ଚ। ''ନଙ୍ଗଲୀ''ତିପି ପାଠୋ, ସରଦକାଲେ ସଞ୍ଜାତତ୍ତା ସାରଦୀ।

୫୮୯। ତିକଂ କଦଲିୟଂ। ରମନ୍ତି ୟସ୍ସଂ ରମ୍ଭା, ଭୋ। କଦ ମାରଣେ, ଅଲୋ, ନଦାଦି। ମୁଚ ମୋଚନେ, ଣୋ। ଦ୍ୱୟଂ କପ୍ପାସିୟଂ , ୟସ୍ସା ଫଲଂ କପ୍ପାସଂ କରୋତି ଲୋକାନମୁପକାରନ୍ତି କପ୍ପାସୀ, କରୋତିସ୍ସ ପାସୋ, ନଦାଦି। ୱଦ ଥେରିୟେ, ଅରୋ, ସମୁଦ୍ଦନ୍ତାପି।

ସମୁଦ୍ଦନ୍ତା ତୁ କପ୍ପାସୀ, ସିକ୍ଖାଦୁରାଲଭାସୁ ଚ;

କପ୍ପାସୀ ୱନସମ୍ଭୱା ଚେ, ଭାରଦ୍ୱାଜୀତି ୱୁଚ୍ଚତି।

ଦ୍ୱୟଂ ପଣ୍ଣଲତାୟଂ। ନାଗଲୋକେ ଜାତା ଲତା ନାଗଲତା। ତମ୍ବୱଣ୍ଣଂ ଲାତୀତି ତମ୍ବୂଲୀ, ଅସ୍ସୂ, ନଦାଦି। ତମ୍ବୂଲସ୍ସ ଅୟଂ ୱା ତମ୍ବୂଲୀ। ତମ୍ବୂଲୱଲ୍ଲୀ, ନାଗୱଲ୍ଲୀପି, ତମ୍ବୂଲଂ ନାମ ଫଲପତ୍ତଚୁଣ୍ଣାଦିୟୋଗସମୂହାନଂ ନାମଂ, ତଦତ୍ଥା ୱଲ୍ଲୀ ତମ୍ବୂଲୱଲ୍ଲୀ, ନାଗଲୋକସ୍ସ ୱଲ୍ଲୀ। ଦ୍ୱୟଂ ଧାତକିୟଂ, ଅୟଂ ତମ୍ବପୁପ୍ଫୀ, ମଜ୍ଜୋପୟୁତ୍ତା। ପୁପ୍ଫା ସୁଗନ୍ଧିକା ଧାତକିଚ୍ଚେୱ ଖ୍ୟାତା। ଅଗ୍ଗିଜାଲସମାନପୁପ୍ଫତାୟ ଅଗ୍ଗିଜାଲା। ଅତିସୟଂ ଠିତିଂ କରୋତୀତି ଧାତକୀ, ନଦାଦି।

୫୯୦। ଦ୍ୱୟଂ ସୁକ୍କତିୱୁତାୟଂ। ତିସ୍ସୋ ୱୁତା ତଚରାଜିୟୋ ୟସ୍ସା ତିୱୁତା। ତିସ୍ସୋ ପୁଟା ତଚରାଜିୟୋ ୟସ୍ସା ତିପୁଟା। ସରଲା, ତିଭଣ୍ଡୀ, ରୋଚନୀପି [ଦେୱନୀପି (କ।)]। ଦ୍ୱୟଂ କଣ୍ହତିୱୁତାୟଂ। ସା ତନୁକରଣେ, ୱିରେଚନକରଣେନ କାୟଂ, ରୋଗଞ୍ଚ ସାୟତୀତି ସାମା।

''ସାମା ତୁ ମେଚକେ ୱୁଦ୍ଧ-ଦାରକେ ହରିତେ ନଦି;

ତିକଣ୍ହତିୱୁତା ଗୁନ୍ଦା, ସାରିୱାୟମିନୀସୁ ଚେ''ତି। –

ରଭସୋ, କଲ ସଙ୍ଖ୍ୟାନେ, କର କରଣେ ୱା, ଅ, କାଠଆ। ଥୀ କାଠଆ କଣ୍ହତିୱୁତାୟଂ, ନୀଲୀୟୋଜନୱଲ୍ଲିସୁ। ମସୂରୱିଦଲା, ଅଦ୍ଧଚନ୍ଦା, କାଠଅମେସିକାପି।

ଦ୍ୱୟଂ କୁକ୍କୁଟସିଙ୍ଗାୟଂ। ସିଙ୍ଗସଦିସପୁପ୍ଫତାୟ ସିଙ୍ଗୀ, କୁଠଇରସିଙ୍ଗୀ, ୱକ୍କଙ୍ଗୀପି। ଦ୍ୱୟଂ ରେଣୁକାଖ୍ୟେ ଗନ୍ଧଦବ୍ବେ, ଅୟଂ ରେଣୁକେତ୍ୱେୱ ୱାଣିଜାଦୀନଂ ଖ୍ୟାତା। ଅସ୍ସା ଚ ମରୀଚାକତି ଫଲଂ। ରେଣୁ ଗତିସଦ୍ଦେସୁ, ଣୁ, କପିଲା ୱୁତ୍ତା। ଦ୍ୱିଜା, ହରେଣୂ, କୋନ୍ତୀ, ଭସ୍ମଗନ୍ଧନୀପି। ''ହରେଣୁ ସୋ କଲାୟେପି, ରେଣୁକାୟଂ ଥିୟଂ ଭୱେ''ତି [ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା ୧୪।୧୨୦]ରୁଦ୍ଦୋ।

୫୯୧। ଦ୍ୱୟଂ ଫାଲକୋ। ହିରୀନାମିକାୟ ଦେୱଧୀତାୟ ସରୀରତୋ ସଞ୍ଜାତତ୍ତା ହିରିୱେରଂ। ୱାରେତୀତି ୱାରଂ, ୱାରିନାମକତ୍ତା ୱା ୱାରଂ, ଲତ୍ତେ ୱାଲଂ। ଉଦୀଝଂ। କେସମ୍ବୁନାମମ୍ପି, ଉଦୀଚୀଦେସେ ଭୱଂ ଉଦୀଝଂ, କେସସ୍ସ ଅମ୍ବୁନୋ ଚ ଯାନି ନାମାନି, ତାନି ସଙ୍କାନ୍ତସ୍ସାତି କେସମ୍ବୁନାମଂ। ଦ୍ୱୟଂ ବିମ୍ବିକାୟଂ। ରତ୍ତଂ ପକ୍କଫଲମସ୍ସା। ଓଟ୍ଠୱଣ୍ଣସମାନଫଲତାୟ ବିମ୍ବିକା, ଅସ୍ସା ଏୱ ହି ଫଲେନୋଟ୍ଠୋ ଉପମୀୟତେ। ତୁଣ୍ଡିକେରୀ, ପିଲୁପଣ୍ଣୀପି।

ଦ୍ୱୟଂ ସେଲେୟ୍ୟେ, ତଞ୍ଚ ପାସାଣଭୱଂ ସୁଗନ୍ଧରସଦଙ୍କଂ ସେଲଜନ୍ତି ଖ୍ୟାତଂ। ସିଲାୟଂ ପାସାଣେ ଭୱଂ ସେଲେୟ୍ୟଂ, ଣେୟ୍ୟୋ। ଅସ୍ମନୋ, ଅସ୍ମସ୍ସ ୱା ପୁପ୍ଫଂ ଅସ୍ମପୁପ୍ଫଂ, କାଛଆନୁସାରିୟମ୍ପି। ଦ୍ୱୟଂ ଏଲାୟଂ ''ଫାଲା''ତି ଖ୍ୟାତାୟଂ। ଇଲ ଗମନେ, ଅ, ଇସ୍ସେ। ବହୱୋ ଅଦ୍ଧେ ଲାତୀତି ବହୁଲା, ବହୁରୋଗେ ୱା ଲୁନାତୀତି ବହୁଲା, ଚନ୍ଦୱାଲାପି।

୫୯୨। ଦ୍ୱୟଂ ''କୁଟ୍ଟ''ଇତି ଖ୍ୟାତେ ସୁଗନ୍ଧଦଙ୍କେ। କୁଟ ଚେଦନେ, ଠୋ। କୁୟଂ ପଥୱିୟଂ ତିଟ୍ଠତୀତି ୱା କୁଟ୍ଟଂ। ବ୍ୟାଧିନାମକତ୍ତା ବ୍ୟାଧି, ତଥା ଚ ''କୋୱେରଂ ଭାସୁରଂ କୁଟ୍ଠଂ, ପାରିଭାବ୍ୟଂ ଗଦାହ୍ୱୟ''ନ୍ତି [ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା ୧୪।୧୨୬]ରଭସୋ। ପାକଲଂ, ଉପ୍ପଲମ୍ପି। ଦ୍ୱୟଂ କେୱଡ୍ଡୀମୁଛକେ। ୱୁତ୍ତଞ୍ଚ –

''ପରିପେଲୱଂ ପ୍ଲୱଂ ୱନ୍ୟଂ, ତଂ କୁଟନ୍ନଟସଞ୍ଜକଂ;

ଜାୟତେ ମଣ୍ଡୂକାକାରଂ, ସେୱାଲଦଲସଞ୍ଚୟେ''ତି।

ୱନେ ପାନୀୟେ ଜାତଂ ୱାନେୟ୍ୟଂ, ଣେୟ୍ୟୋ, କେୱଡ୍ଡୀମୁଛକେ ପଣ୍ଡୋ, ସୋଣକୋସୋ କୁଟନ୍ନଟୋ। କୁଟ ଛେଦନେ, ନଟ ଅୱବନ୍ଧନେ, ନଟ ନଚ୍ଚନେ ୱା, କୁଟନ୍ନଟନ୍ତି ସମୁଦିତନାମଂ। ନିଗ୍ଗହୀତାଗମୋ। ଦାସପୁରମ୍ପି।

ଫଲପାକନ୍ତଲତାଦି ଜାତିମତ୍ତମେୱ ଓସଧି ନାମ, ନ ତୁ ତିଫଲକକ୍କୋଲାଦି, ଇପଚ୍ଚୟୋ, ବହୁୱଚନନ୍ତୁ ଅତ୍ଥବହୁଲତ୍ତା ଏୱ, ଏକୱଚନନ୍ତୋପି ଦିସ୍ସତେ, ଓସଧି ଇତ୍ଥିୟମେୱ। ଓସଧଂ ସଙ୍କମଜାତିୟଂ। ଫଲପାକନ୍ତତ୍ତା ଜାତିତୋ ଅଞ୍ଞଂ ୟଂ କିଞ୍ଚି ରୋଗାପନୟନକରଂ, ତଦୋସଧମୁଚ୍ଚତେ। ଓସଧିଜାତିସମ୍ବନ୍ଧିଦଙ୍କମ୍ପି ଜାତିୱଜ୍ଜିତାୟଂ ରୋଗପହୀନକ୍ରିୟାହେତୁତ୍ତା ଓସଧସଦ୍ଦୱାଚନ୍ତି ପଟିପାଦନତ୍ଥଂ ସଙ୍କଗ୍ଗହଣଂ। ଓସଧସଦ୍ଦତୋ ଜାତିୟଂ ଣୋ। କେଚି ପନ ''ଓସଧିଜାତିମତ୍ତମୋସଧଂ ସଙ୍କମଜାତିୟ''ନ୍ତି ପାଠମୱତ୍ୱା ''ଓସଧିଜାତିମତ୍ତଂ ଭେସଜ୍ଜଂ ସଙ୍କମଜାତିୟ''ନ୍ତି ପଠନ୍ତି। ତମିଧ ଓସଧିଓସଧସଦ୍ଦାନମେୱ ଏକଦେସୱିକତିୱସେନ ୱୁତ୍ତାନଂ ସଂସୟାପଗମନତ୍ଥଂ ୱିସେସସ୍ସ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ନ ଗହେତଙ୍କଂ, ଅମରକୋସେପି ୱୁତ୍ତଂ ''ଓସଧ୍ୟୋ ଜାତିମତ୍ତେସୁ, ଅଜାତ୍ୟଂ ସଙ୍କମୋସଧ''ନ୍ତି [ଅମର ୧୪।୧୩୫]। ତତ୍ଥ ସକୱାଦୀପକ୍ଖେ ଏକୋ ମକାରୋ ଆଗମୱସେନ ୱୁତ୍ତୋ।

୫୯୩। ମୂଲାଦିକଂ ଦସୱିଧଂ ସାକନ୍ତି ମତଂ, ସକ୍କୋତି ଯେନାତି କତ୍ୱା। ତତ୍ର ମୂଲଂ ମୂଲକାଦୀନଂ, ପତ୍ତଂ ବାକୁଚାଦୀନଂ, କଲୀରଂ ୱଂସାଦୀନଂ, ଅଗ୍ଗଂ ୱେତ୍ତାଦୀନଂ, କନ୍ଦଂ ନୀଲୁପ୍ପଲାଦୀନଂ, ମିଞ୍ଜଂ ତାଲାଦୀନଂ, ଫଲଂ କୁମ୍ଭଣ୍ଡାଦୀନଂ, ତଚୋ ମାତୁଲୁଙ୍ଗାଦୀନଂ, ପୁପ୍ଫଂ ୱଙ୍ଗସୁସେନାଦୀନଂ, ଛତ୍ତଂ ଅହିଛତ୍ତାଦୀନଂ।

୫୯୪। ଦ୍ୱୟଂ ଏଠଅଗଲେ। ପକାରେନ ଦଦ୍ଦୁଂ ପୁନାତୀତି ପପୁନ୍ନାଟୋ। ପୁ ପୱନେ, କିୟାଦି, ଅଟୋ, ନିଗ୍ଗହୀତାଗମୋ। ଏଠଅଗଂ ଦଦ୍ଦୁଂ ଲୁନାତୀତି ଏଠଅଗଲୋ। ଦଦ୍ଦୁଘୋ, ଚକ୍କମଦ୍ଦକୋ, ଉରଣାଖ୍ୟୋପି, ଦଦ୍ଦୁଂ ହନ୍ତୀତି ଦଦ୍ଦୁଘୋ, ହନସ୍ସ ଘୋ। ଚକ୍କାକାରତାୟ ଚକ୍କଂ, ଦଦ୍ଦୁ, ତଂ ମଦ୍ଦୟତୀତି ଚକ୍କମଦ୍ଦକୋ। ଉରଣାଖ୍ୟୋ ମେସାଖ୍ୟୋ। ମାରିସାକତିଅପ୍ପପତ୍ତକୋ ଭୂମିଲଗ୍ଗପତ୍ତୋ ତଣ୍ଡୁଲେୟ୍ୟୋ ଅପ୍ପମାରିସୋ ଚ ନାମ, ତଣ୍ଡୁଲତୋ ଜାୟତୀତି ତଣ୍ଡୁଲେୟ୍ୟୋ, ଣେୟ୍ୟୋ। ଅପ୍ପପତ୍ତତାୟ ଅପ୍ପୋ ଚ ସୋ ମାରିସାକତିତ୍ତା ମାରିସୋ ଚେତି ଅପ୍ପମାରିସୋ।

ଦ୍ୱୟଂ ଜୀୱନ୍ତିୟଂ, ଅୟଂ ରତ୍ତଙ୍ଗମାରିସାକତି, ଜୀୱତୋ ଅନ୍ତୋ, ନଦାଦି। ଇତରତୋ ୟୁ, ନଦାଦି। ଜୀୱା, ଜୀୱନୀୟା, ମଧୁପି। ''ହେଂ ନୁ ନ୍ୱେ ନୀ''। ଦ୍ୱୟଂ ଜୀୱକେ, ଅୟଂ ଅଟ୍ଠୱଗ୍ଗପୱିଟ୍ଠୋ। ଅନେନେୱ ନାମେନ ୱାଣିଜାନଂ ପସିଦ୍ଧୋ। ମଧୁରସତାୟ ମଧୁରକୋ, ଜୀୱାପେତୀତି ଜୀୱକୋ, ଣ୍ୱୁ।

''ଜୀୱକୋ ସିଙ୍ଗକୋ ସେକୋ,

ଦୀଘାୟୁ କୁଚ୍ଚସୀସକୋ;

ରସ୍ସଙ୍ଗୋ ମଧୁରୋ ସାଦୁ,

ପାଣକୋ ଚିରଜୀୱିନୀ’’ତି।

ତନ୍ତନ୍ତରଂ[ଅମରକୋସୁଗ୍ଘାଟନଟୀକାଯମ୍ପି ଅପରାଦ୍ଧଂ ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକାଯମ୍ପି]।

୫୯୫। ଦ୍ୱଯଂ ଲସୁଣେ। ଯସ୍ସ ମୂଲଂ ସେତୱଣ୍ଣଂ। ପଲଣ୍ଡୁକନ୍ଦତୋ ମହନ୍ତକନ୍ଦତାଯ ମହାକନ୍ଦୋ। ଅମ୍ବିଲେନେକେନ ରସେନ ଊନତାଯ ଲସୁଣଂ, ଲଊଂ, ରସ୍ସଊଂ, ଣଊଞ୍ଚ, ଲସ କନ୍ତିଯଂ ୱା, ଯୁ, ଅସ୍ସୁ, ଣଊଂ। ମହୋସଧଂ, ଅରିଟ୍ଠଂ, ରସୋନୋପି। ଦ୍ୱଯଂ ରତ୍ତମୂଲେ, ହରିତେ ଚ। ପଲଡି ଗନ୍ଧନେ, ଊ, ସୁନ୍ଦରୋ କନ୍ଦୋ ଯସ୍ସ ସୁକନ୍ଦକୋ। କ୍ରଣସ୍ୱନନୀ।

ଦ୍ୱଯଂ ପଟୋଲେ। ପଟ ଗମନେ, ଓଲୋ, ପଟୁଂ ରସଂ ଲାତୀତି ୱା ପଟୋଲୋ, ଉସ୍ସୋ, ତିତ୍ତରସତାଯ ତିତ୍ତକୋ। ସକତ୍ଥେ କୋ। କୁଲକଂ, ପଟୁପି। ଦ୍ୱଯଂ ‘‘ଭିଙ୍ଗରାଜ’’ଇତି ଖ୍ୟାତେ କେସରଞ୍ଜନେ। ଭିଙ୍ଗୋ ୱୁଚ୍ଚତି ଭମରୋ, ତଦ୍ୱଣ୍ଣଂ କତ୍ୱା ତେସଂ ରଞ୍ଜେତୀତି ଭିଙ୍ଗରାଜୋ। ମୁଚ ମୋଚନେ, ଅୱୋ, ଉସ୍ସା, ମାକ୍କୱୋ।

୫୯୬। ଦ୍ୱଯଂ ପୁନନ୍ନୱାଯଂ, ୱୁଦ୍ଧୋପି ପୁନ ନୱୋ ଭୱତି ଯାଯ ଯୋଗିତାଯାତି ପୁନନ୍ନୱା। ସୋଥଂ ହନ୍ତୀତି ସୋଥଘାତଂ, ହନସ୍ସ ଘାତୋ। ଦ୍ୱଯଂ ଅନୂପଜେ ସାକେ। ତୁଦ ବ୍ୟଥନେ, ଭାୱେ ତୋ। ୱିଗତଂ ତୁନ୍ନମେତସ୍ସ ଖାଦନେ ୱିତୁନ୍ନଂ। ସଦ ୱିସରଣଗତ୍ୟାୱସାନେସୁ, ତୋ, ଅନ୍ନାଦେସୋ, ସକତ୍ଥେ କୋ।

ଦ୍ୱଯଂ କାରୱେଲ୍ଲକେ। ତିତ୍ତରସତାଯ କୁଚ୍ଛିତାକାରେନ ଲମ୍ବତୀତି କାରୱେଲ୍ଲୋ। ଉସ୍ସାଊଂ, ରଊଂ, ଇଲ୍ଲୋ, କୁପୁବ୍ବୋ ଲୱି ଅୱସଂସନେ। ସସୁ ହିଂସାଯଂ, ଅୱୋ, ନଦାଦି, ଅସ୍ସୁ। ‘‘ହେ ଖା ଲେ-ଖ୍ୟା’’। ତିକଂ ଲାବୁଯଂ। ତୁମ୍ବ ଅଦନେ, ତୁମ୍ବତି ହିଂସତି ପିତ୍ତନ୍ତି ତୁମ୍ବୀ, ନଦାଦି। ନପୁବ୍ବୋ ଲମ୍ବ ଅୱସଂସନେ, ଊ, ମଲୋପୋ, ନସ୍ସ ଅତ୍ତଂ, ଅଲାବୁ, ପାଣିନିଯାନଂ [ଉଣାଦି ୧।୮୭], ଆପୁବ୍ବୋ ଲମ୍ବ ଅୱସଂସନେ, ଆଲାବୁ। କାତନ୍ତିକାନଂ, ଚନ୍ଦାନଞ୍ଚେୱଂ, ଅସ୍ମାକନ୍ତୁ ରସ୍ସଂ କତ୍ୱା ଅଲାବୁ, ଅଲୋପେ ଲାବୁ, ଅଭେଦୋପଚାରେନ ତୀଣିପି ଫଲେପି ଇତ୍ଥିଲିଙ୍ଗାନି, ସାସଦ୍ଦୋ ଇତ୍ଥି ଲିଙ୍ଗତ୍ତଜୋତକୋ।

୫୯୭। ଦ୍ୱଯଂ ସମ୍ଭୁସେ। ଇରଂ ୱାରିଂ ଲାତି ତତ୍ଥାହୁଲ୍ଲତୋତି ଏଠଆଲୁକଂ। ‘‘ଇରା ୱାରିସୁରା ଭୂମି-ଭାରତୀସୁ ପଯୁଜ୍ଜତେ’’ତି ହି ନାନତ୍ଥସଙ୍ଗହୋ। ଥିଯଂ, ଊ, ସକତ୍ଥେ କୋ। କୁକ ଆଦାନେ, ଅରୋ, ନଦାଦି, ଉସ୍ସଊଂ, କଂ ୱାତଂ, କଫଞ୍ଚ କରୋତୀତି କକ୍କରୀ, ଅପରତ୍ର ଫଲୋପୋ। କକଠଇପି। ଦ୍ୱଯଂ କୁମ୍ଭଣ୍ଡେ। କୁମ୍ଭପ୍ପମାଣଫଲତାଯ କୁମ୍ଭଣ୍ଡୋ, ଅଣ୍ଡତ୍ଥେ ଣ୍ଡୋ, କୁମ୍ଭୋ ୱିଯ ଡେତୀତି ୱା କୁମ୍ଭଣ୍ଡୋ, ବିନ୍ଦାଗମୋ, କୁସ ଛେଦନେ ୱା, ଅଣ୍ଡୋ, ସସ୍ସ ଭୋ, ବିନ୍ଦାଗମୋ, କଂ ୱାତଂ ଉମ୍ଭେତୀତି ୱା କୁମ୍ଭଣ୍ଡୋ, ଅଣ୍ଡୋ। ୱଲ୍ଲ ସଂୱରଣେ, ଇଭୋ, ମହାଫଲତାଯ ସବ୍ବାସଂ ୱଲ୍ଲିଜାତୀନଂ ଭାତି ଦିବ୍ବତୀତି ୱା ୱଲ୍ଲିଭୋ, କକ୍କାରୂପି।

ଦ୍ୱଯଂ ଗୋରକ୍ଖକକ୍କରିଯଂ। ଇନ୍ଦସ୍ସ ସକ୍କସ୍ସ ୱାରୁଣୀ ସୁରା ଇନ୍ଦୱାରୁଣୀ। ୱିସେସେନ ସରତି ହିଂସତି କଫପିତ୍ତାଦଯୋତି ୱିସାଲା। ‘‘ସରମେହୋ କୁଟ୍ଠହରି, ୱିସାଲା କଫପିତ୍ତଘା’’ତି ହି ଦବ୍ବଗୁଣେ। ୱିସରତି ୱିରେଚତି ଏତାଯାତି ୱା ୱିସାଲା। ଦ୍ୱଯଂ ଅନୁପସାକେ। ୱସତି ଯସ୍ମିଂ ଖାରଗୁଣୋ ୱତ୍ଥୁ। ୱସ ନିୱାସେ, ରତ୍ଥୁ, ୱସ ହିଂସାଯଂ ୱା, ୱସତି କଫୱାତପିତ୍ତେତି ୱତ୍ଥୁ। ୱତ୍ଥୁଲେଯ୍ଯକୋତି ସମୁଦିତନାମଂ। ଲଯ ସାମ୍ୟେ, ଲଯାପେତି ସବ୍ବଦୋସେତି ଲେଯ୍ଯକୋ, ଣ୍ୱୁ, ଅସ୍ସେ, ୱତ୍ଥୁ ଚ ସୋ ଲେଯ୍ଯକୋ ଚାତି ୱତ୍ଥୁଲେଯ୍ଯକୋ। ‘‘ମ୍ୌଂ-ହେଂ’’।

୫୯୮। ଦ୍ୱଯଂ ମୂଲକେ। ଣ୍ଣମ୍ଭି ମୂଲକୋ। ଚଚ୍ଚ ପରିଭାସନତଜ୍ଜନେସୁ, ଊ, ଅସ୍ସୁ, ମୁଂଲାପଡ଼। ଦ୍ୱଯଂ କଲମ୍ବୁକେ। ତମୁ କଙ୍ଖାଯଂ, ଣ୍ୱୁ, ବନ୍ତୋ ଚ, କେ ଜଲେ ଲମ୍ବତୀତି କଲମ୍ବୁକୋ, ଣ୍ୱୁ, ଅସ୍ସୁ। ଉପୋଦିକାପି, ଉଦକଂ ଅପଗତା ଉପୋଦିକା।

କାସମଦ୍ଦଝଜ୍ଝରୀମଗ୍ଗୱାଦଯୋ ସାକଭେଦା ସାକୱିସେସା। କାସଂ ମଦ୍ଦତୀତି କାସମଦ୍ଦୋ। କଚୋ, ଝଜ୍ଝ ପରିଭାସନତଜ୍ଜନେସୁ, ଅରୋ, ନଦାଦି, ଝଜ୍ଝରୀ। କନକଲା। ଫଂ ୱାତଂ ଗଣ୍ହାତୀତି ଫଗ୍ଗୱୋ, ହସ୍ସ ୱୋ, ଫଗ୍ଗୱୋ, ‘‘ପ୍ୈ-ତେଂ-ଖା’’।

୫୯୯-୬୦୦। ଦ୍ୱଯଂ ଦୁବ୍ବାଯଂ। ସୁନ୍ଦରଂ ଦଲଂ ପତ୍ତମେତସ୍ସ ମଙ୍ଗଲପାଠେତି ସଦ୍ଦଲୋ, ସଦ୍ଦଂ ମଙ୍ଗଲସଦ୍ଦଂ ଲାନ୍ତି ଭାସନ୍ତି ପଠନ୍ତି ବ୍ରାହ୍ମଣା ଯେନାତି ୱା ସଦ୍ଦଲୋ। ଦୁବ୍ବୀ ହିଂସାଯଂ, ଅ, ଅୱମଙ୍ଗଲଂ ଦୁବ୍ବତୀତି ଦୁବ୍ବା, ଦୁନ୍ନିମିତ୍ତାଦଯୋ ୱାରେନ୍ତି ଯାଯାତି ୱାଦୁବ୍ବା, ନେରୁତ୍ତୋ। ସତପବ୍ବିକା, ଭଗ୍ଗୱୀ, ଅନନ୍ତା, ରୁହାପି। ସା ଦୁବ୍ବା ସିତା ସୁକ୍କା ଚେ, ଗୋଲୋମୀ ନାମ, ଗୋଲୋମଜତ୍ତା ଗୋଲୋମୀ। ସତୱୀରିଯା, ଗଣ୍ଡାଲୀ, ସକୁଲାକ୍ଖକୋପି।

ଦ୍ୱୟଂ ଭଦ୍ଦମୁତ୍ତୋ। ଗୁ ସଦ୍ଦେ, ଦୋ। ମୁଚ ମୋଚନେ, ତୋ, ରୋଗହରଣତ୍ତା ଭଦ୍ଦଞ୍ଚ ତଂ ମୁତ୍ତଞ୍ଚେତି ଭଦ୍ଦମୁତ୍ତଂ, ''ନ୍ୱା-ମ୍ହେ-ଯେଂ-ଜୀ''। ଦ୍ୱୟଂ ଉଚ୍ଛୁମ୍ହି। ରସଂ ଲାତୀତି ରସାଲୋ, ଦୀଘୋ। ଇସୁ ଇଚ୍ଛାୟଂ, ଉ, ଉସ ଦାହେ ୱା, ଉ, ସସ୍ସ ଛୋ, ପୁବ୍ବତ୍ର ଇସ୍ସୁ, ଅସରୂପଦ୍ୱିତ୍ତଂ, ଉଚ୍ଛୁ, ପୁମେ।

ଚତୁଷ୍କଂ ୱଂସୋ। ୱୀ ଗମନେ, ଝଉ, ତଚୋୱ ସାରୋ ଯସ୍ସ। ୱୀ ଗମନେ, ଉ, ନାଗମୋ, ଣତ୍ତଂ, ୱନତି ସମ୍ଭତୀତି ୱଂସୋ। ୱନ ସମ୍ଭତ୍ତିୟଂ, ସୋ, ୱସ ନିୱାସେ ୱା, କରଣେ ଅ, ନିଗ୍ଗହୀତାଗମୋ। ସତପଦ୍ଦୋ, ଯୱଫଲୋ, ମକ୍କରୋ, ତେଜନୋପି, ମକ୍କରୋତି ପଟିସେୱତି ଯେନ ମକ୍କରୋ, ସଞ୍ଜ୍ଞାୟଂ ଅ। ତିକଂ ପଦ୍ଦୋ। ପଦ୍ଦ ପୂରଣେ, ପଦ୍ଦଂ। ଫଲ ୱିସରଣେ, ଉ, ଝଅତ୍ତଂ। ଗନ୍ଥ ଗନ୍ଥନେ, ଇ, ୱଣ୍ଡୱିକାରେ ଗଣ୍ଠି, ସୋ ପୁମା।

ଅନିଲଦ୍ଧୁତା ଅନିଲେନ କମ୍ପିତା ଯେ ୱେଣୂ କୀଟାଦିଭି କତରନ୍ଧତାଯ ନଦନ୍ତି, ତେ କୀଚକା ନାମ ସିଯୁଂ, ଚକୀ ଆମସନେ, ଣ୍ଣୁ, ପୁବ୍ବାପରବ୍ୟଞ୍ଜନାନଂ ୱିପରିୟଯୋ, କୀଚକା।

୬୦୧। ଦ୍ୱୟଂ ନଠଏ। ନୀ ନୟେ, ଅଲୋ, ଝଅତ୍ତଂ, ଧମ ସଦ୍ଦଗ୍ଗିସଂୟୋଗେସୁ, ୟୁ, ପୋଟଗଲୋପ୍ପତ୍ର। ଦ୍ୱୟଂ କାସୋ। ପୁଟଂ ଅଞ୍ଜଞ୍ଚମଞ୍ଜଞ୍ଚ ସଂସଗ୍ଗଂ ଗଚ୍ଛତୀତି ପୋଟଗଲୋ, ମସ୍ସ ଲୋ। କାସ ଦିତ୍ତିୟଂ, ଅ, ଅଯମନିତ୍ଥୀ।

ଦ୍ୱୟଂ ସରୋ। ତିଜ ନିସାନେ, ୟୁ। ସରନ୍ତ୍ୱନେନେତି ସରୋ। ପୁମେ ସଞ୍ଜ୍ଞାୟଂ ଅ, ସର ହିଂସାୟଂ ୱା। ଗୁନ୍ଦୋପ୍ପତ୍ର। ବୀରଣସ୍ସ ସେତକୁସୁମସ୍ସ ତିଣୱିସେସସ୍ସ ମୂଲଂ ଉସୀରଂ ନାମ, ୱସ କନ୍ତିୟଂ, ଉସ ଦାହେ ୱା, ଈରୋ, ପୁବ୍ବସ୍ମିଂ ୱସ୍ସୁ, ଅଭୟଂ, ନଲଦଂ, ସେବ୍ଭଂ, ଜଲାସୟଂ, ଅମଣାଲଂ, ଲାମଜ୍ଜକମ୍ପି।

ହରିତକ୍ଯାଭୟା ପଣ୍ଡୋ, ଉସୀରେ ନିବ୍ଭୂଯେ ତିସୁ।

ଜଲାସୟୋ ଜଲାଧାରେ, ଉସୀରେ ତୁ ଜଲାସୟଂ।

ସେବ୍ଭା ସେୱାରହେ ସିୟା।

୬୦୨। ତିକଂ କୁସେ, କୁସ ଛେଦନେ, ଅ, ୱରହ ପାଧାନ୍ୟେ, ପରିଭାସନହିଂ ସାଦାନେସୁ ଚ, ଇସୋ, ଦୁ ପରିତାପେ, ଅବ୍ଭୋ, ଦବ୍ଭୋ, କୁଥୋ, ପୱିତ୍ରମ୍ପି।

ଦ୍ୱୟଂ ''ଗନ୍ଧଖେଡ''ଇତି ଖ୍ୟାତେ ତିଣେ, ୱୁତ୍ତଞ୍ଚ ''ଭୂତିନଂ ଗନ୍ଧଖେଡଞ୍ଚ, ସୁଗନ୍ଧଂ ଗୋମୟପ୍ପିୟ''ନ୍ତି। ଅଥ ରାମକପ୍ପୂରତୋ କୋ ଅସ୍ସ ଭେଦୋ। ରାମକପ୍ପୂରଂ ବହୁପକଣ୍ଡଂ କପ୍ପୂରସୁଗନ୍ଧଂ। ଗନ୍ଧଖେଡନ୍ତୁ ଇକଡସମାନପତ୍ତଂ ସାଖାସଭାୱଂ ଭୂମିଲଗ୍ଗଂ, ଅତୋଯେୱ ଭୂତିନକମୁଚ୍ଚତେ, ଭୂମିୟଂ ଲଗ୍ଗଂ ତିଣଂ ଭୂତିନକଂ, ନତ୍ତଂ, ସକତ୍ଥେ କୋ।

ଦ୍ୱୟଂ ଗୱାଦୀନଂ ମଦନୀଯେ ତିଣେ, ଘସ ଅଦନେ, ଣୋ, ୟୁ ମିସ୍ସନେ, ଅସୋ। ଦ୍ୱୟଂ ପୂଗରୁକ୍ଖେ। ପୂଜ ପୂଜାୟଂ, ଣୋ, ପୂଗୋ। କମୁ ଇଚ୍ଛାୟଂ, ଣ୍ଣୁ। ଘୋଣ୍ଟାପି, ''ଘୋଣ୍ଟା ବଦରପୂଗେସୂ''ତି ରୁଦ୍ଦୋ।

୬୦୩। ଦ୍ୱୟଂ ତାଲୋ। ତଲ ପତିଟ୍ଠାୟଂ, ଚୁରାଦି, ଅ। ୱାତାଦୟୋ ୱିଭିନ୍ଦତୀତି ୱିଭେଦିକା।

''ୱାତଘୋ ବ୍ରୁହନୋ ଚାପି, କିମିହା କୁଟ୍ଠନାସନୋ;

ରତ୍ତପିତ୍ତହରୋ ସାଦୁ, ତାଲୋ ସତ୍ତଗୁଣୋ ମତୋ''ତି।

ହି ଦଦ୍ଦଗୁଣୋ। ତିଣରାଜାପି। ଦ୍ୱୟଂ ଖଜ୍ଜୂରିୟଂ। ଖଜ୍ଜ ଖଜ୍ଜନେ, ବ୍ୟଥନେ ଚ, ଉରୋ, ନଦାଦି। ସିଦ ମୋଚନେ, ସ୍ନେହନେ ଚ, ଇ, ସନ୍ଦ ସୱନେ ୱା, ଇ, ଉପାନ୍ତସ୍ସି ଚ, ସିନ୍ଦି।

୬୦୪। ହିନ୍ତାଲାଦୟୋ ସତ୍ତ ନିସ୍ସାରତାଯ ତିଣାନି ଚ ତାନି ମୂଲେନ ଜଲପାନସାମଞ୍ଜତୋ ପାଦପା ଚେତି ତିଣପାଦପା ୱୁଚ୍ଚନ୍ତି, ତିଣ ଅଦନେ, ପମାଣତୋ ତାଲତୋ ହୀନୋ ହିନ୍ତାଲୋ, ପଦୱିପରିୟଯୋ, ରସ୍ସୋ ଚ। ନାଠଇ ୱିଯ ଜାୟତୀତି ନାଠଇକେରୋ। ଅଞ୍ଜତ୍ଥେ ଇରୋ, କୋନ୍ତୋ ଚ,

ନାଠଇକେରୋ। ଲାଙ୍ଗଲୀପି। ''ଲାଙ୍ଗଲୀ ନାଠଇକେରେ ଚ, ସିରପାଣିମ୍ହି ଲାଙ୍ଗଲୀ''ତି [ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା ୧୪।୧୬୮]ରଭସୋ। ସଣ୍ଠାନତୋ ତାଲସଦିସତାଯ ତାଠଇ, ଛଅଉଂ, ଉପମାନେ ଇ, ତଠଅ ଆଘାତେ ୱା, ଚୁରାଦି, ନଦାଦି, ତାଠଈ। କିତ ନିୱାସେ, ରୋଗାପନଯନେ ଚ, ଣ୍ବୁ, ନଦାଦିତ୍ତା ଇ, କେତକୀ, ଅଯଂ ନାରୀ।

ଅରଞ୍ଞୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୬। ଅରଞ୍ଞାଦିୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା

୬୦୫। ନୱ ପଦ୍ଦତସ୍ସ ନାମାନି। ପଦ୍ଦ ପୂରଣେ, ତୋ। ଗିର ନିଗ୍ଗିରଣେ, ଓସଧାଦଯୋ ନିଗ୍ଗିରତୀତି ଗିରି, ଇ। ସିଲାନଂ ରାସି ସେଲୋ, ସିଲା ପଚୁରା ସନ୍ତ୍ୟସ୍ମିଂ ୱା ସେଲୋ, ସେଲ ଗତିଯଂ ୱା, ଅ। ଅଦ୍ଦ ଗତିମ୍ହି ଯାଚନେ ଚ, ଭୂୱାଦି, ଇ, ଅଦ୍ଦ ହିଂସାଯଂ ୱା, ଚୁରାଦି। ନ ଗଚ୍ଛତୀତି ନଗୋ। ନ ଚଲତୀତି ଅଚଲୋ। ସିଲାନମୁଚ୍ଚଯୋ ଉଚ୍ଚୋ, ଥୂପୋ ୱା ସିଲୁଚ୍ଚଯୋ। ସିଖରଯୋଗା ସିଖରୀ, ଇ, ତିଲକୀଭୂତୋ। ଭୁଂ ଭୂମିଂ ଧରତୀତି ଭୂଧରୋ, ଭୁଯା ଧରୀଯତୀତି ୱା ଭୂଧରୋ, ବାହୁଲ୍ଲେନ ଅ, ଭୂଧରୋ। ଅହାରିଯୋ, ଗୋତ୍ତୋପି, ଦେସନ୍ତରଂ ନେତୁମସକ୍କୁତ୍ତା ଅହାରିଯୋ, ଗୱଂ ଭୂମିଂ ଧାରଣେନ ତାଯତେ ଗୋତ୍ତୋ।

ପଞ୍ଚକଂ ସିଲାଯଂ। ଅମ ଗତିଯଂ, ଭୋ। ୱନ, ସନ ସମ୍ଭତ୍ତିଯଂ, ପସନତି ବ୍ଯାପେତୀତି ପାସାଣୋ, ନିପାତନା, ପସ ବନ୍ଧନେ ୱା, ଯୁ। ଅସୁ ଖେପନେ, ମୋ, ଅସ୍ମା, ରାଜାଦି, ଅସୁ ବ୍ଯାପନେ ୱା। ପଲ ରକ୍ଖଣେ, ଉପଲୋ, ଉପ ଦେହେ ୱା, ଅଲପଚ୍ଚଯୋ ନିପାତୋ। ସିଲ ଉଚ୍ଚେ, ଅ। ସିଲା, ନାରୀ।

୬୦୬। ଗିଜ୍ଝକୂଟାଦଯୋ ତିକୂଟନ୍ତା ''ୱଙ୍କାଦୀ''ତି ଏତ୍ଥ ଆଦିନା ମଲଯଦଦ୍ଦୁରାଦଯୋ ଚ ନଗା ନଗୱିସେସା। ଗିଜ୍ଝା ସକୁଣୱିସେସା ଅସ୍ସ କୂଟେ ୱସନ୍ତି, ଗିଜ୍ଝସଦିସକୂଟଯୁତ୍ତତାଯ ୱା ଗିଜ୍ଝକୂଟୋ। ୱିସେସେନ ଭାତୀତି ୱେଭାରୋ, ଅରୋ। ପୁଲ ମହତ୍ତେ, ୱିସେସେନ ପୁଲତୀତି ୱେପୁଲ୍ଲୋ। ଇସଯୋ ଗିଲତୀତି ଇସିଗିଲି, ଇ। ଆଦିଚ୍ଚଗମନୱିରୋଧେନ ୱିରୁଦ୍ଧଂ ଝାଯତୀତି ୱିଞ୍ଝୋ। ପଣ୍ଡୁୱଣ୍ଣତାଯ ପଣ୍ଡୱୋ , ପଣ୍ଡ ଗତିଯଂ ୱା, ଅୱୋ। କୁଟିଲତାଯ ୱଙ୍କୋ। ଦ୍ୱଯଂ ଉଦଯଗିରିମ୍ହି। ଅପରସେଲାପେକ୍ଖାଯ ପୁବ୍ବସେଲୋ। ଉଦଯନ୍ତ୍ୟସ୍ମା ସୂରିଯାଦଯୋତି ଉଦଯୋ, ସୂରିଯାଦୀନମୁଦଯଯୋଗତୋ ୱା ଉଦଯୋ।

ତିକଂ ଅତ୍ଥଗିରିମ୍ହି। ମନ୍ଦଯତି ସୂରିଯୋ ଯସ୍ମିଂ ମନ୍ଦରୋ। ମନ୍ଦପ୍ପଭୋ ୱା ଅରତି ଯସ୍ମିଂ ସୂରିଯୋତି ମନ୍ଦରୋ, ଅତ୍ଥଂ ଅନୁପଲଦ୍ଧିଂ ଗହନକ୍କୁତ୍ତାନଂ କରୋତୀତ୍ୟତ୍ଥୋ, ନାମଧାତୁକାରିତନ୍ତା ଅ। ଦ୍ୱଯଂ ହିମୱତି ପଦ୍ଦତେ। ହିମପ୍ପଚୁରତାଯ ହିମୱା, ହିମଂ ୱା ୱମତୀତି ହିମୱା, କ୍ୱି, ରାଜାଦିପକ୍ଖେପତ୍ତା ସିଦ୍ଧ୍ୱା। ହିମଯୁତ୍ତୋ ଅଚଲୋ ହିମାଚଲୋ।

୬୦୭। ଅତ୍ତନି ସଞ୍ଜାତଗନ୍ଧଦବ୍ବାନଂ ଗନ୍ଧେହି ଲୋକେ ମଦଯତି, ମୋଦଯତୀତି ୱା ଗନ୍ଧମାଦନୋ, ଯୁ। କେଲାସୋ ୱୁତ୍ତୋ। ୱିଚିତ୍ତକୂଟଯୁତ୍ତତାଯ ଚିତ୍ତକୂଟୋ। ସୁଖଂ ଦସ୍ସନଂ ଯସ୍ସ, ଯସ୍ମିଂ ୱା ସୁଦସ୍ସନୋ, କାଠଅୱଣ୍ଣକୂଟତାଯ କାଠଅକୂଟୋ। ତୀଣି କୂଟାନ୍ୟସ୍ସ ତିକୂଟୋ, ଛଠଏତେପି ପଦ୍ଦତୱିସେସା। ଅସ୍ସ ଯଥାୱୁତ୍ତସ୍ସ ପଦ୍ଦତସ୍ସ ପତ୍ଥୋ ସମୋ ଭୂମିଭାଗୋ ସାନୁ ନାମ, ଅସ୍ସ ୱା ପଦ୍ଦତସ୍ସ ସମାଯ ଭୂମିଯଂ ପତ୍ଥୋ ସାନୁ ଚ ଭୱନ୍ତୀତି ଅତ୍ଥାହରିତଦ୍ଦଂ। ପତିଟ୍ଠତେ ଅସ୍ମିନ୍ତି ପତ୍ଥୋ, ଠସ୍ସ ଥୋ। ସନ ସମ୍ଭତ୍ତିଯଂ, ଣୁ, ସମ୍ଭଜୀଯତେ ସେୱୀଯତେତି ସାନୁ, ଦ୍ୱେପ୍ପନିଙ୍ଗିଯଂ।

୬୦୮। ତିକଂ ସିଙ୍ଗସ୍ସ ନାମଂ। କୁଟ ଦାହେ, କମ୍ପନି ଣୋ, ୱାକାରେନ କୂଟମ୍ପି। ସିଖଂ ରୁହତୀତି ସିଖରଂ। ନେରୁତ୍ତୋ। ସିଖଂ ଗଚ୍ଛତୀତି ସିଙ୍ଗଂ, ଇଙ୍ଗ ଗମନତ୍ଥୋ, ଖଲୋପୋ। ଦ୍ୱଯଂ ପଦ୍ଦତାଦୀନଂ ପପତନଟ୍ଠାନସ୍ସ ନାମଂ। ପପତନ୍ତ୍ୟସ୍ମା, ଣୋ। ପତ ଅଧୋଗମନେ, ପପାତୋ। ତଟ ସମୁସ୍ସଯେ, ତଟୋ।

ଦ୍ୱଯଂ ପଦ୍ଦତନିତମ୍ବେ। ନିତମ୍ବୋ ଜଘନେପି, କଟ ୱସ୍ସାୱରଣେସୁ, ଣ୍ବୁ। ପଦ୍ଦତେ ପାସାଣାଦୀସୁ ଅମ୍ବୁନୋ ଜଲସ୍ସ ପସୱୋ ପସୱନଂ ନିଜ୍ଝରୋ ନାମ, ନିସ୍ସରଣଂ ନିଜ୍ଝରୋ, ସସ୍ସ ଝୋ, ଅସରୂପଦ୍ୱିତ୍ତଂ। ଝରୋପି।

୬୦୯। ଦ୍ୱଯଂ କିତ୍ତିମେ ଅକିତ୍ତିମେ, ସଜଲେ ନିଜ୍ଜଲେ ୱା କନ୍ଦରେ। ଦର ୱିଦାରଣେ, ଅ, ଇ, ଦରୀ। କଂ ଜଲୱାଚକମବ୍ଯଯଂ, କେନ ଦରୀଯତେ କନ୍ଦରୋ, ଆ, କନ୍ଦରା। ତିକଂ ଦେୱଖାତବିଲେ। ନିଲୀଯନ୍ତ୍ୟସ୍ମିଂ ଲେଣଂ, ଲୀ ସିଲେସନେ, ଯୁ। ଗତିଂ ହ୍ୱଯତି କୁଟିଲଯତୀତି ଗବ୍ଭରଂ, ନିପାତନା। ଗବ୍ଭ ଧାରଣେ ୱା, ଅରୋ। ଗୁହୂ ସଂୱରଣେ, ଅ, ଗୁହା।

ଦ୍ୱଯଂ ସିଲାମଯପୋକ୍ଖରଣିଯଂ। ସୋଡି ଗବ୍ଭେ, ଇ। ସୋଣ ୱଣ୍ଣଗତିସଙ୍ଘାତେସୁ ୱା, ଡୋ, ଇ। ଦ୍ୱଯଂ ପବ୍ବତାଦୀନଂ ଗବ୍ଭରଦେସେ ଲତାପଲ୍ଲୱତିଣାଦୀହି ପିହିତୋଦରେ ଗବ୍ଭରେ। କୁଞ୍ଜ ଅବ୍ୟତ୍ତସଦ୍ଦେ, କରଣେ, ଣୋ, ନିକୁଞ୍ଜଂ ନିପୁଂ୍ସକୋ। ଦ୍ୱଯଂପ୍ପୁନିଙ୍ଗିଯଂ। ନିକୁଞ୍ଜୱଚନଂ ପକୁଞ୍ଜାଦିନିୱତ୍ତନତ୍ଥଂ।

୬୧୦।ସେଲସ୍ସ ପବ୍ବତସ୍ସ ଉଦ୍ଧଂଭୂମି ଅଧିଚ୍ଚକା ନାମ। ସେଲସ୍ସାଧୋଭାଗାସନ୍ନଭୂମି ଉପଚ୍ଚକା ନାମ। ଅତ୍ର ତେହି ଉପାଦିସଦ୍ଦେହି ଚ୍ଚକୋ ଯଦାଦିନା [ପାଣିନି ୫।୨।୩୪]।

ମୂଲପବ୍ବତସ୍ସନ୍ତେ ପରିୱାରେତ୍ୱା ଠିତା ଖୁଦ୍ଦପବ୍ବତା ପାଦା ନାମ। ତତ୍ର ପାଦାଦିଦ୍ୱଯଂ। ପଜ୍ଜତେ ଗମ୍ମତେତି, ଣୋ। ସେଲସ୍ସ ଉପନ୍ତୋ ସମୀପେ ପବ୍ବତୋ ଉପନ୍ତସେଲୋ।

ଗେରିକମନୋସିଲାହରିତାଲକଟ୍ଟିନ୍ନାଦିକୋସଦ୍ଦୋ ଏୱ ସିଲାୱିକାରୋ ''ଧାତୂ''ତ୍ଯୁତ୍ତୋ, ଧର ଧାରଣେ, ତୁ, ଧାତୁ।

ସେଲୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୬୧୧। ତିକଂ ସୀହେ। କେସରୋ ଜଟା, ତଂଯୋଗା, ଇ, କେସରୀ। ମିଗେ ହିଂସତୀତି ସୀହୋ, ନିପାତନା ୱଣ୍ଣୱିପରିଯଯୋ, ମିଗେ ହନ୍ତୁଂ ସଂୱିଜ୍ଜମାନା ଇହା ଅସ୍ସାତି ୱା ସୀହୋ, ସହତୀତି ୱା ସୀହୋ। ପଞ୍ଚସ୍ସୋ, ହରିପି। ମୁଖମିୱ ଚରଣାପ୍ପସ୍ସ କରିକୁମ୍ଭଦାରଣସମତ୍ଥାତି ତେହି ସହ ପଞ୍ଚସ୍ସାନି ଯସ୍ସ। ହରତି ମିଗେତି ହରି, ଇ। ମହାକୁକ୍କୁରପ୍ପମାଣୋ କୁକ୍କୁରାକତି କଣ୍ଠଲେଖାଚିତ୍ତସରୀରୋ ଗୋମନୁସ୍ସାଦିହିଂସକ୍କମୋ ରସ୍ସମୁଖୋ ତରଚ୍ଛୋ ନାମ, ସୋ ''ସୁନଖବ୍ଯଗ୍ଘୋ''ତି ୱୁଚ୍ଚତି। ତର ତରଣେ, ଛୋ, ମିଗେ ଅଦତୀତି ମିଗାଦନୋ, ନନ୍ଦାଦୀହି ଯୁ।

ଦ୍ୱଯଂ ବ୍ଯଗ୍ଘେ। ୱିନିହନ୍ତ୍ୱା ଆଘାଯତୀତି ବ୍ଯଗ୍ଘୋ, ଘା ଗନ୍ଧୋପାଦାନେ, ବ୍ଯଗ୍ଘୋ ଦୀପିନିପି। ପୁଂ ପୁମାନୋ ଦାଲେତୀତି ପୁଣ୍ଡରୀକୋ, ଦଲ ୱିଦାରଣେ, ଣ୍ଭୁ। ଦସ୍ସ ଡୋ, ଲସ୍ସ ରୋ, ଅସ୍ସୀ, ପୁଣ୍ଡରୀକୋ।

''ପୁଣ୍ଡରୀକଂ ସିତମ୍ଭୋଜେ,

ସିତଚ୍ଛତ୍ରେ ଚ ଭେସଜ୍ଜେ;

କୋସକାରନ୍ତରେ ବ୍ଯଗ୍ଘେ,

ସୋ ଦିସାୱାରଣଗ୍ଗିସୂ''ତି। –

ନାନତ୍ଥସଙ୍ଗହେ। ୱଗ୍ଘୋପି। ଦୀପିନିୱିସଯେ ସଦ୍ଦୂଲୋ ଈରିତୋ, ସରତୀତି ସଦ୍ଦୂଲୋ, ଉଲୋ, ଦୋ ଚନ୍ତୋ, ସଦ୍ଦେନ ଉଲତି ଗଚ୍ଛତୀତି ୱା ସଦ୍ଦୂଲୋ। ଦୀପଂ ତଚ୍ଚମ୍ମଂ, ତଂଯୋଗା ଦୀପୀ, ତସ୍ମିଂ ଦୀପିନି।

୬୧୨। ପଞ୍ଚକଂ ଅଚ୍ଛେ। ଅସୁ ଖେପନେ, ଛୋ। ଇଚ ଥୁତିଯଂ, ଅ, ଇକ୍କୋ। ଭଲ୍ଲୁକୋପି, ଭଲ, ଭଲ୍ଲ ପରିଭାସନହିଂସାଦାନେସୁ, ଣ୍ଭୁ, ଅସ୍ସୁ, ଇସ ଗତିହିଂସାଦାନେସୁ, ସୋ, ରସ୍ସାଦି। ଅପଚ୍ଚଯେ ଇସୋ।

ଦ୍ୱଯଂ ରୋହିତେ। ଲୋହିତୱଣ୍ଣତାଯ ରୋହିସୋ, ଲୋହିତୋ ଚ, ପୁବ୍ବତ୍ର ତସ୍ସ ସୋ। ତିକଂ ଗୋକଣ୍ଣେ। ଗୱସ୍ସ କଣ୍ଣୋ ୱିଯ ଯସ୍ସ କଣ୍ଣୋତି ଗୋକଣ୍ଣୋ। ଗଣଯୁତ୍ତତାଯ ଗଣୀ ଚ ସୋ କଣ୍ଟକସଦିସସିଙ୍ଗତାଯ କଣ୍ଟକୋ ଚେତି ଗଣିକଣ୍ଟକୋ, ସମୁଦିତନାମମ୍ପି ୱଦନ୍ତି। ଗଣି ଚ କଣ୍ଟକୋ ଚ ଗଣିକଣ୍ଟକାତି ଦ୍ୱେ ନାମାନିପି ଦଟ୍ଠବ୍ବାନି, ତେନେୱ ହି ''ଗଣିକଣ୍ଟକା''ତି ବହୁୱଚନନିଦ୍ଦେସୋ କତୋ।

୬୧୩-୬୧୪। ଚତୁକ୍କଂ ଖଗ୍ଗେ। ସିଙ୍ଗଞ୍ଚ ଖଗ୍ଗାଖ୍ୟଂ, ତଂଯୋଗା ଖଗ୍ଗୋ। ''ଖଗ୍ଗୋ ଗଣ୍ଡକସିଙ୍ଗାସି-ବୁଦ୍ଧଭେଦେସୁ ଗଣ୍ଡକେ''ତି [ବ୍ୟାଖ୍ୟାସୁଧା ୨।୫।୪] ହି ନାନତ୍ଥସଙ୍ଗହେ। ଖଗ୍ଗସଦିସଂ ୱିସାଣମସ୍ସ ସଣ୍ଠାନତୋତି ଖଗ୍ଗୱିସାଣୋ, ଣୋ। ଏତ୍ଥ ଖଗ୍ଗସଦ୍ଦୋ ଅସିପରିଯାଯୋ। ପଲାସମଦତୀତି ପଲାସାଦୋ। ଗଣ୍ଡ ୱଦନେକଦେସେ, ଣ୍ଭୁ, ଗଣ୍ଡକୋ।

ବ୍ୟଗ୍ଘାଦିକୋ ସବ୍ବୋପି ମିଗଭେଦୋ ''ୱାଳଅମିଗୋ, ସାପଦୋ''ତି ଚୋଚ୍ଚତେ। ବ୍ୟଗ୍ଘସ୍ସାତିସଯେନ ମନୁସ୍ସାଦୀନଂ ହିଂସନତୋ ଦୁଟ୍ଠତା ପାକଟାତି ତପ୍ପମୁଖତା ୱୁତ୍ତା। ୱଲ ସଂୱରଣେ, ୱଲନ୍ତ୍ୟଗ୍ଗାନମସ୍ମାତି ୱାଳଓ, ଣୋ, ୱାଳଓ ଚ ସୋ ମିଗୋ ଚେତି ୱାଳଅମିଗୋ, ଦୁଟ୍ଠମିଗୋତ୍ୟତ୍ଥୋ। ''ବ୍ୟଗ୍ଘୋ ତଂ ଖାଦତୂ''ତ୍ୟାଦିନା ସପନ୍ତି ଯେନାତି ସାପଦୋ, ସପ ଅକ୍କୋସେ, ଦୋ, ଦୀଘାଦି।

ପ୍ଲୱଙ୍ଗନ୍ତଂ ମକ୍କଟେ। ପ୍ଲୱୋ ଗତିଭେଦୋ, ତେନ ଗଚ୍ଛତୀତି ପ୍ଲୱଙ୍ଗମୋ, ପ୍ଲୱଙ୍ଗୋ ଚ। ମର ପାଣଚାଗେ, ଅଟୋ, କୋ ଚନ୍ତୋ, ମକ୍କଟୋ। ନରୋ ଇୱ ୱାନରୋ, ୱାସଦ୍ଦୋ ଇୱତ୍ଥେ, ନାମାନଂ ଯୁତ୍ତତ୍ଥତ୍ତା ସମାସୋ। ସାଖାଯଂ ପସୁତୋ ମିଗୋ ସାଖାମିଗୋ। ଗତ୍ୟତ୍ଥତାଯ କ୍ରିଯାଯ ପଯୋଗୋ। କପି ଚଲନେ, ଇ, କପି। ୱଲୀ ସିଥିଲଂ ଚମ୍ମଂ ମୁଖେ ଅସ୍ସ ୱଲୀମୁଖୋ। କିସୋ, ୱନୋକୋପି, କୁଚ୍ଛିତେନାକାରେନ ସେତୀତି କିସୋ, ଉସ୍ସି। ୱନମୋକମାସଯୋ ଅସ୍ସ ୱନୋକୋ। ସୋ ମକ୍କଟୋ ଚେ କଣ୍ହତୁଣ୍ଡୋ କାଳଅମୁଖୋ ସିଯା, ତଦା ''ଗୋନଙ୍ଗଲୋ''ତି ମତୋ, ଗୁନ୍ନଂ ନଙ୍ଗଲସଦିସତାଯ ଗୋନଙ୍ଗଲୋ।

୬୧୫। ପଜ୍ଜଦ୍ଧଂ ସିଙ୍ଗାଲସ୍ସ ନାମଂ। ସର ଗତିହିଂସାଚିନ୍ତାସୁ, ଅଲୋ। ସରତିସ୍ସ ସିଙ୍ଗୋ। ଜମ୍ବୁ ଅଦନେ, ଣ୍ବୁ, ବୋ ଚନ୍ତୋ, ଅସ୍ସୁ। କୁସ ଅକ୍କୋସେ, ତ୍ଥୁ, ଥୁ ୱା। ଭେରୱଯୁତ୍ତତାଯ ଭେରଣ୍ଡୋ, ''ଭେ''ଇତି ରୱତୀତି ୱା ଭେରଣ୍ଡୋ। ସମୁ ଉପସମେ, ଇଣ୍ଡୋ, ସିୱା, ନାରୀ, ସି ସେୱାଯଂ ୱା, ଣ୍ଡୋ। ମିଗଧୁତ୍ତୋ, ୱଞ୍ଚକୋପି, ମିଗେସୁ ୱନପସୂସୁ ଧୁତ୍ତୋ। ବ୍ରାହ୍ମଣଂ ୱଞ୍ଚେତୀତି ୱଞ୍ଚକୋ।

ତିକଂ ବିଳାରେ। ବିଲ ଭେଦନେ, ଅରୋ, ଳଅତ୍ତଂ। ବଜ୍ଜ ଗତିଯଂ, ଉ। ମଜ୍ଜ ସୁଦ୍ଧିଯଂ, ଆରୋ, ନିଗ୍ଗହୀତାଗମୋ। ଓତୁ, ଆଖୁଭୁଜୋପି। ଦ୍ୱଯଂ କୋକେ, ଅଯଂ କୁକ୍କୁରପ୍ପମାଣୋ କପିଲୋ ହରିଣୋ। କୁକ, ୱକ ଆଦାନେ। ଇହାମିଗୋପି, ମିଗେ ଇହତି କଙ୍ଖତୀତି, କମ୍ପନି ଣୋ।

୬୧୬। ଦ୍ୱଯଂ ମହିଂସେ। ମହିଯଂ ସେତୀତି ମହିଂସୋ, ରସ୍ସୋ, ନିଗ୍ଗହୀତାଗମୋ ଚ। ଲଲ ଇଚ୍ଛାଯଂ, ଉଦକଂ ଲଲତୀତି ଲୁଲାଯୋ, ନିପାତନା, ଅଯୋ, ଅସ୍ସୁ ଚ। ଗୋ ୱିଯ ୱଜତି ଜାଯତୀତି ଗୱଜୋ। ଗୋ ୱିଯ ଅଯତୀତି ଗୱଯୋ, ସମା ଦ୍ୱେ ତୁଲ୍ୟତ୍ଥା।

ଦ୍ୱଯଂ ସଲ୍ଲେ। ସଲ୍ଲ ଆସୁଗତିଯଂ, ଅ, ସଲ୍ଲୋ, ସକତ୍ଥେ କୋ, ସଲ୍ଲକୋ ଅତ୍ତନୋ ସରୀରଜାତେନ ସଲ୍ଲେନ ସୁନଖଂ ସଲତି ହିଂସତୀତି ୱା ସଲ୍ଲୋ, ସଲ୍ଲକୋ ଚ, ଅଯଂ ସୂକରସଣ୍ଠାନୋ, ସଲାକାପାଯୋ ଚ। ଅସ୍ସ ସଲ୍ଲସ୍ସ ଲୋମମ୍ହି ସଲଲଂ, ସଲଞ୍ଝ ଭୱେ। ପଲ, ସଲ, ପଥ ଗତିଯଂ, ଅଲୋ, ନଦାଦିତ୍ତେ ସଲଲୀ, ଥିତ୍ତାଭାୱେ ସଲଲଂ, ଅମ୍ହି ସଲଂ।

୬୧୭। ପଞ୍ଚକଂ ମିଗେ, ହରନ୍ତ୍ୟନେନ ହରିଣୋ, ହର ହରଣେ ଯୁ। ଣତ୍ତମିତ୍ତଞ୍ଚ। ମର ପାଣଚାଗେ, ଅ, ରସ୍ସ ଗୋ, ଇତ୍ତଞ୍ଚ। ସେନ ସୁନଖେନ ରଙ୍ଗତି ଗଚ୍ଛତି ପଲାଯତୀତି ସାରଙ୍ଗୋ। ଦୀଘାଦି, ମଗୋ, ମିଗୋ ଚ ଏତେ ଦ୍ୱେ ମିଗମତ୍ତେପି। ଅଜିନସ୍ସୋପଯୁଜ୍ଜମାନସ୍ସ ଯୋନି, ତେନ ଭୂତସ୍ସାଜିନସ୍ସୁପ୍ପତ୍ତିକାରଣତ୍ତା ୱା ଅଜିନଯୋନି। ଅଯମ୍ପି ମିଗମତ୍ତେପି। କୁରଙ୍ଗୋ, ୱାତାଯୁପି। କୁଯଂ ପଥୱିଯଂ ରଙ୍ଗତୀତି କୁରଙ୍ଗୋ। ୱାତମଯତୀତି ୱାତାଯୁ, ଉ।

ଦ୍ୱଯଂ ସୂକରେ। ସୁନ୍ଦରଂ ଫଲଂ କରୋତୀତି ସୂକରୋ। ୱୁତ୍ତଞ୍ଚ ଦବ୍ବଗୁଣେ –

''ସ୍ନେହନଂ ବ୍ରୂହନଂ ୱସ୍ସଂ, ତଥା ୱାତସମାପହଂ;

ୱାରାହଂ ପିସିତଂ ବାଲ୍ୟଂ, ରୋଚନଂ ସେଦନଂ ଗରୂ''ତି [ଦବ୍ବଗୁଣସଙ୍ଗହ ୨।୧୧-୨]।

ସୁଖଂ କରୋତୀତି ୱା ସୂକରୋ। ସୁନ୍ଦରୋ କରୋ ଯସ୍ସ ୱା ସୂକରୋ। ୱରେ ଆହନ୍ତୀତି ୱରାହୋ, ୱରେ ସତି ଆହନ୍ତଙ୍କୋତି ୱା ୱରାହୋ, କୋଲୋ, ଥଦ୍ଧଲୋମୋ, ଭୂଦାରୋପି। ଦ୍ୱଯଂ ସସେ। ପେଲ ଗତିଯଂ, ଣ୍ବୁ। ସସ ପ୍ଲୁତଗତିଯଂ, ଅ।

୬୧୮। ଦ୍ୱଯଂ ଏଣୀମିଗେ। ଏଣିଯା ମିଗିଯା, ଏଣସ୍ସ ୱା ଅପଚ୍ଚଂ ଏଣେଯ୍ୟୋ, ଅଯଂ ଚମ୍ମାଦୀସୁପି ''ଏଣସ୍ସ, ଏଣିଯା ୱା ଚମ୍ମାଦିକୋ ଏଣେଯ୍ୟୋ''ତି ୱଚନତ୍ଥଂ କତ୍ୱା। ଏଣିଯା ଇତ୍ଥିଯା ପୁତ୍ତୋ ମିଗୋ ଏଣୀମିଗୋ, ଇ ଗତିଯଂ, ଯୁ, ନଦାଦି, ଅନଦାଦିତ୍ତେ ଏଣୋ, ଏୱମେତେପ୍ପୁତ୍ତାଦିତା। ଦ୍ୱଯଂ ପମ୍ପଟକେ। ପଟ ଗମନେ, ଣ୍ବୁ, ଉପସଗ୍ଗନ୍ତେ ବିନ୍ଦାଗମୋ ଚ। ପଙ୍କ ଗତିଯଂ, ଣ୍ବୁ, ବିନ୍ଦାଗମୋ, ବଲୋପୋ ଚ।

ଦ୍ୱଯଂ ୱାତମିଗେ। ଗମନେନ ୱାତସମୋ ମିଗୋ ୱାତମିଗୋ। ଚଲତିସ୍ମା ଯୁ, ନଦାଦି। ତିକଂ ମୂସିକେ। ମୁସ ଥେଯ୍ୟେ, ଣ୍ବୁ, ଇତ୍ତଞ୍ଚ। ଆପୁଙ୍କୋ ଖନୁ

ଅୱଦାରଣେ, ଉ, ନଲୋପୋ। ଉନ୍ଦ ପସୱନକ୍ଲେଦନେସୁ, ଉରୋ।

୬୧୯। ଚମରାଦୟୋ , ସରଭାଦୟୋ ଚ ମିଗନ୍ତରା ମିଗୱିସେସା। ଚମରୋ ଉତ୍ତରାପଥେ ଖ୍ୟାତୋ, ୟସ୍ସ ପୁଚ୍ଛଂ ଚାମରଂ, ଚମୁ ଅଦନେ, ଅରୋ, ଚମରୋ, ଥିୟଂ ଚମରୀ। ପସଦୋ ଚିତ୍ତଲୋମୀ, ପସ ବନ୍ଧନେ, ଅଦୋ। କୁୟଂ ରଙ୍ଗତୀତି କୁରୁଙ୍ଗୋ, ଅସ୍ସୁ, ଉତ୍ତାଭାୱେ କୁରଙ୍ଗୋ। ସବ୍ବେସମ୍ପି ମିଗାନଂ ମାତୁଟ୍ଠାନେ ତିଟ୍ଠତୀତି ମିଗମାତୁକା, ଉପମାନେ କୋ। ରୁ ସଦ୍ଦେ, ରୁ। ରୁଣଂ କରୋତୀତି ରଙ୍କୁ, ଉ, ଣସ୍ସ ଲୋପୋ ରକାରସ୍ସ, ଉସ୍ସ ଚ। ଅତ୍ତାନଂ ନୀଚଂ କରୋତୀତି ନୀକୋ। ସରତିସ୍ମା ଅଭୋ, ସରଭୋ। ଅଟ୍ଠାପଦୋ ଉଦ୍ଧଂନୟନୋ ସୀହସ୍ସାପି ହନ୍ତା, ତସ୍ସ ଚ ପାଦଚତୁକ୍କଂ ଉଦ୍ଧଂ ଭୱତୀତି।

୬୨୦। ପିୟକାଦୟୋ ତୟୋ, ଆଦିନା କନ୍ଦଲୀଚୀନସମ୍ପୁରୁଆଦୟୋ ଚ ଚମ୍ମୟୋନୟୋ, ତେନ ଭୂତସ୍ସ ଚମ୍ମସ୍ସ ଉପ୍ପତ୍ତିକାରଣତ୍ତା, ଏତେ ଚ ଚିତ୍ରତନୁରୁହାଦୟୋ କମ୍ବୋଜାଦିମ୍ହି, ଉତ୍ତରାପଥେ ଚ ଜାୟନ୍ତି, ତତ୍ରେୱ ସନାମଖ୍ୟାତା। ୟଥା ମିଗସଦ୍ଦୋ ୱନ୍ନପସୁସାମଞ୍ଞେ, ୱିସେସେ ଚ କୁରଙ୍ଗାଖ୍ୟେ ୱତ୍ତତି, ୟଥା ଚ ଲୋହସଦ୍ଦୋ ସୁୱଣ୍ଣାଦିକେ ତେଜସସାମଞ୍ଞେ, ୱିସେସେ ଚ, ତଥା ଚମ୍ମୟୋନିଅଜିନୟୋନିସଦ୍ଦାପି ମିଗସାମଞ୍ଞେ, ମିଗୱିସେସେ ଚେତି ତଥା ୱୁତ୍ତା।

ପୀ ତପ୍ପନକନ୍ତୀସୁ, ଣ୍ୱୁ, ଇୟାଦେସୋ। ଉରୁମ୍ହି ଅତିସୟଚମ୍ମୟୁତ୍ତତାୟ ଚମ୍ପୁରୁ, ଏକସ୍ସ ମସ୍ସ ଲୋପୋ। କଦି ଅୱ୍ହାନେ, ଅଲୋ, ଇ, କଦଲୀ ଚ ସୋ ମିଗୋ ଚେତି କଦଲୀମିଗୋ।

ସୀହାଦୟୋ ୟଥାୱୁତ୍ତା, ଅୱୁତ୍ତା ଚ ସବ୍ବେ ଚତୁପ୍ପଦା ସତ୍ତା ''ମିଗା, ପସୱୋ''ତି ଚୋଚ୍ଚନ୍ତେ। ପସୱନ୍ତୀତି ପସୱୋ, ସୁ ଅଭିସୱେ, ପସ ବନ୍ଧନେ ୱା, ଉ।

୬୨୧। ଚତୁକ୍କଂ ଲୂତାୟଂ। ଲୂ ଛେଦନେ, ତୋ, ଲୂତା, ସକତ୍ଥେ ଇକୋ, ଲୂତିକା, ଦ୍ୱେ ନାରିୟଂ। ଉଣ୍ଣାପାୟୋ ତନ୍ତୁ ଉଣ୍ଣା, ସା ନାଭିୟଂ ଅସ୍ସ ଉଣ୍ଣନାଭି, ରସ୍ସୋ। ମକ୍କଟୋ ୱିୟ ସାଖାୟଂ ଅତ୍ତନୋ ତନ୍ତୁମ୍ହି ଗଚ୍ଛତୀତି ମକ୍କଟକୋ।

ଦ୍ୱୟଂ ଗୋମୟଜୱିଚ୍ଛିକେ। ୱିଚ୍ଛ ଗମନେ, ଣ୍ୱୁ, ୱିଚ୍ଛିକୋ, ସତପଦିୟମ୍ପି, ଆଳଅଂ ୱିଚ୍ଛିକନଙ୍ଗୁଲଂ, ତଂୟୋଗା ଆଳଇ। ଦ୍ୱୟଂ ଘରଗୋଧାୟଂ। ସରତିସ୍ମା ଉ, ଅୱୋ ଚନ୍ତୋ। ଘରଂ ନିସ୍ସିତା ଗୋଧା ଘରଗୋଳଇକା, ଧସ୍ସ ଳଓ, ସକତ୍ଥେ କୋ।

୬୨୨। ଦ୍ୱୟଂ ଗୋଧାୟଂ। ଗୁଧ ରୋସେ, ଅ, ଗୋଧା, ନାରୀ। କୁଣ୍ଡ ଦାହେ, ଅ, କୁଣ୍ଡୋ। ଦ୍ୱୟଂ ରତ୍ତପାୟଂ। କଣ୍ଣସ୍ସ ଜଲୂକା ରତ୍ତପା କଣ୍ଣଜଲୂକା। ସତଂ ପଦା ୟସ୍ସା ସତପଦୀ, ପଦସଦ୍ଦୋ ପାଦତ୍ଥୋ।

ଦ୍ୱୟଂ କଲନ୍ଦକେ। କନ୍ଦ ଅୱ୍ହାନେ, ରୋଦନେ ଚ, କନ୍ଦତୀତି କଲନ୍ଦକୋ, ଲମଜ୍ଝୋ, ଣ୍ୱୁ। କାଳଅୱଣ୍ଣତାୟ କାଳଅକା, ନାରିୟଂ। ଦ୍ୱୟଂ ନକୁଲେ, ନତ୍ଥି କୁଲଂ ଏତସ୍ସ ସପ୍ପେସୁ ନକୁଲୋ, ଅରିସପ୍ପୋପି। ନକ୍କ ନାସନେ ୱା, ଉଲୋ, କଲୋପୋ, ସପ୍ପେ ନାସେତୀତି ନକୁଲୋ। ମଙ୍ଗ ଗତ୍ୟତ୍ଥୋ ଦଣ୍ଡକୋ ଧାତୁ, ଉସୋ।

୬୨୩। ଦ୍ୱୟଂ କକଣ୍ଟକେ। କୁଚ୍ଛିତୋ କଣ୍ଟକୋ ଅସ୍ସ, ଉସ୍ସତ୍ତଂ। ସରତି ଧାୱତୀତି ସରଟୋ, ଅଟୋ।

ଚତୁକ୍କଂ କୀଟେ। କୀଟ ବନ୍ଧନେ, ଅ, କୀଟ ଗମନେ ୱା, ଦୀଘାଦି। ପୁଲ ମହତ୍ତେ, ଅୱୋ, ଳଅତ୍ତଂ। କୁଚ୍ଛିତଂ ଅମତି ଗଚ୍ଛତୀତି କିମି, ଇ, ଅସ୍ସିତ୍ତଂ। ପକାରେନ ଅନତୀତି ପାଣକୋ, ଣ୍ୱୁ, ଣତ୍ତଂ।

ଦ୍ୱୟଂ କଣ୍ଟଲୋମକୀଟେ। ଉଚ୍ଚଂ ଠାନଂ ଆଲିଙ୍ଗତୀତି ଉଚ୍ଚାଲିଙ୍ଗୋ। ବହୁଲୋମୟୁତ୍ତୋ ପାଣକୋ ଲୋମସପାଣକୋ।

୬୨୪-୬୨୫। ସାଦ୍ଧପଜ୍ଜେନ ସକୁଣସ୍ସ ନାମାନି। ୱିହେ ଆକାସେ ଗଚ୍ଛତୀତି ୱିହଙ୍ଗୋ, ୱିହଙ୍ଗମୋ ଚ, ଆକାସପରିୟାୟୋ ଚେତ୍ଥ ୱିହସଦ୍ଦୋ, ୱେହାସସ୍ସ ୱା ୱିହାଦେସୋ। ପକ୍ଖୟୁତ୍ତତାୟ ପକ୍ଖୀ। ଖେନ, ଖସ୍ମିଂ ୱା ଗଚ୍ଛତୀତି ଖଗୋ। ଅଣ୍ଡତୋ ଜାତୋ। ସକ୍କୋତି ଉଦ୍ଧଂ ଗନ୍ତୁନ୍ତି ସକୁଣୋ, ସକୁନ୍ତୋ, ସକୁଣୀ ଚ, ସକ ସତ୍ତିୟଂ, ଉଣୋ, ଉନ୍ତୋ, ଉଣୀ ଚ। ପତନ୍ତୋ ତେନ୍ତୋ, ପତ୍ତେନ ୱା ଗଚ୍ଛତୀତି ପତଙ୍ଗୋ, ଅପରତ୍ର ତଲୋପୋ। ମାତୁକୁଚ୍ଛିତୋ, ଅଣ୍ଡତୋ ଚାତି ଦ୍ୱିକ୍ଖତ୍ତୁଂ ଜାୟତୀତି ଦ୍ୱିଜୋ। ଉଡ୍ଡେନାଦୀସୁ ୱଙ୍କଂ କୁଟିଲଂ ଅଙ୍ଗଂ ଗୀୱାଦିକଂ ଏତସ୍ସ, ୱଙ୍କେନ ଗମନେନ ଅଙ୍ଗତୀତି ୱା ୱଙ୍କଙ୍ଗୋ। ପତ୍ତେନ ୟାତି, ତଂ ୱା ୟାନଂ ଏତସ୍ସା। ପତତି ପତନ୍ତୋ ୱିୟ ଆକାସତୋ ହୋତୀତି ପତନ୍ତୋ। ନୀଳଏ କୁଲାୱକେ ଜାୟତୀତି ନୀଳଅଜୋ।

ଓଚ୍ଚକାଦୟୋ, ପୋକ୍ଖରସାତକାଦୟୋ ଚ ତବ୍ଭେଦା ତେସଂ ସକୁଣାନଂ ୱିସେସା। ଓଚ୍ଚ ଓଚ୍ଚନେ, ଣ୍ବୁ, ଓଚ୍ଚକା ନାରୀ। ମୟୂରପ୍ପମାଣୋ ତଦାକତିଚିତ୍ତପକ୍ଖୋ ଜୀଓଞ୍ଜୀୱୋ ଦକ୍ଖିଣପଥାଦୀସୁ ଜାୟତେ, ''ଜୀଓଜୀଓା''ତି ସଦ୍ଦଂ କରୋତୀତି ଜୀଓଞ୍ଜୀୱୋ। ''ଜୀଓଜୀୱୋ''ତି ନିରାନୁନାସିକାପି। ଚନ୍ଦିକାୟୁତ୍ତରଭିପ୍ପିଚ୍ଚୋ ପକ୍ଖୀ ଚକୋରୋ, ଚକ ପରିତକ୍କନେ, ଉରୋ, ଉସ୍ସୋ, ଚଙ୍କୋରୋପି। ତରତିସ୍ମା ଇରୋ, ଦ୍ୱିଉମିଉଞ୍ଚ, ତିତ୍ତିରୋ।

୬୨୬।ସଲ ଗତିୟଂ, ଣିକୋ, ଝଅତ୍ତଂ, ସାଝଇକା, ନାରୀ। କଲଂ ରୱତୀତି କରୱୀକୋ, ଇକୋ, ଲଲୋପୋ। କରୱୀକୋ, ୟସ୍ସ ସରୋ ଭଗୱତୋ ସରେନ ଉପମୀୟତେ, ସୋ ୱୁଚ୍ଚତି ''କରୱୀକୋ''ତି। ଜୱେନ ରୱିନା ସଦିସୋ ହଂସୋ ରୱିହଂସୋ। କୁସ ସଦ୍ଦେ, ଥକୋ, ଦ୍ୱିତ୍ତଂ, କୁସସ୍ସ ସସ୍ସ ତୋ,କୁକୁତ୍ଥକୋ । କରଣ୍ଡ ଭାଜନତ୍ଥେ, ଅୱୋ, କରଣ୍ଡୱୋ, ଜଲଚରୋ ପକ୍ଖୀ। ବିଲୁ ପତିତ୍ଥମ୍ଭେ, ଅ, ଅୱାଦେସୋ, ବିଲୱୋ, ''ଗଣ୍ଡପ୍ଲୱୋ''ତି ଖ୍ୟାତୋ ରତ୍ତପକ୍ଖୋ ମହାପକ୍ଖୀ ପୋକ୍ଖରସାତକୋ, ପୋକ୍ଖରସ୍ସ ସଞ୍ଜ୍ଞା ୟସ୍ସ ପୋକ୍ଖରସାତକୋ, ଞ୍ଞସ୍ସ ତୋ, ଦୀଘୋ ଚ, ସମୁଦିତନାମମେୱ ୱା ତସ୍ସ, ତଦା ସାଦ ଅସ୍ସାଦନେ, ଣ୍ବୁ, ଦସ୍ସ ତୋ, ପୋକ୍ଖରସାତକୋ।

୬୨୭। ସତ୍ତକଂ ପକ୍ଖେ। ପତନ୍ତି ଅନେନାତି ପତତ୍ତଂ, ୟଦାଦିନା ତୋ, ଦ୍ୱିତ୍ତଂ। ଉଖ ଗତିୟଂ, ୟୁ, ଉସ୍ସେ, ଅସ୍ସୁ, ପେଖୁଣଂ, ଣତ୍ତଂ। ପତ ଗମନେ, ତୋ, ପାତତୋ ତାୟତୀତି ୱା ପତ୍ତଂ। ପତ ଗମନେ, ଖୋ, ତସ୍ସ କୋ, ପକ୍ଖୋ। ପତିତୁଂ ଇଚ୍ଛତି ୟେନ ପିଞ୍ଛଂ, ନେରୁତ୍ତୋ, ପତ ଗମନେ ୱା, ଛୋ, ତଲୋପୋ, ବିନ୍ଦାଗମୋ, ଅସ୍ସି। ଛାଦ୍ୟତେ ଅନେନ ଛଦୋ। ଗିର ନିଗ୍ଗିରଣେ, ଉ, ଇସ୍ସତ୍ତଂ, ଗମୁ ଗମନେ ୱା, ଉ, ମସ୍ସ ରୋ।

ପକ୍ଖୀନଂ ବୀଜେ ''ଔ''ଇତି ଖ୍ୟାତେ ଅଣ୍ଡଂ, କଚ୍ଛପାଦୀନଂ ବୀଜେପି, ''ଅଣ୍ଡଂ ଖଗାଦିକୋସେ ଚା''ତି ନାନତ୍ଥସଙ୍ଗହେ। ଅଡି ଅଣ୍ଡତ୍ଥେ, ଣୋ, ପେସି, କୋସୋପି, ପିସ ଅୱୟୱେ, ଇ, ପେସି, ''ପେସିୟଂ ପତ୍ତଭେଦେ ଚ, କୋସୋ ପୁମେୱ ଇଚ୍ଛିତୋ''ତି [ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା ୧୫।୩୭]ରୁଦ୍ଦୋ। ଦ୍ୱୟଂ ପକ୍ଖିଗେହେ। ନୀଲ ୱଣ୍ଣେ, ଅ, ଝଅତ୍ତଂ, ନୀ ନୟେ ୱା, ଇଲୋ। କୁଚ୍ଛିତଂ ଅଣ୍ଡୱିନାସନାଦିକଂ ଲୁନାତୀତି କୁଲାୱକଂ, ଣ୍ବୁ।

୬୨୮। ଦ୍ୱୟଂ ଗରୁଝଆନଂ ମାତରି। ୱିନୋ ପକ୍ଖିନୋ ନମନ୍ତି ୟଂ ୱିନତା। ଥୀପୁମଦ୍ୱୟଂ ଇତ୍ଥିପୁରିସାନଂ ଦ୍ୱୟଂ ମିଥୁନଂ ନାମ, ସଙ୍ଖ୍ୟାନସ୍ସ ସଙ୍ଖେୟ୍ୟନିସ୍ସିତତାୟ ଇତ୍ଥିପୁରିସାୟେୱ ମିଥୁନଂ, ମିଥ ସଙ୍ଗମେ, ଉନୋ।

ଛକ୍କଂ ୟୁଗଝଅମତ୍ତେ। ୟୁଜ ୟୋଗେ, ଅ, ୟୁଗଂ, ଅଲପଚ୍ଚୟେ ୟୁଗଝଅଂ, ଝଅତ୍ତଂ, ୟୁଗଲମ୍ପି। ଉଭ ପୂରଣେ, ଣୋ, ଦ୍ୱନ୍ଦାଦେସୋ ଚ, ଦ୍ୱନ୍ଦଂ, ୟମୁ ଉପରମେ, ଣ୍ବୁ, ଅଲୋ ଚ, ୟମକଂ, ୟମଲଞ୍ଚ, ଅପଚ୍ଚୟେ ୟମଂ।

୬୨୯-୬୩୧ ।ମଣ୍ଡଲନ୍ତଂ ସମୂହେ। ସମ୍ମା, ୱିସେସେନ ଚ ଉହତେ ପୁଞ୍ଜୀଭୂତତ୍ତାତି ସମୂହୋ, ଣୋ, ସମଂ ସହ ଅୱୟୱେନ ଉହତି ତିଟ୍ଠତୀତି ୱା ସମୂହୋ। ଗଣ ସଙ୍ଖ୍ୟାନେ, ଗଣୀୟତି ଅୱୟୱେନ ସହାତି ଗଣୋ। ସହ ଅୱୟୱେନ ଗଚ୍ଛତୀତି ସଙ୍ଘାତୋ, ହନ ଗମନେ, ଣୋ, ସହ ଅୱୟୱେନ ଉଦୟତୀତି ସମୁଦାୟୋ, ଦାଗମୋ, ମଜ୍ଝେ ଦୀଘୋ। ସଞ୍ଚିନୋତି ଅୱୟୱନ୍ତି ସଞ୍ଚୟୋ, ଚି ଚୟେ। ସହ ଅୱୟୱେନ ଦୁହୟତୀତି ସନ୍ଦୋହୋ, ଦୁହ ପପୂରଣେ। ନିସ୍ସେସତୋ ୱହତି ଅୱୟୱନ୍ତି ନିୱହୋ। ଅୱୟୱଂ କତ୍ୱା ବ୍ୟପିୟତି ଗଚ୍ଛତୀତି ଓଘୋ[ଉଚ୍ୟତେ ଓଘୋ ଉଚ ସମୱାୟେ ଘୌ ନିପାତନା ଚସ୍ସ ଘୋ (ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା ୧୫।୩୯)]। ୱିସନ୍ତି ଅୱୟୱା ୟସ୍ମିନ୍ତି ୱିସରୋ, ଅରୋ। ଅୱୟୱଂ ସମୀପେ କରୋତୀତି ନିକରୋ। ଏକେକାପେକ୍ଖାୟ ଅପ୍ପତ୍ତେନ କସଙ୍ଖାତା ଅୱୟୱା ଆୟନ୍ତି ୟସ୍ମିଂ କାୟୋ, ଅଥ ୱା କୁଚ୍ଛିତାନଂ କେସାଦୀନଂ ଆୟୋତି କାୟୋ, ସୋ ୱିୟ ଅୱୟୱାନଂ ଉପ୍ପତ୍ତିଟ୍ଠାନଂ କାୟୋତି ଇଧ ସମୂହୋ ୱୁତ୍ତୋ। ଅନ୍ତତ୍ତେନ ଖଂସଙ୍ଖାତଂ ଅୱୟୱଂ ଧାରେତୀତି ଖନ୍ଧୋ, ଖାଦତି ଅୱୟୱେତି ୱା ଖନ୍ଧୋ, ଅମଜ୍ଝଦୀଘେ ସମୁଦୟୋ। ଘଟ ଘଟନେ। ଘଟନଂ ରାସିଭୱନଂ, ଘଟେନ୍ତି ଅସ୍ସଂ ଅୱୟୱାତି ଘଟା। ସହ ଅୱୟୱେନ ଏତୀତି ସମିତି,ତି। ସହ ଅୱୟୱେନ ଗଚ୍ଛତୀତି ସଂହତି, ହନ ଗତିୟଂ,ତି, ନଲୋପୋ। ରସ ଅସ୍ସାଦନେ, ଇଣ। ପୁଞ୍ଜ କୁଚ୍ଛାୟଂ। ସହ ଅୱୟୱେନ ବ୍ୟାପେତ୍ୱା ଅୟତୀତି ସମୱାୟୋ। ପୂଗୋ ତମ୍ପୂଲେପି। ଜନେତି ଅୱୟୱେତି ଜାତଂ, ତୋ। କଂ ଅତ୍ତାନଂ ଦେତୀତି କଦୋ, ଚକ୍କାଦିକୋ ସରୀରାୱୟୱୋ। କଦୋ ୱିୟ କଦୋ, ଅୱୟୱୋ, ତଂ ୱକତି ଆଦଦାତୀତି କଦମ୍ବକଂ। ୱିସେସେନ ଉହନ୍ତ୍ୟସ୍ମିଂ ଅୱୟୱା ବ୍ୟୂହୋ। ୱିତନୋତି ଅୱୟୱେତି ୱିତାନଂ, ଣୋ। ଗୁପ ରକ୍ଖଣେ, ବୋ, ପସ୍ସ ମୋ, ଗୁମ୍ବୋ, ଗୁମ୍ବମ୍ପି। କଲଂ ଅୱୟୱଭାୱଂ ପାତି ରକ୍ଖତୀତି କଲାପୋ, ''କଲା ସୋଝଅସମୋ ଭାଗୋ''ତି ହି ୱୁତ୍ତତ୍ତା କଲାସଦ୍ଦୋ ଭାଗତ୍ଥୋପ୍ୟତ୍ଥୀତି ଞ୍ଞାୟତି। ଜଲ ଦିତ୍ତିୟଂ। ଜଲତି ଅୱୟୱେନାତି ଜାଲଂ। ଅୱୟୱେନ ମଣ୍ଡତୀତି ମଣ୍ଡଲଂ, ମଣ୍ଡ ୱିଭୂସାୟଂ, ଅଲୋ।

୬୩୨। ସାଦ୍ଧପଜ୍ଜେନ ଗଣଭେଦା ୱୁଚ୍ଚନ୍ତେ। ତତ୍ର ଜାତ୍ୟାଦୀହି ସମାନାନଂ ପାଣୀନଂ, ଅପାଣୀନଞ୍ଚ ଗଣୋ ୱଗ୍ଗୋ ନାମ, ୟଥା ''ବନ୍ଧୁୱଗ୍ଗୋ, କୱଗ୍ଗୋ''ଇଚ୍ଚାଦୟୋ, ୱଜ୍ଜ ୱଜ୍ଜନେ, ୱଜ୍ଜେତି ଅସମାନଜାତ୍ୟାଦୟୋତି ୱଗ୍ଗୋ, ଣୋ, ଜସ୍ସ ଗ୍ଗୋ। ଜନ୍ତୂନଂ ସମାନଜାତିୟାନଂ, ୱିଜାତିୟାନଞ୍ଚ ଗଣୋ ''ସଙ୍ଘୋ, ସତ୍ଥୋ''ତି ଚୋଚ୍ଚତେ, ୟଥା ''ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘୋ, ୱାଣିଜସତ୍ଥୋ''ଇଚ୍ଚାଦୟୋ। ସଂହଞ୍ଞନ୍ତେ ନିଦ୍ଧିସେସେନ ଞ୍ଞାୟନ୍ତେ ଅୱୟୱା ତସ୍ମିନ୍ତି ସଙ୍ଘୋ,

ରୋ। ସରନ୍ତି ୱତ୍ତନ୍ତି ଅୱୟୱା ୟସ୍ମିନ୍ତି ସତ୍ଥୋ, ଥୋ, ରସ୍ସ ତୋ।

ସଜାତିକାନଂ ସମାନଜାତିକାନଂ ଜନ୍ତୂନମେୱ ଗଣୋ କୁଲଂ ନାମ, ୟଥା ''ଖତ୍ତିୟକୁଲଂ, ଗୋକୁଲ''ମିଚ୍ଚାଦୟୋ। କୁଲ ସଙ୍ଖ୍ୟାନେ, ବନ୍ଧୁମ୍ହି ଚ, ଅ, କୁଲଂ। ସଧମ୍ମୀନଂ ସମାନଧମ୍ମାନମେୱ ଜନ୍ତୂନଂ ଗଣୋ ନିକାୟୋ ନାମ, ୟଥା ''ଭିକ୍ଖୁନିକାୟୋ''ତି। ଚି ଚୟେ, ଣୋ, ନିଚ୍ଚିସେସେନ ଚିନୋତି ଅୱୟୱେତି ନିକାୟୋ।

ସଜାତିୟତିରଚ୍ଛାନାନଂୟେୱ ଗଣୋ ''ୟୂଥୋ''ତ୍ୟୁଚ୍ଚତେ, ସୋ ଚାନିତ୍ଥୀ, ୟଥା ''ହତ୍ଥିୟୂଥୋ, ମିଗୟୂଥ''ମିଚ୍ଚାଦୟୋ, ୟୁ ମିସ୍ସନେ, ଥୋ, ଦୀଘାଦି, ୟୂଥୋ, ''ଗଣୋ ପସୂନଂ ସମଜୋ, ସମାଜୋଞ୍ଞେସ'ମୁଚ୍ଚତେ''ତି [ଅମର ୧୫।୪୨ ଗାଥାୟଂ ପସ୍ସିତବ୍ବଂ] ଇଧାନାଗତୱଚନମ୍ପି ଞାତବ୍ବଂ।

୬୩୩। ଚତୁକ୍କଂ ଗରୁଳେ। କନକରୁଚିରତ୍ତା ସୋଭନୋ ପଣ୍ଣୋ ପକ୍ଖୋ ୟସ୍ସ ସୁପଣ୍ଣୋ। ୱିନତାଯ ନାମ ମାତୁୟା ଅପଚ୍ଚଂ ୱେନତେୟ୍ୟୋ, ଣେୟ୍ୟୋ। ଗରଂ ୱିସଧରଂ ହନ୍ତୀତି ଗରୁଳୋ, ଣୋ, ରନ୍ତସ୍ସୁ, ହସ୍ସ ଚ ଳଅତ୍ତଂ, ୱଣ୍ଣୱିକାରୋ, ଗରୁଡୋ। ପକ୍ଖିସୀହୋ, ଉଳୁତୀସୋ, ୱଜିରତୁଣ୍ଡୋ, ସୁଧାହରୋ, ସୁୱଣ୍ଣପକ୍ଖୋ, ଭୁଜଗାସନୋପି [ତିକଣ୍ଡସେସ ୧।୧।୪୨]।

ପିକନ୍ତଂ କୋକିଲେ। ପରେନ ୱିଜାତିୟେନ କାକେନ ପୋସିତୋତି ପରପୁଟ୍ଠୋ, ପୁସ ପୋସନେ, ତୋ। ପରେନ ଭତୋ ପୁଟ୍ଠୋ ପରଭତୋ, ଭର ଧାରଣପୋସନେସୁ, ତୋ। କୁଣ ସଦ୍ଦୋପକରଣେସୁ, ଅଲୋ। କୁକ, ୱକ ଆଦାନେ, ଇଲୋ, କୋକିଲୋ। ଅପିହିତୋ କାୟତୀତି ପିକୋ, ଅପି ଅନ୍ତରଧାନେ, ୱଣ୍ଣନାସୋ, ଅପିସ୍ସାକାରଲୋପୋ।

୬୩୪। ଅଟ୍ଠକଂ ମୋରେ। ମୁର ସଂୱରଣେ, ଣୋ। ମୟ ଗତିୟଂ, ଊରୋ, ମହିୟଂ ରୱତୀତି ୱା ମୟୂରୋ, ଧାତୁସ୍ସ ଅନ୍ତାତିସୟେନ ୟୋଗୋତି ନେରୁତ୍ତୋ। ୱରହଂ ସିଖଣ୍ଡୋ, ତଂୟୋଗା ୱରହୀ। ନୀଲା ଗୀୱା କଣ୍ଠୋ ୟସ୍ସ, ଭୁଜଙ୍ଗଭୁଜୋପି।

ଦ୍ୱୟଂ ମୟୂରମତ୍ଥକସିଖାୟଂ। ସିଖା ଅଗ୍ଗିଜାଲାୟଞ୍ଚ, ଚୂଳେ ୱୁତ୍ତା।

୬୩୫-୬୩୬। ଚତୁକ୍କଂ ମୟୂରକଲାପେ। ସିଖଣ୍ଡିନୋ ଅୟଂ ସିଖଣ୍ଡୋ, ୱରହ ପାଧାନ୍ୟେ, ପରିଭାସନହିଂସାଦାନେସୁ ଚ, କରଣେ ଅ। କୋ ମୟୂରୋ ଲସତି ୟେନ କଲାପୋ, ଣୋ, ସସ୍ସ ପୋ। ପୀ ତପ୍ପନକନ୍ତୀସୁ, ଛୋ, ନିଗ୍ଗହୀତାଗମୋ, ରସ୍ସୋ ଚ। ଦ୍ୱୟଂ ମୋରସ୍ସ ପିଞ୍ଛଟ୍ଠେ ଅକ୍ଖିସଣ୍ଠାନେ। ଚନ୍ଦି ହିଲାଦନେ, ଦିତ୍ତିୟଞ୍ଚ, ଣ୍ବୁ। ମେଚକୋ କଣ୍ହୱଣ୍ଣେପି ୱୁତ୍ତୋ।

ଅଠୟନ୍ତଂ ଭମରେ, ଛ ପଦାନି ଅସ୍ସ। ମଧୁଂ ୱତୟତି ଭୁଞ୍ଜତେ ମଧୁବ୍ବତୋ, ୱତ ଭୋଜନେ। ଭମ ଅନୱଟ୍ଠାନେ, ପୁପ୍ଫମତ୍ଥକେ ଭମତୀତି ଭମରୋ, ଅରୋ। ଅର ଗମନେ, ଇ, ଳଅତ୍ତଂ।

ଚତୁକ୍କଂ ଗେହୱନକପୋତେସୁ। ପାରେନ ସବଲେନ ଆପତତୀତି ପାରାପତୋ, ପାରୱତୋପି। କପ ଅଚ୍ଛାଦନେ, କମ୍ପ ଚଲନେ ୱା। ଓତୋ, ପରପକ୍ଖେ ମଲୋପୋ। କୁକ ଆଦାନେ, ଅଟୋ, ଉସ୍ସଉମସ୍ସୁତ୍ତଞ୍ଚ। ପକାରେନ ରୱତୀତି ପାରେୱଟୋ, ରୁ ସଦ୍ଦେ, ଅଟୋ, ଉପସଗ୍ଗସ୍ସ ଦୀଘୋ, ଅସ୍ସେ, ପାରେୱଟୋ, ପରେୱଟୋପି।

''ପାରାୱତୋ ଚ ଛେକ୍କୋ ଚ,

କପୋତୋ ରତ୍ତଲୋଚନୋ;

ପାରାପତୋ କଲରୱୋ,

ପତ୍ତୀ ସେନୋ ସସାଦନୋ''ତି [ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା ୧୫।୧୪]। –

ରଭସୋ।

୬୩୭। ଦ୍ୱୟଂ ଗିଜ୍ଝେ। ଗିଧ ଅଭିକଙ୍ଖାୟଂ, ୟୋ, ଝସ୍ସ ଝୋ, ଅସରୂପଦ୍ୱିତ୍ତଂ, ଝପଚ୍ଚୟେନ ୱା ସିଦ୍ଧଂ, ତଥା ଧସ୍ସ ଜୋ। ଗିଧତିସ୍ମା ଅ, ନିଗ୍ଗହୀତାଗମୋ,

ଇସ୍ସରଂ, ଗନ୍ଧୋ। ତିକଂ ସେନସାମଞ୍ଞେ। କୁକ୍କୁଟାଦୀନଂ କୁଲଂ ଲୁନାତି ଛିନ୍ଦତୀତି କୁଲଲୋ, କୁଲ ସନ୍ତାନେ ୱା, ଅଲୋ। ସେ ଗମନେ, ନୋ। ସତ୍ତାନଂ ହିଂସନତୋ ବ୍ଯଗ୍ଘୋ ୱିଯ ବ୍ଯଗ୍ଘି, ସତ୍ତେ ନାସେତୀତି ନାସୋ। ବ୍ଯଗ୍ଘି ଏୱ ନାସୋତି ସମୁଦିତନାମଂ।

ସକୁଣଗ୍ଘାଦଯୋ ତଯୋ ତବ୍ଭେଦା ତସ୍ସ ସେନସ୍ସ ୱିସେସା। ସକୁଣଂ ହନ୍ତୀତି ସକୁଣଗ୍ଘି, ସିନ?। ଅଟ ଗମନେ, ଣୋ। ଆଟୋ। ଦବ୍ବିସଦିସଂ ତୁଣ୍ଡଂ ଯସ୍ସ ଦ୍ୱିଜସ୍ସ ସୋ ଦବ୍ବିମୁଖଦ୍ୱିଜୋ। ''ଦବ୍ବିମୁଖଦ୍ୱିଜୋ ଆଟୋ ନାମା''ତିପ୍ପେକେ ଅଚ୍ଛୋ, ତଦା ଦ୍ୱେଯେୱ ସେନଭେଦା।

୬୩୮। ଚତୁକ୍କଂ ଉଲୂକେ। ''ଉହୁ''ନ୍ତି ସଦ୍ଦଂ କରୋତୀତି ଉହୁଙ୍କାରୋ। ''ଉଦ୍ଧଂ କଣ୍ଣା ଯସ୍ସ ଉଦ୍ଧଂକଣ୍ଣୋ''ତି ସମ୍ପତ୍ତେ ନିରୁତ୍ତିନଯେନ ଉଲୂକୋ[ଉଲଭିନେତ୍ତେଥି ଦହତ୍ଯୁଲୂକୋ, ଉଦ୍ଧୋଲୋକନା ଇତି ନିରୁତ୍ତମ (ଅମରକୋସୁଗ୍ଘାଟନଟୀକା ୧୫।୧୫)], ଉଚତି ସମୱେତି କୋଟରନ୍ତି ୱା ନିପାତନା। କୁସ ଅକ୍କୋସେ, ଯସ୍ସ ଅମନାପତାଯ ସଦ୍ଦେନ ଲୋକା କୋସନ୍ତି, ସୋ କୋସିଯୋ, କୋସିତବ୍ବୋତି କତ୍ୱା, କୋଟରେ ୱସତୀତି ୱା କୋସିଯୋ, ନେରୁତ୍ତୋ, ୱାଯସାନଂ କାକାନଂ ଅରି ସତ୍ତୁ, ସଙ୍କହ୍ୱଯୋ, ଦିୱାନ୍ଧୋ ୱଙ୍କନାସିକୋ, ହରିନେତ୍ତୋ, ଦିୱାଭୀତୋ, କାକଭୀରୂ, ରତ୍ତିଚାରୀପି।

ୱାଯସନ୍ତଂ କାକେ। ''କା''ଇତି ସଦ୍ଦଂ କାଯତୀତି କାକୋ। ରିଟ୍ଠଂ ମରଣଲକ୍ଖଣଂ, ତଦସ୍ସ ନତ୍ଥି ଅରିଟ୍ଠୋ। ଧଙ୍କ ଘୋରୱାସିତେ, ଅ। ବଲିନା ପୁଟ୍ଠୋ ଭତୋ। ୱଯ ଗମନେ, ୱଯୋ ଏୱ ୱାଯସୋ, ସକତ୍ଥେ ସୋ, ସକିଂପଜୋ, ଅତ୍ତଘୋସୋ, ପରଭରୋ, ବଲିଭୁଜୋ, ଗୁଠହମେଥୁନୋପି। ସକିଂ ଏକୱାରଂପଜା ପସୂତି ଯସ୍ସ। ''କାକ''ଇଚ୍ଚତ୍ତାନଂ ଘୋସଯତି। ୱିଜାତିଯଂ କୋକିଲଂ ଭରତି।

୬୩୯। କାକୋ ୱିଯ ଉଲତି ଗଚ୍ଛତୀତି କାକୋଠଓ, ଠଅତ୍ତଂ। ଦୋଣକାକୋ, ଦଦ୍ଧକାକୋପି। ଦ୍ୱଯଂ ''ବୀ-ଲ୍ୌଂ''ଇତି ଖ୍ଯାତେ ସକୁଣେ। ଲୂ ଛେଦନେ, ଣୋ, ୱସ୍ସ ପୋ, ଲାପୋ, ଲାୱୋପି। ଲେଞ୍ଜୁ ୱିଯ ଅକତୀତି ଲଟୁକିକା[ଲେଞ୍ଜୁକିକା (କ।)], ଣ୍ୱୁ।

ତିକଂ ହତ୍ଥିଲିଙ୍ଗସକୁଣେ। ୱାରଣସଦିସତ୍ତା ୱାରଣୋ। ହତ୍ଥିନୋ ଲିଙ୍ଗଂ ଞାପକଂ ସୋଣ୍ଡଂ ଯସ୍ମିଂ ୱିଜ୍ଜତୀତି ହତ୍ଥିଲିଙ୍ଗୋ। ହତ୍ଥିସୋଣ୍ଡଂ ଯସ୍ମିଂ ୱିଜ୍ଜତି, ସୋ ହତ୍ଥିସୋଣ୍ଡୋ ଚ ୱିହଙ୍ଗମୋ ଚେତି ହତ୍ଥିସୋଣ୍ଡୱିହଙ୍ଗମୋ।

୬୪୦। ଦ୍ୱଯଂ ଉକ୍କୁସେ। ଉଚ୍ଚଂ କୋସତୀତି ଉକ୍କୁସୋ, କୁସ ସଦ୍ଦେ, ଅ। କୁର ସଦ୍ଦେ, ଅରୋ, ଥିଯଂ କୁରରୀ। କୋଲଟ୍ଟିପକ୍ଖିମ୍ହି ''ଉଭୁତ''ଇତି ଖ୍ଯାତେ ପକ୍ଖିମ୍ହି କୁକ୍କୁହୋ। କୋଲଟ୍ଟିଅଚ୍ଛୋହାରକୋ ପକ୍ଖୀ କୋଲଟ୍ଟିପକ୍ଖୀ। ''କୁକ୍କୁ''ଇତି ସଦ୍ଦାଯତୀତି କୁକ୍କୁହୋ, ହୋ, କୁକ ଅୱ୍ହାନେ ୱା, ଉହୋ।

ତିକଂ ସୁୱେ। ସୁ ସୱନେ। ମନୁସ୍ସସଦ୍ଦମ୍ପି ସୁଣାତୀତି ସୁୱୋ, ଅ, ଉୱାଦେସୋ। ''କୀ''ଇତି ସଦ୍ଦଂ କରୋତୀତି କୀରୋ। କରୋତି ମନୁସ୍ସସଦ୍ଦନ୍ତି ୱା କୀରୋ। ଅ, ଅସ୍ସୀ। ସୁକ ଗତିଯଂ, ସୁନ୍ଦରଂ , ସୁଟ୍ଠୁ ୱା ମନୁସ୍ସସଦ୍ଦଂ କାଯତୀତି ସୁକୋ। ଦ୍ୱଯଂ କୁକ୍କୁଟମତ୍ତେ। ତମ୍ବା ଚୂଠଆ ଯସ୍ସ। କୁକ୍କୁଟତୀତି କୁକ୍କୁଟୋ, କୁକ, ୱକ ଆଦାନେ ୱା, ଅଟୋ।

୬୪୧। ଦ୍ୱଯଂ ନିଜ୍ଜିୱ୍ହୋ। ନତ୍ଥି ଜିୱ୍ହା ଯସ୍ସ ନିଜ୍ଜିୱ୍ହୋ। ଦ୍ୱଯଂ କୋଞ୍ଚାସକୁଣେ। ଇତ୍ଥିଲିଙ୍ଗେନ ମିଥୁନାନଂ ନାମାନି। କୋଞ୍ଚ କୋଟିଲ୍ଯପ୍ପୀଭାୱେସୁ, ଅ, କୋଞ୍ଚା। କନ୍ତ ଛେଦନେ, ଯୁ, ନଦାଦି, ଅସ୍ସୁ। କୁଣ୍ଡନୀପି, କୁଣ୍ଡ ଦାହେ।

ଦ୍ୱଯଂ ଚକ୍କୱାକେ। ଚକ୍କେନ ଚକ୍କସଦ୍ଦେନ ଉଚ୍ଚତେ ଚକ୍କୱାକୋ, ଣୋ। ୱଚ ୱିଯତ୍ତିଯଂ ୱାଚାଯଂ, ଚକ୍କମିଚ୍ଚାୱ୍ହା ଯସ୍ସ, ରଥଙ୍ଗାୱ୍ହଯନାମକୋପି, ରଥଙ୍ଗଂ ଚକ୍କଂ, ତସ୍ସ ଅୱ୍ହଯୋ ରଥଙ୍ଗାୱ୍ହଯୋ, ସୋ ନାମଂ ଅସ୍ସ ରଥଙ୍ଗାୱ୍ହଯନାମକୋ, ତେନ ରଥଙ୍ଗନାମୋ ରଥଚରଣସମାନୋ ଅୱ୍ହଯୋ ଚୋଚ୍ଚତେ।

ଲକ୍ଖିତଲକ୍ଖଣା ଚାତ୍ର, ଲକ୍ଖଣୋପଚରିତୱୁତ୍ତିଯା, ଗୋଣମୁଖ୍ଯାଯ ୱା ୱୁତ୍ତିଯା ଲକ୍ଖିତେନ ଅତ୍ଥେନ ଯତ୍ର ଅତ୍ଥନ୍ତରଂ ଲକ୍ଖ୍ଯତେ, ସା ଲକ୍ଖିତଲକ୍ଖଣା। ଯଥା ''ରଥାୱଯୱାଯୁଧୋ'' ଇଚ୍ଚତ୍ର ରଥାୱଯୱସଦ୍ଦେନ ଚକ୍କଂ ଲକ୍ଖ୍ଯତେ, ନ ତଦାକତି ତନ୍ନାମୋ ଚାଯୁଧୱିସେସୋ। ''ପନ୍ତିରଥୋ''ଇଚ୍ଚତ୍ର ପନ୍ତିସଦ୍ଦେନ ଦସକ୍ଖରଂ ଛନ୍ଦୋ ଲକ୍ଖ୍ଯତେ, ନ ଦସସଦ୍ଦୋ, ତେହି ତୁ ଆଯୁଧରଥସଦ୍ଦସନ୍ନିଧ୍ୱେସୋ ''ଚକ୍କାୱଯୱାଯୁଧୋ, ଦସରଥୋ'' ଇତି ଦେୱୱିସେସୋ, ରାଜୱିସେସୋ ଚ ଲକ୍ଖ୍ଯତେ, ତଥାତ୍ରାପି ''ରଥଙ୍ଗ''ନ୍ତ୍ଯନେନ ରଥେକଦେସୋ ଲକ୍ଖୀଯତେ, ''ଅୱ୍ହାଯତେ''ଇଚ୍ଚନେନ ଚ ପରିଭାସନଂ, ନ ତେନାପି ୱାକସଦ୍ଦୋ। ତେହି ଚ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞସନ୍ନିଧ୍ୱେସୋ ଚକ୍କୱାକୋତି ପକ୍ଖିୱିସେସୋ ଲକ୍ଖୀଯତେତି ଗୁଣତୋ ସୁକ୍କାଦୀହି ଏୱଂଗତା ଗୋଣୀ ୱୁତ୍ତି।

ଦ୍ୱଯଂ ଚାତକେ। ଅଯଂ ମେଘଜଲପାଯୀ, ସର ହିଂସାଯଂ, ସରଣଂ ସାରୋ, ତଂ ଗଚ୍ଛତୀତି ସାରଙ୍ଗୋ। ''ଚାତକେ ହରିଣେ ପୁମେ, ସାରଙ୍ଗୋ ସବଲେ ତିସୂ''ତି [ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା ୨୩।୨୩]ରଭସୋ। ଚତ ଯାଚନେ, ଣ୍ୱୁ, ଥୋକକୋପି, ଥୋକଂ କଂ ଜଲଂ ଇହନୀଯତ୍ୱେନ ଅସ୍ସତ୍ଥି ଥୋକକୋ।

୬୪୨। ଦ୍ୱଯଂ ପକ୍ଖିବିଝଆଲେ। ତୁଲ ଉମ୍ମାନେ, ଇଯୋ। ପକ୍ଖଯୁତ୍ତୋ ବିଝଆଲୋ, ''ସୂ''।

ଦ୍ୱଯଂ ରୁକ୍ଖକୀଟଖାଦକେ। ସତଂ ପତ୍ତାନି ଅସ୍ସ। ସରତି କୀଟେତି ସାରସୋ, ସୋ, ''ଖାଓ ସା''।

ଦ୍ୱଯଂ କାକେହି ସଦ୍ଧିଂ ନୀଝଅଂ କତ୍ୱା ୱସନକେ ସୁକ୍କସକୁଣେ। ୱକ ଆଦାନେ, ଅ। ସେତୱଣ୍ଣତାଯ ସୁକ୍କୋ ଚ ସୋ କାକେହି ସଦ୍ଧିଂ ନିୱାସନତୋ, କାକସଣ୍ଠାନତ୍ତା ୱା କାକୋ ଚେତି ସୁକ୍କକାକୋ।

ଦ୍ୱଯଂ ୱିସକଣ୍ଠିକାଯଂ। ବଲ ପାଣନେ, ଣ୍ୱ, ଦୀଘୋ, ଆକୋ ୱା। ୱିସସଦିସୋ କାଝଅୱଣ୍ଣୋ କଣ୍ଠୋ ଯସ୍ସା ସା ୱିସକଣ୍ଠିକା, ଏତିସ୍ସା ପୁମୋ ନାମ ନ ୱିଜ୍ଜତି। ୱୁତ୍ତଞ୍ଚ ଅପଦାନେ –

''ଯଥା ବଲାକଯୋନିମ୍ହି, ନ ୱିଜ୍ଜତି ପୁମୋ ସଦା;

ମେଘେସୁ ଗଜ୍ଜମାନେସୁ, ଗବ୍ଭଂ ଗଣ୍ହନ୍ତି ତା ତଦା''ତି [ଅପ। ଥେର। ୧।୧।୫୧୧]।

୬୪୩। ଦ୍ୱଯଂ କଙ୍କେ। ଲୋହସଦିସୋ ପିଟ୍ଠି ଯସ୍ସ ଲୋହପିଟ୍ଠୋ। କଙ୍କ ଲୋଲ୍ଲେ, ଅ, କଙ୍କୋ।

ଦ୍ୱଯଂ ପତ୍ତକଣ୍ଠେ। ଖଞ୍ଜୋ ୱିଯ ଚରତୀତି ଖଞ୍ଜରୀଟୋ, ଇଟୋ। ପସ୍ସନ୍ତାନଂ ଖଂ ସୁଖଂ ଜନେତୀତି ଖଞ୍ଜନୋ। ଖଞ୍ଜ ଗତିୱେକଲ୍ଲେ ୱା, ଯୁ।

ଦ୍ୱଯଂ ଗାମଚାଟକେ, ଚାଟକମତ୍ତେ ୱା। କଲହଂ ରୱତୀତି କଲୱିଙ୍କୋ, ଯଦାଦି। କଂ ସୁଖଂ ଲୁନାତୀତି ୱା କଲୱିଙ୍କୋ, ଇକୋ, ନିଗ୍ଗହୀତାଗମୋ ଚ। ଚଟ ଭେଦେ, ଣ୍ୱୁ, ଚାଟକୋ।

ଦ୍ୱଯଂ ୱେଝଉରିଯଛୱିଲୋମେ ଚିତ୍ରପକ୍ଖେ ''ସୁୱଣ୍ଣଚୂଝଏ''ତି ଖ୍ୟାତେ। ଦିଭ ସଛନ୍ଦେ, ଦ୍ୱିଉଂ, ବିନ୍ଦାଗମୋ ଚ। ''କି''ଇତି ସଦ୍ଦଂ କରୋତୀତି କିକୀ, ଣୀ, ଚାସୋ, ଦିୱିପି [ଚାସୋ କିକୀଦିୱି (ଅମର ୧୫।୧୬)]।

୬୪୪। ଦ୍ୱଯଂ ମେଘସାମେ ''ଟୀ-ଟ୍ୌ''ଇତି ଖ୍ୟାତେ। କଦମ୍ବଯୋଗା କାଦମ୍ବୋ। କାଝଅୱଣ୍ଣୋ ହଂସୋ କାଝଅହଂସୋ, କାଲହଂସୋପି।

ଦ୍ୱଯଂ ''ଙହେ-ଡୋ''ଇତି ଖ୍ୟାତେ ସକୁଣେ। ସକୁନ୍ତୋ ୱୁତ୍ତୋ, ''ସକୁନ୍ତୋ ପକ୍ଖିଭେଦସ୍ମିଂ, ଭାସପକ୍ଖୀଖଗେସୁ ଚେ''ତି ନାନତ୍ଥସଙ୍ଗହେ। ସୁନ୍ଦରାକାରେନ ପକ୍ଖେନ ଯୁତ୍ତୋ ସକୁଣୋ ଭାସପକ୍ଖୀ, ''ଭାସନ୍ତୋ ସୁନ୍ଦରାକାରେ, ଭାସନ୍ତୋ ଭାସପକ୍ଖିନୀ''ତି ହି ନାନତ୍ଥସଙ୍ଗହେ।

ଦ୍ୱଯଂ ''ନ୍ୱା-ମୀ-ସ୍ୱେ''ଇତି ଖ୍ୟାତେ ନୀଲପକ୍ଖିନି। ଧୂମ୍ମଂ ଧୂମଂ ଅଟତି ସହତୀତି ଧୂମ୍ମାଟୋ, ଣୋ। କାଝଅୱଣ୍ଣତାଯ କୁଚ୍ଛିତଂ ଲିଙ୍ଗଂ ଯସ୍ସ। ଭିଙ୍ଗୋପି।

ଦ୍ୱଯଂ ଜଲକୁକ୍କୁଟେ। ଦା ଲୱନେ,ତି, ଦାତି ଉହତି ଉସ୍ସହତୀତି ଦାତ୍ୟୂହୋ, ଖଣ୍ଡିତଦ୍ଧନିଇଚ୍ଛନ୍ତୋ। କାଲେ ସସ୍ସମୁତୁମ୍ହି କଣ୍ଠୋ କଣ୍ଡଦ୍ଧନି ଯସ୍ସ କାଝଅକଣ୍ଠକୋ, ସମାସନ୍ତେ କୋ।

୬୪୫। ଖୁଦ୍ଦାଦି ମଧୁଚ୍ଛିଦ୍ଦକରାଦିକୋ କମ୍ମଭୂତୋ ''ମକ୍ଖିକାଭେଦୋ''ତ୍ୟୁଚ୍ଚତେ, ମକ୍ଖ ସଙ୍ଘାତେ, ଣ୍ୱୁ, ମକ୍ଖିକା, ତାସଂ ଭେଦୋ ମକ୍ଖିକାଭେଦୋ। ପିଙ୍ଗଲମକ୍ଖିକାଯଂ ''ମ୍ହଣ''ଇତି ଖ୍ୟାତାଯଂ ଦ୍ୱଯଂ। ଡଂସ ଡଂସନେ, ଡଂସୋ। ଦଂସୋପି, ଡଂସ ଖାଦନେ ୱା, ପିଙ୍ଗଲମକ୍ଖିକାତିୱଣ୍ଣନାମଂ।

ମକ୍ଖିକାଯ ଅଣ୍ଡଂ ଆସାଟିକା ନାମ, ସଟ ଅୱଯୱେ, ଣ୍ୱୁ। ଦ୍ୱଯଂ ''ନ୍ହଂ''ଇତି ଖ୍ୟାତେ। ପଟଂ ଗଚ୍ଛତୀତି ପଟଙ୍ଗୋ, ପତଙ୍ଗୋପି, ସରତି ହିଂସତୀତି ସଲଭୋ, ଅଭୋ, ଲତ୍ତଂ, ସଲ ଗମନେ ୱା।

୬୪୬। ଦ୍ୱଯଂ ''ଛେଂ''ଇତି ଖ୍ୟାତେ, ମକ ପାଣେ, ଅସୋ, ମକସୋ। ଦ୍ୱଯଂ ନିଦାଘେ ନୁହାଦୀସୁ ୱରଣକମକ୍ଖିକାଯଂ। ''ଚୀରୀ''ତି ସଦ୍ଦାଯତୀତି ଚୀରୀ, ଚିରି ହିଂସାଯଂ ୱା, ନଦାଦି, ଦୀଘାଦି। ଝଲ୍ଲ ସଦ୍ଦେ, ଣ୍ୱୁ, ଝଲ୍ଲିକା।

ଦ୍ୱଯଂ ତାଲପତ୍ତାଦ୍ୟନ୍ତରେସୁ ନିଲୀନାଯଂ ଚମ୍ମପତ୍ତାଯଂ। ଜତୁ ୱିଯ ଜତୁକା, ଉପମାନେ କୋ, ''ରାମଠେ ଜତୁକଂ ଚମ୍ମ-ପତ୍ତଜତୁକରେସୁ ଥୀ''ତି [ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା ୧୯।୪୦] ହି ରଭସୋ। ଅଜିନଂ ଚମ୍ମଂ ପତ୍ତଂ ଯସ୍ସା ଅଜିନପତ୍ତା। ଦ୍ୱଯଂ ହଂସସାମଞ୍ଞେ। ହନ୍ତି ଅଦ୍ଧାନଂ ହଂସୋ। ସେତୋ ଛଦୋ

ପଉଂ ଯସ୍ସା ଯଥାକଥଞ୍ଚି ବୁଷ୍ପଭୀତି ୱୁତ୍ତତ୍ତା ଅସେତଚ୍ଛଦେପି, ଚକ୍କଙ୍ଗୋ, ମାନସୋକୋପି, ଚକ୍କସ୍ସ ଚକ୍କୱାକସ୍ସେୱ ଅଙ୍ଗାନି ଯସ୍ସା ମାନସଂ ସରୋ ଓକୋ ଯସ୍ସା

୬୪୭। ଯେ ରତ୍ତେହି ଲୋହିତେହି ପାଦତୁଣ୍ଡେହି ଚରଣଚଞ୍ଚୂହି ୱିସିଟ୍ଠା ସିତା ଚ ସରୀରେ, ତେ ରାଜହଂସା ନାମ, ହଂସାନଂ ରାଜାନୋ ରାଜହଂସା।

ମଲୀନେହି ପାଦତୁଣ୍ଡେହି ୱିସିଟ୍ଠା ଯେ ତେ ମଲ୍ଲିକାଖ୍ୟା, ମଲ, ମଲ୍ଲ ଧାରଣେ, ଇ, ସଞ୍ଞାଯଂ କୋ, ''ମଲ୍ଲିକୋ ହଂସଭେଦେ ଚ, ତିଣସୂଲେ ଚ ମଲ୍ଲିକେ''ତି [ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା ୧୫।୨୪]ରୁଦ୍ଦୋ। ଆଖ୍ୟାସଦ୍ଦେନ ବହୁବ୍ବୀହି। ଅସିତେହି କଣ୍ହେହି ପାଦତୁଣ୍ଡେହି ୱିସିଟ୍ଠା ଯେ, ତେ ଧତରଟ୍ଠା, ଧତରଟ୍ଠାନଂ ଅପଚ୍ଚାନି ଧତରଟ୍ଠାତି, ଣୋ।

୬୪୮। ତିକଂ ତିରଚ୍ଛାନେ। ତିରିଯଂ ଅଞ୍ଚତୀତି ତିରଚ୍ଛୋ, ତିରିଯସ୍ସ ତିରୋ, ଅଞ୍ଚତିସ୍ସ ଚ୍ଛୋ। ଯୁମ୍ହି ତିରଚ୍ଛାନୋ, ତିରଚ୍ଛାନୋଯେୱ ତିରଚ୍ଛାନଗତଂ, ତତ୍ଥାୱଂ ୱା ଗତଂ ପଉଂ, ତେସୁ ୱା ଗତଂ ଅନ୍ତୋଗଧନ୍ତି ତିରଚ୍ଛାନଗତଂ, ସିଯାତି ପକତ୍ଥାନପେକ୍ଖକ୍ରିଯାପଦଂ, ଭୱତ୍ଥଣ୍ଠୋ ୱା ହି କରୋତ୍ଥଣ୍ଠୋ ୱା କଦାଚି ପକତ୍ଥାନପେକ୍ଖୋ ଭୱତି, ନ ପନ ୱିକତ୍ଥାନପେକ୍ଖୋ। ତଥା କଦାଚି ଉଭଯାପେକ୍ଖୋପି ଭୱତି, ନ ପନୁଭଯାନପେକ୍ଖୋତି ସଦ୍ଦତ୍ରେୱଂ। ସୀହାଦିୱଗ୍ଗୋ।

ଅରଞ୍ଞାଦିୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୭। ପାତାଲୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା

୬୪୯-୬୫୦। ଚତୁକ୍କଂ ପାତାଲେ। ଅଧରଂ ଭୁୱନଂ ଅଧୋଭୁୱନଂ। ପତନ୍ତି ଅସ୍ମିଂ ପାତାଲଂ, ଅଲୋ, ମଜ୍ଝେ ଦୀଘୋ। ନାଗାନଂ ଲୋକୋ। ରସାଯ ତଲଂ ରସାତଲଂ।

ସୋବ୍ଭନ୍ତଂ ଛିଦ୍ଦମତ୍ତୋ। ରଣ ସଦ୍ଦେ, ଧୋ, ନତ୍ତଂ, ଯଦାଦି। ୱର ଦିତ୍ତିଯଂ। ୱିଗତୋ ୱରୋ ୱାରଣଂ ଅସ୍ସ ୱିୱରଂ, ଛିଦି ଦ୍ୱିଧାକରଣେ, ଦୋ। କୁହ ୱିମ୍ହଯନେ, ଅରୋ। ସୁସ ସୋସନେ, ଇରୋ। ବିଲ ଭେଦନେ, ଅ। ସୁସତୋ ଇ, ସୁସି। ଛିଦ୍ଦିତ୍ୱା ଗଚ୍ଛତୀତି ଛିଗ୍ଗଲଂ, ଯଦାଦି। ସୁଟ୍ଠୁ ଅବ୍ଭଂ ଆକାସଂ ଅସ୍ମିଂ ସୋବ୍ଭଂ।

''ସୁସିର''ନ୍ତି ଛିଦ୍ଦସାମଞ୍ଞେ ଯଂ ନପୁଂସକୱଚନଂ, ତଂ ସଚ୍ଛିଦ୍ଦେ ଛିଦ୍ଦୱତି ଦବ୍ବେ ତୀସୁ, ଯଥା ''ସୁସିରୋ ରୁକ୍ଖୋ, ସୁସିରା ଚିଞ୍ଚା, ସୁସିରଂ କଟ୍ଠ''ନ୍ତି।

ଦ୍ୱଯଂ ଭୂମିଛିଦ୍ଦେ। କାସ ଦିତ୍ତିଯଂ, ଉ। ଅୱ ରକ୍ଖଣେ, ଅଟୋ, ଆୱାଟୋ, ଅୱାଟୋପି। ଦ୍ୱଯଂ ସପ୍ପାନଂ ରାଜିନି। ୱସୁ ରତନଂ ଯସ୍ସତ୍ଥୀତି ୱାସୁକୀ।

୬୫୧। ଦ୍ୱଯଂ ନାଗାନଂ ରାଜିନି। ଦେୱେହିପ୍ପସ୍ସନ୍ତୋ ନୋପଲଦ୍ଧୋତି ଅନନ୍ତୋ, ସେସୋପି, ସିସ ହିଂସାଯଂ, ସିସତି କପ୍ପନ୍ତେତି ସେସୋ, ଅ।

ଦ୍ୱଯଂ ଅଜଗରେ। ୱହତିସ୍ମା ଅସୋ, ୱାହସୋ। ଅଜଂ ଛାଗଂ ଗିଲତୀତି ଅଜଗରୋ, ଅ, ଇସ୍ସେତ୍ତଂ, ଲସ୍ସ ରତ୍ତଞ୍ଚ। ସଯୀପି, ସଯନସୀଲୋ ସଯୀ।

ଦ୍ୱଯଂ ଗୋନସସପ୍ପେ ''ଡା-ଡ୍ଢେ''ଇତି ଖ୍ୟାତେ। ଗୱସ୍ସେୱ ନାସା ଅସ୍ସାତି ଗୋନସୋ, ସଞ୍ଞାଯଂ ନାସସଦ୍ଦସ୍ସ ନସୋ କତୋ [ପାଣିନି ୫।୪।୧୧୯]। ତିଲଂ ଇଚ୍ଛତୀତି ତିଲିଚ୍ଛୋ, ତିରିଯଂ ଅଞ୍ଚତୀତି ୱା ତିଲିଚ୍ଛୋ, ଯଦାଦି।

ଦ୍ୱଯଂ ଦେଡ୍ଡୁଭେ, ଯୋ ''ଜଲସପ୍ପୋ''ତି ୱୁଚ୍ଚତି। ଦେଡ୍ଡୁନା ରାଜିଯା ଉଭତୀତି ଦେଡ୍ଡୁଭୋ। ପିଟ୍ଠେ ରାଜିଯୋଗା ରାଜୁଲୋ, ଉଲୋ, ବଧିରସପ୍ପେପ୍ପେତେ।

୬୫୨। କମ୍ବଲୋ ଚ ଅସ୍ସତରୋ ଚାତି ଇମେ ଦ୍ୱେ ନାଗକୁଲା ମେରୁପାଦେ ୱସନ୍ତି।

ଦ୍ୱଯଂ ୱେସ୍ମନିୱୁଟ୍ଠସପ୍ପେ। ''ୱମ୍ମନୀ''ତିପି ପାଠୋ। ''ଅସୁଦ୍ଧୋ ଘରସପ୍ପୋ''ତି ୱୁତ୍ତତ୍ତା ନିବ୍ବିସତାଯ ଅମାରିତତ୍ତା ସୀଲଯୁତ୍ତଂ ଅତ୍ତା ମନୋ ଯସ୍ମିଂ ସିଲୁତ୍ତୋ, ଅସ୍ସୁ, ରସ୍ସାଦି।

ଦ୍ୱଯଂ ରୁକ୍ଖଗ୍ଗାଦୀସୁ ନିୱୁଟ୍ଠସପ୍ପେ। ନୀଲୋ ହରିତୋ ସପ୍ପୋତି ନୀଲସପ୍ପୋ। ''ନୀଲୋ କଣ୍ହୁମ୍ହି ହରିତେ''ତି ହି ତାରପାଲୋ। ପଠମକାଲେ ସିଲାଯଂ ଭୱତୀତି ସିଲାଭୁ।

୬୫୩-୬୫୪।ୱିସଧରନ୍ତଂ ସପ୍ପମଢ୍ଢୋ ଆସିଯଂ ୱିସଂ ଏତସ୍ସ ଆସୀୱିସୋ, ଆସୀ ସପ୍ପଦାଠା। ଭୁଜ କୋଟିଲ୍ଲେ, କୁଟିଲାଯମାନୋ ଗଚ୍ଛତୀତି ଭୁଜଙ୍ଗୋ, ଏୱଂ ଭୁଜଗୋ, ଭୁଜଙ୍ଗମୋ ଚ। ଅହି ଗମନେ, ଇ। ସରନ୍ତୋ ସପ୍ପତି ଗଚ୍ଛତୀତି ସରୀସପୋ, ଅସ୍ସୀ, ସଂଯୋଗଲୋପୋ, ଅଲୁତ୍ତସମାସୋଯଂ, ଭୁଜଙ୍ଗଭୁଜଙ୍ଗମାପି, ସଦ୍ଧଧରକତେ ପନ "ଭୁସଂ, ପୁନପ୍ପୁନଂ ୱା କୁଟିଲଂ ସପ୍ପତୀତି ସରୀସପୋ"ତି ୱୁତ୍ତଂ। ଫଣଯୋଗା, ଇ, ଫଣୀ। ସପ୍ପତିସ୍ମା ଅ, ଭୂମିଫୁଟ୍ଠେନ ଗତ୍ତେନ ଗତି ସପ୍ପନଂ। ଅରଂ ସୀଘଂ ଗଚ୍ଛତୀତି ଅଲଗଦ୍ଦୋ, ମସ୍ସ ଦୋ, ରସ୍ସ ଲତ୍ତଞ୍ଚ, ଅଲଗଦ୍ଦୋ, ଜଲସପ୍ପେପ୍ପଯଂ, "ଅଲଗଦ୍ଦୋ ଜଲୱାଳଓ"ତି [ଅମର ୮।୫] ହି ଅମରସୀହୋ। ଭୋଗୋ ଫଣିକାଯୋ, ତଂଯୋଗା ଭୋଗୀ। ପନ୍ନଂ ଗଚ୍ଛତୀତି ପନ୍ନଗୋ, ପାଦେହି ୱା ନ ଗଚ୍ଛତୀତି ପନ୍ନଗୋ। ଦ୍ୱେ ଜିୱ୍ହା ଅସ୍ସ। ଉରସା ଗଚ୍ଛତୀତି ଉରଗୋ। ୱିସେସେନ ଆଲାତି ଗଣ୍ହାତି ଆଯୁନ୍ତି ୱାଳଓ, ଲସ୍ସ ଳଅତ୍ତଂ, ୱା ଗମନେ ୱା, ଅଲୋ। ଦୀଘସରୀରତାଯ ଦୀଘୋ। ଦୀଘା ପିଟ୍ଠି ଯସ୍ସ, ସମାସେ କୋ। ଉଦରମେୱ ପାଦୋ ଯସ୍ସ। ୱିସଂ ଧରତି। ଚକ୍କୀ, କୁଣ୍ଡଲୀ, ଗୂଳହପାଦୋ, ଚକ୍ଖୁସ୍ସୱୋ, କାକୋଦରୋ, ଦବ୍ବୀକରୋ, ବିଲେସଯୋ, ଜିମ୍ହଗୋ, ପୱନାସନୋପି। ସିରସି ଚକ୍କଯୋଗା ଚକ୍କୀ। କୁଣ୍ଡଲମିୱ ୱପୁ ଅସ୍ସତ୍ଥୀତି ତଂଯୋଗା କୁଣ୍ଡଲୀ। ଚକ୍ଖୁନା ସୁଣୋତୀତି ଚକ୍ଖୁସ୍ସୱୋ। କାକୋଦରମିୱ ଉଦରଂ ଅସ୍ସ। ଦବ୍ବିଗତିକତ୍ତା ଫଣା ଦବ୍ବୀ, ତଂ କରୋତି ବନ୍ଧତୀତି ଦବ୍ବୀକରୋ। ସାମଞ୍ଞନିଦ୍ଦେସେପି କଣ୍ହସପ୍ପାଦିଯେୱ ଦବ୍ବୀକରୋ। ଜିମ୍ହଂ କୁଟିଲଂ ଗଚ୍ଛତୀତି। ପୱନାସନୋ ୱାତଭୋଜୀ।

ଫଣିନୋ ସପ୍ପସ୍ସ ତନୁ କାଯୋ ଭୋଗୋ ନାମ। ଭୁଜତୀତି ଭୋଗୋ, ଭୁଜ କୋଟିଲ୍ଲେ, ଣୋ।

୬୫୫-୬୫୬। ଦ୍ୱଯଂ ସପ୍ପସ୍ସ ଦାଠାଯଂ। ଅସତି ଯେନ ଅସଂ, ମୁଖଂ, ତସ୍ମିଂ ଭୱା ଆସୀ, ସପ୍ପସ୍ସ ଦାଠା ଦନ୍ତୁତ୍ତମା। ଦ୍ୱଯଂ ସପ୍ପସ୍ସ ଜିଣ୍ଣତଚେ , ନିମୁଚ୍ଚତେ ଯସ୍ମା ସପ୍ପୋତି, ଣୋ। କଞ୍ଚୁକସଦିସତ୍ତା କଞ୍ଚୁକୋ। ସମା ତୁଲ୍ଯତ୍ଥା।

ଦ୍ୱଯଂ ୱିସମତ୍ତେ। ସୋଣିପଥଗତଂ ୱିସତି ଦେହନ୍ତି ୱିସଂ, ୱିସ ପୱେସନେ। ଗିରତୀତି ଗରଳଅଂ, ଅଳଓ।

ହଲାହଲୋ, କାଳଅକୂଟୋ, ଆଦିନା କାକୋଲାଦଯୋ ଚ ସତ୍ତାତି ଇମେ ନୱ ତବ୍ଭେଦା ତସ୍ସ ୱିସସ୍ସ ଭେଦା। ୱୁତ୍ତଞ୍ଚ –

"ପୁମେ ପଣ୍ଡେ ଚ କାକୋଲ-କାଳଅକୂଟହଲାହଲା;

ସୋରଟ୍ଠିକୋ ସୁକ୍କିକେଯ୍ଯୋ, ବ୍ରହ୍ମପୁତ୍ତୋ ପଦୀପନୋ;

ଦାରଦୋ ୱଚ୍ଛନାଭୋ ଚ, ୱିସଭେଦା ଇମେ ନୱା"ତି [ଅମର ୮।୧୦-୧୧]।

ତତ୍ର ହଲାହଲୋ ପୁମେ, ୱାକାରେନ ନପୁଂସକେପି, "ହାଲାହଲ"ନ୍ତି ହି ତିକଣ୍ଡସେସେ[ତିକଣ୍ଡସେସ ୧।୮।୫] ଦୀଘାଦିପି। ତାଲପତ୍ରସଣ୍ଠାନୋ ନୀଲପତ୍ରୋ ଗୋଥନାକତିଫଲୋ ଗଚ୍ଛୋ ହଲାହଲୋ। ଅସ୍ସ ଚ ସମୀପେ ରୁକ୍ଖାଦଯୋ ଡଯ୍ହନ୍ତେ। ହିମୱତି, କିକ୍କିନ୍ଧାଯଂ, କୋଙ୍କଣେସୁ, ଦକ୍ଖିଣସମୁଦ୍ଦେ ଚ ଜାଯତେ, ହନତୀତି ହଲୋ, ଅ, ନସ୍ସ ଲୋ, ହଲାନମ୍ପି ହଲୋ ହଲାହଲୋ, ମଜ୍ଝଦୀଘୋ। ତିରିଯଲେଖାଯ ଚିତଂ ଦ୍ୱିଜପଦେହି ଯୁତ୍ତଂ, ତଥା ଗଣ୍ଠିଭି ବ୍ଯାପିତଂ ବିନ୍ଦୁଭିଦେୱ ଯଂ ଘନତରେହି, ତଂ କାଳଅକୂଟଂ। ଇଦଞ୍ଚ ପୁଥୁମାଲିନାମସ୍ସାସୁରସ୍ସ ସୋଣିତମ୍ହା ଏୱ ଅସୁରସମଯେ [ଦେୱାସୁରରଣେ (?)] ସମୁପ୍ପନ୍ନସ୍ସ ଅସ୍ସତ୍ଥରୁକ୍ଖସଦିସସ୍ସ ରୁକ୍ଖସ୍ସ ନିଯ୍ଯାସୋ, ଅହିଚ୍ଛତ୍ତମଲଯକୋଙ୍କଣସିଙ୍ଗୱେରପବ୍ବତାଦୀସୁ ଚୋପ୍ପଜ୍ଜତେ। ୱଣ୍ଣେନ କାଳଅଞ୍ଚ ତଂ ସତ୍ତାନଂ ଜୀୱିତହରଣତୋ ଲୋହମୁଗ୍ଗରସଦିସତାଯ କୂଟଞ୍ଚେତି କାଳଅକୂଟଂ।

ବ୍ରହ୍ମପୁତ୍ତୋ ତୁ କପିଲୋ, ମଲଯଦ୍ଦିଭୱୋ ଖରୋ;

ପଦୀପନୋ ତୁ ଦହନୋ, ରତ୍ତୱଣ୍ଣୋଞ୍ଜନଦ୍ଦିଜୋ [ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା ୮।୧୦-୧୧]।

ଦରଦେ ଭୱୋ ଦାରଦୋ, ସୁପ୍ପଭନାମକୋ ତଂଦେସପସିଦ୍ଧୋ ଚ। ୱଚ୍ଛନାଭୋ ସିନ୍ଦୁୱାରପତ୍ତସଦିସୋ ଚ ତଂସମୀପେ ରୁକ୍ଖୋ ନ ୱଦ୍ଧତେ, ତଂସମ୍ଫସ୍ସୱାଯୁ ଚ ଜରଯତି, ୱିଞ୍ଝାଯଂ, କିକ୍କିନ୍ଧାଯଞ୍ଚ ଜାଯତେ, ଏୱଂ ୱିସନ୍ତରାନମ୍ପି ସରୂପଂ ଆଗମତୋ ୱିଞ୍ଞେଯ୍ଯଂ।

ଦ୍ୱଯଂ ଧନଦ୍ଧଂ ସପ୍ପଗ୍ଗାହେ। ୱାଳଅଂ ସପ୍ପଂ ଗଣ୍ହନସୀଲତାଯ ୱାଳଅଗାହୀ। ଅହିନୋ ତୁଣ୍ଡେନ ମୁଖେନ ଦିବ୍ବତୀତି ଅହିତୁଣ୍ଡିକୋ, ଣିକୋ, "ୱାଳଅଗ୍ଗାହୋ'ହିତୁଣ୍ଡିକୋ"ତି [ଅମରକୋସେ ୮।୧୧-ଗାଥାଯମ୍ପି]ଅମରମାଲା।

୬୫୭। ତିକଂ ନିରଯୋ। ଅଯୋ ଇଟ୍ଠଫଲଂ, ସୋ ନିଗ୍ଗତୋ ଅସ୍ମାତି ନିରଯୋ, ନିନ୍ଦିତୋ ରଯୋ ଗମନଂ ଏତ୍ଥାତି ୱା ନିରଯୋ। ଦୁଟ୍ଠା ଗତି ଦୁଗ୍ଗତି। ଅପୁଞ୍ଞଞ୍ଚେ ନେତୀତି ନରକୋ, ଣ୍ବୁ, ରନ୍ତୋ ଚ, ନରକୋ।

ତେସୁ ନିରଯେସୁ ଯୋ ''ମହାନିରଯୋ''ତି ୱୁତ୍ତୋ, ସୋ ଅଟ୍ଠଧା ହୋତୀତି ତଂ ଦସ୍ସେତି ''ସଞ୍ଜୀୱୋ''ଇଚ୍ଚାଦିନା ସିଲୋକେନ। ମରନ୍ତାପି କମ୍ମଫଲାନୁଭୱନତ୍ଥଂ ପୁନପ୍ପୁନଂ ଜୀୱନ୍ତି ଅସ୍ମିଂ ସଞ୍ଜୀୱୋ। ଯତ୍ଥ ନିରଯେ ନେରଯିକାନଂ ସରୀରାନି ୱଡ୍ଢକୀନଂ କାଠଅସୁତ୍ତେନ ସଞ୍ଞଞ୍ଞାଣଂ କତ୍ୱା ୱାସିଯା ତଚ୍ଛନ୍ତି, ସୋ କାଠଅସୁତ୍ତୋ। ଭୁସଂ, ପୁନପ୍ପୁନଂ ୱା ଦୁକ୍ଖିତସଦ୍ଦେନ ରୱନ୍ତି ଅସ୍ମିଂ ରୋରୁୱୋ, ମହନ୍ତୋ ଚ ସୋ ରୋରୁୱୋ ଚାତି ମହାରୋରୁୱୋ। ପୁନ ''ରୋରୁୱୋ''ତି ଚୂଳରୋରୁୱୋ ୱୁତ୍ତୋ। ଭୁସଂ ପତନ୍ତି ଅସ୍ମିଂ ପତାପନୋ, ''ୱୀଚି ତରଙ୍ଗେ ଅପ୍ପେ ଚା''ତି ରୁଦ୍ଦୋ, ନତ୍ଥି ସୁଖସ୍ସ ୱୀଚି ଲେସୋପି ଅତ୍ରାତି ଅୱୀଚି, ''ୱୀଚି ସୁଖତରଙ୍ଗେସୂ''ତି ତିକଣ୍ଡସେସୋ[ତିକଣ୍ଡସେସ ୩।୩।୭୮], ତସ୍ମା ନତ୍ଥି ୱୀଚି ସୁଖଂ ଏତ୍ଥାତି ଅୱୀଚି। ସମନ୍ତତୋ ଆଗତେହି ପଦ୍ଧତେହି ହଞ୍ଞନ୍ତି ଅତ୍ରାତି ସଙ୍ଘାତୋ। ତପନ୍ତି ଅତ୍ର ତାପନୋ, ଇତିସଦ୍ଦୋ ଅଟ୍ଠନ୍ନଂ ପରିସମାପନତ୍ଥୋ।

୬୫୮।ତତ୍ଥ ନିରଯେସୁ ୱେତରଣୀ ଚ ଲୋହକୁମ୍ଭୀ ଚାତି ଇମେ ଦ୍ୱେ ନିରଯା ଜଲାସଯା ଜଲାଧାରା, ତେ ଚ ଥିଯଂ, ତରଣୀ ନାୱା, ସା ନତ୍ଥି ଯସ୍ସଂ ୱେତରଣୀ। ଲୋହମଯା କୁମ୍ଭୀ ଲୋହକୁମ୍ଭୀ।

ଦ୍ୱଯଂ ନିରଯପାଲେ। କାରଣା ଯାତନା, ସା ଚ ତିବ୍ବୱେଦନା, ତଂ କରୋତୀତି କାରଣିକୋ। ନିରଯଗତସତ୍ତେ ପାତୀତି ନିରଯପୋ।

ଦ୍ୱଯଂ ନିରଯଗତସତ୍ତେ। ନିରଯଂ ଗଚ୍ଛତୀତି ନେରଯିକୋ। ନରକଂ ଗଚ୍ଛତୀତି ନାରକୋ।

୬୫୯।ଉଦଧି ପରିଯନ୍ତଂ ସମୁଦ୍ଦସ୍ସ ନାମଂ। ଅଣ୍ଣୋ ଜଲଂ, ସୋ ୱାତି ଗଚ୍ଛତି ଯସ୍ମିଂ ଅଣ୍ଣୱୋ, ଅଣ୍ଣୋ ଯସ୍ମିଂ ୱିଜ୍ଜତୀତି ୱା ଅଣ୍ଣୱୋ, ଅସ୍ସତ୍ଥେ ୱୋ। ସଗରେହି ରାଜକୁମାରେହି ଖତୋ ସାଗରୋ, ସାନଂ ଧନାନଂ ଆକରୋତି ୱା ସାଗରୋ, କସ୍ସ ଗୋ, ସାଗ ସଂୱରଣେ ୱା, ଅରୋ। ସନ୍ଦତେତି ସିନ୍ଧୁ, ସନ୍ଦ ସୱନେ, ଯଦାଦି। ଉଦି କ୍ଲେଦନେ, ସମ୍ମା କ୍ଲିଦନ୍ତି ଚନ୍ଦୋଦଯେ ଅସ୍ମା ଆପାନୀତି ସମୁଦ୍ଦୋ। ଜଲାନି, ଉଦକାନି ଚ ନିଧୀଯନ୍ତେ, ଧୀଯନ୍ତେ ଚାତ୍ରାତି ଜଲନିଧି, ଉଦଧି ଚ, ଉଦକସ୍ସ ଉଦାଦେସୋ।

ତସ୍ସ ସମୁଦ୍ଦସ୍ସ ଖୀରଣ୍ଣୱୋ, ଆଦିନା ଲୱଣୋଦୋ, ଦଧ୍ୟୁଦୋ, ଘତୋଦୋ, ଉଚ୍ଛୁରସୋଦୋ, ମଦିରୋଦୋ, ସାଦୁଦକୋ ଚାତି ଇମେ ସତ୍ତ ମହଣ୍ଣୱୱିସେସା ଭୱନ୍ତି [ତ୍ୱାଖ୍ୟାସୁଧା ୧।୧୦।୨]। ଖୀରୱଣ୍ଣୋ ଅଣ୍ଣୱୋ ଖୀରଣ୍ଣୱୋ।

୬୬୦।ଅସ୍ସ ସମୁଦ୍ଦସ୍ସ କୂଲଦେସୋ ତୀରଦେସୋ ୱେଲା ନାମ, ୱିଗଚ୍ଛନ୍ତି ଇରା ଯସ୍ସଂ ୱେଲା, ଲତ୍ତଂ। ଚକ୍କମିୱ ସଲିଲାନଂ ଜଲାନଂ ଭମୋ ଭମନଂ ଆୱଟ୍ଟୋ ନାମ, ଆୱଟ୍ଟନ୍ତି ଜଲାନି ଅତ୍ରାତି ଆୱଟ୍ଟୋ।

ତିକଂ ବିନ୍ଦୁମ୍ହି। ଥୁ ଅଭିତ୍ଥୱେ, ୱୋ, ଉସ୍ସୋ। ୱିଦି ଅୱଯୱେ, ଉ, ବିନ୍ଦୁ। ଫୁସ ଫୁସନେ, ତୋ, ଫୁସିତଂ। ପାକାରେ, ଗେହାଦିତିତ୍ତିଯଞ୍ଚ ଜଲନିଗ୍ଗମୋ ଭମୋ ନାମ, ଭମୁ ଅନୱଟ୍ଠାନେ।

୬୬୧। ସିଲୋକୋ ଉଦକେ। ଆପ ବ୍ୟାପନେ, ଅପ୍ପୋତି ସବ୍ବତ୍ରାତି ଆପୋ। ପାତବ୍ବନ୍ତି ପଯୋ, ପା ପାନେ, ଣ୍ବୋ। ରସ୍ସୋ , ପଯୋ। ଜଲ ଧଞ୍ଞେ, ଅ। ୱାରଯତି ନିନ୍ନୋନତନ୍ତି ୱାରି, ୱର ନିସେଧେ, ଣି, ୱାରଯତି ପିପାସନ୍ତି ୱା ୱାରି। ପୀଯତେତି ପାନୀଯଂ, ଅନୀଯୋ। ସଲତୀତି ସଲିଲଂ, ସଲ ଗତିଯଂ, ଇଲୋ। ଉଦି କ୍ଲେଦନେ, ଣ୍ବୁ, ଉଲୋପୋ, ଦକଂ ପିପାସଚ୍ଛେଦଂ କରୋତୀତି ୱା ଦକଂ, ''ଦା ଦାନଚ୍ଛେଦଧାତୂ''ତି [ଏକକ୍ଖରକୋସ ୨୦ ଗାଥା] ହି ଏକକ୍ଖରକୋସେ, ରସ୍ସୋ। ଅନ ସଦ୍ଦେ, ଅ, ଦ୍ୱିତ୍ତଂ, ଅର ଗମନେ ୱା, ତୋ, ଅନ୍ନାଦେସୋ, ଣତ୍ତଂ। ନୀ ନଯେ, ଈରୋ। ୱନ ସମ୍ଭତ୍ତିଯଂ। ୱନୀଯତେ ପିପାସେହୀତି ୱନଂ। ୱା ଗମନେ, ଅଲୋ। ତାଯତେ ପାଲଯତେତି ତୋଯଂ, ତା ପାଲନେ, ତୂରାଦି, ଯୋ, ଆକାରସ୍ସୋତ୍ତଂ। ଅମ୍ବୁ ସଦ୍ଦେ, ଉ, ଅମ୍ବୁ। ଉଦି ପସୱନକ୍ଲେଦନେସୁ, ଣ୍ବୁ, ଉଦକଂ। କର କରଣେ, କ୍ୱି, କଂ। କମଲଂ, ଖୀରମ୍ପି, କମୁ ଇଚ୍ଛାକନ୍ତୀସୁ, ଅଲୋ। ଖନୁ ହିଂସାଯଂ, ଈରୋ, ନଲୋପୋ, ଖୀ ଖଯେ ୱା, ଖୀରଂ।

୬୬୨। ଚତୁକ୍କଂ ତରଙ୍ଗେ। ତରନ୍ତୋ ଗଚ୍ଛତି, ତୀରଂ ୱା ଗଚ୍ଛତୀତି ତରଙ୍ଗୋ, ଅଲୁତ୍ତସମାସୋ, ପରତ୍ର ଈସ୍ସତ୍ତଂ। ସଯମେୱ ଭିଜ୍ଜତେତି ଭଙ୍ଗୋ, ଅ। ଉହ ୱିତକ୍କେ, ମି, ହଲୋପୋ, ଉମି, ଅର ଗମନେ ୱା, ମି, ଅସ୍ସୂ, ରଲୋପୋ। ୱିମ୍ଭୂନଂ ୱିଚିତ୍ତଂ ଚିନୋତୀତି ୱୀଚି, ଇ, ଉପସଗ୍ଗସ୍ସ ଦୀଘୋ, ଏତେ ଦ୍ୱେ ପୁମିତ୍ଥିଯଂ।

ଉଲ୍ଲୋଲୋ, କଲ୍ଲୋଲୋ ଚାତି ଇଦଂ ଦ୍ୱୟଂ ମହାୱୀଚୀସୁ କଥ୍ୟତେ, ଲୋଲ ଉମ୍ମାଦନେ, ଉଲ୍ଲୋଲୟତୀତି ଉଲ୍ଲୋଲୋ, ଣୋ, ଉଲ ଗମନେ ୱା, ଓଲୋ, ଦ୍ୱିତ୍ତଂ। କଲ୍ଲ ସଦ୍ଦେ, ଓଲୋ, କଲ୍ଲୋଲୋ।

୬୬୩। ସିଲୋକଦ୍ଧଂ କଦମୋ। ଜଲଂ ବଲତେ ଜମ୍ବାଲୋ, କମ୍ମନି ଣୋ, ମକାରୋ ୱଣ୍ଣୱିକାରୋ। କଲ ସଙ୍ଖ୍ୟାନେ, ଅଲୋ। ପଚ ୱିତ୍ଥାରୱଚନେ, କମ୍ମନି ଣୋ। ଚିକ୍ଖ ୱଚନେ, ଅଲୋ, ଦ୍ୱିତ୍ତଂ। କଦ ମଦ୍ଦେ, ଅମୋ, ଦ୍ୱିତ୍ତଂ।

ଛକ୍କଂ ୱାଲୁକାୟଂ। ପୁଲ ମହତ୍ତେ, ଇନୋ, ଠଅତ୍ତଂ। ୱଲ ସଂୱରଣେ, ଣୁ, ଅସ୍ସୁ, ୱାଲୁକା, ଥୀ। ୱଣ୍ଣ ସଦ୍ଦେ, ୱଣ୍ଣୋ। ମର ପାଣଚାଗେ, ଉ, ମରୁ, ଦେୱେପି। ଅର ଗମନେ, ଉ, ଅସ୍ସୁ, ଉରୁ, ମହନ୍ତେପି, ୱଣ୍ଣୋ ଚ ମରୁ ଚ ଉରୁ ଚ ୱଣ୍ଣମରୁରୁ। ସିଚ ପଗ୍ଘରଣେ, ତୋ, ସିକତା, ଥୀ।

୬୬୪। ଜଲମଜ୍ଝଗତଂ ତଲଂ କମ୍ମଭୂତଂ "ଅନ୍ତରୀପଂ, ଦୀପୋ"ତି ଚୋଚ୍ଚତେ। ଦ୍ୱିଧାଗତାନଂ ଆପାନଂ ଅନ୍ତରଗତଂ ଅନ୍ତରୀପଂ, ଆକାରସ୍ସୀ। "ଅନ୍ତରୀୟ"ନ୍ତି ୱା ପାଠୋ, ତଦା ଦ୍ୱିଧାଗତାନଂ ଆପାନଂ ଅନ୍ତରେ ଭୱଂ ଅନ୍ତରୀୟନ୍ତି ୱିଗ୍ଗହୋ, ଅକାରସ୍ସୀ। ଦ୍ୱିଧାଗତାନି ଆପାନି ଅସ୍ମିଂ ହେତୁଭୂତେତି ଦୀପୋ। ୱକାରଆକାରାନଂ ଲୋପୋ, ଇସ୍ସୀ ଚ, ଦୀପୋ, ୱାକାରେନ ଦୀପମ୍ପି।

ପଞ୍ଚକଂ ତୀରସ୍ସ ନାମଂ। ପାର ତୀର କମ୍ମସମ୍ପତ୍ତିୟଂ, ଚୁରାଦି, ଅ। କୂଲ ଆୱରଣେ, ଣୋ। ରୁଧ ଆୱରଣେ, ରୋଧଂ। ଅଞ୍ଜଞ୍ଜପାରାଦିନିୱତ୍ତନତ୍ଥଂ "ପତୀର"ନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ। ତଟ ଉସ୍ସୟେ, ଅ, ଥିୟଂ, ତଟୀ।

୬୬୫। ପରମ୍ହି ତୀରସ୍ମିଂ ପାରସଦ୍ଦୋ, ସୋ ଚ ନପୁଂସକେ, ପାର ତୀର କମ୍ମସମ୍ପତ୍ତିୟଂ, ପାର ସାମତ୍ଥିୟେ ୱା, ପାରୟତି ତରଙ୍ଗାଦୟୋ ୱାରେତୁନ୍ତି ପାରଂ। ଓରନ୍ତୁତୀରଂ "ଅପାର"ନ୍ତ୍ୟୁଚ୍ଚତେ, ଅୱରେ ତୀରଦେସେ ଭୱଂ ଓରଂ, ଣୋ। ପାରତୋ ଅଞ୍ଜଞ୍ଜ ତୀରଂ ଅପାରଂ।

ପଞ୍ଚକଂ ଉଠଉମ୍ପେ। ଉଠଉତୋ ଦକତୋ ପାତି ରକ୍ଖତି ଉଠଉପୋ, ସୋୟେୱ ନିଗ୍ଗହୀତାଗମୱସେନ ଉଠଉମ୍ପୋ। ପ୍ଲୱତି, ପ୍ଲୱନ୍ତି ଅନେନାତି ୱା ପ୍ଲୱୋ, ପ୍ଲୁୱ ଗମନେ, ଗମନଂ ଅତ୍ର ଜଲଗମନଂ। କୁଲ ସନ୍ତାନେ, ଅ, କେ ଉଲତି ଗଚ୍ଛତୀତି ୱା କୁଲ୍ଲୋ, ଅ, ଦ୍ୱିତ୍ତଂ। ତରନ୍ତି ଅନେନ ତରୋ, ତର ପ୍ଲୱତରଣେସୁ। ଗମନାଗମନୱସେନ ପୁନପ୍ପୁନଂ ଜଲେ ଅରନ୍ତି ୟାୟ, ସା ପଚ୍ଚରୀ, ଅ, ନଦାଦି।

୬୬୬। ତିକଂ ନାୱାୟଂ। ତରନ୍ତି ୟାୟ ତରଣୀ, ୟୁ, ନଦାଦି, ଇପଚ୍ଚୟେ ତରି, ଇମ୍ହି ତୁ ତରୀ। ନୁ ଥୁତିୟଂ, ଅ, ୱୁଦ୍ଧ୍ୟାୱାଦେସା, ନାୱା। ଦ୍ୱୟଂ ଲଙ୍କାରଥମ୍ଭେ। କୂପ ଗମନେ, ଣୁ, କୂପକୋ, ଅପଚ୍ଚୟୋ ୱା, ତଦା ସକତ୍ଥେ କୋ। କମୁ ଇଚ୍ଛାୟଂ, ଭୋ, ସକତ୍ଥେ କୋ, ଅସ୍ସୁ ଚ, କୁମ୍ଭକଂ।

ଦ୍ୱୟଂ "ପେ ସେଂ"ଇତି ଖ୍ୟାତେ। ତରସ୍ସ ପଚ୍ଛାଭାଗେ ବନ୍ଧିତକ୍କୋତି ପଚ୍ଛାବନ୍ଧୋ। ଗ'ମିଚ୍ଛିତଦିସଂ ଅଟତି ଯେନ ଗୋଟୱିସୋ, ଇସୋ, ଅୱନ୍ତୋ ଚ ଅସ୍ସୋତ୍ତଞ୍ଚ, ଗୋଟୱିସୋ। ଦ୍ୱୟଂ "ପେ ତମା"ଇତି ଖ୍ୟାତେ। ନାୱାୟ କଣ୍ଣୋ ୱିୟ କଣ୍ଣୋ, ମହନ୍ତୋ କେନିପାତୋ, ତେନ ପୱହଣପତିସୱନତୋ, ତଂ ଧରତୀତି, କମ୍ମନି ଣୋ। ନାୱାୟ ୟୁତ୍ତୋ ନାୱିକୋ।

୬୬୭। ଦ୍ୱୟଂ ନାୱାୟ ଗମନୋପାୟୋ। ଅରତି ଯେନାତି ଅରିତ୍ତଂ, ଛଦାଦୀହି ତତ୍ରଣ, ଇକାରାଗମୋ, ଦ୍ୱିତ୍ତଞ୍ଚ। କେ ଜଲେ ନିପାତିୟତେ କେନିପାତୋ, ଅଲୁତ୍ତସମାସୋୟଂ।

ଦ୍ୱୟଂ ନିୟାମକେ। ପୋତୋ ପୱହନଂ, ତଂ ୱାହୟତୀତି ପୋତୱାହୋ। ନିୟଚ୍ଛତି ପୋତନ୍ତି ନିୟାମକୋ, ୟମୁ ଉପରମେ, ନିପୁବ୍ବୋ ଗମନେ, ଣୁ, ନିୟାମକୋ, ଚୁରାଦି। ନିୟାମକେପି।

ଯେ ୱାଣିଜା ନାୱାୟ ୱାଣିଜକମ୍ମଂ ଆଚରନ୍ତି, ତେ ସଂୟତ୍ତିକା ନାମ, ସଂୟାନଂ ସଂୟାତ୍ରା, ଦୀପନ୍ତରଗମନଂ, ତ୍ରଣ, ସା ପୟୋଜନମେତେସଂ ସଂୟତ୍ତିକା, ଣିକୋ, ରଲୋପୋ, ରସ୍ସୋ ଚ। ତପଚ୍ଚୟେନ ୱା ସିଦ୍ଧଂ। ପୋତୱାଣିଜାପି, ପୋତୋ ପୱହନଂ, ତସ୍ସ ୱାଣିଜା।

୬୬୮। ଲଙ୍କାରାଦୟୋ, ଫିୟାଦୟୋ ଚ ନାୱାୟ ଅଙ୍ଗା ଅୱୟୱା। ଲୋ ଇନ୍ଦୋ, ତସ୍ସ କାରଣଂ ଲଙ୍କାରୋ। ୱଟୋ ୱୁଚ୍ଚତି ସିୱଟୋ, ତଦାକାରତାୟ ୱଟାକାରୋ। "ୱଟୋ କମଦ୍ଦେ ନିଗ୍ରୋଧେ"ତି ହି ନାନତ୍ଥସଙ୍ଗହୋ। ଫା ୱୁଦ୍ଧିୟଂ, ଇୟୋ, ଫିୟୋ।

ଦ୍ୱୟଂ "ତଲକ"ଇତି ଖ୍ୟାତେ। ପୂ ପୱନେ, ତୋ, ୱୁଦ୍ଧି, ପୱହତି ନିୟାମକେତି ପୱହନଂ। ୱୁତ୍ତନ୍ତି କ୍ରିୟାପଦଂ। ଦ୍ୱୟଂ କଟ୍ଠମୁୱାହିନିୟଂ, ଦୁଣ ଗତିହିଂସାସୁ, ଅ, ନଦାଦି, ୱୁଦ୍ଧି, ଦୋଣୀ। ଅମ୍ବୁଂ ନେତି ଯେନ ଅମ୍ବଣଂ, ଉସ୍ସତ୍ତଂ, ଣତ୍ତଞ୍ଚ, ଅମ୍ବ ସଦ୍ଦେ ୱା, ୟୁ।

୬୬୯। ତିକଂ ଗମ୍ଭୀରେ। ଗମୁ ଗମନେ, ଈରୋ, ଭୋନ୍ତୋ ଚ ମଲୋପୋ ଚ, ଗଭୀରୋ। ମାଲୋପେ ତୁ ଗମ୍ଭୀରୋ, ଗଚ୍ଛନ୍ତା ଭାଯନ୍ତି ଅସ୍ମିନ୍ତି ୱା ଗଭୀରୋ, ଗମ୍ଭୀରୋ ଚ। ନିପୁଣ୍ଣୋ ମନ ଅଭ୍ଭାସେ, ଣୋ, ମସ୍ସ ନୋ। ତବ୍ବିପକ୍ଖତୋ ଗମ୍ଭୀରୱିପରୀତତୋ ଉତ୍ତାନଂ ନାମ, ଉଗ୍ଗତଂ ତାନଂ ପମାଣଂ ଅସ୍ସ ଉତ୍ତାନଂ, ଅଗମ୍ଭୀରଂ।

ଦ୍ୱଯଂ ଅଗାଧେ। ଗାଧ ପତିଟ୍ଠାକଙ୍ଖାସୁ, ଗଛେ ଚ, ନତ୍ଥି ଗାଧଂ ଯତ୍ର ଅଗାଧଂ। ନ ହେଟ୍ଠିମତଲଂ ଫୁସତି ଯତ୍ର ଅତଲମ୍ଫସ୍ସଂ।

ତିକଂ ଅପ୍ପସନ୍ନେ। ନତ୍ଥି ଅଚ୍ଛଭାୱୋ ଅତ୍ର ଅନଚ୍ଛୋ। କଲୁସଂ ପାପେପି ୱୁତ୍ତଂ। ୱିଲ ଭେଦନେ, ଣୋ, ଆୱିଲୋ। ଅୱ ରକ୍ଖଣେ ୱା, ଇଲୋ।

୬୭୦। ତିକଂ ନିମ୍ମଲେ। ଛୋ ଛେଦନେ, ନ ଛିନ୍ଦତି ଦସ୍ସନନ୍ତି ଅଚ୍ଛୋ, ଣୋ, ସଚ୍ଛୋପି, ସର ୱିସରଣେ, ତୋ, ଅନ୍ନାଦେସୋ। ନତ୍ଥି ମଲଂ ଏତସ୍ମିଂ ୱିମଲୋ। ଗଭୀରପ୍ପଭୁତୀ ଗଭୀରାଦୟୋ ୱିମଲନ୍ତା ତୀସୁ ଲିଙ୍ଗେସୁ।

ପଞ୍ଚକଂ କେୱଟ୍ଟେ। ଧା ଧାରଣେ, ଈୱରୋ। ମଚ୍ଛେ ହନ୍ତ୍ୱା ଜୀୱତୀତି ମଚ୍ଛିକୋ, ଇକୋ। ମଚ୍ଛେ ବନ୍ଧତି ଜାଲେନାତି ମଚ୍ଛବନ୍ଧୋ, ମଚ୍ଛେ ୱଧତୀତି ୱା ମଚ୍ଛବନ୍ଧୋ, ନିଗ୍ଗହୀତାଗମୋ, କଂ ଜଲଂ, ତସ୍ସ ଈଲକ୍ଖୀ, ତାଯ ୱଟ୍ଟୋ ୱଟ୍ଟନଂ ଅସ୍ସତ୍ଥୀତି କେୱଟ୍ଟୋ। କେୱଟ୍ଟୋପି, ଣୋ। ଜାଲେ ନିଯୁତ୍ତୋ, ଜାଲେନ ହନ୍ତୀତି ୱା ଜାଲିକୋ, ଦାସୋପ୍ପତ୍ର, ଦାସ ଦାନେ, ଅ, ''ଦାସୋ କେୱଟ୍ଟଭଟ୍ଟେସୂ''ତି [ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା ୧୦।୧୫]ରୁଦ୍ଧୋ।

୬୭୧-୬୭୨।ଝସାନ୍ତଂ ମଚ୍ଛେ। ମସ ଆମସନେ, ଛୋ, ମରଧାତୁୱସେନ ୱା ସିଦ୍ଧୋ, ମର ପାଣଚାଗେ, ଇନୋ, ରଲୋପୋ। ମୁଖପ୍ପଦେସେ ପୁଥୂନି ଲୋମାନି ଅସ୍ସ ପୁଥୁଲୋମୋ। ପାଠୀନାଦୀନଂ ମଚ୍ଛତ୍ତା ୱିସେସତୋ ଅଲୋମକେପ୍ପସ୍ସ ୱୁତ୍ତି। ଝସ ହିଂସତ୍ଥୋ ଦଣ୍ଡକୋ ଧାତୁ, ଅ, ଝସୋ। ଅଣ୍ଡଜୋ, ୱିସାରୋ, ସକଲୀପି, ୱିଚିତ୍ରଂ ସରତି ଅନେନ ୱିସାରୋ, ଣୋ। ରୋହିତାଦୀନଂ ୱକ୍କଲପ୍ପାଯୋ [ବତ୍ତଲପ୍ପାଯୋ (କ।)] ତତୋ ସକଲଂ। ତଂଯୋଗା, ଈ, ସକଲୀ।

ରୋହିତାଦୟୋ, ମକରାଦୟୋ ଚ ମଚ୍ଛପ୍ପଭେଦା। ରୁହ ଜନନେ, ତୋ, ରୋହିତୋ। ୱିପାକେ ମଧୁରସତ୍ତା ମଗ୍ଗୁରୋ, ୱଣ୍ଣୱିକାରୋ, ମଜ୍ଜତୀତି ୱା ମଗ୍ଗୁରୋ, ଉରୋ, ମଜ୍ଜ ସୁଦ୍ଧିଯଂ, ଜସ୍ସ ଗ୍ଗତ୍ତଂ, ରସ୍ସୋ ଚ, ମଗ୍ଗୁରୋ, ''ଙ ଖୂ''। ସିଙ୍ଗଯୁତ୍ତତାଯ ସିଙ୍ଗୀ, ଣୋ, ନଦାଦି, ସଙ୍ଗୁପି, ସରତି ୱାତନ୍ତି ୱା ସିଙ୍ଗୀ, ସର ହିଂସାଯଂ, ଅ, ରସ୍ସ ଗୋ, ଅସ୍ସି, ନିଗ୍ଗହୀତାଗମୋ, ନଦାଦି, ସିଙ୍ଗୀ, ''ଙ ଦ୍ୱେ''। ବଲ ସଂୱରଣେ, ଅଲୋ, ଲସ୍ସ ଜୋ, ବଲଜୋ,''ଙ ପା''। ମୁଞ୍ଜ ସଦ୍ଦତ୍ଥୋ, ମୁଞ୍ଜୋ। ପୁ ପୱନେ, ଉସୋ, ୱୁଦ୍ଧାୱାଦେସୋ, ପାୱୁସୋ, ମହାମୁଖମଚ୍ଛୋ, ''ଙ ଟା''।

ସତ୍ତକ୍ଖତ୍ତୁଂ ୱଙ୍କତୀତି ସତ୍ତୱଙ୍କୋ, ''ଙ ସେ''। ସହ ୱଙ୍କେନ, ସଂୱିଜ୍ଜମାନୋ ୱା ୱଙ୍କୋ ଯସ୍ସ ସୱଙ୍କୋ, ''ଙ ମ୍ରେ''। ନଠଅସଣ୍ଠାନୋ ମୀନୋ ନଠଅମୀନୋ, ''ଙ ଫ୍ ୌ-ଯୋ''। କଡି ସନ୍ନିଚଯୱଦନେକଦେସେସୁ, ଣ୍ଣୁ, ଗଣ୍ଡକୋ, ''ଙ ମା''। ସସୁ ହିଂସାଯଂ, ଉ, ଅସ୍ସୁ, ସୁସୁକା, ସକହ୍ଥେକୋ, ''ଙ-ପ୍ ୌ-ଚଯେ''। ସଯନତୋ ପସ୍ସେନ ଫରତୀତି ସଫରୀ, ନଦାଦି, ଫର ଫରଣେ, ସଫରୀ ଦ୍ୱୀସୁ, ''ଙ ଖୂ-ମା''। ପାଣିଗ୍ଗହଣେ ମୁଖଂ କିରତୀତି ମକରୋ, ଯଦାଦି।

୬୭୩। ତିମିଆଦୟୋ ସତ୍ତ ମହାମଚ୍ଛା ନାମ। ତିମ ଅଦ୍ଦଭାୱେ, ତିମତୀତି ତିମି, ଇ, ତିମି ମଚ୍ଛମତ୍ତେପି। ଗିର ନିଗ୍ଗିରଣେ, ଣୋ, ଲତ୍ତଂ, ଇସ୍ସତ୍ତଂ। ତିମିନୋ ଗଲୋ ତିମିଙ୍ଗଲୋ, ନିଗ୍ଗହୀତାଗମୋ। ୱଣ୍ଣେନ ପିଙ୍ଗଲତିମିରସଦିସତାଯ ତିମିରପିଙ୍ଗଲୋ। ଆ ଭୁସୋ ନନ୍ଦତୀତି ଆନନ୍ଦୋ, ନନ୍ଦ ସମିଦ୍ଧିଯଂ। ତିମିନୋ ମଚ୍ଛେ ନନ୍ଦଯତୀତି ତିମିନନ୍ଦୋ। ''ତିମିନ୍ଦୋ''ତିପି ପାଠୋ, ତିମୀନଂ ମଚ୍ଛାନଂ ଇନ୍ଦୋ ତିମିନ୍ଦୋ। ଅଧିକୋ ଆରୋହୋ ଯସ୍ସ ଅଜ୍ଝାରୋହୋ। ମହନ୍ତୋ ତିମି ମଚ୍ଛୋ ମହାତିମି।

୬୭୪। ଦ୍ୱଯଂ ''ଙ ଫେ''ଇତି ଖ୍ୟାତେ ପାସାଣସଦିସସଣ୍ଠାନୋ ମଚ୍ଛୋ ପାସାଣମଚ୍ଛୋ। ପଠ ୱିଯତ୍ତିଯଂ ୱାଚାଯଂ, ଇନୋ , ଉଭଯତ୍ର ଦୀଘୋ, ପାଠୀନୋ, ''ଙ-ପ୍ ୌ''ତି ଚ ୱଦନ୍ତି। ଦ୍ୱଯଂ ବଢଇସେ। ୱଙ୍କତୀତି ୱଙ୍କୋ, ୱଙ୍କ କୋଟିଲ୍ଲେ। ବଲ ସଂୱରଣେ, ଇସୋ, ଢଅତ୍ତଂ। ମଚ୍ଛୱେଧନମ୍ପି, ୱିଧ ୱିଧାନେ, ଭେଦନେ ଚ, ଅନେକତ୍ଥତ୍ତା, ୟୁ।

ତିକଂ କୁମ୍ଭୀଲେ। ''ସୁଂସୁମାରୋ''ତି ସମୁଦିତନାମଂ, ସସତୀତି ସୁସୁ। ସୁସୁ ଏୱ ସୁଂସୁ, ମାରେତୀତି ମାରୋ, ସୁଂସୁ ଏୱ ମାରୋ ସୁଂସୁମାରୋ। କେନ ଉଭତି ପୂରେତୀତି କୁମ୍ଭୋ, ଜଲାସଯୋ, ତତ୍ର ଉଲତି ଗଚ୍ଛତୀତି କୁମ୍ଭୀଲୋ, କୁମ୍ଭୀ ୱା ଘଟୋ, ତଂ ଲାତୀତି କୁମ୍ଭୀଲୋ। ନ କମତୀତି ନକ୍କୋ, କ୍ୱି, ସଞ୍ଞାସଦ୍ଦତ୍ତା ନସ୍ସ ପକତି, ନକ୍କ ନାସନେ ୱା, ଚୁରାଦି।

ଦ୍ୱୟଂ କଚ୍ଛପୋ। କୁଚ୍ଛିତୋ ଊମି ୱେଗୋ ଅସ୍ସ କୁମ୍ମୋ, ''ପକାସେ ୱେଗଭଙ୍ଗେସୁ, ତରଙ୍ଗେ ଊମି ପୁଂଥିୟ''ନ୍ତି [ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା ୧୦।୨୧]ରଭସୋ, ''ୱେଗେ ଭଙ୍ଗପ୍ପକାସେସୁ, ବିଲାୟଂ ଊମି ୱୀଚିୟ''ନ୍ତି ନାନତ୍ଥସଙ୍ଗହୋ। କଚ୍ଛେନ ପିୱତୀତି କଚ୍ଛପୋ, ଣୋ, କମଠୋପ୍ପତ୍ତ୍ର, କମୁ ଇଚ୍ଛାୟଂ, ଅଠୋ।

୬୭୫। ଦ୍ୱୟଂ କକ୍କଟୋ। କକତୀତି କକ୍କଟକୋ। ସକହ୍ଵେ କୋ, କୁକ ଆଦାନେ ୱା, ଅଟୋ, ଉସ୍ସତ୍ତଂ। କୁଲ ସନ୍ତାନେ, ବନ୍ଧୁମ୍ହି ଚ, ଈରୋ, କୁଂ ୱା ପଥୱିଂ ଲୁନାତୀତି କୁଠଈରୋ, ଈରୋ। ଦ୍ୱୟଂ ରତ୍ତପେ। ଜଲସ୍ସ ଊକା କିମିୱିସେସୋ ଜଲୂକା, ଜଲଂ ଓକଂ ଗେହଂ ଏତିସ୍ସାତି ୱା ଜଲୂକା, ଓସ୍ସୂ, ଉଚ ସମୱାୟେ, ଣୋ, ଓକଂ। ରତ୍ତଂ ରୁଧିରଂ ପିୱତୀତି ରତ୍ତପା।

ତିକଂ ମଣ୍ଡୂକୋ। ମଣ୍ଡ ଭୂସନେ, ଊକୋ, ଦୀଘୋ। ଦଦ ଦାନେ, ଉରୋ, ଦ୍ୱିତ୍ତଂ। ଭୀ ଭୟେ, ସପ୍ପତୋ ଭାୟତୀତି ଭେକୋ, ଇକୋ, ଈସ୍ସେ। ୱସ୍ସାଭୂ, ସାଲୁରୋ, ପ୍ଲୱୋପି। ଦ୍ୱୟଂ ''ତୀ''ଇତି ଖ୍ୟାତେ। ଗଣ୍ଡଂ ୱଚ୍ଚସନ୍ନିଚୟଂ ଉପ୍ପାଦେତୀତି ଗଣ୍ଡୁପ୍ପାଦୋ। ମହିୟା ଲତା ମହୀଲତା, କିଞ୍ଚୁଲୁକୋପି। କିଞ୍ଚି ଚୁଲତୀତି କିଞ୍ଚୁଲୁକୋ, ଉକୋ।

୬୭୬। ଦ୍ୱୟଂ ମୁତ୍ତାଫୋଟେ। ସପ୍ପ ଗମନେ, ଇ, ଅସ୍ସି, ସିପ୍ପି, ଥୀ। ସୁ ଅଭିସୱେ, ତ୍ତି, ସୁତ୍ତି। ଦ୍ୱୟଂ ସଙ୍ଖେ। ଖନୁ ଅୱଦାରଣେ, କ୍ୱି, ସଙ୍ଖୋ। ସମୁ ଉପସମେ ୱା, ଖୋ, ସଙ୍ଖୋ। କଂ ୱାତି ଗଚ୍ଛତୀତି କୁମ୍ବୁ, ଉ, ଦ୍ୱେପ୍ପନିଙ୍ଗିୟଂ।

ଦ୍ୱୟଂ ଖୁଦ୍ଦସଙ୍ଖଜାତିୟଂ। ସଙ୍ଖସ୍ସ ନଖୋ ଇୱ ସଙ୍ଖନଖୋ। ଦ୍ୱୟଂ ''ଖରୁ''ଇତି ଖ୍ୟାତେ। ଜଲେ ସୱତୀତି ଜଲସୁତ୍ତି, ସୁ ପସୱେ, ତ୍ତି। ସମତୀତି ସମ୍ବୁକୋ, ଉକୋ, ବୋନ୍ତୋ ଚ, ''ସମ୍ବୁକୋ ଜଲସୁତ୍ତି'ତ୍ଥୀ''ତି [ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା ୧୦।୨୩]ପୁଂକଣ୍ଡେ ୱୋପାଲିତୋ।

୬୭୭। ଦ୍ୱୟଂ ଜଲାସୟେ। ଜଲାନଂ ଆସୟୋ ପତିଟ୍ଠିତଟ୍ଠାନଂ ଜଲାସୟୋ। ତେସୁ ଜଲାସୟେସୁ ମଜ୍ଝେ ଯୋ ଗମ୍ଭୀରୋ ଅଗାଧୋ, ସୋ ରହଦାଖ୍ୟୋ, ହର ହରଣେ, ଭୂୱାଦି, ଦୋ, ୱଣ୍ଣୱିପରିୟୟୋ, ରହଦୋ।

ଦ୍ୱୟଂ ଉଦପାନେ। ଉଦକଂ ପିୱନ୍ତି ଅସ୍ମିଂ, ୟୁ, କଲୋପୋ। ପିୱନ୍ତି ଅସ୍ମିଂ ପାନୋ, ସୋ ଏୱ କୂପୋ ପାନକୂପୋ, କୁ ସଦ୍ଦେ, ପୋ, ଦୀଘାଦି, କୂପୋ, କେନ ଉଦତୀତି ୱା କୂପୋ, ଭସ୍ସ ପୋ। ଅନ୍ଧୁପି, ଅନ୍ଧ ଦସ୍ସନୁପସଙ୍ଘାତେ, ଚୁରାଦି, ଉ। ଦ୍ୱୟଂ ସମଚତୁରସ୍ସପୋକ୍ଖରଣିୟଂ। ଖନୁ ଅୱଦାରଣେ, କମ୍ମେ ତୋ, ନଲୋପୋ, ଦୀଘାଦି। ପୋକ୍ଖରଂ ଜଲଂ, ତଂୟୋଗା ଅନୋ, ନଦାଦି, ପୋକ୍ଖରଣୀ।

୬୭୮। ତିପାଦେନ ମହତୋ ସଦା ଅଗାଧଜଲସ୍ସ ପଦ୍ମଟ୍ଠାନସ୍ସ ଚ ପଦ୍ମସୁଞ୍ଜଞ୍ଜସ୍ସ ଚ ଯୋଗ୍ଗତାୟ ନାମଂ [ଅମର ୧୦।୨୮ ଗାଥାୟଂ ପସ୍ସିତଙ୍ଗଂ]। ତଡ଼ଅ ଆଘାତେ, ତଲ ପତିଟ୍ଠାୟଂ ୱା, ଆକୋ, ଅପରପକ୍ଖେ ଢଅତ୍ତଂ। ସର ଗମନେ, ଅ, ସରୋ। ୱପ ବୀଜନିକ୍ଖେପେ, ୱପନ୍ତି ଯାୟ ୱାପୀ, ଆୟତଚତୁରସ୍ସାୟମ୍ପି। ସରତିସ୍ମା ଅସୋ, ନଦାଦି, ସରସୀ। ଦହ ଭସ୍ମୀକରଣେ, ଅ, ଦଧ ଧାରଣେ ୱା, ଧସ୍ସ ହୋ। ଅମ୍ବୁଜାନଂ ପଦ୍ମାନଂ ଆକରୋ ଉପ୍ପତ୍ତିଟ୍ଠାନଂ।

ଖୁଦ୍ଦକୋ ସରୋ ''ପଲ୍ଲଲ''ନ୍ତ୍ୱୁଚ୍ଚତେ। ଯତ୍ର ୱସ୍ସାସୁ ଅଧିକଂ ଜଲଂ, ଗିମ୍ହେସୁ ଜାଣୁମତ୍ତଂ, ସୁକ୍ଖତ୍ତେୱ ୱା, ପଲ୍ଲ ରକ୍ଖଣେ, ଚୁରାଦି, ଅଲୋ, ପଲ୍ଲଲଂ।

୬୭୯-୬୮୦। ଅନୋତତ୍ତାଦୟୋ ଏତେ ସତ୍ତ ମହାସରା ନାମ। ତତ୍ର ସୂରିୟରଂସିସମ୍ଫସ୍ସାଭାୱେନ ନ ଅୱତପତି ଉଦକମେତ୍ଥାତି ଅନୋତତ୍ତୋ। କଣ୍ଣମୁଣ୍ଡପଙ୍କତସମୀପତ୍ତା କଣ୍ଣମୁଣ୍ଡୋ। ରଥଂ କରୋତୀତି ରଥକାରକୋ, ଯଥାକଥଞ୍ଚି ଅୟଂ ବ୍ୟୁପ୍ପତ୍ତି ନାମ, ସଞ୍ଜ୍ଞା ପନ ଲୋକତୋଯେୱାୱଗନ୍ତବ୍ବା। ଛଦ୍ଦଣ୍ଡଦନ୍ତୱନ୍ତତାୟ ଛଦ୍ଦନ୍ତୋ, ନାଗରାଜା, ତସ୍ସ ନିୱାସନଟ୍ଠାନସମୀପତ୍ତା ଛଦ୍ଦନ୍ତୋ, ସରୋ। କୁଣାଲସକୁଣା ବହୱୋ ଯତ୍ଥ ସନ୍ତି କୁଣାଲୋ। ମନ୍ଦାକିନୀ ଆକାସଗଙ୍ଗାୟମ୍ପି ୱୁତ୍ତା। ବହୱୋ ସୀହା ପପତନ୍ତି ଅସ୍ମିଂ ସୀହପ୍ପପାତୋ।

ଦ୍ୱୟଂ ଜଲପ୍ପାୟେ ଦେସେ କୂପନିକଟେ ପସୁପାନତ୍ଥଂ ପତ୍ଥାରାଦିରଚିତେ ଜଲାସୟେ। ଆହୂୟନ୍ତେ ପସୱୋ ଅତ୍ର ପାନାୟାତି ଆହାୱୋ, ଣୋ, ୱୁଦ୍ଧ୍ୱାୱାଦେସୋ। ନିପିୱନ୍ତି ଅସ୍ମିଂ ନିପାନଂ, ୟୁ। ଦ୍ୱୟଂ ସୁରଖାତେ, ଅପୋରିସେ ଦେୱନିମ୍ମିତେତି ଭାୱୋ, ସୋଣ୍ଡେଇଚ୍ଚଞ୍ଞେ। ''ଅଖାତୋ ଦେୱଖାତକୋ''ତି [ଅମର ୧୦।୨୭] ହି ଅମରମାଲାୟଂ ପୁଂସକଣ୍ଡଂ।

୬୮୧।ନଦ୍ୟନ୍ତଂ ନଦୀୟଂ। ସୱତୀତି, ଅନ୍ତୋ, ନଦାଦି, ସୱନ୍ତୀ। ନିନ୍ନଟ୍ଠାନଂ ଗଚ୍ଛତୀତି ନିନ୍ନଗା, କ୍ୱି। ସନ୍ଦ ପସୱନେ, ଉ, ଅସ୍ସିତ୍ତଂ, ୱଣ୍ଣୱିକାରୋ, ସିନ୍ଧୁ। ସର ଗମନେ, ତୋ, ଇକାରାଗମୋ, ସରିତା। ଆପାନଂ ନିୱାସୋ ଆପୋ, ସମୁଦ୍ଦୋ, ଣୋ, ତଂ ଗଚ୍ଛତୀତି ଆପଗା। ନଦ ଅବ୍ୟତ୍ତସଦ୍ଦେ, ନଦତୀତି

ନଦୀ, ନଦାଦି, ତରଙ୍ଗନୀପ୍ପତ୍ର।

ଦ୍ୱଯଂ ଗଙ୍ଗାଯଂ। ଭଗୀରଥେନ ରଞ୍ଞା ନିଦ୍ଧଭିତା ଭାଗୀରଥୀତି ଲୋକିଯା, ଅସ୍ମାକନ୍ତୁ ମତେନ ନାମମଡମେଢ଼େତଂ ତସ୍ସାତି ସନ୍ନିଟ୍ଠାନଂ, ଏୱଂ ସବ୍ବତ୍ର। ଗଚ୍ଛତୀତି ଗଙ୍ଗା, ଗମିତୋ ଗୋ, ତିପଥଗତାପି, ତଯୋ ସଗ୍ଗମଚ୍ଚପାତାଲପଥେ ଗତା ତିପଥଗତା। ସିନ୍ଧୂନଂ ନଦୀନଂ ସଙ୍ଗମୋ ମେଲକୋ ସମ୍ଭେଦୋ। ସମ୍ମା ଭିଜ୍ଜନ୍ତି ଅସ୍ମିଂ ସମ୍ଭେଦୋ, ସଂପୁଚ୍ବୋ ଭିଦି ମେଲନେ, ଣୋ।

୬୮୨। ଗଙ୍ଗାଦିକା ଇମା ପଞ୍ଚ ନଦିଯୋ ମହାନଦୀ ନାମ। ଅଚିରଂ ସୀଘଗମନଂ ଏତିସ୍ସମତ୍ଥୀତି ଅଚିରଓତୀ। ଯମୁ ଉପରମେ, ଉନୋ, ଯମସ୍ସ ଭଗିନୀ ୱା ଯମୁନା, ଭଗିନ୍ଯତ୍ଥେ ଉନୋ। ସରାନି ଭୱନ୍ତି ଯାଯ ଅୱଧିଭୂତାଯାତି ସରଭୂ, ସର ଗତିହିଂସାଚିନ୍ତାସୁ ୱା, ଉ, ଅଭୋନ୍ତୋ ଚ, ସରଭୂ। ମହ ପୂଜାଯଂ, ଅ, ନଦାଦି।

ଚନ୍ଦଭାଗାଦିକା ନିନ୍ନଗା ପଞ୍ଚ ମହାନଦିତୋ ଅଞ୍ଞାସଂ ନଦୀନଂ ଭେଦା। ଚନ୍ଦଭାଗୋ ନାମ ପବ୍ବତୋ, ତତୋ ପଭୱତୀତି ଚନ୍ଦଭାଗା। ସରଯୋଗା ୱନ୍ତୁ, ମଜ୍ଝେ ସକାରାଗମୋ, ନଦାଦି, ସରସ୍ସତୀ। ୱନ୍ତୁରତ୍ରାତିସଯେ।

୬୮୩। ନିଦ୍ଦୋସଂ ଜଲଂ ଅସ୍ସଂ ନେରଞ୍ଜରା, ଯଦାଦି, ଅଥ ୱା ନେରଞ୍ଜରା ନାମ ତୂରିଯୱିସେସୋ, ତଂସମାନସଦ୍ଦତାଯ ଅଯଂ ନଦୀ ନେରଞ୍ଜରା ନାମ। ନାନାଗାହାକୁଲୀଭୂତତାଯ କୁଚ୍ଛିତଂ ୱେରଂ ଅସ୍ସା କାୱେରୀ, ନଦାଦି। ନମ୍ମଂ ସୁଖଂ ଦଦାତୀତି ନମ୍ମଦା, ଣୋ। ଆଦିନା ସରାୱତୀ ୱେତ୍ତୱତୀ କଣ୍ଣକୀ କୋସିକୀଆଦିକା ଅନେକା ନଦୀଭେଦା ସଙ୍ଗହିତା।

ଦ୍ୱଯଂ ହତ୍ଥିଯଦେୱାଲଯାଦୀସୁ ଜଲମଗ୍ଗେ। ୱାରିନୋ ନିକ୍ଖମନମଗ୍ଗୋ ୱାରିମଗ୍ଗୋ। ନଲ ଗନ୍ଧେ, ଅ, ନଦାଦି, ଢଅତ୍ତଂ, ପନାଢଇ, ଅଯଂ ଇତ୍ଥିଯଂ, ପୁମେ ଚ।

ତିକଂ ଗାମଦ୍ୱାରମ୍ହି ଅସୁଚିପୂତିପଙ୍କସମ୍ପୁଣ୍ଣାଯଂ କାସୁଯଂ। ଚିତ୍ତଂ ଦୁନୋତୀତି ଚନ୍ଦନିକା, ଯଦାଦି।

୬୮୪-୬୮୫।ଜମୁ ଅଦନେ, ଅଲୋ, ନଦାଦି, ବୋନ୍ତୋ ଚ, ଢଅତ୍ତଂ, ଜମ୍ବାଢଇ। ଅୱଲଗ୍ଗନ୍ତି ଅସ୍ମିଂ ଓଢଇଗଲ୍ଲୋ, ଲଗ୍ଗ ସଙ୍ଗେ, ଅଲୋ, ଢଅତ୍ତଂ, ଅସ୍ସି, ଗଲୋପୋ, ଦ୍ୱିତ୍ତଞ୍ଚ। ସାଦ୍ଧପଙ୍କେନ ପଦୁମସ୍ସ ନାମଂ। ସରସି ରୁହତୀତି ସରୋରୁହଂ, ରୋ। ସତଂ ପତ୍ତାନି ଅସ୍ସ, ପଦୁମୱିସେସତ୍ତେପ୍ପସ୍ସ ପଦୁତ୍ତା ୱିସେସତୋ ଅଭେଦୋ। ଅରଂ ୱିନ୍ଦତୀତି ଅରୱିନ୍ଦଂ। ପଦ ଗମନେ, ଉମୋ। ପଦୁମଂ, ଅନିତ୍ଥୀ। ପଙ୍କେ କଦ୍ଦମେ ରୁହତୀତି ପଙ୍କେରୁହଂ, ଅଲୁତ୍ତସମାସୋଯଂ। ନଲ ଗନ୍ଧେ, ଇନୋ, ଢଅତ୍ତଂ। ପୁସ ୱୁଡ୍ଢିମ୍ହି, ଖରୋ, ୱୁଦ୍ଧି, ସସ୍ସ କୋ, ପୋକ୍ଖରେ ଜଲେ ଜାତନ୍ତି ୱା ପୋକ୍ଖରଂ। ମୁଢଆଲତୋପି ଉଗ୍ଗନ୍ତ୍ୱା ପୁପ୍ଫତି ମୁଢଆଲପୁପ୍ଫଂ। କଂ ଜଲଂ ଅଲଯତି ଭୂସଯତୀତି କମଲଂ, ଅଲ ଭୂସନେ। ଭିସତୋପି ଉଗ୍ଗନ୍ତ୍ୱା ପୁପ୍ଫତୀତି ଭିସପୁପ୍ଫଂ। କୁସେ ଜଲେ ସେତି ତିଟ୍ଠତୀତି କୁସେସଯଂ, ରୋ, ଅଲୁତ୍ତସମାସୋ। ତାମରସମ୍ପି, ତାମରଂ ଜଲଂ, ''ତାମରଂ ଘତମଣ୍ଡୋ ଚେ''ତି ତନ୍ତନ୍ତରଂ, ତତ୍ର ସେତି ତିଟ୍ଠତୀତି ତାମରସଂ, ରୋ।

୬୮୬।ସିତଂ ସେତଂ କମଲଂ ''ପୁଣ୍ଡରୀକ''ନ୍ତ୍ୟୁଚ୍ଚତେ, ପୁଡି ଖଣ୍ଡନେ, ମୁଡିରିଚ୍ଚେକେ, ଇକୋ, ଅରାଗମୋ ଚ, ମସ୍ସ ପୋ, ଇସ୍ସୀକାରୋ ଚ, ପୁଣ୍ଡରୀକଂ। ରତ୍ତଂ ତୁ କମଲଂ ''କୋକନଦଂ, କୋକାସକୋ''ତି ଚୋଚ୍ଚତେ। କୋକେ ନାଦଯତୀତି କୋକନାଦଂ, ଣୋ। ରତ୍ତୁପ୍ପଲେ ଚ, ''କୋକନଦଂ, କୋକନୁଦ''ନ୍ତିପି ପାଠୋ, କେ କନତି ଦିବ୍ବତୀତି ୱା କୋକନଦଂ, ଭୂୱାଦି, ଦୋ, ଅସ୍ସୋ। କନ ଦିତ୍ତିକନ୍ତିଗତୀସୁ, କେ କାସତୀତି କୋକାସକୋ, ଣ୍ବୁ, କାସ ଦିତ୍ତିଯଂ।

ଦ୍ୱଯଂ କେସରେ, କେ ଜାଯତୀତି କି, କମଲାଦି, ତସ୍ମିଂ ଜାଯତି, ଜଲତୀତି ୱା କିଞ୍ଜକ୍ଖୋ, ଖୋ, ନସ୍ସ, ଲସ୍ସ ୱା କୋ, ନିଗ୍ଗହୀତାଗମୋ, କେ ସରତୀତି, ଅ, ସତ୍ତମିଯା ଅଲୋପୋ, ଦ୍ୱଯମନିତ୍ଥୀ। ଦ୍ୱଯଂ ପଦ୍ମାଦିଦଣ୍ଡେ। ଦଣ୍ଡସଦିସତାଯ ଦଣ୍ଡୋ। ନଲ ଗନ୍ଧେ, ଣୋ।

୬୮୭। ଦ୍ୱଯଂ ମୁଢଆଲେ। ୱିସ ପେରଣେ, ୱସ୍ସ ଭୋ, ଭିସଂ, ଭାସ ଦିତ୍ତିଯଂ ୱା, ଆକାରସ୍ସି। ମୂଲେ ଜାଯତୀତି ମୁଢଆଲୋ, ଅଞ୍ଞତ୍ଥେ ଅଲୋ, ରସ୍ସାଦି, ଢଅତ୍ତଞ୍ଚ, ମୂଲ ପତିଟ୍ଠାଯଂ ୱା, ଅଲୋ, ସେସଂ ପୁବ୍ବସଦିସଂ, ଦ୍ୱଯଂପ୍ପନିତ୍ଥୀ।

ଦ୍ୱଯଂ କଣ୍ଣିକାଯଂ। ବୀଜସ୍ସ କୋସୋ ଆକରୋ ବୀଜକୋସୋ। କଣ୍ଣେ କରୀଯତୀତି କଣ୍ଣିକା, କଣ୍ଣାଲଙ୍କାରୋ, ତଂସଦିସସଣ୍ଠାନତାଯ କଣ୍ଣିକା, ପଦୁମାଦୀନଂ ସମୂହେ ଗହନେ ୱନେତ୍ଥେତ୍ତୋ। ସଣ ଦାନେ, ଡୋ, ସଣ୍ଡଂ, ''ସଣ୍ଡଂ ପଦ୍ମାଦିସଙ୍ଘାତେ, ଗୋପତିମ୍ହି ପୁମେ ଭୱେ''ତି ନାନତ୍ଥସଙ୍ଗହୋ।

୬୮୮। ଦ୍ୱୟଂ ପଦ୍ମକୁମୁଦାଦିସାମଞ୍ଞେ, ତଥା ହି ପଦ୍ମଂ ମହୋପ୍ପଲଂ ସିତୋପ୍ପଲମୁଚ୍ଚତେ, ‘‘କୁୱଲୟଂ ଉପ୍ପଲଞ୍ଚ, ନୀଲମିନ୍ଦୀୱରନ୍ତି ହି’’ଇତି ବ୍ୟାଡି, ‘‘ଉପ୍ପଲଞ୍ଚ କୁୱଲୟଂ, ନୀଲମିନ୍ଦୀୱରଂ ମତ’’ନ୍ତି ଭାଗୁରି ଚ, ‘‘ରୋମୋ ସିତି ଚ ନୀଲୋ, କୁୱଲୟମିନ୍ଦୀୱରଞ୍ଚ ନୀଲମ୍ବୁଜ’’ନ୍ତି ତୁ ୱରରୁଚି। ‘‘କୁୱଲୟଦଲସାମୋପ୍ପଙ୍ଗଦଧିତି ପରିଧୂ ସର’’ନ୍ତି ମାଲଧି, ମାଧୱୋ ଚ, ତତ୍ର ପୁବ୍ବକମତମିହ ନିସ୍ସୀୟତେ। ଯଦ୍ଯେୱଂ କଥମୁପ୍ପଲସଦ୍ଦେନ ନୀଲୁପ୍ପଲାଦୀସ୍ୱେୱ ବୁଦ୍ଧି, ନ ପନ ମହୋପ୍ପଲାଦିମ୍ହୀତି? ୱୁଚ୍ଚତେ – ସାମଞ୍ଞେପି ଧଞ୍ଞତ୍ତେ ଯଥା ଧଞ୍ଞସଦ୍ଦେନ କଲମାଦୀସ୍ୱେୱ ବୁଦ୍ଧି, ନ ପନ ମୁଗ୍ଗାଦୀସୁ, ଏୱମିହାପି। ଉପୁବ୍ବୋ ପା ପାନେ, ଅଲୋ, ଦ୍ୱିତ୍ତଂ, ଉଦକେ ପ୍ଲୱତୀତି ୱା ଉପ୍ପଲଂ, ଯଦାଦି। କୁଯା ପଥୱିଯା ୱଲୟଂ ଇୱ ସୋଭାକରତ୍ତା କୁୱଲୟଂ।

ଦ୍ୱୟଂ ନୀଲୁପ୍ପଲେ। ନୀଲୱଣ୍ଣେ, ଅ, ନୀଲଂ, ଇନ୍ଦତୀତି ଇନ୍ଦୀ, ନଦାଦି, ଇନ୍ଦୀ ଲକ୍ଖୀ, ତସ୍ସା ୱରଂ ଇନ୍ଦୀୱରଂ, ଇନ୍ଦ ପରମିସ୍ସରିଯେ ୱା, ଈରୋ।

ଅସ୍ମିଂ ନୀଲୁପ୍ପଲେ ସେତେ କୁମୁଦଂ ନାମ। କୁୟଂ ମୋଦତେ କୁମୁଦଂ, ଣୋ। ଅସ୍ସ ପଦୁମାଦିନୋ କନ୍ଦୋ ସାଲୂକମୁଚ୍ଚତେ। କଂ ସୁଖଂ ଦଦାତୀତି କନ୍ଦୋ, କନ୍ଦ ଅୱ୍ହାନେ ୱା ରୋଦନେ ଚ। ସଲ ଗମନତ୍ଥୋ ଦଣ୍ଡକୋ ଧାତୁ, ଊକୋ, ଦୀଘୋ, ସାଲୂକଂ।

୬୮୯। ତିକଂ ରତ୍ତାରତ୍ତସାମଞ୍ଞେ। କମଲତୋ ଅଞ୍ଞତରସ୍ମିଂ ଜଲକୁସୁମେ, ନ ତୁ ରତ୍ତେଯେୱ, ସୁଗନ୍ଧେନ ଯୁତ୍ତଂ ସୋଗନ୍ଧିକଂ। କସ୍ସ ହାରଂ ଇୱ ସୋଭାକରତ୍ତା କଲ୍ଲହାରଂ, ଲାଗମୋ, ଦ୍ୱିତ୍ତଞ୍ଚ। ଦକଂ ସୀତଲଂ କରୋତୀତି ଦକସୀତଲିକଂ।

ଦ୍ୱୟଂ ସେୱାଲେ। ଉଦକଂ ସେୱତୀତି ସେୱାଲୋ, ଅଲୋ, ୱକାରାଗମୋ, ଇସ୍ସେ ଚ। ନୀଲତୀତି ନୀଲିକା, ନୀଲ ୱଣ୍ଣେ, ଇକୋ, ନୀଲୱଣ୍ଣଯୋଗତୋ ୱା ନୀଲିକା, ସେୱଲୋପି, ଦ୍ୱୟଂ ପଦ୍ମଯୁତ୍ତେ ଦେସେ, ପଦ୍ମସମୂହେ ଚ। ନଳିନୀ ଚ ପଙ୍କଜିନୀ ୱିସିନୀ ଚ ସରୋଜିନୀ ପଦ୍ମିନୀତି ପରିଯାୟା। ‘‘ପଦ୍ମସଣ୍ଡଂ ତଦାକରେ’’ତି ହି ପରିଯାୟଂ ରତନମାଲାୟଂ ମାଧୱୋ, ୱିସଂ ସମଂ, ତଦ୍ଧନ୍ତତାୟ ୱିସିନୀ, ଇନୋ, ନଦାଦି। ଅମ୍ବୁଜଯୋଗତୋ, ଅମ୍ବୁଜାନଂ ସମୂହତୋ ୱା ଅମ୍ବୁଜିନୀ।

୬୯୦। ତିଲବୀଜାଦୟୋ ସେୱାଲୋ ନାମ। ତତ୍ର ତିଲବୀଜପ୍ପମାଣଂ ଜଲସଣ୍ଠିତଂ ନୀଲାଦିୱଣ୍ଣଯୁତ୍ତଂ ତିଲବୀଜଂ ନାମ। ସଙ୍ଖୋ ନାମ ସପତ୍ତୋ ଅପ୍ପକଣ୍ଠୋ ଉଖାପିଧାନାଦିପ୍ପମାଣୋ ସମୂଲୋ ଏକୋ ସେୱାଲୱିସେସୋ। ପଣକୋ ନାମ ଭମରସଣ୍ଠାନୋ ନୀଲୱଣ୍ଣୋ ଏକୋ ସେୱାଲୱିସେସୋ, ପଣ ସଙ୍ଘାତେ, ଣ୍ୱୁ, ପଣକୋ।

ପାତାଲୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

ଇତି ସକଲବ୍ୟାକରଣମହାୱନାସଙ୍ଗଞ୍ଚାଣଚାରିନା କୱିକୁଞ୍ଜରକେସରିନା ଧୀମତା ସିରିମହାଚତୁରଙ୍ଗବଲେନ ମହାମଚ୍ଚେନ ୱିରଚିତାୟଂ ଅଭିଧାନପ୍ପଦୀପିକାୱଣ୍ଣନାୟଂ ଭୂକଣ୍ଡୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

୩। ସାମଞ୍ଞକଣ୍ଡ

୧। ୱିସେସ୍ସାଧୀନୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା

୬୯୧।ଇହ ୱକ୍ଖମାନେ ସାମଞ୍ଞକଣ୍ଡେ ସାଙ୍ଗୋପାଙ୍ଗେହି ଅଙ୍ଗୌପାଙ୍ଗଦ୍ୱଯସହିତେହି ୱିସେସ୍ସାଧୀନେହି ୱିସେସ୍ସାଯତ୍ତେହି ୱିସେସନସଦ୍ଦେହି ସୋଭନାଦୀହି ସଂକିଣ୍ଣେହି ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞୱିଜାତିଯତ୍ଥେହି ଦବ୍ବକ୍ରିଯାଗୁଣାଦୀହି ଅନେକତ୍ଥେହି ସମଯୱଣ୍ଣାଦୀହି ଅବ୍ଯଯେହି ଚିରସ୍ସମାଦୀହି ଚ କମା କମତୋ ୱଗ୍ଗା କଥିଯନ୍ତେ, ତେ ଚ ପୁବ୍ବୱଗ୍ଗସନ୍ନିସ୍ସଯା, ତଥା ହି ସୋଭନାଦଯୋ ଦେୱମନୁସ୍ସାଦୀସୁ ୱିସେସନଭାୱେନ ସମ୍ବନ୍ଧା, କ୍ରିଯାଦଯୋ ତୁ ତଦାଧାରତାଯ, ସମଯାଦଯୋ ୱାଚକତାଯ, ଚିରସ୍ସମାଦଯୋ ତଂକ୍ରିଯାୱିସେସନଭାୱେନ, ତତୋଯେୱ ସାଧାରଣତ୍ତା ସାମଞ୍ଞକଣ୍ଡମିଦଂ।

୬୯୨। ଇହ ସଦ୍ଦେ ଭିନ୍ନୋ ରୂପନ୍ତରା ଲିଙ୍ଗୱିନିଚ୍ଛଯୋ, ସୋ ଅତ୍ରାପି ୱଗ୍ଗେ ଭିନ୍ନୋ ରୂପନ୍ତରାଯେୱାତି ୱିପ୍ପଟିପତ୍ତିନିରାସତ୍ଥଂ ବ୍ଯାପକନ୍ଯାଯମାହ ‘‘ଗୁଣି’’ଚ୍ଚାଦିନା। ତସ୍ସତ୍ଥୋ – ୱିସେସନଭୂତା ସଦ୍ଦେ ଗୁଣସଦ୍ଦା, ଦବ୍ବସଦ୍ଦା, କ୍ରିଯାସଦ୍ଦା ଚ ୱିସେସ୍ସାଧୀନଭାୱେନ ହେତୁନାଯେୱ, ନ ଭିନ୍ନୋ ରୂପନ୍ତରାପି ୱିସେସନସଦ୍ଦେନ ସମଲିଙ୍ଗିନୋ ସିଯୁନ୍ତି, ଯଥା – ସୋଭନା ଇତ୍ଥୀ, ସୋଭନୋ ପୁରିସୋ, ସୋଭନଂ ଚିତ୍ତଂ।

୬୯୩-୬୯୬।ସୁଭନ୍ତଂ ସୋଭନେ। ସୁଭ ସୋଭନେ, ଯୁ। ରୁଚ ଦିତ୍ତିଯଂ, ଇରୋ। ସାଧ ସଂସିଦ୍ଧିଯଂ, ଉ। ମନଂ ତୋସେତୀତି ମନୁଞ୍ଞଂ। ଞା ପରିମାଣତୋସନନିସାମନେସୁ, ଅନ୍ତସ୍ସୁକାରୋ, ମନଂ ଆ ଭୁସୋ ତୋସେତୀତି ୱା ମନୁଞ୍ଞଂ, ତଦା ‘‘ମନୋ ଅଞ୍ଞ’’ନ୍ତି ଛେଦୋ, ଆଲୋପୋ। ଚର ଗତିଭକ୍ଖନେସୁ, ଣୁ, ଚରତି ଚିତ୍ତମେତ୍ଥାତି ଚାରୁ। ସୁଟ୍ଠୁ ଦରୀଯତେ ସୁନ୍ଦରଂ, ଦର ଦାରଣେ । ୱଗ୍ଗ ଗମନେ, ଉ, ୱଗ୍ଗୁ। ମନୋ ରମତି ଅସ୍ମିଂ। କମୁ ଇଚ୍ଛାଯଂ, ତୋ। ହରତି ଚିତ୍ତଂ ହାରୀ, ଣୀ। ମନ ଞାଣେ, ଜୁ, ମନୋ ଜୱତି ଯସ୍ମିଂ ୱା ମଞ୍ଜୁ, ନଲୋପୋ। ପିଯସୀଲଯୁତ୍ତତାଯ ପେସଲଂ, ପିଯସ୍ସ ପେ, ଈସ୍ସତ୍ତଂ। ଭଦି କଲ୍ଯାଣେ, ଦୋ। ୱା ଗତିଯଂ, ମୋ। କଲ ସଙ୍ଖ୍ଯାନେ, ଯାଣୋ। ମନଂ ଅପ୍ପେତି ୱଡ୍ଢେତୀତି ମନାପଂ, ମନୋ ଅପ୍ପୋତି ଯସ୍ମିନ୍ତି ୱା ମନାପଂ, ଆପ ପାପୁଣନେ, ଅପାଦିପୁବ୍ବୋ ଚ। ଲଭିତବ୍ବନ୍ତି ଲଦ୍ଧଂ, ତୋ, ସକତ୍ଥେ କୋ। ସୁଭତୀତି ସୁଭଂ, ସୁନ୍ଦରେନ ସଭାୱେନ ଭୱତୀତି ୱା ସୁଭଂ।

ପୁଙ୍ଗୱନ୍ତଂ ଉତ୍ତମେ, ଉବ୍ଭୂତୋ ଅତ୍ଥୋ ଉତ୍ତମୋ, ଉଭସଦ୍ଦତୋ ଉବ୍ଭୂତତ୍ଥତୋ ୱିସେସତ୍ଥେ ତମୋ, ଉଗ୍ଗତତମତ୍ତା ୱା ଉତ୍ତମୋ। ୱର ପତ୍ଥନାଯଂ, ପୱରୋ। ଇଟ୍ଠପଚ୍ଚଯେ ୱୁଡ୍ଢସ୍ସ ଜାଦେସୋ, ଜେଟ୍ଠୋ। ପକଟ୍ଠଂ ମୁଖଂ ଆରମ୍ଭୋ ଅସ୍ସ ପମୁଖୋ। ନତ୍ଥି ଉତ୍ତରୋ ଉତ୍ତମୋ ଯସ୍ମା ଅନୁତ୍ତରୋ। ପମୁଖୋ ଚ ଅନୁତ୍ତରୋ ଚାତି ଦ୍ୱନ୍ଦୋ। ଅପାଦିପୁବ୍ବେ ୱରୋ। ମୁଖମିୱ ମୁଖ୍ଯୋ, ଇୱତ୍ଥେ ଯୋ। ପଦଧାତୀତି ପଧାନଂ, ଯୁ। ପମୁଖଭାୱେ ତିଟ୍ଠତୀତି ପାମୋକ୍ଖୋ, ଉଭଯତ୍ରାପି ୱୁଦ୍ଧି। ପକଟ୍ଠଂ ରାତୀତି ପରଂ, ଣୋ। ‘‘ଅଗ୍ଗ’’ନ୍ତି ଜାନିତବ୍ବନ୍ତି ଅଗ୍ଗଞ୍ଞଂ, ‘‘ଅଗ୍ଗ’’ନ୍ତି ପମାନିତବ୍ବନ୍ତି ୱା ଅଗ୍ଗଞ୍ଞଂ। ଉତ୍ତରୋ ଉତ୍ତମସଦିସୋ। ପଧାନଭାୱଂ ନୀତଂ ପଣୀତଂ, ନୀ ନଯେ, କମ୍ମନି ଣୋ। ପରଂ ପଚ୍ଚନୀକଂ ମାରେତୀତି ପରମଂ, ପକଟ୍ଠଭାୱେ ରମତୀତିୱା ପରମଂ, ଣୋ। ଇଯିଟ୍ଠେସୁ ପସତ୍ଥସ୍ସ, ୱୁଡ୍ଢସ୍ସ ଚ ସୋ, ସେଯ୍ଯୋ, ସେଟ୍ଠୋ ଚ, ‘‘କ୍ୱଚାସୱଣ୍ଣଂ ଲୁତ୍ତେ’’ତି ଇସ୍ସେ। ଗାମଂ ନେତୀତି ଗାମଣି, ‘‘ତସ୍ସୀଲାଦୀସୁ ଣୀ ତ୍ୱାୱୀ ଚା’’ତି ଣୀ, ରସ୍ସୋ, ଗାମଣି। ସନ୍ତତମତାଯ ସତ୍ତମୋ, ସନ୍ତତୋ ତମୋ, ସନ୍ତସ୍ସ ଚ ସୋ। ୱିସେସୀଯତେତି ୱିସିଟ୍ଠୋ, ସିସ ୱିସେସନେ, ତୋ। ଅର ଗମନେ, ଣ୍ଯୋ, ଇକାରାଗମୋ, ଅରିଯୋ। ନତ୍ଥି ଅଗ୍ଗୋ ଯସ୍ମା ନାଗୋ, ଦୀଘାଦି, ଗଲୋପୋ ଚ। ଇ ଗତିଯଂ, ଣୁ, ଇସ୍ସେ, ଅଲୋପୋ ଚ, ଏକୋ, ସଦିସରହିତତାଯ ୱା ଏକୀଭାୱେ ତିଟ୍ଠତୀତି ଏକୋ, କୋ। ଉସ୍ସାପେତି ପଚ୍ଚନୀକେତି ଉସଭୋ, ଉସ ଦାହେ, ଅଭୋ । ଅଜ ଗମନେ, ଅ, ଜସ୍ସ ଗୋ, ଦ୍ୱିତ୍ତଂ, ଅଗ୍ଗୋ। ମୁଚ ମୋଚନେ, ହୀନମଜ୍ଝିମଭାୱେହି ମୁଚ୍ଚତୀତି ମୋକ୍ଖୋ, ତୋ, ତସ୍ସ ଖୋ। ମୋକ୍ଖ ମୋଚନେ ୱା, ଅ। ପଧାନଭାୱଂ ଗଚ୍ଛତୀତି ପୁଙ୍ଗୱୋ, ଯଦାଦି, ପୁଲ୍ଲଲୋପ୍ପତ୍ର, ପୁସ ୱୁଡ୍ଢିମ୍ହି, ଅଲୋ, ସସ୍ସ ଖୋ, ଅସରୂପଦ୍ୱିତ୍ତଂ। ଏତେ ଚୁତ୍ତମାଦଯୋ ସମାସଗାପି ଅସମାସଗାପି ଉତ୍ତମତ୍ଥୱାଚକା। ଅମରକୋସେ ପନ ନାଗୋସଭପୁଙ୍ଗୱାନଂ ସମାସଗତ୍ତେଯେୱ ଉତ୍ତମତ୍ଥୱାଚକତା ୱୁତ୍ତା, ୱୁତ୍ତଞ୍ଚ –

‘‘ଉତ୍ତରସ୍ମିଂ ପଦେ ବ୍ଯଗ୍ଘ-ପୁଙ୍ଗୱୋ’ସଭକୁଞ୍ଜରା;

ସୀହସଦ୍ଦୂଲନାଗାଦ୍ଯା, ପୁମେ ସେଟ୍ଠତ୍ଥଗୋଚରା’’ତି [ଅମର ୨୧।୫୯]।

ତସ୍ସତ୍ଥୋ – ବ୍ଯଗ୍ଘାଦଯୋ କମ୍ମଧାରଯସମାସେ ସତି ଉତ୍ତରପଦୀଭୂତା ସେଟ୍ଠତ୍ଥୱିସଯା ପୁବ୍ବପଦସ୍ସ ସେଟ୍ଠତ୍ଥୱାଚକା ପୁଲ୍ଲିଙ୍ଗା ଚ ଭୱନ୍ତି, ଯଥା ‘‘ପୁରିସବ୍ଯଗ୍ଘୋ, ମୁନିପୁଙ୍ଗୱୋ’’ଇଚ୍ଚାଦି। ସୀହାଦଯୋ, ଆଦିନା ୱରାହପୁଣ୍ଡରୀକଧୋରଯ୍ହସୋଣ୍ଡୀରାଦଯୋ ଚ ସମାସଗା କମ୍ମଧାରଯସମାସେ ଉତ୍ତରପଦଭୂତା ସେଟ୍ଠତ୍ଥୱାଚକା ପୁମେୱ ଭୱନ୍ତି, ଯଥା ‘‘ସକ୍ଯସୀହୋ, କୱିକୁଞ୍ଜରୋ, ପୁରିସସଦ୍ଦୂଲୋ, ପୁରିସୱରାହୋ’’ଇଚ୍ଚାଦି।

୬୯୭। ତିତ୍ତସ୍ସ, ଅକ୍ଖିନୋ ଚ ପୀତିଜନକଂ ୱତ୍ଥୁ ଅବ୍ଭାସେକଂ, ଅସେଚନଞ୍ଚ ନାମ, ନ ବ୍ଯାସିଞ୍ଚନ୍ତି ନକ୍ଖରନ୍ତି ନୟନମନାନି ଯସ୍ମାତି ଅବ୍ଭାସେକଂ, ଅସେଚନଞ୍ଚ, ନ ବ୍ଯାସିଞ୍ଚନ୍ତି ଚ ଯସ୍ମିଂ ଆଗନ୍ତୁକଭୂତାନି ଅଞ୍ଜରସାନୀତି ୱା ଅବ୍ଭାସେକଂ, ଅସେଚନଞ୍ଚ। ଣୋ, ଯୁ ଚ।

ଛନ୍ଦଂ ଇଟ୍ଠେ ୱତ୍ଥୁମ୍ହି ଇଚ୍ଛିତନ୍ତଂ, ଏସିତବ୍ବନ୍ତି ୱା ଇଟ୍ଠଂ, ଇସୁ ଇଚ୍ଛାୟଂ, ଇସ ଗୱେସନେ ଚ, ତୋ। ସୁଭଗଂ ଗଚ୍ଛତୀତି ସୁଭଗଂ, କ୍ୱି। ହଦୟେ ସାଧୁ, ହଦୟସ୍ସ ୱା ପିୟନ୍ତି ହଜ୍ଜଂ, ଣୋ, ଦନ୍ତସ୍ସ ଲୋପୋ, ଦ୍ବସ୍ସ ଜୋ। ଦୟିତବ୍ବଂ ଆଦାତବ୍ବନ୍ତି ଦୟିତଂ, ତୋ। ୱଲ୍ଲ ସଂୱରଣେ, କମ୍ମନି ଅଭୋ। ପିୟାୟିତବ୍ବନ୍ତି ପିୟଂ,ପୀ ତପ୍ପନକନ୍ତୀସୁ, ଣ୍ୱୋ, ରସ୍ସାଦି।

୬୯୮। ତିକଂ ତୁଚ୍ଛୋ। ତୁଚ ୱିନାସେ, ଛୋ। ରିଚ ୱିଯୋଜନସମ୍ପଚ୍ଚନେସୁ, ସମ୍ପଚ୍ଚନଂ ମିସ୍ସନଂ, ତୋ, ସକତ୍ଥେ କୋ। ସୁନସ୍ସ ହିତଂ ସୁଞ୍ଞଂ, ଯୋ, ନ୍ଯସ୍ସ ଞ୍ଞୋ, ସୁନ ଗତିୟଂ ୱା, ଯୋ। ଦ୍ୱୟଂ ଅସାରେ। ଫଲ ନିପ୍ଫତ୍ତିୟଂ, ଉ, ଗୁ ୱା। ପୁବ୍ବତ୍ର ଗୋତ୍ତୋ, ଅସ୍ସେ, ଫେଗ୍ଗୁ।

ତିକଂ ପତ୍ତିତ୍ତେ। ମେଧ ହିଂସାସଙ୍ଗମେସୁ, ମେଧୀୟତେ ସଙ୍ଗମୀୟତେ ମେଜ୍ଝଂ, ଣ୍ୱୋ, ଝସ୍ସ ଝୋ, ଅସରୂପଦ୍ୱିତ୍ତଂ। ପୁ ପୱନେ, ତୋ, ଦୀଘାଦି। ୱୁଦ୍ଧ୍ୱାଦେସୋ, ଇକାରାଗମୋ ଚ। ଦ୍ୱୟଂ ଅୱିରଦ୍ଧେ। ନ ୱିରଜ୍ଝତୀତି ଅୱିରଦ୍ଧୋ, ରଧ ହିଂସାପରାଧାପଗମନେସୁ, ତୋ। ''ଧଢଭହେହି ଧଢା ଚେ''ତି ତସ୍ସ ଧୋ। ପଣ ବ୍ଯୱହାରଥୁତୀସୁ, ଣ୍ୱୁ, ୱିରଦ୍ଧୱୋହାରେନ ନ ପଣାମେତୀତି ଅପଣ୍ଣକୋ।

୬୯୯-୭୦୧। ଦ୍ୱୟଂ ଜାତ୍ୟାଚାରାଦିନା ଅନିନ୍ଦିତେ। ଉପୁଦ୍ଧୋ, ପପୁଦ୍ଧୋ ଚ କସ ୱିଲେଖନେ, ହିଂସାୟଞ୍ଚ, ତୋ, ''ସାଦିସନ୍ତପୁଚ୍ଛଭଞ୍ଜହଂସାଦୀହି ଟ୍ଠୋ''ତି ସହାଦିବ୍ଯଞ୍ଜନେନ ତସ୍ସ ଟ୍ଠୋ।

ଗାରୟ୍ହନ୍ତଂ ଜାତ୍ୟାଚାରାଦିନା ନିନ୍ଦିତେ। ନିହୀୟତେତି ନିହୀନୋ, ହା ଚାଗେ, ଇନୋ, ଦୀଘୋ। ଅପାଦିପୁବ୍ବେ ହୀନୋ। ଲମ ନିନ୍ଦାୟଂ, ଣ୍ୱୁ, ଲାମକୋ। କିଟ ଗତିୟଂ, ପତି ନିପୁବ୍ବୋ ତୁ ନିନ୍ଦାୟଂ, ଠୋ, ପତିକିଟ୍ଠଂ, ନିକିଟ୍ଠଞ୍ଚ। ଇତ୍ତରସଦ୍ଦୋ ଲାମକତ୍ଥୱାଚକୋ ପାଟିପଦିକୋ, ''ଜାତ୍ୟାଚାରାଦୀହି ନିହୀନୋୟ''ନ୍ତି ଅୱଦିତବ୍ବୋତି ଅୱଜ୍ଜୋ, ତବ୍ଭାୱତ୍ଥୋ ଚେତ୍ଥ ଅକାରୋ। ୱଦ ୱିୟତ୍ତିୟଂ ୱାଚାୟଂ, ଣ୍ୱୋ, ଦ୍ଯସ୍ସ ଜୋ। କୁଚ୍ଛା ସଞ୍ଜାତା ଅସ୍ସ କୁଚ୍ଛିତୋ। ଅଧୋଭାଗେ ଜାତୋ ଅଧମୋ, ଓସ୍ସତ୍ତଂ। ଊମ ନିନ୍ଦାୟଂ, କମ୍ମେ ଅ, ସକତ୍ଥେ କୋ, ଉସ୍ସୋ, ଓମକୋ। ଗରହିତବ୍ବୋତି ଗାରୟ୍ହୋ, ଗରହ ନିନ୍ଦାୟଂ, ଣ୍ୱୋ, ୱଣ୍ଣୱିପରିୟଯୋ।

ଦ୍ୱୟଂ ମଲୟୁତ୍ତେ। ମଲୟୁତ୍ତତାୟ ମଲୀନୋ, ଇନୋ, ଦୀଘୋ। ଅସ୍ସତ୍ଥେତ୍ଥ ଈ, ମସପଚ୍ଚୟେ ମଲୀମସୋ, କଚ୍ଚରଂ, ମଲଦୂସିତମ୍ପି, କୁଚ୍ଛିତଂ ଚରତୀତି କଚ୍ଚରଂ।

ତିପାଦଂ ୱିପୁଲେ। ବ୍ରହ ୱୁଦ୍ଧିୟଂ, ରାଜାଦି, ବ୍ରହା। ମହ ପୂଜାୟଂ, ଅନ୍ତୋ। ପୁଲ ମହତ୍ତେ, ୱିପୁଲଂ। ସଲ ଗମନେ, ୱିସାଲଂ, ଣୋ। ପଥ ସଙ୍ଖ୍ୟାନେ, ଉଲୋ, ଅସ୍ସୁ, ପୁଥୁଲଂ, ଉମ୍ହି ପୁଥୁ। ଗର ସେଚନେ, ଉ, ଗରୁ। ଅର ଗମନେ, ଉ, ଅସ୍ସୁ, ଉରୁ। ତନୁ ୱିତ୍ଥାରେ, ତୋ, ଇଣ୍ଡାଦେସୋ, ତସ୍ସ ଥୋ, ଅସ୍ସି, ଅସରୂପଦ୍ୱିତ୍ତଂ, ୱିତ୍ଥିଣ୍ଣଂ।

ୱଠରନ୍ତଂ ଥୂଲେ। ପୀ ତପ୍ପନକନ୍ତୀସୁ, ଇନୋ। ଥୂଲ ପରିବୁହନେ, ଅ। ପୀଧାତୁତୋ ଈୱରୋ, ପୀୱରଂ। ଲପଚ୍ଚୟେ ଥୁଲ୍ଲଂ, ରସ୍ସାଦି। ୱଦ ୱିୟତ୍ତିୟଂ ୱାଚାୟଂ, ୱଦତୀତି ୱଠରଂ, ଅରୋ, ଦସ୍ସ ଠୋ। ଥୂଲମୁପଚିତମଂସୱିପୁଲାୟତମଂସାଦି।

ଦ୍ୱୟଂ ସନ୍ନିଚିତେ। ଆନିପୁବ୍ବୋ ଚି ଚୟେ, କମ୍ମେ ତୋ, ଆଚିତଂ, ନିଚିତଞ୍ଚ।

୭୦୨। ସିଲୋକୋ ସବ୍ବସ୍ମିଂ। ସରତୀତି ସବ୍ବଂ, ୱୋ, ରସ୍ସ ଚ ୱୋ। ସଂପୁବ୍ବୋ ଅସୁ ଖେପନେ, ତୋ, ସମତ୍ତଂ, ଅଥ ୱା ସମ ତିମ ୱେକଲ୍ଲବ୍ଯେ, ତୋ, ସମତ୍ତଂ। ନ ଖିୟତୀତି ଅଖିଲଂ, ଲୋ, ଅଖିଲଂ, ନିଖିଲଞ୍ଚ ତଥା। ସକ ସତ୍ତିୟଂ, ଅଲୋ, କଲାଭି ଅୱୟୱେହି ସହ ୱତ୍ତତେତି ୱା ସକଲଂ। ସେସତୋ ଅୱସିଟ୍ଠତୋ ନିଗ୍ଗତଂ ନିସ୍ସେସଂ। କସ ଗମନେ, ଇନୋ, ଣତ୍ତଂ, କସିଣଂ। ନ ସେସଂ ଅୱସିଟ୍ଠଂ ଅସେସଂ। ଅଗ୍ଗେନ ସିଖରେନ ସଙ୍ଗତଂ ସମଗ୍ଗଂ। କତେ ସମାସେ ପୁବ୍ବନିପାତୋ ଅଭିଧାନା। ଊନ ପରିହାନେ, ନ ଊନଂ ଅସ୍ମିଂ ଅନୂନକଂ, କୋ।

୭୦୩।ବହୁଲନ୍ତଂ ବହୁତ୍ତେ, ଭାୱେତି ୱଡ୍ଢେତୀତି ଭୂରି, ଭୂ ସତ୍ତାୟଂ, ରି, ଭୂରି, ଦୀଘାଦି, ରସ୍ସନ୍ତୋ, ଈମ୍ହି ଭୂରୀ, ମେଧା। ପହୁ ସତ୍ତିୟଂ, ତୋ, ଉକାରାଗମୋ, ପପୁବ୍ବୋ ହୂ ସତ୍ତାୟଂ ୱା, ରସ୍ସୋ। ପଚି ୱିତ୍ଥାରେ, ଉରୋ, ପଚୁରଂ। ଭୀ ଭୟେ, ଭାୟତି ଯସ୍ମାତି ଭିୟ୍ୟୋ, ଦ୍ୱିତ୍ତଂ। ସମ୍ପହୋତୀତି ସମ୍ପହୁଲଂ, ଲୋ। ବହ ୱୁଦ୍ଧିୟଂ, ଉ, ବହୁ। ଯେଭୁୟ୍ୟସଦ୍ଦୋ ବହୁଲତ୍ଥୱାଚକୋ ପାଟିପଦିକୋ। ବହୂ ଅତ୍ଥେ ଲାଭୀତି ବହୁଲଂ।

ଦ୍ୱୟଂ ବହିଗତୋ। ବହି ଜାତଂ ବାହିରଂ, ଇରଣ।

୭୦୪-୭୦୬।ଯେସଂ ପଦତ୍ଥାନଂ ମତ୍ତଂ ପମାଣଂ ସତାଦିତୋ ପରଂ ଅଧିକଂ ଭୱତି, ତେ ପରୋସତାଦୀ। ଆଦିନା ପରୋସହସ୍ସାଦି। ସତତୋ ପରୋ ପରୋସତଂ। ସହସ୍ସତୋ ପରୋ ପରୋସହସ୍ସଂ, ପରସ୍ସ ପୁବ୍ବନିପାତୋ ଅଭିଧାନା ପରସଦ୍ଦା ଓକାରାଗମୋ। ପଜ୍ଜଂ ଅଡ୍ଢୋ। ପରିତୋ ଅତ୍ତଂ ଖଣ୍ଡିତଂ ପରିତ୍ତଂ। ସୁଖ ତକ୍ରିୟାୟଂ, ତକ୍ରିୟା ସୁଖନଂ, ଉମୋ। ସୁଚ ସୋଚନେ ୱା। ଖୁଦ ପିପାସାୟଂ, ଦୋ, ଖୁଦ୍ଦଂ। ଥୁଚ ପସାଦେ, ଣୋ। ଅଲ ଭୂସନପରିୟତ୍ତିନିୱାରଣେସୁ, ପୋ, ଲସ୍ସ ପୋ, ଅପ୍ପଂ। କିସ ତନୁକରଣେ, ଣୋ। ତନୁ ୱିତ୍ଥାରେ। ଚି ଚୟେ, ଉଲୋ, ଦ୍ୱିତ୍ତଂ, ଚୁଲ୍ଲଂ, ନୀଚେ ପନ ଚୁଲ୍ଲୋ। ମା ମାନେ, ଛଦାଦୀହି ତୋ। ରସ୍ସାଦି, ମତ୍ତା, ଇତ୍ଥିୟଂ। ଲିସ ଅପ୍ପୀଭାୱେ, ଅ। ଲୂ ଛେଦନେ, ଲୁୟତେତି ଲୱୋ, ଅ। ଅଣ ଗତ୍ଯତ୍ଥୋ, ଉ। କଣ ସଦ୍ଦେ, ଅ, କଣୋ। ଲୱାଦୀହି ସହ କଣୋ ପୁମେ, ୱୁତ୍ତଞ୍ଚ ଅମରକୋସେ ''ପୁମେ ଲୱଲେସକଣାଣୱୋ''ତି [ଅମର ୨୧।୬୨]।

ଞତ୍ତନ୍ତଂ ସମୀପୋ। ସଙ୍ଗତା ଆପୋ ୟସ୍ମିଂ ସମୀପଂ, ଆସ୍ସୀ। ପାଦିତୋ ୟଦାଦିନା କଟୋ, ନିକଟୋ, ନତ୍ଥି କଟୋ ଆୱରଣଂ ଏତସ୍ସାତି ୱା ନିକଟୋ। ସଦସ୍ମା ତୋ, ଆସନ୍ନୋ। କଣ୍ଠଂ ସମୀପଂ ଉପଗତଂ ଉପକଣ୍ଠୋ। ''କଣ୍ଠୋ ଗଲେ ସନ୍ନିଟ୍ଠାନେ, ସଦ୍ଦେ ମଦନପାଦପେ''ତି ହି ନାନତ୍ଥସଙ୍ଗହୋ, ଇଧ ପନ କଣ୍ଠସ୍ସ କଟ୍ଠାଦେସୋ, ଣଲୋପୋ ୱା। ଅଭ୍ଭାସୀଦତୀତି ଅଭ୍ଭାସୋ। ''ଅଭ୍ଭାସୋ ତୁ ସମୀପମ୍ହି, ପୁମା ଅଭ୍ଭସନେପି ଚେ''ତି [ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା ୨୧।୬୬]ରଭସୋ। ସହ ଅନ୍ତେନ ସନ୍ତିକଂ, ସକତ୍ଥେ ଇକୋ। ୱିଦୂରପଟିପକ୍ଖତ୍ତା ଅୱିଦୂରଂ। ସଙ୍ଗତଂ ଅନ୍ତଂ ସାମନ୍ତଂ, ସସଦ୍ଦସ୍ସ ଦୀଘୋ, ନିଗ୍ଗହୀତସ୍ସ ମୋ, ସଂ ନିପୁବ୍ବୋପି କଟ୍ଠସଦ୍ଦୋ ସମୀପତ୍ଥୋଯେୱାତି ଦସ୍ସନତ୍ଥଂ ଉଦାହଟଂ, କସ ୱିଲେଖନେ ୱା, ତୋ, ସନ୍ନିକଟ୍ଠଂ। ଅନ୍ତିକଭାୱଂ ଉପଗତଂ ଉପନ୍ତିକଂ। ସହ କାସେନ ୱତ୍ତତେ ସକାସଂ, କାସ ଦିତ୍ତିୟଂ। ଅନ୍ତୟୋଗା ଅନ୍ତିକଂ, ଇକୋ। ଞାୟତେତି ଞତ୍ତଂ, ତୋ, ସକାସସଦ୍ଦେନ ସନିଡସଦେସସୱିଧସମରିୟାଦସୱେସୋପି ଗୟ୍ହନ୍ତି। ସହ ନିଡେନ, ସହ ଦେସେନ, ସହ ୱିଧାୟ, ସହ ମରିୟାଦାୟ, ସହ ୱେସେନ ୱତ୍ତତେତି ୱିଗ୍ଗହୋ, ବ୍ଯୁପ୍ପତ୍ତିନିମିତ୍ତଂ, ରୂଠହୀସଦ୍ଦା ପନ ଏତେ।

ଦ୍ୱୟଂ ଦୂରମତ୍ତେ। ଦୁକ୍ଖେନ ଅରତି ୟଂ ଦୂରଂ। ୱିପପୁବ୍ବୋ କଟ୍ଠସଦ୍ଦୋ ଦୂରେ, ସକତ୍ଥେ କୋ, ୱିପ୍ପକଟ୍ଠକଂ।

୭୦୭। ତିକଂ ଘନେ, ନତ୍ଥି ଅନ୍ତରଂ ଛିଦ୍ଦଂ ୟସ୍ସା ହନତିସ୍ମା ଅ, ହସ୍ସ ଘୋ ଚ, ଘନଂ। ସମୁ ଉପସମେ, ଦୋ, ସନ୍ଦଂ। ପାଦୋ ୱିରଠଏ। ୱିରମତୀତି ୱିରଠଅଂ, ଅ, ୱଣ୍ଣୱିକାରୋ। ପିୟୋ ଲୱୋ ଅପ୍ପୋ ୟସ୍ମିଂ ପେଲୱଂ, ପିୟସ୍ସ ପେ, ପିଲି ଗମନେ ୱା, ଅୱୋ। ତନୁ ଅପ୍ପାଦୀସୁପି।

ଦ୍ୱୟଂ ଦୀଘେ। ୟତ ଆୟତନେ, ଆୟତଂ। ଇ ଗମନେ ୱା, ତୋ, ଭୂୱାଦି, ଇସ୍ସେ, ଏ ଅୟ, ଦୀଘାଦି। ଦି ଖୟେ, ଘୋ, ଦୀଘାଦି। ତିକଂ ୱଟ୍ଟଲେ। ନିଗ୍ଗତଂ ତଲଂ ଅସ୍ମାତି ନିତ୍ତଲଂ। ୱଟ୍ଟ ୱଟ୍ଟନେ, ୱଟ୍ଟଂ, ଲତାଦି। ଉଲପଚ୍ଚୟେ ୱଟ୍ଟୁଲଂ।

୭୦୮।ଉଚ୍ଛିତନ୍ତଂ ଉନ୍ନତେ। ଚି ଚୟେ, ଉଚ୍ଚିନୋତୀତି ଉଚ୍ଚୋ, ଅ। ଉନ୍ନମତୀତି ଉନ୍ନତୋ। ତୁଜ ହିଂସାୟଂ, ଫଲନେ ଚ, ଅ, ତୁଙ୍ଗୋ। ଉଗ୍ଗତଂ ଅଗ୍ଗଂ ଅସ୍ସ ଉଦଗ୍ଗୋ। ଉଦ୍ଧଂ ସିତୋ ଉଚ୍ଛିତୋ, ସି ସେୱାୟଂ, ତୋ, ସସ୍ସ ଛୋ, ଅସରୂପଦ୍ୱିତ୍ତଂ, ଉଚ୍ଛିତୋ। ପଂସୁପି, ପକଟ୍ଠୋ ଅଂସୁ ଦିତ୍ତି ୟସ୍ସ ପଂସୁ।

ତିକଂ ୱାମନେ। ଉଦ୍ଧଂ ନ ଅଞ୍ଚତୀତି ନୀଚୋ, ଅଞ୍ଚ ଗମନେ, ଣୋ, ଅକାରଞକାରାନଂ ଲୋପୋ, ନିସଦ୍ଦୋ ଅତ୍ର ନିସେଧେ। ରସ ସଦ୍ଦେ, ସୋ, ରସ୍ସୋ। ୱା ଗମନେ, ମନୋ, ୱାମନୋ।

ତିକଂ ଉଜୁମ୍ହି। ନ ଜିମ୍ହଂ କୁଟିଲଂ ଅଜିମ୍ହଂ। ତସ୍ମିଂ ଅୱଙ୍କତାୟ ପକଟ୍ଠୋ ଗୁଣୋ ୟସ୍ସ ପଗୁଣୋ। ଅଜ ଗମନେ, ଉ, ଅସ୍ସୁ, ଉଜୁ।

୭୦୯। ଛକ୍କଂ ୱଙ୍କେ। ଅଲଧାତୁମ୍ହା ଅରୋ, ଠଅତ୍ତଂ। ୱେଲ ଗମନେ, ତୋ, ଦ୍ୱିତ୍ତାଦି, ୱିରୂପେନ ଇଲୟତୀତି ୱା ୱେଲ୍ଲିତଂ, ତୋ, ଇଲ ଗମନେ। ୱଙ୍କ କୋଟିଲ୍ଲେ, ଅ। କୁଟ ଛେଦନେ, ଇଲୋ, କୁଟ କୋଟିଲ୍ଲେ ୱା। ହା ଚାଗେ, କତ୍ତରି ମୋ, ଦ୍ୱିତ୍ତଂ, ୱଣ୍ଣୱିପରିୟୟାଦି, ଜିମ୍ହଂ। କୁଞ୍ଚ କୋଟିଲ୍ଲେ, ତୋ। ୱଙ୍କମ୍ପି, ୱଙ୍କ ଗମନେ।

ପଞ୍ଚକଂ ଧୁୱେ। ଧୁ ଗତିଥେରିୟେସୁ, ଅ, ଉୱାଦେସୋ। ସସ୍ସତେ ନିଚ୍ଚେ ଭୱୋ ସସ୍ସତୋ। ନିଚ୍ଚୋ ୱୁତ୍ତୋ [ଅଭିଧାନପ୍ପଦୀପିକାଟୀକା]। ସଦା କାଲେ ଭୱୋ ସଦାତନୋ। ସନସଦ୍ଦୋ ନିଚ୍ଚତ୍ଥୋ ସଉମ୍ମନ୍ତୋ ନିପାତୋ, ସନଂସଦ୍ଦୋ ୱା [ଅଭିଧାନପ୍ପଦୀପିକାଟୀକା], ତତ୍ର ଭୱୋ ସନନ୍ତନୋ, ଉଭୟତ୍ରାପି ଭୱତ୍ଥେ ତନୋ, ପୁବ୍ବେ ନିଗ୍ଗହୀତାଗମୋ।

୭୧୦। ଏକେନେୱ ଭାୱାଦିରୂପେନ କାଲସ୍ସ ବ୍ଯାପକୋ ନିବ୍ବାନାକାସାଦିକୂଟଟ୍ଠୋତି ପକାସିତୋ। ମାଯାନିଚ୍ଚଲଯନ୍ତାଦୀସୁ କୂଟଂ ୱୁଚ୍ଚତି [ଅଭିଧାନପ୍ପଦୀପିକାଟୀକା]। ନିଚ୍ଚଲୋ ତିଟ୍ଠତୀତି କୂଟଟ୍ଠୋ, ପବ୍ବତୋ, କୂଟଟ୍ଠୋ ୱିଯ ସଦା ତିଟ୍ଠତୀତି କୂଟଟ୍ଠୋ।

ଦ୍ୱଯଂ ଲହୁକେ। ଲଘ ଗତି ସୋସନେସୁ, ଉ, ଘସ୍ସ ହତ୍ତଂ, ନିଗ୍ଗହୀତଲୋପୋ, ଲହୁ, ଲଘୁପି। ସଂପୁବ୍ବେ, ସତ୍ଥିକକପଚ୍ଚଯେ ଚ ସଲ୍ଲହୁକଂ। ତିକଂ ସଙ୍ଖ୍ଯାତେ। ଖ୍ଯା କଥନେ। ଗଣ ସଙ୍ଖ୍ଯାନେ। ମା ପରିମାଣେ, ସବ୍ବତ୍ର ତୋ।

୭୧୧। ତିକଂ ତିଖିଣେ। ତିଜ ନିସାନେ, ହୋ, ୱଣ୍ଣୱିକାରୋ, ତିଣ୍ହଂ। ତିଜ ନିସାନେ, ଇନୋ, ଜସ୍ସ ଖୋ, ଣତ୍ତଂ, ତିଖିଣଂ। ତିଜତୋଯେୱ ୱୋ, ଜସ୍ସ ୱୋ, ବତ୍ତଂ, ତିବ୍ବଂ। ତିକଂ ଚଣ୍ଡେ। ଚଣ୍ଡ କୋପେ, ଚଣ୍ଡଂ। ଉଜ୍ଜ ବଲପାଲନେସୁ, ଅ, ଜସ୍ସ ଗ୍ଗୋ, ଉଗ୍ଗଂ। ଖର ୱିନାସେ, ଅ, ଖରଂ।

ଚତୁକ୍କଂ ଜଙ୍ଗମେ। ଗମୁ ଗମନେ, ଦ୍ୱିତ୍ତାଦି, ଜଙ୍ଗମଂ। ଚର ଗମନେ, ଅ, ଚରଂ। ତସତି ଚଲତୀତି ତସଂ, ତସ ଉବ୍ବେଗେ, ଉବ୍ବେଗୋ ଭଯଂ, ଚଲନଞ୍ଚ। ଚରଭିସ୍ମା ଚରୋ, ମଜ୍ଝେ ଦୀଘୋ, ଚରାଚରଂ, ଅବ୍ଭାସନ୍ତେ ୱା ରାଗମୋ, ଚରାଚରଂ, ସବ୍ବତ୍ର ଅପଚ୍ଚଯୋ। ଇଙ୍ଗମ୍ପି, ଇଙ୍ଗତୀତି ଇଙ୍ଗୋ, ଇଙ୍ଗ ଗମନେ।

୭୧୨-୭୧୩। ଦ୍ୱଯଂ ଚଲନମତ୍ତେ। କମ୍ପ ଚଲନେ। ଚଲ କମ୍ପନେ, ସବ୍ବତ୍ର କତ୍ତରି ଯୁ।

ଦ୍ୱଯଂ ଅଧିକେ। ଅତିରିଚ୍ଚତୀତି ଅତିରିତ୍ତୋ, ରିଚ ୱିଯୋଜନସମ୍ପଟିଚ୍ଛନଗତୀସୁ, ତୋ, ଭୁଜାଦି। ଅଧି ଏତି ଗଚ୍ଛତୀତି ଅଧିକୋ, ଇ ଗମନେ, କୋ।

ଜଙ୍ଗମା ପାଣିତୋ ଅଞ୍ଞୋ ଥାୱରୋ ନାମ, ତିଟ୍ଠତୀତି ଥାୱରୋ, ଠା ଗତିନିୱତ୍ତିଯଂ, ୱରୋ, ୱଣ୍ଣୱିକାରୋ, ଥାୱରୋ, ଠାୱରୋପୀତ୍ଯେକେ।

ଚତୁକ୍କଂ ଲୋଲେ। ଲୋଲ ଉମ୍ମାଦନେ। ଚଲ କମ୍ପନେ, ଦ୍ୱିତ୍ତାଦି, ଚଞ୍ଚଲଂ। ତର ପ୍ଲୱନତରଣେସୁ, ତରଂ ଲାତୀତି ତରଲଂ, ଏତେ ଚଲନମତ୍ତେପି।

ଚତୁକ୍କଂ ପୁରାଣେ। ପୁରେ ଭୱୋ ପୁରାଣୋ, ଯଦାଦିନା ନପଚ୍ଚଯୋ, ଣତ୍ତଂ। ପୁରା ଭୱୋ ପୁରାତନୋ, ତନପଚ୍ଚଯୋ। ସନଂସଦ୍ଦୋ ଇହ ସତ୍ତମ୍ଯନ୍ତୋ ପୁରାଣତ୍ଥେ ନିପାତୋ। ତତ୍ର ଭୱୋ ସନନ୍ତନୋ, ପୁବ୍ବେ ୱିଯ ସନଂସଦ୍ଦୋ ୱା, ତତ୍ରାପି ପୁବ୍ବେ ୱିଯ ନିଗ୍ଗହୀତାଗମୋ। ଚିରଂସଦ୍ଦୋ ନିପାତୋ ସତ୍ତମ୍ଯନ୍ତୋ ପୁରାଣତ୍ଥୋ ଇହ ଗଯ୍ହତେ, ତତ୍ର ଭୱୋ ଚିରନ୍ତନୋ। ନିଗ୍ଗହୀତଲୋପୋ ଚିରକାଲାଦୀସୁ।

ଚତୁକ୍କଂ ଅଭିନୱେ। ପତିତୋ ଅଗ୍ଘୋ ଯସ୍ସ ପଚ୍ଚଗ୍ଘୋ, ଗସ୍ସ ଘୋ, ବହୁକୋ ୱା ଅଗ୍ଘୋ ଯସ୍ସ ପଚ୍ଚଗ୍ଘୋ, ଅନେକତ୍ଥତ୍ତା ହି ଉପସଗ୍ଗନିପାତାନଂ ବହୁକତ୍ଥୋ ଏତ୍ଥ ପତିସଦ୍ଦୋ। ନୱସଦ୍ଦାସକତ୍ଥେ ତନୋ, ନୱସ୍ସ ନୁଭାୱୋ ଚ। ନୱୋ ଏୱ ଅଭିନୱୋ, ନୁ ଥୁତିଯଂ, ଅ, ନୱୋ।

୭୧୪-୭୧୫। ପଞ୍ଚକଂ କକ୍ଖଳେ। କନ୍ତତୀତି କୁରୂରଂ, ଊରୋ, କନ୍ତସ୍ସ ଚ କୁରାଦେସୋ, କର ହିଂସାଯଂ ୱା, ଊରୋ, ଅସ୍ସୁ। କଠ କିଚ୍ଛଜୀୱନେ, ମୁଦ୍ଧଜଦୁତିଯନ୍ତୋ ଧାତୁ, ଇନୋ, ୱଣ୍ଣୱିପରିଯଯେ କଥିନନ୍ତିପି। ଦଲ ୱିଦାରଣେ, ହୋ, ଳତ୍ତଂ, ବହ ୱୁଦ୍ଧିମ୍ହି ୱା, ବସ୍ସ ଦୋ, ଳନ୍ତୋ ଚ, ଦଳ୍ହଂ ଦହ ଭସ୍ମୀକରଣେ ୱା, ଅ, ଳନ୍ତୋ ଚ। ନିଟ୍ଠାତୀତି ନିଟ୍ଠୁରଂ, ଠା ଗତିନିୱତ୍ତିଯଂ, ଉରୋ। କକ୍ଖ ହସନେ, ଅଲୋ, ଳତ୍ତଂ। କଠୋରଂ, ଜରଠଂ, ମୁତ୍ତିମଂ, ମୁତ୍ତମ୍ପି, କଠ କିଚ୍ଛଜୀୱନେ, ଓରୋ। ଜର ଜୀରଣେ, ଭୂୱାଦି, ଠୋ। ମୁତ୍ତି କଥିନ୍ନଂ, ତଂଯୋଗା ମୁତ୍ତିମଂ। ଅପଚ୍ଚଯେ ମୁତ୍ତଂ।

ସତ୍ତକଂ ଅନ୍ତେ। ଅମ ଗମନେ, ତୋ, ଅନ୍ତୋ, ଅନିତ୍ଥୀ। ପରିପୁବ୍ବୋ ପରିଯନ୍ତୋ। ପପୁବ୍ବୋ ପନ୍ତୋ। ପଚ୍ଛା ଭୱୋ ପଚ୍ଛିମୋ। ଅନ୍ତେ ଭୱୋ ଅନ୍ତିମୋ, ଇମୋ। ଜଘନେ ସାଧୁ ଜିଘଞ୍ଞଂ, ଯୋ, ଅସ୍ସି। ଚରତିସ୍ମା ଇମୋ। ଚରିମଂ, ଚରସଦ୍ଦା ୱା ଇମୋ।

ଚତୁକ୍କଂ ପଠମେ। ପୁବ୍ବ ପୂରଣେ, ଅ। ଅଗ୍ଗଂ ସେଟ୍ଠେପି ୱୁତ୍ତଂ। ପଠ ୱିଯତ୍ତିଯଂ ୱାଚାଯଂ, ଅମୋ, ପଥ ସଙ୍ଖ୍ଯାନେ ୱା, ଅମୋ, ୱଣ୍ଣୱିକାରୋ, ପଠମଂ, ପଥମନ୍ତିପି। ଆଦୀଯତେ ପଠମଂ ଗଣ୍ହୀଯତେତି ଆଦି, ଇ, ପୁମେ, ସୋସଦ୍ଦୋ ଆଦିସ୍ସ ପୁଲ୍ଲିଙ୍ଗତ୍ତଜୋତକୋ, ପୁରିମଂ, ପୁରତ୍ଥାପି, ଭୱତ୍ଥେ ଇମନ୍ତା।

ଦ୍ୱଯଂ ଅନୁଚ୍ଛୱିକେ। ପଟିଗ୍ଗହିତୋ ରୂପୋ ପତିରୂପୋ। ଛୱିଯା ଅନୁରୂପଂ ଅନୁଚ୍ଛୱିକଂ, ସକତ୍ଥେ କୋ।

ଦ୍ୱଯଂ ନିରତ୍ଥକେ। ମୂହ ୱେଚିତ୍ତେ, ଅ, ହସ୍ସ ଘୋ। ନତ୍ଥି ଅତ୍ଥୋ ଯସ୍ସ, ସକତ୍ଥେ କୋ।

୭୧୬। ଦ୍ୱଯଂ ପାକଟେ। ୱିସିଟ୍ଠୋ ଅତ୍ତା ଯସ୍ସ ବ୍ଯତ୍ତଂ। ପୁଟ ପକାସନେ, ପୁଟ ୱିକାସନେ ୱା।

ତିକଂ ମୁଦୁମ୍ହି। ମୁଦ ମୋଦନେ, ଉ, ମୁଦ ସଂସଗ୍ଗେ ୱା। ସୋଭନଂ କୁମାରଂ କନ୍ତି ଯସ୍ସା। କୁ ସଦ୍ଦେ, ଅଲୋ, ମନ୍ତୋ ଚ।

ଦ୍ୱୟଂ ଇନ୍ଦ୍ରିୟଗ୍ଗୟ୍ହୋ ଅକ୍ଖଂ ଇନ୍ଦ୍ରିୟଂ ପତିଗତଂ ନିସ୍ସିତଂ, ଅକ୍ଖେନ ୱା ପତିଗତଂ ପଚ୍ଚକ୍ଖଂ, କତେ ସମାସେ ପତିସଦ୍ଦସ୍ସ ପୁବ୍ବନିପାତୋ ଅଭିଧାନତୋ। ଇନ୍ଦ୍ରିୟଂ ଚକ୍ଖାଦିକଂ, ତେନ ଗୟ୍ହଂ ଇନ୍ଦ୍ରିୟଗ୍ଗୟ୍ହଂ।

ଦ୍ୱୟଂ ଅପଚ୍ଚକ୍ଖେ। ପଚ୍ଚକ୍ଖୱିପରୀତଂ ଅପଚ୍ଚକ୍ଖଂ, ପରମାଣ୍ୱାଦି। ଇନ୍ଦ୍ରିୟଂ ଅତିକ୍କନ୍ତଂ ଅତିନ୍ଦ୍ରିୟଂ।

୭୧୭। ଚତୁକ୍କଂ ଅଞ୍ଞତ୍ଥେ। ଇତରସଦ୍ଦୋ ପାଟିପଦିକୋ ଅଞ୍ଞତ୍ଥୱାଚକୋ, ଇଦଂସଦ୍ଦା ୱା ତରୋ ଅଞ୍ଞତ୍ଥେ, ଦଂଲୋପୋ ଚ । ଅଞ୍ଞସଦ୍ଦା ସକତ୍ଥେ ତରୋ। ଏକୋ ସେଟ୍ଠେପି ୱୁତ୍ତୋ। ଅଞ୍ଞସଦ୍ଦୋ ପାଟିପଦିକୋ ଭିନ୍ନତ୍ଥୋ, ନ ଞାୟତେତି ୱା ଅଞ୍ଞୋ।

ତିକଂ ନାନପ୍ପକାରେ। ବହୱୋ ୱିଧା ପକାରା ଅସ୍ସ ବହୁୱିଧୋ। ୱିଚିତ୍ତା ୱିଧା ଯସ୍ସ ୱିୱିଧୋ।

ଦ୍ୱୟଂ ଅନିୱାରିତେ। ନତ୍ଥି ବାଧୋ ନିସେଧୋ ଯସ୍ସ ଅବାଧଂ। ନତ୍ଥି ଅଗ୍ଗଳଂ ଅସ୍ସ।

୭୧୮। ଚତୁକ୍କଂ ଅସହାୟେ। ଅସହାୟତ୍ଥେ ଏକତୋ ଆକୀ, ଚ୍ଚୋ, କୋ ଚ, ଏକାକୀ, ଏକଚ୍ଚୋ। ଅଞ୍ଞତ୍ଥେପି ଏକକୋ ୱୁତ୍ତୋ। ସମା ତୁଲ୍ୟତ୍ଥା।

ଅନେକସମ୍ବନ୍ଧିନି ସାଧାରଣାଦିଦ୍ୱୟଂ। ସହ ଆଧାରଣେନ ୱତ୍ତତୀତି ସାଧାରଣଂ, ଯଦାଦି, ଥିୟଂ ସାଧାରଣୀ, ସାଧାରଣା ଚ। ସମାନମେୱ ସାମଞ୍ଞଂ, ୟୋ, ସାମଞ୍ଞା ଇତ୍ଥିୟଂ।

ଦ୍ୱୟଂ ଅପ୍ପାୱକାସେ। ସମ୍ବାଧତେ ଅସ୍ମିଂ, ରୋ। ସଂସଦ୍ଦା କଟୋ, ଯଦାଦି, ସଙ୍କଟଂ, ସହ ଆୱରଣେନ ୱତ୍ତତୀତି ୱା ସଙ୍କଟଂ, ସହତ୍ଥୋ ସଂସଦ୍ଦୋ।

୭୧୯।ୱାମଂ କଳେୱରଂ ୱାମକାୟୋ ସବ୍ଯଂ ନାମ। ''ସବ୍ଯଂ ୱାମେ ଚ ଦକ୍ଖିଣେ''ତି [ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା ୨୧।୮୪] ହି ଅଜୟୋ, ସୱ ଗତିୟଂ, ୟୋ। ଦକ୍ଖିଣଂ କଳେୱରଂ ଅପସବ୍ଯଂ, ସବ୍ଯତୋ ଅପଗତଂ ଅପସବ୍ଯଂ।

ଦ୍ୱୟଂ ୱିପରୀତେ। ପଟିକୂଲତି ଆୱରତୀତି ପଟିକୂଲଂ, କୂଲ ଆୱରଣେ। ଅପସବ୍ଯଂ ଦକ୍ଖିଣେପି ୱୁତ୍ତଂ।

ଦୁରଧିଗମନ୍ତେ ପଥଂ ଗହନଂ, ଯଥା – ଗହନମେତଂ ସନ୍ତଂ, ଦୁଦ୍ଦିୱେକମିଚ୍ଚତ୍ଥୋ। ଗଚ୍ଛନ୍ତଂ ହନ୍ତୀତି ଗହନଂ, ଗହଣମ୍ପି, ଯଦାଦି। କଲ ଗମନେ, ଇଲୋ, କଲିଂ ଲାତୀତି ୱା କଲିଲଂ।

୭୨୦-୭୨୧। ଦ୍ୱୟଂ ବହୁପ୍ପକାରେ। ଉଚ୍ଚଞ୍ଚ ତଂ ଅୱଚଞ୍ଚେତି ଉଚ୍ଚାୱଚଂ, କମ୍ମଧାରୟୋ। ବହୱୋ ଭେଦା ଅସ୍ସ।

ତିକଂ ଜନାଦିନିରନ୍ତରଗତେ। ସଙ୍କ ସଙ୍କାୟଂ, ତୋ। କିର ପକ୍ଖେପୱିକ୍ଖିପନେସୁ, ତୋ, ଇଣ୍ୱାଦେସୋ। ସଙ୍କ ସଙ୍କାୟଂ, ଉଲୋ, ସଙ୍କୁଲଂ, ସଂପୁବ୍ବୋ କୁଲ ସନ୍ତାନେ ୱା, ରୋ।

ସିଲୋକୋ ଛେକେ। କତୋ ଅଭ୍ଯାସିତୋ ହତ୍ଥୋ ପଦତ୍ଥୋ ଯେନ କତହତ୍ଥୋ। କୁସ ସିଲେସନେ, ଅଲୋ। ପକଟ୍ଠା ୱୀଣା ଅସ୍ସ। ଅଭିଜାନାତି ଅଭିଞ୍ଞୋ। ସିକ୍ଖ ୱିଜ୍ଜୋପାଦାନେ, ତୋ। ପୁଣ କମ୍ମନି ସୁଭେ, ରୋ। ପଟ ଗମନେ, ଉ। ଛିଦି ଦ୍ୱିଧାକରଣେ, କତ୍ତରି ଅ, ଦସ୍ସ କୋ। ଚତ ଯାଚନେ, ଉରୋ। ଦଲ ଦିତ୍ତିୟଂ, ଖୋ, ଲସ୍ସ କୋ, ଦକ୍ଖ ୱୁଦ୍ଧିୟଂ ୱା, ଅ, ଦକ୍ଖ ୱୁଦ୍ଧିହିଂସାଗତିସୀଘେସୁ ୱା। ପିସ ହିଂସାବଲଦାନନିକେତନେସୁ, ଅଲୋ, ପେସଲୋ। କତମୁଖୋ, କତୀପି, କତସଦ୍ଦୋ ଅଭ୍ଯାସିତତ୍ଥୋ, କତଂ ଅବ୍ଭାସିତଂ ମୁଖଂ ଉପାୟୋ ଅନେନାତି କତମୁଖୋ। କତଂ ଅସ୍ସତ୍ଥୀତି କତୀ।

ସତ୍ତକଂ ବାଲେ। ବଲ ପାଣନେ, ବଲତୀତି ବାଲୋ, ଅସ୍ସାସିତପସ୍ସାସିତମତ୍ତେନ ଜୀୱତି, ନ ପଞ୍ଞାଜୀୱିତେନାତ୍ଯତ୍ଥୋ। ଦା କୁଚ୍ଛାୟଂ ଗତିୟଂ ୱା, ତୁ, ଦ୍ୱିତ୍ତଂ, ରସ୍ସାଦି। ଜଲ ଧଞ୍ଞେ, ଅ, ଳଅତ୍ତଂ। ମୁହ ୱେଚିତ୍ତେ, ଲୋ, ୱଣ୍ଣୱିପରିୟୟୋ, ମୂଳହୋ। ମନ୍ଦ ଜଳଅତ୍ତେ। ବାଲ୍ଯଯୋଗା ବାଲିସୋ, ଇସୋ। ଅଞ୍ଞୋ, ଯଥାଜାତୋପି, ନ ଜାନାତୀତି ଅଞ୍ଞୋ। ଯାଦିସୋ ଜାତୋ ୱିୱେକୋ ଯଥାଜାତୋ।

୭୨୨। ତିକଂ ଭାଗ୍ଯସମ୍ପନ୍ନେ। ପୁଞ୍ଞଂ, ସୁକତଞ୍ଚ ଯସ୍ମିଂ ଅତ୍ଥି ପୁଞ୍ଞୱା, ସୁକତୀ, ୱନ୍ତୁ, ଇ ଚ। ଧନଂ ଗହଣଂ ଲଦ୍ଧୋତି ଧଞ୍ଞୋ, ୟୋ। ଦ୍ୱୟଂ ମହାୱୀରିୟେ। ମହାଧିତି ମହାୱୀରିୟୋ। ଦ୍ୱୟଂ ମହିଚ୍ଛେ। ମହାସୟୋପି।

ଦ୍ୱୟଂ ବହୁଲହଦୟେ, ପସନ୍ନହଦୟେ ଚ। ହଦୟଂ ବହୁଲଂ, ପସନ୍ନଞ୍ଚ ଯସ୍ସ ହଦୟୀ, ହଦୟାଲୁ ଚ, ତଙ୍କହୁଲେ ଈ, ଆଲୁ ଚ, ସୁହଦୟୋପି।

୭୨୩। ଦ୍ୱୟଂ ହଟ୍ଠଚିତ୍ତେ। ''ହାସମନୋ ୱିକୁଵ୍ୱାନୋ, ପମାନୋ ହଟ୍ଠମାନସୋ''ତି [ଅମର ୨୧।୭]ଅମରସୀହୋ। ଦ୍ୱୟଂ ଦୁମ୍ମନେ। ଦୁଟ୍ଠଂ, ଦୁକ୍ଖିତଂ ୱା ମନୋ ଯସ୍ସ। ୱିରୂପଂ ମନୋ ଯସ୍ସ। ଅନ୍ତମନୋପି।

ଚତୁକ୍କଂ ବହୁପ୍ପଦେ। ଯାଚକାନଂ ୱଦଂ ୱଚନଂ ଜାନାତୀତି ୱଦାନିୟୋ, ୱଦଞ୍ଞୂ ଚ, ଇୟୋ, ରୂ ଚ, ପୁଵ୍ୱତ୍ତଞ୍ଞସ୍ସ ନାଦେସୋ, ମହ୍ହଦୀଘୋ ଚ। ଦାନେ ସୋଣ୍ଡୋ ପସୁତୋ। ସୋଣ୍ଡସଦ୍ଦୋତ୍ର ମଜ୍ଜମଦେତ୍ତେକେ, ଥୂଲଲକ୍ଖୋପ୍ପତ୍ର, ଦାନହ୍ଥଂ ଥୂଲଂ ଲକ୍ଖଂ ଅସ୍ସ।

୭୨୪। ସିଲୋକୋ ପାକଟମତ୍ତେ। ଖ୍ୟା ପକାସନେ, ତୋ। ପତିପୁଵ୍ୱୋ ଇ ଗମନେ, ତୋ। ଅଭିମୁଖଂ ଏତୀତି ପତୀତୋ। ଞା ଅୱବୋଧନେ, ତୋ, ପଞ୍ଞାତୋ, ଅଭିଞ୍ଞାତୋ ଚ। ପଥ ଖ୍ୟାନେ। ସୁ ଗତିବୁଦ୍ଧୀସୁ, ତୋ, ସୁତୋ, ୱିସ୍ସୁତୋ ଚ, ସୁ ସୱନେ ୱା, କମ୍ମେ ତୋ। ୱିଦ ଞାଣେ, ୱିଦିତୋ। ସିଧୁ ସଂରାଧେ, ତୋ, ସିଧ ସଂସିଦ୍ଧିୟଂ ୱା। କଟ ଗତିୟଂ, ଦସ୍ସନଂ କଟତୀତି ପାକଟୋ, ଉପସଗ୍ଗସ୍ସ ଦୀଘୋ।

୭୨୫। ତିପାଦଂ ଇସ୍ସରେ। ଈସ ଇସ୍ସରିୟେ, ଈସତୀତି ଇସ୍ସରୋ, ଅରୋ, ରସ୍ସାଦି, ଦ୍ୱିତ୍ତଂ। ନୀ ନୟେ, ଣ୍ଵୁ, ନାୟକୋ। ସଂ ଧନଂ ଅସ୍ସତ୍ଥୀତି ସାମୀ, ଦୀଘାଦି, ରସ୍ସନ୍ତେ ସାମିପି। ପା ରକ୍ଖଣେ,ତି, ରସ୍ସାଦି, ପତି। ଅଧିପୁଵ୍ୱେ ଅଧିପତି। ଈସ ଇସ୍ସରିୟେ, ଅ, ଈସୋ। ପଭୱତୀତି ପଭୁ, ଉ, ପଭୂପି। ଅୟ ଗମନେ, ୟୋ, ଅୟ୍ୟୋ। ଅଧିପାତୀତି ଅଧିପୋ, ରୋ। ଅଧିଭୱତୀତି ଅଧିଭୂ, କ୍ୱି। ନୀ ନୟେ, ରିତୁ, ନେତା।

ତିକଂ ବହୁଧନେ। ଇଭଂ ଅରହତୀତି ଇଵ୍ଭୋ, ୱୋ, ୱଣ୍ଣୱିପରିୟୟୋ। ଝେ ଚିନ୍ତାୟଂ, ଅ, ଅଜ୍ଝାୟତି ଧନଂ ଅଡ୍ଢୋ, ଝସ୍ସ ଢୋ, ଅସରୂପଦ୍ୱିତ୍ତଂ, ରସ୍ସାଦି ଚ। ଧନା ଅତିସୟେ ଈ, ଧନୀ।

୭୨୬। ଦ୍ୱୟଂ ଦକ୍ଖିଣେୟ୍ୟେ। ଦାନଂ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହିତୁଂ ଅରହତୀତି ଦାନାରହୋ, ଦକ୍ଖ ୱୁଦ୍ଧିୟଂ, ସୀଘତ୍ତେ ଚ, ଦକ୍ଖନ୍ତି ଭୋଗସମ୍ପଦାଦୀହି ଯାୟ, ସା ଦକ୍ଖିଣା, ଇଣୋ, ତଂ ଅରହତୀତି ଦକ୍ଖିଣେୟ୍ୟୋ।

ଦ୍ୱୟଂ ସ୍ନେହୱତି। ସିନିହ ପୀତିୟଂ, ଧୋ, ହସ୍ସ ଦୋ, ସିନିଦ୍ଧୋ, ୱଚ୍ଛୋ ସିନେହୋ ଯସ୍ସତ୍ଥି ୱଚ୍ଛଲୋ, ଲୋ।

ପମାଣିକୋ ପରିକ୍ଖକୋ, ପରିକ୍ଖତେ ଅୱଧାରୟତେ ପମାଣେହି ଅତ୍ଥନ୍ତି ପରିକ୍ଖକୋ, ଇକ୍ଖ ଦସ୍ସନଙ୍କେସୁ, ଣ୍ଵୁ। କାରଣଂ ଜାନାତୀତି କାରଣିକୋ, ଇକୋ।

ଦ୍ୱୟଂ ଆସତ୍ତେ। ସଜ୍ଜ ସଙ୍ଗେ, ତୋ। ତଂ ତଂ ୱତ୍ଥୁ ପରଂ ପଧାନଂ ଅସ୍ସ ତପ୍ପରୋ।

୭୨୭। ତିକଂ କାରୁଣିକେ। କରୁଣା ସୀଲଂ ଅସ୍ସ କାରୁଣିକୋ। ଦୟା କରୁଣା ଯସ୍ସତ୍ଥି ଦୟାଲୁ, ଆଲୁ। ଦୁକ୍ଖିତେସୁ ସୁଟ୍ଠୁ ରମତୀତି ସୂରତୋ, ଉପସଗ୍ଗସ୍ସ ଦୀଘତା।

ଇଟ୍ଠତ୍ଥେ ଅଭିମତପ୍ପୟୋଜନେ ଉୟ୍ୟୁତୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ ଉସ୍ସୁକୋ ନାମ, ଉଟ୍ଠାନଂ ସୁଟ୍ଠୁ କାୟତୀତି ଉସ୍ସୁକୋ, ହସାଦ୍ଧନୁଟ୍ଠେୟଂ।

ୟୋ ଆଲସ୍ୟାୱସାଦୀହି ଅନୁତିଟ୍ଠତି, ସୋ ଦୀଘସୁତ୍ତୋ, ଦୀଘଞ୍ଚ ତଂ ସୁତ୍ତଞ୍ଚ, ତମିୱ ଚରତୀତି ଦୀଘସୁତ୍ତଂ, ଦୀଘସୁତ୍ତପରିୟନ୍ତିକଂ କାରିୟଂ କରୋତୀତି ଦୀଘସୁତ୍ତୋ। ଚିରେନ କ୍ରିୟାନୁଟ୍ଠାନଂ ଅସ୍ସ।

୭୨୮। ଦ୍ୱୟଂ ପରାୟତ୍ତେ, ପରସ୍ମିଂ, ପରେନ ୱା ଅଧୀନୋ ପରାଧୀନୋ, ଅଝନ୍ତା ସକତ୍ଥେ ଇନୋ ଯଦାଦିନା। ପରତନ୍ତୋ, ପରୱା, ଅତ୍ତୱାପି [ନାଥୱା (ଅମର ୨୧।୨୬], ତନ୍ତୟତୀତି ତନ୍ତୋ, ତନ୍ତ କୁଟୁମ୍ବଧାରଣେ, ଅ, ପରୋ ତନ୍ତୋ ନିୟାମକୋ ଯସ୍ସ। ପରୋ ସେଟ୍ଠୋ ନାୟକୋ, ଅତ୍ତା ଚ ଅତ୍ଥୀତି ପରୱା, ଅତ୍ତୱା ଚ, ୱନ୍ତୁ।

ଆୟତ୍ତତାମତ୍ତେ ଚତୁକ୍କଂ। ୟତ ପୟତନେ, ଆପୁଵ୍ୱୋ ଅୱସୀଭାୱେ, ତୋ। ଅନ୍ତେନ ସମୀପେନ ସହାତି ସନ୍ତକୋ, ସକତ୍ଥେ କୋ। ପରିଗ୍ଗୟ୍ହତେ ''ସକ''ନ୍ତି କରୀୟତେତି ପରିଗ୍ଗହୋ। ଅଧିଗତୋ ଇନୋ ପଭୂ ଯେନାତି ଅଧୀନୋ।

ସେନ ଅତ୍ତନା ଈରିତଂ ସୀଲଂ ଅସ୍ସାତି ସେରୀ, ତସ୍ମିଂ ସେରିନି ଚ ସଚ୍ଛନ୍ଦୋ ୱତ୍ତତି, ସସ୍ସ ଅତ୍ତନୋ ଛନ୍ଦୋ ଯସ୍ସତ୍ଥୀତି ସଚ୍ଛନ୍ଦୋ, ଅ। ସୱସୋ, ସଯଂୱସୀ, ନିରୱଗ୍ଗହୋପି।

୭୨୯। ଗୁଣଦୋସେ ଅନିସମ୍ମ ଅନୁପପରିକ୍ଖିତ୍ୱା ଯୋ କରୋତି, ସୋ ଜମ୍ମୋ, ଜମ ଅଦନେ, ମୋ।

ଦ୍ୱଯଂ ଅତିତଣ୍ହୋ ଲୁଭ ଲୋଭେ, ଅ, ଦ୍ୱିତ୍ତଂ, ଭସ୍ସ ପୋ, ଲୋଲୁପୋ, ଲୋଲୁଭୋପି।

ତିକଂ ଲୁଦ୍ଧୋ। ଗିଧ ଅଭିକଙ୍ଖାଯଂ, ତୋ। ଲୁଭ ଗିଦ୍ଧିଯଂ, ତୋ। ଲୋଲ ଉମ୍ମାଦନେ, ଅ, ଲୋଲୋ। ଅଥ ମହାତଣ୍ହାତିତଣ୍ହଗିଦ୍ଧାନଂ କୋ ଭେଦୋ? ମହାତଣ୍ହୋ ନାନାରମ୍ମଣଂ ଇଚ୍ଛତି, ଅତିତଣ୍ହୋ ଏକସ୍ମିଂପି ଆରମ୍ମଣେ ଅନେକୱାରଂ, ଅଧିକଞ୍ଚ ତସତି, ଗିଦ୍ଧୋ ପନ ଉଭଯଥାପୀତି ଅଯମେତେସଂ ୱିସେସୋ।

ଯୋ କ୍ରିଯାସୁ ମନ୍ଦୋ, ସୋ କୁଣ୍ଠୋ, କୁଣ୍ଠ ପଟିଘାତେ, ଆଲସ୍ସେ ଚ, ଅ।

୭୩୦। ପଞ୍ଚକଂ କାମକେ। କମୁ ଇଚ୍ଛାଯଂ, ଚୁରାଦି, ରିତୁ, କାମଯିତା, କାରିତଲୋପେ କମିତା। ଯୁମ୍ହି କାମନୋ, କମନୋପି। ଣୀପଚ୍ଚଯେ କାମୀ, ଣୁକପଚ୍ଚଯେ କାମୁକୋ, ଅନୁକୋ, ଅଭିକୋପ୍ଯତ୍ର, ଅନୁକାମଯତେ ଅନୁକୋ, କ୍ୱି। ଅଭିକାମଯତେ ଅଭିକୋ, କ୍ୱି। ଅତିକୋପି।

ଦ୍ୱଯଂ ମତ୍ତେ। ସୁଣ୍ଡା ସୁରା, ତତ୍ର କୁସଲୋ ସୋଣ୍ଡୋ, ପାନାଗାରଂ ୱା ସୁଣ୍ଡା, ତତ୍ର ଭତ୍ତୋ, ଠିତଂ ୱା ସୋଣ୍ଡୋ। ମଦ ଉମ୍ମାଦେ , ତୋ। ଉକ୍କଟୋ, ଖ୍ୱୋପି, ମଦେନ ଉଦ୍ଧତୋ ଉକ୍କଟୋ, ଯଦାଦିନା ଉତୋ କଟୋ ମତ୍ତନ୍ତେ [ପାଣିନି ୫।୨।୨୯]। ଖ୍ୱ ମଦେ, ଅ।

ତିକଂ ୱଚନକାରିନି। ପୱତ୍ତିନିୱତ୍ତୀସୁ ୱିଧାତୁଂ ସକ୍କୋ ୱିଧେଯ୍ଯୋ, ଇଯ୍ଯୋ। ଆଦେସିତଂ, ଆଦରେନ ୱା ସୁଣୋତୀତି ଅସ୍ସୱୋ, ରସ୍ସାଦି, ଅ। ସୁନ୍ଦରଂ ୱଚୋ ଆଚରିଯାଦୀନଂ ଏତସ୍ମିଂ ହେତୁଭୂତେତି ସୁବଚୋ। ୱିନଯଗ୍ଗାହୀପି, ୱିନଯଂ ୱିଧିପଟିସେଧୱଚନଂ ଗହେତୁଂ ସୀଲୋ ୱିନଯଗ୍ଗାହୀ।

୭୩୧। ତଙ୍ଖଣୁପ୍ପତ୍ତିଞ୍ଞାଣଂ ପଟିଭା, ତାଯ ଯୁତ୍ତୋ ପଗବ୍ଭୋ, ସୀଘମେୱ ଗବ୍ଭତୀତି ପଗବ୍ଭୋ, ଗବ୍ଭ ଧାରଣେ।

ତିକଂ ଭୀରୁକେ। ଭୀ ଭଯଂ ସୀଲୋ ଯସ୍ସ ଭୀସୀଲୋ। ଭାଯତୀତି ଭୀରୁ, ଭୀ ଭଯେ, ରୁ। ରୁକପଚ୍ଚଯେ ଭୀରୁକୋ, ସକତ୍ଥେ ୱା କୋ।

ଦ୍ୱଯଂ ଅସୂରେ। ନ ୱୀରୋ ସୂରୋ ଅୱୀରୋ। କୁଚ୍ଛିତତରତ୍ତା କାତରୋ, କୁସ୍ସ କାଦେସୋ।

ଦ୍ୱଯଂ ହିଂସାସୀଲେ, ହନନସୀଲୋ ହିଂସାସୀଲୋ, ଘାତୁକୋ, ଉକୋ, ହନସ୍ସ ଘାତୋ। ସରାରୁ, ହିଂସୋପି।

୭୩୨। ତିକଂ କୋଧଯୁତ୍ତେ। କୁଧ କୋପେ, କୁଜ୍ଝନସୀଲୋ କୋଧନୋ, ଯୁ। ଦୁସ ଦୋସେ, ଦୋସନୋ, ପଟିଘୋ , ଯୁ। କୁପ କୋପେ, କୁପତୀତି କୋପୀ, ଣୀ। ଅମରିସନୋପି, ନତ୍ଥି ମରିସନଂ ଖମା ଅସ୍ସ ଅମରିସନୋ, ମରିସ ଅସହନେ।

ଦ୍ୱଯଂ ଅଧିକକୋଧଯୁତ୍ତେ। ଚଣ୍ଡତେତି ଚଣ୍ଡୋ, ଅ, ଚଣ୍ଡ କୋପେ। ଅତିରେକଂ କୁଜ୍ଝତୀତି ଅଚ୍ଚନ୍ତକୋଧନୋ। ଅଚ୍ଚନ୍ତକୋପନୋପି, ତଦା କୁପତୋ ଯୁ।

ପଞ୍ଚକଂ ଖନ୍ତିଯୁତ୍ତେ। ସହ ଖମନେ, ଯୁ। ଖମୁ ସହନେ, ଯୁ। ତୁମ୍ହି ଖନ୍ତା, ସହ୍ଵାଦି। ତିତିକ୍ଖା ଯସ୍ସତ୍ଥୀତି ତିତିକ୍ଖୱା। ମନ୍ତୁମ୍ହି ଖନ୍ତିମା, ସୱିଭତ୍ତିସ୍ସ ନ୍ତୁସ୍ସ ଆ।

୭୩୩। ଦ୍ୱଯଂ ସଦ୍ଧାଯୁତ୍ତେ। ହି ପଦପୂରଣେ। ସଦ୍ଧା ଯସ୍ସତ୍ଥୀତି ସଦ୍ଧାଲୁ। ସଦ୍ଧା ରତନତ୍ତଯାଦୀସୁ ପସାଦୋ, ତଣ୍ହା, ଆଦରୋ ଚ। ଦ୍ୱଯଂ ଧଜଯୁତ୍ତେ। ଚିହନେ ଚ ପଟାକାଯଂ, ଧଜୋ ସୋଫେ ଚ ସୋଣ୍ଡିକେ, ସୋଫୋ ପୁଲ୍ଲିଙ୍ଗଂ।

ଦ୍ୱଯଂ ନିଦ୍ଦାସୀଲେ। ନିଦ୍ଦା ଏୱ ସୀଲଂ ଯସ୍ସ ସୋ ନିଦ୍ଦାସୀଲୋ। ଦ୍ୱଯଂ ପଭାଯୁତ୍ତେ। ଭା ଦିତ୍ତିମ୍ହି, ସରପଚ୍ଚଯୋ, ରସ୍ସାଦି, ଦ୍ୱିତ୍ତଞ୍ଚ, ଭସ୍ସରୋ, ଭାସା ରତି ଯସ୍ସାତି ୱା ଭସ୍ସରୋ, ରସ୍ସାଦି ଏୱ। ସସ୍ସ ଦ୍ୱିତ୍ତାଭାୱେ ଭାସୁରୋ, ଅସ୍ସୁ, ଭାସ ଦିତ୍ତିଯଂ ୱା, ଉରୋ, ଅଥ ୱା ଦ୍ୱଯଂ ବହୁକଥାଯୁତ୍ତେ, ଭାସାସୁ ସଦ୍ଦାସୁ ବହୂସୁ କଥାସୁ ରମତୀତି ଭସ୍ସରୋ, କ୍ୱି, ଭାସତୀତି ୱା ଭସ୍ସରୋ, ଅରୋ, ରସ୍ସାଦି, ଦ୍ୱିତ୍ତଞ୍ଚ, ଭାସାସୁ ରମତୀତି ୱା ଭାସରୋ, କ୍ୱି, ମଜ୍ଝରସ୍ସୋ, ଭାସତୀତି ୱା ଭାସରୋ, ଅରୋ, ଇମସ୍ମିଂ ପକ୍ଖେ ଅସ୍ସୁତ୍ତାଭାୱୋ।

୭୩୪। ତିକଂ ନଗ୍ଗୋ। ନ ଗଚ୍ଛତୀତି ନଗ୍ଗୋ, ଦ୍ୱିତ୍ତଂ, ଲଗ୍ଗ ସଙ୍ଗେ ୱା, ନତ୍ତଂ, ନଜି ଲଜି ବିଲେ ୱା, ଣୋ, ଜସ୍ସ ଗୋ, ଦ୍ୱିତ୍ତଂ। ଦିସା ଏୱ ଅମ୍ବରଂ ୱତ୍ଥଂ ଏତସ୍ସ, ନ ପକତିୱତ୍ଥନ୍ତି ଦିଗମ୍ବରୋ। ସସ୍ସ ଗୋ। ନତ୍ଥି ୱତ୍ଥଂ ଏତସ୍ସ, ଅଥ ୱା ଦିଗମ୍ବରା ୱତ୍ଥା, ଅଞ୍ଞତିତ୍ଥିକୋ ଅୱତ୍ଥୋ ଚାତି ଏତେ ଦ୍ୱେ ନଗ୍ଗୋ ନାମ, ନଗ୍ଗା ନାମାତି ୱା, ''ତେ ଇତ୍ଥିଖ୍ୟା ପୋ, ସଭ ପକରଣାନି ଅଭିଧମ୍ମୋ ନାମା''ତ୍ୟାଦୀସୁ ୱିଯ ସଞ୍ଞାସଞ୍ଞୀସମ୍ବନ୍ଧାନଂ ୱଚନଭେଦସ୍ସାପି ସମ୍ଭୱତୋ। ନଗ୍ଗୋ ଚ ନଗ୍ଗୋ ଚ ନଗ୍ଗା, ପୁରିମସ୍ମିଂ ପକ୍ଖେ ପନ ସାମଞ୍ଞତାଯ ଏକୱଚନନିଦ୍ଦେସୋ।

ଦ୍ୱଯଂ ଭକ୍ଖକୋ। ଘସ ଅଦନେ, ମରୋ, ଘସ୍ମରୋ। ଭକ୍ଖ ଅଦନେ, ଣ୍ଵୁ।

ୱତ୍ତୁଂ ସୋତୁଞ୍ଚ ଅକୁସଲୋ, ୱଚନେ ସୱନେ ଚ ଅକୁସଲୋ ଏଳଅମୂଗୋ ନାମ, ଏଳଓ ବଧିରୋ, ମୂଗୋ ଅୱଚନୋ, କମ୍ମଧାରଯୋ, ସଠେପି ଏଳଅମୂଗୋ।

୭୩୫।ମୁଖରାଦଯୋ ତଯୋ ଅପ୍ପିଯୱାଦିନି। ୱାଝାୱାଝେସୁ ମୁଖଂ ଅସ୍ସତ୍ଥି, ନିନ୍ଦାଯଂ ରୋ। ନିନ୍ଦିତଂ ମୁଖଂ ଯସ୍ସ ଦୁମ୍ମୁଖୋ। ଅବଦ୍ଧଂ ଅନଗ୍ଗଳଅଂ ମୁଖଂ ଯସ୍ସ ଅବଦ୍ଧମୁଖୋ।

ବହୁ ଚ ଗାରଯ୍ହଞ୍ଚ ୱଚୋ ଯସ୍ସ ସୋ ୱାଚାଲୋ ନାମ। କୁଚ୍ଛିତା ୱାଚା ଅସ୍ସ ସନ୍ତୀତି ୱାଚାଲୋ, ନିନ୍ଦାଯଂ ଲୋ।

ଦ୍ୱଯଂ ସୁୱଚନୋ। ୱଦତୀତି ୱଭା, ପସଂସାଯଂ ତୁ। ୱଦତୀତି ୱଦୋ। ସୋ ପଦପୂରଣେ।

୭୩୬। ତିକଂ ଅତ୍ତନିଯୋ। ନେତବ୍ବୋତି ନିଯୋ, ନିଯୋ ଏୱ ନିଜୋ, ନୀ ନଯେ, ଣ୍ୱୋ, ଯସ୍ସ ଜୋ, ସମୀପେ ଜାଯତୀତି ୱା ନିଜୋ। ସସ୍ସ ଅତ୍ତନୋ ଅଯଂ ସକୋ, ଇଦମତ୍ଥେ କୋ, ସୋ ଏୱ ୱା ସକୋ, ସସ୍ସାଯଂ ସକୋ, ଣୋ। ଅତ୍ତନି ଜାତୋ ଅତ୍ତନିଯୋ, ଅନିଯୋ।

ତିକଂ ଅଚ୍ଛରିଯୋ। ୱିପୁବ୍ବୋ ମହ ପୂଜାଯଂ, ଭୂୱାଦି, ଣ୍ୱୋ, ମନ୍ତଲୋପୋ, ୱିମ୍ହଯୋ। ଆପୁବ୍ବୋ ଚର ଗତିଭକ୍ଖନେସୁ, ଅ, ଚରସ୍ସ ଛରିଯୋ, ରସ୍ସାଦି ଚ, ଅଚ୍ଛରିଯୋ। ନ ଭୱିତ୍ଥାତି ଅବ୍ଭୁତୋ, ଅସରୂପଦ୍ୱିତ୍ତଂ, ରସ୍ସୋ ଚ, ଅଭୂତୋପି [ସଦ୍ଦନୀତିପଦମାଲାଯଂ ୩୪୦।୧ ପିଟ୍ଠେସୁ ପସ୍ସିତବ୍ବଂ]।

ସୋକାଦୀହି ଇତିକତ୍ତବ୍ବତାପଟିପତ୍ତିସୁଞ୍ଞୋ ୱିହତ୍ଥୋ, ବ୍ୟାକୁଲୋ ଚ। ୱିକ୍ଲିତ୍ତୋ ହତ୍ଥୋ ଯସ୍ସ ୱିହତ୍ଥୋ। କୁଲ ସଙ୍ଖ୍ୟାନେ ୱିଆପୁବ୍ବୋ।

କତସନ୍ନାହୋ ୱଧୁଦ୍ଧତୋ ହନ୍ତୁମୁଦ୍ଧତୋ ଉଯ୍ୟୁତୋ ଆତତାଯୀ ନାମ। ''ୱଧୁଯ୍ୟୁତ୍ତୋ''ତିପି ପାଠୋ। ଆପୁବ୍ବୋ ତା ପାଲନେ, ଣୀ, ଦ୍ୱିତ୍ତଂ, ଆକାରନ୍ତାନମାଯୋ, ଆତତାଯୀ।

୭୩୭।ସୀସଚ୍ଛେଜ୍ଜମ୍ହି ସୀସଚ୍ଛେଦାରହେ ୱଜ୍ଝୋ। ହନ୍ତବ୍ବୋତି ୱଜ୍ଝୋ, ହନ ହିଂସାଯଂ, ଣ୍ୱୋ, ହନସ୍ସ ୱଧୋ, ଝସ୍ସ ଝୋ। ଅସରୂପଦ୍ୱିତ୍ତଂ, ୱଜ୍ଝୋ।

ତିକଂ ୱଞ୍ଚକୋ। ନିକନ୍ତତୀତି ନିକତୋ, କନ୍ତ ଛେଦନେ, ଅ, ନଲୋପୋ। ସଠ କେତୱେ, ଅ। ନତ୍ଥି ଉଜୁତା ଯସ୍ସ ଅନୁଜୁ।

ତିକଂ ଭେଦକାରକୋ। ସୂଚ ପେସୁଞ୍ଞେ, ଣ୍ଵୁ। ପିସି ସଞ୍ଚୁଣ୍ଣନେ, ପିସି ଅୱଯୱେ ୱା, ପିସତୀତି ପିସୁଣୋ, ଯଦାଦିନା ଉନୋ, ଣତ୍ତଂ। କଣ୍ଣେ ଜପତୀତି, ଅଲୁତ୍ତସମାସୋ, ଅରୁଚିତବ୍ବରୋଚକେପି କଣ୍ଣେଜପୋ।

ଦ୍ୱଯଂ ପହରଣସୀଲୋ। ଧୁଞ୍ଚୀ ହିଂସାଯଂ, ତୋ, ଭୁଜାଦି। ୱଞ୍ଚଯତେ ୱିପ୍ପଲପତେତି ୱଞ୍ଚକୋ, ୱଞ୍ଚ ଗମନେ।

୭୩୮। ଅରିଯାସାମଞ୍ଞେନ ଚ ବାଲପୁରିସସ୍ସ ଲକ୍ଖଣମାହ। ହି ପଦପୂରଣେ। ଯୋ ପୁରିସୋ ଯୋ ଜନୋ, ଜନପରିଯାଯୋ ଚେତ୍ଥ ପୁରିସସଦ୍ଦୋ ''ଦ୍ୱେ ମହାପୁରିସା ଅଭିନିକ୍ଖନ୍ତା''ତ୍ୟାଦୀସୁ ୱିଯ, ଅନିସମ୍ମ ଅନୁପପରିକ୍ଖିତ୍ୱା ୱଧବନ୍ଧନାଦିକିଚ୍ଚଂ କରୋତି, ସୋ ଖଲୁ ଏକନ୍ତତୋ ''ଚପଲୋ''ତି ୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟୋ, କସ୍ମା? ଅୱିନିଚ୍ଛିତକାରିତ୍ତା ସମ୍ମା ଅୱିନିଚ୍ଛିତସ୍ସ କାରିଯସ୍ସ କରଣସୀଲତ୍ତା। ଚପ କକ୍କରଣେ, ଚପ ସନ୍ତାନେ ୱା, ଅଲୋ, ଚପଲୋ।

୭୩୯। ଚତୁକ୍କଂ କଦରିଯୋ। କୁଚ୍ଛିତଂ ଦଦାତୀତି ଖୁଦ୍ଦୋ, ଦୋ, କସ୍ସ ଖୋ, ଅଦାନସୀଲତାଯ ସମ୍ପରାଯେସୁ ଖୁଦ୍ଦଂ ବୁଭୁକ୍ଖିସ୍ସାମୀତି ୱା ଖୁଦ୍ଦୋ, ଖୁଦ ବୁଭୁକ୍ଖାଯଂ, ଦୋ ଅନାଗତତ୍ଥେ। ପରାନୁପଭୋଗେନ ଅତ୍ଥସଞ୍ଚଯସୀଲତ୍ତା କୁଚ୍ଛିତୋ ଅରିଯୋ ଅତ୍ଥପତି କଦରିଯୋ, ଅଦାଯକତ୍ତା କୁଚ୍ଛିତଂ ଠାନଂ ଅରତୀତି ୱା କଦରିଯୋ, ଇଯୋ। ଦାନାଦୀସୁ ନମନାଭାୱେନ ଥଦ୍ଧେନ ମଚ୍ଛେରଯୁତ୍ତଚିତ୍ତେନ ସହିତତାଯ ଥଦ୍ଧମଚ୍ଛରୀ, ଈ। କୁଚ୍ଛିତୋ ପଣୋ ଯସ୍ସ

କପଣୋ, କିପଚାନୋ, ମିତମ୍ପଚୋପି। କୁଚ୍ଛିତଂ ପଚାନୋତି ଦୁତିୟାସମାସୋ। ମିତଂ ପଚତୀତି ମିତମ୍ପଚୋ, ଣୋ।

ଅଦ୍ଧଂ ଦଲିଦ୍ଦୋ। ନତ୍ଥି କିଞ୍ଚନଂ ଅପ୍ପମତ୍ତକମ୍ପି ଧନଂ ଯସ୍ସ ଅକିଞ୍ଚନୋ। ଦଲିଦ୍ଦ ଦୁଗ୍ଗତିୟଂ, ଅ, ଦଲ ୱିଦାରଣେ ୱା, ଇଦୋ, ଦ୍ୱିତ୍ତଂ। ଦୀନ ଦୁଗ୍ଗତଭାୱେ, ଦୀନୋ, ଦି ଖୟେ ୱା, ଇନୋ। ନତ୍ଥି ଧନଂ ଅସ୍ସ। ନିନ୍ଦିତଂ ଗମନଂ ଅସ୍ସ ଦୁଗ୍ଗତୋ।

୭୪୦। ଯଂ କମ୍ମଂ ‘‘ଇଦମହଂ ଉପ୍ପାଦେସ୍ସାମୀ’’ତି ଅସମ୍ଭାୱିତଂ ଅଚିନ୍ତିତମେୱ ହୁତ୍ୱା ସମ୍ପତ୍ତଂ, ତଂ ‘‘କାକତାଲୀୟ’’ନ୍ତ୍ୟୁଚ୍ଚତେ। ତାଲସ୍ସ ଇଦଂ ଫଲଂ ତାଲଂ, କାକୋ ଚ ତାଲଞ୍ଚ କାକତାଲାନି, ତେହି ସଦିସଂ କମ୍ମଂ କାକତାଲିୟଂ, କାକସ୍ସ, ତାଲଫଲସ୍ସ ଉଡ୍ଡନପତନସଦିସଂ କମ୍ମନ୍ତ୍ୟତ୍ଥୋ।

ଚତୁକ୍କଂ ଯାଚକେ। ଯାଚନଂ କରୋତୀତି ଯାଚନକୋ, ଯାଚତୀତି ୱା, ଯାଚ ଯାଚନେ, ଯୁ। ସକତ୍ଥେ କୋ। ଅତ୍ଥ ଯାଚନାୟଂ, ଅତ୍ଥନଂ ଅତ୍ଥୋ, ସୋ ଅସ୍ସତ୍ଥୀତି ଅତ୍ଥୀ। ଣ୍ୱୁ, ଯାଚକୋ । ‘‘ମାଦିସସ୍ସ ଧନଂ ଦତ୍ୱା ରାଜା ସଗ୍ଗଂ ଗମିସ୍ସତୀ’’ତ୍ୟାଦିନା ଦାନଫଲଂ ୱଣ୍ଣେତ୍ୱା ୱକତି ଯାଚତୀତି ୱନିବ୍ବକୋ, ୱଣ୍ଣସ୍ସ ୱନି, ୱକ ଆଦାନେ, ଆଦାନମେତ୍ଥ ଯାଚନମେୱ।

୭୪୧।କିଞ୍ଚିଦୂନକନ୍ତଂ ପତିପାଦେନ ନାମଂ। ପକ୍ଖିସପ୍ପମଚ୍ଛାଦୟୋ ଅଣ୍ଡତୋ ଜାତତ୍ତା ଅଣ୍ଡଜା। ନରାଦୟୋ ପନ ଗବ୍ଭାସୟସଙ୍ଖାତଜଲାବୁତୋ, ତତ୍ର ୱା ଜାତତ୍ତା ଜଲାବୁଜା। କିମି ଚ ଡଂସା ଚ ଆଦିନା ମକସମଙ୍ଗୁରାଦୟୋ ଚ ସେଦଜା, ସେଦକାରଣତ୍ତା ଉସ୍ମା ସେଦୋ, ତତୋ ଜାତା ସେଦଜା। ଦେୱୋ ଚ ଆଦିନା ବ୍ରହ୍ମନେରୟିକାଦୟୋ ଚ ଓପପାତିକା, ଉପଗନ୍ତ୍ୱା ପତତୀତି ଉପପାତୀ, ଣୀ, ସୋଢଅସୱସ୍ସୁଦେସିକାଦିକୋ ଅତ୍ତଭାୱୋ, ସୋ ଯେସମତ୍ଥି, ତେ ଓପପାତିକା।

୭୪୨।ଜଣ୍ଣୁମତ୍ତେ ଜଣ୍ଣୁପ୍ପମାଣଯୁତ୍ତେ ଉଦକାଦିମ୍ହି ଜଣ୍ଣୁତଗ୍ଘୋ, ଜଣ୍ଣୁପ୍ପମାଣୋ ଜଣ୍ଣୁତଗ୍ଘୋ, ପମାଣତ୍ଥେ ତଗ୍ଘୋ, ଜଣ୍ଣୁପ୍ପମାଣୋ ଜଣ୍ଣୁମତ୍ତୋ, ପମାଣତ୍ଥେ ମତ୍ତୋ [ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନେ ୪।୪୭ ସୁତ୍ତେ ପସ୍ସିତବ୍ବଂ], ତସ୍ମିଂ।

କିଞ୍ଚିଦୂନକେ ଅପ୍ପମତ୍ତକଯୁତ୍ତେ କପ୍ପୋ [ପାଣିନି ୫।୪।୬୭], ଊନସ୍ସ ଅପ୍ପକତାୟ କପ୍ପୀୟତି ଏକାଦିୱସେନ ପରିଚ୍ଛିଜ୍ଜତୀତି କପ୍ପୋ, କପ୍ପ ପରିଚ୍ଛେଦନେ।

ଚତୁକ୍କଂ ପରିୟାପନ୍ନେ। ଅନ୍ତୋ ଗଚ୍ଛତୀତି ଅନ୍ତଗ୍ଗତଂ, ‘‘ଲୋପଞ୍ଚ ତତ୍ରାକାରୋ’’ତି ଓଲୋପେ ଅଆଗମୋ, ଦ୍ୱିତ୍ତଂ। ଅନ୍ତୋଗତମ୍ପି। ପରିଚ୍ଛିନ୍ଦିତ୍ୱା ଆପନ୍ନଂ ଗହିତଂ ପରିୟାପନ୍ନଂ। ଗାଧ ପତିଟ୍ଠାୟଂ, ଅନ୍ତୋ ଓଗାଧତୀତି ଅନ୍ତୋଗଧଂ, ରସ୍ସୋ, ଓଗାଧତୀତି ଓଗଧଂ।

୭୪୩। ଦ୍ୱୟଂ ସାଧିତେ। ରାଧ ସାଧ ସିଦ୍ଧିୟଂ, କମ୍ମନି ତୋ।

ଦ୍ୱୟଂ କୁଥିତେ। ପଚ ପାକେ, ଅତୀତେ କତ୍ତରି ତୋ, ତସ୍ସ କ୍କୋ, ଚଲୋପୋ। କୁଥ ନିପ୍ପକ୍କେ, ତୋ।

ଆପଦଂ ବ୍ୟସନଂ ପତ୍ତୋ ଆପନ୍ନୋ ନାମ, ଅତିପୀଳଅନଂ ଆପଜ୍ଜତୀତି ଆପନ୍ନୋ, ‘‘ଆ ତୁକୋଧମୁଦାଙ୍ଗୀସୂ’’ତି ହି ଏକକ୍ଖରକୋସୋ[ଏକକ୍ଖରକୋସ ୧୪ ଗାଥା]। ପଦ ଗମନେ, ‘‘ଆପନ୍ନୋ ଚ ୱିପତ୍ତିମ୍ହି, ପତ୍ତେ ଚ ୱାଚ୍ଚଲିଙ୍ଗିକୋ’’ତି ନାନତ୍ଥସଙ୍ଗହୋ।

ଦ୍ୱୟଂ ପରେସମୱସଗତେ। ନତ୍ଥି ୱସୋ ଆୟତ୍ତୋ ପରେସଂ ଏତସ୍ମିଂ ସେରୀଭୂତେତି ୱିୱସୋ, ଅୱସୋ ଚ।

୭୪୪। ଛକ୍କଂ ଖିତ୍ତେ। ନୁଦ ପେରଣେ, ନୁଦ ଖେପେ ୱା, ତୋ, ତସ୍ସ ଇନ୍ନୋ। ଅନିନ୍ନାଦେସେ ଭୁଜାଦି, ନୁତ୍ତୋ। ନୁତୋପି। ଅସୁ ଖେପନେ, ତୋ, ଭୁଜାଦି, ଅତ୍ତୋ। ଖିପ ପେରଣେ, ତୋ।

ଈର ଗତିୟଂ, କମ୍ପନେ ଚ, ଇତୋ, ଈରିତୋ। ଆପୁବ୍ବୋ ୱିଧ ପେରଣେ, ତୋ, ଆୱିଦ୍ଧୋ।

ଚତୁକ୍କଂ କମ୍ପିତେ। କମ୍ପ ଚଲନେ, ଧୂ ୱିଧୁନନେ, କମ୍ପନେ ଚ। ଧୂତୋ, ଆଧୂତୋ, ଚଲ କମ୍ପନେ, ଚଲିତୋ। ୱେଲ୍ଲିତୋ, ପେଖିତୋପି। ୱେଲ୍ଲ ଚଲନତ୍ଥୋ। ପେଖ ଗତ୍ୟତ୍ଥୋ, ପେଖିତୋ।

ଦ୍ୱୟଂ ନିସିତେ। ନିସି ନିସାନେ। ତିଜ ନିସାନେ, ନିସାନଂ ତିକ୍ଖକରଣଂ, ଉଭୟତ୍ରାପି କମ୍ମନି ତୋ।

୭୪୫-୭୪୬। ତିକଂ ପତ୍ତଙ୍କୋ। ପତ ଗମନେ, ତଙ୍କୋ। ଗମୁ ଗତିଯଂ, ଣ୍ଣୋ, ମ୍ମସ୍ସ ଣ୍ମୋ ୱା, ଗମ୍ମଂ, ଗମ୍ଣଂ, ଦ୍ବସ୍ସ ଜ୍ଜୋ, ଆପଜ୍ଜଂ।

ଦ୍ୱଯଂ ପରିଣତେ। ପଚିନୋ ଅନେକତ୍ଥତ୍ତା ଇହ ପରିଣତତ୍ଥୋ। ନମୁ ନମନେ, ଭୂୱାଦି, କତ୍ତରି ତୋ, ସମା ଦ୍ୱେ ତୁଲ୍ୟତ୍ଥା।

ପଞ୍ଚକଂ ୱେଠିତେ। ୱେଠ ୱେଠନେ। ୱଲମିୱ ୱଲଯଂ, କୁଣ୍ଡଲାକାରଂ ୱଲଯଂ କତଂ ୱଲଯିତଂ, ନାମଧାତୁ, କାରିତନ୍ତା ତୋ। ରୁଧ ଆୱରଣେ, ରୁଦ୍ଧଂ। ସଂପୁବ୍ବୋ ୱୁ ସଂୱରଣେ, ସଂୱୁତଂ। ସମନ୍ତତୋ ୱୁତଂ ଆୱୁତଂ, ୱୁ ସଂୱରଣେ, ସବ୍ବତ୍ର କମ୍ମନି ତୋ।

ଦ୍ୱଯଂ ପରିଖାଦିନା ପରିକ୍ଖିତ୍ତେ। ପରି ସମନ୍ତତୋ କରୀଯତେତି ପରିକ୍ଖିତ୍ତଂ, ପରିକ୍ଖତମ୍ପି। ୱୁ ସଂୱରଣେ, ନିୱୁତଂ।

ତିକଂ ୱିତ୍ଥତେ। ସର ଗତିଯଂ, ତୋ, ତସ୍ସ ଟୋ, ରଲୋପୋ, ୱିସଟଂ। ତନୁ ୱିତ୍ଥାରେ, ତୋ, ତସ୍ସ ତୋ, ନଲୋପୋ, ୱିତ୍ଥତଂ, ତତଂ।

ଦ୍ୱଯଂ ଲେପନୀଯେ। ଲିପ ଲେପନେ, ଦିହ ଉପଲେପନେ, ଉଭଯତ୍ରାପି କମ୍ମନି ତୋ।

ଦ୍ୱଯଂ ଗୁଠହେ। ଗୁହ ସଂୱରଣେ, ଢଓ, ଗୁଠହୋ। ଗୁପ ଗୋପନେ, ଗୁତ୍ତୋ।

ଦ୍ୱଯଂ ପୋସନୀଯେ। ପୁସ ପୋସନେ, ତୋ, ସତାନଂ ଟ୍ଠୋ, ଟ୍ଠାଭାୱେ ପୋସିତୋ।

୭୪୭। ଦ୍ୱଯଂ ସଲଜ୍ଜେ। ଲଜ୍ଜ ପୀଠଏ, ପୀଠଓ ଲଜ୍ଜାୱ। ହୀଠଅ ନିନ୍ଦାଲଜ୍ଜାସୁ, ହୀଠଇତୋ।

ଦ୍ୱଯଂ ସଦ୍ଦେ। ସନ ଧନ ସଦ୍ଦେ, ସନିତଂ, ଧନିତଂ।

ପଞ୍ଚକଂ ବନ୍ଧନୀଯେ। ସନ୍ଦନଂ ବନ୍ଧନଂ, ତଂଯୋଗା ୱନ୍ତୁ। ସନ୍ଦାନୱନ୍ତଂ କତଂ ସନ୍ଦାନିତଂ, ନାମଧାତୁମ୍ହା ତୋ, ୱନ୍ତୁଲୋପୋ। ସନ୍ଦାନଂ ସଜ୍ଜା, ତମସ୍ସାତି ୱା, ଇତୋ। ସି ବନ୍ଧନେ, ତୋ। ବନ୍ଧ ବନ୍ଧନେ, ବଦ୍ଧୋ। କୀଲ ବନ୍ଧନେ। ଯମୁ ଉପରମେ, ସଂପୁବ୍ବୋ ବନ୍ଧନେ, ସବ୍ବତ୍ର କମ୍ମନି ତୋ। ମୂତଂ, ଉଦ୍ଦିତଂ, ସଦ୍ଦିତମ୍ପି। ମୂ ବନ୍ଧନେ। ଦା ଅୱଖଣ୍ଡନେ। ଉ ସଂପୁବ୍ବୋ ବନ୍ଧନେ। ୱୁତ୍ତଞ୍ଚ ''ଉଦ୍ଦାନନ୍ତୁ ଚ ବନ୍ଧନ''ନ୍ତି।

୭୪୮। ତିକଂ ସିଦ୍ଧେ। ସିଧ ସଂସିଦ୍ଧିମ୍ହି। ପଦ ଗମନେ, ନିପୁବ୍ବୋ ସିଦ୍ଧିଯଂ। ୱତ୍ତ ୱତ୍ତନେ, ୱତ୍ତନଂପ୍ପତ୍ର ସିଜ୍ଝନଂ ନିପ୍ଫଜ୍ଜତ୍ତା।

ତିକଂ ୱିଦାରିତେ। ଦର ଭିଦ ୱିଦାରଣେ, ଇନ୍ନାଦେସୋ। ଭିନ୍ନଂ। ଅନିନ୍ନାଦେସେ ତୁ ଭେଦିତଂ।

ଦ୍ୱଯଂ ତିଣାଦୀହି ଛାଦନୀଯେ। ଛଦ ସଂୱରଣେ, ତୋ, ତସ୍ସ ସଧାତ୍ୱନ୍ତସ୍ସ ଅନ୍ନାଦେସୋ।

ତିକଂ ଛିଦ୍ଦିତେ। ୱିଧ ୱେଧନେ। ଛିଦ୍ଦ କଣ୍ଣଭେଦେ, ଚୁରାଦି। ୱିଧ ୱେଧନେ, ସବ୍ବତ୍ର କମ୍ମେ ତୋ, ଅପରଦ୍ୱଯେ ଚ ସଞ୍ଜାତତ୍ଥେ ଇତୋ।

୭୪୯। ତିକଂ ଆନୀତେ। ହର ହରଣେ, ଭର ଧାରଣପୋସନେସୁ, ଆପୁବ୍ବୋ ନୀ ନଯେ।

ଦ୍ୱଯଂ ଦମଯୁତ୍ତେ। ଦମୁ ଦମନେ, କତ୍ତରି ତୋ। ପଙ୍କମାଦୀହି ନ୍ତୋ। ଅନ୍ତାଦେସେ ଦମିତୋ। କମ୍ମସାଧନୋପ୍ଯଯଂ।

ଦ୍ୱଯଂ ସନ୍ତେ। ସମୁ ଉପସମେ, କତ୍ତରିତୋ। ଅନ୍ତାଦେସେ ସମିତୋ, କମ୍ମସାଧନୋପ୍ଯଯଂ।

ଦ୍ୱଯଂ ପୁଣ୍ଣେ। ପୂର ପୂରଣେ, ତରାଦୀହି ଇଣ୍ଣୋ, ଦ୍ୱୀସୁପି କତ୍ତୁକମ୍ମସାଧନାନି ଲବ୍ଭନ୍ତି।

୭୫୦। ତିପାଦଂ ପୂଜିତେ। ଚାଯ ପୂଜାନିସାମନେସୁ। ମହ ପୂଜାଯଂ, ପୂଜ ପୂଜନେ, ଅରହ ପୂଜାଯଂ, ଅରହିତୋ। ଅଚ୍ଚ ପୂଜାଯଂ। ମାନ ପୂଜାଯଂ। ଚି ଚଯେ, ଅପପୁବ୍ବୋ ପୂଜନେ। ନମସ୍ସିତୋପି, ନମସ୍ସଧାତୁ ପୂଜାଯଂ।

ଦ୍ୱଯଂ ତଚ୍ଛିତେ ଦାରୁଆଦିମ୍ହି। ତଚ୍ଛ ତନୁକରଣେ, ତନୁକରୀଯତେତି ତନୂକତୋ, ଦୀଘୋ।

୭୫୧। ଦ୍ୱଯଂ ଅଗ୍ଗିଆଦୀହି ତତ୍ତୋ। ତପ ଧୂପ ସନ୍ତାପେ।

ଦ୍ୱଯଂ ରାଜାଦୀନଂ ସନ୍ତିକେ ଭଜନାଦିୱସେନ ଉପଗତୋ। ଚର ଗତ୍ଯତ୍ଥୋ, ଉପଚରିତୋ। ଆସ ଉପୱେସନେ, ଉପାସିତୋ।

ଅଦ୍ଧଂ ଚୁତୋ। ଭସ ଅଧୋପତନେ, ତୋ। ଗଳିଅ ସେଚନେ, ଗଳିତଂ। ପଦ ଗମନେ, ପନ୍ନଂ। ଚୁ ଚୱନେ, ଚୁ ଗମନେ ୱା। ଧଂସୁ ଅୱସଂସନେ, ଗତିଯଞ୍ଚ। କନ୍ନମ୍ପି, କନ୍ନ ଗତିସୋସନେସୁ।

୭୫୨।ତୁଟ୍ଠନ୍ତଂ ପମୁଦିତେ, ପୀ ତପ୍ପନକନ୍ତୀସୁ। ମୁଦ ହାସେ। ହସ ହଂସନେ, ହସ ଅଲିକେ ୱା। ମଦ ହାସେ, ମତ୍ତୋ। ତୁସ ପୀତିଯଂ।

ଚତୁକ୍କଂ ଛିନ୍ନୋ। କନ୍ତ ଛେଦନେ। ଛିଦି ଦ୍ୱିଧାକରଣେ। ଲୂ ଛେଦନେ, ଣୋ, ଯୁ ୱା। ଦା ଲୱନେ, ତୁ, ଦା ଅୱଖଣ୍ଡନେ ୱା। ଛାତମ୍ପି। ଛୋ ଛେଦନେ, ଓସ୍ସାକାରୋ।

ତିକଂ ପସତ୍ଥୋ। ସଠ ଥୁତିଯଂ, ତୋ। ୱଣ୍ଣ ୱଣ୍ଣକ୍ରିଯାୱିତ୍ଥାରଗୁଣୱଚନେସୁ। ଥୁ ଅଭିତ୍ଥୱେ। ଈଡିତୋ, ପଣିତୋପି, ଈଡ ଥୁତିମ୍ହି। ପଣ ବ୍ଯୱହାରେ, ଥୁତିମ୍ହି ଚ, ପଣିତୋ।

୭୫୩। ପଞ୍ଚକଂ ଅଲ୍ଲେ, ତିମ ଅଦ୍ଦଭାୱେ ନିଚ୍ଚଲେପି, ପକ୍କମାଦୀହି ନ୍ତୋ। ଅଲ୍ଲ କ୍ଲେଦନେ, ଲୋ, ଅଲ୍ଲଂ। ଅଦ୍ଦ ଗତିମ୍ହି, ଯାଚନେ ଚ, ଆପୁବ୍ବୋ ଦା ଅୱଖଣ୍ଡନେ ୱା, ଦୋ, ଅଦ୍ଦଂ। କିଲିଦ ଅଦ୍ଦଭାୱେ, ଇନ୍ନାଦେସୋ। ଉନ୍ଦ କ୍ଲେଦନେ, ଇନ୍ନୋ, ଉନ୍ନୋ ୱା, ସାଦ୍ଦମ୍ପି। ଅଦ୍ଦଗୁଣଯୁତ୍ତଂ ଅଦ୍ଦଂ, ତେନ ସହ ୱତ୍ତତେ ସାଦ୍ଦଂ।

ଚତୁକ୍କଂ ଗୱେସିତୋ। ମଗ୍ଗ ଅନ୍ୱେସନେ, ଚୁରାଦି। ଏସ ଗତିଯଂ, ଭୂୱାଦି। ଗୱେସ ମଗ୍ଗନେ, ଚୁରାଦି।

ଦ୍ୱଯଂ ଲଦ୍ଧୋ। ଲଭ ପତ୍ତିଯଂ। ପପୁବ୍ବୋ ଆପ ବ୍ଯାପନେ, ତୋ, ଭୁଜାଦି, ଆଲୋପୋ, ପତ୍ତଂ। ଭାୱିତଂ, ଆସାଦିତଂ, ୱିଭୂତଞ୍ଚ।

୭୫୪।ପାଲିତନ୍ତଂ ରକ୍ଖନୀଯେ, ରକ୍ଖ ପାଲନେ। ଗୁପ ଗୋପନେ, ଭୁଜାଦି। ତା ପାଲନେ, ତାତଂ। ଆଯାଗମେ ଗୋପାଯିତଂ। ଅୱ ରକ୍ଖଣେ, ଅୱିତଂ।

ଚତୁକ୍କଂ ଚତ୍ତୋ। ସଜ ୱିସ୍ସଗ୍ଗେ। ଚଜ ହାନିଯଂ। ହା ଚାଗେ, ଇନୋ, ଦୀଘାଦି, ହୀନୋ। ଉଝ ଉସ୍ସଗ୍ଗେ, ସମୁଜ୍ଝିତଂ। ଧୂତମ୍ପି, ଧୂ କମ୍ପନେ।

୭୫୫। ପଜ୍ଜଂ ଭାସିତୋ। ଭାସ ବ୍ଯତ୍ତିଯଂ ୱାଚାଯଂ। ଲପ ବ୍ଯତ୍ତିଯଂ ୱାଚାଯଂ, ୱଚ ଭାସନେ, ୱୁତ୍ତଂ। ଅଭିପୁବ୍ବୋ ଧା ଧାରଣେ, ତୋ, ଧାତିସ୍ସ ହି, ହି ଗମନେ ୱା, ଅଭିହିତଂ। ଖ୍ଯା କଥନେ। ଜପ୍ପ ବ୍ଯତ୍ତିଯଂ ୱାଚାଯଂ। ଈର ଖେପଗତିୱଚନକମ୍ପନେସୁ, ଉଦୀରିତଂ। କଥ ୱାକ୍ଯପବନ୍ଧେ। ଗଦ ୱିଯତ୍ତିଯଂ ୱାଚାଯଂ। ଭଣ ଭଣନେ। ୱଦ ୱିଯତ୍ତିଯଂ ୱାଚାଯଂ, ତୋ, ୱସ୍ସୁ, ଉଦିତଂ।

୭୫୬। ଚତୁକ୍କଂ ଅୱମାନିତୋ। ଞା ଅୱବୋଧନେ। ଗଣ ସଙ୍ଖ୍ଯାନେ। ଭୂ ସତ୍ତାଯଂ। ମାନ ପୂଜାଯଂ, ମନ ଞାଣେ ୱା, ଅୱପରିପୁବ୍ବା ଏତେ ପରିଭୂତୋ। ହେଟ୍ଠା କତ୍ୱା ଞାଯତି, ଗଣୀଯତି, ମଞ୍ଞତୀତି ଅୱଞ୍ଞାତୋ, ଅୱଗଣିତୋ, ଅୱମାନିତୋ ଚ। ପରିଭୱୀଯତି ଅୱମାନଂ କରୀଯତୀତି ପରିଭୂତୋ।

ଚତୁକ୍କଂ ଛାତୋ। ଘସ ଅଦନେ, ଛୋ, ଦ୍ୱିତ୍ତଂ। ଜିଘଚ୍ଛା ସଞ୍ଜାତା ଯସ୍ସ ଜିଘଚ୍ଛିତୋ। ଖୁଦ ପିପାସାଯଂ। ଛାଦ ଭକ୍ଖନେ। ଭୁଜ ପାଲନଜ୍ଝୋହାରେସୁ, ଖୋ, ଦ୍ୱିତ୍ତାଦି, ବୁଭୁକ୍ଖା ସଞ୍ଜାତା ଯସ୍ସ ବୁଭୁକ୍ଖିତୋ।

୭୫୭। ଛକ୍କଂ ଞାତୋ। ବୁଧ ଞା ଅୱଗମନେ। ପଦ ଗମନେ, ତୋ, ତସ୍ସ ଅନ୍ନୋ, ପଟିପନ୍ନଂ। ୱିଦ ଞାଣେ। ଗତି ବୁଝତ୍ଥୋ। ଅୱଗତଂ। ମନ ଞାଣେ, ତୋ, ମତଂ।

ଅଦ୍ଧଂ ଗିଲିତୋ। ଗଲ ଅଦନେ, ଅସ୍ସି, ଗିଲିତୋ। ଖାଦ ଭକ୍ଖନେ। ଭୁଜ ପାଲନଜ୍ଝୋହାରେସୁ। ଭକ୍ଖ ଅଦନେ। ଅଧିଅୱପୁବ୍ବୋ ହର ହରଣେ, ତୋ, ତସ୍ସ ଟୋ, ରଲୋପୋ, ଅଜ୍ଝୋହଟୋ। ଅସ ଭକ୍ଖନେ, ଅସିତୋ। ଜଗ୍ଧିତୋ, ଗସିତୋପି, ଜପ୍ପ ଅଦନେ। ଗସ ଅଦନେ।

ୱିସେସ୍ଯାଧୀନୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୨। ସଂକିଣ୍ଣୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା

୭୫୮। ପୁବ୍ବସ୍ମିଂ କଣ୍ଡଦ୍ୱଯେ ବୁଦ୍ଧାଦୀନି ନାମାନି ସମାନନ୍ତାନି ପକରଣେନ ନିବଦ୍ଧାନି, ଅସ୍ମିମ୍ପି କଣ୍ଡେ ସୋଭନାଦୀନି ୱିସେସନନାମାନି, ସମଯାଦୀନ୍ୟନେକନ୍ତାନି, ଚିରସ୍ସମାଦୀନି ଚ ଅବ୍ଯଯାନି ପକରଣେନେୱ ନିବଦ୍ଧାନି, ଇଦାନି ପନ ପୁବ୍ବୱଗ୍ଗେସୁ ୱିତ୍ଥାରଭଯା ଯେ ନ ନିବଦ୍ଧା, ତଂସଙ୍ଗହତ୍ଥଂ, ତଂସମଯାନୁପାଲନତ୍ଥଞ୍ଚ ସଂକିଣ୍ଣମାରଭତେ ''ଞେ ଯ୍ଯ''ମିଚ୍ଚାଦିନା। ତସ୍ସତ୍ଥୋ – ଇହାପି ସଂକିଣ୍ଣୱଗ୍ଗେପି କ୍ୱାପି କଦ୍ଧଚି କ୍ରିଯାଦୀସୁ ପଚ୍ଚଯନ୍ତୱସେନ ଆପଚ୍ଚଯାଦୀନଂ ଇତ୍ଥିଲିଙ୍ଗାଦିଭାୱଜୋତକସ୍ସ ସଭାୱସ୍ସ ୱସେନ ଲିଙ୍ଗଂ ଇତ୍ଥିଲିଙ୍ଗାଦିକଂ ଞେଯ୍ଯନ୍ତି। ଚକାରେନ ଭିଯ୍ୟୋ ରୂପନ୍ତରାଦିପରିଗ୍ଗହୋପି। ଇହାତି ଚ ଉପଲକ୍ଖଣଂ, ୱଗ୍ଗନ୍ତରେସୁପି ପଚ୍ଚଯନ୍ତୱସେନ ଲିଙ୍ଗାଦିନିଚ୍ଛଯସମ୍ଭୱତୋ।

କଉଦ୍ଧତୋ କ୍ରିଯା, କର କରଣେ, ଣ୍ଣୋ, ଇକାରାଗମୋ, ଅସ୍ସି, ୱଣ୍ଣୱିପରିଯଯେ କ୍ରିଯା, କ୍ରିଯମ୍ପି, ରିରିଯପଚ୍ଚଯେ କିରିଯଂ, କିରିଯାପି। ରମ୍ମପଚ୍ଚଯେ କମ୍ମଂ।

ତିକଂ ଚିତ୍ତୋପସମୋ। ସମୁ ଉପସମେ,ତି, ସନ୍ତି। ଥମ୍ହି ସମଥୋ।ଅମ୍ହି ସମୋ।

ତିକଂ କାଯୋପସମୋ। ଦମୁ ଉପସମୋ। ଥମ୍ହି ଦମଥୋ। ତିମ୍ହି ଦନ୍ତି। ଚିତ୍ତୋପସମେପ୍ୟେତେ।

ସୁଦ୍ଧକମ୍ମନି ୱତଂ ଭୱତି। ୱଉ ୱତ୍ତନେ, ୱଉ ସମାଦାନେ ୱା ୱତଂ, ଅସୀତିମହାୱତ୍ତାଦି।

ଆସଙ୍ଗୱଚନଂ ଆସତ୍ତୱଚନଂ ସଦ୍ଦସରୂପଂ ପରାଯଣଂ ନାମ ୱୁତ୍ତଂ, ତଞ୍ଚ ତୀସୁ। ପରଂ ଆଯନଂ ଆଯତ୍ତୋ ତାଣଂ ପରାଯଣଂ, କମ୍ମାସତ୍ତୋ ଇଚ୍ଚତ୍ଥୋ, ସାକଲ୍ଯୱଚନେ ତୁ ପାରାଯଣଂ, ପାରଂ ପରିଯନ୍ତଂ ଅଯନ୍ତି ଗଚ୍ଛନ୍ତି କସ୍ସଚି ଅନେନାତି ପାରାଯଣଂ, ଯ୍ଯୁ, ଣତ୍ତଂ, ଯଥା – ନାମପାରାଯଣଂ, ଧାତୁପାରାଯଣଂ।

୭୫୯। ତିକଂ ଦ୍ୱିଧାଭାୱେ। ଭିଦି ଦ୍ୱିଧାକରଣେ, ଣୋ। ଦର ୱିଦାରଣେ। ଫୁଟ ୱିକସନେ, ଫୁଟ ଭେଦନେ ୱା, ଯ୍ଯୁ।

ଦ୍ୱଯଂ ତପ୍ପନେ। ତପ ପୀଣନେ, ଯ୍ଯୁ। ପୀ ତପ୍ପନେ, ଯ୍ଯୁ, କିଯାଦି, ନସ୍ସ ଣତ୍ତଂ। ଅୱନମ୍ପି, ଅୱ ପାଲନେ, ଦିତ୍ତିଯଞ୍ଚ ଅନେକତ୍ଥତ୍ତା।

ଦ୍ୱଯଂ ସାପେ। କୁସ ଅଓ୍ହାନେ, ଭେଦନେ ଚ, ଯ୍ଯୁ। ସଜ୍ଜ ସଙ୍ଗେ, ଅଭିସଙ୍ଗୋ।

ତିକଂ ଯାଚନାଯଂ। ଭିକ୍ଖ ଯାଚନେ, ଯ୍ଯୁ। ଯାଚ ଯାଚନେ। ଅତ୍ଥ ଯାଚନେ। ଅଦ୍ଦନୋପ୍ୟତ୍ର, ଅଦ୍ଦ ଗତିମ୍ହି, ଯାଚନେ ଚ।

୭୬୦। ନିମିତ୍ତରହିତଂ ଯଦିଚ୍ଛା ନାମ, ଯା ଯା ଇଚ୍ଛା ଅଧିପ୍ପାଯୋ ଯଦିଚ୍ଛା ନାମ। ସେରିତାପି।

ତିକଂ ଆପୁଚ୍ଛନେ, ଆପୁଚ୍ଛନଞ୍ଚ ଗମନାଗମନାଦିସମଯେ ସୁହଜ୍ଜ ବନ୍ଧୱାଦୀନମାଲିଙ୍ଗନ ଚୁମ୍ବନସ୍ୱାଗତପିଯୱଚନାରୋଗ୍ଯପୁଚ୍ଛନଗମନାନୁଞ୍ଞାଦିନା ଆନନ୍ଦନଂ। ପୁଚ୍ଛ ପୁଚ୍ଛନେ, ଆପୁଚ୍ଛନଂ। ନନ୍ଦ ସମିଦ୍ଧିଯଂ, ଆନନ୍ଦନଂ। ସଭାଜ ପୀତିଦସ୍ସନେସୁ, ସଭାଜ ପୀତିୱଚନେସୁ ୱା, ଚୁରାଦି, ଯ୍ଯୁ, ସଭାଜନଂ।

ଦ୍ୱଯଂ ନଯେ। ଞାଯନ୍ତି ଯେନାତି ଞାଯୋ, ଆକାରନ୍ତାନମାଯୋ। ନ୍ଯାଯୋପି, ନିସ୍ସେସତୋ ଅଯତି ଯେନ ନ୍ଯାଯୋ। ନୀ ନଯେ, ଅଯାଦେସୋ, ନଯୋ।

ଦ୍ୱଯଂ ୱୁଦ୍ଧିମ୍ହି। ଫା ୱୁଦ୍ଧିମ୍ହି, ଫାଯ ୱୁଦ୍ଧିଯଂ ୱା, ଯଲୋପୋ,ତି, ଫାତି, ନାରିଯଂ। ୱଦ୍ଧ ୱଦ୍ଧନେ,ତି, ଦଲୋପୋ, ଧଢଭହେହି ଧଢା ଚ, ଅସ୍ସୁ, ୱୁଦ୍ଧି, ୱୁଦ୍ଧିପି।

୭୬୧।କିଲମ ହାସକ୍ଖଯେ, ଥୋ, କିଲମଥୋ। ଯ୍ଯୁମ୍ହି କିଲମନଂ। ସୂ ପାଣିପସୱେ, ପସୱନଂ ପସୱୋ, ତିମ୍ହି ପସୂତି।

କସ ଗତିଯଂ ହିଂସାଯଞ୍ଚ, ନିଗ୍ଗହୀତାଗମୋ, ଉକ୍କଂସୋ, କସ ୱିଲେଖନେ ୱା। ଅତିସଯୋ ୱୁତ୍ତୋ। ଭୁସୋଦଯୋ ପମାଣାତିସଯୱସେନ ୱୁତ୍ତା, ଉକ୍କଂସୋ ଗୁଣାତିସଯୱସେନ ୱୁତ୍ତୋ, ଅତିସଯୋ ପନ ଉଭଯୱସେନାତି ଉଭଯତ୍ର ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠାନଂ ଭେଦୋ। ତିକଂ ଜଯନେ। ଜଯନଂ ଜଯୋ, ଯ୍ଯୁ, ଜଯନଂ। ତିମ୍ହି ଜିତି, ନାରୀ।

୭୬୨।ବନ୍ଧନନ୍ତାନି ଦ୍ଵେ ଦ୍ଵେ ନାମାନି। ୱସ କନ୍ତିଯଂ। କମୁ କନ୍ତିଯଂ,ତି। ୱିଧ ୱେଧନେ, ବ୍ଯଥନେ ଚ ଅନେକତ୍ଥତ୍ତା, ଅ, ଇକାରସ୍ସ ଯାଦେସୋ, ବ୍ଯଧୋ, ୱେଧୋ। ଗହ ଉପାଦାନେ ନିବନ୍ଧନେ ଚ, ଗହ୍ଵୋ, ଗାହୋ ଚ। ୱର ଆୱରଣେ, ୱରୋ। ୱୁ ସଂୱରଣେ,ତି, ୱୁତି। ପଚ ପାକେ, ଇଞ୍ଛିଯମତିଯୱୋ ୱା, ଅ। ପଚନଂ ପାକୋ, ଣୋ।

ଦ୍ଵଯଂ ଆହ୍ଵାନେ। ହୁ ଦାନାଦନହବ୍ଯପ୍ପଦାନେସୁ, ଣୋ, ହୱୋ। ତିମ୍ହି ହୁତି। ଦ୍ଵଯଂ ଅନୁଭୱନେ। ୱିଦ ଞାଣେ, ଣୋ, ୱେଦୋ । ୱିଦ ୱେଦନାଖ୍ଯାନନିୱାସେସୁ, ଚୁରାଦି, ଯୁ, ୱେଦନଂ, ୱାକାରୋ ୱେଦନାସଦ୍ଦସ୍ସ ନପୁଂସକତ୍ତାପେକ୍ଖୋ।

୭୬୩। ଦ୍ଵଯଂ ଧନାଦିଜାନିଯଂ। ଜର ୱଯୋହାନିମ୍ହି, ଯୁ, ଜୀରଣଂ, ଅସ୍ସୀ। ହା ଚାଗେ, ଯୁ, ନଦାଦି, ରସ୍ସୋ, ହସ୍ସ ଜୋ, ଜାନି। ତା ପାଲନେ, ଯୁ, ଣତ୍ତଂ। ଦ୍ଵଯଂ ପମାଣେ। ମା ମାନେ,ତି, ପମିତି। ଅମ୍ହି ପମା।

ଦ୍ଵଯଂ ସଂଯୋଗେ। ସିଲିସ ଆଲିଙ୍ଗନେ। ସଂପୁବ୍ବୋ ଧା ଧାରଣେ, ଇ, ସନ୍ଧନଂ ସନ୍ଧି। ଦ୍ଵଯଂ ଖଯେ। ଖି ଖଯେ, ଣୋ, ଇସ୍ସେ, ଏ ଅଯ, ଖଯୋ। ଚି ଚଯେ, ଅପପୁବ୍ବୋ ଖଯେ। ଦ୍ଵଯଂ ସଦ୍ଦେ। ରୁ ସଦ୍ଦେ, ଣୋ, ୱୁଦ୍ଧାଦେସୋ। ରଣ ସଦ୍ଦେ। ଅ, ରଣୋ।

୭୬୪।ଗଦ ବ୍ଯତ୍ତିଯଂ ୱାଚାଯଂ, ଣୋ, ଅ ଚ, ନିଗାଦୋ, ନିଗଦୋ ଚ। ଦ୍ଵଯଂ ମଦେ। ମଦ ଉମ୍ମାଦେ, ମାଦୋ, ମଦୋ ଚ। ସି ବନ୍ଧନେ,ତି, ସିତି।

ତିକଂ ଆକାରେ। ଆକରଣଂ ଆକାରୋ, ଅନେକତ୍ଥତ୍ତା ମୁଖୱଙ୍କାଦ୍ଵଙ୍ଗୱିକାରୋ ୱା, ଇଙ୍ଗତି ଜାନାତୀତି ୱା ଯେନ ଆକାରୋ। ଇଙ୍ଗ ଗମନତ୍ଥୋ, ତୋ, ଅ ଚ, ଇଙ୍ଗିତଂ, ଇଙ୍ଗୋ ଚ। ଅତ୍ଥସ୍ସ ଧନସ୍ସ ଅପଗମୋ ୱିନାସୋ ବ୍ଯଯୋ ନାମ। ବ୍ଯଯ ଚିତ୍ତସମୁସ୍ସଗ୍ଗେ।

୭୬୫। ଦ୍ଵଯଂ ଅନ୍ତରାଯେ। ଚୁତିପଟିସନ୍ଧୀନମନ୍ତରେ ଅଯତୀତି ଅନ୍ତରାଯୋ। ପଟିପକ୍ଖୱସେନ ଉହତି ପୱତ୍ତତୀତି ପଚ୍ଚୂହୋ, ଅଥ ୱା କାରିଯସିଦ୍ଧି ଅନ୍ତରଂ ବ୍ଯୱଧାନଂ ଅଯତି ଗମଯତୀତି ଅନ୍ତରାଯୋ। ପଚ୍ଚୂହନ୍ତି ୱିନିହନ୍ତୀତି ପଚ୍ଚୂହୋ।

ୱିକରଣଂ ଅଞ୍ଞଞଥା ଭୱନନ୍ତି ୱିକାରୋ, ୱିକତି ଚ, କର କରଣେ, ଣୋ,ତି ଚ।

ଦ୍ଵଯଂ ସଭାୱୱିଗମେ। ସିଲିସ ଆଲିଙ୍ଗନେ, ପୱିପୁବ୍ବୋ ତଂସଭାୱୱିଗମେ, ୱିଗତୋ ଧୁରୋ ସଦିସଭାୱୋ ଯସ୍ମାତି ୱିଧୁରୋ, ''ୱିଧୁରଂ ପୱିସିଲେସେ, କ୍ଲିୱଞ୍ଚ ୱିକଲେ ତିସୁ''ତି [ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା ୨୨।୨୦]ରଭସୋ। ୱିଧ ୱିଧାନେ ୱା, ଉରୋ। ଦ୍ଵଯଂ ଆସନେ। ୱିସ ପୱେସନେ, ଉପୱେସନଂ। ଆସ ଉପୱେସନେ, ଆସନଂ।

୭୬୬। ତିପାଦଂ ଅଧିପ୍ପାଯେ। ଚିତ୍ତମଧ୍ଯାଗନ୍ତ୍ଵା ସଯତୀତି ଅଜ୍ଝାସଯୋ। ଅନମିପୁବ୍ବେ ଆସଯୋ। ଅଧିପଯତି ଚିତ୍ତେତି ଅଧିପ୍ପାଯୋ, ଣୋ, ପଯ ଗମନେ। ଚିତ୍ତେ ଅଭିସନ୍ଧାଯତୀତି ଅଭିସନ୍ଧି, ଦ୍ଵୀସୁ। ଭୱତି ଚିତ୍ତେତି ଭାୱୋ, ଣୋ। ଅଧିମୁଚ୍ଚନଂ ଚିତ୍ତେ ଅଧିଟ୍ଠାନଂ ଅଧିମୁତ୍ତି, ନାରୀ। ଛନ୍ଦୋ ତଣ୍ହାଯମ୍ପି ୱୁତ୍ତୋ।

ଦ୍ଵଯଂ ଆଦୀନୱେ। ଦୋସୋ ପଟିଘେ ୱୁତ୍ତୋ। ଆ ଭୁସୋ ଦୀନଂ ୱାଯତି ଗମଯତୀତି ଆଦୀନୱୋ, ଦୀନ ଦୁଗ୍ଗତଭାୱେ, ୱୋ, ୱା ଗମନେ ଚ।

୭୬୭। ଦ୍ଵଯଂ ଆନିସଂସେ। ସଂସ ହିଂସାଥୁତୀସୁ, ଆନିସଂସୋ ଅମୁଖ୍ଯଫଲେ, ମୁଖ୍ଯଫଲେ ଚ, ତଥା ଗୁଣୋ। ଗୁଣ ପକାସନେ, ପକାସେତି କାରଣନ୍ତି ଗୁଣୋ, ଗଣ ସଙ୍ଖ୍ଯାନେ ୱା, ଅସ୍ସୁ, ଗୁଣୋ। ଦ୍ଵଯଂ ମଜ୍ଝେ। ମଜ ସୁଦ୍ଧିଯଂ, ଝୋ। ୱିପୁବ୍ବେ ୱେମଜ୍ଝଂ।

ଦ୍ଵଯଂ ତରୁଣସୂରିଯଟ୍ଠାନେ। ଅହସ୍ସ ମଜ୍ଝୋ ମଜ୍ଝହୋ, ସୋ ଏୱ ମଜ୍ଝନ୍ହିକୋ, ହସ୍ସ ନ୍ହୋ[ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନ ୩।୧୧୦ ସୁତ୍ତଂ ପସ୍ସିତବ୍ବଂ]। ଅହସ୍ସ ମଜ୍ଝୋ ମଜ୍ଝନ୍ହୋ, ମଜ୍ଝନ୍ତୋପି। ଦ୍ଵଯଂ ନାନତ୍ତାଯଂ। ୱିଗତା ମତ୍ତା ସଦିସପ୍ପମାଣଂ ଏତେନ ହେତୁଭୂତେନ ୱେମତ୍ତଂ। ନାନମେୱ ନାନତା, ନାନସଦ୍ଦୋ ପୁନ୍ନପୁଂସକେ, ଅବ୍ଯଯେ ତୁ ନାନା।

୭୬୮। ଦ୍ଵଯଂ ନିଦ୍ଦାପଟିକ୍ଖେପେ। ଜାଗର ନିଦ୍ଦକ୍ଖଯେ, ଜାଗରମେୱ ଜାଗରିଯୋ। ଦ୍ଵଯଂ ଜଲାଦୀନମୱିଚ୍ଛିନ୍ନାଯଂ ସନ୍ତତିଯଂ। ୱହତିସ୍ମା ଣୋ, ପୱାହୋ। ୱତୁ ଆୱତ୍ତନେ,ତି, ପୱତ୍ତି।

ତିକଂ ୱିହାରେ। ଅସୁ ଖେପନେ, ଣୋ, ବ୍ଯାସୋ। ପପୁବ୍ବୋ ପଞ୍ଚ ୱିହାରେ। ଥର ସଞ୍ଚରଣେ, ପାଦିପୁବ୍ବୋ ଚ ୱିହାରେ। ତିକଂ ସଂଯମେ। ଯମୁ

ଉପରମେ, ଣୋ, ଯାମୋ। ଇତରେସୁ ଅ।

୭୬୯। ଦ୍ୱଯଂ ଗତ୍ତାନଂ ମଦ୍ଦନେ। ''ସମ୍ବାହନୋ'ଙ୍ଗମଦ୍ଦକୋ''ତି ୱୋପାଲିତୋ, ସଂପୁବ୍ବୋ ୱାହ ପଯତନେ, ମଦ୍ଦନେ ୱା, ଯୁ। ମଦ୍ଦ ମଦ୍ଦନେ। ଦ୍ୱଯଂ ନାନାରକ୍ଖଣାଦୀସୁ ୱିସପ୍ପନେ। ସର ଗମନେ, ଣ। ସପ୍ପ ଗମନେ, ଯୁ, ୱିସପ୍ପନଂ।

ଦ୍ୱଯଂ ପରିଚଯେ। ଥୁ ଅଭିତ୍ଥୱେ। ଚି ଚଯେ। ତିକଂ ସଙ୍ଗମେ। ମିଲ ସିଲେସନେ, ଣୋ, ସକତ୍ଥେ କୋ, ମେଲକୋ। ସଜ୍ଜ ସଙ୍ଗେ, ଣୋ। ସଂପୁବ୍ବୋ ଗମିତୋ ଅ।

୭୭୦।ସନ୍ନିକଟ୍ଠମ୍ହି ସମୀପେ ସନ୍ନିଧିସଦ୍ଦୋ, ସନ୍ନିଧାନଂ ସନ୍ନିଧି, ପୁମେ, ଠପନେପ୍ପଯଂ। ନସ ଅଦସ୍ସନେ, ଣୋ। ଦିସ ପେକ୍ଖନେ, ଯୁ, ଦିସ୍ସାଦେସୋ, ଇସ୍ସତ୍ତଂ।

ତିକଂ ଧଞ୍ଞାଦୀନଂ ଲୱନେ। ଲୂ ଛେଦନେ, ଅ। ଣମ୍ହି ଅଭିଲାୱୋ। ଯୁମ୍ହି ଲୱନଂ। ଦ୍ୱଯଂ ଖଣପ୍ପତ୍ତିଯଂ। ପପୁବ୍ବୋ ଥୁ ଅଭିତ୍ଥୱେ। ସର ଗମନେ, ଅୱସରୋ। ସମାତି ଦ୍ୱେ ତୁଲ୍ଯତ୍ଥା।

୭୭୧। ଚତୁକ୍କଂ ପରିଯୋସାନେ। ସା ତନୁକରଣେ, ଯୁ, ଓସାନଂ। ପରିପୁବ୍ବୋ ପରିଯୋସାନଂ। ଉକ୍କଂସାତିସଯା ପକଟ୍ଠେପ୍ପୁତ୍ତା।

ଦ୍ୱଯଂ ସଣ୍ଠାନେ। ୱିସ ପୱେସନେ, ସନ୍ନିୱେସୋ। ଠା ଗତିନିୱତ୍ତିଯଂ, ଯୁ, ସଣ୍ଠାନଂ। ଦ୍ୱଯଂ ଅବ୍ଭନ୍ତରୱାଚକଂ ପାଟିପଦିକଂ। ଅଥ ୱା ଅଭି ବନ୍ଧନେ, ଅରୋ, ଧାତ୍ୱନ୍ତାନୁୱତ୍ତକୋ ଅଭି, ଅବ୍ଭନ୍ତରଂ। ଅବ୍ଭାଭାୱେ ଅନ୍ତରଂ।

୭୭୨। ତିକଂ ପାଟିହାରିଯେ। ହି ଗତିମ୍ହି, ପଟିତୋ ହିସ୍ସ ହେରଣ ହୀରଣ, ପାଟିହେରଂ, ପାଟିହୀରଂ। ଯଦାଦିନା ହାରିଯଞ୍ଚ, ପାଟିହାରିଯଂ, ଅଥ ୱା ପଟିପକ୍ଖେ ହରତୀତି ପାଟିହୀରଂ, ଣୋ, ଅସ୍ସୀ। ଏକାରାଦେସେ ପାଟିହେରଂ। ଣ୍ୟମ୍ହି ପାଟିହାରିଯଂ, ୱିହତୁପକ୍କିଲେସେନ ପଚ୍ଚାହରିତବ୍ବଂ ପୱତ୍ତେତବ୍ବନ୍ତି ପାଟିହୀରନ୍ତିଆଦିପି କାତବ୍ବଂ।

ଦ୍ୱଯଂ କତ୍ତବ୍ବମତ୍ତେ। କରମ୍ହା ରିଚ୍ଚ, କିଚ୍ଚଂ, ଅୱସ୍ସଂ କାତବ୍ବେପି। ଅନୀଯପଚ୍ଚଯେ କରଣୀଯଂ।

ଦ୍ୱଯଂ ପୁପ୍ଫାଦିନା ଉଦକାଦୀନଂ ପରିଭାୱନେ। ସୁନ୍ଦରଂ କରୀଯତେ ଯେନାତି ସଙ୍ଖାରୋ, ଣୋ, ଖରାଦେସୋ। ୱସ ନିୱାସେ, ଯୁ, ୱାସନା, କିଲେସାଦୀନଂ ସତ୍ତିୱିସେସେପି। ସା ହି କୁସଲାପି ଅତ୍ଥି ଅକୁସଲାପି ଅବ୍ଯାକତାପି, ତଥା ପହାତବ୍ବାପି ଅତ୍ଥି ଅପ୍ପହାତବ୍ବାପି। ତତ୍ଥ ଯା କୁସଲାବ୍ଯାକତା, ନ ସା ପହାତବ୍ବା। ଯା ପନ ଅକୁସଲା, ସା ସୁଖୁମତରତାଯ ଭଗୱତୋଯେୱ ଅରିଯମଗ୍ଗେନ ପହାତବ୍ବା, ନାଞ୍ଞେସଂ। ଏୱଂ ସନ୍ତେ ଅରିଯାନମ୍ପି ଅପାଯୂପପତ୍ତି ସିଯାତି? ନ ସିଯା, ସବ୍ବେସମେୱ ଅରିଯାନଂ ଅପାଯୂପପତ୍ତିହେତୁକାଯ ୱାସନାଯ ପହୀନତ୍ତା। ଦୁୱିଧା ହି ଅକୁସଲା ୱାସନା କାଯୱଚୀପଯୋଗହେତୁଭୂତା ଚ ଅପାଯୂପପତ୍ତିହେତୁଭୂତା ଚ। ତତ୍ଥ ପୁରିମା ଭଗୱତୋଯେୱ ଅରିଯମଗ୍ଗେନ ପହାତବ୍ବା, ଇତରା ସବ୍ବେସମ୍ପି ଅରିଯମଗ୍ଗେନାତି, ତସ୍ମା ଯଂ ୱୁତ୍ତଂ ''ବୁଦ୍ଧାୱ ସୱାସନେ କିଲେସେ ପଜହିତୁଂ ସକ୍କୋନ୍ତି, ନାଞ୍ଞେ''ତି, ତଂ କାଯୱଚୀପଯୋଗହେତୁଭୂତଂ ୱାସନଂ ସନ୍ଧାଯ ୱୁତ୍ତଂ, ନେତରନ୍ତି ନିଟ୍ଠମେତ୍ଥାୱଗନ୍ତବ୍ବଂ।

୭୭୩। ତିକଂ ଧଞ୍ଞାଦୀନଂ ପୂତକରଣେ। ପୂ ପୱନେ, ଯୁ। ଅପଚ୍ଚଯେ ପୱୋ। ଣମ୍ହି ନିପ୍ପାୱୋ। ଦ୍ୱଯଂ ତସରେ। ତସ ଉବ୍ବେଗେ, ଅରୋ। ସୁତ୍ତେନ ୱେଠନଂ ସୁତ୍ତୱେଠନଂ।

ଦ୍ୱଯଂ ଦୁଗ୍ଗସଞ୍ଚାରେ। ସଙ୍କମ୍ଯତେ ଯେନାତି ସଙ୍କମୋ। ସଞ୍ଚରନ୍ତି ଅନେନାତି ସଞ୍ଚାରୋ, ଦୁଗ୍ଗସ୍ସ ସଞ୍ଚାରୋ ଦୁଗ୍ଗସଞ୍ଚାରୋ। ଦ୍ୱଯଂ ପଠମାରମ୍ଭେ। ପଠମଂ କମୋ ପକ୍କମୋ, ଉପକ୍କମୋ ଚ।

୭୭୪। ତିକଂ ପାଠେ। ପଠ ୱିଯତ୍ତିଯଂ ୱାଚାଯଂ, ଣୋ, ପାଠୋ। ନିପୁବ୍ବେ ନିପାଠୋ, ଅମ୍ହି ନିପଠୋ। ଦ୍ୱଯଂ ଅପହରିତାଦିନୋ ୱତ୍ଥୁନୋ ଅନ୍ୱେସନେ। ଚି ଚଯେ, ଚଯନମତ୍ର ଅନ୍ୱେସନଂ। ମଗ୍ଗ ଅନ୍ୱେସନେ, ଚୁରାଦି, ଯୁ, ଏତେ ଦ୍ୱେ ଅପୁମେ, ସଂୱିକ୍ଖନଂପ୍ପତ୍ର।

ଚତୁକ୍କଂ ଆଲିଙ୍ଗନେ। ଲିଙ୍ଗ ଗତ୍ଯତ୍ଥୋ। ସଜ୍ଜ ସଙ୍ଗେ। ସିଲିସ ଆଲିଙ୍ଗନେ। ଗୁହ ସଂୱରଣେ, ଯୁ, ପରିରମ୍ଭୋପ୍ପତ୍ର। ରମ୍ଭ ସଦ୍ଦେ।

୭୭୫। ଚତୁକ୍କଂ ଆଲୋକନେ। ଲୋକ ଦସ୍ସନେ। ଝେ ଚିନ୍ତାଯଂ। ଇକ୍ଖ ଦସ୍ସନଙ୍କେସୁ। ଦିସ ପେକ୍ଖନେ, ସବ୍ବତ୍ର ଭାୱେ ଯୁ।

ଚତୁକ୍କଂ ନିରାକରଣେ। ଦିସ ପେକ୍ଖନେ। ଅସୁ ଖେପନେ, ନିରସନଂ। ପତି ଆପୁବ୍ବୋ ଖାକଥନେ। କର କରଣେ, ଇଦ୍ଧିଯମତିଯଓ୍ୱା ୱା,ତି।

୭୭୬। ପଞ୍ଚକଂ ୱିପରିଯଯେ। ୱିପରିପୁବ୍ବୋ ଅସୁ ଖେପନେ, ଣେ, ୱିପଲ୍ଲାସୋ। ଅଞ୍ଚେନ ପକାରେନ ଭୱନଂ ଅଞ୍ଚଥାଭାୱୋ। ୱିପରିପୁବ୍ବୋ ଅଯ ଗମନେ, ୱିପରିଯଯୋ। ଅସୁ ଖେପନେ, ୱିପରିଯାସୋ।

ତିକଂ ଅତିକ୍କମେ। ଅତିକ୍କମନଂ ଅତିକ୍କମୋ। ଅତିକ୍କମ୍ମ ପତନଂ ଅତିପାତୋ। ଅଯ ଗମନେ, ଉପଚ୍ଚଯୋ।

ସଂକିଣ୍ଣୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୩। ଅନେକତ୍ଥୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା

୭୭୭। ଇଦାନି ସଂକିଣ୍ଣୱଗ୍ଗତୋ ଅନନ୍ତରଂ ଗାଥାତୋ, ଗାଥାଯ ଅଦ୍ଧତୋ, ପାଦତୋ ଚାତି ଇମେହି ତୀହି ପକାରେହି ଅନେକତ୍ଥେ ନାନତ୍ଥେ ସମଯାଦିକେ ସଦ୍ଦେ କମା କମତୋ ପୱକ୍ଖାମି। ଏତ୍ଥ ଅନେକତ୍ଥୱଗ୍ଗେ ଏକସ୍ସ ଭୂତସଦ୍ଦାଦିକସ୍ସ ଯା ପୁନରୁତ୍ତତା, ସା ଥୀପୁନ୍ନପୁଂସକସଙ୍ଖାତଲିଙ୍ଗୱିସେସତ୍ଥଂ କତା।

୭୭୮। ସମୱାଯତ୍ଥାଦିୱାଚକେ ବହୱୋ ସମଯସଦ୍ଦେ ଜାତିଯା ସଙ୍ଗଯ୍ହ ''ସମଯୋ''ତି ଏକୱଚନନିଦ୍ଦେସୋ କତୋ। ତତ୍ର ''କାଲଞ୍ଚ ସମଯଞ୍ଚ ଉପାଦାଯା''ତ୍ୟାଦୀସୁ [ଦୀ। ନି। ୧।୪୪୭] ସମୱାଯେ ପଚ୍ଚଯସାମଗ୍ଗିଯଂ। ''ମହାସମଯୋ ପୱନସ୍ମିଂ, ଦେୱକାଯା ସମାଗତା''ତ୍ୟାଦୀସୁ ସମୂହେ। ''ସମଯୋପି ଖୋ ତେ ଭଦ୍ଦାଲି ଅପ୍ପଟିୱିଦ୍ଧୋ''ତ୍ୟାଦୀସୁ [ମ। ନି। ୨।୧୩୫] କାରଣେ। ''ଏକୋୟେୱ ଚ ଖୋ ଖଣୋ ଚ ସମଯୋ ଚା''ତ୍ୟାଦୀସୁ [ଅ। ନି। ୮।୨୯] ଖଣେ ଓକାସେ। ''ଅଭିସମଯତ୍ଥୋ''ତ୍ୟାଦୀସୁ ପଟିୱେଧେ। ''ଏକଂ ସମଯଂ ଭଗୱା''ତ୍ୟାଦୀସୁ [ଦୀ। ନି। ୧।୧] କାଲେ। ''ସମ୍ମା ମାନାଭିସମଯା''ତ୍ୟାଦୀସୁ [ମ। ନି। ୧।୨୮] ପହାନେ। ''ଅତ୍ଥାଭିସମଯା ଧୀରୋ''ତ୍ୟାଦୀସୁ ଲାଭେ [ସଂ। ନି। ୧।୧୨୯]। ''ସମଯପ୍ପୱାଦକେ ତିନ୍ଦୁକାଚିରେ''ତ୍ୟାଦୀସୁ [ମ। ନି। ୨।୨୦୮] ଦିଟ୍ଠିଯଂ।

ତତ୍ଥ ସହକାରୀକାରଣତାଯ ସନ୍ନିଜ୍ଝଂ ସମେତି ସମୱେତୀତି ସମଯୋ, ସମୱାଯୋ। ସମଂ, ସହ ୱା ଅୱଯୱାନଂ ଅଯନଂ ପୱତ୍ତି ଅୱଟ୍ଠାନନ୍ତି ସମଯୋ, ସମୂହୋ, ଯଥା – ସମୁଦାଯୋତି ଅୱଯୱସହାୱଟ୍ଠାନମେୱ ହି ସମୂହୋତି। ଅୱସେସପଚ୍ଚଯାନଂ ସମାଗମେ ଏତି ଫଲଂ ଏତସ୍ମା ଉପ୍ପଜ୍ଜତି ପୱତ୍ତତି ଚାତି ସମଯୋ, କାରଣଂ, ଯଥା ''ସମୁଦାଯୋ''ତି। ସମେତିସମାଗଚ୍ଛତି ଏତ୍ଥ ମଗ୍ଗବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ତଦାଧାରପୁଗ୍ଗଲେହୀତି ସମଯୋ, ଖଣୋ। ଅଭିମୁଖଂ ଞାଣେନ ସମ୍ମା ଏତବ୍ବୋ ଅୱଗନ୍ତବ୍ବୋତି ଅଭିସମଯୋ, ଧମ୍ମାନଂ ଅୱିପରୀତୋ ସଭାୱୋ। ଅଭିମୁଖଭାୱେନ ସମ୍ମା ଏତି ଗଚ୍ଛତି ବୁଜ୍ଝତୀତି ଅଭିସମଯୋ, ଧମ୍ମାନଂ ଅୱିପରୀତସଭାୱାୱବୋଧୋ। ସମେତି ଏତ୍ଥ, ଏତେନ ୱା ସଙ୍ଗଚ୍ଛତି ସତ୍ତୋ, ସଭାୱଧମ୍ମୋ ୱା ସହଜାତାଦୀହି, ଉପ୍ପାଦାଦୀହି ୱାତି ସମଯୋ, କାଲୋ, ଧମ୍ମପ୍ପୱତ୍ତିମତ୍ତତାଯ ଅତ୍ଥତୋ ଅଭୂତୋପି ହି କାଲୋ ଧମ୍ମପ୍ପୱତ୍ତିଯା ଅଧିକରଣଂ ୱିଯ, କରଣଂ ୱିଯ ଚ ପରିକପ୍ପନାମତ୍ତସିଦ୍ଧେନ ରୂପେନ ୱୋହରୀଯତୀତି। ସମସ୍ସ ନିରୋଧସ୍ସ ଯାନଂ, ସମ୍ମା ୱା ଯାନଂ ଅପଗମୋତି ସମଯୋ, ପହାନଂ। ସମିତି ସଙ୍ଗତି ସମୋଧାନନ୍ତି ସମଯୋ, ପଟିଲାଭୋ, ସମେତି ସମ୍ବନ୍ଧୋ ଏତି ଅତ୍ତନୋ ୱିସଯେ ପୱତ୍ତତି, ଦଳ୍ହଗ୍ଗହଣଭାୱତୋ ୱା ସମ୍ପଯୁତ୍ତା ଅଯନ୍ତି ପୱତ୍ତନ୍ତି ସତ୍ତା ଯଥାଭିନିୱେସଂ ଏତେନାତି ସମଯୋ, ଦିଟ୍ଠି। ଦିଟ୍ଠିସଂଯୋଜନେନ ହି ସତ୍ତା ଅତିୱିଯ ବଜ୍ଝନ୍ତୀତି, ଏୱଂ ତସ୍ମିଂ ତସ୍ମିଂ ଅତ୍ଥେ ସମଯସଦ୍ଦସ୍ସ ପୱତ୍ତି ୱେଦିତବ୍ବା। ସମଯସଦ୍ଦସ୍ସ ଅତ୍ଥୁଦ୍ଧାରେ ଅଭିସମଯସଦ୍ଦସ୍ସ ଉଦାହରଣଂ ସୋପସଗ୍ଗୋ, ଅନୁପସଗ୍ଗୋ ଚ ସମଯସଦ୍ଦୋ ସମୱାଯାଦ୍ୟତ୍ଥୱାଚକୋ ହୋତୀତି ଦସ୍ସନତ୍ଥଂ। ଏୱଂ ସବ୍ବତ୍ର ଉଦାହରଣଂ ତଂତଦତ୍ଥାନୁରୂପନିବ୍ବଚନାଦଯୋ ଦଟ୍ଠବ୍ବା।

୭୭୯।ସଣ୍ଠାନଂ ଦୀଘରସ୍ସାଦି। ରୂପଂ ରୂପାଯତନଂ, ଜାତି ଖତ୍ତିଯାଦିକୁଲଂ। ଛୱି ବହିଚମ୍ମଂ, ପମାଣଂ ମରିଯାଦୋ। ଅକ୍ଖରଂ ଅକାରାଦି , ଯସୋ ପରିୱାରୋ, କିତ୍ତି ଚ। ଗୁଣୋ ସୀଲାଦି, ତପନିଯେପି ୱଣ୍ଣୋ।

୭୮୦।ପାତିମୋକ୍ଖସ୍ସ ଭିକ୍ଖୁଭିକ୍ଖୁନୀନଂ ୱସେନ ଦୁୱିଧସ୍ସ ପାତିମୋକ୍ଖସ୍ସ ଉଦ୍ଦେସେ ''ସଙ୍ଘୋ ଉପୋସଥଂ କରେଯ୍ୟା''ତି [ମହାୱ। ୧୩୪]। ପଣ୍ଣତ୍ତିଯଂ ''ଉପୋସଥୋ ନାମ ନାଗରାଜା''ତି [ଦୀ। ନି। ୨।୨୪୬]। ଉପୱାସୋ ୱୁତ୍ତୋ। ଅଟ୍ଠଙ୍ଗୋ ''ପାଣାତିପାତା ୱେରମଣି''ଆଦି। ଉପୋସଥଦିନଂ ''ଅଜ୍ଜୁପୋସଥୋ ପନ୍ନରସୋ''ତ୍ୟାଦୀସୁ [ମହାୱ। ୧୬୮]।

୭୮୧-୭୮୨।ରଥଙ୍ଗଂ ଚକ୍କଦ୍ୱଯଂ। ଲକ୍ଖଣଂ ଚକ୍କଲକ୍ଖଣଂ। ‘‘ମଯା ପୱତ୍ତିତଂ ଚକ୍କ’’ନ୍ତ୍ୟାଦୀସୁ [ସୁ। ନି। ୫୬୨]ଧମ୍ମଚକ୍କେ। ଉରଚକ୍କଂ ନାମ ଖୁରଚକ୍କଂ ‘‘ଚକ୍କଂ ଭମତି ମତ୍ଥକେ’’ତି [ଜା। ୧।୧।୧୦୪; ୧।୫।୧୦୦]। ‘‘ଚତୁଚକ୍କଂ ନୱଦ୍ୱାର’’ନ୍ତ୍ୟାଦୀସୁ [ସଂ। ନି। ୧।୨୯]ଇରିଯାପଥଚକ୍କେ। ‘‘ଚତ୍ତାରିମାନି, ଭିକ୍ଖୱେ, ଚକ୍କାନି, ଯେହି ସମନ୍ନାଗତାନଂ ଦେୱମନୁସ୍ସାନଂ ଚତୁଚକ୍କଂ ୱତ୍ତତୀ’’ତ୍ୟାଦୀସୁ [ଅ। ନି। ୪।୧୩୧]ସମ୍ପତ୍ତିଚକ୍କେ। ‘‘ପିତରା ପୱତ୍ତିତଂ ଚକ୍କଂ ଅନୁୱତ୍ତେତୀ’’ତ୍ୟାଦୀସୁ [ଅ। ନି। ୫।୧୩୨]ଚକ୍କରତନେ। ମଣ୍ଡଲଂ ‘‘ଅଲାତଚକ୍କ’’ନ୍ତ୍ୟାଦୀସୁ ‘‘ଅସନିୱିଚକ୍କ’’ନ୍ତି [ଦୀ। ନି। ୩।୬୧; ସଂ। ନି। ୨।୧୬୨] ଚ। ବଲଂ ଥାମୋ। କୁଲାଲୋ କୁମ୍ଭକାରୋ, ତସ୍ସ ଭଣ୍ଡେ କୁଲାଲଚକ୍କନ୍ତି। ଆଣାଯଂ ‘‘ଚକ୍କଂ ୱତ୍ତଯତି ପାଣୀନ’’ନ୍ତି [ଜା। ୧।୭। ୧୪୯]। ଆଯୁଧେ ଚକ୍କାକାରେ ଆଯୁଧୋ। ଦାନଂ ଦେଯ୍ୟଧମ୍ମୋ। ରାସି ଖନ୍ଧୋ। ସଦ୍ଦଗାଥାପି ଗାଥାଯେୱ।

‘‘ଦଣ୍ଡକା ଚଣ୍ଡୱୁଟ୍ୟାଦି, ପାଦେହି ଛହି ତୀହି ତୁ;

ଗାଥାତି ଚ ପରତ୍ଥେୱଂ, ଛନ୍ଦୋସଞ୍ଞା ପକାସିତା।

ଅନନ୍ତରୋଦିତଂ ଚଞ୍ଞ-ମେତଂ ସାମଞ୍ଞନାମତୋ;

ଗାଥାଇଚ୍ଚେୱ ନିଦ୍ଦିଟ୍ଠଂ, ମୁନିନ୍ଦୱଚନେ ପନା’’ତି [ୱୁତ୍ତୋଦଯ ୧୪-୧୫ ଗାଥା] ହି ୱୁତ୍ତଂ।

୭୮୩।

‘‘କିଂ ତେ ୱତଂ କିଂ ପନ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ,

କିସ୍ସ ସୁଚିଣ୍ଣସ୍ସ ଅଯଂ ୱିପାକୋ;

ଇଦ୍ଧିଜୁତିବଲୱିରିଯୂପପତ୍ତି,

ଇଦଞ୍ଚ ତେ ନାଗ ମହାୱିମାନଂ।

ଅହଞ୍ଚ ଭରିଯା ଚ ମନୁସ୍ସଲୋକେ,

ସଦ୍ଧା ଉଭୋ ଦାନପତୀ ଅହୁମ୍ହ;

ଓପାନଭୂତଂ ମେ ଘରଂ ତଦାସି,

ସନ୍ତପ୍ପିତା ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା ଚ।

ତଂ ମେ ୱତଂ ତଂ ପନ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ,

ତସ୍ସ ସୁଚିଣ୍ଣସ୍ସ ଅଯଂ ୱିପାକୋ;

ଇଦ୍ଧିଜୁତିବଲୱିରିଯୂପପତ୍ତି,

ଇଦଞ୍ଚ ମେ ଧୀର ମହାୱିମାନ’’ନ୍ତି [ଜା। ୨।୨୨।୧୫୯୨, ୧୫୯୩, ୧୫୯୫]

ଇମସ୍ମିଂ ୱିଧୁରପଣ୍ଡିତଜାତକେ ଦାନସ୍ମିଂ ଆଗତୋ।

‘‘ତଂ ଖୋ ପନ ପଞ୍ଚସିଖ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ନେୱ ନିବ୍ବିଦାଯ ନ ୱିରାଗାଯ ଯାୱଦେୱ ବ୍ରହ୍ମଲୋକୂପପତ୍ତିଯା’’ତି [ଦୀ। ନି। ୨।୩୨୯] ଇମସ୍ମିଂ ମହାଗୋୱିନ୍ଦସୁତ୍ତେ ଅପ୍ପମଞ୍ଞାସୁ। ‘‘ତଯିଦଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ଇଦ୍ଧଞ୍ଚେୱ ଫୀତଞ୍ଚ ୱିତ୍ଥାରିକଂ ବାହୁଜଞ୍ଞଂ ପୁଥୁଭୂତଂ ଯାୱଦେୱ ମନୁସ୍ସେସୁ ସୁପ୍ପକାସିତ’’ନ୍ତି [ଦୀ। ନି। ୩।୧୭୪] ପାସାଦିକସୁତ୍ତେ ସିକ୍ଖତ୍ତଯସଙ୍ଗହେ ସକଲସ୍ମିଂ ସାସନେ। ‘‘ପରେ ଅବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ଭୱିସ୍ସନ୍ତି, ମଯମେତ୍ଥ

ବ୍ରହ୍ମଚାରିନୋ ଭଵିସ୍ସାମା’’ତି [ମ। ନି। ୧।୮୩] ଇମସ୍ମିଂ ସଲ୍ଲେଖସୁତ୍ତେ ମେଥୁନା ଵିରତିଯଂ।

‘‘କେନ ପାଣି କାମଦଦୋ, କେନ ପାଣି ମଧୁସ୍ସଵୋ;

କେନ ତେ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯେନ, ପୁଞ୍ଞଂ ପାଣିମ୍ହି ଇଜ୍ଝତି।

ତେନ ପାଣି କାମଦଦୋ, ତେନ ପାଣି ମଧୁସ୍ସଵୋ;

ତେନ ମେ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯେନ, ପୁଞ୍ଞଂ ପାଣିମ୍ହି ଇଜ୍ଝତୀ’’ତି [ପେ। ଵ। ୨୭୫]। –

ଇମସ୍ମିଂ ଅଙ୍କୁରପେତଵତ୍ଥୁମ୍ହି ଵେଯ୍ୟାଵଚ୍ଚେ।

‘‘ମଯଞ୍ଚ ଭରିଯା ନାତିକ୍କମାମ,

ଅମ୍ହେ ଚ ଭରିଯା ନାତିକ୍କମନ୍ତି;

ଅଞ୍ଞତ୍ର ତା ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ଚରାମ,

ତସ୍ମା ହି ଅମ୍ହଂ ଦହରା ନ ମିଯ୍ୟରେ’’ତି [ଜା। ୧।୧୦।୯୭]। –

ମହାଧମ୍ମପାଲଜାତକେ ସଦାରତୁଟ୍ଠିଯଂ।

‘‘ଏଵଂ ଖୋ ତଂ, ଭିକ୍ଖଵେ, ତିତ୍ତିରିଯଂ ନାମ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ଅହୋସୀ’’ତି [ଚୂଳଵ। ୩୧୧] ଇମସ୍ମିଂ ତିତ୍ତିରଜାତକେ ପଞ୍ଚସୀଲେ।

‘‘ଇଦଂ ଖୋ ପନ ପଞ୍ଚସିଖ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ଏକନ୍ତନିବ୍ବିଦାଯ ଵିରାଗାଯ…ପେ… ଅଯମେଵ ଅରିଯୋ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗିକୋ ମଗ୍ଗୋ’’ତି [ଦୀ। ନି। ୨।୩୨୯] ମହାଗୋଵିନ୍ଦସୁତ୍ତେଯେଵ ଅରିଯମଗ୍ଗେ।

‘‘ହୀନେନ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯେନ, ଖତ୍ତିଯେ ଉପପଜ୍ଜତି;

ମଜ୍ଝିମେନ ଚ ଦେଵତ୍ତଂ, ଉତ୍ତମେନ ଵିସୁଜ୍ଝତୀ’’ତି [ଜା। ୧।୮।୭୫]। –

ନିମିଜାତକେ ଅତ୍ତଦମନଵସେନ କତେ ଅଟ୍ଠଙ୍ଗୁପୋସଥେ।

‘‘ଅଭିଜାନାମି ଖୋ ପନାହଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ଚତୁରଙ୍ଗସମନ୍ନାଗତଂ ବ୍ରହ୍ମଚରିଯଂ ଚରିତ୍ଵା ତପସ୍ସି ସୁଦଂ ହୋମୀ’’ତି [ମ। ନି। ୧।୧୫୫] ଲୋମହଂସସୁତ୍ତେ ଧିତିସଙ୍ଖାତେ ଵୀରିଯେ।

୭୮୪।ସଭାଵୋ ଅଵିପରୀତତ୍ତୋ। ପରିଯତ୍ତି ପରିଯାପୁଣିତବ୍ବା ଵିନଯାଭିଧମ୍ମସୁତ୍ତନ୍ତା। ଞାଯୋ ଯୁତ୍ତି, ସପ୍ପଟିପଦା ଵା ମଗ୍ଗାଦଯୋ। ଞେଯ୍ୟେ ସଙ୍ଖାରଵିକାରଲକ୍ଖଣନିବ୍ବାନପଞ୍ଞତ୍ତିଵସେନ ପଞ୍ଚଵିଧେ ଞେଯ୍ୟେ। ନିସ୍ସତ୍ତତା ସତ୍ତସଭାଵସ୍ସ ଅଭାଵତା। ଆପତ୍ତିଯଂ ‘‘ପାରାଜିକଂ ଧମ୍ମ’’ନ୍ତି। ‘‘ସହ ଧମ୍ମେନ ନିଗ୍ଗଯ୍ହା’’ତ୍ୟାଦୀସୁ କାରଣେ। ଆଦିନା ସମଯଞ୍ଞୂପମାହିଂସାଦୀସୁପି ଧମ୍ମୋ।

୭୮୫।ପଯୋଜନଂ ଫଲଂ। ସଦାଭିଧେଯ୍ୟେ ସଦତ୍ଥେ। ଵୁଦ୍ଧିଯଂ ଵଡ୍ଢନେ। ଵତ୍ଥୁମ୍ହି ଦବ୍ବେ। ନାସେ ଵିନାସେ। ପଚ୍ଛିମପବ୍ବତେ ଅତ୍ଥଗିରିମ୍ହି। ନିଵତ୍ତିଵିସଯୁପ୍ପତ୍ତିସଭାଵାଦୀସୁପି।

୭୮୬।ଯେଭୁଯ୍ୟତା ବାହୁଲ୍ଲତା। ଅଦ୍ଧାମିସ୍ସଂ ଅସମ୍ମିସ୍ସଂ। ଵିସଂଯୋଗେ ଵିପ୍ପଯୋଗେ। ଦଠହତ୍ଥେ ଦଠହସଦ୍ଦସ୍ସ ଅତ୍ଥେ। ଅନତିରେକେ ଅତିରେକାଭାଵେ। ଅନଵସେସମ୍ହି ସବ୍ବସ୍ମିଂ, ତଂ କେଵଲଵଚନଂ ତୀସୁ ଲିଙ୍ଗେସୁ।

୭୮୭। ପଟଲଂ ‘‘ଦିଗୁଣଂ ସଙ୍ଘାଟିଂ ପାରୁପିତ୍ୱା’’ତ୍ୟାଦୀସୁ [ମହାୱ। ୩୪୮]। ‘‘ୱୟୋଗୁଣା ଅନୁପୁବ୍ବଂ ଜହନ୍ତୀ’’ତି [ସଂ। ନି। ୧।୪] ରାସିମ୍ହି। ‘‘ସତଗୁଣା ଦକ୍ଖିଣା ପାଟିକଙ୍ଖିତବ୍ବା’’ତି [ମ। ନି। ୩।୩୭୯] ଆନିସଂସେ। ବନ୍ଧନଂ କାମଗୁଣଂ। ଅପ୍ପଧାନେ ୱିସେସନେ। ଜିଯାଯ ଧନୁନୋ।

୭୮୮-୭୮୯।ରୁକ୍ଖାଦୋ ଦୁମାଦିମ୍ହି। ୱିଜ୍ଜମାନେ ଭୂତଗୁଣେ। ଅରହନ୍ତେ ‘‘ଯୋ ଚ କାଲଘସୋ ଭୂତୋ, ସଭୂତପଚିନିଂ ପଚୀ’’ତି [ଜା। ୧।୨। ୧୯୦]। ଖନ୍ଧପଞ୍ଚକେ ‘‘ଭୂତମିଦଂ, ସାରିପୁତ୍ତ, ସମନୁପସ୍ସଥା’’ତି [ମ। ନି। ୧।୪୦୧]। ସତ୍ତେ ପାଣିମ୍ହି। ମହାଭୂତେ ପଥୱାଦିକେ। ଅମନୁସ୍ସୋ ଦେୱରକ୍ଖସାଦି। ୱିଜ୍ଜମାନତ୍ତୱଜ୍ଜିତେ ରୁକ୍ଖାଦୋ ନାରିଯଂ ନ ଭୱତି, ୱିଜ୍ଜମାନତ୍ଥେ, ପନ ଅତୀତାଦୀସୁ ଚ ୱାଚଲିଙ୍ଗୋ। ପତ୍ତେ ସମ୍ପତ୍ତେ। ସମେ ତୁଲ୍ଯତ୍ଥେ।

୭୯୦।ସଜ୍ଜନେ ସପ୍ପୁରିସେ।

୭୯୧। ପଦପୂରଣେ ‘‘ସୁଣନ୍ତ ୱନନ୍ତା’’ତ୍ୟାଦୀସୁ। ଦେହାୱଯୱେ ‘‘ଅନ୍ତଂ ଅନ୍ତଗୁଣ’’ନ୍ତ୍ୟାଦୀସୁ [ଖୁ। ପା। ୩।ଦ୍ୱତ୍ତିଂସାକାର]। ଦେହୋ ଚ ଅୱଯୱୋ ଚାତି ଏକୋ। କୋଟ୍ଠାସେ ‘‘ଅଯମେକୋ ଅନ୍ତୋ’’ତ୍ୟାଦୀସୁ [ଅ। ନି। ୬।୬୧]। ଲାମକଂ ନିହୀନକଂ।

୭୯୨।ନିକାଯୋ ସଧମ୍ମୀନଂ ଗଣୋ। ସନ୍ଧି ପଟିସନ୍ଧି। ସାମଞ୍ଞେ ୱିସେସାଧାରେ। ପସୂତି ମାତୁକୁଚ୍ଛିତୋ ନିକ୍ଖମନଂ, କୁଲଂ ଖତ୍ତିଯାଦିକୁଲଂ। ଭୱୋ ଭୱନକ୍ରିଯା। ୱିସେସ୍ସୋ ଉପାଧି, ଯସ୍ସ ୱସେନ ଭିନ୍ନେସୁ ସବଲାଦୀସୁ ଅଭିନ୍ନା ଧୀସଦ୍ଦା ୱତ୍ତନ୍ତେ। ସୁମନାଯଂ ମାଲତିଯଂ। ସଙ୍ଖତଲକ୍ଖଣେ ସଙ୍ଖତଧମ୍ମାନଂ ଲକ୍ଖଣେ।

୭୯୩।ଭୱଭେଦୋ କାମଭୱାଦି। ପତିଟ୍ଠାଯଂ ନିସ୍ସଯେ। ନିଟ୍ଠା ନିପ୍ଫତ୍ତି। ଅଜ୍ଝାସଯୋ ଅଧିପ୍ପାଯୋ। ବୁଦ୍ଧି ଞାଣଂ। ୱାସଟ୍ଠାନଂ ୱସନଟ୍ଠାନଂ। ୱିସରଣଂ ୱିସରଣଭାୱୋ। ‘‘ୱିସଦତ୍ଥେ’’ତିପି ପାଠୋ, ତଦା ସଦଧାତୁସ୍ସ ୱିସରଣତ୍ଥତା ଦଟ୍ଠବ୍ବା।

୭୯୪।ଫଲେ ସୋତାପତ୍ତାଦିକେ। ଅନିଚ୍ଚାଦିଅନୁପସ୍ସନା ୱିପସ୍ସନା ନାମ। ମଗ୍ଗେ ସୋତାପତ୍ତିମଗ୍ଗାଦିକେ।

୭୯୫।କମ୍ମାରୁଦ୍ଧନଂ କମ୍ମାରାନଂ ଉଦ୍ଧନଂ, କମ୍ମାରାନଂ ଯଥା ଉକ୍କାତି। ଅଙ୍ଗାରକପଲ୍ଲଂ ଅଙ୍ଗାରାନଂ ଭାଜନଂ। ଦୀପିକା ନାମ ମଧୁଚ୍ଛିଟ୍ଠାଦିମଯା ପଦୀପକିଚ୍ଚକାରିକା। ସୁୱଣ୍ଣକାରମୂସା ମତ୍ତିକମଯା ଏକା ଭାଜନୱିକତି। ୱାଯୁନୋ ୱେଗେ ଚ ଉକ୍କାସଦ୍ଦୋ, ଯୋ ‘‘ଦେୱଦୁନ୍ଦୁଭୀ’’ତି ୱୁତ୍ତୋ।

୭୯୬।କେସୋହାରଣଂ କେସାନଂ ଲୱନଂ। ଜୀୱିତୱୁତ୍ତି ଜୀୱିତସ୍ସ ୱତ୍ତନଂ। ୱପନଂ ବୀଜସ୍ସ ୱପନଂ। ୱାପସମକରଣଂ ୱପିତସ୍ସ ବୀଜସ୍ସ ସମକରଣଂ। ପମୁତ୍ତଭାୱୋ ବନ୍ଧନା ମୁତ୍ତି।

୭୯୭-୭୯୮।ସୁତୋ ୱିସ୍ସୁତେ ପାକଟେ। ଅୱଧାରିତେ ଉପଲକ୍ଖିତେ। ଉପଚିତେ ରାସୀକତେ। ଅନୁଯୋଗୋ ପୁଚ୍ଛା। କିଲିନ୍ନେ ତିନ୍ତେ। ସୋତୱିଞ୍ଞେଯ୍ୟଂ ସଦ୍ଦାଯତନଂ। ସତ୍ଥଂ ସଦ୍ଦସତ୍ଥାଦି, ସୁତନାମକୋ ୱା ଏକୋ ସତ୍ଥୱିସେସୋ। ଏତେସୁ ଦ୍ୱୀସୁ ଅତ୍ଥେସୁ ସୁତଂ ନପୁଂସକଂ। ପୁତ୍ତେ ସୁତୋ ପୁଲ୍ଲିଙ୍ଗୋ, ରାଜିନିପି ସୁତୋ।

୭୯୯।ଯୁଗେ କତାଦିଚତୁକ୍କେ। ଲେସୋ ଅନୁମାନଞାଣୱିସଯୋ। ପଞ୍ଞତ୍ତିଯଂ ‘‘କପ୍ପତ୍ଥେରୋ’’ତି। ପରମାଯୁମ୍ହି ‘‘କପ୍ପଂ ସଗ୍ଗମ୍ହି ମୋଦତୀ’’ତି। ଅଞ୍ଞତ୍ର କପ୍ପାଦୀସୁ ପୁଲ୍ଲିଙ୍ଗେ। ସଦିସେ ପନ ତୀସୁ ଲିଙ୍ଗେସୁ। ସମଣୱୋହାରୋ ୱିନଯାଗତୋ ସମଣାନଂ ୱୋହାରୋ। କପ୍ପବିନ୍ଦୁ ଚୀୱରେ କତବିନ୍ଦୁ। ସମନ୍ତତ୍ତେ ସମନ୍ତଭାୱେ। ଅନ୍ତରକପ୍ପୋ ମହାକପ୍ପସ୍ସ ଅସୀତିମୋ ଭାଗୋ। ଆଦିସଦ୍ଦେନ ଅସଙ୍ଖ୍ୟେଯ୍ୟମହାକପ୍ପେ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି। ତକ୍କେ ୱିତକ୍କେ। ୱିଧି ୱିଧାନଂ।

୮୦୦।ୱିରତି ୱିରତିତ୍ତଯଂ। ସପଥୋ ଅକ୍କୋସୋ। ତଚ୍ଛେ ତଥଭାୱେ। ଅରିଯସଚ୍ଚମ୍ହି ଦୁକ୍ଖସଚ୍ଚାଦିକେ। ଦିଟ୍ଠି ମିଚ୍ଛାଦିଟ୍ଠି।

୮୦୧।ସଞ୍ଜାତିଦେସେ ‘‘କମ୍ବୋଜୋ ଅସ୍ସାଯତନ’’ନ୍ତି। ୱାସଟ୍ଠାନଂ ନିୱାସଟ୍ଠାନଂ ‘‘ଦେୱାନଂ ଦେୱାଯତନ’’ନ୍ତି। ଆକରୋତି ଯତ୍ଥ ସୁୱଣ୍ଣରଜତାଦଯୋ ଉପ୍ପଜ୍ଜନ୍ତି। ସମୋସରଣଟ୍ଠାନଂ ବହୂନଂ ସନ୍ନିପାତଟ୍ଠାନଂ। ପଦପୂରଣେ ‘‘କମ୍ମାଯତନଂ, ସିପ୍ପାଯତନ’’ନ୍ତି।

୮୦୨।ୱତ୍ଥଂ ଅମ୍ବରଂ। ଅଞ୍ଞୋ ଯୋ ସକୋ ନ ହୋତି। ଓଧି ମରିଯାଦୋ। ଭେଦୋ ୱିସେସୋ। ମନସିପି ଚିତ୍ତେପି।

୮୦୩।ଓିପାକେ ଇଟ୍ଠଓିପାକେ କୁସଲୋ। ଅନଓଜ୍ଜାଦୀସୁ ଓାଚ୍ଚଲିଙ୍ଗିକୋ।

୮୦୪।ଦ୍ରଓ୍ୱୋ ମଧ୍ୱାଦି। ମଧୁରାଦୀସୁ ଛସୁ ରସେସୁ। ପାରଦୋ ସୂତୋ। ସିଙ୍ଗାରାଦୋ ନଓ ନାଟ୍ଟରସୋ। ରସରତ୍ତମଂସମେଦଟ୍ଠିସୁକ୍କଟ୍ଠିମିଞ୍ଜଓସେନ ସତ୍ତଧାତଓ୍ୱୋ, ତବ୍ଭେଦୋ। କିଚ୍ଚେ ଫସ୍ସାଦିଧମ୍ମାନଂ ସଙ୍ଘଟନାଦିକିଚ୍ଚେ। ସମ୍ପତ୍ତି ତେସଂୟେଓ।

୮୦୫।ବୋଧିସଦ୍ଦୋ ଞାଣଦ୍ୱୟେ ନାରିୟଂ, ବୋଧିରାଜକୁମାରାଦିପଞ୍ଞତ୍ତିୟଂ ପୁମେ। ଅସ୍ସତ୍ଥରୁକ୍ଖେ ପୁମିତ୍ଥିୟଂ।

୮୦୬।ୟେନ କତ୍ତୁଭୂତେନ ୟୋ କମ୍ମଭୂତୋ ନିଜସେଓିତୋ, ତଞ୍ଚାପି କମ୍ମଭୂତେ। ଓିସୟୋ ଅନଞ୍ଞଥାଭାଓ୍ୱୋ। ଜନପଦେ କୁରୁଆଦିକେ। ଗୋଚରେ ତଙ୍କଡୁଲାଚାରେ।

୮୦୭।ସତ୍ତାୟଂ ଓିଜ୍ଜମାନତାୟଂ।

୮୦୮। ବନ୍ଧଓ୍ୱେ ସୋ ପୁମେ। ଅତ୍ତନି ସଂ ନପୁଂସକେ। ଧନସ୍ମିଂ ସୋ ସଂ ଅନିତ୍ଥିୟଂ। ସୁନଖେ ସା ପୁମେ ଓ୍ୱୁତ୍ତୋ। ଅତ୍ତନିୟେ ସୋ ତିଲିଙ୍ଗିକୋ।

୮୦୯।ଛତ୍ତିସମ୍ପତ୍ତିୟଂ ଛଓିଯା ସମ୍ପତ୍ତିୟଂ।

୮୧୦।ଜାମାତା ଧୀତୁସାମିକୋ। ମନ୍ଦସ୍ମିଂୟେ ଅପ୍ପପିୟେ ଓରଂ ଅବ୍ୟୟଂ।

୮୧୧।ମକୁଲେ ଅଓିକାସସମ୍ପତ୍ତୋ। ନେତ୍ତିଂସାଦିପିଧାନେ ଖଗ୍ଗାଦୀନଂ ଗେହେ।

୮୧୨।ପିତାମହୋ ବ୍ରହ୍ମା। ପିତୁସୁ ମାତାପିତୁସୁ। ତଥା ପକ୍ଖନ୍ତରେ। ତପସି ସୀଲେ।

୮୧୩-୮୧୪।ମଞ୍ଚବନ୍ଧେ ଉରୋବନ୍ଧନେ। ପକୋଟ୍ଠେ କପ୍ପରସ୍ସାଧୋଭାଗେ। କଚ୍ଛବନ୍ଧନଂ ଅଧୋମ୍ବରସ୍ସ ଦଠହବନ୍ଧନଂ। ମେଖଲାୟଞ୍ଚାତି କଚ୍ଛା ଚତୂସ୍ୱତ୍ଥେସୁ। କଚ୍ଛୋ ଲତାଦୀସୁ। କଚ୍ଛୋ ବାହୁମୂଲମ୍ହି ପରୂଠହକଚ୍ଛନଖଲୋମେ, ''କଚ୍ଛେହି ସେଦା ମୁଞ୍ଚନ୍ତୀ''ତି। ଅନୂପୋ ବହୂଦକଦେସୋ।

୮୧୫।ମାନଂ ତୁଲାପତ୍ଥଙ୍ଗୁଲୀହି। ପମାତରି ପମାଣସ୍ସ କତ୍ତରି।

୮୧୬।ଦଙ୍କଂ ଧନଂ। ଅତ୍ତଭାଓ୍ୱୋ ପଞ୍ଚକ୍ଖନ୍ଧସମୂହୋ। ପାଣୋ ଜୀଓିତିନ୍ଦ୍ରିୟଂ। ଦଙ୍କାଦୀସୁ ଚତୂସୁ ସତ୍ତଂ। ସତ୍ତାୟଂ ଓିଜ୍ଜମାନତାୟଂ ସତ୍ତା। ଜନେ ସତ୍ତୋ। ସୋ ସତ୍ତସଦ୍ଦୋ, ଆସତ୍ତେ ଲଗ୍ଗିତେ ତିଲିଙ୍ଗିକୋ।

୮୧୭।ସେମ୍ହାଦୋ ତିଦୋସେ। ରସରତ୍ତାଦି ପୁବ୍ବେଓ୍ୱୁତ୍ତୋ। ପଭାଦିକେ ରୂପଧାତୁମ୍ହି। ଚକ୍ଖାଦିକେ ଓିସୟଧାତୁମ୍ହି।

୮୧୮। ଅମଚ୍ଚାଦିକା ସତ୍ତ ପକତିୟୋ ଓ୍ୱୁତ୍ତା। ସତ୍ତାଦିସାମ୍ମଓତ୍ଥା ସତ୍ତରଜତମଭୂତାନଂ ତିଣ୍ଣଂ ଗୁଣାନଂ ସାମ୍ମଓତ୍ଥା। ପଚ୍ଚୟା ଣପଚ୍ଚୟାଦିତୋ ପଠମେ ପଠମସଣ୍ଠିତେ କରୋତ୍ୱାଦିଧାତୁମ୍ହି।

୮୧୯।ପରିତ୍ତାଣଂ ରକ୍ଖଣଂ। ଓତ୍ଥୁମ୍ହି ଓକାସେ। ତଲ୍ଲଞ୍ଛନଂ ପାଦସ୍ସ ଠାନଂ।

୮୨୦।ଲୋହମୁଗ୍ଗରେ ଲୋହମୟେ ମୁଗ୍ଗରେ। ତାଠଆଦିକେ ସମ୍ମତାଠଅକଂସତାଠଆଦିକେ। କଠିନେ କକ୍ଖଠଏ।

୮୨୧।ମକ୍ଖିକା ନୀଲମକ୍ଖିକାଦିକା। ତାସଂ ଭେଦା ସଓିସା ମଧୁକତା ପିଙ୍ଗଲମକ୍ଖିକା। ମଧୁମ୍ହି ଖୁଦ୍ଦଂ ଅପ୍ପକାଦୀସୁ ଚତୂସ୍ୱତ୍ଥେସୁ ଓତ୍ତମାନଂ ତୀସୁ ଲିଙ୍ଗେସୁ। ଅଧମୋ ନିହୀନୋ। କପଣୋ ଏକଚାରୀ।

୮୨୨।ତକ୍କେ ଗୋରସଓିସେସେ। ମରଣଲିଙ୍ଗେ ମରଣଞାପକଲକ୍ଖଣେ। ଅସୁଭେ, ସୁଭେ ଚାତି ଚତୂସ୍ୱତ୍ଥେସୁ ଅରିଟ୍ଠଂ। ଆସଓ୍ୱୋ ମଜ୍ଜଓିସେସୋ। ଫେଣିଲଦ୍ଦୁମୋ ''ବଡୀ-ୟ୍ୖ-ଖୋ''।

୮୨୩। ଗେହାନଂ ଦାରୁବନ୍ଧପ୍ପୟୋଜନଂ ପୀଠିକା ନାମ। ପକ୍ଖନ୍ଦଦ୍ୱୟସ୍ସ, କଣ୍ଠିକାଦୀନଞ୍ଚ ନିସ୍ସୟଭୂତା ପୀଠିକା।

୮୨୪।ମିତ୍ତାକାରେ ଅମିତ୍ତସ୍ସାପି ମିତ୍ତସଣ୍ଠାନୋ। ବଲେ, ରାସିମ୍ହି, ୱିପତ୍ତିୟଞ୍ଚ, ‘‘ବଲସ୍ସ ରାସୀ’’ତିପି ଏକେ।

୮୨୫।ଖନ୍ଧେ ରୂପକ୍ଖନ୍ଧୋ। ଭୱେ ରୂପଭୱୋ। ନିମିତ୍ତମ୍ହି କାରଣେ। ୱପୁ ସରୀରଂ।

୮୨୬।ୱତ୍ଥୁକିଲେସକାମେସୂତି ୱତ୍ଥୁକାମକିଲେସକାମେସୁ। ମଦନେ ମାରଦେୱପୁତ୍ତୋ। ରତେ ମେଥୁନେ। ନିକାମେ ଇଚ୍ଛାରହିତେ କାମଂ ନପୁଂସକେ। ଅନୁଞ୍ଞାୟଂ କାମମବ୍ୟୟଂ ଭୱେ।

୮୨୭।ୱଜ୍ଜଭଣ୍ଡମୁଖେ ୱୀଣାଦୋଣିମୁଖେ। ମାତଙ୍ଗସ୍ସ ହତ୍ଥିନୋ କରକୋଟି ହତ୍ଥଗ୍ଗଂ।

୮୨୮।ରସ୍ମୋ ସଠ୍ଠଂ, କେତୱନ୍ତନ୍ଧୋ। ଅସଚ୍ଚଂ ମୁସା। ଅୟୋଘନଂ ଯେନ ପହରତି। ଗିରିସିଙ୍ଗମ୍ହି ଗିରଗ୍ଗେ। ସୀରଙ୍ଗେ ଫାଲଙ୍ଗେ। ଯନ୍ତେ କୂଟଯନ୍ତେ।

୮୩୦।ପଟିୱାକ୍ୟେ ପଟିୱଚନେ। ଉତ୍ତରାସଙ୍ଗେ ଉପରିୱତ୍ଥେ। ସେଟ୍ଠାଦୀସୁ ଉତ୍ତରୋ ତୀସୁ, ପରସ୍ମିଂ ଉପରିସ୍ମିଞ୍ଚ ଈରିତୋ।

୮୩୧।ୱିମୁତ୍ତି ଅରହତ୍ତଫଲଂ ମଗ୍ଗନିବ୍ବାନାନିପି।

୮୩୨।ସଙ୍ଖତେ ପଚ୍ଚୟାଭିସଙ୍ଖତେ ଧମ୍ମେ। ପୁଞ୍ଞାଭିସଙ୍ଖାରୋ, ଅପୁଞ୍ଞାଭିସଙ୍ଖାରୋ, ଆନେଞ୍ଜାଭିସଙ୍ଖାରୋତି ପୁଞ୍ଞାଭିସଙ୍ଖାରାଦି। ପୟୋଗୋ ଉସ୍ସାହୋ। କାୟସଙ୍ଖାରୋ, ୱଚୀସଙ୍ଖାରୋ, ଚିତ୍ତସଙ୍ଖାରୋତି କାୟସଙ୍ଖାରାଦି। ଅଭିସଙ୍ଖରଣଂ ଅଭିସଙ୍ଖରଣକ୍ରିୟା।

୮୩୩।ତବ୍ଭାୱେ ଦିଟ୍ଠିସହଗତଂ।

୮୩୪।ପତିରୂପେ ଯୁତ୍ତୋ। ଛାଦିତେ ତିଣାଦୀହି। ରହୋ ସୁଞ୍ଞଟ୍ଠାନଂ। ପଞ୍ଞତ୍ତିୟଂ ଛନ୍ନୋ ଭିକ୍ଖୁ, ପଞ୍ଞତ୍ତିୟଂୟେୱ ପୁମେ।

୮୩୫।ବୁଦ୍ଧଚକ୍ଖୁ ବୁଦ୍ଧାନଂ ଚକ୍ଖୁ। ସମନ୍ତଚକ୍ଖୁ ସବ୍ବଞ୍ଞୁତଞ୍ଞାଣଂ। ଧମ୍ମଚକ୍ଖୁ ହେଟ୍ଠାମଗ୍ଗତ୍ତୟେ ଞାଣଂ।

୮୩୬।ଅଭିକ୍କମୋ ଅଭିକ୍କମନୀୟୋ।

୮୩୭।ୱେୱଚନଂ ଅଭିନ୍ନତ୍ଥୋ ସଦ୍ଦୋ। ପକାରସ୍ମିଂ ଭେଦେ। ଅୱସରୋ ଅୱକାସୋ।

୮୩୮।ଚିତ୍ତକମ୍ମଂ ଚିତ୍ତକାରାନଂ କମ୍ମଂ। ୱିଚିତ୍ତେ ନାନାୱିଧେ। ପଞ୍ଞତ୍ତିୟଂ ଚିତ୍ତୋ ଧନୁଧରୋୟେୱ। ଚିତ୍ତମାସୋ ପୁଣ୍ଣେନ୍ଦୁଯୁତ୍ତେନ ଚିତ୍ତେନ ନକ୍ଖତ୍ତେନ ଲକ୍ଖିତୋ ମାସୋ। ତାରନ୍ତରେ ଚିତ୍ତନକ୍ଖତ୍ତେ। ଥିୟଂ ନାରିୟଂ।

୮୩୯।ସାମଲେ ନୀଲେ। ସୟମତ୍ଥେ ସୟଂସଦ୍ଦସ୍ସ ଅତ୍ଥେ। ସାରିତ୍ତା ଉପାସକା।

୮୪୦।‘‘ପୁମେ’’ତ୍ୟାଦିନା ପୁବ୍ବଦ୍ଧେନ ଗୁରୁସଦ୍ଦସ୍ସ ଅତ୍ଥା ୱୁତ୍ତା, ଅପରଦ୍ଧେନ ଗରୁସଦ୍ଦସ୍ସ, ‘‘ଏକଦେସେକତ୍ତମନଞ୍ଞଂୱେ’’ତି ନ୍ୟାୟେନ ଦ୍ୱିନ୍ନମ୍ପି ଏକତ୍ତମଞ୍ଞମାନେନ ଗାଥାନେକତ୍ଥୱଗ୍ଗେ କଥିତା। ମହନ୍ତେ ବହୁତ୍ତେ। ଦୁଜ୍ଜରେ ଜୀରାପେତୁମସକ୍କୁଣେୟ୍ୟେ, ଦୁକ୍କରେ ୱା।

୮୪୧।ଅଚ୍ଚିତେ ପୂଜିତେ। ଖିନ୍ନେ କିଲମଥପ୍ପତ୍ତେ। ସମିତେ ଉପସମିତେ।

ଗାଥାନେକତ୍ଥୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୮୪୨। ୱିସୁଦ୍ଧିଦେୱୋ, ସମ୍ମୁତିଦେୱୋ, ଉପପତ୍ତିଦେୱୋ ଚାତି ୱିସୁଦ୍ଧିଦେୱାଦି। ନଭଂ ଆକାସୋ।

ତରୁଣାଦୀସୁ ତୀସ୍ୱତ୍ଥେସୁ ମାଣୱୋ।

୮୪୩। ଆଦ୍ୟନ୍ତାଦୀସୁ ଅଗ୍ଗଂ। ୱରେ ସେଟ୍ଠେ ତୀସୁ।

ପଟ୍ଟନୀକୋ ସଭ୍ଭୁ। ଅଞ୍ଜ୍ଞେ ଅଞ୍ଜ୍ଞନ୍ତେ। ପଚ୍ଛାଭାଗେ ''ଧାତୁଲିଙ୍ଗେହି ପରା ପଚ୍ଚଯା''ତି।

୮୪୪।ଯୋନି ଇତ୍ଥୀନଂ ଯୋନିମଗ୍ଗୋ। କାମୋ ଇଚ୍ଛା। ସିରୀ ପଞ୍ଞା, ପୁଞ୍ଞୋ ଚ। ଇସ୍ସରଂ ପଭୁତା। ଧମ୍ମୋ ସୀଲାଦି। ଉୟ୍ଯାମୋ ୱୀରିଯଂ। ଯସୋ ପରିୱାରୋ, କିତ୍ତି ଚ।

୮୪୫।ସମଙ୍ଗିନି ସମନ୍ନାଗତେ।

୮୪୬।ଠିତି ଠାନକ୍ରିଯା।

୮୪୮।ଖନ୍ଧକୋଟ୍ଠାସୋ ଅଣ୍ଡଜାଦିଚତୁକ୍କଂ। ପସ୍ସାୱମଗ୍ଗୋ ଇତ୍ଥୀନଂ ଯୋନି। ସୋ ପୁଲ୍ଲିଙ୍ଗୋ। କୂଲେ ତୀରେ।

୮୪୯।ନାଗୋତୁନାଗସଦ୍ଦୋ ତୁ। ଉରଗେ ସପ୍ପେ, ହତ୍ଥିନି ଚ।

୮୫୦।ସଙ୍ଖ୍ୟା ଗଣନା। ''ଅଞ୍ଜ୍ଞନ୍ତେ''ତ୍ୱେକେ ୱଦନ୍ତି।

୮୫୧।ଭେ ନକ୍ଖତ୍ତୱିସେସେ। ସନ୍ତିକେ ସମୀପେ। ମୂଲମୂଲେ ଲୋଭାଦିକେ। ପାଭତେ ମୂଲଧନେ। ଅଂସୋ ସରୀରାୱଯୱୋ। ପକଣ୍ଡେ ରୁକ୍ଖାଦୀନଂ ସରୀରେ।

୮୫୨।କମ୍ମେ କ୍ରିଯାଯଂ। ୱିକୋପନଂ ୱିଦ୍ଧଂସନଂ।

୮୫୩।ପଚ୍ଛାତାପୋ ୱିପ୍ପଟିସାରୋ। ଅନୁବନ୍ଧୋ ପୁନପ୍ପୁନଂ ପୱତ୍ତନଂ। ରାଗାଦୋ ସତ୍ତକେ। ମାତଙ୍ଗସ୍ସ ମୁଦ୍ଧନି ପିଣ୍ଡଦ୍ୱଯେ କୁମ୍ଭୋ।

୮୫୪।ଖଗ୍ଗକୋସେ ଖଗ୍ଗପିଧାନେ। ପଟିଚ୍ଛଦେ ସମନ୍ତତୋ ଛାଦନେ। ସାରମ୍ଭେ କୋଲାହଲେ।

୮୫୫।କାଲୱିସେସୋ ଦସଚ୍ଛରକାଲୋ। ନିବ୍ବାପାରଟ୍ଠିତି ଅଚିରଟ୍ଠିତି, ଅଚିରଟ୍ଠିତୀତି ଦସଚ୍ଛରତୋପି ଊନଟ୍ଠିତି।

ଉପ୍ପତ୍ତିଭୂମି ଜାତିଭୂମି।

୮୫୬।କବଳିଙ୍କାରାହାରାଦୀସୁ ଚତୂସୁ।

୮୫୭। ସଦ୍ଧାଯ ଅପରପ୍ପଚ୍ଚଯେ। ଚୀୱରାଦୀସୁ ଚତୂସୁ। ଆଧାରୋ ନିସ୍ସଯୋ।

ଦିବ୍ବୱିହାରୋ, ଅରିଯୱିହାରୋ, ବ୍ରହ୍ମୱିହାରୋ ଚାତି ଦିବ୍ବୱିହାରାଦି। ସୁଗତାଲଯେ ଭିକ୍ଖୂନମାୱାସେ।

୮୫୮।ସମତ୍ତନେ ନିଟ୍ଠାଯଂ। ଚକାରେନ ନିଯମାଦିକେ ସଙ୍ଗଣ୍ହାତି।

ସଙ୍ଗେ ଲଗ୍ଗେ। କାମାଦୋ ଚତୁକ୍କେ।

୮୫୯।ସପ୍ପଫଣଙ୍ଗେସୂତି ସପ୍ପସ୍ସ ଫଣେ, ଅଙ୍ଗେ ଚ ସରୀରେ। କୋଟିଲ୍ଲେ କୁଟିଲତାଯ। ଭୁଞ୍ଜନଂ ଭୋଜନକ୍ରିଯା।

ଭୂମିଭାଗେ ରାଜଙ୍ଗଣାଦିମ୍ହି। କିଲେସେ ସଂକିଲେସେ। ମଲେ ରାଗାଦିକେ।

୮୬୦।ଧନାଦିଦପ୍ପେତି ଧନାଦିକେ ପଟିଚ୍ଚ ଉପ୍ପନ୍ନେ ଦପ୍ପେ।

ନିମିତ୍ତେ କାରଣେ। ଛଲେ ସଠ୍ୟେ।

୮୬୧।ସୋ ପୁଲ୍ଲିଙ୍ଗୋ। ପରମତ୍ତନି ଦିଟ୍ଠୀନଂ ଗାହଲଦ୍ଧେ ଅତ୍ତନି। ଥମ୍ଭସ୍ମିଂ ଗେହାଦୀନଂ ଥମ୍ଭେ। ବଲସଜ୍ଜନଂ ଯୁଦ୍ଧକାଲେ ବଲସ୍ସ ସଜ୍ଜନଂ।

୮୬୨।କୁସୂଲୋ ଧଞ୍ଞାଦୀନଂ ଗେହଂ।

ସୋପାନଙ୍ଗମ୍ହି ସୋପାନସୀସେ।

୮୬୩।ନିସ୍ସାସେ ସିଲେସେ। ସେଖରେ ସୀସେ। ନାଗଦନ୍ତକେ ଭିତ୍ତିଆଦୀସୁ ପୱେସିତେ ନାଗଦନ୍ତାକାରେ ଦଣ୍ଡେ।

ସିଖଣ୍ଡୋ ପିଞ୍ଛଂ। ତୂଣୀରେ ଉସୁନିଧିମ୍ହି। ନିକରେ ସମୂହେ।

୮୬୪।ସଂଯତକେସେସୁ ବନ୍ଧିତକେସେସୁ।

କମ୍ବୁ ଜଲଜନ୍ତୁୱିସେସୋ। ନଲାଟଟ୍ଟି ନଲାଟେ ଜାତଟ୍ଟି। ଗୋପ୍ଫକେ ପାଦଗଣ୍ଠିମ୍ହି।

୮୬୫।କାଲେ ପଞ୍ଚଦସୀଦିୱସପରିମାଣେ। ସାଦ୍ଧେ ପଣ୍ଡସାଧନୀଯେ। ସଖୀ ସହାଯୋ। ୱାଜୋ ପଣ୍ଡଂ। ପଙ୍ଗୁଠଓ ପୀଠସପ୍ପୀ।

ଦେସେ ଦେସୱିସେସେ। ଅଣ୍ଣୱେ ସମୁଦ୍ଦେ, ଏତେ ପୁମେ। ସୋ ସିନ୍ଧୁସଦ୍ଦୋ ସରିତାଯଂ ନଦିଯଂ ଭୱେ।

୮୬୬।କରେଣୁସଦ୍ଦୋ ଗଜେ ହତ୍ଥିମ୍ହି, ପୁରିସେ ପୁଲ୍ଲିଙ୍ଗେ ୱତ୍ତତି। ହତ୍ଥିନିଯଂ ତୁ ଇତ୍ଥିଯଂ।

ରତନେ ରତନୱିସେସେ। ମଣିୱେଧୋ ନାମ ଯଂ ଲୋକେ ''ଚିନ'' ଇତି ୱୁଚ୍ଚତି। ଇନ୍ଦହେତି ଇନ୍ଦାୱୁଧୋ।

୮୬୭।କୋଟିଯଂ ଅନ୍ତେ। ୱାଦିତ୍ତୱାଦନେ ୱୀଣାଦିୱାଦିତ୍ତୱାଦନୋପାଯେ।

''କୋଣୋ ୱଜ୍ଜପ୍ପଭେଦେ ଚ,

କୋଣୋ ସେଲଗୁଠଏ ଇଜେ;

ୱୀଣାଦିୱାଦନୋପାଯେ,

ଏକଦେସେ ଗତସ୍ସ ଚେ''ତି। –

ତିକଣ୍ଡସେସୋ[ତିକଣ୍ଡସେସ ୩।୩।୧୨୫]।

୮୬୮।ୱଣିପ୍ପଥେ ୱାଣିଜାନଂ ୱୋହାରକମ୍ମପଥେ। ୱେଦେ ୱେଦୱିସେସେ, ୱାଣିଜେପି ନିଗମୋ।

ୱିୱାଦାଦୋ ''ୱିୱାଦାଧିକରଣ'' [ପାଚି। ୩୯୪] ନ୍ତ୍ୟାଦୀସୁ। ଆଧାରୋ କାରକୱିସେସୋ, ନିସ୍ସଯୋ ଚ। କାରଣେ ''ଯଦ୍ଧାଧିକରଣମେନ''ନ୍ତି [ଧା। ସ। ୧୩୫୪]।

୮୬୯।ପସୁମ୍ହି ଗୋଣେ। ୱସୁଧା ପଥୱୀ। ୱାଚା ୱଚନଂ। ଆଦିନା ସଗ୍ଗରଂସିୱଜିରଚନ୍ଦଜଲାଦଯୋ ଗହିତା।

ହରିତେ ସୁକପଣ୍ଡସଦିସେ ୱଣ୍ଣୱିସେସେ। ୱାସୁଦେୱେ କଣ୍ହେ।

୮୭୦।ଆଯତ୍ତେ ନିସ୍ସଯେ।

କଣ୍ଣପୂରୋ କଣ୍ଣାଲଙ୍କାରୋ। ସେଖରେ ଅଗ୍ଗେ। ଏତେ ଦ୍ୱିନ୍ନମ୍ପି ଅତ୍ଥା।

୮୭୧।ୱିଜ୍ଜୁଯଂ ଚଞ୍ଚଲାଯଂ। ଇତ୍ଥିପୁରିସେ ପୁରିସିତ୍ଥିଯଂ।

କୋଣେ ଅସ୍ସେ। ସଙ୍ଖ୍ୟାୱିସେସୋ ‘‘କୋଟିପକୋଟୀ’’ତ୍ୟାଦୀସୁ। ଉକ୍କଂସେ ପରିୟୋସାନେ।

୮୭୨।ଜାଲା ଅଗ୍ଗିଜାଲା। ଅଗ୍ଗଂ କୋଟି।

ନାରୀ ଆସୀସଦ୍ଦୋ ସପ୍ପଦାଠାୟଂ। ଇଟ୍ଠସ୍ସ ୱତ୍ଥୁନୋ ଆସୀସନାୟଂ ପତ୍ଥନାୟମ୍ପି ଇତ୍ଥୀ ଏୱ।

୮୭୩।ୱିଲୀନତେଲେ ୱିସରଣତେଲୋ। ୱସଗା ୱସଂ ଗଚ୍ଛନ୍ତୀ ନାରୀ। ୱଞ୍ଝଗାୱୀ ଅନୱଚ୍ଛା ସୋରଭେୟୀ।

ଅଭିଲାସେ ଇଚ୍ଛାୟଂ। କିରଣେ ରଂସିମ୍ହି। ଅଭିସଙ୍ଗେ ଲଗ୍ଗନେ।

୮୭୪।ଅଂସେ କୋଟ୍ଠାସେ। ସିପ୍ପେ ନାଟକସଙ୍ଖାଗତେ। ଚନ୍ଦସ୍ସ ସୋଳସମେ ଭାଗେ ଚ କଲା।

୮୭୫।ବୀଜକୋସେ ୱରାଟକୋ। କଣ୍ଠଭୂସାୟଂ କଣ୍ଠାଲଙ୍କାରେ।

ଆଗାମିକାଲେ ଅନାଗତକାଲେ। ପଭାୱୋ ଦଣ୍ଡତେଜୋ। ସଂୟମେପି ଆୟତି ଭୱେ।

୮୭୬।ମେସାଦିଲୋମେ ଏଳକାଦୀନଂ ଲୋମେ। ଭୂମଜ୍ଝେ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଭୂନଂ ମଜ୍ଝେ ଜାତାୟଂ ରୋମଧାତୁୟଂ ଲୋମେ।

ନଚ୍ଚକୀ ନାଟକିତ୍ଥୀ। ମଦିରା ସୁରା।

୮୭୭।କ୍ରିୟଚିତ୍ତେ ୱୀସତିୱିଧେ କ୍ରିୟଚିତ୍ତେ। କରଣେ କରଣକ୍ରିୟାୟଂ, ଏତେସୁ ଦ୍ୱୀସୁ ଅତ୍ଥେସୁ କ୍ରିୟଂ। କମ୍ମନି କରଣେ କ୍ରିୟା ନାରୀ।

ସୁଣିସାୟଂ ପୁତ୍ତସ୍ସ ଭରିୟାୟଂ। କଞ୍ଞାୟଂ ଅନିଦ୍ଧିଦ୍ଧାୟଂ। ଜାୟାୟଂ ଭରିୟାସାମଞ୍ଞେ।

୮୭୮।ଇସ୍ସରିୟଂ ପଭୁତା। ଅକ୍ଖରାୱୟୱେ ଗରୁଅକ୍ଖରାନଂ ଅୱୟୱେ।

ପାୱଚନେ ବୁଦ୍ଧୱଚନେ। ସିଦ୍ଧେ ସିଦ୍ଧନ୍ତେ। ତନ୍ତେ ସୁତ୍ତମୟେ। ସୁପିତେ ନିଦ୍ଦାସୀଲେ।

୮୭୯।ରାଜଲିଙ୍ଗଂ ଖଗ୍ଗାଦି। ଉସଭଙ୍ଗୋ ଉସଭାୱୟୱୋ। ରୁକ୍ଖେ ରୁକ୍ଖୱିସେସେ। ନିମିତ୍ତଂ ଗୁୟ୍ହଙ୍ଗଂ। ଚିହନେ ଲକ୍ଖଣେ। ପଦେ ୱିଭତ୍ୟନ୍ତେ।

୮୮୦।ୱୋହାରେ ୱାଣିଜକମ୍ମେ। କୀଳଆଦୋ କୀଳଆଦିମ୍ହି। ଆଦିନା ଜୁତିଥୁତିଗତ୍ୟାଦୟୋ ସଙ୍ଗହିତା।

ସରୀରେ ସରୀରାଧିଦେୱେ।

୮୮୧।ସୁସ୍ସୂସାୟଂ ସୋତୁମିଚ୍ଛାୟଂ। ଇସ୍ସାତ୍ୟାସେ ସରାଭ୍ୟାସେ। ହିଂସନେପି ଉପାସନଂ।

ହେତିଭେଦେ ଆୟୁଧଭେଦେ। ସଙ୍କୁ ଖାଣୁୱିସେସେ।

୮୮୨।ୱୀଣାଗୁଣେ ୱୀଣାୟଜିୟା। ତନ୍ତଂ ତନ୍ତସଦ୍ଦୋ। ମୁଖ୍ୟଂ ପଧାନଂ। ସିଦ୍ଧନ୍ତଂ ଉଦାହରଣଂ। ତନ୍ତୁ ସୁତ୍ତଂ।

ରଥନଙ୍ଗଲାଦୀନଂ ଅଙ୍ଗେ ରଥାଦ୍ୟଙ୍ଗେ। କପ୍ପମ୍ହି କତାଦିକେ।

୮୮୩।ଇତ୍ଥିପୁପ୍ଫଂ ଇତ୍ଥୀନଂ ଉତୁ। ରେଣୁ ଧୂଲୀ। ପକତିଜେ ଗୁଣେ ତିଣ୍ଣଂ ଗୁଣାନଂ ଦୁତିୟେ ଗୁଣେ।

ତ୍ୟାସପ୍ପଣେ ଠପିତସ୍ସ ଧନସ୍ସ ଦାନେ। ଦାନମ୍ହି ତଦଞ୍ଞସ୍ସ ଦାନେ।

୮୮୪।ଗୁରୁ ଆଚରିଯାଦି। ଉପାଯୋ ହେତୁ। ଅୱତାରୋ ଓତରଣଟ୍ଠାନଂ। ପୂତମ୍ପି ପୱିତ୍ତଜଲଂ। ଦିଟ୍ଠି ବୁଦ୍ଧଦସ୍ସନା ଅଞ୍ଞଦସ୍ସନଂ। ଆଗମେପି ତିଟ୍ଠଂ।

ଜୋତିସଦ୍ଦୋ ନକ୍ଖତ୍ତରଂସୀସୁ ପଣ୍ଡକେ ନପୁଂସକୋ। ଅଗ୍ଗିମ୍ହି ତୁ ସୋ ପୁମା।

୮୮୫। ''ଇତି ସନ୍ଧିକପ୍ପେ ପଠମୋ କଣ୍ଡୋ''ତ୍ୟାଦୀସୁ ୱଗ୍ଗୋ। ଅୱସରେପି, ଅୱସରୋ ଅୱକାସୋ।

ଅଥ ବାହୁଦ୍ୱଯସ୍ସ ଉଦ୍ଧଂ ମାନେ। ସୂରତ୍ତେ ସୂରଭାୱେ।

୮୮୬।ପୋରିସଂ ପୁରିସକାରୋ। ଈହା ୱୀରିଯଂ। ନିସିନ୍ନାଦ୍ୟୁଗ୍ଗମୋ ନିସିନ୍ନାଦିକୋ ଉଗ୍ଗମୋ ଠାନଂ।

ଅନିସ୍ସଯମହୀଭାଗେ ଲୋକନିସ୍ସଯଭୂତାନଂ ତରୁପବ୍ବତନଗରାଦୀନଂ ଅଭାୱତୋ ଅନିସ୍ସଯସଙ୍ଖାତେ ସୁଞ୍ଞମହୀକୋଟ୍ଠାସେ। ''ଇରୀଣଂ ଉସରେ ସୁଞ୍ଞେ''ତି [ମେଦିନୀକୋସ ୧୫।୩୬] ହି ଟିକଣ୍ଡସେସୋ। ଉସରେ ଉସୱତି ଠାନେ।

୮୮୭। ସାଧନତ୍ଥାଦୀସୁ ଆରାଧନଂ। ରାଧନଂପ୍ୟତ୍ର। ''ପତ୍ତିଯଂ ସାଧନେ ୱୁତ୍ତଂ, ରାଧନଂ ତୋସନେପି ଚେ''ତି ଟିକଣ୍ଡସେସୋ।

ସାନୁମ୍ହି ପବ୍ବତସ୍ସ ସମେ ଭୂଭାଗେ। ୱିସାଣେ ମାତଙ୍ଗଦନ୍ତେ, ପସୂନଂ ସିଙ୍ଗେ ଚ।

୮୮୮।ଦିଟ୍ଠଂ ରୂପାରମ୍ମଣଂ। ଆଦିମଗ୍ଗୋ ସୋତାପତ୍ତିମଗ୍ଗୋ। ଞାଣଂ ସାମଞ୍ଞଂ। ଅକ୍ଖି ଚକ୍ଖୁ। ଇକ୍ଖନଂ ଓଲୋକନଂ। ଲଦ୍ଧି ଗାହୋ।

ସୁୱଣ୍ଣୋ ପଞ୍ଚଧରଣଂ। ପଞ୍ଚସୁୱଣ୍ଣୋ ନିକ୍ଖୋ। ପସାଧନଂ ଅଲଙ୍କାରୱିସେସୋ।

୮୮୯।ତିତ୍ଥିଭେଦେ ହୋରସତ୍ଥାଗତେ ଅନିଟ୍ଠସମ୍ଭତେ ତିଥିମ୍ହି। ସାଖାଦିଫଢଉମ୍ହି ରୁକ୍ଖସାଖାଦୀନଂ ଗଣ୍ଠିମ୍ହି। ପୂରଣେପି ପବ୍ବଂ।

ବଲୱାମୁଖୋ ଯତ୍ର ପ୍ଲୱାଦଯୋ ସୀଘସୋତେନ ଆକଡ୍ଢିତ୍ୱା ପୱେସିଯନ୍ତି।

୮୯୦।କାମଜେ ତଣ୍ହାଜେ ସୁରାପାନାଦିକେ। ଦୋସେ ଅପରାଧେ। କୋପଜେ ଦଣ୍ଡଫରୁସାଦିକେ ଚ। ୱିପତ୍ତିଯଂ ୱିନାସେ।

ଉପକରଣଂ କୁଲାଲାଦୀନଂ ଦଣ୍ଡଚକ୍କାଦି। ସିଦ୍ଧି ନିପ୍ଫତ୍ତି। କାରକୋ କତ୍ତାଦିସତ୍ତୱିଧୋ।

୮୯୧।ଦାନସୀଲେ ଦାନପକତିକେ ଚ। ୱଗ୍ଗୁୱାଦିନି ମଧୁରୱାଦିନି ଚ ୱଦଞ୍ଞୂ ଭୱେ। ଇତୋ ପଟ୍ଠାଯ ଉସ୍ସିତପରିଯନ୍ତୋ ତୀସୁ ୱୁତ୍ତୋ। ଅଭିସିତ୍ତେ ମୁଦ୍ଧାଭିସିତ୍ତେ ରାଜିନି।

୮୯୨।ଭାଗ୍ଯୱିହୀନେ ଅପୁଞ୍ଞେ। ଅପ୍ପକେ ଅବହୁକେ। ମୂଳ୍ହେ ବାଲେ। ଅପଟୁ ଅଛେକୋ। ଖଲେ, ଜଗତିଯଞ୍ଚ ମନ୍ଦୋ। ୱୁଦ୍ଧିଯୁତ୍ତେ ୱତ୍ତନଯୁତ୍ତୋ। ସମୁନ୍ନଦ୍ଧେ ଅନୀଚେ ଉସ୍ସିତଂ ତୀସୁ ଭୱେ, ''ଭାସିତ''ନ୍ତିପି ପାଠୋ।

୮୯୩।ରଥଙ୍ଗେ ରଥାୱଯୱେ। ସୁୱଣ୍ଣସ୍ମିଂ ପଲସ୍ସ ଚତୁତ୍ଥଭାଗେ। ପାସକେ ଚତୁୱୀସତିପ୍ପମାଣେ, ତିଂସପ୍ପମାଣେ ୱା । ହତ୍ଥିଦନ୍ତାଦିୱିକତିଯଂ ତୀସୁ ଅକ୍ଖୋ। ଚକ୍ଖାଦିନ୍ଦ୍ରିଯେ ଅକ୍ଖଂ।

ସସ୍ସତେ ନିଚ୍ଚେ। ତକ୍କେ ୱିତକ୍କୋ। ନିଚ୍ଛିତେ ୱିନିଚ୍ଛିତେ।

୮୯୪।ହରେ ମହିସ୍ସରେ ସିୱୋ, ଭଦ୍ଦେ କଲ୍ଯାଣେ। ମୋକ୍ଖେ ନିବ୍ବାନେ ଚ ସିୱଂ। ଜମ୍ବୁକେ ସିଙ୍ଗାଲେ ସିୱା।

ସତ୍ତିଯଂ ଥାମୋ। ଥୂଲତ୍ତେ ଥୂଲଭାୱେ।

୮୯୫।ସଙ୍ଖ୍ୟାଭେଦୋ ଉପ୍ପଲପୁଣ୍ଡରୀକାନଂ ମଜ୍ଝେ ଗଣନା। ନରକଭେଦେ ''ପଦୁମନିରଯେ ନିବ୍ବତ୍ତୋ''ତ୍ୟାଦୀସୁ। ୱାରିଜେ କକ୍କସନାଳଏ କମଲେ।

ଦେୱଭେଦେତି

‘‘ଆପୋ ଧୁୱୋ ଚ ସୋମୋ ଚ,

ଧୱୋ ଚେୱା’ନିଲୋ’ନଲୋ;

ପଚ୍ଚୂସୋ ଚ ପଭାସୋ ଚ,

ଅଟ୍ଠେତେ ୱସୱୋ ମତା’’ତି [ଚିନ୍ତାମଣିଟୀକା ୧।୧୦]। –

କଥିତେ ଦେୱୱିସେସେ। ରତନେ ରତନସାମଞ୍ଞେ, ଧନେ ଚ, ପଣ୍ଡକଂ ନପୁଂସକଂ।

୮୯୬।ଅତ୍ଥଗମନେ ୱିନାସଗମନେ। ଅପୱଗ୍ଗେ ସବ୍ବକିଲେସାନଂ ଖଯହେତୁଭୂତେ ୱିରାଗଧମ୍ମେ।

ସେତମ୍ବୁଜେ ସେତକମଲେ। ରୁକ୍ଖନ୍ତରେ ‘‘ପୁଣ୍ଡରୀକ’’ଇତି ଖ୍ୟାତେ ଦୁମୱିସେସେ, ଦ୍ୱୀସ୍ୱନ୍ତେସୁ ପୁମେ।

‘‘ପୁଣ୍ଡରୀକଂ ସିତମ୍ଭୋଜେ, ସେତଚ୍ଛତ୍ତେ ଚ ଭେସଜ୍ଜେ;

କୋସକାରନ୍ତରେ ବ୍ଯଗ୍ଘେ, ସୋ ଦିସାୱାରଣଗ୍ଗିସୂ’’ତି। –

ନାନତ୍ଥସଙ୍ଗହୋ।

୮୯୭।ଉପହାରେ ପୂଜାଦ୍ବ୍ବଂ ଆଭତେ ୱତ୍ଥୁମ୍ହି। କରସ୍ମିଂ ଖେତ୍ତାଦିସମ୍ଭୱେ ରାଜଭାଗେ। ଅସୁରନ୍ତରେ ବଲିନାମକେ ଅସୁରେ।

ସମ୍ଭୱେ ଇତ୍ଥିପୁରିସସମ୍ଭୱେ ଅସୁଚିମ୍ହି ସୁକ୍କଂ। ଧୱଲେ ସେତେ ସୁକ୍କୋ, କୁସଲେ ପୁଞ୍ଞେ ତୀସୁ, ‘‘ପୁଞ୍ଞଂ ଧମ୍ମମନିତ୍ଥିଯ’’ନ୍ତି ଏତ୍ଥ ଧମ୍ମସଦ୍ଦସ୍ସ ଅନିତ୍ଥିଭାୱସ୍ସ ୱୁତ୍ତତ୍ତା ସୁକ୍କସଦ୍ଦୋ ତୀସୁ ୱୁତ୍ତୋ।

୮୯୮।ୱିଭତ୍ତଦ୍ବଧନେ ୱିଭଜିତଦ୍ବଧନେ। ପିତୂନଂ ଧନେ ପେତାନଂ ମାତାପିତୂନଂ ପୁତ୍ତେହି ୱିଭଜିତଦ୍ବଧନେ ଚ।

ପଭୁନୋ ପୁଗ୍ଗଲସ୍ସ ଭାୱୋ ପଭୁତ୍ତଂ, ତଥା ଆଯତ୍ତସ୍ସ ଭାୱୋ ଆଯତ୍ତତା। ଆଯତ୍ତୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ। ଅଭିଲାସୋ ଇଚ୍ଛା।

୮୯୯।ଧନିମ୍ହି ସଦ୍ଦମତ୍ତେ। ଯୋଧସୀହନାଦମ୍ହି ଯୋଧାନଂ ଅଭୀତନାଦେ ଚ ସେଳଅନଂ।

୯୦୦।ଆଦ୍ୟୁପଲଦ୍ଧିଯଂ ପଠମସଞ୍ଜାତେ ୱତ୍ଥୁମ୍ହି।

୯୦୧।ସାଧକତମେ କତ୍ତୁତୋ ଅଞ୍ଞେସଂ କ୍ରିଯାସାଧକତମେ କରଣକାରକେ, କ୍ରିଯାଯଂ, ଗତ୍ତେ ସରୀରେ ଚ। ଇନ୍ଦ୍ରିଯେ ଚକ୍ଖାଦିକେ।

କୁଞ୍ଚିକାଯଂ ଅପାପୁରଣେ। ତୂରିଯଙ୍ଗେ ସମ୍ମତାଳଆଦିକେ।

୯୦୨।ଉପ୍ପାଦେ ଜନନେ। ଗବ୍ଭମୋଚନେ ପୁତ୍ତୱିଜାଯନେ।

ଅସ୍ସେ ଅସ୍ସମତ୍ତେ।

୯୦୩। ପୁପ୍ଫଂୱିନା ଫଲଗ୍ଗାହିରୁକ୍ଖେ ଅସ୍ସତ୍ଥାଦୋ, ରୁକ୍ଖମତ୍ତେ ଚ ୱନପ୍ପତିସଦ୍ଦୋ। ଆହତେ ଉପଟ୍ଠାପିତେ ୱରାହପୁରିସାଦିରୂପେ ଚ, ରଜତମତ୍ତେ ଚ ରୂପିଯଂ।

୯୦୪।କେସସଦ୍ଦୋ ପୁବ୍ବୋ ଯସ୍ସ ପାସସଦ୍ଦସ୍ସ ସୋ କେସପୁବ୍ବୋ। ଚଯେ ସମୂହେ ୱତ୍ତତି, ଯଥା ‘‘କେସପାସୋ’’ତି, କେସକଲାପୋତ୍ୟତ୍ଥୋ।

ଅକ୍ଖିମହ୍ହେ ଯା ‘‘ସୂଲା’’ତି ୱୁତ୍ତା। ନକ୍ଖତ୍ତେ ସତ୍ତୱୀସତିୱିଧେ, ତଦଞ୍ଞେସୁ ଚ ତାରା ଇତ୍ଥୀ। ଉଚ୍ଚତରସ୍ସରେ ଉଚ୍ଚତରେ ସଦ୍ଦେ ତାରୋ।

୯୦୫।ପତ୍ତେ ଭାଜନସାମଞ୍ଞେ, ଭୁଞ୍ଜନପତ୍ତେ ଚ। ଲୋହଭେଦସ୍ମିଂ ଅୟୋତମ୍ବାଦିମୟେ ଭାଜନୱିସେସେ। ଦେହମଜ୍ଝଂ ଉଦରଂ।

୯୦୬।ୱେସେ ସଣ୍ଠାନେ। ସିପ୍ପସାଲା ସିପ୍ପୀନଂ ସାଲା।

ସମ୍ପତ୍ତି ଧନାଦିସମ୍ପତ୍ତି ତିୱଗ୍ଗସମ୍ପତ୍ତି ଚ। ଲକ୍ଖିୟା କତପୁଞ୍ଞେହି ସେୱିୟତି। ଇତ୍ଥୀ ଇତ୍ଥିୱିସେସୋ। ଦେୱତା ସିରୀନାମିକା ଏକା ଦେୱଧୀତା।

୯୦୭।ଯୁୱରାଜା ପିତରି ଦେୱଙ୍ଗତେ ରାଜଭାୱାରହୋ ରାଜପୁତ୍ତୋ। ଖନ୍ଦେ ହରସ୍ସ ପୁତ୍ତୋ। ସୁସୁ ତରୁଣୋ।

ମଣିଭେଦେ ଯୋ ଲୋକେ ‘‘ସନ୍ତା’’ତି ୱୁଚ୍ଚତି। ଅଙ୍କୁରେ ରୁକ୍ଖାଦୀନଂ ଅଙ୍କୁରେ।

୯୦୮।ୱେତନଂ କମ୍ମକାରେହି ଲଭିତବ୍ବଧନଂ। ମୂଲଂ ମୂଲଧନଂ। ୱୋହାରେ ୱାଣିଜକମ୍ମେ।

ଭାଜନନ୍ତରଂ ଯେନ ଖେଠଆଦ୍ୟସୁଚିଂ ପଟିଗ୍ଗଣ୍ହାତି।

୯୦୯। ଅସୁଭେ ଚ କମ୍ମେ ସୁଭେ ଚ କମ୍ମେ ଦ୍ୱୟେପି କମ୍ମେ ଚାତି ତୀସ୍ୱତ୍ଥେସୁ ଭାଗ୍ୟଂ ୱୁତ୍ତଂ।

ତରୁଭେଦେ ଅସ୍ସତ୍ଥେ।

୯୧୦।ୱିମୁତ୍ତିୟଂ ନିବ୍ବାନେ।

‘‘ଅୟଂ ପୁମା’’ତି ଜାନନସ୍ସ କାରଣଭାୱୋ ପୁମତ୍ତଂ, ତଦାଦିମ୍ହି।

୯୧୧।ଅଜ୍ଝାୟେ ପରିଚ୍ଛେଦେ। ଦିୱେ ଦେୱଲୋକେ।

୯୧୨।ସପତ୍ତସ୍ମିଂ ଅମିତ୍ତେ। ରୁକ୍ଖଙ୍ଗେ ରୁକ୍ଖାୱୟୱେ।

୯୧୩।ମୁଖ୍ୟେ ପଧାନେ। ଉପାୟେ ହେତୁମ୍ହି। ୱଦନେ ଲପନେ। ଆଦିସ୍ମିଂ ପଠମେ।

ଭଙ୍କେ ୱିମୁତ୍ତାରହେ, ଭୱିତବ୍ବେ ଚ। ଗୁଣାଧାରେ ଗୁଣସ୍ସ ନିସ୍ସୟେ। ୱିତ୍ତେ ଧନେ। ବୁଧେ ପଣ୍ଡିତେ। ଦାରୁ ଦାରୁକ୍ଖନ୍ଧେ।

୯୧୪।ପତ୍ଥାଦୋ ପତ୍ଥୋ, ତୁଲା, ଅଙ୍ଗୁଲୀତି ପତ୍ଥାଦି। ୱିଧାୟ ଉନ୍ନତିୟଂ। ପରିସ୍ସମେ ଖେଦେ।

୯୧୫।ସରୋରୁହେ କମଲେ। ଖଗନ୍ତରେ ରୁକ୍ଖକିମିଖାଦକସକୁଣେ। ତୂରିୟନ୍ତରେ ୱଂସସଙ୍ଖାଦିକେ।

୯୧୬।ସଂୱେଗେ ଉବ୍ବେଗେ, ୱିମ୍ହୟେ ଚ।

୯୧୭।ତଦୁପେତନିସାୟ ଚନ୍ଦପ୍ପଭାୟ ଯୁତ୍ତରତ୍ତିୟଂ।

୯୧୮।ମାସେ ତତିୟମାସେ। ଅତିୱୁଦ୍ଧେ ଚ ଅତିପସତ୍ଥେ ଚ।

୯୧୯।ନିବନ୍ଧେ ବଲଙ୍କାରେ ‘‘ବଲଗ୍ଗହୋ’’ତ୍ୟାଦୀସୁ।

ମତ୍ତିକାଭେଦୋ ନୀଲାଦିୱଣ୍ଣଯୁତ୍ତକିତ୍ତିମମତ୍ତିକା। ସିକ୍କାୟଂ ଉଦକକୁମ୍ଭାଦିୱାହିକେ। ନୟନାମୟେ ଚକ୍ଖୁରୋଗୱିସେସେ।

୯୨୦।ମଣ୍ଡଲେ ପରିମଣ୍ଡଲୋ। ବିମ୍ବିକା ଲତାଜାତି, ତସ୍ସା ଫଲେ ଚ ବିମ୍ବଂ।

୯୨୧।ପଥେ ଅଞ୍ଜସେ।

୯୨୨।ସନ୍ତି ନିଵ୍ଵାନଂ। ନିଭେ ସଦିସେ।

ଚାପେ ଧନୁମ୍ହି ଇସ୍ସାସଂ। ଉସୁନୋ ସରସ୍ସ ଖେପକମ୍ହି ପେରକେ ଇସ୍ସାସୋ।

୯୨୩।ବାଲସଦ୍ଦୋ ତୀସୁ। କୁତ୍ରହ୍ସେସୁ? ଆଦିୱୟସା ପଠମୱୟେନ ସମଙ୍ଗିନି ସମନ୍ନାଗତେ ଚ। ଅପଣ୍ଡିତେ ମୂଳ୍ହେ ଚ।

ସୋଣିତେ ଲୋହିତୋ। ତମ୍ବଂ ଉଦୁମ୍ବରଂ। ଅନୁରତ୍ତୋ ଅନୁରାଗଯୁତ୍ତୋ ପୁଗ୍ଗଲୋ। ରଞ୍ଜିତଂ ରଙ୍ଗରଞ୍ଜିତଂ।

୯୨୪।ୱିରଢଏ ନିରନ୍ତରୋ। କିସେ ଅଥୂଲୋ। ହିମେ ତୁହିନେ।

୯୨୫।ଗୁଢଅଭେଦୋ ଯୋ ଲୋକେ ‘‘ସକ୍ଖରା’’ତି ୱୁଚ୍ଚତି। କଠଲେ ସିଲାଖଣ୍ଡେ।

୯୨୬।ତିଖିଣେ ତିକ୍ଖୋ। ଦ୍ଧେତ୍ତେ ଛେକୋ। ରୋଗମୁତ୍ତେ ନିରୋଗୋ।

ଖଡିଯେ ମୁଦ୍ଧାଭିସିତ୍ତୋ। ନରନାଥେ ତଦଞ୍ଞଞ୍ଚିଂ। ପଭୁମ୍ହି ଇସ୍ସରୋ।

୯୨୭।ଧଞ୍ଞକରଣଂ ଧଞ୍ଞମଦ୍ଦନଟ୍ଠାନଂ। କକ୍କେ ନହାନଚୁଣ୍ଣେ। ନୀଚେ ଅଧମୋ। ସେତେପି ଖଲୋ।

୯୨୮। ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ଚ ଗହଟ୍ଠୋ ଚ ୱାନପ୍ପତ୍ଥୋ ଚ ଭିକ୍ଖୁ ଚାତି ବ୍ରହ୍ମଚାରୀଗହଟ୍ଠାଦି, ତପୋଧନେ ପିଯସୀଲୋ।

କଠିନେ କକ୍ଖଳ୍ଢଏ। ନିଦ୍ଦଯେ ନିକ୍କରୁଣୋ।

୯୨୯। କନିଟ୍ଠୋ ଚ କନିଯୋ ଚାତି ଏତେ ତୀସୁ। କୁତ୍ରହ୍ସେସୁ? ଅତ୍ତପ୍ପେ, ଅତିଯୁୱେପି।

ଇଟ୍ଠେ, ନିସ୍ସାରେ ଚ ଅଗରୁମ୍ହି ଚାତି ଏତେସ୍ୱହ୍ସେସୁ ତୀସୁ।

୯୩୦। ଅଧୋଭାଗେ ଚ ହୀନେ ଚ। ଦନ୍ତଚ୍ଛଦେ ଦନ୍ତାୱରଣେ।

ପାରିଚରିଯାଯଂ ଉପଟ୍ଠାକେ।

୯୩୧।ରତନେ ଦ୍ୱିୱିଦତ୍ଥିକୋ। ଗଣେ ସମୂହେ ଯଥା ‘‘କେସହତ୍ଥୋ’’ତି। ସୋଣ୍ଡାଯ କରିକରୋ। ଭନ୍ତରଂ ତେରସମନକ୍ଖତ୍ତଂ।

ଆୱାଟେ କାସୁଯଂ। ଉଦପାନଂ ଅନ୍ଧୁ, ଯତ୍ର ଜଲଂ ଘଟିଯନ୍ତେନ ଉଦ୍ଧରିତ୍ୱା ପିୱନ୍ତି।

୯୩୨। ପଠମଂ ପମୁଖଞ୍ଚାତି ଇଦଂ ଅଭିଧାନଦ୍ୱଯଂ ଆଦିମ୍ହି ପଧାନେ ୱତ୍ତତି।

ୱଜ୍ଜଭେଦୋ ଉଭଯତଲଂ ତୂରିଯଂ।

୯୩୩।ଥିରଂସୋ ଥିରକୋଟ୍ଠାସୋ।

ଖନ୍ଧଭାରୋ ଖନ୍ଧେନ ୱହିତବ୍ବୋ ଭାରୋ। ଆଦିନା କଟିଭାରାଦଯୋ ଗହିତା। ଯସ୍ମା ପଲସତଂ ତୁଲା, ୱୀସତିତୁଲା ଭାରୋ, ତସ୍ମା ‘‘ଦ୍ୱିସହସ୍ସପଲେ’’ତି ୱୁତ୍ତଂ।

୯୩୪।ମନ୍ଦିରେ ଗେହେ। ରୋଗଭେଦେ ଖଯରୋଗେ। ଅପଚଯମ୍ହି ୱିଦ୍ଧଂସନେ, ୱିନାସେ ଚ।

ସାପଦେ ବ୍ଯଗ୍ଘାଦିକେ ଦୁଟ୍ଠମିଗେ। ସପ୍ପେ ଉରଗେ। କୁରୁରେ କକ୍କଟଏ।

୯୩୫।ସଜ୍ଜଦୁମେ ଅସ୍ସକଣ୍ଣରୁକ୍ଖେ। ରୁକ୍ଖେ ରୁକ୍ଖମତ୍ତେ।

ସୋତେ କଣ୍ଣେ। ଯଜନେ ପୂଜନେ। ସୁତିଯଂ ସୱନକ୍ରିଯାଯଂ।

୯୩୬। ପେତୋ ଚ ପରେତୋଚାତି ଇମେ ମତେ କାଲଙ୍କତେ ଚ ପେତଯୋନିଜେ ପେତଯୋନିସମ୍ଭୱେ ସିଯୁଂ।

ଖ୍ଯାତେ ପାକଟେ। ହଟ୍ଟେ ପହଟ୍ଠେ।

୯୩୭।ଅଧିଷ୍ଠାଯେ ଅଜ୍ଝାସଯେ।

ପକ୍ଖେ ସକୁଣାଦୀନଂ ପକ୍ଖେ। ଦଲେ ରୁକ୍ଖାଦୀନଂ ଛଦେ। ଭାଜନେ ଲୋହମଯାଦିକେ। ‘‘ସୋଗତେ’’ତି ଇଦଂ ‘‘ଭାଜନେ’’ତି ଇମସ୍ସ ୱିସେସନଂ। ସୋଗତେ ସୁଗତସ୍ସ ସନ୍ତକେ ଭାଜନେତ୍ଯତ୍ଥୋ।

୯୩୮।ସୁଟ୍ଠୁକତେ ସମ୍ମା କତେ କମ୍ମନି।

ଅନୁକମ୍ପାଯାରହେ ଦୁକ୍ଖିତସତ୍ତେ।

୯୩୯।ଧନିମ୍ହି ସଦ୍ଦେ।

୯୪୦।ୱିହିତେ ୱିଧାତବ୍ବେ।

ଅଞ୍ଜସେ ମଗ୍ଗେ। ୱିସିଖା ରଚ୍ଛା। ପନ୍ତିଯଂ ପାଢଇଯଂ।

୯୪୧।ଗଗନେ ଆକାସେ। ବ୍ଯସନେ ୱିପତ୍ତିଯଂ।

ନେତ୍ତରୋଗେ ଚକ୍ଖୁରୋଗୱିସେସେ। ଛଦିମ୍ହି ଗେହାଦୀନଂ ଛଦନେ।

୯୪୨।ସଙ୍ଘଙ୍ଗନେ ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଅନ୍ତରଭୂତେ। ପୁନ ସନ୍ଧୀତି ପଦପୂରଣତ୍ଥଂ ୱୁତ୍ତଂ। ଅତିସନ୍ତେ ଅତିସମିତେ।

୯୪୩।ଯାପନା ଯାପନକାରକେ। କବଳୀଙ୍କାରାହାରରସେ। ଦିତ୍ତି ଜଲନଂ। ବଲଂ ଥାମୋ।

୯୪୪।କୁଚ୍ଛି ଉଦରଂ। ଓୱରକୋ ଗେହୱିସେସୋ।

ଖଣ୍ଡନେ ଛେଦନେ। ଇତିୱୁତ୍ତେ ଚ କମ୍ମନୀତି ‘‘ଇତି ଏୱଂ ମଯା ପୁବ୍ବେ ଚରିତ’’ନ୍ତି ୱତ୍ତବ୍ବେ ସୁଭାସୁଭକମ୍ମେ। ‘‘ଅତିୱତ୍ତେ ଚ କମ୍ମନୀ’’ତିପି ପାଠୋ, ଅତୀତକାଲେ ପୱତ୍ତକମ୍ମନୀତ୍ଯତ୍ଥୋ।

୯୪୫।ତିତ୍ତକେ ନଲାଟେ କତକାଲଆଦିବିନ୍ଦୁମ୍ହି ରୁକ୍ଖଭେଦେ ମରୀଚପ୍ପମାଣଫଲରୁକ୍ଖେ, ଯସ୍ସ ଫଲେନ ଅମ୍ବିଲସୂପଂ ପଚନ୍ତି। ତିଲକାଲଅକେ ତଂତଂସରୀରାୱଯୱେ ସଞ୍ଜାତତିଲସଣ୍ଠାନେ କାଲଅକେ।

ବୋଧେ ବୁଜ୍ଝନେ। ପତ୍ତି ଲାଭୋ, ପାପୁଣଞ୍ଚ।

୯୪୬।ଆଯୁମ୍ହି ଜୀୱିତେ। ହଦଯଙ୍ଗାନିଲେ ଉରୋଗମୱାତେ।

ୱସେ ଆୟତ୍ତତାୟଂ। ୱେଦେ ଚତୁଜ୍ଝିଧୱେଦୋ। ଇଚ୍ଛା ଆରମ୍ଭଣିଚ୍ଛା।

୯୪୭।ସିରସଟ୍ଠିମ୍ହି ସିରସୋ ଅଟ୍ଠିମ୍ହି। ଘଟାଦିସକଲେ ଘଟାଦିଖଣ୍ଡେ।

୯୪୮।ୱେଣ୍ୱାଦିସାଖାଜାଲସ୍ମିନ୍ତି ୱେଣୁଆଦୀନଞ୍ଚ ଅଞ୍ଞମଞ୍ଞସଂସଗ୍ଗେ ସାଖାସମୂହେ। ଲଗ୍ଗକେସେ ତାପସାଦୀନଂ ଲଗ୍ଗକେସେ। ଆଲୟେ ତଣ୍ହାୟଂ।

ୱଧେ ମାରଣେ। ରକ୍ଖିତସ୍ମିଂ କମ୍ପନି, କତ୍ତରି ଚ।

୯୪୯।ଥିୟଂ ଇତ୍ଥିୟଂ। ପିୟେ ସାମିକେ। ମନୁଞ୍ଞେ ମନସୋ ତୋସନଜନକେ। ଗୱକ୍ଖେ ସୀହପଞ୍ଜରେ।

୯୫୦।କିଂ ସଦ୍ଦୋ ପୁଚ୍ଛନତ୍ଥାଦୀସୁ ସଲିଙ୍ଗୋ। ୱିକପ୍ପତ୍ଥାଦୀସୁ ତୁ ଅବ୍ୟୟଂ।

ସସଦ୍ଦେ ସଦ୍ଧାୟ ସହିତେ। ନିୱାପେ ପେତାଦୀନଂ କତ୍ତବ୍ବପୂଜାଦାନେ। ପଚ୍ଚୟେ ସଦ୍ଦହନେ ସଦ୍ଧା।

୯୫୧।ଅଟ୍ଠିସ୍ମିଂ ''ପନସବୀଜଂ ତାଲବୀଜ''ନ୍ତ୍ୟାଦୀସୁ। ସୁକ୍କେ ଚ ବିଜଂ।

ପୁଯେ ପକ୍କୱଣସଞ୍ଜାତେ। ଅଗ୍ଗତୋ ପୁରତୋ। ଦିସାଦୋ ସୂରିୟୁଗ୍ଗମନଦିସାୟଂ। ସା ହି ଦିସାନଂ ଆଦିଭୂତା, ''ଦିସା''ତି ୱା ଦିସାୱିସେସୋ। ଆଦିନା ପୁବ୍ବଜାଦୀନଂ ଗହଣଂ।

୯୫୨।ଆଗମନେ ଅସନ୍ତୁପ୍ପତ୍ତିକ୍ରିୟାୟଂ। ଦୀଘାଦିନିକାୟସ୍ମିଂ ଦୀଘନିକାୟମଜ୍ଝିମନିକାୟାଦିକେ।

୯୫୩।ଦେୱରୁକ୍ଖେ ସିରୀସେ। ସନ୍ତତିୟଂ ୱଂସେ।

ଉତ୍ତରୱିପରୀତେ ଅସେଟ୍ଠେ, ଇମସ୍ମିଂ ଅତ୍ଥେ ନକାରୋ ପଟିସେଧତ୍ଥୋ। ସେଟ୍ଠେ ଉତ୍ତମେ। ଇମସ୍ମିଂ ଅତ୍ଥେ ପଟିସେଧତ୍ଥୋୱ ନକାରୋ। ''ଅନୁ ଉତ୍ତର''ନ୍ତି ଛେଦୋ ଚ ୱିଞ୍ଞେୟ୍ୟୋ।

୯୫୪।ସତ୍ତିସମ୍ପତ୍ତିୟଂ ପଭାୱାଦୀହି ସତ୍ତୀହି ସମ୍ପତ୍ତିୟଂ। କନ୍ତିମତ୍ତେ କମନୀୟମତ୍ତେ। ସୂରୱୀରିୟେସୁପି ୱିକ୍କମୋ।

ପଟିବିମ୍ବେ ପତିରୂପକେ। ପଭାୟଂ ଆଲୋକେ।

୯୫୫। ଘମ୍ମୋ ନିଦାଘୋ ଚାତି ଦ୍ୱେ ଅଭିଧାନାନି। ସେଦଜଲେ କାୟତୋ ମୁତ୍ତେ।

କନ୍ତନେ ଛେଦନେ। ୱିକପ୍ପେ ୱିତକ୍କେ। ସଜ୍ଜନେ ହତ୍ଥାଦୀନଂ ସଜ୍ଜନେ।

୯୫୬।ଦେସୋ ଦେସୱିସେସୋ। ଅଙ୍ଗସଦ୍ଦୋ ପୁଂବହୁତ୍ତେ। ''ବହୁମ୍ହୀ''ତିପି ପାଠୋ। ଅଙ୍ଗସଦ୍ଦୋ ବହୁତ୍ତେ ଦେସେତ୍ଥତ୍ଥୋ। ୱପୁମ୍ହି ସରୀରେ ଅଙ୍ଗଂ। ଅୱୟୱେ ହେତୁମ୍ହି ଚ ଅଙ୍ଗଂ।

''ଅଙ୍ଗଂ ଗତ୍ତନ୍ତିକୋପାୟ-ପତିକେସ୍ୱ'ପ୍ପଧାନକେ;

ଅଙ୍ଗଦେସୱିସେସମ୍ହି, ଅଙ୍ଗା ସମ୍ବୋଧନେ'ବ୍ୟୟ''ନ୍ତି। –

ନାନତ୍ଥସଙ୍ଗହେ।

ଚେତିୟଦ୍ଦୁମେ ପୂଜେତବ୍ବଭୂତେ ରୁକ୍ଖେ ଅସ୍ସତ୍ଥାଦୋ।

୯୫୭।ସାଧୁପୁରିସେ ସପ୍ପୁରିସେ। କପ୍ପନେ ହତ୍ଥାଦୀନଂ କପ୍ପନେ। ''ସଜ୍ଜନେ ସଜ୍ଜନା କପ୍ପନାୟ''ନ୍ତି ନାନତ୍ଥସଙ୍ଗହେ।

ସୁପନେ ନିଦ୍ଦାୟଂ। ସୁତ୍ତେ ଅଜାଗରିତେ। ୱିଞ୍ଞାଣେ ସୁତ୍ତସ୍ସ ୱିଞ୍ଞାଣେ ଚିତ୍ତେ ତଂ ସୁପିନୱଚନଂ। ଦସ୍ସନେ ଚ ସୁପିନଂ।

୯୫୮।ପଚ୍ଚକ୍ଖେ ସମ୍ମୁଖୋ। ସନ୍ନିଧାନେ ପଯୋଗେ, ୱିଧାନେ ଚ। ଭିପ୍ପୋସଦ୍ଦୋ ପହୂତରଞ୍ଞେ ସୋ ପୁମା।

୯୫୯।ୱିସଲିତ୍ତସରେ ୱିସେନ ଲେପିତସରେ ଦିଦ୍ଧୋ ପୁମା। ଲିତ୍ତେ ଲେପିତଵସାମଞ୍ଞେ।

ୱାସେ ୱସନେ। ଧୂମାଦିସଙ୍ଖାରେ ଗନ୍ଧଚୁଣ୍ଣଧୂମାଦିନା ଅଭିସଙ୍ଖାରେ। ସମ୍ପଟିଚ୍ଛନେ ପଟିଗ୍ଗହଣେ।

୯୬୦।ସୁପ୍ପଗବ୍ଭେ ୱଚନସୂରେ।

ମଧୁଚ୍ଛିଟ୍ଠେ ମଦନେ, ଯେନ ଦୀପମ୍ପି ଜାଲେନ୍ତି। ଓଦନସମ୍ଭୱେ ଭୁତ୍ତୋଦନତୋ ପତିତେ ଲାମକସମ୍ମତେ ଓଦନବିନ୍ଦୁମ୍ହି।

୯୬୧।ସୁରଭିମ୍ହି ସୁଗନ୍ଧେ।

ଉପ୍ପତ୍ତିଯଂ ଉଦ୍ଦଙ୍ଗମନେ ଚ ଉଗ୍ଗମନଂ।

୯୬୨।ଲୂଖେ ସମଲେ, କକ୍ଖଳେ ଚ। ନିଟ୍ଠୁରୱାଚାଯଂ ଅକଣ୍ଣସୁଖୱଚନେ।

ଅମ୍ବୁୱେଗେ ଅମ୍ବୁନୋ ଉଦକସ୍ସ ୱେଗେ ସୋତେ।

୯୬୩।ତପ୍ପରେ ତପ୍ପଧାନେ। କୱଚେ ଉରଚ୍ଛଦେ। ୱାରୱାଣେ ଚମ୍ମମଯେ ଯୁଦ୍ଧାଲଙ୍କାରେ ଚ। ନିମ୍ନୋକେ ସପ୍ପାନଂ ଜିଣ୍ଣଚମ୍ମନି।

୯୬୫।ପଦାନେ ଦାନେ। ସେଲେ ପବ୍ବତେ।

୯୬୬।ଲୋହେ କାଳଆଯସେ ସଙ୍ଖଂ। ସଞ୍ଚଯେ ସମୂହେ ସଙ୍ଖୋ। ଯଥା ‘‘ସକଟସଙ୍ଖୋ’’ତ୍ୟାଦି। ୱତ୍ତନେ ପୱତ୍ତନେ।

୯୬୭।ୱଲଯେ କଟକେ।

୯୬୮।କଣ୍ଡେ ୱାଣେ। ୱାପିମ୍ହି ଦୀଘିକାଦିକାଯଂ। ଦୁପ୍ଫସ୍ସେ ଦୁକ୍ଖସମ୍ଫସ୍ସେ। କକଚେ ଖରପତ୍ତେ।

୯୬୯।ସୁରାଯ କାଦମ୍ବରିଯଂ, ଯାଯ ପୀତାଯ ମତ୍ତା ସତ୍ତା ଅନାଗମନୀଯୱତ୍ଥୂସୁପି ଗଚ୍ଛନ୍ତି। ରଥଙ୍ଗେ ଚକ୍କେ। କାମୁପଧିଆଦୀସୁ ଚତୂସୁ ଉପଧୀସୁ ଚ ଉପଧି, ଅନିତ୍ଥୀ।

୯୭୦।ଦବ୍ବେ ଧନାଦିକେ। ଭୂଭେଦୋ ୱତ୍ଥାଦି। ମହାରାଜେ ଚତୂସୁ ମହାରାଜେସୁ ଏକସ୍ମିଂ ମହାରାଜେ। ନରେ ସତ୍ତେ।

୯୭୧।ଆପଣେ କଯୱିକ୍କଯଟ୍ଠାନେ। ସମ୍ଭାରେ ଉପକରଣେ। ‘‘ରଥୋ ସୀଲପରିକ୍ଖାରୋ, ଝାନକ୍ଖୋ ଚକ୍କୱୀରିଯୋ’’ତି [ସଂ। ନି। ୫।୪] ଏତ୍ଥ ଅଲଙ୍କାରୋ ‘‘ପରିକ୍ଖାରୋ’’ତି ୱୁତ୍ତୋ।

୯୭୨।ୱୋହାରସ୍ମିଂ ରଥସକଟାଦିୱୋହାରେ। ଉପଚ୍ଚିତଗିରା ସଦ୍ଦତୋ ଅତ୍ଥତୋ ଚ ପାକଟଗିରା।

୯୭୩।ୱଚନାୱଯୱେତି ୱାକ୍ୟାୱଯୱେ। ହେତୁଦାହରଣାଦିଯୁତ୍ତସ୍ସ ସମ୍ବନ୍ଧତ୍ଥସ୍ସ ୱଚନସମୂହସ୍ସ ଅୱଯୱେ। ମୂଲେ ଲୋଭାଦିକେ। କାରଣେ ଲୋଭାଦିତୋ ଅଞ୍ଞସ୍ମିଂ କାରଣେ। ପାଚାନଲସ୍ମିଂ ଉଦରଟ୍ଠେ ଭୁତ୍ତପାଚନେ କମ୍ମଜତେଜସ୍ମିଂ। ରୋଗଭେଦେପି ଗହଣୀ।

୯୭୪।ସଂଯମେ ଚକ୍ଖାଦିନ୍ଦ୍ରିଯସଂଯମେ।

୯୭୫।ମୁଦ୍ଦିକସ୍ସ ରୁକ୍ଖସ୍ସ ରସେ ଚ। ପୁପ୍ଫସ୍ସ ସବ୍ବସ୍ସ ପୁପ୍ଫସ୍ସ ରସେ ଚ। ଖୁଦ୍ଦେ ମକ୍ଖିକାକତେ ଚ ମଧୁ ପୁନ୍ନପୁଂସକଂ।

‘‘ମଧୁ ଖୁଦ୍ଦେ ଜଲେ ଖୀରେ, ମଜ୍ଜେ ପୁପ୍ଫରସେ ମଧୁ;

ରଚ୍ଛେ ଚିତ୍ତେ ୱସନ୍ତେ ଚ, ଜୀୱସାକେ ମଧୁଦ୍ଦୁମେ’’ତି। –

ନାନତ୍ଥସଙ୍ଗହେ।

ଉଲ୍ଲୋଚେତି ସେୟ୍ୟାଦୀନଂ ଉପରିଭାଗେ ରଜୋପାତନିୱାରଣତ୍ଥଂ ଠପିତେ ଦୁସ୍ସମୟାଦିକେ।

୯୭୬।ଅପୱଗ୍ଗେ ନିବ୍ବାନେ। ସୁଧାୟଂ ଦେୱତାନଂ ଭୋଜନେ।

‘‘ଅମତଂ ଯଞ୍ଞସେସସ୍ମିଂ, ପୀଯୂସେ ସଲିଲେ ଘତେ;

ଅୟାଚିତେ ଚ ମୋକ୍ଖେ ଚ, ଧନ୍ୱନ୍ତରିସୁଧାସିସୁ;

ଅମତୋ ଅମତା ସିୱା-ଗଠଓ ଝାମଲକୀସୁ ଚେ’’ତି [ମେଦିନୀକୋସ ୧୬।୭୭-୮ ଗାଥାୟମ୍ପି]।

ନାନତ୍ଥସଙ୍ଗହେ ୱୁତ୍ତଂ। ମୋହେ ଅୱିଜ୍ଜାୟଂ। ତିମିରେ ଅନ୍ଧକାରେ। ସଙ୍ଖ୍ୟା ଗଣନୱିସେସୋ। ଗୁଣେ ତତିଯେ ଗୁଣେ।

୯୭୭।ଖରେ ଫରୁସେ। ଅକାରିଯେ ଅକତ୍ତବ୍ବେ। ପୁରିସେ ପୁଲ୍ଲିଙ୍ଗେ। ସୁକତେ କୁସଲେ ଧମ୍ମେ ପୁଞ୍ଞଂ ପଣ୍ଡକେ ନପୁଂସକେ। ପୱନେ ପୂତେ।

୯୭୮।ଅସିନିବ୍ବୋ ସୁଙ୍କେ। ସଙ୍ଗେ ଲଗ୍ଗେ।

୯୭୯।ଲଞ୍ଛନେ ପଟିବିମ୍ବେ। ସୀମା ମରିୟାଦେ। ପକାରେ ତୁଲ୍ୟେ।

୯୮୦।ମନ୍ତନେ ଚତୁକ୍କଣ୍ଡାଦିକେ। ବ୍ୟସନେ ଭୋଗବ୍ୟସନାଦିକେ। ୱିପତ୍ତିୟଂ ଅନତ୍ଥେ।

୯୮୧।ରଂସିଭେଦୋ ପୁବ୍ବେ ଉଦଯତୋ ସୂରିୟସ୍ସ ରଂସିୱିସେସୋ। ଅବ୍ୟତ୍ତରାଗେ କିଞ୍ଚିରତ୍ତେ। ଲୋହିତେ ରତ୍ତେ।

ପକତାନିୱତ୍ତେ ପକତିତୋ ଅନିୱତ୍ତନେ। ‘‘ପକତିୟଞ୍ଚ ଅନିୱତ୍ତନେ ଚା’’ତିପି ଅତ୍ଥୋ। ନସ୍ସନକ୍ଖରେତି ୱିନାସନକ୍ଖରେ। ନସ୍ସ ଅଦସ୍ସନେ ଅକ୍ଖରେ।

‘‘ଅନୁବନ୍ଧୋ ପକତ୍ୟାଦୋ, ଦୋସୁପ୍ପାଦେ ୱିନସ୍ସରେ;

ସୁସୁମୁଖ୍ୟାନୁସାରେସୁ, ପକତସ୍ସା’ନୁୱତ୍ତନେ’’ତି [ଅମର ୨୩।୯୮ ଗାଥାୟମ୍ପି ପସ୍ସିତବ୍ବଂ]। –

ନାନତ୍ଥସଙ୍ଗହେ।

୯୮୨।ଅୱତରଣେ ଓତରଣେ। ତିତ୍ଥସ୍ମିଂ ନଦ୍ୟାଦୀନଂ ତିତ୍ଥେ। ୱିୱରେ ୱିୱରଣେ। ଇଙ୍ଗିତେ ସୀସଚଲନାଦିକେ।

୯୮୩।ଖତ୍ତା ଖତ୍ତିଯତୋ ସଞ୍ଜାତେ ସୁଦ୍ଦିତ୍ଥିତନୟେ ସୁଦ୍ଦିତ୍ଥିୟା ପୁତ୍ତେ ଚ। ତିକ୍ଖମ୍ହି ଅଧିମତ୍ତେ ଚ। ସୋ ଉଗ୍ଗୋ। ଅଗ୍ଗୋ ସେଟ୍ଠୋ। ଧିତି ୱୀରିୟଂ।

୯୮୪।ପଭାତେ ପଚ୍ଚୂସେ। ନିରୋଗେ ରୋଗମୁତ୍ତେ। ସଜ୍ଜେ ସଙ୍ଗତେ, ଆଧାରେପି ଚ। ‘‘ସଜ୍ଜୁତ୍ତୋ ସନ୍ନଦ୍ଧେ ସଙ୍ଗତେପି ଚେ’’ତି ନାନତ୍ଥସଙ୍ଗହେ। ଦକ୍ଖେ ଛେକେ। ଯୁତ୍ତେପି କଲ୍ଲଂ। କୂଟଚରିୟାୟଂ ସଠଚରିୟାୟଂ।

୯୮୫।ପକ୍ଖିଭେଦୋ ପାରାୱତପ୍ପମାଣୋ ପକ୍ଖୀ। ଯସ୍ମିଂ ଗେହେ ପଲିନା ପତିତେ ଅସୁଭନିମିତ୍ତଂ କରୋନ୍ତି। ପାରାୱତେ କଲରୱେ।

ସରଦବ୍ଭୂତେ ସରଦକାଲେ ସମ୍ଭୂତେ। ଅପ୍ପଗବ୍ଭେ କାତରୱଚନେ।

୯୮୬।କଠିନେ କକ୍ଖଠଏ। ସାହସୋ ବଲକ୍କାରୋ। ଅପ୍ପିଯେ ଅମନାପୋ। ଟୀରେ ନନ୍ତକେ, ୱାକେ ଚ ଟୀରଂ।

୯୮୭।ମିଗଭେଦେ କୁକ୍କୁରପ୍ପମାଣେ ମିଗୋ। ପଟାକାଯଂ ଧଜୋ। ମୋଚଂ ପସିଦ୍ଧଂ, କଦଲୀ ଇକାରନ୍ତୋ। ଦକ୍ଖିଣା କମ୍ମଫଲଂ ସଦ୍ଦହିତ୍ୱା ଦାତଙ୍କଂ ଦାନଂ।

୯୮୮।ଉପ୍ପାତେ ଭୂତୱିକତିଯଂ। ୱେସ୍ସାନରେ ଅଗ୍ଗିମ୍ହି।

୯୮୯।ପୋତୱାହେ ତଲକୱାହୋ। ନିଯନ୍ତରି ପାଜିତରି।

୯୯୦।ରୋଧନେ ଆୱରଣେ।

୯୯୧।ଭାଜନେ ୱିଲୀୱମଯାଦିକେ। ପରିଯତ୍ତି ପରିଯାପୁଣନଂ ସିକ୍ଖନଂ, ପରିଯାପୁଣିତଙ୍କା ୱା ସିକ୍ଖିତଙ୍କା। ଜରାସିଥିଲଚମ୍ମସ୍ମିଂ ଜରାଯ କାରଣଭୂତାଯ ସିଥିଲଚମ୍ମନି। ଉଦରଙ୍ଗେ ଉଦରଚମ୍ମରାଜିଯଂ।

୯୯୨। ୱିଦାରିତାଦୀସୁ ତୀସୁପି ୱାଚ୍ଚଲିଙ୍ଗିକଂ। ଉପଜାପେ ଚତୁତ୍ଥୋପାଯୋ।

୯୯୩।ଗାମସନ୍ଦୋହେ ଗାମସମୂହୋ। ପରିଧି ପରିୱେସୋ ସୂରିଯାଦିଗେହଂ। ଆଗମେ ବୁଦ୍ଧୱଚନେ। ଲେଖେ ୱାଚିତଲେଖେ।

୯୯୪।ଅଯୋମଯୱିଜ୍ଝନକଣ୍ଟକୋ ସୂଚାଦିୱିଜ୍ଝନଂ। ଗୁଣୁକ୍କଂସେ ଗୁଣାତିସଯେ। ୱିଭୱେ ଭୋଗେ। ସମ୍ପତ୍ତି, ସମ୍ପଦାତି ଚ ଅଭିଧାନଦ୍ୱଯଂ।

୯୯୫।ଭୂ ପଥୱୀ। ଯୋଗ୍ଗାଦୀସୁ ତୀସ୍ୱତ୍ଥେସୁ ତୀସୁ। ଯୋଗ୍ଗେ ଅନୁଚ୍ଛୱିକେ। ଯୁତ୍ତେ ସଙ୍ଗତେ। ଅଦ୍ଧୋ ଅଦ୍ଧସଦ୍ଦୋ ଭାଗେ ସମଭାଗେ, ଅସମଭାଗେ ଚ। ତତ୍ର ସମେ ଅଦ୍ଧଂ। ଇତରତ୍ର ଅଦ୍ଧୋ ଅଦ୍ଧମ୍ପି, ପଥେ ମଗ୍ଗେ ଅଦ୍ଧା ପୁମେ। କାଲେପି ଅଦ୍ଧା ପୁମେ। ଏକଂସେ ନିଚ୍ଛଯେ। ଚତୁରମ୍ୱଣେ କରୀସଂ ୱୁତ୍ତଂ।

୯୯୬।ଉସଭେ ଗୱସତଜେଟ୍ଠକେ ଗୱେ। ସେଟ୍ଠେସୁ ଚ ଉସଭୋ। ୱୀସଯଟ୍ଠିଯଂ ଉସଭଂ। ତନ୍ତି ବୁଦ୍ଧୱଚନଂ। ପନ୍ତି ଆଠଇ।

୯୯୭।ଇତ୍ଥିନିମିତ୍ତେ ଇତ୍ଥିଯା ଅଙ୍ଗଜାତେ। କିଲଞ୍ଜେ ୱିଲୀୱମଯେ। ସୋ କଟସଦ୍ଦୋ କଟେ ତୀସୁ।

‘‘କଟୋ ସୋଣିକ୍ରିଯାକାରେ,

କିଲଞ୍ଜେ’ତିସଯେ ସିୱେ;

ସମଯେ ଗଜଗଣ୍ଡେ ଚ,

କଟା ୱିପ୍ପଲିଯଂ ମତା’’ତି [ମେଦିନୀକୋସ ୧୧।୩]। –

ୱୋପାଲିତୋ। ‘‘ସମଯେ ଚ କ୍ରିଯାକାରେ, କିଲଞ୍ଜେ ଚ ସରେ କଟୋ’’ତି ତିକଣ୍ଡସେସୋ[ତିକଣ୍ଡସେସ ୩।୩।୯୩]। ମନ୍ଦିରାଲିନ୍ଦୱତ୍ଥୁନି ଗେହସ୍ସ ଆଲିନ୍ଦଭାଗେ ୱତ୍ଥୁମ୍ହି।

୯୯୮।ମଥିତେ ଗୋରସୱିସେସେ। ସୂଚିଫଲେ ଅମ୍ୱିଲପତ୍ତଫଲେ। ଦୁଦ୍ଧସେତରେ ପସ୍ସିତୁଂ ଅଦୁକ୍କରେ।

୯୯୯।ଅନ୍ତରୀପଂ ଜଲମଜ୍ଝଥଲଂ। ପଜ୍ଜୋତୋ ପଦୀପୋ। ବନ୍ଧୋ ସମ୍ବନ୍ଧୋ। ମିହିତେ ଈସଂହସିତେ।

୧୦୦୦।ଥିଯଂ ଇତ୍ଥିସାମଞ୍ଞେ। ଇତ୍ଥିଲିଙ୍ଗେତି ୱା ଅତ୍ଥୋ। ଦାରେ ଭରିଯାଯଂ। ସୁରେ ଦେୱତାଯଂ, ଦେୱତାୱିସେସେ ୱା। ୱାସୁଦେୱେ ନାରାଯନେ। ଅନ୍ତକେ ୱସୱତ୍ତିନି। ଅସିତେ କାଠଅୱଣ୍ଣେ।

୧୦୦୧।ଉପଟ୍ଠାନେ ପାରିଚରିଯାଯଂ, ସେୱନେ ଚ। ଅଜ୍ଝତ୍ତରୋପନେ ଅଭଂସଭାୱସ୍ସ ଅଜ୍ଝତ୍ତସ୍ସ ଟଂସଭାୱରୋପନେ। ସକ୍କୋ ସକ୍କସଦ୍ଦୋ। ଇନ୍ଦେ ଦେୱରାଜେ ସକ୍କୋ। ଜନପଦେ ସକ୍କା। ସାକିଯେ ଚ ଖମେ ତୀସୁ।

୧୦୦୨। ଓଜନନ୍ତାଦୀସୁ ତୀସୁ ପରିହାରୋ। ପଞ୍ଚୁଓିସ୍ୱଜନେପି ପରିହାରୋ। ଦ୍ୱିଜେ ବ୍ରାହ୍ମଣେ। ଓେସ୍ୱେପି ଅରିଯୋ।

୧୦୦୩।ସୁଂସୁମାରେ ନକ୍କୋ। ଉଳୂପିନି ଚଣ୍ଡମଚ୍ଛଓିସେସୋ। ଉଦ୍ଦାଲପାଦପେ ସେଲୁରୁକ୍ଖେ, ଯସ୍ସ ଫଲାନି ଅତିପିଚ୍ଛଲାନି।

୧୦୦୪।ପିଯକେ ପୀତସାଲୋ। କଣ୍ଡେ ସରୋ। ଖିପନେ ଅସନଂ। ଅସୁ ଖେପନେ। ଯୁଗେ ରଥଯୁଗାଦୋ। ଓିକାରୋ ଓିକତି। ଅନ୍ତିକେ ସମୀପୋ।

୧୦୦୫।ଲଓିଡେ ଦାଡୋ। ଅଜ୍ଝେସନା ସକ୍କାରପୁଜିକା ଆଯାଚନା।

୧୦୦୬।ମକଚିଓକ୍ଷେ ଯଂ ଲୋକେ ''ଚକ୍କୂ''ତି ଔଚ୍ଚତି, ''ସାଣଓକ୍ଷ''ନ୍ତିପି ଏକେ। ଗନ୍ଧେ ସଦ୍ଦସଦ୍ଧାଦିକେ। ଲେପ୍ପାଦିକମ୍ପନି ଚିଉକାରାଦୀହି କତରୂପେ।

୧୦୦୭।ପୁଞ୍ଜଞ୍ଜଓତି ପୁଗ୍ଗଲୋ। ଭୂସଣ୍ଠକରଣିଯଂ ସୁଧାଲେପକାନଂ ଦାରୁମଯହଦ୍ଧେ।

୧୦୦୮।ପାଯିତେ ପାତଦ୍ଧେ, ''ଓାଯିତେ''ତିପି ପାଠୋ। ''ଦଯିତେ''ତିପି କ୍ୱଚି ଦିସ୍ସତି।

୧୦୦୯।ଲୋହିତାଦିମ୍ହି ଓଣ୍ଣଓିସେସୋ। ରଞ୍ଜନେ ''ମୁଖରାଗୋ''ତ୍ୟାଦୀସୁ। ପଓୁଦ୍ଧଦରିଯଂ ମହାଦରିଯଂ।

୧୦୧୦।କସେରୁସ୍ସ ଫଲେ ସକଣ୍ଟକସ୍ସ ଫଲୋ। ମଗ୍ଗସମାଗମେ ଚଚ୍ଚରୋ। ବହୁଲାଯଂ ''ଫାଲାତୀ''ଇତି ଖ୍ୟାତୋ। ଦୋସେ ତୁ ଏଠଅମୀରିତଂ।

୧୦୧୧।ଅଧିକରଣେ ଅଧିକରଣକାରକେ। ପତ୍ତାଧାରୋ ଭାଜନସ୍ସ ଆଧାରୋ। ଆଲଓାଲକେ ତରୁସେକଙ୍କଂ ତରୁମୂଲଓିଚିତେ ସୋବ୍ଭଜଲାଧାରେ। ଅଗଭେଦୋ ରୁକ୍ଖଭେଦୋ, ସୋ ଚ ମହାସଢେନ ତେମିଯରାଜକୁମାରକାଲେ ଭୁଉରୁକ୍ଖୋ। ତତ୍ର କାରା ଇତ୍ଥୀ। କାରୋପି ସକ୍କାରେ, ଦ୍ୱୀସୁ। ବନ୍ଧନାଲଯେ ପନ କାରାଯେଓ।

୧୦୧୨।ମେଘପାସାଣେ ଘନୋପଲୋ। କୁଣ୍ଡିକାଯଂ ଭିଙ୍ଗାରୋ। ପଦାତିସ୍ମିଂ ଚତୁଙ୍ଗସେନଙ୍ଗେ।

୧୦୧୩।ଛିଦ୍ଦାଦୀନି ତୀଣି ଅଭିଧାନାନି ସୁସିରେ ଚ ଦୂସନେ ଅପରାଧେ ଚ ତୀସୁ ସିଯୁଂ। ମୁଚ୍ଛିତେ ମୁଚ୍ଛିତଦ୍ଧେ।

୧୦୧୪।ହତ୍ଥିଲିଙ୍ଗେ ହତ୍ଥିସଣ୍ଠାନସକୁଣେ। ମଦେ ନାଗମଦେ।

୧୦୧୫।ଅତ୍ଥଙ୍ଗମେ ଓିନାସେ। ନିଗମୁଦ୍ଭୂତେ ନିଗମେସଞ୍ଜାତଓତ୍ଥୁମ୍ହି। ଆପଣୋପଜୀଓିନି ଆପଣେନ ଜୀଓିତଓୁତ୍ତିଯଂ କଓରି।

୧୦୧୬।ହରିତସ୍ମିଂ ସୁକପଉଓଣ୍ଣେ। ପଣ୍ଡେ ଛଦମଡ୍ଡୋ।

୧୦୧୭।ଫଲମ୍ହି ରୁକ୍ଖାଦୀନଂ ଫଲମଡ୍ଡୋ। ତଂ ପକ୍କଓଚନଂ। ନାସମୁଖେ ନାସାଭିମୁଖେ ଚ ପରିଣତେ ଚ ତୀସୁ।

ଆଜୀଓନେ ଜୀଓିତଓୁତ୍ତିଯଂ। ପିଣ୍ଡନେ ରାସିକରଣେ। ଗୋଠଅକେ ଓଚ୍ଚଲୋ।

୧୦୧୮।ପରିଦ୍ଧଯେ ଓେତନେ। କମ୍ମାଦିକେ କମ୍ମଓଚ୍ଚଓିପାକଓଚ୍ଚକିଲେସଓଚ୍ଚେ। ଓଚ୍ଚଲେ ବୁଭୁଠଅସଣ୍ଠାନେ। ପଚ୍ଚାହାରେ ପଟିଓଚନାହାରେ।

୧୦୧୯।ଓିକତେ ଓିକତିଯଂ, ଓିରୂପେ ଓା।

୧୦୨୦।ସଦ୍ଧମ୍ହି ଅଦକ୍ଖିଣେ। ଚାରୁ ମନୁଞ୍ଞଂ। ସରଦ୍ଧେ ସରେନ ଓିଦ୍ଧିତଦ୍ଧେ ଫଲକାଦୋ। ଚିହନେ ଲକ୍ଖଣେ।

୧୦୨୧।ସମସିପ୍ପୀନଂ ସମାନସିପ୍ପୀନଂ ଗଣେ ସେଣୀ ଇତ୍ଥୀ। ଆଓଠଇଯଂ ପନ୍ତିଯଂ। ସୁଧାଯଂ ଲେପୋ। ଧୂଲିଯଂ ରଜସି। ଓାସଚୁଣ୍ଣକେ ଓାସଯୋଗ୍ଗଚୁଣ୍ଣେ।

୧୦୨୨।ଅତିପସଦ୍ଧେ ପସଦ୍ଧସ୍ସ ଜୋ, ଅତିଓୁଦ୍ଧେ ଓୁଦ୍ଧସ୍ସ। ତକ୍କେ ଗୋରସଓିସେସୋ। ହୋତୀତି କ୍ରିଯାପଦଂ।

୧୦୨୩।ପଣେ ଜୁତକାରାଦୀନଂ କମ୍ମନି। କଣ୍ଟେ କାଠଏ।

୧୦୨୪।ସମ୍ମଓ୍ୱେ ସୁଙ୍କେ। ଅମେଜ୍ଝେ ଅପଓ୍ୱିତ୍ତେ।

୧୦୨୫।ଇକ୍କେ ବହୁଲୋମେ କାଠଅମିଗେ। ବଠଇସେ ମଚ୍ଛଓ୍ୱେଧନେ। ସେଲଭେଦେ ଓ୍ୱଙ୍କନାମକେ ପଵ୍ୱତେ।

୧୦୨୬।କୁଣପମ୍ହି ମତକାୟେ। ଅଦ୍ଧମ୍ହି ସମଦ୍ଧଭାଗେ, ତେନାହ ''ପୁରିସେ''ତି, ''ପୁରିସେ''ତି ଚ ଯେଭୁୟ୍ୟପ୍ପଓ୍ୱତ୍ତିଂ ସନ୍ଧାୟ ଓ୍ୱୁତ୍ତଂ, ତେନାହ ''ଓ୍ୱା ଖଣ୍ଡଂ ସକଲଂ ପୁମେ''ତି।

୧୦୨୭।ସଂଓ୍ୱରୀମୁଖେ ରତ୍ତିୟା ଆଦିମ୍ହି।

୧୦୩୦।ଦେଓ୍ୱଭେଦୋ କୁମ୍ଭଣ୍ଡୋ ନାମ ଯକ୍ଖୋ। ଓ୍ୱଲ୍ଲିଜାତିୟଂ ଯସ୍ସା ଫଲାନି ଉକ୍ଖଲିପ୍ପମାଣାନି ହୋନ୍ତି। ଚତୁହଂସେ ଚତୁତ୍ଥଭୂତେ କୋଟ୍ଠାସେ। ପଦେ ଚରଣେ। ପଚ୍ଚନ୍ତସେଲେ ପଵ୍ୱତପାଦେ।

୧୦୩୧।ଲୋହନ୍ତରେ ସେତଲୋହେ। ବହୁମ୍ହି ବହୁଓ୍ୱଚନେ। କମ୍ମାରଭଣ୍ଡଭେଦେ ''ତୁ''ଇତି ଖ୍ୟାତେ। ଖଟକେ କୁଞ୍ଚିକପାଣିମ୍ହି।

୧୦୩୨।ଦୋଣିୟଂ କଟ୍ଟମୟେ ଧଞ୍ଞଞ୍ଞମାନିକେ। ଅଧିଟ୍ଠିତିୟଂ ଉପରିଟ୍ଠାନେ। ଠାନେ ଠାନମତ୍ତେ।

୧୦୩୪। କୋଟ୍ଠାସଭେଦସ୍ମିଂ ''ଓ୍ୱକ୍କଂ ହଦୟ''ନ୍ତ୍ୟାଦୀସୁ [ମ। ନି। ୧।୧୧୦]। ଓ୍ୱଙ୍କେ କୁଟିଲ୍ଲେ। ଦିଵ୍ୱଚକ୍ଖୁପୁଵ୍ୱେନିଓ୍ୱାସାନୁସ୍ସତିଆସଓ୍ୱକ୍ଖୟସଙ୍ଖାତା ତିସ୍ସୋ ଓ୍ୱିଜ୍ଜା, ଆଦିନା ଅଟ୍ଠ ଓ୍ୱିଜ୍ଜା ଗହିତା। ବୁଦ୍ଧିୟଂ ଞାଣେ।

୧୦୩୫।ଅନାକୁଲେ ଆକୁଲରହିତେ। ସିଲୋକେ ଅନୁଟ୍ଠୁଭାଦୋ। ଅଦ୍ଧେ ଭାଗେ। ତୀସୁ ପଜ୍ଜୋ ପଜ୍ଜସଦ୍ଦୋ।

୧୦୩୬।ରୁକ୍ଖଭେଦସ୍ମିଂ ଉଦକପ୍ପସାଦନଫଲେ। କିତ୍ତିମେ କରଣେନ ନିପ୍ଫନ୍ନେ। ଓ୍ୱିଧେୟ୍ୟେ ଓ୍ୱଚନଗ୍ଗାହିନି। ପୁଵ୍ୱମ୍ହି ପୂଯେ।

୧୦୩୭।ଲଦ୍ଧତ୍ଥରକ୍ଖଣେ ଲଦ୍ଧସ୍ସ ଧନାଦିକସ୍ସ ଅତ୍ଥସ୍ସ ରକ୍ଖଣେ। ନିୟୋଜନେ ପେସନେ। କାରିୟେ ଫଲେ।

୧୦୩୮।ଅସ୍ସାସପ୍ପତ୍ତେ ଲଦ୍ଧସ୍ସାସେ। ବୋଧିଦୁମେ ଅମ୍ହାକଂ ଭଗଓ୍ୱତୋ ବୋଧିରୁକ୍ଖେ। କୁରୂରେ କକ୍ଖଠଅକାରକେ। ନେସାଦମ୍ହି ମିଗମଚ୍ଛାଦିଲୁଦ୍ଦେ।

୧୦୩୯।ଲଗ୍ଗସ୍ମିଂ ସଙ୍ଗେ। ମଜ୍ଝମ୍ହି ଉଦରେ। ଭାଗେ ଅସମଦ୍ଧଭାଗେ। ଧନିମ୍ହି ମହଦ୍ଧନେ।

୧୦୪୦।ଗହନେ ସଙ୍କରେ। ସସନ୍ତାନେ ଅତ୍ତନୋ ନିଯକଜ୍ଝତ୍ତସନ୍ତାନେ। ଓ୍ୱିସୟଗୋଚରାନଂ ଓ୍ୱିସେସୋ ଓ୍ୱୁତ୍ତୋ।

ଗାଥାଦ୍ଧଓ୍ୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୧୦୪୧।ଭୁଓ୍ୱନେ କାମଭଓ୍ୱାଦିକେ। ଜନେ ପାଣିମ୍ହି। ଯସେ କିତ୍ତିୟଂ। ପଜ୍ଜେ ଅନୁଟ୍ଠୁଭାଦୋ। ରୁକ୍ଖେ ରୁକ୍ଖଭେଦେ।

୧୦୪୨।ଓ୍ୱଟେ ଓ୍ୱଟରୁକ୍ଖେ। ଓ୍ୱାୟସେ କାକେ। ବକେ ସେତପକ୍ଖେ। ଅଓ୍ୱସରେ ଅଓ୍ୱକାସେ। ଅହଂ ଦିନଂ। କୁଚେ ନାରିଥନେ। ଅବ୍ଭେ ମେଘେ।

୧୦୪୩।ଉଚ୍ଛଙ୍ଗେ ପଲ୍ଲଙ୍କୋପରିଭାଗେ। ଲକ୍ଖଣେ ଞାପକେ।

ଦିଟ୍ଠୋଭାସେସୁ ଦସ୍ସନେ, ଓଭାସେ ଚାତି ଅତ୍ଥେସ୍ସୁ।

୧୦୪୪।ସୂରଂସୂସୁ ସୂରିୟେ, କିରଣେ ଚ। ଦମେ ଦମନେ। ମାନଂ ମାନଓ୍ୱିସେସୋ। ସାନୁ ପଵ୍ୱତସାନୁ।

୧୦୪୫।ତାପୋ ସୂରିୟସନ୍ତାପୋ। ସପଚେ ଚଣ୍ଡାଲେ, ସଂ ସୁନଖଂ ପଚତୀତି ସପଚୋ। ପସୁ ଚତୁପ୍ପଦୋ। କୁରୁଙ୍ଗୋ ଅଜିନଯୋନି। ଉଲୂକୋ

କୋଟରସକୁଣୋ। ଇନ୍ଦୋ ସଙ୍ଖୋ। ''ମହିନ୍ଦେ ଗୁଗ୍ଗୁଲୁଲୂକ-ପଲଗ୍ଗାହେସୁ କୋସିୟୋ''ତି ଅମରସୀହୋ।

୧୦୪୬।ମାଣୱୋ ମଚ୍ଚୋ। ଅତ୍ତା ସରୀରାଧିପତିଦେୱତା। ସିରେ ଉତ୍ତମଙ୍ଗେ। ତିପୁମ୍ହି କାଳଅଲୋହେ।

୧୦୪୭।ବଲି ଭାଗଦେୟ୍ୟୋ। ହତ୍ଥୋ ପାଣି। ଅଂସୁ ଭା। ଦନ୍ତେ ରଦେ। ୱିପ୍ପେ ବ୍ରାହ୍ମଣେ। ଅଣ୍ଡଜେ ଅଣ୍ଡସଞ୍ଜାତେ। ପଜ୍ଜେ ଅନୁଟ୍ଠୁଭାଦୋ। ଆନନଂ ମୁଖଂ। ଆଚାରୋ ଅସୀତିମହାୱତ୍ତାଦି। ଧଞ୍ଞଙ୍ଗେ ଭିନ୍ନତଣ୍ଡୁଲେ। ସୁଖୁମେ ଅଣୁମ୍ହି। ''ଲୱଲେସକଣାଣୱୋ''ତି ହି ଅମରସୀହେନ ସୁଖୁମପରିୟାୟୋ କଣୋ ୱୁତ୍ତୋ।

୧୦୪୮।ଥୂଣା ଗେହାଦୀନଂ ପଧାନଦାରୁ। ଜଠଅତ୍ତଂ ମୂଠହତ୍ତଂ। କୁମ୍ମାସୋ ମାସୱିକତି। ବ୍ଯଞ୍ଜନଂ ତଦଞ୍ଞବ୍ଯଞ୍ଜନଂ। ଫୋଟୋ ନାମ ଯସ୍ମିଂ ପୂୟେ ୱିପରୀତେ ଦୁକ୍ଖୱେଦନା ନତ୍ଥି। କପୋଲୋ ନାମ ମୁଖଚୂଳିକାନଂ ଅନ୍ତରଟ୍ଠାନଂ। ମୂଲ୍ଲେ ମୂଲଧନେ।

୧୦୪୯। ଭାସପକ୍ଖୀ ଚ ପକ୍ଖୀ ଚ ଭାସପକ୍ଖିନୋ, ତେସୁ, ''ସକୁନ୍ତୋ ପକ୍ଖିଭେଦେପି, ଭାସପକ୍ଖି ୱିହଙ୍ଗମେ''ତି ହି ''ଭାସନ୍ତଂ ସୁନ୍ଦରାକାରେ, ଭାସନ୍ତୋ ଭାସପକ୍ଖିନୀ''ତି ଚ ୱୋପାଲିତୋ। ''ସକୁନ୍ତୋ ଭାସପକ୍ଖିନୀ''ତିପି ପାଠୋ। ଭାଗ୍ୟେ ସୁଭାସୁଭାୱହେ କମ୍ମନି। ୱିଧାନେ କରଣେ।

୧୦୫୦। ୟୋ ଆକାସଂ ଅବ୍ଭୁଗ୍ଗନ୍ତ୍ୱା ପୁନ ଓତରିତ୍ୱା ଉଦକବୁବ୍ବୁଳରେ ମଚ୍ଛେ ଗଣ୍ହାତି, ସୋ ନୀଲସକୁଣୋ ଚାତକୋ ନାମ। ଏଣେ ଏଣୀମିଗଖ୍ୟାତେ। ସରୋ କଣ୍ଡୋ। ସେଦେ ସେଦନେ, ସିଦ ପାକେ। ପାକୋ ପଚନଂ। ଭିକ୍ଖୁଭେଦେ ''ଗଣପୂରକୋ''ତ୍ୟାଦୀସୁ। ଚୟେ ସମୂହେ।

୧୦୫୧।ପୁଞ୍ଜେ ପିଣ୍ଡେ। ମେସୋ ଉସଭୋ ମେଥୁନଂ କକ୍କଟୋ ସୀହୋ କଞ୍ଞା ତୁଲା ୱିଚ୍ଛିକୋ ଧନୁ ମକରୋ କୁମ୍ଭୋ ମୀନୋତି ମେସାଦି। ଲୋଣେ ଲୱଣୁତ୍ତମେ। ସଂୱଟ୍ଟେ ୱିନାସକପ୍ପେ। କମୁକେ ତମ୍ବୂଲଫଲରୁକ୍ଖେ।

୧୦୫୨।ଅମତେ ଦେୱତାଭୋଜନେ। ଲେପେ ସୁଦ୍ଧସକ୍ଖରଚୁଣ୍ଣାଦିମୟେ। ସହ୍ୟେ ଦୀଘଦଣ୍ଡେ ସତ୍ତୱିସେସେ। ନଜ୍ଜନ୍ତରେତି ଗଙ୍ଗା ୟମୁନା ଅଚିରୱତୀ ସରଭୂ ମହୀତି ପଞ୍ଚସୁ ମହାନଦୀସୁ ପଞ୍ଚମାୟ ମହାନଦିୟଂ। ଭୁୱି ପଥୱିୟଂ। କ୍ରିୟା ନାରୀସିଙ୍ଗାରଭାୱଜା କ୍ରିୟା। ୱିଲାସୋ ପନ ତଦଞ୍ଞୋ। ଅତ୍ରଜେ ପୁତ୍ତେ।

୧୦୫୩।କୁଥୋ ହତ୍ଥିପିଟ୍ଠତ୍ଥରଣଂ। ୱେଣୀ ନାରୀନଂ କେସକଲାପୋ। ''ପୱେଣୀ ୱେଣୀ କୁଥୟୋ''ତି ହି ୱୋପାଲିତୋ। ''ପୱେଣୀ କୁଲୱେଣୀସୂ''ତିପି କ୍ୱଚି ପାଠୋ। ୱୁତ୍ତି ଭୱନଂ । ୱୁତ୍ତା ୱୁତ୍ତନ୍ତୋ। ୱେତନେ କମ୍ମେନ ଲଦ୍ଧଙ୍କେ। ଭରଣେ ପୋସନେ, ଧାରଣେ ଚ।

୧୦୫୪।ମରିୟାଦସନ୍ଦୋ ଦ୍ୱୀସୁ। ସତ୍ତା ୱିଜ୍ଜମାନତା। ସମିଦ୍ଧି ସମ୍ପତ୍ତି। ସୋପ୍ପେ ନିଦ୍ଦାୟଂ। ୱୁତ୍ତି ଜୀୱିତୱୁତ୍ତି।

୧୦୫୫।କୁଚ୍ଛା ଗରହା। ଅପୱାଦୋ ଅୱଣ୍ଣୱାଦୋ, ଅଭୂତାକ୍ଖାନମ୍ପି। ଧଞ୍ଞେ ଧଞ୍ଞୱିସେସେ, ୟସ୍ସ ସୀସଂ ଅଙ୍ଗୁଟ୍ଠପ୍ପମାଣଂ ଦୀଘଞ୍ଚ। ପିୟଙ୍ଗୁ ଗନ୍ଧଦବ୍ବଂ। ମୋକ୍ଖେ ନିବ୍ବାନେ। ସିୱେ କଲ୍ଯାଣେ।

୧୦୫୬।ରଞ୍ଜନେ କାସାୟାଦିରଞ୍ଜନେ। ସୂରତେ ମେଥୁନେ। ୱାସେ ୱସନକ୍ରିୟାୟଂ।

୧୦୫୭।ପନ୍ଥେ ମାନତୁମ୍ବେ। ନାଳେ ଉପ୍ପଲାଦୀନଂ ନାଳେ। ପିପାସାୟଂ ପାତୁମିଚ୍ଛାୟଂ। ୱୁତ୍ତି ଭୱନଂ।

୧୦୫୮।ପାଣ୍ଣଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗନାଭିୟଂ। ଚକ୍କନ୍ତେ ଚକ୍କସ୍ସ ଅନ୍ତେ।

''ନାଭି ପାଣ୍ଣଙ୍ଗଙ୍ଗେ ଖେତ୍ତେ, ଚକ୍କନ୍ତଚକ୍କୱତ୍ତିସୁ;

ନାଭି ପଧାନେ କତ୍ଥୂରି-ମଂସେ ଚ କ୍ୱଚି କିତ୍ତିତୋ''ତି। –

ୱୋପାଲିତୋ।

୧୦୫୯।ଅନ୍ତରେତି ଦ୍ୱିନ୍ନଂ ଅନ୍ତରେ। ''ୱୀଚି ସୁଖତରଙ୍ଗେସୂ''ତି ୱୋପାଲିତୋ। ଥିରତ୍ତେ ଥିରଭାୱେ। ''ଧୀରତ୍ତେ''ତିପି ପାଠୋ, ସୋୟେୱତ୍ଥୋ।

ସୱେ ସୱନେ।

୧୦୬୦।ନିସ୍ସଯେ ଆଧାରେ।

୧୦୬୧।ୱିଭେ ଧନେ। ଅଙ୍କେ। ଲକ୍ଖଣଂ। ବୁଦ୍ଧି ଞାଣଂ। ଖେ ଆକାସେ।

୧୦୬୨।ୱତେ ତିତ୍ଥିଯସମାଚାରେ। ଆଗୁମ୍ହି ଅପରାଧେ। ମଣି ସିଲାୱିକତି, ମଣିସଙ୍ଖାତୋ ୱା ରତନୱିସେସୋ ଇଧ ମଣି ନାମ। ହାଯନେ ସଂୱଚ୍ଛରେ। ୱୁଟ୍ଠି ୱସ୍ସନଂ।

୧୦୬୩।ଲିପି ଅକାରାଦୀନଂ ସନ୍ନିୱେସୱିସେସୋ। ମୋକ୍ଖୋ ନିବ୍ବାନଂ। ରତେ ସୁରତେ।

୧୦୬୪। ପାପେ ଚ ଅସୁଭେ ଚ ରିଟ୍ଠଂ। ଅରିଟ୍ଠଂପ୍ପତ୍ର, ତବ୍ଭାୱେ ତତ୍ର ଅକାରୋ। ଅପରାଧୋ ଆଦୀନୱୋ। କେତୁମ୍ହି ପଟାକାଯଂ। ଚିହନେ ଲକ୍ଖଣେ। ‘‘ଧଜୋ ସୋଣ୍ଡିକଲେସେସୁ, ପଟାକାଯଞ୍ଚ ଚିହନେ’’ତି ୱୋପାଲିତୋ।

୧୦୬୫।ଦ୍ୱାରମଣ୍ଡେପି ବହିଦ୍ୱାରେପି। ଇତୋ ପରଂ ଯେ ଅନେକତ୍ଥା ୱୁଚ୍ଚନ୍ତେ, ତେ ୱାଚ୍ଚଲିଙ୍ଗା। ଫୁଟେ ପାକଟେ।

୧୦୬୬।ଅଚ୍ଛକ୍ଖେ ଅଧିକତେ। ଜଡଏ ଅଞ୍ଞାଣେ। ଲୋଲୁପେ ଅତିତଣ୍ହୋ। ଚଲେ କମ୍ପିତେ।

୧୦୬୭।ୱିକଟେ ୱିରୂପେ। କୋମଲଂ ଅକଠିନଂ। ଅତିଖିଣୋ କୁଣ୍ଠୋ।

୧୦୬୮।ସିତେ ସେତେ। ସୂଚକୋ ପେସୁଞ୍ଞକାରକୋ। ଅହି ସପ୍ପୋ। ସକ୍କେ ଖମେ। ‘‘ସତ୍ତେ’’ତି ପାଠେ ପନ ସତ୍ତିଯୁତ୍ତେତ୍ଥତ୍ଥୋ। ସମ୍ବନ୍ଧେ ଅୱିପ୍ପଯୋଗେ। ଅଖିଲେ ସକଲେ।

୧୦୬୯।କେୱଲଂ ଅସମ୍ମିସ୍ସଂ। ଅନ୍ତୋ ଅୱସାନଂ। ଅଧମୋ ନିହୀନୋ। ପଣତୋ ବୁଦ୍ଧାଦୀସୁ ନିନ୍ନୋ। ନିନ୍ନୋ ଥଲପଟିପକ୍ଖୋ।

୧୦୭୦।ସୁଦ୍ଧେ ଅଞ୍ଞେନ ଅସମ୍ମିସ୍ସିତେ। ପୂତେ ମେଜ୍ଝେ।

୧୦୭୧।ତ୍ଥାପେ ତ୍ଥାପିତେ। ଭାୱିନି ଅନାଗତେ ୱତ୍ଥୁମ୍ହି। ଥେରେ ଜିଣ୍ଣେ।

୧୦୭୨।ବହୁସଦ୍ଦୋ ‘‘ଏକସ୍ମିଂ, ଦ୍ୱୀସୁ ଚ ନ ପୱତ୍ତତୀ’’ତ୍ଯାଦୀସୁଯେୱ ପୱତ୍ତତୀତି ମଞ୍ଞମାନୋ ‘‘ତ୍ଯାଦୋ’’ତି ୱଦତି। ‘‘ଏକୱଚନଂ, ବହୁୱଚନ’’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତତ୍ତା ପନ ଦ୍ୱୀସୁପି ବହୁସଦ୍ଦୋ ୱତ୍ତତେୱ। ଆଚରିଯେନ ୱା ପରସମଯୱଚନାନି ମନସି କତ୍ୱା ‘‘ତ୍ଯାଦୋ’’ତି ୱୁତ୍ତଂ। ତିୱିଧଞ୍ହି ତତ୍ଥ ୱଚନଂ ଏକୱଚନଂ ଦ୍ୱିୱଚନଂ ବହୁୱଚନନ୍ତି। ସଦ୍ଦପାରିସଦତ୍ତା ହି ବ୍ଯାକରଣସ୍ସ ସବ୍ବେସଂ ୱାଦା କତ୍ଥଚି କଥୀଯନ୍ତେ।

ଧୀ ୱୁଚ୍ଚତି ପଞ୍ଞା, ସା ଯସ୍ସ ଅତ୍ଥି, ସ ଧୀରୋ, ବୁଧୋ। ଧାନଂ ୱା ଧୀ, ସା ଯସ୍ସତ୍ଥୀତି ସ ଧୀରୋ, ଧିତିମନ୍ତୋ। ଧୁତେ ଚଲେ।

୧୦୭୩।ଯାନେ ହତ୍ଥାଦିଯାନେ ଯୋଗ୍ଗଂ। ଖମେ ପନ ଯୋଗ୍ଗୋ।

୧୦୭୪।ୱୁଦ୍ଧେ ଆଯୁୱୁଦ୍ଧେ। କୁଲଜେ କୁଲୀନେ। ୱୁଦ୍ଧୋ ଆଯୁୱୁଦ୍ଧୋ। ଉରୁ ପମାଣତୋ ମହନ୍ତୋ।

୧୦୭୫।ୱୁତ୍ତେ ୱତ୍ତବ୍ବେ। ଉଗ୍ଗତେ ଉଦ୍ଧଂଗତେ। ଆଦିତ୍ତେ ଅଗ୍ଗ୍ୟାଦୀହି, ଗବ୍ବିତେ ସଞ୍ଜାତମାନେ।

୧୦୭୬।ୱିଗତେ ୱିଗତରାଗେ। ୱାଯନେ ୱୀତେ ପଟେ। ଭଜ୍ଜିତେ ଧଞ୍ଞାଦିକେ। ଭଜ୍ଜ ପାକେ।

୧୦୭୭।ଚଯେ ସମୂହେ। ସମୋ ତୁଲ୍ଯୋ। ଅରି ସତ୍ତୁ। ‘‘ସମାଦିସୁ’’ତିପି ପାଠୋ। ୱୀରେ ଅକାତରେ ସୂରେ। ରୱିସୂରୋତି ରୱିସୂରିଯୋ ‘‘ସୂରୋ’’ତି ୱୁତ୍ତୋ। କୁଦ୍ଧେ କୋଧସହିତେ। ଦୂସିତେ ଅପ୍ପିଯେ।

୧୦୭୮। ଅରିମ୍ହି ସତ୍ତୁମ୍ହି ଦିଟ୍ଠୋ। ଇଚ୍ଛିତେପି ଦିଟ୍ଠୋ। ପୋତେ ବାଲକେ। ୱତେ ଏକନ୍ତସାଧନେ ୱତକମ୍ମେ।

୧୦୭୯। ସଲାକାୟଂ କୁସାୱହାରେ। ଦଦ୍ଧେ ୱରହିସତିଣେ। ଖଯେ ଉଦଯଦ୍ଧଯାନୁପସ୍ସୀତି। ସକୁଣେପି ୱଯୋ ''ୱିସଯୁତ୍ତନ୍ନଭୁତ୍ତାନଂ, ୱଯାନଂ ମରଣଂ ଭୱେ''ତ୍ଯାଦୀସୁ। ଗନ୍ଧେ ଅଭିମାନେ।

୧୦୮୦। ବିଠଆଲେ ମଜ୍ଜାରେ। ନକୁଲେ ଅହିସତ୍ତୁମ୍ହି। ମନ୍ଥନେ ଖୀରମନ୍ଥନଦଣ୍ଡେ। ସତ୍ତୁ ତଣ୍ଡୁଲୱିକତିଖଜ୍ଜୱିସେସେ। ଅସ୍ସାଦିଲୋମେ ଅସ୍ସାଦୀନଂ ଲୋମେ। ଘାତେ ମରଣଂ। ରାସି ପୁଞ୍ଜୋ।

୧୦୮୧। ଗୋପଗାମେ ଗୋପାଲାନଂ ଗାମେ। ରଥେ ସନ୍ଦେ। ସାରଥି ପାଜିତା। ୱନ୍ଦୀ ଥୁତିପାଠକୋ।

''ସାରଥିମ୍ହି ତିଚ୍ଛକେ ଚ, ପସୁତେ ୱେଦିତେପି ଚ;

ଖତ୍ତିଯା ବ୍ରାହ୍ମଣିଯା ଜେପି, ୱିସୁତୋ ପାଦୱନ୍ଦିସୁ''ତି। –

ୱୋପାଲିତୋ। ପୁପ୍ଫେ ସୁତ୍ତାଦିନା ଅସଙ୍ଗତେ। ତଦ୍ଦାମେ ପୁପ୍ଫଦାମେ ସୁତ୍ତାଦିନା ସଙ୍ଗତେ। ସକଟେ ଅନେ। ହଯେ ଅସ୍ସେ।

୧୦୮୨। ଅଚ୍ଚନେ ପୂଜାଯଂ। ଭେ ନକ୍ଖତ୍ତେ। ନେତ୍ତମଚ୍ଛେ ''ସୂଲା''ତି ଖ୍ଯାତେ। ଓଧି ମରିଯାଦୋ।

୧୦୮୩। ପୁଣ୍ଣତା ପରିପୁଣ୍ଣତା। ଅୱଜ୍ଜଂ ଦୋସୋ। ମନକ୍କାରେପି ଆଭୋଗୋ। ଆଳିଇସଦ୍ଦୋ ଇତ୍ଥୀ। ସଖୀ ୱଯସା। ସେତୁ ଜଲୱାରଣେ, ନଦ୍ଯାଦିମଗ୍ଗେ ଚ। ସତ୍ତେ ସତ୍ତିଯୁତ୍ତେ, ଥିରେତ୍ଥନ୍ତେ। ''ଦଳ୍ହୋ ଥୂଲେ ଭୁସେ ସତ୍ତେ, ପଗାଳ୍ହେପି ଦଳ୍ହେ ମତୋ''ତି ୱୋପାଲିତୋ।

୧୦୮୪। ମୋକ୍ଖେ ନିବ୍ବାନେ, ଅରହତ୍ତଫଲେପି। ସାମିନି ପତିମ୍ହି। ଧାରକେତି ଧାରେତୀତି ଧାରକୋ, ତସ୍ମିଂ। ପୋସକେପି ଭତ୍ତା।

୧୦୮୫। ସିଖା ଚୂଳଆ। ପିଞ୍ଛଂ ପୁଚ୍ଛଂ। ଅତ୍ତନି ''ସଙ୍ଘିକଂ ପୁଗ୍ଗଲିକ''ନ୍ତ୍ଯାଦୀସୁ। ଖେପେ ନିନ୍ଦାଯଂ।

୧୦୮୬। ରୂପେ ୱଣ୍ଣେ। କରୀସେ ଗୂଥେ।

୧୦୮୭। ଖଣ୍ଡେ ସକଲେ। ପଣ୍ଣେ ରୁକ୍ଖାଦୀନଂ ପଣ୍ଣେ। କଣ୍ଡେ ସରେ। ସଲାକା ୱଣୋପଯୁତ୍ତା। ସୁଚିନୋ ଭାୱୋ ସୁଚିତ୍ତଂ, ତସ୍ମିଂ। ଗତେ ଗମନକ୍ରିଯାଯଂ। ''ଧାୱ ଗତିସୁଦ୍ଧିଯ''ନ୍ତି ହି ଧାତୁପାଠେ। ହାୱୋ ଇତ୍ଥୀନଂ ସିଙ୍ଗାରଭାୱଜକ୍ରିଯା। ଅୱିଜାଯ ଅଞ୍ଞାଣେ। ମୁଚ୍ଛନେ ୱିସଞ୍ଞିଭାୱେ।

୧୦୮୮। ଘମ୍ମଜଲଂ କାଯେ ଉଣ୍ହେନ ସଞ୍ଜାତଜଲଂ। ପାକେ ପଚନେ। ଗୋଳଏ ''ମୁ-ଯୀ''ଇତି ଖ୍ଯାତେ ମତ୍ତିକାଗୁଳଅକେ। ଉଚ୍ଛୁମଯେ ଉଚ୍ଛୁରସସଞ୍ଜାତେ। ମିତ୍ତେ ପିଯମିତ୍ତେ, ମିତ୍ତମତ୍ତେ ୱା। ସହାଯେ ଅନ୍ଦୁଚରେ। ପଭୂ ଅଧିପତି। ସୋ ପୁଲ୍ଲିଙ୍ଗୋ।

୧୦୮୯। କୁରୂରେ କକ୍କଳଅକମ୍ମନ୍ତେ। ପରସ୍ମିଂ ପରଟ୍ଠାନେ, ପରଲୋକେ ୱା। ଅତ୍ର ଠାନେ, ଲୋକେ ୱା। ଅଙ୍କୋ ଚିହନଂ। ଅପରାଧେ ନାଟକପରିଚ୍ଛେଦେପି ଅଙ୍କୋ। ଅପୱାଦୋ ଲୋକଗରହା। ଦେସେ ଦେସୱିସେସେ। ''ଭୱେ ଜନପଦୋ ଦେସେ, ଜନେ ଜନପଦେପି ଚେ''ତି ୱୋପାଲିତୋ।

୧୦୯୦। ପଜ୍ଜେ ସିଲୋକେ। ୱଟୀଭେଦେ ବ୍ଯତ୍ତୱାଚାଯଂ। ଅନ୍ୱଯେ ସନ୍ତାନେ। ସରୂପସ୍ମିଂ ସମାନଭାୱେ। ଅଧୋଭାଗେ ଚ ତଲଂ।

୧୦୯୧। ୱିଲଗ୍ଗେ କାଯମଜ୍ଝେ। ୱେମଜ୍ଝେ ମଜ୍ଝସାମଞ୍ଞେ। କୁସୁମଂ ପସୱଂ। ଉତୁ ଇତ୍ଥିପୁପ୍ଫଂ। ସୁଙ୍କତେ ସୁନ୍ଦରେ ୱତେ।

୧୦୯୨। କୋସେ ଲିଙ୍ଗପସିବ୍ବକେ। ଗବ୍ଭରେ ଗୁହାଯଂ। ବିଲେ କିପିଲ୍ଲିକାଦୀନଂ ଆୱାସେ। ଗଣ୍ଡକେ ଖଗ୍ଗୱିସାଣେ। କଦମ୍ବେ ''ଥିନ''ଇତି ଖ୍ଯାତେ। ଦୁମେ ରୁକ୍ଖେ। ଚଯେ ସମୂହେ।

୧୦୯୩। ଭେ ନକ୍ଖତ୍ତଭେଦେ। ଧେନୁଯଂ ସିଙ୍ଗିନିଯଂ। ଯୋନିଯଂ ଇତ୍ଥୀନଂ ଅଙ୍ଗଜାତେ। ସିରେ ସୀସେ।

୧୦୯୪।ଭୋଗୀସଦ୍ଦୋ ଭୋଗୱତି ପୁଗ୍ଗଲେ, ଉରଗେ ଚ। ସିଓ୍ୱୋ ମହିସ୍ସରୋ। ବଲେ ଥାମୋ। ପଭାୱେ ତେଜସି। ''ୱୀରିଯଂ ସୁକ୍କେ ପଭାୱେ, ତେଜୋ ସାମତ୍ଥିଯେସ୍ୱପୀ''ତି ୱୋପାଲିତୋ। ତେଜସଦ୍ଦୋ ପନ ତେସୁ ଚ ଯଥାୱୁତ୍ତେସୁପି ଦ୍ୱୀସ୍ୱତ୍ଥେସୁ, ଦିତ୍ତିଯଞ୍ଚ ୱତ୍ତତି।

୧୦୯୫।ସନ୍ତତି ଆଧାରୋ। ଖଗ୍ଗଙ୍ଗେ ଖଗ୍ଗସ୍ସ ତିଖିଣାୱଯୱୋ। ସୂତେ ସାରଥିମ୍ହି। ପଟିହାରେ ୱଚନହାରେ। ''ୱିଦ ଲାଭେ''ତି ଧାତ୍ୱତ୍ଥତୋ ୱିତ୍ତି। ପୀଠଆ ୱିବାଧା।

୧୦୯୬।ରୱେ ସଦ୍ଦୋ। ପଲାସେ ନିତ୍ତଣ୍ଡୁଲୱୀହିମ୍ହି।

୧୦୯୭।ରୁକ୍ଖେ ଅମ୍ବଟ୍ଠରୁକ୍ଖୋ। ପରସମଯେ ପନ ବାଧା। ଅଧିକପ୍ପେମେ ଅତିସଯପେମୋ।

୧୦୯୮।କେତୁମ୍ହି ଧଜୋ। ଲେଖ୍ଯେ ଲିଖିତବ୍ବେ ଲେଖୋ। ରାଜିଯଂ ତୁ ଲେଖା।

୧୦୯୯।ସତ୍ଥେ ଆୱୁଧଭେଦୋ। ସଭେ ପାଣିମ୍ହି। ଚଯେ ସମୂହୋ।

୧୧୦୦।ଆଠଇଯଂ ନଦୀମଗ୍ଗେ, ଜଲଧାରଣେ ଚ।

୧୧୦୧।ସଂସଦେ ସଭାଯୋ। ଅଯନସଦ୍ଦୋ ଗମନେ, ପଥେ ଚ ୱତ୍ତତି।

୧୧୦୨।ରୁକ୍ଖନ୍ତରେ ଗଣଦୁମୋ। ସୂରେ ସୂରିଯୋ। କୋଣେ ୱିଦିସାଯଂ। ହଯେ ତୁରଙ୍ଗେ ଚ ଅସ୍ସୋ। ଖନ୍ଧେ ଭୁଜସିରୋ। ଅଚ୍ଚିସଦ୍ଦୋ ଜାଲାଯଂ ଅଗ୍ଗିଜାଲାଯଂ। ଅଂସୁମ୍ହି ତସ୍ସ, ଅଞ୍ଚେସଞ୍ଚ ଅଂସୁମ୍ହି ୱତ୍ତତି। ସୋ ଚ ନୋ ପୁମେ ପୁଲ୍ଲିଙ୍ଗେ ନ ୱତ୍ତତି।

୧୧୦୩।ଅଭାୱସଦ୍ଦୋ ନାସେ ୱିଜ୍ଜମାନସ୍ସ ନାସୋ। ଅସତ୍ତସଦ୍ଦୋ ଅୱିଜ୍ଜମାନତ୍ଥେ ୱତ୍ତତି। ଭୁତ୍ତି ଭୁଞ୍ଜନକ୍ରିଯା। ପାଣେ ଆଯୁମ୍ହି ଜୀୱଂ। ଜନେ ପାଣୱତି ଜୀୱୋ।

୧୧୦୪।ଛଦନେ ଗହାଦୀନଂ ଛଦନୋ। ରାସି ପୁଞ୍ଜୋ, ସହଧମ୍ମୀନଂ ଗଣୋ ଚ।

''ନିକାଯୋ ନିଲଯେ ଲକ୍ଖ୍ୟେ, ସଂହତାନଂ ସମୁଚ୍ଚଯେ;

ଏକତ୍ଥ ଭାଜିନି ୱସେ, ପରମତ୍ତନି ୱୁଚ୍ଚତେ''ତି। –

ୱୋପାଲିତୋ। ଯଜନେ ଦେୱପୂଜାଯଂ। ଅଚ୍ଚନେ ପୂଜାମତ୍ତେ। ଦିକ୍ଖ ମୁଣ୍ଡିଯୋପନଯନନିଯମଙ୍କତାଦେସେସୁ।

୧୧୦୫। କରଣଂ କାରୋ, ସୋ ଏୱ କାରିକା, କ୍ରିଯା, ସକତ୍ଥେ ଣିକୋ। ପଜ୍ଜେପି ସୋଯେୱତ୍ଥୋ। ଚିହନେ ଲକ୍ଖଣେ। ଥୀରଜେ ଇତ୍ଥୀନଂ ଉତୁମ୍ହି। ପୁପ୍ଫେ ସୁମନେ। ୱାନରେ ମକ୍କଟୋ।

୧୧୦୬।ଅଧରେ ଦନ୍ତାୱରଣେ। ଖରଭେ ''କ-ଲ-ଔ''ଇତି ଖ୍ୟାତେ। ଲୋଭପୁଗ୍ଗଲେପି ଲୁଦ୍ଧୋ। ଆୱିଲେ ଅନଚ୍ଛେ।

୧୧୦୭।ଚରମ୍ହି ଗୁତ୍ତପୁରିସେ।

୧୧୦୮। ହାସୋ ଚ ଗନ୍ଧୋ ଚ ହାସଗନ୍ଧା, ତେସ୍ୱ। ଗନ୍ଧୋତ୍ର ଦୂରଗାମୀ। କଲ୍ୟାଣେପି ଚାରୁ। ଖଲ ଚଲନେ, ସଞ୍ଚଯେ ଚ, ତୋ, ଖଲିତୋ।

୧୧୦୯।ୱକ୍କଲେ ରୁକ୍ଖତ୍ତଚେ। ଅଧିରୋହେ ଆରୋହନକ୍ରିଯାଯଂ। ୱତ୍ଥନ୍ତରଂ ୱିଚିତ୍ତରୂପଂ ୱତ୍ଥଂ, ଯଂ ଚୀନଦେସେ ସଞ୍ଜାତଂ।

୧୧୧୦।ପଟିହାରେ ''ଡ-ଗା''ଇତି ଖ୍ୟାତେ। ମୁଖେ ଭଣ୍ଡାଦୀନଂ ପୱେସନଟ୍ଠାନେ। ପେତେ ପରଲୋକଂ ଗତେ। ଅପରଣ୍ଣଂ ମୁଗ୍ଗାଦି। କାଲୋ ତିଂସରତ୍ତିଦିୱପରିଚ୍ଛିନ୍ନୋ।

୧୧୧୧।ଦୋସେ କୋଧୋ ଘାତେ ମାରଣେ। ମିଗାଦୋ ଚତୁପ୍ପଦେ। ଛଗଲେ ଅଜୋ। ଅରୂପେ ଫସ୍ସାଦିକେ। ଅଜ୍ଝୁଯେ ସଞ୍ଞାଯଂ। ଦରଥୋ କାଯଚିତ୍ତସମ୍ଭୂତେ ସନ୍ତାପେ। ଭୀତି ଭଯଂ।

୧୧୧୨।ଭାରେ ଖନ୍ଧଭାରାଦିକେ। ସୁଜାସଦ୍ଦୋ ଦବ୍ବିଯଂ କଟଚ୍ଛୁଯଂ, ଇନ୍ଦଜାଯାଯଂ ସକ୍କସ୍ସ ଭରିଯାଯଞ୍ଚ। ୱିହାଯସେ ଆକାସେ।

୧୧୧୩।ମଣିକେ ମହତି ଉଦକଭାଜନେ। ରତନେ ଅସ୍ମୱିକାରେ ରତନସାମଞ୍ଞେ। ସେଲୋ ଚନ୍ଦନପଦ୍ଧତୋ। ଆରାମେ ପୁପ୍ଫାରାମାଦିଆରାମେ।

‘‘ମଲଯୋ ଦେସେ ସେଲଙ୍ଗପବ୍ବତନ୍ତରେ, ମଲଯାତିୱୁତାଯଞ୍ଚା’’ତି ୱୋପାଲିତୋ। ଅଙ୍କୋ ଚିହ୍ନଂ।

୧୧୧୪।ସପ୍ପିମ୍ହି ଘତେ, ତଦଞ୍ଞେ ହୋତବ୍ବେ ଚ ହବ୍ୟି।

‘‘ରହସି ଚ ୱିଚାରେ ଚ, ୱିୱେକୋ ଜଲଦୋଣିଯ’’ନ୍ତି ୱୋପାଲିତୋ।

୧୧୧୫।ପୱାହେ ଜଲପ୍ପୱାହେ।

‘‘ୱେଗୋ ଜୱେ ପୱାହେ ଚ, ମହାକାଲଫଲେପି ଚେ’’ତି [ମେଦିନୀକୋସ ୩।୨୪]ୱୋପାଲିତୋ। ଖିଲେ ଅଣୁଖାଣୁମ୍ହି। କଣେ ଅପ୍ପେ।

୧୧୧୬।ନେତ୍ତନ୍ତେ ଚକ୍ଖୁକୋଣେ। ଚିତ୍ତକେ ତିଲକେ।

‘‘ଅପାଙ୍ଗଂ ଅଙ୍ଗହୀନେ ଚ, ନେତ୍ତନ୍ତେ ତିଲକେପି ଚେ’’ତି [ମେଦିନୀକୋସ ୩।୨୮]ୱୋପାଲିତୋ। ମୁଦ୍ଦାଗୁଣେ ସୁତ୍ତବନ୍ଧମୁଦ୍ଦାଯଂ। ଗହଣଂ ଗାହୋ, ତସ୍ମିଂ। ମକୁଳେ ଅପୁପ୍ଫିତେ। ରସେ ଲୋଣରସେ।

୧୧୧୭। ଅଗୋ, ନଗୋ ଚାତି ଦ୍ୱେ ଅଭିଧାନାନି ସେଲରୁକ୍ଖେସୁ ୱତ୍ତନ୍ତି। ସ୍ୱପ୍ପେ ସୁଟ୍ଠୁ ଅପ୍ପେ, ଅପ୍ପତରେତ୍ୟତ୍ଥୋ। ଅୱଧାରଣେ ‘‘ନମନମତ୍ତ’’ନ୍ତ୍ୟାଦୀସୁ। ଅଚ୍ଚନେ ପୂଜାଯଂ।

୧୧୧୮।ଛିଦ୍ଦେ ଦୋସେ। ଓତରଣଂ ଜଲତିତ୍ଥାଦୀସୁ ଅୱତରଣଂ। ଅମ୍ବକେ ପିତୁପିତରି।

୧୧୧୯।ରୁକ୍ଖେ ଖଗ୍ଗଫଲେ। ସୁନେ ସୁନଖେ। ଗନ୍ଧେ ଅଧିୱାସନଗନ୍ଧେ।

୧୧୨୦।କୋଣେ ଅସ୍ସେ। ସୱନେ ସୋତେ। ପନ୍ତିଯଂ ୱୀଥିଯଂ। ଭାଗ୍ଗଂ ପୁଞ୍ଜଂ। ଏକଦେସୋ ତତିଯଭାଗାଦି। ଅଜପାଲକେ ପୋକ୍ଖରେ। ‘‘କୁଟ୍ଠଂ ରୋଗେ ସୁଗନ୍ଧେ ଚା’’ତି ୱୋପାଲିତୋ।

୧୧୨୧।ସେନାସନେ ୱିହାରାଦିକେ। ସେନେ ପୀଠାଦିକେ। ଚୁନ୍ଦଭଣ୍ଡମ୍ହି ଚୁନ୍ଦାନଂ ଉପକରଣେ। ‘‘ଭମୋ’ମ୍ବୁନିଗ୍ଗମେ ଭଣ୍ଡି, ଚୁନ୍ଦାଖ୍ୟେ ସିପ୍ପିଯନ୍ତକେ’’ତି ନାନତ୍ଥସଙ୍ଗହେ ୱୋପାଲିତୋ। ଅଂସୁସଦ୍ଦୋ ୱତ୍ଥାଦୀନଂ ଲୋମେ, କରେ କିରଣମତ୍ତେ ଚ। ଅବ୍ଭୟେ ପକାରାଦିକେ।

୧୧୨୨।ଖଜନ୍ତରେ ସୂକରୱଚ୍ଛସଣ୍ଠାନେ ଧଞ୍ଞୱିକାରେ। ଦିସେ ରିପୁମ୍ହି। ପତି ଧୱୋ। ଅରିଯୋ ଅଧିପତି।

୧୧୨୩।ରାଗେ କସାଯାଦିକେ ରାଗେ।

‘‘ରଙ୍ଗୋ ଦାନେ ଖଲେ ରାଗେ, ତଚ୍ଛେ ରଙ୍ଗଂ ତିପୁମ୍ହି ଚେ’’ତି ୱୋପାଲିତୋ। ପେଯ୍ୟେ ଉଦକାଦିକେ। ପୀତିଯଂ ପିୱନକ୍ରିଯାଯଂ। ‘‘ରକ୍ଖଣେ ପୀତିଯଂ ପାନ’’ନ୍ତି ୱୋପାଲିତୋ। ଇଣେ, ଉକ୍ଖେପନେ ଚ ଉଦ୍ଧାରୋ। ଉମ୍ମାରେ ଦ୍ୱାରୁମ୍ମାରେ। ଏଳଅକସଦ୍ଦସ୍ସ ଅଜସ୍ସାପି ୱାଚକତ୍ତା ‘‘ଏଳଅକୋ ଅଜେ’’ତି ୱୁତ୍ତଂ।

୧୧୨୪। ପହରଣଂ ପହାରୋ, ପୋଥନଂ। ପହରତି ଏତ୍ଥାତି ପହାରୋ, ଯାମୋ, ହାଯନୋ ସଂୱଚ୍ଛରୋ। କୁଣ୍ଡିକାଯଂ ‘‘କଯା’’ଇତି ଖ୍ୟାତାଯଂ। ଆଳ୍ହକେ ଚତୁପତ୍ଥପ୍ପମାଣେ। ଭୁସମ୍ହି ତଣ୍ଡୁଲତ୍ତଚେ।

୧୧୨୫।ଆୱାଟେ କୂପୋ। ଚଯେ ସମୂହେ ଚ। କାସୁ ସା, କାରଣେ, ରହସି ଚ ଉପନିସା।

‘‘ଭୱେ ଉପନିସା ଧମ୍ମେ, ୱେଦନ୍ତେପି ରହସ୍ସମ୍ପୀ’’ତି ୱୋପାଲିତୋ। ପୋଟଗଲେ ‘‘ଫୋ-ଖା’’ଇତି ଖ୍ୟାତୋ। ଗୁଣେତରରେ ଅୱଜ୍ଜୋ।

୧୧୨୬।ଯୁତ୍ତେ ‘‘ଅଙ୍ଗଂ ୱିନିଚ୍ଛିନାତୀ’’ତ୍ୟାଦୀସୁ। ଅଚ୍ଚାଲେ ‘‘ଗୋପୁରଙ୍ଗେହି ସଂଯୁତ୍ତ’’ମିଚ୍ଚାଦୀସୁ। ଅଚ୍ଚିତେ ‘‘ଅଚ୍ଚସ୍ସରଂକରୋତୀ’’ତ୍ୟାଦୀସୁ। ଅଚ୍ଚ ଅଭିଯୋଗେ, ଅଚ୍ଚ ଅତିକ୍କମହିଂସାସୂତି ଧାତ୍ୱତ୍ଥୋ। କାନନେ ୱନୋ। ଉପ୍ପତ୍ତିଯଂ ଜନନେ, ୱିହାଯସାଗମନେ ଚ।

୧୧୨୭।ଲାମକେ ନିହୀନୋ। ଖନ୍ଧେ ରୂପାଦିକୋ। ମୂଲଂ ମୂଲଧନଂ। ଉପଦା ପହେଣକଂ। ଅୱତ୍ଥାଯଂ, ପଟସ୍ସ ଅନ୍ତେ ଚ ଦସା। ଘାତୋ ମାରଣଂ।

୧୧୨୮।ଗନ୍ଧେ ମାନୋ। ଘଟନଂ ସିଲେସକରଣଂ। ରାସି ପୁଞ୍ଜୋ, ଏତେସୁ ଘଟସଦ୍ଦୋ। ଅଭିହାରେ ପୂଜାଯଂ। ବନ୍ଧନେ ‘‘ପାକାରଚଯୋ’’ତ୍ୟାଦୀସୁ।

୧୧୨୯।ଥୋକେ ଅପ୍ପକୋ। ଦାନେ, ହାନିଯଞ୍ଚ ଚାଗୋ। ଗୀୱା, ଗଲୋ ଚାତି ଦ୍ୱେ ଅଭିଧାନାନି ଇଣେ ସିଯୁଂ। ‘‘ଇଣେ ଗୀୱା ଗଲେପି ଚା’’ତିପି ପାଠୋ। ଗଲେ କଣ୍ଠେ।

୧୧୩୦। ଦଣ୍ଡେପି ସାହସଂ। ପଟେ ୱତ୍ଥୱିସେସେ ଭଙ୍ଗଂ। ସାଣାଦିକେ ମିସ୍ସିତ୍ୱା କତଞ୍ହି ୱତ୍ଥଂ ‘‘ଭଙ୍ଗ’’ନ୍ତି ୱୁତ୍ତଂ। ଛୱକେ କଳେୱରୋ।

୧୧୩୧।ଅନଙ୍ଗେ ମାରୋ। ଦୁମେ କରହାଟକୋ।

‘‘ମଦନୋ ମାରଧୂତ୍ତର-ୱସନ୍ତଦୁମସିକ୍ଥକେ’’ତି ୱୋପାଲିତୋ। ପମାତରି ମାତୁମାତରି। ୱେଠେ ଉଣ୍ହୀସେ ଚ ୱେଠନଂ।

୧୧୩୨।ତଣ୍ଡୁଲେପ୍ୟେ ତିଲଫଲସାକୋ। ଅପ୍ୟେ ସାମିନି। ମୁତ୍ତି ମୁଚନଂ।

୧୧୩୩।ଅଙ୍କେ ଲକ୍ଖଣେ। ଆକାରେ ସୀସଚଲନାଦିକୋ। ୱପ୍ପେ ୱପ୍ପନୀଯବୀଜୋ। ତଟେ ତୀରେ ଚ ୱପ୍ପୋ, ପାକାରମୂଲେ, ନେତ୍ତଜଲେ, ଉସୁମେ ଚ ୱପ୍ପୋ। ଅନୁଞ୍ଞାଯଂ, ୱୋହାରେ ଚ ସମ୍ମୁତିସଦ୍ଦୋ। ଅକ୍ଖତସଦ୍ଦୋ ଲାଜାସୁ ଧଞ୍ଞୱିକତୀସୁ ନପୁଂସକୋ।

୧୧୩୪।ଯାଗେ ଦେୱପୂଜାଯଂ, ସଦାଦାନେ ଚ ସତ୍ତଂ। ସସୁ ହିଂସାଯଂ, ତ୍ତଣ, ସତ୍ତଂ। ଓସଧିମ୍ହି, ଚନ୍ଦେ ଚ ସୋମୋ।

‘‘ସୋମୋ କୁୱେରେ ପିତୁଦେୱତାଯଂ,

ୱସୁପ୍ପଭେଦେ ୱସୁଧାକରେ ଚ;

ଦିବ୍ୟୋସଧିସାମଲତାସମୀର-

କପ୍ପୂରନୀରେସୁ ଚ ୱାନରେ ଚା’’ତି। –

ୱୋପାଲିତୋ । ଯୁଗଗେହଙ୍ଗେତି ପୁବ୍ବାପରାଯାମୱସେନ ଥମ୍ଭାନଂ ଉପରି ଠପିତେ ଯୁଗଭୂତେ ଗେହାୱଯୱେ। ଦକ୍ଖିଣୁତ୍ତରାଯାମୱସେନ ଠପିତେ ଗେହଙ୍ଗେ ସଙ୍ଘାଟୋ।

ଗାଥାପାଦୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

ଅନେକତ୍ଥୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

୪। ଅବ୍ୟଯୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା

୧୧୩୬-୧୧୩୭।ଚିରସ୍ସାଦଯୋ ଚତ୍ତାରୋ ଚିରତ୍ଥକା। ଚିରାଯ, ଚିରା ଚାତ୍ର। ସହାଦଯୋପି ଚତ୍ତାରୋ ସହତ୍ଥା। ପୁନପ୍ପୁନମାଦଯୋ ପଞ୍ଚ ପୁନପ୍ପୁନତ୍ଥା। ୱିନାଦଯୋ ପଞ୍ଚ ୱଜ୍ଜନତ୍ଥା।

୧୧୩୮। ବଲଓଂ ସୁଟ୍ଠୁ ଅତୀଓ କିମୁତ ସୁ ଅତି ଏତେ ଛ ଅତିସଯତ୍ଥେ। ପସଂସାଯଞ୍ଚ ସୁଟ୍ଠୁ। ପଞ୍ହେପି କିମୁତ। ଆହୋ କିଂ କିମୁ ଉଦାହୁ କିମୁତ ଉଦ ଏତେ ଛ ୱିକପ୍ପେ ୱିତକ୍କେ। ତତ୍ର ଆହୋସଦ୍ଦୋ ଦୀଘାଦି। ''ଦିଟ୍ଠୋ ଆହୋ ଉଦାହୁ ଚ, ୱିକପ୍ପତ୍ଥେ ୱିଭାଓନେ''ତି ହି ଭାଗୁରି। ଖାଣ୍ଡୁରଯମାହୋ ପୁରିସୋ। ରୁଦ୍ଦୋ ତୁ ରସ୍ସାଦିମାହ ''ଇସ୍ସରେପ୍ପଧିକେପି ଚ, ୱିକପ୍ପେୱିମ୍ହଯେପ୍ପହୋ''ତି। କିମୁସଦ୍ଦୋ ରସ୍ସନ୍ତୋ। କିମାଯଂ ଖାଣ୍ଡୁ, କିମୁ ପୁରିସୋ। ଉଦସଦ୍ଦୋ ରସ୍ସାଦି। ଧୂମୋଯମୋଦ କାପୋତଂ, ସମୂହତ୍ଥେ ଣୋ। କିଞ୍ଚସଦ୍ଦୋପି ୱିକପ୍ପେ। କିମୁତସଦ୍ଦୋ ଅତିସଯେତି ୱୁତ୍ତୋ।

୧୧୩୯। ଭୋ ଅରେ ଅମ୍ଭୋ ହମ୍ଭୋ ରେ ଜେ ଅଙ୍ଗ ଆୱୁସୋ ହେ ହରେ ଏତେ ଦସ ଅୱ୍ହାନେ। ହଂ ହୋସଦ୍ଦାପ୍ପତ୍ର। କଥଂ କିଂସୁ ନନୁ କଚ୍ଚି ନୁ କିଂ ଏତେ ଛ ସମା ସମାନତ୍ଥା।

୧୧୪୦। ଅଧୁନା, ଏତରହି, ଇଦାନି, ସମ୍ପତି ଚାତି ଚତ୍ତାରୋ ଇଦାନୀତ୍ଥତ୍ଥେ। ଅଜ୍ଝତ୍ତଦତ୍ଥୁ ତଗ୍ଘ ସସଙ୍କଂ ଅଦ୍ଧା କାମଂ ଜାତୁ ୱେ ହୱେ ଏତେ ଅଟ୍ଠ ଏକଂସେ ଏକଂସତ୍ଥେ।

୧୧୪୧।ଯାଓତାଦଯୋ ସତ୍ତ ପରିଚ୍ଛେଦୱାଚକା। ତତ୍ର ଯାଓତା, ଯାୱାତି ଦ୍ୱେ ଅନିଯମପରିଚ୍ଛେଦତ୍ଥୱାଚକା। ତାଓତା, ତାଓ, ଏତ୍ତାଓତାତି ନିଯମପରିଚ୍ଛେଦତ୍ଥୱାଚକା। କିତ୍ତାଓତା, କୀୱେତି ପରିଚ୍ଛେଦପୁଚ୍ଛନତ୍ଥୱାଚକା।

୧୧୪୨-୧୧୪୩। ଯଥା ତଥା ଯଥେୱ ଏୱଂ ଯଥାନାମ ଯଥାହି ସେଯ୍ଯଥାପି ଏୱମେୱଂ ୱା ତଥେୱ ଯଥାପି ଏୱମ୍ପି ସେଯ୍ଯଥାପି ନାମ ଯଥରିୱ ଯଥା ଚ ୱିଯ ତଥରିୱ ଇଚ୍ଚେତେ ସତ୍ତରସ ପଟିଭାଗତ୍ଥେ ସଦିସତ୍ଥେ ଭୱନ୍ତି।

୧୧୪୪। ସଂ, ସାମଂ, ସଯଞ୍ଚେତି ତଯୋ ସଯମିଚ୍ଚତ୍ଥେ। ଆମ ସାହୁ ଲହୁ ଓପାଯିକଂ ପତିରୂପଂ ସାଧୁ ଏୱଂ ଏତେ ସତ୍ତ ସମ୍ପଟିଚ୍ଛନତ୍ଥେ। ଆମନ୍ତାପ୍ପତ୍ର।

୧୧୪୫।ଯମାଦଯୋ ଛ କାରଣତ୍ଥେସିଯୁଂ। ଚନସଦ୍ଦୋ, ଚିସଦ୍ଦୋ ଚାତି ଦ୍ୱେ ଅସାକଲ୍ଲେ ଅସକଲତ୍ଥେ। କଦାଚନଂ, କଦାଚୀତ୍ୱାଦି ପଯୋଗୋ। ମୁଧାସଦ୍ଦୋ ନିପ୍ଫଲେ ଫଲରହିତେ, ନିପ୍ପଯୋଜନେତ୍ୱତ୍ଥୋ। ଅମୂଲେପି ଚ ମୁଧା।

୧୧୪୬।ଜାତୁସଦ୍ଦୋ ଏକଂସେପି। ସବ୍ବତୋ, ସମନ୍ତତୋ, ପରିତୋ, ସମନ୍ତା ଚାତି ଚତ୍ତାରୋ ତୁଲ୍ୟତ୍ଥା।

୧୧୪୭। ନ ଅ ନୋ ମା ଅଲଂ ନହି ଇଚ୍ଚେତେ ଛ ନିସେଧେ। ଚେ, ସଚେ, ଯଦୀତି ତଯୋ ଯଦ୍ୟତ୍ଥେ। ସଦ୍ଧଂସଦ୍ଦୋ ଅନୁକୂଲତ୍ଥେ। ନତ୍ତଂ ଦୋସୋ ଚ ରଜନୀଯମିଚ୍ଚତ୍ଥେ। ଦିୱାସଦ୍ଦୋ ଅହେ ଅହନୀତ୍ୟତ୍ଥେ।

୧୧୪୮। ଈସଂ , କିଞ୍ଚି, ମନଂ ଇଚ୍ଚେତେ ଅପ୍ପତ୍ଥେ। ଅତକ୍କିତେ ଅୱିତକ୍କିତୋ। ବଲକ୍କାରେ ତୁ ସାହସଂ। ଅଗ୍ଗତୋ, ପୁରତୋ ଚ ପୁରେଇଚ୍ଚତ୍ଥେ। ପେଚ୍ଚ ଅମୁତ୍ରସଦ୍ଦା ଭୱନ୍ତରେ।

୧୧୪୯। ଅହୋ ଚ ହି ଚାତି ଏତେ ୱିମ୍ହଯେ। ୱିକପ୍ପେପି ଅହୋ। ସମ୍ବୋଦେପି ହି। ତୁଣ୍ହୀସଦ୍ଦୋ ମୋନେ ଅଭାସନେ। ଆୱି, ପାତୁ ଚ ପାକଟତ୍ଥେ। ସଜ୍ଜୁ ସପଦିସଦ୍ଦା ତଙ୍ଖଣେତ୍ୟତ୍ଥେ।

୧୧୫୦। ସୁଦଂ ଖୋ ଅସ୍ସୁ ଯଗ୍ଘେ ୱେ ହାଦଯୋ ହକାରାଦଯୋ ଚ ପଦପୂରଣେ ସିଯୁଂ। ଅନ୍ତରେନ, ଅନ୍ତରା, ଅନ୍ତୋ ଚାତି ଏତେ ଅବ୍ଭନ୍ତରେଇଚ୍ଚତ୍ଥେ। ଅଓସ୍ସଂ, ନୂନ ଚ ନିଚ୍ଛଯତ୍ଥେ।

୧୧୫୧।ସଂସଦ୍ଦୋ ଦିଟ୍ଠାସଦ୍ଦୋ ଆନନ୍ଦତ୍ଥେ। ସମୁପଜୋ, ସଂପ୍ପତ୍ର। କାମପ୍ପୱେଦନେ ଇଚ୍ଛାଯ ଅକ୍ଖାନେ କଚ୍ଚି ଜୀୱତି ତେ ମାତା , ମମେଦମଭିମତମିଚ୍ଚତ୍ଥେ। ଉସୂଯୋପଗମେ ଉସୂଯାପୁବ୍ବକେ ଉପଗମେ।

''କାମାନୁମତିଯଂ କାମୋ,

ଉସୂଯୋପଗମେପି ଚା''ତି ରୁଦ୍ଦୋ।

ଉସୂଯୋପଗମାନୁଞ୍ଞାଣେପିଚାଯଂ ଅତ୍ଥୋ ଦିସ୍ସତେ।

୧୧୫୨-୧୧୫୩।ଯଥାଉତ୍ତି ସଙ୍ଗ। ତଥସ୍ସ ଅନତିକ୍କମୋ ଯଥାତଥଂ, ଯଥାତ୍ତେ ଅବ୍ଯଯୀଭାୱୋ। ତଥସଦ୍ଦୋଯଂ ଭୂତପରିଯାଯୋ। ସଦାସଦ୍ଦୋ, ସନଂସଦ୍ଦୋ ଚାତି ନିଚ୍ଚୋ ସନସଦ୍ଦୋପ୍ପତ୍ର। ପାଯୋ, ବାହୁଲ୍ଲଞ୍ଚ ସମା। ପଞ୍ଚକଂ ବାହ୍ଳେ। ସଣିକଂସଦ୍ଦୋ ଅସୀଘେ।

୧୧୫୪। ସମ୍ମା, ସୁଟ୍ଠୁତି ଦ୍ୱେ ଅଭିଧାନାନି।

୧୧୫୫।ସାଯଂ ସାଯେ ସାଯନ୍ହେ। ଅଜ୍ଜାହେତି ଇମସ୍ମିଂ ଅହନି ଅଜ୍ଜସଦ୍ଦୋ।

୧୧୫୬।ଯତ୍ଥାଦଯୋ ତଯୋ ଅନିଯମଟ୍ଠାନାଦିୱାଚକା। ତତ୍ଥାଦଯୋ ନିଯମଟ୍ଠାନାଦିୱାଚକା।

୧୧୫୭। ସମ୍ମୁଖା, ଆୱି, ପାତୁ ଚ ସମାନତ୍ଥା।

୧୧୫୮।ଅପ୍ପେୱାଦଯୋ ତଯୋ ସଂସଯତ୍ଥମ୍ହି। ଇତି ଇତ୍ଥଂ ଏୱଂସଦ୍ଦା ନିଦସ୍ସନେ ୱତ୍ତନ୍ତି। କଥଞ୍ଚିସଦ୍ଦୋ କିଚ୍ଛତ୍ଥେ।

୧୧୫୯।ଖେଦୋ ଖିନ୍ନତା। ପଚ୍ଛକ୍ଖେ ସଚ୍ଛିସଦ୍ଦୋ। ଥିରେ, ଅୱଧାରଣେ ଚ ଧୁୱଂ। ତିରୋ ତିରିଯଂସଦ୍ଦା ସମା। ଦୁଟ୍ଠୁକୁସଦ୍ଦା କୁଚ୍ଛାଯଂ।

୧୧୬୦। ଆସିଟ୍ଠତ୍ଥମ୍ହି ସୁୱତ୍ଥି। ଧିସଦ୍ଦୋ ନିନ୍ଦାଯଂ। କୁହିଞ୍ଚନାଦଯୋ ସତ୍ତ ଠାନାଦିପୁଚ୍ଛନତ୍ଥା।

୧୧୬୧। ଇହ ଇଧ ଅତ୍ର ଏତ୍ଥ ଅତ୍ତ ଏତେ ଓକାସତ୍ଥାଦିୱାଚକା। ସବ୍ବସ୍ମିଂ କାଲାଦିକେ ସବ୍ବତ୍ରାଦିଦ୍ୱଯଂ। କିସ୍ମିଂ କାଲେ କଦା। କସ୍ମିଂ କାଲେ କୁଦାଚନଂ।

୧୧୬୨-୧୧୬୩। ୱିଭତ୍ତ୍ୟନ୍ତନାମସରାଖ୍ଯାତପତିରୂପକେ ଅବ୍ଯଯେ ଦସ୍ସେତ୍ୱା ତଦଞ୍ଞଭାୱେ ଅବ୍ଯଯେ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ଆଦିକମ୍ହେ''ଇଚ୍ଚାଦି। ତତ୍ର ୱିଭତ୍ତ୍ୟନ୍ତପତିରୂପକଂ ଯଥା – ''ଚିରସ୍ସଂ, ଚିରଂ , ଚିରେନି''ଚ୍ଚାଦି। ନାମପତିରୂପକଂ ଯଥା – ''ଆମ, ସାହୁ, ଲହୁ, ଓପାଯିକ''ମିଚ୍ଚାଦି। ସରପତିରୂପକଂ ଯଥା – ''ଅ''ଇଚ୍ଚାଦି। ଆଖ୍ଯାତପତିରୂପକଂ ଯଥା – ''ଅତ୍ଥି''ଇଚ୍ଚାଦି।

ସମ୍ଭୱୋ ପଭୱୋ। ଉଦିଣ୍ଣେ ପଣ୍ଡୁଦ୍ଧେ ୱଦ୍ଧନେ। ତିସ ପୀଣନେ,ତି, ତିତ୍ତି। ନିଯୋଗେ ନିଯୋଜନେ। ଅଗ୍ଗେ ଉତ୍ତମେ। ତପ୍ପରେ ତପ୍ପଧାନେ। ସଙ୍ଗେ ଲଗ୍ଗନେ। ପକାରେ ସଦିସେ, ଭେଦେ ୱା। ଅନ୍ତୋଭାୱେ ପକ୍ଖିତ୍ତେ। ୱିଯୋଗେ ପୱାସେ। ଅୱଯୱେ ପଦେସେ। ଧିତିଯଂ ୱୀରିଯେ ପଧାନେ। ଏତେ ଚତ୍ଥା ଧାତୁସଂଯୋଗତ୍ଥା ୱା ନାମସଂଯୋଗତ୍ଥା ୱା ଭୱନ୍ତି। ଅସଂଯୋଗସ୍ସ ପନ ନାମପଦସ୍ସ ଅତ୍ଥୋ ''ପୋ ସିଯା ପରମତ୍ଥସ୍ମିଂ, ପାତୁ ୱାତେସୁ ପା ଭୱେ''ତି ଏକକ୍ଖରକୋସେ[ଏକକ୍ଖରକୋସ ୭୩ ଗାଥା] ୱୁତ୍ତୋ।

୧୧୬୪।ୱିକ୍କମୋ ପଧାନଂ।

୧୧୬୫-୧୧୬୭।ସନ୍ନାସେ ନିକ୍ଖିତ୍ତୋ। ମୋକ୍ଖେ ନିବ୍ବାନଂ। ରାସି ନିକରୋ। ଗେହେ ନିଲଯୋ। ଆଦେସୋ ଆଚିକ୍ଖନଂ। ଉପମାଯ ସନ୍ନିଭୋ। ଅଚ୍ଚଯୋ ଅତିକ୍କମୋ। ସାମୀପ୍ପେ ସମୀପଭାୱେ । ଉପରତି ଉପସମୋ। ନୀହରଣଂ ଅପନଯନଂ। ଆୱରଣଂ ନୀୱରଣଂ [ଆହରଣଂ ଗହଣଂ (କ।)]।

୧୧୬୮।ଉଦ୍ଧକମ୍ମେ ଉଗ୍ଗମନେ। ୱିଯୋଗେ ଉପ୍ପାସିତୋ। ଅତ୍ଥଲାଭୋ ଉପ୍ପତ୍ତି। ପବଲତ୍ତେ ମହାବହଲତ୍ତେ। ଦକ୍ଖଗ୍ଗତାସୂତି ଦକ୍ଖଭାୱେ, ଅଗ୍ଗଭାୱେ ଚ। ସତ୍ତିଯଂ, ମୋକ୍ଖେ ନିବ୍ବାନେ ଚ।

୧୧୬୯। ଦୁ ଚ ଅଭାୱେ ଦୁସ୍ସୀଲୋ, ଦୁପ୍ପଞ୍ଞୋ। ଅସମିଦ୍ଧିଯଂ ଦୁବ୍ଭିକ୍ଖଂ। ଅନନ୍ଦନଂ ଅମୋଦନଂ।

୧୧୭୦।ସମନ୍ତଉସମିଦ୍ଧୀସୂତି ସମନ୍ତଭାୱେ, ସମିଦ୍ଧିଯଞ୍ଚ। ସଙ୍ଗତେ ସହିତେ। ୱିଧାନେ କରଣେ। ପଭୱୋ ସମ୍ଭୱୋ। ପୁନପ୍ପୁନକ୍ରିଯା ପୁନପ୍ପୁନକରଣଂ।

୧୧୭୧-୧୧୭୨।ଅତିସଯୋ ଅତ୍ର ଅଧିମତ୍ତଂ। ଭୁସତ୍ଥୋ ସମନ୍ତତ୍ଥୋ, ତେନ ସମନ୍ତ ପରିଯାଯୋପି ଭୁସସଦ୍ଦୋ ଅତ୍ଥୀତି ୱେଦିତବ୍ବୋ। ଇସ୍ସରିଯୋ ପଭୂତି। ଅଚ୍ଚଯେ ଅତିକ୍କମେ। କଲହେ ୱିଗ୍ଗହେ। ଭାସେ କଥନେ, ''ଭାସାଯା''ତିପି ପାଠୋ। କୁଚ୍ଛନେ କୁଚ୍ଛାଯଂ। ଅନଭିମୁଖତ୍ତେ ୱିମୁଖୋ। ମୋହୋ ୱିମତି। ପଧାନେ ୱିସିଟ୍ଠୋ। ଦକ୍ଖତା ଛେକତା। ଖେଦେ ପରିସ୍ସମେ।

୧୧୭୩।ଜାନନେ ଅଵଗତୋ। ଅଧୋଭାଗେ ଅଵଂସିରୋ। ଅନିଚ୍ଛୟେ ଅନିଣ୍ଡୟୋ। ପରିଭଵେ ଅଵଞ୍ଞାତୋ। ଦେସୋ ଚ ଣ୍ଠାପନଞ୍ଚ ହାନି ଚାତି ଦ୍ଵନ୍ଦୋ। ଵଚୋକ୍ରିୟାୟ ଵଚନକ୍ରିୟାୟଂ। ଥେୟ୍ୟେ ଚୋରିୟୋ। ଅଞ୍ଞାଣେ ଚ ପଣ୍ଡିଆଦିକେ ଚ।

୧୧୭୪। ପଚ୍ଛାତ୍ଥେ ଅନୁଚରୋ। ଭୁସତ୍ଥେ ଅନୁଗ୍ଗତୋ। ସଦିସେ ଅନୁରୂପୋ। ଅନୁଵତ୍ତିୟଂ ଅନ୍ଵେତି। ହୀନେ ଅନୁ ସାରିପୁତ୍ତଂ ପଞ୍ଞଵନ୍ତୋ। ତତିୟତ୍ଥେ ନଦିମନ୍ଵଵସିତା ବାରାଣସୀ। ଦେସେ, ଲକ୍ଖଣେ, ଵିଚ୍ଛାୟଂ, ଇତ୍ଥମ୍ଭୂତେ, ଭାଗାଦିକେ ଚ ଅନୁ। ଲକ୍ଖଣେ ରୁକ୍ଖ'ମନୁ ଵିଜ୍ଜୋତତେ ଚନ୍ଦୋ। ଵିଚ୍ଛାୟଂ ରୁକ୍ଖଂ ରୁକ୍ଖମନୁ ତିଟ୍ଠତି। ଇତ୍ଥମ୍ଭୂତେ ସାଧୁ ଦେଵଦତ୍ତୋ ମାତର'ମନୁ। ଭାଗେ ଯଦେତ୍ଥ ମଂ ଅନୁ ସିୟା।

୧୧୭୫। ଆଲିଙ୍ଗନେ ପରିସ୍ସଜତି। ଦୋସକ୍ଖାନେ ପରିଭାସେତ୍ଵା। ନିଵାସନେ ଵତ୍ଥଂ ପରିଦହିତ୍ଵା। ଅଵଞ୍ଞୋ ପରିଭଵୋ। ଆଧାରେ ଭୋଜନେ ସୋକେ ଣ୍ଠାପନେ। ତତ୍ଥେ ସଭାଵେ। ଲକ୍ଖଣାଦୋ ଲକ୍ଖଣଵିଚ୍ଛାଇତ୍ଥମ୍ଭୂତଭାଗେ।

୧୧୭୬। ଵିସିଟ୍ଠେ ଅଭିଧମ୍ମୋ। ଉଦ୍ଧକମ୍ମେ ସାରୁପ୍ପେ ଵୁଦ୍ଧିୟଂ ପୂଜାୟଂ ଅଧିକୋ। କୁଲେ ଅଭିଜନୋ। ଅସଙ୍ଗେ ଲକ୍ଖଣାଦିମ୍ହି ଚତୁବ୍ବିଧେ ['ଅଭିରଭାଗେ (ପା।୧।୪।୯୧)' ତି ଅଭିସ୍ସ ଭାଗଵଜ୍ଜିତେସୁ ଲକ୍ଖଣାଦୀସୁ କମ୍ମପ୍ପଵଚନୀୟସଞ୍ଞା ଵୁତ୍ତା (ରୂପସିଦ୍ଧି-କାରକତଣ୍ଡେ)]।

୧୧୭୭। ଅଧିକେ ଇସ୍ସରେ ପାଠେ ଉଚ୍ଚାରଣେ, ଅଧିଟ୍ଠାନେ ପାପୁଣନେ ନିଚ୍ଛୟେ ଉପରିଭାଗାଦିକେ ଭଟନେ ଭଵିୟଂ ଵିସେସନେ ଚ ଅଧି।

୧୧୭୮-୧୧୭୯।ଵାମାଦାନେ ଇତି ପାଠେ ଵାମେ ପଟିଲୋମେ, ଆଦାନେ ଗହଣେ। ଵାଚାଦାନେ ପଚ୍ଚସ୍ସୋସି। ପଟିନିଧିମ୍ହି ମୁଖ୍ୟସଦିସେ ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ପତି। ପଟିବାଧେ ନିଵତ୍ତନେ। ପଟିଚତ୍ଥେ "ପଟିଚ୍ଚା"ତି ପଦସ୍ସ ଅତ୍ଥେ। ଲକ୍ଖଣାଦିକେ ଚତୁବ୍ବିଧେ।

୧୧୮୦-୧୧୮୧। ସମୀପେ ଆଦିକମ୍ମନି ମରିଯାଦେ ଉଦ୍ଧକମ୍ମନି ଇଚ୍ଛାୟଂ ବନ୍ଧନେ ଅଭିଵିଧିମ୍ହି ଚ ଆ। କିଚ୍ଛେ ଇସତ୍ଥେ ନିଵତ୍ତିୟଞ୍ଚ ଅପ୍ପସାଦେ ଆସୀସନେ ସରଣେ ଵାକ୍ୟସରଣେ ଆ ଏଵଂ ଅନୁସ୍ସରଂ। ପତିଟ୍ଠାୟଂ, ଵିମ୍ହୟାଦୀସୁ ଚ ଆ।

୧୧୮୨।ଭୂତଭାଵେ ଅତୀତୋ।

୧୧୮୩।ସମ୍ଭାଵନେ ଅପି ଦିବ୍ବେସୁ କାମେସୁ, ରତିଂ ସୋ ନାଧିଗଚ୍ଛତି [ଧ। ପ। ୧୮୭]। ସମ୍ଭାଵନମଧିକତ୍ଥଵଚନେନ ଅଞ୍ଞତ୍ର ସତ୍ତିୟା ଅଵିଘାତୋ। ସଂଵରଣେ ଅପିଧାନଂ।

୧୧୮୪-୧୧୮୫।ଅପଗତୋ ଅପେତୋ। ଉପପତ୍ତିୟଂ ଯୁତ୍ତିୟଂ ଉପେକ୍ଖା। ଆଧିକ୍କେ ଉପଖାରିୟଂ ଦୋଣୋ। ପୁବ୍ବକମ୍ମନି ବୁଦ୍ଧୋପକ୍କମଂ କିଲେସଚ୍ଛେଦୋ। ଗୟ୍ହାକାରେ ପଚ୍ଚୁପଟ୍ଠାନଂ। ଉପରିତ୍ତେ ଉପରିଭାଵେ ଉପପନ୍ନୋ। ଅନସନେ ଉପଵାସୋ।

୧୧୮୬।ଉପଦେସେ ଏଵଂ ତେ ଅଭିକ୍କମିତବ୍ବଂ, ଏଵଂ ତେ ପଟିକ୍କମିତବ୍ବଂ। ଵଚନପଟିଗ୍ଗାହେ ଏଵଂ ହୋତୁ। ଇଦମତ୍ଥେ ଇଦଂସଦ୍ଦସ୍ସ ଅତ୍ଥେ।

୧୧୮୭।ସମୁଚ୍ଚୟେ କେଵଲସମୁଚ୍ଚୟେ –

ଚୀଵରଂ ପିଣ୍ଡପାତଞ୍ଚ, ପଚ୍ଚୟଂ ସୟନାସନଂ;

ଅଦାସି ଉଜୁଭୂତେସୁ, ଵିପ୍ପସନ୍ନେନ ଚେତସା [ଜା। ୨।୨୨।୫୫୧]।

ସମାହାରେ ଚକ୍ଖୁ ଚ ସୋତଞ୍ଚ ଚକ୍ଖୁସୋତଂ। ଅନ୍ଵାଚୟୋ ଏକଂ ପଧାନଭାଵେନ ଵତ୍ଵା ଇତରସ୍ସ ଅପ୍ପଧାନଭାଵେନ ଵଚନଂ, ତସ୍ମିଂ। ସୀଲଂ ରକ୍ଖାହି, ଦାନଞ୍ଚ ଦେହି। ଇତରୀତରେ ସମଣୋ ଚ ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ଚ ସମଣବ୍ରାହ୍ମଣା। ତତ୍ର କେଵଲସମୁଚ୍ଚୟୋ ଚ ଅନ୍ଵାଚୟୋ ଚ ସମାସେ ନତ୍ଥି, ଇତରଦ୍ଵୟଂ ସମାସେଯେଵ।

୧୧୮୮।ପକାରୋ ତୁଲ୍ୟୋ, ଭେଦୋ ଚ। ପଦତ୍ଥସ୍ସ ଵିପଲ୍ଲାସେ ଗୋତି ଅୟମାହେତି। ସମାପନେ ଇଚ୍ଛିତସ୍ସ ପଦସ୍ସ ପରିନିଟ୍ଠାପନେ।

୧୧୮୯। ପଜ୍ଜଂ ଵାସଦସ୍ସତ୍ଥୋ। ଵଵତ୍ଥିତଵିଭାସାୟଂ ଵା ପରୋ ଅସରୂପା। ଵିଅଵପୁବ୍ବୋ ଠା ଗତିନିଵତ୍ତିୟଂ, ତୋ, ଠାତିସ୍ସ ଥୋ, ଅସରୂପଦ୍ଵିତ୍ତଞ୍ଚ। ଵଵତ୍ଥିତା ନିୟମିତା ଵିଭାସା ଵଵତ୍ଥିତଵିଭାସା। ଅଵସ୍ସଗ୍ଗେତି ଅଵପୁବ୍ବୋ ସଜ ଵିସ୍ସଜ୍ଜନାଲିଙ୍ଗନନିମ୍ମାନେସୁ।

୧୧୯୦।ଭୂସନେ ଅଲଙ୍କାରେ। ୱାରଣେ ନିୱାରଣେ। ପରିଯତ୍ତି ପରିୟାପୁଣନତା, ଯୁତ୍ତଦ୍ଧେପି ଅଲଂ। ଅଥୋ ଅଥସଦ୍ଦା ଅନନ୍ତରାଦୀସୁ ଚତୂସୁ ଅତ୍ଥେସୁ ସିୟୁଂ।

୧୧୯୧। ପସଂସାଦୀସୁ ତୀସୁ। ସ୍ୱୀକାରେ ପଟିଞ୍ଞାଣେ। ଆଦିନା ପକାସନ୍ତସମ୍ଭାନ୍ତବ୍ୱାକୋଧାଦିକେ ଚତ୍ଥେ ନାମସଦ୍ଦୋ। ଅୱଧାରଣମେୱତ୍ଥୋ।

୧୧୯୨।ଅନୁଞ୍ଞା ଅନୁମତି। ସନ୍ତାନଂ ଅନୁନୟୋ। ଆଲପନଂ ସମ୍ବୋଧନଂ। ୱତସଦ୍ଦୋ ଏକଂସେ ଦୟାୟଂ କରୁଣାୟଂ ହାସେ ପହାସେ ଖେଦେ ପରିସ୍ସମେ ଆଲପନେ ୱିମ୍ହୟେ ଅଚ୍ଛରିୟେ ଚ ସିୟା।

୧୧୯୩।ୱାକ୍ୟାରମ୍ଭେ ''ହନ୍ଦ ୱଦାମି ତେ''ତି। ୱିସାଦେ ଖେଦେ। ଯାୱ ତାୱ ଚୂତି ଯାୱତାୱସଦ୍ଦା ସାକଲ୍ଲେ ନିରୱସେସେ। ଯାୱଦତ୍ଥଂ ତାୱ ଗହିତଂ। ମାନେ ପମାଣେ। ''ଯାୱ ପମାଣମରିୟାଦା-ୱଧାରଣତ୍ଥକଂ ମତ''ମିତି ଭାଗୁରି। ଅୱଧିମ୍ହି ପରିଚ୍ଛିନ୍ନେ।

୧୧୯୪।ପୁରତ୍ଥାସଦ୍ଦୋ ପାଚିୟଂ ଦିସାୟଂ ଇଚ୍ଚତ୍ଥେ, ପୁରତ୍ଥେ ୱତ୍ଥମାନେ, ଅଗ୍ଗତୋ ସମ୍ମୁଖେ ଇଚ୍ଚତ୍ଥେ ଚ ପଠମେପି ଆଦିମ୍ହି ୱତ୍ତତି। ପବନ୍ଧେ ୱାକ୍ୟରଚନାୟଂ ୱାକ୍ୟପବନ୍ଧେ ପୁରାଣାଦିକେ। ଚିରନ୍ତରେ ଅତୀତଭୂତେ। ନିକଟେ ସନ୍ନିହିତେ। ଆଗାମିକେ ଅନାଗତେ।

୧୧୯୫।ଖଲୁସଦ୍ଦୋ ନିସେଧେ ୱାକ୍ୟାଲଙ୍କାରେ ୱାକ୍ୟଭୂସାୟଂ ଅୱଧାରଣେ ଏୱତ୍ଥେ, ପସିଦ୍ଧିୟଞ୍ଚ ୱତ୍ତତି। ଅଭିତୋସଦ୍ଦୋ ଆସନ୍ନେ ଅଭିମୁଖେ ଉଭୟତୋ ଇଚ୍ଚତ୍ଥେ , ଆଦିନା ସୀଘେ, ସାକଲ୍ଲେ ଚ ଅତ୍ଥେ ୱତ୍ତତି। ଆସନ୍ନେ ଅଭିତୋୟଂ ନଦୀ। ଅଭିମୁଖେ ଅଭିତୋୱ ତାତା। ଉଭୟତୋଇଚ୍ଚତ୍ଥେ ଅଭିତୋ ମଗ୍ଗସ୍ସ। ସୀଘେ ଅଭିତୋ ଅଧୀୟିତ୍ୱା। ସାକଲ୍ଲେ ଅଭିତୋ ୱନଂ ଦଡ୍ଢଂ।

୧୧୯୬।ଯଦ୍ଦପିସଦ୍ଦତ୍ଥେ ଅନୁଗ୍ଗହଣଗରହତ୍ଥେ। ଏକଂସତ୍ଥେ ଅୱିତଥତ୍ଥେ। ଅଥୋ ପନସଦ୍ଦୋ ୱିସେସସ୍ମିଂ ଅତ୍ଥେ, ପଦପୂରଣତ୍ଥେ ଚ ସିୟା।

୧୧୯୭।ହିସଦ୍ଦୋ କାରଣାଦୀସୁ ଚତୂସୁ ଅତ୍ଥେସୁ ୱତ୍ତତି। ତୁସଦ୍ଦୋ ପନ ତତ୍ଥ ଚତୂସୁ ଅତ୍ଥେସୁ ମଜ୍ଝେ ହେତୁୱଜ୍ଜେ ତିକେ ଅତ୍ଥେ ୱତ୍ତତି। କୁସଦ୍ଦୋ ପାପେ ଈସତ୍ଥେ କୁଚ୍ଛନେ ଜିଗୁଚ୍ଛାୟଞ୍ଚ।

୧୧୯୮। ନୁକାରୋ ସଂସୟେ, ପଞ୍ହେ ଚ। ନାନାସଦ୍ଦୋ ଅନେକତ୍ଥେ, ୱଜ୍ଜନେ ଚ। କିଂସଦ୍ଦୋ ପୁଚ୍ଛାୟଂ, ଜିଗୁଚ୍ଛାୟଞ୍ଚ, ଅବ୍ୟୟୋ। ତିଲିଙ୍ଗୋ ଚ, ନିୟମେ ତୁ ତିଲିଙ୍ଗୋୱ। ୱାରିମ୍ହି ଉଦକେ। ମୁଦ୍ଧନି ସୀସେ ଚ, କଂ ସୁଖେପି, ୱୁତ୍ତଞ୍ଚ ନାନତ୍ଥସଙ୍ଗହେ –

''କୋ ବ୍ରହ୍ମୱାନୀଲକ୍କେସୁ, ସମାନେ ସଦ୍ଦନାମିକେ;

ପାୱକେ ଚ ମୟୂରେ ଚ, ସୁଖସୀସଜଲେସୁ କ''ନ୍ତି।

୧୧୯୯।ଅମାସଦ୍ଦୋ ସହତ୍ଥେ, ସମୀପତ୍ଥେ ଚ, ଅମାୱାସୀ, ଅମାଗତୋ ଚ। ପୁନସଦ୍ଦୋ ଭେଦେ ୱିସେସେ। ଅପଠମେ ପୁନ ଦଦାତି। କିରସଦ୍ଦୋ ଅନୁସ୍ସୱେ ଅନୁକ୍କମେନ ସୱନେ, ଅରୁଚିୟଞ୍ଚ। ଉଦସଦ୍ଦୋ ଅପ୍ପତ୍ଥେ ପଞ୍ହେ। ୱିକପ୍ପନେ ଅତ୍ତନ୍ତରସ୍ସ ୱିକପ୍ପନେ ଚ।

୧୨୦୦।ପଚ୍ଛାସଦ୍ଦୋ ପତୀଚିୟଂ ଦିସାୟଂ। ଚରିମେ ଅନାଗତେ କାଲେ। ସାମିସଦ୍ଦୋ ତୁ ଅଦ୍ଧେ ଭାଗେ, ଜିଗୁଚ୍ଛନେ ନିନ୍ଦାୟଞ୍ଚ। ଅଦ୍ଧେ ଭାଗେ ସାମି ୱୁତ୍ତଂ, ଜିଗୁଚ୍ଛନେପି ତଦେୱ। ପାତୁ ପକାସେ ପକାସନୀୟେ, ସମ୍ଭୱେ ଉପ୍ପତ୍ତିୟଞ୍ଚ। ମିଥୋସଦ୍ଦୋ ଅଞ୍ଞୋଞ୍ଞେଇଚ୍ଚତ୍ଥେ, ରହୋଇଚ୍ଚତ୍ଥେ ଚ।

୧୨୦୧।ହାସଦ୍ଦୋ ଖେଦେ, ସୋକେ, ଦୁକ୍ଖେ ଚ। ଅହହସଦ୍ଦୋ ଖେଦେ, ୱିମ୍ହୟେ ଅବ୍ଭୁତେ ଚ। ଧିସଦ୍ଦୋ ହିଂସାପନେ, ନିନ୍ଦାୟଞ୍ଚ। ତିରିୟଂ ତିରୋସଦ୍ଦା ପିଧାନେ ୱତ୍ତନ୍ତି। ତିରିୟଂ କତ୍ୱା କଣ୍ଡଙ୍ଗତୋ, ତିରୋକତ୍ୱା ୱା।

୧୨୦୨-୧୨୦୩। ସଙ୍ଖ୍ୟାତାସଙ୍ଖ୍ୟାତତ୍ଥାନଂ ଉପସଗ୍ଗନିପାତସଙ୍ଖ୍ୟାତାନଂ ଅବ୍ୟୟାନଂ ପସିଦ୍ଧେ ପଚୁରପ୍ପୟୋଗେ ଏକଚ୍ଚେ ୱା ଦସ୍ସେତ୍ୱା ତଦଞ୍ଞେପି ସଙ୍ଖେପନୟେନ ଦସ୍ସେତୁମାହ ''ତୁନି''ଚ୍ଚାଦି। ଏତ୍ଥ ଚ ତୁନାଦିସଦ୍ଦେହି କ୍ୟୁପରିୟନ୍ତେହି ତଦନ୍ତାୱ ଗହିତା, ନ ହି କେୱଲାନଂ ଏତେସଂ ଅବ୍ୟୟଭାୱୋ ସମ୍ଭୱତି। ତସ୍ସତ୍ଥୋ – ତୁନପଚ୍ଚୟନ୍ତୋ ଚ ତଥା ତ୍ୱାନ ତୱେ ତ୍ୱା ତୁଂ ଧା ସୋ ଥା କ୍ଖତ୍ତୁଂ ତୋ ଥ ତ୍ର ହିଞ୍ଚନଂ ହିଂ ହଂ ଧି ହ ୟକାରତୋ ହିଂଧ ଧୁନା ରହି ଦାନି, କିଂସ୍ମା ୱୋ ଦାଚନଂ ଦାଜ୍ଝଥଂ ଥତ୍ତଂ କ୍ଖତ୍ତୁପଚ୍ଚୟନ୍ତୋ ଚ ଅବ୍ୟୟୀଭାୱସମାସୋ ଚ ତୁନାଦୀନଂ ଯାଦେସନ୍ତୋ ଚ ଅବ୍ୟୟଂ ନାମ ଭୱେତି।

ପୟୋଗୋ ଯଥା – "କାତୁନ, କଦ୍ୱାନ, କାତୱେ, କଦ୍ୱା, କାତୁଂ, ସଵ୍ୱଧା, ସଵ୍ୱସୋ, ସଵ୍ୱଥା, ଚତୁକ୍ଖତ୍ତୁଂ, ସଵ୍ୱତୋ, ସଵ୍ୱଝ, ସଵ୍ୱତ୍ର, କୁହିଞ୍ଚନଂ, କୁହିଂ, କୁହଂ, ସଵ୍ୱଧି, ଇହ, ଯହିଂ, ଇଧ, ଅଧୁନା, ଏତରହି, ଇଦାନି, ଖ୍ୱ, କୁଦାଚନଂ, କଦା, ଅଜ୍ଜ, କଥଂ, ଅଜ୍ଜତଥଗ୍ଗଂ, ଏକଜ୍ଝଂ, ସଜ୍ଜୁ, ଉପନଗରଂ, ଅନ୍ତୋପାସାଦଂ, ଅଭିୱନ୍ଦିୟ"ଇଚ୍ଚାଦି। ଇଦଂ ପନ ସଵ୍ୱେସମ୍ପି ଅଵ୍ୟୟାନଂ ସଙ୍ଖେପଲକ୍ଖଣଂ।

"ସଦିସଂ ତୀସୁ ଲିଙ୍ଗେସୁ, ସଵ୍ୱାସୁ ଚ ୱିଭତ୍ତିସୁ;

ୱଚନେସୁ ଚ ସଵ୍ୱେସୁ, ଯଂ ନ ଵ୍ୟେତି ତଦଵ୍ୟୟ"ନ୍ତି।

ଅଵ୍ୟୟୱଗ୍ଗୱଣ୍ଣନା ନିଟ୍ଠିତା।

ଇତି ସକଲଵ୍ୟାକରଣମହାୱନାସଙ୍ଗଞ୍ଜାଣଚାରିନା କୱିକୁଞ୍ଜରକେସରିନା ଧୀମତା ସିରିମହାଚତୁରଙ୍ଗବଲେନ ମହାମଚ୍ଚେନ ୱିରଚିତାୟଂ ଅଭିଧାନପ୍ପଦୀପିକାୱଣ୍ଣନାୟଂ ସାମଞ୍ଞକଣ୍ଡୱଣ୍ଣନା ସମତ୍ତା।

ନିଗମନୱଣ୍ଣନା

୧।"ସଗ୍ଗକଣ୍ଡୋ ଚା"ଦ୍ୟାଦିନା ଅଭିଧାନପ୍ପଦୀପିକାୟଂ କପାଲତେଲୱଟ୍ଟିସଦିସେନ କଣ୍ଡତ୍ତୟେନ ସମଙ୍ଗିତା ଦୀପିତା।

୨।"ତିଦିୱେ"ତ୍ୟାଦିନା ତୋଟକେନ ତସ୍ସା ପୟୋଜନଂ କଥିତଂ। ତସ୍ସତ୍ଥୋ – ଯୋ ନରୋ କତ୍ତୁଭୂତୋ ତିଦିୱେ ଦେୱଲୋକେ, ବ୍ରହ୍ମଲୋକେ ଚ ମହିୟଂ ମନୁସ୍ସଲୋକେ, ଭୁଜଗାୱସଥେ ନାଗଲୋକେ ଚାତି ଏତେସୁ ତୀସୁ ଠାନେସୁ ସନ୍ନିହିତାନଂ ସକଲଝାନଂ ସଵ୍ୱେସଂ ଅଭିଧେୟ୍ୟାନଂ ସମୱ୍ହୟସ୍ସ ଅଭିଧାନସ୍ସ ଦୀପନିୟଂ ପକାସନିୟଂ ଇହ ଅଭିଧାନପ୍ପଦୀପିକାୟଂ ସୱନଧାରଣାଦିନା କୁସଲୋ ଛେକୋ ହୋତି, ସ ନରୋ ମହାମୁନିନୋ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ୱଚନେ ସୁତ୍ତାଭିଧମ୍ମୱିନୟସଙ୍ଖାତେ ୱଚନେ ପଟୁ ଛେକୋ ହୋତି, ପଟୁତ୍ତାୟେୱ ମତିମା ନାମ ହୋତୀତି।

୩-୯। ଇଦାନି ଯସ୍ସ ରଞ୍ଞୋ ୱିହାରେ ୱସିତ୍ୱା ଅୟଂ ଗନ୍ଥୋ ୱିରଚିତୋ, ତସ୍ସ ନାମଗୁଣନିୱାସକରଣପ୍ପକାରୱିହାରଗୁଣନାମାଦୀନି ଦସ୍ସେତ୍ୱା ଅତ୍ତନୋ ଚ ନାମଗୁଣେ ଦସ୍ସେତୁଂ ସତ୍ତ ଗାଥା ୱୁତ୍ତା।

ତତ୍ର ଦୁତିୟା ଭୁଜଙ୍ଗପ୍ପୟାତଂ ନାମ। ତାସଂ ଅୟଂ ସମ୍ବନ୍ଧାଧିପ୍ପାୟା ଅତ୍ଥୱଣ୍ଣନା – ଯୋ ପରକ୍କମଭୁଜୋ ନାମ ଭୂପାଲୋ ରାଜା କାରେସି, ରକ୍ଖେସୀତି ଚ ଇମିନା ସମ୍ବନ୍ଧୋ। କିଂଗୁଣୋ ସୋ ରାଜା? ଗୁଣଭୂସନୋ ସଦ୍ଧାଦିଗୁଣାଲଙ୍କାରଧରୋ। ତେଜସ୍ସୀ ତେଜୋୟୁତ୍ତୋ। ଜୟୀ ଅରିଜୟେନ ୟୁତ୍ତୋ। କେସରିୱିକ୍କମୋ କେସରସୀହୋ ୱିୟ ସୂରଗୁଣୟୁତ୍ତୋ, ୱୀରିୟୱା ଚ। ସ କଝ ନିୱାସୀ? ସୋ ରାଜା ଲଙ୍କାୟମାସି ଲଙ୍କାନାମକେ ଦୀପେ ନିୱାସନସୀଲୋ। ଚିରଂ ଚିରକାଲଂ ୱିଭିନ୍ନଂ ତିଧା ୱିଭିନ୍ନଂ ନିକାୟତ୍ତୟସ୍ମିଂ ନିକାୟତ୍ତୟଂ ଭିକ୍ଖୁସଙ୍ଘଂ ସମ୍ମା ନୟେନ ହେତୁନା ସମଗ୍ଗେ ସମଗ୍ଗଂ କାରେସି, କାରିତନ୍ତୋୟଂ କରୋତୀତି କମ୍ମିକୋ, ତଥା ସଦେହଂୱ ଅତ୍ତନୋ କାୟଂ ଇୱ ନିଚ୍ଚାଦରୋ ହୁତ୍ୱା ଦୀଘକାଲଂ ମହଗ୍ଘେହି ଚ ପଚ୍ଚୟେହି ତଂ ନିକାୟତ୍ତୟଂ ରକ୍ଖେସି।

ତଥା ଯେନ ରଞ୍ଞା ଯଥା କିତ୍ତିୟା ଅତ୍ତନୋ ସଦ୍ଧାଦିକିତ୍ତିୟା କରଣଭୂତାୟ ଲଙ୍କା ଅତ୍ତନୋ ନିୱାସନଟ୍ଠାନଭୂତା କମ୍ମଭୂତା ସମ୍ବାଧୀକତା ସଙ୍କଟୀକତା ଅନୋକାସୀକତା, ତଥା ୱିହାରେହି ଗାମେହି ଆରାମେହି ଖେତ୍ତେହି ୱାପୀହି ଚ ଲଙ୍କା ସମ୍ବାଧୀକତା।

ତଥା ଯସ୍ସ ରଞ୍ଞୋ ସଵ୍ୱକାମଦଦଂ ଅଞ୍ଞେହି ଅସାଧାରଣଂ ଅନୁଗ୍ଗହଂ ପତ୍ୱା ପାପୁଣନହେତୁ ଅହଂ ୱିବୁଧଗୋଚରଂ ପଣ୍ଡିତୱିସୟଂ ଗନ୍ଥକାରତ୍ତଂ ପତ୍ତୋ, ତେନ ରଞ୍ଞା କାରିତେ ପାସାଦଗୋପୁରାଦିୱିଭୂସିତେ, ସଗ୍ଗକଣ୍ଡେ ଦେୱଲୋକସ୍ସ କଣ୍ଡସଦିସେ, ସତୋୟାସୟସ୍ମିଂ ସାଦୁସଲିଲାସୟସମନ୍ନାଗତେ, ପଟିବିମ୍ବିତେ ଭଗୱତୋ ନିୱାସନଟ୍ଠାନଜେତୱନମହାୱିହାରସ୍ସ ପଟିବିମ୍ବଭୂତେ, ସାଧୁସମ୍ମତେ ସାଧୁୱିହାରୋତି ସମ୍ମତେ, ସାଧୂହି ୱା ସମ୍ମତେ ସରୋଗାମସମୂହମ୍ହି ସଲିଲାସୟଭିକ୍ଖାଚାରୟୁତ୍ତଗାମସମୂହସମନ୍ନାଗତେ ମହାଜେତୱନାଖ୍ୟମ୍ହି ୱିହାରେ ୱସତା ନିୱାସଂ କୁଵ୍ୱତା ସନ୍ତୱୁତ୍ତିନା ସନ୍ତଚାରିନା ସଦ୍ଧମ୍ମଟ୍ଠିତିକାମେନ ଧୀମତା ଅତିସୟଞ୍ଞାଣୟୁତ୍ତେନ ମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନେନ ସମ୍ମାସମ୍ବୁଦ୍ଧସ୍ସ ଦୁତିୟଅଗ୍ଗସାୱକଭୂତସ୍ସ ଆୟସ୍ମତୋ ଇଦ୍ଧିମତୋ ମହାମୋଗ୍ଗଲ୍ଲାନସ୍ସ ନାମଧେୟ୍ୟେନ ଥେରେନ ଏସା ଅଭିଧାନପ୍ପଦୀପିକା ରଚିତାତି।

ନିଗମନକଥା

ଯଦ୍ୱତ୍ର ଦୋସୋଣୁପମାଣସମ୍ଭୱୋ,

ଗୁଣୀସୁ ୱୀଧିମ୍ପି ତଥା ୱିଗାହତେ;

ଯଥା ଜଲଂ ଭୋଜନମ୍ପି ଜନ୍ତୁୱା,

ଚତୁପ୍ପଦୋ ୱାପ୍ପଚରୋ କଣଣ୍ଣପି।

ଅସମ୍ପୱେଦିଦସ୍ୱନାଯ ଭାସିତେ,

ଗୁଣୋ ଚ ଦୋସୋ ଚ ସଦା ୱିୱିଜ୍ଝରେ;

ତତୋ ବୁଧା ମେ ନୱଧାନତା ଭୱଂ,

ଖମନ୍ତୁ ଦୋସଂ ଗୁଣତଂ ନଯନ୍ତୁ ୱା।

ଯୋ ସୀହସୂରୋ ସିତକୁଞ୍ଜରିନ୍ଦୋ,

ରାଜାଧିରାଜା ଅହୁ ତମ୍ବଦୀପେ;

ଦୁଦ୍ଧାରନାଗାଦିଜିତୋ ନରିନ୍ଦୋ,

ସୁକନ୍ତଭୀମାଦିଗୁଣୋପପନ୍ନୋ।

ତନ୍ନାମଧେଯ୍ୟୋ ତଦନୁଦ୍ଧାଦଜାତୋ,

ସଦ୍ଧାଦିଯୁତ୍ତୋ ଚତୁସେତିଭିନ୍ଦୋ;

ନାଗାଦିଥାମୋ ଅତିଦୁପ୍ପସଯ୍ହୋ,

ଉଢଆରପଞ୍ଞ୍ଞୋ ଧିତିମା ଯସସ୍ସୀ।

ତେନାହମଚ୍ଛନ୍ତମନୁଗ୍ଗହୀତୋ,

ଅନଞ୍ଞ୍ଞସାଧାରଣସଙ୍ଗହେନ;

ସଙ୍ଖେପତୋକାସିମିମଂ ୱିସୁଦ୍ଧି-

ସଂୱଣ୍ଣନଂ ସୋତୁହିତଂ ସୁବୋଧଂ।

ରାଜା ପଜଂ ରକ୍ଖତୁ ସପ୍ପଜଂୱ,

ଧମ୍ମଞ୍ଚ ଲୋକାପି ସମାଚରନ୍ତୁ;

ପୂରେନ୍ତୁ ଅତ୍ଥା ସୁପକପ୍ପିତା ଚ,

କାଲେନ ଦେୱୋପି ପୱସ୍ସତୂତି।

ଅଭିଧାନପ୍ପଦୀପିକାଟୀକା ନିଟ୍ଠିତା।